Habip KOCAMAN
TBMM
Kanunlar ve Kararlar
Başkanı

Semra GÖKÇİMEN
TBMM
Kanunlar ve Kararlar
Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İÇTÜZÜĞÜ

DEĞİŞİKLİKLER, GEREKÇELER, TUTANAKLAR

III. CİLT

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

Habip KOCAMAN
TBMM
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Başkan

Semra GÖKÇİMEN
TBMM
Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Başkan Yardımcısı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İÇTÜZÜĞÜ

DEĞİŞİKLİKLER, GEREKÇELER, TUTANAKLAR

III. CİLT

(S-1925:2746)

7. 2. 2001 Tarihli ve 713 Sayılı Karar
10. 12. 2002 Tarihli ve 750 Sayılı Karar
10. 4. 2003 Tarihli ve 766 Sayılı Karar
30. 10. 2005 Tarihli ve 855 Sayılı Karar
31. 1. 2007 Tarihli ve 884 Sayılı Karar
2. 6. 2007 Tarihli ve 894 Sayılı Karar
9. 10. 2007 Tarihli ve 902 Sayılı Karar

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü

Değişiklikler, Gerekçeler, Tutanaklar

Habip KOCAMAN Semra GÖKÇİMEN

ISBN: 978-975-8805-27-3 (tk.)
ISBN: 978-975-8805-29-7 (2.c)

Kapak Tasarım
Demet ÇINAR

Sayfa Düzeni
Gökhan KOÇMAN
Murat Can KARABULUT

TBMM Basımevi
2012 - Ankara

ÖNSÖZ

İçtüzük Meclisin rehberidir, çalışma kılavuzudur. Genel Kuruldan komisyonlara, Başkanlık Divanından Danışma Kurulu ve siyasi parti gruplarına kadar Meclis içindeki kurumlar yapı ve işleyişleriyle İçtüzük'te düzenlenmiştir. Milletvekillerinin teklif ve önerge verme, konuşma imkan ve süreleri gibi kanun yapımı ve denetim faaliyetleri, yine İçtüzük'ün düzenlediği konular arasındadır.

Meclisin el kitabı olan İçtüzük'ün doğru uygulanması, görüşmelerin sıhhatini, kabul edilen kanun ve kararların kalitesini yakından etkilemektedir. İçtüzük maddelerinin salt metinlerinin belirleyicilik ve yönlendirmede yetersiz kalması söz konusu olabilir. Genel Kurulda ve kimi zaman komisyonlarda usul tartışmaları yaşanması bu durumun göstergesi sayılabilir. Gerekçeler, komisyon raporları ve görüşme tutanakları, madde hükümlerinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olan ve uygulamaya ışık tutan yasama belgeleridir.

İşte bu çalışma ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, geçirdiği bütün değişiklikler dahil olmak üzere teklif metinleri, gerekçeleri, Anayasa Komisyonundaki görüşmeleri, Komisyon raporları, Genel Kurul görüşme tutanakları ve nihayetinde karar metinleri ile derlenerek bir arada istifadeye sunulmuştur.

Sahadaki ciddi bir boşluğu giderecek çalışmayı gerçekleştiren, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığında görev yapan idarecilerimizi kutluyorum.

Parlamento Hukuku alanındaki önemli kaynaklar arasında yerini alacak çalışmanın milletvekillerimiz ve siyasi parti gruplarımız başta olmak üzere Meclis faaliyetlerinde yer alan, görev yapan, Meclis çalışmalarını takip eden herkes için faydalı olmasını ümit ederim.

Cemil ÇİÇEK
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

SUNUŞ

İçtüzük, yasama organının iç yapılanmasını ve işleyişini düzenleyen hukuki kaynaktır. Parlamentonun oluşumuna, diğer devlet organları karşısındaki konumu ve ilişkilerine ilişkin temel hususlar Anayasa'da yer almakla birlikte İçtüzük'e bu konularda geniş bir alan bırakılmaktadır. Bu açıdan İçtüzük, "sessiz anayasa" nitelendirmesini hak etmektedir.

Hukuki niteliği bakımından Türkiye Büyük Millet Meclisi kararı olan TBMM İçtüzüğü'ndeki değişiklikler de yine TBMM kararı ile gerçekleşmektedir. Milletvekillerinin TBMM Başkanlığına verdikleri İçtüzük teklifleri üzerine başlayan süreçte, teklifler önce Anayasa Komisyonunda görüşülmekte, daha sonra Genel Kurulda görüşülerek kabul edilmekte ve TBMM kararı haline gelmektedir. Aslında bu süreç, İçtüzük hükümlerinin uygulanmasında göz önünde bulundurulması gereken boyutlara dikkat çeker. Hükümlerin isabetli yorumlanmasında, kastın iyi anlaşılmasında maddenin arka planını oluşturan gerekçe, rapor, tutanak gibi belgelere başvurulması gereklidir.

Bu kitap, İçtüzük hükümlerini tarihsel gelişimini takip ederek ilgili yasama belgeleriyle istifadeye sunmaktadır. Hacminin fazlalığına rağmen, kullanımı kolaylaştırıcı sıralamalar ve açıklayıcı bilgilerle okuyucu dostu olması sağlanmıştır.

Daha önce kitaplaştırılmış olan "Türkiye Büyük Millet Meclisinin Yapı ve İşleyişi İle İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları" ile "Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda Usul Hakkında Görüşmeler" çalışmalarının ardından bu eserle İçtüzük serisi tamamlanmış oldu.

Uzun ve titiz bir çalışma sonucu bu eseri ortaya çıkartan değerli mesai arkadaşlarım Kanunlar ve Kararlar Başkanı Habip Kocaman ile Başkan Yardımcısı Semra Gökçimen'e teşekkür ediyor, çalışmanın daha iyi bir yasama ve denetim sürecine katkı yapmasını diliyorum.

Dr. İrfan NEZİROĞLU
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Genel Sekreteri

EDİTÖRLERİN SUNUŞU

Parlamentolar kendi çalışma usul ve esaslarını yine kendi yaptıkları içtüzükle belirler. İçtüzükte zaman içinde değişiklik yapma ihtiyacı duyulabilir. Bu ihtiyaç bazen Anayasa değişikliklerine uyum gerekliliğinden doğabileceği gibi, bazen de işlemeyen veya uygulamasında zorluklar yaşandığı düşünülen kuralların varlığı, değişen şartlar karşısında İçtüzük kurallarının yetersiz kalması gibi nedenlerden kaynaklanabilmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ve değişikliklerini içeren bu çalışma üç ciltten oluşmaktadır. Çalışmada, 5.3.1973 tarihli ve 584 sayılı Millet Meclisi İçtüzüğü ve İçtüzük'te değişiklik yapan onüç TBMM Kararı'na tarihsel sırayla yer verilmiştir.

Halen yürürlükte bulunan TBMM İçtüzüğü 5.3.1973 tarihinde kabul edilmiştir. İçtüzük Teklifi'ni Çorum Milletvekili Abdurrahman Güler (Adalet Partisi), Tunceli Milletvekili Kenan Aral (Adalet Partisi), Muş Milletvekili Nermin Neftçi (Cumhuriyet Halk Partisi), İstanbul Milletvekili Reşit Ülker (Cumhuriyet Halk Partisi), Konya Milletvekili Mustafa Kubilay İmer (Demokratik Parti) ve Van Milletvekili M. Salih Yıldız (Milli Güven Partisi) birlikte vermişlerdir. Teklifin takdim sayfasında Ülker, Neftçi ve İmer'in imzalarının altında yer alan, "bazı maddelerdeki farklı görüşlerinin saklı olduğu"na yönelik şerhlerden yeni bir İçtüzük yapmanın güçlüğü daha en baştan anlaşılmaktadır. Teklifin genel gerekçesinde, 1961 Anayasası'nın gerektirdiği halde bir türlü sonuçlandırılamayan yeni İçtüzük çalışmalarına değinilmiştir. Madde gerekçelerinde ise uygulanan İçtüzük'ten farklı olarak öngörülen yeni hükümler açıklanıp izah edilmiştir. Değişikliğe uğratılmadan alınan maddelerin gerekçeleri "Bu madde, mevcut tatbikata uygundur." şeklindedir.

Toplam 274 madde halinde sunulan İçtüzük Teklifi, Anayasa Komisyonunda yapılan birleştirme ve çıkartmalar sonrasında 162 madde olarak Genel Kurula sevk edilmiştir. Millet Meclisi Genel Kurulunda 4.12.1972 tarihli 13. Birleşim'de başlanan İçtüzük Teklifi görüşmeleri 19 birleşim sürmüş ve İçtüzük, 5.3.1973 tarihli 72. Birleşim'de 584 numaralı TBMM Kararı olarak kabul edilmiştir.

TBMM İçtüzüğü'nde o tarihten bugüne kadar farklı gerekçelerle çeşitli değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklerin bir kısmı çok kapsamlı iken, bir kısmı ise sadece bir veya bir kaç maddede değişiklik şeklindedir. İlk değişikliğini kabulünden yalnızca üç ay sonra 14.6.1973 tarihli 586 sayılı Karar'la geçiren İçtüzük toplam onüç kez değişikliğe uğramıştır. Bu değişikliklerden sekizinde (Karar 163, 586, 641, 643, 674, 855, 884, 894) İçtüzük'ün yalnızca bir maddesi değiştirilmiştir. En kapsamlı değişiklik, 1982 Anayasası'ndaki tek meclisli yapıya İçtüzük'ün uyumunu sağlayan 424 sayılı Karar'la gerçekleştirilen, toplam 115 maddeyi etkileyen değişikliktir. 750 sayılı Karar'la 2, 902 sayılı Karar'la 3, 713 sayılı Karar'la 6 ve 766 sayılı Karar'la ise 9 maddede değişiklik yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı, İçtüzük ve değişikliklerine ilişkin tüm kararları, değişiklik tekliflerini, Anayasa Komisyonu raporlarını, Komisyon ve Genel Kurul tutanaklarını bir araya getirerek, İçtüzük hükümlerini öğrenen, uygulayan veya yorumlayan tüm kullanıcıların İçtüzük düzenlemelerine ilişkin bilgilere kolayca ulaşmalarını sağlamaktır.

Çalışmanın temel özelliği, İçtüzük kararlarını ilgili yasama belgeleriyle bir arada bulundurmasıdır. Diğer bir özgün yönü ise kararlara ve Genel Kurul tutanaklarına basılı kaynaklardan ve TBMM internet sayfasından ulaşılması mümkün olduğu halde yayımlanmayan Anayasa Komisyonu tutanaklarına da yer vermesidir. Kitap'ta 16.5.1996 tarihli ve 424 sayılı Karar ile daha sonraki tarihli İçtüzük değişiklik kararlarına ait Anayasa Komisyonu tutanakları bulunmaktadır.

Çalışmada, kararların bir araya getirilmesiyle yetinilmemiş, kullanıcıya kolaylık sağlamak amacıyla her karar hakkında özet bir bilgi de hazırlanmıştır. Kullanıcı özet bilgi üzerinden İçtüzük değişiklik kararıyla ilgili temel hususlara, yani kararın içeriğine, önerilen düzenlemeye, Anayasa Komisyonunda ve Genel Kurulda yapılan değişikliklere, kısa ve özlü bir açıklamayla hakim olabilmektedir.

Ayrıca, okuyucuya büyük kolaylık sağlayacağı düşüncesiyle, bugün yürürlükte olan İçtüzük maddeleri esas alınarak Açıklamalı Fihrist hazırlanmıştır. Açıklamalı Fihrist'e bakıldığında, bugünkü İçtüzük maddelerinde yapılan her değişikliği bir arada görme imkanı vardır. Fihrist'ten maddelerin hangi kararlarla ve ne şekilde değiştiğine ilişkin genel bir bilgiye ulaşılabilmektedir. Açıklamalı Fihrist'te kısaltmalar kullanılarak kararların ilgili bölümlerinin yer aldığı sayfa numaraları gösterilmiştir. Böylece, maddelerin 5.3.1973 tarihli ve 584 sayılı Karar'la düzenlenmiş ilk hali ile maddelerde daha sonra yapılan değişikliklere ilişkin özet bilgiler, karar metinleri, Anayasa Komisyonu raporları, Komisyon ve Genel Kurul tutanaklarının yer aldığı sayfalara zaman kaybetmeden erişim sağlanmıştır.

Kitap'ta tüm kararlar tarihsel sırayla ve belli bir sistematik içerisinde yer aldığından, "İçindekiler" bölümünden de İçtüzük ve değişikliklerine ilişkin bilgilere cilt ve sayfa bilgisi kullanılarak hemen ulaşmak mümkündür.

Çalışmanın, başta yasama sürecinde görev alanlar, parlamento hukuku alanındaki akademisyen ve öğrenciler, araştırmacılar olmak üzere TBMM çalışmalarına katılan ve ilgi duyan herkes için kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

Kitabın hazırlanmasında ve basım aşamasında katkı sunan mesai arkadaşlarımıza teşekkür ediyoruz.

Habip KOCAMAN
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Kanunlar ve Kararlar Başkanı

Semra GÖKÇİMEN
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Kanunlar ve Kararlar Başkan Yardımcısı

İÇİNDEKİLER

	Cilt	Sayfa
Önsöz		**iii**
Sunuş		**v**
Editörlerin Sunuşu		**vii**
İçindekiler		**ix**
Açıklamalı Fihrist		**xiii**
5.3.1973 Tarihli ve 584 Sayılı Millet Meclisi İçtüzüğü	**1**	**1:1199**
Karar metni	1	3:46
Komisyon raporu (S.S. 763)	1	47:242
Komisyon raporu (S.S. 763'e 1. ek)	1	243:251
Genel Kurul tutanakları	1	252:1199
D:3 T:4 B:13 4.12.1972		252:272
D:3 T:4 B:14 6.12.1972		273:320
D:3 T:4 B:15 7.12.1972		321:365
D:3 T:4 B:16 8.12.1972		366:456
D:3 T:4 B:17 11.12.1972		457:509
D:3 T:4 B:18 12.12.1972		510:627
D:3 T:4 B:19 13.12.1972		628:668
D:3 T:4 B:20 14.12.1972		669:796
D:3 T:4 B:21 15.12.1972		797:875
D:3 T:4 B:22 18.12.1972		876:908
D:3 T:4 B:23 19.12.1972		909:944
D:3 T:4 B:45 29.1.1973		945:981
D:3 T:4 B:51 6.2.1973		982:988
D:3 T:4 B:55 12.2.1973		989:1045
D:3 T:4 B:56 13.2.1973		1046:1125
D:3 T:4 B:57 14.2.1973		1126:1167
D:3 T:4 B:72 5.3.1973		1167:1199
14.6.1973 Tarihli ve 586 Sayılı Millet Meclisi İçtüzüğünün 143 üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Karar	**2**	**1201:1212**
Bilgi	2	1203:1204
Karar metni	2	1205
Komisyon raporu (S.S. 901)	2	1206:1208
Genel Kurul tutanakları	2	1209:1212
D:8 T:4 B:127 14.6.1973		
17.3.1977 Tarihli ve 641 Sayılı 5.3.1973 Tarihli ve 584 Karar Sayılı Millet Meclisi İçtüzüğünün 20 nci Maddesine Bir Bent Eklenmesi Hakkında Karar	**2**	**1213:1223**
Bilgi	2	1215:1216
Karar metni	2	1217
Komisyon raporu (S.S. 356)	2	1218:1221
Genel Kurul tutanakları	2	1222:1223
D:4 T:4 B:63 17.3.1977		

	Cilt	Sayfa
4.4.1977 Tarihli ve 643 Sayılı Millet Meclisi İçtüzüğünün 93 üncü Maddesinin Değiştirilmesine Dair Karar	**2**	**1225:1296**
Bilgi	2	1227:1228
Karar metni	2	1229
Komisyon raporu (S.S. 522)	2	1230:1234
Komisyon raporu (S.S. 522'ye 1. ek)	2	1235:1236
Genel Kurul tutanakları	2	1237:1296
D:4 T:4 B:75 4.4.1977		
19.9.1978 Tarihli ve 674 Sayılı Millet Meclisi İçtüzüğünün 19 uncu Maddesinin Değiştirilmesine Dair Karar	**2**	**1297:1318**
Bilgi	2	1299:1301
Karar metni	2	1302:1303
Komisyon raporu (S.S. 107)	2	1304:1308
Genel Kurul tutanakları	2	1309:1318
D:5 T:1 B:166 (Olağanüstü) 18.9.1978		
20.2.1992 Tarihli ve 163 Sayılı Millet Meclisi İçtüzüğünün 20 nci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Karar	**2**	**1319:1330**
Bilgi	2	1321:1322
Karar metni	2	1323
Komisyon raporu (S.S. 13)	2	1324:1327
Genel Kurul tutanakları	2	1328:1330
D:19 YY:1 B:39 20.2.1992		
16.5.1996 Tarihli ve 424 Sayılı Millet Meclisi İçtüzüğünün Başlığı ile Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu İçtüzüğe Bazı Maddeler Eklenmesi Hakkında Karar	**2**	**1331:1924**
Bilgi	2	1333:1431
Karar metni	2	1432:1452
Komisyon raporu (S.S. 13)	2	1453:1527
Anayasa Komisyonu tutanakları	2	1528:1817
3.4.1996 tarihli tutanaklar		1528:1553
11.4.1996 tarihli tutanaklar		1554:1652
16.4.1996 tarihli tutanaklar		1653:1763
18.4.1996 tarihli tutanaklar		1764:1817
Genel Kurul tutanakları	2	1818:1924
D:20 YY:1 B:49 8.5.1996		1818:1847
D:20 YY:1 B:53 16.5.1996		1848:1924

	Cilt	Sayfa
7.2.2001 Tarihli ve 713 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Karar	**3**	**1925:2244**
Bilgi	3	1927:1935
Karar metni	3	1936:1938
Komisyon raporu (S.S. 586)	3	1939:1953
Anayasa Komisyonu tutanakları	3	1954:2001
17.1.2001 tarihli tutanaklar		
Genel Kurul tutanakları	3	2002:2244
D:21 YY:3 B:50 26.1.2001		2002:2089
D:21 YY:3 B:51 30.1.2001		2090:2160
D:21 YY:3 B:55 7.2.2001		2161:2244
10.12.2002 Tarihli ve 750 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	**3**	**2245:2268**
Bilgi	3	2247:2250
Karar metni	3	2251
Komisyon raporu (S.S. 1)	3	2252:2257
Anayasa Komisyonu tutanakları	3	2258:2261
10.12.2002 tarihli tutanaklar		
Genel Kurul tutanakları	3	2262:2268
D:22 YY:1 B:7 10.12.2002		
10.4.2003 Tarihli ve 766 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	**3**	**2269:2366**
Bilgi	3	2271:2280
Karar metni	3	2281:2283
Komisyon raporu (S.S. 116)	3	2284:2300
Anayasa Komisyonu tutanakları	3	2301:2322
8.4.2003 tarihli tutanaklar		
Genel Kurul tutanakları	3	2323:2366
D:22 YY:1 B:65 10.4.2003		
30.10.2005 Tarihli ve 855 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	**3**	**2367:2545**
Bilgi	3	2369:2371
Karar metni	3	2372:2373
Komisyon raporu (S.S. 161)	3	2374:2385
Anayasa Komisyonu tutanakları	3	2386:2439
29.5.2003 tarihli tutanaklar		2386:2414
10.6.2003 tarihli tutanaklar		2415:2439
Genel Kurul tutanakları	3	2440:2545
D:22 YY:3 B:122 30.6.2005		

	Cilt	Sayfa
31.1.2007 Tarihli ve 884 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	**3**	**2547:2645**
Bilgi	3	2549:2552
Karar metni	3	2553
Komisyon raporu (S.S. 1321)	3	2554:2561
Anayasa Komisyonu tutanakları 17.1.2007 tarihli tutanaklar	3	2562:2589
Genel Kurul tutanakları	3	2590:2645
D:22 YY:5 B:56 30.1.2007		2590:2621
D:22 YY:5 B:57 31.1.2007		2622:2645
2.6.2007 Tarihli ve 894 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair Karar	**3**	**2647:2709**
Bilgi	3	2649:2650
Karar metni	3	2651
Komisyon raporu (S.S. 1441)	3	2652:2657
Anayasa Komisyonu tutanakları 1.6.2007 tarihli tutanaklar	3	2658:2674
Genel Kurul tutanakları D:22 YY:5 B:120 2.6.2007	3	2675:2709
09.10.2007 Tarihli ve 902 Sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Karar	**3**	**2711:2746**
Bilgi	3	2713:2718
Karar metni	3	2719
Komisyon raporu (S.S. 25)	3	2720:2725
Anayasa Komisyonu tutanakları 4.10.2007 tarihli tutanaklar	3	2726:2736
Genel Kurul tutanakları D:23 YY:2 B:5 9.10.2007	3	2737:2746

AÇIKLAMALI F İ H R İ S T

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ve değişikliklerini içeren bu Kitap üç ciltten oluşmaktadır. Kitap'ta, 5.3.1973 tarihli ve 584 sayılı Millet Meclisi İçtüzüğü ve İçtüzük'te değişiklik yapan onüç TBMM Kararı tarihsel sırayla yer almaktadır. Her üç cildin başında bulunan Açıklamalı Fihrist, Kitap içindeki bilgilere daha kolay bir erişim sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Bugün yürürlükte olan İçtüzük maddeleri esas alınarak hazırlanan Açıklamalı Fihrist'te, maddelerin hangi kararlarla ve ne şekilde değiştiğine ilişkin genel bir bilgiye ulaşılabilmektedir. Ayrıca, maddelerin 5.3.1973 tarihli ve 584 sayılı Karar'la düzenlenmiş ilk hali ile maddelerde daha sonra yapılan değişikliklere ilişkin özet bilgiler, karar metinleri, Anayasa Komisyonu raporları, Komisyon ve Genel Kurul tutanaklarının yer aldığı sayfalara zaman kaybetmeden ulaşılması sağlanmıştır.

Kitap'ta tüm kararlar belli bir sistematik içerisinde yer almaktadır. Açıklamalı Fihrist'te kısaltmalar kullanılarak kararların ilgili bölümlerinin yer aldığı sayfa numaraları gösterilmiştir. Söz konusu kısaltmalar ve bölümler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Bilgi: Her bir karar hakkında okuyucuya kolaylık sağlamak amacıyla özet bir bilgi hazırlanmıştır. Okuyucu, bir İçtüzük değişiklik kararıyla ilgili genel bilgileri buradan edinebilir. Bu bölüm farklı alt başlıklardan oluşmaktadır.

İçeriği: Bu bölümde, İçtüzük değişiklik kararı ile İçtüzük'ün hangi maddelerinde değişiklik yapıldığı, kararın kaç maddeden oluştuğu belirtildikten sonra kararın içeriği özet olarak verilmektedir. Ayrıca İçtüzük maddesinin mevcut ve o kararla değiştirilmiş hali karşılaştırmalı olarak tablo halinde yer almaktadır. Kullanıcı tablodan madde üzerindeki değişikliği görebilir ve karşılaştırma imkanı bulabilir.

Karar'a Esas İçtüzük Teklifi: Bu bölümde, karara esas İçtüzük değişiklik teklifinin imza sahipleri ve esas numarası belirtilerek gerekçesi özetlenmektedir.

Komisyon Görüşmeleri: Bu bölümde, İçtüzük değişiklik teklifinin Anayasa Komisyonundaki görüşme tarihleri, Komisyonda varsa maddeler üzerinde yapılan değişiklikler ve gerekçeleri, Komisyon raporunun tarih ve sayısı ile Komisyon raporunun numarası (sıra sayısı) yer almaktadır.

Genel Kurul Görüşmeleri: Bu bölümde, İçtüzük değişiklik teklifi ve Komisyon raporunun Genel Kurulda görüşüldüğü birleşimler ve varsa Genel Kurulda kabul edilen değişiklik önergeleri gerekçeleriyle birlikte özetlenmektedir.

Karar Metni: Bu bölümde, İçtüzük değişiklik kararının metni yer almaktadır. Kararın sonunda bu karara ait Tutanak Dergisi bilgileri, karara esas İçtüzük değişiklik teklifinin esas numarası ve sıra sayısı bilgileri de gösterilmektedir.

SS-Komisyon Raporu (Sıra Sayısı): Bu bölümde, Anayasa Komisyonununca karara bağlanan İçtüzük değişiklik tekliflerinin metinleri, Komisyon raporu ve Komisyonca kabul edilen metin yer almaktadır. Teklif ve Komisyon metinlerine, sıra sayılarının basımına da uygun olarak okuyuculara karşılaştırma imkanı sağlaması açısından, karşılıklı gelecek şekilde tablo halinde yer verilmektedir.

AKT-Anayasa Komisyonu Tutanakları: İçtüzük değişiklik tekiflerinin Anayasa Komisyonu tutanakları yer almaktadır. Kitap'ta 16.5.1996 tarihli ve 424 sayılı Karar ile daha sonraki tarihli İçtüzük değişiklik kararlarına ait Anayasa Komisyonu tutanakları bulunmaktadır.

GKT-Genel Kurul Tutanakları: İçtüzük değişiklik tekiflerinin ve Komisyon raporlarının Genel Kurulda görüşüldüğü birleşimlere ilişkin tutanaklar yer almaktadır.

***MG-Madde Görüşmeleri*:** Kararlara ilişkin Anayasa Komisyonu ve Genel Kurul tutanaklarının yer aldığı sayfaların hemen altında, daha özel bir bilgi olarak her madde üzerindeki görüşmelere ilişkin sayfa numaralarına yer verilmektedir. Başka bir deyişle, GKT'nin karşısındaki sayfa numaraları o karara ilişkin tüm tutanakları gösterirken, MG'nin karşısındaki sayfa numaraları sadece o tutanaklar içindeki ilgili maddenin görüşüldüğü sayfaları göstermektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜ

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		BİRİNCİ KISIM **Genel Hükümler ve Tarifler**		
1	Dönem, yasama yılı, birleşim ve oturum	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/1	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 368, 1192**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş; yasama dönemi *"4"* yıldan **"5"** yıla çıkarılmış ve *"1 Kasım-31 Ekim"* olan yasama yılı takvimi **"1 Ekim-30 Eylül"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
2	Üye tamsayısı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/2	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 368**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak ve *"dörtyüzelli"* olan üye tamsayısı **"beşyüzelli"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
3	İlk toplantı ve andiçme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/3	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 368:369**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak ve *"Türkiye Radyolarında"* ibaresi **"Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu kanallarında"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
4	Yasama yılının başlaması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/4	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 369**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarakdeğiştirilmiş ve yasama yılının başlangıcı *"kasım"* ayı iken **"ekim"** ayı olarak düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
5	Tatil	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/5	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 369, 1192:1193**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 2. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Anayasaya uygun olarak tatil yeniden tanımlanmış, TBMM'nin 1 Temmuz günü kendiliğinden tatile girmesi düzenlenmiş ve bir yasama yılında en fazla tatil yapılacak süre *"5"* ay iken, bu süre **"3"** aya düşürülmüştür.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1568:1569** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1858:1859**
6	Araverme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/6	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 369, 1193**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibareleri **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
7	Tatilde veya araverme-de toplantı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/7	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 369:370, 1193**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 3. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve madde değişikliği-*** Anayasaya uygun olarak başlığı *"Olağanüstü toplantı çağrıları"* olan bu madde **"Tatilde ve aravermede toplantı"** başlığı altında yeniden düzenlenmiş; üyelerinin beşte birinin imzasını taşıyan olağanüstü toplantı çağrılarının TBMM Başkanı tarafından en geç yedi gün içinde yerine getirilmesi hususuna açıklık getirilmiş ve olağanüstü toplantı üzerindeki işlemler tamamlandıktan sonra, Meclis tarafından aksine karar alınmadıkça tatil veya aravermeye devam olunması kabul edilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1569:1572** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1859**
İKİNCİ KISIM **Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kuruluşu** **BİRİNCİ BÖLÜM** **Başkanlık Divanı**				
8	Geçici Başkanlık Divanı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/8	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 370:371**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyeliği"* ibaresi **"Katip Üyelik"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
9	Başkanlık Divanının kuruluşu	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/9	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 372:388**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyesi"* ibareleri **"Katip Üye",** "*İdareci Üye"* ibareleri **"İdare Amiri"** olarak ve *"Katip Üye, İdare Amiri"* yazılış sırasına göre değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
10	Başkan seçimi ve süresi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/10	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 388:396**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 4. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***Başlık ve madde değişikliği-*** *"Başkanın seçimi; görev süresi"* olan madde başlığı **"Başkan seçimi ve süresi"** olarak değiştirilmiş; madde Anayasaya uygun olarak Başkan seçiminin daha kısa sürede tamamlanmasına yönelik yeniden düzenlenmiş; Başkan adaylarının Meclisin toplandığı günden itibaren 10 gün içinde Başkanlık Divanına bildirilmesi ve Başkan seçiminin aday gösterme süresinin bitiminden itibaren 5 gün içinde ve en fazla 4 turda tamamlanması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1572:1573** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1859:1860**
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 30. maddesiyle Anayasanın 94. maddesi değiştirilerek TBMM Başkanı seçimi için öngörülen süreler kısaltılmış olduğundan, Anayasadaki değişikliğe paralellik sağlamak amacıyla maddede geçen "on gün" ibareleri "beş gün" olarak değiştirilmiş; TBMM Başkan adaylarının Meclisin toplandığı günden itibaren beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilmesi, Başkan seçiminin ise aday gösterme süresinin bitiminden itibaren beş gün içinde tamamlanması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2305** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2343**
		9.10.2007 / 902 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare ve cümle değişikliği-*** Maddede geçen "yasama yılıdır." ibaresi Anayasaya uygun olarak "yıldır." şeklinde değiştirilerek İçtüzükte ilk seçilen TBMM Başkanının iki yıldan az süreyle görev yapmasına neden olan hükümlerde değişikliğe gidilmiş; maddenin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi değiştirilerek TBMM Başkan adaylarının, milletvekili genel seçimlerinden sonra Meclisin toplandığı günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilmesi ve TBMM'nin seçimin yapılacağı gün kendiliğinden toplanması hükme bağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 25 AKT GKT	c-3, s-2713:2718 c-3, s-2719 c-3, s-2720:2725 c:3, s-2726:2736 **(MG) 2733:2736** c:3, s-2737:2746 **(MG) 2742:2744**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
11	Parti grupları-nın Başkanlık Divanında temsili	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/11	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 397:418, 1164:1165, 1168:1181, 1193**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. ve 5. Maddeleriyle Yapılan Değişiklik ***-İbare ve cümle değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"**, *"Divan Üyesi"* ibareleri **"Katip Üye",** *"İdareci Üye"* ibareleri **"İdare Amiri"** olarak ve *"Katip Üye, İdare Amiri"* yazılış sırasına göre değiştirilmiş; son fıkranın ilk cümlesi değiştirilerek Anayasaya uygun şekilde başkanvekillikleri, katip üyelikler ve idare amirlikleri için bir yasama döneminde iki seçim yapılması, ilk seçilenlerin görev süresinin iki, ikinci devre için seçilenlerin ise üç yasama yılı olması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568, 1573:1582** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858, 1860**
		9.10.2007 / 902 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Maddede geçen "yasama yılıdır." ibaresi Anayasaya uygun olarak "yıldır." şeklinde değiştirilerek, İçtüzükte ilk seçilen TBMM Başkanının iki yıldan az süreyle görev yapmasına neden olan hükümlerde değişiklik yapılmıştır.	Bilgi Karar SS 25 AKT GKT	c-3, s-2713:2718 c-3, s-2719 c-3, s-2720:2725 c:3, s-2726:2736 **(MG) 2733:2736** c:3, s-2737:2746 **(MG) 2742:2744**
12	Başkanlık Divanında boşalma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/12	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 419:438**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
13	Başkanlık Divanının görevleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/13 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 438:457, 1165, 1181:1184**
14	Başkanın görevleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/14	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 458:461**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. ve 6. Maddeleriyle Yapılan Değişiklik ***-İbare ve bent değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* **ibareleri "Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş; 6. ve 9. bentler değiştirilerek Meclis Başkanının komisyonları denetlemek görevine, işlerde birikme olması halinde komisyon başkanını ve üyelerini uyarma hususu eklenmiş; TBMM'yi yurt içinde ve yurt dışında tanıtmak, millî egemenlik ilkesini geniş halk kitlelerine yaygınlaştırarak benimsetmek amacıyla, 25 Ekim 1984 ve 34 sayılı Başkanlık Divanı kararıyla oluşturulan Türkiye Büyük Millet Meclisi Kültür Sanat ve Yayın Kurulu İçtüzük hükmüyle kurumsallaştırılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568, 1582** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858, 1860:1862**
15	Başkanvekillerinin görevleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/15 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 461:463**
16	Katip üyelerin görevleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/17	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 463, 1193, 1196**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Başlıkta ve maddede geçen*"Divan Üyelerinin"* ibareleri **"Katip Üyelerin"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
17	İdare amirlerinin görevleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/16	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 463**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibareleri **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak, başlıkta ve maddede *geçen "İdareci Üyelerinin"* ibareleri ise **"İdare Amirlerinin"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
İKİNCİ BÖLÜM **Siyasî Parti Grupları ve Danışma Kurulu**				
18	Siyasî parti gruplarının kuruluşu	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/18	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 464:472**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş ve siyasi parti grubu kurmak için gerekli en az milletvekili sayısı *"10"* iken **"20"**ye yükseltilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
19	Danışma Kurulu	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/19	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 472, 1157:1158, 1196**
		19.9.1978 / 674 numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** İçtüzükte Danışma Kurulunun tespitine, teklifine veya görüş bildirmesine bağlanmış olan bütün hallerde, Danışma Kurulunun yapılan ilk çağrıda toplanamaması, oy birliğiyle tespit, teklif yapamaması veya görüş bildirememesi hallerinde, Meclis Başkanı veya siyasi parti gruplarının ayrı ayrı istemlerini doğrudan Genel Kurula sunabilmeleri; bu durumda istemin oylanmasının ilk birleşimin gündemindeki Başkanlık sunuşlarında yer alması ve Genel Kurulun işaret oyuyla karar vermesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 107 GKT	c-2, s-1299:1301 c-2, s-1302:1303 c-2, s-1304:1308 c:2, s-1309:1318 **(MG) 1315:1317**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Komisyonlar**		
20	Komisyonların adları	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/20	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 472:473 945:957**
		17.3.1977 / 641 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek bent-*** Maddeye 12 numaralı bir bent eklenerek TBMM'de yeni bir "Sayıştay Komisyonu" kurulmuştur.	Bilgi Karar SS 356 GKT	c-2, s-1215:1216 c-2, s-1217 c-2, s-1218:1221 c-2, s-1222:1223 **(MG) 1222:1223**
		20.2.1992 / 163 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Bent değişikliği-*** 12 numaralı bentte değişiklik yapılarak bu bentte yer alan "Sayıştay Komisyonu" ibaresi "Çevre Komisyonu" olarak değiştirilmiş, böylece Sayıştay Komisyonunun varlığına son verilirken TBMM'de yeni bir "Çevre Komisyonu" kurulmuştur.	Bilgi Karar SS 13 GKT	c-2, s-1321:1322 c-2, s-1323 c-2, s-1324:1327 c-2, s-1328:1330 **(MG) 1328:1330**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 7. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** İçtüzükte sayılan komisyonların sayısı *"12"*den **"16"**ya çıkarılmış; kanunla kurulmuş bulunan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ile tek meclis sistemi nedeniyle "Karma" olma niteliği kalmamış bulunan komisyonlara madde içerisinde yer verilmiş; bazı komisyonların adları değiştirilmiş; Plan ve Bütçe Komisyonunun üye sayısı Anayasada ve Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonunun üye sayısı da özel kanununda belirtilmiş bulunduğundan, söz konusu iki komisyon hariç diğer komisyonların üye sayılarının Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca kararlaştırılması hükme bağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1582:1594, (1815:1816)** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1862:1870**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		9.10.2007 / 902 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Madede geçen "yasama yılıdır." ibaresi "yıldır." şeklinde değiştirilerek, İçtüzükte ilk seçilen TBMM Başkanının iki yıldan az süreyle görev yapmasına neden olan hükümlerde değişiklik yapılmıştır.	Bilgi Karar SS 25 AKT GKT	c-3, s-2713:2718 c-3, s-2719 c-3, s-2720:2725 c:3, s-2726:2736 **(MG) 2733:2736** c:3, s-2737:2746 **(MG) 2742:2744**
21	Parti gruplarının komisyonlarda temsili	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/21	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 473, 1159:1161, 1193**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş, Dilekçe Komisyonunun adında yer alan *"Türkiye Büyük Millet Meclisi"* ve *"Karma"* ibareleri ile Plan ve Bütçe Komisyonunun adında yer alan *"Karma"* ibaresi çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
22	Komisyon üyeliklerinde boşalma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/22	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 474**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
23	Komisyonlara havale, esas ve tali komisyonlar	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/23	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 474**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 8. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***- Başlık ve madde değişikliği-*** *"Esas komisyonlar"* olan madde başlığı **"Komisyonlara havale, esas ve tali komisyonlar"** olarak değiştirilmi;, tasarı ve tekliflerin hangi komisyonlarda görüşüleceğinin, esas ve tali komisyonların hangisi olacağının işin havalesi sırasında Başkanlık tarafından tespit edilmesi ve havalenin esas komisyona ve varsa tali komisyonlara aynı anda yapılması hükmü getirilmiş; 37 nci maddede tali komisyonlara tanınan on günlük süre içinde görüş bildirilmemesi halinde esas komisyonun konuyu görüşmesine ve raporunu hazırlamasına imkan sağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1595:1596** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1871**
24	Komisyon başkanı, başkanvekili, sözcü ve kâtibinin seçimi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/25	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 475, 1193**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. ve 9. Maddeleriyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ek fıkra-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş; maddeye bir fıkra eklenerek, yeni kurulan hükümetin güvenoyu almasından itibaren on gün içinde iktidar grubu veya gruplarının istemi üzerine komisyonların başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip seçimlerinin yenilenmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568, 1596:1621** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858, 1871**
25	Tatil ve araverme sırasında komisyonların çalışması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/26 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 475**
26	Komisyonların toplantıya çağrılması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/27	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 476:478, 876:877**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 10. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek ibare ve ek fıkra-*** İkinci fıkraya bir cümle ve maddeye son bir fıkra eklenerek, komisyonun gündemine hâkim olduğu, üyeleri tarafından gündeme alınması teklif edilen işler hakkında karar vermesi, üyelerinin üçte biri tarafından komisyona teklif edilecek gündem üzerine de komisyonların başkanlarınca toplantıya çağrılması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1623:1626** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1872:1873**
27	Komisyon başkanı, toplantı ve karar yeter sayısı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/28 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 478:479**
28	Komisyonlara devam	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/29	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 479:490**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
29	Komisyonlarda söz alma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/30 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 490, 877:878**
30	Komisyonlarda Hükümetin temsili ve uzman çağrılması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/31 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 491**
31	Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/32	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 491:493, 1193**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş, maddede geçen "teklifte imzası bulunan senatörler" ibaresi çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
32	Komisyonlarda kapalı oturum	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/33 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 493:494**
33	Komisyon tutanakları	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/34 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 494:497**
34	Görüş alma, görüş bildirme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/35 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 497**
35	Komisyonların yetkisi, toplantı yeri ve zamanı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/36	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 497:498, 957:958**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak, 90. maddeye yapılan atıf ise 92. madde olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 2. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek fıkra-*** 4709 sayılı Kanunla Anayasasının 89 . maddesinde yapılan değişikliğe paralellik sağlamak amacıyla maddeye bir fıkra eklenerek, komisyonların Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilmesine imkan sağlanmış ve bu durumda sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2305:2306** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2343:2344**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
36	Bekleme süresi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/37 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 498, 878:879, 909:914**
37	Komisyon-larda inceleme süresi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/38	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 498:514**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 11. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve madde değişikliği-*** *"İnceleme süresi"* olan madde başlığı **"Komisyonlarda inceleme süresi"** olarak değiştirilmiş; komisyonlarda 45 gün içinde sonuçlandırılamayan kanun tasarı ve teklifleri ile kanun hükmünde kararnamelerin doğrudan Genel Kurul Gündemine alınmasını Hükümet ve teklif sahiplerinin isteyebilmesi ve bu istemlerin Genel Kurulda yapılacak konuşmalardan sonra işaret oyuyla karara bağlanması düzenlenmiştir. Ayrıca, süresi içinde komisyonda görüşülmeyen kanun hükmünde kararnamelerin Başkanlıkça, doğrudan Genel Kurul Gündemine alınmak üzere Danışma Kuruluna götürülmesi hükmü getirilmiş ve tali komisyonlara bir işin sonuçlandırılması için on günlük süre tanınmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1627:1630** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1873**
38	Anayasaya uygunluğun incelenmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/39 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 514:526**
39	Erteleme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/40 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 526:535, 1193**
40	Başbakan-lığa haber verme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/41	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 536**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
41	Bakanlıklarla yazışma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/42 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 536**
42	Komisyon raporları	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/43	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 536:538, 958:963**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ek cümle-*** *"çekinser"* ibareleri **"çekimser"** olarak değiştirilmiş; maddenin sonuna bir fıkra eklenerek komisyon üyelerinin komisyon raporuna katılmakla birlikte raporda yer almayan görüşlerini rapora ekleme haklarını Komisyon Başkanının belirleyeceği uygun süre içinde kullanmaları düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
43	Komisyonlarda yeniden görüşme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/44 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 538:549**
44	Eski raporun benimsenmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/45 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 550:554, 1193**
45	Genel Kurulda komisyonların temsili	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/46 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 554, 963:981**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
46	Komisyon toplantıları-nın düzeni	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/47	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 554:556, 879:880, 1193**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
47	Komisyon-lar bülteni	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/48	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 556:557**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
48	Arşive verilecek komisyon dosyaları	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/49	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 557, 1193**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		ÜÇÜNCÜ KISIM **Genel Kurul Çalışmaları**		
49	Gündem	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/50	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 557:567, 982:988, 1193:1194**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ek bent-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş, Genel Kurul gündemine **"Meclis Soruşturması Raporları"** bölümü eklenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
50	Özel gündem	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/51 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 567:575, 1194**
51	Gelen kâğıtlar listesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/52	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 575:587, 1194**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek ibare-*** Meclis Soruşturması önergelerinin de Gelen Kağıtlar listesinde yayımlanması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
52	Genel Kurulda bekletilme süresi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/53 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 587:589, 1194**
53	Teşekkür, tebrik ve temenniler	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/54 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 589:600, 1194**
54	Toplantı günleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/55	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 600:617**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ek ibare-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş; maddedeki *"gün"* ibaresinden önce **"hafta,"** ibaresi eklenerek Genel Kurulun toplantı yaptığı haftaları da değiştirebilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
55	Birleşimin açılması ve kapanması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/56	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 617, 1080:1084, 1194**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyelikleri"* ibaresi **"Katip Üyelikler"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
56	Kıyafet	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/57	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 617:620**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** *"Divan Üyeleri"* ibaresi **"Katip Üyeler"** olarak değiştirilmiş ve *"Cumhuriyet Senatosu Üyeleri"* ibaresi çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
57	Yoklama	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/58	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 621, 1084:1099, 1161:1164**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Yoklama isteminde bulunabilecek milletvekili sayısı *"10"* iken **"20"** olarak değiştirilmiş; *"salt çoğunluğunun mevcut olmadığı anlaşılırsa"* ibaresi, **"en az üçte birinin mevcut olmadığı anlaşılırsa"** şeklinde değiştirilerek toplantı yeter sayısı üye tamsayısının üçte birine düşürülmüştür.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
58	Geçen tutanak hakkında konuşma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/59 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 621:622**
59	Gündem dışı konuşma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/60	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 622:623, 1100:1111**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 12. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek cümle-*** İkinci fıkranın sonuna bir cümle eklenerek, hükümetin gündem dışı söz talebinde bulunması halinde siyasi parti gruplarının yanı sıra grubu bulunmayan bir milletvekilinin de konuşabilmesine imkan tanınmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1635:1650** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1874**
60	Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalar	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/61	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 623:624, 1111:1113**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyeleri"* ibaresi **"Katip Üyeler"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		7.2.2001 / 713 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek cümle-*** Altıncı fıkranın sonuna bir cümle eklenerek, Genel Kuruldaki görüşmelerde soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlandırılmıştır.	Bilgi Karar SS 586 AKT GKT	c-2, s-1927:1935 c-2, s-1936:1938 c-2, s-1939:1953 c-2, s-1954:2001 **(MG) 1974:1980** c:2, s-2002:2244 **(MG) 2061:2115**
61	Söz sırası ve söz sırasını değiştirme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/62 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 624:625, 989:997**
62	Hükümetin temsili	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/63	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 625:627**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi" ibaresi* **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
63	Usul hakkında konuşma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/64	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 627, 1113:1114, 1194**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568, (1653:1655)** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
64	Başkanın görüşme ve oylamalara katılama-ması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/65	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 628, 880:891, 914:943**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** ve *"Divan Üyesi"* ibaresi **"Katip Üye"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
65	Görüşme-lerde genel düzen	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/66 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 628:631**
66	Başkanın söz kesmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/67 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 631, 1196**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
67	Konuşma üslûbu	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/68 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 632:633**
68	Gürültü ve kavga	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/69 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 633, 1194**
69	Açıklama hakkı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/70 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 633:643, 1194**
70	Kapalı oturumlar	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/71	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 644:650**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak ve *"Divan Üyelerince"* ibaresi **"Katip Üyelerce"** olarak değiştirilmiş; kapalı oturum isteminde bulunabilecek milletvekili sayısı *"15"*den **"20"**ye artırılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
71	Kapalı oturum tutanakları	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/72	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 650:651**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyeleri"* ibaresi **"Katip Üyeler"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
72	Görüşmelerin tamamlanması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/73 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 651, 997:1021, 1194**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		DÖRDÜNCÜ KISIM **Kanunların Yapılması**		
73	Kanun tasarıları ve komisyon-lara havale	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/74 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 651:652**
74	Kanun teklifleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/75 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 652:654, 1194**
75	Geri alma ve benimseme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/76 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 654:657, 891, 1021:1029**
76	Reddedilen kanun tasarı ve tekliflerinin yeniden verilememesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/77	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 657:663**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş; başlıkta geçen *"ve benimsenmeyen"* ibaresi ile maddede geçen *"Anayasanın 92 nci maddesi gereğince"* ibaresi çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
77	Seçimlerin yenilenmesi halinde tasarı ve tekliflerin durumu	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/78	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 663:664, 764:766, 896, 1194**
		2.6.2007 /894 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek cümle-*** Maddenin birinci fıkrasına bir cümle eklenerek, Hükümet veya milletvekilleri tarafından yenilenen tasarı veya tekliflerin tümü üzerindeki	Bilgi Karar SS 1441 AKT GKT	c-3, s-2649:2650 c-3, s-2651 c-3, s-2652:2657 c-3, s-2658:2674 **(MG) 2658:2674** c:3, s-2675:2709

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinlerinin, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilmesi hükme bağlanmıştır.		**(MG) 2688:2689**
78	Hükümetin çekilmesi halinde kanun tasarı ve teklifleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/79	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 665, 1114:1117**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 13. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Cümle değişikliği-*** Maddenin son cümlesi değiştirilerek, hükümetin çekilmesi halinde Bakanlar Kurulunun öncelikli olduğunu bir yazı ile Başkanlığa bildirdiği kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine devam olunması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1651** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1874**
79	Raporların okunma-ması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/80	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 665, 892:895**
		7.2.2001 / 713 Numaralı Kararın Çerçeve 2. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve madde değişikliği-*** *"Raporun okunması"* olan madde başlığı **"Raporların okunmaması"** olarak değiştirilmiş; Başkanın, bir tasarı veya teklifin görüşülmesine başlanırken raporun tamamının okunmasına gerek olup olmadığını Genel Kurula sorması kuralı kaldırılarak, kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporlarının, görüşmelere başlanırken Genel Kurulda okutulmaması ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıklarının Başkanca ifade edilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 586 AKT GKT	c-2, s-1927:1935 c-2, s-1936:1938 c-2, s-1939:1953 c-2, s-1954:2001 **(MG) 1981:1983** c:2, s-2002:2244 **(MG) 2115:2137**
80	Raporda ret istemi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/81 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 665**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
81	Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/82	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 665:666, 1117:1121**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Kanunun tümünün veya maddelerinin oylanmasının açık oylama ile yapılmasını talep edebilecek milletvekili sayısı *"15"*ten **"20"**ye artırılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		7.2.2001 / 713 Numaralı Kararın Çerçeve 3. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve madde değişikliği-*** *"Tümü üzerine konuşmalar" olan madde başlığı "***Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi"** olarak ve madde tümüyle değiştirilerek tasarı ve tekliflerin görüşülme prosedürü açıkça düzenlenmiş; maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaması, tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaması ve önerge verilememesi, Anayasa değişiklikleri hariç kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanmasının, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi halinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 586 AKT GKT	c-2, s-1927:1935 c-2, s-1936:1938 c-2, s-1939:1953 c-2, s-1954:2001 **(MG) 1983:1994** c:2, s-2002:2244 **(MG) 2138:2176**
		10.12.2001 / 750 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Cümle ve fıkra değişikliği-*** 7.2.2001 tarihli ve 713 numaralı TBMM Kararı ile değiştirilen İçtüzüğün 81. maddesinin Anayasa Mahkemesinin 31.1.2002 tarihli ve E. 2001/129, K. 2002/24 sayılı Kararıyla iptal edilen birinci fıkrasının (b) bendinin ikinci cümlesi ile dördüncü fıkrası yeniden düzenlenmek suretiyle, tasarı veya tekliflerin tümü üzerindeki soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlandırılmış; maddeler üzerinde konuşma süreleri siyasî parti grupları, komisyon ve hükümet için onar, üyeler tarafından yapılacak konuşmalar ise beşer dakika olarak belirlenmiştir.	Bilgi Karar SS 1 AKT GKT	c-3, s-2247:2250 c-3, s-2251 c-3, s-2252:2257 c-3, s-2258:2261 **(MG) 2559** c:3, s-2262:2268 **(MG) 2268**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 3. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek fıkra-*** 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 89. maddesinde yapılan değişiklik doğrultusunda, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun görüşmelerine başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilmesi hükme bağlanmış, bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılması, aksi durumda ise Kanunun 81 inci maddesindeki genel hükümlere göre görüşmelerin yapılması, kanunun tümünün oylamasının ise her halde yapılması kabul edilmiştir.	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2306:2307** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2344:2345**
82	Komisyon metninin önce oylanması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/83	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 666, 1121:1125, 1194:1195**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare çıkarılması-*** Maddede geçen *"Genel Kurulun üye tamsayısının salt çoğunluğuyla"* ibaresi çıkarılarak, komisyonun kabul ettiği metnin önergelerden önce ve açık oyla oylanmasını üye tamsayısının salt çoğunluğuyla istemesi durumunda, Genel Kurulda metnin önergelerden önce salt çoğunluk aranmaksızın oylanması, metnin kabul edilmesi halinde önergelerin reddedilmiş ve maddenin kabul edilmiş sayılması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
83	Bir maddenin önce konuşul-ması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/84	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 666, 1029:1032**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		7.2.2001 / 713 Numaralı Kararın Çerçeve 6. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve fıkra değişikliği, fıkra çıkarılması-*** ***"****Bir maddenin önce konuşulması veya fıkraların ayrı ayrı oylanması"* olan madde başlığı **"Bir maddenin önce konuşulması"** olarak değiştirilmiş*;* ***"****Görüşülen bir madde birçok mesele veya fıkralardan mürekkep ise ve bunların ayrı ayrı oya konmaları onbeş üye tarafından yazılı olarak teklif olunmuşsa gereği yapılır."* şeklindeki son fıkra yürürlükten kaldırılmıştır.	Bilgi Karar SS 586 AKT GKT	c-2, s-1927:1935 c-2, s-1936:1938 c-2, s-1939:1953 c-2, s-1954:2001 **(MG) 1994, 2000** c:2, s-2002:2244 **(MG) 2217:2224**
84	Anayasaya aykırılık önergeleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/85 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 667**
85	Tetkik Kurulu ve maddî hatalar	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/86	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 667:668**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
86	Son konuşma-lar	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/87 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 668, 1195**
87	Değişiklik önergeleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/88	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 668, 1126:1128, 1196**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 14. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Görüşülmekte olan tasarı ve teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklikler yapan ve yeni bir kanun teklifi niteliğinde olan değişiklik önergeleri ile şarta bağlı tutulan önergelerin işleme konulmayacağı ve komisyon metninde bulunmayan, ancak değiştirilen kanunda yer alan ve tasarı ve teklifle çok yakın ilgisi bulunan bir maddenin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılacağı hükme bağlanmış; önergelerin gerekçeli olması mecburiyeti getirilmiş; komisyonun veya hükümetin önergeye katılmaması halinde önerge sahibine beş dakikayı geçmemek üzere söz hakkı tanınırken, gerekçesi okunan önerge hakkında ise söz verilmemesi esası düzenlenmiş ve önergeler hakkında komisyonun yanı sıra gruplara da bilgi verilmesi yükümlülüğü getirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1655:1678** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1874:1880**
		7.2.2001 / 713 Numaralı Kararın Çerçeve 4. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Cümle değişikliği ve ek cümle-*** Daha önce maddenin her fıkrası üzerinde en fazla dört önerge verilebilirken, yapılan değişiklikle her madde için komisyon ve Hükümetçe birer, milletvekillerince Anayasaya aykırılık önergeleri dahil en fazla üç önerge verilebilmesi; beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imzanın okunması ve önergenin tutanağa eklenmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 586 AKT GKT	c-2, s-1927:1935 c-2, s-1936:1938 c-2, s-1939:1953 c-2, s-1954:2001 **(MG) 1994:1996, 1814** c:2, s-2002:2244 **(MG) 2176:2201**
		10.12.2001 / 750 Numaralı Kararın Çerçeve 2. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Cümle değişikliği-*** 7.2.2001 tarihli ve 713 numaralı TBMM Kararı ile değiştirilen İçtüzüğün 87 nci maddesinin, Anayasa Mahkemesinin 31.1.2002 tarihli ve E. 2001/129, K. 2002/24 sayılı Kararıyla iptal edilen birinci fıkrasının son cümlesi yeniden düzenlenmek suretiyle, milletvekilleri tarafından her madde için Anayasaya aykırılık önergeleri dahil 7 önerge	Bilgi Karar SS 1 AKT GKT	c-3, s-2247:2250 c-3, s-2251 c-3, s-2252:2257 c-3, s-2258:2261 **(MG) 2259:2261** c:3, s-2262:2268 **(MG) 2268**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		verilebilmesi hükme bağlanmış, parlamentoda temsil edilen her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklı tutulmuş, bu hakkın kullanılmaması halinde bunun diğer siyasî parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabilmesi kabul edilmiştir.		
88	Metnin veya maddenin geri istenmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/89 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 669:670, 1128:1130, 1195**
89	Genel Kurulda yeniden görüşme	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 15. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni bir madde ilave edilerek, tek Meclis ve tek görüşme esası sebebiyle ortaya çıkabilecek bazı hataların veya noksanlıkların giderilmesi amacıyla, "Genel Kurulda yeniden görüşme" imkânı sağlanmış, Anayasa değişikliği görüşmelerinde bu maddenin uygulanmaması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1679** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1881**
90	Yetki kanunları ve kanun hükmünde kararname-ler	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 16. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni bir madde ilave edilerek, TBMM'ye sunulan kanun hükmünde kararnamelerin varsa değişiklikleriyle birleştirilerek bütünüyle görüşülmesi, bölünerek, ayrı metinler haline getirilerek kanunla değişiklik yapılamaması, geri çekilememesi, Meclisin ancak bir kanunla kanun hükmünde kararnameleri aynen veya değiştirerek kabul edebilmesi veya reddedebilmesi, maddelere geçilmesi veya tümü reddedilen kanun hükmünde kararnameler hakkında komisyonca hazırlanacak ret metninin, Genel Kurulda görüşme yapılmaksızın oylanarak kanunlaşması hükme bağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1679:1687** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1881:1882**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
91	Temel kanunlar	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 17. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni bir madde ilave edilerek, Medenî Kanun, Ceza Kanunu, Ticaret Kanunu gibi temel kanunları veya İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda kısa bir sürede sonuçlandırılması amacıyla özel bir görüşme usulüyle ele alınabilmesi imkânı sağlanmış, bu usülün tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1687:1691, 1814:1815** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1883**
		7.2.2001 / 713 Numaralı Kararın Çerçeve 5. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Temel kanun kapsamında özel görüşme ve oylama usulü tespit edilebilecek işler arasına ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma konularıyla ilgili tasarı ve teklifler de dahil edilmiş, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde, siyasî parti gruplarına da öneri götürebilme imkânı tanınmış ve grup önerileri üzerine Genel Kurulun üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu ile karar verilebilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 586 AKT GKT	c-2, s-1927:1935 c-2, s-1936:1938 c-2, s-1939:1953 c-2, s-1954:2001 **(MG) 1996:2000** c:2, s-2002:2244 **(MG) 2201:2217**
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 4. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** 7.2.2001 tarihli ve 713 numaralı TBMM Kararı ile değiştirilen İçtüzüğün 91. maddesi Anayasa Mahkemesinin 31.1.2002 tarihli ve E. 2001/129, K. 2002/24 sayılı Kararıyla iptal edildiğinden, madde iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş; temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin hepsi için geçerli bir özel görüşme ve oylama yöntemi belirlenmiş, söz konusu tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün hangi	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2307:2316** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2345:2362**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilmesi, bu takdirde bölümlerin maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşülüp oylanması, bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü halinde o bölümün kabul edilen önergeler ile birlikte oylanması ve bölümler üzerinde İçtüzüğün maddelerin görüşülmesi ile ilgili hükümlerinin uygulanması hükme bağlanmıştır.		
		30.6.2005 / 855 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** 10.4.2003 tarihli ve 766 sayılı TBMM Kararı ile yeniden düzenlenen İçtüzüğün 91 . maddesi Anayasa Mahkemesinin 29.4.2003 tarih ve E.2003/30, K.2003/38 sayılı Kararıyla iptal edildiğinden, madde iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmiş; temel kanun "Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması; önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikleri taşıyan kanunlar" olarak tanımlanmış, bu tür tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler halinde görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilmesi, bu takdirde	Bilgi Karar SS 161 AKT GKT	c-3, s-2369:2371 c-3, s-2372:2373 c-3, s-2374:2385 c-3, s-2386:2439 **(MG) 2386:2438** c:3, s-2440:2545 **(MG) 2486:2508**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		bölümlerin, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülmesi ve bölümdeki maddelerin ayrı ayrı oylanması, milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dahil her madde için iki önerge verilebilmesi, bölümler üzerindeki soru-cevap süresinin, onbeş dakika ile sınırlı olması, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması halinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine de temel kanunlar için öngörülen yöntemin uygulanmasına Genel Kurulca karar verilebilmesi düzenlenmiştir.		
		31.7.2007 / 884 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Cümle ve fıkra değişikliği ve ek fıkra-*** 30.6.2005 tarihli ve 855 sayılı TBMM Kararı ile yeniden düzenlenen İçtüzüğün 91 inci maddesinin Anayasa Mahkemesinin 26.10.2005 tarihli ve E.2005/74, K.2005/73 sayılı Kararıyla iptal edilen (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesi yeniden düzenlenmiş, gerekçede belirtilen " siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin önerge verme hakkı gözetilmeyerek sadece milletvekillerine böyle bir yetkinin tanınmış olmasının, Anayasanın 2, 68, 87 ve 95 . maddelerine aykırı olduğu" şeklindeki itirazlar göz önünde bulundurularak milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dahil madde üzerinde iki önerge verilebilmesi ancak, her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkının saklı tutulması düzenlenmiş, ayrıca maddeye üçüncü fıkra eklenerek ve dördüncü fıkrası değiştirilerek; 91 inci madde kapsamında görüşülen kanun tasarı ve tekliflerinde yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile İçtüzüğün 89 uncu maddesi gereğince yeniden görüşülmesine karar verilen madde veya maddeler üzerinde görüşme açılması esası hükme bağlanmış ve bu maddeler üzerinde verilecek önerge sayısına açıklık getirilmiştir.	Bilgi Karar SS 1321 AKT GKT	c-3, s-2549:2552 c-3, s-2553 c-3, s-2554:2561 c-3, s-2562:2589 **(MG) 2585:2588** c:3, s-2590:2645 **(MG) 2613:2623**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		BEŞİNCİ KISIM **Özel Hükümler**		
92	Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/90	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 670:673**
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 5. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık değişikliği ve ek fıkra-*** ***"Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları"*** olan madde başlığı **"Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri"** olarak değiştirilmiş; 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 87. maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak İçtüzükte yeni bir düzenlemeye gidilmesi öngörülmüş; maddeye bir fıkra eklenerek, genel veya özel af içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda, afla ilgili maddelerinin ve tümünün kabulünün TBMM üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkün olması, tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü halinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanmasının açık oylama suretiyle tekrarlanması kabul edilmiştir.	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2316** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2362:2364**
93	Anayasanın değiştirilmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/91	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 673:674, 1195**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 18. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Fıkra değişikliği-*** Son fıkra değiştirilerek, Anayasa değişiklik tekliflerinin birinci görüşmesinde üzerinde değişiklik teklifi bulunmayan bir madde hakkında ikinci görüşmede önerge verilememesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1691:1692** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1883**
94	Anayasada değişiklik tekliflerinin kabulü	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/92	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 674, 1195**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 19. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve madde değişikliği-*** *"Anayasa maddelerinin kabulü"* olan madde başlığı **"Anayasa değişiklik tekliflerinin kabulü"** olarak değiştirilmiş ve madde Anayasanın 175. maddesine uygun olarak ve Anayasa değişiklikleri sırasında uygulamada karşılaşılan sorunlara açıklık getirecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1692:1693** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1883:1884**
95	Seçimlerin yenilenmesi kararı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/93	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 674:676**
		4.4.1977 / 643 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Seçimlerin yenilenmesine dair önergelerin, Danışma Kurulundan görüş alma zorunluluğu kaldırılarak, Başkanlıkça doğrudan Anayasa Komisyonuna havale edilmesi ve seçimlerin yenilenmesine dair önergelere ilişkin Anayasa Komisyonu raporunun Genel Kurulda gündemdeki bütün konulardan önce görüşülmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 522 SS 522-Ek GKT	c-1, s-1227:1228 c-1, s-1229 c-1, s-1230:1234 c:1, s-1235:1236 c:1, s-1237:1296 **(MG) 1277:1294**
		ALTINCI KISIM **Denetim Yolları** **BİRİNCİ BÖLÜM** **Soru**		
96	Soru	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/94	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 676:704, 1195**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 20. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Soru müessesesine işlerlik ve hız kazandırılmak amacıyla düzenlemeler yapılmış, soru önergelerinin kişilik ve özel yaşama ilişkin konuları içerememesi, 100 kelimeyi geçememesi ve önergelere belge eklenememesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1693:1698** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1884:1885**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
97	Sorulamayacak konular	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/95 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 705:728**
98	Sözlü sorunun gündeme alınması ve cevaplandırılması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/97	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 736, 1032:1035, 1046:1047, 1195**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 21. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve madde değişikliği-*** *"Sözlü soruların gündeme alınması"* olan madde başlığı **"Sözlü soruların gündeme alınması ve cevaplandırılması"** olarak değiştirilmiş, soruların gündeme alınması ve cevaplandırılması ile ilgili süreler kısaltılmış, üç birleşim içinde cevaplandırılmayan sözlü soruların yazılı soruya çevrilmesi esası kabul edilmiş, sözlü soruların cevaplandırılması için Anayasa, kanun ve İçtüzük gereği zorunluklar hariç olmak üzere, haftanın en az iki gününde, birleşimin başında ve birer saatten az olmamak şartıyla, Danışma Kurulunun önerisi ve Genel Kurulun onayı ile belli bir süre ayrılması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1698:1708** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1885:1888**
99	Yazılı sorunun cevabı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/96	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 728:736, 873:975**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 22. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Yazılı soruların gönderildikleri tarihten itibaren cevaplandırılma süresi *"20"* günden **"15"** güne kısaltılmış, sorunun cevaplandırılmaması halinde yazılı sorunun sözlü soruya çevrilmesi usulünden vazgeçilerek durumun Gelen Kâğıtlarda ilan edilmesini öngören düzenleme getirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1709:1713** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1888:1893**
100	Başkanlıktan sorular	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/98	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 736:742**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		İKİNCİ BÖLÜM **Genel Görüşme**		
101	Genel görüşmenin tarifi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/99	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 743**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
102	Genel görüşmenin açılması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/100	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 743:744, 1036:1045, 1047:1051**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Genel görüşme açılmasını en az *"10"* milletvekili isteyebilirken, bu sayı **"20"** olarak düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
103	Genel görüşme için özel gündem	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/101 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 744, 1051:1052**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Meclis Araştırması**		
104	Meclis Araştırması nın tarifi ve açılması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/102	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 744:745, 1052:1071**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş, Anayasanın ilgili madde numarasına yapılan atıflar değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568, (1726:1727)** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
105	Meclis Araştırma Komis-yonu ve yetkileri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/103	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 745:761**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 23. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek cümleler-*** İkinci fıkraya cümleler eklenerek, araştırmasını üç ay içinde bitiremeyen komisyona bir aylık kesin süre verilmesi, komisyonun bu süre sonunda da çalışmasını tamamlayamadığı takdirde süre bitiminden itibaren onbeş gün içinde araştırmanın tamamlanmaması nedenleri veya o ana kadar varılan sonuçlar üzerinde Genel Kurulda görüşme açılması, Genel Kurulun bu görüşme ile yetinebileceği gibi yeni bir komisyon da kurabilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1713:1726** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1893:1894**
		DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Gensoru**		
106	Gensoruda usul	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/107	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 764, 1130:1132**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 24. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Anayasaya uygun olarak madde değiştirilmiş; gensoru önergesi vermek için gerekli en az milletvekili sayısı *"10"*dan **"20"**ye yükseltilmiş, gensoru önergesinin verilişinden sonraki üç gün içinde başkanlıkça bastırılarak üyelere dağıtılması ve 500 kelimeyi geçen önergelerde Genel Kurulda eklenecek özetin okunması hükümleri getirilmiş ve Anayasaya yapılan atıf maddesi değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1739** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1894**
BEŞİNCİ BÖLÜM **Meclis Soruşturması ve Yüce Divana Sevk**				
107	Meclis soruştur-ması açılması için önerge	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Çift Meclis döneminin müşterek konularını teşkil etmesi nedeniyle (mülga) T.B.M.M. Birleşik Toplantısı İçtüzüğünde yer almış bulunan "Meclis Soruşturma ve Yüce Divana Sevk" ile ilgili hususlar, Birleşik Toplantı İçtüzüğünün ilgili maddeleri ve madde gerekçeleri ile Anayasanın 100. maddesi hükmü dikkate alınmak suretiyle yeni bir bölüm olarak eklenmiştir. Yeni 107. maddeyle, Meclis soruşturması açılması için önerge konusu, Anayasanın 100. ve Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 12. maddesine uygun olarak düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1740** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1894:1895**
108	Meclis soruştur-ması önergesi-nin görüşülme-si	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 108. madde ilave edilerek, Meclis soruşturması önergesinin görüşülmesi, Anayasanın 100. maddesine uygun olarak düzenlenmiş; tespit edilecek bir özel gündemde yapılacak görüşmelerden sonra soruşturma açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulca karar verilmesi, eskiden olduğu gibi, soruşturma hazırlık komisyonu teşkilinin söz konusu olmaması esası getirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1740:1741** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1895**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 6. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***- Ek ibare-*** 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 100. maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak maddede geçen "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere" gizli oyla" ibaresi eklenmiş; Meclis soruşturması önergesinin Genel Kurulda görüşülmesinden sonra, Meclis Soruşturması açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulca gizli oyla karar verilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2317** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2364**
109	Meclis soruştur-ması komisyonu-nun kuruluşu	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 109. madde ilave edilerek, Meclis soruşturma komisyonunun kuruluşu, Anayasanın 100. maddesine uygun şekilde düzenlenmiş; soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, soruşturmanın yürütülmesi görevinin, Başkanlıkça Genel Kurulda yapılacak ad çekme suretiyle kurulacak onbeş kişilik bir komisyona verilmesi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre hâkimlerin davaya bakmasına veya karara katılmasına engel oluşturacak durumlarda bulunan, Meclis soruşturması önergesini veren veya daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde ya da dışında bu konudaki görüşünü açıklamış milletvekillerinin bu komisyona seçilememeleri düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1741** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1895:1896**
110	Meclis soruştur-ması komisyonu-nun çalışma usulü ve süresi	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 110. madde ile, Anayasanın 100. maddesi hükmüne uygun olarak Meclis soruşturması komisyonunun çalışma usulü ve süresi düzenlenmiş; soruşturma komisyonunun üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanması ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar alması esası getirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1741:1742** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1896**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 7. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***- Ek cümle-*** 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 100. maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak maddeye bir cümle eklenmiş; Komisyonun soruşturması sonucunu belirten raporunu iki ay içinde (soruşturmanın bu sürede bitirilememesi halinde, komisyona tanınan yeni iki aylık süre içinde) TBMM Başkanlığına teslimi zorunlu hale getirilmiştir.	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2317** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2364**
111	Meclis soruştur-ması komisyo-nunun yetkileri	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 111. madde ilave edilerek, Meclis soruşturmasının önemi ve gereği olarak komisyona geniş yetkiler verilmiş, komisyonun gerektiğinde alt komisyonlar halinde Ankara dışında da çalışma kararı alabilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1742** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1896:1897**
112	Soruştur-manın sonuçlan-dırılması	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 112. madde Anayasanın 100. ve Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 14, 19 ve 21. maddeleri dikkate alınarak düzenlenmiş; komisyon raporunun gündeme alınması, görüşmede söz alabilecek olanlar, komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporu ile Meclisin bu konudaki kararında belirtilmesi gereken hususlar ve Yüce Divana sevkedilmeme yönündeki komisyon raporunun Yüce Divana sevke dair verilen önergenin kabulüyle red olunabilmesi hükme bağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1742:1747** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1897:1899**
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 8. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***- Fıkra değişikliği ve ek ibare-*** 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 100. maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak maddenin birinci fıkrası değiştirilmiş ve maddede geçen "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere" gizli oyla" ibaresi eklenmiş; soruşturma komisyonu raporunun, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2317** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2364:2365**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilmesi ve TBMM üyelerine dağıtılması, raporun, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülmesi, Genel Kurulda Yüce Divana sevk kararının gizli oyla alınması düzenlenmiştir.		
113	Siyasî parti gruplarında soruştur-mayla ilgili görüşme yapılama-ması	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 113. madde ilave edilerek, Anayasa gereği olarak siyasî parti gruplarında Meclis soruşturması ile ilgili olarak görüşme yapılamaması ve karar alınamaması hükme bağlanmış, bu maddenin düzenlenmesinde Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 22. maddesi dikkate alınmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1747** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1899**
114	Cumhur-başkanının vatana ihanetle suçlandı-rılması	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 25. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 114. madde ilave edilerek, görevde bulunan veya görevden ayrılmış olan Cumhurbaşkanının vatana ihanetle suçlandırılması konusu Anayasanın 105. ve Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 23. maddesi dikkate alınarak düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1747:1748** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1899:1902**
		YEDİNCİ KISIM Dilekçelerin İncelenmesi ve Karara Bağlanması Esas ve Usulleri		
115	Dilekçe Komisyo-nu	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 26. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Çift Meclis döneminde Karma Komisyon niteliğinde olan ve 140 sayılı Kanun hükümlerine göre faaliyet gösteren T.B.M.M. Dilekçe Karma Komisyonu; tek Meclis esası nedeniyle "karma" olma niteliğini kaybetmiş, 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanunla 140 Sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gerekli düzenlemeler yapılıncaya kadar Dilekçe Komisyonu faaliyetlerinin 140 Sayılı Kanun hükümleri uyarınca sürdürülmesi hükme bağlanmış olduğundan; "Dilekçelerin incelenmesi ve karara bağlanması esas ve usulleri Anayasanın 74. maddesi ile 140 ve 3071 numaralı Kanunlar ve gerekçeleri göz önünde bulundurulmak	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1748** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1902**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		suretiyle yeni bir kısım olarak düzenlenmiştir. Yeni 115. maddede, Dilekçe Komisyonunun, Türk vatandaşlarının kendileriyle veya kamu ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdikleri dilek ve şikâyetleri inceleyeceği belirtilmiştir.		
		10.4.2003 / 766 Numaralı Kararın Çerçeve 9. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Ek ibare-*** 4709 sayılı Kanunla Anayasanın 74. maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak madde geçen "vatandaşlarının" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların" ibaresi eklenmiş; Türkiye'de ikamet eden yabancılara da TBMM Dilekçe Komisyonuna başvurmaları hakkı tanınmıştır.	Bilgi Karar SS 116 AKT GKT	c-3, s-2271:2280 c-3, s-2281:2283 c-3, s-2284:2300 c-3, s-2301:2322 **(MG) 2317** c:3, s-2323:2366 **(MG) 2365**
116	Dilekçelerin Başkanlık Divanınca incelenmesi	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 26. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 116. madde ilave edilerek, Dilekçe Komisyonu Başkanlık Divanının, dilekçeleri inceleyerek belirli şartları içermeyen dilekçelerin görüşülemeyeceğini karara bağlaması, bastırılıp dağıtılan bu kararların Meclisi üyelerine dağıtılması, dağıtım tarihinden itibaren onbeş gün içinde itiraz olunmayan Başkanlık Divanı kararlarının kesinleşmesi, görüşülemeyeceği karara bağlanan dilekçelerden, kanun olarak düzenlenmelerinde toplumsal yarar görülenlerin birer örneğinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve Başbakanlığa bilgi olarak gönderilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1748:1749** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1903**
117	Dilekçelerin Komisyon Genel Kurulunca incelenmesi	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 26. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 117. madde ilave edilerek, Komisyon Başkanlık Divanının 116. maddenin dışında gördüğü dilekçeler ile aynı madde gereğince karara bağladığı dilekçelerden süresi içinde itiraza uğrayanların Komisyon Genel Kuruluna sevk edilmesi, Komisyon Genel Kurulunun kendisine gönderilen dilekçeleri, ilk önce 116. madde hükmü gereğince inceleyerek karar konusu olup olamayacakları hususunu kararlaştırması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1749** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1903:1904**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
118	Komisyon Genel Kurulu kararlarının bastırılması ve dağıtılması	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 26. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 118. madde ilave edilerek, Komisyon Başkanlık Divanının, Komisyon Genel Kurulunca alınan kararları bastırarak, bütün milletvekillerine ve bakanlara dağıtması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1749** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1904**
119	Komisyon Genel Kurulu kararlarına itiraz	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 26. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 119. madde ilave edilerek, her milletvekilinin Komisyon Genel Kurulunun kararına, kararın dağıtım gününden itibaren otuz gün içinde gerekçeli bir yazıyla itiraz edebilmesi, aksi halde dilekçe hakkındaki kararın kesinleşmesi, Komisyon Genel Kurulunun itiraz edilen dilekçeler için itiraz tarihinden itibaren otuz gün içinde bir rapor düzenleyerek Meclis Başkanlığına sunması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin alacağı kararın kesin olması, bu madde hükümleri gereğince kesinleşen kararların, dilekçe sahiplerine ve ilgili bakanlıklara bildirilmesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1750** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1904**
120	Dilekçeler hakkındaki kesin kararların sonucu	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 26. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 120 . madde ilave edilerek, Bakanların 119. madde gereğince kesinleşen kararlar hakkında yaptıkları işlemi, aynı maddenin son fıkrası uyarınca kendilerine yapılan bildiri tarihinden itibaren otuz gün içinde Komisyon Başkanlığına yazıyla bildirilmesi, Komisyon Genel Kurulunun, bunlardan gerekli gördüklerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesini isteyebilmesi, bu takdirde, komisyonun kendi görüşünü belirten bir rapor hazırlayarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunması, Komisyonun bu istekte bulunması halinde 119 . maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümlerinin uygulanması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1750** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1904:1905**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
SEKİZİNCİ KISIM Cumhurbaşkanı Seçimi, Güven İstemi, Olağanüstü Yönetim Usulleri ve Silahlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar BİRİNCİ BÖLÜM Cumhurbaşkanı Seçimi ve Andiçme Töreni				
121	Cumhur-başkanı seçimi	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** "Cumhurbaşkanı Seçimi, Güven İstemi, Olağanüstü Yönetim Usulleri ve Silâhlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar" başlığı altında SEKİZİNCİ KISIM olarak 120, 121, 125, 126, 127, 128 ve 129. maddeler eklenmiş, bu bölümde yer alması uygun görülen 104, 105 ve 106. maddeler 122, 123 ve 124. maddeler olarak ilave edilmiştir. Yeni 121. maddeyle, Cumhurbaşkanı seçimi, konunun düzenlendiği Anayasa maddelerine atıf yapılmak ve uygulamalar dikkate alınmak suretiyle hükme bağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1750:1751** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1905:1906**
122	Cumhurbaş-kanının andiçme töreni	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 122. madde ilave edilerek, Cumhurbaşkanının andiçme töreni, (mülga) Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 11. maddesinden yararlanılmak ve şeklî hususlarından arındırılmak suretiyle yeniden düzenlenmiş ve Cumhurbaşkanının and içeceği yer belirtilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1751:1753** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1906**
İKİNCİ BÖLÜM Güven İstemi				
123	Hükümet programı-nın okunması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/104	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 761:763, 1195**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Hükümet programının okunması, Anayasanın 110. maddesine uygun şekilde düzenlenmiş; Cumhurbaşkanınca atanmakla kurulmuş bulunan Bakanlar Kurulunun programının, kuruluş tarihinden itibaren en geç bir hafta içinde Başbakan veya bir bakan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisinde okunması, yeni Bakanlar Kurulu kurulduğu sırada Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplantı halinde olmaması durumunda Başkanlıkça derhal toplantıya çağrılması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1753:1754** **(1728)** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1906:1907**
124	Hükümet programı-nın görüşülme-si; göreve başlarken güvenoyu	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/105	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 763, 1195**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Cümle çıkarılması-*** Maddenin son fıkrasının sonunda yer alan *"güvenoyu verenlerin sayısı, güvensizlik oyu verenlerden fazlaysa Bakanlar Kurulu güven almış olur"* cümlesi çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568,** **(1728:1738),** **(1764:1814)** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
125	Güven isteminin görüşme usulü	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/106	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 763:764**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş, *"ikiyüzyirmialtı"* ibaresi **"ikiyüzyetmişaltı"** olarak değiştirilerek Bakanlar Kurulunun güvensizlik oyuyla düşürülmesi için gerekli oy sayısı artırılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Olağanüstü Yönetim Usulleri**		
126	Olağanüstü hal ile ilgili kararlar	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 126. madde ilave edilerek, olağanüstü hal ile ilgili kararlar Anayasanın 121. maddesine uygun olarak düzenlenmiş; Meclisçe onaylanan olağanüstü halin süresinin uzatılmasına, değiştirilmesine veya olağanüstü halin kaldırılmasına dair Hükümetin istemlerinin bu maddedeki usul ve esaslara göre görüşülüp karara bağlanması öngörülmüştür.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1754:1755** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1907:1910**
127	Sıkıyönetim le ilgili kararlar	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 127. madde ilave edilerek, sıkıyönetim ile ilgili kararlar Anayasanın 122. maddesine uygun olarak düzenlenmiş; sıkıyönetim ilanına dair kararın onaylanmasına veya sıkıyönetim süresinin değiştirilmesine veya sıkıyönetimin kaldırılmasına dair Bakanlar Kurulu isteminin ve siyasî parti grupları veya en az yirmi milletvekilinin imzası ile verilecek önergelerin işlem ve görüşmelerinde 126. madde hükümlerinin uygulanması öngörülmüştür.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1755** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1910:1911**
128	Olağanüstü hal ve sıkıyönetim kanun hükmündeki kararnamelerinin görüşülmesi	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 128. madde ilave edilerek, Anayasanın 121 ve 122. maddeleri gereği olağanüstü hal ve sıkıyönetim süresinde çıkarılacak kararnamelerin görüşülmesi konusu düzenlenmiş; söz konusu kararnamelerin komisyonlarda ve Genel Kurulda diğer kanun hükmünde kararnamelerle kanun tasarı ve tekliflerinden önce, ivedilikle ve 30 gün içinde görüşülüp karara bağlanması, bu nedenle, komisyonlarda en geç 20 gün içinde karara bağlanamayan kanun hükmünde kararnamelerin Meclis Başkanlığınca doğrudan doğruya Genel Kurul Gündemine alınması öngörülmüştür.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1756** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1911:1913**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **Savaş Hali İlanı ve Silahlı Kuvvetlerle İlgili Kararlar**		
129	Savaş hali ilanı	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 129. madde ilave edilerek, savaş hali ilanı Anayasanın 92. ve Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 24. maddesi dikkate alınarak düzenlenmiş; Anayasanın 92. maddesinin birinci fıkrası gereğince, yabancı bir devlete karşı veyahut belli bir devleti hedef tutmayıp Türkiye için savaş hukukunun yürürlüğe girmesini gerektiren hallerde savaş hali ilanına, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilmesi ve bu kararın Cumhurbaşkanınca uygulanması, Anayasanın 92. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde de Cumhurbaşkanının da Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına karar verebilmesi ve derhal Türkiye Büyük Millet Meclisini toplantıya çağırması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1756** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1913:1914**
130	Silahlı kuvvet gönderil-mesi veya kabulü	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 27. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Yeni madde-*** Yeni 130. madde ilave edilerek, silahlı kuvvet gönderilmesi ve kabulü konusu Anayasanın 92. ve Birleşik Toplantı İçtüzüğünün 25. maddesi dikkate alınarak düzenlenmiş; Anayasanın 92. maddesinin birinci fıkrası gereğince, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine veya yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına belli bir süre için, Bakanlar Kurulunun istemi üzerine Meclisçe izin verilmesi ve bu kararın Cumhurbaşkanınca uygulanması düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1756:1757** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1914:1917**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		DOKUZUNCU KISIM **Yasama Dokunulmazlığı ve Üyeliğin Düşmesi** **BİRİNCİ BÖLÜM** **Yasama Dokunulmazlığı**		
131	Yasama dokunulmazlığının kaldırılması istemi ve görüşüleceği komisyon	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/108 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 766**
132	Hazırlık Komisyonu ve görüşmeleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/109 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 767**
133	Karma Komisyon raporu	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/110 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 767, 1195**
134	Savunma hakkı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/111 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 767:768**
		İKİNCİ BÖLÜM **Üyeliğin Düşmesi**		
135	Üyeliğin düşmesi	**16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 28. Maddesiyle Yapılan Değişiklik** ***-Madde değişikliği-*** DOKUZUNCU KISIM'da "üyeliğin düşmesi" başlığı altında 112, 113 ve 114. maddeler Anayasanın 84. maddesinde yapılan değişikliğe uygun olarak ve 134 ,135, 136 ve 137. maddeler olarak kabul edilmiş; bu madde ile üyeliğin düşmesine neden olan nedenler sayılarak, bu hallerde İçtüzüğün 136, 137 ve 138. maddelere göre üyeliğin düşeceği hükme bağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1757** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1918:1919**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
136	Üyelikten istifa, hükümlülük ve kısıtlanma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/112	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 768**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 28. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Başlık ve madde değişikliği-*** *"Mahkumiyet ve çekilme*" olan madde başlığı "**Üyelikten istifa, hükümlülük ve kısıtlanma"** olarak değiştirilmiş; üyelikten istifa eden milletvekilinin istifa yazısının gerçekliği Başkanlık Divanınca yedi gün içinde incelenip tespit edildikten sonra üyeliğinin düşmesine Genel Kurulca görüşmesiz karar verilmesi, milletvekili seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin hüküm giyen veya kısıtlanan milletvekili hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararının Genel Kurulun bilgisine sunulmasıyla üyelik sıfatının sona ermesi düzenlenmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1757:1761** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1919**
137	Milletvekilliği ile bağdaşmayan bir görevi sürdürme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/113	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 768:781**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 28. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Anayasanın 82. maddesinde ve kanunlarda milletvekilliği ile bağdaşamayacağı belirtilen herhangi bir hizmeti veya görevi sürdürmekte ısrar eden üyelerin durumunun Başkanlık Divanınca incelenmesi, sonucun Başkanlık Divanı kararı olarak Anayasa ve Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilmesi, Karma Komisyonca hazırlanan raporun Genel Kurulda görüşülmesi, üyelik sıfatının düşmesi söz konusu olan milletvekilinin isterse Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendisini savunması veya bir üyeye savundurması, son sözün her halde savunmanın olduğu ve üyeliğin düşmesine Genel Kurulda gizli oyla karara bağlanması hükme bağlanmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1761** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1919:1921**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
138	Milletvekillerinin devamsızlığı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/114	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 782:795**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 28. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-Madde değişikliği-*** Bir milletvekilinin Meclis çalışmalarına özürsüz veya izinsiz olarak bir ay içinde toplam beş birleşim günü katılmazsa devamsızlığının Başkanlık Divanınca tespit edilmesi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları üyelerinden kurulu Karma Komisyona gönderilmesi, Karma Komisyon raporunu görüşen Genel Kurulun devamsızlık sebebiyle milletvekilliğinin düşmesi gerektiğine üye tamsayısının salt çoğunluğu ile karar vermesi halinde üyeliğin düşmesi, üyeliğinin düşmesi istenen milletvekilinin isterse Karma Komisyonda ve Genel Kurulda kendisini savunması veya bir üyeye savundurması, son sözün her halde savunmanın olduğu, bir yasama yılı içinde izinsiz veya özürsüz olarak toplam kırkbeş birleşimden fazla yok sayılan milletvekilinin yolluklarının üç aylığının kesilmesi hüküm altına alınmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1761:1762** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1921**
		ONUNCU KISIM **Oylamalar ve Seçimler** **BİRİNCİ BÖLÜM** **Oylamalar**		
139	Oylama şekilleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/115	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 797:804, 1195**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"çekinser"* ibareleri **"çekimser"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
140	İşaretle oylamanın yapılacağı haller	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/116 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 804, 1132:1133**
141	İşaretle oylamada usul	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/117	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 804, 1133:1134**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyeleri"* ibareleri **"Katip Üyeler"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
142	Açık oylamanın zorunlu olduğu haller	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/117 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 805, 1134:1135**
143	Açık oylama istemi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/119 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 805:806, 1135:1136, 1195**
144	Açık oylamanın sonuçlan-ması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/120	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 806:807**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyelerince"* ibaresi **"Katip Üyelerce"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
145	Birden fazla açık oylamanın bir arada yapılması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/121 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 807, 1136**
146	Karar yeter sayısı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/122 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 808:818, 1196**
147	Gizli oylama	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/123	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 818:820, 1196**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Gizli oylama isteminde bulunabilecek milletvekili sayısı*"15"*ten **"20"**ye artırılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
148	Gizli oylama usulü	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/124	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 820:821**
149	Oylamanın manasının belirtilmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/125 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 821, 1196**
		İKİNCİ BÖLÜM **Seçimler**		
150	Seçimlerde usul	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/126 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 822**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		ONBİRİNCİ KISIM **Devam ve İzin**		
151	Devamsız-lık ve izin	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/127 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 822, 1136:1153**
152	Devamsız-lık cetveli	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/128 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 823, 1153**
153	Devamsız-lığın müeyyidesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/129 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 823, 1153:1156**
154	İki ay için izin alanların ödenek ve yollukları	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/130 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 824:827**
		ONİKİNCİ KISIM **Tutanaklar**		
155	Tutanak nevileri, tutulması ve tutanakta düzeltme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/131	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 828:831**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Divan Üyeleri"* ibaresi **"Katip Üyeler"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		ONÜÇÜNCÜ KISIM **Disiplin Cezaları**		
156	Disiplin cezalarının nevileri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/132 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 831**
157	Uyarma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/133 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 832**
158	Uyarma cezasının verilmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/134 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 832:837**
159	Söz söylemek-ten yasaklama	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/135 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 837:848**
160	Kınama	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/136 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 848**
161	Meclisten geçici çıkarma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/137	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 848:850, 1196**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak ve "Millet Meclisi Başkanlık Divanlarına" ibaresi "Başkanlık Divanına" olarak değiştirilmiş; maddede geçen "Cumhuriyet Senatosu" ibareleri çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
162	Meclisten geçici çıkarma cezasının sonuçları	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/138	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 850**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
163	Disiplin cezalarında savunma ve özür dileme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/139 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 850:851, 1196**
		ONDÖRDÜNCÜ KISIM **Kolluk İşleri**		
164	Kolluk tedbirleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/140	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 851**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği -*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
165	Silah taşıma yasağı	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/141	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 851:852**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği -*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
166	Çalışma salonlarına girme yasağı ve ziyaretçiler	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/142 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 852**
167	Türkiye Büyük Millet Meclisi eski üyeleri	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/143	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 852:853, 897:899**
		14.6.1973 / 586 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare çıkarılması-*** *"Seçimle Milletvekilliği sona eren"* ibaresi madde metninden çıkarılmış; bazı eski milletvekillerinin maddenin kapsamı dışında kaldığı gerekçesiyle, bu durumu düzeltmek amacıyla bu düzenleme yapılmıştır.	Bilgi Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-2, s-1203:1204 c-2, s-1205 c-2, s-1206:1208 c:2, s-1209:1212 **(MG) 1210:1212**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği -*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
168	Basın	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/144	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 853:855**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiş, maddenin birinci fıkrasının son cümlesinde geçen "Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanıyla anlaşmak suretiyle" ibaresi çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
169	Dinleyici-ler	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/145 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 855:856**
170	Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde suç işlenmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/146	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 856**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Maddede geçen *"Anayasanın 79 uncu maddesi"* ibaresi **"Anayasanın 83 üncü maddesi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
ONBEŞİNCİ KISIM **Türkiye Büyük Millet Meclisinin İçhizmetleri** **BİRİNCİ BÖLÜM** **İdarî İşler**				
171	İçhizmetle-re dair mevzuat	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/147	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 856:857**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare ve cümle çıkarılması-*** Maddenin *"Cumhuriyet Senatosu ile ortak hizmetler için bu kararlar üzerinde Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divaniyle anlaşmak gereklidir."* şeklindeki son fıkrasının son cümlesi ile bu fıkrada geçen *"sırf"* ibaresi çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
172	Türkiye Büyük Millet Meclisinin heyetle temsili	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/148	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 857, 1196**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği -*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
173	Türkiye Büyük Millet Meclisi kitaplığından faydalanma	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/149	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 857**
		- 16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği ve ibare çıkarılması-*** "Divanlarınca" kelimesi "Divanınca" olarak değiştirilmiş; madde geçen "Türkiye Büyük Millet Meclisi Kitaplık Karma Komisyonunca hazırlanıp, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu" ibareleri çıkarılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		İKİNCİ BÖLÜM **Milletvekilliği ile İlgili Belgeler ve İşaretler**		
174	Hal tercümesi varakası	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/150 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 857:859, 899:903, 943**
175	Tanıtıcı belgeler	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/151 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 859:860, 1071:1077, 1100**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		ÜÇÜNCÜ BÖLÜM **Malî İşler**		
176	Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçesinin hazırlanması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/152	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 860:861, 903:907, 943 1077,1080**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibareleri **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
177	Harcamaların denetimi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/153	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 861**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
178	Harcamaların vize edilmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/154 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 862**
179	Eşya ve demirbaşların denetlenmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/155	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 862**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibareleri **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak ve *"İdareci Üye"* ibaresi **"İdare Amiri"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
180	Kesinhesap	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/156	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 862**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
		ONALTINCI KISIM **Çeşitli Hükümler**		
181	İçtüzüğün değiştirilmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/157	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 862:871**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
182	Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarının yayımlanması ve yürürlüğe girmesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/158	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 871**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
183	Sürelerin tatil sırasında işlememesi	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/159 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 871**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

Md. No.	Madde Başlığı	Yapılan Değişiklikler	Cilt ve Sayfa	
		ONYEDİNCİ KISIM **Son Hükümler**		
184	Dahilî Nizamnamenin yürürlükten kalkması	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/160	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 872, 1184:1186**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**
185	Yürürlük	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/161 **(Maddede değişiklik yapılmamıştır.)**	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 1186:1191**
186	Yürütme	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/162	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 1191:1192**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** *"Millet Meclisi"* ibaresi **"Türkiye Büyük Millet Meclisi"** olarak değiştirilmiştir.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

SS:Komisyon Raporu (Sıra Sayısı), **AKT**:Anayasa Komisyonu Tutanakları, **GKT**:Genel Kurul Tutanakları, **MG**:Madde Görüşmeleri

5.3.1973 sayılı TBMM İçtüzüğünün 24. maddesi 16.5.1996 tarihli ve 424 sayılı Kararın 1. maddesiyle yürürlükten kalkmış olup, bu maddeye ilişkin bilgiler aşağıdaki şekildedir.

24	Anayasa-nın 92 nci maddesine göre kurulan komis-yonlar.	**5.3.1973 / 584 Numaralı Millet Meclisi İçtüzüğü** Md/162	Karar SS 763 SS 763-Ek GKT	c-1, s-3:46 c-1, s-47:242 c-1, s-243:251 c:1, s-252:1199 **(MG) 474:475, 1161**
		16.5.1996 /424 Numaralı Kararın Çerçeve 1. Maddesiyle Yapılan Değişiklik ***-İbare değişikliği-*** Yürürlükten kaldırılmıştır.	Bilgi Karar SS 13 AKT GKT	c-2, s-1333:1431 c-2, s-1432:1452 c-2, s-1453:1527 c-2, s-1528:1817 **(MG) 1556:1568** c:2, s-1818:1924 **(MG) 1851:1858**

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERE AİT AÇIKLAMA NOTU

5.3.1973 tarihli 584 Karar numaralı Millet Meclisi İçtüzüğünün;

– 167 nci maddesi, 14.6.1973 tarihli 586 numaralı Kararla,

– 20 nci maddesi, 17.3.1977 tarihli 641 numaralı Kararla,

– 93 üncü maddesi, 4.4.1977 tarihli 643 numaralı Kararla,

– 19 uncu maddesi, 19.9.1978 tarihli 674 numaralı Kararla,

– 20 nci maddesi, 20.2.1992 tarihli 163 numaralı Kararlarla,

Değiştirilmiştir.

– 16.5.1996 tarihli 424 numaralı Kararla İçtüzüğün;

• 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 29, 32, 36, 41, 43, 47, 48, 49, 50, 55, 56, 57, 58, 61, 63, 64, 65, 71, 72, 77, 82, 86, 98, 99, 100, 102, 106, 115, 117, 120, 123, 131, 137, 138, 140, 141, 143, 144, 147, 148, 152, 153, 155, 156, 157, 158, 160 ve 162 nci maddelerinde geçen bazı ibare, kelime, yıl ve sayılar ile adı ve 5, 7, 10, 11, 14, 20, 23, 25, 27, 38, 60, 79, 88, 91, 92, 94, 96, 97, 103, 104, 107, 112, 113 ve 114 üncü maddeleri değiştirilmiş,

• 21, 32, 57, 77, 83, 105, 137, 144, 147 ve 149 uncu maddelerinde geçen bazı kelime, cümle ve ibareler ile 24 üncü maddesi metinden çıkarılmış,

• 43, 50, 52 ve 55 inci maddelerine bazı kelime, cümle ve ibareler ile yeni madde olarak 89, 90, 91, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 126, 127, 128, 129 ve 130 uncu maddeler eklenmiş,

• Diğer madde numaraları teselsül ettirilmiş ve atıflar düzeltilmiştir.

– İçtüzüğün 60, 79, 81, 83, 87 ve 91 inci maddeleri 7.2.2001 tarihli 713 numaralı Kararla değiştirilmiştir.

– İçtüzüğün 81 ve 87 nci maddeleri 10.12.2002 tarihli 750 numaralı Kararla değiştirilmiştir.

– İçtüzüğün 10, 35, 81, 91, 92, 108, 110, 112 ve 115 inci maddeleri 10.4.2003 tarihli 766 numaralı Kararla değiştirilmiştir.

– İçtüzüğün 91 inci maddesi 30.6.2005 tarihli 855 numaralı Kararla değiştirilmiştir.

- İçtüzüğün 91 inci maddesi 31.1.2007 tarihli 884 numaralı Kararla değiştirilmiştir.

- İçtüzüğün 77 nci maddesi 2.6.2007 tarihli 894 numaralı Kararla değiştirilmiştir.

- İçtüzüğün 10, 11 ve 20 nci maddeleri 9.10.2007 tarihli 902 numaralı Kararla değiştirilmiştir.

İÇTÜZÜK VE DEĞİŞİKLİKLERİNİN GÖRÜŞÜLDÜĞÜ BİRLEŞİMLERE İLİŞKİN TBMM TUTANAK DERGİSİ BİLGİLERİ

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
3	25	110	557
	29	11	254
		13	418:430
		14	435:465
		15	477:506
		16	587:645,646:701
	30	17	30,30:62
		18	69:98,100:144
		19	158:183
		20	188:218,219:267
		21	275:305,305:306,307:323
		22	355:375
		23	414:436
	31	39	154
	32	45	506:527
		46	550
	33	51	134:138
		55	457:473,473:492
		56	497:546
		57	581:606
	35	72	639:657
	39	127	65:67 (143 üncü maddenin değişikliği)
4	26	63	119:120 (20 nci maddenin değişikliği)
		75	348:369 (93 üncü maddenin değişikliği)
5	6	166	631:633,636:637 (19 uncu maddenin değişikliği)
19	4	39	291:292 (20 nci maddenin değişikliği)
20	5	49	154:176
		53	524:581
21	53	50	550:555, 555:593,594:614, 616
	54	51	45:87, 116:139
		55	315:378
22	1	7	225:229
22	11	65	628:660
22	90	122	199:261
22	145	56	322:341
		57	473:490
22	161	120	228:234, 235:250
23	2	5	391:396

7.2.2001 TARİHLİ VE 713 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 9/2/2001 Sayı: 24313)

7.2.2001 TARİHLİ VE 713 SAYILI KARARA İLİŞKİN BİLGİ

İÇERİK

5.3.1973 tarihli ve 584 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde yedinci değişiklik, 21 inci Dönemde 7.2.2001 tarihinde 713 sayılı Kararla yapılmıştır. Kararda 8 madde bulunmaktadır. Bu Kararla, ülkenin ihtiyacı olan kanunların mümkün olduğunca çabuk çıkarılması, bunu teminen de kanunların görüşülmesi prosedürüne dair maddelerin değiştirilmesi öngörülmüş ve İçtüzüğün 60, 79, 83, 87 ve 91 inci maddeleri değiştirilmiştir.

Bu değişikliklerle;

Görüşmeler sırasındaki soru-cevap işlemleri için on dakikalık süre öngörülmektedir.

Başkanın, bir tasarı veya teklifin görüşülmesine başlanırken raporun tamamının okunmasına gerek olup olmadığını Genel Kurula sorması kuralı kaldırılarak, kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporlarının görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmayacağı ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıklarının Başkanca ifade edileceği kabul edilmektedir.

İçtüzüğün 81 inci maddesi "Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi" başlığı altında yeniden düzenlenerek, tasarı ve tekliflerin görüşülme prosedürü açıkça düzenlenmektedir. Bu çerçevede, maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamayacağı; tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmayacağı ve önerge verilemeyeceği, Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla aksi takdirde işaretle yapılacağı hükme bağlanmakta, ayrıca daha önce maddenin her fıkrası üzerinde önerge verilebilirken artık her madde için komisyon ve Hükümetçe birer, milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebileceği, beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imzanın okunacağı ve önergenin tutanağa ekleneceği kabul edilmektedir.

Ayrıca, temel kanun kapsamında özel görüşme ve oylama usulü tespit edilebilecek işler arasına ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma konularıyla ilgili tasarı ve teklifler de dâhil edilmekte ve Danışma Kurulunda oybirliği (mutabakat) sağlanamaması hâlinde, siyasî parti gruplarına da öneri götürebilme imkânı tanınmakta ve grup önerileri üzerine Genel Kurulun üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu ile karar verilebileceği öngörülmektedir.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 713 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalar	**Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalar**
MADDE 60.- Adını önceden kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan hiç kimse konuşamaz.	**MADDE 60.-** Adını önceden kaydettirmeyen veya oturum sırasında Başkandan söz almayan hiç kimse konuşamaz.
Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, Kanun veya İçtüzük gereğince bilinen konular dışında, kâtip üyeler, söz alma istemi kaydedemezler.	Gündemde bulunan veya belli bir günde görüşme konusu olacağı Anayasa, Kanun veya İçtüzük gereğince bilinen konular dışında, kâtip üyeler, söz alma istemi kaydedemezler.
Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitap edilerek kürsüden yapılır.	Konuşma, Başkanlığa ve Genel Kurula hitap edilerek kürsüden yapılır.
Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan, yerinden konuşma izni verebilir.	Pek kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan, yerinden konuşma izni verebilir.
Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir kâtip üyeye okutturulması mümkündür.	Yazılı bir konuşmanın, kürsüden okunması veya Başkanın izni ile bir kâtip üyeye okutturulması mümkündür.
Görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar.	Görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. **Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır.**
Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur.	Sorular, konuşmalar bittikten sonra sıra ile sorulur.
İçtüzükte başka bir süre belirtilmemiş veya aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmi, üyeler tarafından yapılan konuşmalar on dakika ile sınırlıdır. İkinci defa yapılacak konuşmalarda süre bunun yarısı kadardır.	İçtüzükte başka bir süre belirtilmemiş veya aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmi, üyeler tarafından yapılan konuşmalar on dakika ile sınırlıdır. İkinci defa yapılacak konuşmalarda süre bunun yarısı kadardır.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 713 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Raporun okunması **MADDE 79.-** Başkan, bir tasarı veya teklifin görüşülmesine başlanırken raporun tamamının okunmasına gerek olup olmadığını Genel Kurula sorar. Buna lüzum görülürse aynen okunur.	**Raporların okunmaması** **Madde 79.-** Kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıkları Başkanca ifade edilir.
Tümü üzerinde konuşmalar **MADDE 81.-** Kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir. Anayasa değişiklikleri hariç, kanunun tümünün veya maddelerinin oylanması, yirmi üye tarafından açık oy istenmemişse, işaretle olur. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa, siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında yapılan konuşmalar, yirmişer dakika ile ve üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakika ile sınırlıdır. Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.	**Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi** **Madde 81.-** Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür: a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır. b) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaz. c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır. d) Tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaz ve önerge verilemez. e) Tasarı veya teklifin tümü oylanır.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 713 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
	Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır. Maddeler üzerinde siyasi parti grupları, Hükümet ve komisyona beşer dakika süre ile söz verilir. Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.
Bir maddenin önce konuşulması veya fıkraların ayrı ayrı oylanması **MADDE 83.-** Genel Kurulda bir maddenin diğerinden önce konuşulmasına işaret oyuyla karar verilebilir. Görüşülen bir madde birçok mesele veya fıkralardan mürekkep ise ve bunların ayrı ayrı oya konmaları onbeş üye tarafından yazılı olarak teklif olunmuşsa gereği yapılır.	**Bir maddenin önce konuşulması** **MADDE 83.-** Genel Kurulda bir maddenin diğerinden önce konuşulmasına işaret oyuyla karar verilebilir.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 713 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Değişiklik önergeleri	**Değişiklik önergeleri**
MADDE 87.- Kanunlarda veya İçtüzükte aksine bir hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, tümünün veya bir maddenin komisyona iadesi, bir maddenin değiştirilmesi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından maddelerin her fıkrası için dörtten fazla önerge verilemez.	**MADDE 87.-** Kanunlarda veya İçtüzükte aksine bir hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, tümünün veya bir maddenin komisyona iadesi, bir maddenin değiştirilmesi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. **Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir.**
Değişiklik önergeleri kanun tasarı veya tekliflerinin basılıp dağıtılmasından itibaren Başkanlığa verilebilir. Ancak, tasarı veya teklifin görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek değişiklik önergelerinde en az beş milletvekilinin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz.	Değişiklik önergeleri kanun tasarı veya tekliflerinin basılıp dağıtılmasından itibaren Başkanlığa verilebilir. Ancak, tasarı veya teklifin görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek değişiklik önergelerinde en az beş milletvekilinin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz.
Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri işleme konulmaz.	Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri işleme konulmaz.
Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır.	Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır.
Değişiklik önergelerinde, değiştirilmesi, kaldırılması veya eklenmesi	

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 713 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı önergeler işleme konulmaz. Değişiklik önergeleri gerekçeli olarak verilir. Değişiklik önergeleri ve gerekçeleri beşyüz kelimeden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır. Başkan, değişiklik önergesi hakkında komisyona ve gruplara derhal bilgi verir. Değişiklik önergeleri önce veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Başkan, önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Hükümetin veya komisyonun katılmadığı önerge, sahibi tarafından beş dakikayı geçmemek üzere açıklanabilir. Önerge sahibine, gerekçesinin okunmasını istediği önerge hakkında söz verilmez. Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır. Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir. Geri verilmesi kabul edildiği takdirde, komisyon önergeye göre yeni bir metin hazırlar veya kendi metninin aynen kabulünü isteyebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.	Değişiklik önergelerinde, değiştirilmesi, kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı önergeler işleme konulmaz. Değişiklik önergeleri gerekçeli olarak verilir. Değişiklik önergeleri ve gerekçeleri beşyüz kelimeden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır. Başkan, değişiklik önergesi hakkında komisyona ve gruplara derhal bilgi verir. Değişiklik önergeleri önce veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. **Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir.** Başkan, önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Hükümetin veya komisyonun katılmadığı önerge, sahibi tarafından beş dakikayı geçmemek üzere açıklanabilir. Önerge sahibine, gerekçesinin okunmasını istediği önerge hakkında söz verilmez. Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır. Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir. Geri verilmesi kabul edildiği takdirde, komisyon önergeye göre yeni bir metin hazırlar veya kendi metninin aynen kabulünü isteyebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 713 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Temel kanunlar **MADDE 91.-** Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usülü tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir.	**Temel Kanunlar** **Madde 91.-** Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin tespitine; Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir.

KARARA ESAS İÇTÜZÜK TEKLİFİ

İçtüzük Değişiklik Teklifi Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın imzalarıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve (2/661) esas numarası almıştır.

Teklifin gerekçesinde; Meclisin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesi için İçtüzükte bazı değişikliklerin yapılması gerektiği belirtilmiş ve ülkenin ihtiyacı olan kanunların mümkün olduğunca çabuk çıkarılması, bunu teminen de kanunların görüşülmesi prosedürüne dair maddelerin değiştirilmesi öngörülmüştür.

KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Anayasa Komisyonuna 12.1.2001 tarihinde havale edilen Teklif Komisyonca 17.1.2001 tarihinde görüşülmüştür.

Teklifin 1 inci ve 2 nci maddeleri Komisyonca aynen benimsenmiştir.

Teklifin 3 üncü maddesi yazımla ilgili düzeltmeler yapılarak kabul edilmiştir.

Teklifin 4 üncü maddesi, İçtüzüğün 83 üncü maddesinin yürürlükten kaldırılmasıyla ilgili olduğu için, yürürlük ve yürütme maddelerinden önce 6 ncı madde olarak düzenlenmiştir.

Değişiklik önergeleriyle ilgili 5 inci madde 4 üncü madde olarak görüşülmüş ve metinde geçen "tasarı veya teklif hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar" ibaresi değiştirilerek değişiklik önergelerinin sıra sayısının dağıtılmasından tasarı veya teklifin tümü hakkında yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebileceği, ayrıca "kalan imzalar" ibaresi yerine "önerge" ibaresi getirilerek önergenin tutanağa eklenmesi hususu kabul edilmiştir.

İçtüzüğün 91 inci maddesinin değiştirilmesini öngören Teklifin 6 ncı maddesi 5 inci madde olarak görüşülmüş ve Komisyonca metinde geçen "uygulama" ibaresi "oylama" olarak değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeye ilişkin 7 ve 8 inci maddeleri de Komisyonca aynen kabul edilmiştir.

Komisyon raporu 19.1.2001 tarihli ve 7 Karar numarasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve basılarak 586 sıra sayısı almıştır.

GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

Komisyon raporu, Genel Kurulun 26.1.2001, 30.1.2001 ve 7.2.2001 tarihli 50, 51 ve 55 inci Birleşimlerinde görüşülmüş, Komisyon metninin 1 ve 2 nci maddeleri aynen kabul edilmiştir.

3 üncü madde üzerinde Ankara Milletvekili Aydın Tümen ve arkadaşlarının verdiği önerge Genel Kurulda kabul edilmiş ve 81 inci madde yeniden düzenlenmiştir. Bu önergeyle, kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi sırasında maddelerin okunması, maddeler üzerinde siyasî parti gruplarının görüşlerini açıklayabilmelerine imkân sağlanması için beşer dakika konuşma hakkı tanınması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince milletlerarası antlaşmaların sadece onaylanmasını uygun bulup bulmamakla yükümlü olduğundan, zaman kaybını önlemek açısından, bu konudaki tasarıların maddelerinin görüşülmemesi ve tasarı ve tekliflerin şeklî unsuru olan yürürlük ve yürütme maddelerinin üzerinde görüşme yapılmaması, böylece zaman kaybının önlenmesi öngörülmüştür.

4 üncü madde üzerinde kabul edilen Ankara Milletvekili Aydın Tümen ve arkadaşlarının verdiği önerge 4 üncü maddeyi tümüyle değiştirmiştir. Bu önergeyle, önergelerin veriliş süresinin yürürlükteki İçtüzük hükümlerindeki gibi kalması uygun görüldüğünden, çerçeve 4 üncü maddenin ikinci fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

5 inci madde üzerinde Konya Milletvekili Emrehan Halıcı ve arkadaşlarının önergesi kabul edilmiş ve Komisyon metninde yer alan İçtüzüğün 91 inci maddesiyle ilgili düzenlemedeki "görüşme ve oylama usülü" ibaresinden sonra "ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin" ibaresi eklenmiştir. Bu değişiklikle özel görüşmeye tabi temel kanunlar hakkında önerge verilip verilemeyeceği konusu düzenlenmiştir.

6 ncı madde üzerinde Ankara Milletvekili Aydın Tümen ve arkadaşlarının verdiği önerge kabul edilmiş ve İçtüzüğün 83 üncü maddesinin yürürlükten kaldırılmasını öngören bu madde yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklikle uygulamada sıkıntı yaratmayan 83 üncü maddenin birinci fıkrasının gelecekte de uygulanmasına ihtiyaç duyulabileceği göz önüne alınarak aynen korunması önerilmiştir.

7 nci madde üzerinde kabul edilen önergeyle bu İçtüzük değişikliğinin yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi düzenlenmiştir.

8 inci madde aynen kabul edilmiştir.

7.2.2001 TARİHLİ VE 713 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 9.2.2001 Sayı: 24313)

Karar No.: 713 **Karar Tarihi: 7.2.2001**

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır.

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 79 uncu maddesi kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Raporların okunmaması

Madde 79.- Kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıkları Başkanca ifade edilir.

MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesi kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

Madde 81. - Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür:

a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

b) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaz.

c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.

d) Tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaz ve önerge verilemez.

e) Tasarı veya teklifin tümü oylanır.

Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır.

Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır.

Maddeler üzerinde siyasi parti grupları, Hükümet ve komisyona beşer dakika süre ile söz verilir.

Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir.

Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir.

MADDE 5. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 91.- Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin tespitine; Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir.

MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 83 üncü maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Bir maddenin önce konuşulması

MADDE 7.- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BU KARARA AİT TUTANAKLAR

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
21	53	50	550:555,555:593,594:614,616
	54	51	45:87,116:139
		55	315:378

I. Gerekçeli 586 Sıra Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50 nci Birleşim tutanağına eklidir.

II. Bu İçtüzük değişikliğini; Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III. Esas No.: 2/661

7.2.2001 TARİHLİ VE 713 SAYILI KARARA İLİŞKİN KOMİSYON RAPORU (SIRA SAYISI)

Dönem : 21 **Yasama Yılı : 3**

T.B.M.M. **(S. Sayısı: 586)**

Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve

Anayasa Komisyonu Raporu (2/661)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifimiz gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Aydın Tümen	*İsmail Köse*	*Zeki Çakan*
Ankara	Erzurum	Bartın

GENEL GEREKÇE

Anayasanın geçici 6 ncı maddesinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin toplantı ve çalışmaları için kendi İçtüzüğü yapılıncaya kadar Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya aykırı olmayan hükümlerin uygulanacağına ilişkin hükmü doğrultusunda, Millet Meclisi İçtüzüğü 16.5.1996 tarihli ve 424 sayılı kararla değiştirilmiş ve Anayasaya uygun hâle getirilmiştir.

Ancak, Meclisin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesi için bazı değişikliklerin daha yapılması gerekmektedir.

Nitekim, İçtüzüğün pek çok maddesinde değişiklik öngören İçtüzük değişikliği teklifleri Anayasa Komisyonunca görüşülerek Genel Kurul gündemine alınmış ve 13 üncü maddesine kadar da görüşülmüştür.

Söz konusu değişiklik teklifinin biran önce görüşülüp sonuçlandırılamamış olması tekliften umulan faydayı geciktirmektedir.

Bu husus dikkate alınarak hazırlanmış olan İçtüzük değişikliği teklifimizde; Ülkenin ihtiyacı olan kanunların mümkün olduğunca çabuk çıkarılması, bunu teminen de, kanunların görüşülmesi prosedürüne dair maddelerin değiştirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- Görüşmeler sırasında, konuşmalar bittikten sonra Komisyondan veya Hükümetten soru sorma müessesesinin amacı; görüşülen konuyla ilgili metinlerde veya görüşmeler sırasında ortaya konulan görüşlerde anlaşılamayan veya farklı anlamlara gelebilecek olan hususlara açıklık kazandırmaktır. Bu kriterlere göre yöneltilebilecek soru adedinin de nihayet üç-beş taneyi geçmeyeceği,

Dolayısıyla, Genel Kurul çalışmalarında zamanın rasyonal kullanılması gereği de dikkate alınarak; görüşmeler sırasındaki soru-cevap işlemleri için on dakikalık süre öngörülmesinin yeterli olacağı,

Düşünülmektedir.

Madde 2.- Bilindiği üzere, komisyon raporları; sıra sayısı adı altında bastırılarak milletvekillerine ve ilgili yerlere dağıtılmakta ve dağıtımından belli bir süre geçtikten sonra gündeme alınmaktadır. Böylece, görüşülecek olan konuyla ilgili komisyon raporu ve varsa metni önceden milletvekillerinin ve diğer ilgililerin bilgi ve tetkiklerine sunulmakta ve sıra sayıları, Genel Kurulda görüşmelerine başlandığı ilk birleşimin tutanağına da eklenmektedir.

Diğer taraftan, İçtüzüğün 79 uncu maddesinin mevcut hükmü uyarınca; bir konunun Genel Kuruldaki görüşmelerine başlanırken, o konudaki komisyon raporunun okunup okunmaması konusu da ayrıca Genel Kurulun onayına sunulmaktadır.

Yapılan bu oylamalarda, komisyon raporlarının Genel Kurulda okunmasının kabul edildiğine hemen hemen hiç rastlanmamakla birlikte, bu oylamalar; karar yeter sayısı aranması veya yoklama yapılması taleplerine de mesnet teşkil etmektedir. Dolayısıyla, gerek bu konuda yapılan ve tabiri caiz ise sonucu belli olan oylamaların, gerekse bu oylamaların mesnet teşkil ettiği talebe bağlı işlemlerin (karar yeter sayısı aranması veya yoklama yapılması ve karar veya toplantı yeter sayısı bulunamaması hâlinde ara verilmesi ve aradan sonra aynı işlemin tekrarlanması, ikinci yoklamada da toplantı yeter sayısının bulunamaması hâlinde birleşimin kapatılması) Genel Kurulu meşgul ederek çalışma süresinin ziyaına ve görüşülmekte olan konunun daha geç sonuçlandırılmasına neden olduğu görülmektedir.

Yukarıda arz edilen mahzurların giderilmesini ve Genel Kurul çalışma süresinin rasyonel kullanılmasını teminen; bir konunun Genel Kuruldaki görüşmelerine başlanırken, o konudaki komisyon raporunun okunmayacağının açıkça hükme bağlanmasının gerekli ve yeterli olduğu düşünülmektedir.

Madde 3.- İçtüzüğün mevcut hükümleri ve teamülleri uyarınca:

1. Kanun tasarı ve tekliflerinin önce tümü, sonra da her bir maddesi üzerinde ayrı ayrı görüşme açılmakta, bu görüşmelerde; siyasî parti gruplarına, komisyona, Hükümete ve şahısları adına ikişer milletvekiline konuşma hakkı tanınmaktadır. Hak sahiplerinin, konuşma haklarının tamamını kullanmaları durumunda bir tasarı veya teklifin:

Tümü üzerindeki görüşmeler 160,

Her bir maddenin görüşülmesi de 80,

Dakika sürmekte, dolayısıyla üç maddeden ibaret bir tasarı veya teklifin görüşülmesinde sadece konuşmalar için 400 dakikaya, yani yaklaşık yedi saate ihtiyaç bulunmaktadır.

Kaldı ki, tasarı veya tekliflerin görüşülmesi, sadece konuşmalardan ibaret de değildir. Soru-cevap ve önerge işlemleri, oylamalar, son konuşmalar için gerekli süre de ilave edildiğinde, birer fıkradan müteşekkil üç maddeli bir tasarı veya teklifin görüşülüp sonuçlandırılabilmesi için gerekli süre 530 dakikaya, yani yaklaşık 9 saate ulaşmaktadır. Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi için bir haftada yaklaşık beş saat süre bulunduğu dikkate alınırsa, dokuz saatlik süre, bu manada iki haftaya tekabül etmektedir.

Görüleceği üzere, tasarı ve tekliflerin görüşülmesi için öngörülmüş konuşma süreleri oldukça uzundur. Konuşma sürelerinin uzun olması;

Özellikle iktidar grubu veya grupları ile komisyon ve Hükümetin, konuşma haklarının tamamını veya bir kısmını kullanmamalarına,

Genellikle hatiplerin konu dışına çıkmalarına, dolayısıyla gereksiz polemiklere, açıklama ve cevap hakkı taleplerine,

TBMM'ne intikal etmiş tasarı ve tekliflerin azımsanamayacak kısmının görüşülememesine, dolayısıyla birikime,

Neden olmakta ve TBMM'nin verimliliği azalmaktadır.

Diğer taraftan, özellikle üç maddeden oluşan tasarı ve tekliflerde; tasarı veya teklifin hem tümü, hem de maddeleri üzerinde ayrı ayrı görüşme açılmasının da doğru bir yaklaşım olmadığı gözlenmektedir. Zira, bu tür bir tasarı veya teklifin düzenlenme nedeni 1 inci maddesidir. Diğer maddeler, kanun yapma tekniği nedeniyle şeklen yer verilen, yürürlük ve yürütme maddeleridir. O halde, bu tür bir tasarı veya teklifin tümü hakkında ortaya

konulacak görüşler, 1 inci maddesi için de ortaya konulmuş olacaktır. Bu düşünceden hareketle, TBMM'nin 21 inci Yasama Döneminin ilk iki yasama yılında çıkarılmış 204 kanundan 99'unun uluslararası anlaşmalarla ilgili üçer maddeli tasarılar olduğu da dikkate alınarak, hiç değilse az maddeden oluşan tasarı ve tekliflerin maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmasına gerek bulunmadığı sonucuna varılabilir. Ancak İçtüzükteki konuşma süreleri kaide olarak tespit edildiğine ve aksinin, Danışma Kurulunun önerisi ile Genel Kurulca kararlaştırılması mümkün bulunduğuna, yani bu süreleri gerektiğinde (özellikle çok maddeli tasarı ve tekliflerin görüşmelerinde) artırmak mümkün olduğuna göre, bu subleks dikkate alınarak, az maddeli tasarı ve teklifler için varılan sonucun tüm tasarı ve tekliflere teşmil edilmesinin dolayısıyla, tasarı ve tekliflerin sadece tümü üzerinde görüşme açılmasının, maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmamasının uygun ve doğru olacağı düşünülmektedir.

2. Tasarı veya tekliflerin maddelerine geçilmesi, her bir maddesi ve tümü için yapılacak oylamaların; yirmi üyenin istemde bulunması hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılması gerekmektedir.

Gerek bu oylamalar (özellikle, istem üzerine yapılan açık oylamalar), gerekse bu oylamaların mesnet teşkil ettiği talebe bağlı işlemler (karar yeter sayısı aranması veya yoklama yapılması) Genel Kurulu meşgul ederek, çalışma süresinin kaybına ve konuların daha geç sonuçlandırılmasına neden olmaktadır.

O halde, oylamaların mümkün olduğu kadar azaltılması ve işaretle yapılması Genel Kurul çalışma süresine katkı sağlayacaktır.

Açıklanan nedenlerle :

Tasarı ve teklifler hakkında yapılacak konuşmalardan ve soru-cevap işleminden sonra, maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmayacağı da dikkate alınarak; tasarı veya teklifin maddelerine geçilip geçilmemesi hususunun değil, benimsenip benimsenmemesi hususunun oya sunulmasının,

Maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmamasının doğal sonucu olarak, maddelerin ayrı ayrı oylanmasına da gerek kalmayacağından; İçtüzüğün 82 nci maddesi hükmü saklı tutulmak kaydıyla, sadece üzerinde önerge kabul edilen maddelerin, kabul edilen önerge doğrultusunda oya sunulmasının,

Ve bu oylamaların işaretle yapılmasının,

Tümünün kesin oylamasının ise, hâlen uygulandığı üzere; açık oylamaya tâbi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılmasının,

Uygun olacağı düşünülmektedir.

3. Madde metinlerinin Genel Kurulda okutulup okutulmayacağına dair herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen, bir maddenin görüşmelerine başlanırken; madde metni Genel Kurulda teamülen okutulmaktadır.

Görüşmelere esas alınan komisyon raporu ve metnini de içeren sıra sayılarının, İçtüzük gereğince, görüşmelerine başlandıkları tutanak dergisine eklendiği ve yukarıdaki önerilerimiz uyarınca tasarı ve tekliflerin maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmayacağı hususları da dikkate alınarak, çalışma süresinin kaybına neden olan bu uygulamaya son verilmesinin, ancak, tutanak üzerinde yapılacak inceleme ve araştırmalarda kolaylık sağlayacağı düşüncesiyle, madde metinlerinin numara sırasıyla ve önerge işlemleri dikkate alınarak tutanağa dercedilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Yukarıda açıklanan tüm hususlar göz önünde bulundurularak, İçtüzüğün 81 inci maddesi "Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi" başlığı altında yeniden düzenlenmiş, bu düzenlemede;

Tasarı ve tekliflerin görüşülme prosedürüne açıkça yer verilmesi,

Ayrıca, Genel Kurul çalışma süresinin rasyonel kullanılması, böylece; hem görüşülen konuların daha kısa sürede sonuçlandırılması, hem de daha çok konu görüşülebilmesi, dolayısıyla TBMM'nin verimliliğinin artırılması amaçlanmıştır.

Madde 4.- İçtüzüğün 81 inci maddesinde yapılması öngörülen değişiklikle, kanunların görüşülmesi prosedürü yeniden düzenlenmiş, bu cümleden olarak; benimsenen tasarı ve tekliflerin maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaması ve sadece üzerinde önerge kabul edilen maddelerin, kabul edilen önerge doğrultusunda oylanması esası öngörülmüş olduğundan uygulama imkânı kalmayacak olan 83 üncü maddenin yürürlükten kaldırılması amaçlanmıştır.

Madde 5.- İçtüzüğün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin mevcut hâlinde sınırlama, sadece milletvekillerince verilecek önergeler için öngörülmüştür. Oysa, Komisyon veya Hükümetçe verilebilecek önergeler için de ayrıca sınırlama getirilmesinin ve bu imkânın birer önerge ile sınırlandırılmasının,

Ayrıca, maddeler üzerinde verilebilecek Anayasaya aykırılık önergelerinin de, bu cümlede öngörülen sınırlamaya dâhil edilmesinin yani, milletvekillerince, her madde için, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil üçten fazla önerge verilememesinin,

Böylece, bir tasarı veya teklifin maddeleri üzerinde işleme konulabilecek önerge adedinin ihtilafa mahal bırakılmayacak şekilde düzenlenmesinin,

Tasarı ve tekliflerin görüşülmelerinde, maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmayacağı dikkate alınarak; Başkanlığa verilen değişiklik önergeleri üzerinde Başkanlıkça gerçekleştirilecek işlemlere (önergelerin; madde

metinleri ile mutabakatının kontrol edilmesi, geliş ve aykırılık sıralarının belirlenmesi, komisyon ve Hükümet ile gruplara verilecek önerge suretlerinin hazırlanması...vs) fırsat verilmesini teminen, maddenin ikinci fıkrasının ilk cümlesinin de değiştirilmesinin ve değişiklik önergelerinin, görüşmeye konu tasarı veya teklif hakkında gruplar adına yapılacak konuşmaların bitimine kadar verilebilmesinin,

Nihayet, Başkanlığa verilen ve pekçok imzayı ihtiva eden değişiklik önergelerindeki imzaların okutulması Genel Kurulun çalışma süresinin ziyaına neden olduğundan, maddenin sekizinci fıkrasına bir cümle eklenerek; beşten fazla imzalı önergelerde sadece ilk beş imzanın Genel Kurulda okutulmasının, kalan imzaların ise ayrıca tutanağa eklenmesinin,

Uygun olacağı düşünülmüş, 87 nci maddedeki değişiklikler bu amaçla düzenlenmiştir.

Madde 6.- Maddeyle; özel görüşme ve oylama usulü tespit edilebilecek işler arasına ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma konularıyla ilgili tasarı ve teklifler de dâhil edilmekte ve Danışma Kurulunda oybirliği (mutabakat) sağlanamaması hâlinde, siyasî parti gruplarına da öneri götürebilme imkânı tanınmakta ve grup önerileri üzerine Genel Kurulun, üye tamsayısının beşte üç çoğunluğu ile karar verilebileceği öngörülmektedir.

Madde 7.- Yürürlük maddesidir.

Madde 8.- Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi *19.1.2001*

Anayasa Komisyonu

Esas No.: 2/661

Karar No.: 7

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 12.1.2001 tarihinde esas komisyon olarak Anayasa Komisyonuna gönderilen "Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi (2/661)" Komisyonumuzun 17.1.2001 tarihli toplantısında TBMM Genel Sekreter Yardımcısı Rauf Bozkurt, Kanunlar ve Kararlar Müdürü ve Müdür Yardımcısının katılımıyla görüşülmüştür.

Teklifle;

- Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlandırılmakta,

- Komisyon raporlarının Genel Kurulda okunmaması, kaç numaralı sıra sayı olarak bastırılıp dağıtıldığının Başkanlıkça ifade edilmesi öngörülmekte,

- Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi yeniden düzenlenmekte, maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmamasının uygun olacağı belirtilmekte, sadece üzerinde önerge kabul edilen maddelerin bu önerge doğrultusunda oya sunulması ve oylamaların işaretle yapılması usulü getirilmekte,

- Değişiklik önergelerinin milletvekillerince Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil en fazla üç, Hükümet ve Komisyonca birer tane verilebileceği öngörülmekte,

- Temel kanunlar, İçtüzük, ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve uygulama usulü tespiti yeniden düzenlenmektedir.

Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde; değişen şartlara göre İçtüzük değişikliğinin bir ihtiyaç olduğu ancak, parlamentonun hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışması kadar kalitenin de gözardı edilmemesi gereği belirtilmiştir. Bu çerçevede bazı üyeler gerekçenin değişikliği karşılamadığını ifade etmişlerdir.

Teklifin aleyhinde;

- Görüşmelerde ağırlığın komisyonlara çekilmesinin doğru olacağı ancak bu durumun önünde Anayasal engel olduğu,

- Oylamanın, görüşmeye bağlı bir sonuç olması sebebiyle görüşme yapılmayan ve okunmayan metinlerin oylanmasının doğru olmayacağı,

- Getirilen değişikliklerin muhalefetin sesini kısmaya yönelik olduğu,

Belirtilmiştir.

Teklifin aleyhindeki bu görüşler karşısında,

- Hızlı çalışmanın görüşmesiz çalışma anlamına gelmediği,

- Bu değişiklikle Medenî Kanun, Ceza Kanunu ve Ticaret Kanunu gibi kapsamlı temel kanunların bir an önce çıkarılmasının amaçlandığı,

- Bugün parlamentonun toplumun çok gerisinde kalması sebebiyle çalışmalara bir ivme kazandırılmasının gerekliliği,

- Parlamentonun denetim ve yasama yönünden oldukça yüklü bir gündemi olması sebebiyle bu faaliyetlerini yeterince ve zamanında yerine getiremediği ve bu durumun süre konusunu öne çıkardığı,

İfade edilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelere geçilmesi oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi üzerindeki görüşmelerde denetim ve yasama alanındaki soru-cevap müessesesinin dengelenmesi gereği üzerinde durulmuştur. Bu hakkın sınırsız olarak tanınmasının mümkün olamayacağı, ölçülülük kriteri dikkate alınmak suretiyle değerlendirilmesinin zorunlu olduğu, kötüye kullanmaların önlenmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra komisyonlarda bu hakkın kullanılmasıyla ilgili bir sınırlama olmadığına dikkat çekilmiştir. Bu madde Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporların okunması başlıklı 2 nci madde Komisyonumuzca aynen benimsenmiştir.

Teklifin üçüncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan numaralı bentler küçük harflerle başlayan bentlere dönüştürülmüş, üçüncü fıkrasının (d) bendi olarak yazılması ve bentlerin teselsül ettirilmesi uygun görülmüştür. Ayrıca bu maddede yazımla ilgili düzeltmeler yapılmıştır. Bu madde de Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teklifin 4 üncü maddesi İçtüzüğün 83 üncü maddesinin yürürlükten kaldırılmasıyla ilgili olduğu için yürürlük ve yürütme maddelerinden önce 6 ncı madde olarak yer alması kabul edilmiştir.

Değişiklik önergeleriyle ilgili 5 inci madde 4 üncü madde olarak görüşülmüş ve metinde geçen "tasarı veya teklif hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar" ibaresi değiştirilerek; değişiklik önergelerinin sıra sayısının dağıtılmasından tasarı veya teklifin tümü hakkında yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebileceği ilavesi ve ayrıca "kalan imzalar" ibaresi yerine "önerge" ibaresi getirilerek önergenin tutanağa eklenmesi hususu Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İçtüzüğün 91 inci maddesinin değiştirilmesini öngören Teklifin 6 ncı maddesi 5 inci madde olarak görüşülmüş ve Komisyonumuzca metinde geçen "uygulama" ibaresi "oylama" olarak değiştirilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeye ilişkin 7 ve 8 inci maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Maddelerin görüşülmesinin tamamlanmasından sonra Teklifin tümü ve Genel Kurul'da öncelikle görüşülmesinin önerilmesi oya sunulmuş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurul'un onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Turhan Tayan	*N. Kemal Atahan*	*Mehmet Nacar*
Bursa	Hatay	Kilis
Kâtip	Üye	Üye
E. Cenap Gülpınar	Ahmet İyimaya	*Cemil Çiçek*
Şanlıurfa	Amasya	Ankara
	(İmzada bulunamadı)	(Muhalifim)
Üye	Üye	Üye
H. Tayfun İçli	Salih Çelen	*Şaban Kardeş*
Ankara	Antalya	Bayburt
	(İmzada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
İsmail Alptekin	Ayvaz Gökdemir	*Edip Özgenç*
Bolu	Erzurum	İçel
(İmzada bulunamadı)	(İmzada bulunamadı)	

Üye	Üye	Üye
Cahit Tekelioğlu	*Cavit Kavak*	*Osman Kılıç*
İçel	İstanbul	İstanbul
(İmzada bulunamadı)		
Üye	Üye	Üye
Necdet Saruhan	*Mustafa Verkaya*	Nevzat Yalçıntaş
İstanbul	İstanbul	İstanbul
		(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
Işın Çelebi	*Rahmi Sezgin*	*İsmail Çevik*
İzmir	İzmir	Nevşehir
Üye	Üye	Üye
Mehmet Kundakçı	*Şeref Malkoç*	Ali Naci Tuncer
Osmaniye	Trabzon	Trabzon
	(Muhalifim)	(İmzada bulunamadı)

DEMOKRATİK SOL PARTİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ANKARA MİLLETVEKİLİ AYDIN TÜMEN, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ERZURUM MİLLETVEKİLİ İSMAİL KÖSE İLE ANAVATAN PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ BARTIN MİLLETVEKİLİ ZEKİ ÇAKAN'IN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ	**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ**
MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 60 ncı maddesinin altıncı fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir. "Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır."	**MADDE 1.-** Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 79 uncu maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Raporların okunmaması Madde 79.- Kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıkları Başkanca ifade edilir."	**MADDE 2.-** Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ANKARA MİLLETVEKİLİ AYDIN TÜMEN, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ERZURUM MİLLETVEKİLİ İSMAİL KÖSE İLE ANAVATAN PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ BARTIN MİLLETVEKİLİ ZEKİ ÇAKAN'IN TEKLİFİ	ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi Madde 81.- Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen prosedür uyarınca görüşülür. 1. Tasarı veya teklif hakkında görüşme açılır. 2. Varsa soru-cevap işlemi yapılır. 3. Tasarı veya teklifin benimsenip benimsenmemesi işaretle oylanır. 4. Varsa, madde sırasına göre, önerge işlemleri yapılır. 5. Sadece üzerinde önerge kabul edilen maddeler, kabul edilen önerge doğrultusunda işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz. 82 nci madde hükmü saklıdır. 6. İstemde bulunulmuşsa, son konuşmalar yapılır. 7. Tasarı veya teklifin tümü kesin olarak oylanır.	**MADDE 3.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi Madde 81.- Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür : a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır. b) Soru-cevap işlemi yapılır. c) Tasarı veya teklifin benimsenip benimsenmemesi işaretle oylanır. d) Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak madde metinleri tutanakta yer alır. e) Madde sırasına göre, önerge işlemleri yapılır. f) Maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde madde kabul edilen önergeler doğrultusunda işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz. 82 nci madde hükmü saklıdır.

DEMOKRATİK SOL PARTİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ANKARA MİLLETVEKİLİ AYDIN TÜMEN, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ERZURUM MİLLETVEKİLİ İSMAİL KÖSE İLE ANAVATAN PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ BARTIN MİLLETVEKİLİ ZEKİ ÇAKAN'IN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaş-tırılmamışsa; kanun tasarı ve teklifleri hakkında siyasî parti grupları, Komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakika ile sınırlıdır. Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak madde metinleri tutanak dergisine dercedilir. Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün kesin oylaması; açık oylamaya tâbi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır. Benimsenmeyen veya kesin oylamasında tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur."	g) Tasarı veya teklifin tümü kesin olarak oylanır. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaş-tırılmamışsa; kanun tasarı ve teklifleri hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakika ile sınırlıdır. Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün kesin oylaması; açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır. Benimsenmeyen veya kesin oylamasında tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.
MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 83 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.	

DEMOKRATİK SOL PARTİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ANKARA MİLLETVEKİLİ AYDIN TÜMEN, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ERZURUM MİLLETVEKİLİ İSMAİL KÖSE İLE ANAVATAN PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ BARTIN MİLLETVEKİLİ ZEKİ ÇAKAN'IN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
MADDE 5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile ikinci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir. "Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir." "Değişiklik önergeleri, bir tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından o tasarı veya teklif hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir." "Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, kalan imzalar ayrıca tutanağa eklenir."	**MADDE 4.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile ikinci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir. "Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir." "Değişiklik önergeleri bir tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından o tasarı veya teklifin tümü hakkında yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir." "Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir."
MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.	**MADDE 5.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

DEMOKRATİK SOL PARTİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ANKARA MİLLETVEKİLİ AYDIN TÜMEN, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ ERZURUM MİLLETVEKİLİ İSMAİL KÖSE İLE ANAVATAN PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ BARTIN MİLLETVEKİLİ ZEKİ ÇAKAN'IN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
"Madde 91.- Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve uygulama usulü tespitine; Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir."	Madde 91.- Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine; Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir.
	MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 83 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.
MADDE 7.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımını takip eden ayın başında yürürlüğe girer.	**MADDE 7.-** Teklifin 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 8.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.	**MADDE 8.-** Teklifin 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

7.2.2001 TARİHLİ VE 713 SAYILI KARARA İLİŞKİN ANAYASA KOMİSYONU TUTANAKLARI

Görüşme Tarihi: 17.1.2001

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.30

BAŞKAN : Turhan TAYAN (Bursa)

BAŞKANVEKİLİ: Namık Kemal ATAHAN (Hatay)

SÖZCÜ : Mehmet NACAR (Kilis)

KÂTİP : Eyüp Cenap GÜLPINAR (Şanlıurfa)

BAŞKAN - Anayasa Komisyonunun değerli üyeleri, sayın milletvekilleri; yeterli çoğunluğumuz vardır; 7 nci toplantıyı açıyorum.

Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün bazı maddelerinin değiştirilmesine dair İçtüzük teklifini görüşeceğiz.

- Bu arada, şunu da ifade edeyim: Bilindiği gibi, geçen hafta, Anayasamızın bazı maddelerinde değişiklik yapılmasıyla ilgili teklif, alt komisyona havale edilmiş ve alt komisyonumuz devam ettirdiği çalışmalar sonunda bir uzlaşma noktasına varamamış idi ve bu rapor dün saat 17.00 sıralarında Başkanlığımıza verilmesi gerekirken, alt komisyon Başkanı Sayın Namık Kemal Atahan'ın müracaatı üzerine, bu çalışmalara bir müddet daha imkân verilmesi uygun görülmüştür. Şöyle ki: Dün akşam itibariyle alt komisyonda bir uzlaşma ihtimali, kuvvetli bir ihtimal belirmiştir. Bu olumlu yaklaşım sebebiyle, alt komisyonun, bugün saat 15.00'te burada tekrar toplanması ve bu uzlaşma ihtimali üzerinde çalışmalarını sürdürmesi ve raporunu derhal düzenlemek suretiyle, yarın saat 10.30'da da Anayasa Komisyonumuzun tekrar toplanması tarafımdan uygun görülmüştür.

Dolayısıyla, şu anda İçtüzük çalışmalarımızı sürdüreceğiz. Saat 15.00'te alt komisyon tekrar toplanacak, Anayasa değişikliği üzerinde çalışmalarını sürdürecek. Umarım, bu uzlaşma ihtimali kesinleşecek ve bir uzlaşı çıkacaktır. Raporu düzenleyerek bize verdikten sonra, şimdiden açıklıyorum ki, yarın saat

10.30'da bu salonda Millî Eğitim Komisyonu toplanacağından, KİT Komisyonunda Anayasa Komisyonu olarak toplanacağız ve Anayasa değişikliğiyle ilgili çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Bunu böylece ifade ettikten sonra, şimdi, gündemimizin 1 inci maddesinde yer alan İçtüzük teklifiyle ilgili genel gerekçeyi okutuyorum:

(İçtüzük teklifiyle ilgili gerekçe okundu)

BAŞKAN - Evet, genel gerekçeyi dinlediniz.

Önce tümü üzerinde söz almak isteyen arkadaşları kaydedelim, komisyon üyelerinden ve komisyon üyesi olmayan arkadaşlara da söz vereceğim.

Söz almak isteyen arkadaşımız var mı?..

Buyurun Sayın Çiçek.

CEMİL ÇİÇEK (Ankara) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şüphesiz, İçtüzükte bir değişiklik ihtiyacını hepimiz duyuyoruz. Mümkün olduğu kadar da bunun uzlaşmayla komisyondan ve genel kuruldan geçmesi noktasında, bütün partiler elden geldiğince çaba gösteriyorlar. Ancak, genel gerekçede ifade edilen bir hususa, doğrusu, bu konuya dikkatinizi çekmek istiyorum. Şimdi, deniliyor ki, böyle bir değişikliğe neden ihtiyaç duyulduğunda, hızlı, belirli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesi için bu değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

Şimdi, buradan hareket edilirse, verimli çalışmanın şartı olarak hızlı çalışma gösteriliyor. Halbuki, Meclis çalışmalarının hızlı olması gerekir, verimli de olması gerekir; ama, hızlı gideceğiz derken kaliteyi de göz ardı etmemek lazım gelir. Esas Türkiye'nin sıkıntısı kaliteli kanun yapamamasından kaynaklanıyor; çünkü, zaman içerisinde, bir yıl içerisinde bir kanunu iki defa üç defa değiştirme gibi bir ihtiyaç duyduk; alelacele getirildiğinden, gerekli katılım sağlanamadığından ve yeteri kadar tartışılamadığından bunlar kaynaklanıyor. Yani, şartlar değişince, şüphesiz, kanunlar da değişecektir, buna itirazım yok; ancak, şartlar değiştiği için kanun değişmiyor, kaliteli kanun yapamadığımızdan dolayı bu sıkıntılar orta yere çıkıyor. Korkarım ki, getirilen değişiklikler bu manada hızlı çalışmayı mümkün kılacaktır ve bunun sonucunda da, belki rakamsal olarak, işte, Parlamento, Meclis, bir yılda şu kadar kanun çıkardı diye rakamlar yükseldiği için de verimli çalıştığımız gibi bir kanaat da kamuoyunda hâsıl olabilir. Ülkenin belki buna da ihtiyacı var. Parlamentonun görevini yaptığını ifade bakımından, çıkarılan kanun sayısının artması önem arz edecek; ama, çıkardığımız kanunlar da, Türkiye'de istikrarı bozacaksa -ekonomik istikrarı, başka türlü istikrarı- Türkiye'de iş yapmak isteyen insanlar, o kanunları yeterince takip edemeyecek. Onun için, çok kanun yapmak yerine, kaliteli kanun yapmak esas; ama, benim görebildiğim kadarıyla, getirilen değişiklikler bir ölçüde kaliteli kanun yapmayı ve katılımı

engelleyici nitelikte düzenlemeler olarak gözüküyor. Maddelere geçtiğimizde bu hususları ifade etmeye çalışacağım. Dolayısıyla, gerekçe, bu manada bu değişiklikleri tam karşılamıyor; onu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederim.

Sayın İyimaya.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Değerli Başkanım, komisyonun muhterem üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım; bir İçtüzük değişikliği üzerinde çalışıyoruz. İçtüzük, Parlamentonun sessiz anayasasıdır ve Anayasadan daha önemli iç kuralıdır. Bu görüşme yapılırken, Parlamentoyu ilgilendiren temel bir konuda değerli başkanımızın veya başkanvekillerinden birisinin olmamasını, meseleye yaklaşımdaki bir keyfilik olarak değerlendiriyorum. Elbette ki, değerli bürokrat arkadaşımızın burada İçtüzük hukukuna göre yetkisi vardır; ama, ayrıca önerge sahiplerinin, öğrenmek istediğimiz konularda sual sorma ve cevap verme imkânını tanıma bakımından burada olmaları gerekirdi.

Bir de, Başkanım, ifade buyurdunuz, ben, doğrusu, bu Anayasa Komisyonunun bu dönemdeki çalışmasını, tabi olduğu usulü anlamakta zorluk çekiyorum; çünkü, alt komisyon çalışmalarının kapandığı noktasında bir sonuca varmıştık; anlayamıyorum. Bunu, biz öğleden sonra tartışırız. Bugün siz söylediğiniz için onu söylüyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, tüzük yapmanın, bizim Parlamento geleneğinde yerleşmiş formatları var. Hangi konuda tüzük yapılacak veya hangi alanda değiştirilecekse, mutlaka, ya Anayasa Komisyonunda veya bir uzlaşma komisyonunda, Meclisin Başkanlığında bir uzlaşma arayışına gidilir. Ondan sonra Anayasa Komisyonu müzakeresine getirilir; çünkü, tüzükler, bir ortak alan oyun kurallarıdır ve o oyunda oynayanların hazırlanma aşamasında bulunmaları ve katkılarının, düşüncelerinin alınması gerekirdi. Ama, öyle görülüyor ki, Türkiye, bu hızlı yasamayla kaliteli yasamayı birbirine karıştıran -ki, yozlaştıran bir anlayıştır- anlayış karşısında iki temel reformu yapmamız gerekir. Bunlardan birisi, oyunun kurallarının, o oyunu kuranların veya değiştirenlerin içinde bulundukları bir dönemde uygulanmaması, sonraki dönemlerde uygulanması ve oyun kurallarının mutlaka yürürlüğü için Anayasa Mahkemesinin ön denetiminin getirilmesi lazımdır. Akşam kalkıyoruz sabah kural değişiyor. Akşam kalkıyoruz, değiştirilmek istenen geri çekiliyor ve kargaşa yaşıyor Türkiye.

Anayasa Komisyonumuz, şu anda bir hukuk hilesiyle karşı karşıyadır. Bilinçle söylüyorum, idrakla söylüyorum, Anayasa Komisyonumuz, şu anda bir hukuk hilesiyle karşı karşıyadır. Bu komisyon, değerli alt komisyon üyelerinden müşekkel bir kurum aracılığıyla, bir seneyi aşkın şekilde İçtüzük konusunda bir çalışma yapıyor, bir çalışma yaptık ve bir teklif oluşturdu ve aşağıya indirildi. Bu teklif de makuldü ve içeride geri çekildi; normaldir.

İçtüzüğün 86 ncı maddesi açıktır. 86 ncı maddede, hangi maddeleri çektiyse, onları burada değerlendirmemiz lazım. Çıkarabiliriz, aynen kabul edebiliriz, hiç olmazsa, bunu, o teklifle birleştirebiliriz. Bir komisyon düşünün ki, kendi içhukukunu oylamayla kaldırıyor. Bir komisyon düşünün ki, kendi müktesebatını, birikimini yok sayıyor; üç değerli grup başkanvekili arkadaşımızın önerisini, o iki yıllık çalışmayla birleştirmeksizin, müstakil bir gayret içerisinde koyuyor. Ben, doğrusu, bu dönemde, Anayasa Komisyonumuzun, nazım rolünün, kurucu iktidar gücünün gittikçe azalmakta olduğunu üzüntüyle müşahede ediyorum.

Sevgili Başkanım, Değerli Başkanım; bir defa, bu 6 maddeden teşekkül eden -2'si yürürlük, yürütme- teklif paketinin, bilhassa 2 maddesinin, bilhassa 3 üncü madde ile 87 nci maddeye taallûk eden, sanıyorum, 5 inci maddesinin gerçek mimarlarının kim olduğunu, ben, şahsen öğrenmek istiyorum. Sadece kanaatime göre değil, bilgilerime göre, bu metni hazırlayanların o arkadaşlarım olmadığını biliyorum. Şeffaf yasamada, bu Parlamentonun iç hukukundan nasipdar olmayan bu bürokrat zatın, Anayasa Komisyonuna teşhir edilmesini diliyorum; çünkü, iç hukuk tamamen allak bullak oluyor,

Sayın Başkanım, gerçekten, görüşmelerin ağırlığını, Genel Kuruldan komisyonlara aktarabiliriz. Bu, bir reformdur; yani, bütün müzakereler komisyonda olur, Genel Kurul daraltılabilir. Bu, bir reformdur; ama, bu reformun olmazsa olmaz şartları var. Bir, anayasal engelleri kaldıracaksınız. Anayasaya rağmen reform yok veya reform anlayışı, Anayasa üstü bir kavram veya beklenti değil. İki, komisyonları ona göre yeniden yapılandıracaksınız. Gerçekten, üyelik bazından da ihtisas temelini yapılandıracaksınız, kuralları ona göre geliştireceksiniz, komisyonlarda televizyonlara çıkın kardeşim diyemeyeceksiniz -yani, aleniyeti sağlayacaksınız- kamusallığı, açıklığı, açık toplum, açık ortam, açık yasama, demokratik sorguları sağlayacaksınız. Bir de, bürokrasiden beslenen ve beslenme mecburiyetinde olan Parlamentoyu bu durumdan kurtaracaksınız. Parlamento akademisini kuracaksınız. Yasama akademisini kuracaksınız. O zaman, bu reform olabilir. Bu reform mümkündür.

Şimdi, benimsenen kuralların veya önerilen kuralların vahametini, Sevgili Başkanım, madde müzakerelerinde anlatacağım; ama, anayasal imkânsızlığı ortaya koymak istiyorum şu anda. Bir defa, getirilen teklifte maddelerin okunması ve müzakere yasağı getiriliyor "maddeler okunmaz, maddeler müzakere edilmez, maddeler görüşülemez" diyor. Bizim Anayasamızda, açık toplum anayasalarında ve aleniyet sistemi benimsenen anayasalarda öyledir; görüşmeler tutanak dergisine geçecek, 97 nci madde, mecbur. Okumadığınız şeyi tutanağa nasıl geçireceksiniz. Anayasanın 6 ncı maddesi, egemenliğin millete ait olduğunu söylüyor. Yasama egemenliğini, milletvekilleri, millet adına, o kürsüden sesleniyorlar ya da millî iradenin tezahür ettiği en somut doğrulardan birisidir.

Şimdi, siz, maddeyi okumadan, maddeyi müzakere etmeden derc edilir diyor. Kim derc edecek bilmiyoruz. Mümkün mü efendim? Millî iradenin, millete ait olan tutanak dergisine, anayasal teminat içerisinde bulunan tutanak dergisine aktarılması mümkün mü? Ya bu Anayasayı değil bu maddeyi değiştireceksiniz veya orayı değiştireceksiniz. Belli ki, mimar, Anayasaya uygunluk veya Anayasa karşısında hassasiyet gibi bir kaygı içerisinde olmamış, ben yazarım olur demiş. Sanki edebî bir eser yazıyor. Arkadaşlar, hukuk üretiyoruz. Hukuk öyle kolay değil, iki dakikada müzakere et, beş dakikada oyla; öyle değil. 97 nci maddeyi nasıl aşacağız? 6 ncı maddenin birinci fıkrasını nasıl aşacağız? Oylama diyoruz.

Bakınız, Türk Parlamento hukukunun en büyük sorunlarından birisi, kavramlarıyla ilgili felsefesini henüz oluşturamamasıdır. Oylama mekanik bir hareket değildir, indir kaldır hareketi değildir. Bakınız, Hüseyin Kadri'nin Türk Lügatini inceleyiniz, Türkçe sözlüklerin tümüne bakınız. Ret, bir görüşe bağlı sonuç bildirmektir. Siz, müzakere etmediğiniz; siz, okumadığınız; siz, söyleme yoluyla parlamenterlere etkileşim biçiminde ulaşmadığınız metinleri nasıl oylayabileceksiniz? Anayasanın 148 inci maddesi buna mani. Anayasanın 96 ncı maddesi buna bağlı. İçi boşaltılmış bir format der ve Anayasa Mahkemesi bu İçtüzük görüntüsü içerisindeki girişimi yok sayar, imha eder. Geliniz, biz, kurucu komisyon olarak, Anayasa Komisyonu olarak, bir alt komisyon oluşturarak ciddi metin oluşturalım.

Bakın, arkadaşlar, bir kaygımı ifade etmeye izin verin. Anayasa Mahkememizin içtihatlarında, bir tehlikenin ayak seslerini yavaş yavaş duyuyoruz. Aşağı yukarı üç üye, bazı parlamento tasarruflarında iptal değil, yokluk yaptırımının uygulanması noktasında görüş oluşturmuş, dörde yaklaşmak üzere. Böyle bir İçtüzükle, kazara çıkarılacak kanunların tümünü, kapatılan, susturulan ve milleti temsil etme niteliğini bu husus sebebiyle kaybeden Parlamentonun çıkardığı kanunların iptali değil keen lemyekünlüğe mahkûmdur der; onun altında bizler eziliriz, sizler ezilirsiniz, Parlamento itibarı ezilir.

Bir başka yine içeriden bir kriter getireyim size. İki oylamaya gidiyoruz, iki tane oylama geneli üzerinde; bir, ilk oylama; iki, kesin oylama -o nasılsa, kesin oylama neyse, öyle bir kavram yok Parlamento hukukunda- ve geneli üzerindeki oylamada, Sevgili Başkanım, açık oylama usulünü bertaraf ediyoruz, kaldırıyoruz.

Bakın, bu kavramlar, şematik içerikleri bakımından yazılmış, kalsın diye süs kavramları değil; demokratik hukuk devletinin, demokratik yasama türevidir. Açık oylamayı isteyeceğim. Niye isteyeceğim; Ahmet İyimaya, bu milleti ilgilendiren tasarının veya teklif müzakeresi sonrasında hangi oyu kullandı, X parti hangi oyu kullandı diyecek. Mekanik oylamamız var, elektronik oylamamız var ve orada, ister istemez, milletin sorgusu, sorguya imkân tanınıyor. Onun için, gerçekten, ilginç noksanlıklar var.

Bir hususu anlatacağım arkadaşlar, bir keyfiliği dile getireceğim. Bizim Parlamentomuz, bu bir noksanlık değil, kategorik olarak tabi parlamentolardan, yani, genellikle iktidar çoğunluğu ve hükümet arasındaki -doğrudur- politikaların uygulanması için iktidar çoğunluğunun genellikle veya hemen hemen iktidar tekliflerine tabi ve bundan dolayı da dönüştürmekten daha çok getirilen teklifleri, politikaların hızlı uygulanmasına -ve çeşitli sebeplerle makuldür bunlara bir şey demiyorum- tabi olan bir Parlamento; fakat, öyle haller var ki, milletvekili, liderin milletvekili olmaktan, milletvekili partinin milletvekili olmaktan kurtulmak zorundadır, kurtulmak mecburiyetindedir. Millî kader gereği buna mahkûmdur. Bunun örnekleri vardır. Cumhuriyet döneminde örnekleri vardır, Birinci Meşrutiyet döneminde örnekleri vardır, İkinci Meşrutiyet döneminde örnekleri vardır. Merhum Özal dönemindeki tek örneği, işte, Irak harbine Türkiye'nin katılıp katılmaması. Milletvekilleri atomize olmuştu, parti bağını aşarak, doğrudan millî iradeyle bağlanmış ve gereklerini yapmışlardır.

Parlamentonun kapatılmasıyla denk olan bu teklif de, evvela Anayasa Komisyonumuzun bağımsız şekilde kurucu komisyon niteliğini buraya, ortaya koyması, alt komisyon oluşturması, Anayasa Komisyonundan aşağıya herhangi bir şekilde inmesi hâlinde de, milletvekillerinin atomize olup, bu girişimi, bu bürokratik merkezli girişimi demokrasi adına ellerinin tersiyle çevirmeleri lazım.

Saygılar sunuyorum Başkanım.

BAŞKAN - Komisyon üyelerinden başka söz almak isteyen üye var mı?

Buyurun.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Biraz geciktim; özür dilerim. Sayın İyimaya'dan önce konuşan arkadaşı ve İyimaya'nın başta söylediklerini dinleyemedim; tekrar olursa da kusura bakmayın. Benim kanaatim şu: Biz, şümullü bir İçtüzük değişikliğine tevessül ettik, üzerinde aylarca çalışıldı, alt komisyon olarak çalışıldı, üst komisyon olarak çalışıldı, Meclis Genel Kuruluna intikal etti, görüşülmekteydi ve 13 üncü maddesine gelinmişti eğer yanlış hatırlamıyorsam.

Şimdi, bu görüşme cereyan ederken, böyle bir teklife neden ihtiyaç duyulduğunu, doğrusu, anlayamadım. Gerekçe son derece şeklî bir gerekçe. Diyelim ki, komisyonda oluşturulan, alt komisyonda oluşturulan görüşler beğenilmiyorsa, aşağıda önergelerle de birtakım değişiklikler yapmak mümkündü. Burada teklifi veren ekseriyet gruplarıdır, üç grubun grup başkanvekilleridir. Dolayısıyla, bu ciddi bir değişiklik ihtiyacını mı ifade ediyor; yani, gerçekten, İçtüzükte buraya imza atan arkadaşlarımız, bir

değişikliğe ihtiyaç duydularda mı bunu veriyorlar, yoksa, bir oyalama mı, bir taktik hareket mi; bunda benim çok şüphem var. Böyle bir şeye ihtimal var mı, böyle bir taktik, hareket olabilir mi? Evet, çok örneğini görmeye başladık.

Komisyon gündemine hâkimdir denir, Meclis gündemine hâkimdir denir; fakat, Meclisin gündemi de çok oynamaktadır, gelen giden telefonlara ve dışarıda meydana gelen siyasî hareketlere, partilerarası münasebetlere göre Meclisin gündemi de çok oynamaktadır. Ben, şahsen, bugün, geçen günkü Anayasa teklifinin görüşülmesini bekliyordum; çünkü, salı gününe kadar mühlet vermişti Sayın Başkanımız. Alt komisyon çalışacak, o teklifle bir yere varılacak, gelinecekti. Esasen, o teklifteki alt komisyon teşebbüsü veya alt komisyon kurulması da bir zaman kazanma hareketiydi, bir teklif ihtiyaçtan doğmuyordu; yani, sevk edilen maddeleri anlamadığımızdan, bir karışıklık olduğundan, bir uzman dinleme ihtiyacından falan olmamıştır, zaman kazanmaktır. Peki, ona da razı olduk. Dün teslim edilmesi lazımdı, bugün de mesela müzakere edilmesi lazımdı. Galiba, o anlaşmalar, ihtiyaç duyulan o anlaşmalar orada sağlanamadığı için, yüksek komisyonu oyalamak için araya bu teklif girdi. Halbuki komisyonumuzun toplanıp oyalanma ihtiyacı da yoktur. Gündemine bir madde geldiyse, toplanıp görüşür, değilse görüşmez.

Yani, bu usul sayılabilecek mütalaalarımın dışında, muhtevasına baktığımız zaman, bunu yapanlar ne yapmak istiyor? Bu teklifi verenler parlamenter mi? Parlamenter bir rejimi istiyorlar mı, istemiyorlar mı? İnsan oralarda tereddüde düşüyor. Bir parlamenterin kalemi bunları yazmaya, doğrusu, yürümez, yürümemeli. Yapılmak istenen şeye baktığınız zaman, rapor okunmaz. Ne farkı var öncekinden? Öncekinde başkan soruyor, rapor okunsun mu arkadaşlar, okunmasın mı, raporu dağıttık, bütünün okunmasına ihtiyaç var mı, yok mu; var denilirse okunuyor, yok denilirse okunmuyor. Bu kadarcık bir muameleyi kaldırmanın ne faydasını görüyor, yani, raporu okunmaz hâle getiriyor; ola ki, Meclis ihtiyaç duyar.

Müzakerelere bakıyorsun, daha önce bunları müzakere ettik, benzer maddeleri müzakere ettik; mümkün mertebe, Mecliste konuşulmasın, Meclis Genel Kurulunda konuşulmasın. Hiç konuşmasa daha iyi olur; ama, ille de konuşacaksa, işte, kısıtlı, kayıtlı ve şartlı bir şekilde. Bundan maksat zaman kazanmaksa, Yüce Meclis, bütün tarihi boyunca ve bizim içinde bulunduğumuz sürelerde ihtiyaç duyulan kanunların hepsini çıkarmıştır. Gece uyumamış, gündüz durmamış, nasıl lazımsa, o şekilde, ariz amik müzakeresini yapmış, ama, memleketin ihtiyaç duyduğu kanunları da çıkarmıştır. Meclisteki müzakere usullerimizden doğan bir mahrumiyet yoktur memleketin. Bunları daha çalak hâle getirelim, daha hızlı hâle getirelim, daha anlamlı hâle getirelim; bu başka bir şey; ama, Meclis, mümkün mertebe müzakere etmesin, mütalaada bulunmasın, emredildiği gibi gelsin, geçsin, bugün yüzü, yarın tersi doğru kabul edilsin; bunu arzu edenler bulunabilir; fakat, milletvekillerinin, doğrusu,

buna razı olmaması gerekir. Bugünkü pozisyonlar da kimseyi aldatmamalıdır. Hani, neler değişti, neler geldi, neler geçti baktığımız zaman, bugün bize külfet gelen şeylerin yarın demokratik imkânlar olduğunu, millet adına bir şeyler söylemenin başka bir kapısı bulunmadığını, efendim, sen istediğini söyle, ben nasıl olsa ekseriyetim çıkarırım; hayır, neyi müzakere ettiğimizin, en azından, milletçe bilinmesinin vesilesidir bu müzakereler. Elbette, umumiyetle ekseriyet grubunun dediği tahakkuk eder; kural budur; ama, muhalefetin sesinin de çıkması millet önünde, ne müzakere edilmektedir, millet hangi kanunda hangi ihtimallerle karşı karşıyadır; bunun bilinmesine vesile olmaktadır. En azından, uygulayıcılar bakımından aydınlatıcı olacaktır. Dolayısıyla, mümkün mertebe müzakereyi çoğaltmak, daha çok insanın, daha çok fikir beyanına imkân sağlamak, günün temayülüne, demokrasiye uygun iken, katılımcı demokrasiye uygun iken, burada, bırakın katılımcı demokrasi kavramı içinde katılacak olan vatandaşları, sivil toplum kuruluşlarını, doğrudan doğruya, bu işin seçilmiş vekillerinin bile sesini kısmaya yönelik, hürriyetler alanını, müzakere alanını genişletici değil, son derece kapatıcı, tasdikçi bir meclis, şekli bir meclis yöneliminin bugünkü şartlarda ancak bu kadarı ifade edilebilirdi bu teklifte; o ifade edilmiş. Kemal-i ciddiyetle bu teklif reddedilmelidir. Bir kere içtüzük bir bütün hâlinde müzakere edilmektedir, bir şey söyleyecek olan orada söylesin, önergeler versin, Genel Kurulda müzakere edilsin, geçilsin, gidilsin ve anayasa değişikliği, içtüzük değişikliği gibi şeyleri birtakım siyasi manevralara alet edilmesini de aklım almıyor. Şimdi anayasa müzakere etmiyoruz ama, benzer bir durumla karşı karşıyayız. Anayasa değişikliklerini görüşmek üzere bir meclis başkanvekilinin başkanlığında heyet teşkil edildi partilerarası. Aylarca mesai yaptı. Sordum şahsen görevli başkanvekilimizden, 30 madde üzerinde ittifak sağladık dedi. Bu 30 küsur madde üzerinde müzakereye geçip, millete dönüp al sana işte düzgün anayasa veya ciddiye alınır, anlamlı bir anayasa değişikliği diyeceğimize, günün ihtiyacına göre oradan iki madde alıyoruz, birkaç madde alıyoruz. Birbiriyle rabıtası, irtibatı belli değil, niçin onların yan yana getirildiği belli değil, bir gündem oluşturup uğraşıyoruz. Şimdi, bir yandan bir büyük içtüzük değişikliği teklifimiz var, bir yandan böyle üç maddenin müzakeresine girişiyoruz. Bunlar belki bazı siyasi pratiklerin gereği olabilir ama, o ihtiyaçları başka türlü gidermek lazımdır. Yani, anayasa değişikliği, içtüzük değişikliği gibi ciddi işleri siyasi ayak oyunlarına alet etmemek gerektiğini düşünüyorum Sayın Başkan. Maddeler geldikçe, zaten fazla konuşacak bir şey yok da, heyeti umumiyesi, meclis sussun, meclis konuşmasın, muhalefet önerge vermesinden ibaret bir değişiklik teklifidir. Yine, yeri geldiğinde konuşacağız. Kanaatim bu. Saygılar sunuyorum.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, usulle ilgili... Ben anlıyorum uygulamanızdan ki, komisyon üyesi olmayan sayın milletvekilleri, komisyon üyelerinin konuşmasından sonra?

BAŞKAN-Yani...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Öyle anlaşılıyor. O konuda bir hususu arz edeyim: Sayın Başkanım, siz tecrübesi olan bir değerli arkadaşımızsınız. Bu komisyon üyeleri önce konuşur, işte milletvekilleri de sonra konuşur, isterlerse, bunu nereden çıkarıyoruz? Parlamentoda iki uygulama kaynağı vardır; bir, yazılı hukuk, iki, örf ve teamüller. Örf ve teamüllerin yazılı hukukta kural olmadığı ahvalde ve uygulana uygulana yerleşmiş kriterler varsa, o takdirde müracaat edilir. Şimdi, İçtüzüğün 31 inci maddesi gayet açık. Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekilinin neyi yapamayacağını tüzük belirlemiş; önerge veremez, oy kullanamaz, o kadar. Belge inceler, konuşma yapar, iştirak eder üye gibi... Şimdi bu varken, siz komisyon üyesi olmayan milletvekillerine böyle bir geriye atma yolunu açarsanız, bu Anayasa Komisyonunun varlığıyla ki, Anayasa Komisyonudur, bu bir milletvekilinin söz hakkıdır, gerekirse, direnme, dayanma, destek, muhalefet hakkıdır, buna imkân vermezseniz,başka komisyonlarda anlatamayız.

Bir başka husus daha var, bakın, bir sayın komisyon üyemiz, ihtiyaç duyar, bir başka komisyonda bir düzenlemeyi takibe gider. Aynı muameleye maruz kalırsanız, buna itiraz hakkınız olmaz. Onun için ben bu konuda anlaşılıyor, izninizi alacağım...

BAŞKAN - Sayın Başkan, bakınız, şu ana kadar üç arkadaşımız konuştu ve komisyon üyesi olarak da bir arkadaşımızın daha söz talebi var. Ondan sonra siz değerli arkadaşlarıma söz vereceğim. Ben de ilk defa bir komisyonda bulunmuyorum. Genellikle bütün komisyonlarda gelenektir, önce komisyon üyelerine söz verilir, ondan sonra diğer milletvekili arkadaşlara söz verilir. Sizin özel bir programınız, mazeretiniz varsa, pek tabii ki, emr-i ilahi değildir, biz size hemen söz veririz, bir başka komisyona gidebilmeniz bakımından. Zatıalinizin bu komisyona gösterdiğiniz ilgi karşısında fevkalade memnun olduk. Böyle bir aciliyetle karşı karşıya olduğunuza dair bir bilgimiz yok, yoksa, size derhal söz verirdik.

Buyurun esasıyla ilgili söz veriyorum.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkanım, ben prensibindeyim efendim.

YILMAZ KARAKOYUNLU (İstanbul) - Hayır efendim takaddüm hakkım var; ben talepte bulundum, ben Hatiboğlu'ndan daha evvel komisyona geldim…

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Ona itirazım yok benim...

BAŞKAN - Zatıaliniz Meclis Başkanvekilliği yaptınız, bunu lütfen anlayışla karşılayınız. Buraya yüz tane saygıdeğer milletvekili arkadaşım gelse ve yüzü de söz istese ne yaparsınız?

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sırası gelene veririm efendim.

BAŞKAN - Bir komisyonun havası var, bir ciddiyeti var; yani, biz bunu kendi şeyimizle icat etmiyoruz. Uygulamalar itibariyle, bakınız, zatıaliniz benim mazeretim var bir başka yere gideceğim dediniz; ben de makul karşıladım ama, Sayın Karakoyunlu da gayet haklı olarak saat 10'dan beri burada bekliyor. Bir ciddi katkıda bulunmak üzere, diyor ki, benim takaddüm hakkım var.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Doğrudur, haklıdır.

BAŞKAN - Doğru, adil olanın, adil düzen gereği, öncelikle komisyon üyelerine yani Sayın Şeref Malkoç'a söz vermektir.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Karakoyunlu haklıdır, benim sıraya itirazım yok. Ama, sizin takdim tarzınızdan anlıyorum ki, efendim, talep varsa, benden sonra da talep etmiş olsa ona vereceksiniz.

BAŞKAN - Her şeyin bir usulünün olması herhalde doğru bir uygulamadır; lütfen bizi kişisel... Zatıaliniz Meclis Başkanvekiliyken ne yapıyordunuz, İçtüzükteki düzenleme gereği kişisel konuşmaları en sona bırakıyordunuz değil mi?

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Tüzük öyle olduğu için...

BAŞKAN - Komisyonlar da o İçtüzükten istifade ederek, bir gelenek tesis etmiş komisyonlarda, öncelikle komisyon üyesi arkadaşlara söz veriliyor. Yoksa, sizin o güzel beyanlarınızdan müstefit olmak bizim için şereftir.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Teşekkür ederim efendim, özür dileyerek, izin alayım. Genel Kurulda buluşmak üzere, Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Malkoç.

ŞEREF MALKOÇ (Trabzon) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, sözlerime başlarken hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, görüşülen çok kapsamlı bir değişiklik vardı; bu değişiklikte biz itirazlarımızı hem komisyonda hem de genel kurulda ileri sürmüştük. Gerçekten lüzumsuz olduğunu, bunun bir ihtiyaçtan kaynaklanmadığını o zaman ifade etmiştik. Belli ki, bu söylediğimiz sözlerin tesiri oldu ama, yarı yarıya tesiri oldu. O kanaatteyim. Çok daha fazla sayıda maddeden oluşan değişiklik teklifini iktidar ortağı partilere mensup arkadaşlar geri çektiler. Bunun yerine daha kısa bir değişiklik teklifi getirdiler. Bu teklif de incelendiğinde, önceki yaptığımız itirazların büyük bir kısmının da buna yapılması gerektiğini görmekteyiz. Özellikle, benden önce konuşan arkadaşlarım ifade ettiler, bu teklifte olan şey, Mecliste konuşacak olan, özellikle muhalefet partili sözcülerin seslerini mümkün olduğu kadar az çıkarmalarını temin etmek. Bu teklifin amacı bu. Daha önce 1980'den önce, 2 meclis vardı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Senato. Burada kanunların

çıkması oldukça zordu. Çünkü, iki aşamalı bir görüşme vardı. Ama, buna rağmen fevkalade demokratik parlamenter sistemlere uygun bir içtüzükle çalışılmıştır. 1980'den sonra elimizde mevcut İçtüzük yeniden düzenlendi ve kanunların daha seri şekilde yapılması, parlamentonun daha hızlı çalışması temin edildi ve dünya standartlarında baktığımızda demokratik parlamenter rejimlere baktığımızda hemen hemen onlara yakın bir tüzük. Bu tüzükle birlikte mevcut iktidar, 57 nci hükümet, çoğu televizyonlarda veyahut da katıldıkları platformda şunu söylüyorlar. İşte, biz şu kadar kanun çıkardık, düzenleme yaptık. Bundan şunu anlamak mümkün, yani bu içtüzük parlamento çalışmalarında, faaliyetlerinde hiçbir zaman engel teşkil etmemiş. Demokratik sistemlerin temel unsurlarından bir tanesi de muhalefetin olmasıdır. Muhalefetin düşüncelerini rahat ifade edebilmesidir. Yoksa, parlamento krallıkla yönetilen, faşizme kayan yönetimlerin olduğu yerlerde de var. Orada eksik olan şey, ciddi bir muhalefetin olmamasıdır veyahut da muhalefet varsa da ona çizilen sınırlar içerisinde muhalefet yapmasıdır. Fakat, gerçek manada demokrasiyle yönetilen ve demokratikleşmesi için çaba gösterilen ülkelerde muhalefetin ciddiyeti önemlidir. Yani, muhalefete, muhalefetin söz söyleme hakkı önemlidir. Getirilen teklifte bu kısıtlanmaya çalışılmaktadır.

İkinci itirazımız, 91 inci maddeyle alakalıdır. Özellikle de muhalefet partilerinin ve milletvekillerinin seslerini daha az çıkarmalarına yönelik düzenlemelerden daha tehlikelidir bu 91 inci madde. Evet, temel kanunlar konusunda acele yapmak gerekir. Özellikle de Türkiye'nin AB'ye giriş sürecinde bazı mevzuatını değiştirmek için daha fazla çalışmak gerekir, bunlar normaldir. Ama, bu çalışmayı engelleyecek olan herhangi bir unsur yoktur İçtüzükte. Şimdi, bu yıl 91 inci maddeye getiriliyor, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine genel kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir. Buna baktığımızda tam bugünkü iktidar partilerinin parlamentodaki çoğunluğuna tekabül ediyor. Temel kanunların bir özelliği vardır değerli arkadaşlar ve daha önce İçtüzük tanzim edilirken oybirliği aranmasının sebebi de şudur: Adı üstünde, temel kanundur, adeta milli bir mutabakat sağlansın, muhalefet partilerinin de itirazları bu temel kanunu komisyonlarda yerleştirilsin ki, genel kurulda sıkıntıya mahal kalmadan veyahut da temel kanunlarla ilgili kamuoyunda geniş tartışmalara gerek kalmadan komisyonlarda uzlaşma sağlansın. Bunun hedefi budur, ama, siz bu oybirliği esasını kaldırırsanız, iktidarın şu anda parlamentoda çoğunluğuna denk gelen bir rakam koyarsanız, buna sayınız yetiyor, komisyondan geçirebilirsiniz, genel kuruldan da geçirebilirsiniz, ama, başka rahatsızlıklar doğar.

Onun için bu rahatsızlıkların önüne geçmek açısında bu 91 inci maddeyi gelin olduğu gibi bırakalım. Eğer, bu olmazsa diğer komisyonlara sevk edilen veya sevk edilmek üzere bekleyen ve muhalefet partilerinin ciddi itirazlarına muhatap olan bazı konular vardır. İleride Türkiye'nin iç meselesi açısından

sıkıntı doğurur. Ha, hiç muhalefette uyum sağlanıp, temel kanun geçirmek mümkün mü? Mümkün, bunun en açık örneği, gümrüklerle ilgili yasal düzenlemede görüldü. Gümrüklerle ilgili komisyonda itirazlar yapıldı, muhalefet partilerinin görüşleri dikkate alındı, buna göre düzenleme yapıldı ve genel kuruldan bu çok rahat geçirildi. Bizim itirazımız bu iki noktada toplanmaktadır. İnşallah iktidar, sayısal çoğunluğuna güvenerek, parlamenter sistemin temeline zarar verecek bir İçtüzük düzenlemesi yapmaz. Yaparsa ne olur, şunu söyleyeyim, yaparsa hayrını görmez.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Ben teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Kavak.

CAVİT KAVAK (İstanbul) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım; bu değişikliğin esas nedeni, başta Türk kadınına yeni haklar getirecek Türk Medeni Kanunumuzun ki, 1000 madde civarında, artı, TCK'nın yine 1000 madde civarında ve 700'ü aşkın maddesiyle TTK'mızdaki değişikliklerle ilgiliydi.

Ben BM'ye üye 140 parlamentonun üyesi olduğu Parlamentolararası Birliğin Türk Grubu Başkanıyım ve uzun yıllardan beri bu parlamentoların çalışmalarını çok yakından izliyorum. Amerika'dan Burkinafaso'ya kadar bir baktığımızda bizim parlamento kadar hantal çalışan bir parlamento yoktur. Sadece bu üç yasanın değiştirilebilmesi ve güncelleştirilebilmesi dahi en az iki parlamento dönemini kapsar. Bu nedenle oyalama ve taktik söz konusu değil. Gayet iyi niyetle güncelleştirme için yapılmıştır. Hatırlarsanız, bir zamanlar, Plan ve Bütçe Komisyonunda bir ay genel kurulda tartışmalar sürerdi. Şimdi, yedi günde, on günde aynı amaca ulaşılmaktadır. Üç partiden müteşekkil bir koalisyon hükümetimiz vardır. Burada ayak oyununu ben hiç hazmedemiyorum, yani, bir siyasi partinin diğer siyasi partiye ayak oyunu yapması hoş bir tabir de değildir. Bunlar tamamen milletimizin beklediği reformların yapılması konusunda atılmış adımlardır. Bu bakımdan bu değişikliklerin bir an önce yapılmasında yarar var. Hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Tuncer.

ALİ NACİ TUNCER (Trabzon) - Sayın milletvekili arkadaşlarım, yaş itibariyle değil ama, herhalde burada görev alma yönünde en genç üyelerden biriyim. Bu komisyonun dışında iki komisyona da daha üyeyim. Bu komisyonda grubum bana görev verdiği zaman bir hukukçu olarak mutluluğumun doruğuna çıkmıştım. Zira, Anayasa Komisyonunda hukukun egemen olduğunu, siyasetin en alt düzeyde olduğunu düşünüyordum. Yaklaşık 25 yıl da bu komisyonlarda bürokrat olarak görev yaptım. İki meclisli dönemlerde de buralara geldik. Biz bu komisyonlarda böyle görmüştük. Öğretide ve yargıda genel kurul zabıtlarından önce Anayasa Komisyonu raporları ve zabıtları gündeme gelir. Yargıda bir içtihat

oluşturulacağında mehaz olarak Anayasa Komisyonu raporları göz önünde bulundurulur. Demek ki, bizim komisyonumuzun çok özellikli bir konumu vardır. Bütün meclis tarihine baktığımızda da Anayasa Komisyonumuzun işlevi hep o şekilde gelmiştir. Üzülerek beyan ediyorum ki, bu benim dördüncü toplantım, gündem yönünden umduğumu bulamadım. Burada benden önce çok büyük emeklerle bir içtüzük değişiklik teklifi yüce meclisimize sunuldu, genel kurulda müzakereleri yapıldığını arkadaşlarım da bahsettiler. Üç defa onun üzerinde söz aldım, çok güzel tedvin edilmiş maddeler de vardı. Bir muhalefet zihniyetiyle değil, doğrunun yanında olma zihniyetiyle bütün milletin önünde çoğunluğa teşekkür ettim. Önemli olan en iyisini bulup yapmak ve hukuku rencide etmemektir. Önümüze gelen bu tekliften anlaşılan yoğunluk iki olay üzerinde toplanmaktadır. Birincisi maddeler üzerinde müzakereye meydan vermemek, önergeleri kısıtlamak. Saygıdeğer arkadaşlarım, tatbikattan gelen bir arkadaş olarak da ifade ediyorum, kanunun geneli hiçbir şey ifade etmez tatbikatta. Tatbikatta madde, bent ve fıkralar önemlidir. Bunları müzakere etmeden, genel kurulun süzgecinden geçirmeden çıkaracağımız bir kanun tatbikatta kimin yararını sağlar? İki yıla yaklaşan bir yasama dönemi içerisinde bulunuyorum, meclisimiz bu dönem içerisinde yoğun bir çalışma yapmıştır. Hiçbir kanunumuz bizim hâlen yürürlükte olan şu tüzüğümüze takılarak kalmamıştır. İçtüzük de kalmamıştır, gerekçede işte müzakerelere rağmen ancak 13 üncü maddeye geldi deniyor da, çoğunluk oylarıyla gündeme içtüzüğün önüne başka kanunlar getirilmiştir. Eğer, bugün çalışılmış olsaydı, çoktan aşağıya inen içtüzük bitmiş olacaktı.

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, yukarıdan da öyle ifade etmeye çalıştığım gibi, biz özümüze dönüp, bir hukuk adamı olduğumuza inanıp, görüşlerimizi bu çerçevede burada serd etmeliyiz. Belki genel kurulda, diğer komisyonlarda daha politik olabilir, ama, burada inandığımız hukukun gereklerini yerine getirmemiz gerektiği inancındayım ve arkadaşlarımın da bu yolda olacağına inanıyorum. O kadar hızlı çalıştık, 200 küsur kanun çıkardık, hiçbirisi de bu tüzüğe takılmadı. Sayın arkadaşım bahsettiler, işte ceza kanunu gelecek, medeni kanunu gelecek... 1980 yıllarında Adalet Bakanlığında genel müdürdüm, o komisyonlarda çalıştım ben. O kadar süzgeçten geçti ki, onlar, zaten buralarda da belki güncel olarak bazı müdahalelerimiz olacak, onun dışında çok büyük bir müdahale olacağına inanmıyorum genel kurulda. Bunlarda mutabakat sağlanacağı inancındayım. En basiti ki, biraz da politik bir kanundu, gümrük kanunu geldi, 91 inci maddeye dayanarak, çıkardık gitti ve bugüne kadar gelen bütün temel kanunlar bu sıkıntı olmamış da bugün niye olsun. Ki, sizin bir de üstelik kahir çoğunluğunuz var. Yani, biz hangi memleket yararına olan kanunları engellemek için gerek komisyonlarda gerek genel kurulda muhalefet ettik. Bir tane örneğini gösterebilirler mi arkadaşlarım. Lütfen hukuku zedelemeden, hukukun gereği neyse onu yapalım, maddelere gelince de konuşacağım, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Sayın Çelebi...

IŞIN ÇELEBİ (İzmir) - Ben bir tek şey söyleyeceğim, Şeref Malkoç gitti buradan, aslında burada olsaydı, onun önünde konuşmak daha doğruydu. Gümrük Kanunundan örnek verdi, Gümrük Kanunu bu oybirliği nedeniyle, fiilen yaşadığım için biliyorum, yaklaşık 3-4 sene geçen ve anlamsız siyasi pazarlıklara konu olmuş. O bakımdan 91 inci madde özünde son derece haklı bir maddedir. Her şey tartışılabilir burada, İçtüzüğün getirilişi tartışılır, şu tartışılır, ama, hem gümrük kanununu örnek verdi, hem de 91 inci madde... Bence burada 91 inci madde kadar haklı hiçbir madde yoktur, bu meclisin çalışması açısından ve Gümrük Kanunuyla ilgili verdiği örnek yüzde yüz yanlıştır ve 1995'te gümrük birliğine geçmiştir Türkiye, 2000 yılında çıkmıştır, beş yıl geçmiştir içtüzük nedeniyle. Böyle saçma sapan bir içtüzük maddesi olamazdı, yani şu andaki mevcut hükmü. Değişiklik önerisi bence bu içtüzükte bence en doğru öneridir. O anlamda görüşümü belirtmek için söz aldım.

BAŞKAN - Sayın Nacar.

MEHMET NACAR (Kilis) - Değerli arkadaşlar, hepimiz en kısa süre itibariyle, 21 inci Yasama Döneminden itibaren görev alıyoruz. Tabii, parlamenter sistemin dünya üzerinde kat ettiği mesafeyi ve aşamaları hepimiz biliyoruz. Bir parlamentoda muhalefetsiz bir iktidarı düşünmek mümkün değil. Kaldı ki, iktidar zaten çoğunluk olması sebebiyle iktidardır. Burada iktidarın elde etmek istediği veyahut ortaya çıkarmak istediği hususlarda bir zorluk bahiskonusu olmasa gerek. Fakat, toplumda geniş bir mutabakatı gerektiren öyle hadiseler vardır ki, bu konularda da muhalefet ve iktidar ilişkilerinin düzenli bir şekilde yürümesi lazım.

Muhakkak ki, bu bizde bir şekle şemaile ve düzene girememiş belirli dönemler dışında bu husus tesis edilememiştir. Bunu anlamak mümkündür. Zira, İngiltere Parlamentosunda Lordlar Kamarasıyla Avam Kamarası arasında iki kılıç boyu mesafe vardır. Çünkü, orada iktidar-muhalefet ilişkisi iki farklı kesimin, sınıfın mücadelesinin neticesinden geldiğindendir ki, oradaki o ilişki iki kılıç boyu mesafesinde bırakılmıştır. Ve nihayetinde parlamentolar gelişen dünya anlayışı içerisinde kendilerini yenilemişlerdir. Geçmişte tüm ülkelerin parlamentolarında iki kademeli bir parlamento, senato ve parlamentonun varlığı mevcutken gelişen zaman içerisinde senatodan uzaklaşılmış, vazgeçilmiştir. Nihayetinde 82 Anayasasıyla bizde tek meclisli bir parlamento hâline dönüştürülmüştür. Ve yine hükümetin icraatlarını ve çalışmalarını hızlandırmak noktasında kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisinin hükümetlere tanınması bahis konusu olmuştur. Bu da bize şunu göstermektedir. Kademelendirilen veyahut da işlemleri yavaşlatan, frenleyen sistemler artık ülkelerin parlamento sistemlerinden çıkarılmaya çalışılmaktadır. Neden der isek, dünyadaki gelişmeler karşısında hele hele bizim ülkemiz gibi demokrasiyi ve parlamenter sistemi kısa bir dönem önce benimsemiş olan ülkelerden buna daha büyük ihtiyaç olduğu kanaatindeyiz. Daha büyük ihtiyaç olduğu kanaatindeyiz.

Bugün dünya ekonomik ve sosyal olarak korkunç bir şekilde gelişmekte. Sanayi Devriminden, sanayi toplumundan bilgi toplumuna, bilgi toplumundan da bilişim dünyasına geçiş yapıyoruz. Bu dünya içerisinde bizim hızlı hareket etmemiz muhakkaktır. Eğer, biz bu hızı yakalamaz isek ki, şimdiye kadar çalışmaların neticesi bunu göstermektedir. Hiçbir surette bu hız yakalanabilmiş değildir. Toplumun hangi kesimine giderseniz gidin veyahut da buradaki tüm arkadaşlarımızın mutabakatla söyleyebilecekleri bir şey vardır ki, devletin ve parlamentonun toplumun çok gerisinde kaldığı, lokomotif durumda olması gereken müesseselerin bilakis katar durumunda arkadan geldiği ifade edilmektedir. Bu değişiklerle ilgili olarak muhakkak ki, teknik noktalar veyahut da dille ilgili hususları müzakere edebilir, tartışabilir... Eğer ki, bizim bakış açımız bu noktada olur ise, olumlu bir neticeye varacağımız kanaatindeyim.

Kaldı ki, muhalefet, tıkama, engelleme veyahut da sesini duyurma noktasında, hakka sahip olması lazımdır; fakat, bu hak, bir hakkın kötüye kullanılması noktasında veyahut da memleketin geleceğini ilgilendiren bu çalışmaların, muhalefet etmek noktasında, engellenmesi noktasında kullanılmaması gerekir. Yani, haksız elde edilmiş bir özgürlüğün ve hakkında suiistimal niteliğindeki bu uygulamalarının hak olarak kabul edilmesi ve korunması da düşünülemez.

Kaldı ki, özgürlük paradoksu dediğimiz hadise içerisinde özgürlükleri yok eden veyahut da özgürlükleri olumsuz bir noktaya taşıyan sınırsız özgürlüğü hiçbir sistem ve parlamenter sistemde kabul etmeyecektir. Bu sebeple, teknik manada tartışılmanın dışında bu getirilen değişikliklerin hiçbir suretle muhalefetin sesini kesmek veyahut da bir şekilde bir iktidar hegemonyası kurmak manasını taşımamaktadır. Muhalefet her zaman için sözünü ve icraatlarını, engellemelerini ve katkılarını yapabilecektir. Bu sebeple, olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünüp, hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Kılıç, buyurun.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli sözcülerin dile getirdiği usul konusundaki görüşler olsun, bu teklifin getirilmesiyle ilgili amaç, niyet konusundaki görüşler olsun, kanımca dikkate değer bulunabilir, tartışılabilir hatta. Ancak, ben, bu teklifin esası bakımından son derece yerinde olduğuna inanıyorum.

Bildiğiniz gibi gündemimiz her an, her dönem oldukça yüklü. Yasama, kanun yapma faaliyetleri, denetim faaliyetleri yeterince yerine getirilememektedir. Bunda müzakere usullerinin, söylevin önemli etkisi vardır. Bu

nedenle, gündemdeki kanun tasarı ve tekliflerinin sayısı bazen -genellikle sürekli- 200'ü geçmekte, araştırma, genel görüşme ve soru önergeleri 100'leri aşmaktadır. Bunların çoğu, maalesef, kadük hâle gelmektedir.

Genel gerekçe biraz kısa tutulmuş sanıyorum. Ancak, madde gerekçeleri ayrıntılı okunduğu ve bu madde gerekçelerini bir metin olarak genel gerekçeye ilave hâlinde düşündüğümüzde, konu, daha anlaşılır, daha açık hâle gelmektedir.

Diğer yandan, daha önceki teklif müzakerelerimizde, gerek komisyonda gerek Mecliste bunun görüşülme sürecinde tüm konuşmacılar, iktidar olsun muhalefet olsun hatırlayabildiğim kadarıyla pek çok parlamentoda uygulanan usulün bu teklifle getirilen usulün yararlarını işaret etmişlerdir. Kanun tasarı ve tekliflerinin komisyonlarda ayrıntılı müzakere edilmesi ve Genel Kurulda bütünü üzerinde müzakere yapılması usulünün yararına işaret edilmiştir. Bu nedenle ben, bu teklifle getirilen yöntemin çok yararlı olacağına inanıyorum ve çok yerinde olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Ben de teşekkür ederim.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Başkanım, teknik bir cümle ekleyeceğim.

BAŞKAN - Buyurun,

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Değerli arkadaşlar, bu teklif paketiyle temel kanunlar arasında doğrudan bağ kurulmamalı. 91 inci madde yani Sayın Cavit Kavak'ın ifade buyurdukları şu andaki teklifin 6 ncı maddesinde haklılık yönü var. Bizim Ceza Kanununa, Medeni Kanuna karşı çıkmamız mümkün değil, bu bir ihtiyaç; ama, Anayasa değiştirilmedikçe, bu kanun metinleri okunmadan dahi, şu anda görüşme yapmamız mümkün değil. Zapta geçmiyor çünkü, o zaman kanun olmaz. Kim hazırlamış; o komisyonun metni olur.

Arz ediyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Karakoyunlu, buyurun efendim.

YILMAZ KARAKOYUNLU (İstanbul) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım; bugün Komisyonunuzun misafiri olarak huzurunuzda bulunuyorum. İzin verirseniz, birkaç samimi mütalaamı arz ettikten sonra, yine, çok küçük iki istirhamda bulunacağım ve istirham edeceğim konularda eğer komisyon üyeleri anlayış gösterir, o istikamette düzenleme yapılması önergeleri verirlerse, şükranlarımı da peşinen ifade etmiş olacağım.

Ben, evvelsi gece internette gazeteleri okurken, Yeni Mesaj Gazetesinin manşetinde Sayın Ahmet İyimaya'nın "Meclis susturuluyor" şeklindeki mütalaasını okudum ve onun da bende telkin ettiği heyecanlar istikametinde bu Tüzük çalışmalarına katılmak istedim, eskileriyle müzakeresini yaptım geldim.

Daha evvelce geniş kapsamlı bir İçtüzük çalışması yaptık ve orada çok önemli maddelerde derpiş ettik; onlar, bundan sonraki Meclisimizin çalışmalarına çok faydalı hizmetler getirebilecek düzenlemelerdi. Ani olarak onu geriye çektik, onun, Mecliste kabul edilmiş maddeleri içerisinde önem taşıyan bir iki tanesini de bunların içerisine almadık.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, hızlı çalışmak, Mecliste müzakeresiz çalışmak anlamına gelmez. Meclis, mevcudiyetini, kendisine teklif edilmiş olan kanunlar üzerinde görüşlerini belirlemek suretiyle bulur. Bizim 1876'dan bu yana Anayasa tariflerimizde, milletvekillerine atfedilen ehemmiyet, ta 1924 Anayasasına kadar iradeyi seniyye tariflerinden ibarettir. İlk defa olarak, biz, iradeyi milliyeyi iradeyi seniyyeyi ikame etmek suretiyle, milletvekili şahsiyeti tarifi yaptık.

Hatırlayacaksınız 1876 Anayasasıyla kurulan Meclisi, Sultan, döneminin iddialı isimlerinden Ahmet Vefik Paşayı çağırdı "kapat bu Meclisi, hepsini evine gönder; harçlıklarını da keselerinin içerisinde ceplerine koy" dedi. İradeyi seniyyeyle Meclis kapatıldı, Anayasa rafa konuldu ve Ahmet Vefik Paşa hepsinin eline yolluklarını verip, memleketlerine gönderdi. Gönderdiği zaman da, kendisine sorulduğunda söylediği cümle -sizler değerli anayasa hukukçularının çok daha iyi bildiği gibi- dile pelesenk olmuş bir cümledir: "Bu Mecliste iddia varit, ama, müdafaa mesmu değildir" demiştir. Türkçe söylersek, kim ne iddia ediyorsa o doğrudur, ama birisi kalkar savunuyorsa onu biz dinlemeyiz manasındadır. O günden bu güne geldik, şimdi, aynen o Meclise benzer tarzda bir meclis teşkil edecek üslup içerisinde değerlendirmeler yapılırsa, sağlıklı sonuçlara gitmek mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, tabiî ben, madde madde görüşlerimi de ifade etmek zorundayım, Komisyonunuzun üyesi olmadığım için topluca götürmek istiyorum.

Soru ve cevap 10 dakikayla sınırlıdır. 5 dakika soru, 5 dakika cevap. Türk Dili, kabul edilmiş zaman kriterlerine göre 1 saniyede 2 kelime telaffuzuna müsaittir. O halde 120x5=600 kelime yapar. Yani, bir muazzam kanununun müzakeresinde Emin Çölaşan'ın bir makalesini okurken sarf ettiğiniz zamanı vereceksiniz, makaleleri 600 kelimedir. Böyle bir şeyi düşünmeniz mümkün değil yani hadisenin içerisinde. Dolayısıyla 1 inci maddedeki 60 ıncı maddenin altıncı fıkrasının sonuna ilave edilecek olan cümleyi zaman kısıtlaması, hız kavramı etrafında düşünüyor, ama, çok hızlı düşünen insanların meseleye mütalaa ederken katkıları olabileceği ihtimalinizi zamana talik edilmiş bir gerekçeyle bertaraf ediyorsunuz. Muhteviyata ehemmiyet verildiği iddia edilen bir Meclis çalışmasında, zamanın hangi gerekçeyle öne çıkarıldığını anlamak bu maddeden, bence mümkün değildir.

2 nci maddesini uygun buluyorum. Gerçi, Sayın Ayvaz Bey konuşmasında "okunsa ne olurdu" dedi, hakikaten okunsa ne olurdu yani. Bizim zamanımızı alsa alsa 30 saniyede... Demin söylediğim gibi 1 saniyede 2 kelime telaffuz edilen bir dilin sahibiyiz, kabul edenler.. etmeyenler... Okusanız 30 saniyelik bir zamandır. Bunun için gerekçeyle madde değiştirmeye gitmek uygun mudur değil midir, yine, Sayın Komisyonunuzun takdiridir.

81 inci maddedeki değişikliği öngören 3 üncü maddede, matlap değişikliği yapılmış. Genel matlaptan hareket etmek suretiyle devam ederseniz, mevcut matlabı kullanmak, yeni teklif edilenden daha önemlidir. Tümü üzerinde görüşmedir. Dolayısıyla, sizlerin yine takdirlerinize kalmış bir şeydir.

Değerli arkadaşlar, "madde metinleri Tutanak Dergisine derç edilir" hükmünü, benimde anlamam mümkün değil; çünkü, müzakere etmediğiniz takdirde, Meclis Başkanlığından telaffuz edilmediği takdirde Tutanak Dergisine herhangi bir şekilde bir metnin ilave edilmesi mümkün değil, eğer, bunu kabul ederseniz, bununla ilgili olarak çok değişik şeyler yapmak gerekebilir ki, hani yaptığımız işi şu ürküttüğümüz kurbağaya değer mi endişesini taşıyorum.

4 üncü maddede 83 üncü madde yürürlükten kaldırılmıştır, bunu uygun bulduğumu ifade ediyorum; ama, 5 inci maddeyle 87 nci maddeye getirilmiş olan düzenlemeleri 3 önergeyle verilebilir tarzındaki sınırlamayı biraz daha geniş tutmakta fayda vardır. Değişiklik önergeleriyle ilgili olarak bu teklifte derpiş edilmiş olan hükümlerin Anayasa dilimiz açısından doğruluklar taşıdığı konusunda tereddütlerim var onları ifade etmek mecburiyetindeyim. "Değişiklik önergelerinin bir tasarının ya da teklifin dağıtılmasından, o tasarı ve teklif hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir" lafını doğru bulmuyorum. Türkçesi olarak da bulmuyorum, en azından bir değişiklik yapılırsa şöyle denilmesi uygun olabilirdi: "Değişiklik önerileri, ilgili kanun tasarısı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından, o tasarı veya teklif hakkında gruplar ve şahıslar adına..." Yani, grupların konuşması bitinceye kadar benim öneri vermemi gerektirecek mükemmeliyette olduğunu varsayıyorsunuz da, milletvekillerinin şahsi görüşlerini beyan ederken kanuna mütedâhil görüşlerinin isabetsiz olduğunu nasıl düşünebiliyorsunuz. Belki, ben gruplardan çok daha önemli bir şeyi söyleyebilirim ve değerli milletvekilleri de, o benim söylediklerimin üzerine birtakım şeyler vermek suretiyle daha sağlıklı bir yasalaştırma prosedürünü gerçekleştirmiş olmak isteyebilirler. O itibarla, onu o şekilde genişletmekte fayda vardır diyorum.

Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur gerisi okunmaz; bunu çok isabetli buluyorum. Hiçbir arkadaşımız alınganlık içinde, savunma noktasında olmasın, geçtiğimiz dönemde bunun nasıl suiistimal edildiğini gördük, böyle bir düzenleme isabetli olmuştur.

Değerli arkadaşlar 91 inci maddeyle ilgili olarak da, bir mütalaam var. 91 inci maddede arkadaşlarımız sadece Danışma Kurulunun oybirliğinin sağlanmaması hâlinde parti grupları önerisiyle, Mecliste değişikliklerin Genel Kurulun beşte üç çoğunluğuyla düzenlenmesi değişikliğine işaret ettiler. Anlaşılıyor ki, orada bir müzakerede rahatlık hissetmek ihtiyacındadırlar. Bu yine Komisyonunuzun takdiridir; ama, bence 91 inci maddede yapılmış olan değişikliğin asıl önemli ve üzerinde duyarlılıkla tartışılması gerekli olan birinci tarif maddesine yapılmış olan ilave. "Temel kanunları, İçtüzüğü bütünü veya kapsamlı olarak değiştiren" eskiden böyleydi, şimdi bir ilave yaptık diyoruz ki: "Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimiyle doğrudan ilgili..." Farz ediniz ki, eğitimle ilgili önemli bir kanun getireceksiniz, bu tarifin içerisine sığdırabilecek misiniz; farz ediniz ki, Türkiye'nin sosyolojisini yakından ilgilendiren bir mesele gelecek. Ekonomik ve teknik dediğiniz zaman, iki tarif kotan kotu verdiğinizde sınırlayıcı oluyorsunuz, daha geniş kapsamda düşünmekte fayda var mıydı diye dikkatinize sunuyorum.

Değerli arkadaşlar son cümlemi söyleyeceğim, o da, Genel Kurulun görüşülmesinde uygulama özel görüşmesi diye bir şey olmaz. Burada ya lisan da bir hata işlenmiştir ya tezekkürde bir hata vardır. Olmaz böyle bir şey.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Görüş ve oylama...

YILMAZ KARAKOYUNLU (İstanbul) - Uygulama diye bir şey olamaz.

BAŞKAN – Son cümleniz pek duyulamadı Sayın Karakoyunlu.

YILMAZ KARAKOYUNLU (İstanbul) - Diyorum ki "Genel Kurulda uygulanacak özel görüşme ve uygulama" tarifi tarif değildir, böyle şey olmaz. Hangi kelime bilemiyorum, ama, uygulama olmaz.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Oylama o.

YILMAZ KARAKOYUNLU (İstanbul) - Bunu Komisyonun takdirine sunmak istedim. Akşam okurken rahatsızlık duyduğum maddelerden birisi bu.

Değerli Başkanım, bir de, Tüzüğümüzde iki önemli öneri de bulunuyorum. Geçtiğimiz düzenlemenin içerisinde Bilgi ve Teknoloji Kurulu kurulmasına ilişkin bir güzel düzenleme yapmıştık, Komisyonumuz kabul etmişti, Genel Kurulda aşağıda müzakere ettik, itibar gördü ve kabul etti. Ülkenin yarınıyla ilgili en önemli gelişmelerden bir tanesi dünyanın hür sistematiğinde iletişimi teşkil edecek olan mekanizmaların işletilmesidir ve bu konuda, Meclisimizin mutlaka bir kurulunun bulunması faydalıdır. Geçtiğimiz 20 nci Dönemden beri böyle bir kurulumuz vardı; fakat, resmi bir hüviyeti, İçtüzük tarifleri olmayan bir şeydi. Değerli arkadaşlarımıza şimdi teklif ediyorum, benim herhangi bir şekilde önerge verme hakkım yok; ama, onun kullanılmasını eğer bu kısa maddeler içerisinde prensip itibariyle kabul eder, derpiş ederseniz, göreceksiniz ki, Genel Kurul müzakeresinde bu isabetli tahliliniz ve kararınızdan ötürü saygı görecek, şükran duyulacak bir noktayı yapmış olacaksınız.

İkinci bir husus da, Türkiye Büyük Millet Meclisi iradeyi seniyyeyle kurulmuş olanların iradeyi milliyeye devriyle ilgilidir. Ben, 180 inci maddesini, bu Meclise geldiğim, yemin ettiğim günden beri anlamış değilim. Neden Millet Meclisi Hesapları İnceleme Komisyonunu Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakere etmez; nereye, ne sarf edildiğini neden bilmez? Bize sadece ve sadece bir rapor okunulur ve bilgi edindiniz denilir geçilir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin 180 inci maddesiyle milletvekili azarlamaya hakkı nerede var Başkanlık Divanının? Onu müzakere etmek durumundayız diyorum. Mesela, o maddede sorarım, Türkçe hataları inanılmaz...

Millî Saraylarımıza bakınız... Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım; vaktinizi alıyorum; ama, çok süratle konuşuyorum ki, vaktinizi tasarruf edelim. Türkiye Cumhuriyeti, hakiki manada cumhuriyet ilanını, anayasasını ilan ettiği zaman yapmadı, 1924 Anayasasıyla veya takip eden cumhuriyeti 29 Ekimde ilan ettiğinde de yapmadı. Cumhuriyetin hakiki ilanı 3 Mart kanunlarıdır. 431 sayılı Kanunla, bütün Osmanlı padişahlarının malları, mülkleri, hepsi getirildi konuldu ve Türkiye, millî iradeye teslim edildi. Atatürk, o tarihte, bunları yürütecek şekilde Meclisin organize olmadığını gördüğü için, Millî Emlake devretmişti ve 1933 yılına kadar da Maliye Bakanlığı tarafından bunlar yürütülürdü, sonra Atatürk'ün talimatıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisine devredildi ve Millî Saraylar dediğimiz bir şey getirildi.

Değerli arkadaşlar, hiç içinizde Millî Saraylara gidip gezeniniz var mı; ben, belli aralıklarla gider bunları gezerim, çocuklarımı götürürüm, onlara kendi tarihlerine sahip olmanın mekanlarını, zeminleri gösterir, iftiharlarını pekiştiririm. Bugün utanç verici durumdadır; ama, o, 180 inci maddedeki müzakere hakkımız elimizden alındığı için, ağzımızı açıp bir şey söyleyemiyoruz.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Meclis Başkanımızın sorumluluğunda değil mi?

YILMAZ KARAKOYUNLU (İstanbul) - Sorumluluğunda, ama, o sorumluluğun hesabının verileceği bir zemine ihtiyaç var. Ayvaz Bey, yani, yerine getirilip getirilmediğinin müzakeresini yapmak durumundayız.

Bir de, o maddeyi, ikinci fıkrasını "Millet Meclisi bilgilendirilir" ifadesini "rapor, 81 inci madde esaslarına göre müzakere edilir" şeklinde değiştirirseniz, bu memlekete önemli hizmetlerde bulunmuş olursunuz.

Özellikle, bilgi ve teknoloji konusunda yardımcı olmanızı istirham etmek için geldim. Bana gösterdiğiniz sabır, nezaket ve tahammül için şükranlarımı ifade ediyorum. Diğer bir komisyon çalışmasına katılmak durumundayım. Söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, geneli üzerindeki müzakereler bitti. Sayın Genel Sekreter Yardımcımıza söz vereceğim; ama, önce şunu ifade edeyim, bilinmesinde yarar görüyorum. Komisyon tarafında geri çektiğimiz, bir bölümünü aşağıda görüştüğümüz İçtüzük değişikliğiyle ilgili toplantı dışında da beyanda bulundum, bugün de tekrarlıyorum. Gerçekten, bir emek mahsulü güzel bir çalışmadır. Bu çalışmayı yok farz etmek mümkün değildir. Bu İçtüzüğün çok kapsamlı bir değişikliğe ihtiyacı vardır, onu yıllardır konuşuyoruz, söylüyoruz. Ben de, Komisyon başkanı olarak tekrar burada ifade ediyorum ki, ilk fırsatta, en kısa zamanda, geri çektiğimiz bu teklif, komisyon tarafından gündeme alınacak, bu kapsamlı çalışma, burada sürdürülecek ve Genel Kurula indirilecektir. Yani, bunu, komisyon üyelerimiz ve burada bulunan tüm arkadaşlarımız, basın mensubu arkadaşlarımız bilsinler. Yani, şu anda görüşmekte olduğumuz muhtasar teklifin kabulünden sonra, Komisyonumuz bu konuyu kesinlikle gündemden kaldırmayacaktır, en kısa zamanda bu değerli çalışmayı değerlendirecektir, varsa, ilaveler yapılacak, Komisyon üyelerimizin ve Komisyon üyesi olmayan arkadaşlarımızın katkıları, mutlaka sağlanacaktır bunun böyle bilinmesinde yarar görüyorum.

Görüşen tüm arkadaşlara ve Sayın Karakoyunlu'ya teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Genel Sekreter Yardımcımız.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Getirilen bu teklifle belirlenenlerle ilgili söz söylemek durumunda değilim. Tamamen siyasî iradenin ve Komisyonun yetkisinde olan bir husustur. Ancak, ben, dil olarak, teknik olarak, dizayn olarak ve sistematik olarak bunun eksik taraflarını belirtmek durumundayım. Bu nedenle, tümü hakkında söz söyleyemeyeceğim için, her maddeye gelindiğinde nasıl değiştirilmesi gerekir, takdim tehiri nerede yapmamız lazım, neden bazı maddelere ihtiyaç yok veya neden bu maddeler diğer maddelerle karşılandığı için burada yer almamalı konularında teknik olarak düşüncelerimi arz edeceğim.

Teşekkür ediyorum efendim. Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum.

(Madde 1 okundu)

BAŞKAN - Madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşım?..

Buyurun Sayın İyimaya.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Değerli Başkan, değerli arkadaşlar; bizim iç hukukumuzda iki türlü soru var, bunlardan birisi hükümeti denetimi sorusu, ikincisi ise yasama sürecine katkı sağlayacak, kimi problemleri soru yoluyla ortaya koyabilecek yasama sorusu.

Şu anda yürürlükte olan duruma göre, geneli üzerindeki müzakerelerde soru sorabiliyoruz bir de her madde için soru sorabiliyoruz. Gelen teklife göre, diyelim ki 180 maddelik bir yasa tasarısı veya teklifi var, orada, hem soru hem cevap 10'ar dakikayla sınırlı. Bu yasama sorusunun iki amacı, bunlardan birincisi gerçekten aydınlatma amacı, ikincisi ise engelleme amacı, iki amaçla yapılabilir. Şu ana kadar ki sorular, genellikle engelleme amacıyla yapıldığı için, 10 dakikaya indirildi.

Türk yasama tekniğinin temel hastalıklarından birisi de, ifrat ile tefrik arasında koşması, birisinde en aşırı, en geniş süre verirsiniz, öbüründe en kısa süre verirsiniz. Geliniz, ciddî bir Anayasa Komisyonu isek, açıkça söylüyorum, bilinçle söylüyorum, ya bunu kaldıralım ya bunu makul süreye getirelim. 10 dakika gerçekten yetersiz, 3 maddelik için belki yeterli; ama, 180 maddelik yasa teklifini, tasarısını da böyle bir sürece sıkıştırıyorsunuz, gülerler bize. Hukukçular güler, yasayıcılar güler, eleştirmeler güler. Doğrudur, sınırsızlık yanlıştır, Anayasa Mahkemesinin kararından da geçtik, parlamentonun bunu sınırlamaya da hakkı vardır; ama, ölçülülükte, sadece kozmik bir ölçüt değil, aynı zamanda bir yasama kriteridir. Bunun makul bir süreye getirilmesinin gereğine inanıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Gökdemir.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Sayın Başkan, bu ekleme zaittir. Yalnız kanaatime göre değil, gözlemlerime göre zaittir. 10 seneden beri buradayız. Zatıâlileriniz grup başkanvekilliği yaptınız, bakanlık yaptınız, milletvekilisiniz. Hafızanızdan 10 seneyi şöyle bir yoklayın, soru suiistimali, soru sormanın suiistimal edilmesinden dolayı, engellenmiş, geciktirilmiş, bir kanun var mı veya hafızalarınızda Türkiye Büyük Millet Meclisinin vekarına yakışmayacak, bir laubalilik teşkil edecek bir soru suiistimali hatırlıyor musunuz; benim hafızamda yok. Öyleyse, böyle bir sınırlamayı koyup da sınırlama yapmış duruma düşmek ayıptır.

Suiistimal eden hiç mi çıkmaz, çıkar efendim, çıkıversin. Bir kişi, iki kişi suiistimal edecek diye, kalkıp da yasakçı bir meclis, müzakereyi önleyen bir meclis, milletvekillerinin ciddî suallerine tahammülü olmayan bir müzakere tarzı getirmiş olmayalım. Buna lüzum yoktur. Herkes milletvekilidir, bulunduğumuz yer Türkiye Büyük Millet Meclisidir, buranın bir mehabeti vardır, bir vekarı vardır. Sadece, Türkiye Büyük Millet Meclisi gülerek, başka bir müeyyide tatbik etmeden, sadece gülerek bir kısım suiistimalleri imkânsız hâle getirebilmektedir. Buna hepimiz şahidiz. Dolayısıyla, böyle bir sınırlama ayıbına ben lüzum olmadığı kanaatindeyim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilim bana sual şeklinde sordu, ben de, bana yöneldiği için söyleyeyim, değerli arkadaşlarım ben 19 uncu Dönemde, tutanaklar incelenirse 4 sene süresince, özellikle yasaların görüşülmesi sırasında aşağıda soru-cevap vakasını hatırlamıyorum; ama, bu dönem kadar da, bu hakkın suiistimal edildiği bir dönem ve yasama yılı hatırlamıyorum.

Çok affedersiniz, bunu kimseyi, herhangi bir grubu eleştirmek için söylemiyorum, ama, bir tespit olarak söylüyorum, bu soru ve cevap müessesesinin bir maksadı var, o maksat, milletvekilinin teknik bir konuya açıklık getiren ve öğrenmekle ilgili bir soru tevcihidir; ama, aşağıda, bu, hem gruplarca, hem üyelerce öylesine kötüye kullanılıyor ki ve kamuoyunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi televizyonunu izleyenlerde, fevkalade istihzayla karşılanan birtakım seçmene selam, işte benim köyümün falanca yerine içmesuyu getirilecekti bu konudaki çalışmalar hangi mertebededire varıncaya kadar kısmen seçmene selama yönelik, kısmen engellemeye yönelik bir durumla karşı karşıya kaldığımız bir vakadır. Bundan dolayı da, geriye çektiğimiz İçtüzükte bu 20 dakikaya indirilmiş, şimdi 10 dakikayla sınırlandırılıyor.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Gerekirse Başkan tarafından sınırlandırılsın.

BAŞKAN - Şimdi, ben, Başkan olarak fazla bir şey söylemek istemiyorum; ama, ben de kendi kendime söz vermişken söyleyeyim, esas Sayın Karakoyunlu dediler ki, işte, bunlar kısa zamanda olur olmaz.

Değerli arkadaşlarım, dünyanın her yerinde yasama faaliyetlerinin mutfağı komisyonlardır. Şimdi, kabul edelim ki, bu teklif kabul edildi geçti, burada herhangi bir yasa teklifinin ya da tasarısının düşünme esnasında 100 milletvekili arkadaşımızın buraya gelip söz alması mümkündür. Aynı şekilde 100 arkadaşınızın soru sorması ve de teknik seviyede cevap alması mümkün, böyle bir sınırlama yok. Yani, aşağıda; hiç teknik olmayan, tamamen siyasete yönelik çalışmaların, burada, komisyonda daha detaylı daha teknik, daha içerikli, muhtevalı bir yönelişi söz konusu olabilecektir. O bakımdan, ben bütün bu görüşleri saygıyla karşılıyorum, çok önemli bir iş yapıyoruz. Burada, yaptığımız her şeyi kabul ettiğimiz veya reddettiğimiz anlamı çıkmaz. Netice olarak bir çoğunluk kurumudur. Müzakere ediyoruz, çoğunluğun görüşüne itibar ediyoruz; ama, ben arkadaşlarımın ortaya koydukları görüşlerde de aşağı yukarı bir makul bir yaklaşımı tespit ediyorum, seziyorum; yani, bir şeylerin yapılması lazım geldiğini, bir kural getirilmesi, bir disiplin getirilmesi, yani hakkın suiistimalinin önüne geçilmesinin yararlı olduğu konusunda bütün arkadaşlarımız birleşiyor. Onun için, ben de arkadaşlarıma böylece katılmış oluyorum.

Sayın Çiçek, buyurun.

CEMİL ÇİÇEK (Ankara) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, gerek bu maddeyi gerekse diğerlerini de yakinen ilgilendiren bir husus. Evvela, tabii, bugünkü pozisyonumuza göre bir İçtüzük değişikliği yapmak, oradan hareketle bir düzenleme yapmak fevkalade yanlıştır. Çünkü, Türkiye gibi bir ülkede, bugün muhalefet olan yarın iktidar, yarın iktidar olan da muhalefet oluyor. O halde biz, hükümet organını, icra organını hesaba katarak bir İçtüzük değişikliği yapmamalıyız. Onların ihtiyaçlarını giderecek, oradan hareketle, onların beklentilerine uygun bir değişikliği biz burada yaparsak, şu kuvvetler ayrılığı meselesini yeni baştan oturup, gözden geçirmemiz gerekiyor. Maalesef, "Türkiye'de kuvvetler ayrılığı vardır" diyoruz, ama, kabul etmemiz gerekiyor ki, Meclisin gündeminde, komisyonların gündeminde yürütmenin özel ihtiyaçları ya da beklentileri karşılıyor. Böyle olunca da, yaptığımız düzenlemeleri bir bütünlük içerisinde ele alamıyoruz. Bu, anayasa değişikliğinde de böyle, geldiğimiz içtüzük değişikliğinde de böyle. Biz buradaki beş altı maddeyi görüşürken, öbür maddelerle irtibatı nedir, ne değildir, farkında olmadan -çünkü insanların dikkati dağılıyor, bunu bugün değiştiriyoruz, öbürü altı ay sonra gündeme geliyor- birbiriyle çelişen maddeleri kanunlara da İçtüzüklere de koymuş oluyoruz.

Şimdi, süreyi 10 dakikayla sınırlama nereden kaynaklanıyor? Belli ki açık ya da kapalı ifade edilen şekilde bir istismardan kaynaklanıyor. Yani, aşağıda soru sorarken, milletvekillerinin kanun üzerinden değil, kanun vesilesiyle ya da tasarı vesilesiyle soru sormalarından kaynaklanıyor. Bunların bir kısmının da mahalli ihtiyaçların dile getirilmesi... Özellikle, eğer bu istismarı biz burada değerlendirerek tüzük değiştirirsek, o zaman televizyonun üçüncü kanalını kapatmamız lazım; çünkü, bu istismara kapı aralayan biraz da üçüncü kanaldır. Çünkü, ilgili vilayetten ya da kazadan ya da ...

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Başkan her zaman her türlü suiistimale mani olabilir.

CEMİL ÇİÇEK (Devamla) - Evet.

Dolayısıyla, buradan kaynaklanıyorsa, bunun bir aracı televizyonun üçüncü kanalıdır. Şimdi, onu hesaba katmadan bunu şey yapamazsınız.

İkincisi; böyle bir istismar -eğer istismar diyorsak, belki biraz da ağır bir tabir ama, öyle kullanıldığı için ifade ediyorum- soru müessesesinin doğru dürüst işletilmemiş olmasından kaynaklanıyor. Hepimiz de biliyoruz ki, yüzlerce, binlerce soru var gündemde. Bugün soruyorsunuz soruyu, aktüeldir, bugün veya bu hafta içerisinde cevap verilmesi lazım, ister mahalli ihtiyaçtan, ister Türkiye'nin genel ihtiyacından bir bilgi edinmek istiyorsunuz. Soruların tarihine baktığınızda, altı ay geçmiş, bir sene geçmiş, sorunun cevabını alamadığı için, diyelim ki bir sağlık sorunuyla ilgili bir şey soracak. Cevabını Sağlık Bakanından veya herhangi bir Bakanlıktan alamadığı için, yeri gelmişken konuyla şu veya bu şekilde alakası olan kanun tasarı veya teklif

üzerinden soruyor. Demek ki, bu tarafta bir istismar varsa, öbür tarafta da bir ihmal, bir gecikme var. Bu ikisini dengelemediğiniz takdirde, bu maddeyi düzenlemeniz fevkalade zor olur.

Sayın Başkanım, bir husus daha önemli, o da şudur: Hepimiz hukuk fakültesinde okurken ve daha sonra da, bir kanun maddesi yorumlanırken kanun koyucunun burada muradı nedir? Bu murat meselesi esas itibariyle soruyla orta yere çıkar, çıkması gerekir. Tutanakladır. Geriye dönüp baktığımızda, acaba bu kanun maddesi görüşülürken, Mecliste ne söylenmiş, ne sorulmuş, ne cevap verilmiş? Hatta, Anayasa Mahkemesine iptal davaları açıldığında, bu tutanaklar bir manada delil teşkil ediyor yasama meclislerindeki görüşmeler. Yasama meclisinde bu konuda şöyle bir şey murat edilmiş deyip, ona göre bir düzenleme, bir değerlendirme yapılıyor.

Şimdi, soru sorma müessesesini böylece, âdet yerini bulsun cinsinden getirip 10 dakikayla sınırlarsak, burada maksat hâsıl olmaz: Yani, birilerinin, bazı milletvekillerinin, konuyla alakası olmayan, ama sorduğu soruya cevap alamadığı için, o kanun vesilesiyle dile getirdiği hususlardan yola çıkarak, soru müessesesini tümüyle işlemez hâle getirmek, doğru değil. Şimdi, 10 dakika olunca, burada kimsenin bir şey söylemesi mümkün değil. O zaman, lüzumsuz bir maddeyi buraya getirip koymak yerine, isterseniz kaldıralım, yani bundan endişe ediyorsak. "Soru yasaktır" diyelim kaldıralım. Bununla beraber aşağıda da aynı sıkıntılar gelecek maddelerle ilgili ya da zaten 20 dakikayı hiç olmazsa burada muhafaza edelim. 10 dakikadan kimsenin bir tasarrufu olmaz. İcap ediyorsa, bakınız, "Allah'ın emri değil" buyurdunuz. Meclisin çalışması 3'le 7 arasında Allah'ın emri değil, 2 ile 7 arasında çalışalım. Daha fazla çalışarak bu maksadı temin etmemiz varken, teklifin gerekçesinde hep zamana atıf yapılıyor, "şundan, bundan zaman kaybediliyor." Bırakın herkes görevini yapsın. Bir saat daha fazla çalışalım. Dolayısıyla, bu hâliyle zaten 10 dakika hiçbir mana ifade etmez. O zaman boş yere bunu getirip buraya yük etmeyelim. Ya hepten kaldırın. Yoksa 20 dakika zaten şu ana kadar çok da istismar edilmedi. Bence bu maddeyi o şekilde düzeltelim.

BAŞKAN - Başka söz almak isteyen arkadaşım var mı?

Buyurun.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Efendim, ben 1 inci maddeye eklenecek olan bu fıkranın altıncı fıkranın değil, yedinci fıkranın sonuna eklenmesinin daha uygun olacağını düşünüyorum; zira, yedinci fıkra diyor ki: "Sorular, konuşmalar bittikten sonra, sırayla sorulur." Buradan devam etmeli. "Soru-cevap süresi 10 dakikadır" denilmelidir.

Bir de Sayın Başkan, eklenen fıkra, "soru-cevap süresi 10 dakikayla sınırlıdır." Genellikle biz hukukumuzda "sınırlı" kelimesi çok kullanmayız. Bu "soru-cevap süresi 10 dakikadır" deyip bırakmamız gerekir, diye düşünüyorum.

Yedinci fıkranın sonuna, "soru-cevap süresi 10 dakikadır" cümlesinin eklenmesi gerekir kanaatindeyim.

Arz ederim.

BAŞKAN - "Sorular konuşmalar bittikten sonra sırayla sorulur. " Devam edecek, "soru ve cevap süresi 10 dakikadır" olacak diyorsunuz.

Değerli arkadaşlarım, 1 inci maddeyle ilgili müzakere bitti. Genel Sekreter Yardımcımız, bir öneride bulunuyor. Bu cümlenin yedinci fıkranın sonuna eklenmesi ve metnin "soru ve cevap süresi 10 dakikayla sınırlıdır" yerine, "soru ve cevap süresi 10 dakikadır" şeklinde ele alınmasını ve oylanmasını öneriyor.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Sayın Başkan, bir şey sormak istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Efendim, bu soru ve cevap süresi 10 dakikadırı şöyle mi anlıyoruz: 10 dakika soru, 10 dakika cevap...

BAŞKAN - Soru ve cevabın toplamı.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Arada tire olması daha mantıklı. "Soru-cevap süresi 10 dakikadır" derseniz, sarih olarak buyurduğunuz anlaşılır; ama, "ve" olursa benim dediğim gibi de anlaşılabilir.

BAŞKAN - Böyle yasama tekniği bakımından artı, tire...

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Soru-cevap. Yani, soruyla cevabın birlikteki süresini ifade etmek için, soru-cevap işlemi 10 dakikadır.

BAŞKAN - "Soru ve cevap süresi" dediğimiz zaman, artı anlamı taşır. Ben öyle anlıyorum.

MEHMET CAVİT KAVAK (İstanbul) - Ayvaz Bey doğru diyor. Tire neden konmasın efendim?

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Dilde olan her ibare kanuna da girer küfür, hakaret olmamak şartıyla.

BAŞKAN - Şöyle diyebiliriz isterseniz: "Soru ve cevap süresi toplam 10 dakikadır." Böyle dersek, yani tire, artı koymak…

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Tireyi niye sevmiyoruz Sayın Başkanım?

BAŞKAN - Bugüne kadar hiçbir yasa metninde tire, artı gibi bir şey görmedik, bilemiyorum...

Olabilir ki, bir tek soru olur, bir dakika sürer; ama, cevabı da dokuz dakika sürer. Bunu Başkanın inisiyatifine bırakmakta bence yarar vardır.

Buyurun.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Bu konuyla ilgili görüş arz etmek istiyorum.

"Sınırlıdır" sözcüğünü çıkardığımız zaman, Başkana yetki tanıyoruz. Zaten sınırlı olsa dahi, Başkan, o bir iki dakikalık süreyi bazen ciddi olaylarda dört beş dakikaya kadar uzatmak suretiyle kullanıyor. Sınırsız hâle getirirseniz... Ben tersini düşünüyorum, olması aklımdan da geçmez tabiî, ama Başkanın, Başkanlık hakkını kötüye kullanarak soru, sual hududunu iki saat sürdürdüğünü düşünün. Bu bakımdan, yani gelen metin mantıklı, sınırı koyalım, ama on dakika kısa geliyorsa, orada bir uzatma yapılabilir diye düşünüyorum. Yani, sınırı koyma yetkisini başkana verirseniz, o da istismara müsait olur kanısındayım. "Sınırlıdır" sözcüğü kalmalı. Aksi takdirde o da istismara müsait olabilir; çünkü, Başkan zaten bir iki dakikayı kullanıyor.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Değerli Başkan, değerli arkadaşlar, bakınız, 10 dakikaya, 5 dakika soru, 5 dakika cevap; bu, soru hakkı yok demektir. Geliniz, ciddî olalım. Şu bizi zorlayacak bir durum değil. Ya 20 dakikaya çıkaralım, ölçülü olalım veya kaldıralım. Ciddi değil. 5 dakika sor, 5 dakika cevap; bir kısıtlama yok anlamında.

MEHMET CAVİT KAVAK (İstanbul) - Bir mesajın verilmesi 60 saniyedir.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Burada ayrı bir fıkra düzenlemeye gerek yok fıkranın devamı cümle olarak. Sorular sorulur, oraya ayrı fıkra getirmemize gerek yok, fıkranın devamına cümle olarak koyarız.

BAŞKAN - "Soru ve konuşmalar bittikten sonra, sırayla sorulur." O altıncı fıkraya cümle olarak koyalım diyorsunuz.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Ama 10 dakika yapacaksanız, geliniz, kaldırın.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Sezgin.

RAHMİ SEZGİN (İzmir) - Sayın Başkan, eğer bu ifadeyi değiştirmeyi düşünürsek, daha az süre için, 10 dakikadan daha az da kullanılabilir diye belirtmek için ben şöyle düşünüyorum: "Soru ve cevap süresi en fazla 10 dakikadır." Yani en fazla 10 dakikadır. Yani, 5 dakika da olabilir, 4 dakika da olabilir.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, maddeyi aynen oylarınıza sunuyorum: Kabul eden arkadaşlar... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

(2 nci madde okundu)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Saruhan.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Son derece yerinde bir madde. Zaten Mecliste, bugüne kadar, ben iki yıla yakındır buradayım, hiç okunduğuna tanık olmadım. Kaldı ki, tüm milletvekili arkadaşlarımızın bu raporu temin edip okuması mümkün. Biraz zahmete katlanırlarsa zaman kazanırız.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Başarılar diliyorum sizlere.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Çiçek.

CEMİL ÇİÇEK (Ankara) - Sayın Başkan, bizim bir katkımız olacak mı olmayacak mı? Çünkü, bakın, bu müşterek bir hadise. Bir şey söyledik, sadece bir tek şey oyladınız. Dediniz ki, olduğu gibi kabul ederiz. Arkadaşların kaldırılsın tarzında da bir teklifleri oldu. Bu maddeyle bir şey verilmiş olmadı. Eğer, bundan sonrakiler de böyle olacaksa bizlerin burada kalmamızın bir anlamı olmaz.

BAŞKAN - Sayın Çiçek, bu 1 inci maddeyle ilgili olarak Sayın Genel Sekreter Yardımcısı görüşünü burada detaylı bir şekilde müzakere ettik. Aşağı yukarı bütün arkadaşlarım bir şeyler söyledi ve yine altı yedi değişik görüş ortaya konuldu. Yani, birleşmenin, bir yerde buluşmanın zorluğu anlaşıldığı için, ben de maddeyi aynen oya sundum.

CEMİL ÇİÇEK (Ankara) - Onda bir şey yok. Süre noktasında, Ahmet Bey'in teklifi vardı. Bir şey verilmiş olmadı. Olmayacak bir şeyi getirip görüşmenin anlamı yok.

BAŞKAN - Efendim, bir arkadaşımız tire konusunu dedi, bir arkadaşımız fıkraya cümle olarak konulsun dedi, bir arkadaşımız toplam dedi, bir arkadaşımız en fazla 10 dakikayla sınırlıdır dedi. Dolayısıyla pratik olarak maddeyi aynen oya sundum.

2 nci maddeyle ilgili söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkan, özür diliyorum, bu teknik düşüncelerimi söylemek durumundayım. Başkanlık adına geldik buraya, Başkanımızın düşünceleri aynı zamanda.

Eğer raporların okunmaması isteniyorsa, önce, o zaman 79 uncu maddenin yürürlükten kaldırılması lazım, böyle bir hükme ihtiyaç yok. Fakat, mutlaka kalsın, açıklık kazanıyor denecek olursa, burada son cümlesi fevkalade yanlış düzenlenmiş. Diyor ki: "Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak basılıp dağıtıldıkları, Başkanca ifade edilir."

Efendim, benim kaç numaralı sıra sayımın İçtüzükte yeri ne! Ne olabilir olsa olsa, Genel Kurulda okutulmaz; ancak, bu raporların bastırılıp dağıtıldıkları Başkanlıkça ifade edilir. Başkan ifade etmek zorunda değil ki... Başkanlık bir şekilde ifade eder bunu: Gelen kâğıt yapar, rapor bastırır, tutanaklara ekler... Bunun ifade şekli farklıdır Parlamentomuzda. Bunun yazılış şekli de yanlış. Ama, eğer gerçekten bunlar okutulmayacaksa, böyle bir maddeye ihtiyaç yok. 79 uncu maddeyi yürürlükten kaldırırız, zaten raporları okutmam ben Genel Kurulda.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, daha sonraki maddelerde gelecek, işte o derç edilme, edilmeme durumları var. İşte, okundu, okunmadı, Genel Kurulun bilgilerine sunuldu, sunulmadı tartışmaları olacak. O bakımdan, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıklarının Başkanlıkça ifade edilmesi bence mahzurlu değil, aksine yararlıdır,

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Efendim, kaç numaralı sıra sayısına gerek yok. Ben sıra sayılarının numaralarını Genel Kurulda ifade etmek durumunda değilim.

BAŞKAN - Ne mahzuru var?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Bir kanun tekniğine, tüzük tekniğine uygun değil. Kulağa hoş gelmiyor bir kere.

BAŞKAN - Birleşimi idare eden Başkan, bugün, sıra sayısından bahsetmiyor mu? Falan falan falan kişilerin teklifi şu sıra sayılı...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Başkanlık onu açıklarken şöyle diyecek: "...sayısındaki şu teklifi veya şu tasarı Başkanlıkça dağıtılmıştır falan tarihte". İfade böyle olacak zaten; ama, bunun Tüzükte bu şekilde yer alması teknik olarak uygun değil, güzel bir ifade de değil.

BAŞKAN - Bazı şeylerin okunmadan geçeceği noktasından hareketle böyle bir açıklama yararlı olacaktır. Eğer bizim bilmediğimiz, düşünmediğimiz, aklımıza gelmeyen bir mahzur varsa, o tartışılır; ama, fazladan bir şeyse, bulunmasının bir mahzuru yok bence. Bilmiyorum, tabiî, karar komisyonun.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Takdir komisyonun.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Sezgin

RAHMİ SEZGİN (İzmir) - Bu "Başkanca ifade edilir" yerine, "Oturum Başkanınca ifade edilir" denilse, daha açık olmaz mı?

BAŞKAN - O zaten birleşimi idare eden başkan manasındadır. Onun ayrıca açıklanmasına gerek yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

(Madde 3 okundu)

BAŞKAN - Madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız?..Yok.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Karakoyunlu burada kesinhesaplarla ilgili bir konuşma yaptı. 180 inci madde... Dedi ki: "Bu hesap raporu okunuyor; ama müzakere edilmiyor."

Bir hususu ilave etmek istiyorum. Evet, okunmuyor. Okunsa iyi olur mu? Olabilir. Ama, Sayın Karakoyunlu'nun konuşmasından şöyle bir anlam çıktı: Sanki bu kesinhesaplar okunuyor geçiyor, Türkiye Büyük Millet Meclisince, İçtüzüğün 180 inci maddesi dışında bu hesaplar hiç ele alınmıyor gibi. Bana göre öyle değil. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Meclis bütçesi dâhil, tüm bütçeleri biz müzakere ediyoruz, görüşüyoruz. Yani, bir milletvekili Bütçe Komisyonunda, ister komisyon üyesi olsun, ister olmasın, Meclis hesaplarıyla ilgili olarak Bütçe Komisyonunda görüş ifade edebilir mi, eder; hesap sorabilir mi, konuşabilir mi, eleştiri yapabilir mi; eder.

MEHMET CAVİT KAVAK (İstanbul) - Sayın Karakoyunlu dilbilgisine takıldı, yoksa sonuca değil.

BAŞKAN - Ben öyle anlamadım. Hayır. İncelensin diyor, müzakere edilsin diyor. Edilse iyi olabilir; ama, edilmemesi büyük bir eksiklik değildir; çünkü bütçe müzakerelerinde gerek komisyonda gerek Genel Kurulda gruplar çıkıyor, kişisel konuşmalar oluyor, herkes çıkar Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi üzerinde, işte sarayların bakımından, Meclisin istihdam politikasına kadar her konuda çıkıp konuşabilir, hesap sorabilir, soru sorabilir, eleştiri getirebilir.

Şimdi, ikincisi; yine burada "derç edilir" konusuna takıldı bir arkadaşımız ve yine bir arkadaşımız buradan bir ilave yaptı. Bütçeler baştan sona binlerce sayfa okunuyor mu? Okunmuyor, derç ediliyor. Bütçe ki, Anayasadan sonra en önemli yasalardan bir tanesidir bir ülke için. Tutanaklara derç edilebiliyor.

Şimdi, yanlış ve eksik anlamalara sebebiyet vermemesi bakımından buradaki konuşmalarda, ben şuralarda oturan bir vatandaş olsam şunu anlardım: Tasarı ve teklif gelecek, Genel Kurulda okunmayacak, üzerinde görüşme yapılmayacak, sadece oylanacak, geçecek. Vatandaş bunu böyle anlar. Bu böyle mi? Benim anladığım kadarıyla böyle değil. Ne diyor: "Tasarı veya teklif hakkında görüşme açılır." Yani genel görüşme yapılacak. Bugünkünden farklı değil. Raporun okunup okunmaması... Genellikle zaten okunmuyor.. Varsa soru cevap yapılacak, tutanaklara geçecek; tasarı veya teklifin

benimsenip benimsenmemesi işaret oyuyla; o ayrı. Varsa madde sırasına göre önerge işlemleri yapılır. Yani, önergeler, maddeler görüşülmeyecek diye bir şey yok; çünkü kuvvetle muhtemel her madde hakkında önerge verilmektedir, dolayısıyla madde ve önerge görüşülmüş olacak. Doğru mu?.. Çünkü yarın kamuoyunda göreceğiz ki, "kanunlar görüşülmeden oylanarak geçilecek" gibi bir intiba intikal edecek, öyle bir esinleme olacak, öyle bir izlenim alınacak. Bunun açıklanmasında yarar görüyorum. Bu pratik açıdan Sayın Bozkurt biraz açıklama yapacak.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT- Sayın Başkanım, önce Sayın Karakoyunlu'nun ifade ettiğine tek cümleyle açıklama getireyim; kesinhesap madde 180. Bizim asla Hesapları İnceleme Komisyonumuzla ilgisi olan bir husus değil, bütçeyle ilgili olan bir hususdur. Zaten Meclisimiz bütçeyi görüşürken kesinhesabı görüşmeden oylar. Bu da bizim Türkiye Büyük Millet Meclisinin hesaplarının kesinhesabının oylamasından ibarettir. Halbuki Tüzüğümüzde 177, 178, 179 uncu maddeler var. Meclis nasıl denetlenir. Meclis bu maddeler çerçevesinde denetlenir. O nedenle Sayın Karakoyunlu'nun 180'le ilgili hususları bence 177, 178, 179 uncu maddeler gözden kaçtığı için söylenmiştir efendim.

Arz ederim.

İkinci konuya gelince efendim: Önce, Sayın Başkanım, ben üzülerek ifade ediyorum, bu teklif son derece teknik yanlışlarla düzenlenmiştir. Son derece... Bunu düzenleyen arkadaşımı tanıyorum. En azından katkıda bulunan arkadaşımı tanıyorum.

BAŞKAN - Sayın Bozkurt, bunu düzenleyen üç imza sahibidir.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Efendim, yardımcı olan arkadaşlarımı diyorum, ona bilgi veren arkadaşlarımı.

Sayın Başkanım, önce, teknik olarak tüzük yazılım şekline uygun değil. 81 inci madde Tüzük yazılım şekline uygun değil.

İkincisi, mesela, birinci cümleden başlayalım: "Genel Kurulda aşağıda belirtilen prosedür..." Prosedür kelimesini biz asla kullanmayız.

BAŞKAN - Doğru, onun çıkması lazım.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - "Kanun tasarı ve teklifleri Genel Kurulda aşağıdaki şekilde görüşülür" denilebilirdi.

BAŞKAN - O şekil değil, usule göre...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Öyle olabilir; ama, bu "prosedür" kelimesini kullanamayız. Değişmesi gerekiyor.

İkincisi: Efendim, biz genelde, kesin oylama diye oylamaya son vermeyiz. Anayasamız ne diyor, son oylamadan bahsediyor. Bu kesin oylama yerine son oylamadan bahsetmek durumundayız. Bu Anayasa dilidir.

Üçüncüsü: Sayın Başkanım, 81 inci madde böyle olacaksa, 91 inci maddeye ihtiyaç kalmaz. Zira, eğer hatırlarsanız, Gümrük Kanununu görüşürken biz, 91 inci madde...

"Kanun tasarı ve teklifleri Genel Kurulda aşağıdaki şekilde görüşülür:" 1, 2, 3, 4 diye sıralama olmaz efendim, fıkra olarak konur. Bunlar şöyle olacak: Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır. Tasarı ve teklif hakkında değil, tümü hakkında görüşme açacağız. "Varsa" sorusunun burda yeri yok Sayın Başkanım. Soru cevap işlemi yapılır. "Varsa" kelimesine gerek yok. Arkasından soru cevap işlemi yapılır.

Cümle cümle gidiyoruz...

Tasarı veya teklifin benimsenip benimsenmemesi işaretle oylanır.

Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak, madde metinleri tutanakta yer alır.

"Tutanak dergisine derç edilir sözcüğü" Anayasanın 97 nci maddesine aykırıdır efendim. Bunu böyle kullanamayız.

"Tutanakta yer alır." Yer almak ayrıdır, tutanağa eklemek ayrıdır. İki işlem yapıyoruz biz burada. Bir tanesini tutanak dergisine ekliyoruz, bir tanesinde tutanak düzenliyoruz. Tutanak düzenlemek, tutanağın özünü etkiler. Dergiyi düzenlemek, dergiye eklemek ise şekildir. Bu ikisini birbirinden ayırmamız gerekir.

BAŞKAN - Şimdi tekrar baştan gelelim.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Ben devam edeyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Devam edin...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Devam ediyor, 5 diyor "sadece üzerinde önerge kabul edilen maddeler, kabul edilen önerge doğrultusunda işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz. 87 nci madde hükmü saklıdır."

Böyle bir ifade, bize göre, uygun değil. Bu, böyle olabilir: "Maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde, madde işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz. 87 nci madde hükmü saklıdır." Bu böyle yazılmalı efendim bize göre.

6 - İstemde bulunulmuşsa, son konuşmalar yapılır.

Şimdi, Sayın Başkanım, böyle bir cümleye gerek yok; çünkü, bizim tüzüğümüzün 86 ncı maddesi, son konuşmalarla ilgili özel düzenleme getirmiştir. 86 ncı madde, kanunlar nasıl görüşülür bölümünün içinde olan bir hususdur. O zaman, bu madde hükmü varken, 86 ncı madde varken, buraya, böyle bir "son konuşmalar böyle yapılır" diye bir metin, bir madde koymamıza, bir hüküm koymamıza gerek yok. Teknik olarak yanlıştır bu, bunu tamamen çıkarmak gerekir bu cümleyi.

Şimdi, 86 ncı madde ne diyor efendim: "Son konuşmalar. Tasarı veya teklifin tümünün kesin olarak oylanmasından önce milletvekilleri, ne yolda oy kullanacaklarını kürsüden belirtmek isterlerse, Başkan, lehte ve aleyhte birer kişiye söz verir. Bu konuşma kısa, açık ve gerekçeli yapılır."

86 ncı madde var bununla ilgili olarak. Böyle bir madde varken, buraya böyle bir cümle derç etmenin, koymanın hiçbir anlamı yok.

Sonra, Sayın Başkanım, devam ediyor; orada, işte, kesin oylamalar var son iki fıkrada. O "kesin oylamalar" yerine "son oylamalar" ifadesinin kullanılması gerekiyor kanaatindeyiz.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN - Şimdi, tekrar baştan geliyoruz...

Kanun tasarı ve teklifleri Genel Kurulda aşağıda belirtilen usule göre görüşülür.

"Prosedür uyarınca" ifadesini kaldırıyoruz "usule göre" diyoruz.

İkincisi, bu bentleri...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - 1, 2, 3'e gerek yok, fıkra hâlinde koyalım onları.

BAŞKAN - Fıkra gibi... Bunda da sanıyorum mutabıkız.

a) Tasarı veya teklif hakkında...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Tasarı veya teklifin tümü üzerinde görüşme açılır.

BAŞKAN - Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

Mutabıkmıyız arkadaşlar? (Komisyon sıralarından "evet" sesleri)

MEHMET CAVİT KAVAK (İstanbul) - (a) koymuyoruz ama değil mi?

BAŞKAN - (a) koyduk. Sayıları kaldırdık...

a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

b) "Varsa soru cevap işlemi yapılır" yerine "varsa" ifadesini kaldırıyoruz

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Soru cevap işlemi yapılır; yoksa zaten yapmayız efendim.

BAŞKAN - c) Tasarı veya teklifin benimsenip benimsenmemesi işaretle oylanır. Doğru mu?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT- Evet, doğru.

Sayın Başkanım, benimsenip benimsenmemek bizim tüzüğümüzde böyle bir oylama şeklimiz yok. Bizim tüzüğümüzde kabul veya ret şeklinde bir oylama var. Yeni bir sistem getirdiği için...

BAŞKAN - Arkadaşlar, tasarı veya teklifin kabul veya reddi...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Hayır efendim; ama, burada yeni bir sistem getiriyor. Bu yeni sistem içerisinde, eğer, biz, kesin olarak kabul veya ret gibi kullanırsak; çünkü, önümüzdeki fıkralarda maddenin okunmayacağını, maddeler üzerinde müzakere açılmayacağını, ancak önerge verilmiş maddeler müzakereye açılacağı için... Bu nedenle, ret veya kabul değil, bu benimsenip benimsenmeme kelimesini her ne kadar kullanmıyorsak da, burada kullanılabilir gibi geldi bize, burada olabilir diyoruz.

BAŞKAN - Tasarı veya teklifin benimsenip benimsenmemesi işaret oyuyla oylanır. Benimsenmesi kabul edilmesi aslında...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Evet, bu anlamda anlıyoruz.

BAŞKAN - Yani, kabul Arapçadır, benimsemek de, işte, bizim her gün kullandığımız bir kelimedir.

Evet, c'yi kabul ediyoruz. Tasarı veya teklifin benimsenip benimsenmemesi işaretle oylanır.

d) Varsa, madde sırasına göre, önerge işlemleri yapılır.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Efendim, orada bir fıkra var Sayın Başkanım. Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak, madde metinleri tutanak dergisine derç edilir.

BAŞKAN- O arkada...

MEHMET CAVİT KAVAK (İstanbul) - Yanlış yerden okuyor...

BAŞKAN - d) Varsa, madde sırasına göre, önerge işlemleri yapılır.

Mutabık mıyız?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Varsayı çıkarıyoruz.

BAŞKAN - Varsayı çıkarıyoruz.

d) Madde sırasına göre önerge işlemleri yapılır.

Gayet tabiî ki, varsa yapılacak, yoksa yapılmayacak anlamındadır.

e) Sadece üzerinde önerge kabul edilen maddeler, kabul edilen önerge doğrultusunda işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz. 82 nci madde hükmü saklıdır.

Buraya ne dediniz?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Şimdi, Sayın Başkanım, şu madde, sadece şu kelimesi zaten tüzükte kullanılmaması gereken bir olay. Şöyle düzenlenebilir: "Maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde madde işaretle oylanır."

BAŞKAN - Tekrarlar mısınız?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Maddeler üzerinde...

MEHMET NACAR (Kilis) - Burada bir hususu gözden kaçırıyoruz. Şimdi, bu maddelerin oylanmayacağı hususunu da burada belirtmiş oluyor. Yani, sadece üzerinde önerge kabul edilen madde...

BAŞKAN - Sadece üzerinde önerge kabul edilen maddeler, kabul edilen önerge doğrultusunda işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Diyoruz, zaten oylanmayacağını söylüyoruz. Bir tek, üzerinde önerge verilmişse, o maddeyi, ben, okutacağım, işleme koyacağım ve oylayacağım, diğer maddeleri oylatmayacağım anlamında. Cümleyi böyle kurmamız gerekir.

Şöyle okuyayım efendim: Maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde madde işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz. 82 nci madde hükmü saklıdır.

BAŞKAN - Dikkatle dinleyin arkadaşlar...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - "Maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde, madde kabul edilen önerge doğrultusunda işaretle oylanır, -virgül- diğer maddeler oylanmaz." Devam ediyor cümle "82 nci madde hükmü saklıdır."

BAŞKAN - Madde üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde, madde, kabul edilen önergeler doğrultusunda işaretle oylanır, -virgül- diğer maddeler oylanmaz. 82 nci madde hükmü saklıdır.

Mutabıkız... Geçiyorum...

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Önerge mi, önergeler mi? Metinde "önerge doğrultusunda" demiş. Aynı maddede birkaç önerge birden kabul edilmiş olabilir...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - O fark etmez efendim. Kabul edilen önergenin hepsi tek tek işleme alınır.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Aynı maddede birkaç tane önerge verilmiş olabilir.

BAŞKAN - Kabul edilen önergeler olacak...

Sayın Kılıç, buyurun.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, gerçi 87 nci maddede bu konu açık olarak düzenlenmiş. Önergeler değişiklik önergesi olabileceği gibi, ek ve geçici madde şeklinde de önergeler verilebilir. Burada, bilmiyorum, bu konuyu da dikkate almak gerekir mi? Burada madde üzerinde verilen değişiklik önergeleri kabulü hâlinde diyoruz. Peki, ek ve geçici madde önergeleriyle ilgili...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT – 87'nin içerisinde var...

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Bu ihtiyaç dikkate alındı mı?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Evet.

Sayın milletvekilim, bu önerge işlemi hususu 87 nci maddede var.

BAŞKAN - Evet, madde üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde -önergelerinin diyelim- madde, kabul edilen önergeler doğrultusunda... Önergeler diyelim ki, çoğul olarak...

Maddeler önergeler doğrultusunda işaretle oylanır.

Bunu da geçtik arkadaşlar.

f) İstemde bulunulmuşsa, son konuşmalar yapılır.

Buna gerek yok diyorsunuz, 86 ncı madde gereği...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkanım, takdir komisyonundur tabiî. Ama, 86 ncı madde bunu özel olarak düzenlemiş. 86 ncı madde, kanunların görüşülmesi usulünü gösteren bir maddedir ve onun içinde düzenlenmiştir zaten. Eğer, bu varsa, buna gerek yok. Karar komisyonumuzun efendim.

BAŞKAN - Sayın Kılıç...

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Burada yeni bir usul oluşturuluyor. 86 ncı madde ayrıntılı bir madde; yani, son konuşmaların ne nitelikte olacağı, söyleminin ne olacağı konusunda açıklamalar getiriyor; ama, bu, sadece usul belirlediği için, bence, kalmasının bir mahzuru olmaz.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Mahzuru olmaz efendim, teknik olarak uygun değil; ama, bir mahzuru olmaz. Yalnız orada "istemde bulunmuşsa" sözü fazla. Son konuşmalar yapılır. İstemde bulunmamışsa zaten konuşma yapılmaz.

BAŞKAN - Şimdi, arkadaşlar, 86 ncı madde yürürlükte olduğu müddetçe, istemde bulunmak bulunmamak şartına gerek yok, son konuşmalar yapılacak. Tabiî ki, istemde bulunulmuşsa yapılacak; yani, son konuşmalarla, üzerinde, lehinde, aleyhinde söz isteyen yoksa mutlaka yapılacak anlamı çıkmaz.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Yukarıda "varsa" kelimesini çıkardık, burada da "yoksa" demiş, yani "istemde bulunmuşsa" fazlalık o...

BAŞKAN - Bence de fazlalık...

"Son konuşmalar yapılır" diyoruz ve tasarı ve teklifin tümünün...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Tümünün son oylaması yapılır...

BAŞKAN - Tasarı veya teklifin tümünün son oylaması yapılır.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkanım, son oylama deyince, onun bir de ilk oylaması gibi sanki düşünülebilir. Demin Sayın Bozkurt "kesin ifadesini biz kullanmayız" dedi, ama, burada 86 ncı maddede yazıyor "tasarı ve teklifin tümünün kesin olarak oylanmasından önce" diyor. Yani, kesin kullanılıyor, daha da açık bir ifade gibi geliyor bana. Son oylama deyince, sanki, ilk oylama son oylama gibi bir düşünceye de sevk ediyor.

BAŞKAN - Sayın Bozkurt, Sayın Kılıç doğru söylüyor; yani, kesin ifadesi var bizde.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkan, bu tüzük içerisinde bir tek 86'da var.

BAŞKAN - Tamam, var ama...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Ancak, Sayın Başkan, bakın, 148 inci maddesi Anayasanın; burada önemli olan şu, kanunların şekil bakımından denetlenmesi, son oylamanın öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı... Anayasa Mahkemesinin öngördüğü husus ve Anayasa dili son oylamadır. Benim buradaki kastım bu.

BAŞKAN - Tasarı veya teklifin tümü kesin olarak oylanır. Bunun böyle geçmesinin ne mahzuru var, mahzurunu söyleyin?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkan, hiçbir mahzuru yok efendim. Hiçbir şeyle karşılaşmayız, uygulanır bu; ancak, kesin olmayan bir oylama şeklimiz yok bizim. Bütün oylamalar kabul veya reddir ve kesindir. Genel Kurulda yapılan tüm oylamalar kesindir efendim. Kesin olmayan oylama diye bir şeklimiz yok.

BAŞKAN - Ama, netice olarak, bir görüşme usulü koyduk yukarıdan aşağı, (a) dan başlayarak (g) ye geldiğimizde, bunun, artık, son, nihai, kesin, yani, buradaki kesin ifadesinin son oylama, nihai oylama olduğunu, gelişi itibariyle, usulü itibariyle bu manayı taşıdığı açıktır.

Buyurun Sayın Verkaya.

MUSTAFA VERKAYA (İstanbul) - "Son oylama" ifadesi daha doğru, ara oylamalar da vardır fıkralar falan görüşülürken...

BAŞKAN - Yani, tasarı veya teklifin tümünün son oylaması yapılır. Peki, öyle diyelim.

(g) yi şöyle değiştiriyoruz: "Tasarı veya teklifin tümünün son oylaması yapılır."

Tamam mı? (Komisyon sıralarından "tamam" sesleri)

Tekrar ediyoruz: g) Tasarı veya teklifin tümünün son oylaması yapılır.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, özür dilerim, ama, orada sanki son oylaması, daha da devam edecekmiş... Yani, bu mevcut tabir, çok daha sağlam geliyor. Kesin ibaresi var orada. Diğeri yoruma bile açık olabilir; yani, bunu değiştirmekteki yararı ben anlayamadım. Bence, böyle kalması faydalıdır. Kesin ibaresi kullanılmış, yoruma da açık değil.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Son ve kesin olarak desek fazla mı şey yapmış oluruz...

RAHMİ SEZGİN (İzmir) - Burada "son, kesin" ibarelerine gerek var mı? "Tasarı veya teklifin tümü oylanır" demek yetmez mi?

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Efendim, ama "kesin" ibaresiyle "son" aynı kelime anlamlarına gelmez. Son nihai demektir. Kesin, hiçbir şey bırakmayan demektir.

BAŞKAN - Tabiî, her oylamanın kesin sonuçları vardır... Yalnız, ben, usul itibariyle oylamalar yapıldıktan sonra nihai, yani, (g) kademesinde artık nihai, sonuç bir oylama olduğu kendinden çıkmakla beraber, yeni birtakım tartışmalara sebebiyet vermemesi bakımından, gerekiyorsa "tasarı veya teklifin tümünün son oylaması" yapılır diyebiliriz. Bunun bir mahzuru yoktur.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Kesin başka şeydir, son başka şeydir.

MEHMET CAVİT KAVAK (İstanbul) - Açık oylama mı diyeceğiz orada, ne diyeceğiz?

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, şimdi, bakınız "tasarı veya teklifin tümünün son oylaması yapılır" dedikten sonra, bunun geçici oylaması yok ki; yani, bu netice olarak, nihai, son, sonuç oylamasıdır. Yani, orada, bir kesin, geçici tereddüdüne gerek yok.

O zaman aynen kalsın diyorsunuz öyle mi arkadaşlar? Peki...

Aynen bırakıyoruz. Tasarı veya teklifin tümü kesin olarak oylanır.

Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı veya teklifleri hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, -virgül- üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikayla sınırlıdır.

Bunda bir itirazınız var mı?

Sayın Bozkurt?.. Yok.

Geçiyoruz...

Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak madde metinleri tutanak dergisinde derç ediliri çıkarıyoruz...

Nedir öneriniz?..

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Buna itirazımız şöyle Başkanım. Bir defa, sistem olarak yeri burası değil. Şimdi, daha önce son olarak oylamasını yapıyoruz, işi bitiriyoruz. Oraya ayrı bir hüküm koyuyoruz. Sonra diyoruz ki "benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak, madde metinleri tutanak dergisine derç edilir." Bunun yerine, c'den sonra olabilir. Şöyle olabilir o da efendim: "Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak madde metinleri tutanakta yer alır."

Şimdi, dergi ayrı tutanak ayrı. Tutanak dergisi...

BAŞKAN - O zaman, (c)'den sonra...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Evet (c)'den sonra buraya girmesi gerekir.

BAŞKAN - Onu oraya (d) olarak mı koyacağız.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - (d) olarak koyacağız.

BAŞKAN - Şimdi, kabul ettiğinizi farz ediyoruz.

"Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmaz." Devam ediyoruz "ancak, madde metinleri tutanakta yer alır."

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Şimdi, Sayın Başkan, biraz önce sayın milletvekillerimiz sordular; peki, okunmayan bir madde metni tutunakta nasıl yer alacak diye.

91 inci maddeyi, biz, Gümrük Kanununda uyguladık ve okunmayan maddeler tutanakta yer aldı; kimse de itiraz etmedi.

BAŞKAN - Tutanakta yer alır dedikten sonra nasılını Kanunlar ve Kararlar tespit edecek gayet tabiî ki...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Yani, tutanakta en ufak bir oynama yine olmayacak. Tutanak bugünkü gibi güvenilir olacak yine.

BAŞKAN - Peki, madde metinleri okutulmaz. Maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmaz diyoruz; ama, hemen ardından da madde sırasına göre önerge işlemleri... İşte, o zaman, orada, varsaya bir ihtiyaç olacak mı?

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Hayır efendim.

BAŞKAN- Okutulmaz dedik...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT-Ancak madde metinleri tutanakta yer alır. Madde sırasına göre önerge işlemleri yapılır. Bir prosedürü anlatıyoruz, bir şekil, bir usulü anlatıyoruz.

BAŞKAN- Doğru...

Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak, madde metinleri tutanakta yer alır.

Mutabık mıyız arkadaşlar? (Komisyon sıralarından "evet" sesleri)

(d) oluyor bu, ondan sonra teselsül edecek, devam edecek.

Anayasa değişikliği hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün kesin oylaması; -noktalı virgül- açık oylamaya tabi işlemlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır.

Mutabıkız...

Benimsenmeyen veya kesin oylamasında tümü kabul edilmeyen kanun tasarı veya teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

Bu redaksiyonla maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4'ü okutuyorum:

(4 üncü madde okundu)

BAŞKAN - Bu konuda söz almak isteyen arkadaşlarım?.. Yok.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkanım, bu maddenin teknik olarak burada yeri yok. Bu madde 6 ncı madde olarak düzenlenmeli; çünkü, önce, tasarı ve teklifler hazırlanırken öyle düzenlemeler yapılır, sonra kaldırılan hükümler de olur; sonra da yürürlük ve yürütme konur. Bu maddenin yeri burası değil. 6 ncı madde olarak aynen kalmalı orada.

BAŞKAN - O zaman, biz, şimdi 5'i görüşelim; takdim tehir yapıyoruz.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - 5'i 4 olarak görüşüyoruz.

BAŞKAN - 5'i 4 olarak görüşüyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile ikinci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve hükümet için birer, milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilir." Bunda mutabıkız.

Mutabıkız değil mi arkadaşlar? (Komisyon sıralarından "mutabıkız" sesleri)

Devam ediyoruz... "Değişiklik önergeleri, bir tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından o tasarı veya teklif hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir."

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkan, cümle ilave etmek gerekecek, hatta bir kelime; zira, yanlış anlaşılabilir bu.

Değişiklik önergeleri, bir tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından o tasarı veya teklifin tümü hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir.

Gruplar maddeler üzerinde konuşma yapıyor; ama, tümü hakkında bittikten sonra artık önerge verilmemeli...

BAŞKAN - Bir dakika... Teklifin...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Teklifin tümü hakkında... Oraya "tümü" kelimesini koymamız lazım.

BAŞKAN - Tümü hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir.

Buna bir itirazımız var mı arkadaşlar?

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Konuşmacılardan birisi, sanıyorum, geneli üzerinde görüşmelerde...

BAŞKAN - Karakoyunlu söyledi...

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - ..."şahısların konuşmaları bitinceye kadar" dedi; ama, şimdi, teklifin tümü hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar bitinceye kadara dönüştürülebilir mi? Sanki bir 20 dakikalık daha zaman...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Tabiî, karar komisyonumuzun. Böyle karar verirseniz, şahısları da dinleyelim denirse dinlenir; yoksa, gruplar bittikten sonra "önerge işlemi tamamlanmıştır" der başkan.

BAŞKAN - Tasarı veya teklif hakkında yapılacak konuşmalar bitinceye kadar...

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - O seansta o bölümü bitirmiş oluyoruz.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - O zaman, şöyle yapılacak: Teklifin tümü hakkında yapılacak konuşmalar bitinceye kadar...

BAŞKAN - Şimdi şöyle yapıyoruz: Değişiklik önergeleri, bir tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından, o tasarı veya teklif hakkında yapılacak konuşmalar...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Teklifin tümü hakkında yapılacak konuşmalar...

BAŞKAN - "Gruplar adına" ifadesini çıkardık... Teklifin tümü hakkında yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir. Mutabıkız...

Devam ediyoruz... 5'ten fazla imzalı önergelerde ilk 5 imza okunur. Kalan imzalar ayrıca tutanağa eklenir.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Sayın Başkanım, imza okunmaz, imza sahibinin adı okunur.

BAŞKAN - İmzanın tarifinde imza okunaklı olur der; değil mi, yanlış mı düşünüyorum?

Sayın Bozkurt, buyurun.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkanım, 5'den fazla imzalı önergede 5 imza sahibi okunur.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - İmza sahibinin adı okunur olması lazım.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Aslında isim okunur desek de olabilir.

BAŞKAN - Ama, isim ile imza farklı şeylerdir. Yani, 5'ten fazla imzalı önergelerde ilk 5 imza sahibinin adı okunur. Kalan imzalar...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Efendim, orada kalan imza yok. Önerge ayrıca tutanağa eklenir; Çünkü, önergede hepsi var zaten. İsimler var, imza var, her şey var... Önerge tutanağa eklenir.

BAŞKAN - Tekrar okuyorum: 5'ten fazla imzalı önergelerde ilk 5 imza sahibinin adı okunur, önerge tutanağa eklenir.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkanım, orada "adı okunur" dersek, biz şu an tatbikatta adı, soyadı, seçim çevresi okunduğu için, bu da yanlış anlaşılır, yalnız adı okunur: Ahmet, Mehmet, Hasan gibi... Halbuki biz adı, soyadı, seçim çevresi...

BAŞKAN - Arkadaşlar, 5'ten fazla imzalı önergelerde ilk 5 imza sahibi okunur dersek, adını, soyadını, seçim çevresini de ihtiva eder, doğru mu? ("Doğru" sesleri)

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, imza dersek, yeterli olur, unvanı, seçim çevresini kapsadığı için...

BAŞKAN - O zaman "ilk 5 imza okunur, önerge tutanağa eklenir." Yani, buradakini hiç değiştirmiyoruz.

Bu maddeyi yani 4 üncü maddeyi yapılan bu redaksiyonla birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

(Madde 6 okundu)

BAŞKAN - Konuşmak isteyen arkadaşlarımız?.. "Özel görüşme ve uygulama usulü..."

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Oylama...

BAŞKAN - Evet, burada "uygulama" geçmiş, onu oylama olarak düzelteceğiz.

Başka arkadaşımız?.. Buyurun Sayın Kılıç.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Bu 91 inci madde daha önce düzenlememizle aynı şekilde alınmış. O çalışmamızda henüz bugün görüştüğümüz düzenlemeler yoktu. Meclisin eski usulleri cariyken 91 inci maddeyle böyle özel bir düzenlemeye gereksinim oluyor diyorum. Temel kanunlar ve bu manadaki kanunlar için... Bugün şu ana kadar yaptığımız görüşmelerle neredeyse bir yenilik, bir devrim denecek bir anlayışla Meclis çalışmalarını yeni bir uygulama, yeni bir esasa getiriyoruz. Bu zaten başlı başına bir sürat oluşturuyor. Bir kere kanunların tümü üzerinde sadece görüşme getiriyoruz. Yani, sanki bu 91 inci maddeyle amaçlanan hedefe bu yaptığımız düzenlemelerle ulaşıyoruz gibi bir düşünce bende oluşuyor. Dolayısıyla hala 91 inci maddeyle bu düzenlemeye gereksinim olup olmadığının da bir irdelenmesinde yarar var diye düşünüyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkan, biraz önce ben arz etmeye çalışmıştım: Aslında gerçekten 1973 yılından bugüne hatta 1960'tan bugüne kadar en radikal değişikliği yapıyoruz. Parlamentomuzda bir şekilden başka bir şekle, bir tarzdan başka bir tarza giriyoruz. Şimdi, 81 inci madde bu şekilde düzenlendikten sonra 91'le amaçladığımız nedir; önce ona bakalım, Genel Kurulda ne elde ediyoruz, 91'i eğer böyle kabul edersek. 91, bize müzakerenin yapılmamasını söylüyor. Birkaç maddenin birlikte müzakeresinin yapılmasını, maddelerin oylanmamasını, kısıtlamaların yapılabileceğini öngörüyor. Nasıl öngörüyor; Danışma Kurulu kararı yine aynı prosedür ve Danışma Kurulu önerisi, Genel Kurulun kararıyla... Bu ne getiriyor efendim: 81'deki aynı hükümleri buraya taşımışız 91'e. Şimdi, 91 bize ayrı bir farklılık getirmeyecek artık. Çünkü, 81 ile varmak istediğimiz hedefe varıyoruz. Bu nedenle, bunun çıkması, sanıyorum, başka siyasi partilere, sayın milletvekillerine mesaj olur, hem de yerinde olmayan, hiçbirimize fayda sağlamayacak artık, bundan böyle, bir yararı olmayacak bir maddeyi boşuna aşağıda tartıştırıp, zaman kaybetmeyeceğiz. Bu konuda benim düşüncem bu. Eğer, böyle kalacaksa Sayın Başkanım, "uygulama" oylama olacak. Bir de son cümlede şöyle bir hüküm var. "Danışma Kurulunun oybirliğiyle önerisi üzerine, Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğuyla karar verilebilir"

Buradaki Danışma Kurulunun oybirliğiyle önerisi ifadesinde oybirliği ibaresine gerek yok. Danışma Kurulu önerisinin oluşabilmesi için zaten oybirliği gerekiyor. 19 uncu maddede bu açıklanmış ve orada mündemiçtir. Bu oybirliği ibaresini de buradan çıkarmamız gerekir, çünkü, bir altta da zaten oybirliği aradığını ifade ediyor. Cümlenin içinde var bunlar. Önce maddenin böyle kalıp kalmayacağını Yüce Komisyonun, takdirine arz olunuyor, sonra da bu oybirliği kelimesi burada gereksiz diye arz ediyorum.

BAŞKAN - Şimdi, başka arkadaşım?.. Buyurun.

NAMIK KEMAL ATAHAN (Hatay) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; bu saate kadar ben hiç konuşmadım. Ben Sayın Başkanın açılış konuşmasında yaptığı beyanı esas alarak konuşmak istiyorum. Biz 99'un 11 inci ayın sonunda bir alt komisyon teşkil ettik, aşağı yukarı, üç aylık bir çalışma yaptık. Üç aylık çalışma içerisinde iyi bir tüzük hazırladık kanısındayım. Bu tüzük geri çekildi, geri çekilen tüzüğün, Sayın Başkan konuşmasının başında en kısa süre içerisinde yeniden ele alınacağı taahhüdünde bulundu. Ben dolayısıyla bu taahhütten rahatladım. Çünkü, o tüzükte bizi yoran maddelerden bir tanesi de 56 ncı maddeydi. Meclis çalışmalarının başı açık yapılır şeklindeki maddeye bir ilave yapmıştık. Bu gelen teklifte bu da yok; ancak, 91 inci maddeyi de biz alt komisyondan geçirmiştik. 91 inci maddedeki sayı Anayasayı değiştirebilecek bir sayı. Yani, beşte üç, 330 oy oluyor. Anayasanın 175 inci maddesine göre değişiklik için asgari 330 oy gerekiyor. Onun için 91 inci maddenin de bu şekilde geçmesinde kolay bir sayı değildir, muhalefet milletvekillerinden bir arkadaşımız, konuşmanın başında vardı, iktidarın sayısı dedi, ben inşallah zorluk olmaz diyorum ama, bazı temel kanunların gelişinde bile 330 sayısını da kolay bulacağımız kanaatinde değilim. Onun için, ben Sayın Başkanın yaptığı taahhüt gereğince bu teklifte bir tek muhalif olduğum bir maddeye, o da soru ve cevap süresinin 20 dakikaydı, daha önceki teklifte, onu bile çok büyük bir mücadeleyle 20 dakikaya getirmiştik, 10 dakikayla sınırlı olan maddeye muhalefet şerhi, demin muhalefet oyu kullandım, ona muhalefet şerhi vereceğim. Ancak, 91 inci maddedeki bu sayılardaysa açıklamak durumunda kaldım. İnşallah Sayın Başkan taahhüdünde duracaktır. Bizim o yapmış olduğumuz tüzük çalışması tekrar gündemimize gelecektir.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Bozkurt, burada geçen uygulama kelimesini oylama olarak, düzeltiyoruz, "oybirliği ile" ibaresini çıkarıyoruz.

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Evet.

BAŞKAN - Değerli arkadaşlarım, tabii arkadaşlarımız çok güzel yaklaşımlarda bulundular. Ben de Sayın Atahan'ın bu görüşlerine katılıyorum. Esasen bugün iktidar çoğunluğu itibariyle beşte üçe kolay değildir ama, her zaman bu mümkün olmayabilir. Yani, bugün bu beşte üç çoğunluk sorun değil,

ama genel kurulda bu çoğunluğa sahip olmayan iktidarların 91 inci maddeyi işletebilmesinin çok zor olacağının da bilinmesi lazımdır. Zannediliyor ki, bu maddeyle her şey çözülecek. Hayır, tabii, dileğimiz böyle hassas bir çoğunluğa değil, Türkiye istikrarlı bir şekilde yönetilsin ama, bu her zaman olmayabilir. Bir de şimdi Sayın Kılıç dediler ki, yani daha önce bir takım değişiklikler yaptık, bu ne avantaj getirecek? Bakınız, TCK 592 madde, usul yasası 426 madde, medeni kanun keza öyle. Yani, hepsinde önerge verildiğini düşünün, eski usul kendinden avdet edecektir ve eski usulle görüşüyor gibi bir işlem göreceğiz, eğer, bu değişikliği yapmazsak, o bakımdan...

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, bir olanak olarak, tabii, 91'in bu manada bulunması, belki 81'in üzerine yüklediğimiz yöntemin neticesinde nasıl daha da işlemleri kısaltırız manasına tartışılabilir ama, yine de Meclisin önünü açmak da bir olanaktır. Ama, bu beşte üç meselesini ben de şahsen düşünüyorum. Niçin beşte üç? Yani, bütün bu düzenlemelerden sonra niçin salt çoğunluk olarak düşünülmesin? Yani, bu hızlı, etkin, verimli çalışmaya, böylelikle bir katkı da sağlanır ve yapılan spekülasyonlar gibi sanki bugünkü iktidar kendini düşünerek, böyle bir çıta koyuyor söylentileri de belki boşa çıkabilir. Yani, salt çoğunluk da düşünülebilir diye düşünüyorum.

BAŞKAN -Tabii, yine kötüye kullanılmaması açısından ve iktidarları muhalefet kanadıyla uzlaşmaya zorunlu bırakmak açısından bir denge unsuru olarak da mütalaa edilebilir.

Maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum...

Bir şey mi var...

TBMM GENEL SEKRETER YARDIMCISI RAUF BOZKURT - Sayın Başkan, Yüce Komisyonun affına sığınarak, bir defa daha hatırlatmak istiyorum, bir örnek vereceğim: 1000 maddelik bir Medeni Kanun geldi. Şimdi, lütfen, 81'i uyguladım, başka uygulama şeyim yok artık. Görüşme tarzım 81, bu kabul edildiğine göre. Lütfen, 81'in dışında ben nasıl bir işlem yapabilirim? Uygulamacı olarak soruyorum, ki ben daha kısaltayım. Önerge verdirmiyorum, önerge işleme koymuyorum, önergeyi kısıtlıyorum, üç taneyle, maddeyi okutmuyorum, konuşturmuyorum, tümü üzerinde konuşturuyorum. Peki başka ne yapabilirim ben? Yani, bunun hiçbir anlamı yok, ne getirebilirim ben, bunun dışında 91'i uygulayarak, ben Genel Kurulda nasıl bir yöntemle gelebilirim Genel Kurulun karşısına? Genel Kurul, ben bunu böyle yapmak istiyorum, Başkanlık nasıl bir yöntemle gelebilir? 81 bunu zaten tamamen düzenlemiş. Uygulamayı lütfen, Genel Kurulu göz önüne getirelim, ne getirilebilir? Her şeyi düzenlemiş orada. Ama, buna rağmen peki kalsın deniyorsa...

BAŞKAN - Kalacak.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6'yı okutuyorum:

(Madde 6 okundu)

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Madde 7 okundu)

BAŞKAN - Buyurun.

EDİP ÖZGENÇ (İçel) - Sanıyorum az evvelki konuşma sırasında gündeme de gelmişti. Geçmişte hazırladığımız içtüzük teklifinde 14 üncü maddenin birinci fıkrasının 1 numaralı bendinin sonuna aşağıdaki cümle, fıkraya 10 ve 11 numaralı bentler eklenmiş, mevcut 10 numaralı bent, 12 olarak ikinci fıkrası şeklinde değiştirilmiştir şeklindeki düşüncesine özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisi adına, TBMM'nin manevi şahsiyetine yönelik hakaret ve saldırı hallerine dair dava açmak suç duyurusunda bulunmak ve diğer işlemleri yapmak gibi bu ifadeyi ve özellikle son derece gündemde olan bilgi ve teknoloji kurulu aracılığıyla bilgi ve teknoloji alanında ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği dâhil çalışmalar yapmak ve yine son derecede güncel olan bir konu TBMM Kadın-Erkek Eşitliğini İzleme Kurulu aracılığıyla kadın-erkek eşitliğini her alanda sağlamak, bu konudaki uygulamaları incelemek, talepleri değerlendirmek, yasama denetimine ve kurallaşmaya yönelik öneriler oluşturmak amacıyla çalışmalar yapmak şeklindeki bu teklifi yürütme maddesine girmeden evvel 14 üncü maddeye kazandırabilir miyiz?

BAŞKAN - Çok tabii, yararlı görüşler; ancak, az önce de ifade ettiğim gibi, komisyona geri çektiğimiz teklifte bunlar çok detaylı bir şekilde yeniden ele alınacak ve değerlendirilecektir. Şimdi, bunlardan bir kısmını alır, bir kısmını bırakırsak, bu ilkenin dışına çıkmış oluruz. Eğer, müsaade buyurursanız, bunu en kısa zamanda yani ifade ettiğim gibi geri çektiğimiz teklifi gündeme getirince orada tartışacak, değerlendireceğiz izin verirseniz.

7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Madde 8 okundu)

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteyen? Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin Genel Kurulda öncelikle görüşülmesi önerimizi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olsun.

Yarın saat 10.30'da KİT Komisyonu salonunda anayasa değişikliklerini görüşmek üzere, toplanacağız.

Kapanma Saati: 13.22

7.2.2001 TARİHLİ VE 713 SAYILI KARARA İLİŞKİN TBMM GENEL KURULU TUTANAKLARI

DÖNEM 21, YASAMA YILI 3, BİRLEŞİM 50, 26 OCAK 2001

Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın, TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu Görüşme Tutanakları (2/661) (S. Sayısı: 586)[1]

BAŞKAN: Başkanvekili Murat SÖKMENOĞLU

KÂTİP ÜYELER: Cahit Savaş YAZICI (İstanbul), Yahya AKMAN (Şanlıurfa)

BAŞKAN - …

Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporunun müzakeresine başlıyoruz.

BAŞKAN - Komisyon?.. Burada.

Başkanlık temsilcisi?.. Burada.

Komisyon raporunun okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunacağım: Raporun okunmasını kabul edenler... Kabul etmeyenler... Raporun okunması kabul edilmemiştir.

Teklifin tümü üzerinde, Doğru Yol Partisi Grubu adına, Amasya Milletvekili Sayın Ahmet İyimaya; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA AHMET İYİMAYA (Amasya) - Değerli Başkanım, Yüce Meclisin kıymetli üyeleri; Partim ve şahsım adına, sözlerime başlarken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Onlar, millet için öldüler, vatan için şehit oldular ve hepimizin güvenlikleri için canlarını feda ettiler. Mutlak iradeden, şühedaya rahmet diliyor, Yüce Milletimize başsağlığı temennisiyle, yakınlarına sabırlar ve iyi duygular iletiyorum.

---

[1] *TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 3, Cilt 53, Birleşim 50, 26 Ocak 2001, Cilt 54, Sayfa 550:555, 555:593, 594:614, 616*

Değerli arkadaşlar, öteki Türkiye ile imtiyazlı Türkiye arasında yoksulluk, yolsuzluk ve özgürlük noktasındaki açığı kapatmadıkça, Türkiye'nin, bu gibi sürpriz olaylarla karşılaşması, menhus vakalarla karşılaşması ve klasik telinleri zaman zaman yaşaması kaçınılmaz bir kader gibi görülüyor.

Yüce Meclisimiz acaba ne yapıyor; mevcut olaylar karşısında konjonktürün tepkilerini mi, yoksa tarihin, günün ve geleceğin büyük aklıyla olayları okuyup, doğru değerlendirmelerde mi bulunuyor. Elbette ki laf üretmiyoruz; doğru, ama, aynı şekilde doğru olan, çözüm de üretmiyoruz. Bir ikrar ve itiraf olarak belirtmeye mecburum ki, Yüce Meclis, milletin sorunlarını çözmek yerine, sorun üreten aygıt olmaya doğru yavaş yavaş adım almaya başlıyor. Daha dört gün önce, milletimizin, sistemimizin sadece millî iradeye verdiği kurucu iktidar yetkisi, özünü Anayasanın dahi denetleyemeyeceği Anayasa yapma yetkisi, bir yüksek mahkememizin bildirisiyle eleştirildi; ama, sanki başka bir kurum eleştirilmiş gibi hiçbir ses yok, tepki yok. Büyük Meclisin bu refleks zaafı, bu tepki körlüğü, elbette ki onun güveniyle ve itibarıyla çok yakından ilgili olan bir meseledir. Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Türk Milleti hukuken var olan; ama, bir tekel anlayışı içerisinde, bir cimrilik anlayışı içerisinde millî irade için gerekli refleksi göstermek zorunda bulunan, görevini taşıyan Meclis Başkanını bu konuda bir şey yapmaya davet ediyor ve bekliyor. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, Büyük Meclisin şu anda yaptığı iş, aslında, kendi iç anayasasıdır, kendi çalışma düzenidir. İçtüzük dediğimiz bu kurallar bütününü hazırlarken veya kurallaştırırken uyulması gereken yöntemler, var olan gelenekler, büyük bir vurdumduymazlık ve çoğunluğun veya parmakların her şeyi yapabileceği anlayışı içerisinde önümüze getirilmiş vaziyettedir.

Değerli arkadaşlar, Meclisimiz, aşağı yukarı birbuçuk sene bu Tüzük konusunda çalışma yaptı; alt komisyonlar kurdu ve Büyük Heyetinizin oylarıyla gündemdeki sırasını aldı; ama, ne olduysa, geri çekildi ve bir gece baskını anlayışı içerisinde, sizlere anlatacağım, gerçekten, bir emrivakiyle karşı karşıya kalıyor şu anda Meclisimiz.

Bakınız, bilinçle söylüyorum, yapılan, bir hukuk hilesidir. İçtüzüğümüzün 88 inci maddesi, geri çekilen teklif veya tasarıların komisyonda yeniden müzakeresi ve Millet Meclisi önüne getirilmesi mecburiyetini öngörüyor. Komisyona çekiliyor, 88 inci madde atlanıyor, iç hukuk by-pass ediliyor ve yeni bir kurallar dizgesi önümüze getiriliyor.

Arkadaşlar, oyunun kuralları, oyuncuların iradeleri, düşünceleri alınarak oluşturulur. Bu, bir tüzük kuralı değil, bir oyun kuralıdır ve evrensel kuraldır. Aksi takdirde, iradelerini almamanız yoluyla, oyuncuların bazılarının görüşlerini almama yoluyla oluşturduğunuz kurallar, oyunun kuralları değil, sizin kurallarınız olur.

Gerçekten tatmin olmak istiyorum. Ömrünü hukuka veren bir insanın hassasiyeti içerisinde, bu Tüzük Meclise layık mı, bu Tüzük Türkiye'nin gündemini, yasama sorunlarını çözebilecek mi sualine cevap arıyorum. Buyuruluyor, deniliyor ki "hızlı bir yasama dönemi içerisinde olmamız lazım." Hızlı yasama, tehlikeli yasamadır. Yasama organları, müzakere organlarıdır. Süreç içerisinde hataları ortaya çıkaran organlardır. Vergi kanunu, hızlı yasama, kaç defa değiştirildi. Af, hızlı yasama, sosyal yapıda nasıl makes buldu? Kanun hükmünde kararnameler daha daha hızlı bir yasama.

O halde, hızlı yasama, kaliteli yasama demek değil.

Değerli arkadaşlar, yine başka bir ihtiyaç; temel kanunlar Avrupa Birliğine giriş için zorunlu. İşte, Ceza Kanunu, Medenî Kanun ve entegrasyon kanunları...

Sevgili arkadaşlar, bu ihtiyacı hiçbir muhalefet partisinin dışlaması, buna hayır demesi mümkün değil. Bunun için geçici bir uzlaşma yapılabilir, hatta, muvakkat bir tüzük dahi yapılabilir; ama, bir parlamentonun 1876 yılından bu yana, hiçbir zaman diliminde, geleneğinde mevcut olmayan bir kural dayatmasını getirmek neyin nesi; konuşuldu mu, uzlaşılmaya çalışıldı mı? Ben, Doğru Yol Partisi adına izhar ediyorum, samimiyet içerisinde arz ediyorum Genel Kurula; Avrupa Birliği normları... Evet, iki sene evvel, Meclis Başkanına, bu konuda hazırlığınız nedir; bir komisyon kuracak mısınız sualiyle meseleyi gündeme getiren benim; onu yaparız. Medenî Kanun; yaparız. Ceza Kanunu; yaparız; ama, yapılan yol, yanlış yol.

Neler yapıyoruz arkadaşlar, iki üç cümleyle söyleyeyim: Raporlar okunmayacak; ondan bir zaman kazanılacak. Öyle bir zaman gelir ki, bir Ermeni sorunuyla ilgili, bir önemli sorunla ilgili raporu okumak mecburiyetinde kalırsınız; on yıl muhtaç olmadığınız bir kural, 10 dakika çok zarurî bir millî ihtiyaç hâline gelebilir. Geneli üzerinde konuşma, son konuşma... Maddeler müzakere edilmiyor, maddeler okunmuyor, maddeler oylanmıyor. Benimseme oylaması diye bir kavram!.. Maddeler üzerinde oylama olduğu zaman, benimseme oylaması bir sorun çıkarmaz. Aşağıda anlatacağım. Maddelere geçişte açık oylama yok; sorgudan kaçan bir Meclis ve akşam veya saat 2'de 48 saat beklemeden bir komisyonu çağıracaksınız, 180 maddelik bir teklif gelecek, komisyon 11'e kadar, 12'ye kadar veya iki günde bitirecek, geceyarıları rapor yazılacak, ertesi gün Danışma Kurulunu çağıracaksınız; geneli üzerindeki konuşmayı, yetki gereği, 20 dakikadan 10'ar dakikaya indirebileceksiniz; yarım saat, 40 dakika, 50 dakika; 180 maddeyle ilgili önergeler hazırlayabilecek muhalefet veya vicdanlı milletvekilleri, iktidardan veya milletvekili arkadaşlarımızın tümü... Arkadaşlar, siz, mucize mi bekliyorsunuz sistemden; siz, mucize mi bekliyorsunuz?! Nasıl olabilir bu?! Bunun, rejim bakımından anlamlarını... Biraz sonra konuşacağım; ama, merak ediyorum; Sevgili Başkanım, merak ediyorum; değerli milletvekili

arkadaşlarım, merak ediyorum... Sayın Prof. Aksoy, bu gibi kurallara "cibiliyetsiz kurallar" derdi; büyük filozoflar "kanun giysili, kural giysili zulüm" derlerdi. Bu acayip kuralın mimarı kim? Şu teklife imza atan hiçbir arkadaşımızın böyle bir cümleyi, böyle bir metni teklife almadıkları yönünde katiyen şüphem yok; biliyorum ki, almamışlardır. Yazan kişinin, ömründe, parlamento tecrübesi yoktur. İfşa anlamında almayın; ama, bu dönemde, bilhassa Anayasa Mahkemesinin iptallerine, Cumhurbaşkanımızın vetolarına, komisyondaki muhalefetin kalitesine baktığınız zaman, bir organ, bir merci -o adresi siz bulun- kötü teklifler hazırlamak suretiyle, hukuku kirletmeye çalışıyor; gerçekten, arkadaşlar, bu tüzük, kirli tüzük olur.

Bakınız, izah edeyim: Şimdi, Anayasaya uygunluk konusunda en ufak bir çalışma yapılmamış. Maddeleri okumuyorsunuz, tamam; maddeler müzakere edilmiyor, tamam; önergeler müzakere ediliyor, önergeler oylanıyor. Hukukun temel kuralı, alt işlem için, daha zayıf işlem için öngördüğünüz prosedürden daha güçlü işlemi mahrum edemezsiniz. Bu, standardın, kalitenin gereği, hukuk devletinin versiyonu, temel yansıması; bu, çelişki.

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Bir demokrasi ayıbıdır Sayın Hatip.

AHMET İYİMAYA (Devamla) - O konuya geçeceğim efendim.

Şimdi, Anayasamızın 97 nci maddesine göre, müzakereler yoluyla ancak zabıtlar tutulabilir. Okunmayan ve müzakere edilmeyen bir maddeyi, milletin iradesinin tecelli ettiği belgeye nasıl aktarabileceksiniz? Daha dün sizler değil miydiniz arkadaşlar, seçilmemiş bir kişi, şu kürsüden zabıt okuyamaz, şu kürsüden belgeler okuyamaz veyahut da gündem öncesi tezkereleri okuyamaz diyen ve İçtüzüğü bu yönüyle tadil eden; Anayasanın 6 ncı maddesinin birinci bendi nereye gider?!

Oylama... Oylama bir iptal sebebi. Hakkında görüş oluşturulmayan, müzakere edilmeyen bir madde nasıl oylanabilir? O halde, 148 inci maddeye de aykırı. Benimseme oylaması... Olur; bu mümkün olur. Gerçekten, Anayasa Komisyonunda bütün konuda tek tek müzakereler yapılır ve benimseme oylaması diye bir metin yazarsınız Anayasaya, ancak öyle olur.

180 madde... 14 üncü madde 20 nci maddeyle çelişkili!.. Çelişkili maddeleri, benimseme oylaması yoluyla, anayasal bir cevaz olmadan nasıl yapabilirsiniz; yapmanız mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, bu İçtüzükte Parlamentonun yakın gelecekte karşılaşacağı bir açmazı ortaya koymak istiyorum: 6 maddeyi değiştiriyorsunuz. Değişiklik yürürlüğe girdiği anda, değiştirilen maddeler yürürlükten kalkıyor. Anayasa Mahkemesinin bu Tüzük hakkında yürürlüğü durdurma kararı vermesi hâlinde de, müzakerelerle ilgili bir usul boşluğu yaratıyorsunuz. İçtüzükte, yapamazsınız. Korkum, Anayasa, 91 inci maddeyle ilgili yöntemi incelemeye alacak, şu anda Anayasa denetiminden geçmediği için var olan bu

yöntem, bana göre de, iyileştirilmesi hâlinde gerekli olan bu yöntem, Anayasa Mahkemesinin iptal kararı sebebiyle -çünkü, katılımcılığı ortadan kaldırıyor- artık, hiçbir zaman getirilemeyecek. Bunlar, hukukî ayıplar, işin hukuku; rejime yansıması var arkadaşlar. Bir rejim sorunudur İçtüzük.

Bakınız, 1925'te Atatürk döneminde İçtüzük yapıldı. Tekparti rejimi vardı. "Bu İçtüzük Meclisin İçtüzüğü olamaz" denildi, dört sene, beş sene müzakeresi sürdü. 1957 yılında, çoğunluğun parmaklarıyla İçtüzük yapıldı ve darbenin gerekçelerinden bir tanesi de, çoğunluğun diktası veya çoğunluğun zulmüydü.

Rejim bakımından ne yapıyoruz; bu İçtüzüğün rejim noktasından taşıdığı anlamlar ne; hangi anlamların hamallığını yapıyor bu İçtüzük; onu ortaya koymaya mecburuz.

Değerli arkadaşlar, bu İçtüzüğün kabulüyle, artık, Büyük Meclisin, millî iradenin temerküz ettiği yer olması karakteri, kapasitesi, hususiyeti tamamen tarihe karışacak ve Parlamento, demokratik yasamadan bürokratik yasamaya geçecektir! (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

Sevgili Başkanım, büyük devrimlerin kazanımı olan millî iradeyi hâkim, Kuvayı Milliyeyi amil kılma iradesinin tecellisi ve sembolü olan şu "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ibaresi, artık, sembolik bir irade hâline gelecek. Çünkü, komisyonları tabi, muhalefetin kolları, parmakları kilitli, sesleri kilitli, iktidarın da bu konuda, aynen, önerge, müzakere vesaire söz söyleme yetkisi yok... Buna, bir millî Parlamento, buna, bir demokratik Parlamento deme imkânı yoktur. Değerli arkadaşlar, bu İçtüzük, muhalefeti yok eden İçtüzüktür.

Rejimin adı komünizm olabilir, rejimin adı faşizm olabilir; ama, öyle unsurları vardır ki, o rejim demokratik olabilir; ama, siz, bu İçtüzükle, Türkiye Parlamentosunu, demokratik parlamento olarak göremezseniz; çünkü, muhalefeti; çünkü, milletin iradesinin tecelli ettiği şu kürsüyü; çünkü, halkın aydınlatılması, siyaset yoluyla aydınlatılması imkânını bertaraf ediyorsunuz ve dinamitliyorsunuz. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bu İçtüzük, bundan böyle, Parlamentoyu, tamamen bir oy makinesi ve imalathane hâline getirecek bir içtüzüktür. Bu İçtüzüğün arkasındaki akıl, sosyal, demokratik ve siyasal akıl değildir; süreçlerin erdemine inanmayan bir akıldır, süreçlerin yaratıcılığına, üretkenliğine inanmayan bir akıldır.

Arkadaşlar, parmakların da, çoğunluğun da başaramayacağı sonuçlar vardır, parmakların da bariyerleri vardır ve o bariyerler zorlandığı zaman, belki, bu İçtüzüğü çıkarabilirsiniz; ama, sosyolojik yırtılmalar, öteki Türkiye'nin sorunları Parlamentoda ifade edilmediği zaman, şu kürsüden dile getirilmediği zaman, baskı altına alınan duygular, bir sosyal meşruiyet sorununu rahat rahat besleyebilir.

Arkadaşlar, parmaklarımızla, bugün, kutuplaşan Türkiye'yi, kutuplaşan Parlamentoyu üretmeye çalışıyoruz.

Sevgili Meclis Başkanımız, bakın, Kalemli döneminde yapıldı, o İçtüzük Komisyonundaydım; iki gün müzakerede bulundu muhalefet partileriyle ve uzlaşma sağlandı; zannediyorum, iki oturumda da, bir büyük İçtüzük çıkmıştı. Bir defa olsun, burada, uzlaşmanın altyapısı veya uzlaşma girişimi hiçbir zaman için ortaya konulmadı.

Sevgili arkadaşlar, değerli milletvekilleri; oy, bir milletvekilinin, her zaman, partisine bağımlı bir değer değildir. Oyların atomizasyonu, tek tek güç olması diye bir gerçeklik vardır siyasette. Bu Parlamentoda o gerçek yaşanmıştır; Körfez Savaşında yaşanmıştır. Belki, kurucu veya oluşturucu irade savaştan yanaydı; ama, bu Parlamento, o iradeye rağmen, her oyunu atomize ederek, milletiyle bütünleştirerek, o vahim durumdan, Parlamentoyu ve Türkiye'yi korudu. Şu anda, siz, inanınız ki, eğer, ciddî şekilde tahlil edildiği zaman görülecektir ki, Parlamentonun önünü tıkayacak, millî iradenin önünü tıkayacak bir kurallar dizisinin inşaatı durumundasınız veya durumundayız, o durumda kalabiliyoruz; benim üslubum daha sert bir konuşmaya mâni ve bugün, milletvekillerinin kendi iç anayasalarını yapma kapasitelerini taşıyıp taşımadıklarını... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET İYİMAYA (Devamla) - Sayın Başkan, 1 dakika...

BAŞKAN - Açtım efendim; buyurun.

AHMET İYİMAYA (Devamla) - Çok değerli milletvekillerimin bugünkü tavırları, kendi partileriyle bağlarını koruyarak, kendi liderleriyle ve organlarıyla bağlarını koruyarak, Parlamentonun iç hukukunu ve Anayasasını bağımsız bir şekilde kurabileceklerini veya kuramayacaklarını ortaya koyacaktır.

Değerli arkadaşlar, bu Meclis, DYP'nin Meclisi değil; bu Meclis, DSP'nin Meclisi değil; bu Meclis, MHP'nin Meclisi değil; bu Meclis, FP'nin Meclisi değil; bu Meclis, ANAP'ın Meclisi değil; bu Meclis, milletin Meclisidir, yüce milletin Meclisidir. (DYP sıralarından alkışlar)

Bu Meclisi milletin Meclisinden çıkarmak isteyen iradeye hayır demenin günü de zamanı da saati de şu dakikalardır. Büyük filozof Sartori, demokrasisini, ara verdirerek, kazaya uğratan ülkeler için aynen şöyle diyordu: "Parmakların akılları olsaydı, demokrasiyi yutan ejderhalar türemezdi." Zafer, parmakların değil, milletin olacaktır. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İyimaya.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, usulle ilgili bir şey söyleyebilir miyim...

BAŞKAN - Buyurun efendim; mikrofonunuzu açalım, kamuoyu da duysun sizi.

KAMER GENÇ (Tunceli)- Sayın Başkanım, söz verdiğiniz için teşekkür ederim.

İçtüzüğümüzün 35 inci maddesinin ikinci fıkrası, komisyonun yetkilerinden bahseder. En önemli cümlesi şu: "Komisyonlar, kendilerine gelen kanun tasarı ve tekliflerini parça parça Genel Kurula indiremezler" der. Bu, çok önemli.

Gündemin 4 üncü sırasındaki İçtüzük değişiklik teklifinin maddelerini, biz, daha önce komisyona iade ettik. Teklif, 58 maddeydi. Bu 58 madde içerisinden, komisyon, tutuyor, 7 veya 8 maddesini Genel Kurula indiriyor, ötekileri orada bırakıyor. Şimdi, bu, İçtüzüğün 35 inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırı; çünkü, orada, Meclisin kabul ettiği maddeler var. Yani, o maddeler de rafa alınıyor. Onun için, Başkanlığınızın bu konuda bir karar vermesi lazım. Yoksa, böyle, gelmiş, bu kadar tartışılmış, konuşulmuş, komisyon geri almış teklifin 58 maddesini; ama, bunun içinden 10 veya 12 maddesi kabul edildi. Şimdi, bunların içerisinden 4 maddesini getiriyor... İçtüzüğün 35 inci maddesine göre, bunun ayrı bir madde olarak gündeme alınmaması lazım. Komisyon, İçtüzüğün 35 inci maddesine aykırı bir rapor getirmiştir. Bu raporun müzakere edilmemesi gerektiği kanısındayım.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN- Efendim, müsaade ederseniz, cevap vereyim.

35 inci madde doğru da, biraz evvel okuduğum ve İçtüzüğün 88 inci maddesine göre komisyona geri verdiğimiz teklif duruyor; ama, Aralık 2000 tarihinde 3 sayın milletvekili yeni bir teklif vermiş.

KAMER GENÇ (Tunceli)- Ama, bu, hile Sayın Başkanım.

BAŞKAN- Efendim, bu, yeni teklif; parça parça değil.

KAMER GENÇ (Tunceli)- Hayır efendim, onun içinden 5 maddeyi alıp getiriyor. Yani, bu son verilen teklifin içinde, aynen, öteki maddeler de var efendim. Yani, o, bizim komisyonun geri aldığı maddeler içerisinde bu getirilen maddeler var.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Son fıkradan bahsediyor, "bölerek getiriyor" diyor. Olay bu.

BAŞKAN - Efendim, Başkanlığımız ayrı mütalaa ettiği için bu şekilde görüşüyoruz; ama, ben size bir şey söyleyeyim; Sayın İyimaya, Başkanı göreve çağırdı. Onun için, Sayın Başkanın gelişine kadar (saat 16.00'ya kadar) ara veriyorum efendim.

…

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50 nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin tümü üzerindeki görüşmelere devam edeceğiz; ancak, görüşmelere geçmeden önce bir açıklamam olacak.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, Türkiye'nin, dününden başlayarak, bugününe ve yarınına yönelik ihanet planlarını koyanlar, çok kolay kullanabildikleri maşaları vasıtasıyla, tüm milletimizi derin acıya sokan menfur suikastlarından birini daha işlemiş bulunmaktadırlar. Ülkemiz dışında gerçekleştirdikleri düşmanca tavırlarıyla denk zamana düşen bu terörist eylem bile, onların suçüstülüğünü kanıtlamaktadır. Allah, bir dahasını göstermesin; ama, o gün gelecek olursa, bu büyük millet "Ordular, İlk Hedefiniz Akdenizdir"i onlara yeniden yaşatacak güç ve imana sahiptir. (Alkışlar)

Yaşadığımız menfur cinayetleri şiddetle kınıyor, ebedî hayatlarına dönen evlatlarımıza, Yüce Yaradan'dan rahmet ve geride kalanlara sabır diliyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin tümü üzerindeki görüşmelere devam edeceğimizi biraz önce söylemiştim.

BAŞKAN - Şimdi, söz sırası, Fazilet Partisi Grubu adına, Manisa Milletvekili Sayın Bülent Arınç'a aittir.

Buyurun Sayın Arınç. (FP sıralarından alkışlar)

FP GRUBU ADINA BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Çok önemli bir görüşme yapıyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün bazı maddelerinin değiştirilmesi konusunda 3 arkadaşımızın verdiği teklif görüşülüyor.

Bildiğiniz gibi, daha önce, başka arkadaşlar tarafından verilen teklif, hemen hemen bir yıl Anayasa Komisyonunda tartışıldıktan sonra, kasım ayında önümüze gelmişti. Notlarıma bakıyorum, 30 Kasımda teklifin tümü üzerinde görüşmeler yapıldı; sıra sayısı 527'dir. Haftalarca müzakere edildi, 13 üncü maddesine gelindiğinde teklif geri çekildi ve hâlen komisyonunda. Daha sonra üç arkadaşımız alelacele bir teklif hazırladılar -8 maddeliktir- bu teklif süratle Anayasa Komisyonundan geçti ve bugün görüşülmek üzere önümüze geldi; 586 sıra sayılı bir tekliftir.

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel Doğru Yol Partisi Grubu adına konuşan değerli arkadaşımız Sayın Ahmet İyimaya'nın konuşması fevkalade yerindedir ve doğrudur. Özellikle, bunu, bir canhıraş feryat olarak görüyorum, konuşmasından dolayı kendilerini kutluyorum. Yapmakta olduğumuz işin ne kadar önemli olduğunu ve dikkat edilmesi gerektiğini bir defa daha huzurlarınızda arz ediyorum.

Değerli arkadaşlar, içtüzükler, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini gösteren, âdeta Meclisin anayasası hükmünde önemli belgelerdir. "Dâhili nizamname" sonra "içtüzük" ismini almış, zaman zaman değiştirilmiş, en kapsamlı değişiklik de 1996 yılında yapılmış l00'den fazla maddesiyle; ama, onun haklı bir gerekçesi vardı; çünkü, 1995 Temmuz ayında Anayasanın bazı maddelerinin değiştirilmesiyle bir uyum sorunu ortaya çıktı ve Türkiye çift meclisten tek meclise indirgendi, bazı tabirlerin de kurumların da değişmesi gerekiyordu; ancak, bugün önümüze getirilen teklifin böylesine köklü, dayanaklı sebepleri yok. 30 Kasımda, yine Grubumuz adına konuşma yaparken bazı konuları dile getirmişim, bunlardan üç tane önemli konuyu arz etmişim. Bir tanesi, Meclisin daha ekonomik çalışması, süratli çalışması, veriminin daha da artırılması hedeflenmiş. Bunlara çok fazla bir şey söylemek mümkün değil, bunlara katılıyoruz; ama, ikinci önemli konu -ki, bunlar özellikle, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluğun, azınlıkta olan partilere veya muhalefete karşı tutumunu göstermesi açısından fevkalade önemlidir- muhalefet hakkı kısıtlanmak hatta yok edilmek isteniyor, muhalefet yok farz ediliyor, bir suskun Meclis arzu ediliyor ve maalesef, bunun neticesini bugün, çekilen tekliften daha fazla, önümüzdeki teklifle görüyoruz.

Çok önemli bir gerçek var; konuşmamdan bir cümleyi almak istiyorum. Muhalefet partilerinin veya Mecliste muhalefetin, çalışmaları sırasında, önlerine engel olarak getirilmesi düşünülen bir kısım değişiklikler özellikle bu yeni teklifte var. Demokrasilerde iktidarlar mutlaka vardır; ama, önemli olan muhalefettir; o rejimi demokratik yapan da muhalefetin olmasıdır, muhalefetin haklarının açıkça gösterilmesi ve o hakların korunmasıdır. Yoksa, totaliter rejimlerde bir iktidar sorunu yok zaten; ama, muhalefet neredediir, hangi imkânlara sahiptir; bunlara bakmamız gerekiyor.

Yine, demokratik ülkelerde ve çağdaş ülkelerde kabul gören çok önemli bir anlayış, muhalefetin obstrüksiyon hakkının sonuna kadar tanınmasıdır; yani, engelleme denilen hak, muhalefetin tabiî hakkıdır, doğal hakkıdır; bu hakkı hiçe saymak, dünyada demokratik ülkelerde görülmüş bir keyfiyet değildir; hatta, Amerika Birleşik Devletlerinde "freebaster" denilen bir uygulamayla saatler boyunca konuşmak bile mümkündür; ama, hiçbir Temsilciler Meclisi üyesi veya senatörün aklından, bu hakkın, çok fazla zaman harcadığı, bunun, milletvekillerine bir lüks olduğu düşüncesi geçmemiştir.

Değerli arkadaşlarım, muhalefetin önerge vermesinden tutunuz, konuşma süresine, cevap süresine kadar bütün konularda önümüze getirilen teklif, bir kısıtlama teklifidir; kısıtlamanın ötesinde, maalesef, bu hakların hiç kabul edilmemesi teklifidir.

Üç tane değerli arkadaşımız -ki, sürekli işbirliği hâlindeyiz- böyle bir teklife nasıl imza atmışlardır, nasıl getirmişlerdir; Anayasa Komisyonu, Başkanından başlayarak, üyeleriyle, böyle bir meseleyi nasıl görüşebilmiştir?! Sadece hayretler içinde olduğumu ifade etmek istiyorum.

2010

Şimdi, görüşmelerimizde hep beraber göreceğiz ki, teklif, bir felakettir. Bunun buradan geçmemesi gerekir. Bunu burada oylarken ve konuşurken, mensup olduğumuz siyasî partilerin etiketleri bir tarafa, milletvekili, milletin vekili olduğumuzu düşünmeliyiz ve mutlaka, bir gün, muhalefetiyle iktidarıyla, hukukun da adaletin de muhalefet haklarının da hepimize lazım olacağının idraki içerisinde olmalıyız.

Şu anda Fazilet Partili milletvekili arkadaşlarımızın bu konuda büyük hassasiyetlerini, Genel Başkanından başlayarak ifade etmek istiyorum ve bu İçtüzük konusundaki görüşmeler sırasında, gerek bu Meclisin Genel Kurulunda gerekse bu Meclisin Genel Kurulunun dışında bütün yasal haklarımızı çok önemli biçimde kullanacağımızı ifade etmek istiyorum. Bu, bizim var olma, yok olma mücadelemiz kadar önemlidir. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, dikensiz gül bahçesi istemek, suskun Meclis istemek yanlıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1920'den bu yana, müzakere usulünü benimsemiştir. Mustafa Kemal Atatürk döneminden bu yana, hatta tasarıların ve tekliflerin ikişer defa görüşüldüğünü düşünürseniz, harp hâlinde bile maddelerin müzakeresinden vazgeçilmemiştir.

Şimdi size ne oluyor ki, hele hele 351 tane güvenoyluk, muhalefetin 200'ü bile bulamadığı Mecliste neyimizden sıkıldınız, size ne kadar güç gelen işler yaptık ki, böyle bir teklifi Meclise getirmek cüretinde bulundunuz?

Değerli arkadaşlarım, burada, biraz sonra maddelere indiğimizde göreceğiz ki, elbette bu teklif, âdeta bir Takriri Sükûn Kanunu gibidir. Buna evet demek mümkün değildir; hiçbirimiz evet demeyeceğiz. Bu teklifi layık olduğu yere hep beraber göndereceğiz. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bunu şunun için söylüyorum: Arkadaşlarımıza saygımız var. Bir ihtiyaçtan doğduğunu da belki konuştukları zaman söyleyeceklerdir; ama, biz birbirimizi biliriz. Bu teklifin niçin önümüze getirildiğini de az çok tahmin ediyoruz; ama, yanlış yapıyorsunuz. Sayısal çoğunluk, aynı zamanda siyasî ağırlık değil.

Bakın, bugün bu ülkenin Başbakanı, olaylar karşısında şunu söylüyor: "Ne oluyor, anlayamıyorum!"

Herhalde bu çok acıklı bir ifadedir. Ben bunu Sayın Başbakanın kişiliğiyle ilgili olarak söylemiyorum; ama, Türkiye'de çok şey oluyor, dünyada çok şey oluyor; ama, bu ülkenin Başbakanı "ne oluyor, anlayamıyorum" diyorsa, gelin önce bu sorunu çözelim; yoksa bizim burada konuşmalarımız, maddeleri müzakere etmemiz, Sayın Başbakanın, olacak hadiseleri veya vuku bulan olayları anlamasına bir engel değil ki... Yol gösterici olmaya çalışıyoruz, elbirliğiyle ülkemizin, halkımızın mutluluğa gitmesi için çalışıyoruz. Konuşmadan niye korkulur, niye bu Mecliste müzakereler, âdeta, kısıtlanmak istenir, bunu anlamak mümkün değildir.

Son yaşadığımız olaylar, ekonomik sorunlar, siyasî otoritenin boşluğu, hükümetin varlığı veya yokluğu, ta yukarılara kadar paçalara bulaşan yolsuzluk ve usulsüzlükler, bu ülkede her gün olacak; ama, bir başbakan ve onun yardımcıları -şüphesiz, sadece onu kastetmiyorum- düğmeye kimin bastığını gelip muhalefete soracaklar!.. Değerli arkadaşlarım, düğmeye kimin bastığını da onların bilmesi, ne olup bittiğini de onların anlaması lazım. Hep beraber anlayalım, birbirimize yardımcı olalım ve yol gösterelim.

Değerli arkadaşlar, bu teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini doğrudan doğruya hedef alan bir teklif değildir. Eğer, bir fabrikada olsaydık, bir fabrikanın yönetim kurulu başkanı veya genel müdürü olsaydık, daha ne kadar çok cıvata üretilebilir, bir saatte ne kadar çok tel çivi çekilebilir diye bir hesap yapılsa, bir maliyet hesabıyla veya üretim hesabıyla bunu ortaya koymak mümkün; şöyle çalışırsınız, böyle üretim yaparsınız... Seri imalat yapan bir fabrikada ancak böyle bir teklif getirebilir; ama, burası Türkiye Büyük Millet Meclisi; burada verim de olmalı, üretim de olmalı; ama, daha önce kalite olmalı. (FP sıralarından alkışlar) Her yaptığını üç gün sonra değiştiren, beş gün sonra "yanlış yaptık" deyip, yeni reformlar getiren, on gün sonra da Anayasa Mahkemesinden geri dönen tasarı ve teklifler değil, oturarak, konuşarak, üzerinde hassasiyet göstererek, nasıl yapılması gerektiğini ortaya koymamız gerekir diye düşünüyorum.

Bu teklifte hâkim olan ikinci unsur, ifrat ve tefrit arasında bocalamaktır; Türkçesiyle, en azı veya en çoğu diye tabir edebileceğim bu, teklifin içinde gösteriliyor. "Efendim, soru sorma hakkını istismar eden milletvekilleri var; ne yapalım; soru sorma hakkını kaldıralım... Konuşurken başka konulara giren milletvekilleri var; en iyisi onları hiç konuşturmamak..."

Değerli arkadaşlar, bu İçtüzüğü yapanlar insanlar; bizden öncekiler yaptı, biz de devam ediyoruz; yani, bir Sayın Meclis Başkanı veya Başkanvekili -ki, hepsi birbirinden kıymetlidir- gerektiği zaman "sadede gel" diyebilir; gerektiği zaman "sorunu şöyle sor" diyebilir; gerektiği zaman mikrofon kapatabilir; gerektiği zaman Genel Kurula "konuşsun mu, konuşmasın mı?"diye sorar; yani, elde bu imkânlar ve mekanizma varken, bunların hiçbirisini yok farzederek "konuşmayacaksınız; sizin burada varlığınız bile bize utanç veriyor" şeklindeki bir teklifi kabul etmemiz, mümkün değildir. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, istismarlar olabilir, kötüye kullanmalar olabilir; ama, bunun ne kadarının istismar, ne kadarının kötüyü kullanma, ne kadarının da engelleme hakkı olduğunu Meclis Başkanı tayin eder. Bu kalıplar içerisinde herkesin hakkı var. Önemli olan, bu hakkı en güzel biçimde kullanmak, yoksa, sesi kesmek veya totaliter bir sistemdeymiş gibi, böylesine suskun bir Meclisi karşımıza getirmek değil.

Bakınız arkadaşlar, bu yeni İçtüzükte gelen hükümler şunlardır: Soru-cevap süresi 10 dakikayla sınırlanıyor. Komisyon raporlarının okunup okunmaması oylanmayacak, okunmaması kabul ediliyor. Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülme usulü yeniden düzenleniyor; maddeler üzerinde ayrıca konuşma yok, madde metnini okumak yok, sadece varsa bir madde üzerinde önerge, önerge konuşulacak ve bunun doğrultusunda daha sonra da oya sunulacak. Değişiklik önergeleri sayısı kısıtlanıyor. Bir de 91 inci maddeyle ilgili temel kanun, İçtüzük ye kapsamlı değişiklikler getiren tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda özel görüşme usulü uygulanması, beşte 3 gibi bir çoğunlukla temin edilmiş oluyor.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bu kadarıyla bile kaldığında, önümüze getirilen bu yeni İçtüzük değişikliğinden sonra şunu görmemiz lazım. Demek ki, sürat isteniyor; verimin, sayının artırılması isteniyor. 20 nci Dönem ile 21 inci Dönem, en çok sayıda kanun çıkaran bir dönemdir. Ne çıkardığımıza baktığınızda, o ayrı; ama, sayısal fazlalık isteniyorsa, böyle bir dönem gelmedi; ama, çıkardıklarımızın ne kadarı uluslararası sözleşme, ne kadarı anayasa değişikliği veya tasarı, bunun, ayrıca bir envanterini yapmak mümkün. Demek ki, Meclis, aslında, süratli çalışıyor. Ben, 20 nci Dönemden öncesini bilmem; ama, ben geldim geleli, sadece bir yaz aylarında bu sene memleketimize gidebildik; bir. İkincisi, böyle sabahlara kadar çalışmayı da, eski dönemlerde çok fazla bilmiyorum. Yani, istediğiniz zaman, saatler boyu burada kalabiliyoruz; istediğiniz zaman, yaz da ara vermeyi eylül sonuna kadar bile uzatabiliyoruz.

Değerli arkadaşlarım, burada sayısalı artırmanız mümkün; ama, kalite gittikçe düşecektir. Bu teklif kabul edildiği takdirde, Meclis, çok sayıda belki kanun çıkaracak; ama, hiçbir şeyi görüşmeden çıkarmış olacaktır. Meclis görüşmelerinde müzakere usulü terk edilmektedir, otomasyona gidilmektedir.

Değerli arkadaşlar, görüşme yapılmadığı takdirde, kabul ettiğiniz zaman, görüşülmeyen ve öncelikle okunmayan metinlerin oylaması yapılacak. Böyle bir durum, Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilk defa konuşulmakta ve maalesef, ilk defa teklif edilmektedir. Bu husus, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetleme faaliyetlerini kısıtlayan ve Meclisin bu görevlerini anlamsız kılan, maalesef, çok yanlış bir hususdur.

Biraz evvel, aslolan müzakeredir dedim. Şimdi müzakere etmedik, soru sormaya da fırsat vermediniz. Peki, kabul oyumuzu veya ret oyumuzu neye göre kullanacağız biz? Konuşmadığınız, tartışmadığınız, madde metninden bile haberdar olmadığınız bir konuda, neye göre oy kullanacağız? Yoksa, bunu teklif eden arkadaşlarımız, 550 milletvekilinin, en azından kendilerine ait olan kısmını "onların hiçbir şey bilmesine gerek yok; onlara kaldır deriz kaldırırlar, indir deriz indirirler" demek mi istiyorlar?! (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, ben, kendi şahsım adına, böyle bir zillete tahammül edemem; bu, çok yanlıştır. Komisyon raporları okunmadan burada görüşülmeye başlanırken, bir de madde metinlerini okuyup müzakere etmeden oylamaya gidebilmenin, acaba, bu söylediğimden daha hafif bir şekli var mıdır? Hiçbir şey bilmenize gerek yok, tartışmanıza gerek yok; siz, el kaldırıp indirin... Böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil.

Peki, bu kanunun maddeleri görüşülmedi, müzakeresi yapılmadı; yarın, uygulayıcılar "bu madde üzerinde milletvekilleri ne söylediler, acaba neyi amaçladılar bu kanunu getirirken, kim ne söyledi" dediğinde, tutanakta bir şey yok! Acaba, ANAP'lı Ahmet isimli arkadaşımız ne konuşmuştu, Fazilet Partili Mehmet isimli bir arkadaş bunun karşısında neyi tartışmıştı, DYP'li, DSP'li değerli milletvekili arkadaşlarımız, kendi müktesebatlarıyla birlikte, bu madde üzerinde acaba neyi ileri sürmüşlerdi dediğinizde, karşınıza bomboş bir tutanak sayfası çıktığında utanmayacak mıyız?!

Değerli arkadaşlarım, bir de, bu kanunlar yargısal denetime tabi. Yargısal denetime gittiniz Anayasa Mahkemesine, filan maddenin iptalini istiyorsunuz; bana o maddenin görüşme tutanaklarını gönderin; gönderdik, bomboş bir sayfa... İnsaf edin arkadaşlar, getirilen teklif budur. Eğer, buna, bugün de, tartışmadan, konuşmadan evet diyeceksek, vallahi, bu sıralarda niçin oturduğumuzu millet bize sorar. Böyle bir şeye evet demek mümkün değil. Yani, gaipten mi haber vereceksiniz?! Anayasa Mahkemesi tutanak istediği zaman, hukukçular bir şeye karar verecekleri zaman, uygulayıcılar, yasa koyucu neyi amaçladı acaba diye sordukları zaman, bomboş bir sayfa mı göndereceğiz; tarihe tanıklık edecek neyimiz kalacak bizim?! Yarının siyasetçisi ne öğrenecek bu Mecliste ne konuşulmuştur diye?! (FP ve DYP sıralarından alkışlar) Fevkalade yanlış... İstirham ediyorum; gelişigüzellikten bir netice alamayız. Affedersiniz, halk tabiridir: Hamhum şaralop... Al, gönder, getir, kabul et; arkasından ne olacak? Neyin sıkıntısını çekeceğiz biz?

İSMET ATTİLA (Afyon) - Boyacı küpü mü?!

BÜLENT ARINÇ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, yani haddimi aşmış olabilirim, lütfen hassasiyetime verin; inanın, ben, böyle bir teklif görmedim, bugüne kadar da okumadım, böyle bir teklife nasıl cesaret ettiler onu da anlayabilmiş değilim.

Bütün makamlar gelip geçicidir, burada milletin emaneti olarak oturuyoruz, hepimiz gider, yarın başka arkadaşlarımız gelir. Anadolu insanı bizden bin defa daha beceriklidir bu konuda. Yarın bu sıraları kim doldurur; eminiz ki, bizden çok daha iyileri gelir; ama, onlara ne bırakacağımız önemli, ne gösterdiğimiz önemli, ne yaptığımız, ne amaçladığımız önemli...

Vaktim kalmadı, birkaç dakikayla bir diğer noktaya gidelim: Soru-cevap süresini 10 dakikayla sınırladık. 10 dakika, aynı zamanda soru, aynı zamanda cevap. Yani, 5 dakikada soracak, 5 dakikada cevaplayacak. 5 dakikada Beşiktaş... Böyle şey olur mu?! 5 dakikada soru soran sadece 3 arkadaşımız. Peki, biz, o maddeyi tartışacağız, üzerinde soru soracağız. Tabiî, bazen, -beni kınamasınlar- Adalet Bakanlığıyla ilgili bir tasarıyı Çevre Bakanı orada oturarak, savunmaya kalktığında, doğrusu, bazen biz de sıkılıyoruz. Bilmediği bir konu belki tartışılıyor olabilir; ama, o sayın bakandan bir şey öğreneceğiz biz; bu böyle midir diyeceğiz; buna imkân vermiyorsunuz. Halbuki, en önemli yeri de soru sorma yeridir. Dersiniz ki, gerekçesiz, yorumsuz, şöyle soru soracaksınız; adam gibi soru sorarlar veya sormasını temin edersiniz. Ama, süreyi kısıtlayarak, bu imkânı elimizden alarak "hayır, böyle bir şey yok" derseniz, bu yanlış olur değerli arkadaşlarım. Bununla ilgili bir Anayasa Mahkemesi kararı var biliyorum; ben, olması lazım geleni söylüyorum.

İkinci önemli konu, yine, bu tekliflerin görüşülme usulü konusudur. Değişiklik önergelerinin sayısı kısıtlanmıştır ve bir de, alıştığımız bir süre var biliyorsunuz, 20 dakika ve 10 dakika; tümü üzerinde 20, maddelerde 10. Danışma Kurulu aksine karar vermediği sürece bu imkâna sahipmişiz. Danışma Kurulu diyecek ki, tümü üzerindeki konuşmalar 10 dakika mesela, maddeler 5 dakika. Alın size bir resmî geçit daha... Peki, tümünü bile anlatabilmek için, maddeler üzerinde yeterli bilgiyi verebilmek için, acaba, bu süre yeterli mi?.. Yani, tümü üzerinde kabul ediyorsunuz, maddeleri kabul etmiyorsunuz; ama, onun süresini bile indirebilecek bir mekanizmayı içeriye koymuşsunuz. Değerli arkadaşlarım, bu yanlıştır.

"Benimsenip benimsenmeme" tabiri var. Tümünün oylaması diye yaptığımız usul...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN- Sayın Arınç...

BÜLENT ARINÇ (Devamla)- Sayın Başkan, 1-2 dakika daha lütfederseniz...

BAŞKAN- Sayın Arınç, 1 dakika ek süre veriyorum; buyurun.

BÜLENT ARINÇ (Devamla)- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım, benimsenip benimsenmeme hukukî bir tabir midir onu da tartışalım. Sürem yetmedi, belki diğer arkadaşlar temas ederler. Peki, benimsendiği zaman, sonunda açık oylama, ancak istek üzerine olabilecek, işaretle biz neticeye gideceğiz.

Hep bakıyorum hesaplar otomasyona göre yapılmış. 3 maddelik bir teklif gelirse, bütün partiler konuşursa, süre de şu kadar olursa, 160 dakika; bu, yanlış, başta da, niçin yanlış olduğunu söyledim. Peki, 100 maddelik gelir, 50 maddelik gelir... Siz, 91 inci maddeyi değiştirerek, uzlaşma imkânını ortadan

kaldırıyorsunuz. Demokrasi, uzlaşma ve paylaşma rejimidir. (FP sıralarından alkışlar) Biz, bunu yerine getirmişsek, kendimizi bahtiyar sayarız. Bizim bu konuda hatalarımız olmuşsa, lütfen siz doğrusunu yapın. Paylaşacağız ve uzlaşacağız. Gümrük Kanununda biz bu uzlaşmayı göstermedik mi? Anayasa değişikliklerinde biz bu uzlaşmayı göstermedik mi?! Mesela, Avukatlık Kanununda uzlaşmaya hazır olduğumuzu ifade etmedik mi?! Böylesine anlayışlı bir muhalefete karşı, böylesine sayısal çoğunluğu hâkim kılmaya çalışmak, vallahi, muhalefete karşı çok büyük bir haksızlıktır.

Bakınız, daha dün burada KİT''lerle ilgili bir kanun tasarısı görüşüldü. İki konuşmacımız çıktı "çok gecikmiş bir işti, sizi kutluyoruz, hayırlı olsun" dedi ve teşekkür etti. Yani, biz, iki kere ikiye üç veya beş demeyeceğiz, dört diyeceğiz; ama, lütfen, siz de, söylediklerimize bakınız. Bu hakları elimizden alarak değil, bu hakları belki daha da genişleterek, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kaliteli yasa yapmasını, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasanın 7 nci maddesindeki o aslî görevini en güzel şekilde yapmasını, Türkiye Büyük Millet Meclisinin millet iradesinin tecelli ettiği en önemli yer olduğunu, elbette, bununla göstereceğiz; ama, bu kısıtlamaları getirip, hele hele bir de bunları kabul ettikten sonra, milletimizin, bu Meclise karşı vereceği değer hükmünün ve bizim yaptığımız işin ne anlama geldiğinin acı acı düşünülmesi gerekir.

Ben, bütün değerli arkadaşlarımdan, getirilen bu teklif üzerinde hiçbir önyargı olmaksızın, Türkiye Büyük Millet Meclisimize en güzel şekilde yakışan, bütün milletvekili arkadaşlarımızın ortak düşüncesi olan en güzel şekli verebileceğimize inanıyorum. Bu hâliyle kabul edilmesi mümkün değildir. Vicdanlarınıza sesleniyorum, böyle bir ayıptan Türkiye Büyük Millet Meclisini kurtaralım.

Hepinize saygılar sunuyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Arınç, Fazilet Partisi Grubu adına konuştu, kendilerine teşekkür ediyorum.

Şimdi, konuşma sırası, Anavatan Partisi Grubu adına Bartın Milletvekili Sayın Zeki Çakan'da.

Buyurun efendim. (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu üzerinde, Anavatan Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Diyarbakır Emniyet Müdürümüzle birlikte 5 polisimizi şehit eden terörü şiddetle kınıyorum. Faillerinin bir an önce yakalanarak, adalete teslim edilmesini sabırsızlıkla bekliyoruz. Şehitlerin yakınlarına ve ulusumuza başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yeni teklif ne getiriyor? Biraz önce, çok değerli muhalefet partisi grup başkanvekili arkadaşımız, yine muhalefet partisine ait bir sözcü arkadaşımız düşüncelerini dile getirdiler. Kendilerine saygılıyız, tabiî ki, bu kürsüde herkes hür iradesiyle, gerek partilerinin gerekse kendi düşüncelerini ortaya koyarak ifade edecek; ancak, doğruları saptırmadan, doğruları ortaya koymak mecburiyetindeyiz.

Bakın, gerek milletvekili arkadaşlarıma gerekse bizi dinleyen vatandaşlarıma, bu İçtüzük teklifi o kadar karartılı, o kadar kötü tanıtılarak ortaya konuldu ki, bu teklifi getirenlerin bunu hak etmediklerini, bunun yerine, ülkeye hizmet edebilmek için, bu Parlamentoyu daha fazla çalıştırabilmek için, ortaya bir teklif koyduklarını özellikle belirtmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu teklifte, komisyon raporlarının okunması kaldırılıyor. Şimdi, Sayın Başkandan bugüne kadar, komisyon raporlarının hangileri bu Genel Kurulda görüşülerek kabul edilmiş ve okunmuş, hangileri okunmamış, onu, milletvekillerimize bilgi açısından göndermesini rica ediyorum.

Bugüne kadar...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Siz kaldırdınız bütün bunları.

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Okunan olmaması, bundan sonra okunmayacak anlamına gelmez herhalde.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bugüne kadar...

Genel Kurul kendi gündemini tayin eder. Demokrasi çoğunluk rejimidir. Bu milletvekillerinin çoğunluğunu bu millet gönderdi.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Demokratik olmayan bir hareket getiriyorsunuz!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bu millet gönderdi...

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - O zaman neden milletvekillerinin sesini kısmaya çalışıyorsunuz?

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bugün A partisiysek, yarın B partisi olacağız...

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Dikta rejimi bu, dikta, dikta!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Önce dinleyelim...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Parmak rejimi getiriyorsunuz, parmak; demokrasi değil ki bu!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Dün siz iktidardınız, bugün burası iktidarsa yarın muhalefet olacaktır. Bunu dinleyeceksiniz.

Bu Genel Kurul, kendi gündemini kendi tayin eder...

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Senin kafan bu kadar basıyor, bu kadar!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Dolayısıyla, eğer...

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Kafan bu kadar basıyor!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bakın, demokrasilerde...

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, lütfen hatibin sözünü kesmeyiniz.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Demokrasilerde, muhalefet ve iktidar vardır...

BAŞKAN - Sayın Bekâroğlu, lütfen sabır gösteriniz efendim.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Dinlemiyorlar ki sabır gösterelim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sabır gösteriniz efendim, sizi de dinleyeceklerdir.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Sayın Başkan, sükûneti sağlarsanız konuşmama devam edeceğim.

BAŞKAN - Buyurun efendim, devam edin.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte şu konuşmaya dahi sabır gösterememenizden dolayı, bundan önce gelen 51 maddelik bir İçtüzük değişikliğini istismar ederek, 13 maddesini iki ayda geçirtmediniz. İşte, bu nedenle, bu 8 maddelik İçtüzük değişikliği tekrar geldi.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Doğruları söyle, doğruları...

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - İçtüzüğün verdiği hakkı kullandık; neden rahatsız oluyorsun?

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Dolayısıyla...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Muhalefeti konuşturmama taktikleri bütün bunlar!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bakın... Dinleyin... Önce dinlemesini öğreneceğiz. Dinlemesini öğrenmeden konuşmasını öğrenemezsiniz; önce dinleyeceksiniz.

Bu İçtüzük değişikliği...

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Ayıp, ayıp!.. ANAP'ın ruhuna bu yakışmıyor. Özal'ın kemikleri sızlıyordur herhalde şu anda.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Arkadaşlar, ne kadar laf atarsanız, ne kadar sinirlendirmeye çalışırsanız çalışın -ben, yirmi altı yıl, gerek belediye başkanı gerek milletvekili olarak kamuda görev yaptım- beni burada sinirlendirerek, benim burada konuşmama mani olamazsınız. Sizi incitecek, kendi Grubumu zor durumda bırakacak hiçbir konuşma, hiçbir üslup, hiçbir kelime de kullanmam. Onun için, beni sinirlendirmeye çalışmayın...

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Konuş, konuş; bundan sonra bir daha hiç konuşamayacaksınız, millet sizi göndermeyecek bu kürsüye.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Tekrar ediyorum...

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Sen konuş, son konuşmalarını yap.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Tekrar ediyorum, komisyon raporlarının okunmaması kaldırılıyor. Bugüne kadar, Genel Kurul gündemine hakimdir, komisyon raporlarının çoğu da okunmamıştır.

Daha sonra ne getiriyor; soru-cevap süresi...

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Ne getirecek; soru-cevap süresi 10 dakika...

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Sayın milletvekilim, siz bakanlık yaptınız, dinleyin, laf atmayın. Böyle bir usul var mı Sayın Başkan? (FP ve DYP sıralarından gürültüler) Sayın Başkan, sükûneti sağlar mısınız?

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Savunamıyorsun, savunamıyorsun!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Süremi de...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Zorbalıkla muhalefeti susturamazsınız! (FP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri, masaya yumruk vurup ellerimizi acıtmaya hiç gerek yok.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Muhalefet anlayışınız bu!

BAŞKAN - Biz, fikirlerimizi şu kürsüden serbestçe ortaya koyabiliriz. (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Yasaklıyorsunuz, yasaklıyorsunuz; kürsüye çıkmayı yasaklıyorsunuz Sayın Başkan!

BAŞKAN - Sayın Bekâroğlu, yasaklayanlar... Milletvekilleri bir teklif getirmiş; yasaklanırsa, bu Meclisin iradesi yasaklayacak.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Hayır efendim, bu, antidemokratik gelişmenin ifadesidir.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Böyle irade olmaz Sayın Başkan; millet yasaklanmaz, muhalefet yasaklanmaz!

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Milletin sesini kesiyorsunuz!

BAŞKAN - Şu anda iktidarıyla muhalefetiyle Mecliste bulunan tüm milletvekilleri, milletin temsilcileridir, milletin seçtikleridir. Onların iradeleri de, yüce iradedir.

Yapılan bir işleme yasaklama... (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Yani, Anayasayı ihlal etmek de mi onun iradesi?!

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Yasaklıyorsunuz Sayın Başkan!

BAŞKAN - Sayın Bekâroğlu, yapılan bir işlemde, bir kabulde, bir teklifte inanmadığımız, doğru bulmadığımız konular olabilir; ama, doğru bulanların doğru bulduklarına da hürmet etmeniz gerekir. Sizin doğrunuz size, benim doğrum bana...

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Efendim, bundan sonra doğru olduğunu söyleyemeyeceğiz bu kürsüden!

BAŞKAN - Efendim, görüşme yapıyoruz; müdahale etmeyiniz; görüşme bitsin.

SUAT PAMUKÇU (Bayburt) - Milletin iradesi, milletin sesini kesmekle mi olur?!

BAŞKAN - Sizlerin de söz hakkınız var, burada konuşacaksınız. Sözünüzü kimse kesemez; ama, siz, söz kesmeye kalkıyorsunuz, doğru bulmuyorum. Lütfen, sükûnetle dinleyelim.

Buyurun Sayın Çakan.

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, siz, muhalefetin sesini kesmeye kalkıyorsunuz, biz onun sözünü kesmişiz çok mu?! (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Meclisin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesi için bazı değişiklikler yapılmak mecburiyetindedir. Dolayısıyla, bu İçtüzük teklifi de, Meclisin hızlı, verimli çalışması için getirilmiştir. Bundan sonra da, zaman dilimi içerisinde getirilecektir. Bu Yüce Meclis, iradesiyle bu değişikliği kabul ederse, buna herkes saygılı olacaktır.

İSMET ATTİLA (Afyon) - Hangi irade?!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Saygılı olmak da mecburiyetindedir. Demokrasinin gereği budur. (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Anayasayı ihlale nasıl saygı duyacağız?!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Orada muhalefet etme anlayışı bu değildir.

TURAN GÜVEN (İçel) - Anayasayı ihlal edeceksiniz; biz nasıl saygılı olalım?!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bakın, bu değişiklik ne getiriyor: Soru ve cevap süresi 10 dakikayla sınırlandırılıyor.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - 550 kişiye mi?!.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, soru ve cevap süresi 10 dakikayla sınırlandırılıyor. Niçin sınırlandırılıyor; eğer, biz, milletvekilleri olarak, muhalefet etme ile, muhalefet anlayışını birbirine karıştırmasaydık, belki, bugün, bu İçtüzük değişikliği gelmezdi; ama, bazı arkadaşlarım...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, bakın, onun için getirmişler.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bazı arkadaşlarım... (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Onun için getiriliyor; bize ceza kesiyorlar.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Muhalefet etmeyle...

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Ceza mı veriyorsunuz bize?!.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Muhalefet etme ile, muhalefet anlayışını birbirine karıştırdılar.

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Millet, bunun hesabını soracak size!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Daha, iki gün önce, muhalefet anlayışı ile muhalefet etme anlayışını birbirine karıştıran bir arkadaşım, grubunun haricinde bir oy kullandığında "ne yapalım, ret vermeye alıştık" diyor. İşte, muhalefet etme anlayışı bu.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Ceza mı tertip ediyorsunuz bize?! Bunun gerekçesini savunmak için utanmak lazım, utanmak!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Dolayısıyla, bunu ortadan kaldırabilmek için, biz, İçtüzük değişikliğini getirdik.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Muhalefetin sesini kesmek için getirdik diyor; çok güzel...

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Soru-cevap süresi 10 dakikayla sınırlandırılıyor.

AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum) - Biraz hicap duyun, biraz hicap!..

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Verme kardeşim, sıfıra indir o zaman!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - İstismarı ortadan kaldırmak, sadece soruyu sormak...

SUAT PAMUKÇU (Bayburt) - Milletin iradesini kısmak diye nasıl takdim edersiniz?!.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Sadece soruyu sormak; dolayısıyla, yorum yapmamak için, biz bu teklifi getirdik. Biz, bunda haklıyız, oylarınızla, bu Yüce Meclis buna karar verecek. (FP sıralarından "10 dakika doldu Sayın Başkan" sesleri)

Önergeler: Hükümet 1, komisyon 1, milletvekilleri 3 önerge verme hakkına sahip bu İçtüzük değişikliğiyle...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Yolsuzluklar dökülüp saçıldıkça rahatsız ediyor sizi değil mi?..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bakın, bir açıklık getireyim. 3 önerge bile fazla...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Kaldırın hepsini!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Milletvekillerinin değişiklik önergesi... (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Bu kürsüyü de kapatın!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Fazla...

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Yahu, ayıp, ayıp!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bunu, belki, önergeyle l'e düşüreceğiz. (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Meclisi kapat, Meclisi...

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Yuh!.. Yuh!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bakın, niye fazla...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Müdahale edin Sayın Başkan...

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Dinleyin, dinleyin...

TURHAN GÜVEN (İçel) - İdare...

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bakın, dinleyin, dinleyin...

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Önerge vermeyi de kaldırın Sayın Başkan, önerge vermeyi kaldırın; en güzeli o.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Dinleyin, dinlemesini öğrenmeden bu iş olmaz, dinleyin.

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Siz konuşmayı öğrenin!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bir maddelik bir kanun değişecek. (DYP ve FP sıralarından gürültüler)

Sayın Başkan, lütfen müdahaleyi keser misiniz?

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Yahu, sen Meclise müdahale ediyorsun.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başkan.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Konuşamıyorum... Lütfen...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sen konuşsan ne konuşacaksın; sen neyi konuşacaksın Zeki Bey?!

BAŞKAN - Buyurun efendim, buyurun. (DYP ve FP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Zamanı gelince hiç konuşamayacaksınız.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Biz konuşuruz. Ek süremi de Başkandan isteyeceğim.

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Konuşamayacaksın; millet göndermeyecek seni o kürsüye konuşmaya.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Biz, her zaman, her yerde konuşuruz.

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Göreceksiniz, millet hesabını soracak.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1 000 maddelik bir kanun; örneğin, Medenî Kanun, 1 049 madde; bekliyor sırada, gelecek. Bakın, 1 000 maddelik bir kanunla ilgili olarak, yeni gelen değişiklikle hükümet 1 önerge veriyor, komisyon 1 önerge veriyor, milletvekilleri veriyor; 3 önerge veriliyor. 1 000 x 3 = 3 000. Bir önergeyle ilgili 5 dakika konuşulacak, bir maddeyle ilgili milletvekilleri 3 önerge verecek, eder 15 000 dakika. 15 000 dakikayı bölün 60'a, 250 saat. Ee, kardeşim 250 saat....

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Uzlaşırsak çıkarabiliyorduk.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Çağ, hız... Çağ, hız...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - O zaman, kapat, Meclisi kapat o zaman.

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Olur mu ya!..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) -... teknoloji çağı, bilgi çağı, kendini yenileme çağı. Bu Parlamento da çalışmalarıyla, İçtüzüğüyle, kanunlarıyla kendini yenileyebilmesi için İçtüzük değişikliği yapacak, bu kanunlar, ülkenin, vatanın, milletin yararına buradan hızlı geçecek, buna da kimse mani olamayacak. Açık söylüyorum. (ANAP, DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Anayasa Mahkemesinden dönecek bu, dönecek.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Hem de çok rahat dönecek.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, önergede ne getiriyor?

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Meclisi götürüyor, hiçbir şey getirmiyor

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Tabiî, muhalefet eden arkadaşlarım, belki, bu kadar fevrî hareket etmekte haklılar. Ne getiriyor?

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Meclisi tarihe karıştırıyor.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bir önergeyi 200 tane milletvekili arkadaşım imza ediyor. 200 tane milletvekili arkadaşımın adı Meclis Başkanlık Divanınca okunuyor. 200 milletvekili arkadaşım o önergeyi benimsediklerini -burada mani olma niyet olmasa- burada işaretleriyle, oylarıyla gösterirler; ama, işe mani olmak var ya, muhalefet değil, muhalefet etme anlayışı var ya, o anlayışla hareket ettiklerinden ve o anlayışın önünü biz kestiğimizden buna karşılar.

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Hakkı yok mu?..

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, bu madde geçmişti, geçmişti; kabul edilmişti canım.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Beş milletvekilinin ismi okunacak. Eğer beş milletvekili isminin değil, önergede bulunan 120, 130 milletvekilinin isminin okunmasını istiyorlarsa, hangi mantığa, hangi akla hizmet ettiklerini benim anlamam mümkün değil. Siz anlıyorsanız bana söyleyin.

İSMET ATTİLA (Afyon) - Siz, hiçbir şey anlayamıyorsunuz.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Siz anlayamazsınız zaten.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Biz her şeyi çok iyi anlıyoruz.

Değerli arkadaşlarım, dolayısıyla, tümü üzerindeki görüşmeler...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - 5 dakika...

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - ... bu Mecliste, detayıyla -daha önce olduğu gibi- görüşülüyor. Değerli arkadaşlarım, Yüce Türk Milleti de bizi dinliyor. Bu Mecliste, 16 tane ihtisas komisyonu var. 16 ihtisas komisyonunda, kanun teklifi, tasarısı veya herhangi bir kanun hükmünde kararname görüşülürken, milletvekili arkadaşlarım gitsinler komisyonlara, komisyonlarda her türlü katkıda bulunsunlar; kim mani?!. (FP ve DYP sıralarından gürültüler) Kim mani, kim?!.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Televizyonlarda milletin sesini duyması sizi rahatsız ediyor mu?..

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Aynı anda kaç tanesine katılacak?!.

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - O zaman şunu söylüyorum...

Değerli milletvekili arkadaşım, bakın, dinleyin. Beni sinirlendirmeye çalışıyorsunuz, ben sinirlenmem. Konuşmama devam edeceğim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - -Milletin bu sesi duyması mı sizi rahatsız ediyor?!

SEDAT ÇEVİK (Ankara) - Seçmene selam mı vereceksin?!

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Niye millete selam vermekten korkuyorsun?!

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Bizim esas gayemiz, buradaki temel gayemiz, ihtisas komisyonlarına hız vermek, kanunları komisyonlarda pişirmek, kanunlar komisyonlarda piştikten, görüşüldükten ve her milletvekili arkadaşım, bu komisyonlarda, bu kanuna, tasarıya, teklife katkıda bulunduktan sonra Genel Kurula indirmek, tümü üzerindeki görüşmeleri yapmak, maddeleri üzerinde değişiklik isteniyorsa, önergeleri görüşmek ve hızla kanunu buradan çıkararak, ama, komisyonlarda, milletvekili arkadaşlarımın aldıkları yetki kadar kendilerini sorumlu tutarak, takip esasını elden bırakmadan, işi, bilgili, burada hangi kanuna ne şekilde oy verdiğinin bilincinde, meseleyi vatandaşımıza intikal ettirmektir.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Millet nasıl takip edecek oylamayı?..

ZEKİ ÇAKAN (Devamla) - Dolayısıyla, bu düşünceyle, bu duygularla, Anavatan Partisi olarak, bu İçtüzük değişiklik teklifine olumlu oy vereceğimizi bildiriyor, hepinize en içten sevgi ve saygılarımı sunuyorum. (ANAP, DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Emir komuta...

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Maddeler okunmadan nasıl müzakere yapacağız, onu söylemediniz.

BAŞKAN - Sayın Çakan, teşekkür ederim.

Şimdi, söz sırası, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına konuşacak olan, Erzurum Milletvekili Sayın İsmail Köse'de.

Buyurun efendim. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; altında imzamız olan ve Türkiye Büyük Millet Meclisimizin çalışma esaslarını içeren İçtüzük değişiklik teklifi üzerinde Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Grubum ve şahsım adına Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Çarşamba günü hainane bir saldırı sonucu vefat eden ve bugün toprağa verdiğimiz şehitlerimize Allah'tan rahmet, yüce milletimize ve yakınlarına başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; tabiî, çağımız değişim çağıdır ve bu değişim sonucunda da gelişme çağıdır. Değişim ve gelişmeyi nasıl yakalayacağız; değişim ve gelişmeyi yakalayacak en önemli faktör zamandır. Türkiye'nin en büyük sermayesi zamandır. Zamanı israf edenlere, bugün, vatandaşımız "Hain" diyor. Evet, zamanı değerlendirmediğiniz müddetçe ekonomiyi istikrara kavuşturamazsınız, zamanı değerlendiremediğiniz müddetçe günümüzün ihtiyacı olan yasaları çıkaramazsınız, zamanı değerlendiremediğiniz müddetçe, dün şehit olan insanlarımızın yetimlerine ve ailelerine para veremezsin, onun haysiyetini koruyamazsın... (DYP ve MHP sıralarından "ayıp, ayıp" sesleri, gürültüler)

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - İstismar ediyorsun.

İSMET ATTİLA (Afyon) - Ayıp, ayıp!..

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Evet, onun için, bugün, bu zamanı israf etmek suretiyle yüce milletimizin...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) - Şehitlerin kanı üzerine hesap yapıyorsunuz.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Ayıp, ayıp!..

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bu güzide müessesesini...

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Ne alakası var; getirdiniz de hayır mı dedik.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bu Yüce Meclisimizin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çalışan milletvekillerimizin iradesinin ortaya çıkabilmesi için, Meclisimiz, yasama organı olarak, Genel Kurul ve komisyonları tayin etmiştir. Değerli Zeki Çakan Beyefendinin de ifade ettiği gibi, yasamanın bir parçasıdır komisyonlar.

Birçok konuşmada, değerli konuşmacılar, burada, yasaların çok süratli geldiğini, hukukî içerik taşımadığından dolayı ya da çok iyi değerlendirilerek getirilmediği için Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildiğini ifade ettiler. İşte, bugün, muhalefetin söylemiş olduğunu iktidar dinledi, hak verdi ve diyoruz ki, bugüne kadar, gerçekten, tam anlamıyla çalışmayan ya da çalıştırılamayan komisyonları, tam kendi fonksiyonunu icra edecek bir göreve getiriyoruz, bir göreve davet ediyoruz. Bu da şudur...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Öyle bir şey yok ki!..

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Kanunların maddeleri ve tüm içerisindeki ne mana ifade ediyorsa, onun amacı, ilkesi komisyonlarda değerlendirilecektir.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Başkan, komisyonla ilgili bir şey yok.

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Konuşma!..

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Ne olmuş yani, ne olmuş; konuşmayacak mıyız?! Ne var, ne bağırıyorsun?!..

YUSUF KIRKPINAR (İzmir) - Terbiyesiz!

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Terbiyesiz sensin!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - ... ve komisyonlarda değerlendirilmek suretiyle... (MHP ve FP sıralarından ayağa kalkmalar, karşılıklı konuşmalar, gürültüler)

YUSUF KIRKPINAR (İzmir) - Gel buraya!.. Gel buraya!..

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Gel hadi!..

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bir dakika... Ahmet Bey...

AHMET ÇAKAR (İstanbul) - Arkadaşlar oturun.

MUSTAFA ZORLU (Isparta) - Yapmayın, ayıp denen bir şey var.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri... (MHP ve FP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın hatip, devam edin efendim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri... (MHP sıralarından gürültüler) İzin verir misiniz değerli arkadaşlarım, sizin Grup Başkanvekiliniz konuşuyor. Lütfen... Rica ediyorum... Evet... (FP sıraların alkışlar [!]) Bizim, o sahada, o zeminde yerimiz yok. Biz kavgaya gelmedik! (MHP sıralarından alkışlar) Evet, Türk Milletinin ihtiyacı olan yasaları çıkarmaya, milletimizin ihtiyacı olan, meselemiz neyse onu görüşmeye, onu konuşmaya geldik.

İSMET ATTİLA (Afyon) - Sonradan oldun sen.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bizi, o zemine çekemeyeceklerdir. Dikkat ediniz. Lütfen... Evet... Daha düne kadar...

MUSTAFA ÖRS (Burdur) - Belli oluyor, kavgaya başlıyorsunuz hemen.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Köse, buyurun efendim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bir önceki İçtüzük değişikliğinde, burada, konuşmalarda "16 ncı madde ne zaman gelecek, bu başı açık meselesi ne zaman halledilecek" diye konuşulmuyor muydu?

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Hep istismar yapıyorsun, hep... İşin gücün istismar...

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bakın bakalım... Şimdi, değişiklik teklifine bakın bakalım, var mı içerisinde?!. Var mı içerisinde?!. (MHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Halledilmiş mi oldu?! Çözümlenmiş mi mesele?!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Peki... Şimdi, şunu söylüyorum: Allah'a şükürler olsun ve iki grubumuza, Türk Milleti adına şükranlarımı sunuyorum ki, sizin istismar ettiğiniz konuyu anlayışla, beraberce otururak, bunun içerisinden çıkararak, bugünkü silahınızı elinizden aldık. (MHP sıralarından alkışlar, FP sıralarından gürültüler)

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Daha kötüsünü yapıyorsunuz...

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Evet, bugün, en güçlü silahınızı elinizden aldık.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) -Demokrasiyi iptal ediyorsunuz.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Onun için, oturun, rahat rahat dinleyin. Eğer bu memlekete hizmet etme anlayışınız ve inançlarınızın gereği de bu ise, lütfen, bu İçtüzüğe oy verin, oy!.. (FP ve DYP sıralarından gürültüler) Bu İçtüzüğe oy vermek suretiyle, yasaların süratli çıkarılmasını...

1 000 maddeden fazla Medenî Kanun Tasarısının burada görüşülmesinde on sene mi geçireceğiz?

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - İmzalamadınız mı?!.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Uzlaşma yaparız o konuda Başkan.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Medenî Kanun yüz seneye yaklaşıyor; değiştirilecek, değiştiremiyoruz.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Niye?..

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Efendim, temel kanun olarak kabul edelim; bu çok teklif edildi. Ceza Kanunu geliyor, 1 000 küsur maddelik; 250-500 maddelik...

Bizim meselemizi bizden daha iyi bilemezsiniz. Biz neden biliyoruz bu meseleyi?

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Biz kimiz, kim?!.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - İktidara tapulandınız mı siz?!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Biz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin fonksiyonunu, görev anlayışını ve Türkiye'nin, dünyanın şartlarının ne olduğunu biliyoruz, onun için bu değişikliği getirdik. Evet, onun için bu değişikliği getirdik.

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Bize gelip sorsaydınız...

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Şimdi, Değerli Ahmet İyimaya Beyefendi, Anayasa Mahkemesine müracaat ediyor; bir kanunun görüşülmesinde, konuşma sürelerinin kısıtlanması dolayısıyla Anayasa Mahkemesine gidiyor. Anayasa Mahkemesi, Danışma Kurulunun konuşma süresini kısıtlayabileceğine dair kararını veriyor.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Sıfırlar diyor mu?

İSMAİL KÖSE (Devamla) - İşte, Anayasa burada, Anayasa Mahkemesi kararı da burada. (MHP sıralarından alkışlar)

Onun için, biz, demokrasiyi, azınlığın çoğunluğa tahakkümü olarak da anlamıyoruz...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Çoğunluğun azınlığa tahakkümü.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Evet, çoğunluğun azınlığa tahakkümü olarak anlamadığımız gibi, azınlığın çoğunluğa tahakkümü olarak da anlamıyoruz.

Biz, demokrasiyi, hakkın sahibine teslimi ve hukukun, bu Yüce Milletin anlayışı istikametindeki hukukun hâkim olmasını istiyoruz.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Hadi, millete gidelim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - İşte, o söylediğin Kuvayı Milliyeyi amil ve iradei milliyeyi hâkim kılacağız Allah'ın izniyle. (MHP sıralarından alkışlar)

Onun için, biraz sabırlı olursanız, bu iktidar, Allah nasip ederse...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Arkanızda millet kaldıysa...

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Yolsuzluklardan bahsedildi.

Şu anda, 20'ye yakın operasyonda, 4 katrilyon -bir rakama göre, daha doğrusu bir rivayete göre 20 katrilyon liradan bahsediliyor da, ben verileri, resmî rakamları söylüyorum- liradan fazla...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Operasyonları hükümet mi yapıyor acaba?..

İSMAİL KÖSE (Devamla) - ...suiistimaller, hırsızlıklar yapıldığı ve bugüne kadar da, o milletin cebinden, devletin kasasından çalanlardan -işte bu siyasî iktidar, iradesini arkasına koydu, şu anda 20'ye yakın operasyonla- milletimizin 4 katrilyon lirasını kurtardık. (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

İSMET ATTİLA (Afyon) - Hangi hükümet zamanında olmuş bu?

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Devam edecek... 12 Eylül 1980 tarihî milattır. Bunlar devam edecek.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Gensoruda gördük sizi; soruşturmalarda gördük sizi...

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Soruşturmalara, kimin oy verdiğini burada gördük; burada soruşturmalarda kullanılan oylar. Tamam mı!.. (MHP sıralarından alkışlar)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Gensoruda gördük sizi; yolsuzlukları nasıl örttüğünüzü gördük.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Neyse...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Altında kalacaksınız...

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Biz birbirimizi biliriz; 40 kişiyiz, birbirimizi biliriz, ciğerimizi biliriz, bu millet de bilir. (MHP sıralarından alkışlar)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Eğer o ciğerde bir şey varsa, sen varsın evvela,o ciğerde sen de varsın.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Onun için, sözü söyleyen, millet tarafından itibar gören insanlar olsun diyorum.

Değerli milletvekilleri, buradaki maksat, Türkiye'nin, içerisinde bulunmuş olduğu ekonomik, sosyal meselelerine çare aramaktır. Komisyonlara gidiyorum ben, bir milletvekili olarak komisyonlara gidiyorum. Komisyonlardaki arkadaşlarımızın dörtte 3'ü komisyonlara devam etmiyor.

İSMET ATTİLA (Afyon) - Verdiğiniz sözleri yerine getirin.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Benim Partimin milletvekilleri de gitmiyorlar. Ben, değerli kardeşlerime söylüyorum.

Değerli milletvekilleri, milletvekilinin yetiştiği yer komisyondur. Komisyonda kim var: Bakan var, müsteşar var, genel müdür var, uzman var, maliyeci var, Sayıştaycı var, Danıştaycı var.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Genel Kurulu kapatalım Başkan.

İSMET ATTİLA (Afyon) - Komisyonda hükümet var.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Neyi öğrenecek milletvekili, milletvekili, devletin yapısını öğrenecek. Maliyeye kim bakıyor, mahkemeye kim bakıyor, siyasete kim bakıyor?..

Şimdi, biz -kusura bakmayın da- gruplar olarak, asıl fonksiyonuna döndüreceğiz bu mesleği Allah nasip ederse.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Yakında kapatacaksınız.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Kulislerde çay, kahve içmek suretiyle, burayı, bu zemini, bu Yüce Meclis zeminini, muhalefet yapalım derken, milletin en önemli ihtiyacı olan zamanını israf ettirmeyeceğiz. (MHP sıralarından alkışlar)

ÖZKAN ÖKSÜZ (Konya) - Meclis toplanamıyor.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Zamanı siz israf ediyorsunuz. Yanlış kanun getiriyorsunuz; bir daha, bir daha getiriyorsunuz. Zamanı siz israf ediyorsunuz.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Türkiye, bir fırsat yakalamıştır; bu fırsatı, 57 nci cumhuriyet hükümetiyle yakalamıştır.

Ben, bu Mecliste, dört dönemdir milletvekiliyim. Allah razı olsun bu üç gruptan da. Evet... (MHP, DSP ve ANAP sıralarından alkışlar) Şu kulislerde, çaylar, kahveler içilmesine rağmen "Allah rızası için, şurada bir yoklama

yapalım, Genel Kurul çalışmasına bir başlasın, ondan sonra ne yapıyorsanız..." dememize rağmen, buralarda zamanın nasıl geçirildiğini ve muhalefetin nasıl dejenerasyona uğrattığını çok iyi bilenlerdenim; ama, Allah'a şükrediyorum, hiçbir şekilde bunlara tenezzül etmeyen bir milletvekiliyim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Muhalefete tahammülünüz yok!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Sayın milletvekilleri...

ÖZKAN ÖKSÜZ (Konya) - Grubunuzun yarısı yok, grubunuzun...

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Sayın milletvekilleri, burada, siyasî boşluktan bahsedildi. İçtüzüğün görüşülmesinde, siyasî boşluğun ne alakası var?! Siyasî boşluk da yok, hükümet boşluğu da yok. Hem demokratım diyorsunuz, hem demokrasiden bahsediyorsunuz, hem... Siyasî boşluk ne demek, biliyor musunuz; sizin de içinde bulunduğunuz bir boşluk demektir. Kendinizi boşlukta hissediyorsunuz; ama, biz, bunu kabul etmiyoruz. Türkiye'de siyasî boşluk yoktur, demokratik hukuk devletinin kuralları uygulanmaktadır, hükümet işinin başındadır, herhangi bir problem de yoktur. Evet...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Siyasî boşluk değil, siyasî otorite boşluğu var.

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Her şey güzel; ama, Başbakan anlayamıyor.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Şimdi, değerli bir konuşmacı "bu bir hukuk hilesidir" diyor. Bakın, biz, buraya, size teklif getirdik; dedik ki, bu teklifi süratle görüşelim. Eğer siz, burada bir hakkı suiistimal etmemiş olsaydınız, o 51 maddeyi içeren İçtüzük değişikliği çıkmıştı...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Uzlaşma arayışı...

İSMAİL KÖSE (Devamla) -... ama, bir maddesi değiştirilerek çıkacaktı, onu da söyleyeyim. Yani, şu anda geri çektiğimiz madde...(FP sıralarından gürültüler) Evet... O, bir madde de değiştirilerek çıkacaktı. Yani, size o fırsatı vermezdik; onu bilin.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Haydi!.. Haydi!..

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Acaba?!. Acaba?!.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Dolayısıyla, siz böyle bir hakkı suiistimal edince, o zaman, demek ki, bugün bizim ihtiyacımız olan, zaman. Şimdi, biz bunu parça parça değiştireceğiz. Bugün, zamana ihtiyacımız var; bu zaman dolayısıyla...

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Bugün değiştirelim; buyurun, bugün değiştirelim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bir de, sokaktaki vatandaşımız, karnı aç, ekonomik yönden sıkıntıda olsa dahi, inancı dolayısıyla...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Kim bu hâle getirdi vatandaşı?!

SALİH SÜMER (Diyarbakır) - Ne verdin vatandaşa?!.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Malum, bizim insanımız Müslüman. Bu vatandaşımıza, burada İçtüzüğü görüşürken, ellibin defa buradan mesaj verdiniz...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Dini istismar etme şimdi, dini istismar etme!.. Kürsüde din istismarı yapmayın bakalım.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - İşte, o mesajı da buradan çıkarmak suretiyle, yüce milletimizin bu İçtüzük değişikliğiyle hiç alakası olmamasına rağmen, bu İçtüzükle hiçbir zaman uzaktan yakından ilgisi olmamasına rağmen...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Din istismarı yapmayın.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Sayın Nazlı Hanımefendi mi başörtüsünden bahsediyor, anlamadım; Nazlı Hanımefendi mi bahsediyor? (MHP sıralarından "Evet" sesleri) Tebrik ediyorum sizi, sizi tebrik ediyorum.

ÖZKAN ÖKSÜZ (Konya) - Senden daha iyi savunuyor, sen ne konuşuyorsun?! Senden daha iyi savunuyor.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Başörtüsüne sahip çıktığınız için, sizi tebrik ediyorum hanımefendi, teşekkür ediyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Siz de sahip çıkın o zaman; biz de sizi tebrik edelim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Burada, arkadaşlarımız, komisyon ve aynı zamanda Genel Kurul olarak yasama meclisini tarif ediyoruz; ama, bir şey daha söyledik; diyoruz ki, bir de gruplar var, gruplar... Bakın, bu çatı altında... Değerli arkadaşlarım, daha Parlamentonun ne olduğunu kavrayamamışız. Grup nedir?

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Hadi anlat da öğrenelim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Grup, her grup toplantısında, genel başkanların gelip, orada yarım saat, bir saat, birbuçuk saat konuşması demek değildir. O grup toplantısında, komisyonlarda hangi kanun görüşülüyorsa, o komisyonun ilgili ve yetkili arkadaşı çıkar grubun kürsüsüne, kendi grubundaki milletvekillerine bilgi verir ve bilgi vermek mecburiyetindedir.

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Bir sefer yapın da görelim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Nereden bilgilenecek; milletvekili komisyon üyesi dahi olmasa -ki, İçtüzüğümüze göre hakkıdır- gider, komisyonları takip eder, kanunları orada görür, orada öğrenir veya kendi grubundaki bu çalışmasında, normal grup toplantısının dışında olağanüstü grup toplantısı da yapar ve o grup toplantılarında bu kanun tasarı ve tekliflerinin mahiyetini öğrenir ve ondan sonra da buraya gelir. Burada, işte, geneli üzerindeki görüşmeleri dinler, onu dinledikten sonra da -maddelerin ne olduğunu

komisyonlarda öğrenir; grubundaki ilgili ve yetkili arkadaşlarından bu bilgileri alır ve- burada elini vicdanına koyarak, çıkacak olan yasaya da, maddelerine de oyunu verir.

Efendim, maddeler üzerinde niçin görüşülmüyor, niçin önerge verilmiyor? Biraz sonra iki tane daha önergemiz var; şimdiden müjdesini vereyim. Belki, biraz daha sesiniz fazlalaşacak...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Tüzüğü savunun efendim; hükümlere daha gelmediniz ki kardeşim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) -... ama, şunu söyleyeyim: Hiçbir zaman, bu, ayıplı bir demokrasi değildir. Ayıplı demokrasi dediğiniz zaman siz de içine giriyorsunuz, farkında değilsiniz. Evet...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Kardeşim, tüzüğü savunun. Siz, maddeleri savunamıyorsunuz, genel gerekçelerle geçiştiriyorsunuz.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Burada, üzülerek ifade ediyorum ve size yakıştıramadım Sayın İyimaya, ağzına yakıştıramadım; çünkü, mezun olduğumuz okul aynı orijinli. "Cibilliyetsiz" kelimesini kullanmandan dolayı ben size yakıştıramadım.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Ben demedim.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Size yakıştıramadım. (MHP sıralarından alkışlar)

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Çarpıtma!

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Çarpıtmayın Sayın Köse, çarpıtmayın.

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Onun için, değerli arkadaşlarım, şimdi, mesele şudur: Mesele...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Muhalefeti konuşturmamaktır, değil mi?!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Burada, bir "aygıt" denildi, "aygıt..." Değerli arkadaşlarım, düşünebiliyor musunuz; Sayın İyimaya, Yüce Meclisimizin değerli milletvekillerinin haysiyetiyle oynadı, farkında değil.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Ne haysiyeti kardeşim?!

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Ne demek istiyorsun?

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Aygıt ne demek biliyor musunuz? Aygıt, şu madene derler, buna... Bu, araç demektir, araç... Bu, eşya demektir. Bütün milletvekillerimi, kendisini de tenzih ediyorum. Hiçbir milletvekili eşya değildir; şuurlu, inançlı, Allah'ın yarattığı en mükemmel ve en istisnaî bir mahluktur, bir varlıktır. Bu insana siz "aygıt" demek suretiyle, bu insanın iradesinin başkalarının emrinde, yani hükümetin emrinde "orası ne diyorsa, buradan gelen geçiyor" şekliyle, bunu söylemek suretiyle bunu yapıyorsunuz...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Niye konuşturmuyorsunuz milleti, niye konuşturmuyorsunuz?! Niye milleti konuşturmuyorsun be?!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Değerli milletvekilleri, şimdi, işte, bundan sonra...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Rahatsız mı oluyorsun ben konuşunca?!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - ...bundan sonra, size, bilginizi, belgenizi ve görgünüzü, bugüne kadarki birikiminizi komisyonlarda aktarmak suretiyle, komisyonlarda değerlendirmek suretiyle, çok daha çalışabileceğiniz bir mekân tavsiye ediyoruz, bir mekânın önemini vurguluyoruz ve bugüne kadar kullanmadığınız, bugüne kadar tam anlamıyla idrak edemediğiniz bir mekânda bundan sonra bu verimli çalışmalarınızı yapacaksınız.

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Siz iktidar sahibisiniz, biz konuşamıyoruz!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Sözün kısası, zaten, arif olan milletimiz bizi anlıyor; o millet için, burada, bu zamanın değerlendirmesini yaptığımızı da biliyor...

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Haksızlık Sayın Başkan!

İSMAİL KÖSE (Devamla) - ...ve inanıyorum ki, yapacağımız çalışmaların da milletimize hayırlı olacağına inanıyorum ve bu teklifin, İçtüzükteki zamanlama meselesinin ülkemize, milletimize hayırlı olacağına inanıyorum; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Köse, teşekkür ederim.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Sayın Başkan... Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın İyimaya, buyurun efendim.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz... (MHP sıralarından "Geç otur yerine!" sesleri)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Mikrofonu açın Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun, dinliyorum; açarım mikrofonunuzu. Buyurun, sizi dinleyeyim. Nedir konu?

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Sayın Başkan, sayın sözcü, bana hiçbir şekilde ait olmayan "cibilliyetsiz" gibi ağır bir sözcüğü...

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Sen söyledin.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Ben ne dediğimi biliyorum; açıklayacağım.

...bana izafe etmek yoluyla, 69 uncu madde hükmü çerçevesinde sataşmaya karşı cevabın İçtüzük hukuku çerçevesinde koşulları doğmuştur; iki üç dakika lütfedin, cevap vereceğim efendim.

BAŞKAN - Sayın İyimaya, sizin...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Siz yoktunuz efendim.

BAŞKAN - Sizin konuşmanızı ben de dinledim, izledim. Siz, şu andaki anladığınız anlamda konuşmadınız; ben de onu biliyorum; ama, bu konuda açıklama hakkına sahipsiniz.

Yerinizden söz verdim, buyurun efendim.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Peki.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, niye kürsüde söz vermiyorsunuz.

BAŞKAN - Mikrofonu açtım efendim, açtım.

Buyurun, açıklayın efendim.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Fark etmez...

BAŞKAN - Açıklayın efendim, oradan da duyuluyor.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Tabiî... Tabiî...

BAŞKAN - Buyurun.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Sayın Başkan,

Yüce Parlamentonun değerli üyeleri; bütün kelimeleri, en ince detaylarıyla düşünerek kullanan bir arkadaşınızım. Kanunun, yerinde olmayan şekilde kullanılması... Yani, kanun diyorsunuz, tüzük diyorsunuz, ama, içine o kavramın anlamıyla bağdaşmayan kuralları koyarsanız, Sayın Aksoy, 158 sayfalık bir incelemesinde, bu gibi kurallara "cibiliyetsiz kurallar" demiştir dedim ve atıf yaptım, herhangi kimseye değil; ama, şu anda, Türkiye Parlamentosunun kendisinin hazırlamadığı ve önerge sahiplerinin hazırlamadığı ve hukuku kirleten bir odaktan bu kuralların hazırlandığını da açıkça ortaya koydum; bu adresi bulma borcu da, yasama yetkisini kullanan Parlamentonundur dedim.

Saygılar sunuyorum. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Konu aydınlanmıştır; teşekkür ederim.

Sayın Güneri, Sayın Ilıcak -özellikle Sayın Güneri için öncelikle söylemek istiyorum- sizin, kürsüde hatip konuşurken, yerinizden, devamlı ona müdahalenizi, çok açık ve yasal dayanaklarından da bahsederek, Grup Başkanvekiliniz biraz önce söylemişti; bunu, Yüce Meclis ve dinleyicilerimiz duydu. Şuradaki kürsüde konuşmacılara bu gibi müdahalelerde bulunmazsanız, konuştuğumuz konuyu, siz de, biz de, burada başka dinleyen izleyicilerimiz de daha iyi anlayacak, daha iyi tartışma ortamını yakalamış olacağız.

Sayın Ilıcak, zatıâliniz için de aynı şeyi söyleyeceğim. Oradan yapmış olduğunuz müdahaleleri dikkatle izledim; hepsini, Grup Başkanvekiliniz söyledi. Elbette ki, bu gibi görüşmelerde, bazen asabımıza hâkim olamadığımız anlar oluyor...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Asap meselesi değil Sayın Başkan...

BAŞKAN - Ama, bunların konuşma yeri...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Parlamenterin müdahale hakkı vardır.

BAŞKAN - Sayın Ilıcak, bunların konuşma yeri, bulunduğunuz yerden kürsüye hitaben bağırıp çağırmak değil. Söz isterseniz, usulümüz çerçevesinde, varsa verilir ve sonuna kadar da hakkınızı kullanırsınız. (MHP sıralarından alkışlar)

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Parlamentoda müdahale hakkı vardır.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkanım, konuşma hakkımızı kesiyorsunuz.

BAŞKAN - Lütfen, İçtüzüğümüzün 68 inci maddesini uygulamaya bizi zorlamayın; görüşmelerimizi usul ve adap içerisinde yürütelim.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Ona gerek kalmayacak ki bu tüzük değişikliği geçerse, 68'e gerek kalmayacak ki...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Grup Başkanvekili.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, burada üç parti yetkilisi konuştu, sözcüsü konuştu MHP'den önce. Anavatan Partisi sözcüsü konuştu, Doğru Yol Partisi sözcüsü konuştu, Fazilet Partisi sözcüsü konuştu. Hiçbir partinin sözcüsü, bu kürsüde, başörtü meselesini konuşmadı, başörtü meselesini açmadı, başörtü istismarı yapmadı; ancak, başörtü istismarı, dördüncü konuşmacı tarafından yapıldı; sanki muhalefet partileri burada başörtüsü istismarı yaptı, kendileri de başörtü meselesini çözdü gibi. Milliyetçi Hareket Partisine olan saygımdan, düşündüklerimi söylemek istemiyorum. Milliyetçi Hareket Partisini tanıyorum; izah edemediklerini Sayın Köse'ye konuşturuyorlar burada. (FP sıralarından alkışlar)

Türkiye'de başörtüsü sorunu vardır. Marmara Üniversitesinin önünde hâlâ öğrenciler coplanmaktadır...

YUSUF KIRKPINAR (İzmir) - Sizin yüzünüzden...

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - MHP de başörtüsü meselesini çözmemiştir.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim, konu aydınlanmıştır.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - MHP'nin başörtüsü meselesini nasıl çözdüğünü milletimiz biliyor.

BAŞKAN - Konu aydınlanmıştır; teşekkür ederim efendim... Teşekkür ederim...

Şimdi konuşma sırası, Demokratik Sol Parti Grubu adına, İstanbul Milletvekili Sayın Necdet Saruhan'da.

Buyurun efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

DSP GRUBU ADINA NECDET SARUHAN (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Demokratik Sol Parti Meclis Grubu adına ve şahsım adına Yüce Heyetinize saygılarımı arz ederken, çok elim bir olay sonunda kaybettiğimiz Sayın Gaffar arkadaşımıza ve şehit olan diğer emniyet mensuplarımıza Allah'tan rahmetler diliyorum, şehit yakınlarına başsağlığı diliyorum, ulusumuzun başı sağ olsun.

Değerli arkadaşlarım, bizler, ülkemizi bugüne getirene kadar binlerce şehit verdik. Türkiye'nin bölünmez bütünlüğü için, halkımızın dirliği ve güvenliği için, gerekirse biz milletvekilleri de dâhil olmak üzere binlerce şehit vermeye hazırız. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, Anayasamızın 95 inci ve yine geçici 6 ncı maddelerinde, İçtüzüğün nitelikleri ifade edilmiş bulunmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin İçtüzük hükümleri, diğer parlamentolarda olduğu gibi, bu Meclisin sessiz anayasalarıdır, iç anayasalarıdır; diğer bir deyişle, usul kanunlarıdır.

Malumlarınız, hukukta en zor şey, usul yasalarını yapmaktır; ancak, usulün olmadığı bir yerde, hukukun esasından bahsetmek de mümkün değildir. Bu nedenle, 1982 Anayasamızın yürürlüğe girmesinden sonra, yine Anayasa hükmümüze göre, bizler, 1961 Anayasası ile 1982 Anayasası arasındaki farklılıklar nedeniyle, 19 uncu Yasama Döneminde, İçtüzükte bazı değişiklikler yapmaya gayret ettik; ama, maalesef, bu değişiklikler kadük kaldı.

Bilahara, 20 nci Dönem yasama organımız, İçtüzükle ilgili, şu anda mevzuatımızda bulunan, uyguladığımız içtüzük değişikliklerini getirdi; ama, bunlar 1982 Anayasasındaki değişiklik düşüncelerimiz nedeniyle, bugünün koşullarında yeterli görülmemeye başlandı ve 21 inci Yasama Döneminde, kendilerine huzurlarınızda teşekkür etmeyi bir borç bildiğim alt komisyon üyesi arkadaşlarım tarafından, sanıyorum 51 maddelik yeni bir İçtüzük değişiklik teklifi hazırlandı. Ancak, bu İçtüzük değişiklik teklifinin, 13 maddesini geçirdik; ama, maalesef, mevcut İçtüzüğümüzdeki engeller nedeniyle bunu tamamlamak nasip olmadı.

Biraz evvel, bir konuşmacı arkadaşım, bu 8 maddelik, ki, 2 maddesinden biri yürürlük biri yürütmedir; dolayısıyla, 6 maddelik içtüzük değişiklik paketini getirmenin bir hukuk hilesi olduğunu söylediler. Ben, sayın arkadaşıma katılmıyorum; bu, olsa olsa, bir hukuk boşluğunu doldurma gayretidir. O nedenle de, teklifi getiren sayın grup başkanvekillerime, bu boşluğu, geçici bir dönem için olsa bile, doldurmaya çalıştıkları için teşekkür ederim.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Muhalefeti konuşturmamak, hukuk boşluğunu doldurmak mı oluyor?! Muhalefetin sesini kesmek, hukuk boşluğunu doldurmak mı oluyor?!

NECDET SARUHAN (Devamla) - Şimdi, sevgili arkadaşlarım, benden önceki konuşmacıların tümü eski parlamenterler idi. Bendenizin örgütte siyasî deneyimim çok uzun; ama, Parlamentoya ilk defa bu yasama döneminde geldim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Hoş geldiniz.

NECDET SARUHAN (Devamla) - Eğer, benim konuşmam sırasında, konuşmamı, böyle, sözlerinizle kesmeye çalışırsanız, açık söyleyeyim, ürkerim, konuşamam, konuşmam. Eğer konuşmazsam, bu da, sayın muhalefetin her zaman vurguladığı "bu kürsü, konuşulacak yerdir" düşüncesiyle tenakuz teşkil eder. O zaman, lütfen beni ürkütmeyin, konuşayım arkadaşlar. (DSP sıralarından alkışlar)

ASLAN POLAT (Erzurum) - Siz, sesimizi kesiyorsunuz. Getirdiğiniz teklifle, muhalefetin sesini kesiyorsunuz sayın konuşmacı; onu açıklayın.

NECDET SARUHAN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, biraz sonra anlatacağım.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Anlatın, anlatın...

NECDET SARUHAN (Devamla) - Biraz müsaade buyurursanız ve hemen sırası gelmişken, Sayın Erzurum Milletvekilime şunu anımsatmak istiyorum: Dün akşamki konuşmaları sırasında, özellikle Demokratik Sol Parti sıralarına döndüler ve kendisini dinlemelerini, dinlerlerse çok güzel şeyler öğreneceklerini söylediler. Demek ki, arkadaşlarım, bu kürsüde, ben, değil 20 dakika, 200 dakikada konuşsam, beni arkadaşlarım dinlemeyecek olurlarsa hiçbir yararı yok; arkadaşlarım, üzülerek bunu yine söyleyeyim.

Ben, çok kısmetli bir milletvekiliyim herhalde, şu kürsüye; ne zaman nasip oldu çıktım ise, Genel Kurulumuz bir hayli kalabalıktı ve şimdi, yine, sevinerek, iftiharla söylüyorum, beni dinleyen 2 sayın muhalefet partisi başkanımız da buradalar, bu bir şans.

Arkadaşlarım, iki gün önce bir olay yaşadık; Mecliste toplantı yeter sayısını bulamadık, yani 184 kişiyi bulamadık ve birleşime ara vermek zorunda kaldı Başkanımız. Arkadaşlarım, eğer biz, Genel Kurula gelmeyeceksek... Ki, geçen sene yapılan devam çizelgesinde -bendeniz, anımsarsınız, altı aylık süreyle, bu Meclise koltuk değneğiyle geldim- o listede beşinci sıradaydım, grup başkanvekilleri de dâhil; ama, arkadaşlarım, ben, bu kadar devamlı olmama rağmen, mevcut Parlamentomuzdaki arkadaşlarımın maalesef üçte biriyle tanışma onurunu yakalayamadım. Eğer, bizler, Genel Kurula gelmeyeceksek veya Genel Kurula geldiğimiz zaman, konuşmacı

arkadaşımızı dinlemek yerine, kulislere çıkıp oturmaya tercih edeceksek veya Genel Kurul salonunda telefonla görüşmeleri yeğleyeceksek, burada hangi arkadaşımız ne kadar konuşursa konuşsun, hiçbir önemi yok arkadaşlarım.

Değerli arkadaşlarım, Meclisteki çalışmaların temelinde, bugün, tüm Batı devletlerinde, demokratik ülkelerde olduğu gibi, çalışmaların asıl temeli komisyonlardır ve enteresan bir şey söyleyeyim, malumlarınızdır bu -rakamda yanılabilirim- Amerika Birleşik Devletlerinde, her milletvekilinin 22 danışmanı, Avrupa'da, pek çok ülkede de, her milletvekilinin 16 danışmanı vardır; bizim, l'er danışmanımız var. Üzülerek belirtmek istiyorum, bunların çoğu, ya gelen misafirlerimizi terminallerden alıp getiriyorlar ya onların hastaneye gitmesini sağlıyorlar ya da bazı arkadaşlarımızın araçlarının sürücülüğünü yapıyorlar.

Arkadaşlarım, bu şekilde, hazırlanan tasarılar... Ki, bu arada hemen değinmek istiyorum; Bakanlar Kurulundan gelen kanun tasarılarında da büyük eksiklikler var; oradaki bürokrat arkadaşlarımız yeterli düzeyde değil, katılıyorum; ama, biz, komisyonlarda, çok güzel şeyleri tartışıyoruz. Bendeniz, şu an, Anayasa Komisyonundayım. Ben, o komisyonda, Sayın Ahmet İyimaya arkadaşımdan, Sayın Malkoç'tan, Sayın Kamalak Hocamdan, pek çok şey öğreniyorum; en azından, hukuk bilgilerimi tazeleme ve hukuk nosyonumu genişletme şansını yakalıyorum. Orada, iletişimler doğuyor; birbirimizi tanıyoruz ve bu ülke için neler yapılması gerektiğine dair, birlikte karar vermeye çalışıyoruz. Eğer, biz, komisyonlardaki çalışmalarımızı daha artırır ve gerçeği gibi yaparsak; her siyasî parti, komisyona göndereceği arkadaşları uzman arkadaşlarımızdan seçer gönderirse ve o arkadaşlarımızı, demokratik anlayışa göre, bürokrat, sekretarya ve uzmanlarla da destekleyecek olursak, biz, mükemmel kanun teklifleri hazırlarız; bakanlıklardan, Başbakanlıktan gelen kanun tasarılarının üzerinde çok güzel düzenlemeler yaparız ve Türkiye Büyük Millet Meclisi de, halkın benimseyeceği mükemmel yasaları çıkarır.

Değerli arkadaşlarım, elbette, yasaların çok hızlı çıkarılması bir beceri değil; önemli olan, hem iyi üretken olacaksınız hem de halkın tasvip ettiği, kamuoyunun tasvip ettiği yasaları çıkaracaksınız.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Bravo...

NECDET SARUHAN (Devamla) - Ancak, sayın milletvekilleri, bizim, şu andaki İçtüzüğümüzle, 3 maddelik bir yasayı çıkarabilmemiz için -ki, bu, milletlerarası sözleşme de olabilir, en rahat geçenlerden biri de budur- yaklaşık, tüm siyasî partilerimiz ve hak sahibi olan milletvekili arkadaşlarımız konuşursa, 6-7 saate ihtiyacımız vardır. İçtüzüğümüze göre, Meclis, haftada bir gün veya birbuçuk gün yasama görevini yürütüyor. Dolayısıyla, bizim, haftada, ancak 3 maddelik bir yasa yapabilme hakkımız doğar.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Uzatıyorsunuz!..

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - 200 maddelik tasarı 2 saatte geçti buradan...

NECDET SARUHAN (Devamla) - Arkadaşlarım, arz edeceğim... İzin verin lütfen...

Oysa, önümüzde, 1030 maddelik bir Medenî Yasa, 500 maddeye yakın bir Ceza Yasası değişikliği...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Uzlaşmayla...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Uzlaşmayla çıksın...

NECDET SARUHAN (Devamla) - ...98 maddelik Avukatlık Yasası değişikliği gündemde bekliyor ve yine, en önemlisi, yüzlerce maddeyi aşacak bir yerel yönetimler yasası var.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Muhalefet konuşmasın!..

NECDET SARUHAN (Devamla) - Bunlarla ilgili, konuşma haklarımızı İçtüzükteki biçimde hepimiz kullanırsak, hele hele, yarın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çatısı altına 5 değil de 10 siyasî partimiz girerse, yıllarca, bir yasa çıkarmamız mümkün değil.

Bendeniz Rize kökenliyim. Rize'de, bir sempozyuma katıldım Sayın Bekâroğlu'yla beraber; yine, İstanbul'da, yerel yönetimlerle ilgili bir toplantıya katıldım. Rize'de, bu toplantılarda, Rize üniversitesi yasasının bir an evvel çıkarılmasını istediler benden; İstanbul'da da, yerel yönetimler yasasının çıkarılmasını istedi muhtarlarımız; ama, arkadaşlar, onlara, üzülerek, ne Rize üniversitesi yasasının ne de yerel yönetimler yasasının, mevcut tüzükle bir veya iki seneden önce çıkamayacağını, belki de kadük kalacağını söylemek zorunda kaldım.

SALİH KAPUSUZ (Kayseri) - Hükümet istiyor mu sayın sözcü?..

NECDET SARUHAN (Devamla) - Şimdi, arkadaşlarım, en iyiyi üreteceğiz; ama, en iyiyi üretirken, bunun yanına hızı da katacağız. Hızlı olmak kaliteyi düşürür diye bir şey yok arkadaşlarım. Bugün, Ankara'dan İstanbul'a bir tren 12 saatte gidiyor, hızlı trenle 3 saatte giderseniz, kaliteyi düşürmez, aksine artırırsınız. Bir de, Türkiye, milletlerarası bir sürü sözleşmenin altına imza atmış durumda. Bizler, Avrupa Birliğine girmek istiyoruz. Bizim, dünya standartlarına, milletlerarası hukuk normlarına ulaşmamız gerekiyor, hukuk reformu yapmamız gerekiyor; ama, o hukuk reformunun temelinde, bütün Batı demokrasilerinde olduğu gibi, hızlı çalışmak da yatıyor. Ben, her hızlı çalışmanın zarar getireceği kanaatinde değilim.

Yine, arkadaşlarım, İçtüzükte en mükemmelini yapmak mümkün mü; bence şöyle değil: Malumunuz, bir uzlaşma, uyum komisyonumuz vardı; Anayasanın yaklaşık 20 maddesini değiştirmeyi düşünüyorduk. Sanıyorum

bugün, aynı Anayasamızın toplantı ve karar yeter sayısına ilişkin maddesini de, eğer böyle devamsızlıklarımız sürerse, mecburen, anayasa değişikliğiyle düzelteceğiz. Biz, madem anayasa değişiklikleri yapmayı düşünüyoruz arkadaşlarım, Tüzüğümüzü de, Anayasa gereği yapacağımız o değişikliklerle bütünleştirmek, o uyumu sağlamak zorunda olduğumuza göre, ne yapacağız; önce anayasa değişikliğini halledeceğiz, sonra çok detaylı, yaptığımız o değişikliklerle de koşut olan, onlara paralel olan yeni bir tüzük çıkaracağız.

Biraz evvel, sanıyorum Sayın Kamer Genç arkadaşım, Anayasa Komisyonunda neden bu iki teklifin birlikte mütalaa edilmediğini söylediler. Arkadaşlarım, İçtüzüğün 35 inci maddesinde, Anayasa Komisyonu veya diğer komisyonlar birbiriyle ilintili bulunan kanun tekliflerini veya tasarılarını birleştirebilirler deniliyor. Burada bir ihtiyarîlik var; yani, buna mecbur değil; bu bir. İkincisi, Anayasa Komisyonunda hiçbir arkadaşımızdan böyle bir öneri de gelmedi; gelseydi, belki de memnuniyetle ikisini birleştirir, bir arada görüşülmesine karar verirdik.

Yine, arkadaşlarım, Anayasa Komisyonunun toplantısıyla ilgili başka bir üzüntümü arz etmek istiyorum. Muhalefet partilerine mensup bazı arkadaşlarımız, komisyonda -haklı olabilirler- sinirlendiler ve maddelere geçildiği zaman salonu terk ettiler.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Protesto ettiler.

NECDET SARUHAN (Devamla) - Arkadaşlar, buna hakları yok. Ben, orayı terk eden arkadaşlarımdan bir şeyler öğrenmek ihtiyacındayım. Ben soracağım, karşımdaki arkadaşım -muhalefette olabilir, Meclis dışında olabilir, halktan birisi olabilir- bana bilgi verecek.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Yahu, Genel Kurulda konuşturmuyorsunuz!..

NECDET SARUHAN (Devamla) - Yüce dinimiz, bildiğinizi öğreteceksiniz diyor arkadaşlarım. Oturacağız, kavga etmeden, uzlaşarak...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Nasıl uzlaşacağız, konuşturmuyorsunuz ki!

NECDET SARUHAN (Devamla) - Hukukta kesin doğru yok, doğruları bulma gayreti var. Ben yanlış düşünebilirim ve burada isim vererek söylüyorum, Sayın Ahmet İyimaya'nın anayasa konuşmalarından zevk alıyorum, bilgi alıyorum.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Ama, alamayacaksın artık, konuştur-mayacaksın...

NECDET SARUHAN (Devamla) - Şimdi, arkadaşlarım, biraz evvel de anlattım ve izin verirseniz, maddelere -maddeler üzerinde arkadaşlarımız konuşacaklar, onların haklarına fazla tecavüz etmek istemiyorum- kısaca değineyim.

Şimdi, yapılan bu değişiklik 8 madde; zaten, bunun 2'si yürürlük ve yürütme; onun dışında kalan maddelere kısaca bir göz atarsak: 1 inci maddede soru-cevap müddeti 10 dakikayla sınırlandırılıyor. Arkadaşlarım, bugün, zaten, bunu 20 dakika olarak yapıyoruz; ama, yine bir anımı anlatarak söylemek istiyorum: Sanıyorum dün akşam veya evvelki akşamdı, Sayın Kamer Genç bakanımıza bir soru sordular. O arada, bakanımız meşguldü ve Sayın Kamer Genç de haklı olarak sinirlendiler, başkanımıza hitaben "bakan beni dinlemiyor" dediler; başkanımız da "bir kulağı sizde" deyince, Sayın Kamer Genç "o halde, son söylediğim üç kelimeyi söylesin" dediler, bakanımız cevap veremedi. Arkadaşlarım, önemli olan, birbirimizi dinlemek. Dolayısıyla, soruyu soruyorsunuz -hiç kimseyi tenkit etmiyorum- ama, önce bir yorum getiriyoruz; o yorumu getirirken, başka arkadaşlarımızın -muhalefetten olabilir, iktidardan olabilir- soru sorma haklarını da sınırlıyoruz, ondan sonra soruyu soruyoruz ve bakan, eğer gerek duyarsa "yazılı yanıt vereceğim" diyor; burada sorulan soru da, o an için hiçbir değer ifade etmiyor.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Niye rahatsız oluyorsunuz başkalarının konuşmasından?!

NECDET SARUHAN (Devamla) - Yine, 79 uncu madde değiştirilerek, raporların okunmaması getirilmiş.

ASLAN POLAT (Erzurum) - O bir şey değil, onu anlıyoruz.

NECDET SARUHAN (Devamla) - Arkadaşlarım, ben, iki yıldır, Parlamentoda komisyon raporlarının okunmasına karar verildiğini görmedim. Şimdi, okunmazsa ne olur; bize, Divan, kitapçıkları dağıtıyor; burada, komisyonların raporları var. Milletvekili olarak bizler, biraz zahmete katlanıp, o kitapçıkları yarım saat önce alıp okumak istesek veya görüşmeler arasında okumak istesek bunu hallederiz; bunun bir mahzuru olduğu kanısında değilim.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Tamam, ona itiraz eden yok.

NECDET SARUHAN (Devamla)- Yine, arkadaşlarım konuşurken görüşme usulünde değişiklikler geldiğini belirttiler. Muhalefetin orada haklılığı olabilir; ama, hiçbir parti, iktidardaki yerini garanti görmemeli; bugün biz iktidardayız, yarın muhalefette olabiliriz; sizler orada olabilirsiniz; bu, demokrasinin en doğal sonucu.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Biz de onu söylüyoruz.

NECDET SARUHAN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, şu tekliflerin ikisini de inceledim, muhalefeti susturmak amacıyla yapılmış bir şey olduğuna. İnanın, bu konuda bazı anayasa profesörlerini de arayarak, bilgilerini istedim.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Ciddi misin?!

NECDET SARUHAN (Devamla)- Ciddiyim...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Yemin et!

NECDET SARUHAN (Devamla) - Ciddiyim arkadaşlarım; çünkü, buradaki konuşmalarla...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Yemin et, kabul edeceğim.

NECDET SARUHAN (Devamla) - Bakın, şu an Mecliste 200 kişi var mı?.. Beni dinlemeyen 300 arkadaşım Meclisin dışında; konuşsam ne olacak, konuşmasam ne olacak!

Yine, arkadaşlarım, bu temel kanunlar konusu var. Burada, beşte 3 çoğunlukla teklif getirilebiliyor; bu rakam da 330; 330 oyla, neredeyse anayasa değişikliği yapabiliyoruz. Dolayısıyla, o rakamın, o oranın bulunması hâlinde, müsaade edelim, bütün dünyada olduğu gibi, biz de, o temel yasaları pratik biçimde geçirelim.

Bir örnek vermek istiyorum arkadaşlarım. İtalya Parlamentosunda, komisyonların, bazı konularda yasa yapma hakları var. Amerika'da, bütün yükü komisyonların üzerine aktarmışlar, neredeyse, komisyondan gelen tasarılar, teklifler, olduğu gibi çok pratik sürede geçiyor.

Her partiden bir arkadaşımızla birlikte Kudüs'e bir geziye gitmiştik, orada parlamentoyu izleme şansını bulduk. Arkadaşlarım, konuşmacıya üç veya üçbuçuk dakikalık konuşma hakkı tanımışlar; ama, başka bir şey dikkatimi çekti, milletvekili koltuklarının arkasında locamsı yerler var ve orada da bir sürü insan var; konuşacak olan milletvekiline veya dinleyen milletvekillerine devamlı olarak yazılar getirip götürüyorlar, kulaklarına bir şeyler fısıldıyorlar; sonra anladım ki, bunlar onların danışmanıymış -nasıl burada bakanlarımızın yanında bürokratlar oturuyorsa- onlara yardım eden kişilermiş. Arkadaşlarım, bunu yapmak zorundayız.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Öyle bir şey getirseydiniz kabul ederdik.

NECDET SARUHAN (Devamla)- Arkadaşlarım, bir de 83 üncü madde yürürlükten kalkmış. Burada bir kanun maddesinin önce görüşülmesi veya sonra görüşülmesi fazla bir değer zaten ifade etmiyordu, ki, biz, Anayasa Komisyonunda tartışma yaparken, birbirimize uyumlu davrandık; tabiî, haklı olarak farklı fikirler de çıktı.

Netice olarak şunu söylemek istiyorum: Bu İçtüzük, içtüzükte değişiklik yapma hakkımızı frenlemiyor. Şu anda komisyon tarafından geri çekilmiş olan içtüzük değişikliği, gönlüm ister ki, anayasa değişiklikleri de yapıldıktan sonra daha detaylı bir biçimde Genel Kurula sunulsun; ama, uzlaşmadan geçerek sunulsun.

Arkadaşlar, demokrasinin en güzel yolu uzlaşma; biz, Demokratik Sol Parti olarak bunu yapmaya uğraştık. Ben açık söylüyorum, vatandaşıma da açığım, milletvekilime de açığım, profesörüme de açığım; lütfen, bilmediklerimi bana

anlatsınlar, onlara teşekkür ediyorum, etmeye de devam edeceğim. Bize birçok faks geliyor, kanun yapılırken görüş belirten bilgiler geliyor; ben otuz yıllık avukatım; ama, bazen, o bilgileri gördüğümde hayranlık duyuyorum.

Arkadaşlarım, her şeyi biz bilmiyoruz, Parlamento da bilmiyor.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Liderler biliyor, liderler.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NECDET SARUHAN (Devamla)- Başkanım, çok kısa bir süre rica edeceğim.

BAŞKAN - Sayın Saruhan, 1 dakika ilave ettim; buyurun efendim.

NECDET SARUHAN (Devamla)- Sayın arkadaşlarım, biz 70 milyonluk bir ülkeyiz; gönlüm ister ki, yapacağımız her yasada, atacağımız her adımda, halkımın emeği olsun, halkımın düşüncesi olsun.

Netice olarak şunu söylüyorum: Bir şeyler yapmak, hiç değilse, hiçbir şey yapmamaktan iyidir. Gelin, şu 6 tane maddeyi geçirelim; ama, ileride de Türkiye Büyük Millet Meclisine yakışır bir biçimde mükemmel bir içtüzük yapalım; biz Batı demokrasilerinden örnek almaya çalışırken, onlar bizden örnek alsın diyor, hepinize sabrınız için teşekkür ediyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, içtüzük değişikliği hakkında gruplar adına yapılacak konuşmalar tamamlanmıştır.

Şimdi sıra, şahısları adına yapılacak konuşmalara gelmiştir.

Şahısları adına söz isteyenlerin isimlerini okuyorum: Erzurum Milletvekili Sayın Lütfü Esengün, İstanbul Milletvekili Sayın Osman Kılıç, Erzurum Milletvekili Sayın Aslan Polat, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç, İstanbul Milletvekili Sayın Masum Türker, Adana Milletvekili Sayın Yakup Budak.

Ancak, bu arkadaşlarımızdan ikisine söz verilebilecektir. Konuşma süreleri 10'ar dakikadır.

İlk söz, Erzurum Milletvekili Sayın Lütfü Esengün'ün.

Buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

LÜTFÜ ESENGÜN (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum. İçtüzük değişiklik teklifi hakkında kişisel düşüncelerimi, görüşlerimi, daha doğrusu endişelerimi dile getirmek üzere huzurunuzdayım.

Değerli arkadaşlar, bu içtüzük değişiklik teklifini -samimî olarak ifade edeyim- okuduğum zaman, böyle bir teklif nasıl verilir diye gerçekten hayret ettim. Böyle bir teklifi Meclise, hele de Genel Kurulun huzuruna kadar

getirmek, büyük bir talihsizliktir. Ben, böyle bir değişikliği savunmak bir tarafa, teklif etmeyi dahi, demokrasiye inanmamakla bir tutuyorum... (FP sıralarından alkışlar) ...ama, biraz evvel, teklif sahibi sayın sözcüleri dinleyince, baktım ki, endişelerimde pek haklı değilim; bu kafadan ancak böyle bir teklif çıkar!.. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli arkadaşlar, biraz evvel burada dinledik; iktidar partilerine mensup sözcülerin bir tek savunması var: "Zamanı iyi kullanalım." Nice zamanlar boşa gitti. Bu sene, şu Mecliste, 1 Ekimde açıldıktan ta kasım ayı sonuna kadar, hiçbir yasa tasarısı veya teklifi görüşülmedi, günlerimiz boşa gitti; ama, iktidar partileri, hükümet, Meclisi çalıştırmak isteği zaman, gece 24.00'lere kadar çalıştık. 24.00'e kadar da çalışırız, sabahlara kadar da çalışırız; yeter ki, sizin Meclise getirecek tasarınız olsun, gerçekten milletin dertlerini giderecek yasa tasarılarınız olsun.

Değerli arkadaşlar, ben, Sayın Başkanla ilgili bir düşüncemi de müsamahalarına sığınarak arz edeceğim. Bugün, birleşim başlarken, Sayın Sökmenoğlu Başkanlık kürsüsünde idi, sonra değişiklik yapıldı, Meclis Başkanımız Meclisi yönetmeye başladı. Biraz sonra önergeler görüşülecek. Önergeler görüşülürken, Meclis Başkanlığı adına düşünce ifade etmek üzere yine Sayın Sökmenoğlu'na söz düşecek. Yanılıyor olabilirim ama kişisel kanaatim, Sayın Başkanın, komisyon sıralarında oturması daha münasip olurdu. Meclis adına söz söylemek ve önergeler, özellikle muhalefetten gelen önergeler üzerinde görüş beyan etmek üzere Sayın Başkanın, komisyon sıralarında olması daha münasip olurdu; bir. İkincisi; Sayın Sökmenoğlu'na saygımız var; ama, niye orada mesela bir Fazilet Partili Meclis Başkanvekili oturmuyor diye de haklı olarak hatırımıza geliyor.

Değerli arkadaşlar, bu içtüzük değişikliği, gerçekten bir faciadır, bir fecaattir. Bunun, komisyon tarafından mı olur, teklif sahipleri tarafından mı olur bilmiyorum, ama, görüşmeleri tamamlanmadan geri çekilmesi lazımdır; böyle bir içtüzük, Osmanlı'nın Meclisi Mebusanında dahi yoktur. (FP sıralarından alkışlar) Meşrutiyet Meclisi, Cumhuriyet Meclisi değil... Meşrutiyet Meclisinde dahi böyle bir içtüzük uygulanmamıştır.

Bu içtüzük değişikliği neyi getiriyor hatırımıza, 12 Eylülün Millî Güvenlik Konseyinin aldığı kararları, çıkardığı kanunları. 5 kişi bir araya gelecek, imza atacaklar, müzakere yok, milletin bilgisi yok, millete danışma yok; biz yaptık, böyle oldu!.. Bu içtüzük değişikliği gerçekleşirse, olacak olan budur; çoğunluğun azınlığa tahakkümüdür; muhalefeti yok saymaktır, muhalefeti boğmaktır.

Sayın Başkan, siz, Başkan sıfatıyla, muhalefetin de hakkını hukukunu korumak mecburiyetindesiniz. Bu içtüzük değişiklik teklifi verildikten sonra, komisyonda görüşülürken, buraya gelirken, acaba, Meclisin hukukunu,

muhalefetin hakkını savunmak durumunda olan Meclis Başkanımızın tavrı ne oldu diye hep düşündüm; ama, şimdi görüyoruz ki, bu, sıradan bir yasa teklifi gibi, yasa tasarısı gibi görüşülüp Meclisten çıkacak; çoğunluğuna güvenerek, iktidar partileri, bu hatayı yapacaklar.

Değerli arkadaşlar, bundan kimseye hayır gelmez. Bugün iktidarda olanlar, yarın, muhalefette olacaklar. Düşünün şöyle beş on sene evvelini: Üçte 2'ye yakın çoğunluğa sahip olan Anavatan Partisi, bugün, Mecliste dördüncü sırada. Milliyetçi Hareket Partisi 19 uncu Dönemde vardı 19 kişiyle, 20 nci Dönemde yoktu, şimdi var; ama, sonrası ne olur, Allah bilir! DSP, 19 uncu Dönemde 3 kişiydi; Sayın Ecevit, Sayın Özkan ve bir başka milletvekili arkadaşıyla Meclisin arka sıralarında otururdu ve bizden de, sık sık, kişisel sözlerimizi ödünç alırlardı; beraber muhalefetteydik, Sayın Ecevit'e olan saygımızdan dolayı, kişisel sözlerimizi de verirdik; şimdi, birinci partisiniz; ama, bir dahaki seçimde ne olacağınız sizin de belli değil! (DSP sıralarından "Yine birinci partiyiz", FP sıralarından "Olmayacaksınız" sesleri)

Değerli arkadaşlar, ben, şunu samimî olarak dile getiriyorum: Bugünün şartlarını düşünerek, hep iktidarda kalacağını zannederek, bu hataların içine düşmeyin. Bu Meclis varsa, muhalefetiyle var. Bu Meclis olacaksa, demokrasi olacaksa, muhalefetin sesiyle olacak. Muhalefet, isteklerini komisyonda dile getirsin gibi bir mazerete sığınmayın; komisyonların nasıl çalıştığını biliyoruz. İhtisas komisyonu olmasına rağmen, hesabınıza gelmeyen, söz tutmayan komisyon başkanlarını nasıl değiştirdiğinizi biliyoruz. Komisyonlarda, yine, söz tutmayan üyelerin nasıl al aşağı edildiğini, komisyonlarda ikna odalarının nasıl kurulduğunu, başbakanlardan, başbakan yardımcılarından özel talimat getirilerek nasıl yasaların yapıldığını hep beraber görüyoruz.(FP sıralarından alkışlar) Onun için, gelin, aklıselimle düşünün, sağduyuyla düşünün; bugünün yarını da var, bu sıralar hiç kimseye kalmaz.

Sayın Köse'nin savunması neydi, daha çok, verdiği teklifi: "Efendim, zaman, zaman, zaman..." Geçenlerde, Ağrı Milletvekilimiz Sayın Seven "Ağrı'ya üniversite kurulmazsa, kendimi yakarım" demiş; kendinizi yakmaya lüzum yok kardeşim, getirin kanun teklifini, destek verelim, çalışalım gece saat 12'lere kadar, hem Ağrı'ya üniversite kuralım -bölgem olduğu için söylüyorum- hem Erzincan'a üniversite kuralım. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Çorum, çoktan beri, yıllardan beri, üniversiteyi hak etmiş; ama, Meclise gelmiyor. Meclise ne geliyor, durun, onu söyleyeyim; bu İçtüzük değişiklikleri niçin yapılıyor: Değerli kardeşlerim, bu millet, size, götürün bu emaneti, bu işleri IMF'ye teslim edin diye rey vermedi; şu derdimizi halledin, şu ekonominin, pahalılığın üstesinden gelin diye, size, güvenerek rey verdi, oy verdi, destek verdi, siz de, aldığınız emaneti, doğru götürüp IMF'ye o Cottarelli denen adama teslim ettiniz.

Ek Niyet Mektubu İzleme Formu... Ek niyet mektubu verilmiş, onun da izleme formunda bakın ne diyor: 30 Ocak 2001 gününe kadar tütün kanununun çıkarılmasının son günü. Sonra elektrik piyasası kanunu Meclisten geçecek, Ocak 2001. Yine, aynı ay içerisinde, ay sonuna kadar kamu iktisadî teşebbüslerine ilişkin kanun çıkarılacak. Nisan ayında ne olacakmış; Merkez Bankası kanununun çıkarılmasının son günü. 30 Nisan, iyi bilin, bakın, bu size verilmiş talimattır, dikkat edin.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Emir, ciro...

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - 15 Mart 2001, şeker kanunu Mecliste onaylanacak. Değerli kardeşlerim, ben bunu okurken, gerçekten, kanıma dokunuyor, kanıma dokunuyor. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Böyle bir takvimi, böyle bir vaadi, Meclis adına, hiç kimse, ne Cottarelli denen o adama ne IMF'ye vermemeli. Bu milletten siz böyle mi emaneti aldınız? Bu emanetin hakkı böyle mi yerine gelecek? Onun için, İçtüzük değişecek, IMF'ye verdiğiniz bu sözler günü gününe yerine gelecek, Cottarelli gelecek her gün bir bakanın ensesinde dikilecek, bu iş ne oldu, şu iş ne oldu...

Bakın, samimî söylüyorum, bizim, millet olarak, Türkiye olarak, Cenabı Hak'kın verdiği bütün zenginliklerle ne IMF'ye ne Cottarelli'ye muhtaç olmadan ayakta durmamız, gelişmemiz, büyümemiz, dünyanın en büyük on ülkesi arasına girmemiz pekâlâ mümkün; ama, ne yapalım, işte, 54 üncü hükümet bitti, 55,56,57... IMF'ye mahkûm hâle getirdiniz. Şimdi de, IMF'nin hizmetine Meclisi sokmaya çalışıyorsunuz. Bu Meclis, ne IMF'nin, ne Cottarelli'nin ne de bir başkasının emrine de girmeyecek, talimatıyla da hareket etmeyecek, kendi hür iradesi neyse, onu yapacak.

Değerli arkadaşlar, söylenecek çok söz var. Maddeler üzerinde kişisel sözlerim var, inşallah, onların hepsini tek tek dile getirmeye gayret edeceğim. Ancak, samimî olarak tekrar ifade ediyorum, bu içtüzük değişikliği fevkalade yanlıştır. Bu İçtüzükle muhalefetin sesi kısılacaktır, muhalefet boğulacaktır. Mecliste maddelerin görüşülmemesi ne demek?!. Elinizi vicdanınıza koyun, bunu, hanginizin havsalası alıyor?! Meclise geldiğinde ne olacak; tümü üzerinde görüşmeler yapılacak, benimsenip benimsenmemesi... Yeni bir tabir geliyor: Benimseme. Benimsenirse, maddeler okunmayacak, oylanmayacak... Ee, bu ne demektir; biz, gece 24.00'e kadar çalışırken çok yoruluyoruz, 24.00'e kadar değil de 19.00'a kadar çalışalım, bitirelim...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - Bitiriyorum efendim.

BAŞKAN - Sayın Esengün, süreniz bitti; 1 dakikalık eksüre veriyorum, tamamlayın efendim.

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - Teşekkür ediyorum.

Geldi, okundu, tümü üzerinde sadece bir görüşme yapıldı, ne oldu; kanun çıktı. Buna ne derler; ne sihirdir ne keramet, el çabukluğu bir marifet. Değerli kardeşlerim, sizin asıl korktuğunuz çalışmak değil. Ben inanıyorum ki, gece sabahlara kadar bu Meclisteki bütün arkadaşlar çalışmaya vardır. Sizin korkunuz, şu Meclis televizyonu, şu televizyondan milletin sizi izlemesi. Geçenlerde biri ortaya çıktı "efendim, Meclis televizyonu naklen yayına son versin" dedi. O sözü, TRT Genel Müdürü kendi kafasından mı söyledi zannediyorsunuz; o sözün arkasında başkaları var.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Güçler var.

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - Bu Meclisteki görüşmeleri milletten saklamaya çalışan güçler var. Özellikle iktidarın, artık, milletin huzuruna çıkacak yüzü kalmadı.

Şimdi, gelecek, ne olduğunu ne milletvekili anlayacak ne televizyonu başındaki halkımız anlayacak, bir yasa çıkarılmış olacak. Kim anlayacak bunu; IMF anlayacak; çünkü, IMF'nin dediği olacak.

Değerli arkadaşlar, tekrar ifade ediyorum, gelin, bu tekliften vazgeçin, bu yanlıştan vazgeçin, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihinde olmamış bu yanlışlığa siz alet olmayın. Yarın vakit geçer, muhalefete düşersiniz, elinizi dizinize vurursunuz.

Şunu da ifade edeyim: Bu yanlışı eğer siz gerçekleştirirseniz, Fazilet Partisi olarak, iktidara geldiğimiz gün, böyle yanlış, antidemokratik, baskıcı bir İçtüzüğü, biz, yeniden eski hâline getirmeye muktedir olacağız; inşallah, eski hâline getireceğiz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum efendim. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Esengün, konuşmanıza teşekkür ediyorum.

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Sayın Başkanım, hatip, benim ismimden bahsederek, sataşma yaptı.

BAŞKAN - Tutanakları getirteyim efendim.

Değerli milletvekilleri, bir konuya açıklık getirmek isterim.

Sayın Esengün, yapmış oldukları konuşmalarında, benim, Genel Kurulda, Meclis İçtüzüğü görüşmeleri sırasında, Komisyon yanında, Başkanlık temsilcisi yerinde bulunmamın daha uygun olacağını düşünmüşler; bunu ifade ettiler. Kendi görüşlerine teşekkür ediyorum; ancak, İçtüzüğün 14 üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre, Meclis Başkanı Genel Kurulda bulunduğunda, öncelikle, Meclis görüşmelerini yönetmekle sorumludur; yaptığımız odur.

Teşekkür ederim. (MHP sıralarından alkışlar)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan... Sayın Başkanım... Sayın Başkanım!.. Sayın Başkanım!..

BAŞKAN - Sayın Osman Kılıç, buyurun efendim... (DSP, MHP ve ANAP sıralarından alkışlar)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkanım, görüşmelere devam edemezsiniz o zaman; çünkü, Meclis Başkanvekili yok.

LÜTFİ YALMAN (Konya) - Meclis Başkanvekili yok Sayın Başkan.

BAŞKAN - Elbette ki... Sayın Başkanvekilimizin yerinde olması gerekir.

TURHAN GÜVEN (İçel) - O zaman, tatil edin efendim.

BAŞKAN - Hayır...

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Esengün yeniden konuşacak.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Şu anda konuşma yapılamaz. Sayın Esengün'ün de bir daha konuşması lazım.

BAŞKAN - Sayın Güven, o zaman, bir konuya daha açıklık getirelim.

Dünkü görüşmelerde ben bulunmadığım için, her konuyu anında izlemem mümkün olmuyor. Dün, olmadığı için, birinci erteleme yapılmış; artı, bugün görüşülecek.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - 62 nci madde açık; Başkan olmazsa, Genel Sekreter Yardımcısı var.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Ya?.. Sizin adınıza Genel Sekreter Yardımcısı mı konuşacak?!

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kılıç.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan 586 sıra sayılı yasa teklifinin tümü üzerinde kişisel olarak söz almış bulunmaktayım; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlarken, Diyarbakır'daki haince, alçakça suikastta yaşamlarını yitiren kamu görevlilerimize Allah'tan rahmet, ailesine ve milletimize başsağlığı diliyorum; ancak, belirtmeliyim ki, bu tür eylemler koyabilen yapılanmaları, başlangıçta kaynağında kontrol altına alarak engellemek, devletin ve milletin öncelikli görevidir; yoksa, eylem bir sonuçtur.

Değerli milletvekilleri, çağımız bilgi çağıdır, teknoloji çağıdır. Bilgi ve teknoloji hayatın her alanında toplumsal ve bireysel yaşamın her yönünde etkilidir, belirleyicidir.

Siyaset de bir bilimdir, öyle ki, ilköğretimden başlayarak, ortaöğretimde, tüm diğer alanların yanında, siyasetin üzerine bina edildiği kurumlar, kurullar öğretilmekte, üniversitelerimizde ise, lisans ve lisansüstü eğitim verilmektedir.

Siyaset bilimine uygun siyasetlerin, tutumların, uygulanma, yürütülme kurumları ise, siyasî partilerdir. Anayasamızın bugünlerde sıkça sözü edilen ve öne çıkmış olan 68 inci maddesinde, siyasî partilerin demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu belirtilmektedir; yani, öncelikle demokratik siyasî hayat olacak, sonra onun unsuru siyasî partiler olacaktır. Bunlardan birisi olmazsa, diğerinin tek başına bir anlamı ve işlevi olmayacaktır.

Anayasa Mahkememiz Siyasî Partiler Yasasıyla ilgili son kararlarında bu hususa da vurgu yaparak, demokrasinin, demokratik siyasî hayatın öncelikle olması ve korunması gerektiği, buna zarar veren, risk oluşturan yapılanmalara, faaliyetlere izin verilemeyeceğinin altını özenle çizmiştir.

Bu, kısa; ama, çok önemli gördüğüm vurgudan sonra, Parlamentoda bilimin belirleyici ve hâkim olmasının zorunlu olduğunu söylemeliyim.

Değerli milletvekilleri, Meclisimizin çalışmaları, yasama ve denetim görevlerinden oluşmaktadır. Hukuksal, sosyal, siyasal, teknik bilimlere uygunluk, denetim anlayışımızın da, yasama anlayışımızın da temelini oluşturmalıdır. Ancak, bu anlayış ve uygulayışla ülkemizin kalkınmasına katkı sağlayabilir, gelişmiş ülkelerle olan aramızdaki farkı kapatır ve hatta öne geçebiliriz.

Değerli milletvekilleri, bilim çok ve boş sözleri sevmez. Kalabalıkları sevse bile, kalabalık lafı sevmez; akılcı, somut, net sözler, söylemler, yöntemler ister, bulgular, dayanaklar ister.

Bu manada Meclis çalışma usul ve esaslarını irdelediğimizde, hemen görülecektir ki, gerek usul yönünden gerek bu usullere göre yürüttüğümüz faaliyetlerimiz yönünden, akla, bilime, teknolojiye, olması gereken önemi ve yeri vermemekteyiz. Bunun çarpıcı örneklerinden birisini bugün yaşadık. Yakın zamana kadar uyguladığımız bir yöntem vardı: Ad okunarak yoklama yapılması. Tesadüf bu ki, bugün de bunu yaptık; Parlamentonun yarım saat ile 45 dakika arasındaki bir zamanını alıyor değerli arkadaşlar. Bu uygulamanın, bilime, teknolojiye, akla ne kadar uygun olduğu ortadadır.

Değerli milletvekilleri, özellikle Genel Kurul etkinliklerinde izlenen usuller ve bu usullere göre öngörülen süreler, maalesef, konuyla, esasla ilgili olmayan söylemlerle, hem de süreyi mutlaka aşmak pahasına doldurulmaya çalışılmaktadır. Amacına uygunluğu tartışılır gündemdışı konuşmalar, yerli yersiz istenen karar yeter sayısı ve yoklama, yerli yersiz verilen önergeler; yürürlük ve yürütme maddelerinde dahi söz alıp, bir sürü şey söyleyip maddeyle ilgili hiçbir şey söylememe uygulamaları, Meclisin zaten kısıtlı olan

çalışma zamanının büyük bölümünü alıp götürmektedir. Keza, denetim işleviyle ilgili olarak Tüzükteki tarifine ve amacına uygunluğu tartışılır mahiyette sözlü soru önergeleri, araştırma ve genel görüşme önergeleri, çoğu kez hukuksal ve bilimsel gerekçelerden yoksun soruşturma ve gensoru önergeleri, denetime ayrılan sınırlı süreleri alıp götürmekte, böylece, Tüzüğün amaçladığı manada önergeler görüşülememekte, kadük hâle gelmektedir.

Öte yandan, Genel Kurul âdeta bir komisyon gibi işlev görmekte, komisyonlar ise misyonundan ve işlevinden uzak bir görünüm ve çalışma sergilemektedir. Öncelikle ihtisas komisyonlarında gündeme getirilmesi gereken önergeler yoğun bir şekilde Genel Kurulda verilmekte; yine, komisyonlarda yapılması gereken ayrıntılı müzakereler, zaman çok daha uygun olmasına karşın yapılmamakta, Genel Kurulun sınırlı süreleri ise aşılmak pahasına kullanılmaktadır.

Bu nedenlerle, Parlamento, siyasal bilime uygun siyaset yerine, siyaset edebiyatının, siyaset demagojisinin yapıldığı, TV yayınının da etkisiyle "seçmene selam" anlayışının ağırlık kazandığı bir görünüm sergilemektedir. Bu çarpık yapı ve işleyiş büyük zaman ve kaynak israfına neden olmaktadır. Muhalefet etme adına başarı sayılan bu tutumlar ve itiraf etmek gerekir ki, zaman zaman iktidar üyelerinin gereken özeni göstermemeleriyle kaybedilen zaman, ülkenin zararıdır; halkın zararıdır. Birbirimizi açığa düşüreceğiz diye, milletin çok kıymetli zamanını öldürme hakkı hiçbirimizde olmamalıdır.

Sayın üyeler, bir kısmına değinebildiğim nedenlerle, İçtüzüğün genelde revize edilmesi ve hatta, Anayasada düzenlenen bazı kuralların dahi gözden geçirilmesi bir zorunluluktur. Bu görüşü paylaşan pek çok üyemiz de vardır; örneğin, bunlardan, Sayın Rifat Serdaroğlu, 7.10.1999 tarihinde Anayasa Komisyonunda İçtüzükle ilgili görüşmede "teknik çalışmaların tamamlanacağı merci, siyasî partilerin Meclis aritmetiğine uygun olarak temsil edildikleri komisyonlardır" şeklinde bu konuya vurgu yapıyor.

Yine, örneğin, Sayın Bülent Akarcalı, aynı toplantıda şöyle diyor: "Şu anda, tasarı veya tekliflerin her maddesi üzerinde, fıkrası üzerinde önerge verilen hiçbir Batı meclisi yoktur. Genel oluşum, genel işleyiş, kanunlar komisyonlarda bitiyor ve de Avusturya Meclisi bunun en aşırı konumu. Komisyonlardan geçmiş olan kanun tasarıları, çok kısa bir görüşme olduktan sonra oylanıyor; kabul veya reddediliyor. Bütün ağırlık komisyon çalışmalarında, ihtisas komisyonlarında. Oysaki, bizdeki garabet şu: İhtisas komisyonu -hem ihtisas sahibi olmuş milletvekilleri hem de konu üzerinde uzmanlarla çalışmış milletvekilleri- bir teklif veya tasarıyı inceleyip aşağıya indirdikten sonra, Genel Kurulda, konuyla hiç ilgisi olmamış; ama, son dakika bir kelimeye bir cümleye aklını takmış dört beş arkadaşın imzasıyla mesele tartışılabiliyor; işin esprisine tamamen aykırı."

Yine aynı oturumda, Sayın Ahmet İyimaya şöyle diyor: "Bu Parlamentonun temel sorunlarından birisi, müzakere sürecindeki çarpıklık. Kanun tasarıları, komisyonlarda hazırlanır; komisyonlarda görüşülür; komisyonlarda tartışılır; mükemmeli komisyonda bulmalıyız ve Genel Kurulda, geneli üzerindeki konuşmaları, süre itibariyle artırabiliriz; 30 dakikası siyasal olur, 20 dakikası teknik olur ve 20 dakikalık teknik eleştiriler çerçevesinde, gerçekten gözden geçirilecek bir madde varsa, onun usulünü getiririz ve gerçekten hızlı çalışan, devamlı çalışan değil, doğru üreten, zamanında çalışan parlamento örneğine ulaşırız diye düşünüyorum."

Değerli üyeler, işte, görüşmekte olduğumuz bu teklifle, bu amaca yönelik bir düzenleme getirilmektedir; kanaatimce, bu düzenleme yerindedir. Ancak, uygulamada, sözcülerin dile getirdiği gibi, mahzurlar, yetersizlikler görüldüğünde, bu Mecliste yeni düzenlemeler yapmak, her zaman için mümkündür.

Değerli üyeler, bir hususa daha değinmek istiyorum. Bu teklifin metninde, mutlaka, genel ve madde gerekçeleri geniş ve açık şekilde ve -kişisel görüşümtatmin edici bir şekilde yer almaktadır. Ancak, asıl gerekçe, şu anda önümüzde bulunan gündem. Gündemi bir incelediğimizde göreceğiz ki, yoğun bir birikme var, bir tıkanma var. Örneğin, üç gün önceki; yani, 23.1.2001 Salı günkü gündemi ben aldım; neredeyse, bir küçük kitapçık hâline gelmiş. Bu gündeme baktığınızda, 8 kısımdan oluşuyor, bunun, zaten başlangıçtaki 5 kısmı, yasama ve denetim çalışmalarının dışındaki işlevlere ayrılmış; onlardan sonra kalan kısmı, ancak biz yasama ve denetime ayırabiliyoruz.

Arkadaşlar, salı günkü gündeme baktığınızda, yasama bölümüyle ilgili 220 tane kanun tasarı ve teklifi var ve bunlar son derece önemli; her birisi, ülkenin önemli bir sorunuyla ilgili; her birisi, insanlarımızın, çeşitli toplum kesimlerinin umutla ve sabırla beklediği konuları içeren teklif ve tasarılar. Bunların içerisinde, uluslararası anlaşmalarla, ikili anlaşmalarla ilgili olanlar var; bunların içerisinde, dokunulmazlıklarla ilgili hususlar var; bunları görüşemiyoruz; dönem bitiyor; biz, hâlâ, bunları işleme koyamıyoruz. Denetimle ilgili bölüm daha da vahim.

Değerli arkadaşlar, burada, yüzlerle ifade edilecek 510 adet sözlü soru önergesi var; bunları ne zaman görüşeceğiz, ne zaman tartışacağız?! Bunların her birisi, ülke sorunlarıyla ilgili, milletvekillerinin önem verdiği konular.

Değerli arkadaşlar, yine, genel görüşme ve araştırma önergeleriyle ilgili bölüme bakıyoruz, 141 tane; her birisi son derece önemli konuları kapsıyor. Allahaşkına söyler misiniz, bunları ne zaman görüşeceğiz?!

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LÜTFİ YALMAN (Konya) - Sayın Bakanlar çıksın cevaplandırsınlar.

BAŞKAN - Sayın hatip, süreniz bitti. Bir dakika ilave ediyorum; tamamlayın efendim.

OSMAN KILIÇ (Devamla) - Millet bizden bu aslî konularımızı süratle görüşmemizi bekliyor değerli arkadaşlar.

Denebilir ki, uzlaşmayla, 91 inci madde veya o yöntem olmasa bile Danışma Kurulunun oybirliğiyle veya grup önerisi yoluyla Genel Kurula gelinip gündemde bir sıralama yapılır, öncelikle görüşülür deniyor; ama, bunların her birisi önemli, her birisini bekleyen toplum kesimleri var. Birini öbüründen üstün tutmak meseleyi ne kadar çözer bunu da takdirinize sunuyorum, bu konuya dikkatinizi çekiyorum.

Değerli arkadaşlar, dolayısıyla, bu kanun teklifi, kanaatimce, son derece yerindedir; ama, belli mahzurlar, şu anda işaret edilen veya öngörülen mahzurlar da uygulamada önümüze çıkabilir. Bunu da pekâlâ burada giderebiliriz, yeni bir düzenlemeyle bunun gereğini yaparız.

Bu düşüncelerle sizleri saygıyla selamlıyorum; kanunlaştığı takdirde bu düzenlemenin hayırlı ve uğurlu olmasını diliyorum. (DSP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kılıç, teşekkür ederim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, zatıâliniz gelmeden önce usulle ilgili bir itirazım olmuştu.

Malumunuz, Meclisin gündemini düzenlemek zatıâlinize ait. İçtüzüğümüzün 35 inci maddesinin ikinci fıkrasında, komisyonların kanun tasarı ve tekliflerini Genel Kurula parça parça indiremeyeceği ifade edilmektedir. Gündemin dördüncü sırasında, daha önceki 58 maddelik İçtüzük değişiklik teklifi var ve bunun üzerinde Genel Kurul 12 maddeyi müzakere etmiş ve komisyon geri almış. Şimdi komisyon bunun içinden 6 maddeyi getiriyor, yani, bu çok önemli, aynen o 58 maddenin içindeki 6 maddeyi getiriyor ve müzakereye açılıyor. Gerçi bu yeni bir teklif; ama, Sayın Başkanım, bu bir hiledir, bu, Meclisin vaktinin israfıdır. Lütfen, bu konuyu bir tartışıp karar verirsek memnun olurum.

BAŞKAN - Sayın Genç, tartışmaya gerek yok. Bahsettiğiniz, İçtüzüğün 35 inci maddesi eşzamanlı teklifler içindir.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Hayır.

BAŞKAN - Bu teklifler eşzamanlı değil, ayrı ayrı kişiler tarafından ayrı ayrı zamanlarda verilmiş.

Teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, teklif hakkında sıra soru ve cevaplara gelmiştir. Alınan karar gereğince, soru ve cevaplar için 10 dakikalık süre verilmiş bulunuyor. Bu süre, sorular ve cevaplar için 5'er dakika olarak, eşit olarak kullanılacaktır.

Şimdi, soru sorma hakkına haiz olan arkadaşlarımızın adlarını okuyorum: Sayın Ilıcak, Sayın Ateş, Sayın Yalman, Sayın Erek, Sayın Genç, Sayın Arınç, Sayın Polat, Sayın Bekâroğlu ve Sayın Çelen.

Şimdi, sırayla, bu milletvekili arkadaşlarıma, sorularını sormaları için söz veriyorum, l'den itibaren, 5 dakika içerisinde, kaç arkadaşımın sorusu gündeme gelirse, onların cevabı için Komisyona ve Başkanlık temsilcisine söz vermeye başlayacağız.

Buyurun Sayın Ilıcak.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Sayın Başkan, milletvekillerinin düşüncelerini yerlerinden ifade etmeleri demokrasinin bir gereğidir; yalnız, bu mesele, sadece Yassıada Mahkemesinde bir suç sayılmıştı; zannediyorum, şimdi, sizin takdirlerinizle de bir suç unsuru hâline gelmiştir.

Hemen soruma geçiyorum.

BAŞKAN - İçtüzüğümüz öyle diyor, ben değil.

Buyurun.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - 1950 yılında, Cumhuriyet Halk Partisi, seçimlere giderken, sırf Demokrat Partililerin Mecliste az bir şekilde temsil edilmelerini sağlamak için bir seçim sistemi değişikliği yapmıştı ve çoğunluk sistemini getirmişti; yani, temsilî nispeti, temsilî imkânı yarıya indiren ve sınırlayan; fakat, bu, döndü, kendi aleyhine tecelli etti.

Ben, şimdi, şunu sormak istiyorum: Muhalefeti susturmak isteyen bu tüzüğün, yarın sizin aleyhinize de işleyeceğini düşünemiyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Afedersiniz "sizin" dediniz; acaba, Komisyona mı soruyorsunuz, yoksa Başkanlık temsilcisine mi?

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - İktidar temsilcilerine soruyorum.

BAŞKAN - "Sizin" dediniz de efendim...

Buyurun efendim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Teşekkür ediyorum; benim sorum bitti efendim.

BAŞKAN - Sayın Ateş, sıra sizde; buyurun efendim.

AZMİ ATEŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, Anavatan Partisi Grup Başkanvekili, konuşmasında "demokrasi çoğunluk rejimidir" ifadesini kullandı. Oysa, Abraham Lincoln demokrasiyi tarif ederken "halkın, halk için, halk tarafından yönetimidir" diyor ve bunun da merkezine, demokrasinin olmazsa olmazı olan

ilkelerden çoğulculuk -çoğunluk değil, çoğulculuğu- farklılıkların zenginlik kabul edilişi, katılımcılık ve açık ve şeffaf yönetim anlayışı oluşturur... Bu anlamda baktığımızda, bu açıdan baktığımızda, milletvekillerinin sınırlı olan bilgi edinme özgürlüğünün daha da kısıtlanması yerine, gün ışığında yönetim anlayışını Türkiye'de ikame etmek gerektiğini düşünüyorum; yani, demokrasinin daha da demokratikleştirilmesi gerektiğini... Oysa, bu yeni düzenlemeyle, demokrasinin, yaralı demokrasinin daha da totaliter hâle getirildiğini, yasakçı, dayatmacı, baskıcı, otoriter bir yönetim anlayışının ikame edilmeye çalışıldığını görmekteyiz. Acaba, Sayın Çakan "çoğunluk rejimi" derken, bu ifadesi "biz istediğimizi yaparız" anlamını mı taşıyor? Bu bir.

İki; milletin özlemlerini, arzularını, taleplerini seslendirmeyi kısmış olmak, acaba milletin fakirliğinin ve fukaralığının sebebinin yolsuzluklar, soygunlar olduğu izahlarının, ifadelerinin bu Mecliste seslendirilmesi kısıtlanmak mı' isteniyor?

Üç; milletin özlemlerini seslendirmeyi kısıtlama ne anlama geliyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Ateş, teşekkür ederim. Yalnız, şu konuya bir açıklık getirelim: Sayın Çakan'a sual tevcihinde bulundunuz; ancak, herhalde, o soruyu Komisyon veya Başkanlık Temsilcisine tevcih ettiniz.

AZMİ ATEŞ (İstanbul) - Nasıl yorumluyorsunuz noktasında Sayın Komisyon Başkanına soruyorum efendim.

BAŞKAN - Yorum... Yorum... Anlaşıldı efendim...

Sayın Yalman, buyurun efendim.

LÜTFİ YALMAN (Konya) - Sayın Başkan, delaletinizle, aşağıdaki sorularımın ilgililerce cevaplandırılmasını arz ediyorum.

Mevcut içtüzük değişikliği yasa teklifinde kanun maddelerinin okunmadan ve üzerinde konuşulmadan oylanmasının millî iradeye, hukuka, insanî değerlere ve mantığa uygunluğu sizce nasıldır?

Bir diğer sorum, kısa ve öz olarak soruyorum: Sayın Başkan, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Sayın İsmail Köse, altında zatıâlinizin de Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili olarak imzanız bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Genel Kurul ve komisyon çalışmalarına başörtülü bayanların giremeyecekleri hükmünü getiren 527 sıra sayılı içtüzük değişikliğiyle ilgili kanun teklifinin geri çekildiğini ima eden ve bu konuda da hem Anavatan Partisi Grubuna hem de Demokratik Sol Parti Grubuna, âdeta, kendi girişimleriyle gerçekleşmiş gibi ima ederek, teşekkür eden İsmail Köse'nin ifade ettiği 527 sıra sayılı içtüzük değişikliği görüşülmeyecek mi, geri çekilecek mi; bununla ilgili cevap istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sorular için verilen süre dolmuştur; şimdi, cevaplar için Sayın Komisyon ve Başkanlık temsilcisine söz veriyorum...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, yanlış...

SALİH SÜMER (Diyarbakır) - Sayın Başkan, Kamer Beyin sorusu vardı...

MEHMET ÖZYOL (Adıyaman) - Sayın Başkan, siz kendiniz cevap verdiniz zaten; sorusu olanlara bir imkân daha tanıyın lütfen...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkan, bizi, Başkanlığı alakadar eden sual yok, komisyon cevap verecek, herhalde suallere... (DYP sıralarından gürültüler)

Ancak, müsaade eder misiniz efendim ben... Bir dakika efendim, benimle alakalı olursa veririm, hiç korkmayın.

Ancak, millî irade meselesine gelince, malumunuz, eskiden Dâhilî Nizamnamede de yeterlik önergesi vardı... Değil mi efendim?.. Bir sual sorduğunuz zaman, yeterlik önergesi verildiği andan itibaren, tekrar oylamayla kifayet-i müzakere yapılırdı. Şimdi, bu sistem, yeterli bir sisteme geçiş ve anladığım kadarıyla da, Dâhilî Nizamname buraya tekrar monte edilmeye çalışılıyor.

Bu, millî irade kısıtlaması değil.

Arz ederim. Teşekkür ederim...

LÜTFİ YALMAN (Konya) - Bu, cevap değil Sayın Başkan...

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Efendim, benim anlayışıma göre, cevap bu.

Şimdi, Komisyon size cevap verecektir.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Komisyon.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa)- Sayın Başkan, görüşmekte olduğumuz İçtüzükle ilgili üç değerli arkadaşımın görüşlerine cevap vermek istiyorum.

Tabiî, öncelikle, üç değerli milletvekili arkadaşım da, İçtüzükle ilgili teknik bir açıklama hususunda bir sual yöneltmemiştir. Sadece, arkadaşlarımız, gerek sözcülerin gerekse kişisel görüşleri istikametinde İçtüzükte yapılmak istenen düzenlemenin eleştirisini yapmış bulunmaktadırlar. Ben, bu görüşlerin hepsini saygıyla karşılıyorum.

Genellikle, gerek İçtüzük gerek Siyasî Partiler Yasası gerek seçim yasaları gerekse anayasalar, iktidar ve muhalefet konumuna göre zaman içerisinde değişik konumlarda, değişik şartlarda, değişik yaklaşımlarla eleştirilir ve ele alınır.

Demokratik olgunluğa varabilmek için yapmakta olduğumuz çalışmaların esas hedefi, genellikle, şartlar ve konum ne kadar değişirse değişsin, klasik, standart bir demokrasi anlayışında buluşabilmek istikametinde gelişmeli ve sonuçlanmalıdır.

Ben de arkadaşlarımın görüşlerine katılıyorum, şöyle: Yani, İçtüzüğe sığınarak veya Siyasî Partiler Yasasına sığınarak veya seçim sistemlerine dayanarak, onlara sığınarak, iktidarlar hiçbir zaman kalıcı olamazlar; ama, buradaki tartışma konumuz spesifik olarak İçtüzüktür.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - İçtüzüğün demokrasiyle ilgisi yok.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Arkadaşlarımdan maddelerle ilgili daha değişik eleştirileri ve önerileri beklerdim. Zaten, bazı eleştiriler doğrudan doğruya grup başkanvekillerinden Sayın Çakan ve Sayın Köse'ye yöneliktir.

Bu arada şunu açıkça ifade edeyim: 527 sıra sayılı İçtüzük teklifi, yani, daha önce komisyon olarak geriye çektiğimiz İçtüzük teklifi, komisyonda ifade ettiğim gibi, en kısa zamanda, Komisyonumuz tarafından gündeme alınacaktır.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Ne zaman Sayın Başkan? Üç ay mı, dört ay mı, beş ay mı?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Efendim, müsaade eder misiniz...

Ben, böyle bir suale muhatap olmadan, Komisyonda bunu deklare ettim ve bunu, önümüzdeki günlerde görürsünüz; o konuda kimsenin tereddütü olmasın. Bir yıla yakın bir zaman, bütün parti gruplarının katkıda bulunduğu bir içtüzüğü görmemezlikten gelmek, bizim, benim ve arkadaşlarımın demokratik anlayışına sığmaz. Bu konuda, Genel Kurulun huzurunda, bir defa daha açıklıyorum ki, en kısa zamanda, bu içtüzük Komisyonumuzda görüşülecek ve Genel Kurula indirilecektir.

Bu konuda, arkadaşlarıma teşekkür ediyorum ve saygı sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Süremiz bitti; bundan sonra soru soracak arkadaşlarımıza söz vermemiz mümkün değil.

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Çakan; ne diyorsunuz efendim?

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Sayın Başkan, İçtüzüğün 69 uncu maddesine göre, açıklama hakkımı kullanmak istiyorum; çünkü, Anavatan Partisinin biraz önce konuşmacısı ben olduğum için, yanı sıra da ismimden bahsederek, Fazilet Partisinden soru soran arkadaşım, bir konuşmamda kullandığım cümleyi yanlış anladığını, daha doğrusu, hangi konuda bu cümleyi kullandığım konusunda açıklama getirmemi istedi; aynı soruyu da Komisyon Başkanına sordu. Haklı olarak, Komisyon Başkanı da, bu sorunun kendisini ilgilendirmediğini, dolayısıyla, muhatabının benim olduğunu kendilerine ifade ettiler. Müsaade ederseniz, çok kısa bir açıklama getirmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Çakan, sizin adınızı kullanarak, sayın konuşmacının yapmış olduğu ifadeler içerisinde, esasen sonrasında yaptıkları bir düzeltmeyle, öğrenmek istedikleri konunun, Komisyon ya da Meclis Başkanlık temsilcisinin de, kendi anladıkları gibi olup olmadığını sordular; ama, onlar, bu konuda kendilerinin bilgi sahibi olmadıklarını bildirdikleri için, size, çok kısa, 1 dakika içerisinde bir açıklama fırsatı tanıyorum.

Buyurun efendim.

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; demokrasi, halkın, kendini, temsilciler aracılığıyla idare etmesidir. Halk, temsilcilerini, demokrasilerde, siyasî partiler aracılığıyla seçer ve meclise gönderir. İşte, Genel Kurulda çoğunluğun verdiği karara uymak, demokrasinin gereğidir. Azınlığın çoğunluğa hükmetmesi ise, demokrasiyle hiçbir zaman bağdaşmaz; dolayısıyla, ben, Genel Kurulda çoğunluğun verdiği karara, diğer arkadaşlarımın saygılı olmasını belirttim. Demokrasinin gereği de budur; aksi takdirde, azınlığın çoğunluğa hükmetmesi, demokrasi değildir.

Açıklıyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Sayın Seven, Sayın Esengün'ün, yapmış oldukları konuşmada, sizin adınıza yer vererek "Ağrı'ya üniversite kurulmazsa kendimi yakarım, demiş" dedikleri geçti. Aslında, bu, sizin için bir sataşma değil...

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Ama efendim...

BAŞKAN - Benim sözümü dinleyin lütfen...

Ancak, Sayın Seven, böyle bir konuşmayı, siz, yapmamış da olabilirsiniz. Meclis kürsüsünde size atfen böyle bir ifade kullanıldığı için, yerinizden, bir dakika süre içerisinde o konuşma hakkında bilgi verme hakkına sahipsiniz, yeni bir sataşmaya imkân bırakmadan.

Buyurun.

NÎDAİ SEVEN (Ağrı) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Öncelikle, Sayın Esengün'e, Ağrı Dağı üniversiteyle ilgili desteklerinden dolayı teşekkür ederim; ancak, bu konudaki "benim kendimi yakarım" dememdeki amaç şu: Burada, bir Ağrı milliyetçiliği söz konusu değildir. Burada, Ermenilerin, yıllardır, Ağrı üzerinde yaptıkları hesaplar söz konusudur. Ağrı Dağının, bir bayrak olarak, bir sembol olarak Ermenilerce kullanılması, pullarında Büyük Ağrı Dağı ve Küçük Ağrı Dağının kullanılması ve Bağımsızlık Bildirgesinde, Ağrı'nın Batı Ermenistan olarak değerlendirilmesi; konunun, sadece, Ağrı halkının ve Ağrı milletvekilinin problemi olmadığı, Türk milletinin tümünün problemi olduğu; bu manada, Ağrı Dağı Üniversitesinin, Ağrı'da, mutlaka kurulması gerektiğini ve bunun bir millî mesele olduğunu, bu millî mesele için...

BAŞKAN- Teşekkür ederim.

NİDAİ SEVEN (Ağrı)- Bu millî mesele için, değil bir Nidai Seven bin Nidai Seven'in feda olacağını belirtmiştim. (MHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim.

Sayın Esengün de aynı şeyi ifade etti efendim.

Değerli milletvekilleri, şimdi, İçtüzük teklifinin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunacağım; ancak, oylamadan önce, yoklama talebinde bulunulmuştur.

BAŞKAN- Yoklama talebinde bulunan milletvekillerinin salonda bulunup bulunmadıklarının, öncelikle, tespit edilmesi gerekiyor. O itibarla, talepte bulunan milletvekillerinin adlarını okutup burada olup olmadıklarını belirleyeceğim.

Turhan Güven?.. Burada.

Ali Rıza Gönül?.. Burada.

Hayri Kozakçıoğlu?.. Burada.

Mustafa Örs?.. Burada.

Mehmet Sadri Yıldırım?.. Burada.

Saffet Kaya?.. Burada.

Mehmet Gölhan?.. Burada.

Yıldırım Ulupınar?.. Burada.

Mustafa Kemal Aykurt?.. Burada.

Ayvaz Gökdemir?.. Burada.

İbrahim Konukoğlu?.. Burada.

Hakkı Töre?.. Burada.

İlhan Aytekin?.. Burada.

Nihan İlgün?.. Burada.

Doğan Baran?.. Burada.

Hacı Filiz?.. Burada.

Mehmet Gözlükaya?.. Burada.

Mehmet Ali Yavuz?.. Burada.

M. Sait Değer?.. Burada.

Zeki Ertugay?.. Burada.

Faris Özdemir?.. Burada.

Nurettin Atik?... Burada.

Fazlasıyla var.

Değerli milletvekilleri, elektronik cihazla yoklama yapacağım ve yoklama için 5 dakika süre vereceğim. Bu süre içinde sisteme giremeyen üyelerin, teknik personelden yardım istemelerini, bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin yoklama pusulalarını, belirtilen 5 dakikalık süre içerisinde, Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Yoklama talebinde bulunan sayın milletvekillerinin, yoklama için sisteme girmemelerini bilhassa rica ediyorum. Onları şimdiden var saymış bulunuyoruz.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri; şu anda 172 mevcudumuz var, 23 kişi de yoklama talebinde bulunduğuna göre, yoklama isteği sonuçlanmış ve toplantı yeter sayısının olduğu belli olmuştur.

Görüşmelere devam ediyoruz

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Teklifin maddelerine geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir. (FP sıralarından "say, say" sesleri)

Değerli milletvekilleri, burada kâtip üyelerimiz var; "say" diyen sıralardan birisine mensup; ben bu bilgiyi onlardan aldım. Hatırlattığınız için teşekkür ederim.

Şimdi, teklifin 1 inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİNİN DEĞİŞTİRİLMESİNE DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır."

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, 1 inci madde üzerinde, Fazilet Partisi Grubu adına Sayın Mehmet Bekâroğlu söz istemiştir; buyurun. (FP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakikadır Sayın Bekâroğlu.

FP GRUBU ADINA MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; ben de sözlerime önceki gün Diyarbakır'da güvenlik kuvvetlerimize yapılan saldırıyı kınayarak başlıyorum. Bu saldırının ülke barışına yapılmış bir saldırı olduğunu kabul ettiğimi bildirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, görüşmekte olduğumuz İçtüzük değişikliğinin 1 inci maddesi için Grubum adına düşüncelerimi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, bu kanun teklifiyle Meclis çalışmasını verimli hâle getirme iddiası mevcuttur. Denilmektedir ki, ülkenin ihtiyacı olan kanunlar mümkün olduğunca çabuk çıkarılma amacıyla bu kanun teklifi getirilmektedir.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, lütfen dinlesinler efendim.

NİHAN İLGÜN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, şu arkadaşlara söyleyin, nedir bu; ya dinlesinler ya da dışarı çıksınlar; ayıp bu yahu.

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, hatibin sesini duyalım, lütfen susunuz.

MEHMET BEKÂROĞLU (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu hükümet, şimdiye kadarki hükümetlere göre daha çok kanun çıkardığını söylemekte ve bununla övünmektedir. Gerçekten 20 nci Dönemle 21 inci Dönemi karşılaştırdığımız zaman, çok fazla sayıda kanun çıktığını görmekteyiz. Bugüne kadar 234 kanun çıkarmışız.

Değerli arkadaşlarım, bu hükümet, bu teklifi getirdiğine göre, demek ki, şimdiye kadar çıkarmış olduğu kanunlarda ülkenin ihtiyaçları olan temel kanunların bulunmadığını itiraf etmektedir. Henüz ülkenin ihtiyacı olan kanunları, bu hükümet, buraya getirmemiştir.

Siz, gerçekten, ülkenin ihtiyacı olan kanunları çıkarmadınız, çıkaramadınız. Çıkarmış olduğunuz kanunların büyük çoğunluğu, ülkenin temel sorunlarıyla ilgili değildir. Milletin istediği gelir dağılımını düzeltecek, demokrasi ve hukuk devletini kuvvetlendirecek tek bir kanun getirmediniz. Temel sorunlarla ilgili getirmiş olduğunuz kanun ve kararnamelerin büyük çoğunluğu da ya Cumhurbaşkanından ya Anayasa Mahkemesinden dönmüştür ya da dönmek için sıra beklemektedir.

Değerli milletvekilleri, bu hükümet, maalesef, kendilerine oy veren toplum kesimlerinin çıkarlarına tek bir karar almamış, tek bir uygulama yapmamıştır. Esasen, hükümeti oluşturan üç partinin sorumluları milletten korkmaktadırlar, milletten kaçmaktadırlar. Bakınız, nasıl oluyor bunu size anlatayım: İşte, üzerinde konuşmakta olduğumuz bu teklifin 1 inci maddesinde, milletvekillerinin kanunla ilgili soru sorma hakkı 10 dakikayla sınırlıdır denilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, gerekçesinde de, bu soruları sormakta amaç, görüşülen konuyla ilgili metinlerde veya görüşmeler sırasında ortaya konulan görüşlerde anlaşılamayan veya farklı anlamlara gelebilecek olan hususlara açıklık kazandırmaktır; bu kriterlere göre yöneltilebilecek soru adedinin de nihayet üç beşle sınırlı olması yeterlidir deniliyor.

Değerli arkadaşlarım, siz, bu İçtüzük değişikliğiyle, bu teklifin 1 inci maddesinde getirmiş olduğunuz 10 dakika sınırlamasıyla muhalefetin sesini kısmaya çalışıyorsunuz. Bunun anlamı, milletvekillerinin, yani milletin sesini kısmaktır.

Değerli arkadaşlarım, biraz evvel konuşan sözcüler belirttiler; muhalefetin olmadığı sistem demokrasi değildir; bu sistemin adı otokrasidir, diktatörlüktür değerli arkadaşlarım, çoğunluk diktatörlüğüdür. Nitekim, 1930'larda, faşizm de Avrupa'ya bu yolla gelmiştir değerli arkadaşlarım. (FP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, bu hükümet, dernekleri, vakıfları, baroları susturmaya çalışmaktadır. Sayın Adalet Bakanı, yüz yıllık kurumumuz olan İstanbul Barosunu susturmak için işlem başlatmıştır.

Değerli arkadaşlarım, yapılan bu hareketle, bu İçtüzük teklifiyle, siz, siyaseti de, Parlamentoyu da susturmak istemektesiniz.

Değerli arkadaşlarım, özellikle bu teklife oy verecek olan iktidar partilerinin milletvekillerine sesleniyorum: Siz, milletvekilisiniz; milleti temsilen bu yüce çatının altında bulunmaktasınız. Unutmayınız ki, bu yüce çatı, bağımsızlık ve millet egemenliğinin odaklaşmış olduğu yerdir. Siz, milletin kaderini, geleceğini belirleyecek olan bu kanunlarla ilgili konuşma yapmayacak mısınız, bu kanunların ne anlama geldiğini sormayacak mısınız; bürokratların hazırlayıp liderlerinize verdiği kanun teklifleriyle ilgili sizin

hiçbir fikriniz olmayacak mı şimdiye kadar olduğu gibi?! (FP sıralarından alkışlar) Niçin, bu teklife parmak kaldırarak konuşma hakkınızdan vazgeçiyorsunuz? Bu hak, aslında, milletin hakkı değil mi değerli arkadaşlarım? Siz, bu teklifin kanunlaşması için parmak kaldırarak milletin hakkını kullanmasını engellemiyor musunuz? Değerli milletvekilleri, millet, bize, böyle bir hak vermedi. Millet, bizi, buraya, haklarını savunmak için gönderdi. Konuşma hakkını, söz hakkını, kanun yapma hakkını bürokratlara devretmek için göndermedi.

Değerli milletvekilleri, eğer, şimdi, bu teklifi kanunlaştırırsanız, bundan sonra, korkarım, Fazilet Partisinin dışında, hiçbir hükümet bunu düzeltmek istemeyecektir. Unutmayın ki, iktidarda kalmanın garantisi yoktur, Yarın iktidardan düşersiniz; o zaman, bu yaptığınızdan dolayı pişman olursunuz. Değerli milletvekilleri, muhalefeti susturmak, aslında Meclisi susturmaktır, milleti susturmaktır; buna hakkımız yok.

Şimdi, iktidarı oluşturan liderlere, Sayın Ecevit'e, Yılmaz'a ve Sayın Bahçeli'ye seslenmek istiyorum: Eğer, siz, milletvekillerini, bu yüce çatıyı ciddîye almazsanız, millet için alınacak kararlara, iktidarı ve muhalefetiyle milletvekillerini ortak etmezseniz zayıf düşersiniz; bu Yüce Meclisi, bu milleti zayıf düşürürsünüz; buna hakkınız yok. Değerli arkadaşlarım, böyle olunca da, size müdahale ederler, size karışırlar. Bürokratlar, çıkar çevreleri, lobiler size dayatırlar; şu kanun olmadı, onu şöyle değiştir, geri çekin ya da çabuk çıkarın diye size telkinde bulunurlar, size dayatmalar yaparlar. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Değerli arkadaşlarım, bunları derler, derler ve siz, ses çıkaramazsınız. O zaman, millet küçük düşer, demokratik parlamenter sistem zayıflar değerli arkadaşlarım. Böyle olunca da, milletin özlemi olan refah, huzur, özgürlükler hayal olur.

Değerli arkadaşlarım, buna hakkınız yok. Bu millet, yaptığınızı görmektedir, her şey milletin gözünün önünde olmaktadır. Milletin, artık, kandırılmaya tahammülü kalmamıştır.

Demokrasi varsa, Parlamento gerçekten çalışıyorsa, açıksa, burada, milletin sesi yükselmelidir değerli arkadaşlarım. Demokrasilerde, tek tiplilik, tek seslilik yoktur. Muhalefetin bastırıldığı, susturulduğu sistemin ismi demokrasi değildir değerli arkadaşlarım. Bu Meclis, daha evvel de susturuldu değerli arkadaşlarım. Bu Meclis iki defa tatil edildi değerli arkadaşlarım. Şimdi yapmış olduğunuz bu değişiklikle, biraz sonra kanunlaştıracağınız, el kaldıracağınız bu değişiklikle, siz, bu Meclisi, bu milletin sesini yeniden kısıyorsunuz. Bu bir tür Meclisi tatil etmektir, kapatmaktır değerli arkadaşlarım. Muhalefetin olmadığı bir Meclis demokrasinin Meclisi olamaz, bu milletin Meclisi olamaz değerli arkadaşlarım. O nedenle, bir kere daha düşünün, bir kere daha bu konuyu tartışalım ve ondan sonra karar verelim.

Değerli arkadaşlarım, burada konuşan iktidar partilerinin temsilcileri, özellikle Milliyetçi Hareket Partisi adına konuşan Sayın Köse birtakım istismarlar yaptı. Önce terörü kınadı, biz de kınadık, katılıyoruz, ondan sonra dedi ki, eğer bu kanunu çıkarırsak, bu terörle canlarını kaybeden polis memurlarımız için, yetimler için birtakım değişiklikler yaparız.

Değerli arkadaşlarım, bu, çok ucuz bir edebiyattır, bu, çok ucuz bir siyasettir. Bu, bir şekilde şehit istismarıdır değerli arkadaşlarım, bu doğru değildir değerli arkadaşlarım. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DYP sıralarından alkışlar)

Siz, hangi kanunu getirdiniz buraya? Siz, emekliler, dullar, yetimler için, şehit aileleri için hangi kanunu getirdiniz de muhalefet size katılmadı değerli arkadaşlarım... Yapmayın bunu, yapmayın bunu... (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Fazilet Partisini din istismarıyla suçladınız; ama, geldiniz burada başörtüsü istismarı yaptınız değerli arkadaşlarım. Yazıktır, bu, ucuz bir siyasettir.

Değerli arkadaşlarım, gelin, siyaseti gerçek zeminine çekelim. Birtakım kutsal değerler var, üzerinde siyaset yapılmayacak değerler var. Bunlardan en önemlisi de şehit kanıdır ve yüce dinimizdir. Lütfen, gelin, bunları siyaset malzemesi yapmaktan çıkaralım.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Bekaroğlu, teşekkür ederim efendim.

Şimdi söz sırası, Doğru Yol Partisi Grubu adına Eskişehir Milletvekili Sayın Mehmet Sadri Yıldırım'dadır.

Buyurun Sayın Yıldırım. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA MEHMET SADRİ YILDIRIM (Eskişehir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, 586 sıra sayılı, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 1 inci maddesi üzerinde, Doğru Yol Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Heyetinize ve televizyonları başında bizi izleyen aziz milletime, Doğru Yol Partisi ve şahsım adına saygılar sunuyorum.

Değerli milletvekilleri, demokrasinin temel unsurlarından biri de, Meclisin varlığıdır; yani, bir ülkede demokrasi varsa, Meclis vardır. Meclis, demokrasiyi tamamlayan unsurlardan biridir. Daha doğrusu, Meclis varsa demokrasi de vardır. İşte bu Yüce Meclis de, millet adına, milletin meclisidir. Yüce Meclisin üyesi olan milletvekilleri de, milletin oyuyla gelmiş, millet adına, milleti temsil etmektedirler ve millet adına konuşurlar.

Anayasanın 95 inci maddesine göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürütür kural ve esaslarından hareketle, İçtüzüğün 60 ıncı maddesine eklenen soru ve cevap hakkı nedeniyle, milletvekilinin hakkı sınırlandırılmaktadır; sürenin 10 dakikayla sınırlandırılması yanlıştır, hatadır, millî iradeye ihanettir, hukuka aykırıdır, Anayasaya aykırıdır ve demokrasiye ihanettir. (DYP ve FP sıralarından alkışlar) Çünkü, milletvekillerinin soru sorma hakkı İçtüzükte etraflıca düzenlenmiştir.

Soru, yasama organının önemli araçlarından biridir. İçtüzükte soru iki kategoride ele alınmıştır. Bunlardan biri de denetim sorusudur ve Anayasanın 98 inci maddesinde düzenlenmiştir, diğeri ise yasama sorusudur, İçtüzüğün 60 ıncı maddesince düzenlenmiştir. Yasama sorusu, denetim ve bilgilenme sorusundan farklı olarak, sadece bakana değil, komisyona da tevcih olunabilmektedir.

Değerli milletvekilleri, Meclisin kanun yapma yetkisi içinde, kanun tasarı ve teklifleri görüşülürken, her hususta, yani, lafzı ve ruhuyla incelenmesi gerekir. Kısacası, soru sorma, kanun yapmanın tamamlayıcı unsurudur. Hal böyleyken, soru sormanın sınırlandırılması ise, milletvekillerine getirilen sınırlamadır, millete getirilen sınırlamadır; başka bir ifadeyle, muhalefetin sesini kesmektir, kısmaktır, (DYP ve FP sıralarından alkışlar) milletvekilinin sesini kısmaktır, milletin sesini kısmaktır, Meclisin sesini kısmaktır, demokrasinin sesini kısmaktır. (DYP sıralarından alkışlar) öyleyse, gelin, bu yanlıştan ve hatadan dönün; dönmezseniz, demokrasiden bahsedemezsiniz, ve demokrasiyi savunamazsınız. Yoksa, millet, her şeyin farkında ve millet demokraside bizden öndedir; yoksa, bedelini çok ağır ödersiniz.

Değerli milletvekilleri, tarihe baktığımızda, millete ihanet edenlerin ve milletin sesini kısanların sonu hüsran olmuştur; çünkü, demokrasi, keyfî bir uygulama olamaz. Demokrasinin birinci unsuru millettir; öyleyse, muhalefetsiz demokrasi olamayacağına göre, muhalefetin ve milletin sesini kısmak çok tehlikelidir; çünkü, İçtüzük, gücünü Anayasadan almaktadır, daha doğrusu, İçtüzük, Meclisin iç anayasasıdır. Öyleyse, Anayasaya aykırı olan bu teklif, İçtüzüğe de aykırıdır.

Ülke olarak Avrupa Birliğine girmek istiyoruz. Peki, bu zihniyetle nasıl gireceksiniz?! Demokrat olmadan, demokrasiyi benimsemeden nasıl gireceksiniz?! Yaptığınız yanlıştır, yanlıştır!.. (DYP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, görüşmekte olduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük değişiklik teklifi çok önemlidir, hatta çok çok önemlidir, "kimin için önemlidir" diye sorarsanız; demokrasi için önemlidir, millet için önemlidir, egemenlik için önemlidir -bakınız, burada "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" diye yazıyor; bunu inkâr edemezsiniz- parlamenter sistem için önemlidir, millî irade için önemlidir, milletin Meclisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisi için önemlidir.

Sayın iktidar partileri, yaptığınız yanlıştır, bu yanlıştan dönün; yoksa, sabıka defteriniz doldu, kendinizi savunamazsınız, bu vebalin altından kalkamazsınız. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, kendi kendini yok eden, kendi kendinin sesini kesen, milletin sesini kesen dünyada başka bir meclis var mıdır; gösterebilir misiniz?! Hayır, hayır, asla yoktur!

Bakın, sayın milletvekilleri, bu mesele, İçtüzük meselesidir. Esasında, demokrasi meselesidir. Biz, Doğru Yol Partisi olarak, ellidört senedir demokrasiyi savunuyoruz. Demokrasi için şehit verdik. Gerekirse, yine veririz. Biz, buna rağmen, demokrasiyi savunmaya devam edeceğiz.

Sayın hükümet, size, tekrar söylüyorum. Çiftçi yürüdü, dinlemediniz, memur yürüdü, dinlemediniz; çıkardığınız vergilerle milleti inim inim inletiyorsunuz, esnafı dinlemediniz. Şimdi de sanayici bağırıyor. Ülkeyi bitirdiniz. Şimdi, sıra, milletin Meclisi olan Yüce Meclise mi geldi?!

Ama, buna gücünüz yetmez. Millet içine çıkmaya yüzünüz yok. Millet, sizi sandığa gömecek, unutmayın bunu. Bir daha buralara gelemeyeceksiniz. (DYP sıralarından alkışlar)

Sayın hükümet, size soruyorum: Allahaşkına, siz, neyin peşindesiniz?! 351 oyunuz var, istediğinizi yapıyorsunuz. Daha ne istiyorsunuz?! Yoksa, İçtüzük değişikliğini de mi Cottarelli istedi?! Bugüne kadar, 200'den fazla kanun çıkardınız. Hepsi milletin aleyhine. Size soruyorum: Hiç, milletin lehine çıkardığınız kanun var mıdır; gelin buraya, onu söyleyin. Söyleyemezsiniz; çünkü, vergiden ve zamdan başka hiçbir kanun çıkarmadınız. Peki, öyleyse, muhalefetin sesini neden kısıyorsunuz?

MURAT AKIN (Aksaray) - Korktukları için!

MEHMET SADRI YILDIRIM (Devamla) - Muhalefet olmazsa, iktidar olur mu?! Muhalefet olmazsa, demokrasi olur mu?! Bu milletin Meclisi olur mu?! Gelin, Meclisi yok eden, milleti yok eden, hukuku yok eden, millî iradeyi yok eden, milletin sesini kısan, demokrasiyi yok eden bu teklifi geri çekin. Eğer, kısmaya devam ederseniz, milletin sesini kısarsanız, millet de sizin sesinizi kısar.

Bu hatadan ve yanlıştan dönün diyor, Yüce Heyetinize, Doğru Yol Partisi ve şahsım adına saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Yıldırım, teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, şimdi, teklifin 1 inci maddesi hakkında şahıslara söz verme sırası gelmiştir.

NİHAN İLGÜN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, niye gruplar konuşmuyor; yani, kanunlar böyle mi çıkacak? Niye konuşmuyorlar? Afta da aynı şeyi yaptılar; ama, Kırıkkale'de millet bağırıyor "affa oy veren eller kırılsın" diye. Dinlesinler... (MHP sıralarından "otur yerine" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - İlk olarak, Erzurum Milletvekili Sayın Fahrettin Kukaracı konuşacak; buyurun efendim.

FAHRETTİN KUKARACI (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin çerçeve 1 inci maddesi üzerinde kişisel görüşlerimi açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, değiştirilmesi istenilen bu maddeyle, mevcut 60 ıncı maddenin altıncı fıkrasına bir cümle ilave edilmektedir. Kanunların görüşülmesi esnasında, milletvekillerinin maddelerle ilgili soracağı sorular ve cevaplarının süresini 10 dakikayla sınırlayan bir hükümdür. Zaman tasarrufu ve teklif ve tasarıların Meclisimizden bir an önce çıkarılması amacıyla düzenlenmiştir. Daha önceki teklifte bu süre 20 dakika olarak belirlenmiş, komisyondan da o şekilde geçmişti. İktidar mensupları, bu sınırlamayı dahi az görmüş olacaklar ki, bunu 10 dakikaya indirmek istiyorlar. Bektaşi'nin dediği gibi, tamamen yok diyecekler de dilleri varmıyor.

Eğer madde kabul edilirse, belki, bu Meclisten kısa zamanda daha çok kanun çıkarmak mümkün olacaktır; ancak, muhterem heyetinizin de malumu olduğu üzere, kanun çokluğu bakımından, dünyada belki de ilk sıralarda bulunuyoruz. Basınımızda sık sık gündeme getirilen bu durumu düzeltmek yerine, yeni ve çok kanun çıkararak, var olan karmaşayı daha da içinden çıkılmaz hâle getiriyoruz. Çok ve sık kanun çıkarmayı marifet sayan bir anlayışın, o kanunlardan beklenen azami yararın da hesabını yapması gerekir.

Eğer, çok kanun, ülke insanını mutlu etmeye yetseydi, milletimiz, dünyanın en mutlu ve en huzurlu milleti olurdu. Halbuki, çıkarılan kanunlar, insanımızın, sağlığını, eğitimini, maddi ve manevi mutluluğunu sağlamak şöyle dursun, sağlığından, eğitiminden, refah ve mutluluğundan bir şeyler alıp götürmüştür. Milletimiz, her yeni kanundan sonra, sırtına biraz daha yük yüklendiğini, biraz daha belinin büküldüğünü, hürriyetlerinin biraz daha sınırlandığını hissetmektedir; karamsar, güvensiz ve tedirgin olarak, geleceğinden daha fazla endişe eder duruma getirildiği bir ortama sürüklendiğini görmektedir.

Ayrıca, bu hükümetin, büyük bir aceleyle çıkardığı, adına reform dediği birçok kanun, ya Cumhurbaşkanlığından dönmüş ya da Anayasa Mahkemesinde hukuk duvarına çarpmıştır. Bunlardan bir kısmı da, ülke gerçeğine uymadığı için, kısa zamanda, yeni reform kanunları adı altında, değiştirilmek zorunda kalınmıştır.

Amaç, hızlı ve çok kanun çıkarmak yerine, ehliyet ve liyakat sahibi bürokratlar ve ideolojik saplantısı olmayan bilim adamları tarafından, iyi hazırlanmış ve ülke insanını ön planda tutan, tartışmaya açık, en geniş şekilde

karşı görüşlerden de katkı alan, uzun süre yürürlükte kalabilecek, metni ve muhtevasıyla edebi değer taşıyan kanunlar yapmak olmalıdır. Aksi halde, muhalefetin katkılarını sınırlayacak bir İçtüzükle, objektif, genel ve mükemmel kanunlar çıkarmak mümkün olmayacaktır.

Değerli milletvekilleri, iktidar, bir süreden beri, zaman tasarrufu düşüncesiyle, İçtüzüğün geniş bir şekilde değiştirilmesi ihtiyacını hep gündemde tutmuştur; ancak, bu değişikliklerin Yüce Meclisimizin önüne getirilmesinin gerçek sebebi, yukarıda arz ettiğim gibi, hükümetin "dikensiz gül bahçesi" arzusu ve karşı görüşlere tahammülsüzlüğü düşüncesidir.

Komisyon görüşmeleri esnasında muhalefetin karşı çıktığı sınırlı sayıdaki maddelerin bu sebebe dayandırıldığı, karşı oy yazılarından anlaşılmaktadır. Görüşmekte olduğumuz madde kabul edildiği takdirde, Yüce Meclis kanun yapma makinesi hâline dönüşecek, milletvekillerinin, kanun yapma görüşmelerine katılmaları gereksiz hâle gelecektir, önerge verme ve soru sorma hakkını milletvekilinden alır veya sınırlarsanız, sadece muhalefet değil, iktidar milletvekillerine de fazla görev düşmeyecek, seçilmiş olmak ve millî iradeyi temsil, sözde kalacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kukaracı, zamanınız doldu; 1 dakika ek süre verdim, toparlayın lütfen.

FAHRETTİN KUKARACI (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Halbuki, konuşmaların ve verilen önergelerin, sadece birinden istifade etme imkânı olsa dahi, ondan istifade etmek gerekir diye düşünüyorum. Bunu sınırlandırmak haksızlıktır ve yazık olacaktır. Sorulan soruların, verilecek olan cevapların, kanunların tatbikine de ışık tutacağı bilinmelidir. Çoğunluğun, her zaman ve her konuda doğruyu göreceği, hükümetlerin ve iktidar partilerinin yanlış yapmayacağı düşüncesi, sakim bir düşüncenin mahsulü olabilir.

Demokratik olmadığına inandığım bu düzenlemeler, gelecekte, telafisi imkânsız zararlara sebep olacak diyor, Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kukaracı, teşekkür ederim.

Şimdi, şahıslar adına, ikinci sırada olup, söz hakkına sahip olan, Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu?.. Yoklar.

O zaman, üçüncü sıradaki arkadaşımıza söz vereceğim.

İstanbul Milletvekili Sayın Osman Kılıç; buyurun efendim. (DSP sıralarından alkışlar)

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli üyeler; 1 inci madde üzerinde şahsım adına söz almış bulunmaktayım; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Değerli üyeler, 1 inci madde, İçtüzüğün 60 ıncı maddesinde düzenlenen soru işlemiyle ilgilidir. Mevcut düzenleme, soruya olanak vermekte, ancak, süreyi belirlememektedir. Bu eksiklik, her defasında, Danışma Kurulunca veya grup önerileriyle belirlenmekte, çoğu kez tartışmalara neden olmaktadır. Görüşmelerin sonunda sorulan bu sorular, denetim göreviyle ilgili soru müessesesi dışında bir olay olmakla birlikte, uygulamada bu amaçla kullanılmaktadır. Oysa, buradaki amaç, görüşülen konuyla ilgili metinlerde anlaşılamayan hususlarda açıklık sağlamaktır. Bu kritere göre, yöneltilecek soru adedinin fazla olamayacağı ve öngörülen 10 dakika sürenin bu amaçla kullanıldığında yeterli olacağı kanaatindeyim; ama, yine, şahsî düşüncem, bu sürenin 15 veya 20 dakika olmasında da bir mahzur yoktur; çünkü, 81 inci maddeyle, henüz görüşmediğimiz maddeyle getirilen usul, gerçekten, bugüne kadar uyguladığımız usule bakıldığında, bir yenilik, âdeta bir devrim niteliğindedir.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Antidemokratik devrim...

OSMAN KILIÇ (Devamla) - Dolayısıyla, zamandan çok büyük bir tasarruf sağlanmaktadır. Dolayısıyla, soru süresinin 15 veya 20 dakika olarak değerlendirilmesinde yarar vardır diye düşünüyorum.

Değerli üyeler, bu teklifin Anayasa Komisyonunda görüşülmesi süresinde söz alan üyeler de bu konuya değindiler. Ben, tutanaklardan, Sayın Cemil Çiçek'in bu konudaki düşüncelerinden bir iki satır okumak istiyorum: "Şimdi, süreyi 10 dakikayla sınırlama nereden kaynaklanıyor? Belli ki, açık ya da kapalı ifade edilen şekilde bir istismardan kaynaklanıyor; yani, aşağıda soru sorarken, milletvekillerinin kanun üzerinde değil, kanun vesilesiyle ya da tasarı vesilesiyle soru sormalarından kaynaklanıyor..."

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Onu da kaldıralım canım!

OSMAN KILIÇ (Devamla) - "...Bunların bir kısmının da, mahallî ihtiyaçlarının dile getirilmesinden, soru müessesesinin doğru dürüst işletilmemiş olmasından kaynaklanıyor. Hepimiz de biliyoruz ki, yüzlerce, binlerce soru var gündemde. Bugün, soruyorsunuz soruyu, aktüeldir; bugün veya bu hafta içerisinde cevap verilmesi lazım. İster mahallî ihtiyaçtan ister Türkiye'nin genel ihtiyacından bir bilgi edinmek istiyorsunuz. Soruların tarihine baktığınızda altı ay geçmiş, bir sene geçmiş. Sorunun cevabını alamadığı için, diyelim ki, sağlık sorunuyla ilgili bir şey soracak, cevabını Sağlık Bakanından veya herhangi bir bakanlıktan alamadığı için, yeri gelmişken, konuyla şu veya bu şekilde alakası olan kanun tasarı veya teklifi üzerinden soruyor. Demek ki, bu tarafta bir istismar varsa, öbür tarafta da bir ihmal, bir gecikme var. Bu ikisini dengelemediğiniz takdirde bu maddeyi düzenlemeniz fevkalade zor olur" diyor Sayın Cemil Çiçek. Ben de katılıyorum.

İşte, bu teklifle getirilen düzenlemeler, gerçekten, şu anda uygulanan uygulamada, yasama faaliyetlerinin yoğunluğundan ve öncelik verilmesinden denetim faaliyetlerine gereken süreler ayrılamamaktadır. Hatta, kısıtlı süreleri de iptal ederek yasamaya ayırmak şeklinde bu uygulama söz konusudur. Dolayısıyla, sorulara, gereken cevaplar, gereken zamanda alınamamaktadır; ama, bu düzenlemeyle, artık, yasama hızlanacak, sıradaki birikmiş konular eritilecek; dolayısıyla, denetime daha geniş süre ayrılacaktır. Dolayısıyla, hem araştırma ve genel görüşme önergeleri hem de soru önergeleri süresinde, zamanında cevaplanacak; aktüalitesini kaybetmeden gerekli cevaplar alınacaktır.

Bu bakımdan, bu düzenlemenin yerinde olduğunu düşünüyorum; ama, 15-20 dakika olarak revize edilmesinde de bir mahzur yoktur diye düşünüyorum. Teşekkür ederim. (DSP sıralarından alkışlar)

ALÎ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Lütfettiniz efendim, lütfettiniz!

BAŞKAN - Sayın Kılıç, teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri, şimdi, sıra, soru ve cevaplara gelmiştir.

Alınan karar gereğince, hepimizin de bildiği üzere, süremiz 10 dakikadır. 10 dakikalık sürenin 5 dakikası soru için, 5 dakikası cevap vermek üzere kullanılacaktır.

Şimdi, soru soracak arkadaşlarımın isimlerini okuyorum: Sayın Erek, Sayın Ilıcak, Sayın Genç, Sayın Arınç, Sayın Durhan, Sayın Seven, Sayın Akman, Sayın Yalman, Sayın Polat, Sayın Demirci, Sayın Erbaş, Sayın Çelen.

Şimdi, ilk soru sorma hakkına sahip olan Sayın Erek'e, sorusunu sorması için söz veriyorum.

Buyurun Sayın Erek.

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Sayın Başkanım, tarihe ve zabıtlara geçmesi bakımından, şimdi arz edeceğim kanaatlerime, Sayın Komisyon Başkanının iştirak edip etmeyeceğini soruyorum.

Bu değişiklik, parlamenter demokrasimize indirilen ağır, vahim bir darbedir. Bu kanaatime iştirak ediyor musunuz?

Milletvekillerinin en doğal hakkı olan soru ve cevap müessesesinin 10 dakikayla sınırlandırılmasının tarihî vebalini taşıyabilecek misiniz?

Güya, bir hakkın kötüye kullanılmasını önlemek maskesiyle, demokrasiyi katlettiğinizin farkında mısınız?

Teşekkür ederim. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Erek.

Sayın Ilıcak, buyurun efendim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Sayın Başkan, delaletinizle, Sayın Komisyon Başkanına şu soruyu sormak istiyorum: İlk getirdiğiniz 527 sayılı İçtüzük teklifinde, soru-cevap 20 dakikaydı; şimdi, aradan bir hafta on gün geçti, 10 dakikaya indirdiniz. Maddeler üzerinde müzakere imkânı vardı; müzakereyi ortadan kaldırdınız. Bu kadar kısa süre içinde, acaba, kimler buna müdahale etti ki, iyice kuşa çevirdiniz muhalefetin konuşma hakkını?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ilıcak.

Sayın Genç, buyurun efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, bu Meclis Başkanlığı çok onurlu ve soylu bir görevdir ve şimdiye kadar, hiçbir Meclis Başkanı, bu Meclis kürsüsüne karşı işlenecek adi cinayetlere alet olmadı. Bu Meclis kürsüsüne kilit vurmaya kimse cesaret etmedi; ama, maalesef, şimdi getirilen bu teklifle, bu Meclis kürsüsüne karşı bir cinayet işleniyor ve buraya bir darbe yapılıyor.

Dikkat ederseniz, sizin yerinize, Başkanvekillerinden hiçbirisi, bu sorumluluğa katlanarak, o kürsüde oturmadı.

Sayın Başkan, bu kanun teklifinin Başbakanın bir bürokratı tarafından hazırlandığı doğru mudur?

Bunun, Başbakanın bürokratı tarafından hazırlandığı doğru ise, Sayın Başbakan bu teklifi görmüş müdür?

Bu kanun teklifi yasalaştığı zaman, artık, burada, milletvekilleri herhangi bir yasama faaliyetinde bulunmayacaklarına göre, zatıâlinizin de Meclis Başkanlığı görevinde bulunmasına gerek yok. O zaman, yerinizi, Başbakanlık Müsteşarına terk etmeyi düşünüyor musunuz? (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Sayın Genç, zamanı harcamamak için, size olan cevaplarımı sonra vereceğim.

Sayın Arınç, buyurun.

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Sayın Başkanım, 10 dakika soru ve cevap süresinin çok kısa olduğunu ifade etmiştim. Sorunun nasıl olması gerektiği İçtüzükte yazılı. İçtüzüğe uygun hareket etmek de sayın başkanların görevi. Maalesef, birkısım arkadaşlarımız, sorularını, kendi düşünceleri olarak, yorumları olarak da aktarabiliyorlar. Bu, belki, bir hakkın suiistimali olarak görülüyor; ancak, şimdi, bu maddenin önergelerine geçtiğimizde göreceğiz ki,

dört önergeyle yol tıkanmıştır. Bir önergede, çok değerli milletvekili arkadaşımız, soru-cevap süresinin 3 dakika, birisinde 5 dakika, birisinde 7 dakika, birisinde de -merhamet etmiş- 8 dakika olmasını arzu ediyor. Sorusunu güzel soramayan eğer bu hakkını istismar ediyorsa, önergelerle yolu tıkayan arkadaşımız ne yapıyor?

Kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesinde, özellikle bütçe görüşmelerinde bu sürenin çok az olduğunu değerli başkanlarımız da, arkadaşlarımız da hissediyorlar. Lütfen, çeşitli istismarlarla bu hakkın kısıtlanması yerine, acaba, doğru verilecek bir önergeyle bu süre artırılabilir mi? Sayın Komisyon Başkanımızdan istirham ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arınç, verdiğiniz bilgiler için de teşekkür edeceğim; çünkü, bizim İçtüzüğümüz, bildiğimiz üzere, İtalya İçtüzüğünden alındı; onlar da İsveç'ten aldılar; İsveç Parlamentosu da, İngiltere'den almıştı.

Soruya verilecek cevapların "evet","hayır" şeklinde olması gerekir. Cevap verme hakkı doğurmayacak şekilde soru sorulmalı; ama, buna uyulmuyor. Siz de aynı şeye işaret ettiniz. Keşke arkadaşlarımız uysa.

Süreyi uzattım efendim.

Sayın Durhan?.. Yok.

Sayın Seven?.. Yok.

Sayın Akman? Buyurun.

YAHYA AKMAN (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, aracılığınızla sormak istiyorum: Öncelikle, demin, Sayın Genç'in de gündeme getirmiş olduğu, bu Meclis için hayatî önem taşıyan, Meclisin iç anayasası diye kabul ettiğimiz İçtüzüğün hazırlanış şekliyle ilgili, Sayın Komisyon Başkanımızın bir açıklama yapmasını istiyorum. Ayrıca, zatıâlinizin ve şu anda, Başkanlık makamını temsil eden Sayın Başkanvekilimizin de bu İçtüzüğün hazırlanışıyla ilgili ne derece katkısının olduğunu öğrenmek istiyorum. Zira, her ne kadar, kanun tasarı ve tekliflerinin kanunlaşmasında Başkanlık Divanının görüşünün alınmasına dair bir hüküm bulunmasa dahi, malumunuz olduğu üzere, sair kanunlar, bakanlıkların en alt birimlerinden gelerek, ihtiyaçlara binaen hazırlanır ve son olarak burada kabul edilir; ama, Başkanlık Divanında Kâtip Üye olarak, Başkanlık Divanının, İçtüzükle ilgili böyle bir görüşünün alınmadığını çok iyi biliyorum. Bu, sizce ve Başkanvekilimizce bir eksiklik olarak kabul ediliyor mu?

İkinci sorum: Soru-cevap süresinin, görüşülecek tasarının geneliyle ilgili olarak 10 dakikayla sınırlı tutulması, soru kısmının sadece 5 dakikayla sınırlanması anlamına geldiğinden dolayı, diyelim ki, 150 maddelik bir kanun tasarısı veya teklifini görüştüğümüzde, 550 kişiyle temsil edilen şu Genel

Kurulda kaç arkadaşımızın söz alabileceğini, kaç madde üzerinde, sorular vasıtasıyla uygulayıcılara ışık tutacak şekilde açıklamalar yapılabileceğini Sayın Başkanvekilimden sormak istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Cevaplara sıra gelmiştir. Benim biraz önce araya girerek yapmış olduğum süreyi de ekleyerek -bunu tespit ettim- cevap vermek üzere, Sayın Komisyon veya Başkanlık Temsilcisi buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Sayın Başkan, görüşülmekte olan teklifin 1 inci maddesiyle ilgili, Sayın Ali Şevki Erek, bu teklifin, parlamenter demokrasiye bir darbe olduğunu, bendenizin de bu görüşte olup olmadığımı sordular.

ALİ ŞEVKİ EREK (TOKAT) - Evet-hayır şeklinde...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Bu teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerince yapılmış.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Yaptırılmış...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Anayasa Komisyonu tarafından görüşülmüş, kabul edilmiş ve İçtüzük gereği Genel Kurula indirilmiştir.

LÜTFİ YALMAN (Konya) - İstismar önlensin; ama, böyle olmaz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Bu süreç, İçtüzük hükümlerine uygun olarak devam etmektedir.

MAHMUT GÖKSU (Adıyaman) - Çoğunluk istismarı... Çoğunluk istismarı...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan, Komisyon Başkanı da "evet-hayır" diye cevap vermiyor.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Şu anda, teklif üzerinde müzakereler yapılmakta, iktidarıyla, muhalefetiyle ve kişisel olmak üzere, İçtüzükteki tüm imkânlar kullanılarak, konu üzerindeki tartışmalar yapılmaktadır ve oylanacaktır. Genel Kurulun iradesi kabul istikametinde olursa kabul edilecek ve yürürlüğe girecektir. Burada, olağanüstü bir usul ve sistem uygulanmamaktadır. İçtüzüğün ve Anayasanın verdiği hak ve imkânlar kullanılarak bir yasama görevi yapılmaktadır.

Bu İçtüzük değişikliğiyle getirilen yöntemi kabul edebiliriz etmeyebiliriz, kısmen içimize sindirebiliriz sindiremeyebiliriz; ama, netice olarak, bu usullere uygun olarak buraya gelmiş, müzakere edilmektedir ve oylanmaktadır.

10 dakikayla sınırlandırılmasının tarihî vebali... Bu, benim kişisel bir önerim, kişisel bir oylamam, kişisel bir hükmüm, kararım olmadığına göre ve teklif istikametinde, Komisyonda 25 üyeyle yapılan müzakereler sonunda alınmış olan karar ve yine, burada az önce ifade etmeye çalıştığım gibi, Genel Kurulda yapılan müzakerelerle, şayet kabul edilirse, uygulanacak bir hükümdür. Eğer bir vebal varsa, bunun, gündelik veya tarihî bir vebal oluşunun sonuçlarını, tarih, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu oturumundaki müzakereler istikametinde hükmünü verecektir ve verir.

Tarihte zaman en iyi hakemdir. Tarihten ve zamandan kimsenin kaçması mümkün değildir; ama, şu anda, burada, usulüne uygun bir müzakere yapılmaktadır. Üç milletvekili arkadaşımızın önerileri, İçtüzük değişiklik teklifleri görüşülmektedir. Daha önce de ifade etmeye çalıştım; daha kapsamlı bir İçtüzük değişiklik teklifi vardır; bunlar, müzakere ediliyor; bunlar, yeteri kadar müzakere edilecektir, tekrar ele alınacaktır ve bu konudaki her türlü demokratik hak ve hukukun kullanılması istikâmetinde, Anayasa Komisyonu olarak, katkılarımız sürecektir.

Sayın Ilıcak, ifade ettiler ki, geriye çekilen teklifte, bu soru-cevap süresi, 20 dakika idi; şimdi, 10 dakikaya indirildi; kimler müdahale etti?.. Biz, Anayasa Komisyonu olarak, Sayın Aydın Tümen, Sayın İsmail Köse ve Sayın Zeki Çakan arkadaşlarımızın teklifiyle bağlı olarak komisyonumuzda gündem teşkil etmişizdir. Bize gelen bu son teklifte, süre, 10 dakika olarak gelmiştir, komisyonumuz da 10 dakika olarak kabul etmiştir.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Çelişkili karar...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Sayın Genç'in sorusu, benimle ilgili değil, Başkanlığımızla ilgili değil.

Sayın Arınç, önerilerin kabulüyle ilgili, önergelerle ilgili, şu anda, önergelerin yeteri kadar verildiğini ve tıkandığını; şu anda, herhangi bir değişiklik yapma imkânının olmadığını; bu konuda, Komisyon olarak ne düşündüğümüzü sordular. Biz, komisyon olarak, şayet, Genel Kurul uygun görürse, bu konudaki her türlü açılıma olumlu yaklaşırız; bu, bizim inancımızın gereğidir. Yeter ki, yeterli desteği görecek, bulacak bir önerge gelsin. Bunun da yolu, eğer burada önergelerle bu yol tıkanmış ise, gruplar arasında yapılacak temaslarla, bir uzlaşma arayışıyla bunlar olabilir. Nasıl ki, bugün, çok önemli konularda, siyasî partiler arasında uzlaşı çabaları ve gayretleri var ise, böyle bir basit konuda da; ama, Meclis çalışmaları bakımından önemli gördüğümüz bir hususta, soru-cevap müessesesinin kullanılması konusunda da, şayet bize düşen bir görev varsa, o açılımın gerçekleşmesi konusunda katkıda bulunmaya hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Sayın Akman, hazırlanış şeklini bize sordular. O konuda, biz, sadece, 3 milletvekili arkadaşımızın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verdiği ve Sayın Başkanlığın da, Komisyonumuza havale ettiği evrak ve teklifle bağlıyız. Bunun hazırlanışıyla alakalı başkaca bilgilere, ne meraklı oluruz ne de başka saik, maksat ararız. Biz, 3 saygın milletvekili arkadaşımızın teklifini, Başkanlığımızın havalesiyle birlikte gündeme alır, müzakere ederiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Sökmenoğlu, diyecekleriniz var mı efendim?

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Tabiî efendim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Sayın Genç'e cevap vereyim.

Zatıâlinizin oturuma davetini Sayın İyimaya yaptı; biz de, Başkanlık olarak, bu çağrıya uyarak, sizi çağırdık; mesuliyeti alıp almama meselesinden dolayı değil efendim, onu arz ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Sizin mesuliyetiniz bizim mesuliyetimiz, bizim mesuliyetimiz de sizin mesuliyetinizdir.

Ayrıca, Sayın Akman 10 dakika içerisinde ne kadar kişiye sual sorma imkânı verilir diye sordu. O, suali soran sayın milletvekilinin izanına kalmış; eğer, yorumla yaparsa, bir kişiye bile vakit gelmiyor ve aynı şekilde, cevap verecek sayın bakanın da izanına kalmış, isterse, bir kişiyle 5 dakikayı doldurabilir; ama, Sayın Arınç'ın ifadesi çok nettir. Soru ve cevapların çok net, yorumsuz sorulması gerekiyor. Biz, usulen, her zaman, Başkanlık olarak ifade ediyoruz; ama, arkadaşlarımız da o ikazlarımıza uymuyor, diğerlerinin hakkını alıyor. Yani, biraz da onlar suiistimal ediyor; diğer arkadaşlarının hakkını almalarının yanlışlığını, kendilerinin idrak etmesi gerektiğine inanıyorum efendim.

Başka da, bana sual soran olmadı herhalde?..

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederim.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkanım, bir de, Başkanlık Divanına bu konunun gelip gelmediğini sordular. Kendileri de Başkanlık Divanı üyesi. İçtüzük teklifi, kanun tasarı ve teklifleri

gibi sayın milletvekilleri tarafından verilir; 3 sayın milletvekili vermiş ve o tekniğe göre de, Komisyon Başkanının ifade ettiği gibi, komisyonda görüşülmüştür. Bu konuda bir şeyimiz olmaz.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Genç, burada, Genel Kurulu idare etmek sorumluluk almak demek değildir, öncelikle, bir görev sorumluluğunu taşımak demektir, o da çok şerefli bir şeydir. O itibarla, öylesi bir yasanın çıkmasında alet olmam şeklindeki ifadenizi kabul etmem mümkün değil. Kaldı ki, başkanvekillerinden Sayın Arseven ve Sayın Gönül, çok daha önce, bugünlerde ve bu haftanın sonunda mazeretleri olduğu için benden izin aldılar, o izin, o zaman verilmişti. Dün ise, hiç beklemediğimiz bir anda, Sayın Ilıksoy'un mazereti ortaya çıktı ve Sayın Ilıksoy da, o mazeretini kullanım anına kadar burada görevi başındaydı. O itibarla, şimdi, Meclis başkanvekillerinden birisi görevinin başında, bir de, ben, başkan olarak görevimin başındayım; bu görevleri yapacak başka Meclis başkanvekili bulunmamaktadır.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Türkiye Büyük Millet Meclisinin kapısına kilit vuruyorsunuz; yani, bunu göreceğiz ileride. Siz, bu Meclisin Başkanı olarak... Ben, demin sorduğumda "35 inci maddeyle eşanlamlı" dediniz; 35 inci maddede eşanlamlı diye bir şey yok; yani, bu Meclisin kapısına kilit vurmaya müsaade edemezsiniz.

BAŞKAN - Galiba, tekrar hatırlatmam gerekiyor size. İki Meclis Başkanvekiline çok önceden izin verdiğimi söyledim; ama, bugünkü görüşeceğimiz konu, daha sonra Danışma Kurulunda gündeme gelmiş, bilahara da Yüce Meclisin iradesiyle görüşülecek hâle gelmiş; ondan çok daha önce ise, diğer iki arkadaşımıza izin vermiştim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, ben yerinizde olsaydım, bu teklifi burada müzakereye açmazdım. İsterseniz, basın yoluyla, televizyonlara çıkalım, tartışalım; bu grup başkanvekilleri de gelsin, bu Meclise ve demokrasiye ne kadar müdahale olduğunu anlatalım.

BAŞKAN - Sayın Genç, siz olduğunuz zaman onu uygulayın; ama, ben olduğum zaman, şu İçtüzüğü uygulayacağım, uyguluyorum.

Teşekkür ederim. (MHP ve DSP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, aldığımız karar gereğince, saat 20.00'de toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50 nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Komisyon?.. Yerinde.

Başkanlık Temsilcisi?.. Yerinde.

Görüşmekte olduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair içtüzük Teklifinin 1 inci maddesi üzerindeki görüşmeler ile soru cevap işlemlerini önceki oturumda tamamlamıştık.

Şimdi, madde üzerinde verilmiş önergelerin işlemlerine geçiyorum. 1 inci madde üzerinde 12 adet önerge var; madde bir fıkra; onun için, 12 adet önergeden ancak 4 tanesini işleme alabileceğim. önergeleri önce geliş sıralarına göre okutacağım; sonra, aykırılıklarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin çerçeve 1 inci maddesiyle değiştirilmek istenen 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize

"Soru ve cevap süresi 8 dakikayla sınırlıdır."

BAŞKAN - İkinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan TBMM İçtüzüğünün bazı maddelerinin değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin çerçeve 1 inci maddesiyle değiştirilmek istenen 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize

"Soru ve cevap süresi 7 dakika ile sınırlıdır."

BAŞKAN - Üçüncü önergeyi okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin çerçeve 1 inci maddesiyle değiştirilmek istenen 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize

"Soru ve cevap süresi 5 dakika ile sınırlıdır"

BAŞKAN - Efendim, şimdi okutacağım önerge, dördüncü ve son önergedir; bu önerge, aynı zamanda en aykırı önergedir; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 1 inci maddesi ile değiştirilmek istenen 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize

"Soru ve cevap işlemi 3 dakika ile sınırlıdır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Başkanlık Temsilcisi önergeye katılıyor mu?

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Sayın önerge sahibine soruyorum; gerekçeyi mi okutayım?..

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Gerekçe okunsun efendim.

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Gerekçe efendim, gerekçe...

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Sayın Başkan, önergelerin sahibi burada yok efendim.

BÜLENT AR1NÇ (Manisa) - Evet, önergelerin sahibi yok efendim.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Arayacaksınız Başkan.

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Arayacaksınız efendim, bu şekilde olur mu?

BAŞKAN - Sayın Ahmet Kabil burada mı?

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Yok efendim, yok...

BAŞKAN - önergenin gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe: Soruların amacına uygun sorulması durumunda, önerilen sürenin kâfi geleceği düşüncesindeyiz.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Niçin kötüye kullanıyorsunuz yetkiyi?

BAŞKAN - Şimdi, gerekçesi okunan önergeyi oylarınıza sunacağım.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, karar yeter sayısını arayınız efendim.

BAŞKAN - Dikkate alacağım efendim.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Önergeyi kabul etmeyenler...

ASLAN POLAT (Erzurum) - İktidar, önergesine sahip çıkmıyor, bu nasıl bir şey.

BAŞKAN - Karar yeter sayısı olmadığı için, toplantıya 5 dakika ara veriyorum.

…

BAŞKAN -Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50 nci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Başkanlık Temsilcisi ve Komisyon yerlerini aldılar.

Önceki oturumda Sayın Ahmet Kabil'in önergesinin oylamasında karar yeter sayısı aranılmış, bulunamamıştı.

Komisyonun ve Başkanlık Temsilcisinin katılmadığı önergeyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısını yine arayacağım.

Oylamayı elektronik cihazla yapacağım.

Oylama için 5 dakika süre vereceğim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkanım, benim, Anayasaya aykırılık önergem var; önce, Anayasaya aykırı olan önergelerden başlanılır. (DSP ve MHP sıralarından "Otur yerine" sesleri, gürültüler) Doğrusunu söylüyoruz kardeşim.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Öncelikli olan o.

BAŞKAN - önce, karar yeter sayısının aranılması önemli. Önce, karar yeter sayısını bulacak kadar milletvekilimiz var mı, yok mu bakalım; ondan sonra, sizin durumunuz görüşülür.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Olur mu Sayın Başkanım!

TURHAN GÜVEN (İçel) - Efendim, önerge resen de oylanır.

BAŞKAN - Oylamayı başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylamaya başlandı)

TURHAN GÜVEN (İçel) - Olmaz ki canım!.. Kendinizi hâlâ grup başkanvekili sanıyorsunuz...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Yapmayın Başkanım...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkanım, İçtüzüğe göre, Anayasaya aykırılık önergesi önce işleme alınmaz mı?

BAŞKAN - Görüşecek milletvekili gerekli; var mı, yok mu, bakalım; ondan sonra, Anayasaya aykırılık önergeleri varsa, onları da alacağız.

(MHP sıralarından "Aldın mı cevabını" sesleri)

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Olur mu efendim! Önerge oyluyorsunuz Sayın Başkan.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkanım, siz, evvela, bu önergeyi işleme koyacaktınız, onda karar yeter sayısı arayacaktınız. Siz, Anayasaya aykırılık önergesini işleme koymuyorsunuz.

BAŞKAN - O önergeleri sırasıyla koyduk; o zaman böyle bir itirazınız gelmedi.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Bizim itiraz etmemize gerek yok Sayın Başkan; İçtüzüğü uygulayacaksın sen; Allah, Allah!..

Önergeyi oylamanız yanlıştır; bu, İçtüzüğe aykırı, Anayasaya aykırıdır. (Elektronik cihazla oylamaya devam edildi)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Sayın Ahmet Kabil'in önergesi kabul edilmemiştir; karar yeter sayısı vardır.

Sayın Genç, sizin önergeniz, 24.1.2001 tarihinde verilmiş. O nedenle, Başkanlığa, bize, yönetimde bulunan bana, 22.1.2001 tarihinde verilen 4 önerge gelmiş. Sizin önergeniz, sehven, unutulmuş. Şimdi, ben, sizin önergenizden söz etmeden, diğer 4 önergeden bahsederken bir itirazınız olmadı.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Ben burada yoktum.

BAŞKAN - Yoktunuz... Tamam.

Bütün buna rağmen, sizin önergeniz, Anayasaya aykırılık oluşturan bir önerge. Eğer, Başkanlığımızın bu önergeden haberi olsaydı, oylamaya geçmeden önce, bunu gündeme alırdı. Ancak, ekstradan, ben, şimdi, daha önceki önerge sizin önergeniz benim elime geçmeden oylandığı ve reddedildiği için, diğer önergelerin önüne alıyor ve işleme koyuyorum.

Şimdi önergeyi okutuyorum efendim...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz efendim...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Neyse, tamam canım...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Başka bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN - Buyurun.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Efendim, buradaki Meclis Başkanına yardımcı olan insanların görevi, size, her tezkereyi, her önergeyi vaktinde getirmektir.

Eğer, önünüze gelmemişse, bunun bir kabahatlisi, bir kusurlusu vardır. Bunu, lütfen, araştırın ve bundan sonra da, diğer önergelerden evvel Anayasaya aykırılık önergesinin görüşülmesinin lazım geldiğini de...

BAŞKAN - Anlaşıldı efendim.

Hayır, onu biz takdir edeceğiz de, bize zamanında gelmemiş.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Niye getirmemişler; getirsinler önünüze...

BAŞKAN - Önergeyi okutuyorum efendim:

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 1 inci maddesi Anayasaya aykırıdır. Metinden, bu nedenle çıkarılması gerekir.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Başkanlık Temsilcisi önergeye katılıyor mu?

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Efendim, katılmıyoruz. Malumunuz, zaten, Anayasa Mahkemesi bu konuda bir karar almıştır.

BAŞKAN - Önergeniz hakkında konuşacak mısınız, yoksa gerekçesini okutayım mı?

KAMER GENÇ (Tunceli) - Evet efendim konuşacağım, zaten söz hakkımızı kıstılar! (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Genç.

Süreniz 5 dakika.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önergem Anayasaya aykırılık önergesidir. Tabiî, Sayın Başkanım, MHP Grup Başkanvekili iken kendisine büyük bir saygı duyuyordum, aynı saygımı da koruyorum; fakat, bu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı çok önemli bir görev. Burada, bu görev, altın tartan terazi gibi, çok hassas ve dürüstlükle yerine getirilmesi gerekir. Bana önerge gelmedi... Ben, 5 gün önce önergeyi vermişim; ben gidip de, burada, önergemi de hangi tarihte... Yani, burada sizin göreviniz, benim görevim değil.

Değerli milletvekilleri, bakın, bu kürsü milletin kürsüsüdür. Bu kürsüde yasama faaliyeti yapmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulmuştur... (DSP sıralarından "önergeye gel" sesleri) Önergeme geliyorum, anlamıyorsanız anlamayın canım; Allah Allah!.. Yani, sizden rica ediyorum... Neyse, zamanımı kaybettiriyorsunuz... (Gülüşmeler)

Bu kürsüyü susturmak, kimseye, şimdiye kadar hayır getirmemiştir. Daha önce de söyledim; bakın, sizden önceki bazı iktidarlar, tabiî suiistimallere battıktan sonra milletin, Meclisin sesini kısma yoluna gitmişler. Siz daha iki senenizi doldurmadınız; ama, o iki sene zarfında yapılan suiistimaller, başkalarının on senede yaptığı suiistimallerin yüz bin katını buldu. Bunu bilmenizi istiyorum. (DYP ve FP sıralarından alkışlar) Dolayısıyla, şimdi, siz, hiçbir iktidarın cüret edemeyeceği kadar, bu Meclisin sesini kısmaya getiriyorsunuz; yani, bu kürsüye karşı bir cinayet işleniyor, bunu samimî söylüyorum.

Değerli arkadaşlarım, düşünebiliyor musunuz ki, 100-150 maddelik bir kanun tasarısı gelecek, gruplar yalnız 20'şer dakika, o da, sizin lütfunuzla konuşulabilecek ve ondan sonra da, kanun maddeleri üzerinde konuşulmayacak!.. Kanunun bütünü üzerinde; yani, 150-200 madde üzerinde de soru ve cevap için 10 dakika süre işleyecek. O zaman, bakın, size bir şey tavsiye ediyorum; Türkiye Büyük Millet Meclisi kapatılmıştır diye bir önerge verirseniz, vallahi çok daha dürüstçe ve onurlu olur! Çünkü, samimî söylüyorum... (DYP sıralarından alkışlar)

Biraz önce, ben Sayın Başkanıma söyledim, Sayın Başkan, sizden önce, bu Meclis Başkanlığı gibi çok onurlu ve soylu görevi yapan başkanlar, bu Meclise karşı, bu Meclisin kişiliğine, niteliğine ve saygınlığına karşı atılan her adıma karşı kendi dirayetli kişiliklerini karşı koyarak, bunlara karşı koydunuz.

Bakın, İçtüzüğümüzün 35 inci maddesi diyor ki: "Komisyonlar, kanun tasarı ve tekliflerini parça parça Meclise indiremezler." Bakın, daha bir önceki gündemde buraya 58 maddelik bir Tüzük teklifi gelmiş, 12 maddesini biz burada tartışmışız, komisyonumuz geri almış. Komisyon, Başbakanın bir bürokratı tarafından hazırlandığı öne sürülen ve direktifiyle buraya gelen bir madde... Onun içinde, o 58'in içinde; ama, yani, dışarıdan da bir şey değil. 58'in içinden 6 madde seçiliyor, buraya gönderiliyor. Şimdi, Sayın Başkan diyor ki: "Eşanlamlı verilen önergelerde o 35 inci madde..." öyle bir şey yok Sayın Başkan.

Görüyorsunuz ki, size doğru dürüst önergeler gösterilmiyor. Biz, o kürsüde oturduğumuz zaman, bu kürsüye çıkmadan her şeyi enine boyuna tartışırdık; çünkü, bu kürsü hata kabul etmez. Burada yapılan bir hata, memleket için felaket getirir, memleketi felakete götürür.

Bakın, inanmanızı istiyorum; bu teklifin 3 üncü maddesini kabul ettiğiniz takdirde, bu mikrofona kilit vurulmuş demektir. Türkiye Cumhuriyeti

Parlamentosunda görev yapan, Anayasaya sadakat yemini eden hiçbir milletvekili bu rizikoyu göze alamaz.

Ben, özellikle muhalefet partilerinden de rica ediyorum; 3 üncü madde, bu kürsüyü susturmak demektir. O halde, biz, bu kürsüye sahip çıkalım ve bu kürsüyü susturmayalım. Dolayısıyla, burada eylem de koyacağız, bu maddeyi çıkartmayacağız.

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Hep aynı şeyleri söylüyorsun.

KAMER GENÇ (Devamla)- Bakın, değerli arkadaşlar, bu, milletin kürsüsüdür. Burada bizi susturmakla bir şey yapamazsınız. Ben her zaman söz bulurum. Bakın, ben size söyleyeyim ki, ben, her zaman söz bulurum; çünkü, karşımda, konuları bilmeyen, İçtüzükten habersiz, Anayasadan habersiz bu kadar kitle olduktan sonra, ben her zaman burada söz hakkı elde edebilirim. (DYP sıralarından alkışlar, DSP ve MHP sıralarından gürültüler) Ama, sizden rica ediyorum, bu milletin kürsüsünü şey etmeyin. Bu, Anayasaya aykırıdır.

Anayasa, yasama yetkisini Türkiye Büyük Millet Meclisine vermiştir. Yasama yetkisinin kullanılması da, bu kürsüde, olayların, enine boyuna tartışılmasıyla mümkündür.

O kadar komisyon var; hanginiz, gidip komisyonda şey edeceksiniz?..

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Sana ne?!

KAMER GENÇ (Devamla) - Yani, bu teklif, bu şekilde gittiği zaman, bakın, bu Meclis, bürokratlara mahkûm olacaktır. (MHP sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) - Sayın Başkan, bitiriyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

KAMER GENÇ (Devamla) - Şimdi, bakın, bürokratlar arasında, maaşlarının artırılması konuşunda yarış vardır.

NAİL ÇELEBİ (Trabzon) - Önerge üzerinde konuş; önergeyle bunların ne ilgisi var?!

KAMER GENÇ (Devamla) - Şimdi, bu getirdiğiniz şeylerde de, kanunlar üzerinde, hem soruyu kısıtlıyorsunuz... Burada ne olacaktır; bakan, bürokratın etkisinde kalacaktır; sonra da getirecekler, burada, maaş zammı yarışına gireceklerdir; vergi muafiyetleri yarışına gireceklerdir...

İşte, Mavi Akımda...

İBRAHİM YAŞAR DEDELEK (Eskişehir) - Hayda!.. Ne alakası var şimdi?!

KAMER GENÇ (Devamla) - O mavi akım anlaşmasının içerisine öyle haince bir fıkra eklendi ki, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin geleceği ipotek altına alındı;

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, âdeta satıldı; biz de fark etmedik. Yani, bu kadar... Bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin her şeyi fark edeceğini zannetmeyin; 550 milletvekilinin, akşama kadar -özellikle iktidar partisindeki milletvekilleri; biz de yaptık- odaları insanla doluyor; konuları inceleyemiyoruz.

Yani, değerli arkadaşlarım, bu memleket bizim. Yetmişbeş senedir cumhuriyet kuruldu; bu memlekette, yetmişbeş senede, hiçbir hükümet, hiçbir kişi, yasama faaliyetine bu kadar kısıtlama getirmedi. Ben, bunları, kişisel yararım için söylemiyorum; bu memleketin yararı için söylüyorum.

Sizlerden, Anayasaya aykırılık önergemi desteklemenizi rica ediyor, saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Genç, 1 inci maddenin Anayasaya aykırılığı konusundaki iddialarına dair konuşma yapacaklardı. Ben, bu konuda bir ifade bulamadım; ama, gerekçesini okuduğumuzda, madde metni değişiklik önergesini okuduğumuzda, kısmen malumat sahibi olduk.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, Heyeti Celile görecek onu; siz bulun veya bulmayın... Arkadaşlar görecek, milletvekilleri görecek... Sen görsen ne olur görmesen ne olur!

BAŞKAN - Önergeyi oylamaya geçecektim; ama, oylamaya geçmeden önce, toplantı yeter sayısının aranılması isteğinde bulunulmuştur.

Şimdi, toplantı yeter sayısı isteyen milletvekili arkadaşlarımızın tespitini yapacağım...

(DSP ve MHP sıralarından "nereye gidiyorsunuz" sesleri, alkışlar [!])

TURHAN GÜVEN (İçel) - Biz, ne zaman çıkacağımızı, ne zaman oturacağımızı biliriz!

BAŞKAN - Lütfi Yalman?.. Burada.

Rıza Güneri?.. Burada

Fethullah Erbaş?.. Burada.

Ayşe Nazlı Ilıcak?.. Burada.

Yakup Budak?.. Burada.

Mustafa Geçer?.. Burada.

Aslan Polat?.. Burada.

Akif Gülle?.. Burada.

Mahfuz Güler?.. Burada.

Mehmet Çiçek?.. Burada.

Mehmet Zeki Okudan?.. Burada.

Rıza Ulucak?.. Burada.

Osman Yumakoğulları?.. Burada.

Latif Öztek?.. Burada.

Mahmut Göksu?.. Burada.

Ali Sezai?.. Burada.

Eyüp Fatsa?.. Burada.

Eyyüp Sanay?.. Burada.

Tevhit Karakaya?.. Burada.

İsmail Alptekin?.. Burada.

Toplantı yeter sayısı; yani, yoklama için başvuruda bulunan arkadaşlarımızı tespit ettik. Usulüne uygun bir önerge verilmiştir. Şimdi, onu uygulamaya koyuyorum.

Yoklamayı elektronik cihazla yapacağım ve yoklama için 5 dakika süre vereceğim.

Bu süre içerisinde sisteme giremeyen üyelerin teknik personelden yardım istemelerini; bu yardıma rağmen de sisteme giremeyen üyelerin, yoklama pusulalarını, bu süre içerisinde Başkanlığa ulaştırmalarını rica ediyorum.

Yoklama talebinde bulunan sayın milletvekillerinin, yoklama için sisteme girmemelerini rica ediyorum. Zira, onları şimdiden var sayıyoruz.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri....

YAKUP BUDAK (Adana) - Pusulaları okuyalım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Toplantı yeter sayısı yoktur; okumaya da gerek yok.

Sayın Grup Başkanvekilleri, ara vereyim mi, toplayabilir misiniz?

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - 15 dakika ara verelim Sayın Başkan.

İBRAHİM YAŞAR DEDELEK (Eskişehir) - 15 dakika ara verelim.

TURHAN GÜVEN (İçel) - 5 dakika ara verelim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - İkinci defa çoğunluğu bulamıyorsunuz Sayın Başkan!

BAŞKAN - Birleşime 15 dakika ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 50 nci Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Başkanlık Temsilcisi ve Komisyon yerinde.

Önceki oturumda, Sayın Kamer Genc'in, 1 inci maddenin Anayasaya aykırı olduğuna ilişkin önergesinin oylanmasından önce, istem üzerine yapılan yoklamada toplantı yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi, toplantı yeter sayısının tespiti için yeniden yoklama yapacağım.

Yoklamayı elektronik cihazla yapacağım.

Yoklama süresi 5 dakikadır.

5 dakikalık süreyi başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Süre dolmuştur, sayıma geçiyoruz.

Pusulası bulunan, pusula veren arkadaşlarımızın isimlerini okutup tespit edeceğim; arkadaşlar, lütfen işaret buyursunlar.

Okuyun efendim...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, hem oylamaya katılıyor hem pusula veriyor...

BAŞKAN - Buyurun, okuyun efendim.

Erol Karan?.. Burada.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Olmaz! Olmaz! O pusulayı gönderme...

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Almayın!.. Almayın!..

BAŞKAN - Okuyun...

Cafer Tufan Yazıcıoğlu?.. Burada.

Oğuz Aygün?.. Burada.

Orhan Bıçakçıoğlu?.. Burada.

Mustafa Zorlu?.. Burada.

Sedat Çevik?.. Burada.

Murat Sökmenoğlu?.. Burada.

Yücel Erdener?.. Burada.

Perihan Yılmaz?.. (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

Ziya Aktaş?.. Yok.

Yavuz Bildik?.. Yok.

Gönül Saray Alphan?.. Yok.

Recai Yıldırım?.. Yok. (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Ne yapıyorsunuz... Parlamento burası... Dürüst olun... (FP ve DYP sıralarından bir grup milletvekili Başkanlık kürsüsü önünde toplandı)

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Toplamayın... Biraz öncekileri de bırakın...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Mükerrer oy var Sayın Başkan...

TURHAN GÜVEN (İçel) - İsimleri görelim, gelsin bakalım...

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Sayın Başkan, kim verdi bu oyları tespit edin.

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Almayın kardeşim... Sonradan oy veriliyor.

BAŞKAN - Muzaffer Çakmaklı?.. Yok.

Turan Çirkin?.. Yok.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Sahtekârlık bu Sayın Başkan!.. Sayın Başkan, sahtekârlığı tespit edelim, sahtekârları tespit edelim.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Hiçbiri kabul edilemez, bunların hepsi sahtekârca işlemler...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, kürsüye yürümeyin; bir.

MAHFUZ GÜLER (Bingöl) - Yürüsek ne olacak!

BAŞKAN - İki; elektronik cihazla yapılan yoklamayı da inceleteceğim. Karşılaştırma yapacağım...

Buyurun yerinize oturun.

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Oy verip de burada olmayanları tescil edelim lütfen. Nerede arkadaşların hepsi?!. Nerede kâğıt verenler?!

AZMİ ATEŞ (İstanbul) - Böyle olur mu?!

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Meclis kimsenin oyuncağı değil.

BAŞKAN - Buyurun... Buyurun...

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Kim verdi, kim!.. Ayıptır yahu!.. Yakışıyor mu yani! Suiistimal ediyorsunuz, yakışıyor mu!.. İndir elini be!.. İndir elini, terbiyesizlik yapma!.. Hem sahtekârlık yapacaksın hem ondan sonra ayağa kalkacaksın...Otur, konuşma!.. Terbiyesiz!..

BÜLENT ARINÇ (Manisa)- Nerede senin arkadaşların?..

BAŞKAN- Bakıyoruz, bakıyoruz; gayet tabiî bakacağız.

T. RIZA GÜNERİ (Konya)- Ayıptır, ayıp!..

BÜLENT ARINÇ (Manisa)-Bununla mı kanun çıkaracaksınız?!.

ASLAN POLAT (Erzurum)- Olmaz böyle şey!..

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize)- Milletvekili bunu yapar mı?!.

AZMİ ATEŞ (İstanbul)- Böyle olur mu?!.

AHMET İYİMAYA (Amasya)- Elektronik sisteme bakın, mükerrer var!.. Mükerrer kayıt var!.. Elektronik cihazın sonuçlarına bakın, mükerrer var.

AZMİ ATEŞ (İstanbul)- Sayın Başkan, elektronik oylama bitmeden pusula ne oluyor; üstelik de burada yoklar!.. Ayıp yahu!..

TURHAN GÜVEN (İçel)- Hem elektronik oylamaya katılıp hem de isim gönderiyorlar; kim varsa hangi isim...

Orhan Bıçakçıoğlu'ndan başlayın... Hem oy kullandılar hem de pusula gönderdiler!..

BAHRİ ZENGİN (İstanbul)- Ayıp Sayın Başkan!..

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya)- Anarşi var, anarşi!..

ASLAN POLAT (Erzurum)- Sizden öğrendik... Merve Kavakçı'da aynısını yapmıştınız!..

AHMET İYİMAYA (Amasya)- Kapatın Sayın Başkan, kapatın!.. Ayıp Başkan!.. Şüpheli çoğunlukla olmaz!.. (MHP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar)

T. RIZA GÜNERİ (Konya)- İsimleri okuyun!..

BÜLENT ARINÇ (Manisa)- Naylon faturaları mı alkışlıyorsunuz!..

BAŞKAN- Yerinize oturun efendim... Yerinize oturun efendim... Yerinize oturun efendim...

Sayın milletvekilleri, buyurun oturunuz. Ben uygulamamı açıklayacağım; buyurun.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın)- Kim yaptıysa söyleyin Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, oturun... Ben uygulamamı açıklayacağım.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, sahte oy kullananlar hakkında işlem yapılsın.

BAŞKAN - Yerinize oturunuz efendim.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Teşhir edin efendim o sahtekârları.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, işlem yapın, işlem...

BAŞKAN - Değerli milletvekilleri, yaptığımız yoklama sonucunda, elektronik cihazla yoklamada bulunmuş olduğunu bildirmiş olan kimi arkadaşlarımızın... (FP ve DYP sıralarından "teşhir et" sesleri, gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Kim? Teşhir et Sayın Başkan.

BAŞKAN - Beni, İçtüzük yönlendirir, burada bulunan arkadaşlarımızın bütün düşüncelerine saygım var; ama, bağırıp çağırmakla fikrim değişmez. Lütfen... (MHP ve DSP sıralarından alkışlar, FP ve DYP sıralarından gürültüler, ayağa kalkmalar)

Kimi arkadaşlarımız, ayrıca pusula da düzenleyerek Başkanlık Divanına göndermişlerdir.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Kim onlar, açıklayın Sayın Başkan.

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Açıklayın...

AZMİ ATEŞ (İstanbul) - Açıklayın o isimleri..

BAŞKAN - Milletvekili bir arkadaşımın, iki kere oy kullanma yönünde fiiliyatta bulunmuş olmasını teessüfle karşılıyorum. (FP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Efendim, kim o, bilelim?..

LÜTFİ YALMAN (Konya) - Sayın Başkan, üç, üç...

BAŞKAN - Bundan böyle, bu kabil bir davranış olursa, bu arkadaşlarımızın adı bu kürsüden açıklanacaktır.(FP ve DYP sıralarından gürültüler)

AZMİ ATEŞ (İstanbul) - Kim olduğunu şimdi açıklayın Sayın Başkan.

HACI FİLİZ (Kırıkkale) - Şimdi açıklayın Sayın Başkan.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş)- Açıklayın onları Sayın Başkan.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Şimdi açıklayın Sayın Başkan.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Şimdi açıklayın o isimleri Sayın Başkan.

BAŞKAN - 30 Ocak Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

DÖNEM 21, YASAMA YILI 3, BİRLEŞİM 51, 30 OCAK 2001

1.- 586 Sıra Sayılı TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifini de İçeren, Genel Kurulun Çalışma Gün ve Saatleriyle Gündemdeki Sıralamanın Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi Gruplarının Müşterek Önerisinin Görüşme Tutanakları[2]

BAŞKAN: Başkanvekili Ali ILIKSOY

KÂTİP ÜYELER: Burhan ORHAN (Bursa), Sebahattin KARAKELLE (Erzincan)

BAŞKAN – …

Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi ile Fazilet Partisi Gruplarının, İçtüzüğün 19 uncu maddesine göre verilmiş ayrı ayrı grup önerileri vardır; ayrı ayrı okutup, sırasıyla işleme alacağım.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, bunu işleme koyamazsınız.

BAŞKAN - Neden?..

TURHAN GÜVEN (İçel) - İçtüzüğün 19 uncu maddesi çok açıktır. Bu partilerimizden, yazılı bir Danışma Kurulu toplantısı teklifi gelmemiştir. Dün Sayın Meclis Başkanının istemi üzerine bugün Danışma Kurulu toplandı; gündeminde olmayan bir şeyi buraya öneri olarak getirmek mümkün değil. Dikkatli okunsun İçtüzük efendim.

BAŞKAN - Beyanınız tutanağa geçti.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Tutanağa geçmesi önemli değil ki!.

BAŞKAN - Buyurun okuyun efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulunun 29 Ocak 2001 Pazartesi günü (bugün) yaptığı toplantıda siyasî parti grupları arasında oybirliği sağlanamadığından, gruplarımızın ekteki müşterek önerilerinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Aydın Tümen DSP Grubu Başkanvekili

---

[2] *TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 3, Cilt 53, Birleşim 50, 26 Ocak 2001, Cilt 54, Sayfa 17:28, 30*

Oktay Vural MHP Grubu Başkanvekili

Beyhan Aslan ANAP Grubu Başkanvekili

Öneriler: 30 Ocak 2001 Salı günü sözlü sorular ile diğer denetim konularının görüşülmemesi, kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi, çalışma süresinin saat 24.00'e kadar uzatılması; gündemin 7 nci sırasına kadar olan işlerin görüşmelerinin saat 24.00'e kadar bitirilmemesi hâlinde bitimine kadar çalışma süresinin uzatılması; Genel Kurulun 31 Ocak 2001 Çarşamba ve 1 Şubat 2001 Perşembe günleri 14.00-19.00, 20.00-24.00 saatleri arasında çalışması, 31 Ocak 2001 Çarşamba günü sözlü soruların görüşülmemesi, tasarı ve tekliflerin görüşülmesinde soru-cevap işleminin 10 dakikayla sınırlandırılması önerilmiştir.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Genç, lehte mi, aleyhte mi?

KAMER GENÇ (Tunceli) - Aleyhte.

BAŞKAN - Sayın Genç, aleyhte...

Başka söz isteği?..

TURHAN GÜVEN (İçel) - Bu öneriyi işleme koyamazsınız!

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Aleyhte söz istiyorum Sayın Başkan.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, ben de söz istiyorum aleyhte.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Genç. (DYP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; iktidar partilerinin Meclisi susturmak konusunda öteden beri yaptıkları işbirliğinin devam ettiğini ve bu işbirliğinin bir an önce bu Meclisin kürsüsünü susturma konusunda, halkın sesini kısma konusundaki önerilerini bugün getirerek, bunu yarına kadar bitirmek istiyorlar.

Değerli milletvekilleri, şimdiye kadar, hiçbir zaman, Türkiye Büyük Millet Meclisinin sesini kısmaya yönelik bir öneriyle kimse gelmemiştir bu Meclisin kürsüsüne; buraya gelmeye cesaret dahi etmemiştir. Tarihte olmuştur, Takriri Sükûn Kanununda gelmiştir, Dersim kanunlarında gelmiştir.

Bu Dersim kanunları nedir biliyor musunuz? Bu Dersim kanunlarını size biraz izah edeyim: Bu Dersim kanunu çıktığı zaman yasama yetkisi Dersim'de bulunan Abdullah Paşaya devredilmiştir. Yüce Atatürk, 1938'de -o tarihi bilmiyorum- Dersim ve civarını ziyaret edecekmiş; fakat, 1915 yılında Ermeniler ve Ruslara karşı, Halit Paşayla beraber mücadele eden, kendi insanlarını savaşa götüren, Ermenileri ve Rusları ta Erzurum'a kadar püskürten

Seyit Rıza isminde yörenin çok sevilen ve saygıdeğer bir kişisi; ayrıca, 1925 yılında bu ülkeye şeriatı getirmeye yönelik harekete karşı ve bu ülkeyi bölmeye yönelik hareketlere karşı duran, yine, aynı, o Seyit Rıza denilen muhterem zat, sırf Atatürk o bölgeye gidecek, işte, kendisini affedilmeden kurtarmak için, bir pazar günü Ankara'dan bir kişi gönderiliyor, 86 yaşındaki bu zat, bu ülkeye bu kadar hizmet eden kişi, pazar günü yargılanıyor, yaşı 86 yaşından 64 yaşına indiriliyor ve idam ediliyor, ayrıca 17 yaşındaki oğlu idam ediliyor. Bunları niye anlattığımı geniş bir zamanda, tabiî, sizlere belirtirim.

Yani, bu tip kanunlar, bu memlekete ve hiç kimseye, hiçbir zaman, hayır getirmemiştir.

Şimdi, diyorsunuz ki: "Ceza kanununu getirelim, Medenî Kanunu getirelim veyahut da Avrupa Birliğine entegre olacak kanunları getirelim." Getirin, çıkaralım; bizim, onlara karşı bir diyeceğimiz yok. Deniliyor ki "efendim, komisyonlara gitsin, konuşsunlar..."

Değerli milletvekilleri, ben, size bir misal vermek istiyorum: 25 kişilik Adalet Komisyonunda, geçen sene, avukatlarla ilgili bir kanun çıktı.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Avukatlar kadar başına taş düşsün.

KAMER GENÇ (Devamla) - Neyse... Kimin başına taş düşeceği belli!..

Şimdi, bu 25 arkadaşımızdan -yüzde 95'i avukattı- bakın, bir tek kişi söz almadı ve altı hafta tek başıma ben karşı koydum.

Getirilen ne biliyor musunuz; evvela, tuvalete bile giderken avukat tutacaksınız!..

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Yalan söylüyor!..

KAMER GENÇ (Devamla) - Efendim, bütün anonim şirketler avukat tutacak; yapı kooperatif şirketleri avukat tutacak; avukatın evi aranmayacak; işyeri aranmayacak; duruşmadan atılmayacak; ancak, tabiî, baro temsilcisi olursa. Barolar Birliğine devletin bütçesinden trilyonlar aktarılacak ve bunlar, istediği gibi bunları kullanacak.

Şimdi, 99 maddelik bir tasarı var; diyorsunuz ki, komisyonlarda müzakere edin!.. İşte, görüyorsunuz ki, komisyonlarda yer alan kişilerin menfaatları söz konusu olduğu zaman, memleketin menfaati, vatandaşın menfaati, hiç, bunlar hak getire, bunları hiç kimse şey etmez. Düşünebiliyor musunuz, oradaki şey şuydu; efendim, savunma kutsaldır... Tamam, kutsal canım kardeşim. Ben menfaatimi düşünürsem avukat tutarım, yani, niye?..

Değerli arkadaşlar, o zaman ne olacaktı -yani, bu kanunun da özellikle bunun için çıkması isteniyor- 150-200 bine yakın yapı kooperatifi ve anonim şirketi var; bunların hepsine avukat tutma zorunluluğu getirdiğin zaman,

bunların da ücretini Barolar Biriliği tespit edecek, Adalet Bakanlığının bunun üzerinde denetimi yok, buradaki avukatlarımızın hepsi gidecekler, 25-30 tane şirketin, yapı kooperatifinin avukatlığını yapacaklar, ondan sonra da 1'er milyar, 2'şer milyar ücret alacaklar, her birisi 70-80 milyar ücret alacak, o zaman, yargıda ayda 500 milyona, 600 milyona çalışan hâkim orada kalır mı değerli arkadaşlar?!. Burada daha önce konuşan grup başkanvekillerinin öne sürdüğü iddialara da cevap vermek için bunları söylüyorum. O zaman, adalet sistemini de öldürüyorsunuz. Yani, adam, tutup, 500-600 milyon liraya hâkimlik yapacağına, gider, 10 tane anonim şirketin avukatlığını yapar, ayda 1 milyar, 2 milyar alır, 20-30 milyara geçinir yerinde. Adaleti bile ortadan kaldırıyorsunuz!.. Neyse, ben, zaten, o kanunla ilgili 100'ün üzerinde önerge verdim; bunu da bertaraf etmek için bunu buraya getiriyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, ben, şu kürsüde Başkanvekiliyken, Sayın Ecevit, yanında çok az milletvekilliyle bu salondaydı. Sayın Hüsamettin Özkan, her söz istendiğinde bana rica ederdi "Sayın Ecevit'i biraz fazla konuşturur musun" ve inanmanızı istiyorum, 10 dakikalık konuşmayı bazen yarım saat da yaptırabilirdik. Ben, bilmiyordum ki, Sayın Ecevit, demokrasiyi isteme konusunda, demokrasiye talip olma konusunda o zaman söylediği fikirler, kendisi iktidara geldiği zaman bu kadar değişiyor. Sayın Ecevit, siz, o zaman, 10 dakikalık, 20 dakikalık konuşmaları yerinde görmüyordunuz, 1 saat konuşmak istiyordunuz; peki, siz Başbakan oldunuz, ne değişti de bu kürsüyü susturmak istiyorsunuz?! Ben, kendisine de özellikle hitap etmek istiyorum; Sayın Başbakan, sayın bakanlar gelip de burada bize cevap vermeleri lazım.

Değerli milletvekilleri, şimdi, 20 maddelik, 30 maddelik, 100 maddelik kanunda getirdiğiniz sistem bu: Her grup -o da Danışma Kurulu aleyhine karar vermezse- 20 dakika konuşacak, iki milletvekili 10 dakika konuşacak, kanun bitti; maddeler üzerinde görüşülme olmayacak.

Değerli milletvekilleri, siz, kanunu, komisyonda çıkarıyorsunuz, hemen Danışma Kuruluna getirip Genel Kurula indiriyorsunuz. Peki, biz, milletvekilleri olarak, ne zaman fırsat bulacağız, ne zaman bu kanunları inceleyeceğiz, ne zaman önerge vereceğiz?!.

Değerli milletvekilleri, bakın, şimdi, basını inceliyorsunuz, değil mi; Türkiye Büyük Millet Meclisinin kürsüsüne anahtar vuran bu içtüzük değişikliğiyle ilgili hiçbir yorum yok; hatta, birkısım basın, hiç yer vermiyor. Niye; RTÜK Kanunu ile ilgili tasarı var. Bu kanun tasarısının maddelerini burada ancak müzakeresiz geçirebilirsiniz; çünkü, orada, bazı basın patronlarına devletin bütün olanakları peşkeş çektirilecek. (DYP ve FP sıralarından alkışlar) Yine, elektrikle ilgili kanun tasarıları var, elektrik dağıtım tasarıları var. Biz, burada, bunların tek tek maddelerini müzakere ettiğimiz zaman, büyük patronların menfaatları haleldar olacak.

Değerli milletvekilleri, inanınız ki, şimdi, o kadar büyük bir üzüntü içindeyim; çünkü, bakın, bu içtüzük değişikliğini siz geçirdiğiniz zaman, inanınız ki, öyle kötü olaylarla karşılaşacaksınız -ki, ben, bu memlekette bürokrasiyi tanıyorum- Türkiye Büyük Millet Meclisi, bürokrasinin emrine girecek. Yani, burada, bakın, yetki eğer Mecliste olduğu zaman, hiç olmazsa, hükümet direnebilir; ama, şimdi, bir bakana yetki verdiğiniz zaman, icabında -işte bürokratları görüyorsunuz- bakana şantaj yaparlar, şantaj... Bakana bir gün getirirler, onun istemediği, onu sorumluluk altında tutan bir işlem yaptırırlar, ondan sonra derler ki; Sayın Bakan, bu kanun tasarısı müzakere edilirken ya bu önergeyi vereceksin veyahut da seni açığa çıkaracağız.

Bakın, sayın milletvekilleri, Türkiye'de çok deneyimli olan bir milletvekiliyim. Özellikle, kanun çıkması bu memleketin yararınaysa, hayhay, çıksın. Bakın, Meclisi 24.00'lere kadar çalıştırıyorsunuz; ama, memlekete büyük tuzaklar kuruyorsunuz, Türkiye'ye büyük tuzaklar kuruyorsunuz. Türkiye'de, hırsızı, namussuzu hesap sorulamaz hâle getiriyorsunuz.

Şimdi, bugünkü bakanları gidin inceleyin; birçoğunun, kendileriyle ilgili birtakım suiistimallere... Bakın, Memurin Muhakematında değişiklik yaparak bakana yetkiyi verdik; ama, soruşturma izni vermiyor. Bunlar bilsinler ki, bu soruşturma izni vermedikleri olaylardan dolayı her gün arkalarında böyle 350 kişi olmaz; hepsi de Yüce Divana gidecek, bir seçimden sonra gidecek. Yani, bu Meclisi bu kadar olayların dışına iterek, burada tartışmanın dışına iterek, siz bir yere varamazsınız.

Ben, özellikle, o gün, Sayın Meclis Başkanına da hakikaten hayret ettim. Kendisi Grup Başkanvekiliyken saygı duyuyordum; ama, hiçbir Meclis Başkanı zamanında Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarına ve yetkisine bu kadar darbe vurulmadı. Ben kendisinin yerinde olsam, ben bu içtüzük değişikliğini kabul edemem. İktidar Partisi Grup Başkanvekillerini toplarım, derim ki, o zaman Meclisi kapatalım. Bana göre, eğer bu Tüzüğü böyle kabul ettiğiniz takdirde, o zaman, muhalefet partileri yasa tasarılarının müzakerelerine katılmasın; buyurun, siz de getirin, kendiniz çalın, kendiniz oynayın, başka çaresi yok. Olur mu ya; bu kadar tasarı müzakere edilmeyecek, ondan sonra, güçlü olan, burada, kendi lehlerine kanunları çıkaracak, bu memleketin de canı yanacak. Yani, bu memleketin canı yanma gibi bir şey söz konusu olmasa... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - 1 dakika içerisinde toparlar mısınız Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Devamla) - Bizim burada feryadımız budur değerli milletvekilleri. İnanınız ki, ülkeye ve millete büyük tuzaklar kuruyorsunuz. Bu ülkeye ve millete kurduğunuz tuzaklar, zaten, suiistimallere, hırsızlıklara... Batık bir hâle gelmiş bir Ülkede olayların içinden çıkmak mümkün değil; çünkü, görüyoruz ki, bürokratlar, beş kuruşluk menfaati için devlet içerisinde... 5 kuruşluk menfaati için devleti bile her şeye tercih eden insanlar var bürokrasinin içerisinde; görüyoruz bunları, her zaman görüyoruz. Onun için size...

Bakın, diyebilirsiniz ki, şu şu şu kanunların çıkarılması için 91 inci maddeye göre müzakere edelim; tamam, onlara evet; ama, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütün faaliyetlerinden milletvekilini böyle uzak tutarsanız, bu, ne size hayır getirir ne millete hayır getirir; hiç kimseye hayır getirmez. Yani, bunu teklif etmek bile çok büyük bir cesaret, çok büyük bir cesaret... İnanınız ki, normal vatandaşa ve millete karşı sorumluluk taşıyan hiçbir milletvekili böyle bir teklif yapamaz; bundan dolayı da kendilerini kınıyorum.

Saygılar sunuyorum. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Aleyhte olmak üzere, Sayın Avni Doğan; buyurun. (FP sıralarından alkışlar)

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Sayın Başkan söz istiyorum.

BAŞKAN - 1 dakika efendim...

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Söz istedim Sayın Başkan...

BAŞKAN - Yalnız, siz niçin söz istediniz?! Sayın Doğan, buyurun.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Sataşma var efendim, avukatlara sataşma var...

BAŞKAN - Sonra, sonra... Sayın Doğan, buyurun siz.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Sayın Başkan, söz istedim; sataşma var, söz vereceksiniz... Sayın konuşmacının konuşmasına saygım var; ama, söz vereceksiniz...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Doğan.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünkü Danışma Kurulu toplantısında, üç konu gündeme getirildi; birisi, Sayın Meclis Başkanımızın bir teklifiydi. Güneydoğu Avrupa Çokuluslu Barış Gücüyle ilgili iki uluslararası anlaşmanın gündeme alınmasıydı ve bütün partiler olarak oybirliğiyle kabul ettik.

İkinci öneri, sözlü öneri, hükümet partilerinin, üç iktidar partisi grubunun gündeme getirdiği İçtüzük meseleydi; yani, bu Meclisi Takriri Sükûn ortamına sokmak isteyen bir teklifti.

Bizim bir teklifimiz vardı; bir yıl önce Türkiye Büyük Millet Meclisine verdiğimiz, Hizbullah terör örgütünün araştırılması ve bu konuda bir Meclis araştırması komisyonu kurulması teklifiydi.

Sayın Meclis Başkanımızın teklifini oybirliğiyle kabul ettik, diğer teklifler kabul edilmedi. Tabiî, Hizbullah'la ilgili konunun araştırılması, şu gün, çok önemli bir konuydu; çünkü, 6 şehit verdik yakında ve basit bir terör örgütünün,

arkasında uluslararası bir gücün olmadığı bir örgütün yapabileceği bir eylem değildi; İçişleri Bakanımız da öyle söylüyor. Nedense, iktidar partilerimiz bundan kaçtı. Bir bildikleri mi vardı, bilmiyorum; yoksa, o bildikleri şeyden korkuyorlar mıydı? (FP sıralarından alkışlar)

Bugün Takriri Sükûnu konuşuyoruz. Bu Meclis, bu Büyük Meclis, dünyada bir İstiklal Harbi kazanan, bir İstiklal Savaşı kazanan tek meclistir. O günden bugüne, bu ülkede çok karanlık şeyler oldu; çok iyi şeyler oldu, çok kötü şeyler oldu, darbeler oldu; hiçbir zaman, bu Mecliste, milletin vekillerinin sesi kısılmadı; ama, bu teklifle, bu milletin Yüce Meclisinin, özellikle muhalefetin sesi kısılmak isteniliyor.

Bu, acı bir şeydir; bu milletin Meclisinin, bir Baas meclisi hâline getirilmesi acı bir şeydir. Ben, Anamuhalefet Partisi Grubunun Grup Başkanvekili olarak söylüyorum, hükümet partilerine söylüyorum; hangi kanun konusunda bize uzlaşmaya geldiniz de uzlaşmadık, hangi konuda zorluk çıkardık? İktidarın görevi doğru yapmaktır, muhalefetin görevi de yanlış yaptırmamaktır. Biz, yaz boyu, bir yıl boyu, size, yanlış yapıyorsunuz dedik. Bir kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi aldınız, yanlış dedik, Anayasa Mahkemesi bozdu. 24 tane kanun hükmünde kararname çıkardınız, Anayasa Mahkemesi bozdu. Dünya rekoruna sahipsiniz hukuksuzlukta. Bir başka hükümet var mı ki, 24 adet kanun hükmünde kararname çıkarsın ve Anayasa Mahkemesi bozsun.

Anayasa Mahkemesine verdiğimiz her kanun bozuldu. Biz, bunların uyarısını yaptık. Bu işleri muhalefetle birlikte yapsaydınız -katılımcı demokrasinin gereği bu- hiçbirisi bozulmazdı, bu memleketin bir yılı boşa gitmezdi.

Değerli arkadaşlar, şimdi, çoğunluk hesabıyla birtakım şeyleri bu Meclisten geçirebilirsiniz; ama, bir yere varamazsınız. Bu Meclis, seri üretim yapan bir fabrika değil. Bu Meclis, bürokratların hazırladığı kanun tekliflerini, kanun tasarılarını onaylayacak bir noter makamı falan değil. Oturacağız, tartışacağız, konuşacağız, biz eleştireceğiz, siz tahammül edeceksiniz. Hep birlikte doğru yolu bulacağız. Zaten demokrasinin fazileti burada, demokrasinin anlamı bu, demokrasinin önemi bu; yani, beni buraya, millet sussun diye mi gönderdi.

Şimdi, düşünün, 24 kararname çıkardınız iptal edildi; eleştirilerimizi dinleseydiniz, birisi iptal edilmezdi. Şimdi, eğer, siz, bu Meclisi susturursanız; bakın, bizi, susturursanız herkes konuşur. Zaten bu memlekette herkes konuşuyor. Adı açıklanmayan bürokratlar konuşuyor, Danıştay Başkanı konuşuyor, Yargıtay Başkanı konuşuyor, bir başkası konuşuyor, tek biz susuyoruz, tek siyaset susuyor. Siyaset sustuğu için de, işte memleketin başı belada.

Bakın, Türkiye bir bozgun dönemi yaşıyor, Türkiye, sayenizde ikinci Viyana bozgunundan bu yana, en büyük bozgunu yaşıyor. Size açık söylüyorum, dünyanın bütün Türk düşmanlarını buraya toplasanız, böyle bir İçtüzüğü onaylamaz. Muhalefet susacak... Ne demek bu yahu?!

Şimdi, biz, bundan üç yıl önce söyledik, üç yıl önce çok net olarak söyledik, siyasete müdahale edildiğinde söyledik. Siyasetin yakası birileri tarafından kavrandığında söyledik, dinlemediniz. Özellikle, ANAP'lı arkadaşlarıma söylüyorum, DSP'lilere söylüyorum. Ne oldu; bumerang döndü geldi, sahibini buldu. Şimdi siz itiraz ediyorsunuz bakın, sizin Genel Başkanınız itiraz ediyor. Bizim üç yıl önce söylediklerimizi söylüyorsunuz bugün. Keşke üç yıl önce bunu söyleseydiniz; ama, biz, muhalefet olarak, size bu konuda desteğiz, bütün gücümüzle desteğiz diyoruz. Şimdi gene aynı şeyi söylüyoruz; bu bumerang dönecek, tekrar sahibini bulacak; ama, bu süre içerisinde ne olacak; bu süre içerisinde kaybeden, Türkiye olacak.

Değerli arkadaşlar, siyaset susturulmuştur, siyaset korkutulmuştur. Siz, zaten, şuraya gelip, hiçbir konuda, hiçbir kanun teklifiniz hakkında, hiçbir tasarınız hakkında konuşma yapmıyorsunuz, eyleminizi savunmuyorsunuz; çünkü, savunacak durumda değilsiniz. Bari, biz eleştirelim. Eğer bu memlekette Meclis susarsa, muhalefet susarsa, bu memleket matem etsin. Muhalefetin konuşması lazım, milletvekillerinin konuşması lazım. Biz susarsak eğer, bu memleketin matem etmesi lazım.

Siz neye çalışıyorsunuz. Şurada açık söz veriyorum, açık çek veriyorum Anamuhalefet Partisi olarak, getirin, bu memleket için elzem gördüğünüz kaç kanun varsa -10,15,20- hepsini çıkaralım; ama, bu kötülüğü, bu zulmü, bu Meclise yapmayın. Bunu yapmayın, bunun örneği dünyada yok. Türkiye, Irak mı yani! Bir Saddam'ın ülkesinde var bu.

Bakın, dünyada, Sovyetler Birliği çöktükten sonra iki anlayış kaldı: Bir, demokratik ülkeler var; iki, Suriye gibi, İran gibi, Irak gibi...

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir)- İran gibi...

AVNİ DOĞAN (Devamla)- Evet, İran gibi.

Altını çize çize söylüyorum; İran gibi, Irak gibi, Suriye gibi totaliter ülkeler var. Bir de, Türkiye gibi, iki arada bir derede kalmış ülkeler var. Onlar ayakta kalabilir belki; ama, bu anlayışla, bu ülke ayakta kalmaz! (DSP sıralarından "Kalır... Kalır..." sesleri)

Bu iki anlayıştan birini tercih etmek zorundayız; ya İran gibi, Suriye gibi, Irak gibi totaliter bir anlayışı kabul etmek zorundayız ya da demokratikleşmek zorundayız. Bir başkasını yapmaya muktedir değiliz; bir başkası yok çünkü, bir başkası yok. Şimdi, bizim gibi, iki cami arasında bir ülke olmaz.

Yaptıklarınız gösteriyor ki, Türkiye'yi, Suriye tipi, Irak tipi, o çok eleştirdiğiniz -DSP'liler size söylüyorum- İran gibi bir ülke yapmaya çalışıyorsunuz. Bakın, bir şey söyleyeyim; mollalığın rengi olmaz.

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Sen kendi fikrini söylüyorsun.

AVNİ DOĞAN (Devamla) - İran gibi molla da olabilirsiniz, çok rahatlıkla İran gibi bir molla da olabilirsiniz; bir başka renkte de molla olabilirsiniz; esas olan, analitik düşünmektir. Eğer, analitik düşünmüyorsanız, ne düşünürseniz düşünün, aynı kamptasınız.

Açık söylüyorum; değer mi, bir İçtüzük için, şu Yüce Meclisin mehabetini kirletmeye, hukukunu kirletmeye?! Şurada sahte oy kullanmaya değer mi?! (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AVNİ DOĞAN (Devamla) - Buna kadar tevessül ettiniz, 352 kişilik parmak gücü olan bir hükümet?! Demek ki, günümüzde, 21 inci Yüzyılda, güç, parmakta değildir.

BAŞKAN - Sayın Doğan, 1 dakika içerisinde toparlayınız; ek süre verdim efendim.

AVNİ DOĞAN (Devamla) - Evet, güç parmakta değildir; 21 inci Yüzyılda güç, bilginin gücüdür; güç, düşüncenin gücüdür; güç, özgürlüğün gücüdür; güç, doğrunun gücüdür.

Bugün, bunu geçirebilirsiniz; ama, yarın, biz geleceğiz; bunu, tekrar, demokratik hâle getireceğiz. Elimizden aldığınız söz hakkımızı, burada, size tekrar vereceğiz. İnşallah, o gururu, hep birlikte yaşarız.

Hepinize saygılar sunuyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Aydınlı, buyurun efendim.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Sayın Başkan, Kamer Genç Bey, defalarca, kürsüden, hakaret ediyor, saldırıyor. Ben, bir avukat olarak da, bir avukat milletvekili olarak da, buna, kısaca bir cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, İçtüzüğümüze göre, şahsınıza bir sataşma söz konusu ise söz verme hakkım vardır.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Daha nasıl sataşma olsun Ali Bey?! İlle ismimi mi belirtsin?

BAŞKAN - Efendim... Sayın Aydınlı... Genel bir konuşma yaptı. Sayın Kamer Genc'in düşünceleri o. O düşünceleri avukat arkadaşlarımız takdir ederler.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, avukatlara hakaret etmedim. Ben, avukatlara niye hakaret edeyim?!

BAŞKAN - Etmediğini ifade ediyor kaldı ki, efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Ama, kendisi, menfaati söz konusu olduğu için, menfaatına dokunuldu mu çıldırıyor oradan.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Niye söz vermekten imtina ediyorsunuz Sayın Başkan? Herkese söz veriyorsunuz!..

BAŞKAN - Efendim, şahsınıza bir sataşma yok...

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Olur mu... Sataşma oldu?!..

BAŞKAN - Genel ifadelerden kendinize mana çıkarmayın Sayın Aydınlı, tamam...

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Aynı zamanda...

BAŞKAN - Sayın Saruhan, buyurun.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Olur mu Başkan?!..

BAŞKAN - İsteğiniz nedir Sayın Saruhan.

NECDET SARUHAN (İstanbul) - Sayın Başkan, Sayın Kamer Genç kürsüdeki konuşmasında Avukatlık Yasasıyla ilgili görüşlerini arz ederken "tuvalete giderken dahi avukat tutulacak" diye bir ifade kullandı. Ben İstanbul Milletvekiliyim ve aynı zamanda İstanbul Barosu mensubuyum. Sanıyorum sürçülisanla kullanılmış oldu o. Avukatlık mesleği bir onur mesleğidir. Eski Roma hukukuna göre avukatın aldığı ücret de şeref ücretidir. Vekalet tuvalete gidilmek için alınmaz. Düzeltmesini istiyorum.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Genç öyle ifade etti; onu, bütün avukat camiası takdir etsin. Ona bir şey...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Gönül.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, kısa bir açıklamada bulunacağım.

BAŞKAN - Hangi konuda?

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Bu önerinin gündeme alınıp alınmaması konusunda...

BAŞKAN - Efendim, iki arkadaşımız konuştu, açıklamada bulunma hakkınız yok.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Efendim, kısa bir açıklamada bulunacağım dedim.

BAŞKAN - Cevap vermek için bir sataşma mı var şahsınıza?

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Hayır efendim, sataşmayla ilgili değil, 60 ıncı maddeye göre kısa bir açıklama da bulunmak istediğimi ifade ediyorum.

BAŞKAN - Konusu nedir efendim?

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Bu önerinin işleme alınıp alınmayacağı konusunda.

BAŞKAN - Efendim, böyle bir şey yok.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Hayır efendim, olur mu Sayın Başkan? O zaman, lehinde söz verin de çıkayım konuşayım.

BAŞKAN - Lehinde konuşabilirsiniz.

Lehinde konuşma hakkınız var; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öncelikle, dün kaybettiğimiz Konya DSP Milletvekilimiz Turan Bilge'ye Allah'tan rahmet diliyorum; ailesine, dostlarına ve mensubu bulunduğu partisine başsağlığı dileklerimi sunuyorum ve kendilerini rahmetle anıyorum.

Sayın Başkan, lehinde konuşma talebinde bulunmaya beni mecbur ettiniz; halbuki, ben, sizden, sadece, 60 ıncı maddeye göre, kısa bir açıklamada bulunma talebinde bulunmuştum; yani, ifade etmek istediğim konu şuydu: İçtüzüğün 19 uncu maddesini dikkatle okur, tahlil eder ve kapsamını, özünü irdelersek, İçtüzüğün 19 uncu maddesinin, talebi yazılı hâle getirdiğini görürüz. 19 uncu maddede, şifahi olarak Danışma Kurulunu toplama diye bir olay yoktur.

Sayın Meclis Başkanımız, yanılmıyorsam, 587 ve 588 sıra sayılı kanun tasarılarının, gündemin ön sıralarına alınıp alınmaması konusunda, yazılı olarak gruplara tebligat yapmak suretiyle Danışma Kurulunu toplantıya çağırmıştır ve oradaki talep yazılıdır; ama, bu yazılı talep üzerine toplanan Danışma Kurulunda, iktidar partisi grupları, kendi taleplerini de şifahi olarak gündeme getirmişlerdir. Eğer, bu talep üzerinde bir anlaşma sağlanmamış görünüyorsa da, bu önerinin Genel Kurula getirilebilmesi için, iktidar partisi gruplarının, önce Meclis Başkanlığına yazılı olarak müracaat etmeleri, Danışma Kurulunu toplantıya çağırmaları ve uzlaşma sağlanamadığı takdirde, öneriyi Genel Kurula getirmeleri gerekir.

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - "Yazılı" diye nerede yazıyor?!

ALİ RIZA GÖNÜL (Devamla) - O nedenle, şu anda görüşülmekte olan önerinin gündeme alınması, işleme alınması yanlıştır; tutumunuz yanlıştır; bunu ifade etmek istiyorum.

Bu öneriyi işleme koydunuz. Nedir getirilmek istenen: İçtüzüğün bugün görüşülmesine başlanılması olayıdır.

Değerli arkadaşlarım, bu Meclisin İçtüzüğü görüşmekten daha önemli bir işi yok mu?.. Bugün denetim günü. Meclis, denetimini yapamayacak ise, demokrasinin gereği, parlamentonun gereği, muhalefetin denetim görevini böylece gasp ediyorsanız, yasa çıkarsanız, çıkarmasanız ne olur?

Bir İçtüzük diye tutturdunuz. Bu İçtüzük görüşmesinden evvel, bu Parlamentonun, bu Hükümetin el koyması gereken çok daha önemli meseleler var. İşsizlik sorununu mu çözdünüz, yoksulluk meselesini mi çözdünüz, ülkeyi Avrupa Birliğine mi taşıdınız, tarımın sorunlarını mı çözdünüz; tarımın meselelerini, esnafın meselelerini mi çözdünüz, hayvancılığın meselelerini mi çözdünüz de... (DSP sıralarından gürültüler)

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Sayın Başkan, lehinde söz istemişti...

AYDIN TÜMEN (Ankara) - Bizim Grup önerimizin lehinde söz aldı... Böyle olmaz ki!..

ALİ RIZA GÖNÜL (Devamla) - ... bugün bütün bunları bir kenara bırakıp, İçtüzük görüşmesini, denetimi bir kenara atarak gündeme getiriyorsunuz?

BAŞKAN - Sayın Gönül, önerinin lehinde söz aldınız. Lütfen...

ALİ RIZA GÖNÜL (Devamla) - Sayın Başkanım, benim bu söylediğim demokrasinin lehinedir (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) hukukun lehinedir, milletin lehinedir ve ben işte burada millet için konuşuyorum, milletin lehine konuşuyorum. Daha hangi lehte konuşmaktan bahsediyorsunuz? (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Ülke yolsuzlukta dördüncü olmuş; farkında mısınız, biliyor musunuz? (DSP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Sayenizde... Sayenizde...

ALİ RIZA GÖNÜL (Devamla) - Biliyor musunuz bunu? İşte, bu sözlerin söylenmesini istemediğiniz için bu kürsüyü kapatmak istiyorsunuz, bu Meclisi kapatmak istiyorsunuz, muhalefetin sesini kesmek istiyorsunuz; ama, yanılıyorsunuz; kesilen ses, muhalefetin sesi değil, benim sesim değil, milletin sesini kesiyorsunuz (DYP ve FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) ve tarihe böyle geçeceksiniz; tarihe, milletin sesini, Parlamentoda kesen 57 nci hükümet olarak geçeceksiniz; milletin sesini kesen DSP, MHP, ANAP olarak geçeceksiniz tarihe...

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Sesinizi millet kesti sizin, hâlâ, konuşuyorsunuz!..

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Ayıp yahu!..

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Yaptığınız odur!..

ALİ RIZA GÖNÜL (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, büyük bir yanlışın içindesiniz, büyük bir gafletin içindesiniz. Eğer, bu Meclisin kapısına kilit vurursanız, bu kürsüyü milletvekillerine kapatırsanız, zannediyor musunuz ki, milletin sesi kesilecektir; millet meydanlarda daha gür, sokaklarda daha gür, Anadolu'da daha gür bağırmaya başlayacaktır. (DYP ve FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ama, onlar bağırdıkları zaman siz yok olacaksınız... Yok olacaksınız.

Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

AYDIN TÜMEN (Ankara) - Sayın Başkan, bu, bir hakkın suiistimalidir. Buna neden izin veriyorsunuz?! İzin veremezsiniz! Lehte söz alıp, böyle konuşamaz!

BAŞKAN - Efendim, şimdi, bir sayın milletvekilinin bir hakkın suiistimaline gidip gitmediğine Genel Kurul karar verir. Elbette ki, arkadaşımız lehinde istedi, ben de lehinde söz verdim; ama, o, hakkını kötüye yorumlamışsa, buna benim engel olma şansım var mı?!

YÜCEL ERDENER (İstanbul) - Sözünü kesersin!..

BAŞKAN - Efendim, engel...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, İçtüzüğün 63 üncü maddesine göre, sizi usule davet etmek için, sizin aleyhinizde söz istiyorum.

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Sayın Başkan, lehte söz istiyorum

BAŞKAN - Lehinde olmak üzere, buyurun Sayın Aydınlı. (DSP sıralarından alkışlar)

İSMAİL AYDINLI (İstanbul) - Değerli Başkan, Yüce Parlamentonun değerli üyeleri; aslında, gönül isterdi ki, tüm tartışmalarımız belli bir seviyede geçsin; çünkü, Türk Halkı, bize oylarıyla destek vermiş olan o onurlu halk bunu istiyor. Ancak, Türkiye'de bir anlayış var; muhalefet, iktidarın her dediğinin yanlış olduğunu ispatlamak için demogoji üretmekten de öteye gitmeyen laflarla Meclisin gerginliğini yükseltmeye çabalıyor. Ben, öncelikle, her partiden de değerli arkadaşlarımızın bulunduğunu, onlardan, onların fikirlerinden faydalanmamız gerektiğinin üzerine basa basa söylüyorum, bundan da rahatsızlık duymuyorum; ancak, muhalefet sözcüsü arkadaşlarımın da, eleştirilerini yaparken, gerçekten seviyeli, dengeli bir şekilde muhalefet görevlerini yerine getirmesi bu Yüce Parlamentonun itibarını da bir kat daha artıracaktır.

Ben, deminden beri itirazlarımı sürdürdüğüm bu hususta, Sayın Meclisimize kısaca bir açıklamada bulunmak istiyorum. Gerek bir avukat olmam gerekse Adalet Komisyonunda üye olarak görev almam nedeniyle, sayın sözcü Kamer Genc'in, gündemimize gelmiş, ama, henüz tartışılmamış bir yasa üzerinde Türkiye kamuoyunu çarpıtan beyanlarına kısaca cevap vermek istiyorum.

Moliere isminde bir düşünür "bizim ne astımız oldu ne üstümüz; ne efendimiz oldu ne kölemiz" diyor. Bu meyanda da, avukatların üstünde meslek olarak bir grup olmadığı gibi, avukatlar da, kendi altlarındaki bir meslek grubunu hakir görmezler ve Türkiye'de, anayasal rejimde, yargının bir ayağını oluşturan avukatlar, yıllardan beri; özellikle de hazine avukatları da dâhil... Bu arada zikrediyorum; inşallah, hükümetimiz yeni düzenleme yaparken hazine avukatlarının da durumunu nazırı itibara alır; çünkü, bu konuda da bize bayağı şikayetler ve eleştiriler geliyor; bu düzenlemeyi de yasamız içerisine sokarsak, bu arkadaşlarımızın da mağduriyetini bir nebze hafifletmiş oluruz.

Avukatlık Yasasında, özellikle, muhalefetteki arkadaşlarımızın, komisyon üyesi arkadaşlarımızın da muhalefetiyle, 50 milyara varan anonim şirketlerde bir avukat tutma zorunluluğu ile, kooperatiflerde, 100 üyeli kooperatiflere bir avukat tutma zorunluluğu getirilmiştir.

KAMER GENÇ (Tunceli) - 100 değil, 50.

İSMAİL AYDINLI (Devamla) - Dinle.

Aslında bunu fazlaca da büyütmemek lazım; çünkü, Türkiye'de, bankerzede olayları yaşandığı gibi konutzede olayları da yaşanmıştır. Yani, iyi bir hukukçunun denetiminde yürütülecek bir yapı kooperatifi, bir nebze, yolsuzlukların ve suiistimallerin de önünü kapamış olur.

Bize, zaman zaman, muhalefet partilerinden belli eleştiriler geliyor. Halkımızın çok güzel deyimleri var, çok güzel sözleri var ve genelde der ki halkımız "kem sözler sahibine aittir." Diğer yandan da, belki, edebiyatımızda, ben, Sayın Hatiboğlu gibi Arapçayı, Farsçayı pek beceremem; ama, edebiyatımızda meşhur bir taşlama vardır -aman, ben çok da zengin bir vekiliniz değilim, kimseyi kişisel olarak taşlamıyorum, tazminat ödemeye niyetim de yok- diyor ki: "Tahir Efendi bize kelp demiş, iltifatı bu sözde zahirdir, Maliki benim mezhebim zira, itikadımca kelp tahirdir." Bu nedenle, edebiyatımızda, kötü sözlerin karşılığını bulabilecek çok deyim vardır.

Ben, şimdi, lehte söz aldım. Özellikle, tüzük değişikliğinde... Tabiî, bu tüzük değişikliği, muhalefetin sözünü kesmek anlamında değildir. Bir anlamda da, bazı sözcü arkadaşların, yasama tasarılarının tartışılmasını, görüşülmesini engellemek ve hızla çalışan bu Meclisin de, verimli bir şekilde sonuçlara ulaşmasını sağlamak içindir.

Muhakkak ki, muhalefetteki -sözcü- değerli arkadaşlarımız, birkısım hususlarda bizi eleştirecektir. Sözümün başında da belirttiğim gibi, bu eleştirilerin belli seviyede olması lazım.

Bizim siyasî geleneğimizde, "Amerika'da mallarım var, Türkiye'ye getireceğim" deyip, getirmeyenler yoktur.(DYP sıralarından gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Ne alakası var bunun!

İSMAİL AYDINLI (Devamla) - Bizim siyasî geleneğimizde, İstanbul Bankasının içini boşaltanlar yoktur.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Bırak bunları, bırak!

İSMAİL AYDINLI (Devamla) - Bizim siyasî geleneğimizde, yolsuzluklar yoktur. (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Aydınlı, konuya gelin efendim.

İSMAİL AYDINLI (Devamla) - Bizim siyasî geleneğimizde, Bedevî çadırlarında Kaddafı'ye el pençe divan yoktur.

BAŞKAN - Konuya gelin efendim...

İSMAİL AYDINLI (Devamla) - Teşekkürler.

Saygılar. (DSP sıralarından alkışlar; FP ve DYP sıralarından gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Ülkeyi soydurdunuz, ülkeyi!

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Halk Bankasından Murat Demirel'e verilen 90 milyon doları kim verdi?

RAMAZAN GÜL (Isparta) - Süperkaynana adı altında, Başbakan Yardımcısı... Egebanktan... Süperkaynana... Kim o süperkaynana; biliyor musun sen?

BAŞKAN - Evet, lehte, aleyhte...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, sataşmadan ötürü, bir de İçtüzüğün 63 üncü maddesine yönelik söz istiyorum.

RAMAZAN GÜL (Isparta) - 1,7 trilyon alınmış Halk Bankasından...

BAŞKAN - Sataşmadan ötürü buyurun Sayın Güven.

5 dakika içinde toparlayınız efendim.

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, değerli üyeler; öncelikle, Turan Bilge kardeşime, Cenabı Hak'tan rahmet diliyorum; hepinize, başsağlığı dileklerimin kabulünü arz ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, ortada fol yok yumurta yok, senin bu laflar neyine; sen, güya, hukuktan anlar görünüyorsun, hukuk senin neyine!.. (DYP ve FP sıralarından alkışlar) Hukuk senin neyine!..

BAŞKAN - Sayın Güven, yeni sataşmalara sebebiyet vermeyelim efendim.

Buyurun

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Ben kimden bahsediyorum Sayın Başkan; hukuktan anlamayanlardan bahsediyorum, niye sen alınıyorsun veya başkası alınıyor üstüne?.. Alınmasın efendim!..

BAŞKAN - Yeni sataşmaya sebebiyet vermeyelim dedim Sayın Güven.

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Kimse alınmasın efendim; söz, gider, yerini bulur; o, alınacaksa alınsın.

Değerli arkadaşlarım, bakın, Sayın Başkan, siz, İçtüzük ihlali içindesiniz. (FP sıralarından "evet, doğru" sesi) Siz, önünüze gelen...

Sayın Başkan bilmiyor bunları, ben öğretiyorum öğretiyorum... 19 uncu maddeyi iyi okuyun. 19 uncu maddeye göre, Meclis Başkanı -bizi yanılttı demek istemiyorum- bize, Fazilet Partisinin cuma günkü Danışma Kurulu toplantısı isteği üzerine gittiğimizde, pazartesi günü Danışma Kurulunu toplantıya çağıracağını; çünkü, Sayın Başbakanın bazı talepleri olduğunu ve bunları gündeme getireceğini ifade buyurdu ve çağırdı. Gerekçesi belli, Danışma Kurulunu niçin çağırdığı belli. Beyler, Danışma Kurulu, 19 uncu maddeye göre, yazılı istemle toplanır...

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Yok öyle bir şey...

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Var efendim, var var... Alın okuyun...

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - İçtüzükte yok.

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Var... 19 uncu maddenin şu fıkrasını dikkatle okuyalım bakalım... Gelin, okuyun da, ondan sonra konuşalım veya okuduğumuzu anlayalım; sen zeki insansın...

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Buyurun Sayın Güven.

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Sen, zeki insansın...

Bakın, Danışma Kurulu, Başkanın gerekli görmesi veya bir siyasî parti grubu başkanlığının istemi üzerine toplanır.

ÇETİN BİLGİR (Kars) - Hani yazılıydı?!..

TURHAN GÜVEN (Devamla) - İstemi üzerine toplanır.. İstem, lafla mı olur?!. (DSP sıralarından gürültüler) Olur mu efendim!.. Burada, yazılı istemdir, yazılı istem... Eğer, bunu anlamak istemiyorsanız siz, o zaman, İçtüzüğü hiç anlamamışsınız!.. Hiç anlamamışsınız ve bakınız, Başkan toplantıya çağırıyor, hüsnüniyetli olduğunu kabul ediyorum; ama, orada, siz, bir şey getirecekseniz, siz de yazılı istemde bulunursunuz. Dersiniz ki, Başkan çağırdı, biz de, yeniden, süreleri değiştirmek üzere, toplantı istemini değiştirmek üzere, şu yazılı istemde toplantıya davet ediyoruz... Yani, dün

toplanır Danışma Kurulu, iki tane yazıyı birden görüşür ve karar verir. Buna hiçbir itirazımız olmaz arkadaşlar. Orada anlaşırız anlaşmayız; ama, orada şifahi istem geçerli değildir.

Bugün ne yaparsınız?.. Sayın Başkan, bugün, siz, bu öneriyi oya koyamazsınız, işleme koyamazsınız. Bugün yazarlar, size, Meclis Başkanlığına verirler; yarın toplanırız; getirirsiniz, anlaşma olur olmaz, yarın öğleden sonra bu konuyu görüşebiliriz. Buna hiç itirazımız olamaz; çünkü, 19 uncu madde çok açık. Siz, ihlal ediyorsunuz 19 uncu maddeyi. Bakınız "İçtüzükte Danışma Kurulunun tespitine, teklifine veya görüş bildirilmesine bağlanmış olan bütün hallerde, Danışma Kurulu, yapılan ilk çağrıda" deniliyor. Çağrıda, çağrıda... Bir çağrı lazım. Çağrı, şifahi olur mu arkadaşlar?..

ÇETİN BİLGİR (Kars) - Neden olmasın?!.

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Yapmayın!.. Olur mu efendim!.. Meclis Başkanı sizin çağrınızı kale almazsa neyle ispatlayacaksınız?.. Neyle ispatlayacaksınız; Meclis Başkanı sizin çağrınızı dikkate almazsa neyle ispatlayacaksınız?..

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Dikkate aldığına göre bir sorun yok!..

TURHAN GÜVEN (Devamla)- Efendim, Meclis Başkanı dikkate almamış; yok ki, beyanınız yok!.. Siz, toplantıya geldikten sonra bunu yapıyorsunuz. Onun için, gelin, şunu hukukî çerçeveye sokun. Şu İçtüzüğü zaten yeteri kadar ihlal ediyorsunuz; bu ihlallere birisini daha koymayın!.. Yazın yazınızı, Meclis Başkanı çağırsın yarın sabah; çağırsın, öğleden sonra getirin bu teklifi; hem de siz İçtüzüğü ihlal etmemiş olursunuz. Sizi hukuka davet etmek bizim görevimiz. Sizin de göreviniz, eğer, muhalefeti susturmaksa, devam edin efendim, devam edin; ama, nereye kadar susturabilirsiniz?!

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Ne susturmasından bahsediyorsun Allahaşkına!..

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Bakınız, Atatürk'ün bir ayağı İstiklal Harbindedir, bir ayağı Meclistedir, Meclis iki defa görüşür kanun tekliflerini; siz, Atatürk'ten daha mı büyüksünüz? Siz daha mı büyüksünüz yani? Siz ne getirmek istiyorsunuz, evvela bunu bilin. Meclis her kanunun her maddesini iki defa görüşürdü, harbin içinde olduğunda görüşürdü. Siz, neyi kısıtlamak istiyorsunuz? O Mecliste yok muydu muhalifi; vardı muhalifi, onun da vardı; ama, bakın, onların sesini kesmemiştir ve "açıkça, gelin konuşun" demek durumunda olmuşlardır.

Onun İçin değerli arkadaşlar... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı.)

BAŞKAN - Sayın Güven, toparlar mısınız 1 dakika içerisinde.

TURHAN GÜVEN (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Zaten, toparlaya toparlaya yakında hep beraber toplanıp gideceksiniz, bir seçim olduğunda da göreceksiniz onu. (DSP sıralarından gürültüler)

Yüreğiniz yetiyorsa seçime gelin, seçime...

Hepinize saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, biraz önceki konuşmacı bana sataşmada bulundu...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, öneriyi okutup, oylarınıza sunacağım:

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, karar yeter sayısı istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun:

Öneriler:

30 Ocak 2001 Salı günü sözlü sorularla diğer denetim konularının görüşülmemesi, kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi; çalışma süresinin saat 24.00'e kadar uzatılması, gündemin 7 nci sırasına kadar olan işlerin görüşmelerinin saat 24.00'e kadar bitirilmemesi hâlinde, bitimine kadar çalışma süresinin uzatılması; Genel Kurulun 31 Ocak 2001 Çarşamba ve 01 Şubat 2001 Perşembe günleri 14.00-19.00, 20.00-24.00 saatleri arasında çalışması, 31 Ocak 2001 Çarşamba günü sözlü soruların görüşülmemesi, tasarı ve tekliflerin görüşülmesinde soru-cevap işleminin 10 dakikayla sınırlandırılması önerilmiştir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, öneriyi oylarınıza sunacağım. Oylamayı elektronik cihazla yapacağım ve karar yeter sayısını arayacağım.

Mükerrer oy kullanan arkadaşımız olursa, bunu Genel Kurula açıklayacağım; bu hususun bilinmesini isterim

Oylama için 3 dakikalık süre veriyorum ve oylama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, öneri kabul edilmiştir; karar yeter sayısı vardır.

...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, biraz önce yapılan konuşmalarda, DSP'li milletvekili bana dedi ki "Avukatlık Kanununu çarpıtıyor." Arkasından bir arkadaşımız dedi ki "avukatlara hakaret ediyor." Lütfen, ben, bu sataşmadan dolayı söz istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Efendim, rica ediyorum...

Bakın, Sayın Başkan, o kürsüde adaletli bir görev yapın. Sizden rica ediyorum...

BAŞKAN - Ne söyleyeceğimi bilmeden, siz, nereden adaletten bahsediyorsunuz Allahaşkına?!. Ne söyleyeceğim?!.

Bir kere, siz, oradaki ifadenizde "helaya giderken de ücret ödeyecek" gibi bir ifade kullandınız.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Benim "hela" kelimesi ağzımdan çıkmadı.

BAŞKAN -Aa?!.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Tabiî.

BAŞKAN - Peki, o sözünüzü geri mi alıyorsunuz?

KAMER GENÇ (Tunceli) - Hayır efendim.

BAŞKAN - "Tuvalete giderken" dediniz efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Helayla tuvalet aynı şey.

BAŞKAN - Aynı şey. Onu söylediniz.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Olur mu canım!..

Neyse, siz, çarpıttınız. Benden sonra çıkan...

BAŞKAN - Buyurun, yerinizden iki cümleyle ifade edin.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Efendim, lütfen... Sataştı...

BAŞKAN - Efendim, sataşma yok; amacınız ne, onu söyleyin.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Söyleyeceğim efendim... Kürsüden söyleyeyim, 2 dakika bana söz verin canım!..

BAŞKAN - Buyurun; 2 dakikada, ne söyleyecekseniz söyleyin Sayın Genç. Yalnız, Sayın Genç, sataşmaya sebebiyet vermeyin; olayı açıklayın efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın milletvekilleri, İçtüzük değişikliğiyle ilgili olarak getirilen bu teklif üzerinde, gerek MHP gerekse Anavatan Partisi adına veyahut da DSP adına konuşan arkadaşlarımız "biz, artık, Genel Kurulda Meclisi çalıştırmayacağız, komisyonlarda çalıştıracağız" dediler. Ben de, Avukatlık Kanununu misal verdim. Adalet Komisyonunun 25 üyesi var, benim...

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Kim söyledi MHP'den?..

KAMER GENÇ (Devamla) - Bir dakika efendim... Bir dakika...

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Ne zaman öyle bir şey söylendi?

KAMER GENÇ (Devamla) - Efendim, söylediler; tutanaklara bakarsanız...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen...

Sayın Genç, siz devam edin.

KAMER GENÇ (Devamla) - 25 arkadaşımızın yüzde 95'i avukattı, hiç birisi de konuşmadı; altı hafta, bir tek ben konuştum.

Şimdi, orada getirilen şu... Ben çarpıtmadım. Sonra, avukatlar da para kazansın, isterseniz her avukata, devletin bütçesinden de para bağlayalım, mesele değil de, doğru şeyler çıkaralım. Orada, gördüm ki, her milletvekili, kendi mesleğiyle ilgili konular söz konusu olduğu zaman, daima aleyhte oy kullanmıyor. İşte, Sayın Arınç da "oybirliğiyle çıktı" dedi. Öyle bir şey yok; ben, altı hafta karşı koydum. Getirilen şu -burada, biraz önce, yanlış beyanat verildi- 50 milyar lira sermayesi olan şirkete avukat tutmak zorunluluğu geliyor; 50 ortağı olan yapı kooperatiflerine avukat zorunluluğu getiriliyor. Ben, bunları belirttim.

Daha önce gelen tasarıda, noterde ve tapuda da avukat tutma zorunluluğu vardı. Benim kamuoyuna yansıyan birtakım beyanatlarım üzerine, onlardan biraz geri adım atıldı.

Şimdi, avukatın işi aranmayacak, işyeri aranmayacak, duruşmadan atılmayacak ve devlet bütçesinden barolar birliğine trilyonlar gidecek! Peki, doktorların da birliği var, meslek kuruluşu var, başka kuruluşlar da var; yani, demek istediğim şu -ben, avukatlık müessesesinin bu yönlerine şey değilim; ama- Türkiye'nin vatandaşını da düşünmek lazım.

Yani, bu, bir nevi kıyak avukatlık kanunudur. Nasıl kıyak emeklilik -milletvekilliği için- yıllarca bu milletin ağzından düşmedi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

KAMER GENÇ (Devamla) -... bu da bir kıyak avukatlık kanunudur. Meslek grubu olunca, böyle...

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Genç.

…

2.- Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/661) (S. Sayısı: 586)[3]

BAŞKAN: Başkanvekili Ali ILIKSOY

KÂTİP ÜYELER: Burhan ORHAN (Bursa), Sebahattin KARAKELLE (Erzincan)

BAŞKAN - …

Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporunun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Komisyon ve Başkanlık Temsilcisi yerinde.

Sayın milletvekilleri, teklifin 1 inci maddesi üzerinde verilen önergelerin aykırılık işleminde kalınmıştı.

Şimdi, Tunceli Milletvekili Kamer Genç tarafından verilen, Komisyonun ve Başkanlık Temsilcisinin katılmadığı, maddenin Anayasaya aykırı olduğuna dair önergeyi, hatırlatmak için tekrar okutup, oylarınıza sunacağım.

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 1 inci maddesi Anayasaya aykırıdır. Metinden, bu nedenle çıkarılması gerekir.

Kamer Genç Tunceli

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan, oylama sırasında karar yeter sayısının aranılmasını istiyorum.

---

[3] *TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 3, Cilt 53, Birleşim 50, 26 Ocak 2001, Cilt 54, Sayfa 45:87, 116:139*

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir; karar yeter sayısı vardır.

Madde üzerinde 3 adet önerge vardır; önergeler okunmuştu; aykırılık işlemine göre en aykırı önergeden başlıyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin Çerçeve 1 inci maddesiyle değiştirilmek istenen 60 ıncı maddesinin altıncı fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz. Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize "Soru ve cevap süresi 5 dakikayla sınırlıdır."

AHMET KABİL (Rize) - Önergemi geri çekiyorum. (DYP sıralarından alkışlar!)

BAŞKAN - Peki, önerge geri çekilmiştir. Diğer önergeyi...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Niye verdiniz o zaman?!

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, önerge evvela okunur, okunduktan sonra geri çekebilir.

BAŞKAN - Okundu efendim. Okuma işlemi...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Önergelerin bir daha okunması lazım efendim.

BAŞKAN - İkinci kere okunuyor efendim; daha önce okunmuştu bunlar; efendim, bir önceki birleşimde görüşülmüştü bu konular.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkanım, geri alacağı önergeyi niye vermiş arkadaşımız?!

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Sana ne...

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum; iki önerge de Ahmet Kabil'in.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı...

BAŞKAN - Sayın Kabil, diğer önergenizi de çekiyor musunuz efendim?

AHMET KABİL (Rize) - Çekiyorum.

BAŞKAN - Peki.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan, burada, sırf, muhalefeti susturmak için verilen önergeler sıralanıyor...

BAŞKAN - 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 79 uncu maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Raporların okunmaması

Madde 79.- Kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıkları Başkanca ifade edilir."

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Oylama isteğimiz vardı Sayın Başkan...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkanım, Grubumuz milletvekillerinin bir açık oylama talebi vardı efendim.

BAŞKAN - Efendim, bana intikal etmedi.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Ulaşmadı mı?! 1 inci maddeyle ilgili...

BAŞKAN - Efendim, bana intikal eden bir hadise yok.

AHMET SÜNNETÇİOĞLU (Bursa) - Bürokratlarınıza sorun Başkan...

BAŞKAN - Efendim 2 nci maddede...

Sayın Başkan, bana intikal ettirilmediği için... Oylama işlemini de tamamlamış olduk...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, fevkalade yanlıştır; işi aceleye getirmenin doğurduğu en basit mesele budur.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - İptal sebebi...

BAŞKAN - Efendim, 1 inci maddeyi açık oylama isteğiyle birlikte yeniden ele alıp görüşeceğiz.

Buyurun.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Niye yapıyorsunuz! Böyle olmaz ki...

BAŞKAN - Efendim, arkadaşlarımız unutmuşlar; bizim de bu konuda bir kastımız yok. Yani, bunu çok büyütmenin, sorun etmenin bir...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Olabilir efendim, ona bir itirazımız yok. Yalnız, siz tashih edin...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, İçtüzük Teklifinin 1 inci maddesi...

ŞEREF MALKOÇ (Trabzon) - Başkanım, hoşgeldin...

BAŞKAN - Ne yapalım efendim, arkadaşlarımızın isteği yerine gelsin, açık oylama yapalım.

Arkadaşlarımızın kabahati; ama, olsun efendim, oylayacağım; 5 dakika geç olsun, arkadaşlarımızın isteği yerine gelsin.

İçtüzük teklifinin 1 inci maddesiyle ilgili olarak oylamanın...

AHMET SÜNNETÇİOĞLU (Bursa) - Gereği yerine getirilsin.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Hukuk, hukuk... Kanun...

BAŞKAN - İstek değil mi efendim?! İstek yerine gelmeyecek mi?!

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Efendim, karışmayın her yerden, müsaade buyurun!

Sayın Başkanım, siz buyurun efendim.

BAŞKAN - Sayın Avni Doğan?.. Burada.

Sayın Hatiboğlu?.. Burada.

Sayın Esengün?.. Burada.

Sayın Zeki Çelik?..

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Erbaş tekabbül ediyor.

Sayın Mehmet Özyol?.. Burada.

Sayın Nezir Aydın?.. Burada.

Sayın Ejder Arvas?.. Burada.

Sayın Ali Oğuz?.. Burada.

Sayın Mustafa Geçer?.. Burada.

Sayın Niyazi Yanmaz?.. Burada.

Sayın Faruk Çelik?..

LÜTFİ YALMAN (Konya) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Lütfı Yalman tekabbül ediyor.

Sayın İsmail Özgün?.. Burada.

Sayın Hüseyin Arı?.. Burada.

Sayın Osman Aslan?..

MEHMET BATUK (Kocaeli) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Batuk tekabbül ediyor.

Sayın Ramazan Toprak?..

VEYSEL CANDAN (Konya) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Candan tekabbül ediyor.

Sayın Nazlı Ilıcak?., Burada.

Sayın Turhan Alçelik?..

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Uzunkaya tekabbül ediyor.

TURHAN ALÇELİK (Giresun) - Buradayım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Yeni girdiniz efendim. Tamam...

Sayın Alçelik burada.

Sayın Eyüp Fatsa?..

YAKUP BUDAK (Adana) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Yakup Budak tekabbül ediyor.

Sayın Mehmet Bekâroğlu?..

ALİ SEZAL (Kahramanmaraş) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Ali Sezai tekabbül ediyor.

Sayın Mukadder Başeğmez?.. Burada.

Sayın Şükrü Ünal?..

FAHRETTİN KUKARACI (Erzurum) - Tekabbül ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Kukaracı tekabbül ediyor.

Sayın milletvekilleri, açık oylamanın elektronik oylama cihazıyla yapılması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi, yeniden, açık oylama olarak oylarınıza sunuyorum.

Oylamayı elektronik cihazla yapacağım.

Bu hususun emsal teşkil etmemesi dileğiyle, bu oylamayı yapıyorum; çünkü, burada görevli arkadaşlarımızın sehven hatalarından kaynaklanan bir olaydır, o hususu da belirteyim ve oylama işlemini başlatıyorum.

Oylama için 3 dakikalık süre veriyorum.

(Elektronik cihazla oylama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, İçtüzük değişiklik teklifinin 1 inci maddesinin açık oylamasına 278 milletvekili katılmış; 191, kabul 86 ret, 1 mükerrer oy kullanılmıştır. Buna göre, madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi yeniden okutuyorum:

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 79 uncu maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Raporların okunmaması

Madde 79.- Kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulda okutulmaz. Ancak, bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıkları Başkanca ifade edilir."

BAŞKAN - 2 nci maddeyle ilgili olarak, Fazilet Partisi Grubu adına, Bolu Milletvekili Sayın İsmail Alptekin; Doğru Yol Partisi Grubu adına, Erzurum Milletvekili Sayın Ayvaz Gökdemir; şahısları adına, Erzurum Milletvekili Sayın Lütfü Esengün, Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu, İstanbul Milletvekili Sayın Osman Kılıç, Erzurum Milletvekili Sayın Aslan Polat, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç, Şanlıurfa Milletvekili Sayın Yahya Akman, Konya Milletvekili Sayın Lütfı Yalman, Manisa Milletvekili Sayın Bülent Arınç ve Ağrı Milletvekili Sayan Nidai Seven, söz isteminde bulunmuşlardır.

Fazilet Partisi Grubu adına, Bolu Milletvekili Sayın İsmail Alptekin; buyurun. (FP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim.

FP GRUBU ADINA İSMAİL ALPTEKİN (Bolu) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin çerçeve 2, Tüzük madde 79 ile ilgili, Fazilet Partimizin görüş ve düşüncelerini arz etmek üzere huzurunuzdayım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, teklifin gerekçesinde, bu teklifi niçin getirdiklerini, neden bu Tüzük maddelerinin değiştirilmesi gerektiği noktasında kısa açıklamalarda bulunmuşlardır.

Bilindiği gibi, bu teklifin, cuma günü Türkiye Büyük Millet Meclisimizde müzakeresine başlanmış ve gruplar adına yapılan konuşmalarda, bu teklifin, değiştirilmek istenen maddelerin ne kadar yanlış, parlamenter demokrasimize ne kadar yanlış tatbikatlar ve sıkıntılar vereceği, âdeta feryat edilerek ortaya konmuştur ve yine hatırlayacağımız gibi, teklifin daha 1 inci maddesinin müzakeresi sırasında yapılan yoklamalarda, gerçekten, benim, uygun olmadığını, şık olmadığını, doğru olmadığını ancak ifade edebileceğim bir

tablonun ortaya çıkması üzerine, bizzat Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız celseyi kapatmak durumunda kalmıştır. Geçen süre içerisinde, gerek basında gerekse efkârı umumiyede bu Tüzükle ilgili değerlendirmeler yapılmış ve sizlerin de bildiği gibi, basında, köşe yazarlarında ve halkımızın vicdanında bu değişiklik makes bulmamış, doğru olmadığı altı çizilerek ifade edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, bu teklifi veren, hükümete mensup koalisyon ortakları Meclisi hızlı çalıştırmak istediklerini ifade ediyorlar ve bunun için de kapsamlı bir teklif getirmişler, uzun süre bu Meclis meşgul edilmiş; ama, nedense geri çekilmiştir. İşte, bu durumda sormak gerekiyor; zaman tasarrufuysa ve zamanda israf varsa, bunun muhatabı, şu anda görülen odur ki, iktidar ve onun kendi tutumu oluyor.

Değerli arkadaşlar, uzlaşma diyorsunuz, parlamenter demokrasi diyorsunuz, iktidarıyla muhalefetiyle biriz, beraberiz diyorsunuz; ama, bütün bunları söylerken, uzlaşma derken, uzlaşmada tutunduğunuz ve ifade ettiğiniz tavır ve yol, aslında, bir uzlaşma olmuyor, dayatma oluyor ve muhalefetin de, buna uyması, daha doğrusu, teslimiyeti şeklinde ifade ediliyor. Böylece, iktidarın getirdiği teklifin, görünürdeki şekliyle, gerekçesi ile niyeti arasında, doğrusu, biz, bir ilişki kuramadık.

Değerli arkadaşlar, burada, Meclisin sesinin kesilmesi, milletin temsilcilerinin sesinin kesilmesi, milletvekillerinin sesinin kesilmesi, sadece Meclisin sesinin kesilmesi olmuyor; milletin, halkın sesinin kesilmesi oluyor. Bu gidişatı, biz, doğru görmüyoruz, yanlış görüyoruz ve bekliyorduk ki, bugün yeniden değerlendirilir ve iktidardan, hakikaten, uzlaşmaya gidecek bir teklif ortaya çıkabilsin.

Değerli arkadaşlar, biz, İçtüzükle en güzel yasaları yapmak istiyoruz, milletimizin beklediği yasaları yapmak istiyoruz, İçtüzükle denetim yapmak istiyoruz.

Değerli arkadaşlar, yaptığımız yasadır, hukuktur. Hepiniz biliyorsunuz ki, hukuk demek, müzakere ve içtihat demektir. Bildiğiniz gibi, temel yasalarımız var; Medeni Yasamız var, Ceza Yasamız var, Ticaret Kanunumuz var. Bunlar, tercüme olarak Avrupa'dan alınmış. Şimdi, biz hukukçular, siyasetçiler ve bunun tatbikatçıları, elimizdeki bir yasayı tatbik ederken, tatmin olmamışsak müzakerelerde, bunun tercümesindeki esasına bakarız, mehazına bakarız; onda da tatmin olmamışsak, içtihatlara bakarız; onda da tereddütümüz varsa, doktrin ne diyor, ona bakarız. Şimdi soruyorum size: Getirilmek istenen bir içtüzükle, çıkarılan yasalardan sonra neye bakacağız değerli arkadaşlar, boş kâğıtlara mı bakacağız? Bu gidiş ve bu tatbikat, hukuk açısından ve Türkiye'deki hukukun daha da mükemmelleşmesi açısından yanlıştır, yanlış bir tatbikattır diye düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlar, biz, müzakereden, istişareden, tartışmadan neden kaçıyoruz? Hepimiz iyi biliyoruz ki "müsademe-i efkârdan barika-yi hakikat" doğar diye, büyüklerimizin köşelere asılacak çok güzel bir sözü var. Yani, mutlaka her şey tartışılmalıdır. Hepiniz yine bilirsiniz ki, Yargıtay koridorlarını gezin, Danıştaya gidin, gazete haberlerine ve diğer konulara bakın, bazı salonların kapısında "müzakere vardır" diye yazılır. Nedir bu müzakere; işte, o yüksek hukukçuların, önlerine gelen, karar verecekleri dosyaların ve karar verecekleri ihtilafların müzakeresidir. Bu, saatler sürer; bu, günler sürer. Şimdi, bütün bu müzakerelerin tarihteki ehemmiyeti ortadayken, iktidar olarak, bu teklifi verenler olarak, bu Mecliste bu meselelerin tartışılmasının ve müzakere edilmesinin, bunun millet adına yapılmasının -iktidarıyla-muhalefetiyle- bu Meclise çok görülmesini, gerçekten, hayretle karşılıyoruz. Tartışmalar, daima doğruları getirir ve hayırlı sonuçlar getirir.

Değerli arkadaşlarım, biz görüyoruz ki, bu teklifi getirenler olarak siz, bindiğiniz dalı kesiyorsunuz, yanlış yapıyorsunuz. Bugün, biz burada feryat ediyorsak, demokrasi adına, Parlamento adına feryat ediyorsak, her koltuk hepimiz için birer emanettir, çok değerli birer emanettir. Yerlerin değişmesi her zaman için mukadderdir; bu, demokrasinin de gereğidir. Bugün, hepimize lazım olan, özellikle muhalefete lazım olan, bu, sesimizin gür çıkması noktasındaki imkânların sağlanması, unutmayalım ki, yarın, siz değerli arkadaşlarımıza da lazım olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, Almanya Cumhurbaşkanı yaptığı bir konuşmada milletine şöyle sesleniyor: "Bizim, canımızı sıkacak danışmanlara ihtiyacımız var." İşte, bu sözü söyleyen Almanya Cumhurbaşkanının bu sözü söylediği Almanya... İşte, Almanya Devletinin, yönetiminin, cumhurbaşkanının ve halkının anladığı demokrasi ve şu andaki Almanya halkının refahı... Ya sizin, sayın bu teklifi verenler, sizin canınızı sıkacak, tartışacak muhalefete ihtiyacınız yok mu?!

Bu teklifi verenlere sesleniyorum, size sesleniyorum, bir defa daha sesleniyorum: Verebilirsiniz, bu parmaklarla bu tüzük bu Mecliste kabul edilebilir; ama, tarih her şeyi yazacaktır ve yine sesleniyorum ki, suları asla tersine akıtamazsınız.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Alptekin.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Erzurum Milletvekili Sayın Ayvaz Gökdemir; buyurun. (DYP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim.

DYP GRUBU ADINA AYVAZ GÖKDEMİR (Erzurum)- Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Diyarbakır şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine, meslek camiasına ve milletimize başsağlığı diliyorum. Yine, değerli komşum Turhan Beye Allah'tan rahmet, ailesine, Demokratik Sol Partiye ve Konyalılara başsağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlar, Diyarbakır'da meydana gelen elim olay, inşallah, bir seri başı değildir; inşallah, birtakım meşum gelişmelerin birinci adımı, ilk denemesi değildir.

Sözlerimin başında şunu ifade etmek istiyorum ki, Diyarbakır'da meydana gelen olay, Meclisin gündemini daraltmıştır, ehemmiyetini biraz küçültmüştür. Böyle bir olaydan sonra Meclisin böyle bir kanun teklifi üzerinde tartışması ve bu kanunun tabiatından gelen sertlikler, milletimizi üzmüştür; bunu da ayrıca kaydetmek istiyorum; ama, burada, bize ait bir takdir hatası yoktur.

Üzerinde söz aldığım 2 nci madde şu: Şimdiki uygulamaya göre, başkan, kanunla ilgili esas komisyon raporunun veya araştırma komisyonu raporunun, soruşturma komisyonu raporunun - dağıtılmış oluyor bize- okunup okunmamasını sorup, oyluyor, Meclis kabul ederse okunuyor, etmezse okunmuyor. Umumiyetle de Meclis okunmasını tercih etmiyor. Şimdi, hiç okutulmaması yolunda madde tedvin edilip geliniyor. Bu kadar fuzuli bir masraf için gerekçe yazıp madde değiştirmeye, ben olsam, üşenirdim ve utanırdım! (DYP ve FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ama, bu teklifi getirenler üşünmemiş ve utanmamışlardır. Bu kadar gayri ciddidir bu değişiklik; ama, esasen teklifin bütününü ciddiye almakta ciddî mazeretlerimiz var. Ciddiye almak isterdik, ağırlıklı bulmak isterdik; ama, bu ağırlığı, teklifin bütününde göremiyoruz.

Neden; bir kere, hiledir. İster kabul edilsin ister edilmesin; ama, açıkça, vicdanlarda yer etmesi için tekrar söylüyorum ki, hiledir.

Bütün gruplardan arkadaşların iştirakiyle, bir büyük İçtüzük değişikliği teklifi alt komisyonda tartışıldı, esas komisyonda tartışıldı, Meclis gündemine indi ve 13 üncü maddesine geldi, geri çekildi. Efendim, engellemeye uğradı da ondan... Hayır, engellemeye filan da uğramadı, kemaliyle görüşülüp devam ediliyordu. O teklifi bir yana bırakıp, bunun içinden 6 maddeyi alıp, ayrıca bir yeni teklifmiş gibi getirmek, kesin bir hiledir ve teklifin bütün ciddiyetini, bütün gerekçesini, bu davranış, ortadan kaldırmaktadır.

Değerli arkadaşlar, teklifi savunmak için söz alan arkadaşları dikkatle dinledim. Kendileri farkındadır veya değildir; ama, Meclis kürsüsüne getirdikleri gerekçe, totaliterliğin gerekçesidir. (DYP sıralarından alkışlar) Burada, Mecliste müzakere lüzumsuzdur, zaman israfıdır, bizim sürate ihtiyacımız var. Ne yapalım; komisyona gidelim, yani, müzakereci sayısını ve süresini azaltalım. O zaman, orayı da kısıtlamak mümkündür, ondan daha dar bir alana götürmek mümkündür ve nihayetinde, totaliterlik der ki: "Bilen bir tek adamın doğruyu söylemesi kâfidir. Doğru söylenmişken, şu veya bu Mecliste müzakere edip zaman kaybetmeye ne lüzum var?!" Bütün totaliter sistemler, işte, bu mantık üzerine oturur.

Değerli arkadaşlar, burada, susacak olan sadece muhalefet değildir, susacak olan bütün Meclistir. Herhangi bir kanun üzerinde muhalefet milletvekilleri konuşmayacağı gibi, iktidar milletvekilleri de konuşmayacak.

"Komisyon var, komisyonda maksadınızı ifade ediniz" diyenler, kasıtlı bir tecahülden geliyorlar. Komisyonlara da kanunlar "virgülünü değiştirmeyin" mantığı içinde sevk ediliyor. Maddî hatalara ilişkin ikazlarımız bile, muhataplarımız tarafından yerinde görülse dahi, düzeltilmiyor. Bazen bir komisyonda 8-10 saat mesai yapıyoruz, iktidarı ve muhalefetiyle işi düzeltmeye çalışıyoruz, 8 inci veya 10 uncu saatin sonunda gelen bir telefon, bütün mesaimizi altüst ediyor. Yani, yürütme erki, Meclisi, yasamayı sadece yönlendirmiyor, bu teklifle esir etmiş oluyor. Tek erk hâlinde kalma teşebbüsüdür bu. (DYP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar sordular, hangi ciddî teklifi getirdiniz, memleketin derdine derman olacak hangi kanunu, tasarıyı getirdiniz de, muhalefet olarak yakışıksız bir şekilde engelleyen oldu?.. İki seneye yakın zamandan beri çıkan kanun sayısı bellidir. Mesela, yasama süreci en çetin olan kanun, anayasa değişikliği getiren kanun teklifleridir. İki defa Anayasa değiştirildi bu Mecliste, üçüncüsü de yürürken geri çekildi, teklif sahipleri geri çektiler. Bu işin, zaman kazanmanın, sürat kazanmanın demokratik tek yolu uzlaşmadır. Mecliste temsil edilen beş partimiz var; üçü koalisyon hâlinde bulunuyorlar; zahmet edilip diğer iki grupla da görüşülerek mutabakatları temin edilecek... Bunda neden üşeniliyor, bunu anlamak mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, yakın bir zaman evvel biz de iktidardık; çetin meseleler vardı önümüzde, çetin gündem maddeleri vardı; muhalefetin engelleme tavırlarından, karşı çıkışlarından zaman zaman psikolojik olarak bunaldığımız oldu; ama, böyle bir teklif sevk etmeyi, İçtüzüğü değiştirip muhalefeti susturmayı, doğrusu, aklımızdan bile geçirmedik. Bu, bir emsal olmalıdır. Yani, bu İçtüzük değiştirilmezse, muhalefet susturulmazsa memleket idare edilmez mantığı, salim, sağlıklı bir düşünce tarzı, sağlıklı bir mantık değildir; ama, bugünkü iktidar, kendisini biraz çaresiz hissediyor. Pek çok yerle kavgalıdır, devlet kurumlarıyla kavgalıdır, devletin başıyla ahengi yoktur, birbirinden bıkmıştır, elini nereye atsa elinde kalmaktadır; dolayısıyla, bir tükenmişlik hissi içindedir. Bu hisse gelen başarısız iktidarlar, tükenme noktasına yakın zamanlarda böylesine fuzuli şeylere tevessül ederler, sağı solu susturmaya, kavgaya, çene yarışına girerler. Bugünkü iktidarın yaptığı da budur; ama, bunun, onlara da faydası yoktur. Bir çoğunluk inadı ve taassubuyla, buradan bu kanunu geçirmeniz mümkündür, bizi susturmanız mümkündür, Meclisi yürütmenin emrine vermeniz, maalesef, mümkündür; ama, vatanın meydanları bizimdir, milletin yolları bizimdir! (DYP ve FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ve siz, kendi aczinizin, kendi hırsınızın girdabında boğulacaksınız.

MUSTAFA NİYAZİ YANMAZ (Şanlıurfa)- Ecele gidiyorlar, ecele!..

AYVAZ GÖKDEMİR (Devamla)- Millet, kendini lüzumsuz sayan insanları layık oldukları yere oturtmayı başaracaktır. Millet hancı, biz hepimiz yolcuyuz. Kimler geldi, kimler geçti...

Son bir sağduyu kırıntısı kaldıysa, şunu hatırlatmak istiyorum: Derhal bu teklifi geri çekiniz. Hangi kanununuz varsa, millet yararına hangi kanun varsa, getirin, uzlaşarak, beraber geçirelim; ama, siz bilirsiniz... Allah akıbetinizi hayır etsin!..

Saygılar sunuyorum. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Gruplar adına başka söz istemi?.. Yok.

Şahsı adına, Sayın Lütfü Esengün; buyurun efendim.

(FP sıralarından alkışlar)

Süreniz 5 dakika Sayın Esengün.

LÜTFÜ ESENGÜN (Erzurum)- Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İçtüzük değişiklik teklifinin 2 nci maddesi üzerinde kişisel görüşlerimi açıklamaya gayret edeceğim.

Değerli arkadaşlar, bu maddede, "Raporların okunmaması" diye, başlığı bile olumsuz olan bir düzenleme getiriliyor. Bugüne kadar, hiçbir kanunun hiçbir başlığında "yapılmaması, edilmemesi" diye bir başlık görmedim. Şimdi, olumsuz, yapılmayacak bir iş, madde başlığı olarak getiriliyor. Yapılmak istenen ne?.. Bugüne kadar, Mecliste, raporların okunup okunmaması hususu hep oylanmış ve genelde de okunmaması tercih edilmiş, yanlış bir uygulama bugüne kadar gelmiş; şimdi, bu yanlış uygulama yasallaştırılıyor ve İçtüzüğe geçiriliyor.

Değerli arkadaşlar, asıl yapılmak istenen ne; asıl yapılmak istenen -geçen gün söyledik, bugün de söyleyeceğiz, yarın da söylemeye devam edeceğiz- Türkiye'yi geri götürmektir. Türkiye demokratikleşsin diye çaba gösteriyoruz. Gelin, bir kurucu meclis gibi çalışalım, yeni sivil bir anayasa yapalım; 12 Eylül ürünü mevzuatı ayıklayalım, daha modern, daha çağdaş, daha demokratik bir Türkiye'ye kavuşalım diye defalarca söyledik; ama, görüyoruz ki, bir kafa, bir zihniyet, Türkiye'yi geri götürmek çabasında. Hani, Türkiye, konuşan Türkiye olacaktı, yıllardan beri buna çabalıyorduk! Şimdi, konuşan Türkiye değil, susan Türkiye, susturulan Türkiye!..

Milleti susturdunuz, ezdiniz, derdiyle başbaşa bıraktınız. Sivil toplum kuruluşlarından bile, artık, ses çıkmıyor. Bir tek sesinin çıktığı bu kürsü var, milletin derdine tercüman olan milletvekilleri var, şimdi, milletvekilleri de

muhalefette susturulacak. Sizin derdiniz bu; herkes sussun, biz ne yapacaksak, hangi zulmü yürüteceksek, onu yürütelim; ama, bununla bir yere gidemezsiniz. Açıkça söylüyorum, bu yaptığınız iş, size ileride pahalıya mal olacak. Meclis, muhalefetiyle vardır; muhalefeti susturursanız Meclis yara alır. Millet iradesinin bir bölümünü yok sayarsanız, sonunda, siz de yok olursunuz. Milleti susturdunuz; ama, bizi susturamayacaksınız.

Değerli arkadaşlar, ta geçen sene, 2000 yılının 24 Ocağında, bizim, verilmiş bir önergemiz var. Biraz evvel burada görüşüldü, gündeme alınması, maalesef, reddedildi. 24 Ocak 2000 tarihinde, Hizbullah terörünün bütün yönleriyle Meclis tarafından araştırılması için önerge vermişiz. Takdiri ilahi, üzerinden tam bir yıl geçmiş, 24 Ocak 2001'de Diyarbakır'daki o menfur olay meydana gelmiş. Üzerinden bir yıl geçmiş, Mecliste, iktidar partilerinin çoğunluğu, şu Hizbullah terörünü, bu işin arkasında nelerin olduğunu, verdiğimiz önergeyi gündeme alarak görüşmeye lüzum görmemiş.

Şimdi, yeni, önemli, vahim bir olay oldu; bugün "gelin, şunu görüşelim" dedik, yine reddettiniz. Korktuğunuz bir şey var, araştırmaya cesaret edemediğiniz bir şeyler var demek ki. Yoksa, gelin, milletin temsilcileri olarak, bizler bu işe el atalım, el koyalım, araştıralım; içinde, arkasında ne var, ne yok, onları bir an evvel Meclisin huzuruna, milletin huzuruna getirelim.

Bakın, bir köşe yazarının köşe yazısında son sözü ne: "Sahi, Hizbullah terörünün karanlık yüzü şimdi değil de ne zaman araştırılacak? Allah vermesin, yeni Diyarbakır olayları olduktan sonra mı aklınız başınıza gelecek?"

Değerli arkadaşlarım, bunun getirilmesinin, zannediyorum tek gerekçesi zamandan tasarruf. Şimdi, bu Meclisin zamanı dar mıydı da... Bugüne kadar, birçok ile üniversite açılmasını isteyen kanun teklifleri Mecliste, Meclis gündeminde yatar halde. Getirin, bakın, gündemi araştırdım; Giresun ile Kırşehir bugün kabul edildi, Bartın, Rize, Nevşehir, Erzincan, Aksaray, Ağrı, Balıkesir, Karaman, Çorum, Gümüşhane, Yozgat illerinde Üniversite kurulsun diye verilen kanun teklifleri Meclis gündeminde yatıyor ve teklif sahipleri kendi tekliflerine sahip olmuyorlar, olamıyorlar. Hepsini birleştirdim, bir günde halledelim; biz, bu üniversiteleri bir günde kurarız, muhalefet olarak sonuna kadar da destek veririz ve söz veriyorum; getirin, yarın çıkaralım; ama, sizde bunu getirecek yürek yok. Size gelen emirlerle ancak bu Meclis gündemini ayarlıyorsunuz, düzenliyorsunuz. IMFnin önceliği var.

Sonra, ne var; Doğu Anadolu Projesi yıllardan beri bu Meclis gündeminde bekliyor, yine Meclis gündeminde. Karadeniz Kalkınma Projesi, Konya Ovası Projesi... Getirin, 3 tane teklifi, bir arada, birleştirdim, bir günde çıkaralım; DAP diye yıllardan beri hayalini kurduğumuz Doğu Anadolu Projesi gerçekleşsin.

BAŞKAN - Sayın Esengün, 1 dakika içerisinde toparlar mısınız efendim.

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - Daha ne var; Elazığ'ın büyükşehir olması, Şanlıurfa'nın büyükşehir olması, Denizli'nin, Kahramanmaraş'ın büyükşehir olması... Oralarda yaşayan bütün insanlar, bir an evvel kanun çıksın da büyükşehir olalım diye hasretle ve heyecanla bekliyor; ama, siz bunlara kulak tıkamışsınız. Siz, milleti susturmakla meşgulsünüz. Hani, kamu personelinin sendikalaşma yasası niye bir türlü gelmiyor; hani, mahalli idareler yasası niye gelmiyor; hani, o 100 küsur imza atıp da Meclis gündemine defalarca getirdiğiniz anayasa değişikliği teklifleri?.. Niye imzanıza sahip çıkmıyorsunuz?..

Değerli arkadaşlar, siz bunların hiçbirisine cevap veremezsiniz; çünkü, siz, kendi iradenizle hareket etmiyorsunuz maalesef; çünkü, sizin arkanızda, sizi yönlendiren -maalesef diyorum- güçler var. Ekonomiyi IMF'ye teslim etmişsiniz, diğer konularda da bir yerlerden gelen talimatlar neyse, onu yapıyorsunuz. Şimdi, sıra, Meclisi susturmaya geldi; ama, başaramayacaksınız, aklınızı başınıza toplayın...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - Kardeşçe söylüyorum, samimî olarak söylüyorum şu kanun teklifini geri alın.

Saygılar sunuyorum.(FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Esengün.

Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu; buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

Süreniz 5 dakika efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; âdetim değil; ama, isterseniz, bu vesileyle, sizi selamlarken büyük milletimizi de bir selamlayalım huzurunuzda; çünkü, aylardır bu konuları sizinle konuşuyoruz, hiçbir faydası olmadı. Onun için, vekillere değil asıllara arada bir seslenmek, derdimizi onlara arz ve ifade etmek mecburiyetini hissediyorum; beni anlayışla karşılayacağınızı umuyorum.

Değerli milletvekilleri, niye bu İçtüzük; bu acele ne?... Geçen sefer arz ve ifade etmiştim; "erişir menzili maksuduna aheste giden, tizî reftar olanın payına dâmen dolaşır; yani, etekleriniz ayaklarınıza, eteklerimiz ayaklarımıza dolaşacak; yapmayın. Niye bu acele?! Diyorsunuz ki, efendim üretim yapacağız. Soruyorum size: Bu İçtüzük teklifi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin komisyonlarına hangi tarihte geldi; 1999 yılının 10 uncu ayında geldi. Neredeydiniz bugüne kadar; hani acele ediyordunuz?! Geçin onu...

Biz, burada, bir İçtüzük görüştük Sayın Başkan. Kendi talebinizi okuyorum. Anayasa Komisyonu Başkanımıza sesleniyorum ve Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisinin Başkanına sesleniyorum.

LÜTFÜ ESENGÜN (Erzurum) - Başkan nerede?!

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Sayın İzgi, Sayın Başkan, bu Meclisi temsil yetkisi sorumluluğu üzerinizdedir, gelin sahip çıkın...

MUSTAFA NİYAZİ YANMAZ (Şanlıurfa) - Murat Bey sahip çıkıyor.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Eğer, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, herkes görüşlerini rahat ifade edemeyecekse, bir oldubitti yöntemiyle düzenlemeler yapılarak herkes susturulacaksa, o Parlamentoyu temsil etmenin fazla bir anlamı olmaz. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Gelin sahip çıkın...

Sayın Komisyon Başkanımız talepte bulunuyor, diyor ki:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde değişiklik yapılmasına dair İçtüzük teklifinin Genel Kurulda görüşülmeyen Komisyon metninin 13 ilâ 51 inci maddelerinin, İçtüzüğün 88 inci maddesi gereğince, Komisyona geri verilmesini arz ve talep ederim."

Sayın Başkan, önümüzden İçtüzüğü aldınız götürdünüz. Çerçeve 13 maddeyi müzakere ettik; günler harcadık, geceler harcadık, sinirler gerildi. Nerede bu maddeler? Tekrar getirmeyecektiniz, kanunlaştırmayacaktınız niye bizi oyaladınız?! Kim şimdi Parlamentoyu oyalıyor, kim şimdi milletin derdiyle meşgul olmanın önüne engeller koyuyor?!

Bir değerli arkadaşım, 37'ye göre bir teklifin Genel Kurula inmesini talep etti; biz kalktık yerimizden destek verdik. Dedik ki: Mademki fakirin derdine çare bir tekliftir, mademki esnafın derdine çare bir tekliftir, mademki haczi engelleyecektir, çulu, çaputu, hâşâ minelhuzur, atı, öküzü, eşeği, haczedilmiş, traktörü haczedilmiş insanların derdine devadır, biz arkanızda varız, getirin. Niye getirmiyorsunuz?! Allah rahmet eyleyin müteveffa milletvekili kardeşimize, ailesine başsağlığı diliyorum. Şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum; inanıyorum ki, rahmeti ilahî zaten var. Peki, nasıl rahat edeceğiz?! Şehide ayakta duruyoruz, kalkıyoruz, saygı duruşunda bulunuyoruz. Bu ne saygıdır?! Gelin, araştıralım diyoruz, getirmiyorsunuz. Bu, hangi saygıdır, bu ne menem saygıdır?!

Değerli milletvekilleri, 60 ıncı maddeyi geçirdiniz. Böyle, geldi geçti. Bir film vardı "Rüzgar Gibi Geçti" diye; geldi geçti 60 ıncı madde. Ne yapacaksınız? Bakın, Anayasa Mahkemesi bir kararında diyor ki, "Elbette, soru-cevap için uzun süre olmaz; ama, konuyla mütenasip süre olmalıdır." Siz, 5 dakikayı 550 milletvekiline nasıl taksim edip de soru sorma imkânı vereceksiniz? Hele, iktidarın teklifleri var; diyor ki: "Efendim, 3 dakika olsun." Teklif, resmen verilmiş; teklif burada. Burada, burada... "3 dakika olsun" diyor, 3 dakikada cevaplayalım... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı.)

BAŞKAN - 1 dakika içinde toparlar mısınız.

YASİN HATİBOGLU (Devamla) - İnsaf etmek lazım efendim, yapmayın, etmeyin...

BAŞKAN -1 dakika içinde toparlarsanız sevinirim Sayın Hatiboğlu.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Yapmayın... Sayın milletvekilleri, hatırlayacaksınız... Beni mazur görünüz, ıstırabımdan biraz sesimi yükseltiyorum; size olan saygım sonsuzdur; saygıya kusur saymayınız bunu lütfen. Bakın, biz, 160 maddelik kanunu, Trafik Kanununu 2 birleşimde bitirdik, müzakere ettik; gelin, anlaşalım. Bizimle anlaşmayacaksınız, kiminle anlaşacaksınız?

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - IMF'yle...

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Demokratik sistemlerde uzlaşma esas değil midir?

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) - IMF'yle anlaşıyorlar...

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Fazileti nasıl gerçekleştireceksiniz?

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Cottarelli'yle anlaşıyorsunuz; ama, milletle anlaşmıyorsunuz.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Bakın, fazileti fark etmezseniz, Fazilet iktidarı sizi fark eder ve korur, sizi himaye eder, sizi kötülüklerden korur. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Ben, ancak bu süre içerisinde... Şimdi, bir de bunun 3 dakikaya indirildiğini düşünün ve ondan sonra da ne anlama geldiğini lütfen anlayın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Efendim, kişisel söz aldım ben, saygı sunuyorum, Sayın Başkana, teşekkür ediyorum. Diğer maddelerde buluşmak üzere saygı sunuyorum efendim. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Hatiboğlu.

Madde üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Sorular bölümüne geçiyorum.

Sorular için 10 dakikalık süre vereceğim.

Sayın Bıçakçıoğlu, buyurun.

ORHAN BIÇAKÇIOĞLU (Trabzon) - Sayın Başkan, delaletinizle Meclis Başkanvekilimizden öğrenmek istiyorum. Muhalefet partisi milletvekili arkadaşlarımızın bu İçtüzüğe şiddetli muhalefeti devam etmektedir. Gerekçeleri, muhalefetin sesinin kısıldığıdır. Acaba, komisyonlarda maddeler görüşülürken, muhalefetimizin bu isteğini karşılamak için, TRT 3'ten canlı yayın yapmayı düşünür müsünüz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Başkanlık Temsilcisi.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkanım, böyle bir suale müsaade edin ben cevap vermeyeyim. Milletvekilleri televizyon için konuşmaz. Milletvekilleri inandığını konuşur. (FP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Ben burada, bu Mecliste siyasî başdanışmanlık yaparken, TRT 3'ü Meclis Başkanı Sayın Cin-doruk'un Meclis Televizyonuna çevirmesinde katkım ve emeğim var. O, Türk Milletine, Meclisi denetleme imkânı vermiştir; milletvekillerinin şov yeri değildir. Lütfen, arkadaşlarımız sual sorarken, bu vüsat içinde sorsunlar.

Teşekkür ederim. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın Ilıcak, buyurun.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Sayın Başkan, delaletinizle Sayın Sökmenoğlu'na sormak istiyorum. Sayın Sökmenoğlu, sizi Adalet Partisi gençlik yıllarından beri tanıyorum. Demokrasi uğruna sine-i millete döndünüz; acaba bugünkü Tüzük değişikliğini içinize sindiriyor musunuz? Birinci sorum bu.

İkincisi, size göre, komisyondaki görüşmeler ile Meclis görüşmeleri arasında bir fark yok mu? Sizce, bu müzakerelerin millet tarafından izlenmesi ve milletin bu müzakereler ve kanunlar konusunda bilgilenmesi, hem demokratik toplum açısından hem bilgi toplumu açısından gerekli değil mi?

Üçüncü ve son sorum: Geçtiğimiz yıl Sayın Clinton buraya geldiğinde, bizim Meclisimizin çok sayıda kanun çıkardığını, biraz imrenerek ifade etmişti. Oradan aldığımız intiba, Amerika gibi ülkelerde ve demokratik ülkelerde çok daha uzun müzakereler yapılıyor, kanunlar daha uzun uzun tartışılıyor. Bu konuda sizden bilgi rica ediyorum; yani, hem de, üstelik senatosu ve meclisi olan kuruluşlarda, kanunlar böyle şipşak bir günde veya üç saatte geçiyor mu, bu konuda bilgi rica ediyorum.

Arz ederim efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Teşekkür ederim efendim.

Sadece Amerika Birleşik Devletlerinde değil, 1980 öncesinde Türkiye'de çift meclisli sistemde de, enine boyuna konuşuluyor ve çift mecliste müzakere

ediliyordu, tabiî, onda haklısınız ve Cumhuriyet Senatosunun kalkmasıyla, şimdi Anayasa Mahkemesi kendini onun yerine koydu ve onun için de, Anayasa Mahkemesi, zaman zaman müdahalelerde bulunuyor. Geniş müzakere imkânı demokrasinin esası. Yeterli sisteme geçiş var.

İçime sindirip sindiremediğimi sordunuz. Ben, bugünkü makalemde de yazdım, Başkanlıkta da ifade ettim, parlamenter sistemin ruhuna aykırı olduğu için kabul edemiyorum efendim. (FP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Teşekkür ediyorum, bravo Başkan!

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkanım, esasında, sualleri Başkanlık Temsilcisine sormamak lazım. Bu, komisyondan gelen bir teklif, komisyonun ifade etmesi gerektiği kanaatindeyim; çünkü, Başkanlık Divanında siz ayrı düşünürsünüz, ben ayrı düşünürüm. Onun için, bu suallerin muhatabı... Bizim, hükümet gibi, Bakanlar Kurulu gibi olmamamız gerektiğine inanıyorum efendim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkürler.

Sayın Erbaş, buyurun.

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Sayın Başkanım, aracılığınızla Sayın Komisyon Başkanıma sormak istiyorum: 2 nci maddenin uygulamasında - örnek olarak diyorum- "586 sıra sayıyla bastırılıp dağıtılan yasa teklifinin görüşmelerine başlıyoruz" şeklinde mi olacak? Bu takdirde, bu numaraları ben aklımda nasıl tutacağım? Şu anda 578 sıra sayılı kanun var, ben hangi numaranın hangi kanuna ait olduğunu nasıl anlayacağım?

BAŞKAN - Buyurun Sayın Başkan.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Efendim, Başkanlık ve Kanunlar Dairesi, her teklif ve tasarıyı, komisyondan çıktıktan sonra, tüm milletvekillerinin odalarına ve bürolarına dağıtmaktadır. Dolayısıyla milletvekillerinin, bu gelen evraklar arasında bu raporları her zamankinden daha itinayla ve dikkatle takip etmeleri, izlemeleri ve okumaları ve bu raporlar üzerindeki sıra sayılarını takip etmeleri, bundan sonra kaçınılmaz olacaktır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Efendim, ben okuduktan sonra o numarayı nasıl aklımda tutacağım? Yani, önemli olan o, ben raporu okudum; ama, nasıl aklımda tutacağım?

BAŞKAN - Sayın Göksu, buyurun.

MAHMUT GÖKSU (Adıyaman) - Sayın Başkanım, delaletinizle Sayın Komisyon Başkanına şu soruları sormak istiyorum: Birincisi, muhalefet sözcüleri "millet yararına bütün kanunları getirin, uzlaşarak çıkaralım" diyor. Hükümet, IMF dâhil herkesle uzlaşırken, bu milletin vekilleri olan muhalefet partileriyle uzlaşmayı niçin denemiyor? Acaba, muhalefetin uzlaşma çağrısına cevaben, bu değişikliği çekmeyi düşünüyor musunuz?

İkinci sorum: Gazi Mustafa Kemal Paşa zamanında Mecliste müzakere edilen kanunlar, bir değil iki defa müzakere edilirdi. Şimdi, bu gelen İçtüzük değişikliğiyle hiç müzakere edilmeyecek. Acaba, o günküler boş bir uğraş peşinde miydiler, yoksa bizim yaptığımız mı boş bir uğraştır? Bunun cevabını bekliyorum.

Üçüncüsü, cuma günü bu müzakereler yapılırken, Anavatan Partisinden eski bir bakan olan arkadaş çıkarken "içime sinmiyor ve oy vermiyorum" diye gitti. Birçok arkadaşın da içine sinmiyor. İktidar partisine mensup arkadaşların bile içine sinmeyen bu değişikliği niçin dayatıyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Göksu.

Buyurun Sayın Başkan.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Tabiî ki, uzlaşma kültürü fevkalade önemlidir. Bu, komisyonumuzun bir empozesi, bir dayatması değildir; milletvekili arkadaşlarımızın bir teklifinin komisyondan görüşülmesidir. Bu uzlaşı, gerek komisyonda gerek komisyonun dışında... (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Parti teşkilatı içinden yetişmiş bir kişi olarak içinize sindiriyor musunuz?!.

BAŞKAN - Efendim, lütfen, Sayın Başkanı dinler misiniz.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Hiç mi geçmişini düşünmüyorsun Sayın Başkan?!.

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Doğrudur... Doğrudur...

BAŞKAN - Sayın Başkan, siz buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Şimdi, uzlaşı konusunda, komisyonumuz, her zaman açık olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Biz, komisyon olarak, bu konuda, gerek parti gruplarının gerek komisyon üyelerinin gerekse komisyon dışındaki milletvekili arkadaşlarımızın katkılarına, hiçbir zaman, kapılarımızı kapamadık. Bu konu, komisyonda müzakere edilmiş ve kabul edilmiş...

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Hangi noktası değişti ki?!

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - ...ve bu şekliyle Genel Kurula inmiştir. O bakımdan, uzlaşmak isteyen arkadaşların, hiçbir zaman, komisyonu, kendileri için bir engel olarak görmelerini mümkün görmüyorum.

"Geri çekmeyi düşünüyor musunuz?" Hayır, böyle bir şeyi düşünmüyorum.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Çek!.. Çek!..

MUSTAFA NİYAZİ YANMAZ (Şanlıurfa) - Çek!.. Çek!..

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Komisyona geri çek!..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Ayrıca, bilindiği gibi, daha önce geriye çekilen daha kapsamlı bir İçtüzük teklifi var. Bu teklifin de en kısa zamanda komisyonumuz tarafından görüşüleceğini ve süratle Genel Kurula indirileceğini de Komisyon Başkanı olarak ifade ettim; hem komisyonda hem Genel Kurulda ifade ettim.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Çek!.. Çek!.. Hiç mi geçmişini düşünmüyorsun?!

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - İfade edeceğim bundan ibarettir.

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Demokrasiye inanıyorsan, çek!

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Sayın Bedük, bu Mecliste...

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Geçmişin var, geçmişin!.. Geçmişin için, çek!..

BAŞKAN - Sayın Genç, buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, burada, iki tane sorum var: Birincisi, soruşturma raporlarının okunmayacağına dair bir gerekçe hazırlamışlar. Tabiî, Sayın Anayasa Komisyonu Başkanı biliyor ki, kendi partisi çok büyük suiistimallere karışmış. Şimdi, kendi partisi çok fazla suiistimallere karıştığı için, burada, soruşturma komisyonlarının raporu okunursa, milletin karşısında yüzleri kalmayacak; bu soruşturma raporlarının okunmasını, burada, bunun için mi yasaklıyorlar?

Soruşturma komisyonunun amacı, kim, ne hırsızlık yapmışsa, kim, ne suiistimal yapmışsa, getirip, burada, halka bunları duyurmaktır, halktan kaçmamaktır. Acaba, bu soruşturma komisyonu raporlarının okunmamasının nedeni bu mudur, yoksa başkası mıdır? Bu, birinci sorum.

İkinci sorum: Ret raporlarının dahi okunmayacağı deniliyor. Ret raporu, zaten komisyon bir konuyu reddedince geliyor Genel Kurula, Genel Kurul da bunu tartışıyor, bu ret gerekçesine katılmadığı takdirde, yeniden komisyona gönderiyor. Okunmayan bir reddin, burada, nasıl müzakeresi yapılacaktır?

Komisyon üyeleri, Allah rızası için, bu İçtüzüğü kaç defa okudular?! Yani, bu İçtüzükten hiç anlamayan kişiler nasıl bunu hazırlamış?! Duyulduğuna göre, bu İçtüzük, Başbakanlık Müsteşarlığında bir bürokrat tarafından hazırlanmıştır. Bu bürokrat kaç defa Meclise gelmiş, Meclisin çalışmasını dinlemiştir?! Böyle şey olur mu?! Yani, bu kadar milletvekili, 550 milletvekili varken, bunları bir tarafa atıyorsunuz da, Sayın Başkan, içinize siniyor mu Başbakanlığın bir bürokratının hazırladığı bu Tüzüğü getirip de, bu millete bu kadar baskı yapmak?..

Sorularım bunlardır efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Şimdi, Sayın Başkanım, soru, görüşülen konuyla ilgili metinlerde veya görüşmeler sırasında ortaya konulan görüşlerde anlaşılmayan veya farklı anlamlara gelebilecek olan hususlara açıklık kazandırmak için sorulur ve tevcih edilir.

Sayın Genç'in bu söylediklerini bir soru olarak kabul etmiyorum, kendine göre eleştiri kabul ediyorum.

Teşekkür ederim.

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) - Başkan kabul ediyor... Sayın Başkanım, siz kabul ediyorsunuz...

BAŞKAN - Efendim, istediği şekilde...

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) - Sayın Başkanım, siz, kabul edip etmemekte serbestsiniz; siz kabul ediyorsunuz...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, soru - cevap işlemi tamamlanmıştır.

Madde üzerinde 12 adet önerge...

TBMM BAŞKAN VEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Sayın Başkanım, affedersiniz...

Zabıtlara geçsin diye söylüyorum. Sayın Genç'in üçüncü suali, raporda ret istemi; yani, 80 inci maddeyle ilgili Sayın Başkan cevap versin efendim. Orada, ret raporu nasıl oylanacak; nasıl okunmadan oylanacak? Lütfen, onu, Sayın Başkan izah edebilirler mi? (FP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun, Sayın Başkan.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Sayın Başkan, tabiî, burada, bu teklifin sahipleri var. (FP ve DYP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA NİYAZİ YANMAZ (Şanlıurfa) - Onlar da bilmiyor.

BAŞKAN - Efendim, sorunun cevabını beklemiyorsunuz...

MUSTAFA NİYAZİ YANMAZ (Şanlıurfa) - Konu mankeni olmak istemiyoruz!..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - İçtüzüğün 80 inci maddesi şöyledir: "Bir kanun tasarı veya teklifinin esas komisyonca reddi istenir ve rapor da benimsenirse, kanun tasarı veya teklifi reddedilmiş olur. Rapor benimsenmezse komisyona geri verilir." Bu bir özel hükümdür. Bu özel hüküm yürürlükte kalacaktır. Herhangi bir çelişki teşkil etmemektedir.

Arz ederim.

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 12 adet önerge vardır. Madde, bir fıkradan ibaret olduğu için, 4 önerge ile 1 Anayasaya aykırılık önergesini, önce geliş sıralarına göre okutacağım, sonra aykırılık sıralarına göre işleme alacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin çerçeve 2 nci maddesiyle değiştirilmek istenen 79 uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Raporların Okunmaması

Madde 79.- Kanun tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken raporun okunmasına gerek olup olmadığı Genel Kurulun onayına sunulur, lüzum görülürse aynen okunur, lüzum görülmediği takdirde okutulmaz. Bu raporların kaç numaralı sıra sayısı olarak bastırılıp dağıtıldıkları Başkanca Genel Kurula duyurulur."

BAŞKAN - İkinci önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin çerçeve 2 nci maddesiyle değiştirilmek istenen 79 uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 79.- Kanun Tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, Genel Kurulun onayı ile Genel Kurulda okutulmaz. Raporların bastırılıp dağıtıldığı Başkanca Genel Kurula duyurulur."

BAŞKAN - Üçüncü önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 2 nci maddesiyle değiştirilmek istenen 79 uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 79.- Kanun Tasarı ve tekliflerinin kabulüne veya reddine dair esas komisyon raporları ile araştırma, soruşturma ve diğer komisyon raporları; görüşmelerine başlanırken, rapor Genel Kurulda okutulmaz."

BAŞKAN - Dördüncü önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 2 nci maddesiyle değiştirilmek istenen 79 uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 79.- Komisyon raporları daha önce bastırılıp dağıtılarak milletvekillerinin bilgilerine sunulduğu için Genel Kurulda okutulmaz."

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, okutacağım son önerge Anayasaya aykırılık önergesidir; okuttuktan sonra işleme alacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı İçtüzük teklifinin 2 nci maddesi Anayasaya aykırıdır.

Gereğini arz ederiz.

Bülent Arınç Manisa, Aslan Polat Erzurum, Fethullah Erbaş Van, Ayşe Nazlı Ilıcak İstanbul, Lütfü Esengün Erzurum, Şeref Malkoç Trabzon, Fahrettin Kukaracı Erzurum

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, ben daha evvel vermiştim.

BAŞKAN - Efendim, metinden çıkarma değil, anayasaya aykırılık bu...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Anayasaya aykırı olduğu için... Ben daha önce vermiştim efendim.

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) - Bunların hepsi oyun... Oyun içinde oyun... Her tarafı oyun oldu; Komisyon da oyunun içinde.

BAŞKAN - Sayın Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkanlık temsilcisi?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ MURAT SÖKMENOĞLU (İstanbul) - Hayır efendim, katılmıyoruz.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, bu önergeler hangi saatte verilmiş?

BAŞKAN - Sayın Genç, buraya gelin, arkadaşlarımızın yanında inceleyin; varsa işleme alalım. Yani, gelen evrakları işleme alıyoruz.

Önerge sahibi?.. Sayın Ilıcak, siz mi konuşacaksınız efendim?

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Evet.

BAŞKAN - Buyurun. (FP sıralarından alkışlar)

Süreniz 5 dakika efendim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 586 sıra sayılı kanun teklifinin 2 nci maddesinin Anayasaya aykırı olduğuna dair verdiğimiz önerge üzerinde söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İktidar, bir gün muhalefet; muhalefet de bir gün iktidar olabilir. Benim endişem şu: Kuyuya atılan taşı, kırk akıllı, bir gün gelecek, çıkaramayacak. Bir kere yanlış yapıldı mı, bu yanlışı düzeltmek çok zor. Sonunda hepimizin, bütün milletvekillerinin sesi kesilmiş oluyor. Oysa, bu Meclis, milletvekilinin vitrinidir. Siz, bu vitrini kırıyorsunuz, bu vitrini karartıyorsunuz. Hadi gelin, akılsız parmaklar gibi hareket etmeyelim; kendi irademize, konuşma hakkımıza sahip çıkalım.

Bu değişiklik, aslında, Anayasa Mahkemesinden geri dönecek; çünkü, Anayasanın 2 nci maddesine aykırı. Anayasanın 2 nci maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti demokratik bir hukuk devletidir. Siz, bu hukuk devletine darbe vuruyorsunuz. Anayasanın 68 inci maddesine aykırıdır: "Siyasî partiler, demokratik siyasî hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır." Anayasanın 95 inci maddesine aykırıdır: "İçtüzük hükümleri, siyasî parti gruplarının, Meclis faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak şekilde düzenlenir." Muhalefet partilerinin Meclis faaliyetlerine katılması bu şekilde önlenmektedir.

Değerli arkadaşlar, her düşünce, muhalif düşüncelerle birlikte bir bütündür. Muhalefetin sesini kesmekle o bütünlüğü bozmuş, düşünceyi katletmiş oluyorsunuz. Burada, Sayın Cindoruk'u şükranla yâd etmek istiyorum. Meclis TV, onun ve Sayın Sökmenoğlu'nun sayesinde kuruldu. Bakın, siz, canlı yayınlan bile kesmeye çalıştınız. Size kalsa, Meclis müzakerelerini milletin duymasını istemezdiniz. Aksine, bakın, şimdi, maddelerin müzakere edilmesinin bile önünü kesmeye çalışıyorsunuz; çok seslilikten, çoğulculuktan ürküyorsunuz.

Sayın Zeki Çakan, demokrasinin tarifini yaparken "azınlık tahakkümü değildir" dedi. Evet, azınlık tahakkümü değildir; ama, demokrasi, çoğunluk tahakkümü hiç değildir. Demokrasi, meşruiyetini millette arayan, tek bir ferdin dahi hakkına, hukukuna saygı gösteren rejimin adıdır. (FP sıralarından alkışlar)

Bu tüzük değişikliğini, ülkeyi daha iyi yönetmek için getirdiğinizi söylüyorsunuz, daha etkili bir biçimde yönetmek için, daha başarılı olmak için getirdiğinizi söylüyorsunuz. Delikanlı, genç kıza demiş ki: "Ah bir ahtapot olsaydım." Genç kız sormuş: "Neden?" "O zaman, kırk kolumla birlikte seni sarardım" deyince, genç kız dönmüş "önce iki kolunu kullanmayı öğren" demiş.

Değerli arkadaşlar, şimdi, siz, daha başarılı olmak için bu değişikliği getiriyorsunuz; ama, siz başarılı olamazsınız; çünkü, millete sırtını dönen bir iktidar, hiçbir zaman başarılı olamaz. Ahtapot olmak, başarılı olmak için çözüm değil. Bakın, tarihin aynasını sizin yüzlerinize tutuyorum. Ahtapot olmak istiyorsunuz. Bu rejimi, ahtapot sistemi hâline getirmek istiyorsunuz; ama, o zaman, daha başarılı olmayacaksınız; aksine, getirmek istediğiniz o ahtapot düzeni, o kollarıyla demokrasiyi boğacaktır.

Değerli arkadaşlar, sırası gelmişken, bir kere daha düşünelim. Bakın, geri dönüşü olmayan, çözümsüz bir yola doğru gidiyorsunuz. Bu milletin size saygı ve sevgi duyması önemlidir, Parlamentoya saygı duyması önemlidir. Bu maddeler buralarda müzakere edildikçe, millet, bu maddeleri ancak o şekilde izleyip öğrenebiliyor.

Şimdi, birtakım sipariş kanunlar var; hepsini biliyoruz. Biraz önce Sayın Komisyon Başkanı "evet, getireceğiz öbür tüzüğü, buradan geri çektiğimiz tüzük maddelerini de" dedi. Niçin geri çektiniz; çünkü, orada çok ince bir madde vardı; çünkü, oraya, siz, Meclise başörtüsü yasağını getirmek istiyordunuz; ama, şimdi, paketi bir bütün olarak buraya getireceksiniz. O maddeler hiçbir zaman burada müzakere edilmeyecek ve milletimiz, o paketin içinde kendisi için hazırlanan, bu milletin değerleri aleyhine hazırlanan tuzakları göremeyecek.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYŞE NAZLI ILICAK (Devamla) - Müsaade ederseniz Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Ilıcak, 1 dakika ek süre veriyorum. Bir dakika Sayın Ilıcak...

Sayın milletvekilleri, maddenin oylamasına kadar sürenin uzatılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun Sayın Ilıcak.

AYŞE NAZLI ILICAK (Devamla) - Bir RTÜK Kanunu var. O RTÜK Kanununun 29 uncu maddesinde, medya patronlarının ihaleye girme yasağının kaldırılması meselesi var. Onu da bir bütün hâlinde, bir paket hâlinde buraya getireceksiniz ve oylatacaksınız.

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) - Bütün mesele o...

AYŞE NAZLI ILICAK (Devamla) - Memurların yargısız infaz kanunu var. Sözümona, yok efendim -tırnak içinde- yeşil don giydi, şunu yaptı bunu yaptı... Geçenlerde bunu ifade etti bir sayın değerli milletvekilimiz kürsüden. Birçok değerli bürokratın işine son veriliyor; sonra, Enerji Bakanlığına, it, uğursuz doldurularak milletin kasası, milletin hazinesi soyuluyor.

Evet, burada, hepinize saygı sunuyorum ve sizlerden bir kere daha rica ediyorum; bir kere daha düşünelim, akılsız parmaklar olmayalım, milletin vicdanı olalım, ona göre davranalım.

Hepinize saygılar ve sevgiler sunuyorum.

(FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, karar yeter sayısının aranılmasını istiyorum.

A. ZİYA AKTAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, bir düzeltme yapabilir miyim; izin verir misiniz?..

BAŞKAN - Buyurun Sayın Aktaş; konu ne?

A. ZİYA AKTAŞ (İstanbul) - Sayın Başkan konu şu: Sayın konuşmacı, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2 nci maddesinde bu ülkenin demokratik bir hukuk devleti olduğunu söylediler.

MUSTAFA NİYAZİ YANMAZ (Şanlıurfa) - Böyle bir usul var mı Sayın Başkan?

A. ZİYA AKTAŞ (İstanbul) - Ben kayıtlara girmesi, düzeltilmesi açısından... Anayasanın 2 nci maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Konuyla ilgisini söyleyin Sayın Ziya Aktaş. Size yakıştıramadım...

A. ZİYA AKTAŞ (İstanbul) - Efendim, izin verirseniz...

MUSTAFA NİYAZİ YANMAZ (Şanlıurfa) - Çarpıtıyor Sayın Başkan, çarpıtıyor...

A. ZİYA AKTAŞ (İstanbul) - ...demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğunu...

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Sayın Aktaş, Sayın Ilıcak, orada, hukuka ilişkin bölümünü söylemek istedi, tamamını söylemedi; konu budur efendim, bir kasıt aramayınız.

Teşekkür ederim arkadaşlar.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

(DYP sıralarından "karar yeter sayısının aranılmasını istiyoruz" sesleri)

BAŞKAN - Arayacağım efendim, niye kızıyorsunuz?!

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Doğan.

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Sayın Ilıcak, Türkiye'nin demokratik bir ülke olduğunu söyledi. Bu doğrudur. Bu, Anayasamızda geçen bir metindir. Sayın Ilıcak, laik bir ülke olmadığını da söylemedi. Sayın milletvekili neyi istismar ediyor, anlamak istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Doğan, ben, Sayın Ilıcak'ın neyi ifade etmek istediğini söyledim zaten, açıklama yapmanıza gerek yok.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum...

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Karar yeter sayısının aranılmasını istiyoruz.

BAŞKAN - Arayacağım efendim, merak etmeyiniz.

Önergeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir; karar yeter sayısı vardır.

Diğer önergeyi okutuyorum:

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Çalışma saati bitti Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, çalışma saatimiz, İçtüzüğün bitimine kadar, saat 24.00'e kadar bitmezse de devamı yönündedir. Alınan karar budur. Ara verip vermemek de Başkanlığın takdirindedir.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Niye zamanı uzattınız o zaman, niye uzattınız biraz önce?!

BAŞKAN - Sayın Genç, sayın konuşmacının... Alınan kararın...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Yani, ağzınızdan çıkanı kulağınız duysun kardeşim!.. Bu kadar keyfîlik olmaz yani.

BAŞKAN - Önce, ne söylediğinizi sizin kulağınızın duymasını isterim. Bir dakika... Biraz önce, avukatlarla ilgili tuvalete gitme konusunu kullanmadım dediniz.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Tuvalet nedir, tuvalet nedir? Tuvalet hela değil ki...

BAŞKAN - Dinler misin... Dinler misin...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Makyaj yapmaya da giderken avukat tutarsın diyebilirsin; ne var yani! Berbere giderken avukat tutarsın; ne var!.. Allah Allah!..

BAŞKAN - Sayın Genç, önce dinlemesini, sonra ne söylediğini öğren. Getirilen ne biliyor musunuz? Evvela... "Tuvalete bile giderken avukat tutacaksınız" söylediğiniz bu.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bunda ne yanlış var?!

BAŞKAN - Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine...

AHMET KABİL (Rize) - Sayın Başkan, önergeleri geri çekiyoruz.

BAŞKAN - 3 önergeyi de çekiyor musunuz efendim?

AHMET KABİL (Rize) - Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Himoğlu da çekiyor mu efendim?

MÜCAHİT HİMOĞLU (Erzurum) - Geri çekiyorum.

BAŞKAN - Çekiyorsunuz.

Evet, 3 önerge geri çekilmiştir.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) - Allah rahmet eylesin gani gani; öldürdünüz Meclisi.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, bu uygulamanız fevkalade yanlış. Müsaade buyurun...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - 3 önerge işlem görmeden geri çekilmişse, arkadaki önergelerle doldurulur.

BAŞKAN - Eğer okunmamış olsaydı, dediğiniz doğru Sayın Başkanım.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - İçtüzük yapıcının maksadı, her fıkra için 4 önergedir. Eğer önergeler işlem görmeyip çekiliyorsa, arkadaki önergelerle doldurulur; bu bir.

İki; 55 inci madde gayet açık, çalışma süresini zorunlu hallerde uzatabilirsiniz Sayın Başkan. Yapmayın; bunu bilen bir Başkansınız.

BAŞKAN - Daha önceki uygulamaları biliyorsunuz Sayın Hatiboğlu.

Sayın milletvekilleri, saat 20.00'de toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 51 inci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon?.. Hazır.

Başkanlık temsilcisi yok; ancak, daha önce, Meclis Başkanlığı 25.1.2001 tarihli 49 uncu Birleşimde de temsil edilemediğinden, görüşmelere devam ediyoruz.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesi, kenar başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

Madde 81.- Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür:

a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

b) Soru-cevap işlemi yapılır.

c) Tasarı veya teklifin benimsenip benimsenmemesi işaretle oylanır.

d) Benimsenen tasarı veya tekliflerin madde metinleri okutulmaz ve maddeleri üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Ancak madde metinleri tutanakta yer alır.

e) Madde sırasına göre, önerge işlemleri yapılır.

f) Maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde madde kabul edilen önergeler doğrultusunda işaretle oylanır, diğer maddeler oylanmaz. 82 nci madde hükmü saklıdır.

g) Tasarı veya teklifin tümü kesin olarak oylanır.

Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve teklifleri hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakika ile sınırlıdır.

Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün kesin oylaması; açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır.

Benimsenmeyen veya kesin oylamasında tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

BAŞKAN - 3 üncü maddeyle ilgili olarak, Fazilet Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Sayın Veysel Candan, Doğru Yol Partisi Grubu adına Denizli Milletvekili Sayın Mehmet Gözlükaya; şahısları adına, Erzurum Milletvekili Sayın Lütfü Esengün, Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu, İstanbul Milletvekili Sayın Osman Kılıç, Erzurum Milletvekili Sayın Aslan Polat, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç, Şanlıurfa Milletvekili Sayın Yahya Akman, Konya Milletvekili Sayın Lütfi Yalman, Van Milletvekili Sayın Fethullah Erbaş, Ağrı Milletvekili Sayın Nidai Seven ve Isparta Milletvekili Sayın Ramazan Gül söz isteminde bulunmuşlardır.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, Meclis Başkanvekilinin olması gerekmiyor mu?

BAŞKAN - Efendim, oturumu açtığımda neden başlattığımı ifade ettim; 25.1.2001 tarihli birleşimde, Meclis Başkanlığı temsil edilemediğinden, bir defaya mahsus olmak üzere, görüşmeler, onun yokluğunda da devam ediyor.

Fazilet Partisi Grubu adına, Konya Milletvekili Sayın Veysel Candan.

Buyurun Sayın Candan.

FP GRUBU ADINA VEYSEL CANDAN (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Meclis İçtüzük değişikliğinin 3 üncü maddesi üzerinde Fazilet Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum; Muhterem Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, burada, bir kere daha, bir teklifte bulunmak istiyorum: Grup başkanvekillerimiz, aslında bir araya gelmeli ve belki de, hükümetin uluslararası anlaşmalarda verdiği ve zaman -tarihli- tespitli olan yasaları öne almak kaydıyla, Parlamento, çalışmalarına devam etmelidir. Böyle bir anlaşma ve uzlaşma, demokrasi açısından, Parlamentonun itibarı açısından çok önemlidir. Eğer, böyle yapılmazsa, bu Meclis, tarihinde ilk defa kendi milletvekillerinin oylarıyla kendi konuşma hakkını kısıtlayan Meclis durumuna düşecektir.

Değerli arkadaşlar, şimdi 3 üncü madde... Tasarı ve teklif Parlamentoya geldi ve burada müzakereye açılmadan gruplar adına ve şahsı adına konuşmalar bitti. Düşünün ki, bu tasarı 100 maddeliktir ve hiçbirini okumadık ve hiçbirinde metnini dahi bilmediğimiz yasalara oy vermiş olacağız. Yani, bunu mantıkla izah etmek mümkün değil. "Efendim, Batı parlamentolarında var..." Peki, Batı parlamentolarında komisyon ağırlıklı çalışmalarda yapılan nedir; bir milletvekili asgarî 20 civarında danışmanla enforme ediliyor, bütün çalışma şartları var, ağırlıklı olarak komisyonlarda işler tamamlanıyor; ama, bizim Parlamentomuz böyle mi; 550 milletvekilimiz var, 18 tane aslî komisyon var ve aynı anda toplanan komisyonlar var, bir milletvekili arkadaşımız hangi komisyonda ne yapabilecek. Bunu mutlaka düşünmek mecburiyetindeyiz.

Ben şahsım adına şunu açık ve net söylüyorum: Okumadığım, bilmediğim, inanmadığım bir tasarı geldiği zaman katiyetle oy vermem. Okumadığım ve bilmediğim şeye oy vermenin mantığı nedir yani?! Milletvekili demek ücret almak, lojmanda oturmak, gelip burada talimatla oy vermek-se, böyle bir milletvekilliğinin hiç şık olmadığı kanaatindeyim.

Değerli arkadaşlar, 3 üncü maddede deniyor ki, komisyon raporları okunmasın; soru-cevap işlemi 10 dakikayla sınırlı kalsın; madde üzerinde müzakere yapmayalım; değişiklik önergeleri olursa, şimdi hükümetin yaptığı gibi, sahte önergelerle dolduralım, okunurken geri çekelim. Bu, bir kere tasarı müzakeresinin ciddiyetine yakışmıyor; önce dolduruyorsunuz, Başkanlık okumaya başladığı zaman geri çekiyorsunuz. Bunu izah etmek mümkün değil. Kanunlar görüşülürken 330 oyla işi bitirelim; hükümetin sayısı 352... Yani, sanki, hükümet, kendi çoğunluğuna göre bir İçtüzük hazırlıyor, sanki hükümet, IMF'yle yaptığı anlaşmalar doğrultusunda bir İçtüzük hazırlıyor. İşte, işin, yanlış tarafı bu.

Değerli arkadaşlar, öncelikle bu teklifin mahzurlarını satırbaşı hâlinde şöyle tespit etmek mümkün:

Bir kere, okumadan, incelemeden oy isteniyor; yani, kaldır, indir, otomasyon... Bu, evvela, milletvekilleri açısından onur kırıcıdır. Hiçbir kimse benim okuma imkânımı, hiçbir kimse benim üzerinde konuşma imkânımı kısıtlayarak benden oy isteyemez. Bir kere, bu yanlıştır. İhtisas komisyonlarında arzu edilen altyapı hazırlandığı zaman Parlamentoda belki bu yapılabilir; ama, bugünkü şartlar itibarıyla, bu mümkün değil. Hükümetin iddiası, verimin artacağı yönünde.

Değerli arkadaşlar, cumhuriyet tarihinde, bu hükümetin çıkardığı yasalar kadar Anayasa Mahkemesinden dönen yasa var mıdır; yok. Peki, buraya getirdiğimiz birçok yasa tasarısını yandayken geri çekmiyor musunuz; birçok maddeleri geri almıyor musunuz? Peki, niye Danışma Kurulu var? Siyasî partilerin yetkilileri otursun, müzakere etsin, ülke menfaatleri doğrultusunda çıkacak yasa tasarıları Genel Kurula gelsin.

Değerli arkadaşlar, yasalar dışarıda tartışılırken -gerek Anayasa Mahkemesinde gerekse diğer kurumlarda- bu yasa koyucu, yani Parlamento, yani milletvekilleri bu yasa hakkında ne demiş, maksadı nedir diye zaman zaman müracaatlar olmuş ve tutanaklar hep gündeme gelmiştir. Peki, üzerinde hiç milletvekili görüşü olmayan bir yerde, hangi tutanaktan, hangi milletvekili itibarından bahsedeceksiniz? Burada bir yasa tasarısı görüşülürken, bir milletvekili arkadaşımız bu tasarıya katkı sağlayabiliyor ise, bundan bir zevk alır; ama, siz, 250 maddelik bir yasa tasarısını "bizim hızla kanuna ihtiyacımız var" der, grup adına konuşmalarla bitirir, maddeler görüşülmeden geçirirseniz, bunun sağlıklı olduğunu iddia etmek mümkün değil.

Değerli arkadaşlar, hakikaten, ben, bu Parlamentoda sıkıntı nerede diye baktım. Yani, oylamalarda zaman kaybı nerede, Parlamento işi engellediği için mi zaman kaybediyoruz; hayır. Açın, bakın, bütün arşivlerde yoklamalara bakın. Yoklamalarda, çoğu zaman, hükümet, arzu edilen karar yeter sayısını temin edemiyor. O zaman, demek ki, burada, zaman israfından bahsetmek mümkün değil, milletvekillerinin parlamentoya devamı esastır; ama, siz, maddeler üzerinde milletvekillerine söz vermediğiniz zaman bu tasarıları buradan nasıl geçireceksiniz, ben size söyleyeyim: 15-20 kişiyle geçirmek durumunda kalacaksınız ve milletvekilleri için burası cazibe noktası olmaktan çıkacak. Burayı, bir milletvekilinin çıkıp mikrofondan düşüncesini rahatlıkla söyleyemeyecek duruma getiriyorsunuz.

Siz, IMF ile anlaşma yapmışsınız; geldi bana. Burada, bakın, değerli arkadaşlar. Bu İçtüzük değişikliğinin gerçek sebebi şu: "Ocak 200l'e kadar çıkarılacak kanunlar: Türk Telekom, Tasarruf Mevduat Sigorta Fonu, Elektrik Piyasası Kanunu." Yani, şu IMF'ye verdiğiniz söz var ya... Aslında, IMF'ye verdiğiniz söz kadar, millete verdiğiniz sözde de durmanız lazım. Yani, bakın,

tekrar "Şubatta çıkarılacak kanun: Şeker Kanunu. Martta çıkarılacak kanun: Elektrik Dağıtımı. Nisanda çıkarılacak kanun: Merkez Bankası Kanunu. Mayısta çıkarılacak kanun: Türk Telekomun satışını kazananların teklifi."

Değerli arkadaşlar, eskiden, IMF şu şu kanunları çıkarın diye hükümete tavsiyede bulunuyordu -talimat demeye dilim varmıyor- ama, şimdi, tarihleri de koymuşsunuz. Bu, bu Parlamentoya, şurada oturan 550 milletvekili arkadaşımıza, aslında, bana göre, saygısızlıktır. Böyle, emirle kanun çıkmaz. Mutlaka, ekonominin gereği bir anlaşma yapılıyorsa, o anlaşmalarda Türkiye Cumhuriyeti Devletinin bağımsız devlet olma özelliği önde tutularak, itibarımızla birlikte kanun çıkarılır.

Değerli arkadaşlar, şimdi, şöyle, soru-cevap şeklinde bu tasarıyı bir değerlendirmeye tabi tutalım istiyorum: Mevcut İçtüzük yasa çıkarmayı engelliyor mu; hayır; arzu edilen seviyede olmamakla birlikte, uzlaşma olduğu zaman mevcut İçtüzükle kanun çıkarılabilir, belki bazı değişiklikler yapılabilir. Peki, bu tasarı muhalefeti susturur mu; mutlaka susturur; konuşma hakkımızı elimizden almaktasınız. Peki, dünyada örneği var mı; komisyonlarla Meclisi yan yana koyduğumu? zaman dünyada örneği yok.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Parlamento, çok enteresan bir tabloyla da karşı karşıya. Burada, Meclisi temsilen oturan arkadaşımızın bugün bir yazısını, makalesini okudum. Sayın Murat Sökmenoğlu diyor ki: "Meclisin iyi, yani, hızlı ve verimli çalışması, hakkın suiistimaline müsaade edilmemesi gerekir; ancak, bunu yaparken, bir başka hakkın kullanılmasına mâni olmak da yanlıştır." Bu makaleyi yazan arkadaşımız, biraz önce burada düşüncelerini ifade etti ve aynı şekilde, daha önce cumhuriyet dönemi yıllarına ait Dâhili Nizamnameden bahsederek, bu yazısında, bu yapılan uygulamanın antidemokratik olduğunu söylüyor. Bu da, cumhuriyet tarihinde, bir hükümet içerisinden bir Meclis Başkanvekilinin, hükümetle böyle ters düşerek, doğruyu ilk defa ortaya koyduğu bir metin olarak ortada görünmektedir.

Değerli arkadaşlar, hükümet, bu tasarı metnini savunurken, enteresan tespitler yaptı. Doğrusu, bana çok dokunduğu için, birkaç konuyu ifade etmek istiyorum. Özellikle MHP Grup Başkanvekili arkadaşımız "zaman israfını önlüyoruz; şehitler için burada kanun çıkaracağız" diyerek, bana göre, aslında, şehitleri bizatihi kendisi istismar etmiştir. Eğer öyle bir kanun tasarı veya teklifi gelirse, bütün Parlamento, parti farkı gözetmeden, herkes, buna destek verir. Yine, aynı 56 ncı maddede eski Tüzüğü gündeme getirirken "bugün silahınızı elinizden aldık" cümlesiyle, fevkalade, bu kürsünün mehabetine, bu Parlamentonun mehabetine yakışmayacak şekilde suçlamalarda bulundu.

Kılık Kıyafet Kanunu, bize göre... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - 1 dakika içerisinde toparlayın efendim.

VEYSEL CANDAN (Devamla) - Din ve vicdan hürriyeti, anayasal teminat altındadır; hiç kimse inancında zorlanamaz, inancının gereği neyse, o olur; ancak, bu tür istismarları yapmanın doğru olmadığı kanaatindeyim.

Yolsuzluktan bahsederken "siyasî irade koyduk" diyor; ancak, bir irade daha koydu bu Parlamento... Maalesef, milletvekili arkadaşlarımız, Parlamentoya devamsızlığı âdet hâline getirdiği gibi... Mükerrer oy deniyor. Niye mükerrer oy; sahte oy, dalavereli oy, düzenbaz oy... Parlamentoda sayısal çoğunluğu temin etmek için böyle oy vermenin mantığı nerede?! Meclis Başkanı Sayın İz-gi'nin, efendim, usul hatası var, aslında arkadaşlarımız yanlış yapmamışlardır anlamına gelen açıklamaları var. Bu açıklamaları da üzüntüyle karşıladığımızı ifade ediyorum.

Bu teklif, bu Parlamento için bir çıkmaz sokaktır; bir kere daha, mutlaka, tezekkür edilmesi gerekir diyor; saygılar sunuyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, burada, oylama değil, yoklama pusulalarında yanlışlık oldu. Onu o şekilde söyleyebiliriz. Oylama değil, yoklama pusulalarında değişiklik olmuş. Yani, arkadaşlarımız bunu bilerek söylesinler, bir yanlış anlaşılma olmasın.

Doğru Yol Partisi Grubu adına, Denizli Milletvekili Sayın Mehmet Gözlükaya. (DYP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika efendim; buyurun.

DYP GRUBU ADINA MEHMET GÖZLÜKAYA (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bildiğiniz teklif üzerinde Doğru Yol Partisi Grubu adına söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime başlamadan önce, bugün merasimini yaptığımız Konya Milletvekilimiz Sayın Turan Bilge'ye Allah'tan rahmet, Grubuna ve ailesine de sabırlar diliyorum.

Bildiğiniz gibi, bu yasa, bu hükümetin inat yasalarından birisi; ısrarla bu antidemokratik yasayı çıkarmaya çalışıyor. Aslında, tasarı falan değil tabiî; Başbakanlık makamında hazırlanmış, bir bürokrat tarafından hazırlanmış, üç iktidar grup başkanvekillerine imzalatılmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve bu teklifi görüşüyoruz.

Aslında, buna bakarsanız, eğer bu teklif yasalaşırsa, Meclise hiç gerek yok. Yapılacak şey, üç ortak tarafından -veya yarın dört olur- liderler tarafından verilsin talimatlar, üç grup başkanvekili, dört grup başkanvekili imzalasın, ondan sonra -komisyona bile havale yok, noktasını virgülünü değiştirmeniz mümkün değil- yasalaşsın, Resmî Gazetede ilan edilsin, olsun, bitsin. Böyle bir anlayış geliyor.

Değerli arkadaşlarım -özellikle iktidar ortağı milletvekillerine sesleniyorum- burada getirilen konuyu, hakikaten iyi okudunuz mu, iyi düşündünüz mü? İçinizde demokrat insanlar var, gerçekten, yasaklı Türkiye'yle savaşan insanlar var. Birçoğunuz yeni... Şu sırada oturan sayın bakanlardan birçoğu yasaklı idi; "konuşan Türkiye" diye birlikte koştuk. Şimdi, sizin içinizde olan eskiler ve bugün, bu makamlarda oturan, demokrat olduklarını söyleyen, yasaklarla beraber savaştığımız insanlar, maalesef, faşist bir yasanın buradan geçmesine yardımcı oluyorlar. Böyle bir şeye gönlünüz razı olabilir mi?! (DYP ve FP sıralarından alkışlar) Buna nasıl müsaade ediyorsunuz?! Düşünün, bu son fırsattır! Biz, muhalefet olarak çekinmiyoruz, çıkarız sokaklara; ama, size vatandaşımız soracak, sen Mecliste neyi konuştun arkadaş diyecek, sen benim esnaf olarak, çiftçi olarak, tüccar olarak, öğrenci olarak, öğretmen olarak hangi meselemde Mecliste konuştun diyecek; ne cevap vereceksiniz?!

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Gerek görmüyorlar ki.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Devamla) - Vereceğiniz cevap: Benim grup başkanvekilim tayin etti bir tane hukukçu, hukuk konularını konuştu; bir tanesini esnaf konularına tayin ettiler, konuştu... Sonra?.. Sonra, ben de oy verdim diyeceksiniz. Bu, sizin için bir zül olabilir, utanç vesilesi olabilir; vekil olduğunuzu hissedemezsiniz. Bunu samimiyetimle söylüyorum. Her gittiğiniz yerde size soruyorlar dertlerimizi dile getirin diye. Yine soracaklar; ama, getiremeyeceksiniz.

Sevgili arkadaşlarım, tasarı veya teklifin tümü üzerinde konuşulacak, maddeleri üzerinde konuşulmayacak ve 5 dakika da sual ve cevap olacak; arkasından da, önerge varsa, önerge üzerinde konuşma olacak. Böyle bir şey tasavvur edilemez. Bakın, diktatörlüklerde dahi, yani, diktatörlüklerin bulunduğu meşrutî meclislerde, bırakın onları, uzaklara gitmeyi, tekparti devrinde, hatta, ihtilal hükümetlerinden sonra kurulan, ihtilallerden sonra kurulan Kurucu Meclis ve Danışma Meclislerinde böyle bir yasayla meclisler yürütülmedi; müzakere esastı, müzakere esastı... (DSP sıralarından gürültüler) Evet, doğru söylüyorum; Danışma Meclisi üyesi arkadaşlar var burada. Ne kadar baskı altında olursa olsun, gerçekten, bu kürsüde müzakereler yaptılar ve birçok yasanın çıkmasına sebep oldular; ama, bugün bunu kaldırıyorsunuz. Yani, biz bir Danışma Meclisi gibi de mi çalışamayacağız?!

Sevgili arkadaşlarım, biraz önce, demokrat ve asil bir düşünceye sahip olan Sayın Murat Sökmenoğlu, Başkanvekili sıfatıyla dedi ki: "İçime sindiremiyorum bu yasayı; parlamenter sistemin ruhuna aykırı olduğu için kabul edemiyorum." Kendilerini, Doğru Yol Grubu olarak, bu asil ve demokrat davranışından ötürü kutluyoruz ve sizi de bu anlayışa davet ediyoruz.. (DYP sıralarından alkışlar)

Sevgili arkadaşlarım, cuma günkü konuşmasında Sayın Köse "bu yasanın amacı, çabuk yasa çıkarmaktır" dedi ve maalesef, biraz önce Sayın Candan'ın da söylediği gibi, şu cümleyi bu kürsüden söyledi: "Eğer, günümüzün ihtiyacı olan yasaları çıkaramazsanız, zamanı değerlendiremediğiniz müddetçe, dün şehit olan insanlarımızın yetimlerine ve ailelerine para veremezsin, onun haysiyetini koruyamazsın."

Şimdi Sayın Köse'ye soruyorum: Sayın Köse, ne zaman, bu hükümet, hatta, içinde bulunduğunuz -üçüncü dönemsiniz, beraber geldik- hangi dönemde, bu Meclise şehit aileleriyle ilgili, gazilerle ilgili, çocuk haklarıyla ilgili yasalar geldi de, bu Meclisten ittifakla çıkmamıştır? (DYP sıralarından alkışlar) Polislerimizle, askerlerimizle ilgili yasalar, özlük haklarıyla ilgili, güvenlikle ilgili yasalar geldi de, ne zaman ittifakla çıkmamıştır? Bu duygu istismarına son verin. Şehitler sizin değil, hepimizin. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bu ülke için şehit olmuşlar. Burada duygu istismarı yaptınız. Artık buna bir son verelim. Getirilsin bütün yasalar, ittifakla bu Meclis, iktidarıyla muhalefetiyle birlikte çıkaracaklardır.

Değerli arkadaşlarım, elbette, bizim engellediğimiz yasalar var; ama, desteklediğimiz yasalar da var. Anayasa değişikliklerini destekledik, tahkimi destekledik burada; ama, itiraz ettiğimiz yasalar var. Nedir o yasalar?.. Milletin sırtına yüklediğiniz vergi yasalarına karşı çıktık, engellemeye çalıştık; engellemeyecek miydik?! Bugün millet inim inim inliyor. Elbette ki, milletin sırtına yüklenen her yasanın karşısında olduk ve olmaya da devam edeceğiz. Af yasasının karşısında olduk; olmayacak mıydık?! Bugün Genelkurmay Başkanı açıklıyor; diyorlar ki: "1 660 PKK'lı salındı." Kim saldı bunu; siz saldınız. (DYP sıralarından alkışlar) Ve diyorlar ki: "Bunlar başka amaçlar için kullanılabilirler." Bu yasaya karşı çıkmayacak mıydık?! Hapishaneler gene hırsızlarla dolmaya başladı. Hepsini bu Meclis çıkardı. Biz buna karşı çıkmayacak mıydık?!

Şunu bütün samimiyetimizle söylüyoruz: Bu memleketin ve insanlarının hayrına olan her türlü yasada desteğe varız. Bakın, Sayın Kültür Bakanımız, fikir ve sanat eserleriyle ilgili bir yasanın temel yasa olmasıyla ilgili grup başkanvekillerimize teklifte bulunduğunda, Doğru Yol Partisi ve diğer muhalefet partisi olarak itiraz edilmemiştir. Hangi temel ve önemli yasada 91 inci madde çalıştırılmamıştır?!

Değerli arkadaşlarım, sözlerimi toparlamak istiyorum. Söylenecek çok şey var; ama, şunu söyleyeyim.

Ha, Sayın Köse "bir de açlarla ilgili yasalar gelecek" dedi ve bu kürsüden, açları tahrik ediyorsunuz, anlamında bir cümle söyledi. Dünkü konuşmalarının beşinci sayfasında... Biz, hiçbir zaman, kimseyi istismar etmedik; ama, bu insanların dertlerini, bu kürsüden dile getirmeye devam edeceğiz.

Türkiye, yolsuzluk ve gayrişeffaflıkta dünya dördüncüsü olmuş; bu kürsülerde bunu söylemeyecek miyiz, her fırsatta bunu söylemeyecek miyiz?! Yolsuzluklarda da aynı; yolsuzluk ve rüşvette ve gayrişeffaflıkta, her fırsatta söyleyeceğiz; bunu söylemeyelim mi?!

Sevgili arkadaşlarım, bu yasa, faşist bir anlayışı ifade etmektedir; bu yasayı, bu Meclisin çıkarmaması lazımdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gözlükaya, 1 dakika içerisinde toparlar mısınız.

MEHMET GÖZLÜKAYA (Devamla) - Sağ olun Başkanım.

Ayrıca, bu yasa, bu Meclisi noter yapmaktadır; burada, sadece belirli yerlerden gelen yasaların tasdik mercii hâline getirmektedir; milletvekilini, milletvekili olma özelliğini, yasa yapma hakkını ortadan kaldırmaktadır.

Sevgili arkadaşlarım, bugünlerde, aslolan, demokrasimizi, uzlaşmacı olarak, muhalefetiyle iktidarıyla, dayanışmalı, çoksesli bir anlayışla ülkeyi yönetme yoluna gitmek durumundayız; ama, maalesef, siz, ters bir yolu seçtiniz, muhalefeti susturmaya çalışıyorsunuz.

Şunu söylüyorum: 350'nin üzerindeki milletvekili sayınıza rağmen bu Meclisten yasa çıkaramıyorsanız, bu ülkeyi yönetemiyorsanız, o zaman, istifa edin, iş bitsin, yeni oluşumlar meydana gelsin.

Saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şahsı adına, Sayın Lütfü Esengün; buyurun. (FP sıralarından alkışlar) Süreniz 5 dakika Sayın Esengün.

LÜTFÜ ESENGÜN (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; madde üzerinde kişisel düşüncelerimi arz etmeye çalışacağım. Hepinize saygılar sunuyorum.

Bu maddeyle, 81 inci maddenin değiştirilmesi öngörülüyor ve kanun teklif ve tasarılarının Genel Kurulda nasıl görüşüleceği planlanıyor; aslında, nasıl görüşüleceği değil, nasıl görüşülmeyeceği öngörülüyor.

Değerli arkadaşlar, getirilen teklifle, tasarının tümü görüşülecek, benimsenip benimsenmediği oylanacak -yeni bir tabir geliyor- sonra maddeler okutulmayacak; önergeler varsa önergeler okunup oylanacak -ki, önergeler, bugün olduğu gibi, naylon önerge olduğunda- sonuçta, Mecliste görüşülen teklif, tasarı nedir, kimse farkına varmadan el çabukluğuyla geçecek; olan bu.

Şu andaki uygulamadan bile normalde şikâyet etmek lazım. Komisyonlarda görüşülsün isteniyor. Komisyonlarda görüyoruz; bürokratların hazırladığı tasarı komisyona geliyor, orada herhangi bir değişiklik önergesi verildiğinde, komisyonun bütün üyeleri bakanın gözüne bakıyor, bakan da yanındaki bürokratın gözüne... Sonuçta da, yine, hiçbir harfine dokunulmadan, tasarılar, Bakanlar Kurulundan, bürokrasiden geldiği gibi komisyonda oylanıp buraya iniyor. Burada da görüşme olmayacağına göre, sonuçta, bizim yaptığımız, şu

anda yapılmak istenen, irademizi bürokrasiye ipotek etmektir; bürokrasiden gelen tasarıları, burada, noter gibi tasdik etmekten ibarettir. Bu teklif yasalaştığı takdirde, bundan sonra yapılacak olan, bu Meclise saygısızlıktır, millî iradeye saygısızlıktır, milletvekillerinin şahsına saygısızlıktır.

Değerli kardeşlerim, değerli milletvekilleri; sonuçta, İçtüzük değişikliğiyle, yasama faaliyetlerinde milletvekillerinin katkısı en aza inecektir. Bu uygulama, muhalefeti, fiilen yasama faaliyetlerinin dışına itecektir. Bu değişiklik, demokrasiye aykırıdır, çoğulculuğa, çokseslilige aykırıdır; muhalefetin sesini kısmaya yöneliktir; sonuçta da hiç kimseye yarar sağlamayacaktır.

Bugün, oturumun başında, Sayın Başkan, bir milletvekili arkadaşımıza "fazla konuşmayın" diye bir söz söyledi. İşte bu zihniyettir bu teklifi bu Meclise getiren. "Fazla konuşmayın, susun." Ne olsun; milletin sesi kesilsin.

Değerli milletvekilleri, Kenan Evren bile bu teklifi getirenlerden daha demokrattı. (FP ve DYP sıralarından "Bravo[1]" sesleri, alkışlar) Kenan Evren bile, bir cunta lideri olarak, 12 Eylülden sonra bu İçtüzüğe dokunmadı. Böyle haksız, böyle antidemokratik bir İçtüzüğün -o zaman isteseydi- bundan daha kötüsünü yapardı; ama, onun düşüncesi, onun zihniyeti sizden daha demokratmış. Biz, Türkiye'yi ileriye mi götüreceğiz, 12 Eylülün daha da gerisine mi götüreceğiz?

Bu teklifi nasıl hazırladınız, bu teklife nasıl imza attınız, bu teklifi nasıl savunuyorsunuz?! Bir milletvekili, seçilmiş, milletin reyini almış, milletin iradesini burada temsil etmek için vekâlet almış bir milletvekili, bu teklifi nasıl imzalar, nasıl buraya getirir, buna nasıl oy verir; samimî olarak söylüyorum, hayretler içindeyim. Yazıklar olsun diyorum! Başka hiçbir söz söylenmez bunun üzerinde.

Biraz evvel sahte oydan bahsederken Sayın Başkan yine bir açıklama yaptı: O, oylama değilmiş de yoklamaymış.

Değerli milletvekilleri, sahtekârlık, oylamada da sahtekârlıktır, yoklamada da sahtekârlıktır. (FP ve DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Hiç kimse, o gün yapılan o sahtekârlığı, burada savunmaya, tevile kalkışmasın. Meclis tarihinde yüzkarası olaylardan biridir. İnşallah, bundan sonra da böyle bir olayla bir daha karşılaşmayız ümit ediyorum. Yoksa, sahtekârlığın oylaması, yoklaması olmaz ve bunu da hiç kimse kalkıp savunmasın.

Değerli milletvekilleri, millet perişan durumda. Erzurum'da eksi 30 derecede köylü inim inim inliyor; samanı yok, otu yok; esnaf siftah edemiyor, çoluk çocuğun ayağına giyecek ayakkabısı yok. Biz burada neyle meşgulüz; o dargelirlinin, kimsesiz, zavallı, fakir insanların derdine çare bulacak, arayacak yerde, içtüzük teklifiyle muhalefeti susturup, birtakım çevrelere çok daha iyi hizmet etmenin yollarını arıyoruz. Bu, sizin yanınıza kalmaz. Bunun hesabını bu millet sizden sorar. Zannetmeyin ki, bu dünya böyle devam edecek. Gün gelecek, seçim sandığı önünüze gelecek. DSP'lisiyle, MHP'lisiyle, ANAP'lısıyla, bu yaptığınız haksızlıkların hesabını milletin önünde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İBRAHİM YAŞAR DEDELEK (Eskişehir) - Sen de biraz yatırım yapsaydın bakanlığın zamanında...

BAŞKAN - Sayın Esengün, 1 dakika içinde toparlar mısınız.

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - ...milletin önünde vereceksiniz ve siz gideceksiniz, bu milletin iradesine saygılı olan, gerçekten demokrat, gerçekten Türkiye'de herkesin düşüncesini açıkça ifade etmesini isteyen, o teminatı getiren insanlar, partiler, zihniyetler iktidara gelecek. Siz bu baskıyla, bu dayatmacılıkla, ancak kendi sonunuzu hazırlarsınız; yaptığınız ondan ibarettir. Eh, belki bir ay, belki üç ay, belki bir sene bu devran böyle devam eder; ama, sizin de sonunuz gelir.

Onun için tekrar rica ediyorum her sözümün sonunda olduğu gibi, gelin, şu teklifi geri çekin, oturup beraber, muhalefetin sözlerini, düşüncelerini nazara alan, ama, Meclisi de gerçekten süratle çalıştıran, yasaların çok daha süratli şekilde çıkmasını temin eden bir içtüzük teklifinde uzlaşalım, mutabık kalalım; bu dayatmayla hiçbir şey kazanamazsınız.

Hepinize saygılarımı arz ediyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Şahsı adına, Sayın Yasin Hatiboğlu...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Efendim, kişisel söz sıramı, Sayın Arif Emre'ye devrediyorum; talebi var.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Emre. (FP sıralarından alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bu bakanlar bu akşam nasıl gelmişler; yollarını şaşırmışlar herhalde!..

BAŞKAN - Buyurun Sayın Emre.

Süreniz 5 dakikadır.

SÜLEYMAN ARİF EMRE (İstanbul) - Muhterem Başkan, değerli üyeler; görüşülmekte olan maddede, üzerinde önerge verilmeyen maddelerin Meclisten müzakeresiz geçmesini öngören bir hüküm mevcut. Bunun son derece mahzurlu olduğunu ve millet ve memleket için tehlikeler getirebileceğini, bir hatıramı arz ederek açıklamak istiyorum:

1967 senesinde, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi olarak, Kıbrıs'ta çıkan buhran, katliam dolayısıyla bir müşterek toplantı yapmıştık. Bu toplantıda, dışarıya asker gönderilmesi için hükümete izin verilmesi söz konusu idi, bu tartışılıyordu; üç-dört gün, çok ciddî, hararetli tartışmalar yapıldı. Hükümetin tezkeresi oya sunulacağı sırada, müzakereler bitmiş, artık söz hakkı tükenmiş olduğu halde, rahmetli Turhan Feyzioğlu, birdenbire heyecanla ileri atıldı "Sayın Başkan, sakın oylamaya koymayın. Bu hâliyle bu tezkere kabul edilirse, bizi, Türkiye'yi, farkında olmadan Yunanistan'la savaşa sokabilir" diye bir açıklama yaptı. Evvela karşı çıkıldı, söz hakkı verilmedi; fakat, sonra işin ehemmiyeti anlaşılınca, şu hususu işaret ederek

yerinden söz hakkı alabildi: "Anayasanın hükmü gereğince dışarıya asker gönderilmesine izin verilmesi için bu tezkere getirildi; fakat, her nasılsa, gerek hükümetin gerek komisyonların gerekse burada daha önce konuşan bütün parti gruplarının gözünden kaçan bir husus var: Burada hükümet adına yazılan tezkereye, savaş ilanına izin verilmesine mütedair maddenin numarası yazılmış; aman, sakın oylatmayın. Yunan istihbaratı bunu haber alır; biz kendilerine henüz savaş ilan etmediğimiz halde, bizi muhtelif yerlerden hava hücumlarıyla vurup perişan edebilir, gafil avlayabilir; bu önergeyi düzeltin" dedi ve düzelttiler.

Bunu niçin anlatıyorum değerli kardeşlerim; muhalefetin sesini kısıtlama değil, bu Meclisin sesini kısıtlama neticesini doğurur. İnisiyatif Meclisin elindedir, hükümetlerin, elinde değildir. Meclisin inisiyatifini bu şekilde yüzde 95 oranında kısıtlarsak, Meclisin tatbikatı, tutum ve davranışı, tıpkı, direksiyonu kilitlenmiş bir araba, bir vasıta hâline gelir. İleride, bu şekilde, anlattığım misalde olduğu gibi, çok kritik, çok önemli bir husus, 550 milletvekilimizden herhangi birinin aklına gelip de, o, bunu, gelip bu kürsülerde söylemek imkânından mahrum kalırsa, o zaman Meclise ne gerek vardır, milletvekillerine ne gerek vardır... Müzakere kavramına ters düşecek bir tatbikat içerisine Meclisi sokmuş oluruz. Herkes fikrini açıklayacaktır. Herhangi bir konuda, bir arkadaşımız öyle bir çözüm getirir ki, o çözüm, hem hükümetin hem komisyonun hem de muhalefetin daha çok beğeneceği bir çözüm olabilir; Meclis bunun için vardır, 550 değerli vatan evladı bunun için bu vazifeyi üstlenmiştir. Bu bakımdan, kesinlikle, bu madde kabul edilmemelidir, komisyon geri çekmelidir. Partilerimiz arasında bir anlaşma sağlanmaya çalışılmalıdır ki, bu mümkündür.

Bu duygu ve düşüncelerle, istirhamımı tekrarlıyorum: Meclisi, direksiyonu kilitlenen bir vasıta hâline getirmekten, sureti katiyede içtinap edelim.

Saygılar sunarım. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler.

Sayın milletvekilleri, soru-cevap işlemine geçiyoruz.

10 dakikalık süreyi başlatıyorum.

Sayın Mustafa Gül?.. Yok.

Sayın Erek, buyurun.

ALİ ŞEVKİ EREK (Tokat) - Sayın Başkanım, şu sorularımı Sayın Komisyon Başkanından soruyorum:

1- Çok Değerli Başkanvekilim Sayın Murat Sökmenoğlu'nun şu sözlerindeki "maddeler üzerindeki görüşmeleri kaldırarak yasa çıkarmaya çalışmak, uzlaşma kültürünü yok eder. Bu anlayış, demokrasiye zarar veriyor. Muhalefet tepki göstermekte haklı. Meclis susarsa, Türkiye susar. Hızlı yasa çıkaracağız diye, parlamenterizmin ruhunu öldürmeyelim" gibi bir demokrasi asaleti taşıyan görüşlere iştirak ediyor musunuz?

2.- Bu tüzük teklifiyle; Meclis Genel Kurul çalışmalarının bir anlamda ebediyen tatil edildiğinin, bizlerin fuzulî şagil durumuna getirildiğinin, bir demokrasi cinayeti işlendiğinin, farkında mısınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Komisyon Başkanı.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Sayın Başkan, soru...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, bu Başkan sorulara nasıl cevap verecek; sorulara cevap verebilecek kabiliyette değil efendim!..

BAŞKAN - Sayın Genç... Lütfen...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Yani, bu Komisyon Başkanı, nasıl bu içtüzük değişikliğini getirir?!

BAŞKAN - Sayın Genç, yerinize oturur musunuz. Sayın Erek, yerinize oturur musunuz.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Yani, bundan sonra bu Meclisi terk edeceğiz...

BAŞKAN - Bu Komisyon Başkanı, bu Meclisten seçildi.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Anayasa Komisyonu Başkanı hangi sıfatla gelip orada oturuyor?! Bu Meclis İçtüzüğünü...

BAŞKAN - Siz yerinize oturur musunuz. Sayın Genç, yerinize oturur musunuz. Yerinize oturur musunuz.

Sayın Başkan, siz devam edin efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, bakın, orada oturamazsınız. Bu 3 üncü madde, bu Genel Kuruldan çıkamaz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Soru, görüşülen konuyla ilgili...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bir dakika... Burada konuşuyoruz... Sayın Meclis Başkanvekili, beni dinle!.. (DSP, MHP ve ANAP sıralarından "Oo" sesleri,gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Ne var bunda?!

ASLAN POLAT (Erzurum) - Böyle düzenlemeyle her şey olur.

BAŞKAN - Sayın Genç... Sayın Genç...

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Olur mu yani?! Böyle bir düzenlemeyi nasıl getiriyorsunuz?!

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bu kürsüyü sizler yok ediyorsunuz; bu, milletin kürsüsüdür.

BAŞKAN - Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Şimdi... Çünkü, bu bakanların birçoğu da suiistimallere karışmıştır, arkalarında büyük ayıplar vardır, bu kürsüyü susturarak kendilerini kurtarmak istiyorlar. Biz, bu kürsüyü susturamayız; bu halkın kürsüsüdür. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bu kürsüyü susturamayız...

Öyle gevrek gevrek de gülme. Orada da oturamazsın... (DYP sıralarından alkışlar, gürültüler)

Değerli milletvekilleri, ya bu kürsüyü koruyacağız, yoksa buradan çekip gideceğiz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Sayın Başkan... Sayın Başkan...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Türkiye Büyük Millet Meclisini...

BAŞKAN - Sayın Genç...

Buyurun Sayın Başkan...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Komisyon Başkanı diyor ki "üyeler teklifi vermiştir..." (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler) Sen Komisyon Başkanı olarak nasıl çıkarırsın bunu?!

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Bu nasıl çıkar Başkan?!

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Haydi cevap ver!.. (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Sayın Başkan...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Meclisi kapatıyorsunuz!.. Meclise baskıdır bu!

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Faşist bir yasadır bu! (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bu Meclisin, bu milletin sesi kısılabilir mi?!.

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Faşist bir yasadır bu! (DYP ve FP Gruplarına mensup bir grup milletvekili Komisyon sıraları önünde toplandılar)

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bu gelen tekliften utanıyorum! Bu kürsüyü susturamayız! (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Suskun bir meclis hâline getiriyorsunuz!

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Faşist bir yasa bu, faşist yasa!

KAMER GENÇ (Tunceli) - Bu kürsüyü susturamayız!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, bu şartlarda Genel Kurulu çalıştırmanız mümkün değil; ara vermek zorundasınız.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Yapamazsınız... (DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, ara vermek zorundasınız; bu gürültüyle Meclisi çalıştıramazsınız; ara vermek zorundasınız. İçtüzük gayet açık.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Siz bu yasayı çıkaramazsınız!..

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, ara verin.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Halkın sesini kesemezsiniz!.. Ayıp değil mi?!. Sıkılmıyor musunuz?!.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, lütfen ara verin.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Milletin sesini kesiyorsunuz!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, rica ediyorum, ara verin. (Gürültüler)

Sayın Başkan, ben rica ediyorum, lütfen ara verin. (Gürültüler)

Efendim, sıkıntı olacak, ara verilsin 10 dakika.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri... (Gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, şu kürsüyü, halkın sesini kesemezsiniz!

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Böyle şey olmaz!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri... (Gürültüler)

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, rica ediyorum, lütfen ara verin.

(DYP ve FP Gruplarına mensup bir grup milletvekili komisyon sıraları önünde toplandılar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen çekilir misiniz... (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri...

Birleşime, saat 21.00'de devam etmek üzere, ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 51 inci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum. (DYP ve FP sıralarından "Açamazsınız Sayın Başkan" sesleri)

HACI FİLİZ (Kırıkkale) - Hayırdır Başkan!..

(DYP ve FP gruplarına mensup bir grup milletvekili sıralar Önünde toplandılar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... (DYP ve FP sıralarından "Oturumu açamazsınız" sesleri)

Sayın milletvekilleri, eğer, burada, bizler, İçtüzüğün bize tanıdığı yetkiler çerçevesinde çalışmak istiyorsak, iktidara da, muhalefete de tanınan hakları elbette ki kullanacağız.

MEHMET BATUK (Kocaeli) - Başkanlık Temsilcisi yok orada!

VEYSEL CANDAN (Konya) - Nerede?... Nerede?..

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Muhalefeti susturarak mı?..

BAŞKAN - Şimdi, eğer, siz, mevcut İçtüzüğe itibar ediyorsanız, şuradaki toplanmanız, çalışma sistemimize ve Meclisin saygınlığına pek uygun düşmemektedir.

YAKUP BUDAK (Adana) - Senin yaptığın saygısızlık Sayın Başkan...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Saygınlığı siz nereden çıkardınız?.. Hangi saygınlık?...

BAŞKAN - Şimdi, bu Mecliste... (DYP ve FP sıralarından gürültüler)

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Bu Meclisi Danışma Meclisi gibi kullanamazsınız. Bu Meclis, Danışma Meclisi değildir efendim.

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Biz, milletin hakkını savunuyoruz, hür vicdanları savunuyoruz, düşünce özgürlüğünü savunuyoruz.

BAŞKAN - Milletin hakkı bu kürsüde savunulur...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Susturuyorsunuz milleti... Çoğunlukla, milletin hakkını gasp ediyorsunuz. Bu kürsüyü kapatıyorsunuz.

BAŞKAN - ...ayağa kalkmak, eylem koymak suretiyle savunulmaz... Burada, hepimizin görevi, mevcut İçtüzüğe uymaktır. Eğer...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, kürsü mü bıraktınız ki savunsunlar?!

BAŞKAN - Çıkardığınız hangi yasayı hepimiz beğeniyoruz.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Hayır, uymuyorsunuz ki çıkaralım...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Meclisi kapatıyorsunuz!.. Bu kürsüyü kapatıyorsunuz!.. Meclisin kapısına kilit vuruyorsunuz!..

ASLAN POLAT (Erzurum) - Kürsüyü kapatıyorsunuz!..

BAŞKAN - Sayın İdare Amirleri...

BEKİR SOBACI (Tokat) - İçtüzük farklı bir şeydir Sayın Başkan, normal bir kanun gibi değildir...

BAŞKAN - Sayın İdare Amirleri...

BEKİR SOBACI (Tokat) - Bu İçtüzük Meclisin çalışma düsturudur...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Kapat Meclisi...

BAŞKAN - Sayın İdare Amirleri... Yok mu İdare Amirleri?..

BEKİR SOBACI (Tokat) - Cumhurbaşkanının tasdiki var mı burada?!

BAŞKAN - Sayın İdare Amirleri, çalışma düzenimizi sağlayın lütfen...

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - 68'i uygulayın...

BEKİR SOBACI (Tokat) - PKK hükümeti bu yahu!.. Kimin hükümetisiniz siz?!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen yerlerinize oturur musunuz...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Oturmuyoruz...

BAŞKAN - Efendim, soru sorma işleminde kalmıştık... Soru sorma işlemini başlatıyorum. (FP ve DYP sıralarından "Hayır, hayır" sesleri, sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

Sayın Zeki Ertugay... (FP ve DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar, gürültüler)

Sayın Zeki Ertugay, sorunuzu soruyor musunuz?..

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sordurmuyoruz...

BAŞKAN - Sormuyorsunuz...

Sayın Esengün?.. (FP ve DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

Sayın Arınç?.. Sayın Bülent Arınç?.. (FP ve DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar, gürültüler)

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - İçtüzüğü uygulayın...

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - 68'i uygulayın...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Hadi uygulayın... (FP ve DYP sıralarından "Kapat, kapat" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Yahya Akman?..

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Kapatın Meclisi...

AHMET İYİMAYA (Amasya) - Kapat Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Mahfuz Güler?..Yok.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Kapat... Kapat... (FP ve DYP sıralarından "Kapat! Kapat!" sesleri, sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler, alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Salih Kapusuz?..

Sayın Kapusuz, sorunuzu sorar mısınız? (FP ve DYP sıralarından "Hayır, kapat" sesleri, sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

Soru sorma işlemi tamamlanmıştır. (FP ve DYP sıralarından "Hayır, hayır" sesleri, gürültüler)

Önergeleri okutuyorum: (FP ve DYP sıralarından "Kapat, kapat" sesleri, gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Birinci önerge... (DYP ve FP sıralarından "Hop! Hop!"sesleri)

(FP ve DYP Gruplarına mensup bir grup milletvekili Başkanlık kürsüsü önünde toplandılar; gürültüler, alkışlar)

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - İçtüzüğü uygulayın Sayın Başkan...

YAKUP BUDAK (Adana) - İçtüzüğü uygulayın diyorlar... İçtüzüğü uygulayın diyorlar!..

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Bu bir istibdattır... Bu bir dayatmadır...

LÜTFÜ ESENGÜN (Erzurum) - Kapatacaksın!..

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - Sayın Başkan, böyle devam edemezsiniz...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, ben size yardımcı olmak istiyorum... 68 inci madde gayet açık...

BAŞKAN - Teşekkür ederim...

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - 68'i uygulayın... Devam edemezsiniz...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Başka türlü devam edemezsiniz...

T. RIZA GÜNERİ (Konya) - İçtüzüğü uygulayın Sayın Başkan...

MEHMET BATUK (Kocaeli) - Böyle çalışma olmaz...

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, dayatıyorsunuz...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, madde üzerinde verilmiş 21 adet önerge vardır. (FP ve DYP sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan, kapat...

BAŞKAN - Bu önergelerin 10 adedi maddenin birinci fıkrasıyla ilgili değişiklik önergeleridir. (Başkanlık kürsüsü önünde toplanan FP ve DYP milletvekillerinden "Geç onu, geç" sesleri, gürültüler)

BEKİR SOBACI (Tokat) - Allahaşkına yapmayın! Meclis tarihinde var mı böyle bir çalışma?! Ayıp oluyor!

BAŞKAN - Bunların sadece 4'ünü işleme koyacağım.

BEKİR SOBACI (Tokat) - Alet oluyorsunuz!

BAŞKAN - Maddenin ikinci fıkrasıyla ilgili olarak... (Gürültüler)

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Bu, muhalefetin meselesi değil Sayın Başkan; bu, Meclisin itibarıdır; bu, Meclisin saygınlığıdır. Rica ediyorum sizden.

(Başkanlık kürsüsü önünde toplanan FP ve DYP Gruplarına mensup milletvekillerinden "Olmaz Sayın Başkan!" sesleri, alkışlar, gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, siz yerinize buyurur musunuz...

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Meclis kürsüsü kapatılır mı!

BAŞKAN - Siz, kibar olun... Siz, kibar olun bir sefer. Bakanlık yaptınız, size yakışmıyor Sayın Ekinci.

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Meclisi idare edemiyorsan bırak!

HÜSEYİN ÇELİK (Van) - Sayın Başkanım, istirham ediyorum sizden.... Biz, grup başkan-vekilleriyle bir araya gelelim, görüşelim

BAŞKAN - Efendim, görüşün... (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri, grup başkanvekillerinin...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan kapat!

HÜSEYİN ÇELİK (Van) - Biz bir araya gelelim,

BAŞKAN - Efendim, bakın, eğer..

HÜSEYİN ÇELİK (Van) - Sizin başkanlığınızda bir araya gelelim.

BAŞKAN - Efendim, benim başkanlığım... Sizin kendi aranızdaki uzlaşma, dayanışma, o, benim dışımda. Ben de gelebilirim, katılabilirim, o benim için sorun değil.

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Zorbalığa izin yok.

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Yönetemiyorsun bunu, bırak bari.

BAŞKAN - Öyle mi!.. Sayın milletvekilim, siz önce biraz daha kibar olun; Meclis Başkanlığına saygıyı öğrenin.

HASAN EKİNCİ (Artvin) - Siz öğretemiyorsunuz.

BAŞKAN - O sizin takdiriniz.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Sen de milletvekillerine saygılı ol.

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Allahaşkına...

BAŞKAN - Efendim, maddenin önergeler bölümüne geldik... (Başkanlık kürsüsü önünde toplanan FP ve DYP Gruplarına mensup milletvekillerince alkışlar, gürültüler)

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Sayın Başkan, devam...

NEVZAT ERCAN (Sakarya) - Sayın Başkan, rica ediyorum, bu işin çözümü var, uzlaşırız biz, bunun bir çıkar yolunu buluruz. Rica ediyorum, siz bu şartlarda bu Meclis oturumunu sürdürmeyin. Çok rica ediyorum. ("Ara verin" sesleri)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, maddenin önergeler bölümüne geldik; ancak... (Gürültüler) Bir dakika efendim...

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Sayın Başkan, bu işi...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, maddenin önergeler bölümüne geldik; ancak, mevcut durumda, çalışmalarımızı, şu anda sürdürmemiz olanaklı görünmüyor.

Grup başkanvekillerinin bir araya gelmesi için 15 dakikalık süre vereceğim. (DSP ve MHP sıralarından gürültüler)

21.30'da toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 51 inci Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum. (FP ve DYP sıralarından "Açamazsın" sesleri, gürültüler)

Görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

(FP ve DYP sıralarından "Açamazsın" sesleri, ayağa kalkmalar, sıra kapaklarına vurmalar, alkışlar[!])

BAŞKAN - Komisyon Başkanı?.. Hazır. (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri, önergelerde kalmıştık.

Önergeleri, geliş sırasına göre okutup, aykırılık derecesine göre işleme alacağım.

(FP ve DYP Gruplarına mensup milletvekillerinin sıralar önünde toplanmaları, gürültüler, alkışlar[!])

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - Hayır, açamazsın!

ASLAN POLAT (Erzurum) - Açamazsınız!

MEHMET BATUK (Kocaeli) - Milleti susturamazsınız!

BAŞKAN - Sayın idare amirleri... Sayın idare amirleri... ("Açamazsınız" sesleri, gürültüler)

MEHMET BATUK (Kocaeli) - Sayın Başkan, 68 inci maddeyi uygulayın...

BAŞKAN - Sayın idare amirleri...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Açamazsınız! Yanlış yapıyorsunuz!.. Halkı susturamazsın!

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, 68 inci maddeye göre, kapatmak zorundasınız.

(FP ve DYP Gruplarına mensup milletvekillerinden "Açamazsın" sesleri, gürültüler, alkışlar!!])

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Açamazsın!.. Sayın Başkan, milletvekillerinin konuşma hakkını engelleyemezsiniz!

(FP ve DYP Gruplarına mensup bir grup milletvekilinin Komisyon sıraları önüne yürümeleri, gürültüler, alkışlar[!])

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, size yakışmıyor!.. Açamazsınız!..

MEHMET BATUK (Kocaeli) - Sayın Başkan, 68 inci madde çok açık; 68'i uygulayın...

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Meclisi açamazsınız!

ASLAN POLAT (Erzurum) - Açamazsınız! Yanlış yapıyorsunuz!

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Sayın Başkan, sizin de konuşma hakkınızı biz savunuyoruz; yarın muhalefete düşünce...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... (Gürültüler)

ASLAN POLAT (Erzurum) - Halkı susturamazsınız!

BAŞKAN - Büyük Millet Meclisini... (FP ve DYP Gruplarına mensup milletvekillerinden "Açamazsınız" sesleri, gürültüler, alkışlar[!])

Sizin yaptığınız, parlamenterlik göreviyle bağdaşmıyor... (FP ve DYP milletvekillerinden "Açamazsınız" sesleri, gürültüler, alkışlar[!]) Sizin yaptığınız, parlamenterlik göreviyle bağdaşmıyor... Parlamentoda böyle bir eylem biçimi var mı; engelleme biçimi var mı?!. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

(FP ve DYP Gruplarına mensup milletvekillerinden "ayıp, ayıp!" sesleri, gürültüler, alkışlar[!])

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Devam edemezsiniz Sayın Başkan.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Halkı susturamazsınız...

MEHMET BATUK (Kocaeli) - Birleşimi kapatmak zorundasınız...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... (Gürültüler)

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, lütfen, 68 inci maddeyi uygulayın...

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) - Bu ayıp yeter size!..

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Benim şimdi konuşmam var; nasıl konuşturacaksınız?

BAŞKAN - Efendim, arkadaşlarımız otururlarsa, size söz hakkı vereceğiz.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Benim konuşmam var efendim.

BAŞKAN - Efendim, siz...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Halkı susturamazsınız!..

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Halkı susturamazsınız!..

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Parlamentoyu çalıştıramazsınız... Kendinize kıyıyorsunuz...

NURHAN TEKİNEL (Kastamonu) - Meclisi susturamazsınız...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... Ben, Genel Kurulu açmakla mükellefim... (Gürültüler)

ASLAN POLAT (Erzurum) - Halkı susturamazsınız.

MEHMET BATUK (Kocaeli) - 68'i uygulayın...

AYŞE NAZLI ILICAK (İstanbul) - 68...

BAŞKAN - Önergeleri okur musunuz efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Parlamentoya kıyıyorsunuz... Kürsüye kıyıyorsunuz... Yapmayın lütfen...

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan içtüzük teklifinin 3 üncü maddesiyle değiştirilmek istenen..."

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Görüşemezsiniz...

"...81 inci maddesinin (b) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz..."

(FP ve DYP Gruplarına mensup bir grup milletvekilinin kürsü önünde toplanması, gürültüler)

İLYAS YILMAZYILDIZ (Balıkesir) - Meclisi bu duruma sokamazsınız... (Balıkesir Milletvekili İlyas Yılmazyıldız tarafından Kâtip Üyenin mikrofonunun çekilmesi) Konuşamazsınız... Kapatmak zorundasınız... (Kürsü önünde yumruklaşmalar, gürültüler)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, yerinize oturur musunuz... Sayın milletvekilleri... Sayın milletvekilleri... (FP ve DYP gruplarına mensup milletvekillerinden "Açamazsınız" sesleri, gürültüler, alkışlar [!])

Sayın milletvekilleri...

(FP ve DYP gruplarına mensup milletvekilleri İstiklal Marşını okumaya başladı)

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 3 üncü maddesiyle değiştirilmek İstenen 81 inci maddesinin (b) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

b) Soru cevap işlemi 10 dakikayla sınırlıdır. (Gürültüler)

BAŞKAN - İkinci önergeyi okutuyorum... (FP ve DYP gruplarına mensup milletvekillerinden "68'i uygulayın" sesleri, gürültüler, alkışlar!])

MEHMET BATUK (Kocaeli) - 68 inci maddeyi uygulayın Sayın Başkan! Başkan, 68'i uygula!..

BAŞKAN - Siz okuyun... (Gürültüler)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 3 üncü maddesiyle değiştirilmek istenen 81 inci maddesinin (e) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

e) Önerge işlemleri veriliş sırasına, madde sırasına ve aykırılık durumuna göre yapılır.

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum... (Gürültüler)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 3 üncü maddesiyle değiştirilmek istenen 81 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri... (Gürültüler) Sayın milletvekilleri... Efendim, kürsüyü boşaltır mısınız!.. (Gürültüler) Kürsüyü boşaltır mısınız arkadaşlar!.. (Gürültüler)

LÜTFİ YALMAN (Konya) - Sayın Başkan, 68 inci maddeyi uygula!.. Böyle görüşme olur mu?!.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen, kürsünün önünü boşaltır mısınız!.. (Gürültüler) Sayın milletvekilleri, lütfen, kürsünün önünü boşaltır mısınız!.. Sayın milletvekilleri, lütfen, yerlerinize oturur musunuz!..

ORHAN BIÇAKÇIOĞLU (Trabzon) - Oku, oku...

... Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

a) Tasarı ve teklifin tümü üzerinde görüşmeler yapılır ve oylanır. Tümü kabul...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, oturumu kapatmak zorunda kalacağım.

ORHAN BIÇAKÇIOĞLU (Trabzon) - Olur mu Sayın Başkan...

BAŞKAN - Ama, yapmasınlar canım, yapmasınlar! (Kürsü önünde yumruklaşmalar; DYP ve FP sıralarından "Yuh" sesleri)

Sayın milletvekilleri, birleşime 22.30'a kadar ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 51 inci Birleşimin Altıncı Oturumunu açıyorum. (FP ve DYP sıralarından "Yuh" sesleri, gürültüler)

31 Ocak 2001 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

DÖNEM 21, YASAMA YILI 3, BİRLEŞİM 55, 7 ŞUBAT 2001

1.- 586 Sıra Sayılı TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifini de İçeren, 7 Şubat 2001 Çarşamba Günü Sözlü Soruların Görüşülmemesine, Gündemin 9 uncu Sırasına Kadar Olan İşlerin Görüşmelerinin Bitimine Kadar Çalışma Süresinin Uzatılmasına, Tasarı ve Tekliflerin Görüşülmesinde Soru-Cevap İşleminin 10 Dakika ile Sınırlandırılmasına İlişkin Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi Gruplarının Müşterek Önerisinin Görüşme Tutanakları[4]

BAŞKAN: Başkanvekili Murat SÖKMENOĞLU

KÂTİP ÜYELER : Yahya AKMAN (Şanlıurfa), Mehmet AY (Gaziantep)

BAŞKAN - …

Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Anavatan Partisi Gruplarının, İçtüzüğün 19 uncu maddesine göre verilmiş müşterek bir önerileri vardır; önce okutup işleme alacağım, sonra oylarınıza sunacağım efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulunun 7 Şubat 2001 Çarşamba günü (bugün) yaptığı toplantıda, siyasî parti grupları arasında oybirliği sağlanamadığından, gruplarımızın ekteki müşterek önerilerinin, Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

M. Emrehan Halıcı DSP Grup Başkanvekili, İsmail Köse MHP Grup Başkanvekili, Zeki Çakan ANAP Grup Başkanvekili

Öneri:

7 Şubat 2001 Çarşamba günü sözlü soruların görüşülmemesi, gündemin 9 uncu sırasına kadar olan işlerin görüşmelerinin bitimine kadar çalışma süresinin uzatılması, tasarı ve tekliflerin görüşülmesinde soru-cevap işleminin 10 dakika ile sınırlandırılması, önerilmiştir.

BAŞKAN - Öneri üzerinde söz isteyen?..

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan...

---

[4] *TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 3, Cilt 54, Birleşim 55, 7 Şubat 2001, Cilt 54, Sayfa 309-310*

BAŞKAN - Lehte, aleyhte?..

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Aleyhte...

BAŞKAN - Aleyhte olmak üzere, Doğru Yol Partisi Grubu adına Sayın Ali Rıza Gönül; buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

İktidar partilerinin grup başkanvekillerince Başkanlığınıza verilmiş olan grup önerisinin aleyhinde söz aldım. Tabiî ki, Danışma Kurulunda yapılan toplantı sırasında, İçtüzük görüşmelerine bugün tekrar başlanılması yolundaki taleplere karşı Grubum adına düşüncelerimizi arz etmiştik. Bu görüşlerimizi, şimdi, aleyhte söz almak suretiyle, tekrar Yüce Heyete arz etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, iktidar parti gruplarının, İçtüzükle ilgili görüşmelerin bugün yapılmasındaki ısrarlarını anlamakta güçlük çektiğimizi ifade etmek isterim. Hepimizin şahidi olduğu, hepimizin birlikte yaşadığı çok müessif bir olay sonucu, bir değerli milletvekili arkadaşımız, Doğru Yol Partisi milletvekili hayatını kaybetmiştir. İnanıyorum ki, herkes üzüntülü, Yüce Parlamento üzüntülü, milletimiz üzüntülüdür. Olayın üzerinden daha bir hafta geçti; bir hafta sonrasında da, takdir edersiniz ki, olayın acısı, olayın sıcaklığı devam etmektedir. Yani, bu konuyu, daha doğrusu olayların çıkmasına neden olan İçtüzük değişikliğini, bir hafta sonra alelacele tekrar Genel Kurula getirmenin doğru olmadığı yolundaki düşüncelerimizi, Danışma Kurulunda ifade ettiğimiz gibi, burada, Yüce Heyetin önünde de, yüksek sesle, kendimize göre haklı nedenlerle, dile getirmek istedik.

Bir yara vardır; bu yara daha bir kabuk bağlamamıştır, olayın sıcaklığı devam etmektedir, üzüntüsü devam etmektedir. O nedenle, iktidar partilerine mensup grup başkanvekili arkadaşlarımıza "geliniz, bu konuyu çarşamba günü, yani bugün görüşmeyelim, uygun görüyorsanız, uygun görürseniz, hafta başlayalım, haftaya görüşelim" dedik. Böyle bir teklifi getirmemizin, böyle bir teklifi sunmamızın, arkasında bir art niyetimizin olmadığını, eminim ki, anlıyorsunuzdur. Haftaya görüşmekle, bugün görüşme arasında ne gibi bir fark olacaktır, biz, hâlâ anlamış değiliz. "Bugün görüşülebilir, mutlaka çıkabilir" diyebilirsiniz ya da "haklısınız, bir hafta sonra görüşelim, İçtüzük değişikliğini ele alalım" diyebilirsiniz. Bunu, sizin takdirlerinize bırakıyoruz, sizin vicdanlarınıza bırakıyoruz; ama, sizin acele etmedeki niyetinizi, bizim şöyle yorumladığımızı da ifade etmeden geçemem: Tabiî ki, iktidar olarak, verilmiş olan iyiniyet mektubunda, Elektrik Piyasası Kanunu Tasarısı, milyonları ilgilendiren Tütün ve Tekel Yasa Tasarısı ile Şeker Kanunu Tasarısını yasalaştırma sözü verilmiş olmasının, bu acele etmede etken olduğunu biz biliyoruz.

O nedenle, yine Yüce Kurulunuza şunu arz ediyorum: Bunu bugün görüşmenin bir haklı sebebi, kanaatimizce yoktur. İçtüzük değişikliğini, nasıl

olsa Meclisten geçirmekte kararlı olduğunuzu görüyoruz. Geliniz, bunu, haftaya çarşamba günü gündeme koyunuz ve yine görüşmeler sonucu oylarınızla kabul ediniz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gönül.

Aleyhte başka söz isteyen var mı efendim?.. Yok.

Lehte söz isteyen var mı?.. Yok.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmiştir.

…

2. - Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın, TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/661) (S. Sayısı: 586)[5]

BAŞKAN: Başkanvekili Murat SÖKMENOĞLU

KÂTİP ÜYELER : Yahya AKMAN (Şanlıurfa), Mehmet AY (Gaziantep)

BAŞKAN - …

Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporunun görüşülmesine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerini aldı.

Başkanlık Temsilcisi?.. Burada.

Sayın milletvekilleri, teklifin 3 üncü maddesi üzerinde yapılan konuşmalar tamamlanmıştı.

Şimdi, madde üzerinde verilen önergelere gelmiş bulunuyoruz. Madde üzerinde verilmiş 21 adet önerge vardır. Bu önergelerin 10 adedi, maddenin birinci

[5] *TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 21, Yasama Yılı 3, Cilt 145, Birleşim 55, 7 Şubat 2001, Cilt 54, Sayfa 315:378*

fıkrasında değişiklik öngörmektedir; bunlardan, sadece 4 adedini işleme koyacağım. Maddenin ikinci fıkrasıyla ilgili olarak verilmiş 5 adet önerge daha vardır; bunların da 4 ünü işleme alacağım. Böylece, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, madde üzerinde 14 önergenin işlemini yapmış olacağım. Önergeleri, önce, geliş sırasına göre okutacağım, sonra, aykırılık derecelerine göre işleme alacağım.

Arz ederim.

Önergeleri, geliş sıralarına göre okutacağım; ancak, önergelerin fazla olmasından dolayı, Kâtip Üyenin oturarak okuması hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 3 üncü maddesi ile değiştirilmek istenen 81 inci maddesinin (b) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"(b) soru - cevap işlemi 10 dakika ile sınırlandırılır."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 3 üncü maddesi ile değiştirilmek istenen 81 inci maddesinin (e) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"(e) Önerge işlemleri; veriliş sırasına, madde sırasına ve aykırılık durumuna göre yapılır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 3 üncü maddesi ile değiştirilmek istenen 81 inci maddesinin başlığının ve (f) bendinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

Kanun Tasarı ve Tekliflerinin Genel Kurulda Görüşülme Usul ve Esasları Madde 81.- (f) Maddeler üzerinde verilmiş değişiklik önergelerinin kabulü hâlinde madde kabul edilen önergeler doğrultusunda tümü ile birlikte oylanır. Diğer maddeler oylanmaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin, çerçeve 3 üncü maddesi ile değiştirilen 81 inci maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Saygılarımla.

Turhan Güven İçel

"Aksi, Danışma Kurulunun teklifi ile Genel Kurulda kararlaştırılmamışsa, kanun tasarı ve teklifleri hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar otuzar, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onbeşer dakikayla sınırlıdır"

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin fıkra metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki gibi değiştirilmesini saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Fıkra: Kanun tasarı ve teklifleri üzerinde yapılacak konuşmalarda siyasî parti gruplarının süresi sınırsızdır. Milletvekillerinin kişisel konuşması ise bir saatle sınırlıdır.

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında geçen "yirmişer" ve "onar dakika"ların "birer saat" ve "30 dakika" olarak değiştirilmesini saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesinin son fıkrasının madde metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki "yirmi" ibaresinin "15" olarak değiştirilmesini saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin çerçeve 3 üncü maddesiyle değiştirilen 5.3.1973 tarih ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesinin üçüncü fıkrasının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Alaattin Sever Aydın Batman, Osman Yumakoğulları İstanbul, Hüseyin Kansu İstanbul, Fahrettin Kukaracı Erzurum, Fethullah Erbaş Van, Mahmut Göksu Adıyaman, Musa Uzunkaya Samsun, Musa Demirci Sivas Ayşe Nazlı Ilıcak İstanbul, Mustafa Geçer Hatay, Eyüp Fatsa Ordu, Yahya Akman Şanlıurfa, Ali Sezal Kahramanmaraş, Yaşar Canbay Malatya, Latif Öztek Elazığ, Yakup Budak Adana, Aslan Polat Erzurum, Nezir Aydın Sakarya

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz 586 sıra sayılı İçtüzük değişikliği teklifinin 3 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Aydın Tümen Ankara, İsmail Köse Erzurum, Zeki Çakan Bartın, Ahmet Kabil Rize, Mehmet Ay Gaziantep

Madde 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesi, kenar başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi

Madde 81.- Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usulü göre görüşülür:

a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

b) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaz.

c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.

d) Tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaz ve önerge verilemez.

e) Tasarı veya teklifin tümü oylanır.

Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır.

Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa, kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır.

Maddeler üzerinde siyasî parti grupları, hükümet ve komisyona beşer dakika süreyle söz verilir. Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı, Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, son okunacak iki önerge, Anayasa aykırılık önergesidir; okutup, birlikte işleme alacağım.

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı, Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili

Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesi Anayasaya aykırıdır.

Bu nedenle, metinden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı İçtüzük teklifinin 3 üncü maddesi Anayasaya aykırıdır.

Gereğini arz ederiz.

Bülent Arınç Manisa, Fethullah Erbaş Van, Fahrettin Kukaracı Erzurum, Mahfuz Güler Bingöl, T. Rıza Güneri Konya

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkanlık?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Katılmıyorsunuz... Sayın Genç...

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Arınç, iki önergeyi birleştirdik; ilk önergeyi Sayın Genç verdiği için, onun söz hakkı var.

Sayın Genç, süreniz 5 dakika.

Buyurun efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmama başlamadan önce, geçen hafta burada kaybettiğimiz canımız, kanımız, her yönüyle saygı duyduğumuz değerli kardeşimize Tanrı'dan rahmet, ailesine de başsağlığı diliyorum. Bu olay, gerçekten, öyle büyük bir üzüntüye sevk etmiştir ki, konuşma gücünü bile kendimde bulamıyorum.

Değerli milletvekilleri, bir içtüzük değişikliği getirilmiştir. Bu içtüzük değişikliğiyle ne muhalefetin, öyle, sesi kısılıyor ne de kanunların süratle çıkarılması getiriliyor. Burada getirilen içtüzük değişikliğiyle, Meclis kapanıyor; Meclisin yetkisi bürokrasiye devrediliyor. Düşünebiliyor musunuz, bir kanun gelecek, 20'şer dakika, iki muhalefet partisi var... Zaten, daha önceki uygulamaları birçok milletvekili bilmiyor, sonradan geldiler bu Meclise. Eskiden, iktidar partisinin milletvekilleri maddeler üzerinde konuşmazlardı; dolayısıyla, 2 tane muhalefet partisi var; bir madde üzerinde 10 dakika bir

muhalefet partisi konuşup, 10 dakika da ötekisi konuşup -muhalefet partisi milletvekillerini, icabında, maddelerde, iktidar da engelleme yapmak üzere konuşturmazdı- bir madde 20-25 dakikada geçiyordu.

Şimdi getirilen nedir; deniliyor ki, Türkiye Büyük Millet Meclisinde maddeler müzakere edilmesin. Sonra, iktidar partisi grubunca bir önerge verildi de; ama, onun da nasıl verildiğini daha bilmiyoruz.

Anayasanın 7 nci maddesine göre yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir. Burada ne yapıyoruz; Türkiye Büyük Millet Meclisinden yasama yetkisini alıyor, bürokrasiye veriyoruz. Efendim, diyorlar ki, milletvekilleri gitsin komisyonlarda konuşsun. Değerli milletvekilleri, bu tasarı geçtikten sonra, artık, hükümet kanunları komisyonlarda da müzakere etmeyecek; getirecek, Genel Kurulda önergeleri verecek, tek tek geçirecek. Bakın, çok büyük sakıncası var; yani, Meclisin, bana göre, eğer, bu önerge, bu teklif bu hâliyle... Bu hâliyle değil; yani, o değiştirilen şekliyle de geçse, yine, bu Meclisin bence kapısına kilit vurmak lazımdır; mesele budur. Yoksa, biz buraya bir görev yapmaya geldik. Doğruları söylemek zorundayız. Yarın bürokratlar, komisyondan geçmeyen maddeleri getirecek, Genel Kurulda bir önergeyle ve müzakeresiz geçirecek. Bu, Türkiye Cumhuriyeti Devletine karşı kurulan büyük bir haksızlıktır, tuzaktır; bu, Meclise karşı kullanılan büyük bir tuzaktır; bu, Meclise karşı susturma eylemidir. Bu Mecliste görev yapıyoruz. Bana göre, bunun dürüst bir şeyi vardı; Türkiye Büyük Millet Meclisine böyle bir teklif getirileceğine, Türkiye Büyük Millet Meclisi yasama faaliyetlerine katılmaz diye bir öneri getirilseydi daha onurlu ve daha gerçekçi bir düşünce tarzı olabilirdi. Yani, buraya kanunlar gelecek, milletvekilleri konuşmayacak. Niye milletvekili buraya seçilmiş, gelmiş; neyin burada... Maaş alıyoruz hepimiz, yüklü de maaş alıyoruz. Niye o zaman biz buraya geldik? Sonra deniliyor ki, efendim, kanunlar geçmiyor.

Değerli milletvekilleri, buradan süratle kanun geçiyor. Kanunların enine boyuna tartışılması lazım. Bu Mecliste eğer kanunlar enine boyuna tartışılmazsa, bu kanunla, Türkiye'ye ne getiriliyor, ne götürülüyor tespit etmek mümkün değil.

Geçenlerde de söyledim, bazı önemli kanunlar var, bazı güç odakları var; bu güç odakları, Meclisten çekindikleri için, bazı yasa tekliflerini, tasarılarını komisyonlara götüremiyorlar. Şimdi, bu teklif geçtikten sonra, Türkiye Büyük Millet Meclisinin de sesi kısıldıktan sonra, o zaman, hükümet, bu güç odakları karşısında bir direnç gösteremez. Mesela, bir RTÜK kanunu geçmişte bu Meclisten geçemedi, niye geçemedi; çünkü, burada herkes, çıktı, düşüncelerini söyledi; ama, eğer bu içtüzük olsaydı, hiç kimse bunun farkına varmazdı ve Türkiye'nin bütün ekonomik kaynakları, stratejik kaynakları belirli güç odaklarının emrine verilir ve böylece... Devlet, inanınız ki büyük tuzaklarla karşı karşıya, millet büyük tuzaklarla karşı karşıya. Yarın hangi bakan, kendi bürokratı karşısında tuzağa düşürülmüş hangi bakan gelecek de, bürokratın getirip de kendisine Genel Kurulda verdireceği önergelere karşı çıkacaktır.

Gelin, bu Meclis seksen senedir açık, bu Mecliste, şimdiye kadar, kapatma konusunda kimse cüret edemedi, böyle bir teklif getirmedi; Türkiye Büyük Millet Meclisindeki konuşmalardan kimse rahatsız olmadı. Burada, kanunlar enine boyuna tartışılsın; ama, hangi kanunların süratle geçirilmesi isteniyorsa, Ceza Kanunuysa, Medenî Kanunsa, böyle yüklü şeylerde onlarda anlaşalım.

Hepimiz, bu memleketin insanlarıyız; hepimiz, bu memleketin vatandaşlarıyız; bu memleketin menfaatini elbirliğiyle korumak zorundayız. Siyasî partilerin yapısını biliyoruz, genel başkanlar, iktidarlar neyi istiyorsa o geçiyor bu Mecliste. Değerli milletvekilleri, halkın menfaatini korumak zorundayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Genç...

KAMER GENÇ (Devamla) - Tamamlıyorum.

Burada, milletvekilinin de sesini kıstıktan sonra her şey yeraltına kayar. Bu salon, Türkiye'de her kesimin sözlerinin duyulması gereken, isteklerinin dile getirilmesi gereken bir salondur. Burada, benim hoşuma gitmeyen, onun hoşuna gitmeyen düşüncelere gem vuramazsınız. Getirilen teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisinin mikrofonunun susturulması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet, Sayın Genç; teşekkür ederim efendim.

KAMER GENÇ (Devamla) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Efendim, buyurun; ama...

KAMER GENÇ (Devamla) - Burada, 23 saniye var Sayın Başkan. Ben anlamadım ki; yani, zaman zaman... Bakın, Sayın Başkan, siz biraz önce 2 tane öneri oylattınız; 2 önerinin oylamasında da hata yaptınız; çünkü, önce, öneriler okunur, müzakereye açılır; arkasından, öneri bir daha okunur, ondan sonra oylanır; siz, okunmadan oylattınız!

Şimdi, biz, burada... Değerli milletvekilleri, yıllardır, bu çatı altında görev yapıyorum; burada, çok büyük hatalar var. Hataları dile getirdiğimiz zaman, bizi tenkit ediyorlar. Halbuki, bizim, hataların söylenilmesinden memnun olmamız lazım.

Sonraki önergelerde de konuşma hakkım var.

Saygılar sunarım. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Efendim, Komisyonun ve Başkanlık temsilcisi Sayın Başkanın katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir efendim.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin fıkra metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Genç, buyurun efendim.

Sayın Genç, efendim, müsaade eder misiniz. Elyazınızla sonradan ilave ettiğiniz bir fıkra daha var, metinden çıkarılmasına dair; o, elyazısı olunca okunamamış. Müsaade eder misiniz, bir daha okutayım.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Peki efendim.

O zaman, oturayım mı, gideyim mi?

BAŞKAN - Zahmet olmazsa, bekleteceğim efendim.

Buyurun.

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesi Anayasaya aykırıdır. Bu nedenle, metinden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Efendim, usulen, Komisyona yine soruyorum:

Sayın Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkanlık temsilcisi?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Genç, buyurun efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın milletvekilleri, getirilen bu değişiklikle, milletvekillerinin konuşma süreleri 20 dakikayla sınırlandırılıyor; o da Danışma Kurulu lütfederse. Tabiî, böyle bir iktidarın 350 milletvekili var. Danışma Kurulu, yarına, getirecek ve diyecek ki, efendim, 5 dakikayla bir maddede, zaten... Aslında, onun hepsini kaldırsalar daha iyi de... Yani, biraz, göz boyama maddesi. O Danışma Kurulu "aksi kabul etmedi" dedikten sonra, o zaman, milletvekillerinin tümü burada susturulmuş olur. Yani, susturulmuş oluyor... O zaman, tamamen, yasama faaliyetinin Türkiye Büyük Millet Meclisinden alınması gerekir. Aksi takdirde, bu maddeler niye getiriliyor?

İçtüzük, Anayasadan daha önemli bir belgedir. Anayasadan daha önemli olan bu belge, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini düzenleyen bir belgedir. Anayasayı değiştirmeye gerek yok; bu belgeyi istediğiniz gibi değiştirdiğiniz zaman. Meclisin yetkisini elinden alırsınız; aldığınız zaman da, Türkiye Büyük Millet Meclisi görev yapamaz hâle gelir. Bu, aslında, Türk Ceza Kanununa göre de suçtur. Yani, askerî ihtilaller zamanında, asker, çıkar, darbe yapar; herkes "yahu bu bir darbedir, nihayet, silah zoruyla yapılan bir darbedir" der; ama, getirilen bu önergeyle, bu içtüzük değişikliğiyle getirilen değişiklik de, maalesef, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı yapılan bir sivil darbedir; yani, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yetkisi ortadan kaldırılıyor. Kaldırılınca, o zaman, niye, bu Meclis, demin de dediğimiz gibi geliyor? Aslında, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, kanunların daha enine boyuna tartışılması lazım. Bu kanunlar burada tartışılırsa -Türkiye Büyük Millet Meclisinde- vatandaşlarımızın büyük bir kısmı, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma saatlerini izliyor. Hiç olmazsa, vatandaşın da, burada hangi kanunlar çıkıyor, kimin lehine çıkıyor, bunları bilmesi lazım.

Değerli milletvekilleri, aksi takdirde, Türkiye, hükümet; yani, Meclis, bir şeye zaten karışmıyor. İktidar partilerinin başkanları, buraya ne teklifler getiriyorsa, işte, Danışma Kuruluyla getirip, oy çoğunluğuyla çıkıyor; bürokratları yönetiyor. Böyle bir tüzük değişikliğiyle, tamamen, yasama yetkisi, bürokratların eline geçiyor.

Ben, isterseniz, bu fıkranın... Ben, ikisini birlikte... Bu fıkranın çıkması, bence... Aslında, tümüyle çıkması lazım bu maddenin; aksi takdirde, hiç olmazsa, buradaki, bu "Danışma Kurulunca aksi kararlaştırılmadığı" ibaresinin

kaldırılması lazım; yoksa, iktidar partisinin çoğunluğu elinde tutan milletvekilleri, burada, tamamen kanunları görüştürmeden de çıkarabilirler.

Değerli milletvekilleri, Türkiye'de ciddî sıkıntılar var. Hükümet, kulağını her şeye kapatmış. Bu sıkıntıları da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üyeleri burada dile getirmezse nasıl getirecekler?

Bakın, ben, İnsan Hakları Komisyonunun cezaevleriyle ilgili alt komisyonundayım; bazı arkadaşlarla gezdim. 19 Aralıkta bir operasyon yapılmış. Bir hafta önceden, tesadüfen bir cezaevine düşmüş onlarca, yirmilerce insan var -operasyonda almış getirmişler- F tipi cezaevinde ve bugüne kadar, bu insanlar, mahkeme kapısına dahi çıkmıyor, orada tutulmuş, çok büyük darbe de yemişler. Şimdi, bunlar Türkiye Cumhuriyeti Devletinin vatandaşları. Bu ülkenin hükümeti nerede?

Değerli milletvekilleri, bakın, milletvekili, eğer, burada, kendi bölgesinin, ülkesinin sorununu tartışabilecek bir zemin bulmazsa, nerede bunları dile getirecek? Efendim, deniliyor ki "bazı kanunlarda milletvekilleri çıkıyor, fuzuli şeyler söylüyor." Aslında, bu Parlamentoda, şu anda görev yapan birçok milletvekilimiz Parlamentonun geleneklerini bilmedikleri için, onlar zannediyorlar ki, parlamenterlik kendilerinin yaptıkları biçimde yapılır. Hayır, geçmişte, seksen senelik Türkiye Büyük Millet Meclisinin gelenekleri vardır. Burada, parlamenter ya gündemdışı söz alır ya denetim yoluyla veyahut da bazı kanunlarda, kanunların tümü üzerinde konuşma yaparken, elbette ki, ülkesiyle ilgili genel sorunları sorabilir. Şimdi, bunlar dile getirilmediği zaman... Zaten, maşallah, bir basınımız var; o da, memleketin çok ciddî sorunlarıyla hiç uğraşmıyor; ancak, onlar da kendilerini ilgilendiren, kendi patronlarına... Devletin kaynaklarını oraya kanalize ederseniz, onları ilgilendirir. Zaten, bu teklifi desteklemelerinin en önemli nedenlerinden birisi de bu. RTÜK'le ilgili kanunlar gelecek, basın patronlarına bazı önemli ihalelerin ve bazı kaynakların kanalize edilmesiyle ilgili kanunlar gelecek ve bunlar, hiç tartışmasız geçecek buradan.

Yine, önergelerim var, onların üzerinde konuşacağım.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Genç.

Efendim, Hükümetin ve Başkanlığın kabul etmediği, maddenin metinden çıkarılmasıyla ilgili önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir. Diğer önergeyi okutuyorum.

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Sayın Başkan, önergeleri...

Sayın milletvekilleri, önergeleri, sırası geldikçe okutuyorum...

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - "Hükümet" dediniz Sayın Başkan!..

BAŞKAN - Anlayamadım efendim?

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Sayın Başkan, biraz evvel, oylama yaparken, "Hükümet" dediniz; oysa, orada oturan hükümet değil, Komisyon Başkanı.

BAŞKAN - Sonra düzelttim efendim "Komisyon Başkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanvekili" diye ifade ettim.

Malumâliniz, bugün, stresli bir gün; sürçülisan oluyor... Hükümet adına oturuyor orada...

SAFFET ARIKAN BEDÜK (Ankara) - Ben, tutanaklarda bir yanlışlık olmasın diye düzelttim.

BAŞKAN - Hayır efendim; düzelttim.

Teşekkür ederim.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz 586 sıra sayılı İçtüzük değişikliği teklifinin 3 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Aydın Tümen Ankara ve arkadaşları

MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesi, kenar başlığıyla birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel kurulda görüşülmesi

a) Madde 81.- Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür.

b) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

c) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaz.

Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.

d) Tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaz ve önerge verilemez.

e) Tasarı ve teklifin tümü oylanır.

Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır.

Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır.

Maddeler üzerinde siyasî parti grupları, hükümet ve komisyona beşer dakika süreyle söz verilir.

Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Takdire bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutalım efendim?

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Gerekçeyi okutalım efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe: Getirilen düzenlemeyle; kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi sırasında maddelerin okunması, maddeler üzerinde siyasî parti gruplarının görüşlerini açıklayabilmelerine imkân sağlanması için beşer dakika konuşma hakkı tanınması,

Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince milletlerarası antlaşmaların sadece onaylanmasını uygun bulup bulmamakla yükümlü olduğundan, zaman kaybını önlemek açısından, bu konudaki tasarıların maddelerinin görüşülmemesi,

Tasarı ve tekliflerin şeklî unsuru olan yürürlük ve yürütme maddelerinin üzerinde görüşme yapılmaması, böylece zaman kaybının önlenmesi önerilmektedir.

BAŞKAN - Efendim, Komisyonun takdire bıraktığı, Sayın Başkanın kabul ettiği önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, bu önergenin kabul edilmesi sonucu, İçtüzüğün 81 inci maddesinin tümü değiştirilmiş olduğundan, diğer önergelerin işleme konulmasına gerek kalmamıştır.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, son fıkranın metinden çıkarılmasına dair benim önergem var, onu işleme koymak zorundasınız.

BAŞKAN - Efendim, bendeniz, zatıâliniz konuştuktan sonra, aynen "maddenin metinden çıkarılmasıyla ilgili önergeyi oylarınıza sunuyorum" dedim ve Yüce Heyetinizce kabul görmediğinden dolayı, işleme alamadım.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Efendim; ama, yani...

BAŞKAN - Efendim, ifade ettim; önergeyi okuttum, arkadan da, takdir buyuracaksınız ki...

KAMER GENÇ (Tunceli) - Efendim...

BAŞKAN - Sayın Genç, arz edeyim efendim...

"Önergeleri Anayasaya aykırılıklarına göre sırasıyla işleme koyuyoruz" ifadesini kullandım, meseleyi bitirdim efendim. Önce, maddenin metinden çıkarılmasıyla ilgili önergeyi okutmuştum, zatıâliniz de konuşma yaptınız.

KAMER GENÇ (Tunceli) - O benim konuştuğum ikinci fıkraydı efendim.

BAŞKAN - Efendim, zabıtlara geçti, ifade ettim; şimdi, bu şekliyle de, bu önerge kabul edildiğine göre, diğerlerini okutmuyorum.

Sayın milletvekilleri, şimdi kabul edilen önerge doğrultusunda 3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3 üncü madde kabul edilmiştir efendim; hayırlı olsun.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi ile ikinci fıkrasının ilk cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir."

"Değişiklik önergeleri bir tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından o tasarı veya teklifin tümü hakkında yapılacak konuşmalar bitinceye kadar verilebilir."

"Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir."

BAŞKAN - Madde üzerinde, Fazilet Partisi Grubu adına, Erzurum Milletvekili Sayın Fahrettin Kukaracı söz istemiştir.

Buyurun Sayın Kukaracı. (FP sıralarından alkışlar)

FP GRUBU ADINA FAHRETTİN KUKARACI (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; çerçeve 4 üncü madde üzerinde Grubum adına söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, bu dayatma teklifin görüşülmesi esnasında hayatını kaybeden arkadaşımız Sayın Fevzi Şıhanlıoğlu'na Allah'tan rahmet, kederli ailesine, Meclisimize ve bütün milletimize başsağlığı diliyorum.

Yapılmakta olan bu İçtüzük değişikliği, öncelikle Anayasanın "egemenlik, kayıtsız şartsız milletindir" diyen 6 ncı maddesine, "yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisinindir. Bu yetki devredilemez" diyen 7 nci maddesine, "Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkileri, kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak..." hükmünü içeren 87 nci maddesine aykırı bulunmaktadır. Bu değişikliklerle, egemenliğin kullanılması ve kanun yapma yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisinden alınmakta, milletvekillerinin soru sorma, önerge verme, maddeler üzerinde görüş bildirme gibi görevleri sınırlandırılmakta, onların aslî görevi olan kanun koyma hakkı ellerinden alınmaktadır. Bu düzenlemeyle milletvekilleri bertaraf edilerek, tümüyle yürütmeye hâkim olan bürokrasi, kendi hazırladığı ve bundan böyle Mecliste görüşülmeyecek tasarılar vasıtasıyla yasamaya da hâkim olacaktır. Bu, Anayasanın lafzına da ruhuna da aykırıdır, millî iradeye de ters düşmektedir.

Gerekçelerde "Türkiye, acil çözüm bekleyen problemlerini halledebilmek için yapısal değişiklikleri acilen yapmak zorundadır. Bunların her biri ayrı bir reform konusudur. Geriliğin sebebi, her türlü yeniden yapılanmanın kanun mevzuu olmasındandır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluğa sahip bir iktidarın dahi kanun çıkarmada güçlüğü vardır. Bu durum, Meclis İçtüzüğünden kaynaklanmaktadır. Meclisin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesi için bu değişikliklere ihtiyaç vardır" denilmektedir.

Bu düşüncelerin bir kısmı doğru tespitler olarak kabul edilebilir; ancak, iktidar, millet menfaatini gözeten, halkın yararına olan, demokratik hak ve özgürlükleri genişleten, milletin rahat nefes almasını sağlayacak olan hangi tasarısını Meclisten çıkaramamıştır?! 200'ü aşkın kanun çıkarmış olduğundan bahisle, Meclis performansının yüksek olduğunu iddia eden de kendisidir. Bu Mecliste, ülke yararına olduğuna inandığımız her kanun, hiçbir zorluk görmeden çıkarılmaktadır. Anayasa değişiklikleri, Gümrük Kanunu gibi kanunlar rahatça Meclisten geçmiştir; İçtüzük bunlara engel olmamıştır; ancak, iktidar, muhalefetin sesini tamamen kısarak, dikensiz gül bahçesi istemektedir; İçtüzükten şikâyetin asıl sebebi budur.

İktidarı oluşturan partilerin mensubu arkadaşlarımız, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, kanun tasarı ve teklifleri üzerinde görüş açıklamak, konuşma yapmak, önerge vermek ve soru sormak lüzumu hissetmiyor olabilirler; bu, onların bileceği iştir; ancak, muhalefet milletvekilleri, varlık sebeplerinin gereğini yapmak ve görevlerini hakkıyla yerine getirmek

zorundadırlar. Siz, onları susturamazsınız. Perişan ettiğiniz mağdur ve mazlum Anadolu insanının ıstırabını, açlık ve sefaletini bu kürsüden haykırmasını engelleyemezsiniz. Sizin anladığınız gibi, demokrasi, çoğunluğun rejimi değil, azınlığın haklarını koruyan rejimdir. Parlamenter demokratik sistemlerde iktidar kadar muhalefet de önem arz etmektedir. İktidar, diktatörlüklerde de vardır, meşru muhalefete ise ancak parlamenter sistemlerde rastlanır.

İktidarın hata yapmasını önlemek, gücünü sınırlamak çok önemlidir; aksi halde, önlenemeyen iktidar uygulamalarının zulme varır hâle gelmesi muhtemeldir. Bu nedenle, muhalefetin, bazen engelleme yapması da bir görev hâline gelmektedir.

Bu madde "değişiklik önergeleri" başlığını taşımaktadır. Mevcut Tüzükte "kanun maddelerinin her fıkrası için dörtten fazla önerge verilemez" hükmü yer alırken; yapılacak bu değişiklikle, fıkraların değil, maddelerin tamamı için sadece beş önerge verilebileceği hükme bağlanmaktadır. Bu beş önergenin biri hükümete, biri komisyona, diğer üç önerge de milletvekillerine ayrılmıştır. Yani, on fıkradan ibaret olan bir madde için, mevcut düzenlemeye göre kırk önerge verme imkânı varken, şimdi, bu sayı, Anayasaya aykırılık önergeleri de dâhil, üç önergeyle sınırlandırılmaktadır.

Kanaatimize göre, bu düzenleme, zaman kazanmak adına, kanunların, alelacele çıkarılmasına neden olacak, yeteri derece incelenip, lafzı ve manasıyla, imla ve üslubuyla Türkiye Büyük Millet Meclisine yakışır bir nitelikte çıkması zorlaşacaktır. Metnin içindeki bir kelimenin, bir hecenin, bir virgülün ne büyük anlam değişikliklerine sebep olduğu, değerli arkadaşlarımızın malumudur. Hal böyle olunca, önergelerin sınırlandırılması uygun olmayacaktır.

İktidar, bürokratların hazırladığı tasarıların komisyonlardan ve Meclis Genel Kurulundan çabucak geçirilmesini arzu ediyor olabilir; ancak, muhalefetin katkısı, o düzenlemenin toplumun tümü tarafından benimsenmesine yarayacaktır. Bu katkıyı sınırlandırmak, iktidara belki biraz zaman kazandırabilir; ancak, olgun bir demokrasinin oluşmasını da engellemiş olur.

Muhalefetin engellemelerini bahane ederek, söz hakkını bütünüyle ortadan kaldırmak, milleti susturmaktır ve bu anlayış yanlıştır. Muhalefet ne istiyor, niçin engelliyor, bu engellemeyi kaldırmanın yolu nedir diye iktidarın düşünmesi lazımdır. Bu tür çalışmalar, iktidar ve muhalefetin uzlaşabilmesini sağlayan önemli hallerdir. Uzlaşma yaparak, kaybedildiği söylenen zaman asgariye indirilmiş olacak, bu uzlaşma, tüm topluma da müspet etki yapacaktır. Ayrıca, iktidarın, çoğunluğuna güvenerek yapacağı yanlışların da önüne geçilmiş olacaktır.

Muhalefet, 40 maddelik bir kanun tasarısının ancak 2 veya 3 maddesinde çok soru sormakta, önerge vermekte ve konuşma yapmaktadır; diğer maddeler hiçbir engelle karşılaşmamaktadır. Bu kadarına da tahammül edemeyen iktidar,

hazımsız bir iktidardır. Kaldı ki, bazı hallerde, Meclise düşen, buradan kanun çıkarmak değil, tepeden inmeci mantıkla hazırlanan tasarıların yasalaşmasını engellemektir; milletin de bizden beklediği budur. Siz, hem demokratik sistemden söz edeceksiniz hem de muhalefetin görevini yapmasını engelleyecek birtakım düzenlemeler getireceksiniz... Bu, her şeyden önce, sistemin ruhuna aykırıdır.

Ülke ve millet yararına olacak kanun teklif ve tasarıları söz konusu olduğunda, muhalefet partilerinin de sorumluluk bilinciyle hareket edeceklerine, ettiklerine hiç şüphe yoktur. İktidardan daha çok, muhalefet milletin sesine kulak vermektedir. Hal böyle olunca, ülkenin gündemini işgal eden, memurun, işçinin, esnafın, köylünün, dul ve yetimlerin ve bütün milletimizin dört gözle beklediği kanun tasarılarını, muhalefet de olsa, hiçbir partinin engelleme gibi bir düşüncesi olamaz; yeter ki, iktidar, yüzünü, rantiye ve güç odaklarından mağdur millete çevirsin.

Muhterem milletvekilleri, bir önceki gerekçede "teknik çalışmaların ağırlığı, Batı demokrasilerinde olduğu gibi, komisyonlara devredildiğinde, parlamenter sistemdeki tıkanıklık aşılacaktır" denilmektedir. Bu ifadelere katılmamak mümkün değildir; çünkü, Genel Kurulda yapılacak değişiklikler en aza indirilecektir. Düşünce böyle de, acaba uygulama böyle mi? Henüz, hafızalarımızda tazeliğini muhafaza eden bir olay, iktidarın ihtisasa ehemmiyet vermediğini, Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşülmesi gereken bir teklifin, hiç ilgisi bulunmayan bir komisyon olan Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesinde ısrar etmesi ve sonuca varabilmek için her türlü tüzük ve kural ihlaline tevessül etmesinin, kanun tasarı ve tekliflerinin ihtisas komisyonlarında olgunlaştırılması fikrine ne kadar tezat teşkil ettiği hususu dikkatlerden kaçmamaktadır. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Efendim, toparlarsanız minnettar kalırım.

FAHRETTİN KUKARACI (Devamla) - Toparlıyorum efendim.

Milletvekillerinin tabiî olan engellemelerini iyi niyetle bağdaştırmayanlar, bu vahim davranışı hakkın suiistimali olarak görmeyecekler mi?! Kullanılan yetkinin demokratik hukuk kurallarına aykırı olduğunu kabul etmeyecekler mi? Şimdi, bu tür bir davranış içerisinde olan bir iktidarın "kanunları çabuk çıkaralım" düşüncesine itibar etmek, güvenmek mümkün müdür?

Netice itibariyle, Meclisimiz, bu değişikliklerle, bundan böyle noterlik görevi yapacak, kanun yapma konusunda fazla bir etkinliği kalmayacaktır. İktidar gruplarından bu teklifi geri çekmelerini rica ediyorum. Aksi halde, bütün bu sınırlamalarla muhalefetten kurtulamazsınız, muhalefetten kurtulsanız milletin sillesinden kurtulamazsınız.

Bu düşüncelerle, Yüce Heyetinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

İkinci söz, Doğru Yol Partisi Grubu adına, Antalya Milletvekili Sayın Salih Çelen'de.

Buyurun Sayın Çelen. (DYP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakikadır efendim.

DYP GRUBU ADINA SALİH ÇELEN (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan İçtüzük Değişiklik Teklifinin 4 üncü maddesi üzerinde Doğru Yol Partisi Grubu adına söz aldım; şahsım ve Doğru Yol Partisi Grubu adına Yüce Heyeti saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, antidemokratik hükümler taşıyan bu İçtüzük Değişiklik Teklifinin görüşmeleri sırasında, demokrasiye kahramanca sahip çıkarken şehit olan Değerli Şanlıurfa Milletvekilimiz Mehmet Fevzi Şıhanlıoğlu'na Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır diliyorum.

Değerli milletvekilleri, getirilmekte olan bu düzenlemeyle, Genel Kurulda görüşülen bir kanun tasarısı veya teklifiyle ilgili değişiklik önergesi vermede fıkra ölçütü kaldırılıyor, bunun yerine, madde ölçütü getiriliyor. Eski düzenlemede kabul edilen, her fıkra hakkında dört ayrı değişiklik önergesi verme hükmü kaldırılarak, bunun yerine, maddenin tamamı üzerinde, Anayasaya aykırılık önergesi de dâhil olmak üzere, toplam üç önerge verme imkânı getiriliyor.

Değerli milletvekilleri, önceki düzenlemeye göre, madde içerisindeki fıkra sayısı arttıkça, maddeyle ilgili olarak önerge verme imkânı da artmakta ve her fıkra için dört önerge verilmekteydi. Genellikle maddeler bir fıkradan fazla olduğu için, milletvekillerine daha fazla değişiklik önergesi verme imkânı tanınıyordu.

Değerli milletvekilleri, önerge verilmesi demek, milletvekilinin katkıda bulunmak için çalışma yapması demektir. Ne kadar çok farklı önerge gelirse, o tasarı veya teklif üzerinde o kadar çok çalışılmış, o kadar çok farklı, o kadar çok değişik konular üzerinde tartışma yapılabilmiş demektir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini düzenleyen İçtüzüğümüzle ilgili şimdi getirilen bu düzenlemeyle, âdeta yangından mal kaçırırcasına, milletimizin tamamını ilgilendiren, vatandaşlarımızı doğrudan etkileyen yasalar, jet hızıyla çıkarılmak isteniliyor. Bu konuda, siyasî ve siyasetçi olarak değil, hukukçu olarak, yasa tekniğiyle ilgili bazı sakıncaları ortaya koymak istiyorum.

Bilindiği gibi, komisyonlar, iktidar partilerine mensup milletvekillerinin çoğunluğu esasına göre kurulmuştur. Bu nedenle, özellikle hükümet tarafından getirilen kanun tasarıları -ki, bunlar Başbakanlık bürokratları tarafından

hazırlandığı için, Meclisin bu konuda deneyim kazanmış, Meclisin çalışma usullerini çok iyi bilen uzmanların görüşü hiç alınmadığı için- birçok teknik hata içermesine rağmen, sırf hükümetten geldiği için, jet hızıyla Genel Kurula indirilmektedir. Nitekim, Af Kanununda görüldüğü gibi, ucube gibi bir kanun, hem komisyondan ve hem de Genel Kuruldan geçmiş; fakat, uygulamada, olmayacak kadar aksaklıklar gündeme gelmiştir. Kanunu İstanbul mahkemeleri ayrı, Ankara mahkemeleri ayrı, diğer şehirlerin mahkemeleri ise ayrı uygulamıştır. Hal böyle olunca, Türkiye'nin her tarafından bizlere telefonla ulaşan veya bizzat görüştüğümüz uygulayıcılar "Türkiye Büyük Millet Meclisi, bundan önce, bu kadar kötü hükümler taşıyan, bu kadar kötü ifadeler taşıyan bir başka kanun daha çıkarmamıştır" diye dert yanmışlardır.

Yine, geçen dönemde, aceleyle getirilip "reform" diye bir Vergi Kanunu çıkarılmış ve piyasalar allak bullak olmuş, piyasadan on milyarlarca doların yurt dışına çıkması üzerine de, geri adım atılarak kanunun uygulanması ertelenmiştir.

Yine, aceleyle çıkarıldığından, komisyonlarda yeterince tartışılmadığından olacak, sakat doğum olan, bu nedenle de 3-4 kez değiştirilmek zorunda kalınan ve en sonunda da 10 bankaya el konulmasıyla sonuçlanan, vatandaşın cebinden de katrilyonların çıkmasıyla, onbinlerce offshore mağduru meydana getirmekle sonuçlanan Bankalar Kanunu da aynı şekilde teknik hatalar taşıyan kanundur. Anılan kanunlar şayet komisyonlarda gereği gibi tartışılsa ve jet hızıyla Genel Kurula indirilmeseydi ya da bu kanunların Genel Kurul görüşmeleri sırasında her fıkra hakkında verdiğimiz önergeler değerlendirilebilseydi, bu kadar vahim hatalar yapılmaz, yanlışların önüne geçilebilirdi. Şimdi ise, önerge verilmek suretiyle dahi hataların önlenmesi ihtimali büyük ölçüde ortadan kaldırılmaktadır.

Değerli milletvekilleri, eski düzenlemeye göre, Genel Kurulda önergeler vererek kanunlara müdahale edebiliyorduk ve yanlıştan dönülmesine imkân sağlayabiliyorduk. Şimdi, bu hak, önerge verme hakkı, İçtüzük değişikliğiyle çok sınırlandırılmaktadır. Somut bir örnekle açıklamak istiyorum. Şu an değişiklik yapmayı düşündüğümüz, üzerinde çalıştığımız İçtüzüğümüzün 87 nci maddesi toplam 10 fıkradan müteşekkildir. Eski düzenlemeye göre, 10 fıkranın her biri için ayrı ayrı, yani, 10 çarpı 4, toplam 40 değişiklik önergesi verilebiliyordu. Şimdi getirilmek istenen düzenlemeyle ise, 10 fıkralık maddenin tamamı hakkında, Anayasaya aykırılık önergesi de dâhil olmak üzere sadece 3 önerge verilebilecektir. Bu şekilde, kanunları jet hızıyla değil ışık hızıyla çıkarırız; ama, bunun sonuçlarına, maalesef, vatandaşlarımız katlanır, faturası, maalesef, vatandaşımıza ödetilmiş olur.

Bu nedenle, Parlamentonun hızlı işlemesi gereklidir; ancak, sorun, milletvekillerinin hareket alanlarının böylesine daraltılmasıyla veya muhalefetin tamamen by-pass edilmesiyle değil, bilakis, komisyonlarda ve Genel Kurulda daha detaylı, daha ayrıntılı, verimli çalışmalarıyla giderilebilir. Aksi halde ne olur değerli milletvekilleri; aksi halde, siz burada bizim sesimizi kısarsınız, parmak

hesabıyla yasaları çıkarırsınız; ama, bu sefer, çıkarmış olduğunuz kanunlar ya Anayasa Mahkemesinden geri döner ya da Cumhurbaşkanından geri gelir. Bu, zaman kazanma olmaz değerli milletvekilleri; öyle değil mi?

Bir Af Kanunu getirdiniz; hepsi hepsi iki maddelik bir Af Kanunu; iki yıl uğraştınız, iki yılın sonunda çıkardınız; ama, iki ayrı cumhurbaşkanından da iki kere döndükten sonra; şimdi, Anayasa Mahkemesinde bekliyor; büyük ihtimalle, Anayasa Mahkemesinden de geri dönecek.

Af Kanunundan sonra ne oldu; Selim Edes dışarıda, Eşber Yağmurdereli dışarıda; Sayın Genelkurmay Başkanımızın dediği gibi, 1 600 PKK'lı dışarıda; diğerleri de, büyük ihtimalle, Anayasa Mahkemesi kararından sonra çıkacak diye bekleniyor.

Vergi ve Bankalar Kanunları, Sayın Cumhurbaşkanından veya Anayasa Mahkemesinden geri dönmemesine rağmen, yine hükümet, kendi çıkardığı bu kanunları, çok kısa bir süre sonra, değiştirmek, yeniden bizlerin önüne getirmek zorunda kaldı. Neden; çünkü, acele işe şeytan karışmış ve çok büyük sakıncaları görülmüştür. Bütün bunların sonucunda, Vergi Kanununda yeniden değişiklik yapılarak ve faturası da esnafımıza çıkarılarak, vergi üzerine vergi salınarak, geçici vergilerle, kalıcı vergilerle, adım atana vergi salınarak, bunun faturası da milletimize çıkarılmış ve milletimiz bunaltılmıştır.

Değerli arkadaşlar, her gün gördüğümüz, şahit olduğumuz yolsuzlukların önüne nasıl geçeriz, biliyor musunuz; böyle, susturularak, konuşulmasının önüne geçilerek değil, aksine, daha fazla konuşulmasını, daha fazla tartışılmasını sağlayarak, şeffaflaştırarak, her konuyu halkın önüne getirerek, halkın önünde tartışarak, çok değişik muhtevada önergeler vererek yolsuzlukların önüne geçilebilir. Böyle, çabuk geçirelim diye, gizlice kanunlar çıkarılarak yolsuzlukların önüne geçilmesi mümkün değildir.

Gelelim bu maddeyle yapılan diğer değişikliklere:

Değişiklik önergeleri, en az 5 milletvekilinin imzasıyla işleme konulacak ve en fazla 5 imza mümzî okunacaktır.

Değerli arkadaşlar, bu Meclis, 5 değil 10 milletvekilinin, 20 milletvekilinin veya 100 milletvekilinin ismi okunsa ne kaybeder?!

Sayın Karakoyunlu'nun da ifade ettiği gibi, Türk Dili, kabul edilmiş kriterlere göre, 1 saniyede 2 kelime telaffuzuna müsaittir. Değişiklik önergesi veren 20 milletvekili olsa ve bunların tamamının adı, soyadı, seçim çevresi okunsa, toplam 60 kelime eder; 60 kelimenin alacağı zaman, saniyede 2 kelime olmak üzere, toplam 30 saniye olur ki, bu da yarım dakika yapar. Şimdi, koskoca Meclis İçtüzüğünü değiştiriyoruz diye, 65 milyonun önünde, sadece yarım dakikayla mı uğraşıyoruz?.. Sayın Gökdemir'in dediği gibi, bunun gündeme getirilmesi dahi son derece yanlıştır.

Arkadaşlar, bir milletvekili önerge verirse, isminin okunmasından daha doğal ne olabilir? Sayın milletvekilim yan gelip yatacağına, kimse, kendisine "önerge ver" dememesine rağmen, o sayın milletvekilim, şu havada, kar, buz, yağmur, çamur demeden çalışmış ve önerge hazırlamış ise, bu kişinin adının Genel Kurulda okunması zül olmamalıdır. Bunun engellenmesinin de, hiç kimseye, hiçbir faydası yoktur.

Bu maddeyle hedeflenen, yasaların daha hızlı çıkması değil, sadece ve sadece, muhalefetin sesinin kesilmesidir. Bunun da, ne iktidara ne muhalefete ne aziz milletimize bir yararı olur. Unutmayın ki, iktidar sıraları ile muhalefet sıraları zamanla değişebilir. Bu düzenlemeyle, bugün bizim sesimiz kesiliyorsa, ileride, belki sizin sesiniz kesilecektir. Her zaman belirttiğimiz gibi, hukuk, herkese, her zaman, her şartta gereklidir. Özgür iradeyle hareket etmesi gereken biz milletvekillerinin sesini, yine biz milletvekilleri, parmak hesabıyla kesmeyelim. Bırakalım, milletvekilleri özgür iradeleriyle önergelerini versinler, önergeler tartışılıp oylansın; aksi halde, kendi sesimizi kendimiz keseriz, milletimizin sesi de kesilmiş olur.

Değerli milletvekilleri, bu kürsüden, ancak milletin sesi gelir; vekili olduğumuz vatandaşların "söyle" dedikleri söylenir. Her türlü yolsuzluğun önüne geçilmesinin en sağlıklı yolu şeffaflaşmadır, bu kürsünün konuşmaya açılmasıdır.

Acaba, neden muhalefetin sesi kesilmek istenmektedir? Son dört yıldan bu tarafa her yeni dönemde daha da batırılan çiftçinin, köylünün sıkıntıları dile getirilmesin diye mi sesimiz kesiliyor?.. Toprağı işleyen ve fakat son dört yıldan bu tarafa hep toprağın altına itilen çiftçinin sorunları dillendirilmesin diye mi sesimiz kesiliyor?..

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çelen, toparlar mısınız lütfen.

SALİH ÇELEN (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Ya da, uyguladığınız, hükümetin uyguladığı ekonomik program nedeniyle siftah yapmadan dükkân kapatan ve her gün çıkardığınız ek vergilerle, geçici vergilerle, kalıcı vergilerle, kepenk-lerini dahi kapatan, işi bırakıp yazarkasasını vergi dairesine teslim eden esnafın sorunları dile getirilmesin diye mi sesimizi kesiyorsunuz?

Ya da, açlık sınırının altında bıraktığınız işçi, memur, emekli, dul ve yetim gibi bordro mahkûmlarının sorunları dile getirilmesin diye mi sesimizi kesiyorsunuz?

Ya da, DSP, MHP ve ANAP'ın müştereken çıkardıkları Af Kanunuyla, banka hortumlayanları, vatandaşın cebinden elini çekmeyenleri, Selim Edes'leri affedeceğiniz zaman, af mağdurlarının hakkını dile getirdiğimiz için mi sesimizi kesiyorsunuz?..

Şimdi sorarım size: Hırsızı, katili, dolandırıcıyı, hortumcuyu affettiniz; sizin, dört yıldır uyguladığınız ekonomi politikaları nedeniyle, hiç değilse vergi cezalarına ve faizlerine niye af getirmediniz?.. Getirilen bu son değişiklik vergi affı değil ödeme kolaylığıdır. Bu da, tahsil edemediğiniz vergilerin tahsil edilmesi imkânı için getirilmiş düzenlemedir.

Son olarak şunu söylüyorum: "Kendi tutsaklarını pişirip yiyen, ilkel kabile olan İkorou Kabilesi gibi olmazdınız" diyor Montesquieu "Kanunların Ruhu Üzerine" adlı kitabında...

BAŞKAN - Sayın Çelen, toparlar mısınız efendim! Lütfen!..

SALİH ÇELEN (Devamla) - Burada, bugün, biz tutsak konumdaysak, yarın da siz bu durumda olabilirsiniz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, gerginliğe mahal olmasın diye, bazen, müsamaha etmekte fayda var...

Teşekkür ederim Sayın Çelen.

Şimdi, söz sırası, Erzurum Milletvekili Sayın Lütfü Esengün'de.

Buyurun Sayın Esengün. (FP sıralarından alkışlar)

LÜTFÜ ESENGÜN (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Getirilen bu maddeyle önerge sayısı alabildiğine sınırlandırılıyor. Bir madde kaç fıkradan ibaret olursa olsun, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, verilecek önerge sayısı üçü geçmeyecek. On fıkralık bir maddede üç önergeyle hangi değişiklik temin edilecek, oturup düşünmemiz lazım.

Bir başka yapılan değişiklik de şudur: Değişiklik önergeleri, tümü üzerindeki görüşmeler bitinceye kadar verilecek.

Bakın, bir örneğini biraz evvel yaşadık. Tümü üzerindeki görüşmeler günler önce yapılmış olmasına rağmen, bugün biraz önce verilen bir önergeyle, 3 üncü maddede, üzerinde uzlaşıldığı ifade edilen bir değişiklik yapıldı. Biz, kendi imkânımızı, icabında, belki en fazla iktidar partilerinin işine yarayabilecek bir imkânı, şimdi, bu maddeyle elimizden alıyoruz. Bu değişiklik gerçekleşirse, istense dahi, üzerinde uzlaşma olsa dahi, zamanında verilmediği için, bir önergenin işleme alınması mümkün olmayacak. Fevkalade hatalı ve özellikle koalisyon hükümetlerinde, koalisyon içi dengeleri ifade eden, Meclise taşıyan veya öyle bir kolaylık sağlayan bir hükmü bugün değiştiriyoruz.

Değerli arkadaşlar, bu İçtüzük üzerinde konuşmak, gerçekten, artık zor geliyor. Bu değişikliğin kimseye hayrı olmayacak; ne millete ne partilere, özellikle de bu konuda ısrar eden, inat eden iktidar partilerine. Öyle bir İçtüzük

görüştük ki, öyle müessif hadiseler oldu ki -o kardeşimize rahmetler diliyorum, geride kalanlarına başsağlığı diliyorum- o olaylardan sonra bunun üzerinde ısrar etmek veya bu değişikliği yasalaştırmak, zannediyorum, kimseye hayır sağlamayacak. Onun için, vakit geçmeden, ben, yine de, bu değişiklik önerisinin geri alınması yönündeki düşüncemi bir defa daha ifade etmek istiyorum.

Bu değişikliğin -defalarca ifade ettim- tek bir sebebi var, muhalefetin sesini kısmak. Bakın, şu gördüğünüz rapor, 1992 yılında Anayasa Komisyonundan çıkan 190 maddelik yepyeni bir İçtüzüğün Anayasa Komisyonu raporudur; belki güzel, belki değil; ama, o zaman, önemli bir çalışmanın ürünü olan bir İçtüzük değişikliği teklifi ve Anayasa Komisyonu raporu. Orada, özellikle, o günkü DSP'nin Mecliste 3 kişiyle temsil edildiği günlerde, Demokratik Sol Partinin isteği doğrultusunda yapılan bir düzenleme, bir madde var ve o maddede deniyor ki: "Türkiye genelinde milletvekili seçimlerine katılmaya hak kazanmış ve Mecliste en az 10 milletvekiliyle temsil edilen siyasî partiler ile son genel seçimlere kendi adına katılan ve milletvekili çıkaran partilere, istemleri hâlinde söz verilir." Bu, bütün görüşmelerde. "Bu şekilde yapılan konuşmalar, milletvekillerine verilen sürenin yüzde 50 fazlasıyla sınırlıdır." Bu, o zaman, Sayın Ecevit'in, Sayın Özkan'ın ve Sayın Kesebir'in, 3 kişiyle DSP'yi temsil ettikleri Mecliste, sırf onlar için yapılmış bir düzenlemeydi. Bu İçtüzük değişikliği o zaman komisyona geri çekildi. Komisyon başkanı -o zaman Meclis çok daha demokratikmiş- bütün partilere içtüzük değişiklikleriyle ilgili görüşlerini soran bir yazı yazdı. O yazı da burada var, okumuyorum. Demokratik Sol Partinin, Sayın Hüsamettin Özkan'ın imzasıyla verdiği cevap şöyle: "Partimiz söz konusu teklifin geri çekilen metninin ve özellikle 61 inci maddenin son fıkrasının -yani biraz evvel okuduğum son fıkranın- aynen muhafazası görüşündedir. Başkaca bir dileğimiz yoktur."

Değerli arkadaşlar, o gün, grubu olmayan, ancak Mecliste temsil edilen partilere, milletvekillerine verilen söz kadar söz verilsin diye talepte bulunulmuş; bu makul karşılanmış, hatta milletvekillerine verilen sözün yarısı kadar da fazla söz hakkı tanınmış. O günleri hatırlıyoruz, Sayın Ecevit, iki arkadaşıyla beraber en arka sıralarda otururdu, birçok konuda da, gelir bizden söz hakkımızı rica ederdi, biz de seve seve verirdik; çünkü o zaman muhalefetin önemli bir sözcüsü konumundaydı; ama, günler geçti, aradan yıllar geçti, şimdi Sayın Ecevit'ten, sayın DSP'lilerden aynı inceliği, aynı demokratik düşünceyi göremiyoruz.

Bu dünya böyle kalmaz. Bir gün kendi kazdığınız kuyuya kendiniz düşersiniz veya "kendim ettim kendim buldum" diye bir söz vardır...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Esengün.

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - Bu iktidar sıraları kimseye mülk olmaz. Bugün iktidarda olan, yarın muhalefette olur. Önemli olan, bu Mecliste, ilanihaye iktidar ve muhalefet dengesini temin etmektir. Her iktidara gelen, sayısal çoğunluğu ele geçiren, kendi istediği gibi hareket etsin, Meclisi istediği gibi yönlendirsin, yönetsin, muhalefetin sesini kıssın... Bundan demokrasiye zarar gelir, bundan millî iradeye zarar gelir; sonuçta da işte günlerden beri yapılan çalışmalarla görüyoruz ki, bundan en fazla Millet Meclisi olarak, tüzelkişilik olarak, millî iradenin tecelli ettiği Meclis olarak biz zarar gördük.

BAŞKAN - Sayın Esengün, toparlar mısınız lütfen?

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - Bitiriyorum efendim.

Birazdan, bir başka maddede de, Sayın Milliyetçi Hareket Partili kardeşlerime sesleneceğim, aynı şekilde, rahmetli Türkeş'in verdiği fevkalade güzel, bugün bizim sözlerimizi dile getiren, ifade eden metnini de yine bilgilerinize sunacağım.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Esengün.

Efendim, şimdi söz sırası Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu'nda; buyurun efendim...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Efendim, Sayın Bülent Arınç konuşacak... Söz talebi var efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Arınç. (FP sıralarından alkışlar)

BÜLENT ARINÇ (Manisa) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum. İçtüzük değişikliğinin 4 üncü maddesi üzerinde şahsım adına söz aldım.

Değerli arkadaşlarım, içtüzük görüşmelerine devam ediyoruz. Tümü üzerindeki görüşmeler sırasında da şunu ifade etmiştim: İfratla tefrit arasında bir teklif bu; yani, en azı veya en çoğunu tartışıyoruz. Halbuki, makul olanı bulmak, doğru olanı bulmak zorundayız. Keşke, zaman zaman bir araya gelsek, doğruda ve makulde birleşebilsek, böyle acı olayları yaşamaya hiç gerek kalmasa.

Biraz evvel bir önergeyle 3 üncü maddenin ne şekilde değiştirildiğini gördük; sanıyorum, bu madde üzerinde de bir önerge gelecek ve teklif kısmen değiştirilmiş olacak. Böyle hadiselerin arkasından içimiz buruk olarak bunları yaşamak doğru değil. Doğru olan, bugün için kendilerince çok elzem gördükleri bir değişikliği sonuna kadar savunmak, muhalefete kulak tıkamak, gerçekleri görmemek... Doğru olan, bu değil. Bu içtüzük değişikliğini biz Meclis çalışmalarının düzenlenmesi açısından çok önemli görüyoruz; bugün için değil, geleceğimiz için bu düzenlemeyi yapıyoruz.

Dolayısıyla, doğruyu, makulü ve uzlaşmayı her meselede olduğu gibi, bugünden itibaren esas kabul etmeliyiz diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu madde kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesinde ne kadar önerge verilebilecek, ne zaman verilebilecek ve önergedeki imza sayısı ne kadar olacak; bunu düzenliyor. Bu sayı, bu düzenlemeyle, sadece, her madde için, üç önergeyle sınırlanmıştır.

İktidar grubunun yasa düzenlemelerine baktığımız zaman -bu, tasarı veya teklif olsun- özellikle tasarılarda, bir maddenin, hatta, onlarca fıkrası bulunabilmekte, bunlar da kendi içerisinde pek çok bendi taşımaktadır. En son çıkardığımız bir kanunda da, hatırladığım kadarıyla, bir maddenin 11 tane fıkrası vardı; onlar da bent olarak düzenlenmişti, üzerindeki önerge sayısı da bu şekilde tahdit edilmişti.

Şimdi, bu kadar fıkrayı taşıyan maddeleri, tek bir madde olarak kabul edip, üzerinde, sadece milletvekillerine, üç tane önerge verme hakkını tanımak, hayatın olağan akışına da aykırı, Mecliste kanun yaparken, güttüğümüz teknik uygulamaya da aykırı.

Biraz evvel Sayın Esengün ifade ettiler; eğer, bunu önceden kabul etmiş olsak da bugün bir başka kanunu görüşüyor olsaydık, biraz evvel verdiğimiz önergeleri verme imkânımız olmayacaktı ve sadece, böyle bir düzenlemeyi yapmış olmaktan dolayı üzülecektik ve sıkılacaktık.

Şimdi, 4 üncü maddede gelen önerge de, zorlanarak, pek çok önerge içerisinden birisini çekip, onu koymak suretiyle önümüze geliyor. Niçin kendimizi bu kadar zorluyoruz ve niçin makulden bu kadar uzaklaşıyoruz, anlamak mümkün değil?!

Değerli arkadaşlarım, ayrı maddeler hâlinde olması gerekli düzenlemeler, bir maddenin muhtelif fıkraları olarak getiriliyor. Bu, geçmişten başladı, bugünden sonra daha da çok olacak. Arkadaşlarımdan duyduğuma göre, Elektrik Piyasası Kanununda, Şeker Kanununda ve bundan sonraki düzenlemelerde, bir maddenin, hatta, 50'ye yakın fıkrası olduğundan bahsediliyor. Bunu, sadece bir madde olarak kabul edip de, bunun fıkraları üzerinde önerge vermemek, ileride karşılaşacağımız çok büyük bir sıkıntıyı şimdiden haber vermek gereğini duymuş bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, eğer, önerge sayısını sınırlarsak bu düzenlemeyle, peki, düzenlenmesi gerekli olan veya değiştirilmesi gerekli olan bir durum, bir gerçek ortaya çıkabilir, buna iktidar da gerek görebilir; ama, önergeler sınırlanmışsa yapılacak şey nedir; sadece, 89 uncu maddedeki tekriri müzakere usulüne sık sık başvurulmasıdır ki, böyle bir düzenleme, hiçbir zaman hoş olmayan, şık olmayan bir başvuru yolu olacaktır.

Değerli arkadaşlarım, önergelerin imzalarının kısıtlanması, belki, makul olarak anlaşılabilir; çünkü, engelleme yoluyla, pek çok imzanın tek tek okunması, Genel Kuruldaki müzakereler sırasında dikkati çekiyor; ama, fıkraların, önerge verilememek suretiyle kapsam dışına atılması, biraz evvel de ifade ettiğim ve uygulamada hepinizin gördüğü gibi, çok büyük mahzurlar doğuracaktır, bu mahzurların giderilmesi gerekir. Böyle bir teklifin kabul edilmemesi düşüncesindeyiz.

Bir diğeri de, bu önergelerin, ancak, o kanun tasarı ve teklifinin tümünün görüşülmesine kadar verilebileceği şeklindeydi. Ümit ediyorum ki, biraz sonra gelecek bir önerge, bunu, maddeler görüşülürken de verilebilecek noktaya getirecektir. Bu önergenin mutlaka kabul edilmesi gerektiğini düşünüyorum. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT ARINÇ (Devamla) - Sayın Başkan, bitiriyorum.

BAŞKAN - Sayın Arınç, buyurun.

BÜLENT ARINÇ (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, önemli olan veya üzerinde çok tartışılan 3 üncü maddeydi; ama, bu madde de onun kadar önemli, bundan sonra gelecek olan 91 inci maddedeki düzenleme de önemli. Mademki, bugün, şu veya bu şekilde meydana çıkmış olan belki bir uzlaşma havasını, bu İçtüzüğü mükemmel hâle getirmekte de kullanabiliriz. Lüzumsuz ısrarlardan ve peşin fikirlerden sıyrılmalı, makul olanı kim söylüyorsa, onunla birlikte masaya oturup anlaşmanın ve uzlaşmanın yolunu bulmalıyız. İçtüzük hepimize lazımdır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin yüzakı olabilecek, müzakerelerde hepimizi memnun ve tatmin edebilecek bir düzenleme yapmaya hepimiz muvaffak olabiliriz, buna gücümüz yetiyor. Takdirlerinize sunuyorum.

Saygılar sunuyorum. (FP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Arınç.

Sayın milletvekilleri, 4 üncü madde üzerinde 18 tane önerge verilmiştir. Bunlardan 2 tanesi anayasaya aykırılık, 1 tanesi maddenin metinden çıkarılmasına dairdir. Madde 3 fıkra olduğundan, 13 önergeyi işleme alacağım.

Şimdi, önergeleri geliş sırasına göre okutup, aykırılık derecesine göre işleme alacağımı arz ederim efendim.

Buyurun.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük Teklifinin çerçeve 4 üncü maddesiyle değiştirilmek istenen 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından maddelerin her fıkrası için ikiden fazla önerge verilemez."

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki "üç" ibaresinin "on" olarak değiştirilmesini saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen "üç" ibaresinin "altı" olarak değiştirilmesini arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesiyle değiştirilmek istenen 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim. Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize

"Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla iki önerge verilebilir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı İçtüzük değişiklik teklifinin 4 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Aydın Tümen Ankara, İsmail Köse Erzurum, Zeki Çakan Bartın, Ahmet Kabil Rize, Mehmet Ay Gaziantep

MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir."

"Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 4 üncü maddesi ile değiştirilmek istenen 87 nci maddesinin ikinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Mücahit Himoğlu Erzurum, Ahmet Kabil Rize

"Değişiklik önergeleri tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtımından, tümü üzerindeki görüşmelerin başlamasına kadar Başkanlığa verilebilir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin çerçeve 4 üncü maddesiyle değiştirilen 5.3.1973 tarih ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 inci maddesinin ikinci fıkrasının ilk cümlesi "değişiklik önergeleri bir tasarı veya teklife ait sıra sayısının dağıtılmasından, o tasarı veya teklifin ilgili maddesinin görüşmelerinin bitimine kadar verilebilir" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Fethullah Erbaş Van, Osman Yumakoğulları İstanbul, Hüseyin Kansu İstanbul, Fahrettin Kukaracı Erzurum, Yakup Budak Adana, Yaşar Canbay Malatya, Musa Uzunkaya Samsun, Latif Öztek Elazığ, Ali Sezal Kahramanmaraş, Yahya Akman Şanlıurfa, Mustafa Geçer Hatay, Nezir Aydın Sakarya, Aslan Polat Erzurum, Mahmut Göksu Adıyaman, Musa Demirci Sivas, Alaattin Sever Aydın Batman, Eyüp Fatsa Ordu, Bülent Arınç Manisa

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair teklifin çerçeve 4 üncü maddesiyle değiştirilen 5.3.1973 tarih ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 inci maddesinin ikinci fıkrasının madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Osman Yumakoğulları İstanbul, Musa Uzunkaya Samsun, Yahya Akman Şanlıurfa, Aslan Polat Erzurum, Alaattin Sever Aydın Batman, Nazlı Ilıcak İstanbul, Fethullah Erbaş Van, Hüseyin Kansu İstanbul, Fahrettin Kukaracı Erzurum, Mustafa Geçer Hatay, Musa Demirci Sivas, Eyüp Fatsa Ordu, Yaşar Canbay Malatya, Yakup Budak Adana, Ali Sezal Kahramanmaraş, Nezir Aydın Sakarya, Latif Öztek Elazığ, Bülent Arınç Manisa

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin çerçeve 4 üncü maddesiyle değiştirilmek istenen 87 nci maddesinin sekizinci fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Beşten fazla imzalı önergelerde önerge sahibi ve ilk üç imza sahibinin ismi okunur. Önerge tutanağa eklenir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin çerçeve 4 üncü maddesiyle değiştirilen 5.3.1973 tarih ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin sekizinci fıkrasına eklenen "beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir." cümlesinin tüzük teklifi metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Fethullah Erbaş Van, Yaşar Canbay Malatya, Alaattin Sever Aydın Batman, Osman Yumakoğulları İstanbul, Musa Uzunkaya Samsun, Yahya Akman Şanlıurfa, Aslan Polat Erzurum, Latif Öztek Elazığ, Eyüp Fatsa Ordu, Yakup Budak Adana, Hüseyin Kansu İstanbul, Fahrettin Kukaracı Erzurum, Mustafa Geçer Hatay, Musa Demirci Sivas, Ali Sezal Kahramanmaraş, Bülent Arınç Manisa,

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sal Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi 4 üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesi Anayasaya aykırı olduğundan, teklif metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Sayın Genç'in okunmuş bulunan bu önergesi ile Sayın Fethullah Erbaş ve arkadaşlarının şimdi okunacak olan önergesi Anayasaya aykırılıkla ilgilidir. Bu önergeleri birlikte işleme alacağım.

Arz ederim efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesi Anayasaya aykırıdır.

Gereğini arz ederiz.

Fethullah Erbaş Van, Fahrettin Kukaracı Erzurum, Bülent Arınç Manisa, Yakup Budak Adana, Rıza Ulucak Ankara

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkanvekilim, katılıyor musunuz?

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Erbaş, Sayın Genç sizden önce verdiği için, söz sırası onun efendim.

Buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Maddenin metinden çıkarılmasıyla ilgili önergemi işleme koyuyorsanız, ben sıramı Sayın Erbaş'a devrediyorum.

BAŞKAN - Varmış Sayın Genç.

O zaman,sıranızı Fethullah Beye veriyorsanız, bizim için makbul.

Fethullah Bey niyetli değil.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Neyse, ben konuşayım...

BAŞKAN - Buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyetlerine en yoğun şekilde, en isabetli şekilde katılmasını sağlayan İçtüzüktür. Bu İçtüzükle Türkiye Büyük Millet Meclisinde görev yapan milletvekillerinin faaliyetlerinin daraltılması, hatta yok edilmesi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yok edilmesi anlamına gelir. Bu, Anayasanın 7 nci maddesindeki "yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir" hükmünün ortadan kaldırılmasını amaçlayan bir İçtüzük değişikliğidir.

3 üncü maddede, bir iktidar partisi güya uzlaşmış, bir madde getirmiş; hiçbir şeye yaramıyor. Bakın, bir bütçe kanunu gelecek buraya, 550 milletvekili 10 dakika içinde soru soracak, o da tümü üzerinde soracak. Böyle şey olur mu sayın milletvekilleri?! Her milletvekilinin kendi seçim bölgesiyle ilgili problemleri var. Bir Anayasa değişikliği gelecek, müzakeresiz geçecek. Bu önergeyi getirenler, hani biraz önce dedim ya, bu Meclise karşı yapılan sivil bir darbedir, bu sivil darbeyi yapanlar, bu Meclisin çalışma usullerini hiç mi bilmiyorlar; Anayasanın burada müzakeresinin ayrı bir usulü var, bütçenin burada müzakeresinin ayrı bir usulü var. Acaba, siz, kime hesap vermek için Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerini susturarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinde vatandaşın temsilcisi olan milletvekillerini susturarak kanunları geçirmeyi düşünüyorsunuz?.. Buraya hangi kanun gelmiş de milletvekilleri bunlara karşı koymuştur; hiçbirisine.

Diyoruz, getirin; diyorsunuz ki, efendim Avrupa Birliğine katılacağız da Avrupa Birliği mevzuatı... Soruyorum, bu önergeyi getirenler, bu İçtüzük değişikliğini getirenler hangi Avrupa Birliği mevzuatında hangi komisyonda böyle bir şey var; lütfen getirin, söyleyin buraya, hangi komisyonda var; yok böyle bir şey.

Türkiye Büyük Millet Meclisi yetmiş senede kurulmuş; ama, yetmiş senedir kurulan hiçbir iktidar, bu Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı sivil bir darbe girişiminde bulunmamıştır arkadaşlar. Bunları söylemek, bizim vicdanî görevimizdir.

Burada şehit olan arkadaşımız da, bir demokrasi şehididir ve biz iktidara geldiğimiz zaman -Türkiye Büyük Millet Meclisinin sesinin kısılmasına ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin varlığının ortadan kaldırılmasına yönelik bir eylemde şehit edilmiştir- onun heykelini Türkiye Büyük Millet Meclisinin önüne dikeceğiz. Bu, bir demokrasi şehididir, Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyetlerinin önüne geçmeye yönelik hareket sırasında şehit edilmiştir. Bunu, Türkiye, bugün anlar, yarma da anlar...

BAŞKAN - Lütfen efendim... Lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) - Zaten, bu İçtüzükle ne getiriliyor basın yanlış aksettirdi. Efendim, muhalefetin sesinin kısılması... Çıkıyorlar, yok efendim Türkiye Büyük Millet Meclisinde kanunların süratle geçirilmesine yönelik... Kesinlikle böyle bir şey değil, kesinlikle... Hangi kanun süratle geçecekse gelsin, geçirilsin; ama, artık, bundan sonra, kanunlar Türkiye Büyük Millet Meclisinde müzakere edilmeyecek.

İçtüzüğün 91 inci maddesi... Orada, zaten kendi çoğunluğunuzun altında bütün tasarıları getireceksiniz, ondan sonra da burada geçecek. Bilmiyorum, bana göre, artık Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin hiç kanun çalışmasına katılmasına gerek yok.

Sayın milletvekilleri, şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisinde bağımsız milletvekilleri var. Hadi maddeler üzerinde gruplara 10 dakika konuşma hakkı veriyorsunuz. Yarın, burada 100-150 tane bağımsız milletvekili oldu; peki, bu bağımsız milletvekilleri hiç mi çıkıp bu kürsüde konuşamayacak; nasıl konuşacak bu insanlar?!

Türkiye Büyük Millet Meclisi... Yani demin de söyledim -inanmanızı istiyorum- bu teklifi getirenler, Türkiye Büyük Millet Meclisinden hiç ama hiç haberdar olmayanlar ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usulünden hiç haberi olmayan insanlar. Bu sıralarda... Artık, burada parlamenterlik görevini yapamaz duruma getiriyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi yalnız gruplardan oluşmuyor ki; şurada, yarın siyasî partilerde çeşitli dalgalanmalar olur, 150, 160, 200 bağımsız milletvekili olur. Peki, bu insanlar, Meclisin çalışmasına katılmayacak mı?!

Yani, siz, bundan önce gelmiş, seksen yıldır bu Parlamentoda çalışan insanlardan çok mu akıllısınız, çok mu deneyiminiz var?! Hangi gün Türkiye Büyük Millet Meclisinin önündeki problemleri çözmesine katkıda bulundunuz?! Yok... Geçen gün, görüyoruz, İktidar partisi... Yıllarca bu Parlamentoda çalışmış insanlar, deneyimli insanlar televizyonlara çıkıyorlar diyorlar ki: "Anlaşın, uzlaşın." Ben çoğunluk sahibiyim derseniz, çoğunluğun ille sözü geçerli denilen yönetimler, faşizan yönetimlerdir; faşizan yönetimler dışında demokrasiyle idare edilen hiçbir ülkede muhalefetle uzlaşılmadan İçtüzük değişikliği teklifi bir defa kesinlikle getirilmez. Ama, biz, burada, tarihe karşı bir sorumluluğumuzu dile getiriyoruz. Burada, siz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin kapısına ve mikrofonuna kilit vuruyorsunuz; millet de sizden bunun hesabını soracak. Ama, bu süratle getireceğiniz kanunlar, ülkeye büyük bela getirecektir; onu da göreceksiniz.

Saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Genç.

Komisyonun ve Başkanlığın katılmadıkları önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesinin teklif metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Başkanlık katılıyor mu efendim?

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

Sayın Genç, buyurun efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu maddeyle de İçtüzüğe getirilen değişiklik çok önemli bir değişiklik. Biliyorsunuz, bu maddeyle getirilen değişiklikte, eskiden her fıkra için verilen dört önerge kaldırılıyor; yerine, tüm madde üzerinde, Anayasaya aykırılık önergesi de dâhil olmak üzere üç önerge getiriliyor; komisyon ve hükümet de birer önerge verebiliyor.

Şimdi, değerli milletvekilleri -yarın da göreceğiz uygulamalarını- bürokratlar, komisyonlardan geçiremedikleri önergeleri getirecekler, Genel Kurulda hükümete verdirecekler ve hükümet, yani, bu önergeleri burada geçirecek. Bu önergeler geçtiği zaman, ama, bunlar da müzakere edilmediği için, ülkeye ne getireceği, ülkeden ne götüreceği, kime ne getireceği ne götüreceği belli olmaz. Tartışmasız, mahiyeti anlaşılmayan önergelerin buradan geçmesi demek, Türkiye'nin geleceğini büyük ipotekler altına koymaktır, Türkiye'yi bir kaosa sürüklemektir.

Şimdi, deniliyor ki, efendim, önergeler -bilmiyorum, yine, bir önerge verildi; ama, yani, bunlar, yine ezbere verilen önergeler; hiç deneyimi olmayan kişilerin verdiği önergeler- Türkiye Büyük Millet Meclisinde müzakere başladığı zaman verilebilir. Zaten, hükümet, komisyonda sabahleyin kanun tasarı ve teklifini müzakereye alıyor, ondan sonra da, öğleden sonra, Danışma Kurulu kararıyla Genel Kurula getiriyor. Milletvekili ne zaman inceleyecek arkadaşlar?.. Ne zaman bunun üzerinde önerge verecek?..

Yani, getirilen bu fıkrayla, milletvekillerinin tasarı veya teklif üzerinde önerge verme olanağı ortadan kaldırılıyor. Dolayısıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekilinin yasama faaliyetine katılma olanağı kaldırılıyor. Bu, geçmişteki, maddeler, uzun yıllar uygulanan ve bu ülkeye zarar getirmeyen maddeler. Bakın, iki seneye yakındır buraya, getirilen hiçbir kanun maddesini, muhalefet partisi milletvekilleri engellemeye girişmediler. Var mı şimdiye kadar engellenen; önergelerle engellenen bir madde var mı arkadaşlar? Söyleyin; deyin ki, siz, muhalefet olarak, şu kanun tasarısında veya teklifinde engelleme yaptınız, şu kadar zaman zarfında bu Mecliste kanun çıkmadı. Hiç yok; varsa, bir tanesini söyleyin. Hiçbir engelleme yok. Niye durup dururken?... Yani, hiçbir engelleme yok. Burada, aşağı yukarı, 180'e yakın muhalefet partisi milletvekili var. İşte, bir tek maddelerde çıkıp konuşuluyor; önergelerde de böyle bir hak suiistimal edilmedi.

Şimdi, siz öyle şey getiriyorsunuz ki, ülkenin geleceğini büyük rizikoya sokacak, Türkiye'de kaos yaratacak ve Türkiye Büyük Millet Meclisini müzakere dışına itecek, Türkiye'yi bürokrasinin iktidarına bırakacak bir düzenleme getiriyorsunuz. Ben biliyorum; yani, birçok bürokrat icabında bakanına bir hatta ettiriyor, onun bir açığını yakalıyor, ondan sonra da o bakan o bürokratın elinde oyuncak oluyor. Komisyonda da kanun tasarı ve teklifi müzakere edildiği zaman, o istediği, lehine istediği veyahutda yandaş birtakım kişilere ilgili olarak madde getirmez, teklif de vermez, getirir Genel Kurula, Genel Kurulda da bakana der ki, yine bu önergeyi vereceksin; hangi bakan buna karşı koyacak?

Değerli milletvekilleri, bu içtüzük değişikliği hükümeti de çok zor duruma düşürecek. Hükümet, bundan önce, herhangi bir holdingten, herhangi bir basın patronundan veyahutda herhangi güç odaklarından bir tasarı veya teklif geldiği zaman veya bir madde geldiği zaman, ben bunu Meclisten geçiremem diyebiliyordu. Şimdi, sizin getirdiğiniz bu içtüzük değişikliğiyle artık diyecek ki, her şey senin elinde; çünkü, konu Türkiye Büyük Millet Meclisinde müzakere edilmiyor, edilmeyince de, burada bir önergeyle, müzakeresiz geçiyor. Bu, Türkiye için çok büyük hayırsızlık getirebilecek, Türkiye'yi büyük felaketlere getirecek bir içtüzük değişikliğidir.

Göreceksiniz, bundan ne siz hayır göreceksiniz, ne ülke hayır görecek, Türkiye'nin başına büyük belalar getirecek; ama, biz bunları bugün söylüyoruz... Uygulamayı bilen bir insan olarak söylüyorum; bunu engelleyin. Engellemezseniz, yarın tabiî, bir iktidar değişiklinde bunlar çıkar; ama, bunun da bir hesabı sorulur.

Saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Genç.

Komisyonun ve Başkanlığın katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisli Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin çerçeve 4 üncü maddesiyle değiştirilmek istenilen 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Mücahit Himoğlu Erzurum, Ahmet Kabil Rize

Bu esaslar dairesinde, milletvekilleri tarafından maddelerin her fıkrası için ikiden fazla önerge verilemez.

AHMET KABİL (Rize) - Önergeyi geri çekiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Kabil önergeyi geri çektiler.

Diğer önergeyi de geri çekiyor musunuz?

MÜCAHİT HİMOĞLU (Erzurum) - Evet Sayın Başkan, geri çekiyoruz.

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki "üç" ibaresinin "on" olarak değiştirilmesini saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Başkanım?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Genç, buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; nasıl olsa bundan sonra sesimizi kısacaksınız, hiç olmazsa bu içtüzük değişikliğinde bir konuşalım; artık konuşacak bir vakit de bulmayacağız, öyle görünüyor. Şimdi, değerli milletvekilleri, (DSP sıralarından gülüşmeler, gürültüler)

Şimdi, değerli milletvekilleri, tabiî...

BAŞKAN - Bir dakika Sayın Genç.

Karşılıklı konuşmayın efendim, cevap vermek mecburiyetinde değilsiniz, böyle bir zorunluluğunuz yok efendim.

KAMER GENÇ (Devamla) - Hayır, bunlar daha işin...

BAŞKAN - Bir dakika, Sayın Genç...

Bir dakika efendim... Rica ederim...

Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Devamla) - Tabiî, biz, konuşmalarımızı tarihe ve tutanaklara yapıyoruz ve bir de karşımızdaki halka yapıyoruz. Bundan anlayan anlar, anlamayanları, tabiî, tarih ve gelecek, herkesi hak ettiği bir makama ve yere gönderecektir.

Değerli milletvekilleri, burada uygulamayı gören insanlarız; öyle maddeler geliyor ki, aşağı yukarı üç sayfa, dört sayfa, burada okunması bile yarım saat sürüyor. Bunu, buraya gelen maddelerin Genel Kurulda okunması sırasında gördük. Şimdi, bu kadar uzun maddeler olabilirken, bunların üzerinde hiç olmazsa 10 tane önerge verilmeli. Tabiî, 10 olmayabilir, 6 veya 7 de olabilir. Neyse... Ama, tabiî, siz ifratla tefriki karıştırınca, bizim vereceğimiz önergeler... Yani, denilebilir ki: "Maddenin uzunluğuna göre 10'a kadar verilebilir." Çünkü, nihayet, bir fıkralık bir madde üzerinde... Tabiî, belki, bu getirilen düzenleme yerindedir; ama, esasen bir iki sayfalık bir maddenin burada okunması... Okunması bir, birbuçuk saati bulan maddelerde 2 önergeyle bir şey halledemezsiniz.

Sonra, milletvekilleri olarak çok meşgul insanlarız, biliyorsunuz; oradan oraya koşuyorsunuz, vatandaş geliyor, problemleriyle ilgileniyorsunuz; çeşitli komisyonlarda göreviniz var, aynı anda Türkiye Büyük Millet Meclisinde iki üç tane komisyon toplanıyor, oradan oraya yetişmek mümkün değil ve bir de, getirilen bu içtüzük değişikliğiyle, önergenizi, Genel Kurulda müzakeresi sırasına kadar vereceksiniz... Yani, gerçekten getirilen bu içtüzük değişikliği, bence, demokrasiye, insan haklarına, Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Anayasaya saygısı olan hiç kimsenin cüret edemeyeceği bir davranış biçimidir.

Bu şekilde yasama yetkisinin yerine getirilmesi mümkün değildir. Bizim istediğimiz, hiç olmazsa, uzun maddelerde, böyle... Zaten, getirdiğimiz 10 önerge, azamî önergedir; ama, bu demek değil ki, 10 önerge her madde için verilebilir. Bu, maddenin uzunluğuna göre 10 önerge olarak geçirilirse daha iyi olur. Tabiî, kabul etmeyeceğinizi de biliyoruz. Zaten, bu 91 inci maddeyi kabul ettikten sonra, artık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, tamamen, yasama faaliyeti sona eriyor. Siz, bundan sonra, belki, haftada bir gün çalışacaksınız; getireceksiniz kanunları, iki tane muhalefet partisi 20'şer dakikadan 40 dakika tümü üzerinde görüşecek. Maddeler, zaten, önerge... O da, yani, şimdi, getirdiniz, lütfettiniz, 5 dakika verdiniz de, belki orada da 5 dakika konuşulacak; ama, demin dediğim gibi, bağımsız milletvekiline hayat hakkı tanımıyorsunuz Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarında. Ondan sonra, bu 91 inci maddede de, belki gruplara da konuşma hakkını vermeyeceksiniz; çünkü, çoğunluk sizde. Siz, zannediyorsunuz ki, parmakla her şey halledilebilir. Parmakla her şey halledilebilseydi, en koyu dikta rejimleri, kendi menfaatlarına uygun kalkacak o kadar çok parmak bulurlardı ki, o parmaklarla kendilerini ilelebet yaşatabilirlerdi; ama, o parmaklar, maalesef, işe yaramıyor. İşe yarayan haktır, adalettir, ülke menfaatidir, millet menfaatidir, kamu

yararıdır. Siz, getirdiğiniz bu tekliflerle, bunların hepsini yok ediyorsunuz; diyorsunuz ki... Daha iki senelik iktidarınız da dolmadı. Kim size böyle bir... Gökten bir vahiy mi geldi, kim bu vahyi indirdiyse, bilmiyorum, çok kötü bir telkinde bulunmuş size, Türkiye Büyük Millet Meclisini susturuyorsunuz. Zaten, 91 inci maddede de uzlaşmaya varmadınız. Varmadığınıza göre, bundan sonra da herhalde, bu kürsülerden biz de konuşmayacağız.

Buyurun, siz, memleketi, istediğiniz şekilde felakete götürebilirsiniz. Sizi tebrik ediyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum efendim.

Komisyonun ve Başkanlığın katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Sayın Kabil, önergenizi çektiniz, değil mi efendim?

AHMET KABİL (Rize) - Çekiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Şimdi, Sayın Genc'in önergesini okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında geçen "üç" ibaresinin "altı" olarak değiştirilmesini arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

BAŞKAN - Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Başkanım?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Genç?..

KAMER GENÇ (Tunceli) - Gerekçe okunsun; zaten gerekçeyi okumak zorundasınız.

BAŞKAN - Tabiî efendim.

Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Yasama faaliyetlerinde çok uzun maddeler olduğu bilinmektedir. Bu uzun maddeler için daha fazla önerge verilmesi olanağı sağlanmaktadır.

BAŞKAN - Efendim, Başkanlığın ve Komisyonun katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı İçtüzük değişiklik teklifinin 4 üncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Aydın Tümen (Ankara) ve arkadaşları

"Madde 4- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir.

Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir."

BAŞKAN-Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Takdire bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN - Başkanım?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutalım?

Gerekçeyi okutayım efendim.

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Aynı zaten; teklifle önerge aynı.

BAŞKAN - Gerekçeyi dinlerseniz aynı olmadığını göreceksiniz efendim.

Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe: Önergelerin veriliş süresinin, yürürlükteki İçtüzük hükümlerindeki gibi kalması uygun görüldüğünden, çerçeve 4 üncü maddenin ikinci fıkrası madde metninden çıkarılmıştır.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Başkanlığın katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, kabul edilen önergeyle 4 üncü madde yeniden düzenlenmiştir. Bu nedenle, diğer önergeleri işleme koyma imkânımız da kalmamıştır.

Şimdi, 4 üncü maddeyi kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sayın Güven, çok affedersiniz; önergelerden önce söylemeniz lazımdı. Bendeniz baktım size, iki seferdir ışığınız yanıyor, söz istemediniz. Zannettim ki...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Sayın Başkan, ben de zannettim ki, zatıâliniz biliyorlar da, bana söz verecekler.

BAŞKAN - Ama, takdir edersiniz ki, madde üzerindeki görüşmeler bitince söz...

TURHAN GÜVEN (İçel) - Önergelerden evvel söz istedim.

BAŞKAN - Efendim, ışığınız hep yanıyor da... Grup Başkanvekili olarak, her ihtimale karşı yaktığınızı zannettim; sesli sualinize de hep alıştığım için...

5 inci maddeyi okutuyorum efendim:

MADDE 5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 91.- Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine; Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Fazilet Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Sayın Yakup Budak...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, huzurunuza bendeniz gelmek istiyorum.

BAŞKAN - Estağfurullah, buyurun efendim.

Fazilet Partisi Grubu adına, Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu; buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

FP GRUBU ADINA YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; ben, İçtüzük tartışmalarıyla ilgili olarak geri dönecek değilim. Umuyorum, önümüze bakarız ve yine umuyorum ki, önümüze bakarken iyi program yapabilmek, iyi projelendirebilmek için geçmişteki hatalardan gerekli dersleri çıkarırız.

Günlerdir -bunu 1999'un haziranından bu yana alalım; tekliflerin tarihlerine bakarsanız, aşağı yukarı iki yıla yakın verilmiş, önce verilmiş tekliflerdir- bunu görüşüyoruz, bunu konuşuyoruz. Sinir sistemimizdeki gerginliklerde büyük katkısı ve etkisi var İçtüzüğün. Acaba, bu İçtüzük, olmazsa olmaz düzenleme midir? Eğer, bu İçtüzük, getirilen teklifler, olmazsa olmaz teklifler idiyse, 1973'ten bu tarafa bu Parlamento neyle çalıştı, bunca güzel kanunları nasıl çıkardı, bunca güzel anayasaları -güzel olan bölümlerini kastediyorum- nasıl yaptı?! Öyleyse, bizim bütün meselemiz bu İçtüzük değildi; ama, ne oldu; önümüze geldi. Önümüze gelince, sorumlu bir anamuhalefet partisi grubu olarak, direnmemizi, direncimizi ortaya koyduk. Demokratik kural ve kavramlar içerisindedir demokratik direnme hakkı. Bunu kullandık; çünkü, bu İçtüzük, bu Parlamentonun nasıl çalışacağını düzenliyor, kanunlar nasıl çıkarılacak onu düzenliyor, milletvekillerinin söz hakkı neyle tahdit edilecek ya da neyle tevsi edilecek, bunu düzenliyor. Bunun için, direnmeye mecburduk; demokratik direnme hakkımızın hududunu aşmamak kaydıyla, o direnci gösterdik. Sonra ne oldu; bir uzlaşmaya geldik.

Değerli milletvekilleri, biz, bu uzlaşmayı, salı direncinden, salı direnmesinden önce yapamaz mıydık, yapmamalı mıydık?! Bundan sonra hadiseler gelecek -hadiselerden kastım, düzenlemelerdir- yani, yeni tartışmalar, yeni düzenlemeler olacak. Bütün gruplarımızı uzlaşmaya davet ediyorum. Demokrasi, bir uzlaşma rejimidir. Bunu, yüreğimize oturtmak, içimize sindirmek zorundayız. Ne oldu; eğer, biz direnmeseydik, anamuhalefet partisi sorumluluğunun gereğini yerine getirmeseydik, bir kanunun tümünü konuşacaktık, tümünün bittiği yerde önerge verme hakkınız, imkânınız olmayacaktı. Ben kendilerine söyledim; dedim ki: 30 maddelik bir kanunun, tümünü konuştunuz, ondan sonra önergenin kapısını kapattınız. Peki, 20 nci maddeyi görüşürken, çok güzel bir önerge vardı, o önergeye göre bu 20 nci maddeyi düzenledik ve 550 de oy verdik ve bu güzel maddeden sonra gelen 21 inci madde ile bu 20 nci madde çatıştı, birbirine ters düştü; nasıl düzelteceğiz bu 21 inci maddeyi, bu yolu tıkarsanız ne yapacağız?! Onun üzerine bir uzlaşma sağlandı, bir kanunun tümü bitinceye kadar maddelerle ilgili önerge verme imkânı doğdu. Ben, üzerinde fazla duracak değilim.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; maddeleri müzakereye kapatarak getirdiniz. İktidar kanatları, yani, üçlü ittifak, biz, maddeyi konuşmayacaksak, tartışmayacaksak, görüşümüzü ifade etmeyeceksek -en azından, gruplar olarak- böyle bir düzenlemenin kime, ne hayrı olur?!

Bir başka konu var. Bendenizin uzlaşma çalışmasında bir teklifim oldu ve çok önemli bir teklifti bu, bana göre. 527 sıra sayılı, sayın komisyonun geri çektiği teklifin çerçeve 5 inci maddesi, yani, komisyonların görevlerini tadadi olarak tahdit eden bu maddeyi getirin, şu uzlaşmada, şu metne monte edelim; monte edelim ki... Bu sizin yanlış tutumunuzun her gün önümüze gelmesine vesile olacak bunu getirmezseniz ve her getirdiğinizde de çıkıp bunu söyleyeceğiz biz.

Siz oy verdiniz -insaf etmek lazım sayın iktidar kanadı milletvekilleri, değerli kardeşlerim, ben bir şey söylüyorum- oy verdik, komisyon kabul etti, Genel Kurul kabul etti, kanunlaşması için bir tek Resmî Gazetede yayımlanması kaldı, hepsi tamam; niye, getirip koymuyorsunuz? Siz, bir taraftan bu oyu verdiniz, öbür taraftan, temel hak ve özgürlüklerle ilgili kanun tasarı ve tekliflerini yine Plan ve Bütçe Komisyonuna götürüyorsunuz; olmaz!.. Bu bir hakkın suiistimalidir; kanun bunu himaye etmez.

Bak, hep uyarıyorum; kimi hesap vardır, Bağdat'tan ancak döner; ama, kimi hesap vardır ki, Bağdat'a gitmez. Bu, hemen beriden, Çankaya'dan döner. Sayısız örnekleri var.

Değerli milletvekilleri, onun için, biz, bu 91 inci maddeye uzlaşma izni vermedik, uzlaşmadık. Niye uzlaşmadık?.. Temel kanunlar getirdiniz... Şimdi temel kanunlar getiriyorsunuz. Tamam, olsun; kimse olmasın demiyor ki. 1 030 maddelik Medenî Kanunu konuşacağız. Elbette, madde madde, ceste ceste, şovayye şovayye konuşulmaz bu. Tabiî, bir temel kanundur... Borçlar Kanunu, tabiî, bir temel kanundur; Ticaret Kanunu, tabiî, bir temel kanundur. Bunu, otururuz, konuşuruz; ama, garantisi yok ki. Hele geçmişini, kanun yapma açısından, Parlamentodaki muhalefete kulak veriş açısından sabıkasını bildiğimiz siyasî iktidarlara hiç güvenimiz yok.

Şimdi, temel insan haklarıyla çok yakından ilgili 3 maddelik bir kanunu getireceksiniz; diyeceksiniz ki: Bu temel kanundur. Nereden belli efendim; temel hakları ilgilendiriyor ya, bundan dolayı temel kanundur. Ee ne yapalım; Danışma Kurulunda görüşelim; bunun nesini konuşacağız, bunda ne kadar konuşacağız, bunda önerge verecek miyiz vermeyecek miyiz, bunda soru var mı yok mu... Yani, müzakere usulü, şu İçtüzük yokmuş gibi, oturulup orada tartışılacak. İttifak sağlanırsa, febiha, ne güzel; ittifak sağlanmazsa, beyler alıp Genel Kurula getirecekler. Genel Kurulda ne olacak? Çarpmışlar, çıkarmışlar, toplamışlar; beşte 3 neye tekabül ediyor; işte, 330'a tekabül ediyor. Olur ya, bir 20'lik fire olursa iş garanti olsun diye kendilerine göre hesap edip, 330 kişiyle, mutabakat alamadıkları çok önemli konuda, gelecek, oylama yapacaklar; tamam, bu temel kanun dedi mi, şurada verdiklerini; yani, kaşıkla verdiklerini çömçeyle alacaklar Anadolu deyişiyle. Bak, bir grup başkanvekili de tasdik ediyor, aynen öyle olacak diyor. O demese bile, bu iş böyle olacak. Korkumuz budur bizim, bunu yaparsanız. Yapmayın sayın milletvekilleri, Parlamentonun ne aktivitesi ne işlevi ne fonksiyonu kalır, ne yetkisi kalır... Temel kanun deyip, gelip geçireceksiniz.

Efendim 330'u bulmak zor. Ben söyleyeyim -benden öğrenmiş olmuyorsunuz, siz zaten biliyorsunuz bunu- yapacakları şudur: Efendim, böyle 30 tane kanunu, temel kanundur diye Danışma Kuruluna getirecekler, mutabakat sağlanmayacak; buraya getirecekler, burada sayın genel başkanlarımız lütfedecekler, gruplarını toplayacaklar, hazır ve nazır -ve de "evet" diyor- buraya toplayacaklar 350 kişiyi bir defa ve onlara diyecekler ki, efendiler, bir saat gelin, oturun, sonra yallarını, nereye giderseniz gidin. O bir saat içerisinde 30 tane kanunun, temel kanun olduğuna dair kararı buradan alacaklar ve ondan sonra sen ne yaparsan yap; konuşma yok, önerge yok, süre yok, saat yok, dikkat yok, gayret yok, bunlar gelip geçecek. Böyle kanun yapma olur mu; böyle hukuk devleti olur mu; böyle demokratik parlamenter sistem olur mu beyler?! Çok mu acil bu? Bakınız, siz zannediyorsunuz ki, çok kanun yaparsak çok sorun çözeriz; hayır, çok kanun yaparsanız... Sizin yaptığınız kanunlar yüzünden çok sorun üretiyorsunuz, çok sorun üretiyorsunuz. (FP sıralarından alkışlar)

HÜSAMETTİN KORKUTATA (Bingöl) - Aynen öyle.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Diyorsunuz ki, biz İçtüzüğü yapalım meseleyi bitirelim. Sayın Bakanım, bu iş böyle, böyle diyorlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Sayın Başkanım, 1 dakika lütfeder misiniz, bir örnek vereceğim.

BAŞKAN - Estağfurullah, buyurun efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Bakınız, ben anamuhalefet partisinin grup başkanvekili olarak sesleniyorum, size taahhüt veriyorum. Açınız elgündemini, 237 tane kanun teklifi ve tasarısı var. Bunun 128'i teklif ve tasarı -bunun da 66'sı teklif, 62'si tasarı- 60 tanesi uluslararası sözleşme, 48 tanesi yasama dokunulmazlığı ve bugün görüştüğümüz ile hepsinin toplamı 237. Milletimin huzurunda, sizin huzurunuzda söz veriyorum; şu tekliflerin hepsini getirin, bir çırpıda çıkaralım; dokunulmazlıkları getirin, uluslararası anlaşmaları getirin, çıkaralım. Geride kala kala ne kalıyor biliyor musunuz; 62 tane tasarı kalıyor. İşte, kıyamet kopmuş gibi gösterdiğiniz, aman kanun çıkaramadık, aman öldük bittik dediğiniz budur. Çıkardığınız kanunlar da çare olmuyor. İşte, sayısı, basısı büyük bir gazete diyor ki: "Ne oldu bize? Türkiye toplumsal deprem yaşıyor, her gün onlarca dükkan kapanıyor, umudunu yitirenler ölümü seçiyor." Değerli milletvekilleri, biz, buna çare bulmaya mecburuz, buna!

Bakınız, bir icra emri var elimde, icra emri. Bu, hiç gülünecek bir şey değildir. Vaktimiz varsa, buyurun, oturup beraber ağlayalım, hatta, saçımızı başımızı yolalım.

BAŞKAN - Sayın Başkanım, toparlar mısınız.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Efendim, bu son konuşmadır. Yani, sanığın son sözüne benzemiyor bu. Lütfen...

BAŞKAN - Estağfurullah efendim, sizi sanık gibi hiç görmedim.

Buyurun efendim.

YASİN HATİBOĞLU (Devamla) - Efendim, ben, çok gördüm beni sanık gibi de...

Ankara icra memurluğunun bir icra emri var. Bir çiftçimiz -varsayınız ki Çorum, varsayınız ki Ankara-Balâ- 30 milyon lira hububat için ödünç almış, 285 milyon lira gübre için ödünç almış, 315 milyon olmuş. Şimdi, 3 sene sonra ne istiyorlar biliyor musunuz; 4 milyar 640 milyon. İcra emri burada. Bunu çözün beyler, bunu çözün. Bizim sizden istediğimiz budur.

91 inci maddeye geçit vermiyoruz, vermeyeceğiz ve yine dediğim gibi, bu iş, Bağdat'a gitmeden Çankaya'dan dönecektir. Anayasa Mahkemesine gidişte ve kanunları döndürüşte tecrübeli bir grup olduğumuzu hepiniz biliyorsunuz. El mücerreb la-yücerreb; tecrübe edilmiş, tecrübe edilmez; bilinir bu.

Ben, umuyorum ki, bu 91 inci maddeyi reddedersiniz; zaten düzenlemesi vardır.

Saygı sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Ben teşekkür ederim efendim.

Efendim, şimdi, Doğru Yol Partisi Grubu adına, Amasya Milletvekili Sayın Ahmet İyimaya; buyurun efendim. (DYP sıralarından alkışlar)

DYP GRUBU ADINA AHMET İYİMAYA (Amasya) - Çok değerli Başkanım, çok değerli milletvekilleri; sözlerimin başında, Partim ve şahsım adına, Yüce Parlamentoyu selamlıyorum. Ona, Allah'tan rahmet, büyük milletimize ve Aziz Parlamentoya başsağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlar, önemli bir meseleyi -maddeyi değil- müzakere ediyoruz. İç hukukumuz bakımından, demokrasimiz bakımından ve tarihî mesuliyetimiz bakımından, millet adına, kendi adımıza önemli bir meseleyi müzakere ediyoruz. İlmin, idrakin ve mantığın gereği olan tahlilleri yapmak istiyorum ve maalesef, içinde bulunduğum haleti ruhiyeye esir olmama iktidarını veya muktedirliğimi, inşallah, elde edeceğimi sanıyorum.

Sevgili arkadaşlar, huzurunuzda, bu maddenin, rejim bakımından getireceği açmazları, çok kısa süre sonra yaşayabileceğiniz riskleri, yasalaştırma tehlikelerini ve yasama organımız bakımından ifade ettiği anlamları ortaya koymak istiyorum.

1986 yılında, Parlamento, bir reform yaptı ve temel kanunlarla ilgili olarak, Danışma Kurulunun oybirliğine dayalı bir çözümü, bir müzakere usulünü benimsedi. Şu anda, tahlillerimi yapabilmek için, evvela, teklifin yapısını ortaya koymam gerekiyor. Yüce Parlamento, bunun kabulünden sonra:

1- Temel kanunları,

2- İçtüzükleri,

3- Doğrudan ilgili olan yeniden yapılandırma yasalarını,

Kural koyma olsun, değiştirme olsun, kaldırma olsun, Danışma Kurulunun oybirliğini gerektirmeyen ve Genel Kurulun rakamda 330'a tekabül eden bir oranıyla, benimseyeceği her türlü usulle, kaldırabilecek, yasalaştırabilecek. Usul ne; ne birinci -yani yürürlükteki kuralda- ne de teklif edilen kuralda usul yok; metnin yumuşak karnı da zaten bu. Şimdi, bu, işin anatomisi. Hukuk bakımından anlamı nedir, rejim bakımından anlamı nedir, yarın "keşke çıkarmasaydık" diyebileceğiniz anayasal riskler nedir; tek tek, onları ortaya koymak istiyorum.

Bu madde yürürlüğe girdiği tarihten sonra, artık uzlaşma geleneği ve uzlaşma kültürü, temel kanunlar bakımından, maddenin konusu bakımından tarihe karışıyor. Bu Parlamento Trafik Kanununu, bu Parlamento Gümrük Kanununu, bu maddeyle yasalaştırmıştı. Avukatlık Kanununda, Medenî Kanunda, Türk Ceza Kanununda, tasarıyı hazırlayan iradeye ulaşan kabullerimiz oldu bu Genel Kurulda. Zaten, uzlaşmalar zor oluşur arkadaşlar; doğru kurallarda, kalıcı kurallarda zor oluşur.

Bu maddenin kabulünden sonra, Yüce Parlamento, krizi kurumsallaştırıyor. Vurguyla ifade ediyorum: Kriz, kurumsallaşıyor. Nasıl kriz? Kendim tahayyül ediyorum ve gelecekteki müzakereleri tasarlıyorum. Yeniden yapılanma kanunu ne; muhalefet "bu, yeniden yapılanma değil" iktidar "yeniden yapılanma" diyecek. Temel kanun ne; şeklen, 330'un "temel kanun" dediği; ama, özde, bir tartışma getirecek. Daha büyüğü, yarın, 50-60 temel veya yeniden yapılanma yasalarını, bir Danışma Kurulu kararıyla ve Genel Kurul kararıyla, bir usul üreterek, bir baskın anlayışı içerisinde yasalaştırmayı gündeme getireceksiniz. Bunlar, Parlamentomuz için, iktidarımız için, muhalefetimiz için ve itibarımız için krizi kurumsallaştıran yasalar.

Bakınız, Anayasa sorunu, kural; sürekli olacak, soyut olacak ve genel olacak; kural bu, Anayasanın 88 inci maddesinin ikinci fıkrası bu. Ne yapıyoruz biz şimdi; temel kanunlarda ve bu maddedeki diğer konularda, her somut olay için bir yöntem üretiyoruz; sürekli mi, değil, ona özgü; soyut mu, değil, ona özgü; genel mi, değil, ona özgü. O halde, Nasreddin Hoca'nın kazanı gibi, kazan doğuran kazan, kural doğuran kural... Böyle bir acubenin, hiçbir hukuk medeniyetinde, ne tarihte ne günümüzde, yeri yok değerli arkadaşlar. Ancak, 91 inci maddede, tanımlanmış bir özel usul yazabilir idik; ama, hukukî derinlik yerine aceleliği hukuk sanan zihniyetin üretimi, hukuk yerine sorun oluyor.

Demokrasi... Bakın, bu madde, iktidar ekseninde bir madde. Anayasa teklifi veya değişikliği... Muhalefetten bir sayıyı içine almıyor ve egoist bir madde, büyük koalisyonlar için düzenlenmiş madde; orta koalisyonlar için, zayıf iktidarlar için yok. İktidar eksenini kullanıyorsunuz -ama, kendi somut ekseninizi- ve muhalefeti katmıyorsunuz. Bu, egoist ve muhalefeti saymayan öneri de, totaliter bir öneridir. Mesuliyetine, manasına ve vuzuhuna idrak eden bir anlayışla ifade ediyorum. Risklerini anlatayım:

Sevgili arkadaşlarım, bu maddeyle çıkarılan bütün kanunların iptali muhtemel değil mukadderdir. Neden; inceledim, aylardır bunu inceliyorum, 51 maddelik teklifte muhalefet şerhini yazarken inceledim, o acı olaydan sonra yine inceledim. Anayasanın 148 inci maddesini bin defa okuyun, yüzbin defa okuyun! Oylanmamış bir madde, yasa anlamına gelemiyor; Anayasa Mahkememizin içtihadı da o ve bu 91 inci maddedeki oylama usulü toptan bir oylama olduğu için, oylanmayan maddeler bakımından, o "zorunlu, süratle yapacağız" dediğiniz maddeler pıtır pıtır dökülecektir; halbuki, bir anayasa reformu zorunluydu. Derinliğine girmek istemiyorum. Yarın bir gün, Anayasa Mahkemesinin bu kuralı iptali hâlinde, belki, Parlamento için, anayasa reformu yapmak şartıyla zorunlu olan böyle bir yöntemi, tarihe kendi ellerimizle gömmüş oluyoruz sevgili arkadaşlarım ve belki de, Cumhurbaşkanımız Anayasanın 148 inci maddesini doğru yorumlayarak, burada, bu maddeye göre oluşturduğunuz kanunları, kodları, kanunnameleri veto yoluyla, Anayasaya aykırılık denetimi noktasında bize gönderebilecektir.

Değerli arkadaşlar, bir parlamentonun bu noktada içinde bulunduğu patolojiyi, rahatsızlığı, itibar düşümünü belgeleyen bir nokta olarak somut bir olayı gündeminize getireceğim: Sabahleyin bir istatistik araştırması yaptım bu teklifle ilgili olarak, bu maddeyle ilgili olarak. Muhalefet, Anayasa Komisyonunda -zabıtların 26 ncı sayfasında- 1 inci madde oylamasından sonra, başarılar dileyerek nezaketen ve bir demokratik tepki içerisinde Komisyonu terk etti. Geri kalan maddelerin Anayasa Komisyonunda müzakeresi 19 sayfa ve söz alan milletvekillerinin söz alma sayısı 31, değerli parlamento bürokratımızın söz alma sayısı 54; öncü müzakere -öbürleri birer cümle- uzun, katkıcı bir müzakere... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Efendim, toparlayacağınızı ümit ediyorum.

Buyurun.

AHMET İYİMAYA (Devamla) - ...bürokratın konuşma satır sayısı 255, Değerli Başkanımızın idarî konuşmaları dışında, milletvekillerinin konuşma satır sayısı 91... İşte muhalefeti yok sayarsanız, bürokratik yasama, komisyonlarda da, bu Tüzüğün hazırlanmasında da kaçınılmaz kaderimiz olur.

Aziz arkadaşlar, tarih önünde, Yüce Parlamentoya bir teklifte bulunuyorum: Oyunun kurallarıyla ilgili olarak -İçtüzük, seçim, siyasal partiler- bu Parlamentodan kabulü, yürürlüğün belki şartı; ama, yeterli şartı olarak görmeyelim. Çünkü, içinde bulunduğumuz asabiyetimiz, ihtiyaçların fazlalığı ve gerginlik, bizi serinkanlı kural üretiminden mahrum ediyor. Fransa'da, Macaristan'da ve Balkan ülkelerinde olduğu gibi, karma bir öndenetim getirelim ve Anayasa Mahkememizin yürürlük öncesi denetimine bağlı kıldıktan sonra yürürlüğe koyalım. Aksi takdirde, gücü, hukuk sınırıyla değil, sinirlerle veya demokratik tepkilerle sınırlama zarureti doğar.

Sevgili arkadaşlarım, hukuk mücadelemizi meşru platformlarda sürdüreceğiz. Zafer, parmakların değil, Türk Milletinin olacaktır.

Saygılar sunuyorum. (DYP ve FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın İyimaya.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Gönül, bir arzunuz mu var efendim?

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Evet.

BAŞKAN - Yerinizden, İçtüzüğün 60 ıncı maddesine göre buyurun efendim.

ALİ RIZA GÖNÜL (Aydın) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; apaçık gerçeğe rağmen, iktidar partileri, hatalarında ısrar etmektedirler. Kendilerine diyoruz ki, halkın sesini kesmekle, Yüce Meclisi kapamakla denk olan bu teklifi bize dayatıyorsunuz. Vebal altında kaldığınızı göreceksiniz. Sizi, tarihî sorumluluğunuzla baş başa bırakıyoruz. Doğru Yol Partisi olarak müzakerelerden çekiliyoruz.

Büyük milletimize ve Yüce Meclise saygıyla arz ediyorum. (DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

(DYP Grubuna mensup milletvekilleri Genel Kurul salonunu terk ettiler)

OKTAY VURAL (İzmir) - Sayın Başkan, sinei millete mi dönüyorlar?!

BAŞKAN - O zor...

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Sayın Başkan, konuşma imkânı verirseniz, ben de kanaatimi arz etmek istiyorum İçtüzüğün 60 ncı maddesine göre.

BAŞKAN - 60'a göre mi istiyorsunuz efendim?

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - İsterseniz, önerge var, önerge üzerinde konuşayım.

BAŞKAN - Nasıl isterseniz; kürsüden de buyurabilirsiniz.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Önerge var, önerge üzerinde konuşayım.

BAŞKAN - Hayhay, peki efendim. İsterseniz, 60'a göre yerinizden söz vereyim.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Hayır, önerge var Sayın Başkan; önerge üzerinde konuşayım.

BAŞKAN - Tamam, teşekkür ederim.

Efendim, gruplar adına başka söz isteyen?.. Yok.

Erzurum Milletvekili Sayın Lütfü Esengün şahsı adına söz istemiştir.

Buyurun Sayın Esengün. (FP sıralarından alkışlar)

Efendim, 5 dakika süreniz, malumunuz.

LÜTFÜ ESENGÜN (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; İçtüzük teklifinin 5 inci maddesi üzerinde kişisel görüşlerimi açıklamaya gayret edeceğim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu maddeyle, temel kanun addedilebilecek bazı tasarı ve tekliflerin toptan görüşülmesi, özel görüşme usulüyle görüşülmesi kuralı getiriliyor ve bu da, Danışma Kurulunda çoğunluk veya mutabakat sağlanmazsa, Genel Kurulda yapılacak oylamada milletvekillerinin beşte 3'ünün oyuyla sağlanacak; yani, bugünkü iktidar çoğunluğu nazara alınarak, düşünülerek günübirlik bir düzenleme olarak karşımıza çıkıyor. Yarın bir başka koalisyon veya bir başka hükümet gelir, o da der ki: Efendim, bu beşte 3 çoğunluğu ben sağlayamıyorum; ne yapılsın; salt çoğunluk olarak değiştirelim. Sonuçta da, bu İçtüzük bu şekilde değiştirile değiştirile, herhalde, sırf Meclis çalışmaları verimli olsun, verimlilik artsın diye çığırından çıkar. İşte biraz evvel gördük; Doğru Yol Partisi Grubu günlerden beri yapılan bu dayatmaya tahammül edemediği için Meclisi terk etmek zorunda kaldı. Tabiî, bunun daha nice çirkin örneklerini inşallah görmeyiz diyorum; ama, göreceğimizi de tahmin ediyoruz.

Adalet Komisyonunda görüşülmüş, yarın Medenî Kanun gelecek; o komisyon üyeleri bile, baştan sona okumuş mu okumamış mı, biliyor mu bilmiyor mu; bilemiyorum; ama, burada, oy veren milletvekillerinin çok büyük bir kısmı, Medenî Kanun gibi, Türk Ceza Kanunu gibi, gerçekten temel kanunları, bilmeden, okumadan, özel bir yöntemle, özel bir metotla "temel kanun" adı altında, sözde görüşülecek, oylanacak ve geçecek. Sonra ne olacak; tatbikatta bir sürü sıkıntı meydana gelecek ve sonuçta da, o kanunlarda, yeni onarımlar, yeni tasarılar, düzeltme teklifleri başlayacak.

Değerli arkadaşlar, günlerden beri söylendi, tekrar tekrar ifade ediyoruz; bu İçtüzükten, bu Meclise, bu Millete, bu Parlamentoya bir hayır gelmeyecek. Çok sözler söylendi, gerçekten güzel sözler, güzel gerekçeler ifade edildi; ama, iktidar partileri, inatlarından, ısrarlarından vazgeçmediler.

Bakın, biraz evvel, Demokratik Sol Partinin 1994 yılındaki düşüncesini, teklifini yüce bilgilerinize arz etmiştim; şimdi de, aynı tarihlerde Anayasa Komisyonu Başkanının yazdığı bir yazıya o günkü Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı rahmetli Türkeş'in verdiği cevabı arz edeceğim. O günkü MHP, bugünkü muhalefetin görüşünde. Bugün ne söylüyorsak, o gün MHP, rahmetli Genel Başkanının imzasıyla aynı sözleri dile getirmiş. Bakınız, arz ediyorum:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüyle ilgili yapılacak çalışmalarda değerlendirilmek üzere Milliyetçi Hareket Partisinin görüşlerinin iletilmesi yazılarınız için çok teşekkür ederim.

Türk Milleti olarak bugüne kadar meydana getirebildiğimiz en mukaddes, en yüce değer ve kurum, demokrasimizin teminatı ve millî iradenin temsil yeri olan Türkiye Büyük Millet Meclisidir.

Türkiye Büyük Millet Meclisimizin, Türk Milletinin bütün meselelerinin tartışıldığı, çarelerinin bulunduğu yer olduğu konusu, tartışma götürmeyecek bir gerçektir.

Çoğulcu, katılımcı demokrasinin bütün kurallarının Yüce Parlamentonun çalışmalarında yaşatılması, hayata geçirilmesi; bütün partilerin ve fikir gruplarının, özellikle Yüce Meclisimizde belli sayıda temsil edilen siyasî partilerimizin, Meclis çalışmalarına aktif şekilde katılması, fikir ve tekliflerini söylemelerine imkân tanınması konusu da, tartışma götürmez bir başka gerçektir.

Siyasî partilerin Meclis çalışmalarına katılmalarını engelleyen İçtüzük hükümlerinde iyileştirmeler yapılarak, Yüce Meclisin daha verimli ve etkili çalışır hâle getirilmesi, özellikle bazı partilerin görüşlerinin söylenmesine engel olan İçtüzük maddelerinin değiştirilmesi gerekmektedir.

İçtüzük değişikliklerinin tartışıldığı bugünlerde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarını artıracak, Parlamento çalışmalarını verimli hâle getirecek bu düşüncemizin dikkate alınarak, İçtüzük değişiklik tasarısına, ekte arz ettiğimiz değişikliklerin de dâhil edilmesini saygılarımızla arz ederiz."

O günkü Milliyetçi Hareket Partisinin düşüncesi bu. Aradan yedi yıl geçti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Esengün, toparlar mısınız efendim.

LÜTFÜ ESENGÜN (Devamla) - O zaman Parlamentoda 19 kişiyle temsil edilen Milliyetçi Hareket Partisi, bugün 120 milletvekiliyle temsil ediliyor ve iktidar partisi. Ama, bu düşüncede, bu görüşte değişiklik olmaması lazım. Çünkü, bu okuduğum, rahmetli Türkeş'in o gün ifade ettiği görüşler, doğru görüşler, olması lazım gelen görüşler. Ama, maalesef, her şeyi günübirlik şartlara göre ayarladığımız için, o gün söylediğimiz sözleri bugün unutuyoruz.

Ben, MHP'li arkadaşlarıma, kardeşlerime, rahmetli Türkeş'in, Sayın eski Genel Başkanlarının o günkü düşüncelerini bir defa daha hatırlatmak ve ikaz etmek görevimi yaptım. Söylemesi son olarak bizden, takdir sizlerden. İnşallah, doğrudan ayrılmazsınız.

Hepinize saygılarımı arz ediyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

İkinci söz, Adana Milletvekili Sayın Yakup Budak'ın.

Buyurun Sayın Budak.

Sayın Budak, süreniz 5 dakika efendim.

YAKUP BUDAK (Adana) - Sayın Başkan, değerli üyeler; sözlerime başlarken, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

İçtüzük değişiklik teklifinin 5 inci maddesi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum.

Tabiî, anlamakta güçlük çektiğimiz bir olay var. Üçlü bir koalisyon var, 350'nin üzerinde bir desteği var. Bu koalisyonu oluşturan partiler, bu Meclisi nasıl çalıştırabiliriz diye içtüzük değişikliği yapıyorlar; acaba, kendilerine güvenmiyorlar mı, yoksa, ileride getirecekleri birtakım yasa tasarılarının kendi gruplarının da desteğine mazhar olmayacağına mı inanıyorlar? Herhalde bunun için olsa gerek ki, bunları, toptan, 91 inci maddeyi de değiştirmek suretiyle, birlikte geçirelim düşüncesindeler.

Bu getirilen içtüzük teklifi, tamamen, iktidarın ve iktidarı oluşturan grupların kendilerine güvensizliklerinin eseridir; yoksa, başka türlü düşünmek mümkün değildir. Dünyanın hangi parlamentosunda, böyle bir düzenleme yapılabiliyor, böyle bir taleple milletin huzuruna, meclisin huzuruna çıkılabiliyor?! Zaten, bu iktidar, iktidar olduğu günden bu yana, milletvekillerinin taleplerini değil, halkı rahatlatacak talepleri değil, ekonomiyi düzeltecek talepleri değil, dış politikada Türkiye'nin yüzünü ağartacak teklifleri değil, sadece ve sadece, üç merkezden gelen talepleri yerine getirmektedir: Birincisi, AB'den gelen talepleri, kayıtsız şartsız Meclisin huzuruna getiriyorlar "nasıl geçirebiliriz"in gayreti içerisine düşüyorlar. İkincisi, IMF'nin taleplerini getiriyorlar. Üçüncüsü ise, Başbakanlıkta bir Takip Kurulu var; orada birtakım bürokratların hazırlamış olduğu dayatma kanun tasarı ve tekliflerini Meclisin huzuruna getiriyorlar. Bunları da geçiremeyeceklerini bildikleri için, böyle bir taleple Meclisin huzuruna geliyorlar; beşte 3 de kendi sayılarına uyuyor. Yarın, bu rakamlar değişebilir, iktidarlar değişebilir, muhalefetler değişebilir; ama, o zaman hangi durumlara düşebiliriz; elbette bunun değerlendirilmesi gerekir.

Temel kanunlar diyoruz... Hangi kanunlar temel kanunların içerisine girecek; ekonomik ve teknolojik gelişmeyle ilgili yeniden yapılanma kanunları. Ekonomik gelişmeyle ilgili olmayan, teknolojik gelişmeyle ilgili olmayan bir kanun düşünebiliyor musunuz?! Yeniden yapılanmayla ilgili olmayan bir teklif düşünebiliyor mu acaba iktidarı oluşturan partilerin değerli milletvekilleri, bu teklifi veren arkadaşlarımız; elbette düşünemiyorlar. Gelecekte Meclisimizde, Anayasaya da aykırı olan bu maddenin geçmesiyle, birçok lüzumsuz tartışmaların olacağı, talihsiz tartışmaların olacağının da ayrıca işareti verilmektedir. Teknolojik gelişmeye kim karşı çıkabilir, yeniden yapılanmaya kim karşı çıkabilir?! O halde, neyi söylemek istediğimizi, milletin neye ihtiyacı olduğunu da, elbette, düzenli bir şekilde ifade etmemiz gerekir.

Bu hükümetin zamanında, zaten, sık sık duymaya başladığımız bir cümle var -Başbakanından tutun da, bakanından tutun da, milletvekillerine varıncaya kadar- "efendim, bu kanunu çıkardık, ama, içimize sinmedi" diye. Zaten bu hükümetin çıkarmış olduğu kanunlar -kendileri sindiremedikleri için de- milleti de hasta etti, ekonomiyi de felç etti, çiftçiyi, esnafı, ayakta duramaz hâle getirdi. Herhalde, bundan sonra çıkaracakları kanunlar, çok daha fazla kargaşaya, ekonominin içerisinden çıkılmaz problemlerle çok daha fazla karşı karşıya gelmesini sağlayacaktır. Bu madde de geçtikten sonra, iktidarın keyfi bir yönetimi, tıpkı totaliter rejimlerde, sistemlerde olduğu gibi gerçekleşecektir. Muhalefetten korkan, muhalefetsiz bir meclis, konuşmaktan, tartışmaktan korkan bir iktidar anlayışı, totaliter rejimlerin dışında hangi demokratik ülkede vardır?! İşte, bu hükümet, demokrasiden korkmaktadır, Türkiye'nin meselelerinin Mecliste tartışılmasından korkmaktadır, milletin sesinin Mecliste muhalefet tarafından dile getirilmesinden korkmaktadır.

Mesela, geçen gün, çok değerli bir grup başkanvekilimiz dediler ki: "Efendim, işte, birtakım itiraz edilecek... Bir önceki İçtüzük teklifinde vardı, 16 ncı maddeyle ilgili değişikliği getirmedik, işte, birtakım istisnaları ellerinden almak için." Ben şimdi o grup başkanvekiline sormak istiyorum; yarın, Meclisin huzuruna, o 52 maddelik değişiklik teklifini, o maddeyle birlikte getirecek misiniz getirmeyecek misiniz?

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Bizde yok; bizde yok...

YAKUP BUDAK (Devamla) - Siz söylemiştiniz. Erkeklik ve ürkeklik tarifleri yapıyordunuz...

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Bizi bağlamıyor.

BAŞKAN - Sayın Budak, karşılıklı konuşmayın efendim.

YAKUP BUDAK (Devamla) - Onun için, diyorum ki; bu 52 maddelik teklifi tekrar getirecek misiniz getirmeyecek misiniz; milletin huzurunda size sormak istiyorum? Milletin huzurunda, çıkıp da, böyle, uzun vadeli birtakım laflar edip, sonra da "Komisyona sor" demenin, ben, gerçekle alakasını ve ilişkisini de bulamıyorum. Memleketin yönetimine talip olanlar, gerçekçi olmak, ciddî olmak, demokrasinin gereklerine uymak ve milletin taleplerini yerine getirmekle mükelleftirler.

Bu duygularla, hepinize saygılar sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Madde üzerinde görüşmeler bitmiştir.

Soru?.. Yok.

5 inci madde üzerinde 11 adet önerge vardır. Madde bir fıkra olduğu için, 4 önergeyi ve bir de Sayın Genç'in Anayasaya aykırılık önergesini işleme koyacağım.

Şimdi, önergeleri geliş sırasına göre okutacağım; son okunacak önerge aynı zamanda Anayasaya aykırılık önergesidir, okutup işleme koyacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin çerçeve 5 inci maddesiyle değiştirilmek istenilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Saygılarımızla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 91.- Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimiyle doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine; hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde; en az iki siyasî parti grubu önerisi olarak, Genel Kurulca üye tamsayısının beşte 3 çoğunluğunun oyuyla da karar verilebilir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin çerçeve 5 inci maddesiyle değiştirilmek istenilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Saygılarımızla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 91.- Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimiyle doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine; hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde; en az iki siyasî parti grubu önerisi olarak, Genel Kurulca üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla da karar verilebilir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 5 inci maddesiyle değiştirilmek istenilen 91 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 91.- Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimiyle doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine; hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde; herhangi bir siyasî parti grubu önerisi olarak, Genel Kurulca üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla da karar verilebilir."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 5 inci maddesiyle değiştirilen 91 inci maddesinin "görüşme ve oylama usulü" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Emrehan Halıcı Konya, İsmail Köse Erzurum, İbrahim Yaşar Dedelek Eskişehir, Çetin Bilgir Kars, Süleyman Yağız İstanbul

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, şimdi bir Anayasaya aykırılık önergesi daha geldi. Demin, 4 önerge demiştim; Sayın Hatiboğlu ve arkadaşlarının bir Anayasaya aykırılık önergesi daha var; onları ayrı ayrı okutup, birleştirip, müştereken işleme koyacağım efendim.

Sayın Başkanlığa

Görüşülecek olan 586 sıra sayılı Demokratik Sol Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Aydın Tümen, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili Erzurum Milletvekili İsmail Köse ile Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Bartın Milletvekili Zeki Çakan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair İçtüzük Teklifi 5 inci maddesi Anayasaya aykırı olduğundan teklif metninden çıkarılmasını saygılarımla arz ederim.

Kamer Genç Tunceli

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Tüzük teklifinin çerçeve 5 inci maddesi Anayasaya aykırıdır.

Teklif metninden çıkarılmasını arz ederiz.

Yasin Hatiboğlu Çorum, Fethullah Erbaş Van, Aslan Polat Erzurum, Şeref Malkoç Trabzon, Şükrü Ünal Osmaniye

BAŞKAN - Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Başkanlık?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Efendim, Sayın Genç'in önergesinin gerekçesini okutsam?.. Sayın Genç burada yok.

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Bizim önergemizin gerekçesini izah edelim efendim.

BAŞKAN - Ben, işin farkındayım tabiî de; yine de, ne olur ne olmaz dedik sayın başkanım.

Buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben, sözü uzatacak değilim. Sözün hayırlı olanı, kısa olanıdır. (MHP sıralarından alkışlar) Ve tabiî, sözün hayırlı olanı, hisse olanıdır. İnsanın hayırlı olanı da, söylenen sözden hisse alanıdır. (FP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Anayasaya aykırılık iddiamızı bir kere daha ifade ediyoruz. Diyeceksiniz ki, efendim ustası Şam'dan değil, Anayasa Mahkemesi iptal ederse, biz, bir daha yaparız; doğrudur; ama, yazık değil midir ki, asıl görevi Anayasa Mahkemesinin iptaline fırsat vermeyecek teklif ve tasarıları kanunlaştırmak... Bu Meclisin asıl görevi uygun olan tavrı değil midir? İşte, sorumluluk hisseden Anamuhalefet Partisi Grubu olarak diyoruz ki, beyler, yapmayın, bakınız, 37 kararnameden 24 tanesi yok edildi, âdeta yok sayıldıysa, iptal edildiyse, bundan hepimiz üzüntü duyuyoruz. O iptal edilenlerin altında yalnız sizin imzanız var; ama, acıda, bizim de acımız var. Yapmayın, biz, Parlamentoyuz. Anayasa Mahkemesinin iptalleri istisna olmalı, hatta nadir değil, ender olmalı. Bu olabilir. O, olmasın diye zaten o anayasal kurum oluşturulmuştur.

Benim ricam şudur: Gelin, fırsat eldeyken şu 91 inci maddeyi çekin geri ya da önergemize destek verin; bunu oradan alalım, yürürlükte bulunan madde yürümeye devam etsin; Anayasaya daha uygun bir düzenlemedir.

Ben, bir kardeşiniz olarak, bir grup mensubu olarak istirhamımı böylece arz etmiş oldum, faydalı olur diye düşünüyor, Sayın Başkanlığa ve Yüce Heyetinize saygı sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN- Teşekkür ederim efendim.

Efendim, Komisyonun ve Sayın Başkanlığın kabul etmediği önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge, kabul edilmemiştir. Sayın Kabil, önergelerinizi geri çekiyorsunuz değil mi?

AHMET KABİL (Rize)- Evet.

BAŞKAN- Son önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 5 inci maddesiyle değiştirilen 91 inci maddesinin "görüşme ve oylama usulü" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin" ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Emrehan Halıcı (Konya) ve arkadaşları

BAŞKAN- Komisyon, önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa)- Ekseriyetimiz yoktur, takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN- Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara)- Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN- Sayın Köse, siz söz mü istemiştiniz?

İSMAİL KÖSE (Erzurum)- Sayın Başkanım, gerekçeyi okutur musunuz efendim?

BAŞKAN- Tabiî...

Başka bir söz istemiştiniz de.

İSMAİL KÖSE (Erzurum)- Başka bir şeyi daha sonra söyleyeceğim efendim.

BAŞKAN- Peki efendim.

Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe: Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşme usulü 81 inci maddeyle düzenlenmiştir. 91 inci madde bu hükmün istisnasıdır. Önergemizle, genel görüşme usulünün dışında özel görüşmeye tabi temel kanunlar hakkında önerge verilip verilemeyeceği düzenlenmektedir.

BAŞKAN- Efendim, Komisyonun takdire bıraktığı, Başkanlığın katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge, kabul edilmiştir efendim.

Efendim, 5 inci maddeyi, kabul edilen önerge istikametinde oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. 6 ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 83 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Fazilet Partisi Grubu adına, İstanbul Milletvekili Sayın Mehmet Ali Şahin söz istemişti.

Sayın Hatiboğlu, isteğiniz devam ediyor mu? Sayın Şahin olmadığı için...

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Efendim, Avni Doğan Bey konuşacaklar.

BAŞKAN - FP Grubu adına, Kahramanmaraş Milletvekili Sayın Avni Doğan; buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

FP GRUBU ADINA AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Meclis İçtüzüğünü görüşüyoruz; Meclisimizin, Yüce Meclisin anayasasını görüşüyoruz. Çalışmalarımızı bu İçtüzüğe göre yürüteceğiz; kanunları, bu İçtüzüğe göre yapacağız; bu İçtüzüğe göre burada tartışmaları götüreceğiz.

İnsanlık mücadelesi, fikrî mücadelenin dışındaki zeminlere kayarsa eğer, sonuç hep kötü olur. Fikirlerin mücadelesi, sonuçta, mutlaka aydınlık getirir, uzlaşma getirir. Biz arzu ediyoruz ki, bu Yüce Meclisten çıkan her karar, bir fikrî münakaşanın sonunda, fikrî tartışmanın sonunda bir uzlaşmayla çıksın. Burada konuşacağız; biz konuşacağız siz dinleyeceksiniz; siz konuşacaksınız, biz dinleyeceğiz; ama, mutlaka, ciddî olarak birbirimizi dinleyeceğiz. Bu ülkeye hizmet etmek istiyorsak, birbirimizi dinlemek zorundayız; sadece dinlemek değil, birbirimizden faydalanmak zorundayız.

Değerli milletvekilleri, rakamlar, zaman zaman yalan söyler; çoğu zaman da gerçekleri söyler. Aynı şekilde, istatistikler de, zaman zaman doğruları, zaman zaman yanlışları söyler. Ne var ki, ne rakamların gerçeği ne istatistiklerin gerçeği değişmez, kalıcı gerçekler değildir. Rakamların gerçeği, istatistiklerin gerçeği; bunlar, daha çok, bir zaman dilimine ait gerçeklerdir; zaman değiştikçe, rakamların gerçeği değişir. Bu nedenle, biz siyasetçiler, rakamların gerçeğine önem verdiğimiz kadar, toplumsal gerçeklere, sosyal gerçeklere de önem vermek zorundayız.

Kaç kanun yaptık? Önümüzdeki "kaç kanun yaptık" sorusuna verilecek cevaplarla övünebiliriz. Eğer, yaptığımız kanunlar sosyal kanunları yok sayıyorsa, ömürleri, rakamlar kadar kısadır, rakamlar kadar sınırlıdır. Mesela, geçtiğimiz yasama yılında, Amerika Birleşik Devletlerinde 16 kanun yapıldı, bizde 100'den fazla. Biz, bir yaptığımız kanunu üç ay sonra değiştirmek zorunda kaldık; bunu, biz, hep yaptık; işte, sıkıntı burada. Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir kanunun elli yıl değişmeyeceği kanaatindeyim. Eğer, kanunların kalıcılığını istiyorsak, toplumsal gerçekliği, bilimsel gerçekliği ciddîye almak zorundayız; aksi halde, yaptığımız kanunlar eskimekle kalmaz, bizi de eskitir.

Değerli milletvekilleri, siyasî sistemler, birtakım kanunlarla, tüzüklerle, kurallarla kayıt altına, sınır altına alınır, alınmalıdır da; ama, eğer, siz, yapacağınız yasalarla, toplumsal dinamikleri, ortak hafızayı, siyasal zihni kayıt altına almayı, sınırlamayı hesap ederseniz, toplum olarak biz kaybederiz; kendimizi, kendi yolumuzu kaybederiz. Bu açıdan, çok büyük sorumluluklar taşıyoruz Meclis olarak.

Değerli arkadaşlar, insanlık, ilk insandan bu yana, hep ileriye yürümüştür; yontma taştan füzeye, hep birtakım kalıpları yıka yıka gelmiştir insanlık. Demokrasiye ulaşmak, ideolojik kalıpların, siyasal dogmaların insan iradesi karşısında çaresiz kalmasıyla gerçekleşmiştir. Biz, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, Türkiye olarak, sebep ne olursa olsun bu zemini bırakmamak zorundayız. Zira, insanlığın gittiği yöne engel koymaya kimsenin gücü yetmez. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AVNİ DOĞAN (Devamla) - Müsaade eder misiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Bir dakika efendim, affedersiniz; buyurun.

AVNİ DOĞAN (Devamla) - Hükümetler gider hükümetler gelir; partiler kapanır partiler kurulur; diktatörler, demokratlar gelir geçer, insanlık gideceği yöne mutlaka gider. Engel koyduğunu zannedenler kendi kendilerini kandırır. Hepimiz bilmeliyiz ki, esas gerçek toplumsal gerçektir. Bizim gerçek sandığımız başka birçok şey bizim sanrılarımızdır. Spartaküs, hak isteyen bir toplumun sesinden başka bir şey değildir. İkinci Mehmet'i Fatih yapan kuvvet milletimizin fetih arzusudur. Aksi takdirde İkinci Mehmet sadece İkinci Mehmet olarak kalırdı. Mustafa Kemal'i Atatürk yapan milletimizin kurtuluşa olan imanıdır.

Değerli arkadaşlar, toplumsal gerçek budur ve biz bunu dikkate almak zorundayız. Kanun yaparken de siyaset yaparken de devleti yönetirken de bunu dikkate almak zorundayız. Aksi takdirde hem biz tıkanırız hem de, bugün olduğu gibi, bizim ülkemiz, bizim Türkiye'miz tıkanır.

Aslında, üç maddelik bir kanunun dokuz saatte çıkmasından korkmamalıydık. Bir kanun tasarısı önümüze gelmeden önce onun bilimsel analizlerini yapmalıydık, dokuz saat tartışmadan çekinmemeliydik, öyle zannediyorum ki, millet olarak,

Meclis olarak bu da bizim zaafımız; ama, benim dileğim, bundan sonra, Yüce Meclis olarak, Yüce Meclisi oluşturan vazgeçilmez unsurlar olan siyasî partiler olarak birbirimize daha sıcak, daha sevgiyle yaklaşarak, konuları detaylı tartışarak yasama görevimizi bizden sonrakilere devrederiz.

Bu duygularla hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Doğan, teşekkür ederim efendim.

Şimdi, söz sırası, Doğru Yol Partisi Grubu adına, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç'te.

Sayın Kamer Genç?.. Onlar görüşmelerden çekildiler.

Grupları adına başka söz isteyen?.. Yok.

Şahsı adına, Erzurum Milletvekili Sayın Lütfü Esengün?.. Yok.

Sayın Hatiboğlu?..

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Konuşmayacağım efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

İstanbul Milletvekili Sayın Osman Kılıç?.. Konuşmuyorlar.

Erzurum Milletvekili Sayın Aslan Polat?.. Konuşmuyorlar.

Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç?.. Yok.

Şanlıurfa Milletvekili Sayın Yahya Akman?.. Konuşmuyorlar.

Konya Milletvekili Sayın Lütfi Yalman?.. Konuşmuyorlar.

Van Milletvekili Sayın Fethullah Erbaş?.. Konuşmuyorlar.

Adana Milletvekili Sayın Yakup Budak?.. Konuşmuyorlar.

Ağrı Milletvekili Sayın Nidai Seven?..

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Hayırlı olsun efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

İstanbul Milletvekili Sayın Süleyman Arif Emre?.. Konuşmuyorlar.

ALİ OĞUZ (İstanbul) - Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN - İstanbul Milletvekili Sayın Ali Oğuz; buyursunlar efendim. (FP sıralarından alkışlar)

ALİ OĞUZ (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; İçtüzük tadiliyle ilgili çalışmalarımıza, önce, malumu ihsanınız olduğu gibi, 50 küsur maddeyle başladık, yarısından geri döndük, sonra 8 madde getirdik, onun üzerinde dahi bir mutabakat hâlinde, bir konsensüs hâlinde, birbirimizi

memnun ederek bir neticeye varmamız mümkün olmadı. Niye böyle oldu; bunu da yüksek takdirlerinize arz ediyorum ki, bu, bir ihtiyaç değildi; sadece işin kolayına kaçmak arzusundan doğan bir gayretle bu tasarıları Meclisin huzuruna getirdiniz ve birçok gerginliklere, birçok tatsızlıklara, hatta tarih boyunca unutulmayacak hadiselere sebebiyet verdiniz.

Değerli arkadaşlarım, bu içtüzük değişikliğine niye ihtiyaç duyuldu dediğimiz zaman, buna birçok sebep, gerekçede birçok amil icat edildi "efendim, Türkiye'de rejim sorunu yoktur; Türkiye'nin acil çözüm bekleyen önemli sorunları vardır, bu sorunlar yapısal sorunlardır, her biri ayrı ayrı reform gerektiren sorunlardır" denildi. "Bunların çözülmesi için de süratle mevcut kanun tasarılarını çıkaracak, bekleyen kanun tasarılarını bir an evvel çıkaracak bir usul bulmak, bir gayret, bir sürat temin edecek tedbirler almak ihtiyacı vardır" denildi ve bunlar huzura getirildi.

Neydi bunlar? Bunlar; Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Avukatlık Kanunu gibi ana kanunlarla, temel kanunlarla ilgili tasarılardı "bunları bir an evvel çıkarmak ihtiyacımız vardır" denildi. Halbuki mevcut İçtüzük muvacehesinde bunlar da çıkarılabilirdi, nitekim geçmişte bunların emsalleri vardı, bunları bir an evvel çıkarmak hususunda da bir mutabakatın içindeydik. "100 küsur kanun çıkardık" diye de zaman zaman iftihar ediyoruz, diyoruz ki: "Bak, 100 küsur kanunu çıkardık." Bu çıkardığımız 100 küsur kanun hangi derdimize deva oldu değerli kardeşlerim? İşsizliği mi giderdi, milletimizin açlığını mı giderdi, memurların, işçilerin sokağa dökülmesini mi önledi? Bunların hiçbirinin derdine deva olmadı; sadece ve sadece "biz 100 küsur kanunu çıkardık" diye iftihar ettik. Bundan sonra çıkaracaklarımız da derdimize deva olmayacak.

Arkadaşlarımız misaller verdiler: "Memleketin acil dertleri vardır, şu dertleri vardır, halkımız işsizdir, halkımız açtır, yoksuldur, memur sokağa dökülmüştür, işçi sokağa dökülmüştür, polis sokağa dökülmüştür, doktorlarımız sokağa dökülmüştür, üniversite hocalarımız sokağa dökülmek için hazırlanmaktadırlar..." Peki, bunların hangisine deva olacak bu çıkardığımız kanunlar? Hiçbirine de deva olmayacaktır. Gene de bir mutabakat temin etmedikten ve memleketin acil ihtiyaçlarına bir an evvel deva olacak kanunlar hususunda iktidarıyla, muhalefetiyle bir mutabakata varmadıktan sonra, bunlara deva bulmak mümkün değil. İşte, bir kısmını küstürdünüz, dışarı çıktı, bir kısmı da, neredeyse, küsmek üzere. Oturup, kendi başınıza bir şeyler yapıp da, hangi şerefi kazanacaksınız?! Hiçbir şey kazanamayacaksınız; mahcubiyet kazanacaksınız, utanç kazanacaksınız ve yaptığınızdan siz de memnun olmayacaksınız; ama, gelin şu inatlaşmadan vazgeçin de, bir an evvel memleketin ihtiyaçlarına medar olacak bir konsensüsle, mutabakatla kanunları çıkaralım. Ziyanı yok, 1 madde çıkaralım, 5 madde çıkaralım, 10 madde çıkaralım; ama, bu memleketin derdine deva olsun; memleket ihtiyaç içinde.

Esnaf kepenk kapatıyor, memur sokaklara dökülmüş "açım" diyor, "sadakaya muhtacım, zekâta muhtacım" diyor, işçi "verdiğiniz yüzde 10'la hiçbir şey temin edemedim" diyor, "yüzde 50 enflasyon varken, memleketimizde bu kadar pahalılık, bu kadar sıkıntı varken, çocuklarım aç bîilaç, yoksulken, işsizken bana verdiğiniz yüzde 10'la ben ne yaparım" diyor, gözyaşı döküyor. Öbür tarafta 20 milyona yaklaşan işsiz, akşam evine bir ekmek parası götürememenin ıstırabını çekiyor, gözyaşı döküyor, siz, "memlekete hizmet ettik" diyorsunuz. Bunların hiçbirisinin hizmetle alakası yok aziz kardeşlerim.

Gelin, hiç olmazsa, yol yakınken dönelim, yoksa, çok kötü bir şöhret bırakırsınız, ve zalimin zulmü varsa, el açıp size beddua ederler, mazlumun Allah'ı var derler, büyük belalara uğrarsınız, Allah muhafaza buyursun. Evet, onun için, sureti katiyede bu milletin bedduasını almayın... (DSP ve MHP sıralarından gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sakin olun efendim...

OKTAY VURAL (İzmir) - Ne sakin olması... Maddeyle ilgili mi konuşuyor!

BAŞKAN - Tahammül edin efendim.

ALİ OĞUZ (Devamla) - Bakın, ilahiyat fakültelerinin önünde çocuklarımız gözyaşı döküyorlar, imtihanlara giremiyorlar, fakültelerine devam edemiyorlar, itiliyorlar kakılıyorlar...

BAŞKAN - Efendim, toparlarsanız, memnun olurum...

ALİ OĞUZ (Devamla) - Böyle şey olmaz! Bu zulümdür; zulüm ile âbâd olanın, akıbeti berbat olur.

OKTAY VURAL (İzmir) - Sizin gibi olur!

ALİ OĞUZ (Devamla) - Hürmet ediyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Efendim, madde üzerinde görüşmeler tamamlandı.

6 ncı madde üzerinde 3 adet önerge vardır sayın milletvekilleri; geliş sırasına göre okutup, aykırılık sırasına göre işleme koyacağım.

Son 2 önerge, metinden çıkarılmaya dairdir; birlikte işleme koyacağım efendim.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı İçtüzük değişiklik teklifinin 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Aydın Tümen Ankara, İsmail Köse Erzurum, Zeki Çakan Bartın, Ahmet Kabil Rize, Mehmet Ay Gaziantep

Madde 6. - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 83 üncü maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Bir maddenin önce konuşulması

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin Çerçeve 6 ncı maddesinin teklif metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Osman Yumakoğulları İstanbul, Akif Gülle Amasya, Ali Oğuz İstanbul, Şükrü Ünal Osmaniye, Ali Sezal Kahramanmaraş, Ayşe Nazlı Ilıcak İstanbul, Fethullah Erbaş Van, Lütfi Yalman Konya, Özkan Öksüz Konya, Osman Pepe Kocaeli, Latif Öztek Elazığ, Rıza Ulucak Ankara, Mustafa Geçer Hatay, Yakup Budak Adana, Eyyüp Sanay Ankara, Mehmet Çiçek Yozgat, Eyüp Fatsa Ordu, Aslan Polat Erzurum

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı TBMM İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin, çerçeve 6 ncı maddesi ile değiştirilen 83 üncü maddenin madde metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Saygılarımla

Turhan Güven İçel

BAŞKAN - Efendim bu iki önergeyi birleştiriyorum.

Komisyon önergeye katılıyor mu ?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Güven burada olmadığına göre, Sayın Fethullah Erbaş, konuşacak mısınız, yoksa gerekçeyi mi okutayım?.. Söyleyin efendim...

FETHULLAH ERBAŞ (Van)- İki kelime söyleyeyim.

BAŞKAN - Buyurun; 2 değil. 22 kelime söyleyin; ben, tereddüt ettiniz diye söyledim. (FP sıralarından alkışlar)

FETHULLAH ERBAŞ (Van)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önergemizdeki istemiş olduğumuz nokta şu: Çerçeve 6 ncı maddeyle 83 üncü madde yürürlükten kaldırılıyor.

83 üncü maddede "Genel Kurulda bir maddenin diğerinden önce konuşulmasına işaret oyuyla karar verilebilir.

Görüşülen bir madde birçok mesele veya fıkralardan mürekkep ise ve bunların ayrı ayrı oya konmaları onbeş üye tarafından yazılı olarak teklif olunmuşsa gereği yapılır" deniyor.

Değerli arkadaşlar, biz, bu maddeyi yürürlükten kaldırıyoruz. İçtüzük, 1973'te konulmuş; daha önce de, bu Meclis, bu meseleleri tartışmış, bugüne kadar gelmiş, hiç kimsenin bir itirazı olmamış ve bu madde de bugün kaldırılıyor; niye kaldırılıyor, daha süratli işlesin...

Değerli arkadaşlar, milletvekillerinin bu müzakerelere katılması asgariye indirilmek isteniyor. Niye asgariye indireceksiniz; yani, milletvekilleri görüşmeyecek, önerge vermeyecek, önergeler üzerinde zaman tahdidi konulacak, önergelerde imzası olan milletvekillerinden 5 kişinin ismi okunacak, diğerleri okunmayacak; yani, kimse, artık, biz önerge veriyoruz, biz, bu önergeye katılıyoruz demeyecek. Sonuçta ne olacak; çıkan maddeler de, çıkan yasalar da yavan çıkacak, muhalefetin sesi kısılacak.

Biraz evvel, değerli Ali Oğuz Bey söylemişti, yeniden tekrarlamaya da gerek yok. Değerli arkadaşlar "alma mazlumun ahım, çıkar aheste aheste" demişler. Siz, şu anda, muhalefete hiç gelmeyecekmiş gibi davranıyorsunuz; ama, yarın muhalefete geleceksiniz; muhalefete geldiğiniz zaman, bu maddelerin ne kadar işe yaradığını, o zaman, yana yakıla tekrar edeceksiniz. Heyhat! O zaman, iş işten geçmiş olacak.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Erbaş, teşekkür ederim efendim.

Komisyonun ve Sayın Başkanlığın katılmadığı önergeleri -birleştirdiğimiz önergeleri- oylarınıza sunuyorum efendim: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Diğer, son önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı İçtüzük değişiklik teklifinin 6 ncı maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Aydın Tümen (Ankara) ve arkadaşları

MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 83 üncü maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

Bir maddenin önce konuşulması

BAŞKAN - Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Takdire bırakıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - İmza sahipleri?..

ZEKİ ÇAKAN (Bartın) - Gerekçesi okunsun efendim.

BAŞKAN- Gerekçesini okutuyorum: I Gerekçe:

Uygulamada sıkıntı yaratmayan 83 üncü maddenin birinci fıkrasının gelecekte de uygulanmasına ihtiyaç duyulabileceği gözönüne alınarak aynen korunması önerilmiştir.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Sayın Başkanlığın katıldığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Şimdi, kabul edilen önerge doğrultusunda 6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımını takip eden ayın başında yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Efendim, bakıyorum, acaba bunda da konuşacak mısınız diye; ama, şimdi...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan konuşacağım.

BAŞKAN - Tabiî, tabiî efendim... Estağfurullah... Belki son defa konuşacağınıza göre... Son defa konuşacaksınız yani.

Fazilet Partisi Grubu adına, Erzurum Milletvekili Sayın Aslan Polat; buyurun efendim.

FP GRUBU ADINA ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Şimdi, bu getirdiğiniz içtüzük değişikliğiyle, fikrî bazda susturamadığınız muhalefeti, içtüzük değişikliğiyle susturmaya çalışıyorsunuz; ama, bunun hesabını, biz, size, seçim meydanlarında sorarız.

Şimdi, getirdiğiniz içtüzük tadili dolayısıyla burada çok olaylar çıktı. Neydi bu olayların konusu:

1- Siyasî partilerin grup adına konuşma sürelerini 10'dan 5 dakikaya indirdiniz.

2- Maddeler üzerinde milletvekillerinin şahsî konuşmalarını kaldırdınız; yani, milletvekillerini gruplara bağımlı kıldınız.

Şimdiye kadar -akşama kadar- çıkıyor bu basın kuruluşları, aynen "efendim, milletvekilleri genel başkanlarının sultası altında kalıyor, milletvekilleri genel başkanları ne derse onu yapıyor" diyorlardı. Siz, getirdiğiniz bu teklifle, milletvekillerini grubun da sultasına soktunuz. Bir milletvekili, grubuyla aynı şeyi düşünmediği müddetçe, çıkıp da burada -hakkı değil- memleketin sorunlarını dile getirme şansını da ortadan kaldırdınız, bunu neye benzettiniz; yani, bir taraftan, demokratlıktan bahsettiniz, diğer taraftan, milletvekillerinin en tabiî hakkı olan kürsülerden konuşma hakkını elinden kaldırdınız. Tamam, bunları getirdiniz; ama, bundan adım kadar eminim ki, bu, en çok bir ay içerisinde de, Anayasa Mahkemesinden bal gibi de dönecektir. Siz de bunu böyle bal gibi göreceksiniz; çünkü, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, bu milletvekillerinin burada olmasının birinci şartı, kanun tasarı ve teklifleri üzerinde kendilerinin beğenmedikleri konularda çıkıp, görüşlerini ferden izah edebilme hürriyetleridir. Siz, bunu, buradan kaldırdınız bugün. Bunu kaldırdığınız için, bu teklifin hiçbir demokrat yönü kalmadı; birinci söyleyeceğim konu bu.

İkincisi, siz burada, önergeleri sınırlamaya çalıştınız. Ne dediniz: "Dört yerine üç önerge getirelim." Soru sormayı sınırladınız; 20 dakika değil, 10 dakika verdiniz

Şimdi, bakın, burada, Başkanlık adına şu kürsüde oturan Sayın Meclis Başkanvekilimiz bütçe görüşmelerinde bir fikir öne sürdü ve dedi ki "gruplarla konuşalım ve bütçe konuşmalarında, bilhassa, bu soru-cevap süresini biraz artıralım" dedi. Çünkü, bütçe konuşmalarında milletvekillerinin en çok istediği...

BAŞKAN - Hangi başkanvekili dedi efendim; sayın Arseven mi?..

ASLAN POLAT (Devamla) - Evet; Sayın Arseven dedi.

Sayın Arseven "soru-cevap müddetini artıralım" dedi. Çünkü, soru cevap işlemi, bütçe konuşmalarında, milletvekillerinin en çok merak ettiği, vilayetleriyle ve bütçeyle ilgili öğrenmek istediği konuları içeriyor. Bu soru cevapta 20 dakikayı bile az bulurken, siz, bunu, şimdi 10 dakikayla sınırladınız; 5 dakikasında milletvekilleri soracak ve 5 dakikasında hükümet cevap verecek. Sayın milletvekilleri, siz de biliyorsunuz ki, bir milletvekili, eğer, bir tasarı üzerinde -çok ideolojik bir tasarı değilse; yani, RTÜK yasası gibi, kanun hükmünde kararnameyle memurları işten atmak gibi tasarı değilse- zaten, her madde üzerinde milletvekilleri kolay kolay soru sormuyorlar. Siz de bunları biliyorsunuz; ama, neyi getirmek istediniz: Milletvekilleri soru sorar, halk gerçekleri görür, biz rahatsız oluruz diye bunu da sınırladınız.

Sonra ne yaptınız; getirdiniz burada önergeleri sınırladınız. Dört önergeyi üçe indirdiniz. Sayın milletvekilleri, bunu açık söylüyorum, muhalefet milletvekilleri, bu Genel Kurulda verdikleri önergeyle, tasarıda olmayan şekilde, millete hayat standardı vergisini mi getirdi? Yani, milletvekilleri, burada bir akşamüzeri, bir önergeyle geriye dönük vergi mi getirdiler de, siz, bunu sınırlamaya kalkıyorsunuz?

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Biraz yavaş konuş, anlayamıyoruz...

BAŞKAN - Sayın Karahan, müsaade buyurun, konuşsun hatip.

ASLAN POLAT (Devamla) - Ne getirdi burada milletvekilleri; muhalefet milletvekilleri önerge verdiyse, bu verdikleri önergelerle işçinin, memurun, çiftçinin, esnafın önünü açmak için ne getirdilerse, o önlerine geldi. Şimdi, siz, o önergeleri de, gelip burada kesmeye kalkıyorsunuz...

MUSTAFA GÜVEN KARAHAN (Balıkesir) - Biraz yavaş konuşsun, anlayamıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Konuşsun efendim, hür kürsü; sizin anlamanıza lüzum yok, zabıtlara geçiyor Sayın Karahan.

ASLAN POLAT (Devamla) - Şimdi, efendim, kim benim bu sorularıma cevap vermek istiyorsa, gelsin burada cevap versin; yerinden cevap verilince duyulmuyor. Gelin, burada konuşun; ben de, sizi dinleyip cevap vereyim.

Sayın milletvekilleri, getirdiğiniz bu tasarılarda ne yaptınız; mesela, dediniz ki: "İkili anlaşmalarda maddeler üzerinde konuşmayalım, tümü üzerinde konuşalım." Bakın, şimdi, ben, size bir ikili anlaşma gösteriyorum, nedir; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Rusya Federasyonu Hükümeti Arasında Rus Doğalgazının Karadeniz Altından Geçişine Dair Tasarı, yani, meşhur Mavi Akım. Şimdi, bunun tümü üzerinde konuşuyorsunuz, maddeleri üzerinde konuşmuyorsunuz; niye; çünkü, lüzum yok; ama, bir maddesi var -2 nci madde- işte, sizin Enerji Bakanlığını şu anda beyaz enerji operasyonuyla mahkemelere sürükleyen madde de buraya konulmuş ve "Samsun-Ankara hattı Gasprom firmasıyla onun tasvip edeceği bir firmaya verilir" demişsiniz. Bu madde üzerinde ben konuşmadığım zaman savcılar konuşuyor. İşte, siz, o yüzden de sıkıntıdasınız bugün; ama, bu maddeler üzerinde biz burada konuşursak, milletvekilleri konuşursa, savcılar konuşma lüzumu hissetmez ve siz de rahatsız olmazdınız; ama, siz, ikili anlaşmaların içerisinde bir ihaleyi kime vereceğinizi belirtirseniz, bunda, bir milletvekilinin buraya gelip konuşması en tabiî hakkıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ASLAN POLAT (Devamla) - Sayın Başkanım, 5 dakika verdiniz, grup adına olan süremi verirseniz...

BAŞKAN - Efendim, lütfederseniz...

ASLAN POLAT (Devamla) - Tamam Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, zaten, külliyen konuşmalarımızı kestiniz; bari, bu 5 dakikayı kesmeyin.

Şimdi, siz, iktidar partisi milletvekilleri, bütçe kanunu getiriyorsunuz, 80-100 madde; "efendim, maddeler üzerinde niye konuşuyoruz, bunlar klasik maddeler" diyorsunuz; ama, bu getirdiğiniz bütçe kanununun 41 inci maddesi üzerinde Plan ve Bütçe Komisyonunda gece saat 3'te bir önerge veriyorsunuz; 8 tane petrol şirketinin Sayıştay Beşinci Dairesinin suçladığı, yani, 68 trilyon lira ceza kestiği 8 tane petrol şirketinin borcunu, tutup, şahıs borcunu alıp, borçları siliyorsunuz, Devlet Bakanını sorumlu kılıyorsunuz, ki, Sayıştay Beşinci Dairesinin verdiği kararı Sayıştay Temyiz Kurulu da kabul ettiği halde. Bakın, Sayıştay Beşinci Dairesi 8 petrol şirketine diyor ki "sen 68 trilyon lirayı haksız almışsın, geri öde." Bunu Sayıştay Temyiz Kurulu da kabul ediyor. Siz geliyorsunuz, burada, gece saat 3'te, Plan ve Bütçe Komisyonunda bir önergeyle bunu da affediyorsunuz. Biz geldik, burada gece saat 3'te konuştuk, Sayın Bakan buna "efendim, basit bir kanun maddesinin yorumudur" deyip geçti; ama, biz bunu da Anayasa Mahkemesinde iptal ettireceğiz ve bunun da peşini -mahkemelerde- bırakmayacağız.

Niye bunu söylüyorum; siz, klasik maddelerin arasına bir önerge koyuyorsunuz, 8 şirketin 68 trilyonunu affediyorsunuz. Geliyorsunuz, klasik maddelerin arasına bir önerge koyuyorsunuz, ihaleyi kime vereceğinizi yazıyorsunuz. Ondan sonra da "milletvekilleri, muhalefet burada niye konuşuyor" diyorsunuz ve bunu çok görüyorsunuz. Burada yanlış yapıyorsunuz.

Dikkat ettim, iktidar sürekli olarak bir şey söylüyor, diyor ki "efendim, 230 tane kanun tasarı ve teklifi var, biz bunları nasıl geçireceğiz?" Ben bunlara baktım; bunların 60 tanesi ikili anlaşma, işte bu tip anlaşmalar. İsterseniz, eğer içine böyle müteahhit maddeleri koymazsanız, bunların hepsi bir haftada çıkacak anlaşmalar, gelin çıkaralım.

64 tanesi kanun teklifi. Zaten, bunların da yüzde 90'ını siz getirip görüştürmüyorsunuz. Nedir kanun teklifleri; ya şehrine bir üniversite istemiş ya beldem ilçe olsun veya vilayet olsun demişsiniz; büyük ihtimalle böyle. Zaten, bunlar da görüşülmeyecek. 49 tanesi de dokunulmazlık...

MEHMET EMREHAN HALICI (Konya) - Konuyla ne alakası var?..

BAŞKAN - Yürürlüğü konuşuyor efendim.

ASLAN POLAT (Devamla) - Evet, yürürlük...

Bak, ben işin gerçeğini konuşuyorum. Sizin 230 tasarı ve teklifinizin 173 tanesi böyle.

Şu gündem içerisinde geriye kalıyor 60 tane tasarı. Getirin bu 60 tane tasarıyı, istediğimiz an çıkaralım.

Sayın Erzurum Milletvekilimiz, MHP'nin Grup Başkanvekili de karşımda; eğer, arzu ediyorsa, onun getirdiği ve 143 üncü sıradaki DAP Kanun Teklifi var, hemen o teklifi görüşelim. Eğer, istiyorsanız, 232 nci sırada, çiftçilerin borçlarının ödenmesiyle ilgili kanun teklifi var; onu da görüşelim.

BAŞKAN - Sayın Polat, lütfen, karşılıklı konuşmayın.

ASLAN POLAT (Devamla) - Ama, siz hep Danışma Kuruluna. gidiyorsunuz, Danışma Kurulunda "İçtüzüğü görüşelim, başka konuyu görüşelim" diyorsunuz. (ANAP sıralarından "süreyi çok aştı" sesleri)

BAŞKAN - Bir dakika efendim... Lütfeder misiniz...

ASLAN POLAT (Devamla) - Ama, arzu ediyorsanız, bu getirdiğiniz...

BAŞKAN - Sayın Polat, bir dakika.

Efendim, ben Sayın Polat'a 5 dakika... Efendim, grup adına konuşuyor, 10 dakikası yok mu; yani, insaf... Makine 5 dakikaya ayarlanmış diye vicdanımızı da mı ayarlayacağız?!. (FP sıralarından alkışlar)

Buyurun efendim.

ASLAN POLAT (Devamla) - Şimdi, ben söylüyorum, sayın hemşerim, eğer arzu ediyorsanız kanun tekliflerinden hemen şu DAP kanununu getirin, yarın burada, diyorum, biz muhalefet olarak destekleyelim, siz de hiç konuşmayın üzerinde; çiftçilerin borçlarını getirin, gene bunu görüşelim. Siz, bunları getirmeyeceksiniz, yok İçtüzüğü getirelim, yok bunu getirelim derken ondan sonra da vakit yok diyeceksiniz. Bunlar yanıltıcı şeyler, ben, size bunları söylemek istiyorum.

Şimdi, size bir şey daha söyleyeceğim: Bu hükümet, sürekli olarak, son bir aya kadar "ben, şu Mecliste, kuruluşundan beri, şu Meclisin açılışı olan 1920'lerden beri en çok kanun çıkaran Meclisim" diye övünüyordu. Neden; çünkü, sürekli olarak çalışma saatlerini uzatıyorsunuz, 350 milletvekiliniz var, her an 180 kişiyi burada bulabiliyorsunuz ve saat 12'lere kadar -konuşulurken de hiçbir maddede konuştuğunuz yok zaten, fikriniz var mı yok mu o da belli değil- kanun çıkarttık diye övünüyorsunuz, konuşuyorsunuz. Şimdi, bu bir ay içerisinde birden bire ne oldu da "biz kanun çıkaramıyoruz, İçtüzüğü değiştireceğiz" diyorsunuz.

FARUK DEMİR (Ardahan) - Bizim fikrimiz var...

BAŞKAN - Efendim, İçtüzüğün 60 ncı maddesine göre söz vereyim cevaplayın; tabiî...

ASLAN POLAT (Devamla) - Neden; IMF'ye söz vermişsiniz, şeker kanununu hemen çıkaracağız, tütün kanununu hemen çıkaracağız, elektrik

kanununu hemen çıkaracağız demişsiniz. Şimdi, yarın gelecek şeker kanunu, Plan ve Bütçe Komisyonunda -en az 2,5-3 milyon insanı ilgilendiriyor- muhalefet burada konuşmasın rahatsız olacağız; tütün kanunu gelecek -birkaç milyon insanı ilgilendiriyor- aman muhalefet konuşmasın rahatsız olacağız; neticede, biz konuşmadığımız zaman halk konuşuyor; ama, nerede konuşuyor, sokakta konuşuyor, savcılar konuşuyor ve herkes rahatsız oluyor, Meclisin saygınlığı kayboluyor, ben buna üzülüyorum.

BAŞKAN - Sayın Polat, toparlar mısınız efendim.

ASLAN POLAT (Devamla) - Anket yapıyorlar, en az saygınlığı olan yer Meclis oluyor; niye; çünkü, Mecliste hiçbir ciddî şey konuşulmuyor diyor. Gelin, bunların burada konuşulmasından çekinmeyin, ondan sonra da gücünüz varsa -zaten oyunuz var, çıkaracaksınız- çıkarın; ama, yeter ki, fikren güçlüyseniz gelin, savunun fikirlerinizi diyor, hepinize saygılar sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Polat.

60'a göre söz istiyor musunuz; vereyim mi efendim?..

FARUK DEMİR (Ardahan) - Lüzum yok...

BAŞKAN - Sayın Polat, milletvekili arkadaşlarımız üzüldüler efendim...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Hayır... Hayır, cevap versinler...

BAŞKAN - "Fikri yok, zikri yok" dediniz de...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Hayır, fikri olan gelsin konuşsun.

BAŞKAN - Ben, sürçülisan olduğunu ifade ettim efendim adınıza, vekâleten.

Teşekkür ederim efendim.

Doğru Yol Partisi Grubu adına İçel Milletvekili Sayın Turhan Güven?.. Doğru Yol Partisi Grubu görüşmelerden çekildi.

Grup adına başka söz isteyen?.. Yok,

Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu?..

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Konuşmayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Madde üzerinde şahsı adına başka konuşacak var mı?

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Yok efendim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, 7 nci madde üzerinde 6 adet önerge vardır; madde bir fıkra olduğu için, 4 önergeyi işleme koyacağım.

Şimdi, önergeleri geliş sırasına göre okutup, aykırılık derecesine göre de işleme alacağım. İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

586 sıra sayılı İçtüzük değişikliği teklifinin 7 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Emrehan Halıcı Konya, Oktay Vural İzmir, İsmail Köse Erzurum, İ. Yaşar Dedelek Eskişehir, Mehmet Pak İstanbul

"Madde 7.- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 7 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımla.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 7.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

BAŞKAN - Diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin çerçeve 7 nci maddesinin "Bu Tüzük hükümleri 1 Ekim 2001 tarihinden itibaren yürürlüğe girer" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Fethullah Erbaş Van, Lütfı Yalman Konya, Osman Yumakoğulları İstanbul, Osman Pepe Kocaeli, Akif Gülle Amasya, Latif Öztek Elazığ, Rıza Ulucak Ankara, Ali Oğuz İstanbul, Mustafa Geçer Hatay, Özkan Öksüz Konya, Yakup Budak Adana, Şükrü Ünal Osmaniye, Mehmet Çiçek Yozgat, Eyyüp Sanay Ankara, Ali Sezal Kahramanmaraş, Eyüp Fatsa Ordu, Aslan Polat Erzurum, Nazlı Ilıcak İstanbul

BAŞKAN - Son önerge en aykırı önerge olduğu için, okutup işleme alacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin çerçeve 7 nci maddesinin "Bu Tüzük hükümleri 1 Ekim 2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girer" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Lütfi Yalman Konya, Osman Yumakoğulları İstanbul, Akif Gülle Amasya, Latif Öztek Elazığ, Ali Oğuz İstanbul, Mustafa Geçer Hatay,

Şükrü Ünal Osmaniye, Mehmet Çiçek Yozgat, Eyüp Fatsa Ordu, Aslan Polat Erzurum, Osman Pepe Kocaeli, Fethullah Erbaş Van, Rıza Ulucak Ankara, Yakup Budak Adana, Ali Sezal Kahramanmaraş, Özkan Öksüz Konya, Nazlı Ilıcak İstanbul

BAŞKAN - Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz efendim. BAŞKAN - Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Erbaş, gerekçesini okutayım mı efendim?.. Müsaade ederseniz gerekçesini okutayım efendim.

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Peki...

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Buyurun.

Gerekçe: 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün altı maddesi bu teklifle değiştirilmektedir. Değiştirilen bu maddelerin muhalefet partilerini rahatsız ettiği gibi bir anda bu değişikliğe uyum sağlamalarını beklememiz mümkün değildir. Dikkat edilirse, değiştirilen bu altı madde de, Genel Kurulda muhalefet yapmak isteyen milletvekillerinin seslerini kısmakta ve muhalefet imkânlarını büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır. Yeni tüzüğe uyum sağlanması açısından 1 Ekim 2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi uygun olur görüşündeyiz.

BAŞKAN - Efendim, Komisyonun ve Meclis Başkanlığının katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir efendim.

Müteakip önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 586 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğünün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Teklifin çerçeve 7 İnci maddesinin "Bu Tüzük hükümleri 1 Ekim 2001 tarihinden itibaren yürürlüğe girer" olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Fethullah Erbaş (Van) ve arkadaşları

BAŞKAN - Komisyon?..,

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Van Milletvekili Sayın Fethullah Erbaş; buyurun efendim. (FP sıralarından alkışlar)

FETHULLAH ERBAŞ (Van) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; altı maddelik -iki tanesi yürürlük ve yürütme maddesi olduğu için ikisini çıkardığımız zaman, altı maddelik- bir İçtüzük değişikliği gerçekleşmiş oldu; biraz sonra bu iki madde de oylandıktan sonra, yayımı tarihinde yürürlüğe girecek. Önergemizde biz diyoruz ki, bu Meclis, bu içtüzük değişikliğini hazmedemedi. Önümüzdeki, yani, 1 Ekim 2001 tarihindeki yeni yasama yılında yeni tüzükle, yeni değişiklikle devam edelim diyoruz. Ama, sizler muhalefetin sesini kısıyorsunuz ve muhalefet imkânlarını büyük ölçüde ortadan kaldırıyorsunuz. Yeni tüzüğe uyum sağlanması açısından önümüzdeki yasama yılı olan 1 Ekim 2001 tarihinden itibaren yürürlüğe girmesi konusunda verdiğimiz önergeyi de biliyorum ki kabul etmeyeceksiniz. Niye kabul etmeyeceksiniz; çünkü, değerli arkadaşlar, IMF bir talimat vermiş "size 6-7 milyar dolarlık bir kredi vereceğim; ancak, eskiden üç ayda bir geliyordum, şimdi konunun önemine binaen her ay geleceğim sizi kontrol edeceğim, bazı temel kanunları çıkarmış olacaksınız" diyor. Efendim, bu temel kanunlara baktığımız zaman, diyor ki, Enerji Piyasası Kanununu derhal çıkarın. Mecburdur iktidar, bunu çıkaracak; çünkü söz vermiş. Bu 2001 tarihinin ekim ayını beklemeye imkânı yok; çünkü, IMF dediğimiz artık ne ise öyle bir sıkıntı veriyor bize.

Şeker fabrikalarını özelleştireceksiniz, bunu bekleyemezsiniz. Seydişehir Alüminyum Tesisleri özelleştirilecek; çünkü, Seydişehir Alüminyum Tesisleri, şu anda, Türkiye'nin alüminyum ihtiyacının yüzde 50'ye yakın bir bölümünü karşılıyor, eğer revize edilirse.

Yine bazı arkadaşlarımız kendilerini yakacaklarını söylediler; bor madenlerini şimdi özelleştireceksiniz, öyle bir imkân sağlanması lazım; 2001 yılının ekim ayına kadar beklemeniz mümkün değil. Her şeyden önce Türk Havayolları dünyanın en kârlı havayollarından birisi, eğer iyi işletildiği takdirde; zarar gösteriyorsunuz, onu özelleştirmeniz lazım, öyle emir gelmiş.

Onun yanında, bu sene yine 300-400 trilyon lira kâr eden bir Telekom var, Telekomu, durup dururken, zarar etmiyor, bir şey etmiyor, niye özelleştirmek için bastırıyorsunuz, onu anlamak mümkün değil, onu özelleştireceksiniz. Tekel var, Amerikan fabrikaları, Avrupa sigara fabrikaları diyorlar ki, Tekeli özelleştirin, biz alalım; yani, düyunu umumiyeye çevirmek için elinizden ne gelirse yapacaksınız, bunda çok aceleniz var. Onun için, bunu, 2001 Ekim ayına kadar, herhalde -öyle tahmin ediyorum- bırakmayacaksınız.

IMF'in -hemen şu anda okurum isterseniz- 6-7 milyar dolarlık bir kredisi için bunları çıkarmak zorundasınız. Meclis meclislikten çıkıyor bu durumda, sonunda, bazı kurumların istekleri doğrultusunda kanun çıkarmaya kalkıyor.

Bu konuda bu Mecliste görev yapan arkadaşların, iktidarda olsun, muhalefette olsun -hiç kimsenin içine sinmiyor, bunu biliyorum- Allah yardımcıları olsun.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Erbaş.

Meclis Başkanlığının ve Komisyonun katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir efendim.

Sayın milletvekilleri, şimdi okuyacağımız iki önergeyi birleştiriyoruz, aynı mahiyette olduğu için birlikte işleme koyacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

586 sıra sayılı İçtüzük değişikliği teklifinin 7 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve talep ederiz.

Emrehan Halıcı (Konya) ve arkadaşları

"Madde 7.- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 7 nci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ahmet Kabil Rize, Mücahit Himoğlu Erzurum

"Madde 7.- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

BAŞKAN - Komisyon?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI TURHAN TAYAN (Bursa) - Ekseriyetimiz yoktur, takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Başkan?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEJAT ARSEVEN (Ankara) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Başkanlığın katıldığı önergeleri oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... İki önerge de kabul edilmiştir.

Kabul edilen önergeler doğrultusunda 7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8.- Bu İçtüzük hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Fazilet Partisi Grubu adına...

AVNİ DOĞAN (Kahramanmaraş) - Konuşmayacağız Sayın Başkan.

BAŞKAN - Konuşmuyorsunuz; teşekkür ederim.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Şahsı adına Sayın Hatiboğlu?..

YASİN HATİBOGLU (Çorum) - Konuşmayacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum efendim.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Siz mi konuşacaksınız?..

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN - Şahsınız adına konuşacaksınız?..

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Grup adına Sayın Başkan.

BAŞKAN - Grup adına mı efendim?..

Şahısları adınaya geçtim de, onun için düzelttim.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Ama, ben işaret ettim, görmediniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, fark etmez, siz buyurun, şahsınız adına da konuşursunuz ama; Grup adına ifade etmiş olursunuz değil mi... İstirham ederim...

Biz Tüzüğü çiğnememiş oluruz, siz de gayenize ulaşırsınız. Maksat, kural ve kaidelere uymak.

Buyurun.

İSMAİL KÖSE (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum ve hükümetimize teşekkür ediyorum; inşallah, vergilerde esnaf ve tüccarımıza göstermiş oldukları anlayışlı davranışlarını, çiftçi ve köylümüzün de içerisinde bulundukları sıkıntıdan dolayı, o borçlarla ilgili gerekli düzenlemeyi de inşallah yapacaklarına inanıyorum. (MHP sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; yasama faaliyetleri sırasında en doğru hareketi, faziletli hareketi Fazilet Partisi yapmıştır. Fazilet Partisi Grubunu tebrik ediyorum. Demokrasinin gereği, Millet Meclisinde yüce milletimizin vermiş olduğu görevi yerine getirmektir; iktidar partisi olarak bu görevi yerine getirir, muhalefet partisi olarak bunu yerine getirir. Muhalefet olmak, bir direniş veya bir karşı koyuştan daha çok, muhalefet demek, burada yanlışların söylenmesidir. Sayın Fazilet Partisi sözcüleri, çoğunlukla, tenkit etmek suretiyle ve çoğunlukla da maddelere iştirak etmemek suretiyle, en doğal muhalefet

görevlerini yerine getirmişlerdir. Kaldı ki, bazılarında da oy kullanmışlardır. O itibarla, biz, demokrasiyi, bu manada anlıyoruz, yani, milletimizin vermiş olduğu görevi o istikamette kullanmaktır, yasama görevinde kullanmaktır. Demokrasinin gereğini ve milletimizin vermiş olduğu görevi, bu sıralarda oturarak yapmak mecburiyetindeyiz. Yani, önce, milletvekili olmanın fonksiyonunu yerine getirmemiz lazım.

Diğer muhalefet partisiyle ilgili çok sözüm vardı; ancak, vicahî olmadığı için; yani, yüz yüze gelmediğimiz için, benim karakterime de grubuma da yakışmaz, gıyapta konuşmak da bize yakışmaz, onun için, gıyapta konuşmak istemiyorum.

Millet iradesi en üstün iradedir. Bu iradenin vermiş olduğu görevi, muhakkak surette, yerine getirmemiz lazım. Üç siyasî partinin grubu olarak, içimizden; yani, Türkiye Büyük Millet Meclisinden bir hükümet çıkarmışız, arkasına da güvenoyumuzu koymuşuz. Hiçbir şekilde, bu teklifte imzası olan bir milletvekili ve bir partinin grup başkanvekili olarak, Türk Milletine zulüm düşüncesini hayatta düşünmediğimiz gibi, böyle bir teklifi getirirken de böyle bir düşüncenin altına imzamızı atmamız mümkün değildir.

Amacımız şudur: Şimdi, hem ismimiz geçti hem partimizin ismi geçti hem teklifle ilgili çok şeyler söylendi. İzin verirseniz, bir teklif sahibi olarak, bir partinin içerisinde bulunmuş olduğu kafalarda başka şeyler bırakmaması bakımından da aydınlığa kavuşturmamız lazım. Ne yaptık "uzlaşalım, bir araya gelelim" dedik ve bir araya geldik. Neticede ne yaptık; maddeler üzerinde konuşma ihtiyacının olduğuna karar verdik. Çok önemli bir olaydır. Demek ki, konuşmadan dolayı bir uzlaşma neticelenecektir. Yani, insan olmamızın vasfı, özelliği de budur; konuşarak anlaşacağız, vuruşarak değil; çünkü, vuruşmak bize yakışmaz ve özellikle, milletin temsilcileri olarak da hiçbir şekilde yakışmaz.

Yargıya intikal etmiş bir olay üzerinde de burada konuşmak istemiyorum. Allah nasip ederse, sabırlı olduğumuzda, Türk yargısının, hakkı, hukuku, adaleti, çok kısa süre içerisinde ortaya çıkaracağını ve boşa konuşanların, yargıya güvenmeyenlerin yüzlerinin kızaracağını, birbirimizin de, bazılarımızın da yüz yüze bakamayacağımızı, önümüzdeki aylarda ya da günlerde göreceğiz.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; burada, İçtüzük değişikliğiyle, 91 inci maddede yapılan bir temel kanun tarifi vardır. Bu tarif çerçevesi içerisinde temel kanun nitelendirilecektir ve sonra Yüce Meclise takdim edilecektir. Kaldı ki, daha Yüce Meclisin Genel Kuruluna gelmeden Danışma Kurulunda değerlendirilecektir. Danışma Kurulunda, bugün mevcut olan beş siyasî partinin temsilcisi olan grup başkanvekilleriyle oybirliğiyle kabul ettiğimiz anda, zaten oylamaya lüzum kalmayacaktır; yani, usulde bir değişiklik olmayacaktır, aynı eskisi gibi devam edecektir.

O itibarla, ben, dünkü Danışma Kurulunda, Değerli Hatiboğlu'nun da bulunduğu toplantıda arz ettim. Esas olan, genel konsensüs dediğimiz çoğunluğun iradesini ortaya çıkarmaktır. Bizim ana ilkemiz budur. O da şudur: iki muhalefet partimizin de iştirakini sağlayacak bir mutabakat sağlamaktır. Eğer orada olmazsa, kaldı ki iki parti iştirak etmeyebilir, diğeri iştirak edebilir; yani, oylamaya iştirak etmek suretiyle, 330 değil, belki de 450 olacaktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL KÖSE (Devamla) - Bir saniye müsaade edin, bitireceğim Sayın Başkanım.

O itibarla, temel kanunun tarifine dikkat edilecektir. Öncelikle, iki muhalefet partisinin temsilcisiyle beraber, temel kanun olarak getirmiş olduğumuz bu kanun tasarısının kendileri tarafından da kabul görmesini teklif edeceğiz ve ondan sonra, gerekirse, buradaki 330 rakamının uygulanması, inanıyorum ki bir istisna olarak görülecektir.

Bu duygu ve düşüncelerle, yapılan bu İçtüzük değişikliğiyle, Yüce Milletimize çok hayırlı hizmet yapmış olmanın mutluluğu, rahatlığı ve huzuru içerisinde tüm gruplara huzurunuzda teşekkür ediyorum. Hayırlı ve uğurlu olsun diyor; saygılar sunuyorum. (MHP, DSP ve ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Köse.

Efendim, 8 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Şahsım adına konuşmam vardı Sayın Başkan.

BAŞKAN - Şahsı adına konuştu zaten.

ŞEREF MALKOÇ (Trabzon) - Efendim, grup adına konuştu...

BAŞKAN - Efendim, grup adına konuşmadı.

ŞEREF MALKOÇ (Trabzon) - Grup adına konuştu Sayın Başkan.

BAŞKAN - Bir dakika efendim...

Ben yaptığım uygulamayı biliyorum, istirham ederim...

ŞEREF MALKOÇ (Trabzon) - Kendisine soralım...

BAŞKAN - Efendim, beni dinleyin... Müsaade edin de, ne yaptığımı anlatayım.

"Gruplar adına konuşmalar bitti" dedim, Sayın Hatiboğlu'nu çağırdım. Sayın Hatiboğlu konuşmayacaktı. Sayın Köse söz isteyince, grup adına değil, mecburen şahsı adına söz verdim; ama, size, bir kişiye daha söz verebilirim efendim.

ŞEREF MALKOÇ (Trabzon) - Efendim, kendisi "grup adına konuşacağım" dedi.

BAŞKAN - Efendim, affedersiniz; mensubu olduğum partim de olsa, keyfî idare yok; ben idare ediyorum burasını. İstirham ediyorum...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan, şahsım adına, İsmail Köse'den daha önce söz hakkım vardı benim.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, şahıslar adına konuşmalarda, benim, ikinci sırada söz hakkım var yanılmıyorsam. Lütfen bakar mısınız?..

BAŞKAN - Yanlışlığı ben yaptım Sayın Kılıç; beni tolere eder misiniz efendim? Ben yaptım yanlışlığı.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, tarihî bir gün yaşıyoruz; bu konuşma, ikinci sıra olarak bana kısmet... Müsaade ederseniz, hitap etmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Kılıç, zatıâlinize, 86 ncı maddeye göre söz vereyim müsaade eder misiniz?..

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Efendim, ben, uygun görürseniz konuşmak istiyorum.

BAŞKAN - İçtüzüğün 86 ncı maddesine göre söz vereceğim efendim; zaten, söz talebiniz var. Lütfederseniz... Hata benim efendim.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Efendim, ben, hitap etmek istiyorum Genel Kurula.

BAŞKAN - Size söz vereceğim efendim; ben formüle ediyorum. Rica ederim... Ben kimsenin sözünü kesmem, biliyorsunuz huyumu.

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Peki efendim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Polat.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlarım.

Biraz önce okunan yürütme maddesine baktığımız zaman, bu muhalefetin, bu hükümete, yani bu iktidara ne kadar güveneceği ortaya çıkıyor. Gelen tasarıya göre, bu kanun teklifi, takip eden aybaşında yürürlüğe girecekken, hemen, burada, yine "yayımı tarihinde yürürlüğe girer" diye bir önerge verdiniz ve mart ayı başında yürürlüğe girecek olan teklifinizi, hemen, yarından itibaren yürürlüğe sokmaya çalıştınız.

İşte, bunlar, muhalefetin size güvenmemesinin en tabiî sebebi... İşte, bir dakika evvelki tasarınız... Getirdiğiniz, bastırdığınız, komisyonlardan çıkan, bize dağıttığınız tasarıda ne diyor: "Bu Teklif, takip eden aybaşında yürürlüğe girer." Ama, birdenbire, bir akşam vakti, her zaman yaptığınız gibi, komisyonda da görüştürmeden getiriyorsunuz, önergeyi veriyorsunuz, mart ayı başında yürürlüğe girecek tasarıyı, yarın itibariyle yürürlüğe sokuyorsunuz. Niye yürürlüğe sokuyorsunuz; çünkü, yarın burada Tarım Bakanınıza hesap soracaktık biz. Burada Tarım Bakanı gelip oturacaktı, ona, her maddede çıkıp, ben, o sulama alanlarında, toprak düzenlemesinde ne yaptığını doğuda, soracaktım hesabını; ama, kendisi burada orada oturup hesap vermesin diye, hemen bunu sabaha çevirdiniz.

Şimdi, sayın hemşerim gelip diyor ki "biz muhalefete teşekkür ederiz, çok iyi muhalefet yapıyor." Tabiî çok iyi muhalefet olur; siz, muhalefetin konuşmasını keserseniz, en iyi muhalefet, konuşmayan muhalefet olur... Milletvekillerinin konuşma hakkını kesiyorsunuz, tartışma hakkı bırakmıyorsunuz, ondan sonra da "biz muhalefete teşekkür ederiz..." Neyime, teşekkür ederiz... Ben konuşayım, öyle teşekkür et. Siz beni konuşturmadan, ne anladınız benim ne diyeceğimi de teşekkür etmeye çalışıyorsunuz?!

Bakın, sayın milletvekilleri, işin gerçeğini size ben konuşuyorum. Bakın, bu getirdiğiniz teklifi, bir kere, Anayasa Mahkemesi mutlaka ve mutlaka iptal eder. Getirdiğiniz bu teklifte, milletvekiline nerede konuşma hakkı var?! Grubun konuşma hakkını, hadi, 5 dakika ayarladınız. Ben, o konuşmada mecbur muyum aynı şeyi söylemeye?! Benim, bir milletvekili olarak özgürlüğüm yok mu?! Benim, gelen herhangi bir tasarıda konuşma hakkım yok mu?! Ben, niye çıkıp orada şahsım adına konuşamayacakmışım?! Bir taraftan gelip "milletvekilleri genel başkanlarının sultasında, o ne derse onu diyor" diyorsunuz, ondan sonra, gelip, Mecliste de aynı şeyi yapıyorsunuz. Sizin yaptığınız şey demokrasiye sığmaz. Sizin yapmış olduğunuz şey, hiçbir demokratik ferde sığmaz, hiçbir parlamenterin özelliğine sığmaz. Yine, siz gelip diyorsunuz ki sayın hemşerim: "Efendim, 330'u değil, biz ittifakı bulacağız..." Yahu, bu millet sizin neyinize güvensin, Meclis... Getirdiğiniz tasarıda, aybaşında yürürlüğe girecek deniliyor; siz, hemen, yarın sabah yürürlüğe girecek diyorsunuz; biz, sizin neyinize güvenelim?!

Onun için, biz bunu size niye söylüyoruz, biliyor musunuz; siz, kendi yaptığınız hareketlerde, kendinize güven vermediniz. Güven vermediğiniz için biz bunu böyle konuşuyoruz. Halbuki, siz getirdiniz tasarıyı, hadi, bütün münakaşaya rağmen çıkardınız... Mart başına kadar durun, bu yeni gelen İçtüzük tasarısını biz de götürürüz Anayasa Mahkemesine, icabında Mahkeme de kararını verir, haklıysanız, gelir devam edersiniz.

Burada bir şey daha söylemek istiyorum; o da şudur: Şimdi, sürekli olarak bir şey söyleniyor, deniliyor ki: "Efendim, bundan sonra, gelsin, milletvekilleri komisyonlarda çalışsınlar." Bakın, komisyonlarınızı da anlatayım. Şimdi, sizin komisyonlara teklif geldiği zaman, eğer, bu teklif, üç liderin olmazsa olmaz teklifi ise, o komisyonlarda, mesela, Plan ve Bütçe Komisyonunda, kesinlikle, alt komisyon kurulmuyor; ama, eğer, olmazsa olmaz teklif değil, biraz mülayim teklifse, bir alt komisyon kuruyorsunuz.

Alt komisyon nasıl, onu da anlatayım: Mesela, şu anda en önemli tasarı, Şeker Kanun Tasarısı var. Plan ve Bütçe Komisyonunda alt komisyon, şu anda bitirdi. Bir saat önce bitirdi. Yarın sabah komisyon toplanacak, tartışacak. Bu akşam bitmiş. Daha, Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerine bile dağıtılmamış bir alt komisyon raporu hakkında, o komisyon üyeleri bir şeyi daha... Sabahtan ben gelip göreceğim; bir, saat sonra da gireceğim komisyona, o komisyonda fikrimi söyleyeceğim!.. O komisyon üyesi olarak ben söyleyeceğim!.. O komisyondan, o tasarı çıktığı gün, hemen, siz, Danışma Kurulunu toplayacaksınız; akşam çıkacak, sabah gelip burada görüşmeye başlayacaksınız. Hangi milletvekilinin onun hakkında fikri olacak?

BAŞKAN - Sayın Polat, toparlar mısınız...

ASLAN POLAT (Devamla) - Buradan neyi getirmek istiyorum; bu kanunu, Sayın Başkanım, siz de yürütemezsiniz. Bu kanunu yürütmeyi size verdiler; ama, sizin demokrat kişiliğiniz de bunu yürütemeyecektir.

Bir şeye inanıyorum; bir zamanlar, 1990'lı yıllarda Anavatan Partisi milletvekiliyken, sizin fikrinize uymayan bir şey olduğu zaman, şu Türkiye'de belki ilk defa, tek olarak, siz, istifa edip, memleketinize gittiniz. Bu tasarıyı da içinize sindiremediğinizi belirttiniz; ama, şurada hâlâ oturuyorsunuz. Bu da demektir ki, geçen yıllar, sizin demokrat kişiliğinizde de biraz sarsıntı yapmış diye düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Efendim, Sayın Polat, ben, burada Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına niyabeten bulunuyorum. Aşağıda da kişisel, şahsen, milletvekili olarak fikrimi de söyledim, hangi maddede yanlış gördüm diye. "Dün dündür, bugün bugündür"ü hiç yapmadım...

Teşekkür ederim.

ASLAN POLAT (Erzurum) - Demokratlığınıza şahidiz.

BAŞKAN - Zaten, şimdi Sayın Köse ifade ettiler. Burada bir konsensüs sağlanmış; bu içtüzük öyle geçiyor.

MEHMET BEKÂROĞLU (Rize) - Hangi konsensüs?! Yok öyle bir şey...

ASLAN POLAT (Erzurum) - Bu mu konsensüs?!

BAŞKAN - Efendim, onları bilmem ben. Efendim, bu işi bitirelim. Rica ederim... İstirham ederim... Buraya kadar geldik. Hepinizin katkısıyla bu iş bitiyor.

Madde üzerinde görüşmeler bitmiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8 inci madde kabul edilmiştir.

Efendim, tümünü oylamadan evvel, İçtüzüğün 86 ncı maddesine göre iki sayın milletvekiline söz vereceğim; bir lehte, bir aleyhte.

Aleyhte söz alan sayın milletvekillerinin isimlerini söylüyorum: Çorum Milletvekili Sayın Yasin Hatiboğlu, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç, Konya Milletvekili Sayın Veysel Candan.

Sayın Hatiboğlu, zatıâlileriniz konuşacak mısınız efendim?

YASİN HATİBOĞLU (Çorum) - Efendim, Sayın Candan ifade buyuracaklar.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederim efendim; beni de bir sıkıntıdan kurtarmış oldunuz.

Buyurun Sayın Candan.

Lehte de zatıâlinize söz vereceğim Sayın Kılıç.

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Sayın Başkan, benim de söz talebim vardı.

VEYSEL CANDAN (Konya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Candan, bir dakika efendim... Ben ifade edeyim...

VEYSEL CANDAN (Devamla) - Süreyi kapatır mısınız.

BAŞKAN - Lehinde söz isteyenleri de okuyayım efendim: Birinci söz, İstanbul Milletvekili Sayın Osman Kılıç'a, ikinci söz, Ağrı Milletvekili Sayın Nidai Seven'e aittir.

İçtüzüğümüze göre, iki sayın milletvekiline, madde 86 kapsamında -son söz milletvekilinin-söz veriyoruz; biri aleyhte, biri lehte. Birinci, her zaman öne geçiyor. Sıra bu...

NİDAİ SEVEN (Ağrı) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Tamam, mesele anlaşılmıştır. Bütün millet nefesini kesmiş, bizi seyrediyor. Arz ederim.

Buyurun efendim.

VEYSEL CANDAN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; görüşülmekte olan İçtüzük teklifiyle ilgili olarak görüşlerimi ifade etmek üzere söz aldım; Muhterem Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Evvela, bu İçtüzüğün bu ülkeye hayırlı olmayacağı kanaatindeyim; milletvekillerinin, özellikle muhalefetin sesini kesmektedir. Kaldı ki, sadece muhalefet değil, iktidara mensup milletvekillerine de değer vermemektedir; yani, bu sıralarda oturmakla oturmamak arasında hiçbir fark yoktur. Milletvekillerinin...

OKTAY VURAL (İzmir) - Sayın Başkan, çalışma süresi...

BAŞKAN - Sayın Candan, bir dakika efendim.

Sayın Oktay Vural Bey, aldığımız karara göre, teklif bitinceye kadar çalışacağız; ama, emin olun, herkes maçı seyretmeye yetişecek efendim.

VEYSEL CANDAN (Devamla) - Bir daha baştan başlayayım efendim...

BAŞKAN - Efendim, baştan başlatmam; ama, ben tolere ederim.

Buyurun efendim.

VEYSEL CANDAN (Devamla) - Yahu, kardeşim, zaten bitti, süre bitti!..

BAŞKAN - Ne zaman bitti efendim?!

VEYSEL CANDAN (Devamla) - 3,5 dakika var; siz, başa alın şunu, başa alın...

BAŞKAN - Sayın Candan, konuşun siz...

VEYSEL CANDAN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu İçtüzük Teklifi kanunlaştığı zaman, özellikle muhalefetin sesini kısacak; ayrıca, iktidara mensup milletvekillerinin de konuşma imkânı, tasarıya katkı imkânı kalmayacaktır. Böylece, milletvekili olmakla olmamak arasında ciddî anlamda bir fark kalmayacaktır.

Soru-cevap sürelerinin kısaltılmasıyla da, artık, hükümete soru sormak veya bundan cevap almak veya bu ekrandan, milletin, bazı soru ve cevapları öğrenmesi de engellenmiş olacaktır.

Hükümet, özellikle bu teklifi veren arkadaşlar ve buraya çıkan hükümet sözcüleri, Meclisin çalışamadığından, zaman israfından bahsettiler. Halbuki, hükümete mensup milletvekillerinin, Parlamentoya çoğu zaman devam etmedikleri, hatta, karar yeter sayısı için de sahte oy kullandıklarını biliyoruz.

Bu İçtüzük değişikliğinin, bir ihtiyaçtan ziyade, IMF'ye verilen sözler doğrultusunda yapılmış olması, doğrusu, bir milletvekili olarak kanıma dokunmaktadır. Eğer, kredi karşılığı, bu Parlamento kanun çıkarıyorsa ve çıkarmaya devam edecekse veya iyiniyet tavsiye mektupları içerisinde hangi kanunun hangi tarihte çıkarılacağı bu Parlamentoya dayatılıyorsa, o zaman, bu Parlamentonun varlığından bahsetmek, bu Parlamentonun kanun çıkardığından bahsetmek bile, doğrusu, mümkün değildir.

Verilen sözlere baktığımız zaman, Özelleştirme Yasasında değişiklik yapacaksınız, Enerji Yasasında değişiklik yapacaksınız ve bu değişiklik yapılırken de, maddeler konuşulmayacak doğru dürüst, milletvekilleri daha kürsüye çıkmadan süreleri dolacak; tasarıya katkı değil, belki de, burada takdim etmeden, selamlama yapmadan bu kürsüden inecek ve siz de diyeceksiniz ki, millî irade tecelli etti, bu hükümet kanun çıkardı!.. Ben, bir milletvekili olarak, bunu, onur kırıcı olarak kabul ediyorum ve bu teklifi şiddetle reddediyorum.

Değerli arkadaşlar, bir kere, bu 57 nci hükümet, getirdiği kanun tasarı ve teklifleriyle, İçtüzükte dayatmacılığıyla, araştırma önergelerinin reddiyle, soruşturmaları ve gensoruları dinlemeden, hatta, burada yapılan, ciddî anlamda, ülkenin sosyal güvenlik, SSK, Emekli Sandığı, devletin ciddî kurumlarının araştırılmasını istediğimiz zaman, bunları bile, sayısal çoğunluğa göre reddettiği düşünülürse, yaptığı kötü, beceriksiz icraatı böylece kamufle etmiş olacaktır.

Değerli arkadaşlar, her şeyden evvel, bu Parlamentoda ilk defa oldu; Meclis Başkanlığı, ilgili komisyonlara tasarıları sevk etmemek suretiyle teamülleri çiğnedi ve birçok konuda, Plan ve Bütçe Komisyonunda, çoğunluk olarak, hükümetin sayısal çoğunluğunu kullanmak suretiyle, yasa tasarı ve tekliflerinin ilgili ihtisas komisyonlarında da müzakeresini önlemiştir. Bu da, fevkalade yanlıştır. Öyle anlaşılıyor ki, bundan sonra, birçok kanun tasarısı da, temel yasa olarak gelmeye devam edecektir.

Bu şartlar altında, alınan krediler karşılığı kanun çıkarmanın, IMF talimatlarıyla takvim belirlemenin Parlamentonun onuruna yakışmadığı kanaatindeyim. Fevkalade, tarihe tanıklık yapacak tutanaklar konuşuldu.

Biz, Fazilet Partisi olarak, demokratik hayatın vazgeçilmez unsuru sayılan Parlamentonun müzakerelerinin kısıtlandığını ve bundan sonra çıkacak kanunların da, arzu edilen seviyede müzakere edilmeden çıkacağı noktasından hareketle, mutlaka, bu İçtüzük değişikliğini Anayasa Mahkemesine götüreceğimizi ifade eder; Muhterem Heyetinize saygılar sunarım. (FP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim efendim.

Sayın Nidai Seven, siz de, İçtüzük 60'a göre konuşursunuz.

Şimdi söz sırası, lehte, İstanbul Milletvekili Sayın Osman Kılıç'ta.

Buyurun Sayın Kılıç. (DSP sıralarından alkışlar)

OSMAN KILIÇ (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İçtüzüğün 86 ncı maddesi gereğince görüşülmekte olan kanun teklifinin lehinde söz almış bulunmaktayım. Sözlerime başlarken, belki de her birimizin belli oranda sorumlu olduğu olaylar sonucu kaybettiğimiz Sayın Fevzi Şıhanlıoğlu'na Allah'tan rahmet, yakınlarına, Doğru Yol Partisi camiasına ve çalışma arkadaşımız olması nedeniyle tüm milletvekillerine başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İçtüzük değişikliğiyle ilgili sürdürdüğümüz bu yasama çalışmaları, sizlerin ve tüm yurttaşların önünde gayet açık, kurallarına ve hukukuna uygun, meşru bir şekilde yürütülmektedir. Teklifin yanında olmak kadar olmamak da doğaldır; ancak, mevcut İçtüzük kuralları yürürlükte olduğu sürece hepimizi bağlamaktadır. Hukuka saygılı olmak öncelikle bizim görevimizdir. Oysa, bu teklifin görüşülmesi sürecinde, tamamının, 1 inci ve 2 nci maddelerinin müzakeresi usulüne uygun olarak yürütülmüş ve hiçbir olay da çıkmamıştır; ancak, 3 üncü madde görüşmelerinde kuralların dışına çıkılarak, üyelerce çalışmalar fiilen engellenmiş ve üzücü olaylar yaşanmasına yol açılmıştır. Bu tür olayların tekerrür etmemesi için, oyunun kurallarına saygılı olmak bir zorunluluktur, aynı zamanda bir görevdir.

Sayın milletvekilleri, teklifin görüşmelerinde söz alan, özellikle, muhalefetin sayın sözcülerinin tespitlerine, çizdikleri karamsar ve karanlık tablolara katılmadığımı belirtmeliyim. Sayın sözcülere göre, teklif, bir felakettir; muhalefetin sesi kesiliyor, muhalefet yok ediliyor; bu İçtüzük, Meclisi tatil etmektir, kapatmaktır; milletin sesini kısmaktır, millete ihanet etmektir... Bu söylemlere katılmak mümkün değildir. Zira, teklifte öngörülen çalışma düzeniyle etkin, üretken, kaliteli bir yasama faaliyeti gerçekleştirilecek ve ülke adına, millet adına olumlu sonuçları alınacaktır. Belki de, Meclisimizin imajına da olumlu katkılar sağlanacaktır. Aslında böyle bir sonuç, öncelikle muhalefete yarayacaktır; çünkü, denetim çalışmalarında hem zaman olarak hem de içerik olarak daha etkin bir süreç oluşacaktır. Böylelikle muhalefet, öncelikli görevi olan denetim görevini daha iyi yerine getirebilecektir. Sonuçta yasama organının, gerek yasama gerekse denetim görevlerindeki etkinliği ve verimliliği, milletin kazancı olacaktır.

Sayın milletvekilleri, görüştüğümüz teklif açısından getirilen önemli eleştirilerden birisi, muhalefetin sesinin kesilmesi iddiasıdır. Söz konusu düzenleme, iktidar-muhalefet zemininde algılanacak bir konu olmadığı için bu görüşe katılmak mümkün değildir. Kaldı ki, böyle düşünülse bile, iktidar-muhalefet konumlarının mutlak olmadığı, her an değişebilir olduğu gerçeği karşısında, bu zeminde tartışmanın doğru olmadığını düşünüyorum. Nihayet bu teklifle getirilen bir yöntemdir, usuldür. Herkes, bu usuller karşısında eşittir. Ses kısılma söz konusu ise, iktidarın da sesi kısılmaktadır ve sesi kısan da Yüce Meclis, yani, yasama organıdır, millî iradedir.

Bir diğer eleştiri ise, bu teklifle öngörülen yöntemin, sağlıksız ve Anayasaya aykırı yasalar çıkarılmasına yol açacağı iddiasıdır: Bu endişeye gerek yoktur; zira, gerek bu teklifin kendisi gerekse öngördüğü yöntemle yapılacak çalışmalarla oluşturulacak yasama faaliyetleri, her aşamada anayasal denetime tabi olacaktır.

İçtüzüğümüzün 38 inci maddesi gereği, ihtisas komisyonlarının, Anayasaya uygunluk incelemesi yapmak öncelikli görevidir. Ayrıca, gerek şu andaki uygulamada gerekse bu teklifte öngörülen yöntemde, komisyonlarda ve Genel Kurulda Anayasaya aykırılık önergeleri verilmesi ve öncelikle görüşülmesi yolu açıktır.

Öte yandan, Mecliste onaylanan bir yasa, Sayın Cumhurbaşkanımız ve değerli uzman kadrolarınca da Anayasaya uygunluk yönünden titiz bir incelemeye tabi tutulmakta ve inceleme sonucuna göre işlem tesis edilmektedir.

Tüm bu süzgeçlere rağmen, hâlâ aykırılık olabileceği ihtimaline karşın, Anayasa Mahkemesinin denetimi ve bu denetimin usulleri de hukukumuzda düzenlenmiştir. Bu nedenle, endişeye yer olmadığı düşüncesindeyim.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi, şu anda yürürlükte olan çalışma yöntemlerine göre yasama ve denetim görevlerini yerine getirememektedir. Bu, bir vakadır. Bunun canlı kanıtı, önümüzde bulunan gündemdir. Örneğin, 6.2.2001 tarihli gündeme baktığımızda, yani, dünkü gündeme, 237 kanun tasarı ve teklifi, 142 araştırma ve genel görüşme önergesi, 549 sözlü soru önergesiyle, âdeta, gündemin tıkanmış olduğunu görüyoruz.

Bu nedenlerle, bu teklifle getirilen düzenleme, her ne kadar 3 üncü maddede önergeyle yapılan değişiklik teklifin orijinal hâlindeki özgün hâlinde biraz uzaklaşma sağlamış olsa bile, bu hâliyle de, Meclis çalışmalarımıza önemli katkılar, önemli kazanımlar getireceği kanaatinde ve düşüncesindeyim. Bu nedenle, teklifin lehinde oy kullanacağımı belirtiyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (DSP ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Kılıç, teşekkür ederim efendim.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum efendim: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklif kabul edilmiştir, hayırlı olsun.

Sayın milletvekilleri, kanun tasarı ve tekliflerini sırasıyla görüşmek için, 8 Şubat 2001 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Ayrıca, grup başkanvekillerine, gergin bir ortamda değil, mümkün olduğunca konsensüsle bu işi bitirdikleri için teşekkür ediyorum efendim.

…

10.12.2002 TARİHLİ VE 750 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 11.12.2002 Sayı: 24960-Mükerrer)

10.12.2002 TARİHLİ VE750 SAYILI KARARA İLİŞKİN BİLGİ

İÇERİK

5.3.1973 tarihli ve 584 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde sekizinci değişiklik, 22 nci Dönemde 10.12.2002 tarihinde 750 sayılı Kararla yapılmıştır. Kararda 4 madde bulunmaktadır. Bu Kararla, 713 sayılı Kararla yapılan bazı değişikliklerin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi nedeniyle, İçtüzüğün 81 ve 87 nci maddeleri iptal gerekçeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 750 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi **Madde 81.-** Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür: a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır. b) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. Maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaz. c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır. d) Tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaz ve önerge verilemez. e) Tasarı veya teklifin tümü oylanır. Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa;	**Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi** **Madde 81.-** Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür: a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır. b) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. **Tasarı veya teklifin tümü üzerinde soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlıdır.** c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır. d) (İptal: Ana. Mah.'nin 31.1.2002 tarih ve E. 2001/129, K. 2002/24 sayılı Kararı ile) e) Tasarı veya teklifin tümü oylanır. Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 750 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır. Maddeler üzerinde siyasi parti grupları, Hükümet ve komisyona beşer dakika süre ile söz verilir. Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.	yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır. **Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.** Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.
Değişiklik önergeleri **MADDE 87–** Kanunlarda veya İçtüzükte aksine bir hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, tümünün veya bir maddenin komisyona iadesi, bir maddenin değiştirilmesi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir. Değişiklik önergeleri kanun tasarı veya tekliflerinin basılıp dağıtılmasından itibaren Başkanlığa verilebilir. Ancak, tasarı veya teklifin görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek değişiklik önergelerinde en az beş milletvekilinin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz. Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri işleme konulmaz.	**Değişiklik önergeleri** **MADDE 87–** Kanunlarda veya İçtüzükte aksine bir hüküm yoksa, kanun tasarısı veya teklifinde bir maddenin reddi, tümünün veya bir maddenin komisyona iadesi, bir maddenin değiştirilmesi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. **Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için yedi önerge verilebilir. Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Ancak, bu hak; ilgili siyasî parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması hâlinde, diğer siyasî parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabilir.** Değişiklik önergeleri kanun tasarı veya tekliflerinin basılıp dağıtılmasından itibaren Başkanlığa verilebilir. Ancak, tasarı veya teklifin görüşülmesine başlandıktan sonra verilecek değişiklik önergelerinde en az beş milletvekilinin imzası bulunmadıkça önerge işleme konulmaz.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 750 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır. Değişiklik önergelerinde, değiştirilmesi, kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı önergeler işleme konulmaz. Değişiklik önergeleri gerekçeli olarak verilir. Değişiklik önergeleri ve gerekçeleri beşyüz kelimeden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır. Başkan, değişiklik önergesi hakkında komisyona ve gruplara derhal bilgi verir. Değişiklik önergeleri önce veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir. Başkan, önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Hükümetin veya komisyonun katılmadığı önerge, sahibi tarafından beş dakikayı geçmemek üzere açıklanabilir. Önerge sahibine, gerekçesinin okunmasını istediği önerge hakkında söz verilmez. Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır. Komisyonun katıl-	Görüşülmekte olan tasarı veya teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri işleme konulmaz. Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır. Değişiklik önergelerinde, değiştirilmesi, kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı önergeler işleme konulmaz. Değişiklik önergeleri gerekçeli olarak verilir. Değişiklik önergeleri ve gerekçeleri beşyüz kelimeden fazla ise, önerge sahibi önergesine beşyüz kelimeyi geçmeyen bir özet eklemek zorundadır. Başkan, değişiklik önergesi hakkında komisyona ve gruplara derhal bilgi verir. Değişiklik önergeleri önce veriliş, sonra aykırılık sırasına göre okunur ve işleme konur. Beşten fazla imzalı önergelerde ilk beş imza okunur, önerge tutanağa eklenir. Başkan, önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Hükümetin veya komisyonun katılmadığı önerge, sahibi tarafından beş dakikayı geçmemek üzere açıklanabilir. Önerge sahibine, gerekçesinin okunmasını istediği önerge hakkında söz verilmez.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 750 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
madığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir. Geri verilmesi kabul edildiği takdirde, komisyon önergeye göre yeni bir metin hazırlar veya kendi metninin aynen kabulünü isteyebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.	Daha sonra önergeler işaret oyu ile ayrı ayrı oylanır. Komisyonun katılmadığı ve fakat Genel Kurulun kabul ettiği önerge ve ilgili maddeyi komisyon geri isteyebilir. Geri verilmesi kabul edildiği takdirde, komisyon önergeye göre yeni bir metin hazırlar veya kendi metninin aynen kabulünü isteyebilir. Genel Kurulun kararı kesindir.

KARARA ESAS İÇTÜZÜK TEKLİFİ

İçtüzük Değişiklik Teklifi Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek ve İzmir Milletvekili Oğuz Oyan'ın imzalarıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve (2/2) esas numarası almıştır.

Teklifin gerekçesinde; 7.2.2001 tarihli 713 numaralı TBMM Kararı ile İçtüzüğün 60, 79, 81, 83, 87 ve 91 inci maddelerinin değiştirildiği, ancak 713 sayılı TBMM Kararı ile ilgili açılan iptal davasına ilişkin Anayasa Mahkemesi Kararının 18.6.2002 tarihli ve 24789 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandığı, bu Kararla İçtüzüğün 60, 81,87 ve 91 inci maddelerinde yapılan bazı değişikliklerin Anayasaya aykırı bulunarak iptal edildiği ifade edilmiş ve bu İçtüzük teklifi ile Anayasa Mahkemesince iptal edilen İçtüzüğün 81 ve 87 nci maddelerinin iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlendiği belirtilmiştir.

KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Anayasa Komisyonuna 10.12.2002 tarihinde havale edilen Teklif Komisyonca 10.12.2002 tarihinde görüşülmüştür. Teklifin 1, 2, 3 ve 4 üncü maddeleri Komisyonca aynen kabul edilmiştir.

Komisyon raporu 10.12.2002 tarihli ve 3 Karar numarasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve basılarak 1 sıra sayısı almıştır.

GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

Komisyon raporu, Genel Kurulun 10.12.2002 tarihli 7 nci Birleşiminde görüşülmüş, Komisyon metninin 1, 2, 3 ve 4 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

10.12.2002 TARİHLİ VE 750 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 11.12.2002 – Sayı: 24960-Mükerrer)

Karar No: 750 **Karar Tarihi: 10.12.2002**

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesi ile dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Tasarı veya teklifin tümü üzerinde soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlıdır.

Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için yedi önerge verilebilir. Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Ancak, bu hak; ilgili siyasî parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması hâlinde, diğer siyasî parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabilir.

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BU KARARA AİT TUTANAKLAR

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
22	1	7	225:229

I. Gerekçeli 1 Sıra Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 7 nci Birleşim tutanağına eklidir.

II. Bu İçtüzük değişikliğini; Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III. Esas no: 2/2

10.12.2002 TARİHLİ VE 750 SAYILI KARARA İLİŞKİN KOMİSYON RAPORU (SIRA SAYISI)

Dönem : 22 **Yasama Yılı : 1**

T.B.M.M. **(S. Sayısı : 1)**

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek ve İzmir Milletvekili Oğuz Oyan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/2)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Salih Kapusuz *Faruk Çelik* *Eyüp Fatsa*

Ankara Bursa Ordu

Mustafa Özyürek *Oğuz Oyan*

Mersin İzmir

GENEL GEREKÇE

5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 60, 79, 81, 83, 87 ve 91 inci maddeleri, 7.2.2001 tarihli 713 numaralı TBMM Kararı ile değiştirilmiştir. Bu değişikliğin amacı, 713 sayılı karara ilişkin teklifin genel gerekçesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesini sağlamak olarak belirtilmiş ve ülkenin ihtiyacı olan kanunların mümkün olduğunca çabuk çıkarılması, bunu teminen de kanunların görüşülmesi prosedürüne dair maddelerin değiştirilmesi öngörülmüştür.

713 sayılı TBMM kararı ile ilgili olarak açılan iptal davası hakkında Anayasa Mahkemesi kararı 18.6.2002 tarihli ve 24789 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi 713 sayılı kararla Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 60, 81, 87 ve 91 inci maddelerinde yapılan bazı değişiklikleri, Anayasaya aykırı bularak iptal etmiş ve bu iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak üç ay sonra yürürlüğe girmesine karar vermiştir. Bu süre 18 Eylül 2002 tarihinde sona ermiştir.

Bu İçtüzük teklifi ile, Anayasa Mahkemesince iptal edilen İçtüzüğün 81 ve 87 nci maddeleri, iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- Bu teklifle İçtüzüğün 81 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesi ile dördüncü fıkrası değiştirilmek suretiyle tasarı veya tekliflerin tümü üzerindeki soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca aynı maddede yapılan düzenleme ile maddeler üzerinde konuşma süreleri siyasî parti grupları komisyon ve hükümet için onar, üyeler tarafından yapılacak konuşmalar ise beşer dakika ile sınırlandırılmıştır.

Madde 2.- İçtüzüğün 87 nci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının son cümlesi değiştirilerek milletvekilleri tarafından her madde için Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil 7 önerge verilebileceği hükme bağlanmış, parlamentoda temsil edilen her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklı tutulmuş, bu hakkın kullanılmaması hâlinde bunun diğer siyasî parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabileceği vurgulanmıştır.

Madde 3.- Yürürlük maddesidir.

Madde 4.- Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu *10.12.2002*

Esas No. : 2/2

Karar No. : 3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 10.12.2002 tarihinde Esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen "Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek ve İzmir Milletvekili Oğuz Oyan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi" (2/2), Komisyonumuzun 10.12.2002 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Söz konusu İçtüzük değişiklik teklifi Anayasa Mahkemesinin 713 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla ilgili iptal kararı doğrultusunda hükümler getirmekte, iptal gerekçeleri çerçevesinde TBMM İçtüzüğünün 81 inci ve 87 nci maddelerini yeniden düzenlemektedir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini dikkate alan teklifin bir an önce hayata geçirilmesinin Türkiye Büyük Millet Meclisinin sürekli ve verimli çalışması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesi oya sunulmuş ve oybirliği ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci ve 2 nci maddeleri Komisyonumuzca görüşülmüş ve gerekçeleri doğrultusunda benimsenerek oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 3 üncü ve 4 üncü maddeleri de Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Burhan Kuzu	*Atilla Koç*	*Mehmet Ali Bulut*
İstanbul	Aydın	Kahramanmaraş

Kâtip	Üye	Üye
Ayhan Sefer Üstün	*Uğur Aksöz*	*Abdullah Torun*
Sakarya	Adana	Adana
Üye	Üye	Üye
Hüsrev Kutlu	*İbrahim Hakkı Aşkar*	*Halil Ünlütepe*
Adıyaman	Afyon	Afyon
Üye	Üye	Üye
Oya Araslı	*Haluk İpek*	*Atila Emek*
Ankara	Ankara	Antalya
Üye	Üye	Üye
Tuncay Ercenk	*Mehmet Salih Erdoğan*	*Metin Kaşıkoğlu*
Antalya	Denizli	Düzce
Üye	Üye	Üye
Mustafa Nuri Akbulut	*Nimet Çubukçu*	*Yılmaz Kaya*
Erzurum	İstanbul	İzmir
Üye	Üye	Üye
Musa Sıvacıoğlu	*Atilla Kart*	*Süleyman Sarıbaş*
Kastamonu	Konya	Malatya
Üye	Üye	Üye
Mehmet Kurt	*İlyas Sezai Önder*	*Ahmet Çağlayan*
Samsun	Samsun	Uşak

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ ANKARA MİLLETVEKİLİ SALİH KAPUSUZ, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK, ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA İLE CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ MERSİN MİLLETVEKİLİ MUSTAFA ÖZYÜREK VE İZMİR MİLLETVEKİLİ OĞUZ OYAN'IN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ	**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**
MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesi ile dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir. "Tasarı veya teklifin tümü üzerinde soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlıdır." "Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır."	**MADDE 1.-** Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.	**MADDE 2.-** Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ ANKARA MİLLETVEKİLİ SALİH KAPUSUZ, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK, ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA İLE CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ MERSİN MİLLETVEKİLİ MUSTAFA ÖZYÜREK VE İZMİR MİLLETVEKİLİ OĞUZ OYAN'IN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
"Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için yedi önerge verilebilir. Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Ancak, bu hak; ilgili siyasî parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması hâlinde, diğer siyasî parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabilir."	
MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	**MADDE 3.-** Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 4.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.	**MADDE 4.-** Teklifin 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

10.12.2002 TARİHLİ VE 750 SAYILI KARARA İLİŞKİN ANAYASA KOMİSYONU TUTANAKLARI

Görüşme Tarihi : 10.12.2002

Açılma Saati: 10.08

BAŞKAN : Burhan KUZU

BAŞKANVEKİLİ: Atilla KOÇ (Aydın)

SÖZCÜ : Mehmet Ali BULUT (Kahramanmaraş)

KÂTİP : Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

—0—

BAŞKAN - Değerli üyeler, ilk toplantımızı açıyorum ve hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımızın olduğu açıkça görünüyor.

Komisyon Başkanlığımıza intikal etmiş olan üç konu var görüşülmesi gereken. Bugün sırayla tamamı üzerinde görüşmeler yapmayı düşünüyoruz.

İlk görüşeceğimiz konu Anayasa değişikliği, sonra İçtüzük değişikliği var. Bir de hepimizin yakından bildiği uyum paketi dediğimiz daha uzun bir paket üzerinde görüşmemizi sürdüreceğiz bugün.

Evvela, Anayasa değişikliğini ele alacağız.

……

Şimdi, ikinci pakete geçiyoruz.

İçtüzük değişikliğine geçiyoruz, o da kısa, iki maddelik.

Bir açıklama yapayım: Biliyorsunuz, Anayasa Mahkememiz İçtüzüğün bazı maddelerini iptal etmişti. O bağlamda, o çerçevede Meclisteki görüşmelerde tabiî ufak tefek sorunlar yaşanabiliyordu. Burada özellikle iki konu önemli, ne kadar süre konuşulacak ve kaç önerge verilecek. Bunların düzenleyen iki madde bu. Anayasa Mahkememiz bu iki maddede iptal kararı vermişti. 18 Eylülde yanlış hatırlamıyorsam doldu bunun süresi. Üç aylık bir süre vermişti. Şimdi, o bağlamda bir değişiklik önergesi var, bugünkü toplantının ikinci seansında bunu görüşeceğiz.

Danışma Kurulunun tavsiye kararı var, okutuyorum:

(Danışma Kurulunun Tavsiye Kararı Okundu)

BAŞKAN - Genel gerekçeyi okutuyorum:

(Genel Gerekçe Okundu)

BAŞKAN - Geneli hakkında söz almak isteyen arkadaşımız var mı? Yok.

1 inci maddeyi ve gerekçesini okutuyorum:

(Madde 1 ve Gerekçesi Okundu)

BAŞKAN - Şimdi, 1 inci maddeyle ilgili olarak görüşme açacağım. Biliyorsunuz Anayasa Mahkemesinin iptalinden sonra, bir nevi eski metne dönüş gibi bir şey oldu belli ölçüde. Yani, burada yapılmak istenen gerek iktidarın gerek muhalefetin söz hakkı bakımından... İçtüzük önemli bir belgedir, biz, bunlara "sessiz anayasalar" deriz. Aslında Meclisler daha çok İçtüzükle çalışır. O açıdan bunları önemsiyoruz elbette ki. Şimdi, bu maddeyi tartışmaya açıyorum efendim. Bu konuda söz almak isteyen arkadaşlarımız?..

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) -Sayın Başkan, biraz önce genel gerekçede de ifade edildiği gibi, 21 inci Dönemde İçtüzükte yapılan bazı değişiklikler, Anayasa Mahkemesince Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilmişti. Bu konuda bir boşluk doğmuş ve Anayasa Mahkemesi yasama organına üç aylık bir süre tanımıştı ve yanılmıyorsam bu süre de 18 Eylülde dolmuştu. O bakımdan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Anayasa Komisyonunun bu boşluğu doldurma girişimi, kuşkusuz ki, biraz da geç kalmış bir girişimdir. Keşke, bu, geçtiğimiz dönem yapılabilseydi. Önerilen bu değişiklikler, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerine uygun olarak hazırlanmış olan değişikliklerdir. O bakımdan, farklı bir düşünce içerisinde değiliz hükümet olarak.

Görüşlerimizi bu şekilde arz ediyoruz.

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Bakan.

Başka görüş belirtmek isteyen arkadaşımız yoksa, bu maddeyi oylarınıza sunacağım. Zaten, Anayasa Mahkemesi kararının gereği zorunlu bir düzenleme bu.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum: (Madde 2 ve Gerekçesi Okundu)

BAŞKAN - Bu 2 nci maddede önerge sayısı düzenleniyor, 1 inci maddede süre konusu vardı. Eski metinde 3 önerge verilir denilirken, Anayasa Mahkemesi bunu yeterli görmedi, tartışmalar bakımından, iktidar-muhalefet ilişkisi açısından. Şimdiki metin 7 önergeye çıkarmış oluyor. Tabiî, bu arada iktidar, muhalefet ve bağımsızlara önerge sayısını da belirlemiş oluyor.

Bu konuda görüş beyan edecek arkadaşımız var mı? Buyurun Sayın Bakanım.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) -Sayın Başkanım, burada aslında çok önemli bir değişiklik yapılıyor, ben de şimdi metin önüme geldikten sonra fark ettim. Tatbikatta, genellikle, önce davranan bir parti, örneğin iktidar partisi bir kanun tasarı ve teklifi görüşülürken, o maddeyle ilgili ne kadar önerge verilmesi gerekiyorsa o önergeleri verip, başka siyasî partilerin ve milletvekillerinin önerge vermelerinin önünü keserdi. Burada öyle bir yaklaşım sergilenmiş ki, bir hak saklı tutuluyor. Yani, her siyasî partiye mensup bir milletvekilinin bir madde üzerinde bir tane de olsa önerge vermesi hakkı saklı tutulmak suretiyle, burada muhalefetin sesini kısmamaya özen gösterilen bir mantıkla hareket edilmiş. O bakımdan, bunu da takdirle karşıladığımı ifade etmek istiyorum; çünkü, muhalefetsiz demokrasi olmaz, demokrasiyi demokrasi yapan belki de muhalefetin varlığıdır. O bakımdan daha önce duymadığım veya karşıma çıkmayan bir önerinin buraya gelmiş olmasını takdirle karşıladığımı bir kez daha ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Bakanım teşekkür ediyorum.

Bu konuda değerli üyelerden?.. Sayın Araslı, buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Bakanımızın da biraz önce ifade ettiği gibi, muhalefetin en büyük sıkıntısı, iktidarın bir başka partinin önünü keserek, önerge vermesine imkân bırakmamasıdır. Kuşkusuz, bu da, daha ziyade muhalefet ve iktidar arasında cereyan eden bir olaydır. Yasama, hem iktidarın hem muhalefetin katkılarıyla gerçekleşen bir süreçtir; ama, daha önceki düzenlemeler, maalesef, muhalefetin katkısını imkânsız hâle getiren düzenlemeler olmuştur. Gerçekten bu getirilen değişikliğin, daha doğrusu gerçekleştirilen düzenlemenin Türkiye'nin demokratik yaşantısı bakımından çok önemli bir adım olduğu görüşündeyim. Bunu da yapmak bizlere kısmet olduğu için çok büyük bir mutluluğu sizlerle paylaşmaya hazırlandığımı da, eğer katkıları olursa arkadaşlarımın, ifade etmek isterim.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederim.

İçtüzük, aslında ana hatlarıyla çok değişiklik gerektirecek olan bir metin benim gördüğüm kadar. Söylediğim gibi, biz "sessiz anayasa" ifadesini kullanıyoruz, Hocam da bilir, kitaplara geçmiş bir ifadedir bu. Bunu önemsiyoruz. İçtüzük değişikliği bundan dolayı hep tartışmalı geçer. Geçen dönem üzücü olaylar da oldu hatırlarsanız. Bu hâliyle, benim şahsî kanaatim de olumlu gözüküyor. Tabiî, arkadaşlarımızın eğer başka bir söyleyecek şeyleri yoksa, bunu da oylarınıza arz etmek istiyorum efendim.

Buyurun Sayın Sıvacıoğlu.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Okunuş kolaylığı ve anlama bütünlüğü açısından "milletvekillerince de kullanılabilir" şeklinde olursa, hem akıcılık hem anlam bütünlüğü...

BAŞKAN - Musa Bey bir şey söylüyor, onu tam metinden takip edebilirsek. Ne diyor: "Bu esaslar dairesinde..." Nerede geçiyor?..

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - "Ancak" diye başlayan... "Ancak, bu hak ilgili siyasî parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması hâlinde diğer siyasî parti gruplarına mensup olanlarla, bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabilir" "sayılan milletvekillerince de kullanılabilir" hâlinde...

BAŞKAN— Olmaz yani. Şöyle olmaz: Birisi kullanmazsa, öteki kullanacak. Yani, hem o kullanır, o da kullanır anlamında değil o. O hâliyle cümle olmaz.

Başka bir şey gözükmüyor anlaşılan.

Değerli üyeler, 2 nci maddeyi de oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde oybirliğiyle kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum: (Madde 3 Okundu)

BAŞKAN - Yürürlük maddesi, malumunuz uygulanan bir şeydi. Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum: (Madde 4 Okundu)

BAŞKAN - Bu da yürütme maddesi, eskiden beri yapılan bir şey. Zaten, malumunuz, bu işi Meclis Başkanlığı uyguluyor.

Madde 4'ü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Şimdi, tamamını oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oybirliğiyle kabul edilmiştir.

Çok teşekkür ediyorum.

…….

Saat 18.00'de toplanmak üzere toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 11.25

10.12.2002 TARİHLİ VE 750 SAYILI KARARA İLİŞKİN TBMM GENEL KURULU TUTANAKLARI

DÖNEM 22, YASAMA YILI 1, BİRLEŞİM 7, 10 ARALIK 2002

1.- 1 Sıra Sayılı TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifini de İçeren, Genel Kurulun Çalışma Gün ve Saatleri ile Gündemdeki Sıralamanın Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Danışma Kurulu Önerisinin Görüşme Tutanakları[1]

BAŞKAN: Başkanvekili İsmail ALPTEKİN

KÂTİP ÜYELER: Mehmet DANİŞ (Çanakkale), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)

BAŞKAN - …

Danışma Kurulunun bir önerisi var; okutup, oylarınıza sunacağım.

Danışma Kurulu önerisi

No: 4 Tarihi: 10.12.2002

Gündemde bulunan Meclis araştırması önergelerinin 10 Aralık 2002 Salı günkü (bugün) birleşimde görüşülmemesi, aynı tarihli Gelen Kâğıtlar listesinde yayımlanan ve bastırılarak dağıtılan 1 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ile 2 sıra sayılı 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifinin, 48 saat geçmeden gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının birinci ve ikinci sıralarına alınması ve her iki teklifin görüşmelerinin tamamlanmasına kadar çalışma süresinin uzatılmasının Genel Kurulun onayına sunulması Danışma Kurulunca uygun görülmüştür.

Bülent Arınç

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı

Salih Kapusuz — AK Parti Grubu Başkanvekili

Mustafa Özyürek — CHP Grubu Başkanvekili

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

…

[1] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 1, Cilt 1, Birleşim 7, 10 Aralık 2002, Sayfa 224.

2.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek ve İzmir Milletvekili Oğuz Oyan'ın, TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/2) (S.Sayısı: 1)[2]

BAŞKAN: Başkanvekili İsmail ALPTEKİN

KÂTİP ÜYELER: Mehmet DANİŞ (Çanakkale), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)

BAŞKAN - …

Alınan karar gereğince, gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekilleri Mersin Milletvekili Mustafa Özyürek ve İzmir Milletvekili Oğuz Oyan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporunun müzakerelerine başlıyoruz.

Komisyon?.. Hazır.

Sayın Başkanvekili?.. Hazır.

Komisyon raporu 1 sıra sayısıyla bastırılıp, dağıtılmıştır.

Önce, teklifin tümü üzerinde söz isteyenleri tespit edeceğim.

Efendim, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Önder Sav söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Sav. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA ÖNDER SAV (Ankara) - Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifini görüşüyoruz.

Bilindiği üzere, 7 Şubat 2001 tarihli ve 713 numaralı Anayasa Mahkemesi Kararıyla, değiştirilmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün kimi maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve söz konusu değişiklikteki 6 maddeye ilişkin Anayasa Mahkemesinin iptal kararı Resmî Gazetede yayımlanmıştı.

---

[2] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 1, Cilt 1, Birleşim 7, 10 Aralık 2002, Sayfa 225-229.

İçtüzüğün, söz alma, konuşmalar, yazılı konuşmalara ilişkin 60 inci maddesinin altıncı fıkrasının sonuna "Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır." şeklinde yapılan ekleme ile 81 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin."Maddeler üzerinde ayrıca soru sorulamaz" şeklindeki ikinci cümlesi ile "Tasarı veya tekliflerin yürürlük ye yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanmasının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılmaz ve önerge verilemez" şeklindeki (d) bendi Ve "Maddeler üzerinde siyasî parti grupları, Hükümet ve komisyona beşer dakika süre ile söz verilir" şeklindeki dördüncü fıkrası, ayrıca, 87 nci maddenin birinci fıkrasının "Bu esaslar dairesinde her madde için komisyon ve Hükümetçe birer; milletvekillerince, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil, en fazla üç önerge verilebilir" şeklindeki son cümlesi ve 91 inci maddeyle getirilmiş olan tüm düzenleme, Anayasa Mahkemesince 31 Ocak 2002 gün ve 2001/129 esas 2002/24 sayılı Kararla iptal edilmiş idi. İptal gerekçesi, tüm maddeler itibariyle, Anayasamızın cumhuriyetin temel niteliklerini sayan 2 nci maddesine ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin görev ve yetkilerini düzenleyen 87 nci maddesine dayandırılmıştır.

İptal davası açanlar arasında, hâlen, Adalet ve Kalkınma Partisine mensup milletvekili arkadaşlarımız, örneğin, Başbakan Yardımcısı Sayın Mehmet Ali Şahin ve Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Sayın Salih Kapusuz'un da imzaları vardır.

İptal kararı üzerine hazırlanan ve Anayasa Komisyonundan geçmiş bulunan yeni teklifle, sadece 81 ve 87 nci maddelerde düzenleme yapılmış bulunmaktadır. Önümüzdeki metin, sadece 81 ve 87 nci maddelerdeki eksikliği gidermeye yöneliktir. Düzenleme gereği duyulmayan 60 ıncı maddeye eklenmiş olan son cümle ve 81 inci maddenin birinci fıkrasının (d) bendi konusunda Anayasa Mahkemesinin kararı hüküm ifade etmiş olmaktadır.

81 ve 87 nci maddelere ilişkin olarak, bugün, Anayasa Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiş bulunan değişiklikler, Cumhuriyet Halk Partisi Grubuna mensup milletvekili arkadaşlarımızın da katkılarıyla oluşmuştur, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi Gruplarına mensup değerli milletvekilleri birlikte 81 ve 87 nci maddenin değişikliğini gerçekleştirmişlerdir.

Her iki değişiklik de, eski metne ve uygulamalara göre, daha çağdaş, daha demokratik, daha uzlaşmayı sağlayıcı niteliktedir. Özellikle, 87 nci maddedeki "Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer yönerge verme hakkı saklıdır" şeklindeki düzenleme, geçmiş dönemlerde sık sık rastladığımız kapkaç uygulamalarına ve önergelerle diğer siyasî partilere mensup milletvekillerinin önünü tıkama engellemelerine son verecek niteliktedir.

Bu yararlı ve uzlaşmaya dönük düzenlemelerin yanında, 91 inci maddeyle ilgili bir değerlendirmeyi de yapmakta yarar görmekteyim.

Bilindiği üzere, Anayasa Mahkememizin iptal etmiş olduğu 91 inci madde şu şekilde düzenlenmiş idi: "Temel kanunları, İçtüzüğü ve ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunlarını bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü ile maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin tespitine; Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir."

Bu değişiklikten önceki yürürlükteki İçtüzüğün 91 inci maddesi "Temel kanunlar" başlığını taşıyor ve daha kısa, daha anlaşılır, daha demokratik, daha uzlaşmacı bir metin idi. "Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir" şeklindeki düzenleme değiştirilmiş ve yapılan değişiklik de Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmiş idi. İptal kararına uygun olarak düzenleme yapılmamış olan bu okuduğum 91 inci madde ise askıda kalmış görünüyor. Gelecekte, olası diğer İçtüzük değişiklikleriyle birlikte ele alınması söz konusu olabilir.

Bu konuda önemle dikkat edilmesi gereken şey -şimdiden bunu anımsatmakta yarar görüyorum- 91 inci maddenin değişiklikten önceki şeklinin ifade ettiği anlamdır. İptal isteği dilekçesinde de açıkça belirtildiği gibi, 91 inci maddedeki eski şekli için "tam bir katılımı ve uzlaşma zorunluluğunu teminat altına alan bir mekanizmayı içeriyordu" denilmektedir.

Teklif getirecek olan değerli üyelerin, yasama yetkisinin amacına uygun bir şekilde kullanılmasına elverişli ve hukuk devleti ilkesiyle bağdaşır nitelikte hazırlık yapmalarını, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlilik özelliklerini göz önünde bulundurmalarını anımsatmayı önemli bir görev sayıyorum.

Sık sık son günlerde, uzlaşmadan, konsensüsten bahsediyoruz. Parlamentoda uzlaşmanın, konsensüsün somut olarak görüleceği madde budur.

Gelecekte düzenlemeyi yapacak, teklif getirecek olan arkadaşlarıma, bu vesileyle bunu anımsatmakta yarar görüyorum; Yüce Kurula saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür.ederiz Sayın Sav.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN - AK Parti Grubu adına, Grup Başkanvekili Sayın Kapusuz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilli arkadaşlarım; hepinizi, AK Parti Grubu adına saygıyla selamlıyorum.

Değerli üstat, tecrübeli hukukçu Önder Sav Beyin de ifade ettikleri gibi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma esaslarını belirleyen İçtüzüğümüzde yapılan son değişiklik, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Üç ay içerisinde de bu boşluğun giderilmesi hususunda, bu düzenlemenin 18 Eylül 2002 tarihine kadar yapılması öngörüldüğü halde, seçim döneminin yaklaşmış ve seçim atmosferine girilmiş olmasının tabiî sonucu olarak, 21 inci Dönemde bu tamamlanamamıştır. Ancak, 22 nci Dönemde yasama faaliyetine ilk adımı atan bu yeni Meclisimiz, yeni milletvekillerimiz ve komisyonlarımız doğru bir kararla, doğru bir adım atmışlardır. Bu alandaki boşluğu doldurarak işe başlamış olmak, bu yeni Meclise, yeni milletvekillerimize ve yeni döneme de yakışmıştır. Dolayısıyla, belirsizliğin olduğu, kuralın olmadığı bir çalışmanın veriminden ve hukukîliğinden bahsetmek de elbette mümkün değildir.

Biz, AK Parti Grubu olarak, bu yeni dönemde yeni siyaset anlayışımızı diyaloga ve uzlaşmaya oturtmak istemekteyiz. Onun için, iki partili bu Parlamentoda biz iktidar ve muhalefet ayrımı gözetmeksizin yasamanın kurallarının doğru dürüst belirlenmesini ve çalışmaların bu esasa göre yönetilmesini ve yapılmasını önemsemekteyiz.

Anayasa Mahkemesinin iptal etmiş olduğu bu içtüzük değişikliğinin gerekçesine dönülüp bakılacak olursa "daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışma yapmak için bu düzenlemeler yapılmıştır" denilerek, bu gerekçeye istinaden bir düzenleme yapılmıştı. Yine, değerli genel sekreter arkadaşımın söylediği gibi, biz bunu Anayasa Mahkemesine götürdük, Anayasa Mahkemesine götürme gerekçemiz de kamuoyu tarafından bilinmektedir; yazılı metin olarak da rahatlıkla ulaşabileceğiniz bu karar, önünüzde durmaktadır. Anayasa Mahkemesinin verdiği karar da gerekçelerimiz de açık bir şekilde orta yerdedir. Elbette, bu gerekçelerimize uygun bir düzenlemeyi yapmak da bizlere ve bu Parlamentoya herhalde yakışır diye düşündük; dolayısıyla, dün Cumhuriyet Halk Partisinin değerli yöneticileri ve bizim grup başkanvekillerimiz, birlikte yaklaşık beş saatlik bir çalışma yaptık. Bu çalışmamızda, bu İçtüzüğümüzü birlikte düzenledik; anayasa değişikliği konusunu müzakere ettik. Aynı şekilde, "uyum paketi" olarak bilinen, Avrupa Birliği süreciyle de yakından alakalı olan ve yapılmış olan anayasa değişikliklerine istinaden yapılması gerekli olan düzenlemeleri, yasalardaki yeni anayasa maddelerine göre yapılacak düzenlemeleri ihtiva eden uyum paketi -58 inci hükümet tarafından Meclise gönderilmiş olması hasebiyle- üzerinde de çalıştık. Bugün komisyonlarımız, bu konularla ilgili bu mutabakatları da göz önünde bulundurarak, bu çalışmaları tamamladılar.

Bizler de, iki siyasî parti grubu olarak bir Danışma Kurulu önerisiyle, iki siyasi parti olarak, Avrupa Birliği süreciyle yakından alakalı olan Kopenhag Zirvesini de göz önünde bulundurarak, şu anda görüşmekte olduğumuz İçtüzüğü teklifimizi ve Anayasada düşündüğümüz ve komisyonlardan geçen değişikliği yapmak için, çalışma saatlerimizi, bugün, birinci tur oylamaların sonuna kadar uzattık. Aynı zamanda, yarın, inşallah, uyum paketi Genel Kurulumuza gelecek, yarın (çarşamba günü) bu paketi çıkaracağız. Perşembe günü yetiştirebilirsek perşembe günü, değilse, Anayasadan gelen kırksekiz saatlik süreyi beklemek mecburiyetinde olduğumuz için, yani Anayasa maddesinin yapılan değişikliklerinin kırksekiz saat sonra ikinci oylaması yapılır Anayasa hükmü gereği, bu çalışmayı da, ona uygun saat olan, eğer yetiştirebilirsek perşembe, belki de cumaya sarkabilir; dolayısıyla, cuma günü de ikinci tur oylamayı yapmak kaydıyla, Türkiye'ye, Parlamentoya, yeni döneme yakışır bir tarzda, Kopenhag sürecine de somut bir paket olarak çıkmış olan bu demokratikleşme paketini de hükümetimizin eline vererek göndermiş olmayı Parlamento olarak bir görev saydık. Onun için, iktidar ve muhalefet farkı gözetmeksizin, bu çalışmalara beraberce karar verdik, bu düzenlemeleri beraberce götürüyoruz. Ümit ederim ki, bundan sonraki çalışmalarımızın daha verimli, daha faydalı ve daha sıhhatli olması için, bu birliktelik devam edecektir. Değerli Başkanımızın söylediği gibi iki maddelik değişikliğin bir tanesi çalışma ve konuşma süreleriyle alakalıdır, ikincisi ise verilecek olan önergelerle ilgilidir.

Geçmişteki tecrübelerimizden de istifadeyle önyargısız olarak, bir madde üzerinde verilmesi gerekli olan zarurî önergeleri bütün siyasî partiler verebilsinler için önerge verme hakkını açık tuttuk, 7 tane önerge verilebilmektedir her maddede, ayrıca konuşma süreleri de daha önceki şekle çevrilmiş oldu.

Şu anda, yine arkadaşlarımıza vermiş olduğumuz bir görev gereği, bundan sonrası için bir taslak, İçtüzükte yapılması düşünülen değişikliklerle ilgili bir paket daha hazırladık. Bu hazırlamış olduğumuz İçtüzük değişikliğiyle ilgili olarak 36 maddelik bir düzenleme daha var. Arkadaşlarımızın, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi yetkililerinin müzakere edip değerlendirmeleri için bu taslağı da kendilerine vereceğim. İnşallah, İçtüzüğümüzde birtakım boşlukları gidermek için, biraz önce bahsi geçen temel yasa çıkarmakla ilgili olan madde dâhil, birçok konuda düzenlemeleri beraberce yapmak üzere İçtüzüğümüzün daha demokratik, daha özgürlükçü ve Parlamentoya yakışır bir İçtüzük olması noktasındaki bir ikinci adımı daha atacağımızı ifade ediyorum.

Katkılarından dolayı bütün komisyon üyesi arkadaşlarıma ve milletvekili arkadaşlarıma ve muhalefet partisi yetkililerine teşekkür ediyor, hayırlı olmasını temenni ediyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz Sayın Kapusuz.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının (b) bendinin son cümlesi ile dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Tasarı veya teklifin tümü üzerinde soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlıdır."

"Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Sayın milletvekilleri, 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 1 inci madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 87 nci maddesinin Anayasa Mahkemesince iptal edilen birinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Bu esaslar dairesinde milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için yedi önerge verilebilir. Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Ancak, bu hak; ilgili siyasî parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması hâlinde, diğer siyasî parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince kullanılabilir."

BAŞKAN - 2 nci madde üzerinde şu ana kadar söz isteyen yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… 2 nci madde de kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Söz isteyen?.. Yok.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Söz isteyen?.. Yok.

4 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Teklifin tümü kabul edilmiştir; hayırlı olmasını diliyorum.

Tekrar toplanmak üzere, birleşime 10 dakika ara veriyorum.

…

10.4.2003 TARİHLİ VE 766 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 12.4.2003 Sayı: 25077)

10.4.2003 TARİHLİ VE 766 SAYILI KARARA İLİŞKİN BİLGİ

İÇERİK

5.3.1973 tarihli ve 584 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde dokuzuncu değişiklik, 22 nci Dönemde 10.4.2003 tarihinde 766 sayılı Kararla yapılmıştır. Kararda 11 madde bulunmakta ve İçtüzüğün 10, 35, 81, 91, 92, 108, 110, 112 ve 115 inci maddeleri değiştirilmektedir. Bu Kararla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişiklikleri doğrultusunda yeni düzenlemeler yapılmakta, ayrıca Anayasa Mahkemesince iptal edilen İçtüzüğün 91 inci maddesi iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmektedir.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Başkan seçimi ve süresi **MADDE 10.-** Başkanlık için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenin görev süresi üç yasama yılıdır. Siyasî parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, Meclisin toplandığı günden itibaren on gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir. Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi aday gösterme süresinin bitiminden itibaren on gün içinde tamamlanır.	**Başkan seçimi ve süresi** **MADDE 10.-** Başkanlık için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenin görev süresi üç yasama yılıdır. Siyasî parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, Meclisin toplandığı günden itibaren **beş** gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir. Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi aday gösterme süresinin bitiminden itibaren **beş** gün içinde tamamlanır.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
MADDE 35.- Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarı veya tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar. Ancak, komisyonlar, 92 nci maddedeki özel durum dışında kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar, Başkanlık Divanının kararı olmaksızın Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar ve kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler hâlinde Genel Kurula sunamazlar.	**MADDE 35.-** Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarı veya tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar. Ancak, komisyonlar, 92 nci maddedeki özel durum dışında kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar, Başkanlık Divanının kararı olmaksızın Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar ve kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler hâlinde Genel Kurula sunamazlar. **Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır.**
Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi **Madde 81.-** Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür: a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.	**Kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesi** **Madde 81.-** Kanun tasarı ve teklifleri; Genel Kurulda, aşağıda belirtilen usule göre görüşülür: a) Tasarı veya teklifin tümü hakkında görüşme açılır.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
b) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. Tasarı veya teklifin tümü üzerinde soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlıdır.	b) Tasarı veya teklifin tümünün görüşülmesinden sonra soru-cevap işlemi yapılır. Tasarı veya teklifin tümü üzerinde soru-cevap süresi yirmi, maddeler üzerinde on dakika ile sınırlıdır.
c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.	c) Tasarı veya teklifin maddelerine geçilmesi oylanır.
d) (İptal: Ana. Mah.'nin 31.1.2002 tarih ve E. 2001/129, K. 2002/24 sayılı Kararı ile)	d) (İptal: Ana. Mah.'nin 31.1.2002 tarih ve E. 2001/129, K. 2002/24 sayılı Kararı ile)
e) Tasarı veya teklifin tümü oylanır.	e) Tasarı veya teklifin tümü oylanır.
Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır.	Anayasa değişiklikleri hariç, kanun tasarı ve tekliflerinin tümünün veya maddelerinin oylanması, açık oylamaya tabi işlerden değilse, yirmi üyenin talebi hâlinde açık oyla, aksi takdirde işaretle yapılır.
Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır.	Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasi parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır.
Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.	Maddeler hakkında konuşma süreleri bunun yarısı kadardır.
Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.	Maddelerine geçilmesi veya tümü kabul edilmeyen kanun tasarı ve teklifleri, Genel Kurulca reddedilmiş olur.
	Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
	kanunun görüşmelerine başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanunun tümünün görüşülmesine karar verilmesi durumunda ise Kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşülür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır.
Temel Kanunlar **MADDE 91.-** (İptal: Ana. Mah.'nin 31.1.2002 tarih ve E. 2001/129, K. 2002/24 sayılı Kararı ile)	**Temel Kanunlar** **MADDE 91.- Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşülür ve oylanır. Bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü hâlinde o bölüm kabul edilen önergeler ile birlikte oylanır.** **Bölümlerin görüşülmesinde maddelerin görüşülmesine ilişkin hükümler uygulanır.**

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları **MADDE 92.-** Ölüm cezaları hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararlarının yerine getirilmesine dair Başbakanlık yazıları, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilir. Adalet Komisyonu, bu yazıyı inceleyerek cezanın yerine getirilmesinin onaylanması veya onaylanmaması yönünde bir kanun metni hazırlar. Komisyonlar ve Genel Kurul, mahkeme kararını değiştiremezler.	**Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri** **MADDE 92.-** Ölüm cezaları hakkındaki kesinleşmiş mahkeme kararlarının yerine getirilmesine dair Başbakanlık yazıları, esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna havale edilir. Adalet Komisyonu, bu yazıyı inceleyerek cezanın yerine getirilmesinin onaylanması veya onaylanmaması yönünde bir kanun metni hazırlar. Komisyonlar ve Genel Kurul, mahkeme kararını değiştiremezler. **Genel veya özel af ilanını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tasarı veya tekliflerin afla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü hâlinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır.**
Meclis soruşturması önergesinin görüşülmesi **MADDE 108.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen Meclis soruşturması önergesi gelen kâğıtlar listesine alınır ve Genel	**Meclis soruşturması önergesinin görüşülmesi** **MADDE 108.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen Meclis soruşturması önergesi gelen kâğıtlar listesine alınır ve Genel

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Kurulda okunur. Okunan önergenin bir örneği, Başkanlıkça hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana gönderilir. Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında yapılacak görüşmelerin günü, önergenin verilişinden itibaren bir ay içinde görüşülüp karara bağlanacak şekilde, bir özel gündem hâlinde Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir. Bu görüşme günü de ayrıca hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana bildirilir. Sırasıyla, önergeyi verenlerden ilk imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin, şahısları adına üç milletvekilinin ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın konuşacağı bir görüşmeden sonra, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulca karar verilir.	Kurulda okunur. Okunan önergenin bir örneği, Başkanlıkça hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana gönderilir. Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında yapılacak görüşmelerin günü, önergenin verilişinden itibaren bir ay içinde görüşülüp karara bağlanacak şekilde, bir özel gündem hâlinde Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca tespit edilir. Bu görüşme günü de ayrıca hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana bildirilir. Sırasıyla, önergeyi verenlerden ilk imza sahibinin veya onun göstereceği bir diğer imza sahibinin, şahısları adına üç milletvekilinin ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakanın konuşacağı bir görüşmeden sonra, Meclis soruşturması açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulca **gizli oyla** karar verilir.
Meclis soruşturması komisyonunun çalışma usulü ve süresi **MADDE 110.-** Soruşturma komisyonu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Komisyonun çalışmaları gizlidir. Bu komisyona kendi üyeleri dışındaki milletvekilleri katılamazlar.	**Meclis soruşturması komisyonunun çalışma usulü ve süresi** **MADDE 110.-** Soruşturma komisyonu üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Komisyonun çalışmaları gizlidir. Bu komisyona kendi üyeleri dışındaki milletvekilleri katılamazlar.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Soruşturma komisyonu, raporunu Anayasanın 100 üncü maddesine göre kuruluşundan itibaren iki ay içinde verir. Soruşturmanın bitirilememesi hâlinde, komisyona iki aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur.	Soruşturma komisyonu, raporunu Anayasanın 100 üncü maddesine göre kuruluşundan itibaren iki ay içinde verir. Soruşturmanın bitirilememesi hâlinde, komisyona iki aylık yeni ve kesin bir süre verilir. Komisyonun bu konudaki istem yazısı Genel Kurulun bilgisine sunulur**. Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.**
Soruşturmanın sonuçlandırılması **MADDE 112.-** Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlıkça bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtıldıktan yedi gün sonraki birleşimin gündemine alınır ve öncelikle görüşülür. Bu görüşmede, komisyona, şahısları adına altı milletvekiline ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana söz verilir. Son söz, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana aittir ve süresi sınırlandırılamaz. Görüşmeler tamamlandıktan sonra komisyon raporu Genel Kurulca karara bağlanır. Komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporları ile Genel Kurulun Yüce Divana sevk kararlarında hangi ceza hükmüne dayanıldığı belirtilir.	**Soruşturmanın sonuçlandırılması** **MADDE 112.- Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür.** Bu görüşmede, komisyona, şahısları adına altı milletvekiline ve o sırada görevde bulunsun veya bulunmasın hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana söz verilir. Son söz, hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana aittir ve süresi sınırlandırılamaz. Görüşmeler tamamlandıktan sonra komisyon raporu Genel Kurulca **gizli oyla** karara bağlanır. Komisyonun Yüce Divana sevk yönündeki raporları ile Genel Kurulun Yüce Divana sevk kararlarında hangi ceza hükmüne dayanıldığı belirtilir.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 766 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Komisyonun Yüce Divana sevk etmeme yönündeki raporlarının reddi, ancak, Yüce Divana sevke dair verilen ve sevk kararının hangi ceza hükmüne dayanacağını gösteren bir önergenin kabulüyle mümkün olur. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alınır. Türkiye Büyük Millet Meclisince Yüce Divana sevk kararı alınırsa dosya, en geç yedi gün içinde Başkanlıkça dizi pusulasına bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.	Komisyonun Yüce Divana sevk etmeme yönündeki raporlarının reddi, ancak, Yüce Divana sevke dair verilen ve sevk kararının hangi ceza hükmüne dayanacağını gösteren bir önergenin kabulüyle mümkün olur. Yüce Divana sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alınır. Türkiye Büyük Millet Meclisince Yüce Divana sevk kararı alınırsa dosya, en geç yedi gün içinde Başkanlıkça dizi pusulasına bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığına gönderilir.
Dilekçe Komisyonu **MADDE 115.-** Dilekçe Komisyonu, Türk vatandaşlarının kendileriyle veya kamu ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdikleri dilek ve şikâyetleri inceler.	**Dilekçe Komisyonu** **MADDE 115.-** Dilekçe Komisyonu, Türk vatandaşlarının **ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların** kendileriyle veya kamu ile ilgili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderdikleri dilek ve şikâyetleri inceler.

KARARA ESAS İÇTÜZÜK TEKLİFİ

İçtüzük Değişiklik Teklifi Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ve 32 Milletvekilinin imzalarıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve (2/108) esas numarası almıştır.

Teklifin gerekçesinde; Anayasanın 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla değiştirildiği, söz konusu değişikliklerin bir kısmının doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usul ve esaslarıyla ilgili olduğu, bazılarının parlamento hukukumuz açısından yeni kurallar olarak karşımıza çıktığı, bu nedenle son yapılan Anayasa değişikliklerine paralel olarak İçtüzüğümüzde de yeni düzenlemelerin yapılması gerektiği, ayrıca Anayasa Mahkemesince iptal edilen İçtüzüğün 91 inci maddesinin iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlendiği belirtilmiştir.

KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Anayasa Komisyonuna 7.4.2003 tarihinde havale edilen Teklif, Anayasa Komisyonunca 8.4.2003 tarihinde görüşülmüştür. Teklifin tüm maddeleri Komisyonca aynen kabul edilmiştir.

Komisyon raporu 8.4.2003 tarihli ve 10 Karar numarasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve basılarak 116 sıra sayısı almıştır.

GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

Komisyon raporu, Genel Kurulun 10.4.2003 tarihli 65 inci Birleşiminde görüşülmüştür.

Teklifin 3 üncü maddesinde Ankara Milletvekili Salih Kapusuz ve arkadaşlarının verdiği önerge kabul edilmiş ve 81 inci maddeye eklenen fıkradaki "tümü hakkında görüşmeler" ibaresi "görüşmelerine" olarak değiştirilmiştir. Böylece, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine karar verilmesi durumunda, kanunun tümü hakkında görüşmelerin yapılmasına gerek kalmaması, sadece uygun bulunmayan maddelerin görüşmelerine doğrudan başlanılması amaçlanmıştır.

Teklifin 5 inci maddesinde Ankara Milletvekili Salih Kapusuz ve arkadaşlarının verdiği önerge kabul edilmiş ve İçtüzüğün 92 nci maddesine eklenen fıkranın son cümlesi "Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü hâlinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır." şeklinde değiştirilmiştir. Önergenin gerekçesinde, İçtüzüğün 87 nci maddesine göre önergelerin işaret oyuyla oylandığı, nitelikli çoğunluğun

arandığı hâllerde bu sayının tespitinin işaretle mümkün olmadığı, tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü için Anayasamızın 87 nci maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararının gerektiği, bu sayının tespiti için önergenin işaretle kabul edilmesi hâlinde, anayasa değişikliklerindeki usule benzer bir yöntemle önergenin oylanmasının açık oylama suretiyle tekrarlanacağı belirtilmiştir.

Komisyon metninin diğer maddeleri Genel Kurulda aynen kabul edilmiştir.

10.4.2003 TARİHLİ VE 766 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 12.4.2003 – Sayı: 25077)

Karar No: 766 **Karar Tarihi: 10.4.2003**

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin son fıkrasında geçen "on gün" ibareleri "beş gün" şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 35 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır.

MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun görüşmelerine başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanunun tümünün görüşülmesine karar verilmesi durumunda ise Kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşülür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır.

MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 91.- Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir.

Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşülür ve oylanır. Bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü hâlinde o bölüm kabul edilen önergeler ile birlikte oylanır.

Bölümlerin görüşülmesinde maddelerin görüşülmesine ilişkin hükümler uygulanır.

MADDE 5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 92 nci maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri

Genel veya özel af ilanını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tasarı veya tekliflerin afla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü hâlinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır.

MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 108 inci maddesinin son fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 110 uncu maddesinin son fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur.

MADDE 8.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 112 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir.

Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür.

MADDE 9.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 115 inci maddesine "vatandaşlarının" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 10.-Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BU KARARA AİT TUTANAKLAR

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
22	11	65	628:660

I. Gerekçeli 116 Sıra Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 65 inci Birleşim tutanağına eklidir.

II. Bu İçtüzük değişikliğini; Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III. Esas no: 2/108

10.4.2003 TARİHLİ VE 766 SAYILI KARARA İLİŞKİN KOMİSYON RAPORU (SIRA SAYISI)

Dönem : 22 **Yasama Yılı : 1**

T.B.M.M. **(S. Sayısı : 116)**

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ve 32 Milletvekilinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/108)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Salih Kapusuz	*Faruk Çelik*	*Eyüp Fatsa*
Ankara	Bursa	Ordu
M. Ergun Dağcıoğlu	*Tevhit Karakaya*	*Talip Kaban*
Tokat	Erzincan	Erzincan
H. İbrahim Yılmaz	*Mehmet Erdemir*	*Mücahit Daloğlu*
Kütahya	Yozgat	Erzurum
Fahri Keskin	*Ömer Özyılmaz*	*Abdullah Erdem Cantimur*
Eskişehir	Erzurum	Kütahya
Alaettin Güven	*Gülseren Topuz*	*Semiha Öyüş*
Kütahya	İstanbul	Aydın
Remziye Öztoprak	*Recep Koral*	*Muzaffer Baştopçu*
Ankara	İstanbul	Kocaeli
Erdoğan Özegen	*Alim Tunç*	*Aziz Akgül*
Niğde	Uşak	Diyarbakır

Ramazan Can	*Mevlüt Akgün*	*İlhan Albayrak*
Kırıkkale	Karaman	İstanbul
Fahrettin Poyraz	*Mustafa Dündar*	*Şemsettin Murat*
Bilecik	Bursa	Elazığ
Halil Özyolcu	*Mehmet Kerim Yıldız*	*Hanefi Mahçiçek*
Ağrı	Ağrı	Kahramanmaraş
Mehmet Özlek	*Mahmut Kaplan*	*M. Mehdi Eker*
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Diyarbakır
A. Müfit Yetkin	*M. Atilla Maraş*	
Şanlıurfa	Şanlıurfa	

GENEL GEREKÇE

7.11.1982 tarihli ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla değiştirilmiştir. Söz konusu değişikliklerin bir kısmı doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usul ve esaslarıyla ilgili olup, bazıları parlamento hukukumuz açısından yeni kurallar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle, son yapılan Anayasa değişikliklerine paralel olarak İçtüzüğümüzde de yeni düzenlemelerin yapılması gereği doğmuştur.

Ayrıca, İçtüzüğün 60, 79, 81, 83, 87 ve 91 inci maddeleri, 7.2.2001 tarihli 713 numaralı TBMM kararıyla değiştirilmiştir. Bu değişikliğin amacı, 713 sayılı Karara ilişkin teklifin genel gerekçesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesini sağlamak olarak belirtilmiş ve ülkenin ihtiyacı olan kanunların mümkün olduğunca çabuk çıkarılması, bunu teminen de kanunların görüşülmesi prosedürüne dair maddelerin değiştirilmesi öngörülmüştür.

713 sayılı TBMM Kararı ile ilgili olarak açılan iptal davası hakkında Anayasa Mahkemesi Kararı 18.6.2002 tarihli ve 24789 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Anayasa Mahkemesi 713 sayılı Kararla TBMM İçtüzüğünün 60, 81, 87 ve 91 inci maddelerinde yapılan bazı değişiklikleri, Anayasaya aykırı bularak iptal etmiştir. 10.12.2002 tarihli ve 750 numaralı TBMM Kararıyla İçtüzüğün iptal edilen 81 ve 87 nci maddelerindeki hükümler 60 ıncı maddedeki iptal hükmünü de kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Bu İçtüzük teklifi ile, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde son Anayasa değişiklikleri doğrultusunda yeni düzenlemelerin yapılması öngörülmüş, ayrıca Anayasa Mahkemesince iptal edilen İçtüzüğün 91 inci maddesi, iptal gerekçeleri de dikkate alınarak yeniden düzenlenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle T.C. Anayasasının 94 üncü maddesi değiştirilerek TBMM Başkanı seçimi için öngörülen süreler kısaltılmıştır. Buna göre, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adaylarının Meclisin toplandığı günden itibaren beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilmesi, Başkan seçiminin ise aday gösterme süresinin bitiminden itibaren beş gün içinde tamamlanması gerekmektedir. Teklifin birinci maddesi ile İçtüzüğün Başkan seçimini düzenleyen 10 uncu maddesindeki süreler kısaltılarak Anayasadaki değişikliğe paralellik sağlanmıştır.

Madde 2.- 4709 sayılı Kanunun 29 uncu maddesiyle T.C. Anayasasının 89 uncu maddesi değiştirilerek Cumhurbaşkanının yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderebileceği düzenlenmiş, Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda ise, TBMM'nin sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebileceği hükme bağlanmıştır. İçtüzüğün komisyonların yetkisini düzenleyen 35 inci maddesinde komisyonların kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler hâlinde Genel Kurula sunamayacakları belirtilmiştir. Teklifin 2 nci maddesiyle, 35 inci maddeye bir istisna getirilerek Anayasadaki düzenleme doğrultusunda, komisyonların Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebileceği düzenlenmiştir.

Madde 3.- Teklifin 3 üncü maddesi ile İçtüzüğün kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesini düzenleyen 81 inci maddesine bir fıkra eklenerek; Anayasadaki 89 uncu maddedeki değişiklik doğrultusunda Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun tümü hakkındaki görüşmeler başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebileceği hükme bağlanmıştır. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılacaktır. Aksi durumda ise, kanun 81 inci maddedeki genel hükümlere göre görüşülecektir.

Madde 4.- Teklifin 4 üncü maddesi ile İçtüzüğün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi iptal gerekçesi de göz önünde bulundurularak yeniden düzenlenmiştir. Önceki düzenleme ile yalnız temel kanunlar ve İçtüzük için özel görüşme ve oylama yöntemi belirlendiği halde 713 sayılı Kararla İçtüzüğün 91 inci maddesi değiştirilerek, ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları da eklenmiş, ayrıca bu özel görüşme ve oylama yönteminin yanısıra maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin Genel Kurulca karara bağlanacağı kabul edilmişti. Bu

tespite hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilecektir. Anayasa Mahkemesi, söz konusu maddedeki "temel kanun" ve "ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları"nın kapsamının açık olmadığı, her tasarı ve teklife özgü biçimde uygulanacak görüşme ve oylama usulü önceden bilinemeyeceğinden objektiflik sağlanamayacağı, bu maddenin belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşımaması nedeniyle, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığı gerekçeleriyle maddeyi iptal etmiştir.

Bu madde ile Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri çerçevesinde, İçtüzüğün 91 inci maddesi yeniden düzenlenmiş ve temel kanunlar ve İçtüzüğü bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin hepsi için geçerli bir özel görüşme ve oylama yöntemi belirlenmiştir. Söz konusu tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebileceği ve maddeler okunmaksızın bölümlerin ayrı ayrı görüşülüp oylanacağı, bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü hâlinde o bölümün kabul edilen önergeler ile birlikte oylanacağı ve bölümler üzerinde İçtüzüğün maddelerin görüşülmesi ile ilgili hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 5.- 4709 sayılı Kanunun 28 inci maddesiyle T.C. Anayasasının 87 nci maddesi değiştirilerek, TBMM'nin af yetkisi ile ilgili Anayasanın 14 üncü maddesine gönderme yapan sınırlama kaldırılarak Anayasanın "Temel hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılması" başlıklı 14 üncü maddesindeki fiillerden dolayı da TBMM'ne genel ve özel af ilan edebilme olanağı tanınmış, ancak; genel ve özel af kararının, TBMM'nin üye tamsayısının beşte üçü ile alınabileceği hükmü getirilmiştir. Böylece, genel ve özel af ilanı kararı alabilmek için beşte üç nitelikli çoğunluk koşulu getirilmesi, parlamento hukukumuz açısından yeni bir şekil kuralı olarak karşımıza çıkmakta ve TBMM'nin af ilanı kararı alabilmesini büyük ölçüde güçleştirmektedir.

İçtüzükte TBMM'nin af yetkisi ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu madde ile Anayasadaki düzenlemeye paralel olarak İçtüzükte yeni bir düzenlemeye gidilmesi öngörülmektedir. Genel veya özel af içeren tasarı veya tekliflerinin Genel Kurulda, afla ilgili maddelerinin ve tümünün kabulünün Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun

kararı ile mümkün olacağı, genel veya özel af içeren bir önergenin Genel Kurulda üye tamsayısının beşte üç çoğunlukla kabul edilmesi durumunda ise, ilgili maddeler ile tasarı veya teklifin tümünün kabulünün de üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyunu gerektireceği hükme bağlanmıştır.

Madde 6.- 4709 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle T.C. Anayasasının 100 üncü maddesi değiştirilerek, Meclis soruşturması ile ilgili işin Genel Kurulda gizli oyla sonuçlanması öngörülmüştür. Teklifin 6 ncı maddesi ile Meclis soruşturması önergesinin Genel Kurulda görüşülmesinden sonra, Meclis Soruşturması açılıp açılmaması hakkında Genel Kurulca gizli oyla karar verileceği hükme bağlanmıştır.

Madde 7.- Anayasanın 100 üncü maddesindeki değişiklikle Komisyona soruşturması sonucunu belirten raporunu iki ay içinde (soruşturmanın bu sürede bitirilememesi hâlinde, komisyona tanınan yeni iki aylık süre içinde) TBMM Başkanlığına teslimini zorunlu hâle getirmiştir. Teklifin 7 nci maddesi ile, bahsi geçen Anayasa değişikliğine uyum sağlanmıştır.

Madde 8.- Anayasanın 100 üncü maddesindeki değişiklikle Soruşturma Komisyonu raporunun 10 gün içinde dağıtılması ve dağıtımdan itibaren 10 gün içinde görüşülmesine ve Yüce Divana sevk kararının ancak üye tam sayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınabileceği hükme bağlanmıştır. Teklif ile, İçtüzüğün 112 nci maddesinde değişiklik yapılarak Soruşturma komisyonu raporunun, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderileceği ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılacağı ve Raporun, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşüleceği düzenlenmiştir.Ayrıca Genel Kurulda Yüce Divana sevk kararının gizli oyla alınması hükmü getirilmiştir.

Madde 9.- 4709 sayılı Kanunun 26 ncı maddesiyle T.C. Anayasasının 74 üncü maddesinde değişiklikler yapılmış ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydı ile Türkiye'de ikamet eden yabancılara da dilekçe hakkı tanınmıştır. Ayrıca, kendileriyle ilgili başvurmaların sonucunun, dilekçe sahiplerine yazılı olarak gecikmeksizin bildirilmesi hususu getirilmiştir.

Bu madde ile Anayasadaki değişikliğe paralel olarak, Türkiye'de ikamet eden yabancılara da TBMM Dilekçe Komisyonuna başvurmaları hakkı tanınmıştır.

Madde 10.- Yürürlük maddesidir.

Madde 11.- Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu *8.4.2003*

Esas No. : 2/108

Karar No. : 10

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 7.4.2003 tarihinde esas komisyon olarak Anayasa Komisyonuna gönderilen "Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ve 32 Milletvekilinin; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi (2/108)"; Komisyonumuzun 8.4.2003 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Teklif, bir yandan 2.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla Anayasamızda gerçekleştirilen ve doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usul ve esaslarıyla ilgili olan değişikliklere uyum sağlanmasını, öte yandan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde değişiklikler yapan 7.2.2001 tarihli ve 713 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararına yönelik olarak 31.1.2002 tarihli Anayasa Mahkemesi iptal kararı doğrultusunda temel kanunları düzenleyen 91 inci maddenin yeniden düzenlenmesini içermektedir.

Teklifin tümü üzerindeki müzakerelerde şu görüşlere yer verilmiştir;

- Türkiye Büyük Millet Meclisinin hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışmasının sağlanması için İçtüzük son derece önem taşımaktadır.

- 3.10.2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanunla gerçekleştirilen Anayasa değişikliklerine uyum sağlanması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının seçim süresini kısaltan, Cumhurbaşkanının yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları bir daha görüşmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri göndermesi hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Komisyonları ve Genel Kurulda görüşme usulleriyle ilgili esasları belirleyen, Türkiye Büyük Millet Meclisinin af yetkisine yönelik olarak getirilen ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılara dilekçe hakkının tanınması sonucu,

Dilekçe Komisyonuna müracaat edebilecekleri yeniden düzenleyen hükümlerin İçtüzüğümüzde yer alması zorunlu hâle gelmiştir. Anayasa değişiklikleri ile İçtüzük hükümleri arasında uyum sağlanması yönünden bu teklif olumlu bir adımdır. Ancak her gün pek çok sorun yaşanan İçtüzük uygulamalarına bütüncül yaklaşılmalı ve gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Parça parça düzenlemeler iyi sonuç vermez.

- Temel Kanun gibi içeriği belirli olmayan kavramlar teklifte yer almaktadır. Bu gibi kavramlar tanımlanmalı, içeriği belirlenmelidir. Bu konuda Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçelerinin tam olarak karşılandığı söylenemez. Komisyon Başkanı bu görüşler karşısında doktrinde yer alan görüşler ve Anayasa Mahkemesi kararındaki gerekçeleri şu şekilde özetlemiştir;

Anayasa Mahkemesi, 31.1.2002 tarihli E: 2001/129, K: 2002/24 sayılı kararıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 91 inci maddesinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline karar vermiş; ancak Anayasanın 153 üncü maddesi gereğince iptal hükmünün, kararın Resmi Gazete'de yayınlanmasından başlayarak 3 ay sonra yürürlüğe girmesine keza karar vermiştir.

İçtüzüğün 91 inci maddesi bazı kanunların özel bir yasama usulü ile kanunlaştırılması imkânını veren hükmü içermektedir. Anayasa Mahkemesi (temel yasa) kavramının, bir ölçüye bağlanamaması nedeniyle İçtüzük kurallarının belirginlik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özelliklerini taşıması gereği bakımından müphem bulunduğunu ifade etmekte ve bu nedenle muhalefetin yasama faaliyetine etkin biçimde katılmasını engelleyeceğini öne sürerek maddenin iptaline karar vermiş bulunmaktadır. Kararda söz konusu edilen husus, maddede geçen "temel kanun" kavramının anlamı itibariyle belirgin olmaması nedeniyle, bazı kanunların bu kavrama dayanılmak suretiyle özel müzakere usulüne tabi kılınması ve dolayısıyla muhalefetin yasama faaliyetine katılma olanağının ihlal edilmiş bulunacağı olasılığıdır.

"Temel kanun" bütün dünyanın uygar ve demokratik toplumlarında yer almış olan ve biz hukukçuların muhtevasının neden ibaret bulunduğunu bildiğimiz bir kavramdır. Sözgelimi, Fransız Hukukundaki Code ve Loi kavramları arasındaki ayırımı karşılamaktadır; İngilizler de aynı ayırımı yapmaktadırlar. Benzeri ayırım İtalyanca'da da vardır. Temel kanununa codice denilmektedir. Temel kanun terimi, Türkiye'de hukuk edebiyatında ve içtihatlarda yerleşmiştir.

Amerikana ansiklopedisi 7 nci cildinin 174 üncü sayfasında (codification) kelimesi içeriğinde Türkçe'ye temel kanun olarak çevrilen code sözcüğünü şöyle tanımlamaktadır: "Temel kanun (code) yasama faaliyeti içerisinde birleştirilmiş ve ilan edilmiş tam ve yazılı kanun sistemidir." Bu tarife göre code, mevcut münferit kanunların ele alınıp mantıki ilkelere göre sistematik olarak düzenlenmesini, ihtilafları ahenkleştirmek üzere ilişkin bulunduğu konuları idare etmek için aydınlatma ve kanunları bir bütün hâline getirme özelliğini taşıyan yasama tasarrufudur yani bu tarif çerçevesinde temel kanun değişik kuralların basitçe bir araya getirilmesinden ibaret değildir; mantıken bir düzen içerisine konulmuş ve konuları böylece tertiplenmiş bir sistemi ifade eder. Böylece kanun başlığı altındaki bütün alanı kapsar ve düzenler. Evvelce müstakil olabilen kanunları da sistematik olarak birleştirir.

Britannica'da 5 inci cildinin 920 nci sayfasında code'dan bu gün "belirli bir konuda hukukun yönlendirici kurallarından oluşan düzenli ve otorite taşıyan beyanlar (ifadeler) anlaşılmaktadır" demektedir.

Temel kanun kavramı, basitçe, kanun terimi karşısında Türkçemizde Fransız ve İtalyanların code ve loi ayrımını karşılamaktadır eskiden Osmanlı döneminde bugün temel kanun dediğimiz hukuk aracına, "kanunname" denmekteydi. Böylece kanunname ve kanun ayrımı yapılmış olurdu.

Temel kanunun özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

1) Kişisel veya toplumsal hayatın büyük ve geniş bir alanını düzenleyen ve kapsayan kuralları bir araya getirir.

2) Kuralların bir kısmı, Ceza Kanununda olduğu gibi, çıkarılmış veya çıkarılacak diğer özel kanunların yöneten temel ilkeleri oluşturur.

3) Bir sosyal ve siyasi hukuk siyasetini içerir ve buna dayanır.

4) Ülkenin hukuk düzeninde, kendi alanında mevzuatın yönelmesi gereken esasları gösterir.

5) Yürürlüğünden önce uygulanan özel kanunları bazen zımnen ortadan kaldırır veya onları tamamlayıcı bir işlevi yerine getirir.

6) Kendi alanındaki diğer kanunlar arasında ve özellikle bunların uygulamalarında bir ahenk sağlama işlevini yerine getirir,

7) Belirli hukuk kurallarının bir araya getirilmesinden ibaret bir toplama kanun olmadığından, içerdiği kuralları sistematik ve belirli bir düzen içerisinde ortaya koyar.

8) Değişik devletlerin meydana getirdikleri temel kanunlar arasında ceza kanunları, uyguladıkları suç siyasetine göre kendilerine özgü özellikler taşırlar. Ancak Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin yürürlüğe girmesinden sonra özellikle ceza ve usul kanunları itibariyle bu özellikler birleşme yoluna girmiştir.

9) Temel kanunları meydana getirildikten sonra, değişen sosyal şartlara göre yapılacak değişiklik ve ilaveler tamamlayıcı işlev taşıyan temel kanunun sistemini bozmak riskini de ortaya çıkarır.

10) Bir suç ve ceza teorisini tatbiki şeklinde meydana getirilir. Nitekim Medeni Kanunda aynı nitelikte bir özellik arz etmektedir.

Yeni bir temel kanun meydana getirildiğinde, yasama sistemi içerisinde tasarıların sistemi ve ahengi bozmamak için yasama yönünden özel usullere uymak mecburiyeti vardır. Nitekim, İtalya, Fransa ve Almanya ceza ve usul kanunlarını son yıllarda yeniledikleri zaman özel yasama usullerine başvurmuşlar ve böylece hem müzakere nedeniyle yasama meclisini bütünüyle başka iş yapamaz hâle gelmekten kurtarmışlar ve tasarıların sistem ve düzenlerinin bozulmadan kanunlaştırılmalarını sağlamışlardır.

Temel yasa kavramının yukarıdaki bazı örneklere rağmen tanımının yapılmasının zorluğuna dikkat çeken Komisyon Başkanı her bir yasa için bunun ayrı ayrı belirlenmesinin ve bunu belirleme yetkisinin de Genel Kurula ait olması görüşüne vurgu yapmıştır.

Temel yasaların Genel Kurulda farklı bir yöntemle görüşülmesi hususu dünyada genelde kabul edilen bir uygulamadır. Bu konuda bazı ülkelerde (Fransa, Yunanistan, İrlanda, İngiltere) basit çoğunlukla, Meclis özel usule karar vermekte, diğer bir grup ülkede ise (Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Portekiz, İspanya ve İsviçre) ya nitelikli çoğunluk tarafından temel yasa niteliği belirlenmekte ve görüşmeler bu şekilde yapılmakta ya da Başkanlık Divanı veya benzeri bir kurul (Türkiye için Danışma Kurulu düşünülebilir) tarafından belli bir tasarının veya teklifin kaç oturum gününde görüşüleceği belirlenmektedir. Bu durumda Hükümete, komisyona ve büyüklüklerine göre parti gruplarına konuşma süresi ayrılmaktadır. Bu süreleri aşmamak kaydıyla her grup kendisine ayrılan süreyi dilediği gibi kullanabilmektedir. Bu ülkelerde temel yasa bu şekilde görüşülmektedir.

Nihayet bazı ülkelerde de (Finlandiya, Hollanda ve İsveç) temel yasalar için herhangi bir özel düzenleme mevcut bulunmamaktadır.

- Anayasa Mahkemesince iptal edilen ve Temel Kanunları düzenleyen 91 inci maddesinin, iptal gerekçeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmesi ayrıca önem taşımaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin temel kanunları, İçtüzüğü, ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile ilgili yeniden yapılanma kanunlarını özel görüşme ve oylama yöntemi ile görüşmesine imkân tanıması hızlı, verimli ve etkin çalışma açısından son derece gereklidir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra Komisyonumuzca oybirliği ile maddelerine geçilmesine karar verilmiştir.

Teklifin Anayasa değişikliğine uyum çerçevesinde değerlendirilen 1, 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonumuzca oybirliği ile kabul edilmiştir. Çerçeve 1 inci madde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı seçiminin süresinin kısaltılması, 2 ve 3 üncü maddeleri ise Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen veya tamamen uygun bulunmayarak bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderdiği kanunların Türkiye Büyük Millet Meclisi Komisyonları ve Genel Kurulunda görüşülme usulüne ilişkindir.

Teklifin çerçeve 4 üncü maddesinin Alt Komisyonda değerlendirilmesi yönünde verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Temel Kanunlarla ilgili bu düzenleme muhalefetin saf dışı edilmesine yol açabilir. Temel yasaların neler olduğu belirlenmelidir. Belirsiz bir kavram olan temel yasa açığa kavuşturulmalıdır. Parlamentonun hükümet tarafından by-pass edilmesini önleyecek bir nisap öngörmelidir. Doğru olan oybirliği esasının aranmasıdır.

Bunun yanı sıra maddede geçen beşte üç nisabın üye tamsayısının salt çoğunluğu şeklinde değiştirilmesinin Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesini sağlayacağı ifade edilerek bu yönde bir önerge verilmiştir. Bu önerge de Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Bu görüşmelerden sonra 4 üncü madde teklifteki şekliyle oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin; Türkiye Büyük Millet Meclisinin af yetkisini düzenleyen 92 nci maddesinde değişiklik içeren çerçeve 5,

Meclis soruşturmasını düzenleyen maddelerinde değişiklik içeren çerçeve 6, 7 ve 8 inci maddeleri ile;

Dilekçe Komisyonunu düzenleyen 115 inci maddesinde değişiklik içeren çerçeve 9 uncu maddesi, Anayasa değişikliği ve uyum çerçevesinde değerlendirilmiş tek tek görüşülerek oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oybirliği ile kabul edilmiştir.

Komisyonumuza verilen bir önerge ile İçtüzüğümüzün 165 inci maddesinde değişiklik yapılarak, Türkiye Büyük Millet Meclisine silahla giren milletvekillerinin ödenek ve yolluklarının kesilmesini öngören çerçeve 10 uncu maddenin Teklife eklenmesi istenmiştir. Bu önerge üzerindeki görüşmelerde yaptırımın hukuki olduğu, tespitin görüntülerle ya da şahitlerle mümkün olabileceği ifade edilmiştir. Önerge, konunun daha geniş bir şekilde tartışılıp olgunlaştırılması gerekçesi ile Komisyonumuzca oy çokluğu ile reddedilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 10 ve 11 inci maddeleri ile Komisyonumuza redaksiyon yetkisi verilmesi oybirliği ile kabul edilmiştir.

Yapılan görüşmelerin ve oylamaların sonucunda, Teklifin tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oybirliği ile kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Burhan Kuzu	*Atilla Koç*	*Mehmet Ali Bulut*
İstanbul	Aydın	Kahramanmaraş
Üye	Üye	Üye
Uğur Aksöz	*Abdullah Torun*	*Hüsrev Kutlu*
Adana	Adana	Adıyaman

(4 üncü maddeye muhalifim,

muhalefet şerhi eklidir)

Üye
İbrahim Hakkı Aşkar
Afyon

Üye
Halil Ünlütepe
Afyon
(4 üncü maddeye muhalefet, muhalefet şerhi eklidir)

Üye
Oya Araslı
Ankara
(Muhalefet şerhim eklidir)

Üye
Haluk İpek
Ankara

Üye
Atila Emek
Antalya
(4 üncü maddeye muhalifim)

Üye
Tuncay Ercenk
Antalya
(4 üncü maddeye muhalif, muhalefet şerhi eklidir)

Üye
Mehmet Salih Erdoğan
Denizli

Üye
Metin Kaşıkoğlu
Düzce

Üye
Mustafa Nuri Akbulut
Erzurum

Üye
Nimet Çubukçu
İstanbul

Üye
Yılmaz Kaya
İzmir
(4 üncü maddeye muhalifim)

Üye
Musa Sıvacıoğlu
Kastamonu

Üye
Atilla Kart
Konya
(4 üncü maddeye muhalifim, muhalefet şerhi eklidir)

Üye
Mehmet Kurt
Samsun

Üye
İlyas Sezai Önder
Samsun
(4 üncü maddeye muhalifim)

Üye
Ahmet Çağlayan
Uşak

MUHALEFET ŞERHİ

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Teklifin 4 üncü maddesinde yer alan "temel kanunlar" kavramı, kapsamı belirsiz bir kavramdır. Yasama organındaki çoğunluk, bir başka deyişle iktidar grubu uygun gördüğü pek çok kanunu "temel kanun" kavramının kapsamında düşünebilecektir.

"Temel kanunlar" kavramının kapsamının esnekliği, 4 üncü maddede yer alan kuralın belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik niteliklerini kaybetmesine yol açmakta ve söz konusu kuralın Anayasa'nın 2 nci maddesindeki "hukuk devleti" ilkesi ile çelişmesine neden olmaktadır.

Söz konusu 4 üncü maddedeki düzenlemenin, "temel kanun" kavramı bakımından Anayasa Mahkemesi'nin 31.1.2002 tarih, E.2001/129, K.2002/24 sayılı kararındaki gerekleri karşıladığı da söylenemez.

4 üncü maddede yer alan "kapsamlı değişiklik" kavramının da "temel kanunlar" kavramı kadar esnek olduğu görülmektedir. Hangi boyutta bir değişiklik veya hangi anlamda bir değişiklik sorusuna yanıt olabilecek ölçütler söz konusu madde metninde gösterilmemiştir. Bu durum da 4 üncü maddeyi, Anayasa'nın 2 nci maddesindeki "hukuk devleti" ilkesine aykırı bir görünüme sokmaktadır.

Diğer yandan 4 üncü maddede karar yeter sayısı olarak üye tamsayısının 3/5 çoğunluğunun getirilmiş olması da bir takım sorunlara yol açmaktadır. Böylesi olağanüstü görüşme yöntemlerinin kullanılmasının, Danışma Kurulu'nda sağlanacak oybirliği ile Genel Kurul'a önerilmesi, yasama çalışmalarında bir uzlaşmayı ve iktidar-muhalefet eşitliğini gerçekleştirebilecek en sağlıklı yöntemdir.

Danışma Kurulu'nda oybirliğinin sağlanamaması hâlinde ise Genel Kurul'un, üye tamsayısının 3/5 çoğunluğundaki oyu ile 4 üncü maddede belirtilen özel yöntemi uygulayabilmesine imkân vermek, Danışma Kurulu'nu söz konusu durum bakımından etkisizleştirecek; yasama organındaki çoğunluğun muhalefet üzerinde egemenlik kurmasına ve muhalefetin yasalar üzerinde görüşlerini açıklama olanaklarını kısıtlamasına yol açabilecek; hatta Hükümetin, parlamentodaki tabanından yararlanarak yasamayı etkisizleştirmesine imkân hazırlayabilecektir.

Bunlar ise, demokratik siyasal yaşantımızı sağlıksızlaştıracak, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasını engelleyecek ve Anayasa'nın 2 nci maddesinde yer alan demokratiklik niteliği ile bağdaşmayacak durumlardır.

Bu nedenlerle Teklifin söz konusu 4 üncü maddesinin, bu görünümüyle madde metninde yer almasına muhalif olduğumuzu saygı ile bilgilerinize sunarız.

Oya Araslı	*Uğur Aksöz*	*Atilla Kart*
Ankara	Adana	Konya
Tuncay Ercenk		*Halil Ünlütepe*
Antalya		Afyon

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ ANKARA MİLLETVEKİLİ SALİH KAPUSUZ, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK İLE ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA VE 32 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ	ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ	**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**
MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin son fıkrasında geçen "on gün" ibareleri "beş gün" şeklinde değiştirilmiştir.	**MADDE 1.-** Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 35 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir. "Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır."	**MADDE 2.-** Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir. "Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gön-	**MADDE 3.-** Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

derilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun tümü hakkında görüşmeler başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanunun tümünün görüşülmesine karar verilmesi durumunda ise Kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşülür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır.”	
MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir. “Madde 91. - Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşülür ve oylanır. Bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü hâlinde o bölüm kabul edilen önergeler ile birlikte oylanır. Bölümlerin görüşülmesinde maddelerin görüşülmesine ilişkin hükümler uygulanır.”	**MADDE 4.-** Teklifin 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 92 nci maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir. "Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri" "Genel veya özel af ilanını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tasarı veya tekliflerin afla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Genel veya özel af ilanını içeren bir önergenin Genel Kurulda üye tamsayısının beşte üç çoğunlukla kabul edilmesi durumunda ise, ilgili maddenin ve tasarı veya teklifin tümünün kabulü üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyunu gerektirir."	**MADDE 5.-** Teklifin 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 108 inci maddesinin son fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir.	**MADDE 6.-** Teklifin 6 ncı maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 7.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 110 uncu maddesinin son fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir. "Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur."	**MADDE 7.-** Teklifin 7 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 112 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir. "Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür."	**MADDE 8.-** Teklifin 8 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 9.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 115 inci maddesine "vatandaşlarının" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların" ibaresi eklenmiştir.	**MADDE 9.-** Teklifin 9 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 10.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımını takip eden ayın başında yürürlüğe girer.	**MADDE 10.-** Teklifin 10 uncu maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 11.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.	**MADDE 11.-** Teklifin 11 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

10.4.2003 TARİHLİ VE 766 SAYILI KARARA İLİŞKİN ANAYASA KOMİSYONU TUTANAKLARI

Görüşme Tarihi : 8.4.2003

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.00

BAŞKAN : Burhan KUZU

BAŞKANVEKİLİ: Atilla KOÇ

SÖZCÜ: Mehmet Ali AKBULUT

KATİP: Ayhan Sefer ÜSTÜN

—0—

BAŞKAN - Çoğunluğumuz vardır; toplantıyı açıyorum.

Bugünkü konumuz, İçtüzük değişikliği. Daha önce bilindiği gibi, bir paket hazırlanmıştı. Birkaç ay önce onu geçirmiştik. O günün şartlarında lazım olan, kısa birkaç maddelik bir düzenlemeydi o. Sonradan 40 maddelik ikinci bir paket, taslak şeklinde hazırlandı. Milletvekillerine gönderildi. Görüşleri istendi. Bu hazırlık devam ettiği bir süre içerisinde de, bunun içinden seçilmiş bir mini paket, ikinci paket teklif biçiminde önümüze geldi. Bu paketin içerisindeki değişikliklere daha doğrusu değişiklik tekliflerine baktığımızda önemli bir kesiminin son anayasa değişiklikleri doğrultusunda zorunlu olduğunu görüyoruz. Yani, 2001 yılında bizim de en son yaptığımız anayasa değişikliği çerçevesinde, uyum paketi içerisinde o yönde kaleme alınmış, aşağı yukarı 10-11 maddelik bu paketin önemli bir kesiminin zorunlu değişiklik olduğunu, uyum anlamında olduğunu görüyoruz. Sadece bir madde temel yasaların görüşülmesiyle ilgili madde. Bu da eskiden malumunuz eskiden yine bu komisyondan geçerek, Genel Kurulda da kabul edildikten sonra uygulamaya geçtiği bir sırada Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Mevcut paket, o da dikkate alınarak, tekrar önünüze getirilmiş oldu.

Şimdi, bununla ilgili tartışmalarımız, bu yönde olacak. Ben fazla vakit kaybetmeden...

ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkanım, özür diliyorum. Gündeme geçmeden, izin verirseniz, kısa bir gündemdışı konuşmak istiyorum.

…….

Bu konuyu kapatıyorum; gündeme geçiyorum.

Genel Gerekçeyi okutuyorum:

(Genel Gerekçe okundu)

BAŞKAN - Bu konuda söz almak isteyen arkadaşlar? Buyurun.

HALİL ÜNLÜTEPE (Afyon) - Sayın Başkan, ben daha ziyade çok aceleci ve hızlı bir şekilde gündem bize gönderiliyor; o konu üzerinde durmak istiyorum.

BAŞKAN - Onu konuştuk Halil Bey.

HALİL ÜNLÜTEPE (Afyon) - Onu anlatmak istiyorum: Parlamenterlerin asli görevlerinden birisi yasama görevini yürütürken, seçildikleri bölgelere giderek, seçmenleriyle diyalog kurmaktır. Ben Cuma günü akşam Afyon'a gittim ve bugün döndüm. Bugün sabahleyin, bu, elime geldi. Şimdi, biz Anayasa Komisyonuyuz; yani, ana komisyonlardan birisiyiz. Her komisyon çok değerli. Bir, temel yasa, temel bir içtüzük... İçtüzük değişiklikleri, bence, İçtüzük bir sessiz anayasadır, önemlidir. Bunun için, benim önerim, öncelikle, bu tür uygulamalarda, mümkün olduğu kadar, İçtüzüğün o 26 ncı maddesinde belirtilen hususa riayet edilmesidir.

İkincisi, hakikaten, bunlar, yapılacak olan değişikliklerin belirli kısmı Anayasaya uyum paketi gibi yorumlanıyor; ama, özde olan değişiklikler de var. Bu nedenle, bir alt komisyon kurularak, hızlandırmadan, yani, Parlamentoda yaptığımız hataları yapmadan, hep yapılan, aceleye getirilen yasal değişiklikleri, Parlamentoda, biz, ikinci sefer görüşmek zorunda kalıyoruz. Bizim çok acele gitmemize gerek yok, geç de kalmayalım; fakat, o zaman dilimi bizlere verilebilmeli. Bizler, düşüncelerimizi söyleyebilmeliyiz, eksiklikleri anlatabilmeliyiz. Aceleye gelerek çıkan yasaların Parlamentonun yapısı gereği de o parlamenter arkadaşlarımız, tek sesliliğini, yani, İçtüzük de ona engel, orada anlatamamaları gibi, buradan nasıl geçerse, o, Meclisten de aynen geçiyor. Benim önerim, öncelikle, bu sürelere özen gösterilmesini, ikincisi, olanaklıysa bir alt komisyona gönderilerek alt komisyonda tartışılması ve ondan sonra gündeme getirilmesini istiyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim. .

Başka?..

Oya Hocam, buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - Şimdi, gelen bu İçtüzük değişikliğiyle ilgili teklif, daha önce Anayasada yapılmış olan birtakım değişikliklerin İçtüzüğe yansıtılması, bir başka deyişle, İçtüzük ile Anayasa arasındaki uyumun sağlanmasına yönelik. Bu bakımdan, elbette ki, büyük bir uyumun sağlanması gerektiği için, buna olumlu baktığımızı ifade ediyoruz. Ancak, herkesin bildiği gibi, İçtüzük konusunda, her gün, her toplantıda sayısız sorun yaşanmaktadır.

Dilerdik ki, bunların hepsine birden yanıt verebilecek, her gün ortaya çıkan bu sorunları da kesin çözüme kavuşturabilecek birtakım düzenlemeler de İçtüzük ele alınmışken yapılabilsin. O bakımdan, böyle parça parça çalışma tarzındaki görüşmelerin, değişikliklerin, ben, çok yararlı sonuç veremeyeceğini düşündüğümü, burada, ifade etmek istiyorum. Daha bütüncül yaklaşımlarla, daha sağlıklı, daha sorunları kökten çözen konulara gelebiliriz; bunu ifade etmek istiyorum ve bir konuda tereddütlerimi, burada, dile getirmek istiyorum. Bu da, İçtüzük değişikliği teklifinin 4 üncü maddesinde yer alan hususlar. Burada getirilen düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin daha önce bu konuda yapılmış olan düzenlemeyle ilgili verdiği kararın gereklerini tam anlamıyla karşılamadığı görüşündeyim. Birtakım belirsiz, Anayasa Mahkemesinin kararında da, kapsamının belirsizliğinin ifade edilmiş olduğu kavramlar var. Örneğin temel kanunlar. Temel kanunlar kavramının içeriğini hangi kanunlar oluşturur? Şu anda, ben, böyle bir soruyu sorsam, zannediyorum ki, hukukçu arkadaşların hepsi bir liste ortaya çıkarmaya çalışacaktır; ama, herkesin listesi birbirinden farklı olacaktır.

BAŞKAN - Doğrudur.

OYA ARASLI (Ankara) - Geçmiş dönemlerde, birtakım kanunlar, temel kanunlar diye ortaya atılmıştır; ama, hukuk düzeninin bütününü ilgilendirmek olayıyla yakından uzaktan ilgileri yoktur bu kanunların, zabıtları inceleyecek olursanız, tartışmalarda görebilirsiniz. Örneğin, 1999 yılında Avukatlık Kanunu bir temel kanun olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşmeye açılmak istenmiştir. Bu özel görüşme yönteminden yararlandırılması arzu edilmiştir; ama, Barolar Birliği Başkanlığından gelmiş olan Sayın Önder Sav, bu kanunun temel kanun niteliği taşımadığı gerekçesiyle karşı çıkmıştır ve bu görüşe katılıyorum; doğrudur.

Bunları söylemekten amacım, temel kanun konusunda ne kadar farklı, birbirine uymayan nitelemelere gidebileceğimizi ortaya koymaktır. Bu nedenle, gönül arzu ederdi ki, hukuk fakültelerinden görüş alalım. Temel kanun diye bir kavram varsa, bunun içeriğini hangi kanunlar oluşturur, tadadi olarak belirlememize yardım edecek bir liste elimizde olsun; bu çalışmayı yapabilelim. Bunu yapabilmenin zamanı daha geçmemiştir. Ben de, benden önceki arkadaşların üzerinde durduğu hususlara katılıyorum. Belki, hani, hep alt komisyon diye bir laf gündeme getiriyoruz; belki, bazı arkadaşlarımızın zihninde işi geciktirmek gibi bir amacımız olduğu konusunda kuşkular uyanabilir; fakat, her zaman, konuları, baştan çok aceleye getirmeden yapılabilecek her incelemeyi yaparak düzenlemekte yarar olduğunu düşünüyorum. Bu, bize vakit kaybettirmez, aksine, ileride atacağımız adımlar bakımından vakit kazandırır. Baştan acele etmenin, bizi çok sağlıklı sonuçlara götürmediğini beş aylık Parlamento deneyimimiz sonucunda, bu dönemde, görmüş bulunuyoruz. Acele ediyoruz, ediyoruz; ama, görüştüğümüz yasalar, yanlışları işaret edilerek, cumhurbaşkanı tarafından veto ediliyor. Yakın bir

gelecekte, artık, bu vakit kaybı, Anayasa Mahkemesine gönderilen yasaların iptalle sonuçlanması neticesinde daha da artacaktır ve istiyoruz ki, biz, yaptığını bir daha yapan, tekrar yapan bir Parlamento olmaktan çıkalım; attığı adımlarla mesafe alan bir Parlamento görünümüne girelim ve tekrarlardan kaçınarak, elde ettiğimiz zamanla da, Türkiye'nin diğer önemli sorunlarına eğilebilelim. Amacımız budur; herhangi bir şeyi geciktirmek istemiyoruz; ama, 4 üncü maddede yer alan düzenleme, zaten, bir kere Anayasa Mahkemesinden dönmek gibi geçmişi olan bir düzenlemedir. Tekrar, aynı akıbetle karşılaşmamak için, bu husus üzerinde biraz daha çalışmalarımızı yoğunlaştıralım ve gerekirse, eğer böyle bir düzenlemenin getirilmesinde ısrar ediliyorsa, örneğin, temel kanun nedir; bunun Anayasa Mahkemesinin de kararında "yapılmasının gerekli olduğunu" belirttiği gibi, tadadi bir görünüme kavuşabilmesi için görüşler alalım, bir ek çalışma yapalım. Bir komisyona, zaman kaybı, hayır, komisyona havale et ve sonra arkasını sorma zihniyeti gerçekleşmesin, hortlamasın diye, çalışma süresinin ne kadar olacağını da sınırlandırarak, üç gün içerisinde, beş gün içerisinde bu konuda bir çalışma yap, getir; aksi takdirde yürüyeceğiz, bu konuyu görüşmeye başlayacağız diyerek bir çalışma yapalım diyorum.

Benim, bütünü hakkında söyleyeceklerim bunlardan ibaret; teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Şimdi, Oya Hocanın söylediklerinde gerçeklik payı var; yalnız, benim elimdeki dokümanlara baktım; bu söylediğiniz konu, zaten diğerleri uyum, problem biraz burada gözüküyor. Üç kategori ülke var bu konuda; birinci grup, basit çoğunlukla Genel Kurulda karar verir diyor. Bu temel yasadır, bununla alakalı olarak görüşme açılsın diye, Fransa, Yunanistan, İrlanda, İngiltere böyle; yani, bu ülkelerde uygulama basit çoğunlukla Meclis karar verirse, o yasanın temel yasa olarak kabulü ve devamına da görüşmeye o yöntemle gidiyorlar.

İkinci bir ülke grubu, kaç oturumda bu konunun görüşüleceği konuşuluyor ve konuşma süreleri belirleniyor gruplara, istediği zaman onu kullanıyor.

Bir de tabiî, bunun dışında, bu yönteme hiç gitmeyen, normal, şimdi bizim yaptığımız şu anki yöntemi uygulayan Finlandiya, Hollanda, İsveç gibi küçük birkaç ülke var.

Bunun dışında, ana ülkeler, gördüğüm, mesela kaç oturumda görüşüleceğiyle ilgili olan şeyi kabul edenler, Avusturya var, Belçika var, Danimarka, Almanya, İzlanda, İtalya, Lüksembourg, Norveç, Portekiz, İspanya, İsviçre diyor. Yani, çeşitli ülkeler, bunu, bu yöntemle alakalı, biraz farklı bir usul benimsemiş; ama, gördüğüm bir şey var. Böyle, uzun kanunların görüşülmesi bakımından mutlaka bir yöntem, özel bir yöntem belirtilmiş. Başka türlü, bir ceza yasasını, bir usul yasalarını, ticaret yasasını burada geçirmemiz, geçen defa mesela Medeni Yasa böyle geçti. Bunlar tabiî çok hoş

şeyler değil; bana da çok doğru gelmiyor bunlar. Bir anayasa hocası olarak baktığınız zaman, elbette ki, her madde üzerinde konuşmanın, tartışmanın, önergenin anlamı var; bunu çok doğru buluyorum; ama, takdir edersiniz ki, bir maddeyi 3-4 saatte bitirecekse bir Meclis, bu Meclisten de pek bu memlekete fayda gelmez. Şimdi, eğri oturup doğru konuşmak lazım; biraz da böyle; ama, benim gördüğüm kadarıyla, burada, söylediğiniz çerçevede, belki önergelerle falan birtakım şeyler düzeltilebilir; yani, sonra, zaten hocam bu 91 inci madde konusu Türkiye'nin gündemiyle ilgili değil biliyorsunuz, uzun süredir bulunan bir madde, daha önce geldi, Anayasa Mahkemesi iptal etti. Bu sefer, biraz daha, belki çoğunluğu değişmedi, ama, başka unsurları da koyarak getirmişler. Belki, Anayasa Mahkemesi kararına uymak kaygısıyla. Böyle bir teklif var. Biz, tabiî, bunu görüşmekten yanayız.

Bu konuda, bir komisyona havale şeklinde bir önerge varsa, onu oya sunarım; yoksa, oylamaya geçmek...

OYA ARASLI (Ankara) - Yazalım isterseniz...

BAŞKAN - Buyurun.

Olabilir, şifahi de olabilir...

OYA ARASLI (Ankara) - Yani, 91 inci maddeyle ilgili...

BAŞKAN - Oraya geldiğimizde verseniz...

OYA ARASLI (Ankara) - Yani, teklifim 4 üncü maddeyle ilgili, daha etraflı, daha detaylı araştırma yapmak üzere

BAŞKAN - Yani, oraya geldiğinde, o maddeyi görüşürken verirsiniz; zaten, ötekiler uyumla ilgili.

Şu anda, genel görüşme tamamlandı.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1 inci maddeyi okutuyorum: (Madde 1 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşımız?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum: (Madde 2 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Maddeyle ilgili?.. Bu da bir uyum paketinin bir parçası...

Oylarınıza arz ediyorum:

OYA ARASLI (Ankara) - Burada, yalnız, şöyle bir husus var, eğer oya geçmediyseniz.

BAŞKAN - Buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - "Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir" deniliyor. Acaba, burada bir aleyhte, bir lehte görüş imkânı daha mı?..

ATİLLA KART (Konya) - 3 üncü maddede...

OYA ARASLI (Ankara) - Pardon...

BAŞKAN - Bu maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum: (Madde 3 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Oya Hocam, burada, sizin söylediğinizi düşündüm; ama, şimdi, biliyorsunuz son anayasa değişikliği çerçevesinde Anayasa hükmü hâlinde açık. Bunu, yani, sadece o maddeleri görüşmek, bir nevi belki zorunluluk değil; ama, Anayasanın şeyi o yönde gibi geliyor.

OYA ARASLI (Ankara) - Yani, bir lehte, bir aleyhte görüşme imkânı verilebilir.

BAŞKAN - Yani, o, sonunda şeyi değiştirmez gibi geliyor hocam. Diyelim ki, biz, bir lehte, bir aleyhte görüştük, sonunda da, o maddelerin tamamını görüşmeye karar verdik; bu mümkün gözükmüyor Anayasanın şimdiki bu çerçevesinde; yani, oylamanın sonunda sıkıntı çıkabilir hocam. Ben dediğinizi anladım; ama, belki, şey olarak bir faydası olabilir; ama, sonuç farklı çıkarsa, o zaman başka sıkıntı çıkar.

OYA ARASLI (Ankara) - Bir de, yani, teklifi kim götürecek? Meclis Başkanı mı sunacak; yoksa, Danışma Kurulundan mı?...

BAŞKAN - Başkan herhalde hocam; yani, cumhurbaşkanından gelenleri Başkan sunuyor.

OYA ARASLI (Ankara) -Yani, işte, herhalde demeyelim, acaba, orada bir...

BAŞKAN - Hayır, hayır hocam, şöyle; Cumhurbaşkanından gelen malum bu şeyleri, uygun bulmamayı hep benim bugüne kadar gördüğüm Başkanlık sunmuş.

Atilla Bey, buyurun.

ATİLLA KART (Konya) - Efendim, Başkanım, Cumhurbaşkanlığının onama ve veto gerekçesine göre, bir tasarıda aynı durumlar söz konusu olacak. Tasarının tümü hakkında konuşmak gereği doğabilir. O kadar, iç içe olan...

BAŞKAN - Hayır, tümü hakkında görüşme devamında var zaten...

ATİLLA KART (Konya) - Hayır, şu...

BAŞKAN -Var, var, devamında var, tümü hakkında görüşeceğiz.

OYA ARASLI (Ankara) - O var; sadece maddelerini görüşme konusunda.

BAŞKAN - Hocamın dediği, Anayasa Mahkemesinden, Cumhurbaşkanından geldi. Maddeler, neyi görüşeceğiz; sırf o iade ettiklerini. Onda bir görüşme açılsın... Niye açacağız diyorum ben de, yani, bunu oyladık diyelim, tersine bir karar veremeyeceğimize göre...

ATİLLA KART (Konya) - Tamam...

BAŞKAN - Bana biraz şey geliyor.

Evet, başka, bu konuda bir şey?..

OYA ARASLI (Ankara) - Yani, ısrarım yok.

BAŞKAN - Evet hocam, tamam.

Peki, bu maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum: (Madde 4 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Bu konuda bir önergemiz geliyor; yani, bu elimizdeki metnin, ben, belki üzerinde sadece konuşulur. Anayasa Mahkemesinin kararı yönünde tekrar gündeme getirilmiş. Söylediğim gibi arkadaşlar, benim gönlümden geçen, böyle bir hükmün hiç olmaması; ama, hakikaten, Parlamentoya da, maalesef, uzun yasalar cidden sorun çıkarıyor. Yani, gönlüm hiç istemiyor. Bu, malumunuz, bir milletvekilimizin ölümüne de sebep oldu, o görüşme sırasında. Ben, o günkü konuşmalarımda, bugün de bu değişmemiştir, hep eleştirdik o maddeyi, içimden çok rahat gördüğüm bir madde değil bu; ama, son birkaç gündür, elimde de birkaç makale var bu konuda, demin size arz etmeye çalıştım özet, hemen hemen birçok ülke, en azından İtalya, Almanya, Fransa gibi şöyle ilk bakışta, diğer ülkeleri bir kenara bırakalım, böyle bir maddeyi öngörmüştür; ama şöyle, ama böyle. Bir kısmı basit çoğunluk beşte üç demiş. Beşte üç de belki şey bir rakam ama işte Anayasanın alt sınır rakamı en azından, af için gerekli olan rakam gibi gözüküyor, daha aşağıya da çekebiliyoruz tabiî ki bunu, daha yukarı çeksen, Parlamentoda her zaman o çoğunluk bulunmaz. Belki, bugün, AK Parti o çoğunluğu bir şekilde yakalar; ama, üçte ikiyi her zaman, her parti bulamaz. Yani, biraz, ileriye dönük bakıp, bu bile çok; ama, beşte üçü hiç olmazsa, yani, gene bulunabilir diye düşünüyoruz.

Hocam, önerge geldi mi?

OYA ARASLI (Ankara) - Geliyor, imzaları tamamlanıyor.

BAŞKAN - Yani, temel yasalar konusunda hocam, hakikaten haklısınız. Liste de verseniz, yani, ne diyeceğiz.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Medeni Kanun, en son şeyinde nasıl görüşüldü?

OYA ARASLI (Ankara) - Temel kanun olarak...

BAŞKAN - Madde sayısını koyacağız, ne söyleyeceğiz; yani, yirmi maddeyi geçen mi diyeceğiz, 40 maddeyi geçen mi diyeceğiz?! Zor bir şey yani, hakikaten zor bir iş.

OYA ARASLI (Ankara) - Şimdi, önergeyi biz şöyle verelim.

BAŞKAN - Biraz, onu, Parlamentonun kendi çalışma düzenine bırakmışlar. Temel yasaların ne olduğunu...

OYA ARASLI (Ankara) - Şimdi, Anayasa Mahkemesi kararı da, bizi birtakım imkânsızlıklarla karşı karşıya getiriyor; yani, falanca ülkede böyle yapılmıştır, bunlardan hangisi, filancada böyle, bunlardan hangisi bize uygun gelir diye serbest bir alan içerisinde tercih yapabilme durumunda değiliz. Anayasa Mahkemesinin…

BAŞKAN - Ben o örnekleri şu anlamda verdim hocam, yani, dünyada bir şekilde temel yasa, farklı usulde görüşülüyor. Bütün dünyanın tek demokratik ülkesi...

OYA ARASLI (Ankara) - Tabiî, farklı görüşülüyor; ama, bir usul bulmak zorundayız, onun da Anayasa Mahkemesi kararına uygun olması gerekiyor.

BAŞKAN - Elbette...Anayasa Mahkemesinin bu kararı bence çok isabetli değil; ama, gene de bir karardır, bağlayıcıdır.

OYA ARASLI (Ankara) - Hepimizi bağlar...

BAŞKAN - Ona söyleyecek bir şeyimiz, o anlamda yok. En azından şurada yok, başka yerde olur da belki.

Madde üzerinde bir önerge var; okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 4 üncü maddesiyle ilgili olarak alt komisyon kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Atilla Kart	Oya Araslı	Yılmaz Kaya
Konya	Ankara	İzmir

Atila Emek

Antalya

Gerekçe : Temel kanunlar kavramı doktrinde de tartışmalı olan ve sınırları belli olmayan bir kavramdır. Bu konudaki temel objektif görüşlerin belli olması ve Genel Kurul uygulamalarında tereddüt olmaması ve Anayasa Mahkemesinin iptal kararındaki gerekçelerin gereğinin yapılması ve tespiti bakımından böyle bir çalışma zorunludur.

BAŞKAN - Evet, önergeyi oylarınıza arz ediyorum.

ATİLLA KART (Konya) - Başkanım, bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

ATİLLA KART (Konya) - Şimdi, değerli arkadaşlarım, bilindiği üzere, İçtüzük uygulamaları da, değişiklikleri de anayasa değişiklikleri kadar önemli, sonuçları itibariyle. Nasıl ki, anayasa değişikliklerinde hem AKP Grubu hem CHP Grubu toplumsal uzlaşmadan, diyalogdan söz ediyoruz. Toplumsal uzlaşma, diyalog olmadan yapılacak değişikliklerin sıkıntı yaratacağını hep ifade ediyoruz. Bunun gereği olarak, tutarlı olmak adına, aynı diyalog arayışını İçtüzük uygulamalarında da yapmamız gerekiyor, aramamız gerekiyor. 91 inci madde Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmeden evvel, biliyorsunuz, o zaman, oybirliğiyle temel kanunlara ilişkin düzenlemeler konusunda uygulama yapılması uygulaması vardı. Bunu, haklı olarak, Anayasa Mahkemesi iptal ediyor. Burada hassas olan nokta, evet, oybirliği aramayalım, bir evvelki dönemde, Parlamentonun değişik parti gruplarından oluşmuş olması karşısında, 330 gibi, beşte üç gibi bir çoğunluk ciddî bir rakamdı; ama, gerçekçi olmak adına ifade ediyorum, bu dönemde, 330 çok rahat bir kavram.

BAŞKAN - Bugün için olabilir, yani...

ATİLLA KART (Konya) - Ama, biz, yani, içinde bulunduğumuz yasama döneminin özelliklerini de mutlaka nazara almamız gerekiyor, bunları gözardı edemeyiz. Eğer, gerçekten, uzlaşmaya inanıyorsak, diyalogun önemine inanıyorsak, bizim bu düşüncemize de itibar etmeniz gerekir. Bu sebeple, biz, bu noktada da beşte üç değil, üçte iki uygulamasının gelmesini...

OYA ARASLI (Ankara) - Oybirliği...

HALUK İPEK (Ankara) - Salt çoğunluk...

BAŞKAN - Şimdi, buradaki arkadaşlarımız salt çoğunluk olsun diyor, ben salt çoğunluğa bile, ne yapıyorsunuz derken, oradan üçte iki...

Şimdi, bakın iki üç, salt çoğunluk, beşte üç...

OYA ARASLI (Ankara) - Birkaç kelime daha söyleyebilir miyim? Bu tartışmayı bile yapamayız...

BAŞKAN - Hocam, buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - Şimdi, ben de bu önergenin lehinde bir şeyler söylemek istiyorum ve Anayasa Mahkemesinin kararları doğrultusunda da bazı belirlemeleri ortaya koymayı arzu ediyorum. Şimdi, yasaların, böyle olağanüstü yöntemlerle görüşülmesi kuşkusuz bir ihtiyaç parlamenter rejimler için; ama, hangi yasanın olağanüstü yöntemle görüşüleceği konusunda, işi esnek düzenlemelere bırakmak da sayısız sakınca doğurur. Şöyle ki, bu olağanüstü yöntemler, yasalar üzerinde görüşme, söz alma olanaklarını sınırladığı ve süreci hızlandırdığı için, katkısını, özellikle muhalefetin katkısını sınırlandırıyor ve böylece, hükümetin, iktidar partisinden oluşan Parlamentodaki tabanına da sırtını dayayarak, tamamen, muhalefeti by-pass edip, arzu ettiği kanunları büyük bir süratle çıkarmasına, muhalefetin muhalefeti gerektiği gibi yapamamasına yol açabiliyor. Sakıncalı tarafı yöntemin, en bariz sakıncalı tarafı budur. Bunu önlemek için, hiç değilse, bu özel prosedüre tabi olacak yasaların hangi yasalar olacağının belirlenmesi gerekir. Bu, hem parlamenter demokrasinin gündeme getirdiği bir gerekliliktir hem de Anayasa Mahkememizin bundan önce, söz konusu maddeyle ilgili düzenleme hakkında verdiği kararın karşımıza getirdiği bir gerekliliktir. Temel yasa, belirsiz bir kavram diyor, bunu açıklığa kavuşturmamız gerekiyor Anayasa Mahkemesi kararında. Bu konuda bir sıkıntımız var, bir çalışma yapmamız gerekiyor.

İkincisi, görüşme usullerinin, biraz önce üzerinde durduğum, muhalefetin ve belki bir başka deyişle Parlamentonun yürütme tarafından by-pass edilme durumuyla karşı karşıya bırakılamayacağı bir yöntem ve bir görüşme, kabul etme yeter sayısı bulmamız gerekiyor. Şimdi, burada, bazı arkadaşlarımız üçte iki dediler, bazı arkadaşlarımız beşte üç iyi çoğunluktur dediler.

BAŞKAN - Bir de salt çoğunluk var...

OYA ARASLI (Ankara) - Bir de salt çoğunluk var. Şimdi, ben, önümdeki Anayasa Mahkemesi kararına bakıyorum. Gerçi, orada bu husus karara bağlanmamış; ama, iptal davası gerekçesinde var.

"Anayasamızın 96 ncı maddesi hükmü karşısında, Anayasada açıkça gösterilmiş haller dışında, biz, böyle, İçtüzükle, 96 ncı maddedekinden farklı birtakım kabul yeter sayıları tespit edemeyiz" diyor. Anayasa Mahkemesi o noktaya gelmeden iptal kararı verdiği için söylüyor. "O hususta incelemedim" diyor. Ama, çok ciddî bir itirazdır. Ben de yapamayacağımız kanısındayım.

BAŞKAN - Hocam, bakın, orada 96 ncı madde salt çoğunluğu öngörüyor. Daha üstün bir çoğunluk; yani, daha aşağıya çekmiyoruz ki.

OYA ARASLI (Ankara) -Onu tartışabiliriz; ama, eğer ona gireceksek, bu olabilir diyeceksek, öyle bir mantıktan gittiğimiz zaman bunun üstü olabilir, ama, altı olamaz; bu da bir bakış açısıdır, doğruluğu savunulabilir; ama, oraya varıldığı zaman, iş o noktaya geldiği zaman, ben, bundan önceki değil, daha önceki İçtüzük 91 inci madde metninin, yani, oybirliğini esas almanın çok daha

yararlı olacağını düşünüyorum. Çünkü, bu çok özel bir husustur. Muhalefetin ve iktidarın üzerinde tam anlamıyla antant kalmadığı bir görüşme prosedürünü Genel Kurula taşımak, öyle zannediyorum ki, demokrasinin gerekleriyle tam anlamıyla çakışmayacaktır. Bizi sıkıntılara sokacaktır. Muhalefet üzerinde iktidarın, iktidar parlamento grubunun baskı kurmasına yol açacaktır. Muhalefetin sesinin kısılması gibi bir sonucu ortaya koyabilecektir. Bunu bu nedenle demokratik siyasî yaşantımız bakımından yararlı sonuçlar doğurmayacak bir düzenleme olarak görüyorum. Karşısında olduğumu belirtmek istiyorum. Bütün bunları da daha etraflıca gözden geçirebilmemiz, daha geniş bir zaman diliminde tartışabilmemiz, işi aceleye getirmeden bunları yapabilmemiz için de bir alt komisyon görünümünde bir çalışmaya ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Hocam, bu hüküm benim içimi çok rahat ettiren bir hüküm değil. Birkaç yıldan beri bununla yatıp kalkıyoruz. Ben bu konuda birçok şey söyledim. Bu konuda doğruyu bulmanın zorluğunu görüyorum, dört dörtlük, hepimizin ortak olacağı. Rakam üzerinde anlaşamıyoruz veya biz olmasak bile kim getirmek istiyorsa bunlar da rakam üzerinde anlaşamıyorlar. Ben demin bazı ülkelerden örnekler verdim. Kimi basit çoğunluk, kimi 3 bölü 5 demiş. Temel yasalar konusunda benim gördüğüm belli bir tanım yok. Bazı ülkelerde şöyle bir ifade kullanılmış. Bu da bana çok şey gelmiyor. "Anayasanın sosyal, siyasal, ekonomik, hukuk alanındaki ilkelerine uygun olarak düzenlenen ve genel kuralları belirleyen, içerdiği temel hükümler nedeniyle kendi alanındaki mevzuata uyulması gereken usul ve esasları gösteren temel yasa" diye başlıyor. Şimdi, diyelim bazı yerlerde bunlar da var; ama, bunun da içini dolduramazsın ki. Her şey bunun içine girer. Madde sayısı desek maddeyi veremiyoruz.

OYA ARASLI (Ankara) - Anayasa Mahkemesinin belirttiği belirsizlik her halükârda var.

BAŞKAN - Hocam, şunu söylüyorum: Bu öyle bir şey ki yüz defa bunu komisyonlara versek, bundan sağlıklı bir sonuç çıkmaz gibi geliyor bana. Benim kanaatim bu.

OYA ARASLI (Ankara) - En azından bir çalışalım, çıkıyor mu çıkmıyor mu bir bakalım.

BAŞKAN - Bugüne kadar çıkaramamışlar.

OYA ARASLI (Ankara) - Mesela, kapsamlı değişiklik diyor. Kapsamlı değişiklik nedir, adet olarak mı kapsamlı; yani, Ticaret Kanunundaki tacirin tanımını bir maddede değiştirseniz fevkalade kapsamlı bir değişikliktir bana göre. Vergi kanununda gelirin tanımını değiştirseniz, bir maddeyle oylarsınız, ama kapsamlı bir değişikliktir.

BAŞKAN - Danışma Kurulunun önerisi diyor ya. Belki, buraya ağırlık verilirse uygulamada, işi burada çözer. Benim gördüğüm, işin bam teli bu.

Buyurun.

HALUK İPEK (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Oya Hanımın söylediklerini dinledim. Tabiî, demokrasiyi geliştirmek hepimizin görevi. Fakat, Meclisimizin ilk açıldığı zamanları hatırlarsanız, özellikle muhalefetin maddeler üzerinde söz alma haklarıyla ilgili düzenlemelerde o sürelerin artırımıyla ilgili düzenlemeler getirdik ve toplumda da bu çok iyi bir kabul gördü. AK Parti de bunu canı gönülden istedi. Dolayısıyla, ben, Meclisin çalışmasını çok fazla sekteye uğratacak düzenlemelerin esasen Meclise saygısızlık olacağını düşünüyorum. Demokrasiyle iktidarı dengeli götürürken bir taraftan da işlerin tıkanma noktasına gelecek şekilde düzenlemeler getiremeyiz. Muhalefet yok farz edilmeyecek; ancak, iktidar da programlarını düzgün bir şekilde uygulayabilecek ki, halkın da demokrasiye olan inancı artsın. Nitekim, getirilen bu düzenlemede de paketler görüşülürken muhalefetin o paket üzerinde diyelim on madde görüşülüyorsa, bir bölüm on madde olarak kabul edilmişse, yeteri derecede onunla ilgili hem önerge verme hakkı var hem görüş bildirme hakkı var ki, muhalefetin görüşleri bu şekilde engellenmiş olmuyor; ancak, demokrasiler ülkeden ülkeye uyguladıkları ve uygulamalarıyla geliştirdikleri teamüller nedeniyle farklılıklar gösterebilir. Bu nedenle, gelin, biz buradaki temel yasaların uygulanmasıyla ilgili iktidar muhalefet ilişkisindeki teamülleri hep birlikte demokratik bir şekilde gerçekleştirelim ki buna engel bir hal yok.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Değerli Başkanım, değerli arkadaşlar; ben bir önerge hazırladım. Burada belirtilen beşte 3'lük çoğunluğun yerinde olmadığını, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla bu şekilde karar alınabilmesinin daha uygun olacağını düşünüyorum. Ancak, değerli muhalefet milletvekillerini dinledikten sonra bu önergeyi vermeyeceğim. Tabiî ki, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluğun azınlığa tahakkümü söz konusu olmamalıdır; ancak, azınlık da çoğunluğa tahakküm etmemelidir, edecek şekilde davranmamalıdır diyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Önergeni veriyor musun?

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) -Vermiyorum; ama, kayda geçsin.

BAŞKAN - Bir önerge vardır; okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifinin 4 üncü teklifiyle ilgili olarak alt komisyon kurulmasını arz ve teklif ederiz.

Oya Araslı	Yılmaz Kaya	Atilla Kart	Atila Emek
Ankara	İzmir	Konya	Antalya

BAŞKAN - Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Bir önerge daha var; okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülen İçtüzük teklifinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki "üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir" ibaresinin "üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir" şeklinde değiştirilmesini öneriyorum.

Mustafa Nuri Akbulut

Erzurum

Gerekçe: Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesinin temini amaçlanmıştır.

BAŞKAN - Salt çoğunluk Anayasamızın 96 ncı maddesiyle denk gelecek şekilde bir önerge var.

Buyurun.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; verdiğimiz önerge, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla getirilen temel yasalar ve İçtüzükle ilgili kapsamlı değişiklikler veya tümüyle değişikliklerin maddeler hâlinde değil de paket hâlinde görüşülmesinin Danışma Kurulunda gerekli oy sağlanılmaması hâlinde siyasî parti gruplarının teklifi üzerine Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğuyla karar verilmesinin daha uygun olacağını düşünüyoruz. Sadece bu dönem için düşünmemenizi istirham ediyorum. Parlamentomuz, daha önceki yıllar itibariyle birçok siyasî partiden oluşan ve bu siyasî partilerin kendi programları veya yürüttükleri çalışmalar nedeniyle aynı konuda birleşmelerinin mümkün olmadığı veya zor olduğu şeklinde hep süregelmiştir. Bu nedenle, salt çoğunlukla bu şekilde görüşmeler Meclisi daha hızlı, daha etkin ve verimli çalıştıracaktır diye düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) -Arkadaşlar, gerekçe olarak makul olmakla birlikte İçtüzük değişiklikleri, diğer arkadaşlarımızın da belirttiği gibi, önemli değişikliklerdir. Diğer kanunlardan daha farklı bir çoğunluk aranması, nitelikli bir çoğunluk aranması gerekmektedir. Bu bakımdan, her ne kadar beşte 3 çoğunluğu sağlamak da zaman zaman bu Meclisteki çoğunluğumuza rağmen zor olsa da yine de meselelerin daha dikkatli incelenmesi açısından beşte 3'ün yeterli olduğu, salt çoğunluğun bugün için faydalı olamayacağı veya uygulamada birtakım aksaklıklara yol açacağı görüşündeyim ve reddedilmesinden yanayım.

BAŞKAN - Salt çoğunluk, dediğim gibi, basit çoğunluk hatta; salt da değil. Salt, biliyorsunuz, yarıdan bir fazla. Basit çoğunluk olan ülkeler de var, dört beş ülke. Örnek de verdim. Bir de tabiî Türkiye'nin içinde bulunduğu birtakım gerçekler var. İktidar partilerinin eski yıllardaki bazı yanlış uygulamalarına çok fırsat vermemek lazım. AK Parti bunu yapar demek istemiyorum; ama, yeri gelip yapabiliyor. Ben bugüne göre konuşmuyorum. 3 bölü 5 her zaman bulunabilecek bir çoğunluk değil aslında; ama, siz bir yasayı bölüm bölüm oylayacaksınız, üzerinde belki fazla konuşmadan geçeceksiniz, bu kadarlık da olsun diye düşünüyoruz. 3 bölü 5 yine de iyi bir rakam. Bugün AK Parti bunu şöyle böyle bulabilir; ama, herkes bulamayabilir. Demin de söyledim; başka ülkeler böyle büyük rakamlar koymamış. Mesela, o ülkelerde şu kadar günde görüşelim diye gün belirlemişler. Her bir gruba da süre vermişler, şu kadar konuşacaksın diye, nerede kullanırsan bunu kullan diyor. Salt çoğunluk altında olan yerler var. 3 bölü 5, 2 bölü 3 gibi çoğunluk olan benim gördüğüm yok. Belki göremediğim olabilir. Elimdeki 20 ülkede bunu göremedim, batıda. Şark ülkelerinden elimde örnek yok.

Önergeyi okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülen İçtüzük teklifinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki "üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir" ibaresinin "üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyuyla karar verilebilir" şeklinde değiştirilmesini öneriyorum.

Mustafa Nuri Akbulut

Erzurum

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Madde hakkındaki görüşmeler tamamlandı.

4 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu arada, değerli arkadaşlar, Genel Kurulda temel yasalar konusunda anlaşabilirsek bir tanım da verebiliriz. Önerge şeklinde buna her zaman destek olurum. Yeter ki, Genel Kuruldaki hava bir temel yasa tanımı içerdiği noktasında bütünleşsin. Bu eksikliği ben içimde taşıyorum; ama, söylediğim gibi, temel yasanın tanımı Fransa'da uygulamada var. Anayasa Mahkemesi kuruluş kanunu gibi. Orada maddeye bakmıyor hakikaten. Temel yasa böyle anlıyor onu. Siyasî partiler yasası, seçim yasası, bunların madde sayısına çok bakmıyor; ama, bizde bir Medenî Kanun, Ceza Yasası, bunların hangisi temel yasa, ne kadar temel yasa? Bunu tekrar tartışmaya açmamın sebebi, belki Genel Kurulda bir faydası olur, hazırlık anlamında söylüyorum. Böyle bir tanımlama bulabilirsek koyarız.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkanım, bu hazırlığın yapılacağı yerler Genel Kurul değil, burası.

BAŞKAN - Bu hazırlığı burada yapamayız hocam.

Buyurun.

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) -Temel yasa tanımının şu anda yapılması ve tadadî olarak belirlenmesinin güçlüğünden söz etmek istiyorum. Bazı yasalar var ki, bu yasaların şimdiden öngörülüp temel yasa olarak nitelendirmek mümkün değil. Gelişen bilim teknolojisi karşısında diyelim ki bir bilişim teknolojisindeki çalışmalar alanını düzenleyecek bir yasa çıkardığımız zaman bunu önceden temel yasa olarak belirlememiz mümkün olmadığı gibi, sonradan aynı tanım ve kavram kargaşasının tekrar yaşanması ihtimali var. Sonuçta Parlamento bu anlamda en yetkili kuruluş. Bundan daha öte bir yetkinin başka yerlerde tartışılması gerektiğini düşünmüyorum. Dolayısıyla, temel yasa kavramının da gelişen zaman içerisinde yasaların tanımlanmasında bir sıkıntı doğurabileceğini düşünüyorum. Bugün olmayan bir yasayı yarın temel yasa olarak ilgilendirebilecek miyiz, bu da bir sıkıntı.

BAŞKAN - Buyurun.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Sayın Başkan, Başkan da olsanız görüşülüp kabul edilen maddeye dönmemiz bence...

BAŞKAN - Hayır, hayır... Müsaade buyurun arkadaşlar. 91 inci madde çok önemli, hayatî bir madde. Yani, 91 inci madde belki de bu metnin en önemli maddesi. Dolayısıyla, bunu tekrar açmamın sebebi, oylama yapmak anlamında değil. Bu maddenin hakikaten daha olgun hâle gelmesinde daha zaman var nasıl olsa, sağlar mıyız diye düşündüm.

Buyurun.

ATİLLA KART (Konya) - Temel yasaları tespit edelim derken bunları kısmen tespit edelim demiyoruz. Temel yasayla ilgili teknik ölçüleri getirelim diyoruz.

Başkanım, bakın, burada yanlış yapıyoruz. Bu tereddüdünüzü siz de ifade ediyorsunuz. Maalesef, uygulamada farklı davranıyorsunuz. Gelin, alt komisyonda unsurlarını tespit edelim. Buradaki o çelişkili beyana rağmen aksine oy kullanmak bana doğru gelmiyor.

BAŞKAN - Bu konuyu alt komisyona göndermek demek o işi savsaklamak demektir.

OYA ARASLI (Ankara) - Alt komisyonun da o savsaklamak çözümünden çıkarılmasının yolları vardır.

BAŞKAN - Alt komisyon Türkiye'de maalesef sonuç alıcı olmuyor. Bakın, burada geliştire geliştire gidebiliriz. İşin içinden henüz çıkmadık.

OYA ARASLI (Ankara) - Oyladınız bitti, daha ne geliştireceğiz! Geliştirme görevi komisyonlarındır; buna parlamenter çalışma denir.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Sayın Başkan, bu komisyonda tartışmadığımız şeyi Genel Kurulda tartışacak mıyız?

BAŞKAN - Yılmaz Bey, bakın, deminden beri bir maddeyi tartışıyoruz. Önergeler verildi. Alt komisyon önergesini oylara sundum. Gerekçesi okundu. Karşılıklı şeyler söylendi. Benim şahsî kanaatim, alt komisyondan bu madde için bir fayda gelmez. Ama, temel yasa konusunda bir tanım geliştireceksek Genel Kurulda bunu geliştirelim diye bir öneride bulundum.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Mesela, Orman Yasası bize göre temel yasa değil.

BAŞKAN - Ne yapalım işte, onu söylüyorum.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Sayın Başkan, ben bu metni kapıya girerken aldım ve şurada okuyorum ilk defa. Bunları burada tartışmıyoruz, "alt komisyon da kabul etmiyor, Genel Kurulda önerge verin." Genel Kurulda verilen önergelerin sonucunu siz de biliyorsunuz.

OYA ARASLI (Ankara) - Genel Kurula da olağanüstü görüşme yöntemleri çerçevesinde geliyor. Daha mürekkebi kurumadan sıra sayısı dağıtılıyor ve görüşülmeye başlanıyor.

BAŞKAN - Gerçekten, iyi bir tanım verirseniz Genel Kurulda gruplar arasındaki anlaşmalarda biz de yardımcı oluruz. Bize düşen bir şey varsa, biz de yardımcı oluruz, söyleriz.

5 inci maddeyi okutuyorum:

(Madde 5 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer maddeyi okutuyorum:

(Madde 6 okundu)

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer maddeyi okutuyorum:

(Madde 7 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Diğer maddeyi okutuyorum:

(Madde 8 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(Madde 9 ve gerekçesi okundu)

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değerli arkadaşlar, 10 uncu madde olarak ilave şeklinde bir önerge vardır; okutuyorum:

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz (2/108) esas nolu İçtüzük değişiklik teklifine aşağıdaki maddenin 10 uncu madde olarak eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Haluk İpek	Mustafa Nuri Akbulut	Nimet Çubukçu
Ankara	Erzurum	İstanbul

Madde 10.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 165 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle ikinci cümle olarak eklenmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna üzerinde silahla girdiği tespit edilen milletvekillerine bir yıllık, bahçe, arsa ve eklentilerine üzerine silahla giren milletvekillerine üç aylık ödenek ve yollukları ödenmez.

Gerekçe: İnsan sağlığı ve varlığının korunması her şeyden önce gelmektedir. Geçmişte yaşanan olaylar ve toplumda bu konuda giderek artan eleştirilerle demokrasinin tam ve eksiksiz uygulanması gereken çatı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekillerinin silahla gezmemesini temin etmek maksadıyla böylesi bir önlem zorunludur.

BAŞKAN - Bu konuda görüş bildirmek isteyen?..

Buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında elbette ki silah kullanma olaylarının fevkalade can sıkıcı sonuçlara yol açacağı açıkça ortadadır. Bunu engellemek için daha etkili birtakım çözümlerin İçtüzükte yer almasında da yarar vardır. Buna hiçbir şekilde karşı değiliz. Yalnız, silah taşıyarak içeriye girme nasıl belirlenecek? Silah kullanan, çünkü, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin üstü aranmıyor biliyorsunuz. Dokunulmazlığın bir parçası olarak söz konusu. Hiç işlerliği olmayacak bir hükmü de bu şekilde ifade ederek İçtüzüğe getirmenin bir yararı yok. Dilerseniz, buna daha belirlilik kazandıralım. Silah çeken, kullanan filan şeklinde.

BAŞKAN -Ayrıca zaten suç noktası varsa o ayrı.

OYA ARASLI (Ankara) - Taşımalarına imkân hazırlamak istemiyorum. Yanlış anlaşılmasın. Taşınmasının da fevkalade sakıncalı olduğu görüşündeyim. İki hâli tertibli olarak düzenleyebiliriz. Tam düzenleme nedir, tabiî, takip edemedik.

BAŞKAN - Benim anladığım kadarıyla, silah bulunduruyorsa üzerinde bahçede bulunduruyorsa üç ay, içeride yakalama nasıl olacak onu bilemiyorum, Genel Kurulda da bir yıl maaş kesme cezası uyguluyorlar. Söylediğiniz gibi, onu nasıl tespit edeceğiz?

Önerge sahibinden bilgi alalım.

HALUK İPEK (Ankara) - Arkadaşlar, bir defa, Türkiye Büyük Millet Meclisinin itibarını yükseltmek tüm milletvekillerinin görevi. Örneğin, bizim Meclis lojmanlarına gitmeyişimiz dahi toplumda Meclisin itibarını artıran çok önemli bir sebep olarak görülmüştür ve toplum bunu çok iyi algılamıştır. İşte, geçmişte olan birçok olay, Türkiye Büyük Millet Meclisine mensup milletvekillerinin Meclise silahla girmeleri, silahlı görüntülerinin televizyonlarda ve gazetelerde yayınlanması Meclisin itibarını düşürmekle beraber, esasen, demokratik de değil. Bu nedenle, bir şekilde, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin silahla girmemesi gerekir. Arabasında bulundurabilir, güvenlik nedeniyle. Ancak, orada çok önemli bir ibare var; "üzerinde" Sayın Hocam diyor ki nasıl tespit edilecek. Birçok kamerayla, birçok gazete görüntüsüyle bir silahın olduğunu, geçmişte çok önceden itibaren görüntüleri mevcut. Ben, burada bu teklifi getirirkenki amacım caydırıcılık, bu caydırıcılığı hisseden vekillerin hiçbirisinin üzerinde silah taşımayacağına inanıyorum, ama odasında bulundurabilir.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Daha çok taşırlar.

HALUK İPEK (Devamla) - Caydırıcı bir maddedir diyorum.

BAŞKAN - Nimet Hanım da önerge sahibidir, iki kelam da o etsin.

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - Nasıl tespit edileceğini ve dokunulmazlığa ilişkin çekincelere katılmadığımı belirtmek istiyorum, her şeyden önce bu bir hukuki yaptırım, bu bir cezai müeyyide değil, artı bir yargılama meselesi değil. Kabul edilmelidir ki, zaten Meclis Genel Kuruluna ve çatısı altında Meclis Başkanlığının bu konuda uyguladığı tedbirler de uygulanmak zorundadır. Dolayısıyla Meclis Başkanlığının bu konuda aldığı bir kararla uygulayabilir ve bu ödenekleri kesebilir. Nasıl ispat edileceği noktasına gelince. Haluk Beyin de söylediği gibi, hem bu görüntülerle tespit edilir, hem de çok açıkça kendimiz de görüyoruz bunu. Yani bunu görmek, şahitlik herhalde bir ispat aracıdır. Nasıl ki, Meclisin kulislerinde bazı bölgelerde sigara içilmesi yasaklandı ise bu da bir müeyyide idi bir tarafta içilip bir tarafta içilemedi. Yani bu kararın alınmasında dokunulmazlıklarla çok ilintili görmüyorum. Çünkü dokunulmazlık tamamen cezai yaptırımlarla ilgili.

BAŞKAN - Hocam bir soru soracağım, silahı kimler alacak?

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - El konulacak, maaşını kesecek. (Karşılıklı konuşmalar)

OYA ARASLI (Ankara) - Arkadaşımız, benim dokunulmazlıkla kurduğum ilintiyi ya iyi açıklayamadım ya üzerinde tam durulamadı. Elbetteki bir idari yaptırım, bir hukuki yaptırım ayrı bir olay; ama bir milletvekilinin üstünün aranması da dokunulmazlıkla çakışan bir olay. Benim burada belirtmek istediğim, hepinizle hemfikirim. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri açılmış bir kampanya ile karşı karşıyadır. Bu kampanya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesini, politikacıyı, kirli işlere bulaşmış, yolsuzluklara bulaşmış, işte her türlü kötülüğü yapan bir kimse olarak tanıtmaya yöneliktir. Yoğun olduğu olmuştur bu kampanyanın, yoğun olmadığı olmuştur. Basında yer bulduğu olmuştur, olmadığı olmuştur, ama böyle bir olayın baskısını ve üzerimizdeki kötü etkilerini hepimiz taşıyoruz, bundan eziliyoruz. Yani arkadaşlarımın bu konuda endişelerine hak veriyorum. Bir milletvekilinin özellikle bu çatı altında silah taşıması, çıkartması elbetteki hoş kaçmayan olaylardır, bunu yapanlara zaten siyasî partiler yaptırım uyguluyorlar kendi gruplarında; ama daha caydırıcı olmak üzere bir metin getirebiliriz; ama getirdiğimiz hüküm, şimdi nereden belirleyeceğiz; yani üzerinde var olduğunu? Bir hanım milletvekili düşünün elinde çantası var; yani içinde silahı omzuma asmışım gidiyorum; yani bunu üzerinde sayacak mıyız, saymayacak mıyız. Bakın üzerinde değil dediniz, ben üzerinde sayılır dedim veya bir milletvekilinin çalışma çantasının içerisinde silah koymuş, bulamazsınız bunu, tespit edemezsiniz. Neye bağlı olacak, birisi silah taşıyor diyecek, oradan bir tartışma çıkacak. Bunu yani daha somut tespit edebileceğimiz yani çekmişse silahını o halde belki daha belirgin yani cezayı mutlaka verebileceğiz. Bir yasak getirip de uygulanamaz halde bırakmayalım. Bir yasa getirdiğimiz zaman onu uygulanabilir biçimiyle düzenleyelim.

BAŞKAN - Anladım hocam.

Musa Bey, buyurun.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Söylenenlerin hepsine katılıyorum. Yalnız arabasıyla dışardan geldi, garaja girdi, arabasında silah var, başına bir hal geldi, gider silahını alır gelir. Şimdi, şöyle. Son olaydan sonra Meclis Başkanlığı da duyduğum kadarıyla bu konunun üzerine hassasiyetle eğilmiş, çare aranıyor. Bu bir. Şöyle de bir teknik varmış, emniyetçiler anlattılar bunu, diyelim ki, üzerinde silahla geldiği zaman öyle bir kapı koyacaklar ki, kapı açılmayacak. Eğer üzerinde silah yoksa kapı açılacak girecek. Dışarıya...

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Bir demir varsa başka bir şey varsa.

MUSA SIVACIOĞLU (Devamla) - Demir için de aynı bakır için de... yani şimdi böyle bir teknik.

BAŞKAN -Konu anlaşıldı.

Buyurun.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Şu ana kadar yapılan tüm görüşmelerden anlaşıldığı gibi, bu çok basit, bir anda düzenlenebilecek bir mevzuatla düzenlenemeyeceği ortada. Yani bu kadar tartışmanın neticesinde bu olduğuna inanıyorum. Ben de Meclis Genel Kurul binasında, Genel Kurulunda silah taşınmamasının gerektiğine inanan kişilerden biriyim. Kaldı ki, bırakın Genel Kurulu, ben hiçbir zaman şahsım adıma üzerimde silah taşımadım; ancak, burada güvenlik gerekçeleri gözönünde, bulundurulmalı, teknoloji boyutu gözönünde bulundurulmalı ve ortaya çok ciddî çalışma neticesinde bir teklifle gelinmesi gerektiğine inanıyorum. Bu basit bir öneriyle düzenlenebilecek bir hadise olduğunu düşünmüyorum.

BAŞKAN-Peki.

Buyurun.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) -Arkadaşlar, şimdi geri çekilmişse bu teklif...

HALUK İPEK (Ankara) - Hayır çekmedim, oylansın.

BAŞKAN - Hayır çekilmedi, oya sunacağım.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - O zaman ben diyeceklerimi arz edeyim. hiçbir grup, hiçbir meclis bizimki kadar kendi aleyhine çalışmamıştır. Arkadaşlar, Mecliste milletvekillerine güven, itimat esastır. Biz kendi kendimize güvenmiyorsak bunu birtakım maaş kesintileriyle falan ortaya koyamayız. Ben bugüne kadar üç tane ruhsatlı, taşıma ruhsatlı silahım olmasına rağmen, hiç silah taşımadım; İki tane vardı, milletvekilliğine başlayınca bir liste geldi hangi silahı beğeniyorsunuz diye, bir tane de Meclis Başkanlığı verdi. Ben üzerimde silah taşımıyorum ama bugüne kadar da ben ne avukatken, ne de milletvekili olduktan sonra üzerimi aratmadım. Üzerimi arayacak bir

düzenlemeyi de ima yoluyla da şey yapılsa böyle bir düzenleme kesinlikle olmaz ve Meclis Başkanlığının bu konuda zaten önlem alacak, yani üzerini aramadan önlem alacak birtakım çalışmaları var, biz deminden beri, bu teklifler bize bir gün önce geldi, erken gelmedi diye kızıp duruyoruz, bu da şimdi geldi. Arkadaşlar, lütfen aklımıza gelen bir teklifi, o anda böyle hoşunuza gidip, yahu vatandaş da bunu hoş görür, basın da yazar deyip, ondan sonra komisyonda yepyeni bir madde getirmeyelim. Bu görüştüğümüz maddelerle alakalı bir şey değil. Böyle bir maddenin geri çekilmesini talep ediyorum.

BAŞKAN - Hüsrev Bey önerge verme hakkı gayet normal.

HALUK İPEK (Ankara) - Hüsrev Bey, önerge verme hakkım gayet demokratik, iki alelacele değil, önceden hazırlığı olan bir çalışmadır.

BAŞKAN - Buyurun efendim.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; bize milletvekili olduğumuz zaman bir kitapçık verdiler Meclisteki çalışma prensipleriyle ilgili. O kitapçıkta aynen yazıyor. Meclis sınırları içerisine silah sokulamaz. Girerken kapıya teslim edip gireceksiniz. Mevcut önerge sokmayı öngörüyor. Üzerinde taşıma diye bunu böyle koyduğunuz zaman, arabanızda silah taşıma diye meşru hâle getiriyorsunuz. (Karşılıklı konuşmalar)

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - Müeyyidesiz bir kural ihlalinin müeyyidesi geliyor bence tam tersi. O bir kural, o kuralı ihlal edene müeyyide getiriyorsunuz.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Devamla) - Hocam, disiplini siz mi sağlayacaksınız, ben mi sağlayayım.

BAŞKAN - Buyurun, buyurun, o benim yetkim.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Devamla) - Bir saattir gıkımız çıkmadı, dinliyoruz, bir de bizim fikirlerimizi dinleyin.

Arkadaşlar da değindiler, 30 milletvekili bir araya gelse bir kişinin üzerinde silah gördük diye tutanak düzenlese bu tespit olarak kabul edilecek mi, ne olacağı belli olmayan bir olay. Bir sürü milletvekilleri de herhalde bu şekilde baskı altında bana göre tutulması mümkün olur. Silahın tanımını nasıl kabul edeceksiniz, ateşli silah olarak mı, yoksa daha geniş bir kapsam olarak mı?

Bir de, belki çok önemli birçok arkadaşımız gayri ihtiyari bahçeye girmiş olabiliyor, şey olabiliyor yani burada kasıt unsuru arayacak mısınız? Yani memleketinden gelirken yolda gayri ihtiyarı almış, farkında olmadan girmiş, tak tuttunuz, bunu Genel Kurul anlamında söylemiyorum, bahçe vesair anlamında söylüyorum. Bana kalırsa üzerinde çalışılması gereken bir şey, reddi gerekir.

BAŞKAN - Peki bunu bir daha okutup oylayacağım.

"Görüşmekte olduğumuz 2/108 esas nolu İçtüzük değişiklik teklifine aşağıdaki maddenin 10 uncu madde olarak eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Haluk İpek	Mustafa Nuri Akbulut	Nimet Çubukçu
Ankara	Erzurum	İstanbul

Madde 10 - Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 165 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıda cümle ikinci cümle olarak eklenmiştir.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna üzerinde silahla girdiği tespit edilen milletvekillerine bir yıllık, bahçe, arsa ve eklentilerine üzerinde silahla giren milletvekillerine üç aylık ödenek ve yollukları ödenmez."

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza arz ediyorum efendim. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir, yeni madde eklenmesi önergesi kabul edilmemiştir.

10 uncu maddeyi okutuyorum. (Madde 10 okundu)

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyen... Kabul edilmiştir.

11 inci maddeyi okutuyorum: (Madde 11 okundu)

BAŞKAN - Yürütme maddesi, oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Redaksiyon yetkisiyle beraber tümünü oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Çok teşekkür ediyorum.

Sağolun.

Kapanma Saati: 15.43

10.4.2003 TARİHLİ VE 766 SAYILI KARARA İLİŞKİN TBMM GENEL KURULU TUTANAKLARI

DÖNEM 22, YASAMA YILI 1, BİRLEŞİM 65, 10 NİSAN 2003

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ve 32 Milletvekilinin, TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/108) (Sıra Sayısı: 116)[1]

BAŞKAN: Başkanvekili İsmail ALPTEKİN

KÂTİP ÜYELER: Suat KILIÇ (Samsun), Yaşar TÜZÜN (Bilecik)

BAŞKAN - …

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa ve 32 Milletvekilinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu raporunun görüşmelerine başlıyoruz.

Komisyon?.. Burada.

Hükümet?.. Hükümet yerine Başkanlık temsil ediyor, biliyorsunuz; Sayın Meclis Başkanvekilimiz de yerini aldı.

Komisyon raporu 116 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Oya Araslı; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Araslı, süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; içtüzükler, yasama organlarının yasama erkini kullanırken uyacakları çalışma yöntemlerini belirleyerek, yasama işlevini etkin, verimli ve sağlıklı bir biçimde yerine getirmelerini sağlayan kurallardır. Yasama organının anayasası olarak nitelendirilebilen içtüzükler, bu nedenle, parlamento hukukunun en önemli kaynaklan ve temsilî demokratik yaşamın önde gelen hukukî dayanaklarıdır.

[1] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 1, Cilt 11, Birleşim 65, 10 Nisan 2003, Sayfa 628-660.

Bir yasama organının denetim ve yasama kalitesi, ürettiği hizmetlerin yanı sıra, bağlı bulunduğu ve uyguladığı içtüzük hükümleriyle de ölçülebilir, içtüzükler, bir ülkedeki demokrasinin niteliği bakımından da önemli göstergelerdir. Demokratik bir rejimde, içtüzük hükümleri, yasama organının süratli, verimli ve etkin bir biçimde çalışmasını sağlamanın yanı sıra, yasama organındaki çoğunluğun karşısında, muhalefetin yasama işlemine katkısını güven altına almak ve iktidar-muhalefet uzlaşmasını sağlamak gibi işlevleri de yerine getirmek durumundadır.

Demokratik ve hukuk devleti anlayışına bağlı bir rejimin varlığından söz edebilmek için, içtüzük hükümlerinin yalnız içeriğinin anayasaya, hukukun ve demokrasinin temel ilkelerine uyması da yetmez, bu hükümlerin vazedilişinde de demokratik yöntem ve usullere uyulması gerekir. Kuşkusuz, yasama organında, çoğunluğun oyuyla, muhalefetin katkısına ve uzlaşmaya önem verilmeden, çoğunluğun uygun gördüğü doğrultuda dayatmacı yöntemlerle içtüzükler çıkartılabilir. Ancak, böylesi yöntemlerin çağdaş, katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışıyla, asla ve kata bağdaşmayacağım bilmeliyiz; çünkü, çağdaş katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışı, içtüzüğün, bir başka deyişle, Parlamentonun çalışma yöntemlerinin, Parlamentodaki çoğunluk ile azınlığın uzlaşmasının bir ortak ürünü olarak çıkarılmasını uygun görür.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun sözcüsü olarak, üzerinde daha fazla çalışma yapılarak gerçekleştirilmesinde ve olgunlaştırılmasında yarar gördüğümüz, teklifin 4 üncü maddesiyle ilgili alt komisyon kurulması yolundaki önerimizin Anayasa Komisyonunda reddedilmesini, biraz önce değindiğimiz bu hususlar bakımından çağdaş, katılımcı ve aynı zamanda çoğulcu demokrasinin gereklerine aykırı gördüğümüzü, burada ifade etmek isterim.

Sayın milletvekilleri, Türkiye'de, parlamentolu rejimle birlikte siyasal yaşantımıza giren içtüzük kavramı doğrultusunda pek çok düzenleme yapıldığını biliyoruz. Bu düzenlemelerden bir kısmı, yeni bir anayasanın veya anayasa değişikliğinin ardından yasama çalışmalarının yönteminin anayasaya paralel bir biçimde belirlenmesi amacıyla, bir kısmı da uygulamada karşılaşılan birtakım sorunları çözmek için yapılmıştır. Bugün de, değindiğimiz bu iki amacı birlikte taşıyan yeni bir içtüzük düzenlemesi üzerinde çalışmalara başlamış bulunuyoruz.

Görüşmekte olduğumuz teklif, bir yandan, 2.10.2001 tarihli ve 4700 sayılı Kanunla Anayasamızda yapılan ve doğrudan Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usul ve esaslarıyla ilgili değişikliklere koşut düzenlemelerin Türkiye Büyük Millet Meclisi içtüzüğüne yansıtılmasını amaçlamaktadır, diğer yandan da, İçtüzüğün 91 inci maddesiyle ilgili daha önce yapılmış bir düzenleme hakkında Anayasa Mahkemesinin verdiği iptal kararının yarattığı boşluğu doldurmak amacına yönelmiş bulunmaktadır.

Önümüzdeki teklifin getirdiği bu düzenlemede, 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8 ve 9 uncu maddelerde getirilmiş olan hükümleri, yerinde, gerekli ve zorunlu buluyoruz; Cumhuriyet Halk Partisi olarak, bunlar hakkında olumlu görüşler taşıyoruz; ama, teklifin 4 üncü maddesi için aynı sözleri söylemek, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu için mümkün değil. Bu maddede getirilen düzenleme, Anayasaya, çağdaş, katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışına aykırı olduğu gibi, konuyla ilgili Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen hususların gereğini de karşılayamamaktadır.

Kuşkusuz, tüm parlamentolu rejimlerde, kapsamlı yasa tasarı ve tekliflerinin görüşülmesinde, bütünlüğü korumak ve sürati sağlamak için birtakım özel görüşme yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır; ancak, çağdaş bir demokratik rejimde bütünlüğü korumanın ve sürati sağlamanın yolunun, keyfiliğe ve belirsizliğe kapıyı açmak, muhalefeti çoğunluğa ezdirmek, yasamayı etkisizleştirmek ve muhalefetin görüşme imkânlarını kısıtlamaktan geçmediğini herkes bilmektedir. Önümüzdeki teklifin 4 üncü maddesinde yer alan düzenleme, üzülerek belirtelim ki, bu, yapılmaması gerekenleri yapmak doğrultusundadır. Yani, öngörülen özel yasama usulü, sınırsız bir biçimde genişletilmeye imkân tanınarak düzenlenmiştir, bir keyfilik alanı yaratılmıştır ve inisiyatif, partilerin uzlaşma erdeminden, iktidar çoğunluğunun oylarına terk edilmiştir; çünkü, söz konusu 4 üncü maddede, temel kanun kavramının kapsamına hangi kanunların gireceğine ilişkin bir belirleme yapılmamıştır. Ne bir ölçüt tanımı getirilmiştir ne de tüketici bir biçimde ad saymak suretiyle, temel kanun kavramının kapsamında hangi kanunların yer alacağı belirtilmiştir. Bu madde hükmü yürürlüğe girerse, artık, bundan önce yapıldığı üzere Danışma Kurulunun oybirliği değil, iktidarın muhalefete kulak tıkayan parmakları, hangi kanunun temel kanun sayılarak özel yöntemle görüşüleceğini belirleyecektir. Bu durumun, iktidarın her uygun gördüğü yasayı temel kanun kabul ederek özel görüşme yöntemine tabi tutmasına yol açacağı ve olağan görüşme esaslarının, giderek, yerini olağanüstü yöntemlerin kullanılmasına terk etmesine yol açacağı açıktır. Bugün de, aslında, bu noktaya gelmemiş midir Parlamentomuz?! Yasama döneminin başladığı günden bu yana yaptığımız uygulamalara bakacak olursak, İçtüzüğümüzde yer alan olağan görüşme yöntemlerine ne kadar uyduk; bir temel yasa, bir aciliyet, bir bütünlük koruması amacımız söz konusu olmamasına rağmen, komisyonlara havale edilen işleri bastırdıktan kırksekiz saat sonra mı görüştük?! Ben, Anayasa Komisyonu üyesiyim, böyle bir şey olmadı. Kimi toplantıdan sabahın 9'unda haberdar edildik ve aynı günün saat 10.00'unda görüşmelere başladık. Bu, olağan görüşme yöntemlerinin, yerini, sürekli bir biçimde olağanüstü görüşme yöntemlerine bırakması demek değil mi?! Genel Kurulda, hangi tasarıyı, hangi teklifi komisyondan geldikten ve bastırılıp üyelere dağıtıldıktan kırksekiz saat sonra görüştük; kaç tane sayabiliyorsunuz?! O kadar az ki!.. Burada, bir öneri geliyor; Danışma Kurulunda uyuşma sağlanamıyor, uzlaşma sağlanamıyor, çoğunluk partisi grubunun önerisiyle ve parmak hesabıyla, bu kırksekiz saat bekleme süresi gözardı ediliyor ve hemen görüşmelere başlanıyor; milletvekillerinin, teklifler, tasarılar üzerinde, yeterince bilgilenmesine imkân

tanınmıyor. Eğer, önümüzdeki teklifin 4 üncü maddesi yürürlüğe girecek olursa, aynı durum, burada da söz konusu olacaktır ve olağanüstü görüşme yöntemi, olağan görüşme yöntemlerinin yerini alacaktır. Bu, parlamenter rejimimizin sağlıklı çalışması bakımından, hiç iç açıcı bir gelişme olmayacaktır.

Sayın milletvekilleri, Anayasa Mahkememiz de, temel kanun kavramının kapsamındaki belirsizliğin doğuracağı sakıncalara, konuyla ilgili iptal kararında dikkati çekmiş ve bu belirsizliğin, söz konusu kuralın, belirlilik, genellik, soyutluk, öngörülebilirlik ve yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasını sağlama özelliklerini yitirmesine yol açacağını belirtmiştir; bunun da hukuk devleti ilkesiyle bağdaşamayacağım açıklamıştır. Halbuki, metinde, Anayasa Mahkemesinin bu kararında belirtilen hususlar gözardı edilerek, temel kanun kavramının kullanılmasında ısrar edilmektedir ve böylece, Anayasa Mahkemesinin dikkat çekmiş olduğu Anayasaya aykırılık unsuru, tekrar, önümüze getirilmektedir. Eğer, bu noktada ısrar edecek olursak, hem Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesine saygısız bir duruma girmiş olacağız, hem Anayasanın bu kararlar konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisine yüklemiş olduğu yükümlülüğün ve görevin gereklerini yerine getirmeyeceğiz hem de yeni iptal kararlarına karşı, kapıyı ardına kadar açmış olacağız.

Değerli milletvekilleri, önümüzdeki teklifte öngörülen özel yasama yöntemi, maddeler üzerinde görüş bildirme imkânını ortadan kaldırması bakımından da, muhalefetin yasama sürecine katkısını son derece sınırlandıracak ve suskun bir muhalefet yaratacak niteliktedir. Böyle bir durumun ise "demokrasinin katli" anlamına geleceği açıktır. "Demokrasinin katli" anlamına geleceğini yalnız ben söylemiyorum, bunu, konuyla ilgili Anayasa Mahkemesine açılan iptal davasında, şu anda Adalet Bakanımız olan Sayın Cemil Çiçek ve şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı görevini taşımakta olan Sayın Bülent Arınç da söylemiş bulunuyor. Bu sözlerin kimisi Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıtlarında yer alıyor, kimisi Anayasa Mahkemesine sunulmuş olan dava dilekçesinin satırları arasında yer alıyor. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bu değerli arkadaşlarımın, önümüze konulan bu teklif karşısında ne düşündüklerini doğrusu çok merak ediyorum; gerçekten merak ediyorum Sayın Bakanım, Sayın Meclis Başkanım.

Değerli milletvekilleri, teklifin 4 üncü maddesiyle öngörülmüş olan yöntem, yasama sürecinde, yasamanın giderek etkisizleştirilmesini ve hükümetin yasama üzerinde egemenlik kurmasını sağlayabilecek niteliktedir. Hükümet, yasama organındaki iktidar partisi grubundan oluşan tabanından ve onun sağladığı oy çoğunluğundan yararlanarak, her önemli gördüğü ve hızla yasalaştırılmasını istediği kanun tasarısını veya teklifini, özel görüşme usulüne tabi tutabilmek imkânını bulacak, böylece görüşlerini yeterince açıklamak olanağını bulamayan muhalefet, giderek etkisiz ve suskun bir hâle girecek,

yasama, hükümetin uygun gördüğü doğrultuda gerçekleştirilecektir. Böyle bir durumun demokratik rejimin geleceği bakımından taşıdığı tehlikeler, söz konusu ettiğim dava dilekçesinde, başta Sayın Cemil Çiçek olmak üzere, şu anda Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunda yer alan pek çok milletvekili tarafından da ifade edilmiştir. Öyle zannediyorum ki, bu dilekçenin altında imzası bulunan değerli milletvekilleri, o dilekçede ne yazdıklarını, bu anımsatmadan sonra hatırlayacaklardır.

Sayın milletvekilleri, 4 üncü maddeyle getirilmiş olan beşte 3 çoğunluğundaki karar yeter sayısının, Anayasanın 96 ncı maddesiyle uyumu da çok tartışma götürecek olan bir husustur. Düzenlemeyle ilgili değerlendirmeyi yaparken, bu hususa da dikkatlerinizi çekmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, 4 üncü maddede kabul edilen, bölüm esasına dayalı oylamaların, kimi yasaların yapımında birtakım usul sorunlarına yol açabileceği de görülmektedir; çünkü, bizim Anayasa sistemimiz, madde oylaması esası üzerine oturtulmuş bir sistemdir.

Değerli milletvekilleri, içtüzük değişikliği teklifinin 4 üncü maddesindeki maddelerin okunmaması doğrultusundaki hüküm, bu maddelerin tutanağa geçmesini de olanaksızlaştıracaktır ve bu da, çok doğal olarak, beraberinde bir dizi sorunu getirecektir.

Kısaca, önümüze konulmuş olan bu düzenleme, bu görünümüyle, sorun çözücü değildir, sorun yaratıcıdır; üzerinde durmuş olduğumuz, dile getirmiş olduğumuz bu açılardan, Anayasaya aykırıdır; muhalefetsiz parlamento, dikensiz gül bahçesi yaratma arayışının bir ürünüdür; cumhuriyetin temel niteliği olan demokratik hukuk devletinin içinin boşaltılmasıdır. Millî iradeyi, millî iradenin temerküz ettiği yer olan Meclis salonunda can çekişmeye terk etmektir ve bütün bu sözler gibi, Anayasa Mahkemesine açılan dava dilekçesinde yer alan ifadesiyle, Sayın Çiçek'in söylediği gibi, sivil darbenin ta kendisidir. (CHP sıralarından alkışlar)

"Muhalefetin mutlak olarak dışlandığı böyle bir yönetimin, çoğulcu demokratik yasamada bir saat dahi yaşamaya hakkı yoktur." Öyle değil mi Sayın Çiçek? Bunlar sizin nitelemeleriniz, bunlar sizin...

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Çiçek gelmedi efendim.

OYA ARASLI (Devamla) - Çok affedersiniz, gördüm zannettim.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - Sayın Şahin'in de imzası var.

OYA ARASLI (Devamla) - Evet, arkadaşlarımız kendilerini tanıyacaklardır; her seferinde başımı çevirerek, var mı yok mu diye bakıyorum, göremiyorum. Onun için, sizlerde, Sayın Çiçek'i Sayın Şahin'le karıştırmış olmak gibi bir izlenim uyandırmak istemem, bakışlarım aramak nedeniyledir.

Bu açıklamalardan sonra, teklifin 4 üncü maddesine, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, katılmak imkânımızın bulunmadığını, böyle bir demokrasi ve hukuk cinayeti işlenmesine asla ve kata katkı veremeyeceğimizi bilgilerinize sunuyorum. Kendim ve Grubum adına, sizleri bir kez daha saygıyla selamlayarak huzurlarınızdan ayrılıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Araslı.

Şimdi, tümü üzerinde AK Parti Grubu adına, İstanbul Milletvekili Sayın Nimet Çubukçu; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz 20 dakika.

AK PARTİ GRUBU ADINA NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Heyetinizi şahsım ve Grubum adına saygıyla selamlıyorum; İçtüzük değişikliği sebebiyle Grubum adına söz almış bulunmaktayım.

Bugün, belki madde sayısı olarak az; ama, içerik olarak son derece önemli, hepimizi yakından ilgilendiren bir konuyu görüşüyoruz.

Parlamentomuzun, bir bakıma, anayasası olan İçtüzükte yapılacak en ufak bir değişiklik bile, demokrasimiz adına büyük önem taşımaktadır. Anayasalar ne kadar demokratik olursa olsun, parlamentoya bu yansımazsa, demokratik rejim yara alabilir. İçtüzükte yer verilen hükümler nedeniyle, söz hürriyeti kısıtlanabilir, belli konuların görüşülmesi yasaklanabilir, denetleme yetkisi sınırlandırılabilir. Bu halde, partilerarası eşitsizlik söz konusu olabilir. İçtüzükler, böylesi hallerde, demokrasinin sağlanmasının bir aracı olmaktan çıkıp, bir parti grubunun baskı aracına da dönüşebilir, içtüzükler, bu önemleri nedeniyledir ki, sessiz anayasa olarak da nitelendirilmektedir; bir başka deyişle, oyunun kurallarını düzenleyen, önemli hukukî metinlerdir. İçtüzükle ilgili denetim yetkisinin, Anayasamızca, Anayasa Mahkemesine verilmiş olması da taşıdığı bu önem nedeniyledir.

İçtüzükte, gruplara, hakların ve yetkilerin, iktidar-muhalefet ayrımı yapılmaksızın eşit şekilde tanınması, Meclis çalışmalarına bu zihniyetle bir düzen getirilmesi, çalışmalarının sağlığını da önemli ölçüde etkileyecektir.

Değerli milletvekilleri, bugün, artık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına hız ve etkinlik kazandıracak bir yöntemle düzenlemeye gidilmesi de önemli bir ihtiyaçtan kaynaklanmıştır. Avrupa Birliğine üye olma hedefi sebebiyle, Meclisimizin daha etkin ve verimli çalışması amacıyla söz konusu düzenlemeler getirilmiştir.

Bugün görüşeceğimiz değişiklik metninin, bir maddesi hariç, tamamı, 3.10.2001 tarih ve 4709 sayılı Kanunla gerçekleştirilen değişikliğin İçtüzüğümüze yansıtılmasından ibarettir. Bu konuda geç bile kalınmıştır.

Elbette, arzu edilen, İçtüzüğün bütünüyle gözden geçirilerek, uygulamada karşılaşılan sorunları giderecek, ihtiyaç duyulan yeni düzenlemeler içerecek kapsamlı bir değişikliğin yapılmasıdır. Ancak, Anayasa ile İçtüzük hükümleri arasında uyum sağlanmasını amaçlayan bu paketi, olumlu ve önemli bir adım olarak nitelendirmek zorundayız. Kapsamlı bir çalışmanın, bundan sonra önümüze en kısa sürede geleceğine inanıyorum. Anayasa Komisyonunun bir üyesi olarak, bu konuda üzerimize düşeni yapacağımızı da huzurunuzda ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; teklifin belki de en önemli maddesi, kuşkusuz temel yasaların görüşme usulünü belirleyen çerçeve 4 üncü maddesidir. Maddelere tek tek girmeyi uygun görmemekle birlikte, bu maddeyle ilgili birkaç söz söylemek istiyorum.

Bu madde, Meclisimizin son derece kapsamlı, uzun zaman alacak bazı yasaları görüşmesinde işleteceği, yararlanacağı bir maddedir. Süratli ve verimli çalışmanın, halkın ihtiyaçlarına cevap verebilecek önemli yasaları zamanında çıkarmanın bir aracı olacaktır. Elbette, bu yasaların üstün-körü, üzerinde durulmadan, incelenmeden çıkarılacağı anlamına gelmemektedir. Bu yasaların hangi usulle görüşüleceği kararının verilebilmesi, en temel yasa olan Anayasamızı değiştiren beşte 3 çoğunluğun görüşüyle mümkün olabilecektir. Temel yasanın tanımı ve kapsamı konusunda esnek davranılması, toplumun dinamizmi konusunda doğacak yeni beklentilere göre bu kavramın değerlendirilmesinin zorunluluğu da gözardı edilmemelidir.

Temel yasa kavramı, içi boş, tanımlanmamış, objektif kriterlere bağlanmamış bir kavram olduğu yönünde itirazlara uğramıştır; fakat, takdir edilecektir ki, buna karar verecek olan organ, yine de yasama gücü; yani, Parlamentodur.

Bir başka itiraz da, temel yasaların tadadı olarak belirtilmesi gerektiğidir. Bu görüşe de katılmak mümkün değildir. Zira, bugün, öngörmediğimiz sayısız konu da, temel yasa niteliğinde olup, henüz bir yasal hazırlığı dahi olmayan alanlar vardır. Örneğin, bilişim teknolojisi, son derece önemli ve gelişmiş bir alan olmasına rağmen, ülkemizde, henüz, ne hukukî ne de cezaî bir düzenleme alanı bulunmamaktadır. Bu sebeple, temel yasaların, bugün tadadî olarak tespiti de mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesince iptal edilen İçtüzüğün 91 inci maddesi, iptal gerekçeleri de gözönüne alınarak yeniden düzenlenmiştir.

Bu teklifin tümü üzerinde Cumhuriyet Halk Partili üyelerin de desteğini bekliyor, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Çubukçu.

Teklifin tümü üzerinde, şahsı adına, Samsun Milletvekili Sayın Haluk Koç?.. Yok.

Konya Milletvekili Sayın Atilla Kart; buyurun.

Süreniz 10 dakika.

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İçtüzük değişikliğiyle ilgili yasa teklifi hakkında, kişisel görüşlerimi ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benden evvel Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına konuşan değerli hocam Sayın Oya Araslı, getirilen İçtüzük değişiklik teklifinin 4 üncü maddesiyle ilgili hukukî endişelerini, siyasî endişelerini, bütün unsurları ve boyutlarıyla anlattılar. Bu endişe ve kaygılara, bütünüyle katılıyorum; ancak, tekrara girmek pahasına, bu konudaki değerlendirmelerimi, yine, Sayın Heyetin takdirlerine sunmak istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, bilindiği gibi, yasama organının çalışmalarını düzenleyen içtüzükler, uygulamada, anayasalar kadar önemli ve etkin sonuçlar doğuran metinlerdir. İçtüzük hükümleri, keyfiliği önleyen, çoğunluğun hukuk normları içerisinde otoritesini dengeleyen ve hukuk devleti yapılanmasını sağlayan sessiz anayasalardır.

Bu yaklaşım içerisinde, bu anlayış içerisinde, getirilen teklifin, İçtüzük değişikliğine ilişkin yasa teklifinin 4 üncü maddesi dışında kalan bölümlerini olumlu karşıladığımı ifade etmek istiyorum; çünkü, 4 üncü madde dışında yapılan düzenlemeler de "gizli oyla" ibaresinin eklenmesi ve Meclis soruşturması raporlarının Meclis Başkanlığına teslimi konusunda zorunluluk getirilmesi, sonuçta "karşılıklı ve danışıklı" aklanmayı önleyen ve yasama organının özgür iradesinin yansımasını sağlayan düzenlemeler olmaktadır; İçtüzüğün bu bölümlerinin değiştirilmesine olumlu baktığımı tekrar ifade ediyorum.

Değerli arkadaşlarım, getirilen bu teklifin özü ve esası, çerçeve 4 üncü maddede yoğunlaşmaktadır. Meclis İçtüzüğümüz oluşum hâlindedir. Yasama verimliliğinin sağlanabilmesi için, İçtüzük istikrarının bir an evvel gerçekleştirilmesi gerektiği kuşkusuzdur. Bu istikrarın sağlanabilmesi için ise hukuku öncelikle araç olarak görmemek, hukukun üstünlüğüne yürekten inanmak gerekir.

Getirilen 4 üncü madde ise, ihtiyaç ve istikrara hizmet görüntüsü içinde, İçtüzük bütünlüğünü ve sistematiğini altüst eden ve özünde, muhalefetin sesini kısmaya yönelik olan, talihsiz mahiyette bir girişimdir. Benzer düzenleme girişimleri için, 57 nci Hükümet döneminde, Genel Kurul tutanaklarında ve Anayasa Mahkemesine açılan dava dilekçesinde "sivil darbe" diye söz edenlerin ve arkadaşlarının, 58 ve 59 uncu Hükümet dönemlerinde Başbakan Yardımcısı, Devlet Bakanı, Adalet Bakanı ve siyasî iktidar olduktan sonra, böyle bir yasa teklifine destek vermeleri ve sahip çıkmaları, talihsiz olmaktan öte, tutarlı ve ciddî olmayan bir davranıştır. Getirilen düzenlemenin teklif olarak gelmiş olması, sözü edilenlerin, adı geçenlerin bu sorumluluğunu ortadan kaldırmaz ve hafifletmez; aksine, bu sorumluluklarını daha da artırır.

Değerli arkadaşlarım, esasen, üç dört ay içinde gelişen olaylar sonucunda şunu görüyoruz: Bakıyoruz, 4779 sayılı basın affı düzenlemesi, Vergi Barışı Yasasındaki bilerek sahte belge kullanmayı yasa kapsamına alan uygulama, 61 yaşla ilgili düzenleme, bütçe yasasındaki düzenlemeler, liyakat ve ehliyeti esas almayan, partizanlığı, eş dost kayırmacılığını esas alan ve devletin kurumlarını partileştirmeye yönelik kadrolaşma çalışmaları, 4840 sayılı vergi mevzuatı düzenlemesindeki 31 Mart tarihini 20 Marta çekme vakıası, ormanlarla ilgili anayasa oylamasındaki fiilî saldırılar ve oy pusulasına fiilî müdahaleler hep birlikte değerlendirildiğinde, siyasî iktidarın toplumsal uzlaşma ve diyalog arayışı içinde olmadığı, açık olarak ve maalesef bir defa daha ortaya çıkmaktadır. Muhalefetin sesini kısmak amacıyla getirilen bu düşünceler ile bu yaklaşım ile muhalefetin sesini kısmak amacıyla getirilen bu İçtüzük değişikliklerini, bu süreçten sonra, artık, pek de yadırgamıyoruz. Siyasî iktidar, şekilci, yüzeysel, slogana dayalı söylemlerle ve aritmetik çoğunluğuna güvenerek, ama, bunun yanında, yine, üzülerek ifade ediyorum, endişelerimizi doğrularcasına, keyfî ve otoriter yönetim anlayışını son iki üç aydan bu yana, artık, gizleyemez bir hâle gelmiştir. Siyasî iktidar, bir yandan, çok partili ve çoğulcu sistem devam ederken, diğer taraftan da, yürütmeye tek parti sistemindeki hegemonyayı sağlayabilmek, hatta, Anayasayı değiştirmeden, Anayasaya aykırı İçtüzük değişikliklerini yapmak suretiyle hukuk sistemimizi tahrip edecek bir arayışın ve anlayışın içine girmiştir.

Sayın milletvekilleri, Anayasamız, madde oylaması esası üzerine oturtulmuştur. Temel yasalarda madde oylaması yapılmadan, herkesi bağlayacak hukuk kuralını tesis etmek mümkün değildir. Böyle bir yaklaşım, toplum için son derece önemli sonuçları olacak yasalarda toptan oylama arayışlarını hızlandıracaktır. Getirilen düzenlemeyle, maddeler üzerindeki soru sorma haklarımız, muhalefetin soru sorma hakkı fiilen ortadan kaldırılmış olacaktır. Böyle bir uygulama ise Anayasanın 87, 98 ve İçtüzüğün 104 üncü maddelerine açıkça aykırı olacaktır. Muhalefet olarak bizim temel sorumluluğumuz, Anayasanın 98 ve İçtüzüğün 104 üncü maddelerinden doğan, denetim hakkını kullanma imkânından geçmektedir. Bu düzenlemeyle, temel sorumluluğumuzun önü kesilmek istenilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, hukuk sistemimizde ve doktrinde temel yasa, yeniden yapılanma, kapsamlı değişiklik kavramlarının sınırları ve unsurları teknik ve objektif esaslara bağlanmamıştır. Bu konu, hem uygulamada ve hem de doktrinde tartışmalı olan bir konudur. Medenî Kanun, Ceza Kanunu, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu gibi yasaların tümüyle veya çok büyük ölçüde değiştirilmesini esas alan düzenlemelerin temel kanun vasfında olduğu açıktır. Buna bir itirazımız yok; ancak, Kooperatifler Kanunu, İş Kanunu, idarî yargıya ve sair yasalara ilişkin sınırlı veya daha geniş düzenlemeleri de bir yaklaşıma göre ve zorlama yorumlarla her zaman için temel kanun olarak nitelendirip bu ve benzeri düzenlemelerde muhalefetin çalışmasını ve denetim görevini kısıtlamanın çalışması ve arayışı içinde olunduğunun bilinmesini bir defa daha ifade ediyorum. Üstelik, getirilen düzenlemelerde, bakıyoruz "temel kanunlar"

kavramı dışında "kapsamlı değişiklik" gibi, yine, soyut ve ucu açık bir kavram getirilmiş olmakla, siyasî iktidarın hareket alanı daha da genişletilmiş olmaktadır. Böylece, bu düzenlemeyle, özel yasama usulü sınırları daha da genişletilip keyfilik alanı yaratılmış, tüm inisiyatif, yasama faaliyetinde iktidar grubuna devredilmiş olmaktadır; hukuk normunun, genellik, soyut olma ve sürekli olma unsurları ihlal edilmiş olmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, getirilen bu düzenlemeyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin daha bir yıl önce bir iptal kararı var. Bu kararın tarihine dikkatinizi çekiyorum; 30.1.2002 tarihini taşıyor; yani, bir yılı henüz doldurmuş. Bu kararında, Anayasa Mahkemesi, açık bir şekilde, temel kanun, yeniden yapılanma kavramlarına açıklık getirilmemiş olmasının, pek çok yasanın bu kapsam içinde düşünülmesine yol açacağını, ayrıca, her tasarı veya teklife özgü biçimde uygulanacak görüşme ve oylama usulü önceden bilinmediği takdirde, objektifliğin sağlanamamış olacağını ve bütün bunların, hukuk devleti ilkesiyle bağdaşamayacağını açık bir şekilde tespit etmiş olduğu içindir ki, bizler, Anayasa Komisyonunda görev yapan Cumhuriyet Halk Partisi milletvekilleri, komisyon çalışmaları esnasında, bu kavramların unsurları ve sınırlarını belirlemek; böylece, komisyon ve Genel Kurul çalışmalarına verimlilik ve etkinlik sağlamak amacıyla alt komisyon oluşturulması ve …

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kart, lütfen tamamlayın.

ATİLLA KART (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkan.

...çalışma süresinin bir haftayla sınırlandırılması yolunda teklifte bulunmuşsak da, sayısal çoğunluk karşısında, bu teklifimiz, her zaman olduğu gibi, yine, değerlendirmeye alınmamıştır.

Değerli arkadaşlarım, gerçekten, vurgulayarak dikkatinizi çekmek istiyorum. Ortada, yargı kararını uygulamamaktan dolayı bir Anayasa ihlali yapıyoruz. 138 inci maddeye açıkça aykırı davranıyoruz ve bu Anayasa Mahkemesi kararı, henüz bir yılı geçen bir karar. Sayısal çoğunluğa dayalı olan bu anlayış, biz çoğunluk olarak, işleri hızlandırmak adına, bütün bu değişiklikleri yapacağız, muhalefetin diyecekleri önemli değildir, biz doğru bildiğimizi yaparız yolundaki tavır ve uygulamasında ısrarlı da olsa, biz, muhalefete mensup milletvekilleri olarak, sorumluluk anlayışımızın gereği olarak, yılgınlığa düşmeden, iktidarın yanlışlarını ve sorumluluklarını her zeminde ve kararlılıkla dile getireceğimizi bir defa daha ifade ediyoruz. Siyasî iktidar, hukuk devleti yapılanmasına gerçekten inanıyorsa, bu konuda samimîyse, tutarlıysa, Sayın Cumhurbaşkanının ayrıntılı ve tutarlı veto gerekçeleriyle yaptığı geri göndermeleri, mutlaka nazara almalıdır. Bu değerlendirme yapılmadan "bu yasaları aynen gönderirim" tavrı sürdürüldüğü takdirde, hukuk devleti yapılanmasında samimî ve tutarlı olunmadığı bir defa daha görülmüş olacaktır.

Sayın milletvekilleri -üzülerek ifade ediyorum; bunu birkaç defa kullandım; ama, yine tekrarlıyorum- siyasî iktidarın bu anlayışının hizmet üretememekten ve vaatlerini gerçekleştirememekten kaynaklandığını, hizmet üretemeyen iktidarların hemen muhalefetin sesini kısmaya kalktıklarını, yıpranma sürecine hızla giren siyasî iktidarın güven zafiyeti içerisine girdiğini, otoriter yönetim arayışlarının başladığını, çok uzağa gitmeye gerek yok, son on yıl içerisindeki yakın siyasî tarihimizin bu örneklerle dolu olduğunu bir defa daha ifade ediyor; getirilmek istenilen bu düzenlemenin toplumsal uzlaşmayı ve diyalog yollarını tıkayacağını tekrar ediyor; bütün bu süreç içerisinde Yüce Meclisi daha duyarlı, daha sağduyulu davranmaya ve hakkaniyete davet ediyor; bu anlayış ve sorumluluk içerisinde, 4 üncü maddeye kararlılıkla muhalefet ettiğimizin bilinmesini bir defa daha beyan ediyor; Yüce Heyeti saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kart.

Şahsı adına ikinci söz isteği, Adana Milletvekili Sayın Uğur Aksöz'ün.

Buyurun Sayın Aksöz. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika.

UĞUR AKSÖZ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan İçtüzük değişikliği üzerinde şahsım adına söz almış bulunmaktayım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, konuşulacak her şey konuşuldu. Ben, birtakım eksiklikler gördüğüm için, şahsım adına söz aldım; çünkü, bu Parlamentoda tam iki dönem İçtüzük üzerinde çalışma yaptım. Türkiye'nin ünlü hukukçularıyla konuştuk, hukuk fakültelerine gittik, dış dünyadaki içtüzük değişikliklerinin nasıl olduğunu, neler olduğunu inceledik ve o zamanlar şu karara vardık: Bu Parlamento iki türlü çalışmalı. Bir, hepimizin bildiği, şu günlük çalışmalar, genel çalışmalar. Bir de, özel görüşme sistemi konulmalı. Neden konulmalı; bazen, bin maddelik yasa gelebilir Medenî Kanun gibi, bazen beşyüz maddelik yasa gelebilir, Ceza Kanunu gibi. Eğer, biz, bu genel görüşme şeklinde o yasaları da görüşürsek, burada, bir yasanın çıkması bazen altı ay, bazen bir yılı bulur. O halde, bazı yasaların özel şekilde görüşülmesine ihtiyaç vardır; bütün dünyada da vardır, bizde de vardır dedik ve bu 91 inci madde, o zaman bu ihtiyaçtan geldi.

Peki, 91 inci madde niye öyle düzenlendi; yani, temel kanunları ve kapsamlı değişen yasaları özel gündemle görüşmek için oybirliği gerekir niye denildi; salt çoğunluk vardı, üçte iki vardı, beşte üç vardı; neden "oybirliği" denildi; işte, bu noktayı bilirsek, bugün yaptığımızın yanlış olduğunu görürüz.

Değerli arkadaşlar, temel kanunlar diye yasa hemen giriyor, temel kanunlar... Şimdi, temel kanun nedir; hiçbir hukuk fakültesinde temel kanun okutulmaz, öğretilmez. Temel kanun nedir; bunun tarifi de yok. Ben avukatım,

bana göre Avukatlık Yasası temel kanun; birisi işçidir, ona göre İş Yasası temel kanundur; çünkü, bunun, net, anlaşılabilir, herkesin üzerinde görüş bildirdiği ve olumlu karşıladığı bir tarifi yok.

O halde, temel kanunda anlaşılmayacağına göre, kapsama bakalım. Yasaları veya İçtüzüğü kapsamlı değiştiren teklifler özel görüşülsün demişiz. Peki, kapsamın sınırı ne; acaba, on madde değişirse mi kapsamlı değişikliktir, yüz madde değişirse mi? Mesela, Vergi Kanununun bir tek maddesini değiştirirseniz, derseniz ki verginin tanımı şudur, o yasa biter. Bir madde o yasanın tümünü temsil eder bazen. Demek ki, biz, kapsamda da anlaşamadık.

Peki, ne yapalım; demokrasiye en uygun sistemi nasıl bulalım diye Parlamento yıllarca düşünmüş; oybirliğini getirelim. Parlamentodaki partiler, oybirliğiyle, şu şu yasa temel yasadır derse, orada problem çıkmaz, görüşler ortaya konur ve tarifi olmayan bu temel yasaydı, kapsamlıydı konusu da çözülmüş olur" denilmiş ve o yasaya bu madde bu şekilde konulmuş, yıllardır hiçbir problem çıkmadan da gelmiş. Geçen dönem, bu İçtüzüğün o maddesi değiştirilmiş. Niye değiştirilmiş; her zamanki gibi, iktidardakiler, muhalefeti by-pass etmek İçin değiştirmiş; çünkü, oybirliği olunca, Danışma Kurulunda, muhalefetin, mutlaka olumlu oy vermesi gerekiyor. Bunu temin edemeyince, iktidarlar, her zaman olduğu gibi, nasıl by-pass ederiz diye düşünmüş ve bu içtüzük değişikliğini yapmışlar. İçtüzük değişikliği Anayasa Mahkemesine milletvekillerince götürülmüş ve milletvekilleri, Anayasa Mahkemesine zehir zemberek bir dilekçe yazmışlar "bu, bir sivil darbedir; böyle şey olur mu, oybirliği bozulur mu" diye. Hâlen burada olan pek çok arkadaşımız da var onların içinde ve Anayasa Mahkemesi çok haklı gerekçelerle bunu bozmuş.

Bakın, Anayasa Mahkemesi neler demiş arkadaşlar; bunları iyi incelemezsek burada yanlış yaparız:

"1- Bu gelen değişiklik, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşımamaktadır. Ayrıca, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli değildir. Ayrıca, hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmaz."

Anayasa Mahkemesi kararlarının hepimizi, herkesi, her kurumu bağladığı tartışmasızdır. Öyleyse, Anayasa Mahkemesinin bu kararı elimizdeyken, hiçbir şey yapmadan, aynı şeyi tekrar getirmek, bence hukuka da uygun değildir, oluşa da uygun değildir, ülkenin ihtiyacına da uygun değildir; çünkü, iktidar partisi, içtüzük değişikliğini aynen getirmiş. Bakın, ne yapmış sadece: Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsam olarak değiştiren şeyi muhafaza etmiş; ama, oybirliğini kaldırıp, beşte 3'ü getirmiş.

Bakın arkadaşlar, beşte 3 ne yapar; 330 yapar. Bu, zaten sizde var. Yani, ben bir ihale açarsam, 330 adet iş makinesi olan adama iş veririm, başkasına vermem dersem; bu, şike değil mi?! Adamı tarif ediyorum. Peki, zaten sizde olan bir sayıyı buraya yazarsak, 330 dersek, şimdi, biz, demokrasiye hizmet mi etmiş oluyoruz?! Böyle şey olur mu?! Burada, mesele şudur:

Değerli arkadaşlar, 4 üncü madde böyle geçerse, bu, tekrar bozulacak, yine buraya gelecek. O zaman, ben, buraya tekrar çıkıp, arkadaşlar, ben buna bu kadar emek vermiş bir kardeşiniz olarak sizi uyarmıştım, bakın yine beşte 3 dediniz, ben geldim demedim mi derim. O hakkımı saklı tutuyorum; ama, değerli arkadaşlar, bunun oybirliği olmasının ne sakıncası var? Zaten, şurada iki partiyiz; bu iki partinin birbiriyle danışarak, görüşerek, böyle çok özel konuları görüşmesi daha doğru değil mi?

Arkadaşlar, zaten, bu, istisnaî bir hüküm. Yani, bazı yasaları özel gündemle görüşmek, çok istisnaî ve olağanüstü bir durumdur. Şimdi, siz ne olacağını biliyor musunuz; söyleyeyim: 500 maddelik bir yasa gelecek, iktidar partisi diyecek ki "bu temel kanundur", biz "hayır" diyeceğiz, burada 330 kişi "evet" diyecek; 500 maddenin bir tekini okumadan, hiçbir şey bilmeden oy verilecek, 500 maddelik bir yasa çıkacak. Böyle şey olur mu; üzerinde tartışılmadan, konuşulmadan, artısı eksisi görüşülmeden olur mu arkadaşlar?!

Bakın, biz ne diyoruz: Bu İçtüzük değişikliğine getirdiğiniz bütün maddeler doğrudur,' uygundur; ama, bu getirdiğiniz çerçeve 4 üncü madde yanlıştır. Bu yanlışı yaparsanız, bakın, o zaman, ben size şunu söyleyeyim: Bundan yıllarca önce, yine "parmak çokluğuyla, burada, her yasayı geçiririm" diyen iktidarlar oldu. Onlardan biri, şu sözü söylemiş, ben de bu sözü söyler çekilirim; ama, iptal olduğunda, bunu tekrar görüşürüz: "Muhalefet, sadece demokrasilerde var; iktidar, dünyanın her rejiminde var." (CHP sıralarından alkışlar) Saddam'ın da iktidarı var, Libya'nın da iktidarı var, diktatörün de iktidarı var; ama, muhalefet yalnız, demokratik ülkelerde var.

Şimdi, siz "bu 330 oyla, ben istediğim yasayı geçiririm" derseniz, muhalefeti dolaylı yoldan by-pass edersiniz. Kendi oyunuzla, kendiniz kanun yapıyor, kendiniz geçiriyorsunuz; muhalefetin hiçbir katkısı kalmıyor. O zaman, bu Parlamentoda muhalefet oluyor mu; olmuyor. Türkiye, bir hukuk devleti; muhalefeti by-pass ederseniz, Cumhurbaşkanı var, Anayasa Mahkemesi var, çeşitli denetim mekanizmaları var; fakat, biz, şunu istiyoruz: İçtüzük bizim için çok önemli, bu Parlamento için çok önemli; çünkü, biz, her şeyi İçtüzüğe göre yapacağız; ama, bu İçtüzüğe şu maddeyi koyarsanız, yarın çok büyük problemler çıkacak. Siz diyeceksiniz "bu temel kanun" biz diyeceğiz "hayır değil" Anayasa Mahkemesi, denetim, problem, problem, problem...

Şimdi, biz, halkın geçimsiz partileri elediği şu dönemde, birbirimize yardım ederek, birbirimize hukuksal destek vererek yasaları sağlıklı çıkarmaya mı çalışıyoruz, yoksa, muhalefeti bir kenara atıp, dediğim dedik mi yapıyoruz?

Değerli arkadaşlar, o bakımdan, sözlerimi şöyle bitirmek istiyorum: Muhalefet, gerçek bir kontrol mekanizmasıdır, demokrasinin sağlıklı işlemesini sağlar. Bazen, oylamalarda parmak sayısı fazlalığı, iktidarlara bir güç gibi görünebilir; fakat, siyaseti gerçekten bilenler iyi bilirler ki, kontrolsüz güç, güç değildir.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Aksöz.

Efendim, şahısları adına yapılan konuşmalardan sonra, Anayasa Komisyonu Başkanımız Sayın Burhan Kuzu söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Kuzu. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; önümüzde, bir içtüzük değişikliği var. Daha önce de, İçtüzükle alakalı olarak benzer değişiklikler bu Parlamentodan geçti. Bunun, aslında, 9 maddesi uyumla alakalıdır. O açıdan, buna katılıp katılmama diye bir şey yok zaten. Yani, muhalefet partimizin "katılıyoruz, katılmıyoruz" şeklindeki sözlerinin, bence, bu anlamda bir şeyi yok zaten. Sonuç itibariyle, buna herkes katılmak zorunda, Anayasanın değişikliğini buraya yansıtıyoruz; bu bir.

Getirdiğimiz bir tek önemli madde, 91 inci maddeyi değiştiren 4 nolu maddedir. Bu 4 nolu madde -91 inci madde- daha önceki dönemlerde, yani, 1996 yılındaki değişiklikle de gelmişti; Anayasa Mahkemesinde o zaman dava açılmadığı için, iptal edilmedi. Daha sonraki dönemde yapılan değişiklikle, biraz farklı bir düzenleme getirildi, oradaki "oybirliği" sözü "3/5" şeklinde değiştirildi, konu Anayasa Mahkemesine intikal etti ve Anayasa Mahkemesi de bunu inceledi, iptal etti; sadece bu maddeyi değil, başka maddeler de vardı, onları da iptal etti. Geçenlerde, biliyorsunuz, ilk değişiklik paketinde, biz bunu gündeme aldık, Anayasa Mahkemesinin değişiklik gerekçesi doğrultusunda bu maddeleri tekrar düzelttik. Muhalefet partimiz de buna katkıda bulundu. Benim bildiğim kadarıyla, o zaman, oybirliğiyle geçti zaten. O zaman, 91 inci madde üzerinde anlaşma sağlanamadı ve bugün, tekrar, bu madde gündemimize gelmiş durumda.

Şimdi, 57 nci hükümet döneminde böyle bir değişiklik neden doğdu? Biliyorsunuz, IMF'yle ilgili anlaşmalar vardı, çok sayıda yasanın süratle çıkması gerekiyordu. Yine, AB'yle uyum paketi çerçevesinde, uyum yasalarımız vardı. Bu açıdan da, yine, böyle bir süratli usule gerek duyulmaktaydı. Muhalefet partileri, o dönemde de -belki, bu, iktidar partisinin bir kısmıdır "sesimiz kesiliyor, kısılıyor" demiştir; kayıtlarda bunlar vardır. Bu, doğrudur. Bugünkü muhalefet partimizin demesi gibi oluyor bu da bir anlamda. Anayasa Mahkemesi, bunun sonunda iptal ettiği zaman da "iktidara demokrasi dersi" şeklinde basına bu intikal etti.

Değerli arkadaşlar, bu yöntemin aslı, birazdan vereceğim dünya uygulamalarında bol miktarda olan, çok daha beteri bulunan bir düzenleme aslında. Bunu unutmamak için söylüyorum -birazdan, (verdiğim zaman göreceksiniz- samimî olarak ve bilim adamı vasfımla söylüyorum; karşı itirazlara da her zaman açığım, bekliyorum. Dünyadaki uygulamalara baktığımız zaman, en demokratik düzenlemenin bu olduğunu gördüm, bizim bu getirmekte olduğumuz paket olduğunu gördüm.

Şimdi, buna "özel yasama yöntemi" diyorlar. Peki, bu nereden kaynaklanıyor; neden böyle bir yönteme ihtiyaç var? Malumunuz, Parlamentoda, zaman darlığı sebebiyle, çoğu kez, uzun yasaların, kapsamlı çalışmaların çıkmasında güçlük çekiliyor. Muhalefet partileri -sadece mevcut partimizi kastetmiyorum, her zaman böyle olmuştur- engellemek için elinden geleni geri koymaz. Türk Parlamento hayatı bunun birçok örneğiyle doludur. Bir madde hakkında yedi önerge verilir, arkasından gizli oturum istenir, bir saat de öyle geçer. Sonra, hükümetten biri konuştuğu zaman "son söz vekilindir" diye bir de onun için söz alınır. Hâsılı, bir madde üzerinde, yerine göre, 12 kişinin konuştuğu veya konuşma durumunda kaldığı durumlar olmuştur. Buna karşılık, iktidar partisi -burada yaşadık, gördük- grubuyla farklı olacak bir şekilde, hükümet "katılıyorum" der, komisyon "katılıyorum" der, kendi grubunun katılmadığını görürsünüz; bu da, karşı bir taktiktir. Dolayısıyla, böylece, İçtüzüğe göre hoş olmayan ve kabul edilmeyen yöntemlere, maalesef, başvuruluyor. İşte, bu tür yöntemlerin, daha sağlıklı, daha açık, hiç olmazsa ne yapılacağı bilinen, İçtüzüğe uygun şekilde çalışma bakımından gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Değerli arkadaşlar, 1996'da getirilen düzenlemede "yeniden yapılanma yasaları, ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişmesiyle doğrudan ilgili yasalar" şeklinde ifadeler vardı. Anayasa Mahkemesi, burada geçen temel kanun kavramına, yeniden yapılanma kanunlarının ne olduğu kavramına dikkat çekerek, bunlar üzerinde yaptığı incelemenin sonunda, getirilen düzenlemenin -demin de burada belirtildi muhalefet partimiz tarafından- belirlilik, genellik, soyutluk, ön-görülebilirlilik bakımından yerinde olmadığını söyledi.

ÖNDER SAV (Ankara) - Bu, tutanaklara yanlış geçmiştir Sayın Başkan; 1996'da değil 2001'de olmuştur.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Hayır, hayır; 1996'daki değişiklikten sonra yapılan değişiklik üzerine... Tabiî ki, yeni karar verildi Sayın Başkan. 1996'daki değişikliği yapan yasayı iptal etti dedim. Ben, Anayasa Mahkemesi kararının tarihini vermedim; öyle zannediyorum yani. O, zaten, demin verildi. O kadarını biliyoruz Sayın Başkan. En sonunda beni de alıştırdınız bu yönteme. Pek sevdiğim bir yöntem değil; ama, bundan sonra ben de böyle mi gideceğim, bilmiyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Anayasa Mahkemesi ne diyor: "Yasama işlevinin tam olarak yerine getirilmiş olması bakımından yasa tasarı ve teklifleri hakkında milletvekillerinin tatminkâr bir şekilde bilgilenmesi" güzel; "yasa tasan ve tekliflerinin tümünde tartışma olanağı sağlanması" bu da doğru; "yasa tasarı ve teklifleri hakkında tatminkâr olacak şekilde önerge verilmesi." Bunlar, ideal planda, hakikaten, benim de katıldığım çok doğru tespitler; ama, gelin, bunu uygulayın... Önümüze -zaten gelecek- 400 küsur maddelik bir ceza yasasının, bir o kadar da usul yasalarının geldiğini düşünelim -veya daha az; madde sayısı fazla demek istiyorum- ve bundan önceki iktidar-muhalefet şeklindeki o çalışma yöntemiyle, bunu buradan çıkarmaya çalışalım. Açık söylüyorum, o yasalar çıkmaz, o yasalar buradan geçmez.

Dolayısıyla, dünya ülkeleri, bu gibi durumlar için özel çalışma yöntemleri belirlemişler. Gerçekten, zaman sorunu önemli bir engel olarak gözüküyor ve meclisler, büyük kurullar hâlinde, fakat, sınırlı sayıda çalışma gününde, birtakım önemli ve karışık konuları görüşmek ve karara bağlamak zorunda kalıyorlar. Yani, bir taraftan, muhalefetin, gerçekten ayakta durması -doğrudur, muhalefetin görevini yapmasını saygıyla karşılıyorum, bunu inkâr etmemiz elbette ki mümkün değildir; ama- bir taraftan da, iktidar partisinin, vatandaşa sunduğu programı icra etmesi meselesi; bunun dengesini kurmamız lazım, birlikte düşünmemiz lazım.

Size, dünya ülkelerindeki uygulamalardan bazı örnekler vereyim; diğer ülkelerin parlamentoları nasıl çalışıyor. Mesela, İngiltere'ye, İrlanda'ya baktığımız zaman, 20 çalışma gününü muhalefete, 170 çalışma gününü de iktidara ayırmışlar; yani, muhalefet, bir anlamda, 20 günlük sürede parlamento çalışmalarını belirleme hakkına sahip, 170 günlük süreye de iktidar sahip olacak. Bu, bir yöntem. Buyurun, bunu kabul edelim. Bilemiyorum; yani, bir örnek olarak sizlere sunuyorum.

Fransa ve Yunanistan parlamentolarının başkanlık divanlarında komisyon başkanlarının oy hakları var, bulunuyorlar. İktidar partisinin 16 komisyonu bulunduğunu düşünün; gündemleri o belirleyecek. Hakikaten, bundan ne çıkacağını, nasıl çıkacağını siz de düşünün. Portekiz'de de böyledir. Bunlar doğrudur demiyorum; bunları sizlere örnek olarak söylüyorum.

Değerli arkadaşlar, aciliyet gösteren durumlarla ilgili olarak başka ülkelere baktığımız zaman şu uygulamaları görüyoruz: Bu günkü konuyla alakalı olarak, özel görüşme yöntemi uygulayan, üç kategoride ülkeler var. Bunlardan bir grup, aralarında Fransa, Yunanistan, İrlanda ve İngiltere'nin bulunduğu bir grup, meclisin basit çoğunluğuyla -altını çiziyorum, basit çoğunlukla; bakın, salt çoğunluk değil, yarıdan bir fazla değil, basit çoğunlukla- karar veriyor, bir yasayı temel yasa sayıyor ve görüşmeye devam ediyor. Bunların bütün belgeleri elimde; isteyenlere takdim edebilirim.

İkinci bir husus: 1958 Fransız Anayasasının ilgili maddesinde "muhalefet hükümeti düşürmek için bir gensoru verdiğinde, eğer, ret olunursa, bunun cezası olarak, hükümet, istediği bir tasarıyı görüşmeksizin geçirme hakkına sahiptir" deniliyor; yani, otomatikman geçiriyor. Şimdi, bunlar iyi demiyorum; söylediğim şeyleri, hep, bir örnek olarak veriyorum; bunları katıldığım anlamında düşünmeyin.

Yine, 1958 Fransız Anayasasının 44/3 maddesinde, paket oylama usulü var. Burada, hükümet, maddeleri ve değişiklik önergelerini istediği gibi gruplandırıyor, karşı çıktığı önergeleri ayıklıyor; böyle bir uygulama var. Buna, giyotin sistemi diyorlar. Aman, yani, kayda bile geçmesin bunlar; orada böyle söylüyorlar.

İngiltere'de bunun bir benzeri uygulama şöyle: Genel kurul çoğunluğu, bir tasarının her bir bölümü için önceden süre sınırı koyuyor; söz konusu bu süreler kullanılıyor; bu durumda, süre dolar dolmaz -biter bitmez- Meclis Başkanı, derhal oylamaya geçiyor. Yani, belli sürelerle konuşma imkânı getiriliyor. Bakın, 1997-1998 yıllarında, İngiltere'de, bu bahsettiğim yöntem bir sene içerisinde 18 kere uygulanmış; uygulaması olan bir model.

İngiltere'de şu anda uygulanan başka bir sistem şöyle: Diyelim ki, komisyonda ya da genel kurul aşamasında, bir milletvekili, isterse bir önerge veriyor. Bu önergeyi 100 milletvekili benimserse, işte, o zaman, doğrudan doğruya oylamaya geçiliyor. Diyelim ki, görüşmeler sırasında bir milletvekili "efendim, görüşmeleri bırakalım, oylamaya geçelim" der ve bunu 100 milletvekili kabul ederse -neticede, tabiî, oylama, kendi tüzüğüne göre, kendi içerisinde yapılacaktır- görüşmeler o anda kesiliyor, doğrudan doğruya oylamaya geçiliyor.

Şimdi, İngiltere'de 1986'ya kadar uygulanan bir başka yöntem de şu: Komisyon başkanı ya da hükümetten bir üye veya meclis başkanı "bu kanunun sadece şu bölümleri genel kurulda tartışılsın, diğerleri olduğu gibi geçsin" diye not düşüyor. Komisyon başkanı, ben, bu notu düştüğüm zaman, burada, sırf o bölümler görüşülüyor, başkası görüşülemiyor. Böyle bir yetki filan istemiyorum; yanlış anlaşılmasın.

Netice itibariyle, burada gördüğümüz tablo... Görüyorsunuz ki arkadaşlar, çok farklı olarak uygulanıyor ve şu anda uygulanan İngiltere'deki bu yöntem, mesela, İskoçya Parlamentosunda böyle kabul edilmiş; parlamentonun kuruluş yasası, çok önemli bir yasa. Bu, birinci grup; yani, bu birinci grupta -neymiş, tekrar ediyorum- basit çoğunluk yöntemiyle Genel Kurul bir karara varıyor, temel yasa sayıyor, devam ediyor.

İkinci gruba geliyorum. Burada, biraz daha nitelikli çoğunluk dediğimiz, bizim sistemi benimseyen veya yaklaşık, ona benzeyen bir model; nitelikli çoğunlukla kabul edildiğinde bir yasanın özel görüşme yöntemiyle yapılması meselesi. Bu gibi durumlarda, bizdeki gibi bir Danışma Kurulunda -orada isimleri farklı- bir araya gelmek suretiyle karara varıyorlar, belli bir tasarının kaç oturumda görüşüleceğini gün olarak belirtiyorlar; işte "elimizdeki bu ceza -ya da iş- yasası beş günde bitsin" veya "on günde bitsin" diyorlar. Her bir gruba -hükümet de tabiî kendi içinde- ve komisyonlara, grubun büyüklüğüne göre süreler veriliyor. O grup, o komisyon ve hükümet, kendisine verilen bu süreleri, o zaman dilimi içinde bir yerde kullanıyor -nerede istiyorsa, belli bir zamanda-ancak o zaman kullanabiliyor, onun dışında konuşma hakkı yok. Bu ülkeleri sayıyorum: Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, İspanya, İsviçre.

Şimdi, bakın, dünyanın genel uygulaması bizim sistemin bir farklı türünü öngörmüş, belki daha ağır bir türünü öngörmüş.

Neticede, en son, üçüncü kategori ise, ideal olan, doğru olan, benim de gönlümden geçen... Gerçekten, bir anayasa hocası olarak bundan rahatsızlık duymadığımı söylemem mümkün değil elbette ki; ama, bir naçardan bahsediyorum, bir zorunluluktan söz etmeye çalışıyorum; yoksa, bunlar, bu kürsüye çıkıp çok ballandıra ballandıra söylenecek şeyler değil; ama, ne yapacaksınız, yasanın kapsamı, zorluğu, birtakım şeyler, parlamentonun kısa sürede sonuç alması bakımından, maalesef zorunlu oluyor.

Şimdi, üçüncü grup dediğim, ideal olan grup. İşte, onu da veriyorum: Finlandiya, Hollanda, İsveç. Bu ülkelere baktığımız zaman, buralarda, bugünkü model, şu anki model -bizde de uygulanıyor; işte- muhalefet iktidar konuşuyor, madde madde devam ediyor. Doğrusu budur, bunun ideali budur, hakikaten olması gereken budur; ama, bu yöntemle, biz, 400 maddeyi nasıl geçiririz, onu bilemiyorum; onu beraber konuşuruz.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sonuç itibariyle, özet olarak, şunu görüyorum: Yasama yöntemlerinin, özel yasama yöntemlerinin varlığı, demokratik ülkelerde kuraldır -altını çiziyorum bunun- istisna değildir. Demek ki, biz, kuralı uygulamaya çalışıyoruz. Zorunlu bir kural. Mesela, kanun gücünde kararnameler hoş bir şey değil; ama, birçok ülkede var. Yerine göre, devirdir, yetki devridir filan gibi... Üzerinde çok çalıştığım bir konu. Efendim, olağanüstü haller hoş bir dönem değildir; ama, işte var; Türkiye'nin siyasî hayatının yüzde 60'ı olağanüstü halle geçmiş. Dolayısıyla, bunlar, biraz zorunluluktan kaynaklanan hususlardır.

Pekâlâ, gelelim şimdi, temel yasa kavramına. Değerli arkadaşlar, temel yasanın ne olduğu konusunda, bir bilim adamı yapmış olduğu bir çalışmada konuya şöyle bir tanımla girmiş... Eğer, sayın muhalefet partimizin yetkilileri, gerçekten, bu tanıma taraftar olurlarsa, birlikte bunu görüşürüz Komisyon olarak. Ben, zaten, birazdan değineceğim; komisyon çalışması sırasında buna benzer birtakım sözler söylemiştim. Şimdi "devletin sosyal, siyasal, ekonomi ve hukuk alanındaki siyasetine uygun olarak düzenlenen ve genel ilkeleri belirleyen, içerdiği temel hükümler nedeniyle kendi alanındaki mevzuatta uyulması gereken usul ve esasları gösteren temel kanunlar" diye devam ediyor. Şimdi, siz bunu yazdığınızda, hangi yasa yoktur ki, sosyal, siyasal, ekonomik, hukuk, kültürel yanı olmasın. Bu mümkün değil; ama, bilemiyorum, buna taraftar isek, hakikaten, bunu maddenin başına koyalım. Bunu, çok net olarak söylüyorum. Ben, temel yasa tanımının yapılmasının güçlüğünü düşünüyorum, doğru olmadığını da düşünüyorum. Temel yasa tanımını vermek muhalefeti daha sıkıntıya sokar. 3/5 çoğunluğu, muhalefet için bir garantidir; samimi söylüyorum garantidir. Aksi halde, daha farkı görüşmelerde çok daha farklı sonuçlar çıkabilir. Kaldı ki, biliyorsunuz, Danışma Kurulu var. Danışma Kurulunun kararı Genel Kurulu bağlamaz. Bu yönde Anayasa Mahkemesinin kararı var; ama, biz, Genel Kurulda "efendim, Danışma Kurulunda bu konuda usulen iki taraf anlaşmıştır. Mademki prensipte bu şekilde bir anlaşma var, biz de buna uyalım ve olduğu gibi gitsin" diyoruz. Buna uymama gibi bir yetkimiz de var; ama, mümkün olduğu kadar, elbette ki, Danışma Kurulunun çalıştırılmasını, orada sonuç alınmasını, gerçekten, öneriyoruz; doğrusunun da bu olduğunu düşünüyoruz; yani, uzlaşma şeklinde yapılmasının doğru olacağını düşünüyoruz.

Şimdi, temel yasanın ne olduğu "hangi yasa temel yasadır" sorusuna cevap bulmak, gerçekten, çok zordur; ama, bu konuda benim kanaatim şu: Temel yasa demek, önemli olan yasa demek değildir. Temel yasa demek, buradaki zaruretten dolayı, uzun yasa demektir; hangi yasa olursa olsun, görüşmede zorluk çıkaran yasalar demektir bence. Buna madde sayısı veremiyoruz; yani, 20 maddeyi geçerse mi, 40 maddeyi geçerse mi, 60 maddeyi geçerse mi temel yasa olacağını söyleyemiyoruz. Bunu söylersek göreceli olur; bu, biraz sıkıntı çıkarabilir; ama, bunun ne olduğu konusunda, belki, Danışma Kurulu, aşağı yukarı, karara varacaktır; eğer varamazsa, Genel Kurul 3/5'le karar verecektir.

Arkadaşlar, AK Parti Grubunun bu gün bu çoğunluğu vardır; ama, bakın, başka zaman bu çoğunluğun bulunacağını kimse söyleyemez; yani, 3/5 az bir rakam değil. Af konusunu böyle çıkarıyoruz, anayasa değişikliğini böyle çıkarıyoruz. Dolayısıyla, 3/5 bayağı bir çoğunluktur; 330'u küçümsemeyelim. Yani, bugün bu çoğunluğun bizim elimizde olduğuna bakmayın; gerçekten, ağır bir çoğunluktur ve başka ülkelerde de böyle bir çoğunluk bu anlamda yoktur; çoğunda salt çoğunluk ya da basit çoğunluk vardır. Demin bunları anlatmaya çalıştım.

Arkadaşlar, netice itibariyle, söylediğim gibi, bu, ideal bir usul değildir, bu kürsüye çıkıp, böyle çok iyi usuldür denilecek, arkasında durulacak bir mesele değildir, zaruretten kaynaklanan bir yoldur. Bir anlamda, ilaca benzer. Hastaya nasıl ilaç kullandırıyorsunuz, bir nevi, azıcık, öyledir. Tabiî, bunun dozunu iyi ayarlamak lazım diye düşünüyorum.

Netice itibariyle, arkadaşlar, şunu gördüm: Parlamento hayatındaki Genel Kurullar gittikçe fonksiyonlarını, maalesef, biraz kaybediyorlar. Tabiî, bunda hızlı yasalaştırmanın etkisi var. Dünya ülkeleri, bunu ya hükümetlere hızlı yasa çıkarma şeklinde veriyor -demin bir kısmının örneklerini verdim; Fransız, İngiliz örnekleri buna benziyor, hükümet ağırlıklı kanun gücünde kararname veya başka yollarla çıkarıyor- ya da onun dışında, komisyonlara ağırlık veriyor. Ben, esas, konuyu buraya getirmek istedim.

Şimdi, bakın, İtalya'da mesela komisyondan gelen kimi teklif ya da tasarılar -komisyondan geçtikten sonra- Genel Kurulda bazen doğrudan doğruya, görüşmeksizin -tatilde olduğu zaman oluyor, başka bir zaman olabiliyor- geçip gidiyor. Amerika'da da mesela komiteler çok etkindir bu açıdan baktığımız zaman. Komisyonlara ağırlık verip, uzmanları buraya çağırarak görüştürmek ve onların görüşünü alarak komisyon çalışmasını uzun tutmak, tartışmayı oraya taşımak, zannediyorum, buradaki, Genel Kuruldaki tartışmaları aza indirir.

Bir şeyi daha belirtmek istiyorum, burada biz özel yasa yöntemini getiriyoruz; ama, buna iktidar ille de başvuracak diye bir kaide yok; yani, uzun bir yasayı isterse başka türlü görüşebilir, buna bir engel yok. Yani, ben, öyle okuyorum meseleyi; ille de buraya getirilecek özel yasadır veya özel yönteme uyulması lazım gibi bir zorunluluk görmüyorum. Belki çok darda kalınırsa bu yola gidilecektir, çok darda kalınmazsa gitmemenin doğru olacağını düşünüyorum ben de.

Değerli arkadaşlar, geçenlerde biz bu yolla Medenî Yasayı geçirdik. O yasa da uzun bir yasa biliyorsunuz, burada tartışmalar yapıldı -biz dışarıdan takip ettik onu- Genel Kuruldan çabuk geçti.

Bir de şunu söyleyeyim, demin burada yanlış bir bilgi verildi, burada yasanın tümü birden oylanıp geçmiyor; bölüm bölüm... O bölümler, hangi maddeler kaç bölüm olacak, ne olacak ve bölüm üzerinde konuşmalar yapılacak... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kuzu.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Bu, bölüm bölüm oylanırken veya konuşulurken, iktidar partisi ya da muhalefet partisi o bölümün birkaç maddesi üzerinde durabilir, bölümün tamamı üzerinde durabilir; yani, daha çok, mümkün olduğu kadar birlikte olan maddeleri bir araya getirip, birlikte oylamak suretiyle geçmesini sağlamak. Medenî Yasayı biz böyle geçirdik, demin onu söylemiştim.

O yasanın geçmesine bakın, çıkan yasanın, çok da kötü bir yasa olduğu söylenemez. Tabiî ki bazı noktalarını eleştirebiliriz. Nereden geldi o; Genel Kurulda falan pişmedi, komisyonda bir sene konuşuldu o yasa. Dolayısıyla, neticede, bu gibi büyük yasalar Genel Kurula geldiğinde, daha hazmedilmiş olarak geldi; çok da sorun çıkmadan geçtiğini düşünüyorum.

Sayın Başkanım, son olarak da şunu belirteyim... Demin, Anayasa Komisyonuyla alakalı Oya Hocam ve Atilla Kart birkaç kelam ettiler; iki kelam da bene edeyim. Bir defa, bugüne kadar aşağı yukarı on kez bu komisyonu topladım ve İçtüzüğün 26 ncı maddesinde "zorunluluk olmadıkça komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önceden yapılır" deniliyor. Kendileri de buradadır. Ben, bir kez, o da bununla alakalı olarak, bundan dolayı, hakikaten, yanlış yapıldığını orada kendilerine söyledim. Yani, bu böyle oldu; ama, bir kez olmuş şeyi, sürekli olmuş gibi burada hocam nakletmeye çalıştı; bunun doğru olmadığını belirtmek istiyorum. Bir kez olmuştur ve hepsinde 48 saat geçmiştir. Benim gönlüm ister ki, 10 gün geçsin keşke. Yani, onu yapabilirsek... Ona çalışacağım; onu da söyledim.

Kaldı ki, komisyonda söylediğim bir şeyi daha söylüyorum: Evet "alt komisyon" denildi; Türkiye'de, alt komisyon -tenzih ederim arkadaşlarımı- biraz savsaklamak için bulunan bir formüldür; ama, bu amaçla yaptıklarını söylemek istemiyorum. Şunu söyledim: Bakın, ben, temel yasa konusunda kaç gündür çalışıyorum; ama, bir tanım bulamadım. Değerli hocam, siz, konuşun, bulun, grupla da görüşelim, bunu maddeye koyalım; bunu hâlâ söylüyorum. Temel yasa tanımını getiren varsa, bu komisyon buna hazırdır, maddenin başına koyarız. Böyle bir tanımın zorluğu var; onu anlatmaya çalışıyorum ve o yüzden de, muhalefet partimizden buna destek bekliyoruz. Yani, bu, söylediğim gibi, belki çok hoş bir madde değildir, çok iyi bir madde değildir; ama, dünya uygulamasına baktığımız zaman, örnekler içerisinde en demokratik olanıdır diye bunu bir daha söylüyorum ve bunun, belki, en az hafif, en az zararlı olduğunun altını bir kez daha çizerek vurgulamak istiyorum.

Bir de, Sayın Atilla Kart'ın demin söylediği, bunun teklif şeklinde gelmesi... Sayın Kart, biliyorsunuz, anayasa değişiklikleri anayasa gereği, içtüzük değişiklikleri de niteliği gereği teklif şeklinde geliyor zaten; başka türlü gelemezdi, tasarı biçiminde gelemezdi; bunu da düzeltmek istiyorum.

Teşekkür ediyor, saygılarımı sunuyorum efendim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Anayasa Komisyonu Başkanımıza teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin maddelerine geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir.

17.45'te toplanmak üzere, oturumu kapatıyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, 65 inci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum. Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon?.. Burada.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin tümü üzerinde yapılan görüşmeler tamamlanmış ve teklifin maddelerine geçilmesi kabul edilmişti; şimdi, maddelerin görüşmelerine başlıyoruz.

1 inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin son fıkrasında geçen "on gün" ibareleri "beş gün" şeklinde değiştirilmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… 1 inci madde kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 35 inci maddesinin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Komisyonlar, Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerini görüşebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır.”

BAŞKAN – Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… 2 nci madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 81 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine kanunun tümü hakkında görüşmeler başlamadan önce Genel Kurulca görüşmesiz karar verilebilir. Bu durumda, sadece uygun bulunmayan maddelerle ilgili görüşme açılır. Kanunun tümünün görüşülmesine karar verilmesi durumunda ise Kanun yukarıdaki fıkralara göre görüşülür. Kanunun tümünün oylaması her halde yapılır."

BAŞKAN - Efendim, madde üzerinde bir önerge vardır; önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

116 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin 3 üncü maddesi ile İçtüzüğün 81 inci maddesine eklenen fıkrada geçen "tümü hakkında görüşmeler" ibaresinin "görüşmelerine" ibaresi olarak değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz Ankara	Abdulmecit Alp Bursa	İsmail Bilen Manisa
M. Emin Tutan Bursa	Ümmet Kandoğan Denizli	Fatih Arıkan Kahramanmaraş

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Çoğunluğumuz olmadığı için takdire bırakıyoruz efendim. O, zaten zorunlu bir değişiklik.

BAŞKAN - Hükümet?..

TURİZM BAKANI GÜLDAL AKŞİT (İstanbul) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Başkanvekilimiz?..

TBMM BAŞKANVEKİLİ NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutayım efendim?

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Cumhurbaşkanınca yayımlanması kısmen uygun bulunmayan ve bir daha görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilen kanunların sadece uygun bulunmayan maddelerinin görüşülmesine karar verilmesi durumunda, kanunun tümü hakkında görüşmelerin yapılmasına gerek olmadığı, sadece uygun bulunmayan maddelerin görüşmelerine doğrudan başlanmasının daha uygun olacağı gerekçesiyle bu önerge hazırlanmıştır.

BAŞKAN - Gerekçesini dinlediğiniz önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 3 üncü madde kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 4.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Madde 91.- Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşülür ve oylanır. Bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü hâlinde o bölüm kabul edilen önergeler ile birlikte oylanır.

Bölümlerin görüşülmesinde maddelerin görüşülmesine ilişkin hükümler uygulanır."

BAŞKAN - Efendim, madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Önder Sav söz istemiştir.

Buyurun Sayın Sav. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika.

CHP GRUBU ADINA ÖNDER SAV (Ankara)- Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün kimi maddelerinde değişiklik yapılması hakkında İçtüzük teklifinin bizce en önemli maddesi, üzerinde görüşmeye başladığımız 91 inci maddedir; diğerleri, anayasa değişikliğine paralel olarak İçtüzükte yapılan uyarlamalardır. Zaten, Grubumuz adına konuşan Sayın Oya Araslı, bu konuda düşüncelerimizi aktarmıştı.

Anılan maddeyle, 21 inci Dönemde, 7 Şubat 2001 tarihinde yapılan değişiklikle, rejim için tehlikeli olabilecek ve aynı oranda tehlikeli biçimde, burada, Türkiye Büyük Millet Meclisinde İçtüzük teklifi oylanmış ve bu kaba ve hoyrat değişiklik, Anayasa Mahkemesince Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderilmişti. Şimdi, benzer ve hatta çok daha vahim ve kaba bir değişiklikle bugün karşımıza gelinmiştir.

"Dava konusu İçtüzük değişikliği, ihtiyaca ve istikrara hizmet görüntüsü içerisinde iç-hukukumuzu tahrip eden talihsiz bir girişimdir. Bir yersiz kavga, tartışma başlatmak anlayışıdır. Kavga, hukuk benim diyen parmak gücü ile özünde hukuku arayan demokrasi arasındadır. Anayasa yok sayılarak, Anayasaya rağmen bir İçtüzük ihdas olunamaz. Artık, Danışma Kurulunun oybirliği değil, iktidar çoğunluğunun muhalefete kulak tıkayan parmakları sonucu belirleyecektir. Hukuktan kaçan yürütme, yasamayı kuşatarak ve onun temel hukukunu askıya alarak, dikensiz gül bahçesi yaratmak istemektedir. Kuraldaki tarif yokluğu ve getirilen özel yöntemler, İçtüzüğün diğer hükümlerini askıya alacak bir keyfi yasama sürecini yaşatabilecektir. Bu yönüyle, diğer kuralları yutacak vahşiliktedir. İmalathaneye dönüştürülecek yasama organı, yasama kalitesizliğinin ağır yükü altında ezilecek, güvenilirliğini tamamen yitirecektir."

Bu okuduğum sözlerin hiçbirisi bana ait değil; bu okuduğum sözler, 21 inci Dönemde Anayasa Mahkemesine iptal için başvuru dilekçesinden bir tek hecesi dahi değiştirilmeden alınan sözlerdir. Bu sözlerin altında, bugün hükümette bakanlık görevi yapan Sayın Mehmet Ali Şahin'in, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı yapan Sayın Bülent Arınç'ın, şimdi karşımda oturan AKP Grup Başkanvekili Sayın Salih Kapusuz'un imzaları vardır. (CHP sıralarından alkışlar)

Bunları, Adalet ve Kalkınma Partili kimi dostlarımızın nereden nereye ne çabuk geldiğini anlatmak için aktardım. (AK Parti sıralarından "Değişime uğradık" sesi) Evet, değişime uğradınız; ama, çok çabuk uğradınız. Metamorfoz oluyorsunuz, dikkat edin. (CHP sıralarından alkışlar)

Bir başka önemli alıntıyı da vermek istiyorum: "Meclisin sesinin kesilmesi, milletin temsilcilerinin sesinin kesilmesi, milletvekillerinin sesinin kesilmesi, sadece Meclisin sesinin kesilmesi olmuyor; milletin, halkın sesinin kesilmesi oluyor. Bu teklifi verenlere sesleniyorum, size sesleniyorum, bir defa daha sesleniyorum: Verebilirsiniz. Bu parmaklarla bu Tüzük bu Mecliste kabul edilebilir; ama, tarih her şeyi yazacaktır ve yine sesleniyorum ki: Suları asla tersine akıtamazsınız." Sayın Başkan Alptekin, bu sözler de sizin.

"Bu teklif, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluğun muhalefete karşı tutumunu göstermesi açısından fevkalade önemlidir. Şimdi görüşmelerimizde hep beraber göreceğiz ki, teklif bir felakettir. Bu, bizim var olma, yok olma mücadelemiz kadar önemlidir. Dikensiz gül bahçesi istemek, suskun Meclis istemek yanlıştır. Bu teklif, âdeta, bir Takriri Sükûn Kanunu gibidir. Seri imalat yapan fabrika, ancak böyle teklif getirebilir; ama, burası Türkiye Büyük

Millet Meclisidir. Bu teklifte hakim olan unsur, ifrat ve tefrit arasında bocalamaktır. Değerli arkadaşlarım, ben kendi şahsıma böyle bir zillete tahammül edemem. Vicdanlarınıza sesleniyorum: Böyle bir ayıptan Türkiye Büyük Millet Meclisini kurtarın." Bu sözler de, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız Sayın Bülent Arınç'ın sözleridir. (CHP sıralarından alkışlar)

Evet, şimdi, ben de, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubuna, Meclisi yöneten Sayın Alptekin'e, Meclisimizin Sayın Başkanı Sayın Arınç'a sesleniyorum: Böyle bir ayıba takılmayın; ayıptan, Türkiye Büyük Millet Meclisini kurtarın. Gelin, hep beraber kurtaralım yüreğiniz yetiyorsa eğer!

Çağdaş demokrasiler, hukukun üstünlüğüne bağlı, demokratik hukuk devleti anlayışından ayrılmayan yönetim biçimleridir. Hukuk devletinde içtüzükler, anayasalar kadar önemli, titizlikle düzenlenmesi ve uygulanması yaşamsal önem taşıyan metinlerdir.

Anayasa zorlanarak, Anayasa hükümleri dolanarak içtüzük düzenlemesi yapılamaz. Karar nisapları Anayasada bellidir; İçtüzükle yeni karar nisabı koyamazsınız. Anayasa Komisyonu Başkanımızın buna ilişkin sözlerini, bir hukukçu olarak üzüntüyle izlediğimi de tutanaklara geçirmek istiyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Hangi sözler?..

ÖNDER SAV (Devamla) - Önümüze getirilen 91 inci madde, 2001 yılında yapılan değişikliğe ve daha önceki madde metnine göre, çok daha ağır bir biçimde, hukuk devleti ve Anayasa ihlalidir.

İçtüzüğün bir temel kuralı, önemli konularda siyasî partilerin uzlaşmaları, anlaşmalarıdır. Temel kanunlar ve İçtüzükle ilgili kapsamlı değişikliklerde, uzlaşma, oybirliği anlayışı, artık, terk ediliyor; çoğunluğun anlayışı egemen kılınmak isteniliyor. Türkiye Büyük Millet Meclisinde beşte 3 çoğunluk karar verirse, sadece bölümlerle ilgili görüşme yapılarak, kanun ve İçtüzük maddeleri, okunmadan, görüşülmeden, üzerinde önerge bile verilmeden geçecek.

Sayın Anayasa Komisyonu Başkanı -hiç katılmıyorum ama- böyle bir antidemokratik anlayış, herhalde, sadece muz cumhuriyetlerinde vardır. Türkiye Cumhuriyeti gibi engin bir deneyimi olan, tarihin derinliklerinden gelen bir cumhuriyette böyle değişikliklere rastlanmaz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Genel Kurulu yanıltmayın Sayın Sav.

ÖNDER SAV (Devamla) - Sayın Başkan, konuşma hakkınız var; benden sonra söz ister, konuşursunuz.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Söz alacağım zaten.

ÖNDER SAV (Devamla) - Daha 1974'lerde yerleşmiş Anayasa Mahkemesi kararlarıyla istikrar kazanmış kararlar yok sayılıyor, Anayasa

Mahkemesi kararlarıyla yerleşen "kanun tasarı ve teklifleri, maddelerden oluşur. Maddelerin üzerinde görüşme açılmamışsa, o kanun tasarısı ve teklifi yönünden görüşülme gereği, yerine getirilmiş sayılmaz" şeklindeki bir temel kural, bu maddeyle çiğnenmiş oluyor.

Temel yasa kavramı nedir? Hem Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun Sayın Sözcüsünü dikkatle dinledim hem de Sayın Anayasa Komisyonu Başkanını dikkatle dinledim ve fevkalade üzüldüm bir hukukçu olarak. Sayın Kuzu, burada, temel yasanın "uzun yasa" olduğunu söyledi. Sayın Kuzu, böyle bir makale yazın da, meslektaşlarınız sizinle nasıl tartışacak, bir görelim bakalım! (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, Medenî Kanun, İcra ve İflas Kanunu, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu, Türk Ceza Kanunu gibi birkaç temel yasanın dışında yeni bir temel yasa mı arıyoruz?! Yeni bir temel yasa mı icat etmeye kalkıyoruz?! Korkarım, yarın, elmaların verimliliği, armutları hangi hayvanların sevdiği ve Millî Görüşün hangi metinlerde yer alıp alamayacağı, nelerin barış sözcüğü kavramı içine gireceği, işçilerin haklarına nasıl el atılacağı, esnafın kepenklerinin nasıl kapattırılacağı, köylünün ekmeğine nasıl el atılacağı, doğrudan gelir desteğinin nasıl düzenleneceği konularını da, siz, temel kanun kavramı içerisine koyarsınız, kolayca koyarsınız! (CHP sıralarından alkışlar)

Temel kanun adı altında getirmeye çalıştığınız bu değişiklikler ve temel kanun kavramıyla yaptığınız açıklamalar ve bu madde, mızrağın çuvala asla sığmayacağı gibi, Anayasaya ve İçtüzüğe sığmayacaktır. Endişemiz, Anayasa Mahkemesi kararı açık iken, bu tür bir düzenlemeye gidilmesidir. Ne diyor Sayın Kuzu'nun aktardığı Anayasa Mahkemesi kararı...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Sav, buyurun.

ÖNDER SAV (Devamla) - Tamamlıyorum efendim, tamamlıyorum; fazla üzmeyeceğim sizi.

Endişemiz, Anayasa Mahkemesi kararının açıklığından kaynaklanıyor. Temel kanun kapsamına açıklık getirilmemesi, pek çok yasanın bu kapsam içerisinde düşünülmesine neden olacaktır. 91 inci madde, bu hâliyle, belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özelliklerini taşımaması nedeniyle, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi, hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmayacaktır.

Anayasa Mahkemesinin böyle bir iptal kararı varken, siz nasıl oluyor da böyle bir düzenlemeyi Türkiye Büyük Millet Meclisi huzuruna tekrar getirebiliyorsunuz! Doğrusu bir hukukçu olarak bunu anlayışıma sığdıramıyorum.

Temel yasa adı altında getirilecek yasa tasarılarıyla yürütme organı rahatlıkla yasamayı by-pass edecek -zaten Anayasa Komisyonu Başkanımız da satır aralarında bu endişesini dile getirdi- çarpık bir iktidar devleti, bir

hukuksuzluk devletine dönüşecektir. Bu kadar uğraşacağınıza, Anayasa Mahkemesi kararlarına aykırı çarpık içtüzük değişiklikleri getireceğinize, ben size bir kolaylık öneriyorum; hiç fazla yorulmayın; kolaylığı da söyleyeyim: Anayasamızın 153 üncü maddesinin son fıkrasını okuyorum: "Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar."

Ekleyeceğiniz ufak cümle "Ancak, Adalet ve Kalkınma Partisini bağlamaz" olursa, emelinize ulaşabilirsiniz. (CHP sıralarından alkışlar)

Bu anayasa tanımazlığı, bu hukuk devleti tanımazlığı "ben yaparım olur" anlayışını, Türkiye'nin aştığını, yeni bir ak sayfa açıldığını sanıyorduk; ama, yanılmışız. Türkiye Büyük Millet Meclisi tarihimiz, talihsiz, basiretsiz ve hukuk tanımaz çoğunlukların iç karartıcı ve acı sonlarıyla doludur. Korkarım ki, Adalet ve Kalkınma Partisinin, bir sona, süratle yaklaştığını görüyoruz; yeni bir acı öyküyü yazıyor.

Size yazık olacak, demokrasiye yazık olacak, yol yakınken dönün; son pişmanlık fayda etmez; bu maddeyi geri çekin diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Sav.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Salih Kapusuz; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Her şeyden önce, bir hususun altını üzülerek çizmek istiyorum. Acı sonlardan bahsetmek, âdeta, geçmişte bazı sözleriyle uygulamaların önünü açmanın öncülüğünü yapmış Cumhuriyet Halk Partisinin ileri sözlerinden çıkmış olan acı sonuçları burada hatırlatmanın, o manada, bir nevî tehdit gibi anlaşılabilecek bir konuşma üslubunun doğru olmadığı kanaatini taşıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Hiç merak etmeyiniz, geçmiş geride kalmıştır; geleceğe bakmak mecburiyetindesiniz. Geleceğin umudunu kaybetmemek mecburiyetindesiniz.

HÜSEYİN GÜLER (Mersin) - Ama, ders alarak!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - 70 milyona ulaşmış Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve vatandaşlarının istikbaliyle ilgili olarak ümitvar olmak gerekirken, âdeta, umutlarını karartmaya yönelik kötü sonuçları hatırlatmanın kimseye çıkarı, faydası da yoktur.

(AK Parti sıralarından alkışlar)

Biz, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devletinin ve onun yönetiminde esas kabul edilen bu mevcut Anayasanın gereği olan işlemleri yapmaya çalışıyoruz.

Hatırlatmak istediğim hususları arkadaşlarımızın dikkatlerine bir kez daha getirmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, doğrudur; biz, 2001 yılı itibariyle yapılmış olan İçtüzük değişikliğini AK Parti Grubu olarak götürdük, Anayasa Mahkemesi de iptal etti ve doğru bir karar verdi. Biz, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu karardan dolayı bir rahatsızlık da duymuyoruz. Bizim haklı tespitlerimizi Anayasa Mahkemesi tescil etti. Bununla neyi söylüyorum... Evet, bazı arkadaşlarımız Parlamentoya yeni girdiler; o günkü tartışmaları, nelerin değiştiğini, belki de İçtüzükten bilmiyorlardı.

HASAN ÖREN (Manisa) - Önder Bey mi bilmiyordu! Hani, her zaman danıştığınız Önder Bey mi!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Önder Bey biliyor; ama, bu konuların neler olduğunu ifade etmek yerine, genel bazı yaklaşımlar içerisinde bulundu.

Değerli arkadaşlar, Anayasa Mahkemesinin iptal etmiş olduğu 60 ıncı maddeyle neler ortadan kalkmıştı biliyor musunuz; bakınız, 60 ıncı maddede, Anayasa Mahkemesinin iptal etmiş olduğu hükümler şunları ihtiva ediyordu: Söz alma, konuşmalar ve yazılı konuşmalarla ilgili 60 ıncı maddede "Görüşme sırasında Hükümetten veya komisyondan soru sormak isteyenler, sorularını yerlerinden sorarlar. Soru ve cevap süresi on dakika ile sınırlıdır" deniliyordu. Aynı şekilde, konuşma süreleri yarıya indirilmişti, önergeler kaldırılmıştı. Dolayısıyla, sizin, muhalefetin sesini kısmak olarak iddia ettiğiniz hükümler ihdas edilmişti. Biz, beraberce yapmış olduğumuz İçtüzük değişikliğiyle, o günkü yanlışlıkları, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini de göz önünde bulundurarak geri verdik. Önerge sayılarını artırdık, süreleri artırdık, soru sormayı, maddeler üzerinde konuşmayı, bütün bunları demokratik hâle getirdik. Bundan dolayı, Anayasa Mahkemesi doğru bir karar verdi.

Değerli arkadaşlar, aynı şekilde, yine, bakınız, Anayasa Mahkemesince, 81 inci maddede iptal edilen hususları da söyleyeyim size: Bu yürürlük maddesi ile yürütme maddesinde konuşma yapılmayacağı... Bunların detayına fazla girmek istemiyorum.

60 ıncı madde, 81 inci madde, 87 nci madde ve 91 inci madde yanlış düzenlenmiş; yani, Parlamento çalışmaları açısından, demokrasi açısından uygun olmayan şekliyle düzenlenmişti. Bu düzenlemeleri, bu yanlışlıkları, biz, Anayasa Mahkemesine götürüp iptal ettirdik; bundan dolayı da bir çekincemiz, bir üzüntümüz söz konusu değil.

Gelelim, şimdi, 91 inci maddeye. Değerli arkadaşlar, bakınız, hepimizin önünde İçtüzük vardır; lütfen, İçtüzüğün ilk sayfasını açınız. Arkadaşlarım açma fırsatı bulamıyorlar; ama, ben okuyacağım:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü; Karar No:584; Karar Tarihi:5.3.1973"

Lütfen, düşünün; 1973 yılında düzenlenmiş bir İçtüzük!.. Anayasamızın tarihi nedir? 1982. Yani, bizim şu anda kullandığımız İçtüzük, hangi

Anayasayla uyumlu hâle getirilip başlamış çalışmalara; 1961 Anayasasıyla. Üzülerek ifade edelim ki, o günden bugüne...Daha öncesinde, nizamname olarak uygulanan İçtüzük uygulamaları, 1950 sonrasındaki uygulamalar...

Bunları şunun için söylüyorum değerli arkadaşlar, 1982 Anayasasından bugüne kadar kapsamlı bir İçtüzük değişikliği, maalesef, Anayasaya uygun şekliyle düzenlenmemiştir. En ciddî değişiklik, en kapsamlı değişiklik, 1995 Anayasa değişikliğinden sonra yapılan değişikliktir. Hatta, o dönem gerçekleşmedi, 20 nci Dönemde, biz, bunu hayata geçirdik,

Şimdi, buradan şuraya gelmek istiyorum. Anayasanın 95 inci maddesi açıktır; geçici 6 ncı maddesi de açıktır. Bu kullanmakta olduğumuz İçtüzük, çift meclisli uygulamalara yönelikti. Bunlarda birtakım değişiklikler yapıldı; ama, hâlâ, 1982 Anayasasına uygun bir İçtüzük de hazırlanıp devreye konulamadı.

Peki, şimdi, İçtüzüğe 91 inci madde ne zaman girdi; 91 inci madde, İçtüzüğümüze 6.5.1996 tarihinde girdi. Daha önce "temel kanun" diye İçtüzükte bir şey var mıydı; yoktu. Bir ihtiyaç olarak, kural olarak konulması uygun bulunduğu için, 1996 yılında -ki, benim de burada milletvekili olduğum dönemdir; arkadaşlarımızdan bulunanlar vardı- o dönem, bu, temel kanun olarak, tarifsiz olarak İçtüzüğe girdi.

Peki, İçtüzüğe böyle girdi; ama, 1980 öncesinde ve daha öncelerinde, bu ve benzeri hususlarla ilgili uygulamaya girmiş olan hiç temel yasa kavramı yok muydu; o da vardı.

Değerli arkadaşlar, 1950 öncesinde, Medenî Kanun, 1/97 sayılı olarak ne yapıldı; yasalaştı. Nasıl yasalaştı; tümü üzerinde görüşmeler açıldı, siyasî partilerin ve milletvekillerinin görüşleri dinlendi; ama, çok maddeli bir kanun olduğu için maddeleri görüşülmedi; oylandı ve kabul edildi. Yani, bir temel yasa tarifi olmadığı halde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin uygulamasında, bir temel yasa kavramı vardı. İşte, 1996'da devreye giren bu temel yasa kavramı, İçtüzükte yer aldıktan sonra, 7.2.2001 tarihinde bir değişiklik yapıldı. Biz de, o zaman, bu değişikliğin şekline karşı çıktık; temel yasaya karşı çıkmadık, Anayasa Mahkemesine götürme gerekçemiz de bunun için önemlidir. Nedir temel yasa -evet, temel yasalar var, tek tek tadat edilmese bile bunlar bilinmektedir- uygulamaları itibariyle, geçmişte yapılan ve genel olarak hukukçuların da üzerinde ittifak ettiği bir anlayış birliğidir; ama, o, geçtiğimiz dönemdeki hükümet ve Parlamento gruplarınca, Türkiye'nin ekonomik şartları, teknolojik gelişmeleri göz önünde bulundurulmak kaydıyla, yapılacak bütün yasaların -ne olarak- temel yasa gibi özel yöntemle çıkarılması önerildi.

Türkiye'nin ekonomik ihtiyaçlarını sonsuza kadar sıralamak mümkün, teknolojik gelişmeleri de, yukarıdan aşağıya farklı şekillerde yaklaşarak orta yere koymak mümkün; bunlar orta yerdeyken, çok geniş, âdeta, bütün kanunları ihtiva edecek şekliyle, özel yöntemle yasamanın yürütülmesini, yasama faaliyetlerinin devam ettirilmesini biz uygun bulmadık. Orada, beşte 3

çoğunluk konusu; ki, altını çizerek ifade ediyorum, değerli arkadaşlar, birçoğunuz bu Parlamentoda geçen dönem olmadığınız için, hatırlatmak için tekraren söyleyeceğim. Bakınız, 350-360 milletvekili olan koalisyon hükümeti, birçok yasayı temel yasa yapmak istedi; ama, muvaffak olamadı. Sebep; bu yürürlükte olan, yani iptal edilmeden önce beşte 3 çoğunluk aranması şartına bağlı olarak birçok yasa buraya getirildi, temel yasa olarak görüşülsün istendi; biz, muhalefet partisi olarak doğru gördüklerimize destek verdik; buna rağmen, temel yasa hâline getirilemedi. Onun için, Bağ-Kur Yasası yürürlükte değil, Anayasa Mahkemesince iptal edildi; SSK'nın temel yasası yok, iptal edildi; İş-Kur'un yasası yok, iptal edildi. Bütün bunlar neyi gösteriyor; demek ki, beşte 3 çoğunluğu yakalamak çok kolay bir sonuç değil. Bugüne göre, bu Parlamentoya göre, bizlere, sizlere göre değil; geleceği de düşünerek, Türkiye'de demokrasinin çalışması, işlemesi için...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kapusuz, buyurun; tamamlayın efendim.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

...ihtiyaç duyulması hâlinde, temel yasaların çıkarılmaması gibi bir zilletin yaşanmaması için neye ihtiyaç var; böyle bir kapının açık tutulmasına ihtiyaç var.

Şimdi, bakınız, en son örneğini birlikte yaşadığımız bir anayasa değişikliği oldu. Anayasa değişikliği iki konuyu ihtiva ediyordu: Bir tanesi, 25 yaş; Cumhuriyet Halk Partisinin seçim beyannamesinde var...

HÜSEYİN GÜLER (Mersin) - Kabul ediyoruz; ormanla ne alakası var?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - 2/B; evet, yine seçim beyannamesinde var; ama, bütün bunlara rağmen, bu Parlamentoda 366'da takılıp kaldı. Bu neyi gösteriyor biliyor musunuz arkadaşlarım; demek ki, kendi taahhütleri bile olsa, Parlamentoda siyasî rekabet ortamı, şartları içerisinde mutabakat sağlanamıyor. (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralarından "ne alakası var!" sesleri)

Alakası açık, alakası açık...

HASAN ÖREN (Manisa) - Ne alakası var 25 yaşla?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - İki grubun da, 550 milletvekilinin de partilerinin bu konuda ittifak etmiş olmalarına rağmen, bu Parlamentoda yeterli çoğunluk bulunamıyorsa, demek ki, siyasî rekabetin getirdiği birtakım yanlış sonuçlar da yaşanılabiliyor...

OYA ARASLI (Ankara) - 76 ncı madde değiştirildiğinde niye siz oy vermediniz?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Onun için, yarın, temel yasa olarak önünüze getireceğimiz tasarılarda -mesela SSK Yasası, mesela Bağ-Kur Yasası- ne yapacaksınız; çok maddeli kanun olduğu için karşı çıkacaksınız...

MEHMET SEMERCİ (Aydın) - Siz yanlış yapıyorsunuz diye biz de mi yanlış yapacağız?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - ...karşı çıktığınız için bu müesseseler ne olacak; Türkiye Büyük Millet Meclisini aylarca meşgul edecek bu yasalarla ilgili, bunun üzerinden siyaset yaparak, engelleme yapabilirsiniz. Dolayısıyla, bunlara, Türkiye'nin şartları müsait değil arkadaşlarımız. Bakın, sabahtan akşama kadar, gece sabahlara kadar mesai yapıyoruz; bunun, bir maliyeti var; zaman zaman karşı da çıksanız, yapılmasından da yanayız.

HASAN ÖREN (Manisa) - Yaparız... Yaparız...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Unutmayın ki, bir temel yasanın görüşmelerini, siz, tutanak hâlinde, bir kitap şeklini görseniz, emin olunuz şaşırırsınız.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Gördük... Gördük...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Onbinlerce sayfadan oluşabiliyor.

OYA ARASLI (Ankara) - Allah Allah!...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Binlerce sayfadan oluşan tutanaklarla karşı karşıya kalmış olan araştırmacıları düşünün, üniversite camiasını düşünün.

Bütün bunlarla, şunu hatırlatmak istiyorum: Evet, biz, komisyon safhasında da, Genel Kurul safhasında da, temel yasa tanımını getirirseniz, olur, buyurun, tartışalım dedik. Böyle bir temel yasa; neyi gelmedi; tanımı gelmedi. Sonra, Anayasa Mahkemesi niçin iptal etti? Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde iki husus var: Bir tanesi "tanım yok" deniliyor. Değerli arkadaşlar, bu ülkede, bilinen bir argümandır; ama, birileri tanım yaptı da, biz, onu yok mu saydık?!. Böyle bir tanım yok ki... (AK Parti sıralarından alkışlar)

HASAN ÖREN (Manisa) - Demirel gibi konuştun...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Eğer, mutabakat sağlayabildiğiniz, üzerinde anlaşabildiğiniz, hukukçularımızın ittifak ettiği bir tanım varsa, elbette, bunu, Anayasa Mahkememizin istediği şekliyle getirip, buraya koyalım.

OYA ARASLI (Ankara) - Öyle bir tanım varsa, araştıralım.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Demek ki, bir tanımdan daha çok, neye ihtiyaç var; bir mutabakata, bir anlayış birliğine ihtiyaç var.

Anayasa Mahkemesinin ikinci iptal gerekçesini de doğru anlamak lazım. Anayasa Mahkemesi diyor ki: "Her kanun için ayrı bir yöntem uygulanmaz." Bakınız, altını çizerek söylüyorum; biz de, bunun, ayrı bir yöntem olarak uygulanmasını doğru bulmuyoruz; onun.için, yapmış olduğumuz düzenlemede diyoruz ki, tek bir yöntem uygulanmalı. Nedir bu; bölümler hâline getirilmeli. İkincisi, maddeler nasıl görüşülüyorsa, bu bölümler de öyle görüşülmeli. Bu, SSK Yasası için de böyle, Bağ-Kur Yasası için de böyle, temel yasa olarak Ceza Yasası için de böyle...

HÜSEYİN GÜLER (Mersin) - İş Kanunu için de böyle!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Yani, bütün yasalara, tek tip uygulamayı, kural olarak ne yapalım; belirlemiş olalım; ki, biz, bunu, burada belirtiyoruz.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, sözlerimi toparlarken, şunu söylemek istiyorum: Evet, biz, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini de gözönünde bulundurarak, geçmişteki uygulamalardan da hareketle, Anayasa Mahkemesinin iptal tarihi olan 31.12.2002 tarihi itibariyle, Meclise, bunu yapın, yeniden düzenleyin, gönderin dediği, üç aylık süre de gözönünde bulundurularak, diyoruz ki, iptal edilmeden önceki döneme ait temel yasa kavramını düzenlemiş olan İçtüzüğün 91 inci maddesini aynen koyalım, monte edelim; bir de orada kolaylık sağlayalım; sağlayacağımız kolaylık nedir, açıkçası şudur: Evet, herhangi bir sebeple Danışma Kurulunda ittifak sağlanamamışsa, çok yüksek bir oran olan 330 sayısını; yani beşte 3 çoğunluğu yakalamak kolay olmadığı için, bu da bir ağırlaştırıcı sebep olsun; bu çoğunluğun sağlanması hâlinde, getirilen temel yasaları, burada, temel yasa yöntemiyle, bir özel yasal düzenleme yöntemiyle çıkarılmasına yönelik bir düzenlemedir. Bunun, Anayasaya, hukuka aykırılık tarafı yoktur, demokratiktir. Demokratik olan, hukuka uygun olan 91 inci maddenin, Meclis çalışmalarına, memleketimizin problemlerinin çözümünde yasamaya düşen görevlerin kolaylaştırılmasına rahatlık getireceğinden hareketle, böyle bir düzenlemeye ihtiyaç vardır; böyle bir düzenleme doğru bir düzenlemedir; Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini de gözönünde bulundurarak, onu da hesaba katarak yapılan bir düzenlemedir.

Ben, bu düzenlemenin Parlamento çalışmalarına katkı sağlayacağına inanıyor, Grubumuz adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kapusuz.

Sayın Milletvekilleri, Komisyon Başkanımız Sayın Burhan Kuzu söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Başkan. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ikinci kez kürsüye çıkmayı arzu etmezdim; ama, Sayın Önder Sav'ın birkaç göndermesi, beni, buraya çıkarmak durumunda bırakmıştır.

Konuşurken, Sayın Sav'a dikkat ettim, dinler gibi gördüm; ama hiç dinlememiş beni. (AK Parti sıralarından alkışlar) özellikle bunu belirtmek isterim. Gerçekten dinlememiş; çünkü "muz cumhuriyetinde olur" dedi. Şimdi okuyorum, muz mudur, başka mıdır; onu burada tekrar vurgulamak istiyorum.

Efendim, dedim ki, 3...

ÖNDER SAV (Ankara) - Başka anayasalar...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Sayın Sav, varsa bir gerekçeniz... Madde konuşuyorum ben burada, hukuk konuşuyorum.

Bu konuda, dünyada 3 tür yol var dedim, hâlen uygulanıyor bunlar. Bunlardan bir tanesi, basit çoğunluk yöntemidir dedim. Bunlar şu ülkeler: Fransa, Yunanistan, İrlanda, İngiltere. Burada muz var mı?! (CHP sıralarından "Var, var" sesleri)

Nerede var; bu muz mudur, yoksa başka bir şey midir?!

Beni bu yönteme alıştırmayın, pek sevmediğim bir yöntem; ama, gerekirse, ben, çok güzel yaparım bu yöntemi!

İkinci kategori, bizim de getirdiğimiz şu teklifin, önünüzdeki metnin daha uygun düşeceği bir yapılanma dedim. Burada da, yapılan incelemeye göre, Türkiye'deki Danışma Kuruluna benzer kurulların karar verdiği ve nitelikli çoğunlukla buna karar verildiği şeklinde. Bu ülkeler hangileri, onu söyledim - söylediklerimi bir daha söylemek zorunda bıraktı Sayın Sav- ve bu ülkelerde bölüm bölüm oylanıyor; süreler belirleniyor; o yasa, diyelim, beş günde, on günde bitecek deniliyor; ne kadarsa, onu birlikte kararlaştırıyorlar; anlaşamazlarsa, nitelikli çoğunlukla genel kurul karar veriyor ve bölüm hakkında da o parti, istediği anda, ne zaman istiyorsa, verilen süreyi kullanıyor. Bu uygulama nerede var; Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, Portekiz, İspanya, İsviçre. Bir de muz diyelim, yok ama, gerekirse ilave edebiliriz!

Üçüncü bir kategori -söylediklerimi söylüyorum- ideal olan, Sayın Başkan, katıldığım, olması gereken, doğru olan, keşke öyle olsa diyebileceğimiz bir üçüncü grup var dedim. Bunda da, önceden bir sınırlama getirilmiyor ve İsveç, Finlandiya, Hollanda'da uygulanıyor dedim; ama, bu ülkelerin, takdir edersiniz ki, sorunları, bizim kadar değil; 3 tane ülke; istisna olarak sayılabilir bunlar. Diğer saymış olduğum 15 ülkenin büyük bir kesimi, bilinen Batı ülkeleridir. Dolayısıyla, burada, farklı bir yere çekmenin anlamı yok. Sayın Sav, buna karşı varsa bir hüküm olarak, bunu bana getirin; bunu dinlemek isterim doğrusu.

Ben, bir şey daha söyledim, dedim ki: Bakın, bunlar ideal şeyler değildir. Söylediklerim, bu anlamda, buraya çıkıp da ne güzel şeyler şeklinde, arkasında duracak şeyler de değildir; ama, bir zaruretten kaynaklanıyor.

Şimdi, önümüzdeki günlerde 400 maddelik Ceza Yasasıyla ilgili tasarı gelse, nasıl görüşeceksiniz bunu siz?!

ÖNDER SAV (Ankara) - Uzlaşarak.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Bunu burada çözmemiz lazım.

Şimdi, temel yasa tanımına gelelim. Sayın Başkan, gerçekten temel yasa tanımı varsa, beraber yapalım. Ben dedim ki: Temel yasayı önemli yasa anlamında algılarsak -böyle algılanabildiği ülkeler var, mesela, Fransızların "la foundamentale" dedikleri- işte Siyasî Partiler Yasası, Seçim Yasası, Anayasa Mahkemesinin Kuruluş Yasası gibi yasalar var. Diyelim ki, önümüze, Anayasa Mahkemesinin Kuruluş Yasası geldi, üç maddelik bir değişiklik. Şimdi, bu, temel midir değil midir; bence temel değildir; çünkü, buradaki yasanın kendi temel; ancak, o görüştüğümüz değişiklik temel değildir. Bu usullerin getirilme sebebi, bir zaman sorunundandır. Burada, üç maddenin zaman sorunu olmaz; onu anlatmaya çalışıyorum.

O yüzden, zannediyorum, buradaki konu, nitelikten ziyade, zamanla alakalı bir konudur. Tabiî, buna bir sayı veremiyorum, kaç maddeyi geçerse temel yasa sayılır; bunun zorluğu ortada. O yüzden, ben de, Komisyonda, sayın üyelerimize dedim ki: Hakikaten, temel yasanın tanımı konusunda bir taslak çalışmanız olursa, ben de buna Komisyon olarak...

OYA ARASLI (Ankara) - O çalışmayı yapmak için alt komisyon kurulmasını istedik.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Değerli Hocam, Komisyonda, alt komisyon teklifinde bulundunuz, ben de dedim ki: Bir işin, alt komisyona gitmesi, uzaması demektir. Ondan bu tarafa iki günlük bir süre var; fakat, bu konu, Türkiye'nin gündeminde 1996'dan beri var. Bu kadar zaman içinde bir temel yasa tanımını henüz yapamamışız; ama, alt komisyona gidince yapacağız; böyle bir şey olamaz; kusura bakmayın! Ben, dünya örneklerini verdiğimi düşünüyorum, dünya böyle çalışıyor.

Bizim getirdiğimiz uygulama ve yöntem, söylediğim gibi, dünya uygulamalarına uyan, standardı yakalamış bir düzenleme.

Şimdi gelelim Anayasa Mahkemesi kararına. Bu düzenlemeyle, Anayasa Mahkemesi kararına mümkün olduğu kadar uyulmaya çalışılmış; temel yasa kavramı hariç. Bunun zorluğunu yaşıyoruz. Demin bir madde okudum; saymış; sosyal, siyasî, hukukî, vesaire... Buna katılıyorsak, onu maddenin başına yazalım; ama, o zaman da şu ortaya çıkacak; muhalefet partisi diyecek ki: Siz, sosyal, siyasî, hukukî dediniz -her alanın, her kanunun böyle yönleri vardır- temel yasa saydınız, bizden kaçırdınız. O yüzden, diyorum ki, burada tanımın olmaması, Danışma Kuruluna bırakılmış olması, 3/5 gibi bir çoğunluk aranması, bana öyle geliyor ki, muhalefeti kollayan düzenlemelerdir. Ben, o anlamda düşünüyorum. Bunu, bugünkü sayıya göre değerlendirmemek lazım Sayın Önder Sav; bunu anlatmaya çalışıyorum.

Anayasa Mahkemesi de yanlış karar verebilir arkadaşlar. Anayasa Mahkemesinin kararına uymak, elbette ki, bizim boynumuzun borcudur, netice itibariyle -gerekli hükmü okudu- uymak için gayret gösterilmiş "bölüm" falan denilmiş, bazı ibareler eski metinden çıkarılmış, vesaire; ama, temel yasa kavramının tanımı, söylediğim gibi, yapılamıyor. Anayasa Mahkemesi yanlış

karar verebilir; her kararı doğru değildir. Nasıl değildir; nihayet bir mahkemedir, yanlış karar vermesi çok normaldir. O bakımdan, getirip getirip Anayasa Mahkemesinin kararı tartışılmaz, dünyaya uygun... Eğer, Anayasa Mahkemesinde karar veren değerli üyelerimiz, benim demin verdiğim şu bilgilerin farkında olsalardı, bu karar böyle çıkmazdı veya çıkmaması lazımdı. Öyle düşünüyorum; evet. (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralardan "Yapmayın" sesleri)

Son olarak, Sayın Sav'ın -yine, Kapusuz da bu konuya değindi- tehdit ve acı son sözlerini söylenmemiş kabul ediyorum; kendisinin de bu konuyu düzeltmesini bekliyorum.

Teşekkür ediyorum efendim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim sayın Kuzu.

Şimdi, şahısları adına söz isteklerini yerine getireceğim.

İzmir Milletvekili Sayın Oğuz Oyan; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 5 dakikadır.

OĞUZ OYAN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; şimdi, burada, İktidar Grubunun kendisinin de aslında inanmadığı gerekçelerle savunduğu bir İçtüzük değişikliğini tartışıyoruz. Kendinizin inanmadığı gerekçeleri Meclise kabul ettiremezsiniz; en azından, Meclisin bunu samimî olarak benimsemesini isteyemezsiniz. Bu güçlüklerinizi anlıyorum; ama, gelin, daha tartışmacı olun, bundan sonra, daha uzlaşmacı bir Meclis kültürünü ortaya çıkaralım.

Değerli arkadaşlarım, demokrasi, sadece biçimsel bir konu değildir. Demokrasi, öncelikle bir içerik sorundur, bir özsorundur, bir benimseme olayıdır. Bunu, sadece Mecliste değil, bütün davranışlarımızda; hatta, aile içerisinde dahi göstermezsek, demokrat olamayız.

Demokrat olmak için, ilk önce, bunun bir çoğunluk diktası olmadığını kabul etmek gerekir. Demokrat olmak için, demokrasinin azınlık haklarını koruyan bir sistem olduğunu, öncelikle içimize sindirmemiz gerekir. Demokrat olmak için, güçler ayrımına öncelik vermemiz gerekir. Eğer iktidarın gücünün göreli olduğunu, nispî olduğunu kabul etmez, bunu mutlak bir güç hâline getirmeye çalışırsak, bunun demokrasiyle yakın uzak bir ilişkisi olmaz. Yasama, yürütme, yargı arasındaki güçler ayrımını zedelemeye kalkarsak -ki, burada, bugün, yapılan budur- yasama organı ile yürütme arasındaki ilişkiler zedelenmekte ve yürütmeden gelen yasaların hangi keyfilikle temel yasa sayılıp, burada maddeleri tartışılmadan; yani, Meclis by-pass edilerek geçirileceğinin düzenlemesi yapılmaktadır. Dolayısıyla, burada, çok önemli bir anayasal kurumun, yasama ile yürütme arasındaki güçler ayrımının hedef alındığını, özellikle, bilgilerinize sunmak istiyorum.

Burada, biraz önce İngiltere örneği verildi. İngiltere örneği, kuşkusuz, yazılı anayasası olmayan bir ülke olarak, Türkiye açısından en dikkate değer

örnek değil; Türkiye Anayasası üzerinden bu örneği vermek doğru olur, Türkiye'de, kendi Anayasamıza uygunluğu aramamız gerekir. Eğer İngiltere örneğini arayacaksanız, burada, daha önce sözünü etmiştim, gelin, bir başka şeyi arayalım. İngiltere'de, bütçe kesinhesap kanunları Meclise geldiğinde, muhalefetin ağırlıklı olduğu bir kesinhesap komisyonu tarafından incelenmektedir. Eğer İngiltere örneğini alıyorsanız, buyurun size örnek; gelin, demokrasinin sağlam temeller üzerinde yürümesi için, Meclisin en önemli işlevlerinden biri olan bütçeyi denetleme işlevini, böylesine sağlıklı bir yapıya kavuşturalım.

Değerli arkadaşlarım, muhalefetin tepkilerini dizginlemek, muhalefetin yasama sürecine katılımını sınırlamak için, burada, daha önce de çabalar gösterildi. Bu çabalara karşı -biraz önce, burada, örnekleri okundu- şimdi iktidarda olanlar, o zaman, muhalefetken bir direnç gösterdiler, bir direniş gösterdiler ve hatta, 2001 Şubatında, burada, muhalefet partilerinden birisine mensup bir arkadaşımız, bir DYP'li arkadaşımız, bir anlamda şehit oldu. 57 nci hükümet bunu denedi, daha önce başka hükümetler de denemişti. Buna karşı çıkanlar, bugün, bunu savunma noktasına geldiler. Ne hazin bir çelişki; bu Meclis adına, bugün burada bulunan, İktidar Partisi kanadında bulunan -önceki dönem muhalefette olan- arkadaşlar adına ne hazin bir çelişki!..

Değerli arkadaşlarım, muhalefetsiz iktidar özlemleri otokrasi özlemleridir. Dünyada yeterince otokrat vardır; eğer, bunlara yenilerini eklemek istiyorsanız, buna izin vermeyeceğimizi, öncelikle, peşinen size bildirmek isteriz.

Değerli arkadaşlarım, burada, temel yasadan bahsediliyor. Temel yasaya, hangisinin temel yasa olduğuna kim karar verecek? Sayın Komisyon Başkanı "bana göre bu değildir" diye örnek verdi. Ona göre temel yasa denilen şey, temel yasa mı olacak?! Kim belirleyecek?..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Genel Kurul belirleyecek Sayın Başkan.

OĞUZ OYAN (Devamla) - "Genel Kurul belirleyecek" diyorsunuz. Bakınız, daha önce, Anayasa Mahkemesine başvururken söylediğiniz sözleri dikkate alalım. Daha önceki, Anayasa Mahkemesi başvurusundan okuyorum: "Temel yasa, yeniden yapılanma, kapsamlı değişiklik kavramları, sınırlanamaz, geniş kapsamlı kavramlardır. Şeklî kritere göre, parmakların 'öyle' dediği tanımları ve belirlemeleri geçersiz kılacak bir içölçüt maddede mevcut değildir. Keyfiliğin temel taşlarını, bu tür ölçüsüz ve üzerine kural yaftası geçirilmiş hükümler oluşturmaktadır." İşte "Genel Kurul belirleyecek" dediğiniz bu.

Genel Kurul, eğer, hükümetin getirdiğine karşı bir eleştirel aklı kullanabiliyorsa, bunda sorun yok; ama, bu ne yazık ki kullanılmıyor. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun efendim.

OĞUZ OYAN (Devamla) - Nitekim, Anayasa Mahkemesi de, söz konusu iptal gerekçesinde, aynı nedenle, bu kararı "temel yasanın tanımlanamaz niteliği" açısından vermiştir.

Değerli arkadaşlarım, burada keyfilikleri önlemek mümkün değildir. Bu, Meclisin birtakım dayatmalarla karşı karşıya kalmasını önlemek değildir. Muhalefet üzerine baskı kurmak, muhalefetin yasama sürecine katılımını engellemek dışında bir çözüm getirmiyorsunuz.

Bakınız, size küçük bir önerimiz olsun; bunu başından beri söylüyoruz: Eğer yasama sürecini hızlandırmak istiyorsanız, bunun iki temel koşulu var; bunlardan bir tanesi, bir kere, ödevini, dersini iyi çalışmaktır; yani, buraya, tamamlanmış yasalar getirmektir, öyle, yarı mamul yasalarla buraya gelmeyiniz; bu yarı mamul yasalarınız dönüyor. Buraya, 12 civarında temel yasa getirdiniz, bunun 6 tanesi döndü, 7 ncisi şimdi döndü, haberini aldık. Geliniz, bir kere, ev ödevinizi iyi yapın. Yani, emrinizde bu kadar bürokrasi var; böyle, yarım yamalak, buradaki, beşte 3 çoğunluğu dahi dikkate almayan af yasaları çıkarıyorsunuz, ondan sonra, bunlar geri dönüyor. Gelin, bir kere, ilk önce, hükümet olarak, Grup olarak ev ödevinizi iyi yapın; birinci mesele budur. Eğer yasama sürecini hızlandırmak istiyorsanız, birinci yapacağınız budur; dersinizi çalışın. Biz nasıl olsa büyüğüz, çoğunluğuz, her şeyi geçiririz, her şeyi yaptırırız anlayışında olmayınız.

İkinci söyleyeceğim şey şudur: Eğer muhalefeti diyaloga çağırırsanız, muhalefetle uzlaşma kültürünü geliştirirseniz, o zaman, bu süreç çok hızlanır. Bizim bir kompleksimiz yok; bizim, iktidarın doğru getirdiği şeylere, sırf, muhalefetiz diye muhalefet yapmak gibi bir derdimiz yok. Bakın, bu içtüzük değişikliklerinin bazı maddelerine de evet diyoruz. Gelin, bu uzlaşma kültürünü geliştirin, muhalefetle diyaloga girin ve süreci hızlandırın; Türkiye zaman kazansın, Meclis zaman kazansın; var mısınız?

RESUL TOSUN (Tokat) - Her zaman...

OĞUZ OYAN (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, her zamansa, gereğini yapın; bu, lafla olmaz. Bu getirdiğiniz değişiklik, bunun böyle olmadığını gösteriyor.

Bakın, bir şarkının sözleriyle konuşmamı bitireyim; "Muhalefette doğru söyler, iktidarda şaşar" mantığını bırakın. Türkiye'de eğer demokrasi gelecekse, bu, ancak, muhalefetteki söylemini, doğru söylediklerini, iktidarda da söylemeye devam edenler var olursa olacaktır. Siz, ne yazık ki, bunun iyi bir örneğini oluşturmuyorsunuz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Oyan.

Şahsı adına ikinci konuşmacı, İstanbul Milletvekili Sayın Hasan Fehmi Güneş; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; aslında çok önemli bir konuyu konuşuyoruz, sanki bir madde değişikliği gibi.

Üzerinde durmak istediğim, daha çok, İçtüzüğün 91 inci maddesidir. 91 inci maddenin bir öyküsü var; arkadaşlarım onu anlattılar. Bundan önce varmış, değişmiş; sonra da Anayasa Mahkemesine gidilmiş. Anayasa Mahkemesine giden arkadaşlarımız, şimdi, Adalet ve Kalkınma Partisinde görev alan arkadaşlarımız. O zamanki 91 inci madde, bugünkü 91 inci maddeyle öz itibariyle aynı. Öz itibariyle aynı; öyleyse, ne değişti? Öz itibariyle aynı maddeye karşı çıkıp, Anayasa Mahkemesine dava açılmış, Anayasa Mahkemesi sizi haklı görmüş, maddeyi iptal etmiş. Şimdi, ne oldu da aynı özde bir madde getiriyorsunuz; bir tek şey oldu; o zaman muhalefet durumundaydınız, şimdi iktidar konumundasınız. Konumunuz değiştiğinde gerçekler değişmez, konumunuz değiştiğinde hukuk değişmez, konumunuz değiştiğinde adalet değişmez. Büyük olmak için, adaletli olmak, hukukun üstünlüğüne saygı göstermek gerekir; büyük kalmak için, konumunuz değiştiğinde de bunu yapmak gerekir. Bu yanlış, değerli arkadaşlarım.

Sizin Anayasa Mahkemesine yazdığınız dilekçe burada; kelime kelime, tek tek okudum, dikkat ettim; bir yanlışlık, bir haksızlık yapmayalım arkadaşlarımızla konuşurken diye. Hayır, öyle değil; aynı şeyi getiriyorsunuz; amaç ne? Kaldı ki, o zaman, bundan önceki dönemde, iktidar, çok grup vardı diye böyle bir yanlış yola başvurmuş olabilir; yanlış bir şey yapmış. Şimdi, iki grubuz ve bu grup, Muhalefet Grubu, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu size katkı yapıyor, katkı yapmaya çalışıyor; yani, bundan da şikâyet ediyorsanız haksızlık yapıyorsunuz.

Önemli bir konu şudur: Getirdiğiniz değişiklikte, getirdiğiniz teklifte "temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak" diyorsunuz; yani, sonra, İçtüzüğün tümünü getireceksiniz, bu yöntemle değiştirteceksiniz ve burada muhalefet varmış gibi görülecek; ama, muhalefet yapılamayacak, siz iktidar olmuş olacaksınız; olmaz, olamaz... Olmayacakların üzerine gitmeyin. Temel yasa ne? Sayın Hocam beni bağışlasın; herhalde, öğrencilerine ders verirken, temel yasayı burada söylediği gibi söylemeyecektir. Temel yasayı siz tanımlayın, getirin... Biz, böyle bir teklif getirsek, önce temel yasayı tanımlar, öyle getiririz. Bizim böyle bir sorunumuz yok; böyle, düdüklü tencerede kanun yapmak gibi bir sorunumuz yok bizim. Biz, yasalar ulusal iradeye uygun olarak yapılsın istiyoruz, hem iktidarın görüşünü hem muhalefetin görüşünü yansıtsın istiyoruz, uzlaşarak çıkarılsın istiyoruz.

Değerli Adalet ve Kalkınma Partili arkadaşlarım, ulusal iradeyi, siz ve biz temsil ediyoruz; sadece siz temsil etmiyorsunuz. Doğruyu düşünmek sizin tekelinizde değil. Sadece sizin istediğiniz yasa ulusal iradeyi temsil etmeyebilir; uzlaşacağız... Bütün içtüzükler, dünyadaki bütün içtüzükler, muz cumhuriyetinde olanlar da, muz cumhuriyetinde olmayanlar da, hepsi, uzlaşmayı gerçekleştirmek esprisine dayalı olarak yapılmıştır. Siz bize dayatmayacaksınız, biz sizi engellemeyeceğiz; siz dayatırsanız... Engelleme, doğruyu bulmak için meşru bir yöntemdir ve dünyanın bütün parlamentolarında vardır.

Şimdi, burada önemli bir konu da şu: Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak yetkilerimizin çoğunu, bu değişikliği kabul edersek, yürütmeye veriyoruz, hükümete veriyoruz, icraya veriyoruz; bunu yapmamalıyız. Kuvvetler ayrılığını, kuvvetler arasındaki eşitliği, birbirini denetleme, birbirine egemen olmama ilkesini yok etmemeliyiz; Anayasanın özü bu, Anayasadaki kuvvetler ayrılığı ilkesinin özü bu. Şimdi, biz, hükümete diyoruz ki, sen hangi yasanın temel yasa olduğuna karar ver ağabey, bize de de ki, şu kadarını görüşün şu kadarını görüşmeyin, hızlı görüşün, çabuk çıkarın, düdüklü tencerede olsun.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Güneş.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) - Hayır, vermemeliyiz bu yetkiyi; bu, bizim yetkimiz. Bizi, ulus, bunun için seçti, buraya gönderdi. Bu yetkiyi verirsek, kuvvetler ayrılığı ilkesine kökten bir darbe vururuz..

Değerli milletvekilleri, bu oylama, aslında, bizim, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, iç çalışmasında, kendisine demokrasiyi layık görüp görmediğinin oylaması olacaktır. (CHP sıralarından alkışlar) Bu, o oylama olacaktır. Bir demokrasi sınavıdır bu. Yanlış olur; hızlı, süratli yasa çıkması bir başarı değil. Yok böyle bir şey! Doğru, toplumun, ulusun, milletin, aziz milletin beklentilerine uygun yasa çıkması doğrusu. Onun için, günlerce, haftalarca, aylarca çalışabiliriz. Hızlı çıkan yasa iyi yasadır diye bir şey yok. Yok böyle bir şey! Çalışabiliriz sonuna kadar. Bazı kavramlarda istisna olmaz, olağanüstülük olmaz; yargıda olmaz, adalette olmaz; yasamada olmaz. Bunlarda istisna tehlikeli işaretlerdir. Bunlarda olağanüstü yöntemler tehlikeli işaretlerdir, tehlikeli eğilimlerdir. Bu tür kavramlarda olağanüstülüğe itibar etmemeliyiz, yolunu tıkamalıyız; yanlış olur.

Demokrasiyi, şu anda, 22 nci Dönemde, muhalefet partisi olarak biz ve iktidar partisi olarak siz, burada gerçekleştirmek zorundayız. Muhalefetsiz demokrasi olmaz. Hiç yok!.. Hiç yok!.. Öyleyse, muhalefetin tam muhalefet görevini yapması, sizin de görevinizin meşruiyeti açısından gereklidir. Sizin görevinizin meşruiyeti açısından, muhalefetin görevini tam yapabilecek koşulları sağlamanız gerekir; onu söylemek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, bana göre hukuk olmaz. Hatta, bana, benim bugünkü durumuma göre hukuk hiç olmaz ve onu kabul ederseniz, bu kavrama uygun bir kuralı kabul etmiş olacaksınız. Bana göre hukuk... Sayın Sav hatırlattı, ondan alındı arkadaşımız; ama, işte, bazı acı geçmişleri de hatırlarsak, yanlış yapmayız. Bana göre hukuk, benim bugünkü durumuma göre hukuk özlemi, yanlış bir özlemdir. O özlemi duyanlar, sonra, hukuk aradılar, hukuka ihtiyaçları oldu; objektif, genel geçer hukuka ihtiyaçları oldu.

Böyle bir yolu açarsak -şimdiye kadar direnildi 22 nci Dönem olarak- yanlış yaparız, çok büyük yanlış yaparız, çok büyük yanlış yaparsınız, çok büyük yanlış yaparsınız. Bunu, benden önce, bu dilekçenin altında imzası

olanlar söylüyor. Dilekçe burada... Benden önce, bunun yanlış olacağını, bu dilekçenin altına imza atanlar söylüyor, ben de söylüyorum; çok yanlış yaparsınız.

Yanlış yapmamanız dileğiyle, dikkatinize teşekkür ediyorum.

(CHP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Güneş.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkanım, yerimden bir şey söyleyebilir miyim...

BAŞKAN - Buyurun efendim.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkanım, konuşmacı arkadaşımız "temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle" ifadesinde İçtüzük üzerinde bir vurgu yaptı. Şu okuduğum metin, 1996'da Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmediği döneme ait metindir. Sadece, biz, temel kanunu ve İçtüzüğü bu metne koymuş değiliz. Genel Kurulun bilgisi için sunuyorum bunu. Dolayısıyla, bizim, bu metne, 1996'daki metne ilave ettiğimiz sadece şudur: Oybirliği bulunamıyorsa, beşte 3 çoğunlukla da karar verilsin.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, 4 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 5.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 92 nci maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile genel veya özel af ilanını içeren kanun tasarı ve teklifleri"

"Genel veya özel af ilanını içeren tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda kabulü Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile mümkündür. Gerekli çoğunluk, söz konusu tasarı veya tekliflerin afla ilgili maddelerinde ve tümünün oylamasında ayrı ayrı aranır. Genel veya özel af ilanını içeren bir önergenin Genel Kurulda üye tamsayısının beşte üç çoğunlukla kabul edilmesi durumunda ise, ilgili maddenin ve tasarı veya teklifin tümünün kabulü üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyunu gerektirir."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

Madde üzerinde bir önerge var; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan teklifin 5 inci maddesiyle İçtüzüğün 92 nci maddesine eklenen fıkranın son cümlesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	Mehmet Çiçek	Telat Karapınar
Ankara	Yozgat	Ankara
Haluk İpek		İsmail Bilen
Ankara		Manisa

"Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü hâlinde, kabul için gerekli beşte üç çoğunluğun tespiti için bu önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanır."

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, değerli arkadaşlar; görüyorum ki, salonda büyük bir çoğunluk ayakta ve sohbet ediyor.

Arkadaşlarımı oturmaya davet ediyorum. Lütfen, arkadaşlar...

Arka taraftaki arkadaşlar da otursunlar.

Oturmadan, görüşmelere devam etmeyeceğim! (CHP sıralarından alkışlar)

Kendi çalışma tüzüğümüzü yapıyoruz arkadaşlar. Lütfen...

Okunan önergeye Komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Takdire bırakıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?..

SANAYİ VE TİCARET BAKANI ALİ COŞKUN (İstanbul) - Hükümet, İçtüzük değişikliği olduğu için, beyan etmiyor.

BAŞKAN - Efendim, 62 nci maddeye göre siz de beyanda bulunuyorsunuz.

SANAYİ VE TİCARET BAKANI ALİ COŞKUN (İstanbul) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı?..

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANVEKİLİ NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutalım efendim?

SALİH KAPUSUZ (Ankara)- Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum.

Gerekçe: İçtüzüğün 87 nci maddesine göre önergeler, işaret oyuyla oylanır. Nitelikli çoğunluğun arandığı hallerde, bu sayının tespiti işaretle mümkün olamamaktadır.

Tasarı veya teklif hakkında verilen genel veya özel af ilanını içeren değişiklik önergesinin kabulü için, Anayasamızın 87 nci maddesine göre Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararıyla mümkündür. Bu sayının tespiti için önergenin işaretle kabul edilmesi hâlinde, anayasa değişikliklerindeki usule benzer bir yöntemle önergenin oylanması açık oylama suretiyle tekrarlanacaktır.

Değişiklik teklifimiz bu amacı gerçekleştirmek için hazırlanmıştır.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Hükümetin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının katıldığı bu önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... önerge kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi, kabul edilen önerge doğrultusundaki değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi okutuyorum:

MADDE 6.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 108 inci maddesinin son fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 7.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 110 uncu maddesinin son fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Bu süre içinde raporun Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına teslimi zorunludur."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

7 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum; Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

8 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 8.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 112 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrasına "Genel Kurulca" ibaresinden sonra gelmek üzere "gizli oyla" ibaresi eklenmiştir.

"Soruşturma komisyonu raporu, Başkanlığa verildiği tarihten itibaren on gün içinde bastırılarak hakkında soruşturma açılması istenen Başbakan veya bakana derhal gönderilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine dağıtılır. Rapor, üyelere dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

8 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

9 uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 9.- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 115 inci maddesine "vatandaşlarının" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancıların" ibaresi eklenmiştir.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

9 uncu maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

10 uncu maddeyi okutuyorum:

MADDE 10.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımını takip eden ayın başında yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

Madde üzerinde bir önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 116 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Teklifin 10 uncu maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz Ankara	İsmail Bilen Manisa	Abdulmecit Alp Bursa
Mehmet Emin Tutan Bursa	Haluk İpek Ankara	

"Madde 10 - Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu efendim?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Hükümet katılıyor mu?

SANAYİ VE TİCARET BAKANI ALİ COŞKUN (İstanbul) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı?..

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANVEKİLİ NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) - Katılıyoruz.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutalım efendim?

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Gerekçe okunsun.

BAŞKAN - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe: Yasamanın etkin ve verimli çalıştırılmasına yönelik değişiklik hükümlerinin bir an önce yürürlüğe girmesi amacıyla bu Önerge hazırlanmıştır.

BAŞKAN - Gerekçesini dinlediğiniz önergeyi oylarınıza sunuyorum:

Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

10 uncu maddeyi, kabul edilen önerge doğrultusundaki değişik şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 inci maddeyi okutuyorum:

MADDE 11.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Madde üzerinde söz isteği?.. Yok.

11 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... İçtüzük teklifinin tümü kabul edilmiştir; hayırlı olsun.

…

30.10.2005 TARİHLİ VE 855 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 1.7.2005 Sayı: 25862)

30.10.2005 TARİHLİ VE 855 SAYILI KARARA İLİŞKİN BİLGİ

İÇERİK

5.3.1973 tarihli ve 584 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde onuncu değişiklik, 22 nci Dönemde 30.6.2005 tarihinde 855 sayılı Kararla yapılmıştır. Kararda 3 madde bulunmakta ve İçtüzüğün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi yeniden düzenlenmektedir. Bu Kararla Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak maddede yeni düzenlemelere gidilmektedir.

MADDENİN MEVCUT HALİ	MADDENİN 855 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Temel Kanunlar*	**Temel kanunlar**
MADDE 91.- Temel kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın ayrı ayrı görüşülür ve oylanır. Bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü hâlinde o bölüm kabul edilen önergeler ile birlikte oylanır. Bölümlerin görüşülmesinde maddelerin görüşülmesine ilişkin hükümler uygulanır.	**Madde 91.- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması; önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikleri taşıyan kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.**

MADDENİN MEVCUT HALİ	MADDENİN 855 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
***Madde Ana. Mah.'nin 29.04.2003 tarih ve E.2003/30, K.2003/38 sayılı Kararı ile iptal edildi.**	**Milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için iki önerge verilebilir.** **Bölümler üzerindeki soru-cevap süresi, onbeş dakika ile sınırlıdır.** **81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.** **b) Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine de (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanmasına Genel Kurulca karar verilebilir.**

KARARA ESAS İÇTÜZÜK TEKLİFİ

İçtüzük Değişiklik Teklifi Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekilleri Salih Kapusuz ve Haluk İpek, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa'nın imzalarıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve (2/140) esas numarası almıştır.

Teklifin gerekçesinde; İçtüzüğün 91 inci maddesinin ilk 1996 yılında 424 sayılı Kararla düzenlendiği, 2001'de 713 numaralı Kararla yapılan 91 inci maddedeki değişikliğin Anayasa Mahkemesince iptal edildiği, maddenin Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak 2003'te 766 numaralı Kararla yeniden düzenlendiği, bu değişikliğin de Anayasa Mahkemesinin 29/04/2003 tarih ve E.2003/30, K.2003/38 sayılı Kararı ile iptal edildiği, 766 sayılı Kararda da temel kanunların tanımının yapılamadığı ve kapsamının belirlenemediği belirtilmiştir. Gerekçede ayrıca, Teklif ile maddenin yeniden düzenlendiği, Teklifte temel kanun kavramı yerine kapsamlı kanunlar ifadesinin kullanıldığı, kanunların ve İçtüzüğün en az kırk maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok onbeş maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği

gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceğinin hükme bağlandığı belirtilerek kapsamlı kanun olarak kabul edilen kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülme prosedürüne ayrıntısıyla yer verilmiştir.

KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Anayasa Komisyonuna 27.5.2003 tarihinde havale edilen Teklif Komisyonda 29.5.2003 tarihinde görüşülmeye başlanmış ve verilen bir önergenin kabulü ile Alt Komisyona sevk edilmiştir. Komisyon 10.6.2003 tarihli toplantısında da Alt Komisyon raporunu görüşmüştür. Komisyondaki görüşmeler sırasında 1 inci madde üzerinde kabul edilen bir önerge ile, kapsamlı kanunların görüşülmesinde ikili bir düzenleme yapılmış; Danışma Kurulunda oybirliği sağlanması hâlinde kapsamlı kanunların Genel Kurulda özel görüşme ve oylama usulüne tabi tutulmasına Genel Kurulca karar verilmesi öngörülürken, oybirliği sağlanamaması durumunda kapsamlı kanunların görüşülmesi ve oylanmasında izlenecek usul ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Teklifin 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Komisyon raporu 29.5.2003 tarihli ve 12 Karar numarasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve basılarak 161 sıra sayısı almıştır.

GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

Komisyon raporu, Genel Kurulun 30.6.2005 tarihli 122 nci Birleşimde görüşülmüş, Komisyon metninin 1 inci maddesi üzerinde Ankara Milletvekili Salih Kapusuz ve arkadaşlarının verdiği önerge kabul edilmiştir. Bu önerge ile, maddenin başlığı tekrar "temel kanunlar" olarak değiştirilmiş ve madde yeniden düzenlenmiştir. Sayın Kapusuz önergenin gerekçesini Genel Kurulda açıklamış ve madde kabul edilen önerge doğrultusunda kabul edilmiştir. Teklifin 2 ve 3 üncü maddeleri de aynen kabul edilmiştir.

30.6.2005 TARİHLİ VE 855 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 01/07/2005 Sayı: 25862)

Karar No: 855 **Karar Tarihi: 30.6.2005**

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Temel kanunlar

Madde 91.- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması; önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikleri taşıyan kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.

Milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için iki önerge verilebilir.

Bölümler üzerindeki soru-cevap süresi, onbeş dakika ile sınırlıdır.

81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.

b) Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine de (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanmasına Genel Kurulca karar verilebilir.

MADDE 2.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BU KARARA AİT TUTANAKLAR

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
22	90	122	199:261

I. Gerekçeli 161 Sıra Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 122 nci Birleşim tutanağına eklidir.

II. Bu İçtüzük değişikliğini; Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III. Esas No: 2/140

30.6.2005 TARİHLİ VE 855 SAYILI KARARA İLİŞKİN KOMİSYON RAPORU (SIRA SAYISI)

Dönem : 22 **Yasama Yılı: 1**

T.B.M.M. **(S. Sayısı : 161)**

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekilleri Salih Kapusuz ve Haluk İpek, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa'nın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/140)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Saygılarımızla.

Salih Kapusuz
Ankara
AK Parti Grup Başkanvekili

Sadullah Ergin
Hatay
AK Parti Grup Başkanvekili

Faruk Çelik
Bursa
AK Parti Grup Başkanvekili

Eyüp Fatsa
Ordu
AK Parti Grup Başkanvekili

Haluk İpek
Ankara
AK Parti Grup Başkanvekili

GEREKÇE

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü 16.5.1996 tarihli ve 424 sayılı Kararla kapsamlı olarak değiştirilmiş ve Meclisin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışabilmesi için değişiklikler yapılmıştır. Söz konusu Kararla "Temel Kanunlar" başlıklı 91 inci madde düzenlenerek temel kanunları veya İçtüzüğü bütünüyle değiştiren kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda özel bir görüşme usulüyle ele alınabilmesi imkânı sağlanmış ve bu tür tasarıların kısa bir sürede sonuçlandırılabilmesi amaçlanmıştı. Bu maddeye göre, özel görüşme ve oylama usulünün tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilmekteydi.

7.2.2001 tarihli ve 713 numaralı Kararla İçtüzüğün 91 inci maddesi değiştirilerek; temel kanunlar ve İçtüzük yanında ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları için de özel görüşme ve oylama yöntemi belirlenebileceği ve maddeler üzerinde önerge verilip verilemeyeceğinin Genel Kurulca karara bağlanacağı kabul edilmişti. Buna hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebilecekti. Anayasa Mahkemesi, söz konusu maddedeki "temel kanun" ve "ülkenin ekonomik ve teknolojik gelişimi ile doğrudan ilgili yeniden yapılanma kanunları"nın kapsamının açık olmadığı, her tasarı ve teklife özgü biçimde uygulanacak görüşme ve oylama usulü önceden bilinemeyeceğinden objektiflik sağlanamayacağı, bu maddenin belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşımaması nedeniyle, yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı gibi hukuk devleti ilkesiyle de bağdaşmadığı gerekçeleriyle maddeyi iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak 91 inci madde 10.4.2003 tarihli ve 766 numaralı Kararla yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklikle, temel kanunlar ve İçtüzüğü bütünü ile veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin hepsi için geçerli bir özel görüşme ve oylama yöntemi belirlenmişti. Söz konusu tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebeceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile de karar verilebileceği ve maddeler okunmaksızın bölümlerin ayrı ayrı görüşülüp oylanacağı, bölümler üzerinde verilen önergelerin kabulü hâlinde o bölümün kabul edilen önergeler ile birlikte oylanacağı ve bölümler üzerinde İçtüzüğün maddelerin görüşülmesi ile ilgili hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştı. Bu madde de, Anayasa Mahkemesinin 29/04/2003 tarih ve E.2003/30, K.2003/38 sayılı Kararı ile iptal edilmiş ve aynı tarihli K.2003/2 sayılı kararla iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlanacağı güne kadar maddenin yürürlüğü durdurulmuştur.

766 sayılı Kararda da temel kanunların tanımı yapılamamış ve kapsamı belirlenememiştir. Söz konusu Karara ilişkin Anayasa Komisyonunun raporunda temel kanunların ayrıntısıyla tanımlandığı ancak, bu tanımların madde metnine taşınamadığı görülmektedir.

Teklifimizle İçtüzüğün 91 inci maddesi yeniden düzenlenmektedir. Gerçekten, İçtüzüğümüzde kanunlarda ve İçtüzükte kapsamlı değişiklikler yapan veya kapsamlı kanunları yürürlüğe koyan kanun tasarı ve tekliflerinin

daha kısa sürede sonuçlandırılması ve TBMM Genel Kurulunu uzun sürelerle meşgul etmemesi açısından özel bir görüşme yönteminin düzenlenmesine ihtiyaç vardır. Diğer ülke parlamentolarına da bakıldığında, meclislerin hızlı ve verimli çalışmasını sağlamak için genel yasama yöntemlerinde bazı özel düzenlemelere gittikleri görülmektedir. Yasama faaliyetlerinin hızlandırılması amacıyla yasama sürecinin kısaltılması ve görüşmelerin sınırlandırılmasına yönelik farklı ülkelerde değişik uygulamalar görülmektedir.

İçtüzüğün 91 inci maddesi ile ilgili olarak dikkat edilmesi gereken bir husus, özel yasama yönteminin hiçbir şekilde komisyon aşamasını kapsamamasıdır. Kanunların detaylı olarak tartışıldığı ve incelendiği, verilen değişiklik önergelerinin değerlendirildiği ve tasarı veya teklif üzerinde tam tasarruf yetkisinin kullanıldığı komisyon aşamasında herhangi bir sınırlama olmaması, zarar göreceği düşünülen demokratik ilkeler açısından önemli bir güvence oluşturmaktadır. Bilindiği gibi, yeni Türk Medeni Kanunu Tasarısı iptal edilen 91 inci madde kapsamında bir temel kanun olarak görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Danışma Kurulunun oybirliği ile aldığı önerisi üzerine Genel Kurul tarafından Türk Medeni Kanunu Tasarısının on bölüm hâlinde görüşülmesi kabul edilmiştir. Ancak aylarca süren komisyon çalışmaları sırasında hem kamuoyunun bilgilenmesi hem de çeşitli baskı gruplarının siyasi partiler ve komisyon üyeleri ile görüşmek suretiyle tasarıda istedikleri yönde değişiklikler gerçekleştirilmesini sağlama çabaları için gerekli ortam oluşturulmuştur. Dolayısıyla tasarının alelacele ve yeterince tartışılmadan kabul edildiğini söylemek güçtür. Diğer taraftan Türk Medeni Kanunu Tasarısının özel yasama yöntemi ile görüşülüp kabul edilmesi TBMM Genel Kurulu için çok önemli bir zaman tasarrufu sağlamıştır.

Teklifimizle getirilen yeni düzenleme ile, temel kanun kavramı yerine kapsamlı kanunlar ifadesi kullanılmaktadır. Kanunların ve içtüzüğün en az kırk maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok onbeş maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği hükme bağlanmıştır.

Daha önceki düzenleme, özel yöntemin Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun oyu ile belirlenebilmesini öngörürken, teklifimizde söz konusu beşte üç çoğunluk nisabına Anayasanın 96 ncı maddesine aykırılık teşkil edeceği gerekçesiyle yer verilmemiştir. Bilindiği üzere 96 ncı madde Anayasada, başkaca bir hüküm yoksa TBMM'nin üye tam sayısının en az üçte biri ile toplanacağını ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verileceğini hükme bağlamaktadır. Bu hüküm çerçevesinde Genel Kurulun karar nisaplarının içtüzükte belirlenmesi doğru bulunmamıştır.

Temel kanun kavramının tanımındaki güçlükler ve İçtüzükte temel kanunların tek tek belirtilmesinin mümkün olmadığı dikkate alındığında, kapsamlı kanunlar tanımında madde sayısı ölçü alınarak bir çerçeve çizilmiş ve Genel Kurulca bu kapsamda oldukları kabul edilen tasarı ve teklifler için objektif ve belirli bir kıstasa bağlanmış tek bir özel görüşme ve oylama yöntemi düzenlenmiştir. Bu şekilde, Anayasa Mahkemesinin Kararlarındaki bu maddenin belirlilik, genellik, soyutluk ve öngörülebilirlik özellikleri taşımaması nedeniyle yasama yetkisinin amacına uygun biçimde kullanılmasına elverişli olmadığı yönündeki iptal gerekçeleri de karşılanmış olmaktadır. Bu düzenlemeye göre, bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülecek ancak her maddenin oylaması ayrı yapılacaktır. İçtüzüğün kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülmesine ilişkin 81 inci maddesi hükümleri saklı kalmak kaydıyla bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde maddeler hakkındaki hükümler uygulanacaktır. Bu hükümler çerçevesinde, kapsamlı kanun olarak kabul edilen kanun tasarı ve tekliflerinin Genel Kurulda görüşülme prosedürü şöyledir:

- İçtüzüğün genel hükümleri çerçevesinde tümü üzerinde görüşmeler ve soru-cevap işlemi yapıldıktan sonra tasarı veya teklifin maddelerine (bölümlerine) geçilmesi oylanır. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin tümü hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar yirmişer, üyeler tarafından yapılan konuşmalar onar dakikadır. Soru-cevap süresi yirmi dakikadır.

- Bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür. Bu görüşmelerde gruplar ve milletvekilleri bölümdeki her madde ile ilgili görüşlerini açıklayabilecektir. Aksi, Danışma Kurulunun teklifiyle Genel Kurulca kararlaştırılmamışsa; kanun tasarı ve tekliflerinin bölümleri hakkında siyasî parti grupları, komisyon ve Hükümet adına yapılan konuşmalar onar, üyeler tarafından yapılan konuşmalar beşer dakikadır.

- Tasarı veya teklifin bölümleri üzerinde on dakika süreyle soru-cevap işlemi yapılır.

- Bölüm üzerinde verilen önergelerin işlemi yapılır. Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her bölüm için birden fazla madde değişikliğini içerebilen en fazla yedi önerge verilebilir. Her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Bölüm üzerinde verilen önergeler sadece veriliş sırasına göre okunur ve işleme konur. Her bir önerge üzerinde yapılan işlemler şöyledir: Başkan önergeye katılıp katılmadığını komisyona ve Hükümete sorar. Komisyon ve Hükümet katılmama gerekçelerini kısaca açıklayabilirler. Hükümetin veya komisyonun katılmadığı önerge, sahibi tarafından beş dakikayı geçmemek üzere açıklanabilir. Önerge sahibine, gerekçesinin okunmasını istediği önerge hakkında söz verilmez. Birden fazla madde değişikliğini içeren önergelerdeki her madde hakkındaki değişikliklerin ayrı ayrı oya konmaları yirmi üye tarafından yazılı olarak teklif olunmuşsa, bu istem Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır.

Bu düzenleme ile, milletvekillerine önerge verme konusunda bir sınırlama getirilmemektedir. Her bölümde birden çok maddeyi kapsayabilen yedi önerge verilebilmekte, her bir önerge ile bölümde yer alan tüm maddelerde ayrı ayrı değişiklikler yapılabilmektedir. Örneğin bir bölüm 15 maddeden oluşuyorsa, o bölüm üzerinde verilen bir önergede 15 maddede değişiklik yapılabilecektir. Yedi önergenin de bu şekilde hazırlanabileceği düşünülürse, bir bölüm üzerinde 105 maddede değişiklik öngören yedi ayrı önerge verilmesi mümkündür. İçtüzüğün 87 nci maddesine göre zaten bir madde üzerinde milletvekilleri tarafından en fazla 7 önerge, dolayısıyla 15 maddede toplam 105 önerge verilebilmektedir. Şu halde, milletvekillerinin önerge verme haklarında pratikte bir sınırlama söz konusu değildir.

- Bölümler üzerindeki önergelerin işlemleri tamamlandıktan sonra bölümdeki maddelerin oylamasına geçilir. Bölüm üzerinde her madde üzerinde görüş bildirmek mümkün olduğundan maddeler üzerinde ayrıca görüşme açılmaz. Maddelerin oylaması ayrı ayrı yapılır.

- Tasarı veya teklifin tümü oylanır.

Teklifimizle milletvekillerinin yasama faaliyetlerine etkili biçimde katılmalarına imkân verecek bir düzenleme getirilmeye çalışılmış ve kapsamlı kanunların Genel Kurulda daha hızlı görüşülmesine imkân tanınarak Meclisimizin çalışmalarında rasyonelliğin ve verimliliğin artırılması amaçlanmıştır.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu *29.5.2003*

Esas No. : 2/140

Karar No. : 12

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 27.5.2003 tarihinde Esas Komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen "Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ankara Milletvekili Haluk İpek'in; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi (2/140)"; Komisyonumuzun 29.5.2003 ve 10.6.2003 tarihli toplantılarında görüşülmüştür.

Teklif; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci Maddesini "kapsamlı kanunların görüşülmesi" kenar başlığı altında yeniden düzenlemekte Kanunların veya İçtüzüğün en az kırk maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin kapsamlı yasa olarak nitelendirilebilmesine imkân tanımakta ve görüşülme usul ve esaslarını düzenlemektedir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerde; Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesinin beklenerek düzenleme yapılmasının daha uygun olacağı, önceki iptal kararında ortaya koyduğu hususlara yeterince özen gösterilmediği ve bu düzenlemenin de kendi içinde Anayasaya aykırılıklar içerdiği, aleyhte olarak dile getirilmiştir. Teklifte öngörülen düzenlemenin milletvekilinin yasama sürecine katkısını sınırlandıran, muhalefetin haklarını kısan bir etki yaratacağı ifade edilmiştir. Kapsamlı kanunu tespitte madde sayısının 40 olarak belirlenmesinin objektif olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca bu tür belirlemeyle, maddelerin fıkralarının ayrı maddelere dönüştürülmek suretiyle bu çerçeveye uyan kanun sayısının artırılabileceği tehlikesine dikkat çekilmiştir.

Teklifin lehindeki konuşmalarda ise, böyle bir düzenleme yapılmaksızın 500-1000 maddelik kapsamlı kanunları çıkarmanın mümkün olmayacağı; Anayasa Mahkemesinin uzun süre iptal gerekçelerini yayımlamaması nedeniyle beklemenin zorluğuna değinilmiş; bu düzenlemeyle muhalefetin ve milletvekillerinin haklarının azami ölçüde korunduğu belirtilmiştir.

Avrupa Birliğine geçiş sürecinde acil olarak çıkarılması gereken kanunlar ve sürenin giderek azalması Meclisin daha süratli ve verimli çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Önemli olan iktidar ve muhalefet gruplarının güven ve uzlaşma ortamı içinde ülkenin önünü açacak yasal düzenlemeleri bir an önce gerçekleştirmesidir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra verilen bir önergenin kabulü ile Teklif Alt Komisyona verilmiştir.

Komisyonumuz 10.6.2003 tarihli toplantısında Alt Komisyon raporunu görüşmüştür.

Alt Komisyon raporunda, hazırladıkları metnin Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini karşıladığı soru-cevap süresi, maddelerin oylanması, konuşma süreleri, değişiklik önergelerinin görüşülmesi gibi hususların düzenlendiği yer almıştır. Bu metinde kapsamlı kanunlar hem nitelik hem de madde sayısı olarak belirlenmekte, her madde için değişiklik önergesi verilme imkânı getirilmektedir.

Alt Komisyon raporu üzerindeki görüşmelerde tümü üzerindeki eleştiriler tekrarlanmıştır. 40 maddelik sınırın makul bir nedeni olmadığı, bu düzenlemenin de belirlilik ilkesini karşılamadığı, hukuk devleti esası ile uyum sağlamadığı belirtilmiştir. Muhalefetin iktidarı denetleme, eleştirme yollarının açık tutulması gerektiği, bu düzenleme ile milletvekilleri ve özellikle muhalefetin yasama sürecine katılma hakkının sınırlandığına dikkat çekilmiştir. Öngörülen düzenlemede belirlenen sürelerde on beş madde hakkında görüşlerin söylenmesinin mümkün olmayacağı, bu durumda demokrasinin anlamına uygun şekilde gerçekleşmeyeceği, çoğunluğun azınlığı baskı altına alacağı çoğulcu demokrasiden çoğunlukçu demokrasiye geçilmiş olacağı vurgulanmıştır.

Buna karşılık dünyanın her yanında böyle düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu, getirilen düzenlemenin en demokratik düzenleme olduğu, kapsamlı kanunların ancak böyle bir düzenleme ile süratli bir şekilde neticelendirileceği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesinin de özel görüşme yöntemi getirilmesine karşı olmadığı ancak temel ya da kapsamlı yasa tanımının belirli olması gereğini aradığı ifade edilmiştir. Yasama sürecinde Komisyonları yoğunluk verilmesine engel bir durum olmadığı söylenmiştir.

Komisyonumuzdaki görüşmeler sırasında bir önerge verilmiştir. Bu önerge ile kapsamlı kanunların görüşülmesinde ikili bir düzenleme yapılmakta; Danışma Kurulunda oybirliği sağlanması hâlinde kapsamlı kanunların Genel Kurulda özel görüşme ve oylama usulüne tabi tutulmasına Genel Kurulca karar verilmesi öngörülürken oybirliği sağlanamaması durumunda kapsamlı kanunların görüşülmesi ve oylanmasında izlenecek usul ayrıntılı olarak düzenlenmektedir.

Bu önerge Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi kabul edilen önerge doğrultusunda oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeleri ile tümü oya sunulmuş ve oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Burhan Kuzu	*Atilla Koç*	*Mehmet Ali Bulut*
İstanbul	Aydın	Kahramanmaraş
Kâtip	Üye	Üye
Ayhan Sefer Üstün	*Uğur Aksöz*	*Hüsrev Kutlu*
Sakarya	Adana	Adıyaman
	(Muhalefet şerhim eklidir)	
Üye	Üye	Üye
İbrahim Hakkı Aşkar	*Halil Ünlütepe*	*Oya Araslı*
Afyon	Afyon	Ankara
	(Muhalefet şerhim ektedir)	
Üye	Üye	Üye
Haluk İpek	*Atila Emek*	*Mehmet Salih Erdoğan*
Ankara	Antalya	Denizli
	(Muhalefet şerhim eklidir)	
Üye	Üye	Üye
Mustafa Nuri Akbulut	*Yılmaz Kaya*	*Musa Sıvacıoğlu*
Erzurum	İzmir	Kastamonu
	(Muhalefet şerhim ektedir)	
Üye	Üye	Üye
Atilla Kart	*Süleyman Sarıbaş*	*Mehmet Kurt*
Konya	Malatya	Samsun
(Muhalefet şerhim ektedir)		
	Üye	
	İlyas Sezai Önder	
	Samsun	
	(Muhalefet şerhim ektedir)	

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonunda görüşülerek oy çokluğu ile kabul edilmiş bulunan, "Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi"ne aşağıdaki nedenlerle muhalif kalmış bulunmaktayız;

1- Çağımızın çoğulcu demokrasilerinde, muhalefetin ve milletvekillerinin "iktidarı denetleme - eleştirme ve yönetime katılma" olanaklarının korunması ve bu olanakları kullanma yollarının her zaman açık tutulması esastır.

Anayasamızın ve TBMM İçtüzüğünün benimsemiş olduğu yasama yönteminde, milletvekillerinin ve özellikle muhalefetin denetleme - eleştiri ve katılım olanakları TBMM Genel Kurulunda yoğunlaşmaktadır. Bu nedenle milletvekillerinin ve muhalefetin bu olanaklarını Genel Kurulda kısıtlayacak her düzenleme, ülkemiz koşullarında, demokrasinin olması gereken biçimde gerçekleşmesini engelleyecek; iktidarın sayısal çoğunluğu ile parlamentoda mutlak hakimiyet kurmasını sağlayacak; muhalefeti etkisizleştirecek; özgür tartışma ortamını ortadan kaldırarak milletvekillerinin düşünce ve önerilerini yasama organına yansıtmasına fırsat bırakmayacak; çoğulcu - katılımcı demokrasimizin, bir çoğunlukçu demokrasiye dönüşmesine yol açacaktır.

Diğer yandan TBMM gündeminin ve hangi yasama yönteminin kullanılacağının tayini, tamamen siyasi iktidarın tercihine bağlı hâle gelecektir.

Böyle bir durumun, Türkiye Cumhuriyeti'ni demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak tanımlayan Anayasanın 2 nci maddesiyle bağdaşacağı düşünülemez.

2- Anayasa Komisyonunda oy çokluğu ile kabul edilmiş olan teklifin çerçeve 1 inci maddesinde getirilmiş olan düzenlemede, Anayasa Mahkemesinin konuyla ilgili kararlarında Anayasaya aykırı olduğu açıkça belirtilmiş hususlara tekrar yer verilerek Anayasanın 153 üncü maddesinin son fıkrasının gereğine uyulmamıştır. Bu durum Anayasanın 2 nci maddesinde belirtilen "hukuk devleti" ve 11 inci maddesinde yer alan "anayasanın bağlayıcılığı ve üstünlüğü" ilkelerine aykırı düşmektedir.

3- Oy çokluğu ile kabul edilen teklifin çerçeve 1 inci maddesindeki düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 29.4.2003 tarihli kararına konu olan düzenlemeden de geriye gitmektedir. Çünkü, "kapsamlı yasa" kavramı, "temel yasa kavramından daha soyut ve esnek bir içerikle tanımlanmıştır. Bu tanımda, hukuk normunun esası olan "genellik - soyutluluk - öngörülebilirlik ve süreklilik" unsurları gereği gibi yer almamaktadır. Bunun yanısıra, getirilen düzenlemeyle "kapsamlı yasa" tanımı çerçevesinde, kanunların ve içtüzüğün en az 40 maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin özel yasama yöntemine tabi tutulmasına imkân tanınması, makul ve objektif nedeni açıklanamayan ve kötüye kullanılma olasılığı da göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur.

Bu durum TBMM'ndeki sayısal çoğunluğun istediği her yasayı "kapsamlı yasa" kavramı içinde kabul ederek, özel yasama yöntemiyle görüşülmesini sağlamasına ve istisnai olarak kullanılmasının düşünüldüğü teklifin gerekçesinde belirtilen özel yasama yöntemini, genel bir uygulama hâline getirmesine olanak verecektir.

4- Bugüne kadar TBMM'nin 40'tan fazla maddeden oluşan pek çok kanun, tasarı ve teklifini herhangi bir sorun söz konusu olmaksızın olağan yasama yöntemiyle görüşüp kabul edebilmiş olması, düzenlemenin dayanağını oluşturan gerekçeyi etkisizleştirmektedir.

Diğer yandan AB üyelik süreci ve uyum yasalarının bu süreçte hızla çıkarılması gereksinimi, "sağlıklı ve özgür tartışma ortamı içinde yasa çıkartmak amacı"nı ötelemeyi gerektirecek bir husus olarak görülmemelidir.

Uğur Aksöz	*Oya Araslı*	*Halil Ünlütepe*
Adana	Ankara	Afyon
Atila Emek	*Yılmaz Kaya*	*Atilla Kart*
Antalya	İzmir	Konya
	İ. Sezai Önder	
	Samsun	

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ ANKARA MİLLETVEKİLLERİ SALİH KAPUSUZ VE HALUK İPEK, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK, HATAY MİLLETVEKİLİ SADULLAH ERGİN İLE ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA'NIN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ	**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**
MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.	**MADDE 1.-** 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ ANKARA MİLLETVEKİLLERİ SALİH KAPUSUZ VE HALUK İPEK, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK, HATAY MİLLETVEKİLİ SADULLAH ERGİN İLE ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA'NIN TEKLİFİ	ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
"Kapsamlı kanunların görüşülmesi Madde 91.- Kanunların veya İçtüzüğün en az kırk maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok onbeş maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasî parti gruplarının önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır. Bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde, madde hakkındaki hükümler uygulanır. Ancak, bölümler üzerindeki önergeler sadece veriliş sırasına göre okunur ve işlemleri yapılır. Bölümler üzerinde birden fazla madde değişikliğini içeren önergeler verilebilir. Bu önergelerdeki her madde hakkındaki değişikliklerin ayrı ayrı oya konmaları yirmi üye tarafından yazılı olarak teklif olunmuşsa, bu istem Genel Kurulca görüşmesiz ve işaret oyuyla karara bağlanır. 81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır."	"Kapsamlı kanunların görüşülmesi Madde 91.- Toplumsal hayatın geniş bir alanını düzenleyen ve kapsayan kuralları bir araya getiren, içerdiği hükümler nedeniyle kendi alanındaki mevzuata uyulması gereken usul ve esaslar ile bu alanda mevzuatın yönelmesi gereken esasları sistematik ve belirli bir düzen içerisinde gösteren, o alandaki kanunlar arasında ve bunların uygulanmasında birlikteliği sağlamayı amaçlayan Kanunların ve İçtüzüğün, en az 40 maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde, bu kapsamdaki kanunların bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok 15 maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır. Bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde, madde hakkındaki hükümler uygulanır. Ancak, bölümler üzerindeki önergeler sadece veriliş sırasına göre okunur ve işlemleri

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ ANKARA MİLLETVEKİLLERİ SALİH KAPUSUZ VE HALUK İPEK, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK, HATAY MİLLETVEKİLİ SADULLAH ERGİN İLE ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA'NIN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
	yapılır. Bölümler üzerinde birden fazla madde değişikliğini içeren önergeler verilebilir, bu önergelerdeki her madde hakkındaki değişiklikler ayrı ayrı oylanır. 81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır."
MADDE 2.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	**MADDE 2.-** Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.	**MADDE 3.-** Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

30.6.2005 TARİHLİ VE 855 SAYILI KARARA İLİŞKİN ANAYASA KOMİSYONU TUTANAKLARI

Görüşme tarihi : 29.5.2003

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.10

BAŞKAN: Burhan KUZU (İstanbul)

BAŞKANVEKİLİ: Atilla KOÇ (Aydın)

SÖZCÜ: Mehmet Ali BULUT (Kahramanmaraş)

KÂTİP: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

----0-----

BAŞKAN - Değerli arkadaşlar, toplantıyı açıyorum, toplantı sayımız mevcuttur. Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum; hoş geldiniz diyorum.

……

BAŞKAN - Şimdi, gündemin 1 inci maddesinde İçtüzük değişikliği var. Daha önce de biliyorsunuz gündeme geldi birkaç kez. Anayasa Mahkemesinin iptal kararı var. En son yürütmeyi durdurma kararı verdikten sonra, elimizde şu anda gelmiş birkaç yasa var komisyonlardan. Ceza Usul Yasası, İcra İflas Yasası gibi, bunlar malumunuz kapsamlı yasalar. Bu yasaların madde sayıları da epeyce fazla. 500 maddelik, 300 maddelik olanlar var. Tabii, böyle olunca, Mecliste bunların görüşülmesi dünyada biraz daha farklı yöntemlerle yapılıyor. O bakımdan, bir önerge var, kapsamlı kanunların görüşülmesi başlıklı. Şimdi o önergeyi inceleyeceğiz.

…….

Şimdi, gündemin 1 inci maddesindeki İçtüzük değişikliği üzerindeki maddeyi ve genel gerekçeyi okutuyorum:

(Madde 1 ve genel gerekçe okundu)

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Evet, sunulan önerge bu.

Bu konuda tartışma açıyoruz.

Hocam buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçtüzüğün 91 inci maddesiyle ilgili bir düzenleme nedeniyle, bundan önce de bu masa etrafında bir araya geldik ve yapılan düzenlemedeki aksayabilecek yanları, sorun çıkartabilecek yanları, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun Anayasa Komisyonundaki temsilcileri olarak dile getirdik ve hatta, hazırlanan teklifin olgunlaşmamış olduğu hususuna dikkati çekerek, bu konuda bir alt komisyon kurulmasına ilişkin önerimiz reddedildi ve acele, sanki sağlıklı çalışmayla eş tutuluyormuş gibi bir anlayış içerisinde hızla burada sunulan teklif görüşüldü ve yasama organları, bütün ikazlarımıza, Anayasaya aykırılık oluşturabilecek hususlara dikkat etmek için yaptığımız uyarılara rağmen, bu öneriler dikkate alınmaksızın, burada kabul edilen İçtüzük düzenlemesi, neredeyse, aynı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edildi ve o zaman yaptığımız ikazlar doğrultusunda, bunun Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilebilme olasılığının çok yüksek olduğu hususuna çekmiş bulunduğumuz dikkat doğrultusunda sonuç ortaya çıktı; Anayasa Mahkemesi iptal etti.

Şimdi, kuşkusuz, Anayasa Mahkemesi kararlarını, üniversitelerdeki kürsülerimizde, akademik çalışmalar yaparken eleştirmek mümkündür. Hatta, bu kararlar hakkında birtakım fikirler ileriye sürmek de mümkündür; ama, bir hususu Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında görev yapan milletvekilleri olarak aklımızdan çıkarmamamız gerekir. Anayasanın 153 üncü maddesi, Anayasa Mahkemesi kararlarının herkes, her kurum ve her organ için bağlayıcı olduğunu ifade etmiştir. Bizim, kendi kişisel görüşlerimize göre yanlış veya doğru diye değerlendirdiğimiz kararlar olabilir; ama, bizim kişisel değerlendirmemiz ne olursa olsun, bu kararlar bizim için bağlayıcıdır. Bu, Anayasanın gereğidir. Bu, demokrasinin gereğidir. Bu, hukuk anlayışının gereğidir. Bu gerek ortada dururken, 11 kişinin verdiği karar mı, 365 kişinin verdiği karar mı sağlıklı olur şeklinde birtakım değerlendirmeler yapılmasını da, ben, Anayasaya saygı anlayışıyla, demokrasi anlayışıyla, hukuk devleti anlayışıyla, kuvvetler ayrılığı ilkesiyle -ki, bunların hepsi bizim Anayasamızın benimsemiş olduğu hususlardır- bağdaştıramıyorum. Bunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, önümüzde bir Anayasa Mahkemesi kararı var. İptal kararının verildiğini biliyoruz. İptal kararının gerekçesi Resmî Gazetede yayımlanmış değil. Gönül arzu ederdi ki, o gerekçede ne hususlar üzerinde durulduğunu bilelim ve bu düzenlemeyi ondan sonra yapalım; ama, görülüyor ki, bir acele var. O gerekçe bilinmeden de bir düzenleme yapmaya çalışıyoruz burada; en azından, bazı arkadaşlarımız böyle bir girişimde bulunmuşlar. O teklifi görüşmek üzere buradayız.

Bu teklif hazırlanırken de, bundan önceki iptal kararlarının, en azından, ortaya koymuş olduğu hususlara dikkat edilmiş olsaymış; ama, maalesef, ben, önümüze konulan metinde, bu özenin yeterince gösterilmiş olduğu kanısında değilim. Burada getirilen düzenleme de, kendi içerisinde Anayasaya aykırılıklar içermektedir. Bundan önceki iptal kararlarının gerekçeleriyle çakışan bir görünüm içerisindedir.

Evvel emirde şu değerlendirmeyi yapmak istiyorum. Bir kere, böyle bir girişim, böyle bir teklif, milletvekillerinin yasama sürecine katkısını sınırlandıran bir tekliftir. Ne yanından bakarsanız bakın, maddeler üzerinde, milletvekilleri, alabildiğine geniş bir zaman parçası içerisinde özgürce tartışmak isterler. Bizim yasama sürecimiz, ağırlığın komisyonlarda olduğu bir yasama süreci değildir. Komisyon çalışmalarına milletvekillerinin katkısı fevkalade sınırlıdır. En basitini anımsatayım size; bu toplantılara, komisyon toplantılarına bütün milletvekilleri katılabilirler, yeterlik önergesi verilmediği takdirde söz alıp konuşabilirler; ama, önerge veremezler. Bu, komisyon çalışmaları açısından, milletvekili katkısını sınırlandıran bir husustur. Milletvekili katkısını yapabilecek tek yer olarak Türkiye Büyük Millet Meclisini görmektedir. O katkı dahi, etraflı düşünecek olursak, milletvekilleri arasında çok tatminkâr imkânlar yaratabilecek bir düzenlemeyle ortaya konulmamıştır. Onun için, milletvekilinin yasama sürecine katkısını sınırlandıracak her girişimi, bizim, çok dikkatle değerlendirmemiz gerekir. Bu, aynı zamanda, muhalefetin yasama çalışmalarına katkısını da etkileyen bir husustur. Eğer, milletvekilinin yasama sürecine katkısını sınırlandırırsanız, doğal olarak, muhalefetin de katkısını sınırlandırmış olursunuz. Ben, bu girişimi, muhalefetin yasama sürecine katkılarını sınırlandırmak bakımından da olumsuz bir girişim olarak değerlendiriyorum. Halbuki, şu sırada, Türkiye Büyük Millet Meclisinde iki parti bulunmasından doğan birtakım sıkıntılar var. Parlamentosunda iki parti barındıran bütün parlamenter rejimlerin az veya çok ölçüde yaşadığı birtakım sıkıntıları biz de yaşıyoruz veya yaşamaya aday durumda bulunuyoruz. Bu sıkıntıların en başta geleni de, çoğunluğun muhalefet üzerinde diktatorya kurma eğilimidir veya kendi isteklerini, azınlığın, muhalefetin isteklerini dikkate almaksızın, sayısal çoğunluğuna güvenerek yürürlüğe koyma eğilimidir. Bu eğilim, eğer Parlamento çalışmalarını egemenliği altına alırsa, demokratik rejim, demokrasi, olması gerektiği gibi çalışmak imkânından uzaklaşır. Bu nedenle, ben, milletvekilinin de, muhalefetin de, yasama çalışmalarına katkısını sınırlandırmaktan yana değilim. Bu tür girişimlere kapıyı ardına kadar açmaktan yana değilim. Bir kere bunu belirleyelim. Muhalefetin katkısı, şu sırada demokrasimizin olması gerektiği gibi çalışması için vazgeçilmez olarak görülmelidir. Bu katkının artırılması için bizim çalışma yapmamız gerekmektedir; ancak, olası birtakım hastalıkların, olası birtakım sapmaların önünü bu şekilde alabiliriz. Bu bakımdan, böyle bir girişime karşıyım.

Diğer taraftan, 40 maddeyle belirlenen bir tanım ortaya konmuş. Kanunların veya İçtüzüğün en az 40 maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya teklifler özel bir yasama prosedürüne tabi tutulmuş. Şimdi, Anayasamıza baktığımız zaman, özel yasama prosedürüne tabi tutulan iki tür kanun görüyoruz. Bunlardan birisi bütçe kanunudur, diğeri de Anayasa değişikliği yapan kanunlardır. Onların dışında, Anayasa, böyle bir ayırımı kendi yapmadığı gibi, böyle bir ayırıma cevaz verdiğine ilişkin herhangi bir düzenleme de getirmemiştir; bu, bir.

İkincisi, niye 40 madde, niye 39 değil, 41 değil, 30 değil, 50 değil de 40 madde?

BAŞKAN - 40'ından sonra azanı teneşir paklar" derler ya ondan dolayıdır.

OYA ARASLI (Ankara) - Doğrusu, bunun kerametini anlamakta müşkülat çektim; yani, birtakım sayılara atfedilen bu tür değerlendirmeler dolayısıyla getirilmiş. Ben bunu düşünürken, Sayın Başkanımız doğruladı. Demek ki, sayılara atfedilen birtakım kerametler nedeniyle seçilmiş olan bir sayı bu.

BAŞKAN - Türk Halkı söylüyor, ben demiyorum değerli hocam, yıllardır böyle söylenir.

OYA ARASLI (Ankara) - Yani, burada seçilmiş olması, sizin de ifade etmiş olmanız, tabii, latife olabilir; ama, benim zihnimi meşgul etti, niye 40 diye; bu, bir. Bir kere, bunun anlamını tespit edebilmek mümkün değil. Halbuki, yasama işleminde söylediğimiz her sözün bir nedeni ve bir anlamı olmalıdır? Niye 40, 39 olsa olmaz mı, 50 olsa olmaz mı; yani, niye bu 40?

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Sizce kaç olmalı?

OYA ARASLI (Ankara) - Efendim, ben ciddiyim; yani, böyle bir sayı belirlemedeki sıkıntıları ifade etmek için bunu söylüyorum; yani, bu, bir ölçü olarak kullanıldığı zaman, ne kadar sağlıklı olabilir; bunu ifade etmek için ortaya koyuyorum. Yoksa, benim, herhangi bir 39, 38, 50 filan diye bir öneri yapmak niyetinde olduğum gerekçesiyle değil; yani, bu nedeni açıklanamayan, niye getirildiği izah edilemeyen bir yerde, bir ölçü. Halbuki, bizim biraz önce söylediğimiz gibi, yasama işlevini yerine getiren insanlar olarak, kullandığımız her sözün, her sayının, her virgülün, her noktanın bir anlamı olması gerekir.

İkinci olarak, doğrusu, böyle bir belirleme, fevkalade kötüye kullanmaya kapıyı açan bir belirlemedir. Yıllardır, pratik olarak veya kendi ilgi alanlarımızda yasama işlemini takip ediyoruz. Hukukçu olan arkadaşlarım, özellikle şimdi dikkati çekeceğim sakıncayı fevkalade iyi anlayacaklardır. 10 maddelik bir kanunun, her bir maddesinde 4'er fıkra olan bir kanunun her fıkrasını ayrı bir maddeye dönüştürmek suretiyle, fevkalade rahat bir şekilde, bu; ölçüye uyan bir kanun hâline getirebilirsiniz. Bunu yapmak da fevkalade kolaydır.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - Hocam, bu komplo teorisi oluyor.

OYA ARASLI (Ankara) - Efendim, bugüne kadar yaşananları göz önünde bulundurursanız, zaten dikkati çekmek istediğim konu da bu. Denenmiştir, yapılmıştır, bundan önce önergelerle ilgili getirilen bir düzenleme nedeniyle, geçmişte, sayfalar dolusu yazıyla ifade edebildiğimiz fıkralardan oluşan kanunlar ortaya çıkmıştır. Fıkraya verilen önerge sayısı sınırlandırıldığı için maddelerle ilgili olarak, maddeler fıkra bakımından geniş hâle getirilmiştir. Geçmişimizde vardır. Bu, geleceğimizde de tersine bir işlemin yapılması suretiyle, fıkraların azaltılarak madde sayısının çoğaltılması şeklinde bir uygulamaya geçilmeyeceğine garanti vermez.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - Hocam, biz iyi niyetli olmak zorundayız, çalışabilmemiz için.

OYA ARASLI (Ankara) - Her zaman iyi niyetle hareket edilir; ama, bir hukukçunun görevi, kötü niyetli kullanımlara karşı da kapıyı kapamaktır.

BAŞKAN - Aslolan iyi niyettir hukukta.

OYA ARASLI (Ankara) - İyi niyet esastır; ama, uygulamada.... Hepimiz hukuk fakültesinden geliyoruz, hocam başta olmak üzere, oradaki iyi niyetle neyin ifade edildiğini, burada benim ifade etmeye çalıştığım hususla, o iyi niyetin hiçbir ilgisi olmadığını da, dileriz, bugüne kadar bilmemiş olan arkadaşlarım da, hocam da buradayken, bir vesile öğrenmesinde yarar olacağını düşünüyorum.

Bir hukukçu, karşısındakinin iyi niyetine güvenir. İyi niyet, özellikle ilişkilerde asıldır; ama, kötü niyete de, yasayı yaparken, kapıyı kapamak gerekir. Aksi takdirde, dönüp dönüp aynı işlemleri, bu masa üzerinde, biz, daha çok kereler tekrarlamak zorunda kalırız. Bu bakımdan, böyle bir endişeyi de beraberinde getirdiğini düşünüyorum.

BAŞKAN - Toparlar mısınız hocam.

OYA ARASLI (Ankara) - Bu düzenleme, maddeler üzerinde görüşme imkânını ortadan kaldırmaktadır. Halbuki, bizim Anayasamız, madde üzerine görüşme esasına dayalıdır. Bu, Anayasa Mahkemesinin kararlarında da belirtilmiştir. Sayın hocama ve bana da Anayasa hukuku öğreten değerli hocalarımızın bu konuyla ilişkin kitaplarında da bu hususa dikkatler çekilmiştir. Burada madde üzerinde görüşme olanağının ortadan kaldırılmasının da, önemli bir Anayasaya aykırılık oluşturacağı görüşündeyim. Bu hususa da dikkatlerinizi çekmek isterim.

Bu görünümüyle, bu düzenlemenin de Anayasa Mahkemesinin işaret ettiği aksaklıkları gideren bir düzenleme olmadığı kanaatimi ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Buyurun Mehmet Ali Bey.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hocamızın uzun açıklamasını dinledik. Orada biraz da espri bakımından komplo teorisi gibi geldi. Aslında, kendilerinin de -bizim hocamız olarak- öğrettiği hukukta iyi niyetin esas olduğudur.

Şimdi, elbette, kapsamlı kanunlar açısından, daha pratik, uygulanabilirliği olan bir hüküm getirilmesi zarureti var. Geçmişte de olmuş. Geçen dönemde, 600 madde civarındaki Medenî Kanun temel kanun kabul edilerek, bu madde Anayasa Mahkemesinde iptal edilmeden önce görüşülmüş.

Şimdi, çok kapsamlı Türk Ceza Kanunu Tasarısının 550'ye yakın -yanılmıyorsam- maddesi var. Şimdi, böyle bir kanunun, pratikte, bu Mecliste görüşülebilmesi veya böyle bir pratiği kolaylaştıran, yasamayı kolaylaştıran bir madde getirilmediği takdirde, takribi 1 maddenin görüşülmesi 100 dakikayı buluyor. Şimdi, 500 maddelik, 550 maddelik bir kanunun görüşülmesi, 100'le çarptığımızda, sanıyorum, bir dönem, bu Meclis, Türk Ceza Kanununu çıkaramayacak. Böyle bir şey olmaz. O bakımdan, böyle bir kanunun getirilme zarureti var; ama, bu değişikliği getirirken, tanımlar da yeniden yapılandırılabilir. Bu 40 madde değil de 50 denir. Biz, hukukçular olarak, buradaki arkadaşlarımın hepsi hukukçu, iyi niyeti esas almak durumundayız. Aksi halde, her getirilen tasarıya, her getirilen değişikliğe, her getirilen teklife böyle kuşkuyla baktığımızda, bir yere varmamız mümkün değil. O bakımdan hocam, uzun konuşmasında, güzel eleştirdi, eleştirmek kolay; ama, ne yapalım sorusunun cevabını, ben, şahsen alamadım sayın hocam.

OYA ARASLI (Ankara) - Ne yapalımın cevabını teklifi hazırlayanlar getirmelidir.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - Belirttiğim gibi, böyle bir düzenlemenin zarureti var; ama, bu kapsamlı kanun madde olarak 60 olur, 40 olur, 30 olur, 20 olur; ama, böyle bir zaruretten doğan düzenleme getirilmesi gerekiyor. O bakımdan, Meclisin hızlı çalışması, geçen onüç yıllık koalisyonlar döneminde çıkarılamayan yüzlerce değişikliğin, düzenlemenin yapılması gerekiyor.

Hocam diyor ki: "Bu aceleniz ne; bekleyelim, Anayasa Mahkemesi gerekçeli kararını yayımlasın." Anayasa Mahkemesinin geçmişten beri örneklerini görüyoruz, çalışma şekillerini görüyoruz; bir yıl, iki yıl, beş yılda kanunların iptal gerekçelerini yayımlamadığını görüyoruz. Bizim, bu dönem sonuna kadar, herhalde Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesinin yayımlanmasını beklememiz mümkün değil. Yüzlerce değişiklik gerektiren mevzuat, biraz önce de söylediğim, Türk Ceza Kanunu, Ceza Usul Kanununun bu Meclis tarafından yasalaştırılması lazım. O bakımdan, beklemeye, pratiğin, Türk hukuk hayatının, Meclisin tahammülü olmaz diye düşünüyorum. Böyle bir düzenlemenin gerekliliği düşüncesindeyim.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz, sağ olun.

Nimet Hanım, buyurun.

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa Mahkemesinin, İçtüzüğün 91 inci maddesine ilişkin iptal gerekçelerinde yer alan belirlilik, soyutluk, genellik, öngörülebilirlik özellikleri doğrultusunda bir tanım yapılması gerekiyor; fakat, bu tanımın yapılması noktasında komisyon üyelerinin yeteri kadar katkı sağlamadığını düşünüyorum. Anayasa hukuku hocamız Sayın Oya Araslı Hanımefendinin, her şeyden önce, bu tanımı burada tartışıp, bir şekilde ortak bir kanaatin ortaya çıkması noktasında katkılarının olması gerektiğini düşünüyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Katkıyı, açıklamayla verdiğimi zannediyorum; sizin beklediğiniz anlamda olmayabilir; ama, benim gerekli gördüğüm anlamda verdim.

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - Müsaade eder misiniz...

Bu noktada, objektif koyulabilecek kriterler noktasında da zaten hukuk camiasında bir tartışma var. Bu soyutluk, genellik, öngörülebilirlik, belirlilik gibi kriterlerin temel yasa kavramı içerisinde tanımlanması noktasında, geçen süreç içerisinde, hepimiz, nihayetinde, hukuk camiasıyla bunu tartıştık ve gelinen noktada, temel yasa tanımının yapılmasının bu kadar kolay olmadığını; ama, bu sorunun da burada çözüleceğinin farkındayız.

Her şeyden önce, Avrupa Birliğine giriş sürecinde, aciliyeti olan ve çıkarılması gereken yasalar var. Hem Cumhuriyet Halk Partisinin hem de AK Partinin öncelikli hedefi AB'dir. AB yolunda çıkarılması gereken bu yasaların, az önce üstadın ifade ettiği gibi, vereceği süreç, bir yıllık süreç. Oysa, önümüzde sekiz aylık bir süreç var. Gelin, burada, bunu tartışalım, nihayete erdirelim. Eğer bu tanımı biz yapabiliyorsak, karşılıklı olarak, bu tanımı burada yapalım.

Kaldı ki, muhalefetin, bir şekilde, yasama faaliyetine katkısının azaltılmasından yana olan bir iktidar partisi de değiliz. Bunu bu şekilde de düşünmüyoruz. Böyle bir art niyet veya kötü niyet taşımıyoruz. Bunu birlikte belirleyip, bir şekilde, şu zarurî dönemde, belli yasaların temel yasa olarak çizdiğimiz kriterlere uygun bir ölçüde de çıkarılması noktasında uzlaşmaya ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum. Bu konudaki katkılarınızın da komisyonda verildiği takdirde, çok önemli bir etkinliği olacağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkanım, adıma ve bana...

BAŞKAN - Kısa bir açıklama...

OYA ARASLI (Ankara) - Çok kısa olarak...

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Oya Hanım, eğer izin verirseniz, bir soru soracağım.

BAŞKAN - Bir soru sorsun size o zaman.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Aslında, ben, burada, değerlendirmeden daha çok, sizin şahsınıza yöneltilen bir soruyu biraz derinleştirmek istiyorum ki, belli bir şeye otursun istiyorum konu.

OYA ARASLI (Ankara) - Yani, arkadaşınızınkini tamamlayıcı bir şey.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Evet, tamamlayıcı anlamda.

Acaba, Cumhuriyet Halk Partisi olarak ve komisyonda sizin açıklamalarınız ışığında, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun, temel yasa kavramına bakış açısı nedir? Şu anda, Mecliste, çok kapsamlı, 100 maddeli, 150 maddeli, 500 maddeli, örneğin önümüzde bekleyen Türk Ceza Kanunu Yasa Tasarısı mevcut. İş Yasasında yaşanan birtakım olaylar vardı, sabahlara kadar Meclisin çok yoğun çalışması karşısında, üç haftada çıkması söz konusu oldu ki, toplamda 127 maddelik bir yasaydı bu. Acaba, şunu söyleyebiliyor mu Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, bu, Meclisin kilitlenmesine yol açmaz, 500 maddelik yasalar da gelse, her madde üzerinde mevcut hâliyle, hiçbir değişiklik yapılmadan çalışma yapılması hâlinde, hayır, bu gayet güzeldir, bir yıl sürerse, bir yıl sürsün, Meclisin bundan başka işi yoktur. Bir yasayla bir yılını geçirmesi, Cumhuriyet Halk Partisi olarak biz, sıkıntı duymuyoruz mu diyorsunuz, yoksa, bizler de Anayasa Komisyonu üyeleri olarak ve Meclis çatısı altında bulunan bir grubun mensupları olarak, AK Partinin getirdiği teklifin şu şu noktalarına itiraz etmekle birlikte, sorunun özünde, AK Partinin anlayışını biz de paylaşıyoruz, evet, böyle bir düzenlemeye gerek vardır; ancak, şu şu şu şekilde olabilir diye karşı öneriniz var mı efendim? Öncelikle bu sorunu halletmemiz gerekiyor.

OYA ARASLI (Ankara) - Müsaade eder misiniz...

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - İyi niyete ilişkin kısa bir açıklama yapacağım.

İyi niyet ve kötü niyet ayırımı yapılırken, iktidar partisi çoğunluğunu kötü niyetli olarak kullanabileceği gibi, maddeler üzerindeki görüşmeyi muhalefet partisi de kötü niyetli kullanabiliyor, İş Yasasında da bunu gördük; yani, 89 uncu maddenin görüşüldüğü bir zamanda 6 ncı maddeye ilişkin açıklamalar yapıldığı zaman, kötü niyet varsa, muhalefet de kullanabiliyor maddeler üzerindeki görüşmelerde.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, acilen müsaade ederseniz, sayın arkadaşlarımızın...

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - Usul belirleyelim hocam burada...

BAŞKAN - Usul belli olsun.

OYA ARASLI (Ankara) - Eğer burada da konuşamayacaksak, muhalefet partisi milletvekilleri olarak; yani, burada başladı olay demektir.

BAŞKAN - Estağfurullah...

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkandan söz talebim oldu...

BAŞKAN - Oya Hocam, siz konuşmuştunuz yine konuşturuyoruz.

OYA ARASLI (Ankara) - Müsaade ederseniz konuşayım. Yani, bir soru soruldu, Sayın Başkan da müsaade etti, çalışmaların da sağlığı bakımından daha iyi mecralara bizi yöneltir diye o doğrultuda açıklama yapıyorum. Eğer bunu da yapamayacaksak, o zaman, buradaki varlığımızın bir nedeni kalmaz.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - Yapacaksınız...

BAŞKAN - Estağfurullah...

Buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - Şimdi, ben, arkadaşımızın ilk önce neden İş Kanunu görüşmelerinden rahatsız olduğunu anlayamadığımı ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN -Uzun sürdü diyor, rahatsızlığı o.

OYA ARASLI (Ankara) - Uzun sürebilir efendim; yani, yasama sürecinin sağlıklı olması, kısa sürmesi demek değildir.

BAŞKAN - Değil tabii; uzun sürmesi, sağlıklı olduğunu gösterir.

OYA ARASLI (Ankara) - Aksine, herkesin görüşlerini üzerinde anlatması demektir; yani, parlamenter yaşamda ne kadar yenisiniz, ne kadar eskisiniz bilmiyorum; ama...

SÜLEYMAN SARIBAŞ (Malatya) - Hocam, çok samimî mi söylüyorsunuz; bir ceza kanununu tartışalım, beş senede çıkarıp gidelim mi?!. Samimî mi söylüyorsunuz?!.

OYA ARASLI (Ankara) - Şimdi, beyefendi, müsaade ederseniz açıklayayım.

İş Kanunundaki görüşlerin açıklanmasından arkadaşlarımız niye rahatsız oluyorlar?

SÜLEYMAN SARIBAŞ (Malatya) - Kimse rahatsız değil.

OYA ARASLI (Ankara) - Burada ifade ettiler efendim rahatsızlıklarını. Siz, öyle görebilirsiniz; ama, arkadaşımız, uzun sürmesinden, herkesin konuşmasından bir rahatsızlık duyduğunu ifade etti. Ben de bir başka olaydan çok büyük rahatsızlık duydum. Hemen 91 inci maddeyle ilgili düzenlemenin yapılmasının ertesinde, Kültür ve Turizm Bakanlıklarının birleştirilmesi gibi, çok ayrıntılı, çok önemli, devletin yeniden yapılandırılmasına ilişkin bir hususta, uzun bir kanunu, 5 saat gibi bir sürede, daha milletvekilleri, bu kanunun hangi maddelerini içerdiğine tam anlamıyla vâkıf olmadan, görüşün oylamasının tamamlanmasından da ben fevkalade rahatsız oldum.

BAŞKAN - Ortasını bulalım hocam bu işin.

OYA ARASLI (Ankara) - Tamam, ortası bulunabilir; ama, ortası bu değil ve burada iyi niyet, kötü niyet, yok, komplo teorileri filan gibi birtakım tartışmalarla bunu sonuçlandırmamız da mümkün değil.

BAŞKAN - Doğru hocam.

OYA ARASLI (Ankara) - Hukukta iyi niyet esastır; ama, hiç kimse, kendimiz yapmayabiliriz, bu iktidar yapmayabilir, bundan önceki veya bundan sonraki yapmayabilir, ama, hukukçu, kalıcı kurallar yapmak zorundadır. Herkesin iyi niyetine güvenip de, kötüye kullanımı engelleyecek düzenlemeler getirmezsek, bir kere yaptığı işi, beş kere tekrar gözden geçirmek zorunda kalır. Böyle iyi niyet asıldıra sığınıp, birtakım kötüye kullanılması gereken hususları gözardı etmek, çok akıllıca bir yasama tekniği değildir. Bunu ifade etmek istiyorum.

İkincisi, bu düzenlemeyi biz getirmedik buraya. Bu tür bir girişimin Anayasa hükümleri karşısında ne kadar çıkmazlara girme tehlikesi olduğunu da ifade etmeye çalıştık. Temel kanun konusunda sıkıntılarımız olacağını, bunun tanımının fevkalade güç olduğunu, geçen düzenleme münasebetiyle yaptığımız toplantıda görüştük. Hatta, ben başta olmak üzere, arkadaşlarım, temel kanun kavramının içeriğini belirlemek için, bir komisyonun da görüşüne müracaat edilebileceğinin üzerinde durduk; yani, siz, düzenleme yapıldıktan sonra, lütfetmişsiniz, araştırmışsınız. Biz, düzenleme teklif olarak önümüze geldiği zaman, bu hataya dikkati çektik. Ben, Anayasa Hukuku Profesörüyüm, Sayın Kuzu Anayasa Hukuku Profesörü; ama, böyle bir olay, öyle bir olay ki, sadece anayasa profesörü olmak şu tanım doğruduru yerleştirmeye, ortaya koymaya yetmiyor; çünkü, temel kanun diye bir kavram, Anayasada yok, hukuk literatüründe yok. Bir zihninizi kurcalayın, Hukuk Başlangıcı derslerini okuduk, kanunlar arasında böyle hiyerarşiye de yol açabilecek görüşme bakımından, bir ayırım...

BAŞKAN - Temel yasa kavram olarak var, ama, bir tanım olarak zorlukları var.

OYA ARASLI (Ankara) - Nerede yapılıyor; yani, birtakım ülkelerde, birtakım prosedürler uygulanıyor; ama, bir hatamız, yasa yaparken veya başka düzenlemeleri yaparken, sıkça yapılan bir hata, çok düzgün işleyen bir başka sistemin bir unsurunu alıp, tamamen farklı olan sistemimiz içerisinde aynı sağlıkla işleyeceğini zannettiniz ve başka ülkelerin yasama prosedürü tamamen başka olan, komisyon çalışmaları yasama süresinin odak noktasını oluşturan bir ülkede uygulanan bir sistemi alıp buraya getirirsek olmaz. Burada da ben o eğilimi görüyorum. Bu düzenlemenin yanlış olduğunu görüyorum. Bu Anayasa kuralları çerçevesinde bu tür girişimlerle bunun çözülemeyeceğini söylüyorum. Benim yaptığım katkı bu. Olmayacağını söylediğim, olmadığını ifade ettiğim bir kavramın tanımı için bir katkı yapmamı da benden beklemeyiniz. 500 maddelik bir kanun teklifiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi ilk defa karşılaşmıyor. 91 inci madde düzenlemesinden önce de bu denli kapsamlı kanunları Türkiye Büyük Millet Meclisi görüşmüştür. Bu demokrasinin usulleri içerisinde siyasî parti grupları arasında oluşacak anlaşmalarla üstesinden gelinebilecek bir husustur.

Yoksa, sen, istesen de istemesem de benim sayısal çoğunluğumla ben bunu alırım, özel yasama prosedürüne tabi tutarım anlayışıyla çözülebilecek bir husus değil.

BAŞKAN - Grupların anlaşması bakımından bir hüküm gerekiyor. Biliyorsunuz, böyle bir hüküm olmadan gruplar bir yasa görüşme konusu belirleyemezler. Sizin gruptaki birtakım arkadaşlar, gelen son yasaları görünce, hocam bunun için bir usul bulalım dediler. Bana dediklerini samimi olarak söylüyorum. Çok doğru yaklaşımdır.

OYA ARASLI (Ankara) - Onu bilemiyorum. Biz Halk Partisi Grubu olarak sabahlara kadar çalışmaya razıyız. Çalışmaktan kaçınmıyoruz, yeter ki yaptığımız iş sağlıklı olsun.

BAŞKAN - Buyurun.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) - Kıymetli Başkanım, değerli arkadaşlar; öncelikle çalışmalarımızın hayırlı olmasını diliyorum.

İçtüzük değişikliği geldi. Bu İçtüzük değişikliği konusunda hocama da saygılarımı, hürmetlerimi hassaten iletmek istiyorum. Kendilerinin milletvekillerinin yasama çalışmalarına katkıları konusunda bir konuşmaları oldu. Arkasından da iyi niyet konusunda girişimleri oldu. Geçmiş Meclis çalışmalarına dönmek istiyorum, hafızaları yoklamak açısından. Ben hocamın bu konuda samimi olduğuna inanıyorum; fakat, şu konuşmanın bir benzerini CHP Grubunda yapmıştır veya yapması gerekir diye düşünüyorum. Biz, geçmişte bir anayasa değişikliği gizli oylaması yaptık, ormanlarla ilgili Anayasanın 169, 170 inci maddeleriyle ilgili. Orada bir pratik yaşadık. Gizli oylamada CHP milletvekillerinin ciddî bir bölümü oylamaya sokulmadılar. Sanıyorum bir on, on beş arkadaş -kendilerinden emin olunan arkadaşlar, 19 muydu, bilemiyorum sayıyı- oy kullandı, geri kalan arkadaşlar geri çekildi. Ben inanıyorum ki, CHP Grubu Meclis çalışmalarına katkı vermek istiyor; ama, nasıl oluyor da bir anayasa değişikliği konusunda, bırakın konuşmayı, hiç değilse oylarıyla vekillerin katkıda bulunması engelleniyor. Bu, Meclisin bir pratiğidir ve hocamın samimi olduğuna inanıyorum; ama, şu konuşmanın CHP Grubunda yapılmasını, arkadaşlara anlatılması gerektiğini düşünüyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Olay sizin yansıttığınız gibi değil. Kaldı ki, bu konuda grup kararı alınamaz, oylama gizli olduğu için. Oy bir haktır. Herkes hakkını kullanmak veya kullanmamak hakkına sahiptir. Gelip oy kullanmamak da bir tercihtir. Bu kavramları birbirinden ayırırsanız daha sağlıklı olur.

BAŞKAN - O olay geçmişte kaldı.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) - Bir tespit açısından, milletvekillerinin katkısı açısından söylüyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Katkı hakkı verirsiniz, bulunur veya bulunmaz. Hakkın olması önemlidir.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) — Meclisteki milletvekillerinin Meclise katkılarının nasıl engellenebildiği noktasında hocamın kanaatlerinin teyidi anlamında bunu söylüyorum. Biz aynı ortamda çalışıyoruz, aynı Meclisteyiz, hepimiz arkadaşız nihayetinde. Ortak zemini paylaşıyoruz, meslektaşız, hukukçu olmak sıfatıyla, milletvekili olmak sıfatıyla. Zaman zaman Meclisin açılması konusunda arkadaşlarımız gecikebiliyorlar geç kalma noktasında. CHP'den arkadaşlar orada bulundukları halde oy kullanmıyorlar. Mecliste bulunduklarını elektronik cihazla...

OYA ARASLI (Ankara) - Neyle tespit ettiniz bunu?

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) - Müşahede ederek efendim.

OYA ARASLI (Ankara) - Lütfen, böyle gözlemlere dayalı olarak töhmet altında bırakmayın.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) - Müsaade eder misiniz... Bunlar her zaman yaşadığımız olaylar. Arkadaşlar kâğıt dolduruyorlar, çoğunluk varsa buradayız diye gönderiyorlar. Bu da bir usuldür. Bu noktalarda arkadaşların Meclis çalışmalarına katkılarının daha iyi olması gerektiğini düşünüyoruz.

Bütün bu değerlendirmeden sonra hocamın iyi niyet konusuna gelmek istiyorum. Belki şu noktada hocam haklı: Tüm bu değerlendirmelerden sonra mutlaka herkesin iyi niyetli olduğunu kabul etmek doğru olmaz. Hocam da bunu söylüyor. Bu iyi niyet kavramını bir de hakkın kötüye kullanılması kavramıyla hukukla birlikte düşünmek gerekir diye düşünüyorum. Mutlaka iyi niyet olacak ama insanların hakkının kötüye kullanılmasını da engellemek gerekir. İçtüzük noktasında, bana göre, bu değişiklik gereklidir. Neden gereklidir; sokaktaki insan bizden ciddi anlamda hızlı yasal değişiklikler bekliyor. Avrupa Birliği konusunda acil düzenlemelerin yapılması gerekir. Onun için de bu İçtüzük değişikliğinin bir an evvel buradan geçmesi gerektiğini düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Sayın Başkan, biz, Meclisteki çalışmaların bir hususundan şikâyetçiyiz; geriye dönük konuların görüşülmesi. Sayın meslektaşım İbrahim Bey anayasa oylamasına döndü; ama, diğer konuşmacılarda da muhalefet özellikle temel kanundan bahsediyor. Arkadaşlar, önceki düzenlemede temel kanun vardı. Bu, kapsamlı kanun oldu; yani, muğlaklıktan çıkarılıp daha belirgin bir ifadeyle kapsamlı kanun denildi. Daha önceden itiraz edilen bir konu vardı. Temel kanun nedir; şimdi de sorulacak, kapsamlı kanun nedir diye. Kapsamlı kanunun da kapsamının belirlenmesi lazım.

MEHMET ALİ BULUT (Kahramanmaraş) - 40 madde olarak belirlenmiş.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Bunun için, bir madde sayısı lazım. Hocam neden 40 diyor. Bir yerde bir sayı belirlenecek. Eğer, 39 uğurlu rakamınızsa 39 da olabilir, 41 de olabilir. Bu konuda anlaşılabilir.

OYA ARASLI (Ankara) - Bizim uğurlu rakamımız yok. Herhalde sizi ilgilendiren bir konu. Rakamlarla öyle bir ilişkimiz yok.

BAŞKAN - Halk arasında 41 kere maşallah derler.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - 41 kere maşallah diye ayrıca irticai söylemler olur.

Arkadaşlar, anayasa hukuku hocalarımız bize çok önemli bir ders verdiler. Anayasa Mahkemesinin kararları bağlayıcıdır. Buna herkes uymak zorundadır. Biz de milletvekili olarak buna uymak zorundayız. Lütfen, bu konuda daha fazla direnmeyelim. Anayasa Mahkemesi kararlarına uyalım. Ama, unutmamak lazım ki, Sayın Anayasa Mahkemesi de Anayasaya uymak zorundadır. Bugün, maalesef, çok acı bir şeydir ki, Anayasa Mahkemesinin kendisi Anayasaya uymamaktadır; çünkü, Anayasanın 153 üncü maddesi çok açık ve net bir biçimde, Anayasa Mahkemesinin kararları başlığı altında diyor ki: "Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz." Arkadaşlar, Anayasa Mahkemesi iptal ediyor, gerekçesi yazılıncaya kadar da yürürlüğü durduruluyor. Eğer, Anayasa Mahkemesi gerekçesini yazmadan bu kararı açıklamışsa Anayasayı ihlal etmektedir. Eğer, yazdığı halde -olabilir ki Anayasaya uymuş, gerekçesini yazmıştır- açıklamıyorsa, o zaman da yine Anayasanın ihlali söz konusudur. Arkadaşlar, Anayasa Mahkemesi kararları bağlayıcı olmakla birlikte tartışılamaz veya eleştirilemez kararlar değildir. Benzer konularda Anayasa Mahkememizin değişik kararlar verdiğini üzülerek müşahede etmekteyiz. Ben, bir hukukçu olarak, uzun yıllardır düşünüyorum. Hâlâ, parti kapatılırken savunması alınmadan kendisine bu konuda bir savunma hakkı verilmeden, bazı milletvekillerine yasak konulmasını şahsen hukuk mantığıma sığdırabilmiş ve hazmedebilmiş değilim. Ne konuşursam Anayasa Mahkemesi ileride benim de seçilme hakkıma veya milletvekilliğime engel koyar, o konuda da araştırmalar yapıyorum, dikkatli olacağım.

Arkadaşlar, yine, arkadaşlarımız, çoğunluğun diktatöryasından bahsetti. Arkadaşlar, çoğunluğun diktatöryası olmaz. Hukuk devletinde olmaz. O zaman, Mecliste çoğunlukla kararlar almıyor. Salt çoğunlukla alınıyor, nitelikli çoğunlukla alınıyor, basit çoğunlukla alınıyor. Her seferinde çoğunluğun dediği oluyor. O zaman, Mecliste demokratik sistem demek, çoğunluğun diktatöryası demektir. Buna karşı birtakım tedbirler zaten alınmış. Ayrıca, bazı kanunların toplu olarak görüşülmesine, zannedersem, Cumhuriyet Halk Partisi de karşı

değil; ama, arkadaşlarımız diyor ki, bu konu Danışma Kurulunda oybirliğiyle kararlaştırılsın. Arkadaşlar, o zaman, oybirliğiyle karar alındığı zaman bu da bazı zamanlar şimdiki gibi gayet iyi niyetli, Meclise katkıda bulunmak isteyen CHP her zaman olmayabilir, bazı kötü niyetli partiler de çıkabilir. Yarın bir parti yirmi kişiyle bir grup kurdu ve Danışma Kurulunda yer aldı ve adam ben istemezsem bu kanun çıkmayacak diye çeşitli şartlar öne sürdü. Bu kötü niyetli durumları da düşünmek lazım. Her zaman Ak Parti ile Halk Partisi olmaz. Bu sebepten dolayı, azınlığın diktatöryası olabilir. Bütün kanunları madde madde görüşürsek neye benzer arkadaşlar. Fıkra anlatınca olay oluyor, ama bu seferki olay olmayacak bir fıkra. Mahkûmun birisine son isteğini sormuşlar. En son yediği zeytinin çekirdeğini çıkarmış, demiş ki, bunu ekin, bunun meyvesini yemek istiyorum. Adamlar demiş bu ne kadar sürer. Olsun demiş ben beklerim. Arkadaşlar bu temel kanundur, kapsamlı kanundur olmasın, olsun, biz sabaha kadar bekleriz, günlerce bekleriz. Siz bekleyebilirsiniz, siz memleketin zamanını çok görüp biraz daha oyalayabilirsiniz veya Avrupa Birliğine...

OYA ARASLI (Ankara) - İkinci görüşmeye vesile olmak çok daha büyük bir iş yani, memleketin zamanını harcamak bakımından.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Arkadaşlar, bizim fazla zamanımız yok. Avrupa Birliğine uyma konusunda, ayrıca, Avrupa'nın bütün ülkelerinde bu tür uygulamalar mevcuttur. Bu bakımdan azınlığın çoğunluğa tahakkümünü kaldırmak için mevcut şekilde desteklediğimizi bildiriyoruz.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, 36 maddelik kanun görüştük sene başında, kabul ettik, olabildi. Arkadaşlar imkânsızlığından söz ediyorlar, ama olabildi.

BAŞKAN - Buyurun.

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; çok açık olan bir husus var. Getirilen bu İçtüzük teklifiyle gerekçeleri çok açık bir şekilde ifade ediliyor. Madde sayısına göre kapsamlı kanun tanımı getiriliyor. Böyle bir tanımlamanın getirilmek istenmesi, itiraf edeyim ki, temel yasa kavramına göre hatalı olmaktan öte geriye gidiştir. Olayın başlangıcında hata yapıyoruz. Temel yasa, öyle veya böyle yine tartışılabilecek bir olay. Siz, kalkıp, kapsamlı kanun tasarısını tayin edecek ölçü olarak sadece madde sayısını getirmekle, böyle bir gerekçe getirmekle son derece şekli, sınırları belli olmayan bir kavramı getirmiş oluyorsunuz. Bunun bir kere adını koyalım. Burada Meclisin zamanının öneminden arkadaşlarımız söz ediyor. Bu, hep başlangıçtaki yanlışlara dönüyoruz. İçtüzük teklifinin ilk görüşülme aşamasında bu kavramların alt komisyonda tartışılması gereğini dile getirdik. Bu düşüncemizi tekrar ifade ediyoruz. O kanunları, İçtüzük tekliflerini bir an evvel çıkaralım derken zamanı nasıl heba ettiğimizi gözardı etmememiz gerekiyor. Tabii bütün bu değerlendirmeleri yaparken elbette iyi niyet kavramı

ve tutarlı olmak çok önemli. Ama, bunu kendi muhakememizde de sorgulamamız gerekiyor. Siz şöyle yaptınız, biz böyle yaptık; bu tartışmalara girmek istemiyorum; ama, lütfen şunu değerlendirin. Bir anayasa değişikliğinde, dört maddelik bir anayasa değişikliğinde maddenin birisi 25 yaş seçilme, üç maddeyse, ormanlarla ilgiliyse lütfen bunu irdeleyin, gözden geçirin.

BAŞKAN - O gün önerge verin, çekelim, destek olayım dedim. Basın burada, şimdi konuşuyorsunuz. Yapmayın. Bunu söyledim, herkes şahittir.

OYA ARASLI (Ankara) - Ona karşı değiliz.

ATİLLA KART (Konya) - Böyle bir teklifin gelmesi başlı başına bir hata, bunu ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN - Eleştiriyorsunuz, ama önerge verin çekelim diyorum. Daha ne istiyorsunuz?

OYA ARASLI (Ankara) - Çekmeyin, ayrı düzenleyin.

BAŞKAN - Çekelim derken başka paket anlamında söyledim. Onun içinde olmasın anlamında söyledim.

OYA ARASLI (Ankara) - O öyle değildi. Neden olduğunu siz de biliyorsunuz, biz de biliyoruz. Lokomotif olarak çektirmek için arkadan gelen düzenlemeleri, düzenlenmiş olan bir hükümdü.

BAŞKAN - Hocam ben de senin gibi düşündüm, çekelim dedim. Ama o zaman önerge vermediniz, kayıtlarda bunlar var.

OYA ARASLI (Ankara) - Biz de bu Parlamentoda epeyce zaman geçirdik.

BAŞKAN - Yapmayın hocam, zabıtlar burada. Aradan bir ay geçmemiş; yıllar geçmiş gibi!

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Kutlu'nun değerlendirmelerine çok kısa bir cevap vermek istiyorum. Anayasa Mahkemesi kararlarının elbette eleştirilecek yönleri vardır. Bu, elbette eleştiriye açıktır; ama, bir Anayasa Mahkemesi kararında iptal kararı verip, akabinde, acaba neden yürürlüğü durdurma kararını hemen vermek gereğini duyuyor, bunu lütfen değerlendirelim.

BAŞKAN - Anayasa Mahkemesinin kendisinin bileceği iş. Anayasa Mahkemesinin yürütmeyi durdurma kararı yetkisi yoktur; bunu bin kere söyledim. Değerli hocam, kaç karar var bu konuda veremem dediği konusunda, en az on kararı var. Siz bunu bilirsiniz, yapmayın bunu.

OYA ARASLI (Ankara) - Anayasa Mahkemesinin içtihat değişikliği sadece bu olayda olmuş bir olay değildir.

BAŞKAN - Niye verememem diyor; kanunda yoktur, Anayasada yoktur. Şimdi var mı, yine yok. Yanlış bir içtihat değişikliğidir hocam. Yapılan içtihat değişikliği yanlıştır. Bu yetkiyi verebiliriz, ama açık vermemiz lazım.

OYA ARASLI (Ankara) - İçtihat değiştirmiştir. İçtihat değiştirmiş olması sizin haklı olduğunuz anlamına gelmez. Siz öyle söylediniz; ama, sizin dışınızda pek çok anayasa hukukçusu da verebileceğine ilişkin o kararlardan sonra neşriyat yaptı.

BAŞKAN - Herkes benim gibi düşünüyor. Mümtaz Soysal, bir de siz... Başka da yok.

OYA ARASLI (Ankara) - Başka yok değil, siz bilmeyebilirsiniz.

BAŞKAN - Sözünüzü geri alın rica ediyorum. Ben her şeyi biliyorum bu konuda.

OYA ARASLI (Ankara) - Ama, bunu söylüyorsunuz.

BAŞKAN - İçtihat değiştirmek yanlış olamaz mı değerli hocam, yanlış değişiklik olamaz mı, içtihat değiştirmek doğru mu?! Peki, tersini yapsaydı, eskiden verip şimdi vermeseydi o mu doğru olacaktı?!

OYA ARASLI (Ankara) - Zamana ve zemine göre içtihatların değişebileceğine göz yuman bir hukukçu ne duydum ne de gördüm. Kusura bakmayın.

BAŞKAN - İçtihat değişikliği her zaman doğrudur, öyle düşünüyorsunuz. Ben de böyle hukukçu görmedim, siz kusura bakmayın.

OYA ARASLI (Ankara) - Her zaman doğru olur diye de bir şey söylemedim. Öyle zannediyorum ki, burada bir anayasa hukuku dersi semineri düzenlememiz gerekiyor; çünkü, arkadaşlarımız lafları evirip çevirmeyi ya bilmedikleri için veya böyle yapmak arzu ettikleri için.

BAŞKAN - Oya Hocam, Atilla Beyin tamamlamasını bekliyoruz.

ATİLLA KART (Konya) -Anayasa Mahkemesi kararlarında iptal kararıyla birlikte neden yürürlüğü durdurma kararı veriyor, bunu çok ciddi irdelememiz gerekiyor. Siyasi iktidarın irdelemesi gerekiyor. Anayasa Mahkemesi, bir yıl evvelki bir İçtüzük iptaline rağmen getirilen İçtüzük değişikliği ve o İçtüzük değişikliğinin hemen ertesinde uygulamaya konulmak istenilmesinden duyduğu rahatsızlığı ifade ediyor. Ben bunu iptal ediyorum; ama, bunun gerekçesinin yazılması, geriye yürümezliği ilkesi karşısında yürürlüğü de durdurma gereğini duyuyorum diyor. Lütfen bunu değerlendirelim.

BAŞKAN - Değerlendiririz.

ATİLLA KART (Konya) - Bakın, özeleştiri yapmamız gerekiyor. Yine aynı noktaya varıyoruz. 61 yaş, 65 yaş meselesi...

BAŞKAN - O da ayrı bir konu, orada söylenecek bir konu. Ama, Anayasa Mahkemesini burada masaya yatırmış değiliz. Anayasa Mahkemesi doğru da karar verir, yanlış da; bunu bilmemiz lazım. Anayasa Mahkemesi kutsal bir makam filan değil.

ATİLLA KART (Konya) - Bağlamak istiyorum efendim. Olayı karşılıklı polemiğe götürmek istemiyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın hocam, yanlış karar sizin kişisel değerlendirmeniz; ben şahsen katılmıyorum; fevkalade doğru bir karar olarak buluyorum.

BAŞKAN - Kararının sonucunun bağlayıcı olması ayrı şeydir, yanlış karar farklı şeydir. Sonucu bağlar tabii ki; ama, karar yanlıştır; olamaz mı yani?

OYA ARASLI (Ankara) - Efendim, sizin kişisel görüşünüzdür. Bunu Anayasa Komisyonu Başkanı olarak hepimizin adına bir açıklama olarak yapmayın.

BAŞKAN - Kendi adıma söylüyorum tabii ki. Siz de kendi adınıza konuşuyorsunuz, öyle tahmin ediyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Ben onu zaten belirtiyorum. Ama, beni rahatsız ediyor.

BAŞKAN - Yani, sizin dediğiniz her şey doğru, bizimki yanlış; öyle mi?

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın hocam, bu şekilde anlamayın; bu şekilde takdim etmeye de hakkınız yok. Sizin kişisel bir değerlendirmenizdir.

BAŞKAN - Benim konuşma hakkım yok mu yani, ifade hürriyetim yok mu?

OYA ARASLI (Ankara) - Konuşma hakkınız var; ama, bizim katılmadığımız bir görüşü sanki bu komisyonun ortak görüşüymüş gibi takdim etmeye hakkınız yok. (Gürültüler)

BAŞKAN - İşinize gelen karar mutlaka doğrudur, diğerleri yanlıştır; yok böyle bir şey.

OYA ARASLI (Ankara) - Komisyon başkanı olarak konumunuzun bilincinde olunuz.

BAŞKAN - Atilla Bey, buyurun.

ATİLLA KART (Konya) - Demokrasi anlayışımız; efendim, sayısal çoğunluğumuz var, çoğunluğun dediği olacak şeklindeki bir anlayış. Bu demokrasi anlayışı geride kaldı arkadaşlarım. Elbette, çoğunluğun dediği olacak; ama, biz, muhalefet olarak sesimizin kısılmamasını istiyoruz. Sayın Başkanım, muhalefet olarak sesimizin kısılmamasını istiyoruz; bunu anlatmaya çalışıyoruz. Bunun sıkıntılarını yaşıyoruz. Bakın, 31.1.2002 tarihli Anayasa

Mahkemesi kararı var, İçtüzükle ilgili. Bağlı olarak benzer konularda verdiği kararlar var. Sağlıklı ve kalıcı bir çalışma yapılabilmesi için bir an evvel bu değişikliği çıkaracağız anlayışından uzaklaşıp buna göre bütün bu gerekçeleri nazara alarak bir değerlendirme yapmak gerekiyor. Öbür türlü yaptığınız zaman bakın üç ay sonra tekrar aynı noktaya dönüyoruz. Bu anlayıştan uzaklaşmamız gerekiyor.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN -Atilla Bey, buyurun.

ATİLLA KOÇ (Aydın) - Atilla Bey, yanlış hatırlamıyorsam, geçen konuşmamızda da, geçen toplantımızda da Oya hocam da aynı şeyi söylemişti; galiba, bugün tekrarladınız. Bir alt komisyona bu işi sevk edelim dedi. Biz bu teklifi kabul edelim diye düşünüyorum. Alt komisyonda müzakere edelim.

BAŞKAN - Tuncay Bey, buyurun.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Sayın Başkan, öncelikle gerek yasa gerekse içtüzük değişiklikleri böyle deneme ve yanılma yoluyla çözülecek konular değil. Bir yerden giriyorsunuz, baktınız olmuyor, bu tarafa dönelim diyorsunuz. Yasada da böyle, 91 inci maddede de böyle. Sorun nereden kaynaklanıyor? Bir karar hakkında doğru veya yanlış değerlendirmesi tamamen bireysel bir düşüncenin sonucudur. Anayasa Mahkemesinin bir kararının veya herhangi bir mahkemenin kararının tartışılması, doğru veya yanlış şekilde değerlendirilmesi bence hukuki değil. Neden değil; çünkü, bu zaman böyle bir tavır içine girdiğimizde hukuku tartışıyorsunuz. Hukukun üstünlüğü, hukuk devleti tartışılır hâle geliyor. Böyle bir yapı, gerçekten, bir komisyonda veya Mecliste ciddi olarak olumsuz değerlendirmelere yol açıyor. Belki, bireysel olarak böyle düşünmüyor olabilirsiniz; ama, izlenim bu şekilde ortaya çıkıyor.

İkincisi, bunun çözümünü, neden burada tartışıyoruz; Anayasa Mahkemesi neden iptal ediyor, Cumhurbaşkanı neden veto ediyor; bunların tümünün temelinde uzlaşma anlayışının olmamasından ileri geliyor. Bir yasa tasarısı getirilirken, bir içtüzük değişikliği getirilirken daha önce gerek muhalefet grubuyla oturup konuşulsa, burada bir şey var, bu Cumhurbaşkanından döndü, Anayasa Mahkemesi bunu iptal etti, yürürlüğünü durdurdu, Sayın Araslı veya sayın grup başkanvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisinin milletvekilleri, gelin şunu bir değerlendirelim nereyi eksik, nereyi yanlış yapmışız, bir düzeltelim deniverse, bir siyaset uzlaşma anlayışı olsa...

ATİLLA KOÇ (Aydın) - Komisyon bunun için var.

BAŞKAN - Belki yeterince yapılmıyor, ama belli oranda yapılıyor.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Sayın Başkanım, 91 inci maddeyi Anayasa Mahkemesi iptal etti, yine önümüze dayatmacı bir metin geldi. Sayın Araslı, teknik olarak, bilimsel olarak çok ayrıntılı bir şekilde değerlendirdi,

iptal edildikten sonra Sayın Başkan veya komisyon üyelerimiz gelip de ya arkadaşlar, böyle bir şey oldu, gelin bunu düzeltelim deyiverse belki sorun çözülecek; ama, bakıyoruz ki, Kapusuz ile, Eyüp Fatsa ile hazırlanmış, doğru, usul bu, ama, bunların yanında muhalefet partisinin de anayasa hukukçuları veya milletvekilleriyle tartışılıp da getirilseydi daha uygun olurdu diye düşünüyorum. Bakın, iş yasası neden geç çıktı? İş yasası, toplumun değişik kesimlerini ilgilendiren bir yasa. Diğer yasalar da öyle elbette ki, ama, somut örnek olduğu için söylüyorum. Bu kesimlerle oturarak anlaşılma noktasına gidilmedi. Muhalefet partisiyle oturup anlaşılmadı, onun için uzadı. Eğer, bu daha önce yapılmış olsaydı, daha önce yasa hazırlanırken böyle bir çalışma, uzlaşma çalışması yapılmış olsaydı, öyle sanıyorum, iş yasası da bir hafta içinde, üç gün içinde çıkabilirdi. Bundan dolayı kaynaklanıyor. Dolayısıyla, muhalefet partilerinin temsilcileri getirilen bu tasarıyla ilgili görüşlerini açıklamak zorunda. Efendim uzuyor. Uzamasın, nedir çözümü; bu yasa tasarısı veya herhangi bir yasa tasarısı getirilmeden oturup uzlaşmadır, anlaşmadır. Bunu nasıl yapacağız, böyle yaparsak, sanıyorum, 91 inci madde dönmez, yasa tasarısı veto edilmez, kanunlaşan tasarı veto edilmez, Anayasa Mahkemesinden dönmez. Nasıl; uzlaşmayla bu sorunu çözeceğiz.

Bunun dışında, bir arkadaşımın Anayasa oylamasında milletvekillerimizin oy kullanmaması şeklinde bir... ("Kullandırılmaması" sesleri) Kullanmaması, kullandırılmaması, o ayrı bir şey. Sonuçta oy kullanılmamıştır. Fakat, asıl tehlikeli olan, salonda olmadığınız halde oy kullanmış gibi hareket edilmesidir.

ATİLLA KART (Konya) - Meclis tarihinin en dramatik olayıdır. Lütfen bunları göz ardı etmeyin.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Bence, Meclisin saygınlığına gölge düşürmüştür. Bence, dikkate alınması gereken en önemli konu budur.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Akbulut.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle değerli hocamız Oya Araslı'nın, milletvekillerinin Parlamento çalışmalarına katkılarının sınırlandırılmaması şeklindeki görüşüne hak veriyorum. Ancak, diğer yandan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin daha hızlı, verimli, etkin ve sağlıklı çalışması gerektiği de açıktır. Ortak yol bulunması gereği yıllardan beri Parlamento içinde düşünülmüş ve bazı çözümler aranmıştır. Hepinizin bildiği gibi, temel yasayla ilgili iki içtüzük değişikliği Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Temel yasa kavramının içinin doldurulamamış olması nedeniyle hazırlanan bu kapsamlı kanun şeklindeki düzenlemenin çok yerinde olduğu kanaatindeyim. Hiç olmazsa, maddeyle bu iş düzenlenmiştir.

Değerli muhalefet partisine mensup milletvekili arkadaşların eleştirilerine şu nedenle katılmıyorum; çünkü, getirilen değişiklikte en az 40 maddeyi değiştiren veya yürürlüğe koyan kanun ve içtüzük düşünülmüş, bölümlerinin 15 maddeyle sınırlandırılması değerlendirilmiş, Genel Kurul kararının gerekmesi, maddelerinin ayrı ayrı okunması, bölümdeki maddelerin ayrı ayrı oylanması imkânı, bölümler üzerinde birden fazla değişiklik önergesi verilebilmesi, önergelerin birden fazla madde değişikliğini içerebilmesi, her madde hakkındaki değişikliklerin ayrı ayrı oya konulmalarının istenebilmesi şeklindeki hükümler çok yeni hükümlerdir. Bunun, Meclisin daha hızlı ve verimli, etkili, sağlıklı çalışmasını temin edecek bir düzenleme olduğunu düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Atila Bey buyurun.

ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; uzunca bir aradan sonra komisyonumuz toplandı, ama hoşgörünüze sığınarak bir iki konuya değinmek istiyorum. Bu uzun aradan sonra birikimler oluştuğunu ben gördüm; yani 22 nci dönem parlamentosunda her zamanki dönemden daha fazla uzlaşıya ihtiyaç var, bunun bir kere altını çizelim arkadaşlar; ama ne hikmetse komisyonumuz bugünkü toplantısında, Sayın Başkanım da hoşgörsün, başta Sayın Başkanım olmak üzere âdeta bir gerilimi ortaya koydu.

BAŞKAN - Gerilim tek taraflı olmaz, gerilim iki taraflı olur.

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkanım, bu tepkilerin başta başkanlığınıza ve komisyonumuza ve 22 nci Dönemin aradığı ve halkımızın bizden beklediği uzlaşıya uygun düşmediğini ben ifade etmek istiyorum. Şunu açıklıkla vurgulamak istiyorum ki, biz 22 nci Dönem olarak, tekrar altını çiziyorum, Parlamento çalışmamızın verimli olması, ülkemizin içinde bulunduğu gerçekten büyük sorunların çözümünde mutlaka iki partili bu Parlamentonun uzlaşıyla bu devasa sorunların üstesinden geleceğine inanıyorum, bu temel inancım ve sizlerle de bunu paylaşmak istiyorum.

Şimdi, komisyon olarak geldik, İçtüzükte yapacağımız değişiklikten uzaklaştık, âdeta birbirimize olan hasretimizi, birikimlerimizi, âdeta tepkilerimizi ortaya koyduk, konudan da uzaklaştık.

Değerli arkadaşlar, temel bir olayı görüşüyoruz, bu temel olayın kalıcı bir çözüme ve bütün sakıncaları ortadan kaldıracak bir hukuk kuralı saptayacaksa komisyonumuz daha soğukkanlı olalım. Komisyonda bunu başaramazsak Genel Kurulda hiç başaramıyoruz, her gün gerilimler yaşıyoruz, bu gerilime açıkça ülkenin tahammülü yok. Ben bunu ifade etmek istiyorum. Her birimiz bu konuda üzerimize düşeni yapmak durumundayız ve bu temel görüşümü de bir yeni Parlamentoya gelmiş milletvekili olarak ifade etmek istiyorum. 22 nci

Dönem olarak biz eğer bu iki partili sistem içinde ülkemizin önündeki bu devasa sorunları ortadan kaldırır, ülkemizin önünü açar ve gerçekten insanımızın yüzünü güldürür, Türkiye'yi ayağa kaldırırsak, bu onur hepimize yeter, isterse hepimizin siyasi hayatı burada noktalansın, biz 22 nci Dönem olarak gerçekten çok önemli bir görevi yapmış olacağız, ne olur, gelin, özellikle iktidar partisine mensup arkadaşlarım şunu ifade etmek istiyorum. Muhalefete karşı daha anlayışlı olalım; yani bir devlet adamımızın dediği gibi, iktidar her rejimde vardır da, rejimi demokratik kılan muhalefetin varlığıdır. Muhalefete biraz tahammül göstermek, hoşgörüyle bakmak durumundasınız, daha doğrusu uzlaşıyı aramak iktidarın işidir. Yani muhalefet olarak eğer gidilmesi gerekiyorsa üç defa, beş defa değil on defa gidilmelidir ve bunu sağlamalıyız diye düşünüyorum, şu andaki görüştüğümüz konuda da bir başlangıç yapalım, şu gerilimi bir kenara itelim ve mutlaka bu konunun çözümü için hangi yöntem uygulanacaksa onu yapalım.

Ben hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN - Çok teşekkür ederiz.

Uğur Bey buyurun.

UĞUR AKSÖZ (Adana) - Değerli arkadaşlar, bundan önceki İçtüzük 91'in değişikliğinde yine burada aynı konular konuşuldu ve bütün arkadaşlarımız bu maddenin getiriliş şeklinin yanlış olduğunu savundular CHP Grubu olarak, ben de söz alıp demiştim ki, arkadaşlar burada beşte üç yanlıştır; çünkü beşte üç sizde var, bu şikedir, sizde olan bir şey bir denetim mekanizması, bir baraj değildir, yine muhalefeti by-pass etmektir dediğimde, arkadaşlar yine her zamanki gibi şu idi, bu idi bir sürü laflar oldu, neticede Anayasa Mahkemesi tam bizim dediğimiz o noktadan vurdu.

BAŞKAN - Onu bozmadı.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Görürüz, gelecek gelirse görürüz.

Ben şunu söylemek istiyorum. Neticede bu iş bozuldu mu arkadaş, o zaman mademki bizim dediğimiz noktalardan yasalar genellikle bozuluyor, biraz kulak versin iktidar diyorum.

İki, İş Kanunu ne kadar sürdü iki ay sürdü, bunun günahı Adalet ve Kalkınma Partisinindir, niye, iki ay sürdüyse bir ay biz konuştuk, bir ay siz konuştunuz niye konuşuyorsunuz kardeşim bu kadar, zamana ihtiyacınız varsa iktidar her şeye cevap vermez, iktidar muhalefeti dinler, iktidar futbolcudur çıkar sahaya oynar, yapar, siz her konuşana kişisel nedenlerle veya kendinizi göstermek amacıyla veya bilmiyorum ne nedenle çok cevap veriyorsunuz, bu da zaman kaybıdır. Bu size, benim bir tavsiyem. Her şeye cevap vererek, bakın 20 dakika biz, 20 dakika siz bir saat biz, bir saat siz demek ki, siz konuşmazsanız yarı yarıya zaman tasarrufu yapacaksınız.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Hakaretlere cevap vermezseniz...

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Efendim, kimse hakaret etmez. Bu Parlamentoya seçilme yeteneği gösteren hiç kimse hakaret etmez; ama sırf konuşmuş olmak için de iktidar konuşmaz. Yok böyle bir şey; yani dünyanın her yerinde iktidarlar yasaları çabuk çıkarmak ister, doğrudur, kendine toplumdan aldığı oya karşı bir borcu vardır doğrudur, kendini kabul ettirmek ister; ama her şeye iktidarın cevap verdiğini ben onbeş yıllık parlamento hayatımda ilk defa sizde gördüm, ilk defa yemin ediyorum Adalet ve Kalkınma Partisinde gördüm, her şeye cevap yetiştiriyorsunuz, bu yani iş, bu yanlış; sizin zamana ihtiyacınız varsa susmasını, dinlemesini, sindirmesini bileceksiniz, yoksa iktidar olamazsınız. Niçin olamazsınız, örnek ortada.

Bakın, Cumhuriyet Halk Partisiyle çeliştiğiniz bütün yasalar ya veto edildi, ya Anayasa Mahkemesinden geldi. Cumhuriyet Halk Partisiyle birlikte yapılan bütün yasalar geçti ve yürürlüğe girdi.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Ne anlama geliyor acaba?

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Bu, şu anlama geliyor. Cumhuriyet Halk Partisini iyi dinleyin anlamına geliyor.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Yukarılara.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Eğer yukarılara bizim sözümüz geçiyorsa yine suç sizin. Anayasa Mahkemesini eleştiremezsiniz, beğenmiyorsanız, çoğunluğunuz var, Anayasa Mahkemesinin şeklini, kuruluşunu yargılama usulünü değiştirirsiniz, yasama sizsiniz; ama eleştiremezsiniz, iktidar eleştirmez, iktidar yapar ve mahkeme kararına uyar.

Şimdi, eleştirdiğiniz şeyleri çıkın, getirin tasarı, Anayasa Mahkemesini iptal edin, beğenmiyorsanız yargılama usulünü değiştirin.

NİMET ÇUBUKÇU (İstanbul) - Diktatör müyüz yani?...

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Arkadaşım bizim şikâyetimiz yok.

BAŞKAN - Sizin şikâyetiniz....

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Sayın Başkanım, bakın yine aynı hastalık yine konuşuyorlar. Bu hastalıktan kurtulmadığınız müddetçe, bu iktidar hiçbir yasayı kafasındaki şekilde geçiremez, geçiremezsiniz. Çünkü altı aylık icraatınız bunu göstermiyor mu? Allahaşkına Sayın Başkan, bir doküman yapın, bizimle çekiştiğiniz hangi yasa geçti, bizimle uyum içinde olan nasıl geçti bir bakın yahu, bir istatistik yapın.

Bakın başka bir şey. Biraz gerçekleri görmeniz lazım.

HALUK İPEK (Ankara) - Vergi Barışı, Uğur Bey.

BAŞKAN - İstisna ama, hayır Uğur Beyin dedikleri doğru da... Ben istiyorum bu konuşma ama yani iktidarın ... yasaların yanlışlığını ve Anayasa Mahkemesinden döner şeklindeki görüş, uygulama maalesef böyle olur, iktidarın yanlış yaptığını mı gösterir onu da bilemiyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Bu muhalefetin biz olmamızdan kökenlenen bir şey değil, bunu çok iyi biliyorsunuz bir Anayasa hukukçusu olarak. Anayasaya aykırılıkların doğurduğu bir sonuç. Lütfen bunu organlar arasında bağlar kurarak birtakım imalara bağlayarak bu bağları kapatmaya kalkışmayınız. Anayasaya aykırılık iddialarımız dikkate alınmamıştır, bunlar ciddidir, bunlar laf olsun diye yapılmış iddialar değildir, bildiğimiz için bilgilerimizi değerlendirmek babında yapılmış uyarılardır. İktidar Grubu uymamıştır, mukadder netice de ortaya çıkmıştır. Suçlusunu başka yerlerde aramayın suçlusu kendinizsiniz.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Efendim, sonuçta çözümü de vereceğim merak etmeyin, bu işin çözümünü de söyleyeceğim ama önce şunu çözmemiz lazım. Yani lütfen, dinlemeyi öğreneceğiz, burası Parlamento, böyle karşılıklı konuşmayla, her şeye cevap vermeyle bir yere varamazsınız. Bu bir.

İki, bakın, biz dedik ki, geçen toplantıda beşte üç anayasaya aykırı olur dedik, siz burada yine aynı şekilde konuştunuz. Bakın burada ne diyorsunuz, siz diyorsunuz. Bakın şimdi, beşte üç çoğunluğun oyuyla belirlenmesini öngörürken teklifimizde söz konusu beşte üç çoğunluk hesabının Anayasanın 90 ıncı maddesine aykırılık teşkil edeceği gerekçesiyle bu defa yer verilmemiştir. Siz diyorsunuz, geçende beşte üç Anayasaldır, harikadır diyordunuz, şimdi burada diyorsunuz ki, beşte üç Anayasaya aykırıdır, onun için.

Değerli arkadaşlarım, yani ben şunu anlatıyorum, hepimiz yanılabiliriz; ama bakın bizim dediğimiz burada çıktı mı çıktı.

Şimdi gelelim sizin dediğinize hemen kısa olarak. Diyorsunuz ki, 40 madde 15 bölüm falan filan. Bir kere sayısala boğulduğunuz zaman bu iş yine yürümez. Niye; her bölümde 105 değişiklik önergesi verilebilir diyorsunuz değil mi, Peki, Türk Ceza Kanunu 500 madde, 15 maddeden 30 bölüm 30 çarpı 105; 3 000 tane değişiklik önergesi. Bu nasıl tasarruf. 3 000 değişiklik önergesi verebilir, sizin teklifinize göre. Bizi düşünüyorsanız bu kadar Anayasa Mahkemesine şuna buna gitmenize gerek yok. Bir satır yazarsınız, Danışma Kurulunun oybirliğiyle dersiniz bütün dava biter. Hani bizi düşünüyordunuz.

Şimdi gelelim, arkadaşlar, bu da sizin 15 madde bölüm vesaire de bence yine de Anayasaya ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma şekline uygun değil, çünkü işte demin konuştuğumuz gibi biri 15 der, biri 30 der, biri 40 der, bu da yürümez benim kanaatime göre. Çözüm nedir, çözüm şudur. Özel görüşülmesi gereken yasalar için, bir özel partiler arası uzlaşma komisyonu

kurulur, o komisyonun oybirliğiyle kabul edeceği özel usule göre yasa görüşülür. Niye, bütçeyi böyle yapmıyor muyuz? Bütçeyi, oturup, şu gün şu, şu gün şu beşer dakika, onar dakika muhalefet bir saat demiyor muyuz. İşte özel çıkmasını istediğiniz ceza kanunu gibi yasalar varsa ona da bir özel partiler arası komisyon kurarsınız, uzlaşma komisyonudur, demokrasi uzlaşmadır, onlar otururlar, o yasanın maddesine göre, ihtiyacın hızlılığına göre bir usul teşkil eder, o usulü siz kabul ederseniz oradan da geçer, Genel Kuruldan da geçer, bence çözüm budur.

Bakın Başkanım, bugüne kadar böyle yürümüş bu, bunu değiştirince kıyamet koptu. Bugüne kadar yürüttük Danışma Kuruluyla.

HALUK İPEK (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum, asıl söylemek istediğim Uğur Beyin bu oybirliği meselesini Anayasa Mahkemesinin konuya bakış açısı, belli bir kanun geldiği zaman, bunun kapsamlı, temel, şu bu ne ad altında olursa olsun görüşülmeye başlanmadan önce gelecek yasanın belirsiz olup olmamasına bakmak lazım. Ayrıca daha önceden hazırlanan belli bir yasanın temel yasa olup olmadığıyla ilgili geçmiş dönemdeki hazırlanan İçtüzük değişikliğini Anayasa Mahkemesi iptal ettiğinde, orada, bir yasanın temel yasa olup olmadığını tüm partilerin oybirliği şartı arıyor o İçtüzük değişikliği ve bunu uygun bulmadı. Anayasa Mahkemesi dedi ki, bu kanunların görüşülmesinde Meclisi tıkayabilir, herhangi bir parti diyelim 20 veya 30 üyeli herhangi bir parti eğer buna katılmazsa bu Meclis çalışmasını tıkayabilir gerekçesiyle.

OYA ARASLI (Ankara) - Öyle bir gerekçe yok.

HALUK İPEK (Devamla) - Hocam, okuyun, ben okudum, oybirliğini kabul etmiyor.

Dolayısıyla Avrupa'nın bütün ülkelerinde kapsamlı yasa var. Tüm ülkelerin eğer Meclis çalışmalarını çok uzun bir sürece getirecek yasalar meclise geliyorsa o takdirde Avrupa'nın bütün ülkeleri bunu bölümler hâlinde görüşüyor. Biz de yani gelişen bu çağda, hızlı teknoloji çağında, bir sürü uyum yasaları gelecek, Meclisi çok hızlı çalıştırmak zorunda olduğumuz bir çağda yaşıyoruz. Bunu Anayasa Mahkemesi de kabul ediyor, ancak Anayasa Mahkemesinin bakış açısı şudur ki, gelen kanunun önceden belirli bir şekilde kapsamının ne kadar olduğunun önceden belirlenmesini istiyor İçtüzükte. Dolayısıyla burada yapmamız gereken, uzlaşmayı da arayarak, ben bu uzlaşmayı Cumhuriyet Halk Partisinde de görüyorum, Antalya Milletvekilimizin görüşü de bana göre bu doğrultuda, Meclisi hızlı çalıştırabilecek bir uzlaşmayı yakalamamız ve Avrupa'daki o modern demokrasi dediğimiz demokratik ülkelerdeki yapıyı buraya taşımak zorundayız. Onlarda var, biz de uygulamak zorundayız.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Bu İçtüzük değişikliği getirilirken Anayasa Mahkemesi iptal etti şimdi, ondan sonra getirilip konuşulabilirdi Uğur Beyin dediği gibi.

HALUK İPEK (Devamla) - Dolayısıyla gelişen çağda, demokratik normları uygun bir şekilde uygulamak zorundayız. Muhalefeti yok etmeyecek tarzda, ama iktidarın da problemleri çözecek düzenlemeleri Meclise getirdiğinde iktidarın çalışmalarını da tıkayabilecek bir noktaya getirmemek. Oybirliğini bu nedenle Anayasa Mahkemesi kabul etmiyor, gerekçeyi okuduğumuzda anlarız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederiz.

Konunun bu noktaya gelmesinden herkese teşekkür ediyorum, bir ortak metin oluşturmaya çalışıyoruz elbirliğiyle. Elimizdeki metne geçeceğim. Yalnız bu konuda bir teklif varsa alt komisyona gönderelim, inceleyelim, tekrar görüşelim, farklı bir tanım getirelim, ona açığız. Buyurun, böyle bir önerge varsa.

Oya Hocam, var mı önergeniz?

OYA ARASLI (Ankara) - Hayır bir önerge vermedik.

BAŞKAN - Geçen verdiniz ama?

Yani şimdi de siz mi beğenmiyorsunuz?

Alt komisyona gönderelim taraftarım, niye taraftarım, bir şey çıkmayacak çünkü, ben biliyorum; ama gönderelim diyorum; niçin bu kadar istiyoruz.

OYA ARASLI (Ankara) - Siz öneriyi yapın. Biz geçen sefer böyle bir öneri yaptık, katılmadığınızı gördük; ama şu sırada bazı arkadaşlarımın aynı noktaya geldiğini müşahede etmiş bulunuyoruz. Arkadaşlarınız versinler. Vereceklerse arkadaşlarınız versinler.

BAŞKAN - Onu diyorum kabul etmiyorsunuz, komisyon diyorum, komisyona gelmiyorsunuz.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, çok teşekkür ederim ama ilk defa böyle, yani komisyon üyelerinin şu veya bu şekilde önerge vermeye yönlendirildiği bir yönetimle karşılaştım.

BAŞKAN - Yönlendirmiyorum efendim. Hayır efendim, böyle bir şey yok. Genel Kurulda kalkıyorsunuz, alt komisyona göndermedi Başkan diyorsunuz, ben de söylüyorum, buyurun diyorum.

Olabilir, geçen ben yanlış yapmış olabilirim.

OYA ARASLI (Ankara) - O zaman bir teklifimiz vardı.

BAŞKAN - Buyurun. Bitti, her şey ortada görüyorsunuz.

OYA ARASLI - Sayın Başkan, bir şeyin ortada olduğu yok.

BAŞKAN - Ortada, hayır müsaade edin ortada. Demek ki, ortada olan şu, iyiniyetle yaptığım şey başıma iş açtı benim.

OYA ARASLI (Ankara) - Neyi, hangi noktaya çekmeye çalıştığınızı bilemiyorum.

BAŞKAN - Efendim, hiçbir noktaya çekmeye çalışmıyorum. Diyorum ki, Anayasa Mahkemesine...

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, bir önergeyi geçen defa verip bu defa vermememin kötü niyetle ne alakası olduğunu anlamakta fevkalade müşkülat çekiyorum.

BAŞKAN - Kötü niyet tabii ki hocam, demek ki, çözüm üretmek gibi bir niyetiniz yok, ben buna inanıyorum burada. Yanlış düşünüyor olabilirim.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, çözümü ürettiniz. Çoğunluk olarak getirdiniz.

BAŞKAN - Atila Bey dedi ki komisyon kuralım dedi, bende kuralım dedim.

OYA ARASLI (Ankara) - Bu kadar.

BAŞKAN - Basın mensupları, işte ortada görüyorsunuz değil mi?

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, bir şeyin ortada olduğu yok. Sizin kafanızda bir şeyler ortada ileri götürmek istemiyorum. Kafanızda bir senaryo yazmışsınız, bizi onun içinde bir yere oturtmaya çalışıyorsunuz.

BAŞKAN - Kusura bakmayın yani samimiyet noktasında şüphe etmeye başladım.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkanım, burada üye olarak hal ve harekatımı sizin dikteleriniz doğrultusunda ortaya koymak mecburiyetinde değilim. Eğer sizin kafanızdan geçen bir şeyi yapmıyorsam da bu benim kötü niyetimi göstermez.

BAŞKAN - Şimdi, bakın, geçen defa siz çıktınız Genel Kurulda...

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, bitti o, ayrı bir görüşme yapıyoruz.

BAŞKAN - Konuşuyoruz burada, onu anlatmaya çalışıyorum. Bakın ne noktaya geldiniz, demin dediniz ki...

OYA ARASLI (Ankara) - Allah, Allah, Sayın Başkan, bunun, onunla hiçbir alakası yok.

BAŞKAN - Konuşmanızın bir noktasında dediniz ki, zaten bu tanım yapılamaz dediniz. Peki yapılamazsa, alt komisyona niye göndereceğiz o zaman.

OYA ARASLI (Ankara) - Yapılamadığını size kanıtlamak için. Ben yapamıyorum ama.

BAŞKAN - Bakın şimdi, ben de onu söylüyorum zaten, tanım yapılamaz diyorum, ben bunu söylüyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Yaptınız getirdiniz, düzeltmek için niçin benden yardım bekliyorsunuz? İşte size ikinci fırsat. Çağırsaydınız. Yani kendinizin gerekli gördüğü bir şeyi niçin benim yapmamı bekliyorsunuz?

BAŞKAN - Alt komisyonun yanlış olduğunu orada söyleyen benim, bir şey çıkmaz diyen benim...

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkanım, şimdi tekrar o yöne yönlendirmek...

BAŞKAN - Siz demin de söylediniz komisyon kuralım dediniz.

OYA ARASLI (Ankara) - Allah, Allah, sizi anlamakta çok müşkülat çekiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun.

UĞUR AKSÖZ (Adana) - Efendim, Komisyon Başkanı tartışmaları yumuşatır.

BAŞKAN -Yumuşatıyorum. İki meslektaş konuşuyoruz aramızda.

UĞUR AKSÖZ (Adana) - Sayın Başkanım, komisyon başkanı mümkün olduğunca tarafsız davranır, sizi biraz daha yumuşak ve tarafsız olmaya davet ediyorum.

BAŞKAN - Tarafsızlık noktasında yapılacak oylama filan. Peki peki tamam oldu.

Sezai Bey, buyurun.

İLYAS SEZAİ ÖNDER (Samsun) - Sayın Başkanım, ben de aynı şeyi söyleyecektim, biz size böyle tanımadık, güler yüzünüzü biliyoruz, yine öyle olmaya devam edin. Bir de biz şimdiye kadar hep önerge verdik reddedildi. Geçen toplantıda bir alt komisyon kurulmasını istedik; ama bu defa siz yapın, alt komisyonu siz kurun biz önerge...

BAŞKAN - Hayır teklif oradan geldiği için dedim.

İLYAS SEZAİ ÖNDER (Devamla) - Siz kurun efendim, sayısal çoğunluğunuz var.

OYA ARASLI (Ankara)- Sayın Başkan, önerge gerektiriyorsa... Türkiye'deki diğer anayasa hukukçularını, hukukçuları çağırırsınız, öğrenirsiniz.

BAŞKAN - O teklif sizden gelmişti, ben siz yaptınız bunu demiştim.

OYA ARASLI (Ankara) - Siz yapın ihtiyaç duyuyorsanız Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ben yapılamaz diyorum, şahsî kanaatimdir.

Buyurun.

HALUK İPEK (Ankara) - Yani alt komisyon kurulmayla ilgili bu dilek aslında Cumhuriyet Halk Partisinin de acaba belli bir noktaya gelebileceği düşünülerek söyleniyor hocam.

OYA ARASLI (Ankara) - Buyurun yapın efendim, engel yok teklifi sizin yapmanıza.

HALUK İPEK (Ankara) - Hocam lütfen sözümü bitireyim. Bakın ben hiç sözünüzü kesmedim. Alt komisyon kuralım, bunu ben teklif ediyorum, üç gün süre verelim. Cumhuriyet Halk Partili milletvekili arkadaşlarımızın da bu komisyona katkılarını bekleyelim. Eğer katkı vermezlerse, yani böyle bir şeyden sarfı nazar ederlerse yeniden toplanalım, alt komisyonun son raporuna göre oylayalım diye düşünüyorum. Ama ben katkı vereceklerini düşünüyorum

BAŞKAN - Ben de düşünüyorum, onun için söyledim zaten.

HALUK İPEK (Ankara) - Tartışmayı daha fazla uzatmanın manası yok.

Teklifi ben yapıyorum.

BAŞKAN - Atila Bey.

ATİLLA KART (Konya) - Efendim, bakın tutarlı olmak adına ifade ediyorum, biz o zaman ifade ettik, şimdi de diyorsunuz ki, alt komisyon kurulma şartları ihtiyacı doğdu diyorsunuz ama öbür taraftan da öneri getirmekten kaçınıyorsunuz.

BAŞKAN - Ben demiyorum doğdu diye. Hayır, böyle bir teklifiniz varsa dedim, ama aşağıya inmiyorsunuz.

OYA ARASLI (Ankara) Ama niye yapmıyorsunuz diye de soruyorsunuz. (Gürültüler)

BAŞKAN - Evet, Atilla Beyi dinliyoruz.

ATİLLA KART (Konya) - Tutarlı isek verirsiniz önergeyi ama burada üç günde, beş gün de.

BAŞKAN - Yapmayın bunu Allah aşkına... Alt komisyonun belli bir süresi var, bir madde için 40 gün verecek hâlimiz yok.

ATİLLA KART (Konya) - Verin önergenizi.

BAŞKAN - Bu iyi niyet gösterisi Atilla Bey kusura bakma açık söylüyorum, verilebilir makul bir süre ama ben size iki saat filan demedim.

ATİLLA KART (Konya) - Makul süre, tabii onu kast ediyorum, elbette onu kast ediyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Öneri var oylasınlar.

BAŞKAN - Hani önerge nerede.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın İpek'in var.

HALUK İPEK (Ankara) - Önergeyi hazırlıyorum Sayın Başkan

BAŞKAN - Şimdi müsaade buyurun alt komisyon için, üyeler seçeceğiz üç kişi olabilir, beş kişi olabilir, kabul edilirse bir önerge gelsin.

Önergeyi okutuyorum.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük teklifleriyle ilgili olarak alt komisyon kurulmasını, bu suretle komisyonun 7 işgünü içinde çalışarak çalışmasını tamamlaması vardığı sonuç ve öneri ve tekliflerini Anayasa Komisyonuna bildirmesini arz ve teklif ederim.

Mustafa Nuri Akbulut
Erzurum

Yapılacak çalışma sonucunda amaca uygun bir metnin ortaya çıkması amaçlanmıştır.

BAŞKAN - Önergeyi verdiler önergeyle ilgili...

ATİLLA KART (Konya) - 7 gün yeterli değil Başkanım.

BAŞKAN - Yeter, yeter, ben üç dedim de bunlar yedi yaptılar.

Güzel bir süre Atilla Bey doya doya kullanırız onu. Yani onun dışında...

Önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Önerge, oybirliğiyle kabul edilmiştir.

HALUK İPEK (Ankara) - Başkanım alt komisyon kaç kişi olacak?

BAŞKAN - 3 yada 5 kişi; ama, ben 5 kişi olmasından yanayım.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - 5 kişi olsun

BAŞKAN - 3'e 2 olsun.

OYA ARASLI (Ankara) - Komisyonun eşit olması belki daha yararlı olur.

BAŞKAN - Komisyon eşit olmuyor hocam; yani, 3'e 2 olacak; genelde öyle oluyor hocam.

BAŞKAN - Üyeler konusunda istekli varsa, oradan başlayalım.

Oya Hocam, bir defa siz girin komisyona; bu da benim teklifim.

OYA ARASLI (Ankara) - Sizin teklifiniz; ama, benim çok fazla işim var efendim.

BAŞKAN - Hocam, benim teklifimi kabul edin.

OYA ARASLI - Sağ olun, ama...

BAŞKAN - O zaman Cumhuriyet Halk Partisinden Atilla Kart ve Atila Emek; Adalet ve Kalkınma Partisinden de Sefer Üstün, Musa Sıvacıoğlu ve Mustafa Nuri Akbulut arkadaşlarımız alt komisyonu oluşturacaklar.

Alt komisyon üyelerimiz bugün uygun bir saatte toplanıp, kendi aralarında başkan seçim çalışma takvimini belirlesinler.

İkinci gündem maddemize geçiyoruz.

……

Alt komisyondaki arkadaşlarımız şimdi toplanırlarsa iyi olur.

Arkadaşlar, bugünkü çalışmamız sona ermiştir; hepinize teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 12.16

Görüşme tarihi: 10/06/2003

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.06

BAŞKAN: Burhan KUZU (İstanbul)

BAŞKANVEKİLİ: Atilla KOÇ (Aydın)

SÖZCÜ: Mehmet Ali BULUT (Kahramanmaraş)

KÂTİP: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

—0—

BAŞKAN - Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, hepinize hoş geldiniz diyorum, saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum.

Gündemimize geçiyoruz. Biliyorsunuz, gündemimizde, İçtüzükle alakalı bir değişiklik var, 91 inci maddeyle ilgili. Daha önceki toplantımızda, bunu alt komisyona göndermiştik. Alt komisyon raporu geldi. Bu raporu birazdan müzakere edeceğiz.

Alt komisyon raporunu okutuyorum:

(Alt komisyon raporu okundu)

BAŞKAN - Komisyon metnini ve muhalefet şerhinin gerekçesini okuttuk. Bunun üzerinde bugün çalışacağız. Eğer önerge filan olursa, onları da görüşeceğiz.

Müzakereyi açıyorum, arkadaşlardan söz almak isteyen varsa bu konuda...

Buyurun Sayın Araslı.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli komisyon üyeleri; geçen komisyon toplantısında, getirilmiş olan, İçtüzüğün 91 inci maddesiyle ilgili teklifi burada görüştük ve öyle görülüyor ki, teklifi getirenler dâhil olmak üzere, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubundan aramızda bulunan komisyon üyeleri de, bu teklifin düzeltilmeye ihtiyacı olduğu görüşünü benimsemiş oldukları için, yapılan müzakerelerden sonra, bir alt komisyon kurulması önerisinde bulundular. Doğrusu, orada bizim niye böyle bir öneride bulunmaya zorlandığımızı da hala, aradan bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen anlayamıyorum. Hele bir öneri getirmediğimiz için suçlanmamızı iyice anlayamadığımı itiraf etmeliyim. Burada, hepimiz, özgür iradeleriyle bu komisyon çalışmasına katkıda bulunan üyeleriz. Hepimiz, nerede ne yapmamız gerektiğine, kendi bağımsız irademiz doğrultusunda karar vermeliyiz. Komisyon Başkanlığının, komisyon yönetiminin, üyeleri şu veya bu şekilde

önerge vermeye veya vermemeye zorlama gibi bir hakkı olmadığına inanıyorum ve bu vesileyle, bu toplantının başında, bir kere daha, bu tavrın yanlışlığını ifade etmek istiyorum. Eğer düzelebilecek bir yanını, bir umut ışığı vaat ettiğini görseydik, böyle bir girişimde öncelikle bulunurduk; onu da ifade edeyim. Daha önce, bir başka düzenleme münasebetiyle bir alt komisyon önerisinde bulunmamız, bu maddeyle ilgili her teklifte aynı tavrı koyacağımız anlamına gelmez. Böyle bir tavrı koymamamız da, katkı vermekten kaçınma şeklinde yorumlanamaz. Katkıyı, çeşitli düzenlemeler karşısında, çeşitli biçimlerde verirsiniz, önerge vererek verirsiniz, alt komisyon kurulmasını isteyerek verirsiniz veya tümünün düzelecek yanı olmadığını ifade ederek verirsiniz. Katkı mutlaka karşınızdakinin beklediği anlamda söz söylemek değildir, eleştirmek de bir tür katkıdır.

Bunları söyledikten sonra, getirilen düzenlemenin, başlangıçta da, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu üyelerinin, Cumhuriyet Halk Partisine mensup Anayasa Komisyonu üyelerinin ifade ettiği ve inandığı gibi, yine de, bir umut ışığı yakmadığını söylemeliyim. Niçin umut ışığı yakmıyor diyoruz; çünkü, bu düzenleme, Anayasa Mahkemesinin, daha önce aynı konuda vermiş olduğu iptal kararlarında, Anayasaya aykırı olduğunu belirttiği hususları aynen taşımaktadır. Bu ısrar, aynı zamanda Anayasanın 153 üncü maddesinin son fıkrasının gereğini de gözardı etmek anlamını taşımaktadır. Biliyorsunuz, Anayasamızın 153 üncü maddesinin son fıkrası, Anayasa Mahkemesi kararlarının herkes için bağlayıcılığından söz etmektedir. Anayasaya aykırı olduğu çeşitli Anayasa Mahkemesi kararlarında ortaya konulmuş hususları, yasama organında yapılacak yeni düzenlemelere ısrarla taşımak, nafile bir gayrettir ve Anayasa hükümlerine de gereğince riayet etmemek anlamını taşımaktadır. Biz de burada, aynı yanlışlığın yapıldığı görüşündeyiz. Kapsamlı kanun kavramının tanımlanmasına çalışılmıştır; ama, tanımlama yapılırken, yine Anayasa Mahkemesinin ısrarla üzerine dikkatini çektiği esneklik sıkıntısından, esneklik sorunundan, belirsizlik sorunundan düzenlemeyi kurtaracak herhangi bir adım atılmamıştır. Yapılan bu tanım da, aynı esneklik, kapsam belirsizliği, noksanıyla maluldür. Böyle bir düzenlemenin, hukukta belirlilik beklentisini karşılayamayacağı, hukuk devleti ilkesiyle uyum sağlayamayacağı da ortadadır.

Bunun yanı sıra, belki öncelikle üzerinde durmamız gereken bir husus var. Çağımızın çoğulcu demokrasilerinde, muhalefetin iktidarı denetleme, eleştirme ve yönetime katılma olanaklarının korunması ve bu olanakları kullanma yollarının her zaman açık tutulması esastır. Getirilen bu düzenleme, hepimizin de gördüğü gibi, milletvekilinin ve özellikle muhalefetin Türkiye Büyük Millet Meclisinde yasama sürecine katılma olanaklarını, eleştirme olanaklarını, kendi görüşlerini yasama sürecine aktarma olanaklarını büyük ölçüde kısıtlamaktadır. Hepimizin bildiği gibi, bizim Anayasamızın ve İçtüzüğümüzün kabul ettiği yasama sistemi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu işin odağına

yerleştirmiştir. Yani, bununla anlatmak istediğim şudur: Milletvekillerinin ve muhalefetin katkı oranları, Genel Kuruldaki toplantıda yoğunlaşmıştır. En fazla katkı imkânı, Genel Kuruldaki toplantıda mümkündür. Burada getirilen düzenleme, Genel Kuruldaki söz söyleme olanaklarını, görüşme olanaklarını kısıtlamaktadır; süreleri kısıtlamaktadır, önergeyi sınırlamaktadır ve bir birlikte görüşme usulü getirmektedir. Düşününüz, 15 maddeyi, eğer grup adına geneli hakkında konuşuyorsanız, 20 dakikada konuşacaksınız, bölümler üzerinde grup adına konuşurken, 15 madde için 10 dakika konuşabileceksiniz. Madde başına 1 dakika bile görüş ifade etme imkânınız yok. Bununla hangi maddenin yanlışlığını ifade edebilirsiniz. Bu kadar süre içerisinde, hangi maddeyi enine boyuna tartışmak, hangi maddeyle ilgili görüşlerinizi yapıcı bir sonuç doğuracak biçimde ortaya koyabilirsiniz. Hayal içerisinde olmayalım arkadaşlar. Bu düzenleme, tamamen muhalefetin imkânlarını sınırlandıran, milletvekillerinin görüşlerini yasama sürecine aktarmasına yeterince imkân vermeyen bir düzenlemedir. Eğer böyle bir düzenlemeyi kabul edecek olursak, korkarım ki, çoğulcu demokrasinin anlamına uygun bir biçimde gerçekleşmesine imkân bırakmayız. Çoğunluğun sayısal gücüne dayanarak, azınlığı baskı altına almasına imkân veririz ki, bu olay, zaten çoğulcu demokrasi anlayışıyla taban tabana zıt bir durumdur. Çoğulcu demokrasiyi, çoğunlukçu demokrasiyi, çoğunluğun azınlık üzerinde dikta kurduğu, sayısal gücüne güvenerek onu etkisiz hâle getirdiği çoğunlukçu demokrasiye dönüşmesine yol açarız. Bu da, demokrasinin gelişimi bakımından hoş bir tutum değildir. Anayasamıza aykırıdır; çünkü, Anayasamız, Türkiye Cumhuriyetinin nitelikleri arasında demokratik olmayı da saymıştır ve getirdiği düzende de bu demokrasinin çoğulcu bir demokrasi olduğunu ortaya koymuştur. Hep burada, Avrupa Birliğine giriş için gerekli olan uyum yasalarını süratli çıkaralım gerekçesine sarıldığını görüyoruz bir kısım arkadaşların, gerekçede de o var; bu teklifin gerekçesinde de o var; ama, ben bir soru sormak istiyorum, Avrupa Birliğine üyelikte hep bir -Kopenhag Kriterlerinden söz ediyoruz; ama, o kriterler arasında, demokrasiyi gereği gibi uygulamaya sokmanın yer aldığını unutmuş gibi görünüyoruz. Avrupa Birliğine uyum yasalarını çıkaracağız; bu, tabii, hepimizin arzu ettiği. Avrupa Birliğine üye olacağız; tabii, hepimizin arzu ettiği; ama, eğer bu yasaları demokratik bir ortamda çıkarmaya imkân tanımazsak, demokratik usulleri, yöntemleri kullanmazsak, muhalefetin görüşlerini açıklamasına, yasama görüşmeleri sırasında bir imkân vermezsek, acaba, o yasaları içinde çıkardığımız, çıkarmaya yeltendiğimiz ve adını demokrasi koyduğumuz rejim, gerçekten bizden beklenen, Avrupa'da yürürlükte olan demokrasiyle uyum hâlinde bir rejim mi olur, yoksa uyum hâlinde olmadığı için bizim üyeliğimizin olumsuz bir biçimde değerlendirilmesine bir dayanak mı teşkil eder; bunun yanıtını bulmayı, ben arkadaşlarımın takdirine bırakıyorum ve şunu söylüyorum, bu tür girişimler, ne iç politikada ne dış politikada bize yararlı sonuçlar getirmez.

Bakınız, birtakım ülkelerde yasama çalışması, Meclisin komisyonlarında bitmektedir, Genel Kurula bir şey kalmamaktadır. Orada belki bu tür yöntemlere başvurulabilir; ama, bizim yasama yöntemimiz içerisinde, komisyonlarda zaten dar olan katkı olanakları, görüşme olanakları, bir de Genel Kurulda bu şekilde kısıtlanırsa, öyle zannediyorum ki, bizim burada görüşme adı altında gerçekleştireceğimiz olay, Anayasamızın da Anayasa Mahkememizin kararlarında öngördüğü görüşmenin anlamından çok uzak bir olay olur.

Değerli arkadaşlarım, burada bir ölçü getirilmiş; 40 maddelik kanun deniliyor. 40 maddeyi yürürlüğe koyan veya değiştiren, İçtüzük, kanun teklifi veya tasarıdan söz ediliyor.

Değerli arkadaşlarım, burada hepimiz biliyoruz, fıkraları madde yapmak suretiyle, yasama tekniklerinden yararlanmak suretiyle, çok kısa kanunları da birkaç misli madde taşıyan kanun hâline getirmek mümkündür. Geçen toplantılarda, bir kısım arkadaşlarımız, hem de hukukçu arkadaşlarımız, ben böyle bir eleştiriyle karşı çıktığım zaman, hukukta hüsnüniyetin asıl olduğunu söylediler; ama, öyle zannediyorum ki, belki de bilinçli olarak, çünkü, hukuk fakültelerinde bu öğretilir, hepimize de öğretildi, objektif hüsnüniyetin yanında bir de sübjektif hüsnüniyet vardır; yani, sizin içten taşıdığınız kötü niyeti hukuk korumaz. Yasa koyucunun görevi de, objektif hüsnüniyetin varlığını kabul etmektir, hüsnüniyetin asıl olduğunu akılda tutmaktır; ama, iyi bir yasa yapabilmek için de, kötüye kullanım, kişilerin zihinlerinden geçen niyetlere göre kötüye kullanım olanaklarını da alabildiğine kapatmak demektir. Şimdi, bizler, Parlamentoda deneyimi olanlar, bu tür olayların nasıl kötüye kullanıldığını yaşama fırsatını bulabildik. O nedenle, o deneyimlerimizin, burada bizi birtakım yanlışlardan koruması için yansıtmayı görev biliyoruz. Her yasa, aşağı yukarı, çoğunluk oyuyla da karar verileceği için, bu kavramın kapsamına girebilir, 40 maddelik bir yasa hâline dönüştürülebilir, eğer özel bir yöntemle görüştürme kafada bir fikir olarak yatıyorsa. O nedenle de, iktidar çoğunluğunun istediği yasaların özel bir yasama sürecinde görüşülmesine bu düzenleme alabildiğine imkân verir; çünkü esnektir. Ben, bu 40'ın ayrıca anlamını bulabilmiş değilim. Gerekçeyi okudum, makul bir nedeni göremedim. Sayın Başkana geçen görüşmemizde sorduğum zaman, doğrusu, ondan da hukuki bir yanıt almaktan ziyade, bir espriyle bir açıklama aldım. Halbuki bizim hukuki geçerliliği olan birtakım gerekçelere ihtiyacımız var bu düzenlemeleri yaparken. Öyle makul nedeni olmayan bir ölçütle de yasalar arasında görüşme prosedürü bakımından ayırım yapılmasına pek benim hukuk mantığım taraftar olmuyor, onu da ifade etmeliyim.

Yine bu düzenlemeye baktığımız zaman, şu da insanın aklına geliyor ister istemez; Türkiye Büyük Millet Meclisinde biz, 40'tan fazla maddesi olan birçok kanun teklifini, kanun tasarısını görüştük. Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulduğu zaman, büyük kodlar, öyle özel bir yasama prosedürü olmadan

gerçekleştirebildi. Çok kapsamlı anayasa değişiklikleri yapılabildi. Onun yanı sıra, bizler, bu dönem içerisinde, çok kapsamlı, madde sayısı fazla olan birtakım kanunları olağan yöntemle görüşebildik. Onu nedenle bu hususun da bu düzenleme değerlendirilirken göz önünde tutulmasını ve böyle bir yönteme gidiş gerekçesinin gözden geçirilmesinin gerekli olduğunu düşünüyorum.

Bakın değerli arkadaşlarım, geçen toplantıda ben konuşurken, yine bu uzunlukta bir konuşma yapmıştım. Mütemadiyen, komisyon üyeleri, Oya Araslı'nın uzun konuşması diyerek, benim konuşmama atıfta bulundular. Şimdi, yapımızı iyi bilelim. Burada, komisyondaki bir konuşma ki, hepimizin yeterlilik önergesi verilinceye kadar konuşma hakkımız vardır, konuyu enine boyuna, bütün açılarıyla ortaya koyma çabalamasından doğan bir görüşme, eğer sabrı taşırıyor ise, böyle bir düzenlemeyle işin nerelere ulaşabileceğini, ben düşünmek bile istemiyorum; yani, önce burada fazla konuşmamız can sıkıyor, sonra aşağıda, İçtüzükle konuşma imkânları daraltılıyor. Biz bu anlayışla demokrasimizi nereye götürebileceğimizi umuyoruz sevgili arkadaşlarım. Onun için, muhalefetten korkmayalım. Bakınız, iki partili bir Parlamento. Bu tür parlamentolar, hep işaret ettiğim gibi, çok kötü bir hastalık tehlikesiyle hep karşı karşıya olmuştur. Bu hastalık da çoğunluğun azınlığı etkisizleştirmesi, muhalefeti bastırması, benim sayısal çoğunluğum var, her istediğimi yapabilirim anlayışı hastalığıdır. Korkarım ki, biz, böyle düzenlemeler yaparsak, bu hastalığın Genel Kurula hakim olabilmesi için bütün kapıları ardına kadar açarız. Muhalefetin asıl konuşması gereken dönem bu dönemdir. Muhalefete, asıl görüşmelerde söz söyleme imkânının alabildiğine açık tutulması gereken dönem bu dönemdir; ki, hata yapmayalım, hatalardan korunalım, çoğunluğun diktatöryası gibi istenmeyen bir sonuca teslim olmayalım.

O nedenle, bu düzenlemeye, başından sonuna karşı olduğumu ve olumsuz oy vereceğimi yineleyerek, bu uzun konuşmamı bitiriyorum.

Sağ olun.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Hocam.

Hocam, mesele şu: Konuşmanızın başında, komisyon yönetiminin yönlendirmesi gibi laflar ettiniz. Öyle bir yönlendirme, baskı yok.

OYA ARASLl (Ankara) - Efendim, televizyonlarda görüldü. Bize niye önerge vermedik diye sualci oldunuz. Onu ifade etmek istemiştim.

BAŞKAN - Değerli Hocam, müsaade edin, ben sizi sonuna kadar dinledim, hiç müdahale etmedim. Böyle bir yetkim olduğu için demiyorum; ama, sabırla dinledim.

Televizyonlarda değil, bunu burada söyledim hatırlarsanız, aynı şeyi geçen burada da konuştum. Burada, yönlendirme meselesi değil. Sizi dinlemekten zevk alırım, bunu samimi olarak söylüyorum. Bir akademisyen olarak, ben, sizden hiçbir zaman rahatsız olmam.

Benim söylediğim şu: Bakın, Avrupa Birliği ülkelerinin 17'sinde, benim dediğim dokümanlar var, size vereyim bunları.

OYA ARASLl (Ankara) - Var efendim bende. Ona değindim ben.

BAŞKAN - Hocam, ben, konuşmayacağım, kısa bir şey söyleyip bırakacağım, bugün, uzatmaya niyetim yok.

17 ülkede var. Belirttiğiniz ve buyurduğunuz gibi, bunların bir kısmı, hakikaten komite ve komisyonun ağır olduğu ülkeler; ama hepsi de böyle değil bunların. Hakikaten, incelediğimde, geçenlerde, birinci değişiklik sırasında, Genel Kurulda da bunları söyledim.

Bizim getirdiğimiz veya verilen bu önerge, geçen verilen önerge ve bu, Avrupa ülkelerinde en demokratik olanı ve hakikaten, muhalefeti en iyi koruyan... Bunu samimi olarak söylüyorum, bunu bir başka anlamda söylemiyorum. Demek ki, böyle bir zaruret, dünyada genelde duyuluyor. Gönlümüz, elbette, istiyor ki, bunu iktidar, muhalefet oybirliğiyle sağlasın; ama her zaman böyle iki başlı muhalefet ve iktidar bulamayabilirsiniz. Nitekim, bundan önceki Meclis altı parçalı olmuş, beş parçalı olmuş, içlerinden bir grup arkadaş biz bunda yokuz derse, diyebilir, o zaman çalışma nasıl olacak?

Bakın şu anda, geçenlerde Adalet Komisyonuna sordum, birkaç bin maddelik -toplamını söylüyorum tabii- bir yasa külliyesi geliyor önümüze. Bunu nasıl geçireceğiz? Oybirliği sağlanmadığı zaman, acaba, iktidar partisinin önünü açmak için...Tersinden bakıyorum, diyelim ki, bugün, başka bir parti iktidarda olsaydı -meseleye parti açısından bakmayın- o zaman, durum ne olacaktı?

Sabırsızlıktan öte, değerli hocam, somut öneri varsa, o bizim işimizi rahatlatır. Siz ne diyorsunuz; ben, özellikle bunu merak ediyorum. Geçen toplantıda alt komisyon önerisi verdiniz, bugün vermeyebilirsiniz. Niçin vermediniz, haydi verin demeye yetkim zaten olamaz, haddime de değil. Ama, mademki, bir düzenleme yapıyoruz, katkıda bulunmak istiyoruz, o zaman, muhalefete fırsat verebilmek için, böyle bir açıklamada bulundum; ama sizden gelmeyince, bu sefer, iktidar partisinden böyle bir teklif geldi ki, acaba, muhalefet partimizin elinde hakikaten bir öneri varsa -şöyle ya da böyle, doğru-yanlış diye peşin yaklaşmak istemiyorum- onu müzakere fırsatı verilsin bize diye bunları özellikle söyledim. Zararı yok. Bir hafta, on gün sonra olur; onun da çok önemi yok; ama, alt komisyondan gelen raporda, muhalefet şerhine de ayrıca bir şey diyecek hâlim yok; herkes kendi kanaatini belirtiyor; fakat, şu yanlıştı, siz konuşmanızda değindiniz, şöyle bir hata var ortada: Anayasa Mahkemesi kararında -ben de birkaç kez okudum- Anayasa Mahkemesi özel düzenleme yasa yöntemi getirilemez demiyor. İçtüzükte veya Anayasada böyle bir engelleyici hüküm var demiyor; ama, bunun tanımını bir şekilde yapın, eski metinde temel yasa diye başlıyorsun, nedir bu gibi bir belirsizlikten söz ediyor.

Alt komisyonun gayreti ve gelen ilk teklifte böyle bir gayret var. Bu yanlış da olabilir. Ben, bu doğru demiyorum; ama, bir gayret var. 40 madde, 30 olabilir, 50 olabilir. Bizim esprimiz bir tarafa; o işin bir başka boyutu; ama, bir şey dememiz lazım. Siz 50 deyin 50 yazalım, 39 deyin 39 yazalım. Bir şey deyin yazalım. Genel Kurulda, biliyorsunuz, doğrudur, orada konuşuyoruz; ama, maalesef, Genel Kurulda -basında burada, hepimiz de biliyoruz- sonuç alıcı önergeler kaç kez verilebilmiştir, olmuyor; yani, iktidar partisi, muhalefetten gelen bir önerge doğru da olsa, o an onu müzakere etmek fırsatı bulamıyor, reddedip geçiyor, içinden doğru bile saysa. Genel Kurul, maalesef, biraz öyle çalışıyor. Biz de artık, yavaş yavaş komisyonları etkin hâle getirelim. Buna anayasal bir engel yok ki. Yani, bu açıdan bir engel yok. Biz, burada katkıda bulunuruz. Uzman da buraya teklifini getirir. Burası serbest. Bu işi bilen herhangi biri getirse, bunu dinleriz. Buna engel yok ki Hocam. O ne diyecek, onu görürüz. Mesele, sonuç almak için gayret göstermemiz. Yoksa, burada muhalefeti susturalım, iktidar istediğini yapsın... Böyle bir şey aklımızın dibinden geçmez. En azından benden geçmez. Onu özellikle belirtmek istiyorum. Özellikle geçen toplantıdaki gerilim ortamı, biraz ondan kaynaklanıyor, biraz somut öneri üzerinde çalışmak istiyorum. Tabii ki, diğer şeylere girmemiz, siyasi mesaj vermemiz de tabii hakkımızdır. O, ayrı bir konu. Anayasa Mahkemesi kararının bağlayıcılığı doğrudur, Hocamın da belirttiği gibi; ama, sonucu bağlar. Bu tür bir düzenleme getirmeye bir engel görmüyorum; zaten, kararda da böyle bir şey olduğunu zannetmiyorum.

Neyse, daha fazla uzatmayalım. Ben, aslında konuşmak istemiyorum; ama...

Haluk Bey, buyurun.

HALUK İPEK (Ankara) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Meclisin bundan sonraki çalışma hayatını düzenleyen çok önemli bir İçtüzük değişikliği teklifini görüşüyoruz.

Geçen oturumumuz biraz da tartışmalı oldu, yine görüştük; ancak, alt komisyon kurulmasıyla ilgili talep, gerçekten, komisyon üyelerine de söyledik, samimi olarak belli bir noktaya gelebilir miyizi denemek içindi. Ancak, komisyondaki arkadaşlarımız "biz maddeler hâlinde görüşülmesinde ısrar ediyoruz" dediler, biz de o görüşe saygı duyduğumuzu belirttik; ancak, alt komisyonun kurulması talebi, gayet demokratik bir talep. Onu baştan belirtmek istiyorum. Önceden böyle bir talep vardı, sonradan olmadı; olmayabilir, ancak, getirilen düzenleme, demokratik sisteme zarar değil fayda getiren bir sistemdir. Neden; çünkü, bizim parlamenter sistemimizin temeli Türkiye Büyük Millet Meclisidir; yani, bizim demokrasimizin de mihenk noktası burasıdır. Burada, bizler çözüm üretemediğimiz takdirde, demokrasimiz zarar görecektir. Dünyadaki sistemlere şöyle bir baktığımız zaman, bütün dünya özel görüşme

sistemlerini kabul etmiş. Hiçbir zaman, iktidar muhalefet ilişkisini, sistemi tıkayacak bir anlayışa sürüklememiş; yani, eğer, bir kanun kapsamlıysa, bu kapsamlı kanunun görüşülmesine 3-4 ay gibi bir zaman ayırmamış. O kanun, eğer, elzem ve ülke için, ülkenin geleceği açısından çok önemliyse, onu kısa sürede yasalaştırmayı demokrasinin çok önemli unsuru olarak görmüş. Hatta, mevcut üyelerin; yani, Meclisinde bulunan üyelerin salt çoğunluğuyla, bir anda karar vererek, görüşmeleri o anda keserek, kanunun kanunlaşması için çalışmalara geçebilmiştir. Yani, Meclis çalışmalarını azami ölçüde rahatlatıcı tedbirleri almış.

Anayasa Mahkemesine baktığımız zaman, -inanın, alt komisyon bunu çok teferruatlı inceledi, özellikle komisyon başkanı çok teferruatlı inceledi Anayasa Mahkemesi, soyut, genel ve önceden öngörülebilir olması hâlinde, yasaların bölümler hâlinde görüşülmesine karşı değil; çünkü, biz elimizde mevcut yasalara baktığımız zaman, sadece Avrupa Birliği uyum yasaları yok, Ceza Kanunu var, 1500 maddelik Ticaret Kanununun yeniden yapılandırılmasıyla ilgili çalışmalar var. İcra iflasla ilgili çalışmalar var.

Şöyle bir düşünün: 15'er maddeyle böldüğümüz zaman, 1 500 maddelik Ticaret Kanununun 15'er maddeyle ve bu her 15 maddede önerge verme hakkı ve her önergenin ayrı ayrı okunma hakkı ve her önergenin ayrı ayrı oylanma hakkı, her maddenin ayrı ayrı oylanma hakkını koyduğumuz zaman, o 1 500 maddelik yasaların, bu 15'er maddelik bölümler hâlindeyken bile çok uzun bir süre alacağını görmemek mümkün değil.

Avrupa Birliği uyum yasalarından bahsedilirken, Kopenhag Kriterleri zikredildi. Kopenhag Kriterlerinin özellikle demokratikleşmeyi öngördüğü ve bu bölümler hâlinde yapılan düzenlemenin Kopenhag Kriterlerine aykırı olduğu yönünde bir görüş dercedildi.

Şu anda, tüm Avrupa ülkeleri bölümler hâlinde bu yasal düzenlemeleri, özel görüşme şekliyle görüşmeyi belirlediğine göre, bu mantığa göre, Avrupa ülkelerinin tamamı Kopenhag Kriterlerine aykırı hareket etmektedir. Bunun da kabulü mümkün değil. Metni tahlil edecek olursak, soyut, genel, kapsamlı, 40 maddenin üzerinde olan kapsamlı kanunları bölümler hâlinde görüşmeyi öngörüyor. Aynı zamanda, herhangi bir yasa görüşüleceği takdirde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin tüm üyeleri bu yasanın hangi görüşme usulüne tabi olacağını önceden öngörebilmekte. Hatta, 15'er madde şeklinde görüşülmesi de şart değil. İstersek, Danışma Kurulu bunu 5'er madde olarak da belirleyebilir, 10'ar madde olarak da belirleyebilir.

Anayasada iktidarın ve muhalefetin ilişkisini düzenleyen hükümler var. Bu hükümlerde iktidarın yasa tasarısı getirme hakkı var. Tüm Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin değişiklik önergesi verme hakkı var, önergelerin ayrı ayrı oylanması, anasayal bir hak. Şu an getirilen teklifle Anayasada öngörülen iktidar, muhalefet ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin tüm üyelerinin tüm hakları korunmuş durumda.

Ben, şu an yaşadığımız zaman dilimi nedeniyle, ülkemizin çok hızlı yasa düzenlemesi yapmasının zorunlu olduğunu düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN -Yılmaz Bey, buyurun.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Adalet ve Kalkınma Partili arkadaşlarımızdaki şu kaygıyı anlayamıyorum: Ülkenin bazı yasalara ihtiyacı var, bunların bir an önce çıkarılması gerekiyor, buna hemen başlamamız gerekiyor; Adalet ve Kalkınma Partili arkadaşlar bu kaygıyı taşıyor, Cumhuriyet Halk Partililerin ise umurunda değil; yani, Cumhuriyet Halk Partisi buna engel olacak. Aman, işte, ne yapalım, bir an önce bir çözüm bulalım ve bunları çıkaralım.

Değerli arkadaşlar, bu son getirilen...

BAŞKAN-Pardon...

Ben, şöyle bir kaygı görüyorum: Bir an önce çıkması, acele değil de zaman kaybetmeme anlamında; ikisi farklı şeyler.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Ben de onu kastettim.

BAŞKAN - Yani, zaman anlamında; yoksa, bir an önce çıkarma, bir şeylerden kaçırma anlamında değil, düzeltmek lazım onu.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Şimdi, bu çalışma, benim kanımca, son verilen Anayasa Mahkemesi kararını bertaraf etmeye yönelik bir çalışmadır. Neden, daha önce temel yasa diye tarif edilen şey, şimdi, kapsamlı yasa hâline getirilmiş. Belki, bu düzenleme yapılıp, Anayasa Mahkemesi tarafından tekrar iptal edildiğinde, başka bir tanımla tekrar önümüze gelecek, belki de Mahkeme bunu görüşüp karar verene kadar bazı düzenlemeler yapılacak.

Hep, samimiyetten bahsediliyor. Geçmişe doğru gittiğimizde, çok yakın bir zamanda bu konuda sınav verildi ve bu sınavdan da ne yazık ki, başarıyla çıkamadınız. Nedir bu sınav; iki bakanlığın birleştirilmesine ilişkin yasa tasarısı, temel yasa olarak Meclise indirildi. Yani, bunun ve hatta daha olumsuz şekilde, tekrar edilmeyeceğini nereden bileceğiz?

Ben, özetle şunu söylemek istiyorum....

BAŞKAN - Yılmaz Bey, iki bakanlığın birleşmesi temel yasa sayılamaz mı; onu mu demek istiyorsunuz?

YILMAZ KAYA (İzmir) - Evet.

Bu şekilde düzenlemeler sayılabilir mi sizce Sayın Başkan?

BAŞKAN - Sayılır tabiî efendim.

40 madde geçti mi...

OYA ARASLI (Ankara) - O zaman, siz, temel yasa olup olmamayı madde sayısına indirgiyorsunuz.

BAŞKAN - Müsaadenizle, bakın, ben, Genel Kurulda bir konuşma yapmıştım, oraya gelmek istiyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Evet, siz, uzun yasayla eş tutmuştunuz temel yasayı...

BAŞKAN - Oya Hocam, müsaade ederseniz, bir açıklama yapayım.

Konu şu: O zaman da dedim ki, temel yasa tanımı -alay bile edildi; ama, bir daha söylüyorum, yine alay edilsin, ona her zaman varım- bizim anladığımız anlamda, yani, toplumu çok temelden düzenleyen, aile hukuku, miras hukuku, ceza hukuku anlamında değil burada. Siz, eğer öyle derseniz, şöyle bir terslik çıkıyor Yılmaz Bey: Önemli yasaları, belki de hoş olmayan -her zaman dediğim gibi, bu usuller çok hoş usuller değil- görüşeceğiz, temel saymadıklarımızı ağır ağır görüşeceğiz. Böyle bir terslik ortaya çıkıyor. Bu bakımdan, buradaki temel yasa, Meclisin vaktini alıcı, uzun yasalar dedim. Vay efendim uzun yasa mı... O hususta, burada 40 madde gibi bir ölçü getiriliyor. Konu bu. Aynı şeyi bir daha söylüyorum. Hangi yasa olursa olsun, 40 maddeyi geçtiği zaman, bu anlamda temel yasa olacak tabii ki, gayet normal. Konu bu. Vakit alıcı yasa anlamındadır, yoksa, öbür türlü, bakın ne oluyor...

Hocam, diyelim Siyasi Partiler Kanunu temel bir yasadır, toplumla ilgili önemli bir yasa. Diyelim ki, 39 madde, kabul edelim, öyle düşünelim. 40 maddeyi geçtiği zaman, biz, bunu normal çok da iyi görmediğimiz bu usulle geçirmiş olacağız; ama, 39 maddenin altında olan bir yasayı da yavaş yavaş görüşmüş olacağız. Yani, sizin anladığınız anlamda, önemli yasa saydıklarımızı daha acele görüşeceğiz. Böyle bir şey olabilir mi? Bu, mantığa ters gelmiyor mu sizce? Buradaki ölçü, tamamen, verilecek olan bu çerçevede, iktidar muhalefet bir araya gelecek, oybirliği sağlanırsa, oybirliğiyle, sağlanamazsa, başka bir şekilde, 15 maddelik bölümler hâlinde görüşülür deniyor. Konu bu. Basının önünde her şeyi açık açık konuşalım ki, neyin amaçlandığı da ortaya çıksın.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, her yasayı bu tanıma sokmak mümkün.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Bitirebilir miyim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Kusura bakmayın.

Buyurun Yılmaz Bey.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Sayın Başkan, bu konuda; yani, temel yasa ya da kapsamlı yasa saydığımız yasalarda, zaten, büyük ölçüde, komisyonlarda mutabakat sağlanır. Genel Kurula da birçok şeyi tamamlanmış, artık pişirilmek üzere sunulacağına inanıyorum. O nedenle, hele hele böyle bir değişiklik kalıcı hâle getirilirse, bunun çok tehlikeli olacağı inancındayım. O nedenle, komisyonlarda mutabık kalınmış olarak Genel Kurula geleceği için, bu değişikliğe gerek yok diye düşünüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Buyurun Ayhan Bey.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) - Değerli arkadaşlar, hepinize saygılar sunuyorum.

Tabii, burada, öncelikle bizim uzlaşamadığımız bir konu var. Bir defa, bizler, AK Partili komisyon üyeleri olarak, böyle bir yasanın çıkması gerektiği hususunda bir fikir birliğine sahibiz kendi açımızdan; ama, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımızda da böyle bir yasanın çıkmasına, böyle bir düzenlemenin yapılmasına gerek yok, yine, yasaların, eski, bildiğimiz usulle yapılması konusunda bir fikir birliği var diye düşünüyorum. O bakımdan, zaten, burada temelde soruna yaklaşım açısından bir farklılığımız var.

Biz, yeni bir düzenlemeyle, kanunların özel bir usulle görüşülmesi gerektiğini kabul ediyoruz ve bu noktada bir düzenleme getirdik. Tabii, başlangıçta da bunu Hocam da belirtti; bu sorunu nasıl çözelim? Daha öncekiler, 1996 yılında yaptıkları değişiklikle temel yasa kavramıyla bunu çözmeye kalkmışlar. Oysa, temel yasa kavramı, bizim sorunumuzu çözmüyor, derdimize derman olmuyor. Nedir temel yasa, bu konuda farklı görüşler var; ama, bir defa 5 maddelik bir yasanın dahi temel yasa tanımını alabileceğini bu çalışmalarımız sırasında öğrendik. Oysa, bizim sorunumuz, zaman darlığı. Bu bakımdan, yeni bir tanım getirelim dedik. İşte, bu yeni tanım da kapsamlı kanun tanımı. Bu tanımı getirirken de Anayasa Mahkemesinin kararını defalarca okuduk. Bir defa, Anayasa Mahkemesinin, bu şekilde bir yeni düzenleme yapılamayacağı konusunda herhangi bir itirazı yok. Zaten, Anayasamız da 88 inci maddesinin ikinci fıkrasında "kanun tasarı ve tekliflerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi usul ve esasları İçtüzükte belirlenir" şeklinde bir düzenlemeyle, bu hakkı, zaten, Meclisimize ve dolayısıyla komisyonlarımıza tanımış.

Peki, bu getirdiğimiz düzenlemede neler var, nelere dikkat edildi; bu düzenleme, Anayasa Mahkemesinin kararı tek tek tahlil edilerek, bunlara cevap olsun, bunları karşılasın diye yapıldı. Anayasa Mahkemesinin tereddütlerini çıkardık. Bunlar da Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanan özel görüşme ve oylama usulünün çerçevesi çizilip, esasları belirlensin, Anayasa Mahkemesi

öncelikle bunu istiyor. Yani, siz, böyle bir düzenleme yapamazsınız; ama, bu düzenlemeyi yaparsanız, çerçevesini çizin, esaslarını belirleyin diyor. Başka, tasarı veya teklifin tümü veya maddeleri hakkında görüşme yapılıp yapılmayacağı, görüşmeyi ortadan kaldırıp kaldırmayacağı noktasında bir tereddüt var; başka, soru ve cevap işlemine olanak sağlanıp sağlanamayacağı konusunda açıklık yok deniyordu; konuşma süreleri konusunda bir açıklık yok deniyordu; önerge verilip verilemeyeceği noktasında da yine bir açıklık yok deniyordu; ayrıca, maddelerin ayrı ayrı oylanıp oylanmayacağı noktasında bir açıklık yok deniyordu. Bu 6 maddeyi çıkardık ve bunların karşılığı gelecek şekilde de düzenleme yaptık. Bakın, çerçevesi çizildi, yeni bir tanım getirildi; ayrıca, bizim sorunumuz mademki, zamanla alakalı, o zaman, 40 maddeden fazla olanları kapsamlı kanun sayalım dedik. Yani, temel kanun, mademki, bizim sorunumuza çözüm getiremiyor, temel kanunda bir karışıklık var, 5 maddelik bir kanun bile mademki temel kanun kabul edilecek -oysa, bizim sorumuz uzun kanunlar- dolayısıyla, böyle bir sınırlama getirildi. Yani, mümkün olduğu kadar çerçevesi ve esasları çizilmeye çalışıldı. Öngörülebilirlilik durumu getirildi. Tabii, Anayasa Mahkemesinin, bunları oylamayla kabul etmeyin, Genel Kurulda oylayarak, hangi kanunun temel kanun, hangi kanunun kapsamlı olup olmayacağına Genel Kurul karar vermesin, bunları yapacağınız düzenlemeye dercedin, milletvekilleri önceden bilsinler, öngörülebilir olsun şeklinde bir uyarısı vardı. İşte bu uyarıyı karşılamak için, böyle bir düzenleme yapıldı.

Yine, tüm maddelerin ayrı ayrı oylanacağı, önerge verilebileceği, soru ve cevap işleminin de 81'inci maddeye atıfta bulunularak karşılanacağı, konuşma sürelerinin de aynen maddelerde olduğu gibi olacağı konusunda yeni bir düzenleme getirildi. Dolayısıyla, burada, Anayasa Mahkemesinin tereddütlerini ortadan kaldıracak bir düzenleme yapıldı.

Değerli arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlarımız şunu diyorlar: Bir uzlaşma yapalım. Kanunları uzlaşarak çıkaralım. Bu, güzel bir şey; ancak, biz, iki ayrı partiyiz, dünya görüşümüz farklı. Siz, sol görüşlü, sosyal demokrat, son zamanlarda Anadolu soluyla dünyaya bakıyorsunuz, sorunlara böyle çözüm getireceğinizi söylüyorsunuz; biz de muhafazakâr demokrat bir partiyiz diyoruz. Dolayısıyla, tıpa tıp örtüşmemiz mümkün değil. Mutlaka ayrı fikirler ortaya çıkacak. Bu, Ceza Kanununda ortaya çıkabilir, Ticaret Kanununda, İş Kanununda ortaya çıktığı gibi, ortaya çıkabilir. Dolayısıyla, mutlaka uzlaşacağız diye bir şart yok. Siz, diyelim bir madde konusunda, 1 500 maddelik bir kanunun bir maddesinde uzlaşamadık, bizim dediğimiz olmadı, dolayısıyla, biz de -İş Kanununda olduğu gibi- süreci uzatıyoruz derseniz, kanunlar nasıl çıkacak? Hukukun inkişaf etmesini, hukukun gelişmesini bizler istemiyor muyuz? Mutlaka sizler de istiyorsunuz, bizler de istiyoruz. Dolayısıyla, böyle bir düzenlemenin AK Parti olarak elzem olduğunu düşünüyoruz ve bu şekilde, buna olumlu oy kullanacağımızı beyan ediyoruz.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Buyurun Musa Bey.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa Mahkemesinin kararından önce de bu konuyu detaylarıyla tartışmıştık. Yeniden, aşağı yukarı aynı mahiyette bu madde önümüze geldi.

Alt komisyonumuzun gerekçesine baktım, bir de muhalefet şerhine baktım. İşin özü "Avrupa Birliğiyle ilgili gelinen noktada hiçbir çevrenin bu süreci geciktirecek tutum içerisinde olmaması" şeklinde bir ifade var; yani, bu ilişkilerimiz süreci içerisinde kapsamlı kanunların özel bir usulle görüşülmesinde mutlak bir düşünce var. Aynı gerekçeyi, aşağı yukarı muhalefet şerhi koyan arkadaşlarımız da belirtiyorlar. Onlar da diyorlar ki "Avrupa Birliğiyle uyum yasalarının çıkarılmaya ve demokratik açılımların yapılmaya çalışıldığı böyle bir dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarının her ne gerekçeyle olursa olsun kısıtlanılmak istenilmesi..." Yani, referans olarak her iki görüş de bir yerde Avrupa Birliğiyle ilgili kısmı ön plana çıkarıyor, gayet güzel. Öyleyse, mehaz olarak, referans olarak aldığımız Avrupa Birliği ülkelerinde bu nasıl çözülmüş? Oya Hanım da teyiden söyledi, Sayın Başkanımız da 17 ülkeyi inceledim, hepsinde de adına ister temel yasa diyelim isterse kapsamlı yasa diyelim...

OYA ARASLI (Ankara) - Ben öyle bir şey söyledim. Beni karıştırmayın işin içine.

BAŞKAN - Ben söyledim Hocam.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Bende de var dediniz Hocam. Ben, onu inceledim manasına aldım. İncelemedim diyorsanız, o başka.

O zaman Avrupa Birliğinde veyahut da demokrasi diye örnek aldığımız ülkelerde bu nasıl çözümlenir? Ben, sadece, Fransa'ya bakabildim. Onların İçtüzüklerinin 103'üncü maddesinden 107'nci maddesine kadar, özel inceleme usulü getirmişler. Şartları bizimkinden farklı olabilir; ama, kapsamlı veyahut da temel yasa dediğimiz şeyde bir çözüme varmışlar.

Aklıma şu da geliyor: Haluk Beyin saydığı gibi, Ceza Kanunu, İcra İflas, Ticaret Kanunu gibi, önümüzde ortalama diyelim 700-800 maddelik bir kanun geldiği zaman, muhalefetin sesini de kısmayalım düşüncesiyle, eğer, her kanunu ayrı ayrı maddeler hâlinde görüşecek olursak, bir yasama dönemini aşağı yukarı bir kanuna ayırmak mecburiyetinde kalırız. Öyleyse, halkın taleplerine cevap vermesi gereken Meclis, acil olan kanunlara nasıl bir çözüm bulacak? Burada, muhalefet partisiyle iktidar partisinin Meclisin çalışması noktasında mutlaka ve mutlaka bir çözüm bulması lazım.

Bir de sayıya takılıyoruz. 40 maddedir veyahut da madde sayısı ne olacak? Madde sayısı şu kadar veya bu kadar, azdır, çoktur, onda da bir mutabakat sağlanabilir. Teklif edilirse, isterse, 35 olur veya 33 olur, 30 olur. Onun da bir yerde hiçbir önemi yok. Bu bakımdan, Meclisin halkın taleplerine cevap verebilmesi için, mutlaka ve mutlaka mehaz aldığımız Avrupa Birliği ülkelerinde olduğu gibi, bir çözüm bulunmak zorunda.

Ben, fazla uzatmak istemiyorum. Zaten, konuyla ilgili görüşler hayli sarf edildi.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN -Atilla Bey, buyurun.

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlarım; biz, getirilen İçtüzük değişikliği teklifine, esas itibariyle, muhalefet şerhimizde açıkladığımız gerekçelerle karşı çıkıyoruz. Bunları tekrarlamak istemiyorum; ama, birkaç önemli gördüğüm hususu vurgulamak istiyorum.

Birincisi şu: Genel Kurul görüşmelerinde, madde görüşülmesi ve oylanması esası, muhalefet için anayasal bir teminat. Muhalefetin yasal sorumluğunu, denetim sorumluluğunu yerine getirmesi için anayasal bir teminat. Biz, bu teminatımızı kaybetmek istemiyoruz. Bu teminatımızı kaybettiğimiz takdirde, Mecliste fonksiyonumuzun kalmayacağının endişesi içerisindeyiz. Maalesef, bu endişeyi doğrulayan bir süreci yaşadık. Kısa bir süre içinde bu endişeyi doğrulayan, bu endişeyi yaratan bir süreci yaşadık. Bizim hassasiyetimiz buradan geliyor, bizim titizliğimiz buradan geliyor.

BAŞKAN - Hassasiyet derken, örnek olarak hangisi?

ATİLLA KART (Konya) - Şimdi, biz, kalkıp, gelinen aşamada, halen, iki bakanlığın birleştirilmesinin temel yasa, kapsamlı yasa olacağını tartışıyorsak, burada, bizim bir uzlaşmaya varmamız çok zor.

Biz, hiçbir zaman, Parlamento çalışmalarını tıkayan ve engelleyen bir tavır içinde olmadık, bundan sonra da olmayacağız. Cumhuriyet Halk Partisi olarak hiçbir zaman böyle bir yaklaşımın içinde olmadık, bundan sonra da olmayacağız.

BAŞKAN - Atilla Bey, müsaade buyurun. Bir açıklama için. Bakın, yardımcı olmak bakımından söylüyorum, Fransızların lua fanda mante dediklerini sayarken, orada temel yasanın başında bakanlıkların oluşumu, birleşmesini sayar; hayret ediyorum yani tam aksine, ben onun için diyorum ki, burada 40 madde konusu başka bir anlamdadır.

ATİLLA KART (Devamla) - Belli bir uzlaşmaya varmamız çok zor Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hayır hayır, ben örnek veriyorum sadece Atilla Bey, biz Fransa, Amerika, Avrupa dışında...

OYA ARASLI (Ankara) - O yasaların bizde olmayan başka özellikleri de var.

BAŞKAN - Ben yanlış bilgi olmasın diye söylüyorum.

ATİLLA KART (Devamla) - Başka mekanizmaları var efendim, onu alıp aradan getirip, paragrafı alıp değerlendirmek doğru değil.

BAŞKAN - Bakın bir başka örnek vereyim. Bunlar çok kötü örnekler. Fransa'da mesela diyelim ki, muhalefet bir gensoru verdi Atilla Bey, bu gensoruyu görüştük, gensoru ret oldu, zaten iktidar çoğunluğu olduğu için gelir ret olur, görüştük ret oldu, diyor ki, iktidara çok net olarak, sen şimdi elindeki bir yasa tasarısını getir genel kuruldan geçmiş gibi yayınla diyor. Bakın bakın, geçmiş gibi yayınla diyor, geçmesi filan yok ortada. İnsanın aklı duruyor böyle bir düzenleme karşısında. Nedir burada, hedef şu. Ben bu gelsin demiyorum, bakın, hedef şu.

ATİLLA KART (Devamla) - Bu doğru bir şey diye söylediyseniz...

BAŞKAN - Hayır hayır, efendim hayır, dünya bu kadar saçmalıklar yaparken, biz böyle normal bir şey getirince, onu anlatmaya çalışıyorum, konu bu. Yoksa ben burada dünyada onu yapıyor, biz yanlış yapıyoruz, böyle yapmayalım. Yani bilgi yanlışlığı olmasın Atilla Bey, benim derdim o değil yani.

Buyurun.

ATİLLA KART (Devamla) - Ben çok ana başlıklarla ifade etmek istiyorum. Sorun şu. Siyasi iktidarın samimi ve tutarlı olması ve bunun yanında muhalefetin denetim haklarını kısıtlamaması hâlinde, denetim fonksiyonunu kısıtlamaması hâlinde biz Parlamento çalışmalarının verimli olacağına, bu meyanda uyum yasalarının da bir an evvel ve diğer önemli temel dediğimiz yasaların, bakın temel dediğimiz yasalar Ceza Kanunu, Ticaret Kanunu, aslında olaya hukuki ölçüler içerisinde yaklaştığınız takdirde, objektif ölçüler içinde yaklaştığımız takdirde temel yasaların neler olduğunu tespit etmek gayet kolay. Ama birtakım farklı ölçüler getirmeye, konjonktüre bağlı olarak birtakım farklı ölçüler getirmeye çalıştığımız zaman, doğaldır ki, bir uzlaşma sağlamamız mümkün değil. Biz, bu takdirde Parlamento çalışmalarının verimli olacağına ve arzu edilen yasaların bir an evvel çıkarılacağına olan inancımı ifade etmek istiyorum.

Burada olayın esası şuraya geliyor, özel yasama usulü tamam, olacak, belirli yasaların çıkarılmasında özel yasama usulü olacak, kabul; yani bunun aksini düşünmek veya savunmak doğru değil; ama o özel yasama usulünün tespitine muhalefetin iştirakini, muhalefetin de katkısını sağlamak gerekiyor. O ölçülerin tespitine, o metinlerin tespitine bizim de iştirakimizin sağlanması gerekiyor.

BAŞKAN - Bunun çözümü oybirliğini sağlamaktır, ben öyle anlıyorum, peki sağlayamazsan ne olacak, hadi bugün biz sağladık, altı parçalı bir grup...

ATİLLA KART (Devamla) - O noktada biz temel ve objektif ve makul bir yaklaşım içinde olacağımızı her zaman ifade ettik.

BAŞKAN - Şahsınız için söylemiyorum, müsaade buyurun. Beş parçalı bir grup var diyelim, ben CHP anlamında bunu söylemiyorum, ne yapacağız?

OYA ARASLI (Ankara) - O aranıyor işte.

BAŞKAN - Nasıl yani hocam? Dört grup bir araya geldi, 550'nin 520'si evet dedi 30 kişilik bir grup daha var orada yok diyor, ne yapacağız, etmeyin hocam bunu yani. Bilmiyorum ben mi yanlış düşünüyorum, anlayamıyorum birtakım şeyleri doğrusu.

ATİLLA KART (Devamla) - Biraz açıklık getirmeye çalışayım. Biz burada iki partili bir yapı içindeyiz. İçtüzük değişikliği nedir, iki yıl sonra...

BAŞKAN - Atilla Bey konjonktürel yapılamaz ki bu işler kalıcı olsun diye yapılıyor bunlar.

ATİLLA KART (Devamla) - Burada şu andaki verimliliği, maksimizasyonu, bunu sağlayacak bir arayış içinde olmamız gerekiyor. Biz o noktada açıkçası siyasi iktidara olan güvenimizi kaybetmiş durumdayız. Bu sebeple de biz Anayasal teminatımızı kaybetmek istemiyoruz. Özel yasama usulünün tespitine olan katkımızın, iştirakimizin engellenmemesini istiyoruz. Bu düşüncelerle getirilen İçtüzük değişikliğine karşı olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

BAŞKAN - Karşı olduğunuzu söylüyorsunuz.

İbrahim Bey buyurun.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) - Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; şimdi burada işin ben özüne girmek istiyorum. Burada CHP'li arkadaşlarımız 40 maddelik bir görüşmenin 15'er maddeler hâlinde görüşülmesine mi karşılar, yoksa bunun Danışma Kurulundan oybirliği hâlinde geçmesi durumunda görüşülebileceğini kabul mu ediyoruz.

OYA ARASLI (Ankara) - Bu düzenlemeye karşıyız.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Devamla) - Bunun tespitine girmek istiyorum. Eğer oybirliği olursa usulde bir sıkıntı yok.

OYA ARASLI (Ankara) - Hayır hayır, kimse öyle bir şey söylemedi.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Devamla) - Geçmişteki zabıtlarda da var, önceki toplantılarda da yani, oybirliği olmalıdır Danışma Kurulunda falan; yani.

OYA ARASLI (Ankara) -Siz konuşmanızı bitirdikten sonra müsaade ederse Sayın Başkan, ben o hususta birkaç açıklama yapacağım.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Devamla) - Şimdi daha önceki konuşmanızda da, toplantımızda da yani açıkça itiraz edilen olay Danışma Kurulunda oybirliğinin sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının bunu Meclis Genel Kuruluna getirebilmesidir. Yani oybirliği sağlanırsa mesele yoktur gibi bir görüş var. Şimdi, eğer burada oybirliği şartını arayacaksak, burada iş belki iktidar çoğunluğunun mutlak hakimiyeti olmaktan çıkıyor, ama muhalefet azınlığının mutlak hakimiyeti noktasına geliyor. Yani bir şeye karşıysak, iktidar çoğunluğunun mutlak hakimiyetine karşıysak muhalefet azınlığının da mutlak hakimiyetini getirecek bir görüşe kapalı olmamız lazım. Takdir ederiz ki, uzlaşma bir taleptir, bir arzudur, bir istektir, olursa ne alâ, peki olmazsa ne yapacağız? Olmazsa bir grubun karşı koyması durumunda işi tamamen kilitleyelim; yani azınlığın çoğunluğa tahakkümü hâline mi getirelim deniliyor, ben bunu anlamış değilim. Tabii bu alt komisyondan gelen raporda ben çok daha fazla bir katkının olacağını düşünüyor idim, özellikle muhalefet tarafından, daha ne konuşulmuşsa onun ötesinde farklı bir şey de getirilmiş değil. Tabii neden 40 madde, hep bunu hocam daha önce de sordular, tabii belki işe tersinden baktığınızda neden 40 değil; yani bunun haklı bir gerekçesi var mı, 40 olmasına engel bir hüküm var mı; yani bu neden 40 olmasın diye bakmak gerekir diye düşünüyorum.

Tabii burada hep milletvekillerinin, Parlamento çalışmalarına katkısından bahsediyoruz, vekil haklarının kullanılmasından bahsediyoruz, bana göre, özellikle Anayasa değişikliği oylamasında bir grup milletvekillerine oy kullandırmayan bir grup anlayışının bunlardan bahsetmesi bana göre olumlu bir gelişmedir.

İLYAS SEZAİ ÖNDER (Samsun) - Aman aman orayı açma, oy hırsızlığı kapsamına girer.

OYA ARASLI (Ankara) - Kimsenin oy kullandırmamak hakkı yoktur, kullanılmayan hak kullanıp kullanmamak ilkesini de beraberinde getirir.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Devamla) - Efendim, toparlayayım. Şimdi bunlar tabii olumlu gelişmelerdir, demokrasi adına olumlu gelişmelerdir, hani hep konuya takılalım diyoruz da, gündemde temel yasa nedir, bu olmadığı halde de temel yasayı tartışmaya başladık, ben getirilen değişikliğin, Türkiye'nin demokratik gelişmesine ve Meclisin çalışmasına faydalı olacağı kanaatindeyim.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Ben de bütün arkadaşlarım gibi, önceki toplantıda yaptığım konuşmalarımı tekrar ediyorum.

BAŞKAN-Atıf yaptı.

Buyurun Oya Hanım.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, şunu söylemek istiyorum. Bize birtakım sorular yöneltildi, yani takıldığımız nokta 40 madde midir, işte temel kanun tanımı mıdır, bu konularda evvel emirde ben şunu ifade etmek istiyorum, hep söylediğim gibi bizler burada yasa koyarken, Anayasa Mahkemesinin kararlarını da gözetmek zorundayız, Anayasamızı da gözetmek durumundayız. Anayasaya baktığınız zaman, böyle bir özel yasama prosedürüne izin verip vermediği, temel kanun, kapsamlı kanun, her ne ad taşırsa taşısın kanunlar arasında bir ayırıma imkân tanıyıp tanımadığı çok uzun uzun tartışma götüren bir konudur. Bir açıdan baktığınız zaman, Anayasamız sadece iki tür kanun için, özel çalışma prosedürü öngördüğünü görürsünüz, bunlardan birisi bütçe kanunudur, diğeri de Anayasa değişikliği yapan kanunlardır. Bu düzenleme tarzı karşısında Anayasaya baktığımız zaman acaba diğer kanunların hepsini aynı prosedüre tabi kılmak üzere prosedürü tespit yetkisi İçtüzükle Meclise mi bırakılmıştır, yoksa daha geniş bir biçimde, farklı yasalar için farklı yöntemler öngörebilme imkânı da beraberinde tanıtılmış mıdır, bunu çok tartışabiliriz, bu Anayasa Mahkemesinin denetiminde kesin cevabını bulabilecek olan bir husustur. Onun için, biz burada olaya çeşitli açılardan bakabiliriz, biz de baktığımız zaman, bunlara imkân olmadığı görüşü Anayasanın bu tasnifi karşısında ağır basıyor.

İkinci olarak, Anayasa Mahkememizin çeşitli kararlarına baktığımız zaman ta 1970'li yıllarda verilmiş olan kararlarına da baktığımız zaman, ki hüküm aynıdır, onun için o karara atıf yapmakta bir sakınca görmüyorum, yasama prosedürü bakımından, görüşmenin, madde üzerinde görüşmenin esas olduğunu karara bağlamıştır. Yani maddeler teker teker görüşülmeden görüşme ibaresinin gereğinin yerine getirilmemiş olacağına ilişkin kararları vardır. Bu kararlar karşısında ben sürat için şöyle bir yöntemi tercih ediyorum, sizin takıldığınız nokta bu mu bertaraf edelim gibi bir yaklaşımla soruna çözüm getiremeyeceğimiz kanaatindeyim.

İkincisi önümüze bir düzenleme getirilmiş, kapsamlı kanun diye bir tanım. Ne yanından bakarsanız bakınız, bir oylama sonucunda bana göre bu tanımın kapsamına girecek temel veya kapsamlı kanun ayrı şeydir, bir başkasına göre ayrı şeydir; esnektir. Anayasa Mahkemesinin bundan önce 91 inci madde düzenlemesiyle ilgili iptal kararında belirttiği husus budur. Yani bir tanım yapacaksın diyor. Zaten başka eleştirilerle ilgili, aykırılık gerekçeleriyle ilgili iptale neden olabilecek bir aykırılık gerekçesi bulduktan sonra üzerinde durmamış, bunu da ifade edeyim. Diğer gerekçelere bakılmamıştır diyor, bundan son iptal kararlarından birisinde.

Şimdi, Anayasa Mahkemesinin şeyi şu. Öngörülebilir olsun. Şimdi şu ibareye bakınız, hangi kanunun demokrasiyle uzaktan yakından ilişkisi yoktur, hangi kanunun orada belirtilen hususlarla ilişkisi yoktur. O zaman bu kadar siz esnek ve belirsiz bir kavram getirdiğinizde hâliyle çoğunluğun iradesiyle herhangi bir kanunu bu kapsama sokabilmeniz mümkündür. Bizim söylemek istediğimiz bu; yani ileride bekleyen tehlikeleri dile getirmek istiyorum.

HALUK İPEK (Ankara) - 40 sayısı var hocam, mesela 39'u getiremiyorsun.

OYA ARASLI (Devamla) – Yani olabilir, 39 getirdiğiniz zaman bunun anlamı nedir diye sorulacaktır.

HALUK İPEK (Ankara) - İçtüzüğe aykırı gibi olur.

OYA ARASLI (Devamla) - Efendim, 41 getirdiğiniz zaman niye olacaktır diye; yani tespit ettiğiniz sayının bir anlamı olmalıdır.

HALUK İPEK (Ankara) - Öngörülebilirliği tartışıyorsunuz da.

OYA ARASLI (Devamla) - Öngörülebilirliği böyle bir sayıyla karşılayabilirsiniz; ama, getirdiğiniz tanım, yani bu da tartışılır ayrıca, getirdiğiniz tanım yani alt komisyonun getirdiği tanım da öngörülemezlik, esnekliği giderme, yani esneklik gibi birtakım sıkıntıları ortadan kaldırabilmiş bir tanım değil, o bakımdan bunlara takılıyoruz ve şunu da söylemek istiyorum. Değerli arkadaşım dedi ki, azınlığın çoğunluğu engellemesi olmaz; ama burada olay farklı bir olaydır. Yani bir yasama sürecinde milletvekilinin iradesini yasama sürecine yansıtma imkânı daraltılmaktadır. Burada onun için yani çok çok değer bir biçimde böyle bir olayın gerçekleşmesini kabul edebilecekse Parlamento, en azından bunun oybirliğiyle yapılması lazım, yapıp yapamayacağının tartışması ayrı bir konudur; ama en azından herkesin bir noktaya gelmesi lazım. Yani böyle çoğunluk, azınlığa tahakküm etmiştir, azınlık çoğunluğa tahakküm etmiştir ölçütüyle bu sorunu çözemeyiz. Yani siz, Mecliste millî iradenin milletvekili tarafından alabildiğine geniş bir biçimde yansıtılmasına imkân verecek misiniz, vermeyecek misiniz, olay budur. Tartışmanın düğüm noktası budur.

İkinci olarak da ben, maalesef süratin her türlü iyiliği beraberinde getirdiği görüşünde değilim. Bu yasama organından çok süratle görüşülerek yasalar çıkmıştır; ama biz onları iki kere, üç kere görüşmek zorunda kalmışızdır ve sağladığımız sürat tamamen bizi yavaşlatmış, yavaşlatıcı bir etki yapmıştır, yanlış yaparsanız bir yerlerden o döner ve tekrar tekrar görüşmek zorunda kalırsınız, sağlamaya çalıştığınız sürat sizi bu şekilde işin yüreğinde vurur, daha fazla zaman kaybetmenize yol açar, sağlıklı bir şey yapmalıyız diyoruz, bizim derdimiz bu, muhalefetin, milletvekilinin katkısını sağlayarak; yani Meclis nedir, milli iradenin tecelli ettiği beşiktir. Bu anlamda uygun bir çalışma düzenini sağlamak mecburiyetindeyiz, bizim eleştirilerimiz, karşı çıkışlarımız bu noktadadır bir kere daha açıkça ifade etmek istedim.

Teşekkür ederim.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) -Yani sürat felakettir.

OYA ARASLI (Ankara) - Bazen öyle.

İBRAHİM HAKKI AŞKAR (Afyon) - Kaplumbağaları ben çok seviyorum.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - O zaman hızlı trene de karşısınız siz.

OYA ARASLI (Ankara) - Yoo, hayır; gerekli düzenler, gereçler sağlandıktan sonra karşı değiliz, ama sırf süratle gitsin diye insanların canını tehlikeye atıyorsa.

("Adalet ve Kalkınma güvencesi var hocam" sesi) Biz, o güvenceden pek bir şey anlayamadık efendim, üzülerek söyleyeyim; ama pek bir şey anlamadık bugüne kadar, kimi yanlışları Anayasa Mahkemesi kapısında toplamak zorunda kaldık, kimisi Cumhurbaşkanı tarafından toparlandı; yani onun için biz, o güvenceden pek bir şey anlamadık.

BAŞKAN - Konuşmalar aşağı yukarı bitti, önerge var maddenin, bu alt komisyonun getirdiğinin üzerinden şey yapılmış bir değişiklik var, onu okutuyorum.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşmekte olduğumuz (2/140) esas nolu İçtüzük teklifinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

Atilla Koç Salih Erdoğan Süleyman Sarıbaş

Kapsamlı kanunların görüşülmesi

Madde 91.- Toplumsal hayatın geniş bir alanını düzenleyen ve kapsayan kuralları bir araya getiren, içerdiği hükümler nedeniyle kendi alanındaki mevzuatta uyması gereken usul ve esaslar ile bu alanda mevzuata yönelmesi gereken esasları sistematik ve belirli bir düzen içerisinde gösteren, o alandaki kanunlar arasında ve bunların uygulanmasında birlikteliği sağlamayı amaçlayan, kanunların ve İçtüzüğün en az 40 maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine, hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir.

Danışma Kurulunda oybirliğini sağlanamaması hâlinde bu kapsamdaki kanunların bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok 15 maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır. Bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde madde hakkındaki hükümler uygulanır. Ancak, bölümler üzerindeki önergeler sadece veriliş sırasına göre okunur ve işlemleri yapılır. Bölümler üzerinde birden fazla madde değişikliğini içeren önergeler verilebilir, bu önergelerdeki her madde hakkındaki değişiklikler ayrı ayrı oylanır. 81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.

Gerekçe:

Bu düzenlemeyle maddenin birinci fıkrasında Danışma Kurulunda oybirliği sağlanması hâlinde kapsamlı kanunların Genel Kurulda özel görüşme ve oylama usulünün tespitine Genel Kurulca karar verilebileceği öngörülmektedir, soru cevap süresi, konuşma süreleri ve önerinin hangi maddelerden oluşacağı, değişiklik önergelerinin işleme konuluşu ve diğer hususlar bu çerçevede belirlenecektir. Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması durumunda kapsamlı kanunların görüşülmesi ve oylanmasında uygulanacak usul 2 nci fıkrada düzenlenmektedir. Bu durumda muhalefetin ve milletvekillerinin haklarını azami ölçüde koruyan, ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir.

BAŞKAN - Şimdi, alt komisyonun metninde bir tanım verilmiş, o zaten ufak değişikliklerle gerekçesinde ve burada, eski metinde yer alan sosyal, ekonomik, siyasi zaten kanun bunları düzenler, bu söylenmesi gereken, bilinen bir şeyin tekrarı, o çıkmış oluyor, alt komisyonun metninin içerisinden. Yalnız bence yeni ilave ve önemli olan, oybirliğiyle alakalı ayrı bir paragraf konulmuş.

OYA ARASLI (Ankara) - O yine belirsizlik..

BAŞKAN - Hayır, şöyle hocam orada. Oybirliğinde biz madde konusu koymadık, benim gördüğüm o, madde sayısı ayrıca orada konulmamış şey anlamında, bölümlerin ne kadar olacağı, nasıl görüşüleceğinde artık oybirliği sağlanamaması hâlinde şimdi elimizdeki metin; yani hem burada birinci etapta oybirliğini esas almış oluyor metin, yani buradan bir sonuç çıkmazsa iktidarı... Ben farkı görelim diye anlatmaya çalışıyorum, alt komisyon metni sizde olduğu için, özellikle fark bir oybirliği, bir aşama getirir. Bu oybirliği birinci etapta muhalefet... Yani benim burada gördüğüm şu. Özellikle önemli büyük yasalar bakımından zaten burada bir anlaşma sağlanması amaçlanıyor ve bölüm konusunda da kaç madde olacak onu oraya bırakıyor, oybirliği konusuna bırakıyor, bu sağlanamazsa bir alternatif olarak, iktidarın da tabii elini kolunu bağlayamaz, AK Parti olarak görmeyin sadece bunu, Türkiye'ye bir düzenleme getiriyoruz. Bence biraz orta bir formül gibi geliyor bana.

HALUK İPEK (Ankara) - Ben kısaca izah edeyim aslında yeni şeyi.

Şimdi, önceden kapsam, temel yasa kavramı bir dönem önce, 21 inci dönemde getirilmeden önce İçtüzük iktidara ve muhalefete çok daha geniş imkânlar tanıyor; yani 500 maddelik bir yasayı esasen her iki iktidar ve muhalefet anlaşarak diyelim ikiye bölerek yasayı aşağıda çok kısa sürede geçirme imkânı var. Daha sonradan bu İçtüzük tadil edildikten sonra Meclisin elinden bu hak alınmış; yani esasen geçmişte çok daha geniş olabilen böyle bir durum alınmış.

BAŞKAN - İlk şekli böyle oybirliği şeklinde ama...

HALUK İPEK (Devamla) - İlk paragrafta diyelim 1500 maddelik bir ticaret kanunu geldiği takdirde bunu eğer isterse iktidar ve muhalefet 40 maddelik bir baraj, 40 maddelik bir sayı da öngörülmeksizin diyelim onu üç bölüm hâlinde de görüşebilir, beş bölüm hâlinde de görüşebilir, eğer belli bir mutabakat sağlayabilirlerse, oybirliği olursa. Çok geniş bir, geçmişte de İçtüzükte varolan bir durum yeni şekilde, bu şekilde yeniden getirilmiş durumda. Ancak, böyle bir oybirliği olmadığı takdirde ikinci fıkrada o takdirde öngörülebilirlik ilkesine de uyarak hocam, 15'er maddelik bölümler hâlinde görüşme imkânını sağlamak. Yeni getirilen tasarının özü bu.

OYA ARASLI (Ankara) - Şimdi efendim, ilk alt komisyondan gelen düzenlemede de, teklifteki düzenlemede de Danışma Kurulunun önerisi deniliyor, burada siz onu oybirliğiyle; zaten Danışma Kurulunun önerisi oybirliğiyle alınan bir karardır, yani siz onu açıklamış oluyorsunuz burada, bir değişiklik yok alt komisyonun önerisinden o bakımdan. O açıdan diyorum.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Değerli arkadaşlar, hepinize saygılar sunuyorum, Oya hocanın endişesine ben katılmıyorum, çünkü değişiklik önergesinde eğer bu oybirliği olursa, 15 maddeyle bağlı olması kuralından kurtulunulacak, yani bölümler hâlinde de görüşülebilecek.

OYA ARASLI (Ankara) - Efendim, Danışma Kurulu kararı diyoruz zaten, oybirliğiyle alınmayan karar Danışma Kurulu kararı olmaz, o niteliği taşımaz, bunun açılımı o.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Devamla) - Alt komisyondan gelen metinde anlaşma olsa da 15 maddeyi geçemiyor.

OYA ARASLI (Ankara) - Oybirliği olayında, oybirliğiyle yeni bir şey getirilmiş değil.

BAŞKAN - Biraz daha iktidar muhalefete anlaşma imkânı verilmiş, yapılmak istenen o, mutabakat.

HALUK İPEK (Ankara) - Hocam, diyelim 500 maddelik bir yasada iktidar muhalefet anlaştı diyelim ve dedi ki, biz bunu çok kısa sürede geçirelim, yarın bir saat içinde geçirelim dedi. Önceki, yani alt komisyondan

gelen metne göre biz bunu mutlaka 15'er maddelik dilimler hâlinde görüşmek zorunda kalacaktık. Şimdi ise, eğer iktidar ve muhalefet anlaştığı takdirde 15'er maddelik dilimler hâlinde görüşme zorunluluğu kaldırılıyor; ama anlaşamaması hâlinde, 15'er maddelik dilimler hâlinde görüşülüyor, farkı bu.

OYA ARASLI (Ankara) - Bizi tatmin eden bir fark değil bu.

HALUK İPEK (Ankara) - İki partinin lideri dediler ki, biz bu yasayı yarın kanunlaştıracağız dediler, buna imkân tanımak.

OYA ARASLI (Ankara) - Yani bizim sakınca olarak üzerinde durduğumuz hususları bertaraf ettiği görüşünde değiliz.

HALUK İPEK (Ankara) - Hayır, biz madde madde görüşmek istiyoruz diyorsanız, onu bertaraf etmiyor. Tamam onda hemfikiriz.

OYA ARASLI (Ankara) - Hepsini birden diyoruz.

BAŞKAN - Hocam, gelin, şu işe siz evet deyin bitirelim bu işi burada.

OYA ARASLI (Ankara) - Sağolun efendim, bu kadar irademize önem verdiğiniz için teşekkür ederiz ama katılamayacağız.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Gerçekten ben merak ediyorum. Yani bir Ticaret Kanununda, ne bileyim bir Ceza Kanununda, İcra İflas Kanununda bir sürü kanunda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda niye biz engel olacakmışız...

BAŞKAN - Siz olmazsınız, biz uzun vadeli düşünüyoruz bunu Yılmaz Bey, altı parçalı Parlamento düşünün...

OYA ARASLI (Ankara) - Bundan önce de çok partili Parlamentolarda da uzun kanunlar çıkartılmış, hiç merak etmeyin şöyle bir belleğinizi tazeleyin göreceksiniz.

HALUK İPEK (Ankara) - Aslında meselenin özü ne biliyor musun, iktidar ben hızlanmak istiyorum, bazı yasaları hızlı geçirmek istiyorum, muhalefet de diyor ki, arkadaş ben bu maddelerin bir kanunun görüşülmesinde eğer kendim istersem bunu çok uzun sürede çıkmasını sağlayacak haklarımı vermek istemiyorum, bazı kanunlar olabilir, ben bunu engellemek isteyebilirim.

OYA ARASLI (Ankara) - Efendim, bu kanunun uzun sürede çıkmasını sağlamak için verilmemiştir milletvekiline, görüşlerini yansıtsın diye verilmiştir, bakış açımız değişiyor. Yani siz hep engelleneceğiniz görüşündesiniz, ilk defa da ben bunu söyleyeyim; yani Parlamentoyla ırsıyetim çok eski tarihlere dayanan bir kimseyim, milletvekilliğimin ikinci dönemini yaşamış olmama rağmen, ilişkilerim çok eskilere dayanır, alanım itibariyle de yani ben ilk defa muhalefetten korkan, muhalefeti engellemeye çalışan bir yaklaşımla karşılaşıyorum.

BAŞKAN - Aman hocam!

OYA ARASLI (Ankara) - Muhalefet iktidarı engellemeye çalışır, şimdi iktidar muhalefeti engellemeye çalışıyoruz; işler tersine döndü.

BAŞKAN - Hocam, yani sizin katkınız bize güç verir, söylüyorum hep, niye böyle yapıyorsun hocam.

OYA ARASLI (Ankara) - Yapmayınız hocam, biz öyle olaylar yaşadık ki, komisyonlar hiç katılmak niyetinde olmadıkları önergelere katılıyoruz dediler, grup katılmadı aksi oy kullandı, sırf önerge üzerinde birkaç dakika muhalefet grubu konuşmasın diye, bunu yaşadık.

BAŞKAN -Buyurun.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Hocam, şimdi iktidar partisinin kötü niyetinden bahsediliyor, biz de öyle önergeler gördük ki, bir ve/veya kelimesi için iki üç sayfa gerekçe yazılmış.

OYA ARASLI (Ankara) - Olabilir efendim, işi şahsileştirmeyelim.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - İktidar partisinin muhalefet partisinden korkması diye bir şey söz konusu değil. Biz yasaları çıkarmaya çalışıyoruz, endişemiz muhalefetin milletin yararına olan yasaların çıkarılmasına engel olması, bu nedenle de bu şekilde seri hareket edip karar altına alınmasında yarar var diye düşünüyorum.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Hocam biz doğulular olarak her şeyi kabul ederiz ama bu korkma işine gelemeyiz. (Gülüşmeler)

OYA ARASLI (Ankara) - O zaman siz doğulular olarak, sizin reddetme hakkınız, benim de söyleme hakkım baki.

Bölgelerin hiç önemi yok, yani onu ifade ederken şunu söyledim, siz reddedebilirsiniz, ben de söyleme hakkımı kullanırım.

BAŞKAN - Oya Hocam, grup olarak son sözünüzü alalım da.

OYA ARASLI (Ankara) - Yani burada tabiî grup olarak değil, bireyler olarak tartışacağız, grup olarak değil, birey olarak oyumuzu vereceğiz, ben şahsen bu düzenlemenin, bu getirilen öneriyle yapılan düzenlemenin de, teklif edilen düzenlemenin de benim endişelerimi ortadan kaldırmadığını ve o nedenle kişisel olarak katılamayacağımı ifade etmek konumundayım. Yani siz de oya sunacaksınız, hepimizin oylarını göreceksiniz, yani kişisel bana sorulduğu için.

BAŞKAN - Bu komisyondan gelen önergeyi, komisyon değil, verilen önergeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Bu önerge doğrultusunda maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Oyçokluğuyla kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum.

Madde 2 okundu

BAŞKAN - 2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum.

Madde 3 okundu

BAŞKAN - 3 üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... 3 üncü madde kabul edilmiştir.

Teşekkür ederim arkadaşlar.

Kapanma Saati: 11.31

30.6.2005 TARİHLİ VE 855 SAYILI KARARA İLİŞKİN TBMM GENEL KURULU TUTANAKLARI

DÖNEM 22, YASAMA YILI 3, BİRLEŞİM 122, 30 HAZİRAN 2005

1.- 161 Sıra Sayılı TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Teklifini de İçeren, Genel Kurulun Çalışma Gün ve Saatleri ile Gündemdeki Sıralamanın Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Önerisinin Görüşme Tutanakları[1]

BAŞKAN: Başkanvekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Bayram ÖZÇELİK (Burdur), Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale)

BAŞKAN - …

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İçtüzüğün 19 uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır; okutup oylarınıza sunacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulunun 30.6.2005 Perşembe günü (bugün) yapılan toplantısında, siyasî parti grupları arasında oybirliği sağlanamadığından, Grubumuzun aşağıdaki önerisinin, İçtüzüğün 19 uncu maddesi gereğince Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Faruk Çelik Bursa

AK Parti Grup Başkanvekili

Grup Önerisi:

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 51 inci sırasında yer alan 161 sıra sayılı İçtüzük Değişikliği Teklifinin 2 nci sırasına, 14 üncü sırasında yer alan 969 sıra sayılı kanun tasarısının 3 üncü sırasına, 292 nci sırasında yer alan 943 sıra sayılı kanun teklifinin 9 uncu sırasına alınması, Genel Kurulun, 1.7.2005 Cuma, 2.7.2005 Cumartesi ve 3.7.2005 Pazar günkü birleşimlerinde kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi önerilmiştir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, grup önerisinin aleyhinde, Denizli Milletvekili Ümmet Kandoğan, Ankara Milletvekili Oya Araslı ve Adana Milletvekili Uğur Aksöz; lehinde, Adana Milletvekili Recep Garip ve Bursa Milletvekili Faruk Çelik.

[1] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 3, Cilt 90, Birleşim 122, 30 Haziran 2005, Sayfa 188:198.

İlk konuşmacı, Sayın Kandoğan, buyurun.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum; AK Parti Grubu önerisinin aleyhinde söz almış bulunuyorum.

Değerli milletvekilleri, müteaddit kereler bu kürsüye gelip, bu Danışma Kurulları toplantısıyla ilgili görüşlerimi ifade ettim. Dün, yine, bu Mecliste bir Danışma Kurulu önerisi geldi. Bugün çarşamba, ertesi günü, bir Danışma Kurulu önerisi daha!.. Her gün Danışma Kurulu önerileriyle yeni gündemler oluşuyor, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisine geldiklerinde, o gün neyle karşılaşacaklarının farkında olmadan, Meclis çalışmalarına katkıda bulunmaya çalışıyorlar. Hep söylüyoruz, Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine hâkim değiliz, ne iktidar grubu ne de muhalefet grubu.

Dün, yeni ve değişik bir Danışma Kurulu önerisi varken, bugün, yepyeni bir Danışma Kurulu önerisi geliyor. Türkiye Büyük Millet Meclisine geldiğimizde, o gün neyle tanışacağız, neyi görüşeceğiz, neyle ilgili konuşacağız, hangi kanun tasarı ve teklifleri Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündeminde, farkında olmuyoruz, bilmiyoruz. Madem böyle bir öneriniz vardı, madem Danışma Kuruluyla ilgili bir öneri getiriyordunuz, o zaman bunu dün niye getirmediniz?

Bakınız, zamanımız çok dar, çok sınırlı diyoruz; dün bir Danışma Kurulu önerisi vardı ve üzerinde saatlerce tartıştık; bugün yeni bir Danışma Kurulu önerisi var; çok kıymetli saatlerimizi yine bu Danışma Kurulu önerisinin tartışmasına ayırıyoruz. Hem diyoruz ki, Meclis tatile girmeden önce, bir hayli kanun tasarısı var, onları bitirmemiz lazım, sonra da geliyoruz, bugün yeni bir Danışma Kurulu önerisiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemini meşgul ediyoruz, işgal ediyoruz gündemi değerli milletvekilleri.

Bakınız, saatinize bakınız, en az bir saatten fazla bir süre sadece bu Danışma Kurulu önerisinin tartışmasıyla ilgili geçecek.

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Konuşmazsan geçmez.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Niye konuşmayayım Sayın Milletvekili, ben bundan rahatsız oluyorum, huzursuz oluyorum.

Bugün saat 11.00'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açılıyor, dünkü gündem gereği toplanıyoruz diye geliyorum karşımda bir danışma kurulu önerisi.

MUSTAFA BAŞ (İstanbul) - Rahatsız oluyorsan...

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Rahatsız oluyorum. Benim bu Danışma Kurulu önerisinin önceden bilgisi içerisinde olmam lazım, benim bununla ilgili hazırlık yapmam lazım, çalışma yapmam lazım; sizin de hazırlık yapmanız lazım Sayın Milletvekili. Millet bizi burada, bu salonlarda, bu koltuklarda boş boş oturmak için göndermedi ki, buraya gelen kanun teklifi ve tasarılarıyla ilgili katkı yapmak için bizi buralara gönderdi. Şimdi, gelmiş bir İçtüzük değişikliği; biliyor musunuz neyle ilgili Sayın Milletvekilim? Soruyorum; bugünkü Danışma Kurulu önerisi, İçtüzük değişikliğinin neyle ilgili olduğunu biliyor musunuz? Ben iddia ediyorum ki, şu anda salonda bulunan milletvekillerimizin büyük çoğunluğu bu İçtüzük değişikliğinin neyle ilgili olduğunu bilmiyor.

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Biliyorlar, biliyorlar.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Bilmiyorlar Sayın Milletvekili; bilinmiyor, ben saat 11.00'de burada öğrendim.

BAŞKAN - Sayın Kacır, Sayın Kandoğan, lütfen, karşılıklı konuşmayalım.

Sayın Kandoğan, Genel Kurula hitap ediniz.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bakınız, bugünkü gelen İçtüzük...

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - Laf atıyorlar Başkan, onlara söylesene?

BAŞKAN - Sayın Tiryaki, onlara da söylüyorum; lütfen...

Buyurun.

AHMET YENİ (Samsun) - Sakin olun Sayın Milletvekilim. (CHP sıralarından "siz sakin olun" sesleri, gürültüler)

MEVLÜT COŞKUNER (Isparta) - Üç senedir aynı lafları atıyorsun, sürekli laf atıyorsun.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri...

OSMAN ÖZCAN (Antalya) - Bilmiyorsun, hemen laf atıyorsun.

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Gel öğreteyim biliyor muyum bilmiyor muyum! (CHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

GÖKHAN DURGUN (Hatay) - Kabadayılık yeri mi burası?!

BAŞKAN - Sayın Kandoğan, konuşmanıza devam ediniz, buyurunuz.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Bu ortamda nasıl devam edeyim Sayın Başkan, lütfen, sükuneti sağlayın.

GÜROL ERGİN (Muğla) - Cürmün kadar yer yakarsın.

BAŞKAN - Siz devam edin, sükunete erer arkadaşlar.

Lütfen, Sayın Kandoğan, hitap ediniz efendim, lütfen...

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Sayın milletvekilleri, bakınız, Adalet ve Kalkınma Grubundan iki milletvekilimiz, Sayın Ünal Kacır ve Sayın Ahmet Yeni, tutanaklara da bakın...

AHMET YENİ (Samsun) - İsmimizden bahsetmeyin.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Lütfen Sayın Milletvekili... İsminizi söylüyorum... Tutanaklara bakınız, 22 nci Dönemde, milletvekillerine, konuşan milletvekillerine en fazla söz atan iki milletvekilisiniz. Lütfen Sayın Başkanım, artık, bunu, tutanaklardan tespit edip, bu iki milletvekilinizle ilgili gerekli işlemi yapınız buradan.

ÜNAL KAÇIR (İstanbul) - Ne yapacak?!

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Bakınız, ben iddia ediyorum, cumhuriyet döneminden beri, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, hatibe sizin kadar laf atan iki milletvekili yok, başka yok. Tutanakları inceleyin; bakınız. Millet, sizi, buraya, hatibe laf atmak için göndermedi ki. Bu kürsüden varsa bir bilgi birikiminiz, dağarcığınızda bir şeyler varsa, Meclis çalışmalarına bir katkı yapmak istiyorsanız, geliniz, buradan söyleyiniz sayın milletvekilleri.

Değerli milletvekilleri, bakınız, bugünkü Danışma Kurulu önerisi, bir İçtüzük değişikliğiyle ilgili; İçtüzük değişikliği 91 inci maddeyle ilgili. Bununla ilgili, daha önce, iki kez -İçtüzüğün 91 inci maddesiyle ilgili- Türkiye Büyük Millet Meclisi karar almış; almış olduğu o iki karar da Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş. En son Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği karar -29.4.2003 günü; yani, bu yasama döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilen bir karar üzerine, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu Anayasa Mahkemesine gitmiş- temel kanunla ilgili bir İçtüzük değişikliği. Anayasa Mahkemesi, bu yapılan değişikliği Anayasaya aykırı bulmuş; Anayasaya aykırı bulması nedeniyle, oybirliğiyle yürütmenin durdurulması ve iptali kararı vermiş. Bu Meclisin kabul ettiği bir İçtüzük değişikliği, temel kanunla ilgili; Anayasa Mahkemesi bununla ilgili yürütmeyi durdurma kararı veriyor ve iptal kararı veriyor ve yine, daha önceki dönemlerde, aynı İçtüzük değişikliğiyle ilgili bir husus Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilmiş, Türkiye Büyük Millet Meclisince kabul edilen bu İçtüzük değişikliği de, yine Anayasa Mahkemesi tarafından, 7.2.2001 tarihinde, oybirliğiyle iptal edilmiş. Yani, bugün Danışma Kurulu önerisi olarak getirilen husus, iki kez bu Meclisten geçmiş, iki kez de Anayasa Mahkemesinden geri dönmüş. Şimdi, biz, Anayasa Mahkemesiyle kavga içerisinde olmaya devam etmek için, bugün, yeniden, bir İçtüzük değişikliği getiriyoruz, aynı mealde, aynı manada, aşağı yukarı aynı özellikleri taşıyan bir İçtüzük değişikliği.

Şimdi, geçmişte, iki tane örnek önümüzde dururken, bugün, Meclisin bu kadar sıkışık bir anında böyle bir İçtüzük değişikliğini getirmenin hangi akla hizmet ettiğinin buradan açıklanması lazım. Çok açık ve net iki tane örnek karar varken, üçüncüsünü Anayasa Mahkemesinin önüne götürmenin ne anlamı olabilir, ne faydası olabilir, Meclise ne katkısı olabilir?

FARUK ÇELİK (Bursa) - Bilmediğin şeyler var.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Bakınız, sayın milletvekilleri, bununla ilgili çok enteresan bir ifade size okuyacağım.

Bu İçtüzük değişikliğiyle ilgili olarak 26.1.2001 tarihinde -dikkatinizi çekmek istiyorum- Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda bu husus görüşülürken, şu anda Meclis Başkanı olan Sayın Bülent Arınç, dikkatinizi çekmek istiyorum, şu andaki Meclis Başkanı Sayın Bülent Arınç, bu İçtüzük değişikliğiyle ilgili olarak, bakınız, Meclis kürsüsünden neler söylüyor: "Bu teklifte hâkim olan unsur ifrat ve tefrit arasında bocalamaktır. Değerli arkadaşlarım, ben, kendi şahsım adına böyle bir zillete tahammül edemem."

Şu anda bu kürsüde oturması gereken Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Bülent Arınç, İçtüzük değişikliğiyle ilgili olarak "böyle bir zillete tahammül edemem" diyor, bunu bir zillet olarak görüyor. Bunu gören Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanımız ve devam ediyor: "Vicdanlarınıza sesleniyorum: Böyle bir ayıptan Türkiye Büyük Millet Meclisini kurtarın."

Ben, bunları okuduktan sonra, söyleyecek daha fazla bir şeyim kalmadı ki. Bunu bir ayıp olarak görüyor şu anda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, bu İçtüzük değişikliğiyle "zillete tahammül edemem" diyor. Buradaki milletvekillerine "vicdanlarınıza sesleniyorum" diyor, vicdanlarına hitap ediyor.

Şimdi, iki tane Anayasa Mahkemesi kararı, iptal kararı önümüzde duracak ve biz, bunun üzerine, bu iptal kararları üzerine, Bülent Arınç'ın bu kadar ağır sözlerinden sonra, geleceğiz, burada, İçtüzük değişikliğiyle ilgili bir teklif vereceğiz!

Değerli milletvekilleri, Meclisi çalıştırmak istiyorsanız, biz buradayız. Geliniz, kapatmayalım Meclisi, kapatmayalım; onbeş gün daha, yirmi gün daha, hangi kanunların geçmesi gerekiyorsa, geliniz, burada tartışalım, görüşelim, konuşalım, kanunlaştıralım. Ancak, bir temel kanun esprisi içerisinde, çerçevesi içerisinde, iptal edileceğini bile bile böyle bir teklifle Millet Meclisinin huzuruna gelmenizi anlamak mümkün değil.

Değerli milletvekilleri, bir de bu "temel kanun" ne olduğu da belli değil. Geçen sefer, bu, Mecliste tartışıldı; Sayın Burhan Kuzu o zaman dedi ki... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kandoğan, konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - Sayın Başkan, 5 dakika müsaade et.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Sayın Burhan Kuzu dedi ki o görüşmelerde: Bu temel kanunun dünya üzerinde tanımlanmış bir ifadesi yok; kimilerine göre uzun kanun temel kanundur. Geçen sefer, 40 maddeyi aşan kanunlar temel kanunlar sayılır...

Değerli milletvekilleri, şimdi, biz, temel kanunu kabul etsek ve biraz sonra getireceğiniz o Bankacılık Yasa Tasarısının bölümler hâlinde görüşülmesi kabul edilse ve o şekilde uygulanmaya başlansa, ben, şimdi soruyorum: 15 maddeden ibaret olan bir bölümle ilgili, milletvekili olarak, benim o bölüm içerisindeki herhangi bir 2, 3, 4 maddeyle ilgili olumsuz görüşüm varsa, o konuları kabul etmiyorsam, reddedeceksem, beni hangi hak ve yetkiyle o bölümle ilgili tek oy kullanmaya mecbur ediyorsunuz?! O 15 maddelik bölüm içerisinde, sizlerin de kabul etmeyeceği, tasvip etmeyeceği maddeler olabilir. Bu, milletvekillerinin iradesinin üzerine ipotek koymaktır; milletvekillerinin hür iradesiyle her madde üzerindeki görüşlerini açıklamanın önünde açıkça bir engeldir. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kandoğan, teşekkürünüzü alabilir miyim.

Buyurun.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, ben, bu düşüncelerle, Danışma Kurulu önerisi için teklif edilen AK Parti önerisinin aleyhinde olduğumu ifade ediyor, Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kandoğan.

Önerinin lehinde, Adana Milletvekili Recep Garip; buyurun.

RECEP GARİP (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; dün de, grupların toplantısında, bugünkü Danışma Kurulu toplantısında yapılan anlaşma tam sağlanamadığı için, tekrar, yeniden bir gündem görüşmesi yapıyoruz.

Elbette ki, Danışma Kurulu önerileri, uygun görüldüğünde yapılmaktadır; yani, uygun birtakım değişiklikler, düzenlemeler ihtiyaç hâline geldiğinde, mutlak surette, Danışma Kurulu, kendi içerisinde toplanır ve bu önerilerini hazırlar. Dolayısıyla, bunların çok doğal ve çok normal olduğunu düşünmekteyim. İktidar da, muhalefet de gündeme hâkimdir, kendi gündemlerini bilmektedir. Türkiye'nin gündeminde neler varsa, bunları, çok iyi takip ettiğimizi düşünmekteyim. Benden önceki konuşmacının bu ifadelerine de katılmadığımı, eğer, bir zafiyet varsa, kendilerinde aramaları gerektiğini, hassaten belirtmek istiyorum.

ATİLLA KART (Konya) - Hiç yakışmıyor!

RECEP GARİP (Devamla) - Çok konuşarak çok şeyler yapılmaz...

ATİLLA KART (Konya) - Hiç mi sıkılmıyorsun?!

RECEP GARİP (Devamla) - Çok konuşarak çok şeyler yapılmaz; doğru şeyler konuşmak lazım, doğru şeyler söylemek lazım.

ATİLLA KART (Konya) - Hiç utanma duygusu yok mu?!

RECEP GARİP (Devamla) - Biraz sonra, çıkar ve konuşursunuz; müsaade ederseniz, ifadelerimi tamamlamak istiyorum.

ATİLLA KART (Konya) - Yüzünüz kızarmıyor mu bu konuşmayla?!

RECEP GARİP (Devamla) - Müsaade edin... Doğru şeyler söylemek için gayret ediyoruz.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Kurban olayım sana!..

RECEP GARİP (Devamla) - Bu ülkenin, Anadolu'nun yüreğini sağlamlaştırmak için, önümüzdeki engelleri, sıkıntıları kaldırmak için uğraşıyoruz. Dolayısıyla...

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Helal olsun sana!

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekilleri...

Buyurun Sayın Garip...

RECEP GARİP (Devamla) - Doğru şeyler...

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Getirin, tek oylamayla yapalım!

MUSTAFA ATAŞ (İstanbul) - Niye müdahale ediyorsun?

RECEP GARİP (Devamla) - Doğru şeyler söylemek için burada bulunuyoruz.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Niye etmeyeyim?! Sen ediyorsun; ben de ederim..

BAŞKAN-Sayın Uzdil...

Sayın Garip, buyurun.

RECEP GARİP (Devamla) - Müsaade edin arkadaşlar.

MUSTAFA ATAŞ (İstanbul) - Müdahale etme...

RECEP GARİP (Devamla) - Müsaade edin.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Niye etmeyecekmişim?! Sen misin buranın külhanbeyi?!

RECEP GARİP (Devamla) - Müsaade edin.

BAŞKAN - Devam ediniz konuşmanıza...

Sayın Ataş...

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Burada Başkan var; sana ne oluyor?!

RECEP GARİP (Devamla) - Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar...

BAŞKAN - Sayın Garip, buyurun efendim.

RECEP GARİP (Devamla) - Osmaniyeli hemşerim susmayı da bilir; teşekkür ediyorum kendisine.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Gerekirse biliriz... Gerekirse biliriz...

RECEP GARİP (Devamla) - Ben, çok konuşarak doğru şeyler yaptığımızı düşünmüyorum...

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Sen beynindekileri söyle!

RECEP GARİP (Devamla) - Belki susarak, belki az konuşarak çok daha erdemli, çok daha vasıflı, çok daha güzel şeyler yapabileceğimizi belirtmek istiyorum.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Sen beynindekileri söyle, inançlarını anlat!

RECEP GARİP (Devamla) - Dolayısıyla, İçtüzük...

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Sen öğretmensin, sen şairsin...

BAŞKAN - Sayın Uzdil, lütfen...

RECEP GARİP (Devamla) - Lütfen, müdahale etmeyin; çıkarsınız, burada konuşursunuz.

BAŞKAN - Sayın Garip, buyurun.

Sayın Garip, Genel Kurula hitap ediniz.

RECEP GARİP (Devamla) - Burada konuşman gereken zamanda konuş!

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - ...sen inançlarını anlat!..

BAŞKAN-Sayın Uzdil...

RECEP GARİP (Devamla) - Sen bu zamana kadar konuştun ve ben müdahale etmedim. Şimdi ben konuşuyorum ve dinleyeceksiniz beni.

BAŞKAN - Sayın Garip, Genel Kurula hitap ediniz.

Buyurun.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Dinliyoruz, laf da atıyoruz.

RECEP GARİP (Devamla) - 161 sıra sayısında İçtüzük değişikliği var. Elbette ki buna ihtiyaç duyuyoruz.

969 sıra sayılı, özürlüler kanunu birazdan gelecek. Elbette ki, Türkiye'nin kanayan bir yarası, dünyanın kanayan bir yarasıdır. Özürlü kardeşlerimiz, mutlak surette bizden birisidir ve bizim gibi bir bedene sahiptir, anlayışa sahiptir. Onların yasal düzenlemeleri konusunda, mutlak surette, bu kanunların düzeltilmesi, hazırlanması, onların istekleri doğrultusunda modern bir dünyaya kazandırılması gerekiyor. Bunun için de, özürlüler kanunu birazdan gelecek.

Yine, sırada, devam eden 930 sıra sayılı, Millî Eğitim Bakanlığı teşkilat ve görevleri hakkında birtakım düzenlemeler gerekiyor. Bunlar da gelecek.

Yine, 920 sıra sayılı, kalkınma ajansları konusunda kanun tasarısı var. Bunlar da mutlak surette görüşülmeye gelecek ve 943 sıra sayılı, bazı kanunlarda değişiklik yapılması gerekiyor.

Değerli dostlar, bu çalışma performansı ikibuçuk yıldan bu yana devam ediyor; yani, biz, geceli gündüzlü çalışmaya devam ettik. Elbette ki, çalışmamız gerektiği zaman da, cuma, cumartesi, pazar günleri de çalıştık, hep beraber çalıştık ve çalışmaya devam ediyoruz. Gerekirse, yaz tatili konusunda, daha az tatil yaparak, mutlak surette, bu ülkenin menfaatine gerekli olan çalışmaların yapılması için gerekli olan düzenlemeler yapılacak ve biz, bu fedakârlıkları yapmaya devam edeceğiz.

Bu noktada, özellikle Grubumun getirmiş olduğu Grup önerisi konusunda lehte oy kullanacağımı belirtiyor, hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Garip.

Önerinin aleyhinde, Ankara Milletvekili Oya Araslı; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum; söz konusu Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu önerisi aleyhinde söz almış bulunuyorum.

Bu önerinin karşısındayım; çünkü, bu öneri de uzun zamandan beri yaşamakta olduğumuz düzensizliğe yeni bir katkı yapmaktadır. Ben sabahleyin evden çıktığım zaman, öğleden sonra Yasama Meclisinde ne görüşeceğimizi bilmiyorum. Bir gün önce de bilmiyorum. Birileri bana sorduğu zaman "bilmiyorum" sözünü telaffuz etmekten de fevkalade sıkılıyorum ve sıkıntılıyım. Bilmiyorum, sizleri bu rahatsız etmiyor mu?!

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elazığ) - Hayır.

OYA ARASLI (Devamla)-Beni rahatsız ediyor; çünkü, ben çağdaş, düzenli çalışma alışkanlığından gelen bir insanım. Böyle derbederliklere tahammülüm yok. Bir konu tartışılırken katkı verebilmek için hazırlık yapmak ihtiyacını duyuyorum. Benim alışkanlığıma göre suskunluk, bir katkı anlamını taşımıyor. Benim anlayışıma göre, burada bir yasa konuşulurken sadece parmak kaldırmak, ne görüşüldüğünü bilmeden, arkadaşlarım öyle kaldırıyor diye parmak kaldırmak, benim açımdan bir katkı anlamını taşımıyor ve öyle zannediyorum ki, benim değerlerim, burada ifade ettiğim değerler, benim değerlerim olduğu için değil, ama çağdaş çalışma düzeni bu değerlere uyulmasını gerekli kıldığı için değerli. Niçin böyle derbeder bir çalışma düzenine kendimizi teslim ediyoruz?!

Zaman zaman, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubundan arkadaşlarımızın, muhalefetin katkısına, milletvekillerinin katkısına çok büyük bir önem verdiklerini söylediklerini duyuyoruz. Bu nasıl bir katkı olacak değerli arkadaşlar?! Eğer, ben, bugün hangi yasayı görüşeceğimi bilmiyorsam, en azından o yasayla ilgili, kuşkusuz hepimizin gündemdeki yasalarla ilgili bir bilgisi var, olması gerekiyor; ama, en azından o bilgileri tazelemek için, ne görüşeceğimi bir gün önceden bilmeye ihtiyacım var. Sizler bu ihtiyacı nasıl duymuyorsunuz ve böyle bir düzensizlik düzenini nasıl içinize sığdırabiliyorsunuz, sindirebiliyorsunuz, anlamakta çok ciddi sıkıntı çekiyorum.

Demokrasi, katılımla ayakta durur. Bizim Anayasamızda yazılı olan demokrasi, katılımcı bir demokrasidir. Yani, yalnız, çoğunluğu oluşturanların iradesi doğrultusunda değil; ama, onların karşısındaki azınlığın da görüşlerine değer veren, onlardan esinlenen, onların da yönetime katkıda bulunmasına imkân veren katılımcı bir demokrasi anlayışı. Bu katılımı, bu düzen çerçevesinde nasıl sağlayabiliriz, ben bilemiyorum. Eğer sağlanan size yeterli görünüyorsa, ona diyebilecek hiçbir şeyim yok; ama, bana yeterli görünmüyor. Özellikle bir muhalefet milletvekili olarak, bu yapılan girişimleri, muhalefetin sesini kesmek, katkısını önlemek girişimleri olarak adlandırmaktan kendimi alamıyorum.

Arkadaşlar, bir İçtüzük değişikliğinin burada görüşülmesine öncelik veriliyor. Acaba, öncelikli konumuz bu mu? Yani, daha dün, 46 maddelik bir kanun teklifini kabul etti bu Meclis. Daha önceki hafta, yine, böyle bir, çok maddeli, uzun bir kanun tasarısını, benzer teklifleri kabul etti, bir sıkıntı görmedik görüşülürken. Herkes görüşlerini güzel güzel açıkladı, ifade etti, katkısını vermeye çalıştı. Acaba, bu mu rahatsızlık uyandırıyor? Çünkü, bu Meclisin, uzun yasaları görüşememe gibi bir sıkıntısı yok. Biz, 400 maddeye yakın Türk Ceza Kanununu, bu çatının altında birlikte görüştük, kabul ettik, hiç de bir sıkıntı olmadı; yani, şimdi, niye 40 maddelik kanun tasarı ve tekliflerini görüşmekte herhangi bir sıkıntımız olsun? Bırakın konuşalım; bütün milletvekilleri -iktidardan ve muhalefetten- görüşlerini rahatça açıklasınlar, tartışsınlar. Demokrasi bu demek değerli arkadaşlar, ifade etmek demek.

Siz, bu içtüzük değişikliği önerisiyle, milletvekilinin ifade özgürlüğünü ve görevini yerine getirme imkânlarını sınırlandırıyorsunuz, suskun bir demokrasiye kapıyı açıyorsunuz. Genel Başkanınız ve Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı, ifade özgürlüğünün ne kadar önemli olduğunu, yeri gelen her yerde, her alanda tekrarlıyor, söylüyor. O ifade özgürlüğü, elbette ki Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a lazım; ama, en az onun kadar, bu çatı altında görev yapanlara da lazım, hatta daha fazla lazım; çünkü, biz, burada, bu görüşleri ifade etmek için toplumumuzdan vekâlet almış insanlar olarak görev yapıyoruz. Buna o kadar önem veriliyor ki, her dilediğimizi ifade edebilelim rahatça diye, bize kürsü dokunulmazlığı sağlanmış. Siz, bunu sınırlandırmaya, ifade imkânını ortadan kaldırmaya çalışıyorsunuz ve bunu, öncelikli bir biçimde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine taşımaya çalışıyorsunuz.

Bu olanları anlayabilmek mümkün değil. Öncelikli sorunumuz bu mu?! Uzun yasaları, etraflı hükümleri getiren yasaları görüşmekte herhangi bir sıkıntıya mı uğradık; yok. Yoksa, o zaman, bunun açıklaması nedir? Bir kolaycılığa mı kaçmak istiyoruz bir an önce tatile gitmek için; yoksa, muhalefetin IMF siparişi yasalar karşısındaki görüşlerini ifade etmesini önlemek isteyenler mi var aramızda; bunların ifadesinden çekinen, gocunanlar mı var? Yani, bu getirilen teklifin, önümüze konulan teklifin izahı ancak bunlar olabilir; çünkü, yasama görevinin yerine getirilmesinde, milletvekilinin görüşünü açıklama imkânı bakımından tasarruf diye bir şey yoktur. Her alanda zamandan tasarruf edebilirsiniz; ama, milletvekilinin görüşünü açıklama imkânından tasarruf yapmaya kalkıştığınız zaman, demokrasiyi özünden zedelersiniz.

Bunu, bugün, burada, ben söylemiyorum; içinizde bulunan, şu sıralarda zaman zaman oturan çok değerli arkadaşlarım söylemişler. Buna benzer düzenlemeler geldiğinde, Anayasa Mahkemesine açtıkları iptal davalarında söylemişler "bu bir zuldür" demişler "buna alet olmayın, bu utancı taşımayın" demişler "bu, demokrasiyi öldürmek demektir" demişler. Bu laflar daha yere bile düşmedi; söylendi, sarf edildi ve havada asılı. Herkes bunları hatırlıyor. O değerli arkadaşlarım, bu öneri burada görüşülürken ne yapıyorlar bilmiyorum. Yapılacak bir tek şey var; acı acı, ne hallere düştük diye düşünmek. Öyle düşünüyorum ben. İçinizdeki arkadaşlar, bunlara karşı oldular bir zamanlar, bu düzenlemelere. Ne değişti aradan geçen günlerde?! "Değişime uğradık" deniliyor bazen. Değişim bu doğrultuda ise, vay geldi değişenlerin hâline, başına! Değişim, çünkü, olumlu doğrultuda olursa bir anlam ifade eder; ama, demokrasi anlayışında geriye gitme anlamında değişim, çok kötü şeyler ifade eder, olumsuzluklar ifade eder.

Ben, onun için, getirilen bu öneriyi anlamakta güçlük çekiyorum. Daha önemli çok konumuz var. Milletvekilinin dokunulmazlıklarının sınırlandırılması için bir girişimi öncelikle görüşebilirdik. Yabancılara mülk edinmeyi

düzenleyen kanun, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi; ama, alanı düzenleyen başka bir hüküm olmadığı için bir süre yürürlükte bırakıldı. O süre temmuz ayı içerisinde doluyor. O süre dolduğu zaman, yabancıların mülk edinmesini sınırlayacak hiçbir hüküm kalmayacak hukuk düzenimizde. Getirsenize, niye bekliyorsunuz?! Öncelikli olması gereken bunlar. Bunları da getirin, görüşelim, dediklerinizi de getirin; ama, gerçekten görüşelim.

Bakınız, Anayasa Mahkemesi eski tarihli bir kararında diyor ki: "Görüşme, madde üzerinde görüşmekle mümkündür. Eğer madde üzerinde görüşme yapılmıyorsa, bunun adı görüşme değildir." Siz, sadece, benzer düzenlemeler hakkında Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu iki kararı gözden geçirmişsiniz, ona uygun birtakım düzenlemeler yapıp sakıncaları ortadan kaldırmaya çalışmışsınız -olmamış ya- ama, bu kararı da unutmuşsunuz o düzenlemeleri yaparken.

Bu nedenle, böyle bir öneriye katkı vermek, bence, demokrasiyi, demokrasinin beşiği olan yasama organında boğmak anlamını taşıyor. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Araslı, konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

OYA ARASLI (Devamla) - Bu nedenle, böyle bir öneriye katkı vermek mümkün değil. Böyle bir öneriyi olumlu karşılamak mümkün değil. Unutmayınız, parlamento sözünün kökeninde konuşma var. Biz, konuşmak için burada varız. Ülkenin sorunlarını dile getirmek, vatandaşın sesini duyurmak ve vatandaşın sorunlarını çözmek için, önerilerde bulunmak için buradayız, suskun bir demokrasi yaratmak için değil. Eğer suskun bir demokrasi yaratmak istiyorsanız yolunuz açık olsun, biz buna katkı vermeyiz; ama, suskun demokrasi yaratmış olmanın ayıbını da ömrünüz boyunca alnınızda ve sırtınızda taşıyacaksınız ve tarihin sayfalarında, bu, silinmez izler bırakacak.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Araslı.

Önerinin lehinde, Bursa Milletvekili Sayın Faruk Çelik; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

FARUK ÇELİK (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Danışma Kurulu önerimizin lehinde söz almış bulunuyorum; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Danışma Kurulu önerimizin özünü teşkil eden, bugün, İçtüzükte temel kanun düzenlemesi getiriliyor. Ana konu bu ve birazdan, oylarınızla, inşallah, bu konuya geçmiş olacağız ve temel kanun düzenlemesini gerçekleştireceğiz.

Değerli arkadaşlar, benden önce söz alan değerli konuşmacılar önemli şeylere temas ettiler. Sayın Araslı, milletvekili ifade özgürlüğünün kısıtlandığından bahsettiler, muhalefetin sesini kesmekten bahsettiler. Bunları, milletimiz de, biz de, milletvekilleri de, özellikle son bir hafta açısından bakacak olursak, sözlerin, ifade özgürlüğünün kısıtlanıp kısıtlanmadığına vicdanlarımız en doğru kararı vereceklerdir.

Burada, hâkimler ve savcılarla ilgili bir yasal düzenlemeyi gerçekleştirdik. Hayatımda duymadığım hikâyeleri, yargı kesimiyle ilgili fıkraları ve hiç konuyla alakası olmayan meseleleri, muhalefet mensubu arkadaşlarımız bu kürsüye taşıdılar. Bunun, milletin zamanını, Meclisin imkânlarını olumlu bir istikamette kullanma mı, istismar etme mi, ne şekilde kullandığımızın kararını, elbette, vicdanlarımız bize sesleniyor, bize ifade ediyor.

Kaldı ki, tüm yasal düzenlemelerin bir komisyon safhası var. Komisyonlarda enine boyuna meseleler tartışılıyor. Parti gruplarının ve milletvekili arkadaşlarımızın görüşleri, yasama faaliyetinde, çeşitli safhalarda çok net bir şekilde kullanılıyor, Genel Kurul safhası da dâhil olmak üzere; ama, bir muhalefet milletvekili ifadesiyle, bunları kabul ettiğimizi ifade etmek istiyorum.

Bir diğer arkadaşımız, burada "Anayasa Mahkemesiyle kavga mı etmek istiyorsunuz" gibi bir ifadeyi kullandılar. Bunu da bilgi eksikliğine hamlediyorum; bilgi eksikliğinden kaynaklanan bir ifadedir. Ne olduğunu, ne geldiğini, ne yapılmak istendiğini ölçüp biçmeden, konuşmak için bir konuşma anlayışı, maalesef, bu kürsüde sık sık gerçekleşiyor. Ben, arkadaşların, konuyu, ne yapılmak istendiği konusunu sağlıklı bir şekilde ölçüp tarttıktan sonra burada konuşmalarının daha sağlıklı ve doğru olacağı kanaatindeyim.

Bir diğer konu da, Cumhuriyet Halk Partisinin biraz önce olağanüstü Grup toplantısında... Çok kısa bir bölümünü izleme imkânım oldu. Ben, bütün samimiyetimle bir konuyu ifade etmek istiyorum. Burada ne tür bir çalışma yapmaya kalksak, cumhuriyetin kazanımları elden gidiyor. Ne gibi bir adım atsak, yine cumhuriyetin kazanımlarıyla ilgili çeşitli tehditlerden, tehlikelerden bahsediliyor.

Arkadaşlar, unutmayalım, Türkiye Cumhuriyetinin rejiminin, sisteminin bekçisi ben, sen, o, biz, onlar değil, yetmiş milyon insan bu cumhuriyetin bekçisidir (AK Parti sıralarından alkışlar) ve ne olur...

ATİLA EMEK (Antalya) - Size rağmen!

FARUK ÇELİK (Devamla) - ...şunu bütün samimiyetimle yine burada ifade ediyorum: Din konusu gibi, cumhuriyet konusu gibi, bayrak konusu gibi, demokrasi konusu gibi konuların şampiyonluğuna soyunmayalım. Bunlar, bizim vazgeçemeyeceğimiz ortak değerlerimizdir. Bu kazanımlar, çok zor ve çetin şartlar neticesinde kazanılmış kazanımlardır. (AK Parti sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Onun için, kim, hangisini istismar ediyorsa, tümüne

karşı olmak kaydıyla ifade ediyorum. Yani, benim laikliğe bir adım uzak olmamı, benim cumhuriyete bir adım uzak olmamı, bir başkasının dine bir adım uzak olmasını nasıl tavsif edebiliriz, nasıl böyle bir sınırlama getirebiliriz?! Bu, millete yapılabilecek olan en büyük haksızlıktır.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Başbakan söyledi, Başbakan!

FARUK ÇELİK (Devamla) - Onun için, bu konulardaki hassasiyetimizi elbirliğiyle sürdürmemizin önemini bir kez daha vurgulamak istiyorum.

Değerli arkadaşlar, gündeme taşıdığımız içtüzük değişikliğiyle ilgili olarak birkaç şeyi ifade etmek istiyorum. İçtüzükte temel kanun düzenlemesi 1996 yılında verilen bir teklifle gerçekleştirilmiştir. 1996 yılındaki bu teklifte, az önce burada konuşan değerli hocamız Sayın Oya Araslı'nın da imzası vardır. Onların teklifiyle burada görüşülmüş ve İçtüzükteki temel kanun düzenlemesi kabul edilmiştir. 2001 yılına kadar bu düzenleme devam etmiştir. 2001 yılına kadar, yalnız Türkiye'de değil, dünyanın birçok ülkesinde de buna benzer düzenlemeler gerçekleştirilmiştir veya mevcut uygulamalar vardır. 2001 yılında, kısmî bir değişiklik yapılıyor İçtüzük 91'de. Nedir o; Danışma Kurulunda oybirliği şartı varken, oybirliği şartına ilave olarak, grup önerisi olarak da getirilebileceği şartı getiriliyor; daha sonra, Anayasa Mahkemesine gidiliyor; Anayasa Mahkemesi, bu İçtüzük 91'i iptal ediyor. Gerekçe nedir; "temel kanun nedir, bunun tanımı yok." Açık bir şekilde, Anayasa Mahkemesi bunu ifade ediyor. "Tanımı yok bu temel kanunun, bunun tanımının yapılması lazım. Özel görüşmenin nasıl yapılacağıyla ilgili bir belirsizlik var" diyor Anayasa Mahkemesi ve bu gerekçelerden dolayı bunu iptal ediyor.

2003 yılında, bizim bir teklifimiz var. Bu teklif üzerinde konuşmalar yapılıyor ve o konuşmalarda, yine, Sayın Araslı'nın güzel cümleleri var; "kuşkusuz, tüm parlamenter rejimlerde, kapsamlı yasa tasarı ve tekliflerinin görüşülmesinde bütünlüğü korumak ve sürati sağlamak için birtakım özel görüşme yöntemlerine ihtiyaç duyulmaktadır; ancak, çağdaş, demokratik bir rejimde bütünlüğü korumanın ve sürati sağlamanın yolunun keyfîliğe ve belirsizliğe kapıyı açmamak, muhalefeti çoğunluğa ezdirmemek" gibi, devam eden ifadeleri vardır. Yani, İçtüzükte böyle bir düzenlemenin yapılabileceğini, Sayın Araslı bu ifadelerinde kullanıyor. Ayrıca, 2003 yılındaki iptalde, Anayasa Mahkemesi de gerekçesinde şunu ifade ediyor: "Bu tür kapsamlı yasal düzenlemelere ilişkin tasarı ve tekliflerin madde sayılarının fazlalığı nedeniyle, Genel Kurul çalışmalarının aksamadan yürütülebilmesi için, özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulmalarına gerek duyulabilir." Anayasa Mahkemesi, gerekçeli kararında da bunu net bir şekilde ifade etmektedir. Yani, böyle bir düzenlemenin yapılabileceği, genel gerekçede, iptal gerekçesinde zikredilmiştir.

Şimdi biz ne yapıyoruz; içtüzük değişikliğini getirmekle cumhuriyetin kazanımlarını ortadan kaldırıyorsak, 1996'da bunu getirenler de, cumhuriyetin kazanımlarını ortadan kaldırmak için mi getirdiler?!

OYA ARASLI (Ankara) - Ne alakası var?!. Saptırıyorsun!..

ATİLLA KART (Konya) - Demagoji yapıyorsun. Demagojiden başka bir şey değil söylediklerin.

FARUK ÇELİK (Devamla) - Bakınız, böyle bir mantık olamaz. Buradaki yasal düzenlemelerin hangi prosedürde, hangi çerçevede yürüyeceğini hepimiz çok iyi biliyoruz.

Değerli arkadaşlar, şimdi, biz, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini önümüze koyduk; fakat, 2003 yılında iptal edildikten sonra, teklifi verdiğimizde henüz Anayasa Mahkemesinin genel gerekçesi yayımlanmamıştı; yayımlanmadığı için, bu teklifi beklettik; o gerekçe ortaya çıksın, gerekçede ne emrediliyor, onu bilelim, onu görelim dedik; çünkü, bildiğiniz gibi, Anayasa Mahkemesi kararları bağlayıcıdır ve aldık, o gerekçeye uygun bir düzenlemeyi biz şimdi Yüce Heyetin karşısına getiriyoruz. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Çelik, konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun.

FARUK ÇELİK (Devamla) - Nedir getirdiğimiz; "temel kanun tanımı bugüne kadarki düzenlemelerde yapılamamıştır" diyor. Şimdi getirdiğimiz düzenlemede "temel kanun" tanımı getiriyoruz; birincisi bu.

İkincisi, maddelerin ayrı ayrı oylanması kuralıyla ilgili, gerekçede net ifade vardı. Şimdi, maddelerin ayrı yan oylanması kuralını da getiriyoruz yeni düzenlemede.

Her maddeye iki önerge kuralını getiriyoruz; yani, önerge verilebiliyor her madde için ve soru-cevap için de, her bölümde 15 dakikalık soru-cevap bölümü ihdas edilecek.

Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararında gayet net bir şekilde ifade edilen mahzurları ortadan kaldıran bir düzenlemeyi huzurlarınıza getirmiş bulunuyoruz. Burada, ne milletvekilinin ifade özgürlüğünü kısıtlayacak... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Çelik, teşekkürünüzü alabilir miyim?

Buyurun.

FARUK ÇELİK (Devamla) -... ne de farklı yorumları gerektirecek bir durumun, söz konusu olmadığını ifade ediyorum.

Grup önerimize desteğinizi bekliyor, hepinize saygılar sunuyorum.

(AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Çelik.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, sözlerime anlamı dışında anlamlar yükleyip naklettikleri için, söz istiyorum.

FARUK ÇELİK (Bursa) - Sayın Başkan, benim ifadem Sayın Araslı'yla ilgili değil, Sayın Baykal'ın bugün grup toplantısında...

(CHP sıralarından gürültüler)

HÜSEYİN EKMEKCİOĞLU (Antalya) - Başkan değerlendirir söylemenize gerek yok.

FARUK ÇELİK (Bursa) - Hayır efendim...

BAŞKAN - Sayın Çelik... Sayın Çelik... Sayın Başkan, yerinize oturursanız...

Sayın Araslı'nın talebiyle ilgili olan hususları, tutanakları getirteceğim, inceleyeceğim ve birleşim içinde gerekirse konuşma hakkını vereceğim.

Sayın milletvekilleri, öneri üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Öneri kabul edilmiştir.

…

2.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekilleri Salih Kapusuz ve Haluk İpek, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa'nın; TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/140) (Sıra Sayısı: 161)[2]

BAŞKAN: Başkanvekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Bayram ÖZÇELİK (Burdur), Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale)

BAŞKAN - …

2 nci sıraya alınan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Ankara Milletvekilleri Salih Kapusuz ve Haluk İpek, Bursa Milletvekili Faruk Çelik, Hatay Milletvekili Sadullah Ergin ile Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun görüşmelerine başlıyoruz.

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerinde

[2] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 3, Cilt 90, Birleşim 122, 30 Haziran 2005, Sayfa 199:261.

Başkanlık Temsilcisi?.. Yerinde

Komisyon raporu 161 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Tasarının tümü üzerinde, AK Parti Grubu adına İstanbul Milletvekili Burhan Kuzu, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Oya Araslı, şahısları adına Manisa Milletvekili İsmail Bilen, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Denizli Milletvekili Ümmet Kandoğan ve Ankara Milletvekili Oya Araslı'nın söz talepleri vardır.

İlk konuşmacı, AK Parti Grubu adına İstanbul Milletvekili Burhan Kuzu.

Sayın Kuzu, buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA BURHAN KUZU (İstanbul)- Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Bugünkü gündemimizin ilk maddesinde, İçtüzüğün 91 inci maddesindeki değişiklik görüşülmektedir. Bilindiği gibi, bu madde, yeni bir özel yasama yöntemi diyebileceğimiz, dünyada örnekleri pek çok olan -birazdan da zikredeceğim bazılarını- bir düzenlemeyi içeriyor.

Evvela söylemem gereken husus, bu konunun Türkiye'de yeni olmadığı, daha önce de, 2001 yılında bunun gündeme geldiği, aslında, 1996 yılında İçtüzük yapılırken orada da yer aldığını belirtmek istiyorum. Biliyorsunuz, bu İçtüzük, 1973 tarihindeki İçtüzük üzerinde yapılan bir değişiklikle gerçekleşmiştir.

Şimdi, tabi, 1996'daki durum, oybirliğiyle karar verilmesi durumunda -her iki grubun ya da grupların, kaç grup varsa- anlaşmak suretiyle görüşme usulünü öngörüyordu. Bu da belki bir aşamaydı; ama, belki bundan iktidarlar gerekli sonucu alamamış olsa gerek ki, hızlandırma noktasında, ihtiyaca binaen, 2001 yılında, yani bizden önceki hükümet döneminde bu konu tekrar gündeme geliyor ve yeni düzenlemede biraz daha ileri gidilerek, anlaşma sağlanamazsa, bu sefer, 3/5 oy çoğunluğuyla Genel Kurulun "acil yasama yöntemi" dediğimiz yola gidilebileceğini öngörüyor. Anayasa Mahkemesine dava açılıyor o dönemde ve Anayasa Mahkemesi de, birazdan üzerinde duracağımız bazı gerekçelerle, iptal ediyor.

Şimdi, tabiî, bizim hükümet döneminde, yani, AK Parti İktidarı döneminde, yine, Parlamentoda -iki parçalı olmasına rağmen- belki yasalaşma sürecindeki hızlandırma ya da çok sayıda yasanın ve büyük çapta kanunların önümüze gelmesi sebebiyle böyle bir yola gidilmesi tekrar gündeme geldi ve bilindiği gibi, 2003'te, bir madde geçirdik biz bu konuda. Anayasa Mahkemesi bunu da oybirliğiyle iptal etti ve biraz da acele iptal etti. Hatta, bir şeyin de altını çizeyim, daha önce 2001'de üç aylık bir geçiş dönemi öngörmesine rağmen, yani, üç ay daha iptal ettiği hükmü yürürlükte tutmasına rağmen, bizim gönderdiğimiz o metni iptal etti, süre de tanımadı. Böylece, tabiî, tamamen kesilmiş oldu.

Şimdi, ortaya çıkan şu ki, yasama organının çalışmasında elbette ki İçtüzük önemli bir metindir. Biz, genellikle, bunu, akademisyenler olarak, İçtüzüğü, Meclisin anayasası olarak isimlendiririz ve sessiz anayasa deriz. Hakikaten önemli metinlerdir. Elbette ki, iktidar-muhalefet dengesinin mutlaka çok iyi gözetilmesi lazım. Bunda en ufacık bir tereddüt yok.

Aslında, bütün bu çalışmalar neticesinde, tartışma elbette ki çok uzun sürse, ille iyi kanun çıkar diye bir kaide de yok; ama, yeteri kadar konuşulmasında, tabiî ki, kanunların sağlıklı olması bakımından yarar var.

Şimdi, bugünkü görüşeceğimiz metin -ayrıntısını birazdan söyleyeceğim ama, kısaca belirteyim- şunu ifade ediyor: Önceki dönemde çıkan metinleri dikkate alarak ve Anayasa Mahkemesi kararını da dikkate alarak tabiî -iki kararı var biliyorsunuz bu konuda- yapılan, düzenlenen bir metinden ibaret.

Anayasa Mahkemesi, her iki kararında da belki bazı farklı gerekçeler sunuyor ama, ana hatlarıyla madde görüşülmesi üzerinde duruyor ve süreler konusunda mümkün olduğu kadar sınır getirilmemesine dikkat çekiyor ve bir de, temel kanunun ne olduğunun bilinmediğini söylüyor haklı olarak tabiî. Temel kanun, gerçekten, nedir diye sorduğunuz zaman, bunun tanımını vermenin güçlüğü ortada. Dünyada bunun tanımını vermiş elbette ki kitaplar da var ama, metin olarak bunları bulmak zor. Onun yerine, yaklaşımlı tanımlar diyebileceğimiz, belki algılamayı ifade eden birtakım tanımlar getiriliyor.

Bu metin yazıldığında, hatırlarsanız, altı yedi ay önce, belki daha çok oldu, bizim komisyondan geçtiğinde -Anayasa Komisyonundan- Anayasa Mahkemesinin yürütmeyi durdurma kararı vardı; ama, asıl, esas karar yayımlanmamıştı.

Şimdi, o açıdan zannediyorum bugünkü metin üzerinde değişiklik yapmak gerekecek; en azından tanım konusunda biraz daha farklı bir yöntem uygulamak gerekecek. Anayasa Mahkemesi bu konuda bir tanım vermiş, zannediyorum bu tanımı bugünkü metne de koymamız gerekecek. O yüzden, elimizdeki bu görüştüğümüz metin üzerinde bir değişiklik muhtemelen olması gerekir; tabiî, bu yönde önergeler gelirse, bunu biz komisyon olarak değerlendireceğiz.

Şimdi, şunun da altını çizelim, demin de gündeme geldi: Anayasa Mahkemesi, aslında kararlarında, bir özel yasama yönteminin getirilmesinin Anayasaya aykırı olmadığını vurguluyor prensip olarak; ama, tabiî, bunun çok iyi belirlenmesi gerektiğini, net ifadeler kullanılması gerektiğini ve mümkün olduğu kadar iktidar-muhalefet dengesinin gözetilmesi gerektiğini belirtiyor.

Bu çerçevede, bu düzenlemenin zorluğu ortada; yani, ne kadar biz bunu net de yazsak, ne kadar güzel de yazsak, tartışma götüreceği bir defa belli; ama, netice itibariyle, zaten her yasada da bu tartışmaları yaşıyoruz, sade İçtüzük bakımından bu değil, ama, hassas bir konu olduğunu da belirtmek istiyorum.

Şimdi, bizden önceki hükümet döneminde, 2001'de bu konu gündeme geldiğinde, özellikle Avrupa Birliği bağlamında ve IMF çerçevesinde büyük yasaların geçmesindeki zorluk sebebiyle ihtiyaç duymuş o gün hükümet ve bu bağlamda Avrupa Birliği üyelik sürecindeki yasaların kapsamlı olması neticesinde, bizde, bilindiği gibi, Medenî Kanun ve Gümrük Yasası bu şekilde çıkarıldı; yani, özel yasama yöntemiyle çıkarılan iki örnek yasa olarak gözüküyor.

Medenî Kanunla ilgili baktığımız zaman, 10 bölüm hâlinde komisyondan geliyor, belirleniyor ve Genel Kurulda 10 bölüm hâlinde, anlaşarak, tabiî ki, o günkü metne göre iktidar ve muhalefet konuşuyor bunu ve komisyonlara ağırlık verilmiş. Evet, Genel Kurulda o yasalar biraz çabuk geçmiş gözüküyor; ama, zaten, özel yasama yönteminin özelliği, komisyonlarda bu tür yöntemin uygulanmamasıdır -bunun altını çizmek istiyorum- yani, komisyonlarda özel yasama yöntemine geçemiyorsunuz. Orada enine boyuna tartışmak gerekiyor. Zaten, uzmanlardan oluşan bir komisyon oluyor bu görüşülen komisyon. Onlar, bir anlamda, komisyon bazında son şeklini verdiği için, dışarıdan uzman çağırma imkânı da bulabiliyoruz o halde.

Mesela, Medenî Kanunun komisyonda görüşülmesi -o günkü vekillerimiz vardır burada, hatırlarlar- çok uzun sürdü; ama, Genel Kurulda görüşülmesi kısa sürdü. Zaten, özel yasama yönteminin de hedefi, pişmiş halde buraya gelmesi ve burada, mümkün olduğu kadar, zaman kaybetmeden, büyük yasaların görüşülmesine imkân sağlamaktır.

Şimdi, bu bağlamda baktığımız zaman, Anayasa Mahkemesinin kararını da dikkate alarak, ben... Mesela, bakın, 2001'de, o günkü hükümet bir şey daha getirmiş -bunu, Anayasa Mahkemesi iptal etmiş- onu okuyayım; şöyle diyor: "Tasarı veya tekliflerin yürürlük ve yürütme maddeleri ile yabancı devletlerle veya milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanmalarının uygun bulunduğuna ilişkin tasarıların maddeleri üzerinde görüşme açılamaz ve önerge verilemez."

Şimdi, dikkat ederseniz, burada milletlerarası antlaşmaların görüşülmesi ile yürürlük maddesiyle ilgili özel bir düzenleme getirilmişti; bunu, Anayasa Mahkemesi iptal etti; bunların üzerinde de, pekala, kanunlar gibi görüşme yapılması gerektiği o zaman vurgulanmıştı.

Şimdi, bugünkü modele, bizdeki modele geçmeden önce, ben, dünyadaki uygulamalardan biraz örnek vermek istiyorum ve o çerçevede de bir şeyler yapmak istiyoruz.

Şimdi, bir defa şunu belirtelim ki, Anayasa Mahkemesinin kararlarında vurguladığı hususlar şunlar: "Yasa tasarıları ve teklifleri hakkında milletvekillerinin tatminkâr bir şekilde bilgilenmesi ve bunun için yeterli tartışma olanağının sağlanması, yasa tasarı ve tekliflerinin tümü ve maddelerinin görüşülmesi, yasa tasarıları ve teklifleri hakkında tatminkâr sayıda önerge verme hakkının tanınması" şeklinde devam ediyor. Yani, bunlara

dikkat edilmek kayıt ve şartıyla, özel yasama yönteminin olabileceğini Anayasa Mahkememiz kararında belirtmiştir.

Şimdi, dünyadaki örneklere baktığımız zaman ne gibi uygulamalar var, müsaade ederseniz, biraz bunun üzerinde duralım. Bir defa, bir grup ülkede bu hak çok geniş tanınmış; yani, özel yasama yöntemi çok geniş olarak uygulanmış. Bu konuda, İrlanda, İngiltere, Fransa, Yunanistan tipik örnektir.

İrlanda ve İngiltere'den bir örnek vereyim size. Oradaki düzenlemede çalışma gününü 190 gün olarak belirlemişler, 20 günde muhalefete bu hak tanınmış ve "170 gün de, hükümet bu önergeleri verme konusunda ağırlıklı olarak yetkisini kullanır" deniliyor; böyle bir yola gitmişler.

Mesela, Fransa ve Yunanistan'da deniliyor ki: Genel kurul gündemi belirlenirken, yasama komisyonu başkanı ile ilgili -kim ise onlar- ya da başkanları da bulunur. Böylece, sayı çoğunluğunu iktidar lehine bozarak, kararın daha farklı çıkmasını sağlama yoluna gidilmiş.

Portekiz'de de buna benzer bir yöntem var.

Genellikle, özel yasama yöntemlerinde şunlara dikkat ediliyor: Bir kanun tasarı veya teklifinin komisyon aşaması atlanabiliyor bazı hallerde veya hızlandırılabiliyor. Bizde, getirdiğimiz modelde böyle bir yol yok. Bir tasarı veya teklifin kabul edilmesi için belli bir süre sınırı getirilebiliyor. Bir tasarı veya teklifin görüşülmesinde yer alan birçok aşama bir güne sığdırılabiliyor. Acil işlerde teklif veya tasarının ayrıntılarının önceden basılması, üyelere dağıtılması ve duyurulmasına gerek olmayabiliyor. Gündemin oluşturulmasında acil işlere öncelik verilebiliyor. Usul kurallarında daha hızlı görüşmeyi sağlayacak düzenlemeler yapılabiliyor.

Şimdi, bunların içerisinde, mesela, Avusturya, İzlanda, İsveç, İsviçre'de olan bir yönteme göre, komisyonlar kanun teklifinde bulunabiliyor. Böylece, teklif aşaması önceden kesilmiş oluyor; yani, hızlandırma bir de böyle sağlanabiliyor ve direkt, komisyon, kendi verdiği önerge üzerinde görüşmeyi açıp devam edebiliyor.

Bu alanda İtalya tipik örnektir ve İtalya, özel yasama yöntemi konusunda, gerçekten, belki en ileri ülkelerden biridir.

Bu ülkelere baktığımız zaman, normal yöntem dediğimiz, uyguladığımız, bizde de olan bir yöntem uygulanıyor.

İkinci bir yasama yönteminde, burada, meclisin bir kanadının görüştüğü bir teklif ya da tasarı -iki meclis var orada, biliyorsunuz- ikinci meclise gitmiyor -her zaman değil, bazı hallerde, eğer o şartlar tutuyorsa tabiî ki- bir komisyona gidiyor. İlgili komisyon neyse ona gidiyor, ilgili komisyonda görüşülüyor -sanki ikinci mecliste görüşülmüş gibi bir anlamda- böylece zamandan tasarruf ediliyor. Tabiî, bunlarla alakalı hangi yasa olacağı da yine içtüzükte gösterilmiş oluyor.

Şimdi, İtalya'da uygulanan -üçüncü bir yöntem dediğimiz- bir yöntem de karma bir yöntemdir. Buna göre, tasarı, bir komisyon tarafından hızlandırılır ve hiç değişiklik yapılmadan, doğrudan doğruya genel kurula sevk edilir; yani, demek ki, komisyonda bir karar alınıyor ve o eldeki tasarının görüşmeleri kendisi tarafından, komisyon tarafından kesiliyor; direkt, doğrudan doğruya genel kurula getirme imkânı veriliyor.

Tabiî, üçüncü bir yol olarak görülen ve dünyada belki en ideal diye-bileceğimiz -keşke öyle olabilse; ama, işte, öyle olmuyor- Norveç, Hollanda, İsveç gibi, hiçbir özel yasama yönteminin bulunmadığı ve tartışmaların son derece uzun sürdüğü ülkeler; ama, kişi başına 30 000 dolar düşen ülkeler bunlar, sorunları elbette ki, bizim kadar hiç olmayan ve fevkalade zengin kuzey ülkeleri bunlar. Tabiî, bunları örnek alma şansımız pek gözükmüyor şu anki durumumuza göre.

Şimdi, bunu biraz daha ayrıntılı olarak vermeye çalışayım. Şimdi, bakın, Fransa, Yunanistan, İrlanda ve İngiltere'deki bir uygulamada ne var; bu ülkelerin ortak özelliği, görüşmelerin önceden sınırlandırılmasının, hükümetin veya meclis çoğunluğunun aldığı bir kararla mümkün olmasıdır.

Yine bu kategorideki ülkelerde, bir tasarının tüm maddelerinin görüşülmüş olup olmadığına bakılmaksızın, önceden belirlenen zaman sınırı içerisinde yasa bitirilmektedir. Yani, belli bir süre veriliyor, deniliyor ki, şu kadar zamanda bu kanun görüşülecek. Bitmediği an, direkt oylamaya geçiliyor; yani, o süre dolduğu anda artık yasanın bitip bitmemesine bakılmaksızın direkt oylamaya geçiliyor.

Fransa'da uygulanan bir yöntem, ismi de belki çok hoş olmayan "giyotin yöntemi" dedikleri bir yöntemde, muhalefet diyelim ki bir gensoru önergesi verdi; bu gensoru önergesi reddolmuşsa -Fransa Anayasasının 49 uncu maddesinin üçüncü bendidir- hükümete diyor ki: Bunun karşılığında -yani, bir nevi ceza anlamında muhalefete, tırnak içinde istisna olarak söylediğim bir ifade bu- sen herhangi bir tasarıyı getir, genel kurulda görüşülmüş gibi Resmî Gazetede yayımla görüşülmeden. Yani, bir anlamda muhalefeti gensoru vermede daha dikkatli olmaya sevk etmek bakımından böyle bir hüküm oraya konulmuş.

Yine Fransa'da "paket yöntemi" dediğimiz bir uygulama da, hükümete, maddeleri ve değişiklik önergelerini istediği gibi gruplandırma ve karşı çıktığı değişiklik önergelerini dışlama olanağı vermektedir ki, bu da 44 üncü maddenin üçüncü bendinde yer almaktadır.

İngiltere'deki bir uygulamada bu Fransız uygulamasından biraz daha farklı; diyor ki burada da: Genel kurul çoğunluğunun, önceden, bir tasarının her bir bölümü için süre sınırı koyması söz konusudur. Bu durumda, sürenin dolmasından sonra, meclis başkanı, yani yöneten başkan, derhal meclisten oylama yapmasını isteyebilir. Diyelim ki süre dolmuşsa, görüşmeler kesiliyor.

İngiltere'de olan bir başka uygulama: Meclisteki genel kurulda görüşmeler sırasında eğer çok uzarsa görüşmeler, vekillerden birisi kifayeti müzakere anlamında bir nevi talepte bulunuyor; 100 milletvekili de o anda derse ki tamam bu uygundur, görüşme kesilip direkt oylamaya geçiliyor. Yani, bu ve buna benzer birçok yöntem vardır.

Gene İngiltere'de "kanguru" dedikleri bir yöntem -bunların hep isimleri de var değişik şekilde- tasarı genel kurulda ise meclis başkanı, komisyonda ise komisyon başkanı, tasarının önemli gördüğü bölümlerini görüşmek üzere seçebilir; böylece, sadece seçilen bölümler üzerinde görüşme yapılır. Diyelim 7 bölümlü bir metinse, şu şu bölümleri genel kurulda görüşülsün, diğerlerini yayımlayın diyor; yani, komisyon başkanı ya da meclis başkanı buna karar verebiliyor.

Bu işte, görüyorsunuz ki, çok değişik uygulamalar var bu konuda.

Yunanistan'da acil veya çok acil tasarılar... Eğer ismini vermişse hükümet görüşülmesi konusunda, 5 günü geçmemek üzere bu tasarının bitmesi gerekiyor; bitmediği an, direkt, oylamaya orada da geçilebiliyor.

İkinci olan, bizim Türkiye'nin de içinde bulunduğu, işte, danışma kurullarının bulunduğu yöntem. Belli bir tasarıyı görüşme konusunda, tabiî, oturumlar belirleyemiyoruz; ama, en azından hızlandırma konusunda -iptal edildi gerçi bunlar; ama, yani iptal edilmediği hâli söylüyorum, 1991, eski hâlini söylüyorum- bu, yaygın olan bir yöntemdir, bizde olan yöntem. Bugün Avusturya, Belçika, Danimarka, Almanya, İzlanda, İtalya - belki en yoğun- Lüksemburg, Norveç, Portekiz, İspanya ve İsviçre'de bu tür uygulamalar var. Yani, bu ülkelere baktığımız zaman, bir anlamda, bizdeki yöntemin biraz daha farklı yoludur. Demin söylediğim gibi, ideal olan, en ideal olanlar, Hollanda, İsveç, Finlandiya'da olan hiçbir sınır koymadan tartışma yöntemi; bu, tabiî, güzel bir yöntem; ama, söylediğim gibi, bu, ideal olmakla beraber, şartlar her zaman buna elvermiyor.

Sonuç... Sonuç olarak şunu görüyoruz değerli milletvekilleri: Dünyada bugünkü getirdiğimiz yönteme benzer yöntemler uygulanmakta, daha ağırı uygulanmakta. Ben, tabiî, onları tavsiye etmiyorum, yani, onlara geçelim anlamında söylemiyorum; ama, zannediyorum, Anayasa Mahkemesi kararları dikkate alınarak, iktidar-muhalefet, elbirliği, işbirliği içerisinde, bir tanımda anlaşabiliriz. Nitekim, demin de söylediğim gibi, karar yeni yayımlandığı için Anayasa Mahkemesi tarafından... Tabiî, çok da yeni değil de, daha doğrusu komisyondan geçtikten sonra yayımlandığı için, birazdan, görüşme sırasında muhtemel önergelerle o tanımda bir değişiklik yapmak gerekecek. Anayasa Mahkemesi bir tanım vermiş orada, ben bu tanımı tekrarlamayayım, birazdan gündeme muhtemelen gelecektir o. O tanım, ne kadar doğru bilemem; ama, en azından, hiç olmazsa, Anayasa Mahkemesinin de "olabilir" dediği bir tanım olduğu için, bir nevi, belki, bir anlamda, yargının kararının bu bölümüne uyma noktasında bir hassasiyet göstermiş oluruz diye düşünüyorum. Yani, onu birkaç kez gözden geçirdik. Söylediğim gibi, kararda, şöyle şöyle yapılırsa tamamdır diyemez, böyle bir mahkeme kararı olamaz zaten; ama, kararın gerekçelerine baktığımız zaman -serpiştirilmiş olarak birçok yerinde- mümkün olduğu kadar bir yola gitmeye çalışıldı.

Peki, temel yasa konusunda sayarak belirlesek olur mu; olmaz gibi geliyor bana; yani, şu şu yasalar; işte, Ceza Kanunu, Medenî Kanun, Vergi Kanunu ya da ne bileyim ben, Ticaret Kanunu filan desek... Onun yerine, belki, uzlaşacağımız konular üzerinde bunu yapmak, zannediyorum, daha doğru olsa gerektir. İşte, Medenî Kanunda bunun uygulaması görüldü.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; netice itibariyle, getirdiğimiz yöntemler, söylediğim gibi, bir, yani çok iyi yapılmış, çok çok iyidir denecek yöntem elbette ki değildir; ama, bilesiniz ki, dünyada da bu tür yöntemler uygulanıyor. İdeal olan, buraya gelip, zamanımız olsa, günlerce, aylarca tartışmaktır. Ondan ne sonuç çıkar bilemem; ama, en azından kürsü hakkımızı çok daha rahat kullanmış oluruz; ama, getirilen metinde, birazdan konuşacağız, yine de, işte, bölümler hâlinde de olsa, madde hakkında önergeler verilebiliyor, yine üzerinde konuşulabiliyor, oylamalar, yine 81 inci maddedeki şekilde maddelerin görüşülmesiyle ilgili olanlar görüşülüyor. Bir anlamda, muhalefet-iktidar dengesinde, iktidara icraat yapma imkânını veren, muhalefete yine konuşma hakkını elbette ki veren; ama, belki... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kuzu, konuşmanızı tamamlar mısınız? Buyurun.

BURHAN KUZU (Devamla) - Son cümlelerimi söylüyordum; teşekkür ediyorum.

Şimdi, netice itibariyle, söylediğim gibi, muhalefete de bir anlamda belki biraz daha konuşma konusunda daha az imkân veren; ama "konuşma hakkını yok eden" gibi, böyle cümlelerin doğru olmadığını özellikle belirtmek istiyorum. Bir orta yolu bulmaya çalıştık. Anayasa Mahkemesi, umarım ki bunu iptal etmez. Yani, bunu bilesiniz ki, bizden önceki hükümetler de buna ihtiyaç duymuşlar. Bu, dünyada uygulanan bir yöntemdir. Yani "başka yerde yoktur -vardır, ilk defa bizdedir" filan diye böyle bir şey yok. Bunu net olarak söylüyorum ve verdiğim bu örneklerin maddeleri de benim elimde, o maddeleri de isteyen arkadaşlara verebilirim. Bütün maddelerle beraber okudum; ama, tabiî, madde numaralarının hepsini vermedim; ama, burada var madde numaraları. Bunu da böylece belirtmek istiyorum ve gerçekten burada birbirimizi kırmadan, iktidar-muhalefet, gelin şu konuda bir noktada uzlaşalım ve bir anlamda, yeri geldiği zaman, oybirliğiyle anlaşamazsak dahi, iktidarın bir anlamda icraat verme imkânını kesmeden, sıkıntı çıkarmadan bir ortak yol bulmak gerekir diye düşünüyorum. Tabiî, demokrasi çok önemli, hukuk devleti çok önemli; ama, hükümetlerin icraatı da çok önemli. Yani, iktidar-muhalefet dengesinde iktidarın icraat imkânlarını muhalefetin kısması... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kuzu, teşekkürünüzü alabilir miyim?

Buyurun.

BURHAN KUZU (Devamla) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Madem teşekkürümü almak istediniz; hepinizi saygıyla selamlıyorum; sağ olun var olun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Biz de size teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, şahısları adına üç istek var burada; Manisa Milletvekili İsmail Bilen, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz ve Ankara Milletvekili Sayın Oya Araslı.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Grup adına konuşma yapılmadı Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, izin verirseniz, eğer, bu ilk iki konuşmacıdan birisi konuşmayacaksa, Oya Hanımın konuşmasını birleştireceğim; onun için soruyorum sizlere.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Konuşacağız...

BAŞKAN - Sayın Bilen?..

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Konuşacağım Sayın Başkan.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Sayın Oya Araslı; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Araslı, süreniz 20 dakika.

CHP GRUBU ADINA OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Görüşülmekte olan içtüzük değişikliği önerisi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini ifade etmek üzere söz almış bulunuyorum.

Değerli arkadaşlarım, ilkönce, bu İçtüzük teklifinin, şu anda burada görüşülüyor olmasının gerekli olup olmadığı hususuna ilişkin görüşlerimi ifade etmek istiyorum.

Biraz önce de söylediğim gibi, Türkiye'nin gündeminde, hakikaten, acilen çözüm bekleyen pek çok sorun var. Elbette ki, bunlar, bir içtüzük değişikliği değil; elbette ki, bunlar, IMF siparişi kanunlar değil; ama, tarlasında açlıktan inim inim inleyen, mahsul almak için yaptığı yatırımı onun satışından elde edemeyen, çocuğunu okula gönderemeyen, defter, kalem, kitap masraflarını karşılayamayan, ayın sonunu getiremeyen, sosyal güvencesi olmayan, hastane kapısında bekleyen birtakım insanlarımızın sorunlarını öncelikle çözmek durumundayız; ama, bu sorunları çözerken de birbirimizin görüşlerine değer

vererek, birbirimizin görüşlerine, değerlendirmelerine, açıklamalarına imkân vererek bir çözüm bulmak durumundayız. Şu anda, şu yüce çatının altında, öncelikli ve tek sorunumuz, birtakım yasaların hızlı bir biçimde görüşülmesi değil, uzun yasaların hızlı bir biçimde görüşülmesi değil; çünkü, biz, bu konuda başarılı bir sınav verdik geçmişimizde. Her gün, her hafta, her yıl, Meclisin bu dönemi içerisinde uzun birtakım yasalar önümüze geldi ve biz, bunları, her maddesini görüşerek, başarıyla tamamlayıp hukuk düzenine yerleştirdik. Tabiî ki, bunların içerisinde olumsuz görüşler taşıdığımız pek çok yasa oldu; ama, bunların yasalaşma sürecinde herhangi bir sıkıntı yaşamadık.

BAŞKAN - Sayın Araslı, bir saniyenizi rica edeyim.

AK Parti milletvekillerinden şahısları adına konuşacak arkadaşlardan birisi konuşmayacak; sizin sürenize 10 dakika ilave ediyorum; buyurun.

OYA ARASLI (Devamla) - Onun için, bu düzenlemeyi fevkalade zamansız gelmiş bir düzenleme olarak gördüğümü söylememe müsaade etmenizi rica ediyorum.

Bu teklifle ilgili olarak üzerinde durmak istediğim bir başka husus da, bu konu bağlamında daha önceki birtakım icraatlarımın, vermiş olduğum imzaların ve görüşlerimin çarpıtılarak, bu kürsüde, Genel Kurula yansıtılmış olmasıdır. 1996 tarihli içtüzük değişikliğinde, ben de bu Yüce Meclisin bir üyesiydim ve Grubum adına, Grup Başkanvekilliği yaparken, aynı zamanda da içtüzük değişikliği hazırlayan komisyonda görev yaptım; daha sonra da, bu, Anayasa Komisyonunda görüşülerek yürürlüğe girdi. O zaman altında imzam bulunan ve kabul edilmiş olan metin ile bu metnin hiçbir benzerlik taşımadığını da açıkyüreklilikle ortaya koymam, sizlerin de bunu kabul etmeniz gerekiyor; çünkü, metin ortada. Orada getirilmiş olan yöntem, Danışma Kurulunda oybirliğine dayalı bir yöntemdir ve bundan başka bir usul de getirilmemiştir, bir başka alternatif de yoktur; Genel Kurulda oylama şeklinde, bir başka alternatif de yoktur. O hükmü oradan alıp, dün, orada, bunun altında imzası vardı, buna karşı çıkıyor diye, bugün, burada takdim etmenin kimseye bir yararı yoktur. Bu, bir şeyin göstergesidir; bu metnin iyice okunmadığının veya iyice anlanmadığının göstergesidir; bunu da, anlayışla karşılıyorum. İşler bu kadar gereksiz bir sürat içerisinde geçerken, işte, bizim de işaret etmek istediğimiz tehlike, bu alanda da kendisini göstermiş ve ben de, bu tehlikeden nasibimi almış durumdayım. Bu düşüncelerimi, bu şekilde, burada ifade eden arkadaşım, görüyorum ki, vakitsizlik nedeniyle, altında benim imzam bulunan metni yeterince okuyamamış, aradaki ince farkın yeterince ayırdına varamamış; yoksa, ben, her yerde, her vesileyle söylemiş olduğum her sözün ve imzanın arkasındayım. Ben, dün, benzer bir düzenleme için Anayasa Mahkemesine başvurup, iptal talep edip de, bugün, böyle bir önerinin savunuculuğunu yapanlardan değilim. Yapanlar düşünsünler; ama, ben onlardan değilim ve lütfen, o tür davranış sahipleriyle de beni karıştırmayın; rica ediyorum.

Bir değerli arkadaşım, burada, benim de, İçtüzük düzenlemesiyle ilgili, geçtiğimiz yıllarda, bu kürsüde tartışma yapılırken, birtakım ülkelerde, temel kanunların veya özel nitelikli birtakım kanunların özel bir prosedüre tabi olarak görüşülmesi konusunda birtakım uygulamalar olduğunu, olabileceğini dile getirdiğimi ifade ettiler. Ben, onu, inkâr etmiyorum ki; burada da söylüyorum, her yerde de söylerim, inkâr etmem de mümkün değildir. Değerli arkadaşım Prof. Burhan Kuzu da, Anayasa Komisyonu Başkanımız, örnekler vererek anlattılar; ama, orada o var diye, mutlaka, burada da aynı şeyin olabileceği yanılgısına düşmemek lazım. Kimi ülkelerde ağırlık komisyon çalışmasındadır, Mecliste büyük bir süratle gider işler; ama, komisyonlarda, aylarca ve aylarca görüşülür. Kimi ülkelerin anayasaları, bizden daha fazla özel birtakım prosedürlerin uygulanmasına elverişlidir. Bu konuda bir düzenleme yaparken, Anayasanıza bakacaksınız, koşullarınıza bakacaksınız, Anayasa Mahkemesinin kararlarına bakacaksınız. Temel kanunlar için özel bir görüşme prosedürü getirilmiştir; ama, daha sonra, o düzenleme Anayasa Mahkemesine gitmemiş ama, temel kanun ibaresini içeren bir başka düzenleme Anayasa Mahkemesine gittiği zaman "bu olmaz; bu, içeriği belirsiz bir kavramdır" şeklinde bir karar Anayasa Mahkemesinden çıkmıştır; yani, şimdi, 1996'da temel kanunlarla ilgili bir düzenleme yapıldı diye, Anayasa Mahkemesinin bu kararını elimizin tersiyle bir kenara mı atmalıyız; yok, hayır; Anayasa Mahkemesi kararları bizleri bağlar, bizlerin yararlanması için açıklanır ve bizler de, bundan sonraki düzenlemelerimizde o kararlara uymak mecburiyetindeyiz. Ben, bu gerçekleri burada dile getiriyorum. "O zaman temel kanunun altında sizin de imzanız vardı" demek, bugün, bu düzenlemeye hak kazandırmaz; çünkü, o düzenleme ile bugünkü arasına bir Anayasa Mahkemesi kararı girmiştir ve biz, öncelikle, o kararın gereklerini yerine getirmek durumundayız burada çalışmalarımızı yürütürken.

Bu tartışmalar -sen orada onu demiştin, sen burada bunu demiştin- bizim burada doğruyu bulmamıza yardımcı olmuyor. Ben de size, birtakım çok ayrıntılı cümleler okuyabilirim. Mesela, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Sayın Salih Kapusuz'un, benzer bir İçtüzük düzenlemesi karşısında "muhalefetin muhalefet etme imkânlarını kısıtlıyor" diye, Anayasa Mahkemesine, sayfalarca iptal davası gerekçesi yazdığını söyleyebilirim, o gerekçeden cümleler okuyabilirim. Benzer bir düzenleme karşısında "muhalefetin imkânlarını kısıtlıyor, demokrasiyi zedeliyor; bu ayıptır; böyle bir ayıba katılmayın" diyen Sayın Bülent Arınç'ın Meclisteki konuşmalarından cümleler tekrarlayabilirim burada. Sayın Alptekin'in konuşmalarından cümleler aktarabilirim; ama, onların hepsi o zaman bir yanlışlığı işaret ediyordu; bir başka parti çoğunluğunun hâkim olduğu bir meclisin kabul etmiş olduğu bir İçtüzük düzenlemesi karşısında sarf edilmişti. Ben dilerdim ki, ben her sözümün arkasındayım diyebildiğim gibi, bu değerli arkadaşlarım da bu kürsüye bugün çıkıp, orada dile getirdikleri eleştirileri burada da dile getirebilsinler ve böyle bir değişikliğe gitmeyelim.

Şimdi, Sayın Burhan Kuzu, birtakım ülkelerde temel kanunlarla ilgili özel birtakım görüşme yöntemleri veya uzun kanunlarla ilgili birtakım özel görüşme yöntemleri -görüşmeyi daha kısa zamana sığdırmak için- uygulandığından söz ettiler; ama, bizim Anayasamızdan doğan, Anayasa Mahkemesi kararlarımızdan doğan birtakım ilkelere uygun hareket etmemiz gerekiyor bu düzenlemeleri yaparken. Bence, bu, şu anın ihtiyacı değil. Meclis çalışmalarını uzattık, uzatalım, gerekirse yaz tatiline çıkmayalım, ülkemizin dağ gibi yığılmış olan sorunlarına çözüm bulalım; ama, önceliklerimizi de çok dikkatle belirleyelim. Biz, burada birkaç gün önce, 46 maddelik bir tasarıyı görüştük, kabul ettik. Bir arkadaşım burada çıktı, dedi ki: "Milletvekillerinin ifade özgürlüğü sınırlanmasın deniliyor ama, kürsüye çıkan sözcüler konuyla ilgili olmayan birtakım konuşmalar yapıyorlar." Değerli arkadaşlarım, o tür konuşmalar yapıldı diye, bunun yolu, milletvekilinin kürsüde konuşmak imkânını hiç denilecek düzeye indirmek midir?! O zaman, kolumuz hastalandı diye keselim atalım! O zaman, Meclisten milletin beklediği yasalar çıkmakta gecikti diye Meclisi de mi kapatalım?! Bunlar çözüm değildir. Güncel şikâyetimiz bu ise, İçtüzükte bir değişiklik yapılır, bunun yerine bir başka değişiklik yapılır; konu dışına çıkıldığı zaman bunun yapılmamasını sağlayan daha sert birtakım önlemler alınabilir; ama, milletvekilleri çıkıyor, konuyla ilgili konuşmuyor, o zaman imkânını sınırlayalım veya bunu, bu durumu, konuşma imkânını sınırlayan bir düzenlemenin gerekçesi olarak ortaya koyalım... Bunlar yanlış görüşlerdir, demokrasi uygulaması ve anlayışıyla bunları bağdaştırmak mümkün değildir.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, biz, şu noktada bir düzenleme yapacaksak -gerekli veya gereksiz, onu tartıştıktan sonra bu noktaya geçmek istiyorum- öncelikle Anayasamıza bakacağız, daha sonra, Anayasa Mahkemesi kararları neyin olup neyin olamayacağını ifade etmiş, ona bakacağız.

Anayasa Mahkemesi diyor ki: "Temel kanun, çok geniş kapsamlı bir kanun. Özel görüşme yöntemleri, çok özel koşullarda uygulanması gereken yöntemlerdir. Bunu her gün uygulanabilir hâle sokacak birtakım esnek ifadelerle, özel görüşme yöntemi uygulayacağınız yasaları ifade edemezsiniz." Burada, bir şey var bir kere; esnek ifadeler kullanmayacaksınız; çünkü, esnek ifadeler kullandığınız takdirde, Mecliste oluşacak çoğunluğun kararıyla, her türlü yasayı bu esnek ifadenin kapsamı içerisine sokup, özel görüşme yöntemine tabi tutabilirsiniz; bundan kaçının diyor Anayasa Mahkemesi.

Bu da, yasaların taşıması gereken, öngörülebilirlik, genellik, soyutluk, objektiflik ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu ilkelerle bağdaşmayan bir düzenleme yaparsanız, hukuk devleti ilkesi zedelenir; çünkü, hukuk devleti ilkesinin gerçekleşebilmesi için öncelikli koşullardan birisi hukukî güvenilirliğin sağlanmasıdır. Bu nedenle, bu tür düzenlemeler, esnek ibarelerle yapılan düzenlemeler, bir kere, Anayasa Mahkemesinin olmaması gerek diye tanımladığı düzenlemeler.

Şimdi, bir tanım yapılmış. Deniliyor ki: Anayasa Mahkemesinin kararında da benzer tanım var. Anayasa Mahkemesi, bir niteliği vurgulamak için bunları söylemiş; yoksa, alın yasaya bunları aktarın diye söylememiş. Kuşkusuz, bazı arkadaşlarımız bu anlamda alabilirler; ama, o ifade de, yeteri kadar kapsayıcı, yeteri kadar sınırlayıcı, yeteri kadar sınırları belli bir ifade değil.

Sonra, sorarım size, 10 maddelik bir kanunu, 40 maddelik hâle getirmek çok zor bir iş midir; her cümlesini alırsınız, bir maddeye dönüştürürsünüz, ki karşımıza birtakım böyle yasalar çıkmıştır, geçmişte de çıkmıştır; niye böyle düzenlenmiş, ayrı madde hâlinde, bir fıkra olarak da düzenlenilmiş diye düşünmüşüzdür. Sonra, görüşmelerde, görüşme imkânı sağlamak gibi birtakım amaçlarla bu yollara başvurulduğuna tanık olmuşuzdur; zaman zaman, belki nedeni de budur diye düşünmüşüzdür. Bu yapılabilir. O nedenle, burada getirilen sınırlar, aşılması ve kötüye kullanılması fevkalade kolay olabilecek sınırlardır. Birtakım yasaları, bu yapılan tanım çerçevesinde dahi, çok rahatlıkla, özel görüşme yöntemine tabi tutmak imkânını, bu düzenleme, Türkiye Büyük Millet Meclisinin eline, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bir parti çoğunluğunun eline bırakmaktadır.

Anayasa Mahkemesi, yine, diyor ki: "Yasada özel görüşme yönteminin esaslarını göstereceksiniz." Böyle, her yasa için, Meclisin bir özel yöntem belirlemesi, böyle bir uygulama olamaz. Bu da, hukuk kurallarının taşıması gereken objektiflik, genellik, öngörülebilirlik, belirlilik gibi niteliklere aykırı bir durumdur. Bu niteliklere aykırı bir düzenleme yaparsanız, bu da hukuk devleti ilkesine aykırı olur.

Milletvekili bilmelidir, vatandaş bilmelidir, hangi tür yasalar özel görüşme yöntemi adı altında, hangi tür kurallara tabi tutulacaktır. Şimdi, getirilen düzenlemeye bakıyoruz, doğrusu, ifade tarzı açısından da bir karışıklık var; yani, acaba, grup önerisi üzerine Genel Kurula getirilen, özel görüşme yöntemine tabi tutulması istenilen yasalarla ilgili birtakım görüşme esasları mı belirlenmiştir; yoksa, bunlar, Danışma Kurulunda oybirliğiyle karara varılması hâlinde de geçerli olabilecek midir? Yani, burada, fevkalade iç içe geçmiş, kuşkuya kapıyı açık bırakan bir ifade tarzı vardır. Yani, Danışma Kurulu, oybirliği sağlandığı zaman, istediği yöntemi belirlemekte serbest mi olacaktır; yoksa, bu oybirliği sağlanmadığı zaman, Mecliste uyulacağı getirilen teklifte belirtilen birtakım hususlar o hal için de geçerli olacak mıdır; bunu, tam anlamıyla getirilen metinden açık seçik bir biçimde çıkarabilmek mümkün değil. Halbuki, hukuk kuralları, bu tür kuşkulara, adı ne olursa olsun, kanun, kanun hükmünde kararname, içtüzük, adı ne olursa olsun -yönetmelik mesela- bu ilkelere uygun düzenlemeler yapmak durumundadır. Ben, burada, yeteri kadar bir açıklığın da bulunmadığını görüyorum. Getirilen özel görüşme yöntemine gelince, bu nasıl düşünülebildi; bunu da anlamakta fevkalade büyük bir zorluk çekiyorum.

Değerli arkadaşlarım, 15'er maddelik bölümlere ayıracaksınız kanunu en fazla. 15 maddelik bir bölümü de, getirilen İçtüzük teklifindeki ifadeye göre, maddeler için Anayasa Komisyonunun kabul ettiği...

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Hocam, teklifte 40 madde.

OYA ARASLI (Devamla) - Metinle ilgili olarak görüşüyorum.

...metinler, özel görüşme yöntemine tabi tutulacak metinler, en fazla 15 maddelik bölümlere ayrılacak. 40'sa çok daha korkunç.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Metinde öyle; okumadınız mı?

OYA ARASLI (Devamla) - 40'ta çok daha korkunç. Benim elimdeki metinde 15 deniliyor. 40 maddesini değiştiren, ama, bölüm 15 maddeden oluşuyor.

Sayın Kapusuz, siz de aceleden kaçırmış olmayasınız buradaki inceliği.

Şimdi, 15 maddelik bölüm, maddeler için uygulanan İçtüzük hükümlerine uygun biçimde tartışılacak, görüşülecek burada. Şimdi, 15 madde; grup sözcülerine, İçtüzük, grup adına 10 dakika konuşma imkânı tanıyor; bütünü hakkında konuşuluyorsa bu 20 dakika, şahıs adına alınacak sözlerde ise süre 5 dakikayla sınırlı.

Şimdi, değerli arkadaşlarım, grup adına konuşma yapıyorsanız 15 maddenin her biri için ayırabileceğiniz azamî zaman süresi 1 dakika bile değil. Ne anlatılabilir 1 dakikada; muhalefete bıraktığınız katkı yapmak imkânı 1 dakikadan daha az bir süreyle mi sınırlı?! Hele, şahıs adına konuşuyorsanız, 15 maddelik bir bölümdeki her maddeye aşağı yukarı 33 saniyelik bir zaman düşüyor görüşlerinizi ifade etmek için. Şimdi, bu, muhalefete söz hakkı tanımak mıdır; milletvekiline, demokrasinin temel şartı olan yasama faaliyetine katkı imkânı getirmek midir?! Hiç konuşmazlar deyin de bari, daha düzgün, ne olup ne olmayacağını bilelim! Böyle 1 dakikalık konuşma; yani, hangi grup adına hangi madde için söz aldığınızı ifade ederken, Genel Kurulu selamlarken zaten bu 1 dakika geçiyor; o zaman, selam verip tekrar yerine oturacak demektir sayın sözcü. Böyle bir durum, demokrasinin özüyle bağdaşmaz.

Biraz önce de söyledim, Parlamento konuşma sözcüğünden türemiş olan bir terim; yani, biz burada konuşmak için varız. Tabiî, konuşurken, hikâye anlatmak için değil; ülkemizin sorunlarını dile getirmek, bu sorunlar için önerilen çözümün doğru veya yanlış olduğu konusunda değerlendirme yapmak, kendimiz yeni bir çözüm öneriyorsak bunu dile getirmek içindir. Bizler, bunun için görevlendirildik; başka bir işimiz var mı?! Anayasada yazılı olan işlerimizin temelinde bu yatıyor. 87 nci maddede yazılı olan bütün görevlerini Parlamento, milletvekillerinin konuşma esası üzerine yerine getiriyor. Bunu ortadan kaldırdığınız zaman, milletvekillerinin, Anayasanın 87 nci maddesinde yazılı olan görevlerini, Anayasanın 87 nci maddesinin öngördüğü biçimde yerine getirmesi mümkün değil.

Niçin suskun kalsın istiyorsunuz milletvekilleri; zor mu geliyor kiminize burada konuşmak?! Milletvekilliği bir hazırlık yapmak, ondan sonra da o hazırlık sonunda oluşturduğu fikirleri burada dile getirmek ve takip etmek işidir. Bu zor mu geliyor?! Yani, bir yasa getirilsin, konuşma imkânı da yok, istenilen doğrultuda parmaklarımızı kaldıralım gidelim, bunun adı da demokrasi olsun mu deniliyor?! Böyle bir demokrasi olmaz.

Türkiye Cumhuriyetindeki demokrasi, kurulduğu günden bu yana böyle bir anlayışla, böyle bir tehditle, böyle bir tehlikeyle hiçbir dönemde karşılaşmadı. Bundan çok daha basit bir biçimde, muhalefetin konuşma, görüşme imkânlarını İçtüzük marifetiyle sınırlandırmaya kalkışanlar, yahut Genel Kuruldaki uygulamalarıyla sınırlandırmaya kalkışanlar oldu elbette ki; ama, hepimiz biliyoruz, onların isimleri, demokrasinin gelişmesine katkıda bulunanlar olarak yâd edilmiyor, başka sıfatlarla yâd ediliyor. Niçin biz de onların yanında yer almamıza yol açabilecek bir düzenlemeye katkı verme konumunda olalım?!

Bizim görevimiz... Hele Avrupa Birliğine girelim diyoruz, Kopenhag Kriterlerine uyalım diyoruz. Kopenhag Kriterleri, sadece ekonomik durumla ilgili değil, Kopenhag Kriterlerinin bir kısmı demokrasi ve hukuk devletiyle ilgili. Demokrasinin ve hukuk devleti ilkesinin sağlam temellere oturtulmuş olup olmadığı da ölçülüyor Kopenhag Kriterlerine göre.

Hem Avrupa Birliğine girelim diyoruz hem Kopenhag Kriterlerinin gereğini yerine getirelim diyoruz...

MEVLÜT ÇAVUŞOĞLU (Antalya) - Orada 1 dakika efendim...

OYA ARASLI (Devamla) - ...hem de milletvekillerinin ifade imkânını yok denecek kadar sınırlandıracak bir düzenlemeye imza atmaya çalışıyoruz.

Efendim, bir değerli arkadaşım "orada 1 dakika" diyor; ama, oradaki 1 dakikanın arkasında, kimi ülkelerde komisyonlarda yürütülen saatlerce konuşmaya imkân veren düzenlemeler var. Hiçbir demokrasi, kuşkunuz olmasın, milletvekilinin konuşma imkânını sınırlandırmayı kendisine amaç edinmez, kendisine de yaraştırmaz bunu. Biz niye kendimize yaraştıralım; yani, burada dile getirilen ifadelerden kimin, korkacak nesi var; bir tehlike mi oluşturuyor burada milletvekillerinin dile getirdiği görüşler?!

Burası, Anayasamızın kurmuş olduğu, yetki vermiş olduğu bir organ. Bizler de yetkilerimizin kökenini Anayasadan alarak burada görevlerimizi yerine getirmeye çalışıyoruz ve bizim Anayasamız diyor ki milletvekiline, konuş; konuşman için sana kürsü dokunulmazlığı da sağladım; şu kürsüde dile getirdiğin hiçbir sözden, ifade ettiğin hiçbir düşünceden dolayı, ne bu çatının altındayken ne bu çatının dışına çıktığın zaman senin hakkında ceza takibatı yapılmayacaktır; bu güvenceyi getiriyor. Bunun anlamı nedir; bu kürsünün imkânlarını rahatlıkla, doya doya milletvekilleri kullansınlar ve ülkenin

sorunlarının daha sağlıklı bir biçimde çözümlenmesine katkı versinler. Bu düzenlemelerin amacı budur; ama, kimi arkadaşlarımız, ben konuşmak istemiyorum, gelir, gider, burada parmak kaldırırım şeklinde anlıyorlarsa milletvekilliği görevini, onlara elbette diyecek bir şeyimiz yoktur; ama, milletvekilliği öyle yapılmaz; araştırarak, inceleyerek, konuşarak, çözüm üreterek yapılır. Onun için şikâyet ediyoruz gündemin her dakika değişmesinden; çünkü, ciddî katkılar vermek istiyoruz, ciddî çözümler üretmek istiyoruz; ama, bu tür düzenlemeler, ürettiklerimizi de burada ifade etmemize imkân tanımayacak düzenlemeler. Yarın öbür gün bunu uygulayacak olsak, olacağı ben size söyleyeyim: Kimi madde hakkında değerlendirme yapılabilecek, kimi madde hakkında yapılmayacak ve birtakım yasalar süratle buradan geçip gidecek. Sonra da ne mi olacak; sonra da, biz, uygulamada ortaya çıkan aksaklıkları görüp onları bir daha burada görüşeceğiz, bir yerlerini düzelteceğiz. Öyle yapılmıyor mu zaten?! Süratle buradan çıkan yasaların -bütün ikazlarımıza rağmen- pek çoğu, aynı akıbete duçar oldu; bir kere daha burada görüşüldü, daha yürürlüğe girmeyen birtakım maddeleri değişti. Bunu niçin yapıyoruz; aslında, sindire sindire, araştıra araştıra, çözümleye çözümleye, hakkını vererek yasa çıkaralım ve daha sonra, bir daha, bir daha, bir daha aynı konuya dönme gereğini duymayalım.

Biz, bu içtüzük değişikliği Anayasa Komisyonunda görüşülürken de aynı şeyi söyledik. Anayasa Mahkemesi iptal kararını verdi, daha gerekçesi yayımlanmadan yeni düzenleme karşımıza geldi. Görelim, ona göre düzenleme yapalım, vakti boşa harcamayalım dedik "hayır, yapacağız" dediler. Şimdi, birtakım arkadaşlarımız "Anayasa Mahkemesiyle inatlaşıldı" diyorlar. Böyle bir durumda, bu kadar acelecilik yapılırsa, bunun yorumlarından birisi, elbetteki, bu olabilir; niye canınız sıkılıyor. Sonradan da kontrol edilmiş, Anayasa Mahkemesi gerekçeleriyle eğer uyumsuzluk olsaymış, bir daha görüşülecekmiş.

Değerli arkadaşlarım, bu çalışmaları yaparken, evimizin rahatlığı içinde, bir kitabın beğendiğimiz bir sayfasını bir daha okumuyoruz. Burası, çok büyük paralarla çalışan bir organ; dakikası, bu fakir milletin bütçesine ne kadar yazıyor, söylesinler Sayın Başkanvekillerimiz; ben söylemekten bile çekiniyorum, o kadar büyük rakamlar ki bunlar. Yani, bu vakitleri bu kadar sorumsuzca israf etmeye hakkımız yok. Bekleyelim, gerekçesini görelim, ondan sonra düzenlemeyi yapalım dedik; ama, yapılmadı. Şimdi görüyorum ki, getirilen düzenlemede, yine, gerekçenin, iptal kararı gerekçesinin, gereklerini tam anlamıyla karşılamayan birtakım yanlar var. Mesela, Anayasa Mahkemesi bir kararında diyor ki: "Görüşme yapılmış sayılması için maddeyle ilgili görüşme açılması gerekir." Şimdi, bu karar orada dururken, Anayasa Mahkemesi kararları dizininde dururken, siz, burada, madde üzerinde görüşme imkânını ortadan kaldıran bir düzenleme getiriyorsunuz. Ne olacak bunun sonu? Bunun sonucunda, elbette ki, bu düzenlemeyle ilgili, yine, Anayasa

Mahkemesine gidilecek, Anayasa Mahkemesinin yerine kendimi koyarak bir şey söyleyemem; ama, belki iptal edilecek, belki edilmeyecek. İptal edilirse, biz, yeni bir düzenleme yapmak mecburiyetinde kalacağız. Bir kerede halletmemiz gereken bir sorunu üç dört kerede hallediyor durumuna düşeceğiz. Bunu yapmayalım; bu durumlara düştüğümüz zaman, inanınız ki, yasaların özel ve çabuk bir şekilde görüşülmesine ilişkin ne kadar yöntem geliştirirsek geliştirelim, biz, fazla bir mesafe alamayız; çünkü, süratten, görüyorum ki, felaket doğuyor, sürat içerisinde... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN -Konuşmanızı tamamlayınız Sayın Araslı.

Buyurun efendim.

OYA ARASLI (Devamla) - Bitireceğim Sayın Başkan.

.. süratle giderken, birtakım yanlışları, doğrulardan gereğince ayırmak zaman zaman mümkün olamıyor ve neticede, işte, tekrar tekrar görüşmeler oluyor.

Saygılar sunarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Araslı, teşekkür ediyorum.

Madde üzerinde şahsı adına, Manisa Milletvekili İsmail Bilen; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Sayın Bilen, süreniz 10 dakika.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçtüzük Değişikliği Teklifi üzerinde şahsım adına söz almış bulunuyorum; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, değerli konuşmacılar, gerek Grup Başkanvekilimiz gerek Sayın Araslı gerekse Sayın Kuzu, bu hususta anayasal açıdan yapılabilecekleri veya yapılması gerekli olanları sıraladılar. Ancak, Meclis içerisinde bizler çalışıyoruz. Geçmişte yaşadığımız Lisanslı Depoculuk Yasası, tarım sigortası ve hâkimler ve savcılarımızla ilgili kanun değişikliklerinde her iki grubun da mutabık olmasına rağmen hatta ve hatta Cumhuriyet Halk Partisinin kendi seçim beyannamesinde bunları dile getirmesine rağmen, katkı da sağlamalarına rağmen birçok maddede gerekli veya gereksiz zaman zaman engellemelerle birçok sıkıntı yaşadık.

Halbuki, bu Meclisin verimli çalışması lazım, süratli de çalışması lazım. Önümüzde çok ciddî yasal değişiklikler bekleyen alanlar söz konusu. Avrupa Birliğiyle ilgili bir çalışma sürdürülüyor. Temel yasalarımızın birçoğunda, Borçlar Kanununda -ben de bir hukukçuyum- İcra ve İflas Kanununda, Ceza Kanununda, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda, Ticaret Kanunumuzda, belki, Deniz Ticareti Kanununda birçok değişiklik yapmamız gerekecek. Bu kanunların da her biri nereden baksanız 200-300 maddelik kanunlar. Bunların

her birinin üzerinde lüzumlu veya lüzumsuz, sırf İktidar Partisini veya hükümeti engellemek veya icraatları geciktirmek adına veya İktidar Partisinin taahhütte bulunduğu konularda çalışma yapamaması adına zaman zaman arkadaşlarımız kürsüye çıkıp, bu kürsüdeki haklarını zaman zaman, kanaatim odur ki, suiistimal etmekteler, hakkın kötüye kullanılmasına vesile olmaktalar. Bunun da önüne geçmemiz lazım. Hakkın kullanımını azamî ölçüde desteklememiz, genişletmemiz hatta belki kanunî olarak da bir güvenceye kavuşturmamız lazım. Ancak, bu hakların kullanılmasında hakkın kötüye kullanılmasını da engellemek lazım. Sayın Araslı söylediler; evet, bu tür suiistimaller, bu tür engellemeler yapılabilir, yapılıyor, geçmişte de olmuştur. Ancak, bunun yöntemi bu değildir; öyleyse, buna daha ciddî, daha sert tedbirler de alınabilir.

Şimdi, bunlar yapılıyor, bunlar bir vakıa, bunlar bir tespit. Bu tespit ortadayken, biz de, bu tespiti, Anayasa Mahkemesinin kararındaki uygulamaya veya gerekçesine de uygun hâle getirerek, Meclisin daha verimli, daha süratli çalışması yönünde bir teklif hazırlamış ve Yüce Meclisin, Heyetinizin huzuruna getirmiş bulunmaktayız.

Sayın Araslı, yine, konuşmasında söylediler, buradaki saniyelerin, dakikaların çok pahalıya, çok yüksek meblağlara mal olduğunu dile getirdiler; ancak, biz, burada, daha bir hafta önce, hatta, bir iki gün önce, hâkimlerimizin, savcılarımızın hayat hikâyelerini veya fıkralarını dinledik. Öyleyse, burası, bu şekilde, gelişigüzel, keyfe keder kullanılmamalı.

Kürsü dokunulmazlığını sonuna kadar destekleyelim. Kürsü dokunulmazlığının da arkasında olalım; ama, zaman zaman kürsü dokunulmazlığının da para etmediğine biz şahidiz; Türkiye'de yaşıyoruz. Öyleyse, bunu engellemenin veya bunu zorlaştırmanın peşinde olmayalım.

Kanaatim şudur: Doğrudur, muhalefetin veya milletvekili arkadaşların buradaki yasal çalışmalara katkı sunmalarını azamî ölçüde sağlamalıyız. Peki, nerede; ihtisas komisyonlarında. İhtisas komisyonları bunlar için vardır. Acizane, bendeniz de, geçmişte, Dilekçe Komisyonunda, Adalet Komisyonunda görev yaptım ve şimdi de Millî Savunma Komisyonunda görev yapmaktayım. Bu ihtisas komisyonları, milletvekili arkadaşlarımızın, gerek ihtisas komisyonu üyelerine, gerekse Genel Kurul üyesi parlamenter arkadaşlarımıza, milletvekili arkadaşlarımıza, orada, söz söyleme veya teklifte bulunma hakkı tanıyor. Orada yapılması gereken çalışma buraya taşmıyor, buraya geliyor ve burada lüzumsuz bir zaman israfına vesile oluyoruz.

Değerli arkadaşlar, birçok kanun çıkardık. Bu kanunlarda Cumhuriyet Halk Partisinin de çok ciddî desteğini aldık; ancak, bu destek tek başına yetmedi. Bununla birlikte, hem destek olundu hem de ondan sonra gelecek yasaları engellemek adına, sürekli, arkadaşlarımız, bu kürsüden, değişik şekillerde, maddeyle ilgili olsun, olmasın...

BAŞKAN - Sayın Bilen, herhangi bir sataşmaya sebebiyet verecek konuşmalardan kaçınalım.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Hayır, hayır, hiçbir sataşmaya sebebiyet vermiyorum.

BAŞKAN - Konu üzerinde açıklamalarda bulununuz.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Sayın Başkanım, tam aksine, Cumhuriyet Halk Partisine, milletvekili arkadaşlarıma, mensubu bulunan arkadaşlarıma da çok teşekkür ediyorum; çok ciddî katkılar sundular, bunu da inkâr etmiyoruz: ancak, daha sonraki kanunlarda eğer, bir sıkıntı varsa, muhalefet kendi açısından burada bir engelleme taktiği içerisine girdiğinde, maalesef, Parlamento kilitleniyor, çalışmakta zorluk çekiyor. Yaz tatilini vermeyelim, yaz tatiline çıkmayalım, öyle ise burada çalışalım...

Bakın, 300 maddelik bir kanunu, eğer, bu çalışma temposuyla Parlamento gündemine getirsek biz, dört ayda bunu başaramayız. Bunu, Hâkimler ve Savcılar Kanununda yaşadığımız için söylüyorum; başka kanunlarda da yaşadığımız için söylüyorum, soru-cevapla, önergelerle veya konuşma süreleriyle.

Öyle ise, Meclisin çalışmasını süratlendirecek, verimli hâle getirecek bir yasal değişikliğe, içtüzük değişikliğine ihtiyaç vardır, zaruret vardır diye düşünüyorum.

Bunu verimli kullanmak, dediğim gibi, ihtisas komisyonlarında mümkün olabilir. Hatta, ihtisas komisyonu mensubu olmayan arkadaşlarım, oy vermemek kaydıyla, oy verme hakkı bulunmaması şartıyla komisyonlara gidebilir, komisyondaki bütün yasaları takip edebilir, eğer, ilgisi veya alakası var ise, veya bilgisi yeterli ise, donanımı yeterli ise, oradaki kanunlara her türlü katkıyı, desteği sunabilir.

Benim kanaatim, şahsî kanaatim odur ki, ihtisas komisyonlarının daha verimli veya daha geniş çalışabilecek, daha uzun çalışabilecek sürelerle çalıştırılması gerekir; ancak, Parlamentonun, Genel Kurulun çalışmasının da süratlendirilmesi gerekir.

200 maddelik Borçlar Kanununu, Ticaret Kanununu veya İcra İflas Kanununu Parlamentonun gündemine getirdiğimizde, sadece bugünkü Parlamento yapısı için de söylemiyorum, bundan sonraki Parlamento yapıları için de bu zarurettir, bu bir ihtiyaçtır; orada istenmediği takdirde bu kanunların çıkması veya birkaç gruba sahip bir Genel Kurulda böyle bir çalışmanın sergilenmesi veya böyle bir değişikliğin yapılması âdeta imkânsız hâle getiriliyor.

Sayın Hocam Burhan Kuzu çok güzel ifade ettiler. Elbette muhalefetin hatta milletvekillerinin söz haklarını fazlasıyla destekleyelim ve mümkünse biraz da uzatalım. Bunu koruyalım; ama, hükümetin de, iktidarın da çalışmasına engel olmayalım. Hükümetin de bu tür değişiklikleri veya bu tür süreleri süratle kullanmasına fırsat ve imkân tanıyalım.

Biraz önce konuşmacı arkadaşım buradan, oturduğu yerden Sayın Araslı'ya söylemişti, Mevlüt Çavuşoğlu'ydu zannediyorum. Evet, değerli arkadaşlarım, Avrupa Parlamentosunda, bu süre, zaman zaman, belki daha kısıtlı, 1 dakikalık, 3 dakikalık veya Sayın Kuzu'nun bahsettiği gibi, bazı parlamentolarda, belli bir saat içerisinde belli bir kanunun görüşülmesi, görüşmelerinin tamamlanması konusunda uyarı ve ikazlarla, zamanla sınırlandırılarak, belki süreç tamamlanmadan da, belki maddelerin süratle okunarak oylamaya geçilmesi sistemiyle de, dünyada ve Avrupa'da uygulanan birtakım sistemler mevcut.

Kanaatim odur ki, Türkiye'nin ihtiyacına cevap verecektir bu İçtüzük Değişiklik Teklifimiz. Bundan, belki, bugün iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi istifade edecek; ama, bundan sonra iktidar olacak partiler de, ülke de kazançlı çıkacaktır diye düşünüyorum. Cumhuriyet Halk Partisi de belki gelecekte iktidar olacaktır ve bu içtüzük değişikliğinden belki onlar da istifade edecektir.

Dolayısıyla, hükümete ve Parlamentoya böyle bir kolaylık sağlama yönündeki gayreti olumlu buluyor, hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Bilen.

Sayın milletvekilleri, İçtüzük Değişikliği Teklifiyle ilgili olarak 20 dakika süreli soru-cevap işlemi gerçekleştireceğiz.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, kimler var, bir okur musunuz?

BAŞKAN - Sayın Küçükaşık, buyurun.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Sayın Başkan, getirilen içtüzük değişikliğinde "kanunların bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok 15 maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına, hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir" hükmü var. Hükümetin, dolayısıyla yürütmenin yasama organı üzerindeki etkisini artırmayacak mıdır bu durum? Öncelikle bunu sormak istiyorum.

İkincisi; yürütmenin yasama organı ve yargı üzerinde egemenliğini oluşturan rejimler, bilindiği gibi, totaliter ve faşist rejimlerdir. Bunu demokrasi anlayışıyla bağdaştırabiliyor musunuz?

Üçüncüsü; en çok 15 madde hangi kriterlere ve kıstaslara göre belirlenecektir? Örneğin, 40 maddelik bölümler var. Temel kanun dediğimiz, temel kanun esprisini yaptığımız zaman, esas kanunlarımızda sadece bir bölüm 40 maddeden oluşabiliyor. Buradaki 15 maddeyi nasıl parselleyebileceksiniz; hangi kriterler, hangi kıstaslar burada gözönüne alınacak?

Yine, en çok 15 maddeden oluşan bölümlerde, değişiklik önergesi sayısını azaltmayı ve muhalefetin sesini kesmeyi düşünüyorsunuz. Oysa, şimdiye kadar yapılan uygulamalarda da görüldüğü gibi, getirdiğiniz hatalı maddeleri değiştirmek için en fazla değişiklik önergesini İktidar Partisi verdi. Diyelim ki, 15 maddeden oluşan bir bölümde, bir madde değişiklik önergesiyle değiştirildi.

BAŞKAN - Sayın Küçükaşık...

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Soruyu soruyorum.

BAŞKAN - Soru sorma hakkınızı kısıtlamıyorum.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Sorum bu.

BAŞKAN - Sizden sonraki arkadaşlarınızın hakkını kullanıyorsunuz, bunu hatırlatmak istedim.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Biliyorum. Teknik olarak sormak istediğim bir soru var burada.

İş Yasası görüşülürken, İktidar Partisinden arkadaşlar birçok değişiklik önergesi vermişlerdi, bizim değişiklik önergelerimizi de engellemek için. Şimdi yine aynı usule başvurulacak. Bir değişiklik önergesiyle, bir madde değiştiği zaman, o madde diğer maddelerle çelişki yaratırsa, bu çelişkiyi -önerge sayısını da kısıtladığınız için- nasıl gidereceksiniz? Esas, benim sormak istediğim konu bu. Örneğin, bir bölüm 15 maddeden oluşuyor; 1 inci maddeyi değiştirdik, o bölümdeki, 7 nci, 8 inci maddelerde değişiklik yapmak gerekebilir; çünkü, yanlış olduğu, uygulama esnasında, burada ortaya çıkıyor. Önerge sayısını da değiştireceksiniz. Tekrar o maddeleri geri mi çekeceksiniz? Bu ise, zaman israfına yol açmayacak mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Küçükaşık.

Sayın Ercenk, buyurun.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Sayın Başkan, aracılığınızla, Sayın Meclis Başkanvekilimize bir soru yöneltmek istiyorum.

Yasama yetkisi, ulus adına, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kullanılır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde kanun tasarıları ve teklifleri görüşülürken, milletvekillerinin, düşüncelerini madde madde açıklamaları esastır. Milletvekilleri yasama görevini ulus adına yerine getirirler. Kanun tasarı ve tekliflerinin madde madde görüşülmemesi Meclisin ulustan aldığı görevin tam anlamıyla yerine getirmesini engellemektedir.

Bu İçtüzük değişikliğinin yasama yetkisi ve demokrasi anlayışıyla, demokrasi kavramıyla bağdaştığını düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Ercenk.

Sayın Çerçioğlu, buyurun.

ÖZLEM ÇERÇİOĞLU (Aydın)- Sayın Başkan, aracılığınızla Sayın Meclis Başkanvekilimize bir soru yöneltmek istiyorum.

Temel yasa kavramı hukuk sistemimizde çok sık uygulanan bir durum değildir. Kanun tasarılarının şimdiye kadar madde madde görüşülerek değerlendirilmesi esas alınmıştır. Toptan bir anlayışla 15 maddenin aynı anda görüşülmesinin yasa yapma anlayışıyla bağdaştığını düşünüyor musunuz? Bu durumda, milletvekillerine ulusun vermiş olduğu görevin, madde madde konuşmadan, görüşlerini ifade etmeden, tartışmadan yerine getirilmesini doğru buluyor musunuz?

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Çerçioğlu.

Sayın Kart, buyurun.

ATİLLA KART (Konya)- Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum. Sayın Başkanvekilime aracılığınızla şu soruları yöneltmek istiyorum:

Bilindiği gibi -getirilen teklifin 3 üncü maddesinde de ifade ediliyor- İçtüzük hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütüyor; yani, diğer tasarılardan farklı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı burada yürütme birimi.

Şimdi, çok iyi biliyoruz ki, 21 inci Yasama Döneminde açılan, bu içtüzük değişikliğiyle ilgili olarak Anayasa Mahkemesine açılan dava dilekçesinde Sayın Mehmet Ali Şahin'in, Sayın Salih Kapusuz'un, Meclis Başkanı Sayın Bülent Arınç'ın da imzaları var. O dilekçede kullanılan ifadelerden birkaçını söylüyorum, aynen söylüyorum: Bu değişiklik girişiminin "bir sivil darbe" olduğunu, bunun bir "zillet" olduğunu ifade eden, bu zillete hiç kimsenin katlanamayacağını, katlanmaması gerektiğini ve âdeta, toplumu bu sivil darbeye karşı bir tepkiye davet eden değerlendirmeler yapılmıştır. Burada, o dava dilekçesinde Sayın İsmail Alptekin'in de imzası var mı yok mu, bilemiyorum, onu da cevaplarında açıklarlarsa memnun olurum, imzaları olmasa bile, Sayın Alptekin'in şahsında Sayın Meclis Başkanına yöneltiyorum, tutarlılık adına soruyorum, politik namus adına soruyorum; tekrar ifade ediyorum, politik namus adına soruyorum, milletvekili sorumluluğu adına soruyorum ve milletvekili saygınlığı adına soruyorum: Bu çelişkileri nasıl izah edeceksiniz, nasıl açıklayacaksınız ve bu İçtüzük hükmünü uygularken nasıl bir anlayış içinde olacaksınız, nasıl bir tavır içinde olacaksınız?

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Özakcan...

MEHMET MESUT ÖZAKCAN (Aydın) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Bankacılık Düzenleme Yasası olarak bilinen yasa, Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşüldü, sanırım, önümüzdeki iki üç gün içinde Meclis Genel Kurulumuza getirilmek isteniyor, 193 maddeden oluşan bu tasarı, 15 bölümden oluşuyor. Getirmek istediğiniz içtüzük değişikliğiyle, 193 maddelik tasarıyı 15 maddeymiş gibi görüşüp, 178 maddesinin görüşülmesini engellemiş, sınırlamış olmayacak mısınız? Oysa, bu tasarı, ülkemizde 21 bankada batan 47 milyar doları, bankayı batıranlardan hesap sormak ve hesabını istemek yerine IMF'nin talebi üzerine 70 000 000 yurttaşımızın sırtına yüklüyor. 70 000 000 yurttaşımızın haklarını, hukukunu, uğradığı zararın konuşulmasını niçin engellemek istiyorsunuz?

Getirdiğiniz içtüzük değişikliğiyle milletvekillerinin ifade özgürlüğünü ve Meclis kürsüsünden konuşma hakkını ortadan kaldırmış ve sınırlamış olmuyor musunuz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Özakcan.

Sayın Baloğlu, buyurun.

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bu İçtüzükte yapılmak istenen değişikliğin temelinde hangi gerekçenin olduğu pek anlaşılamıyor. Milletvekillerinin çok konuşması mı bu içtüzük değişikliğini gerekli kıldı? Öyleyse soruyorum: Çok konuşmanın ölçüsü ne oluyor, bu konuda bilimsel bir araştırma yaptılar mı, ellerinde istatistik değerler var mı? Kaldı ki, Parlamentoda bugünkü manzara şunu ortaya koyuyor: Yemin dışında kürsüye çıkmayan çok sayıda iktidar milletvekili var; onları konuşturmaya özendirecek bir yöntem bulmak yerine konuşanları susturmak, demokrasiye, adalete ve Meclis adabına uyuyor mu? Bunu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Baloğlu.

Sayın Gazalcı, buyurun.

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü, yani bizim yasamız, kurallarımız bu İçtüzükte belirlenir. Dışarıdaki kamu kuruluşları ya da özel kuruluşlar Türkiye Büyük Millet Meclisini örnek alırlar; eğer, kendi tüzüklerinde bir kural yoksa, Meclis İçtüzüğüne bakalım derler. Şimdi çok kötü bir eşikteyiz, bir

karar değişikliğindeyiz. Yani, kötü örnek olmanın yolundayız. Katılımcılığı önleyen bir değişiklik aşamasına giriyoruz. Bu ne derece, demokrasiyle, hukukla, arkadaşlarımın söylediği gibi, bağdaşır?

Konuşmacılar, özellikle AKP sözcüleri...

BAŞKAN - Sayın Gazalcı, sorunuzu sorar mısınız; istirham edeyim.

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Soru soruyorum.

BAŞKAN - Hayır, sizden sonraki arkadaşlara da soru sorma hakkı vereceğim de, onun için...

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Peki efendim.

BAŞKAN - AKP'li konuşmacıların dışında, görüşünüzü...

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Dünyada bunun örnekleri var dedi. Tam tatile gidilecek bir zamanda, kim bu dünyadaki örnekleri inceledi, kiminle yaptı? İçtüzük, yalnız AKP'lileri bağlayan bir kurallar topluluğu mu?! Burada başka partiler var, muhalefet partisi var. Böyle, tatile giderken, çok ivedi olarak, yangından mal kaçırır gibi İçtüzüğü değiştirmek gerçekten doğru mu? Onu yöneltmek istiyorum. Birkaç sorum daha vardı; ama, Sayın Başkan baskıladı. Başka arkadaşlara bırakıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Başkanvekili, izninizle, iki soru daha var. O arkadaşlarımızın sorularını alalım, sonra cevap verirsiniz.

Sayın Koç, buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben, komisyon sıralarına, belki de dolaylı olarak muhatap olacak olan Sayın Meclis Başkanvekiline de yöneltiyorum sorumu.

Bir alıntı yapacağım, bunun doğru olup olmadığını teyit etmelerini isteyeceğim sayın yetkililerden.

Efendim, şu şekilde: "Meclisin sesinin kesilmesi, milletin temsilcilerinin sesinin kesilmesi, milletvekillerinin sesinin kesilmesi sadece Meclisin sesinin kesilmesi olmuyor, milletin, halkın sesinin kesilmesi oluyor. Bu teklifi verenlere sesleniyorum, size sesleniyorum, bir defa daha sesleniyorum; verebilirsiniz, bu parmaklarla bu Tüzük bu Mecliste kabul edilebilir; ama, tarih her şeyi yazacaktır ve yine, size sesleniyorum ki, suları asla tersine akıtamazsınız."

Sayın Alptekin, bu sözler size mi ait, doğrular mısınız? Bugün de aynı görüşte misiniz? Ne düşünüyorsunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Koç.

Sayın Işık, lütfen, kısa olsun.

Buyurun.

AHMET IŞIK (Konya) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum. Vasıtanızla, Sayın Başkana şu soruyu yöneltmek istiyorum:

Getirilen teklif, Türkiye'nin birikmiş sorunlarının hallinde, temel yasalarda ve başkaca yasalardaki hükümlere yönelik yapılması gereken düzenlemelerdeki zaman meselesinin çözümüdür.

22 nci Dönemde, ikibuçuk yıllık dönemin geride bırakıldığı ve ikibuçuk yıllık sürenin kalmış olması, cumhuriyet tarihinde en fazla mesai yapan dönemin bu dönem olmasına rağmen, Türk Ticaret Yasası, Borçlar Yasası ve AB sürecindeki diğer düzenlemeleri de dikkate aldığımızda, getirilen teklifin bir çözüm olarak gündeme getirilmesinin, amaca yönelik uygunlukla paralellik arz ettiği görülmektedir.

BAŞKAN - Sayın Işık, lütfen, kısa olsun.

AHMET IŞIK (Konya) - Sayın Başkan, şayet bu içtüzük değişikliği hayata geçmeyecek olduğu takdirde, ülkenin sorunları ortada, çözüm bekleyen sorunlar da ortada ve Meclisten geçmesi gereken yasalar da ortada, bunun yerine ikame edebileceğimiz bir düzenleme mümkün müdür? Bu noktada görüşünüzü almak istiyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Işık.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) - Tatil yapmazsınız hallolur; o kadar çok sıkıntı yaratmaz!

BAŞKAN - Sayın Başkanım, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; aslında, soruların tamamı belki bir soru şeklinde özetlenir; ama, ben, ayrı ayrı cevap vermeye çalışacağım.

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Temel bir yaklaşımla hepsine tek cevap!

ATİLA EMEK (Antalya) - Toptancılık başladı nasılsa!

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) Yok, öyle vermeyeceğim de, yani genel olarak soruların hedefi aynı. (CHP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Hiç gerek yok yani!

BAŞKAN - Sayın Kuzu, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Gazalcı, hepsine birden cevap vereceğim demedim, hepsi aynı yönde, ama, tek tek cevap vereceğim dedim; niçin anlamıyorsunuz?! Kusura bakmayın; beni bile kızdırıyorsunuz görüyorsunuz.

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) - Sinirlenmeyeceksin beyefendi!

ATİLA EMEK (Antalya) - Kızmayacaksınız!

BAŞKAN - Sayın Kuzu, buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Şimdi, Sayın Küçükaşık diyor ki: "Bölümler hâlinde görüşülmesi, 15 madde hâlinde görüşülmesi esasını neye göre belirliyorsunuz?" Konuşmalarımızda bunu söyledik; 15 dersin, 25 dersin, sonuç olarak bu bir takdirdir. Demin, dünya ülkelerinden binlerce örnek verdim, birçoğunun maddesini size burada açık açık okudum; her ülkede bir formül bulunmuş. Komisyon bunu takdir etmiş, burada müzakere edilecek; belki önergeyle bu değiştirilecek, o ayrı bir mesele; ama, ben, mevcut metne göre cevap vermeye çalışıyorum. "Faşist yönetimlerde bunlar olur" filan dediniz; demin, size, Avrupa ülkelerinden örnekler verdim, bunların faşist ülke olmadığını biliyorsunuz. Şimdi "değişiklik önergelerinin sayısı azaltılıyor, çok sayıda değişiklik önergesi verilirse" dediniz; bu, evet eleştiri olarak yerinde bir eleştiri; zaten, Anayasa Mahkemesi kararı dikkate alınarak bu yönde verilen önergeler var, bunlar dikkate alınacaktır; cevabın bir kısmı bu.

Şimdi, Sayın Ercenk diyor ki: "Yasama faaliyetleri, madde madde görüşme esasına dayanıyor; genel görüşülmesi buna aykırı mı?" Aslında, burada, maddelerin görüşülmesi tam sınırlanmış olmuyor; zaten, madde madde görüşme usulünde kalacak olursak, o normal yöntemdir. Dünyada, madde madde yöntemi de var, böyle farklı olan yöntem de var; ikisi de var. Esasen, bir şeyi daha belirteyim; bu yöntemin kabul edilmesi durumunda, bu yönteme gitmek zorunluluğu yok aslında; yani, ille de o yönteme gideceksin diye bir kaide de yok; durur bir kenarda bu. İlle de, iktidar partisi ya da partileri, koalisyon durumlarında, bu yönteme gidecek diye bir kaide yok. O yüzden, getirilen yöntemin, bu açıdan, yani, madde madde görüşme yönteminin istisnası olduğunu, elbette ki, kabul etmemiz lazım; ama, genel olarak, gene, madde üzerinde önergeler verilebilecek.

Çerçioğlu, temel yasa kavramı, hukuk sistemimizde sık uygulanmıyor; dolayısıyla, bu yönteme neden gidiliyor filan dedi. Tabiî, söylediğim gibi, bizde uygulanan bir yöntem değil; zaten, ilk defa geliyor; ama, bilesiniz ki, bu yöntem, birkaç defa denendi Türkiye'de; 1996'da, ilk şeklinde de var İçtüzüğün, 2001'de tekrar getirilmiş; farklı olarak var; ama, belki aynı değil; ama, yani, bir ihtiyaç anlamında var. Bu getirilen yöntem, yeni bir yöntem değil; ama, söylediğim gibi, Anayasa Mahkemesi kararı dikkate alınarak, mümkün olduğu kadar, o arıza giderilmeye çalışılıyor.

Sayın Kart'ın sorusu bana ait değil.

Özakcan "193 madde var, 15 bölüm hâlinde getirilecek" diyor. Zaten, amacı da bunun bu; yani, 193 maddeyi, 193 madde hâlinde burada görüşürsek, bunu tartışmanın bir anlamı da yok; zaten, farkı bunun burada, tartıştığımız da bu zaten bizim. 15 bölüm hâlinde, bölümler üzerinde önergeler verilebilecek, bölümler üzerinde konuşmalar yapılabilecek, madde hakkında önergeler verilebilecek; yani, tek tek madde görüşmenin biraz daha farklı hâli, çok da rahatlık getireceğini ben zannetmiyorum iktidar grubuna, ama, en azından bir denge kurmaya çalışılıyor.

Sayın Baloğlu "konuşmadan mı kaynaklıyor bu" diyor. Kısmen ondan olabilir; hakikaten, arkadaşlarımız... Tek sebebi bu değil tabiî ki; ama, yürütme maddesi üzerinde söz alan arkadaşlarımızın ya da başka bir maddeyle ilgili söz hakkı kullanan arkadaşlarımızın, ilgisi olmayan birçok konulara girdiği... İlk defa da olmuyor bu, iktidar, muhalefetten... Eskiden beri olan bir usul. Buna biraz daha kısıtlama getirilmiş olunuyor. Gerçi, Başkan sık sık uyarıyor; ama, söylediğim gibi, tek gerekçesi bu değil; yani, lüzumsuz konuşmalar var, bundandır demek istenmiyor bu gerekçe, daha doğrusu metin. Biraz daha farklı bir yöntem getirilmeye çalışılıyor.

"İçtüzük, dışardaki kurumlar için kötü örnek olmaz mı?" Sayın Gazalcı'nın buradaki sorusu. Olmaması lazım; yani, her kurul bu kadar kalabalık değil. Kaldı ki, İçtüzük, Meclisin kendine has bir içtüzüktür. Diğerleri belki aynı yöntemi benimsemez; ama, farklı yöntemlere gidebilir. Bizim bir zorunluluğumuz var, bundan doğan bir usuldür. Eğer bu kadar kalabalık kurullar varsa -bizim dışımızda- çalışamıyorsa, pekâlâ bu örneği de alabilir tabiî ki, bir anlamda.

Tatile giderken yapılması... Tabiî, zamanlama sorunu ayrı bir mesele. Bu, bizden altı ay önce çıktı biliyorsunuz, zaten Genel Kurulda bekliyordu. Benim şahsımla alakalı bir mesele değil bu.

Sayın Koç'un sorusu bana ait değil.

Sayın Işık "ikame düzenleme olabilir mi" dedi. İkame düzenleme yok. Yani, Meclisin tatile girmeden çalışması olabilir mi?.. Kısmen çözer; ama, tamamen bu konuyu çözmez; yani, bir ay daha çalışsak bu mesele çözülmez.

Söylediğim gibi, arkadaşlar, burada bütün mesele, iktidar-muhalefet ikilisinde, iki tarafın mümkün olduğu kadar dengesini kurarak özel bir yasama yönteminin konuşulması. Demin de söyledim, dünyada çok çeşitli örnekleri var, bunun çok çok üstünde. Ben, onları buraya getirelim demiyorum, onları uygun da bulmuyorum; ama, demin verdiğim örnekleri gördünüz; çok farklı.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan da cevap verecek!..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Evet, ben burada sözümü bitirmiş oluyorum; teşekkür ediyorum.

ATİLLA KART (Konya) - Sizin ne diyeceğinizi çok iyi biliyoruz; Sayın Alptekin konuşsun!..

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım...

ATİLLA KART (Konya) - Ne diyeceğinizi çok iyi biliyoruz!..

BAŞKAN - Sayın Kart, istirham ediyorum...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Kart, ne güzel, bildiğin iyi, komisyon üyemsin, tabiî ki bileceksin.

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, müsaade ederseniz...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Senin de ne söyleyeceğini çok iyi biliyoruz Sayın Kart.

ATİLLA KART (Konya) - Sizin gayri ciddî konuşmalarınızı iki yıldır dinliyoruz!..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Çizginde en ufacık bir sapma yok, en ufacık, hiç!

ATİLLA KART (Konya) - Sizin tutarsızlıklarınızı iki yıldır dinliyoruz...

BAŞKAN-Sayın Kart...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Ne konuştuysan aynı şeyde devam ediyorsun sen de...

ATİLLA KART (Konya) - Sizin dediklerinizi ciddîye almıyoruz!..

BAŞKAN-Sayın Kart...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Tabiî almazsın, doğru söylüyorum çünkü ben; alsan şaşırırdım zaten o zaman!

BAŞKAN - Sayın Kuzu, Sayın Başkan, lütfen...

ATİLLA KART (Konya) - Ciddîye almıyoruz!..

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - O zaman benim düşünmem lazım, yanlış mı yapıyorum diye.

BAŞKAN - Sayın Kart, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım; bir kısım arkadaşlarımız, kendileri kürsüde konuştuğu zaman, hiçbir kimsenin kendisine bir şey söylemesini istemiyor; doğrudur; ama, aynı arkadaşlarımız, yerlerinde otururken, kürsüdeki hatibe ve diğer konuşmacılara da sürekli olarak laf yetiştirmekten geri durmuyorlar. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Bilgilerinize arz ediyorum.

Sayın Başkanım, cevap verecek misiniz; buyurun.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - İzin verirseniz, birkaç cümleyle cevap vermek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Parlamento çalışmalarımız içerisinde tüzük değişiklikleri, nadir, Genel Kurula gelen önemli yasal değişiklikler.

Hepimiz biliyoruz ki, bu Parlamentonun çalışması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının da çalışması, elimizde bulunan bu İçtüzük ve Anayasayla bağlıdır. İçtüzüğü ne kadar iyi bir şekilde kullanır, iyi bir şekilde bu İçtüzüğün gereklerini yerine getirirsek, Parlamentodaki çalışmalarda verim o nispette fazla olur.

Şimdi, bugün müzakere ettiğimiz İçtüzüğün 91 inci maddesindeki değişiklikle ilgili müzakerede, sanki bu değişiklik, hukuk literatürüne, hukuk mevzuatına ilk defa giriyormuş gibi bir bakışla mesele değerlendirildi, ben, belki öyle anladım.

Değerli arkadaşlar, bir defa, 1996 yılında bu konuda bir değişiklik yapılmış; Anayasa Mahkemesinin bu konuda bir kararı yok. Daha sonra, koalisyon hükümeti zamanında, bizim de Parlamentoda bulunduğumuz dönemde, İçtüzükte yine bir değişiklik yapıldı; bu değişiklik Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. 22 nci Dönemde de aynı madde üzerinde bir değişiklik yapıldı; yine, Anayasa Mahkemesi tarafından, İçtüzüğün bu ilgili maddesinde yapılan değişiklik iptal edildi.

Şimdi, bizim, yapılan değişiklikler ve Anayasa Mahkemesinin bu değişiklikler üzerine verdiği karara bakmak suretiyle meseleyi değerlendirmemiz lazım.

Huzura gelen ve biraz sonra belki müzakerelerde değişiklik talebiyle gelecek olan 91 inci maddedeki değişikliğin esprisi... Anayasa Mahkemesi, yapılan bu değişikliği, kaç madde hâlinde ya da hangi gerekçelerle iptal etmişse, hazırlanan ya da hazırlanmak için gayret edilen bu değişiklikte, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri nazara alınmıştır. Nedir bunlar...

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Alptekin, süremiz doldu. Sorulara cevap vererek toparlar mısınız.

Buyurun.

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) - Sayın Grup Başkanvekilinin sorduğu soruya cevap verin.

BAŞKAN - Sayın Şahin, lütfen...

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Efendim, bu iş sırayla. Sayın Koç...

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) - Efendim, önemli olana cevap verin.

BAŞKAN - Sayın Şahin, istirham ediyorum.

Sayın Başkan, buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Hadiseyi biliyoruz; sorduğum soruya cevap verin.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Sayın Koç, benim bu açıklamam sizi niye rahatsız ediyor?!

HALUK KOÇ (Samsun) - Rahatsız etmiyor efendim, onları biliyoruz zaten. Sizin sorulara cevap vermemeniz bizi rahatsız ediyor.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - O zaman, hani Nasrettin Hoca'nın meşhur hikâyesi gibi, bilenler bilmeyenlere anlatır, bu mesele de kapanır.

HALUK KOÇ (Samsun) - Burada yazıyor efendim; Nasrettin Hoca burada! Bu ifade sizin mi, değil mi?..

BAŞKAN - Sayın Alptekin, lütfen konuşmanızı tamamlayınız.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Gerek sizin sorunuz, gerekse Sayın Kart'ın sorusu ve benim konuşmamdan tırnak içerisinde aldığınız sözler, beni rahatsız etmiyor. Benim yapım da, bu konulara, en açık, en samimi bir şekilde cevap verecek bir anlayış içerisindeyim, hukuk anlayışı içerisindeyim, hoşgörü anlayışı içerisindeyim.

O zaman, eğer, siz, diğer milletvekili arkadaşlarım, beni de ilgilendiren "bu sorulara cevap verme, sadece sizinle ilgili kısma cevap ver" diye bir talebiniz varsa, hay hay, ona geçerim. Böylece zamanımızı da iyi kullanırız.

HALUK KOÇ (Samsun) - Onu istiyoruz.

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) - O söz sizin mi değil mi, ona cevap verin.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen...

Sayın Alptekin, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Sayın Kart ve Sayın Koç, doğrudan doğruya beni ilgilendiren iki soru sordular; elbette onları açıklayacağım.

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) - En güzeli bu, şükür...

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Sayın milletvekilleri, siyasette, politikada, siyasî hayatta bulunan, siyaset yapan insanlar, masanın o tarafında da bulunur -bu bir gelenektir, gerektir- bu tarafta da bulunur; iktidarda da bulunur muhalefette de bulunur. (CHP sıralarından alkışlar [!])

FERAMUS ŞAHİN (Tokat) - Anlaşıldı.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Koç, benim "dün dündür, bugün bugündür" söyleyeceğimi zannetmeyin; alkışınız o değil.

HALUK KOÇ (Samsun) - Söylediniz zaten.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - O değil...

Şimdi, değerli arkadaşlar, ben, orada söylediklerimin arkasındayım. Zaten, arkasında olduğum için, Anayasa Mahkemesi hangi gerekçelerle bu İçtüzüğün bu maddesini iptal etmişse, o gerekçeler gözönüne alınarak huzurunuza bir madde getirilmiştir.

HALUK KOÇ (Samsun) - O zaman, savunmayın Sayın Başkan.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Kabul ederiz, kabul etmeyiz...

HALUK KOÇ (Samsun) - Savunmayın o zaman.

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - ...ama, biz, o gün savunduklarımızın doğruluğunu yine bugün de savunarak, bu değişikliği getirmişiz. O bakımdan, dün neyi savunmuşsam, bugün getirdiğimiz maddelerde de, arkadaşlar, biz aynı şeyi savunuyoruz.

ATİLA EMEK (Antalya) - Yani, sivil darbeyi yapıyoruz diyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Başkan...

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

İkincisi; arkadaşlar, bu, dünyanın en demokratik olduğunu her zaman atıf yaptığımız ülkelerde de, yasaların çıkarılmasında ileri sürülen ve başvurulan yöntemlerden bir başkasıdır. Kaldı ki, altını çizerek ifade ediyorum, 91 inci maddede getirdiğimiz bu değişiklik temel kavram değildir, zaruret hâlinde başvurulacak ve Parlamentonun da beraber düşüneceği kavramlardır. O bakımdan, endişe edilmesi gereken, değişik yorumlanması gereken bir husus değildir. Anayasa Mahkemesinin de ileri sürdüğü iptal gerekçelerine uygundur diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, saat 15.10'da toplanmak üzere, birleşime ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 122 nci Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

161 sıra sayılı İçtüzük Teklifinin görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerinde.

Başkanlık Temsilcisi?.. Yerinde.

Teklifin 1 inci maddesini okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi madde başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kapsamlı kanunların görüşülmesi

Madde 91. - Toplumsal hayatın geniş bir alanını düzenleyen ve kapsayan kuralları bir araya getiren, içerdiği hükümler nedeniyle kendi alanındaki mevzuata uyulması gereken usul ve esaslar ile bu alanda mevzuatın yönelmesi gereken esasları sistematik ve belirli bir düzen içerisinde gösteren, o alandaki kanunlar arasında ve bunların uygulanmasında birlikteliği sağlamayı amaçlayan Kanunların ve İçtüzüğün, en az 40 maddesini değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine, Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir.

Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde, bu kapsamdaki kanunların bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok 15 maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunduktan sonra ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır. Bölümlerin görüşülmesinde ve önerge sayısı ile işlemlerinde, madde hakkındaki hükümler uygulanır. Ancak, bölümler üzerindeki önergeler sadece veriliş sırasına göre okunur ve işlemleri yapılır. Bölümler üzerinde birden fazla madde değişikliğini içeren önergeler verilebilir, bu önergelerdeki her madde hakkındaki değişiklikler ayrı ayrı oylanır.

81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır."

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Adana Milletvekili Uğur Aksöz; şahısları adına, Manisa Milletvekili İsmail Bilen, Tokat Milletvekili Zeyid Aslan ve yine, Adana Milletvekili Uğur Aksöz'ün söz talepleri vardır.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, bunu her maddede söyleyecek miyiz yani; çekeceklerini söylediler.

BAŞKAN - Şu anda Sayın Aslan?.. Yok.

Sayın Bilen, madde üzerinde şahsınız adına?..

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Konuşacağım.

BAŞKAN - Konuşacaksınız.

Konuşmalar sırasında Sayın Zeyid Aslan geldiğinde ben konuyu tekrar değerlendiririm.

Şu anda, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Sayın Uğur Aksöz; buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA UĞUR AKSÖZ (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan İçtüzük Değişiklik Teklifinin 1 inci maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, öncelikle, üç ana noktanın altını çizmek istiyorum.

Birincisi şudur: Birkaç gün önce, Adalet ve Kalkınma Partisi, yayımladığı bir kitapta, en çok yasanın bu dönemde çıktığını ifade etti ve bunu kendisine bir övünç kaynağı, bir kıvanç kaynağı yaptı. Doğrudur, en çok yasa bu dönemde çıkmıştır. Peki, en çok yasa bu dönemde çıktığına göre ve bu dönemde biz bu İçtüzükle bu kadar çok yasa çıkardığımıza göre, o zaman bu İçtüzüğü niye değiştiriyoruz?! Demek ki, bu İçtüzük çok güzel ki, ihtiyaca cevap veriyor ki, biz bu kadar yasa çıkarmışız. Eğer bir tıkanma olsaydı, bir sıkıntı olsaydı, biz bu içtüzük değişikliğini kabul edebilirdik. Bu, demek ki, bir mazeret değil, bunun arkasında başka şeyler aramak lazımdır. Acaba diyorum, IMF'nin istediği yasaları şu birkaç gün içinde çıkarmanın telaşı mıdır?! Eğer böyle yaparsanız, Anayasa Mahkemesinin iki kararına rağmen, bu kadar hukukçunun anlatmasına rağmen, bu kadar hukuka aykırı bu içtüzük değişikliğini bugün geçirirseniz, elinizde ne kalır biliyor musunuz; kala kala IMF'nin aferini kalır; çünkü, Anayasa Mahkemesi ilk oturumda bunu iptal eder.

Şimdi bana arkadaşlar diyecekler ki?.. Nereden biliyorsun; nereden bildiğimi söyleyeyim. Bundan önceki içtüzük değişikliği buraya geldiğinde, ben yine bu kürsüye geldim, bu içtüzük değişikliğinin yanlış olduğunu, hukuka aykırı olduğunu ve bunun Anayasa Mahkemesinden döneceğini söyledim. Arkadaşlarım, ne biliyorsun dedi; döndükten sonra konuşuruz dedim. Şimdi benim konuşma hakkım doğdu. O gün tutanaklarda belli benim sözlerim; o gün bozulur dediğim o İçtüzük bozuldu ve geldi, karar burada. Şimdi, aynı şeyi bir daha yapıyoruz; yani, Anayasa Mahkemesi, ısrarla, bu, Anayasaya aykırı; bu değişiklik hukuka aykırı diyor iki kere; siz üçüncüyü getiriyorsunuz. Bunu anlamak mümkün değil.

Değerli arkadaşlarım, bakın, acaba diyorum, yine başka şey arıyorum; çünkü, bu İçtüzük işimizi gördüğüne göre, bu kadar yasa çıktığına göre, Anayasa Mahkemesi kararı önümüzde olduğuna göre -herkesin okuma-yazması var- bu İçtüzük, besbelli ki, bugün gitse tekrar bozulacak. Niye bozulacak, hemen size söylüyorum: Bunun için hukukçu olmaya lüzum yok değerli arkadaşlar. Önce şu maddeyi okuyalım, yani bunu sade vatandaş da anlar. Bakın, madde nasıl; "toplumsal hayatın geniş bir alanını düzenleyen kanunlar böyle görüşülür" deniliyor. Şimdi, size soruyorum, toplumsal hayatın geniş alanını düzenlemeyen kanun olur mu?! Zaten, bir kanun toplumun geniş alanını düzenler. Yani, dar alanda kısa paslaşmalar mı yapıyoruz?! Top mu oynuyoruz burada?! Hangi kanun dar alanı etkiler arkadaşlar?! Bütün yasalar toplumun geniş alanını etkiler. Buraya nasıl yazıyorsunuz "toplumsal hayatın geniş alanını düzenleyen yasalar" diye?! Bakın, saçmalık burada başlıyor. Hiç hukukçu olmaya gerek yok.

İki: "Esaslarını sistematik ve belirli bir düzen içinde gösteren yasalar..." Allah Allah!.. Sistematik ve belirli düzeni olmayan yasa olur mu ya?! Bütün yasalar sistematiktir. O zaman, bu ne?! Bu da yanlış.

Üçe geliyorum: "Bu kanunların en az 40 maddesini değiştiren" deniliyor. Yani, bizim, böyle tek tek, madde madde değil de, toptan, götürü usulü, yasaları böyle toplu toplu geçirecek şu düzenleme var ya, niye geliyormuş bu, biliyor musunuz; 40'tan fazla madde olursa, bu madde uygulanırmış! Peki, bu maddeleri kim yazıyor?! Allah yapısı mı bu kanunlar arkadaşlar?! Birbirimizi mi kandırıyoruz burada?! Kanunu biz yapıyoruz. Buraya sokmak istersem, 40 cümlede 40 madde yaparım, buraya sokarım, toptan geçiririm. Bunu hükümet de yapar, gruplar da yapar. Yani, 40 maddeyi geçerse, böyle toptan geçecek, 40'ın altındaki tek tek görüşülecek! Bu, çocuk oyuncağı arkadaşlar! Bakın, gülünç oluyoruz. Hukukçulara karşı gülünç oluyoruz. Avrupa Birliği diyorsanız, oraya da gülünç oluyoruz. Böyle şey olmaz! 40 maddeyi geçerse böyle olacak!.. 40 maddeyi siz, biz yazdığımıza göre, bunun adı şikedir! Bunun adı şike! Sonu belli maç, şike değil mi? Bunun sonu belli; 40 madde... 40 cümlelik yazarım, 40 madde olur! Çok basit; ben hukukçuyum, verin bana bir madde, onu 40'a bölüvereyim, toptan geçirivereyim. Böyle, oyuncak iş olur mu arkadaşlar?! Burası, Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Başka bir şey daha var, diyor ki: "Böyle kanun gelirse, bunu 15'erlik maddeler hâlinde görüşeceğiz." Ya, dünyada böyle bir komedi görülmemiş. Yani, bakın, Türk Ceza Kanunu gelecek diyelim, bunun 15 maddesini bir grup yapacağız, onu toptan geçireceğiz. İyi de, hırsızlık 2 madde, dolandırıcılık 4 madde, cinayet 6 madde; nasıl bu 15'i bir araya getireceksiniz. Yumurta ile elma bir araya gelir mi ya?! Böyle şey olur mu?!

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Aksöz, 30 oluyor; önerge var.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Önergeyle 30 oluyorsa, yine değişmiyor. Yani, toptancılık zihniyeti 30 da olsa değişmiyor, 15 de olsa değişmiyor. Ben bir zihniyetten bahsediyorum; böyle yasa olmaz.

Bakın, biz burada ne yapıyoruz arkadaşlar; biz burada, millet adına, her maddeyi kuyumcu titizliğiyle işliyoruz, her maddeyi milim milim inceliyoruz, önergeler veriyoruz, karşı görüşler çarpışıyor ve halkımız için, ulusumuz için güzeli, doğruyu buluyoruz. Şimdi siz ne yapıyorsunuz, hayır, her maddeye gerek yok, siz, bunu yumurta gibi doldurun sepete, 15-15 konuşun burada, 15-15, oylayın geçin. Arkadaşlar, bu komediden de öte, bu bir hukuk cinayetidir. Bakın, yarın, Anayasa Mahkemesinde bu öyle bozulacak ki, yine bugünkü tarihi unutmayın, yine çıkıp burada diyeceğim ki, "biz size söylemekten usandık, Anayasa Mahkemesi yazmaktan usandı. Yapmayın bunu, bu böyle olmaz."

Neticede, değerli arkadaşlarım, bu getirilen değişiklik tümüyle yanlıştır ve uygun değildir. Bunu böyle yaparsanız, ben size söyleyeyim, Anayasa Mahkemesinin dışında -bir başka şey daha yapmış oluyoruz- kendimizi kandırıyoruz. Burada takiyye yapıyoruz.

Şimdi, bir şey daha söyleyeceğim, bana hak vereceksiniz. Biz her maddede, 10 dakika iktidar, 10 dakika muhalefet konuşmuyor muyuz; konuşuyoruz. Bakın, bunu düzenleyen uyanıklar ne yapmışlar: 15, 15 görüşürüz diyorlar; ama, 15 maddeye süre koymamışlar. Biz her maddede 10 dakika konuşuyorduk ya, şimdi bu madde geçerse, biz 15 maddede yine 10 dakika konuşacağız. Aksi varsa, söylesinler. Her maddede 10 dakika konuşup, kendini anlatan, maddeyi yorumlayan arkadaşlarımız, şimdi, 15 madde üzerinde de, blok blok, bölüm bölüm görüşüleceği için 15 madde veya artırılırsa 30 madde üzerinde 10 dakika konuşacağız. 30 madde olursa ne olur biliyor musunuz? 10 dakikayı 30'a bölün bakalım, 30 saniye mi eder; her maddede 30 saniye konuşacaksınız. Yani, tamam, çok süratlisiniz, Avrupa Birliğine gideceksiniz, uzaya gideceksiniz, AKP çok hızlı da her maddede de 30 saniyeye gülerler yani.

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - Hızlı tren; tren hızlı!..

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - O bakımdan, eğer bunu getirecekseniz, eğer hukuka inanıyorsanız, buraya süre koyacaksınız, diyeceksiniz ki, biz her maddeyi 10 dakika görüşüyorduk; ama, bunu, 15-15, 30-30 toptancı hâli gibi toptancılığa getirdik; ama, olsun, buna da, hiç değilse, o toptan maddelerde gruplar birer saat konuşur, yarımşar saat konuşur deyin ki, ben her madde üzerinde fikrimi söyleyeyim. Haa, bunun adı ne; bunun adı şudur: Adana'da -Adanalıların çoğu bilir- ekmek arası döner yaparlar; eğer döner eti kötüyse, ekmeği kaim yaparlar, araya döneri sıkıştırırlar. Bunun adı ekmek arası döner (CHP sıralarından alkışlar) yani, kaçırmak istediğiniz maddeleri 15'er, 20'şerin arasına sokup sokup toptan geçireceksiniz; ama, bunu, gören gözler görüyor; hukukçular iki kere görüyor. Sizler milletvekilisiniz, sizlerin, bunu, yakından incelemeniz lazım.

Değerli arkadaşlar, bu değişiklik, her yönüyle sakattır. Ben, bir kere daha sizleri uyarmış olayım; sonra, söylemedi demeyin; ama, bakın, şunu tekrarlıyorum...

BAŞKAN - Sayın Aksöz, şahsınız adına olan konuşma sürenizi Grup adına konuşmanız bittiğinde ilave edeceğim; bildireyim dedim.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Yani, 5 dakikam daha mı var?

BAŞKAN - Evet.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Çok teşekkür ederim, sağ olun.

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Bir daha konuşmayacağız nasıl olsa, onun için rahat rahat konuş.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Peki.

Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, bir de şunu söyleyeceğim; ama, bakın, bana kızmayın. Sayın Başbakan geçenlerde çıktı bir konuşma yaptı, doğru bir konuşmaydı; yani, o konuşma mantıken doğruydu, dedi ki: "Kardeşim, yüzde 35'le yüzde 65 milletvekili aldım diye bana niye kızıyorsunuz; bu yasayı ben mi yaptım?" Doğru, başkaları yaptı, Sayın Başbakan istifade etti. Evet, ama, bakın şimdi, bu yasayı siz yapıyorsunuz, biz karşıyız, bu grup yapıyor...

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) - Yarın siz istifade edersiniz.

UĞUR AKSÖZ (Devamla)- Yarın iktidar değişirse, koalisyonlar olursa, olur ya, siz 360 değil de 200 küsur, 150 küsur -bilemiyorum, Allah bilir- olursanız, bakın, bu maddeden çok sıkıntı çekersiniz, sizi perişan ederler. Recep Tayip Erdoğan Beyefendi gibi, o günkü başbakan der ki "bunu ben mi yaptım, yapmasaydınız" ve bütün kanunları 15-15, 30-30 geçirir; biz de burada üzülürüz. O bakımdan, Anayasa Mahkemesinin şu kararını hepimiz kulağımıza küpe etmeliyiz. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN- Sayın Aksöz, buyurun.

UĞUR AKSÖZ (Devamla)- Anayasa Mahkemesi diyor ki: "Bir hukuk normu önceden bilinebilir olmalıdır." Yani, ben, vatandaş olarak, bir eylem yaptığım zaman bana hangi hukuk normunun uygulanacağını bilmeliyim.

Şimdi, burada, böyle bir şey yok bu maddede; dikkat ettiniz mi? Bu madde önceden bilinemiyor; yani, bakın, siz, vatandaş olarak ve milletvekili olarak hangi kanunun bu maddeden dolayı toptan ve götürü geçirileceğini bilmiyorsunuz. Bu, iktidarın, daha doğrusu burada çoğunluk olan grubun keyfine bağlı; yani, iktidar, sabah uyandığında "bugün keyfim istedi, şu kanunu toptan geçireyim" derse 40 tane yazacak, "yok, CHP'ye ayıp oluyor, perakende geçireyim" derse 15 yazacak. Böyle bir keyfîlik olur mu?! Bakın, hukukun temel prensibi, önceden bilinebilirliktir. Yani, şu anda, ne siz ne biz ne Anayasa Komisyonu Başkanı ne hiç kimse, hangi kanunun bu maddeye göre geleceğini bilmiyoruz. Onu ayarlayacaklar, 40, 30, 20 gelecek. Demek ki, öngörülebilirlik yok.

İki; bakın arkadaşlar, İçtüzük, bizim anayasamızdır. Yani, bir Anayasamız var, bütün ülkenin Anayasası var ve bir de bu Meclisin anayasası İçtüzüktür. Bu İçtüzük sadece size ait değil, buradaki bütün partileri düzenleyen, bütün milletvekillerinin haklarını koruyan bir şey. Bu İçtüzükte hepimizin hakkı var, sadece bu çoğunluğun değil; çünkü, bu İçtüzüğe göre biz konuşacağız, siz konuşacaksınız, yasalar görüşülecek, vesaire.

Peki, burada öyle tehlikeli bir madde var ki, bakın, aman Allah'ım; yani, bunu iyi hukukçular hiç görmesin. Bakın, ne deniliyor: "Özel görüşme ve oylama usulü her yasa için ayrıca tespit edilir." Hadi, buyurun bakalım! Böyle bir kanun yapma tekniği olur mu?! Yani, bu maddelere göre gelen bir yasayı vazgeçtik toptan, moptan, o ekmek arası döner, madde saklama, madde kaçırma, bunlardan vazgeçtik; bir de, bu çoğunluk toplanacak, diyecek ki, biz, bu maddeyi özel görüşeceğiz. Ne demek özel? Haydi, bana, bir hukukçu çıksın bakalım burada, Türkiye'de çıksın bakalım; özel görüşeceğiz ne demek, bana biri bunu anlatsın bakalım. Hangi hukuk fakültesinde anlatıyorlar bunu, özel görüşme usulünü?!

Değerli arkadaşlar, bu İçtüzükte görüşme usulleri yazar; işarî oy, elektronik oylama, şu, şu, şu, madde madde yazar ve siz onun dışına çıkamazsınız. Çıkarsanız, adı hukuk olmaz ki, keyfîlik olur. Haa, burada deseydiler ki arkadaşlarımız, şu sisteme göre görüşülür, tamam, itirazım yok; ama, burada ne diyor, bakın: "Özel görüşme." Yani, özel görüşme ne demek; fiskosla mı konuşacağız, yazılı kâğıtla mı konuşacağız; ne demek özel görüşme? Burada olmayan şey özel görüşmedir. Bu da, özel görüşme demek, keyfîlik demektir.

İki; daha bitmedi, bakın, ucubeye bakın, hukuk ucubesine bakın: "...ve özel oylama usulü tespitine Genel Kurul yetkilidir." Vay, vay, vay, vay, maddeye bakın! Özel oylama usulünü, birisi çıkacak, diyecek ki, çoğunluktan, ben çoğunluğum, ben bunu sepete atacağım; öbürü diyecek ki, yok basket sahasına atacağım... Böyle şey olur mu ya?! Özel oylama usulünü nasıl bu kadar keyfîliğe terk edebilirsiniz. Haa, buraya yazarsanız itirazım yok; şöyle oylanır, böyle oylanır, süreler şudur, itirazı budur, tamam; ama, özel görüşme ve özel oylama dediğiniz zaman arkadaşlar, bu, keyfîliğin ta kendisidir.

Öyleyse, değerli arkadaşlar, vaktim daralıyor, tabiî, bu kadar kısa süre içinde iki tane 30'ar, 40'ar sayfalık Anayasa Mahkemesi kararını, hukuk fakültesinde okutulan binlerce sayfayı size anlatacak hâlim yok; ama, diyorum ki, biz, olaylardan ders almak zorundayız. Hani "tarih tekerrürdür diyorlar; hiç ibret alınsaydı tekerrür mü ederdi" diyor ya şair; biz niye ibret almıyoruz? Yani, Anayasa Mahkemesi bozuyor, bir daha yazıyoruz; bozuyor, bir daha yazıyoruz. İyi de, o zaman, yeterli çoğunluğunuz var, Anayasa Mahkemesini kaldırın o zaman. Dinlemiyorsanız, onun orada ne işi var?! Haa, o oradaysa, anayasal kurum olarak duruyorsa, dinlemeye mecbursunuz, onun kararını hepimiz saygıyla karşılamaya mecburuz; çünkü, Anayasada bir hüküm var, aynen şöyle yazıyor Anayasa: "Anayasa Mahkemesinin kararları herkesi bağlar." Sizi de bağlar, bizi de bağlar. Öyleyse -toparlıyorum- gelin, yol yakınken şu düzenlemeden vazgeçin.

Bakın, ne olur... Tekrar söylüyorum, zapta geçsin diye; sizin dinlemeyeceğinizi biliyorum; çünkü, burada ne gelirse geçiyor. Geçsin, önemli değil. Sonuçta bizim dediğimiz olacak -bakın, burada söylüyorum, zapta geçiriyorum- bu da Anayasa Mahkemesinden gelecek, ben yine buraya çıkacağım, üç oldu beyler, hak oyunu üçtür, artık sıçramayın diyeceğim.

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aksöz.

Şahsı adına, Manisa Milletvekili İsmail Bilen. (AK Parti sıralarından alkışlar)

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi hürmetle, saygıyla selamlıyorum.

Biraz önceki konuşmacı arkadaşımın son cümlesinden başlayarak, maddeyle ilgili düşüncelerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Evet, Anayasa Mahkemesinin kararlarını hepimiz dinleyeceğiz; ama, Anayasa Mahkemesi de, yine, Anayasanın amir hükmüne göre, kanun koyucunun yerine geçmeyecek. Bunu, hepimiz de biliyoruz. Bir hukukçu olarak, Anayasa Mahkemesinin kararları herkesi, başta da kendisini bağlar, hele hele Anayasada hepimizi bağlar. Dolayısıyla, Anayasa, burada bir kural koymamıştır. Bu teklif de, Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararı yayınlansın, ondan sonra görüşülsün istendiği için bugüne kalmıştır.

Toptancılık anlayışı yoktur. Bakın, biraz önceki konuşmamda söyledim, bir önceki oturumda. Değerli milletvekilleri, ihtisas komisyonları, kanunların hazırlandığı mutfaklardır. Bu mutfaklarda herkes, bu Parlamentonun her bireyi -o komisyon üyesi olsun olmasın- orada, mutlaka, görüşünü komisyona beyan etme hakkına, salahiyetine sahiptir, sadece oy verme hakkı yoktur. O komisyon üyesi arkadaşlarımız da, ihtisas komisyonu üyesi arkadaşlarım da, orada, hem reyleriyle hem de katkılarıyla kanunlara, İçtüzüğe veya yapılacak değişikliğe katkı sunmaya salahiyetlidir.

Değerli dostlar, etkin ve verimli bir çalışma sergilenmesi açısından böyle bir değişikliğe gidildiğini, biraz önce ben, Grup Başkanvekilimiz ve yine, Anayasa Komisyonu Başkanımız Sayın Kuzu, Faruk Bey, bunları teker teker izah ettiler.

Değerli dostlar, evet, her bir madde üzerinde görüşme yapıldığında, hatta ve hatta, zaman zaman muhalefetle de ittifakla, oybirliğiyle Genel Kurulun gündemine getirilen kanunlarda geceli gündüzlü çalışmamıza rağmen, 40-50 maddelik kanun tekliflerini veya tasarılarını, bir haftada, on günde, onbeş günde, mutabakat olmasına rağmen götüremedik, çıkaramadık.

HALUK KOÇ (Samsun) - Neden acaba mutabakat yok, bir sorsanıza!

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Değerli dostlar, sadece bu, AK Partiye veya Adalet ve Kalkınma Partisine izafe edilecek bir kusur değil.

ATİLLA KART (Konya) -"Değerli dostlar" olur mu? (CHP sıralarından "değerli dostlar ne" sesleri, gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Bilen, "dostlar" ifadesinin sehven geçtiğine inanıyorum; "değerli milletvekilleri" olarak....

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Evet, "değerli milletvekilleri" diye düzeltiyorum.

BAŞKAN- Teşekkür ederim.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, komisyonun dışındaki katkıları, elbette Genel Kurulda da, burada paylaşma imkânı, fırsatı bulacağız. Bu içtüzük değişikliği veya teklifi, bunu engelleyici nitelikte de değildir. Burada her madde hakkında konuşmak yerine, 15 veya 30 madde veya 40 madde üzerinde, birlikte, bütün hepsini kapsayacak fikir de serdedilebilir.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) - 10 dakikada mı?!.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Bu bir mazeret değildir. Grup adına bu süre 20 dakikadır. Dolayısıyla, bu süre de, kanaatimce, yeterli bir süredir; ancak, demin de söylediğim gibi, Parlamentonun etkin ve verimli çalışmasını sağlamak hepimizin sorumluluğu ve yükümlülüğüdür.

Sayın Araslı öğleden önce de bahsettiler. Çok pahalı bir görev görüyoruz; zamanımız çok kıymetli, çok değerli. Öyle ise, zamandan da tasarruf etmemiz gerekir. Neden kıymetli vakitlerimizi veya söyleyeceklerimizi ihtisas komisyonlarına götürmek yerine, ille Genel Kurula getiriyoruz? Kanaatim odur ki;

1.- Televizyondan canlı yayın veriliyor.

2.- Bazı arkadaşlarımız -bu, iktidar veya muhalefet partisi olsun, fark etmiyor- seçmene de vatandaşa da bir selam verme ihtiyacı, zarureti doğduğu içindir.

İSMET ATALAY (İstanbul) - Kapatın, kapatın, televizyonu da kapatın.

RAMAZAN KERİM ÖZKAN (Burdur) - Onu da kapatın.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Bakın, kapatılmayla ilgili böyle bir niyet, böyle bir tercih asla olmamıştır.

BAŞKAN-Sayın Bilen...

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - Kapatın, onu da kapatın.

RAMAZAN KERİM ÖZKAN (Burdur) - Vatandaş selam bekliyor.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Vatandaşa selam vermek elbette ki bir ihtiyaç; ama, zaman zaman bunu seçim bölgelerine gidilerek...

BAŞKAN - Sayın Bilen, lütfen, Genel Kurula hitap edin.

Sayın milletvekilleri, hatibe müdahale etmeyelim.

Buyurun.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Zaman zaman seçim bölgelerine gidilerek de, bu zaruret, bu ihtiyaç giderilebilir diye düşünüyorum. İlla kürsüyü, illa televizyonu kullanmak gerekmez diye düşünüyorum.

Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Meclis Televizyonunu kapatın, komisyonları kapatın, Meclisi de kapatın!

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) - Bu söylediklerinize siz inanıyor musunuz?!

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Sizin 15 tane televizyonunuz var...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 10 dakika süreyle soru-cevap işlemi gerçekleştireceğiz.

Buyurun Sayın Koç.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan teşekkür ediyorum.

Ben, komisyon sıralarında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını temsil eden Sayın İsmail Alptekin'i daha çok zor durumda bırakmak istemediğim için -çünkü, çelişkileri ortaya çıktıkça Sayın Başkan zorlanıyorlar, onu üzmek istemiyorum- Sayın Kuzu'ya yönelmek istiyorum ve soruyu da, aracılığınızla, Sayın Kuzu'ya sormak istiyorum.

Sayın Burhan Kuzu, şimdi, 10 Nisan 2003 günlü, 766 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Karar, yine sizin Anayasa Komisyonunuzdan ve sizin Anayasa bilgisi denetiminizden geçerek Genel Kurula gelmişti, burada görüşülmüştü. Aynı bugün olduğu gibi, Cumhuriyet Halk Partisi sözcülerinin "bu bir hukuksal cinayettir" sözlerine rağmen "hayır, bunun Anayasaya aykırılığı yok" denilmişti tarafınızdan ve gitmişti. Hemen on gün sonra Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Bakın, elimde, tarihi, kararı ve gerekçesi var. Burada, Anayasanın 2 nci ve 87 nci maddelerine aykırılık net biçimde ortaya konuluyor ve gerekçeli raporda da belirtiliyor.

Sayın Kuzu, sorum şu: Bugünkü düzenlemenin de, aynı şekilde, sizin Anayasa süzgecinizden Anayasaya uygunluk bakımından geçtiğine hâlâ inanıyor musunuz? Bu çelişkilerinize biz ne kadar katlanacağız daha?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Koç.

Sayın Gazalcı, buyurun.

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu içtüzük değişikliğiyle milletvekillerinin katılımı engelleniyor; çünkü, biliyoruz ki, grup adına ve kişisel söz alma, sınırlı arkadaşlarla oluyor; daha çok arkadaşın katılımı, bugünkü yöntemde bile, sıkıntılar yaratıyor. Böyle toptancı bir anlayış geldiğinde, halkın oyuyla seçilmiş milletvekillerinin katılımı nasıl sağlanacaktır?

Şu anda Meclisimiz, çoğunluğu iki partiden oluşan ve tek partinin iktidar olduğu bir yapıya sahip. Böyle bir yöntem -üstelik yukarıda Danışma Kurulunda oybirliği de aranmadan- tek partinin, yani, iktidarın kararıyla buraya gelecek, yine tek partinin oyuyla temel yasa olup olmadığı kararlaştırılacak. Bu, bir partinin, Mecliste çoğulculuğu engelleyerek, mutlak bir baskıcı yöntemi değil midir?

BAŞKAN - Sayın Gazalcı, sorunuzu sorarsanız diğer arkadaşlara da fırsat vermiş olursunuz.

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Son sorum; bitiriyorum efendim.

Bu Parlamento bir yasa yapma makinesine mi dönüştürülmek isteniyor; milletvekilleri de o makinenin bir robot kolu gibi indirilip kaldırılmak mı isteniyor?

Halktan bazı şeyler gizlensin diye mi bu değişiklikler yapılıyor?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Oral, buyurun.

V. HAŞİM ORAL (Denizli) - Teşekkür ederim, sağ olun.

Sayın Başkanım, Sayın Başkanvekilim; ben, sizin, demokrat kimliğinizle ve şu ana kadarki Meclis oturumlarındaki tutumunuz ile bu yeni gelişmenin çok bağdaşmadığını düşünüyorum.

Bir insan olarak soruyorum. Bunu reddedersiniz etmezsiniz; ama... Gerçekten bunu çok demokratik buluyor musunuz? İlk sorum bu.

İkinci sorum: Demin AKP'li bir milletvekili arkadaşım "Meclisin mutfağı komisyonlardır" dedi. Komisyonlardaki tutum da belli olduğuna göre, yani, demokrasi anlayışımızın, özellikle tercihlerimizin birbiriyle bağdaşmadığını, örtüşmediğini gözeterek -yani, bir tarafta Adalet ve Kalkınma Partisi, bir tarafta Cumhuriyet Halk Partisi, taban tabana iki zıt parti- bunlar hasbelkader uzlaşmalarına rağmen, Mecliste, halkın gözü önünde -çünkü, komisyonlar halkın gözü önünde de değil- yapılacak demokratik çalışmanın acaba Türkiye'nin demokrasisine katkısını siz bu gelişmeyle, bu yeni çarpık önlemle engellemiş olmayacak mısınız?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN- Teşekkür ederim Sayın Oral.

Sayın Kuzu ve Sayın Alptekin, buyurun efendim.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul)- Sayın Başkan, Sayın Koç'un sorusu... Evet, 10 Nisan 2003'te bu bizim önümüze geldi. Anayasa Mahkemesinin kararı var. Daha önce de bir kararı var; yani, yeni bir karar değil.

Tabiî, Anayasa Mahkemesinin kararları, elbette ki hepimizi bağlar; ama, hepimizi bağlamış olması, bu kararların mutlak ve nas anlamında doğru olduğunu göstermez Sayın Koç. Yani, hukukta, siyaset biliminde elastikiyet vardır, tıptaki gibi değildir; teşhis koymalarda bile farklılık vardır, biliyorsunuz.

Anayasa Mahkemesi, yürütmeyi durdurma -mesela- yetkisi olmadığını 10 kez ifade etti. Bütün kararlar elimde var. Böyle bir yetki, Anayasa Mahkemesi, bana vermemiştir diyor, böyle bir yetki kanunda yoktur diyor. Efendim, Deniz Gezmiş asılıyor; ortada kanun var, durdurulması gerekir diyelim prensip olarak aşılmaması bakımından -öyle düşünüyoruz da; çünkü, daha sonra geriye dönüşü olmaz- yoktu, ne yapayım diyor. Özelleştirme gündeme geldi, vardır dedi, hâlâ buna devam ediyor. Yani, bunu şunun için söylüyorum: 10 karardan sonra Anayasa mı değişti, kanun mu değişti de Anayasa Mahkemesi yürütmeyi durdurmaya yetkim vardır noktasına gelebildi?!

Demek ki, Anayasa Mahkemesinin ya da bir başka mahkemenin kararlarını biz sonuç olarak bağlayıcı olduğunu düşünürüz, gerekçelerini dikkate alarak bir yeni metin getirebiliriz. Yani, bu getirdiğimiz metin Anayasaya aykırı mı değil mi, ben onu bilemem. Zaten bilsem, bile bile getirmem. Bir arayış içerisindesin, hepimiz öyle.

Şimdi, yeni getirilen metin, önergelerle... O karar yayınlandığı için, Anayasa Mahkemesinin kararını dikkate alarak, mümkün olduğu kadarıyla uyduğumuzu düşünerek -bunu samimî olarak söylüyorum- bir metin getiriyoruz. Yani, bunun iptal edilmiş olması, bundan sonra iptal edilmiş olması, bu ihtiyacı yine gidermez.

Bütün mesele şu: "Temel kanun", "kapsamlı kanun" nedir diye, bunun bir tanımı, hakikaten, yok hukukta. Anayasa Mahkemesi göreceli bir yaklaşımda bulunmuş -tam tanım değil; ama- yani, şöyle şöyle olan, filan diye bir şey söylüyor, buna uymaya çalışıyoruz; ama, bu da ne kadar doğrudur...

O bakımdan, bence, sosyal dallarda ve özellikle hukuk alanında, mutlaka bu doğrudur diyemiyoruz. Yani, o yüzden, bunu bile bile, Anayasaya aykırılığı şeklinde, bile bile buraya getirmem -benim samimî ifadem- mümkün olmaz. Yani, bunun çok hoş bir yöntem olmadığını, zaten, konuşmamda birçok kez söyledim. Dünyada bunun çok örnekleri var. Bu bir anlamda, arızî belki bir durumdur; yani, çok darda kalındığı zaman kullanılabilecek bir durumdur.

Kaldı ki, biz buna gitmek zorunda da değiliz; yani, ille de bu yönteme gideceğiz diye bir şey de yok. Bulunabilir; kullanmazsın. Eski dönemlerde de, mesela, 20 nci ve 21 inci Dönemlerde de bu yönteme pek gidilmemiş; yani, bir iki kez gitmişler. Yani, hüküm var; ama, kullanılmamış. İlle de çok sık kullanılacak diye bir kaide yok. Bunu da özellikle belirtmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Gazalcı "milletvekillerinin katılımı engelleniyor, sınırlı katılım var" diyor. Evet, bir sınırlı katılım olduğu doğru. Engelleme lafı belki doğru değil; ama, sınırlı katılım doğru. İki parçalı parlamentoda, belki bunu savunması daha zor; ama, çok parçalı bir modelde daha da ihtiyaç doğan bir yöntem. Birazdan önerge okunduğu zaman da görülecek; maddelerin görüşülmesi, prensip olarak engellenmiyor. Belki, bölüme ağırlık veriliyor; ama, madde hakkında önerge verilmesi engellenmiyor. Konuşma sırası, süre olarak biraz kısıtlanabiliyor; ama, diyelim ki, soru-cevap süresi daha bir artırılıyor eskiye göre.

Zaten, aynısını getirirsek madde görüşmesinin, istisna koymanın bir anlamı kalmaz. Yani, bunun farklı olduğunu, nasıl başka türlü göstereceksiniz. Şimdi, en çok 30 madde diyor bölümlerin oluşmasında. Bu, 5 madde de olabilir, 15 madde de olabilir. Yani, ilgili maddeleri bir yerde kesersiniz, ilgisiz maddeyi başka bir bölüme aktarabilirsiniz. Uygulamada kimi zorluklar çıkabilir; ama, zannediyorum, zaman içerisinde bu da yerleşir diye düşünüyorum.

Bana başka soru yok.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kuzu.

Sayın Alptekin, çok kısa bir süremiz kaldı...

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; Sayın Oral'ın sorusu, tabiî ki, kendisinin de ifade ettiği gibi, kişisel bir düşünceyi ifade eden bir soru. Benim siyasî hayatımda, bugüne kadar düşündüğüm, savunduğum, ortaya koyduğum fikirlerimde bugün de aynı noktadayım. Elbetteki, parlamenter siyasî çalışmalarda, bu Parlamentoda, milletvekillerinin en geniş bir şekilde bu kürsüde düşüncelerini ifade etmeleri, bizim anlayışımızın gereği. Bu noktada zaten tatbikatımız da budur. Ancak, bu İçtüzük teklifi, Başkanlığın da bir teklifi olmadığı için, bizim bu konuda çok fazla bir yorum yapma hakkımız da yok, imkânımız da yok. Dolayısıyla, benim düşüncelerimde bir değişiklik yoktur.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Alptekin.

Sayın milletvekilleri, madde üzerinde 1 önerge vardır; önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 161 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Salih Kapusuz	İsmail Bilen	Mücahit Daloğlu
Ankara	Manisa	Erzurum
Alaettin Güven	İrfan Gündüz	
Kütahya	İstanbul	

MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Temel Kanunlar

Madde 91.- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması; önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikleri taşıyan kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.

Milletvekilleri, esas komisyon veya hükümet değişiklik önergeleri verebilir. Milletvekilleri tarafından, Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için iki önerge verilebilir.

Bölümler üzerindeki soru-cevap süresi onbeş dakika ile sınırlıdır.

81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.

b) Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine de (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanmasına Genel Kurulca karar verilebilir."

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, 500 kelimeyi geçen bir önerge, 517 kelimedir; işleme koyamazsınız İçtüzük gereği.

Gerekirse sayılsın tekrar.

BAŞKAN - Sayın Koç, ilgili arkadaşlara, sizin ifadenizden sonra sordum...

HALUK KOÇ (Samsun) - Efendim, ben de 517 kelime saydım. Yanlış bir iş yapıyorsunuz; İçtüzüğe aykırı; 500 kelimeyi geçemez.

Sayın Başkanım, ara verin sayın, 517 kelimedir.

BAŞKAN - Sayın Koç, arkadaşlara sordum...

HALUK KOÇ (Samsun) - Efendim, yanlış bir iş yapmamanız için uyarıyorum sizi.

BAŞKAN - Müsaade ederseniz, bir Grup Başkanvekili olarak tabiî ki önergelerin fotokopilerini size takdim ediyorlar, siz onu inceliyorsunuz...

HALUK KOÇ (Samsun) - Efendim, bir sayın; 5 dakika ara verin, düzeltin önergeyi.

BAŞKAN - Müsaade eder misiniz; başka bir şey diyeceğim ben müsaade ederseniz.

Sayın yetkili arkadaşlarımıza sordum onlar "geçmiyor" dediler. Şu anda...

HALUK KOÇ (Samsun) - Efendim, ben de saydım, geçiyor.

BAŞKAN - Efendim, müsaade ederseniz ben cümlemi tamamlayayım.

Şu anda kısa bir ara vereceğim, bu dediğiniz hususu tetkik ettireceğim tekraren; eğer böyle bir şey varsa, gereken şeyleri çıkarıp ona göre işlem yapacağım.

Sayın milletvekilleri, Birleşime 5 dakika ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 122 nci Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

161 sıra sayılı İçtüzük Teklifinin görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerinde.

Başkanlık Temsilcisi?.. Yerinde.

1 inci madde üzerinde verilen önergede kalmıştık.

Önerge üzerindeki gerekli işlemler yapılmıştır.

Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Takdire bırakıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Başkanlık Temsilcisi?

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Katılıyorsunuz.

Sayın Kapusuz, önerge hakkında konuşacaksınız; buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, hangi bölümleri çıkarttınız?

BAŞKAN - Tutanağı size de gönderdik Sayın Koç.

HALUK KOÇ (Samsun) - Tamam da, belirtin; benim doğruluğum anlaşılsın.

BAŞKAN - Gerekli düzenleme tutanağa yansımıştır.

HALUK KOÇ (Samsun) - 500 kelimeden fazlaydı, iki paragraf çıkarılmış; bilgisi olsun arkadaşlarımızın; boşuna bir muhalefet gayretkeşliği olarak görülmesin.

BAŞKAN - Sayın Kapusuz'u dinleyelim.

Sayın Kapusuz, buyurun.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabiî, İçtüzükte yapılan bir değişiklik: Yasama Meclisinde milletvekillerinin tartışmasında, farklı düşüncelerin, farklı iddiaların ve yaklaşımların olmasını doğal karşılıyoruz. Ancak, bunları yaparken, geçmişteki konuşmalara, geçmişteki uygulamalara atıfta bulunarak, onlardan güç almaya kalkmak, onları dayanak olarak kabul etmeyi, doğrusu, ben kabullenmiyorum.

Evet, düşünceniz neyse, onu getirir orta yere koyarsınız, savunursunuz. Geçmişte falan başkan bunu söyledi, falan konuşmacı şunu söyledi gibi bir gerekçeye ihtiyacımız olmadığı kanaatini taşıdığımızı ifade etmek istiyorum.

Yapmak istediğimiz nedir; yasama hukukunda, özel yasama yöntemleri -ki, bununla ilgili olarak çok açık bir şeyi ifade etmenin yeri burasıdır diye düşünüyorum- sadece Türkiye'de değil, dünyada uygulanan bir yöntemdir; ki, bizde de uygulandı.

Şimdi, inşallah aramızdan ayrılmamıştır değerli konuşmacı arkadaşlarımız, birkaç hususu sizlerle paylaşmak istiyorum. Evet, 20 nci Dönem Birinci Yasama Yılında bu konu gündeme getirilmiş; bu gündeme taşındığında, birkaç isim burada çok öne çıktığı için, gerekçe olarak göstermek açısından değil, değerli milletvekili arkadaşlarımızın konuyu daha iyi anlamaları açısından ifade etmek istiyorum ki, o dönemde, Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Sayın Uğur Aksöz var, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Sayın Oya Araslı var. Şimdi, kendi gerekçesi olarak Sayın Araslı şunu söylüyor, diyor ki: "Bizim o zamanki kabul ettiğimiz metin var ya, o metini siz tetkik etmemişsiniz."

Değerli arkadaşlar, ben, 2001 yılına kadar bu düzenlemenin uygulamasını burada yapan bir arkadaşınızım. Dolayısıyla, eğer -bir düzenleme yapılıyorsizin yaptığınız düzenleme doğru, benim yaptığım düzenleme yanlış olarak bir gerekçeye getirir dayamak isterseniz, bu fevkalade hatalı olur. O zaman kabul edilen nedir; o zaman kabul edilen, evet, temel yasa olmalı, temel yasa uygulanmalı; ancak, ne olmalı; sadece ve sadece şu olmalı; nedir o; oybirliği olmalı. Evet, o gün için kural olarak oybirliği kullanılmış olabilir; ama, daha

sonraki süreçte, iki kez Anayasa Mahkemesi iptal etmiş, bu iptal sırasında birtakım tespitler yapmış. Bizim yapmış olduğumuz da, Anayasa Mahkemesinin yapmış olduğu tespitleri bugünkü İçtüzüğe yerleştirmek; oradaki boşluğu doldurmak istiyoruz.

Peki, biz ne yapıyoruz; değerli arkadaşımızın birisi "yasayı bugün getirdiniz, 12 saat geçmeden de önerge veriyorsunuz" falan dediler. Değerli arkadaşlar, lütfen dikkat buyurun; biz, bu teklifi, 27.5.2003 tarihinde teklif olarak vermişiz; bunu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı komisyona havale etmiş; komisyon da 29.5.2003'te bunu rapor hâline getirmiş, görüşmüş, Genel Kurulun gündemine girmiş; yaklaşık iki yıldır... Peki, onunla ilgili, bugün, bir düzenleme yapılıyor. Niye, peki, biz bu önergeyi verdik? Konuşmacı arkadaşlarımız da söylediler, ben de tekrar ediyorum; Anayasa Mahkemesi, gerekçeli kararını, maalesef, kararla birlikte yayımlaması gerekirken yayımlamıyor. Aslında, Anayasa açıktır; karar, gerekçesiyle birlikte yayımlanır; ama, maalesef, biz bir hata yaparsak düzeltmenin yolu mümkün; yargının hatasını, eğer hata varsa -ki, uymak mecburiyetinde olduğumuz karar için şunu söylemek istiyorum- Anayasa Mahkemesinin hatasını kim düzeltecek; yok bir müessese. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesi kararını bekledik; gerekçeli karar yayımlandı, önergemize de, o kararda zikredilen bütün hususları koyduk arkadaşlar.

OYA ARASLI (Ankara) - Karar yayımlandıktan sonra koydunuz.

SALİH KAPUSUZ (Devamla)- Sonra, burada, arkadaşlarımız, milletvekillerimizin sözünü kestiğimiz, komisyonlara veyahut da çalışma sisteminde arkadaşlarımızın katılımlarını engellediğimiz gibi birtakım değerlendirmeleri, benim tasvip edip, kabul etmem mümkün değil. Her seviyede bu katılım söz konusudur.

Değerli arkadaşlar, bizde yasama sistemi şu şekilde işliyor: Bir tasarı veyahut da teklif, Meclis Başkanlığına veriliyor, ilgili ihtisas komisyonuna gönderiliyor; komisyon, direkt görüşebildiği gibi, gündemine alıyor, isterse altkomisyona gönderiyor, altkomisyondan tekrar üstkomisyona geliyor, üstkomisyonda çalışmalar şekilleniyor, komisyon raporuyla birlikte Genel Kurula geliyor. Genel Kurulda da, bu çalışmaların her seviyesine katılım sağlanmaktadır. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kapusuz, konuşmanızı tamamlar mısınız. Buyurun.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Sadece değişen nedir derseniz, zaten, bir ihtiyaçtan doğan temel yasa kavramı, her yasa için kullanılacak bir yöntem değildir. Temel yasa kavramı belirlenmiştir. Burada, ihtilafa düşülen bir husus oldu, geçmişte tarif olmadığı söylendi; ama, Anayasa Mahkemesi kendisine göre bir tarif koydu. Biz, bu önergemize, Anayasa Mahkemesinin tarifini

olduğu gibi koyduk; maddelerde önerge verilmesini getirdik; aynı şekilde, önceden belirlenmiş yöntem -ki, buraya gelince bir yöntem belli olmayacak- bir temel yasa Danışma Kuruluna götürülecek, Danışma Kurulunda mutabakat sağlanırsa, buradaki yönteme göre getirilip görüşülecek. Şayet Danışma Kurulunda mutabakat sağlanmazsa, o takdirde, aynı yöntem, Genel Kurulun oyuna müracaat edilecek. Genel Kurul kabul ederse, ondan sonra, o yasa, temel yasa şeklinde, özel yöntemle görüşülecek; yani, belirsiz hiçbir şey yoktur. Kural, önceden bellidir. Bir temel yasa, İçtüzüğümüze göre nasıl görüşülecekse, hepsi burada tadat edilmiştir. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kapusuz, lütfen konuşmanızı tamamlar mısınız? Buyurun.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Evet, tamamlıyorum Sayın Başkanım. Yalnız, özel bir konu olduğu için, bir de, maddenin -biraz önce söylediğim gibi- metni değiştiğinden dolayı, neyi getirip getirmediği hususunu arkadaşlarımızla paylaşıyorum.

Biz, bu teklifimizdeki önerimize ilave olarak şunu koyduk: Evet, getirdik buraya, tanım koyduk, nasıl görüşüleceğini netleştirdik. Dolayısıyla, Anayasa Mahkemesinin zikretmiş olduğu, ifade etmiş olduğu, iptal gerekçesi olarak ortaya koymuş olduğu her hususu buradaki metne koyduk. Dolayısıyla, bundan sonrası için, Anayasa Mahkememizin, bunu iptal gerekçesi olarak bir şey bulacağı kanaatini taşımadığım gibi, bu yöntemin, her yasa için değil, ancak temel yasalar için belirlenmiş, tüm temel yasalar için uygulanacak bir yöntem olduğunu ifade ediyor, hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kapusuz.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Koç, ne anlamda söz istiyorsunuz?

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, verilen bu önerge, yeni bir madde ihdası gibi algılanıyor. Bu konuda bir usul tartışması açılmasını talep ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Koç, bu hususta yeni bir madde ihdası söz konusu değil...

HALUK KOÇ (Samsun) - Size göre değil...

BAŞKAN - ...çünkü, temel kanun anlamında, komisyon metninde var, aynı metin geçerli. Bununla ilgili olarak pek çok işlem yapıldı.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, 63'e göre bir usul tartışması...

BAŞKAN - Fakat, görüşünüzü ifade etmek üzere, size söz vereceğim. 69 uncu maddeye göre, bir açıklama yapmak için, görüşünüzü açıklamak üzere size söz vereceğim.

Buyurun Sayın Koç.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu ve şahsım adına, saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, değişik tartışma boyutları gündeme geliyor. Değerli Grup Başkanvekili arkadaşım, bundan dört yıl önce, üç yıl önce bu kürsülerden söylenen ve tutanaklara geçen sözlerin burada yinelenmesinden çok hoşnut olmadığını söyledi.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Hepsi isabetli onların.

HALUK KOÇ (Devamla) - Hiç olmazsa ben öyle anladım. Bundan alınmamak gerekiyor Sayın Kapusuz.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Hayır, hiç endişemiz yok.

HALUK KOÇ (Devamla) - O zamanki siyasî konumunuz gereği birçok şeyi ifade etmişsiniz bu kürsülerden. Şimdi, bunlar, siz iktidarda iken sizin bazı uygulamalarınız karşısında muhalefet tarafından dile getirildiğinde, bundan hiç şikâyet etmemeniz gerekiyor. Tutanaklarda çok iz bırakmışsınız Sayın Kapusuz.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Hayır, hayır...

HALUK KOÇ (Devamla) - O kadar çok iz var ki ve şimdi bu adımları atarken yaşadığınız çelişkiler muhalefet tarafından dile getirildiğinde, biraz bunun mahcubiyeti oluyor herhalde, bunu da anlayışla karşılamak mümkün.

Değerli arkadaşlarım, bakın, şimdi getirilen önerge özensiz hazırlanmış bir önergedir. Burada dikkatli bakınca, bunun 500 kelimeyi geçtiği ifade edildiğinde, hemen tepki gösterildi; hayır efendim, şudur budur... Sayın Başkan bu uyarıyı dikkate aldı -kendisine teşekkür ediyorum- ve sayıldı; sadece gerekçesi 470 kelime çıktı. Yani, bir şey söylediğimiz zaman bunun bir karşılığı oluyor, bir değerlendirilmesi lazım. Hemen peşinen, biz bunu verdik, bu şekilde yapılacak; hiç itiraz yok...

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Hayır, öyle bir şey yok Sayın Başkan.

HALUK KOÇ (Devamla) - Bu yanlış bir uygulama; siz de yanlışınızı kabul ediyorsunuz.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Yanlış yok; neyse, söyleyin.

HALUK KOÇ (Devamla) - Efendim, yanlış yok değil, yanlış var. Var ki, burada, bakın...

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Size göre.

HALUK KOÇ (Devamla) - Ben, konudan haberi olmayan değerli İktidar Partisi milletvekili arkadaşlarıma seslenmek istiyorum...

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, bakınız...

HALUK KOÇ (Devamla) - Demek ki, uyarılarımız doğruymuş ki, bu kadar paragraf buradan çıkarıldı. Biraz özen Sayın Kapusuz, biraz özen! Bunları söylemek hata mı?!

Değerli arkadaşlarım, bu Meclisin, bugün, son bir aydır bu şekilde zıtlaşan bir çalışma ortamına gelmesinin sebebini, ben bu kürsüde, salı günkü danışma kurulunda anlaşma olmayınca, İktidar Partisinin grup önerisi aleyhinde aldığım sözlerde dile getirdim, lütfen, özeleştiri yapın dedim. Lütfen, hükümet, Grup ve Genel Merkeziniz arasındaki koordinasyonsuzluğu -sizi ne ilgilendiriyor diyemezsiniz; çünkü, Meclisi ilgilendiriyor- buradaki eşgüdümsüzlüğü dile getirdim. Bunun için, ben eleştiri yaparım ama, sizlerin de özeleştiri yapması gerekir diye söyledim. Sivil havacılıkla ilgili kanunda Cumhuriyet Halk Partisinin çok yaratıcı fikirleri yoktu. Bu kanun çabucak görüşülüp geçecekti. Hâkimler ve Savcılar Kanununda, özlük hakları ve mülakatlar dışında, Cumhuriyet Halk Partisinin çok fazla bir itirazı yoktu. Bu Meclisin, bu gündemle, bu şekilde kilitlenmesinin sebebi, dün bana yönelttiğiniz suçlamalarda, ben ve Cumhuriyet Halk Partisi değil; lütfen, biraz da, bu değerlendirmenin sebebini kendinizde arayın.

Değerli arkadaşlarım, bunun ceremesini, burada çok süslü tümcelerle dile getiren arkadaşlarımız, Meclisin zamanının çok kıymetli olduğunu, vatanın, milletin sosyal boyutlarda birçok beklentisi olduğunu... Niye getirmediniz bugüne kadar Özürlüler Yasasını? Niye getirmediniz? Niye getirmediniz?

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bunu söylediğiniz zaman...

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Başkanım, boş mu kaldı bu Meclis; hep çalıştı.

HALUK KOÇ (Devamla) - Efendim, siz konuştunuz, ben sizi dinledim. Lütfen, Sayın Kapusuz...

ÜNAL KACIR (İstanbul) - İyi de, şimdi niçin söz aldınız, onu anlayamadım?

HALUK KOÇ (Devamla) - Ünal Bey, yine mi siz?.. Yine mi siz?.. Yine mi siz?..

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Evet, yine ben! Niçin söz aldınız, anlayamadım. (CHP sıralarından ayağa kalkmalar, gürültüler)

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - Otur oturduğun yerde!

BAŞKAN - Sayın Tiryaki... Sayın Tiryaki...

ÜNAL KACIR (İstanbul) - Sayın Başkan, 69'u okudum, yok böyle bir şey.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) - Her şeye cevap mı vereceksin ya! Otur, otur yerine!

BAŞKAN - Sayın Aslanoğlu, lütfen, oturunuz... Sayın Aslanoğlu...

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - Sen buradan zor gidersin! Bak, adam gibi otur yerinde! Terbiyesiz adam!

BAŞKAN - Sayın Tiryaki...

Saygıdeğer arkadaşlarım, lütfen yerinize oturur musunuz...

Sayın Koç, devam edelim; buyurun efendim.

Arkadaşlar, lütfen hatibi dinleyelim.

FERİT MEVLÜT ASLANOĞLU (Malatya) - Sen de kalk konuş!

BAŞKAN - Sayın Aslanoğlu, lütfen, istirham ederim... Lütfen...

HALUK KOÇ (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri... (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Koç, lütfen devam ediniz.

HALUK KOÇ (Devamla) - Eğer bu gerginliğin yaşanmasında benim payım varsa, özür diliyorum; eğer yoksa, olanlar varsa, onların da dilemesini bekliyorum.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bakın, İçtüzük, değişiklik önergeleri hakkında, 87 nci maddede çok açık bir hüküm getiriyor.

Lütfen, açarsanız, 55 inci sayfada, 87 nci maddenin son paragrafında "Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan..."

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Koç, sürenizi, ihtilaf konuları da dâhil olmak üzere uzattım. Lütfen konuşmanızı tamamlayınız.

Buyurun.

HALUK KOÇ (Devamla) - "Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır."

Değerli arkadaşlarım, bu, bu kapsamda değerlendirilebilecek bir olaydır. Bütünüyle, fazlasıyla bile, iki paragraf fazlasıyla bile yeni bir madde olarak yerini almaktadır; yani, daha komisyondan çıkmış tek maddelik kanunda dahi, tek maddelik -kanun demeyelim- bir İçtüzük değişiklik teklifinde dahi, burada yaptığınız değişiklik teklifinin tümüyle yeniden ele alınmasını öngören üç sayfalık bir önerge veriliyor!

Değerli arkadaşlarım, lütfen... Ben, Sayın Başkandan istirham ediyorum, İçtüzüğün 87 nci maddesi uyarınca, son paragrafında belirtildiği usulde, komisyon salt çoğunluğunu sağlasın Sayın Başkan ve ondan sonra, 87 nci maddenin son paragrafında ele alındığı üzere, bu değişiklik önergesinin gündeme getirilmesini, değerlendirilmesini talep ediyorum. Bu, en doğal, İçtüzükten gelen hakkımızdır ve sizi de, İçtüzük hatası yapmamanız için bir uyarma fırsatıdır.

Dikkatiniz için teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Koç.

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, bir hususu dikkatlerinize arz etmek istiyorum; hatiplerin konuşmasını beğenirsiniz beğenmezsiniz, olabilir, hoşunuza gidebilir gitmeyebilir, bunlar normaldir. Zaman zaman, irade içinde veya iradesi dışında, bir kısım arkadaşlarımız -her iki gruptan da- ifadelerde bulunuyorlar konuşan hatibe. Yalnız, bir kısım milletvekili arkadaşlarımızın, böyle, ayağa kalkarak, başka bir grubun üstüne doğru gitmeleri falan hiç yakışık alan bir davranış değildir. Bu arkadaşlarımızı uyarıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Lütfen...(CHP sıralarından gürültüler)

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - Öbür arkadaşı da uyarın ama Sayın Başkan, laf atanı da uyarın; onu niye uyarmıyorsunuz?!

BAŞKAN - Saygıdeğer arkadaşlarım, bakınız, dikkat ederseniz, ben burada hiçbir şeyden bahsetmedim; sadece, bir eylemi, bir fiili gerçekleştiren arkadaşlardan bahsettim. Niçin tepki gösteriliyor buna?! Kim yapıyorsa bunu, o arkadaşlarıma diyorum ki, lütfen, tepkilerinizi, medenî usuller, İçtüzük hükümleri çerçevesinde gerçekleştirin; kalkıp, başkasının kürsüsüne doğru yürüyerek, sıralarına doğru yürüyerek; böyle bir usul falan yok, istirham ediyorum...

MEHMET SEMERCİ (Aydın) - O tarafa bakarak konuşun Sayın Başkan.

BAŞKAN - O tarafa bakarak konuşayım: Böyle bir usul ve esas yok; size de bakarak konuşayım...

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, Sayın Koç'un konuşmalarını dinledim. Teklif, 91 inci maddenin düzenlenmesiyle ilgilidir, bunu amirdir ve böyle bir teklif verilmiştir milletvekilleri tarafından. Bu önergede de, verilen bu teklifle ilgili olarak bir düzeltme söz konusudur. Dolayısıyla, burada, yeniden bir madde ihdası söz konusu değildir. Eğer yeniden bir madde ihdası söz konusu olsaydı, komisyonun salt çoğunlukla buna katılıp katılmadığını tabiî ki arayacaktım; bunu, bilgilerinize arz ediyorum.

Şimdi, önergeyi oylarınıza sunuyorum...

HALUK KOÇ (Samsun) - Karar yeter sayısı istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamam Sayın Koç, karar yeter sayısını arayacağım.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler...

Sayın milletvekilleri, karar yeter sayısı yoktur; birleşime 5 dakika ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 122 nci Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

161 sıra sayılı İçtüzük teklifinin görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

BAŞKAN - Komisyon?.. Yerinde.

Başkanlık Temsilcisi?.. Yerinde.

Teklifin 1 inci maddesi üzerinde verilen önergenin oylanmasında karar yeter sayısı bulunamamıştı.

Önergeyi yeniden oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısını arayacağım.

Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Kabul edilen önerge istikametinde maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

2 nci maddeyi okutuyorum...

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, sözlerimin yanlış anlaşılması nedeniyle söz talep etmiştim.

BAŞKAN - Sayın Özçelik, bir dakika...

Sayın Araslı, tutanakları getirttim. Tutanaklarda Sayın Kapusuz'un geçen ifadesini aynen okuyorum...

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Çelik, efendim, Kapusuz değil...

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Ben... Ben...

OYA ARASLI (Ankara) - Hayır, daha önce de Sayın Faruk Çelik Beyinkini istemiştiniz.

BAŞKAN - Kapusuz... Kapusuz...

HALUK KOÇ (Samsun) - Daha önceden Faruk Çelik'le ilgili olan konuşma bölümüne tutanaklardan bakacaktınız...

BAŞKAN - Efendim, bakınız...

HALUK KOÇ (Samsun) - "Aynı birleşimde devam edeceğim" dediniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Hayır, hayır... Bu, Salih Kapusuz.

Sayın Salih Kapusuz'un ifadesi aynen şöyle: "O dönemde Anavatan Partisi Grup Başkanvekili Sayın Uğur Aksöz var, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili Sayın Oya Araslı var. Şimdi, kendi gerekçesi olarak Sayın Araslı şunu söylüyor, diyor ki: 'Bizim o zamanki kabul ettiğimiz metin var ya, o metni siz tetkik etmemişsiniz.'"

Burada, hiçbir sataşma vesaire yok; yani, siz, Sayın Kapusuz'a metnin tetkik edilmediğini söylüyorsunuz; o da, bu ifadeyi kullanıyor...

OYA ARASLI (Ankara) - Devam ediniz efendim... Devam ediniz...

BAŞKAN - ...burada sözün devamı olacak bir şey yok. Buraya kadar olan husus bu.

Bilgilerinize sunuyorum.

OYA ARASLI (Ankara) - Bu kısmı değil efendim, konuşmasının keşke daha sonra gelen kısmını da incelemiş olsaydınız ve ben, bundan önce, Sayın Faruk Çelik'in de aynı şeyi yapması üzerine söz hakkı talep ettim; onu da vermediniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Şu anda burada yok.

Bakınız, saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, bu tip konuşmalara...

OYA ARASLI (Ankara) - İçtüzük değişikliği olmadan, siz, bizim söz imkânlarımızı kısıtlıyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Araslı, müsaade ederseniz, cevap vereyim.

Malumunuz olduğu üzere, bu tip konuşmalara aynı oturum içinde cevap verilir diye bir ifade var ve gruplar arasındaki konuşmalarda -diğer ifade; ben, onu da getirttim- 30 dakikalık konuşma süreniz içerisinde, zaten, Sayın Faruk Çelik'e hitaben o konuşmaları yaptınız ve söylediniz; o ifadeler kullanıldı. Yarım saat, hatta belki bir iki dakika fazla konuşuldu. O oturum içinde bunlar cevaplandırıldı. Şu anda herhangi bir işlem yok.

2 nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Antalya Milletvekili Sayın Atila Emek ve aynı zamanda Sayın Emek'in şahsı adına da söz talebi var.

ATİLA EMEK (Antalya) - Grup adına konuşacağım.

BAŞKAN - Şahsınız adına konuşmuyorsunuz. O zaman, süreyi düzelteyim.

Süreniz 10 dakika Sayın Emek. Buyurun efendim.

CHP GRUBU ADINA ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz İçtüzüğün değiştirilmesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum; Yüce Heyetinizi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına saygıyla selamlarım.

Değerli arkadaşlarım, İçtüzüğü değiştiriyoruz. Biraz önce, Komisyon Başkanı "Meclis İçtüzüğü, Meclisin anayasasıdır" demişti. Şimdi, bunun üzerinde tartışma yapıyoruz ve İçtüzüğü değiştirirken, açıkça, muhalefetin söz hakkını kısmak için çaba sarf ediyoruz.

Değerli arkadaşlarım, özellikle son günlerde, Meclisimiz, 22 nci Dönem olarak, çok yoğun çalışmalar yaptı. Neyin eksiği vardı da böylesine bir durumu, Meclisin son günlerine, yasama dönemi biterken getirme gereğini duyduk?!

Şimdi, buradan şu çıkıyor: Önümüzdeki gün, yarın, muhtemelen, bankalar kanunu gelecek, bir sipariş yasası olarak gelecek ve o kanunu, o tasarıyı görüşmek için, Meclis İçtüzüğünü değiştirme gayreti içindeyiz.

Şimdi, bu Mecliste, biz, özellikle sipariş yasalarını bu dönemde gördük, kişiye özel yasaları da gördük. Sayın Maliye Bakanının af kanunları, bu Mecliste çoğunluğunuzla çıkarıldı. Şimdi, bir sipariş yasası, IMF'nin size sipariş verdiği bankalar tasarısını, Meclisten alelacele, halkın gözünden birçok şeyi gizleyebilmek için, getirip, İçtüzüğü değiştiriyorsunuz. Şimdi, böyle bir anlayışla varacağımız bir yerin olmadığını ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlarım, sabahtan beri çok ciddî tartışmalar yapıyoruz; çünkü, Sayın Komisyon Başkanımızın ifade ettiği gibi, Meclisin anayasasını değiştiriyoruz.

Şimdi, biraz önce, Sayın Kapusuz "tutanakları önümüze getirmeyin" dedi. Peki, bu tutanaklar niçin önemli; bu Meclisin bugüne kadar, 1920'den bu yana yaptığı tüm çalışmalar bu tutanaklarla belgeleniyor. Örneğin, ben, kendi adıma söyleyeyim; bu dönem, 22 nci Dönem ilk defa milletvekili olarak geldim, bu tutanaklardan yararlanmayıp da neden yararlanacağız; gelecek kuşaklar, bu Parlamentoda yapılan çalışmaları bu tutanaklardan izlemeyip de nereden izleyecek?!

Şimdi, değerli arkadaşlarım, elimdeki tutanak bir ibret vesikası; çünkü, köklerinize döndüğümüz zaman, dün muhalefette olduğunuzda, sizin geçmişte mensup olduğunuz parti muhalefette olduğunda, o muhalefetin sözcülerinin söylediklerine baktığımız zaman... Ben bir muhalefet milletvekili olarak

konuşma hazırlamaya çalıştım, tutanağa baktım; bugün söyleyeceklerimin hepsini muhalefet adına o dönemdeki değerli muhalefet sözcüleri söylemiş; kim söylemiş -çok seviyorum, saygı duyuyorum- Sayın Alptekin söylemiş. Kim söylemiş; Sayın Kapusuz söylemiş. Kim söylemiş; Sayın Meclis Başkanı Bülent Arınç söylemiş. Şimdi, burada var.

Değerli arkadaşlarım, rejimleri demokratik kılan muhalefetin varlığıdır. İktidar her rejimde vardır; ama, rejimi demokratik kılan muhalefetin varlığıdır. Siz, dün muhalefetteyken, sonuna kadar, muhalefetin, Meclisin haklarını savunacaksınız; millet bizi buraya gönderdi, bu millet adına bu kürsüden konuşma hakkını savunacaksınız; bugün iktidar olduk, ama, muktedir olamıyoruz; bir yerlerde, gelip, muhalefetin sesini kısacaksınız!..

Sayın Başkan biraz önce dedi ki: "Bu içtüzük değişikliği, iktidar-muhalefet dengesini sağlayacak." Sayın Başkan, beraber çalışıyoruz komisyonda; bir akademisyen hukukçu olarak böyle mi sağlayacağız; muhalefetin sesini kısarak mı bu dengeyi sağlayacağız?! Bu konuda hukukçu kimliğinizle, akademisyen kimliğinizle bir milletvekili olarak vicdanınız rahat mı?!

Yine diyor ki Sayın Başkan: "Hükümetin icraatının önü açılacak."

Değerli arkadaşlarım, çok açık söylüyorum, bir milletvekili olarak, milletim adına bu kürsüden bu konuşmayı yaparken, daha geçen hafta bölgemde, Manavgat'ta, Alanya'da, Antalya'da ve bütün sahil boylarında, domates üreticisi, domatesini sokağa döküyordu. Peki, bu domatesin böylesine sokağa dökülmesine, üreticinin rezil rüsva, perişan durumuna eğer çözüm olacaksa, buyurun İçtüzüğü değiştirelim. İcraatın neyine engel?!.

Sayın Başbakan Antalya'da dedi ki: "Sayın Putin'le hemen telefon görüşmesi yapacağım, ihracatın yolunu açacağım." Değerli arkadaşlarım, hâlâ üretici perişan, kan ağlıyor. Yine, geçen gün portakal üreticisi dedi ki: "Portakalı toplatmaya çalıştım, kilo fiyatı işçi ücretini karşılamayacak. Bırakın ağaçta kalsın..."

Değerli arkadaşlarım, eskiden kervan vardı. Geçen gün, bir değerli milletvekilimize bölgeden bir telefon geliyor "Sayın Başbakan hâlâ Putin'le görüşemedi. Bizim kervan, develer çıksaydı, şimdiye Bakü'ye varırdı" diyor. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

MEHMET ALİ ARIKAN (Eskişehir) - Telefon hattı çekilecekmiş!

ATİLA EMEK (Antalya) - Değerli arkadaşlarım, şimdi, çok açık söylüyorum, inançla söylüyorum; şu tutanağın üst kısmına baktığımız zaman, o gün Sayın Salih Kapusuz, Sayın Alptekin, Sayın Arınç muhalefet ederken, bu İçtüzüğü değiştirmeye çalışanların hiçbirisinin partisi burada yok. Şimdi, eğer İçtüzüğüyle oynamaya başlarsanız, Meclisin anayasasıyla oynamaya başlarsanız, sıkıştınız demektir, suyunuz ısındı demektir; yarın, aynı akıbete siz düşeceksiniz.

Değerli arkadaşlarım, hiçbir zaman, bu Mecliste muhalefetin sesini kısmaya çalışanlar bir şey kazanamamışlardır; siz de kazanamayacaksınız.

Bakınız, 22 nci Dönem, en çok, en yüksek çalışma oranının yapıldığı, verimli çalışmaların yapıldığı bir dönem. Türk Ceza Kanununu bu Meclis değiştirdi, AB'ye uyum yasalarını bu Meclis çıkardı; Anayasa paketlerini değiştirdik, hiçbir sıkıntı olmadı da, şimdi nedir, Meclisin kapanmasına üç gün kala, neden dolayı bu İçtüzüğü getiriyorsunuz?!

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - IMF'nin isteği!..

ATİLA EMEK (Devamla) - Yeni dönemde olabilirdi, uzun uzun tartışırdık; ama, IMF talimat verdi, Bankalar Yasası Plan ve Bütçe Komisyonundan çıktı, yarın geliyor. Milletin gözüne perde, muhalefetin sesini kısmak için, şimdi kalkıyorsunuz, bunu getiriyorsunuz. (CHP sıralarından alkışlar) Ama, unutmayın, orada 47 milyar doları bu milletin sırtına yüklerseniz, sizin de sonunuzun geldiği demektir ve biliniz ki, bu millet bunun hesabını soracaktır.

Değerli arkadaşlarım, şu gerilime ne gerek var. Dün, bugün, neredeyse, Parlamentoda kamuoyundan aldığımız desteğe gölge düşürürcesine bir gerilime girdik; hiç gerek var mı; tatile gidiyoruz.

ALİM TUNÇ (Uşak) - Yok tabiî ki...

ATİLA EMEK (Devamla) - Hiç gerek yoktu; ama, bunu siz sağladınız, birilerinden talimat aldınız...

BAŞKAN - Sayın Tunç, lütfen...

ATİLA EMEK (Devamla) - ... yukarılardan talimat alıyorsunuz, günlük değişim içine giriyorsunuz. Bununla, bu tarzda verimli çalışma da olmaz, iktidar-muhalefet dengesi de kurulmaz Sayın Başkanım.

ALİM TUNÇ (Uşak) - Önlemezseniz olur!

ATİLA EMEK (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, şimdi, Parlamento olarak, 22 nci Dönem olarak gerçekten verimli çalışma yaptık da, hükümetin önüne her getirdiği tasarıyı kanunlaştırmak için gece gündüz çalıştık... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Emek, konuşmanızı tamamlar mısınız? Buyurun.

ATİLA EMEK (Devamla) -...ama, halka bir bakın, dönün bakın memleketin hâline; bütün kesimler ağlıyor, bütün kesimler inim inim inliyor. Gençler işsiz; işsizliğe çare mi buldunuz, tarıma çare mi buldunuz?! Tekstilci bağırıyor, battım diye bağırıyor; çare mi buldunuz?! Bir tek ayakta kalan sektör turizm; yakında onun ocağına da incir ağacı dikeceksiniz.

MEHMET SOYDAN (Hatay) - Haydi canım!..

ATİLA EMEK (Devamla) - Evet... KDV'yi düşüremediniz; şimdi de, konaklama vergisini getirerek o insanları perişan edeceksiniz. Size hayırlı olsun; ama, millet sizden kurtulmanın yolunu bulacaktır.

Bu duygular içinde, Yüce Heyete saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Emek.

Madde üzerinde, şahsı adına, Manisa Milletvekili Sayın İsmail Bilen; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - İyi ki İsmail Bey var; sağ olsun!

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçtüzük Değişiklik Teklifi üzerinde söz almış bulunuyorum; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli dostlar, bir önceki konuşmamda söyledim; kanunların asıl hazırlanış yeri komisyonlardır, ihtisas komisyonlarıdır. Bu ihtisas komisyonları, zaman zaman altkomisyonlar kurarlar, buralarda da çalıştırılır, hem milletvekili arkadaşlar hem teknik donanımı olan bürokrat arkadaşlar veya sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri de buraya davet edilir; onların değerli fikirlerinden istifade edilir.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Bürokratlar bir iş bilmezler, koyun bile güdemezler!

BAŞKAN - Sayın Uzdil...

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Evet, burayı bir mutfak olarak tasvir etmiştim; hakikaten, burası bir mutfak. Mutfakta hazırlanan yemekler masaya servis yapılırken, bu yemeğin belki tuzu veya biberi eksik bırakılmış olabilir; bunları masada hazırlarsınız, masada o yemeğin üzerine nakledersiniz. Bakın, eğer, bunu da ciddî bir çalışma olarak değerlendirirsek, aslolan, bu kanun teklif veya tasarılarının, komisyonlarda bilgisi, birikimi, donanımı olan bütün arkadaşlardan istifade edilerek hazır hâle getirilmesidir; sonra, bunu Genel Kurulun huzuruna getirirsiniz; rötuş yapılacak veya ilave edilecek çok teknik bir şey varsa eğer, donanımı olan bir arkadaşımız veya heyetin içerisinden birisi bunu önerirse, o da, burada o teklife veya tasarıya ilave edilir.

Değerli dostlar, süratli çalışmak durumundayız. Demin de söyledim, tatili de...

ATİLLA KART (Konya) - "Değerli dostlar" değil, yanlış konuşuyorsun; dost değiliz. Dost diye bir kavram yok; onun yeri burası değil. Onun yeri başka yer...

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Affedersiniz...

Değerli arkadaşlar, sayın milletvekili arkadaşlarım...

MEHMET YILDIRIM (Kastamonu) - Tatile gitmek istemiyoruz...

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Bakın, tatile de gitmeyebilirsiniz. Eğer, tatil sürenizin tamamını buraya vakfetseniz, orada çıkaracağınız, bu dirençle çıkaracağınız yasa sayısı bellidir, kanun sayısı bellidir.

Evet, değerli arkadaşlar, bu kanunların çıkarılması lazım, ülkenin önünün açılması lazım. Avrupa Birliğiyle müzakereleri, inşallah, 3 Ekimde başlatıyoruz. Burada, mevzuatımız da gözden geçirilecek.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Avrupa Birliğiyle ilgili bu yasa...

BAŞKAN - Sayın Uzdil, istirham ediyorum.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Biz kimseden...

Değerli Arkadaşım, bakın, varsa sizin de söyleyecek bir şeyiniz, çıkar buradan söylersiniz.

Biraz önceki konuşmacı arkadaşımı da biraz yadırgıyorum. Biz kimseden talimat almayız.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - IMF...

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Bu Parlamento da, bugüne kadar kimseden böyle bir talimat almamıştır; talimat üzerine de hareket edilmiyor. (CHP sıralarından "Washington, IMF" sesleri, gürültüler) Geçmişte de bu bir zaruret olarak getirilmiştir.

BAŞKAN - Sayın Uzdil... Sayın milletvekilleri... Lütfen, dinleyelim efendim.

İSMAİL BİLEN (Devamla) - Bu zaruret nedeniyle, bugün, bu değişiklik önerilmiştir ve bundan sonra, belki, Adalet ve Kalkınma Partisi olmayacak; ama, burada iktidar partisi olan arkadaşlar veya bu Parlamento çatısı altında hizmet üretmeye çalışan arkadaşlar, Adalet ve Kalkınma Partili arkadaşlara, bu teklifi getiren arkadaşlara, bu teklife destek olan arkadaşlara müteşekkir olacaklardır.

Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Şahsı adına ikinci konuşmacı, Sayın Zeyid Aslan.

Konuşacak mısınız efendim?

ZEYİD ASLAN (Tokat) - Evet.

BAŞKAN - Buyurun.

ZEYİD ASLAN (Tokat) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; içtüzük değişikliğiyle ilgili teklifin 2 nci maddesinde şahsım adına söz almış bulunuyorum; bu vesileyle, Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Yaklaşık 4-5 saatten beri bu değişiklik teklifi üzerinde, gruplar düşüncelerini ve görüşlerini ifade ettiler. Konunun içeriğiyle ilgili, sanıyorum, milletvekili arkadaşlarımız yeterince bilgi sahibi oldular.

Bu içtüzük değişikliğiyle yapılmak istenilen şey, özellikle "kapsamlı kanun" diye tarif edilen, toplumun birçok kesimini ilgilendiren, en az 40 maddeyi bulan, kendi içerisinde teselsül eden bir hususu düzenleyen; yani, kısacası, bu hafta görüşeceğimiz Bankacılık Kanunu gibi, Belediye Kanunu gibi, daha önce burada zaman zaman görüştüğümüz 100, 150, 200 maddelik kanunlarda olduğu gibi, yine, bu husus, Meclisin huzuruna getirilmek ve Genel Kurul tarafından kabul edilmek suretiyle belirli bölümler hâlinde görüşülmesi, görüş ve düşüncelerin bölümler üzerinde aktarılması; ama, oylamaların ve önergelerin, yine, tek tek maddeler hâlinde oylanması ve önergelerin verilmesi suretiyle bir değişiklik teklifi.

Bunun, Anayasa Mahkemesi tarafından benzer düzenlemelerinin daha önce iptal edildiği burada ifade edildi, bununla ilgili açıklamalar da yapıldı; 96'da, 2001'de, 2003'te yapılan, değişik zamanlarda İçtüzük 91 inci maddede yapılan içtüzük değişikliklerinde Anayasa Mahkemesinin, içtüzük değişikliğinde olması... Eksik olarak gördüğü hususlardan da tecrübe edinmek suretiyle, deneyim kazanmak suretiyle, burada belirtilen eksikliklerin de giderilmesi suretiyle yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemenin, Meclisin sağlıklı çalışabilmesi açısından -ki, bu zaman zaman ifade edildi- istisnaî olarak kullanılabilecek bir düzenlemedir; yani, bu düzenleme, sürekli olarak kullanılabilecek bir düzenleme değildir. Bazen öyle durumlar olabilir ki, buna gereklilik duyulabilir.

Burada, yaklaşık iki haftadan beridir Sivil Havacılık, peşinden Hâkimler ve Savcılar Kanununu görüştük; ikisi de yaklaşık 100 maddeydi toplam, bizim dokuz çalışma günümüzü aldı. Şimdi, o maddelerin hepsinde, özellikle Cumhuriyet Halk Partisine mensup arkadaşlarımız, gerek grup gerekse şahıs adına toplam 15 dakika, yine, İçtüzüğün kendilerine verdiği bu hakkı -tabiî ki, kullanacaklar- 10 dakika da soru-cevap haklarını da kullanmak suretiyle; yani, her bir maddeyi, biz, yarım saati aşkın bir sürede geçtik. Nihayet bu görüşmelerin sonuna geldiğimizde, geçen cuma günü akşam, sivil havacılığın son maddelerinde -şu anda ismini hatırlayamıyorum; ama, zabıtlarda mutlaka bulabiliriz- Cumhuriyet Halk Partisinden bir sözcü arkadaşımız burada, çıktı ve aynen şu cümleyi kullandı "Gördünüz mü, eğer Cumhuriyet Halk Partisiyle anlaşmadığınız zaman, kanunların nasıl çıkamadığını gördünüz mü? Siz, işte, biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak Meclisin bu çalışmasını bilinçli olarak engelliyoruz; ya bizimle anlaşırsınız ya da bu sonuca katlanırsınız" cümlesini aynen kullandı. Yani, elbette, İçtüzük bize birtakım haklar veriyor; ama, özellikle Sayın Anadol'un, sık sık bu kürsüye geldiği zaman "hakkın suiistimali, hakkın kötüye kullanılması" cümlesini ne kadar fazla kullandığını benim kadar sizler de mutlaka duymuşsunuzdur.

Burada, zaman zaman, hakkın suiistimali, hakkın kötüye kullanılması vardır; yoksa asla ve asla, hiçbir zaman, gerçekten o kanuna katkıda bulunmak isteyen, gerçekten o kanunla ilgili eleştirilerini, görüşlerini, önerilerini getirmek isteyen hiç kimsenin sözünü kesmeye hiç kimsenin hakkı olamaz. Buna AK Parti Grubu olarak da biz, asla ve asla taraf olamayız. Ama, dediğimiz gibi, asla, bunun, bir hakkın suiistimaline, bir hakkın kötüye kullanılmasına sebep olmaması gerekir.

Burada, Hâkimler ve Savcılar Kanununu görüşürken, hâkim ve savcıların dışında o kadar çok şey konuştuk ki!.. Biraz önce, Sayın Emek, muhalefetin sesinden bahsederken, gündemin tamamen dışında, Antalya'da Başbakan, Putin, Bakü gibi alakasız konuları burada gündeme getirdi. Alakasız konuları gündeme getirdi; bu da, bir hakkın suiistimalidir.

ALİ CUMHUR YAKA (Muğla) - Buna sen karar veremezsin!...

ZEYİD ASLAN (Devamla) - Bu da, bir hakkın kötüye kullanılmasıdır.

ALİ CUMHUR YAKA (Muğla)-Buna sen nasıl karar veriyorsun!..

ZEYİD ASLAN (Devamla) - Değerli Arkadaşım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Aslan, lütfen, konuşmanızı tamamlar mısınız? Buyurunuz.

ZEYİD ASLAN (Devamla) - Burada, gündem dâhilinde bu konuları getirir konuşursunuz. Bununla ilgili yasal çalışma varsa, gelir, burada bunları konuşursunuz; ama, İçtüzük değişikliğinde, kalkıp da, Başbakanın Antalya'da yaptığı bir konuşma ya da Başbakanın Antalya-Putin görüşmesi gibi konunun tamamen dışında bir hususu burada konuşuyorsanız; demek ki, o zaman, İçtüzüğün verdiği hakkı doğru kullanamıyoruz demektir.

ATİLA EMEK (Antalya) - Vatandaşın İçtüzük derdi yok, domates derdi var; sorununun çözümünü bekliyor.

ZEYİD ASLAN (Devamla) - Elbette, muhalefet, İçtüzüğün kendine verdiği hakkı kullanırken, iktidar da, İçtüzüğün kendisine verdiği hakkı mutlaka kullanacaktır diyor, hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Uymuyorsunuz; kuralları değiştiriyorsunuz.

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım...

ATİLA EMEK (Antalya) - Bir konuya açıklık getireceğim.

BAŞKAN - Sayın Emek, yerinize oturur musunuz; lütfen, istirham edeyim.

ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN- Efendim, yerinize bir oturun.

ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkan...

HÜSEYİN BAYINDIR (Kırşehir) - Çok ağır konuştu ama!..

BAŞKAN - Hayır. Niye?! Bir dakika... Ne gerekçeyle talep ettiğinizin hiçbirini duymadım. Bakın, oturur musunuz...

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, biraz önce de Genel Kurulun dikkatine arz ettim; burada, çıkıp, bütün arkadaşlarımız konuştu. Bakınız, geneli itibariyle, İçtüzüğü en geniş anlamıyla yorumlayarak hiçbir arkadaşımın konuşmasına müdahale etmek istemiyorum, çok nadir olarak ikaz ediyorum; ama, şimdi, kendisi konuştuğu zaman, ilgili, ilgisiz hiç kimsenin sesi falan çıkmıyor, başka bir arkadaşımız ufacık bir konuşma yaptığı zaman -bu defa bu tarafa bakarak konuşuyorum- bütün millet hep birden ayağa kalkıyor, yürüyor! Böyle bir usul falan yok arkadaşlar. Bu milletvekillerinin hepsi için Genel Kurulda her türlü hak hepsine eşit derecededir, kimse kimseden farklı bir imtiyaza sahip değildir.

Bilgilerinize arz ediyorum.

Şu anda, madde üzerinde 10 dakika soru-cevap işlemi gerçekleştireceğiz.

ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkan, sataşma iddiasıyla söz istiyorum.

BAŞKAN - Tutanakları getirtip incelettireceğim, böyle bir şey varsa söz vereceğim.

Sayın Şimşek, buyurun efendim.

BERHAN ŞİMŞEK (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Alptekin'e bir sorumu yöneltmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, uzlaşma diyorsunuz, bu teklifi veriyorsunuz. Hükümete mensup koalisyon ortakları, Meclisi hızlı çalıştırmak istediklerini ifade ediyorlar ve bunun için de kapsamlı bir teklif getirmişler, uzun süre bu Meclis meşgul edilmiş; ama, nedense geri çekilmiştir. İşte, bu durumda sormak gerekiyor, zaman tasarrufuysa ve zamanda israf varsa, bunun muhatabı, şu anda görülen odur ki, iktidar ve onun kendi tutumudur. Müzakereler saatler sürer, bu, günler sürer. Şimdi, bütün bu müzakerenin tarihteki ehemmiyeti ortadayken, iktidar olarak, bu teklifleri verenler olarak, bu Mecliste bu meselelerin tartışılmasının ve müzakere edilmesinin, bunun, iktidarıyla, muhalefetiyle millet adına yapılmasının bu Mecliste çok görülmesini gerçekten hayretle karşılıyoruz. Tartışmalar daima doğruları getirir, hayırlı sonuçları getirir.

Değerli arkadaşlarım, biz, görüyoruz ki, bu teklifleri getirenler olarak siz, bindiğiniz dalı kesiyorsunuz, yanlış yapıyorsunuz. Biz, burada feryat ediyorsak, demokrasi adına, Parlamento adına feryat ediyoruz.

MEHMET EMİN TUTAN (Bursa) - Böyle olmaz ki; soru, soru...

BERHAN ŞİMŞEK (İstanbul) - Evet, bu parmaklar, bu Tüzük Mecliste kabul edilebilir; ama, tarih her şeyi yazacaktır. Sayın Kapusuz'un söylediği gibi "keser döner sap döner, gün gelir hesap döner" değil. Tarihin de dili vardır, Sayın İsmail Alptekin Beyin 2001 yılında söylemiş olduğu tarihin dili tutanaklara geçmiş; fakat, biraz önce, Sayın Alptekin...

BAŞKAN - Sayın Şimşek...

BERHAN ŞİMŞEK (İstanbul) - Sorumu soruyorum.

BAŞKAN - Biliyorum, siz güzel konuşursunuz...

BERHAN ŞİMŞEK (İstanbul) - Sorumu soruyorum.

BAŞKAN - … güzel de konuşuyorsunuz ama...

BERHAN ŞİMŞEK (İstanbul) - Efendim, sorumu soruyorum.

BAŞKAN - ...diğer arkadaşların hakkı gidiyor.

BERHAN ŞİMŞEK (İstanbul) - Sorumu soruyorum.

Yalnız, anlaşılan şu ki: Sayın Alptekin "Başkanlık bu teklifi getirmedi" dediğine göre, o da bu teklife katılmıyor.

Benim sorum şu, biraz da kendi içinde ironisiyle soracağım: İkibuçuk yıldır anlamak istediğim şuydu: Acaba tüccar olarak siyasetin perakendeden bu yasaların temel yasaya dönmesi toptan siyaset anlayışı içerisinde mi olacaktır? Günün birinde, bu Genel Kurulda, sadece tümü üzerinde görüşmeler yapılır ve sanırım ki, o zaman, bu yasaları getiren, demokrasinin önünü kesmeye çalışan anlayış bu Mecliste olmaz.

Teşekkür ederim.

MEHMET SOYDAN (Hatay) - İktidar olmayı hiç düşünüyor musunuz?

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Şimşek.

Sayın milletvekilleri, lütfen, kendi aramızda konuşmayalım.

Sayın Oral...

V. HAŞİM ORAL (Denizli) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Önce, bir yanlış anlaşılmaya mahal vermemek için bir düzeltme yapmak istiyorum Adalet ve Kalkınma Partisi adına konuşan arkadaşıma karşılık.

"Engelleme" denilen şey, eğer, Türkiye Büyük Millet Meclisinde, İçtüzüğe göre hakları bulunan partilerin haklarını kullanmaksa, bu engelleme değildir; bir.

İkincisi, 360 küsur milletvekiliyle Meclistesiniz arkadaşlar. Eğer, siz, burada karar yeter sayısını günde 6 kez, 7 kez, 8 kez, 9 kez istettiriyorsanız ve her seferinde de bu karar yeter sayısı bulunmuyorsa, bunun müsebbibi sizsiniz, kendi kendinizi engelleyen sizsiniz.

BAŞKAN - Sayın Oral, sorunuzu sorar mısınız efendim.

V. HAŞİM ORAL (Denizli) - Onun için, lütfen, yanlış yapmayın, önce kendi tahlilinizi kendiniz yapın Sayın Koç'un söylediği gibi.

Şimdi, soruma geliyorum. Sayın Kapusuz'un söylediğine göre, bununla ilgili, yani -komisyonlarda, bir arkadaşım da söyledi- belediyelerle ilgili, bankalarla ilgili, sosyal güvenlikle ilgili bütün çalışmalar yapılmış; ben, şimdi buradan, başta, Sayın Meclis Başkanına ve bu konuyla ilgili sorumluluk alan Sayın Komisyon Başkanına soruyorum ve diyorum ki, acaba, siz, komisyonlarda yaptığınız bu çalışmalar konusunda -bizim haberimiz yok- Adalet ve Kalkınma Partisi sıralarındaki arkadaşlarımızı yeterince bilgilendirdiniz mi; yani, hangi maddede, kim ne konuşacak, ve öneri getirecek, biliyor mu? Bunu gerçekten öğrenmek istiyorum; bir.

İkincisi; son söz olarak şunu söylüyorum; Sayın Kapusuz'un dediğine yürekten katılıyorum; yürekten katılıyorum Sayın AK Parti Grup Başkanvekilinin... Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz.

Sayın Kapusuz, üç dönem önce böyle söylemiş olabilir, iki dönem önce böyle söylemiş olabilir; ama, bugün bunu böyle söylüyor; ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz!..

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Gazalcı, buyurun.

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, bir senato vardı, Millet Meclisinden çıkan kararlar orada da görüşülürdü. Sonra, senato kalktı, tek meclis geldi. Şimdi, tek sese doğru gidiliyor.

Demokrasi bir kurallar düzenidir ve katılım ve çoğulculuğun yaşanmasıdır. Demokrasinin yaşanacağı yer, birinci olarak Parlamentodur. Bu tüzük değişikliği geldiği takdirde, nasıl bir demokrasi olacaktır, üstelik senato da yokken?

Meclis Başkanı ve AKP sözcüleri sürekli olarak Meclisin çok yasa çıkardığını, çok çalıştığını söylediler.

BAŞKAN - Sayın Gazalcı, sorunuzu istirham edeyim mi...

MUSTAFA GAZALCI (Denizli)-Soruyorum efendim.

BAŞKAN- Şu bakımdan diyorum; bakınız; soru soracak arkadaşların süresinin 5 dakikası geçti..

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) -Bitiriyorum efendim, 1 dakika oldu.

BAŞKAN- Bir arkadaşımız, 3 dakikada soru sorduğu için diğer arkadaşlara sıra gelmiyor ve onların hakkı gasboluyor, onun için...

MUSTAFA GAZALCI (Denizli) - Peki, bitiriyorum efendim.

Şimdi, bu bir çelişki değil mi? Daha önce, Meclis Başkanı, AKP sözcüleri Parlamentonun çok iyi çalıştığını, çok yasa çıkardığını söylediler. Ben soruyorum şimdi: Ne engel oldu da, aradan üç yıla yakın bir zaman geçtikten sonra hangi engelle karşılaştınız? O dedikleriniz mi yanlıştı, şimdi mi bir şey oldu?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Gazalcı.

Sayın Kuzu, buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, bana sorulan soru... Gazalcı'nın sorusu var.

Şimdi, tabiî, senatonun kaldırılmış olması ve tek meclise indirilmiş olması Türkiye için bir aşamadır. Ben, onun doğru yapıldığını düşünüyorum; çünkü, orada da, bilindiği gibi, siyasî partiler, eğer, her iki mecliste de aynı çoğunluğu almışsa, sonuç zaten değişmiyordu; aksi durumda da engelleme çıkarıyordu.

Şimdi, tabiî, burada, demin söyledim, iktidar-muhalefet dengesi derken, ben, şunu anlatmaya çalışıyorum: Demokrasilerde muhalefet çok önemli. Zaten, muhalefet, bir tek de demokrasilerde var, diğer sistemlerde muhalefet zaten yok; farkı da bu. Muhalefetin susturulmasını, onun tamamen bir kenara bırakılmasını hiçbir zaman kimse savunamaz, savunmaması lazım.

Burada getirilen, bana sorarsanız, arızî bir durum, demek istediğim o; yani, bu çok iyi yapıldı, çok çok güzeldi filan diyen, bunu söyleyen zaten yok burada.

Sonuç itibariyle, çoğunluğa bir yükümlülük getirmiş bu millet, şunları yapacaksın diyor, verdiğim icraatlar var diyor, ona bir hız kazandırılmak isteniyor, getirilen düzenleme bu.

Belki, bu arada "muhalefetin engellemesi" dediğimiz yöntem biraz kısmış olunuyor veya bu yol... Kaldı ki, bir de şu var: Bu yola gitme zorunluluğu yok; yani, ille de hükümet bu yola gidecek diye... Böyle bir yol da yok. Belki bazı kanunlar bakımından, gerektiğinde kullanılabilecek olan bir yöntemdir bu.

O bakımdan... Yani, burada, biz, hani, zaman zaman diyoruz, bizim demokrasimiz müdahalecidir, militandır; bunu, biz demiyoruz da, dışarıda söyleyenler oluyor; yani, bunu, göğsümüz kabara kabara söyleyemeyiz tabiî ki.

Neticede, bunu, şunun için söylüyoruz: Türkiye'de demokrasi yenidir, elli altmış yıllık bir geçmişi vardır, birden bire Batı tipi, tam açılırsak sorun çıkar düşüncesiyle... Mesela, siyasî parti kapatma bundan doğmuştur, düşünce açıklama hürriyetini kısma bundan doğmuştur; ama, bugün, bunları, Türkiye, yavaş yavaş aşma noktasına gelmiştir.

Son söz olarak... Belirttiğim gibi, muhalefeti kısmak gibi bir niyetimiz asla olamaz, hele hele engellemek... Kısmen bir kısılma; doğru. Zaten, bunu getirmezsen, o zaman normal usulle yapmış olacağız.

Söylediğim gibi, benim, yine, temennim, iktidar-muhalefet anlaşarak, oybirliği dediğimiz birinci cümlede yer alan maddenin uygulanması... Zaten, o zaman sorun çıkmaz. İkinci kısma mümkün olduğu kadar çok başvurulmaması elbette ki... Ama, hükümetin icraatları tıkandığı zaman başka da çaresi kalmıyor; bunu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kuzu.

Sayın Başkanım, Sayın Alptekin, ilave edeceğiniz bir husus var mı?

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Sayın Şimşek ismimden bahsetmek suretiyle bir yorum yaptılar. Dolayısıyla, bu yorumun içerisinde benim cevap vermemi gerektiren bir yön bulamadığımdan, ben de buna ilave edecek bir söz söylemiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, soru-cevap işlemi tamamlanmıştır.

2 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Konya Milletvekili Sayın Atilla Kart; buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 10 dakika.

CHP GRUBU ADINA ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; İçtüzük Değişikliği Teklifinin 3 üncü maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına görüşlerimi beyan etmek üzere söz almış bulunmaktayım; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, konuşmama Anayasa Mahkemesi dosyasından bir paragrafı aktararak başlamak istiyorum. Aynen okuyorum: "Komisyonları zamana oynayan, genel kurulu tartışmayan bir yapı kendi özünden uzaklaşır ve bürokratik yasamanın bir örtüsü olarak kalır. Bir maddelik kural, yasama egemenliğini yürütme ve bürokrasi egemenliğinin içinde eritmektedir. Kuvvet birliğinden daha farklı olan bir tehlike önümüzdedir. İki kuvvet tarafından yasama kuvvetinin yutulması tehlikesi... Demokrasiyi imha eden sebepler, daima topla ve tüfekle gerçekleşmez. Bazen, adına 'hukuk' denen ve Prof. Aksoy'un tarifiyle 'cibilliyetsiz' olan kurallar da aynı sosyal felaketi hazırlayabilir. Bütünleşmenin iletişim tekeliyle geçirimsiz bir bağ kurması ise, sonuçları kestirilemez bir vahamet olacaktır. Güzel ve büyük Türkiye'nin yaşadığı gerçek budur. Bu girişim, gücün hukuk yuvasından fırlaması ve yasama egemenliğinin yok edilmesi olayıdır; bu girişim, bilgi ve tecrübî akıl temelinden yürümeyen çoğunluğun rejim için nasıl tehlikeler ürettiğinin eşine rastlanmaz örneğidir, emsal oluşturacak suimisalidir." Bu ifadeler nerede kullanılmış, kimler tarafından kullanılmış, onu, biraz sonra, yine, yeri geldiği zaman anlatacağım.

Değerli arkadaşlarım, bilindiği gibi, yasama organı çalışmalarını düzenleyen içtüzükler, uygulamada, anayasalar kadar önemli olan düzenlemelerdir; bunlar Meclisin sessiz anayasalarıdır.

Anayasamız, madde oylaması esası üzerine oturtulmuştur. Temel yasalarda, madde oylaması yapılmadan, herkesi bağlayacak hukuk kuralını tesis etmek mümkün değildir. Böyle bir yaklaşım, toplum için son derece önemli sonuçları olacak yasalarda, toptan oylama arayışlarını hızlandıracaktır.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Madde oylanacak.

ATİLLA KART (Devamla) - Hukuk sistemimizde ve doktrinde, temel yasa, yeniden yapılanma, kapsamlı değişiklik kavramlarının unsurları ve sınırları, teknik ve objektif esaslara bağlanmamıştır. Bu konu hem uygulamada hem de doktrinde tartışmalıdır. Medenî Kanun, Ceza Kanunu, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu gibi yasalarla ilgili düzenlemelerin temel kanun vasfında olduğu açıktır.

Ancak, Kooperatifler Kanunu, İş Kanunu, idarî yargıya, sosyal güvenlik, bankacılık konularına ilişkin düzenlemelerse, getirilen bu teklifle, her zaman, için temel kanun olarak nitelendirilip, bu ve benzeri düzenlemelerle, muhalefetin çalışmasını ve denetim görevini kısıtlamanın amaçlandığı, açık bir şekilde, sözcüler, iktidar sözcüleri tarafından da ifade edilmektedir.

Değerli arkadaşlarım, esasen, idarî denetim mekanizmalarını etkisiz hâle getiren, adlî yapıda kadrolaşma sürecini başlatan, kritik soru önergelerine cevap vermemek suretiyle yasama denetimini engelleyen bir siyasî iktidarın, en nihayet, milletvekillerinin Meclisteki seslerini kısmak suretiyle, yasama sorumsuzluğuna, kürsü sorumsuzluğuna müdahaleyi başlatması kaçınılmazdır. Bu sebeple ve bu anlamda getirilen bu teklifi pek de yadırgamıyoruz. Aslında, adi suçlardan, yüz kızartıcı suçlardan dolayı yargılanır iken ve işin esasında milletvekili seçilme engeli mevcut iken Parlamentoya girenlerin ve yasama dokunulmazlığı zırhına bürünenlerin kürsü sorumsuzluğuna müdahalede bulunmalarında da yine şaşılacak bir şey yoktur. Bu süreç maalesef kaçınılmaz bir süreçtir.

Değerli arkadaşlarım, Türkiye'de otoriter yönetimi aşan, totaliter ve faşizan bir yönetim anlayışı ve uygulamasına hızla gitmekte olan bir süreç söz konusudur. Yakın zamanda bu teklifi tamamlayan yeni teklifleri de göreceğimizden hiç kimsenin şüphesi olmasın. Sözgelişi, maddeler üzerindeki konuşma sürelerini 10 dakikanın altına düşüren tekliflerle de karşılaşacaksınız. Bunlara da hazırlıklı olmamız gerekiyor.

Bakın değerli arkadaşlarım, getirilen bu İçtüzük teklifi Anayasa Mahkemesinin 31.1.2002 ve 29.4.2003 tarihli iptal ve yürütmenin durdurulması kararlarındaki gerekçelerin hiçbirisini bünyesinde taşımamaktadır. Hukuk normunun genellik, soyut ve sürekli olma unsurları ihlal edilmiş, her olay için ayrı ayrı özel yasama yöntemleri geliştirilmiş olmaktadır bu teklifle. Komisyon Başkanı ve iktidar sözcüleri, bu risklerin, yani, Genel Kuruldaki bu risklerin yasalarla ilgili komisyon çalışmaları esnasında giderilebileceğini kendilerince ifade ediyorlar. Bu ifadenin de, Türkiye gerçekleri ve sözgelişi Anayasa Komisyonu Başkanı ve siyasî iktidara mensup komisyon üyelerinin demokrasi anlayışları ve uygulamaları karşısında hiçbir anlamının olmadığını yine ifade etmek istiyorum. Öylesine hukuk tanımaz bir siyasî iktidar anlayışıyla karşı karşıyayız ki "nasıl olsa karma komisyonun iradesi belli, bunun için toplanmaya gerek yok" diyen, diyebilen komisyon başkanları ve bu komisyona, bu anlayışa sahip olan bir siyasî iktidar uygulamasıyla karşı karşıyayız.

Keza, şu anda görüştüğümüz İçtüzük teklifinin Anayasa Komisyonunda görüşülmesi aşamasında "temel yasa" veya "kapsamlı yasa" kavramlarının unsurlarını ve sınırlarını belirlemek, böylece, komisyon ve Genel Kurul çalışmalarında etkinlik ve verimlilik sağlayabilmek amacıyla altkomisyon kurulması yolunda talepte bulunmuş isek de, bu teklifimiz de kale alınmamıştır. Dolayısıyla, burada, Genel Kuruldaki bu risklerin, bu hataların komisyonda,

mutfakta görüşülmek suretiyle giderilebileceği yolundaki söylemin hiçbir inandırıcı yönünün olmadığı, hiçbir gerçek yönünün olmadığı, bu İçtüzük görüşmelerindeki, komisyon görüşmelerindeki süreçle belli. Onun için, bu söylediklerinizin de doğru bir tarafı yok, inandırıcı bir tarafı yok.

Değerli arkadaşlarım, geldiğimiz aşamada sizleri, yine, sağduyu ve sorumluluk almaya davet ediyorum. Demokrasi anlayışı, böylesine hukuk tanımaz ve keyfi olan bir siyasî iktidarın uygulamalarına karşı, hangi insafla, hangi adalet duygusuyla, muhalefetin, denetim mekanizmalarını kötüye kullandığından söz edebilirsiniz. Unutmayalım ki, konumu, sayısal gücü ve demokrasi anlayışındaki yetersizlik sebebiyle, hak ve yetkilerini kötüye kullanma konusunda siyasî iktidarın çok geniş bir manevra alanı vardır. Bu alan karşısında muhalefetin gücü, bu anlamda yetersiz kalmaktadır.

Sorunun esası nedir; sorunun esası şu, değerli arkadaşlar, sayın milletvekilleri: Türkiye'de üst kurullar ve teftiş kurulları devreden çıkarılmıştır. Yargı, 1982 Anayasasının getirdiği bürokratik yapıdan da istifadeyle, bağımlı hâle getirilmiştir. Kadrolaşma süreci başlatılmıştır. Hâkimler ve Savcılar Kanununda bu süreç kurumsallaştırılmıştır. Medya-siyaset ve ticaret ilişkileri ustalıkla kullanılarak, iletişim özgürlüğü kontrol altına alınmıştır. Nihayet, sıra, Meclisi susturmaya gelmiştir; bu süreç Türkiye'de başlamıştır.

Sayın milletvekilleri, peki, demokrasinin ve millet iradesinin kalbi olan Meclis, neden susturulmak isteniliyor?

Sayın Başkanım, birinci sırada, telefonla konuşan arkadaşımı, lütfen, uyarır mısınız.

BAŞKAN - Sayın Kart, telefonla kim konuşuyor?

ÜLKÜ GÖKALP GÜNEY (Bayburt) - O yasaktır aslında.

ATİLLA KART (Devamla) - Sayın milletvekili, sizi biraz sorumluluğa davet ediyorum, biraz, Millet Meclisine saygıya davet ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Kart, tamam...

ATİLLA KART (Devamla) - Meclis Başkanının yapmadığı bu uyarıyı, ben yapmak zorunda kalıyorum.

BAŞKAN - Sayın Kart, kendinize ait olan yetkileri kullanın da "Meclis Başkanı uyarmadı" ifadelerini kullanmayın...

ATİLLA KART (Devamla) - Sayın Başkan, orada yetersiz kaldığınız için ben bu uyarıyı yapıyorum.

BAŞKAN - Yalnız, Sayın Kart, şunu ifade ediyorum: Şu Meclisin içerisinde Genel Kurulda, zatıâliniz dâhil, telefonla konuşmayan kaç kişi vardır?! Lütfen, istirham ediyorum... Bu şekilde itham etmeyin... Bakınız... Lütfen...

ATİLLA KART (Devamla) - Ben, birinci sırada, ikinci sırada, hatibin konuşmasını etkileyecek şekilde hiçbir davranışın içinde olmadım Sayın Başkan.

BAŞKAN - O zaman grubunuzdaki arkadaşlarınıza ve Grup Başkanvekillerinize de bu konuyu hatırlatın. Her şey, yani, bu şekildeki ifadeyle değil... Ben arkadaşıma söylüyorum; ama, kullandığınız kelimelerin sizin grup ve iktidar grubu dâhil, bütün arkadaşlarımızı töhmet altında bıraktığını, lütfen, dikkate alınız; istirham ediyorum.

RECEP GARİP (Adana) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

FİKRET BADAZLI (Antalya) - Sağ ol Başkan.

BAŞKAN - Buyurun.

ATİLLA KART (Devamla) - Burada, bakın, bu tepkinin anlamı nedir? Bu tepkinin anlamı şudur: Meclisin susturulmasına karşı bu duyarsızlık nedir?

ALİ AYAĞ (Edirne) - Ne alakası var ya!

ATİLLA KART (Devamla) - Bu tepki nedir, bu sorumsuzluk nedir?! Bunu size hatırlatmak istiyorum. (AK Parti sıralarından gürültüler)

FARUK ÇELİK (Bursa) - Ayıp oluyor ama!.. O zaman ben size soruyorum: Sayın Araslı, 1996'da o teklifi, Meclisi susturmak için mi verdi peki?!

BAŞKAN - Sayın Çelik, lütfen...

Sayın Çelik...

Sayın Kart, lütfen, konuşmanıza devam ediniz. (AK Parti sıralarından gürültüler)

MEHMET EMİN TUTAN (Bursa) - Sizin arkadaşlarınız da...

ATİLLA KART (Devamla) - Uyarsın, uyarsın; orada Başkan duruyor; hepsini ben uyaracak değilim. Orada Başkan duruyor.

BAŞKAN - Sayın Kart, buyurun efendim. Benim sözlerim, sadece, sizin "telefonla konuşuluyor" sözünüzle ilgiliydi. Buyurun efendim.

ATİLLA KART (Devamla) - Sayın Araslı'nın verdiği teklifte ne vardı; bu türlü tasarıların görüşülmesinde Meclisin oybirliği aranıyordu. Onun o teklifi ile bu teklif arasında nasıl bir bağlantı kurabilirsiniz?! İşte, bu nedir biliyor musunuz: Bu, sizin adalet duygunuzdur, bu, sizin adalet anlayışımızdır. Böylesine sığ, böylesine yetersiz bir adalet anlayışı! (AK Parti sıralarından gürültüler)

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Ya, sen kendine bak!

SERACETTİN KARAYAĞIZ (Muş) - Misliyle iade ediyorum.

ATİLLA KART (Devamla) - İkisi arasında dağlar kadar fark var. (CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler) İkisi arasında dağlar kadar fark var. Nedir; Meclisin tamamı, grupların tamamı bir konuda oybirliği sağlamış ise, zaten mesele yok. Kaldı ki, o zaman, o dönemde 5-6 gruplu bir Meclis söz konusu. O 5-6 gruplu Meclis arasında bir oybirliği sağlanmışsa tartışılacak bir konu zaten yok demektir. Buradaki tablonun o tabloyla uzaktan yakından ne alakası var?! (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kart, Genel Kurula teşekkür eder misiniz.

Buyurun efendim.

ATİLLA KART (Devamla) - Sayın Başkan, kişisel konuşma sürem de var, onu kullanmak istiyorum.

BAŞKAN - Kişisel hakkınız şu anda yok; çünkü, sizden sonra şahsı adına konuşma talepleri var efendim.

ATİLLA KART (Devamla) - Peki, Sayın Başkan. O zaman devam etmek üzere Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, bir açıklama yapmak istiyorum.

BAŞKAN - Yerinizden mi bir açıklama yapacaksınız?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Evet.

BAŞKAN - Sayın Kuzu, Komisyon Başkanı olarak bir talebiniz varsa sizi kürsüye davet etmek zorundayım.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Şahsımla alakalı bir şey.

BAŞKAN - Kürsüden ifade eder misiniz efendim.

Buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Kart'ın her çıkışı olay oluyor bu kürsüde, her defasında üstü kapalı ya da açık şahsıma yönelik tenkitlerde bulunuyor. Burada benim başka, komisyon üyelerim de var; elini vicdanına koysunlar, benim kadar demokrat ikinci başkan var mı burada, söyler misiniz? (AK Parti sıralarından alkışlar)

Bu kadar geniş imkân sağladım, çayı komisyondan, kahvesi komisyondan, her türlü imkânlarını sağlarız, sonuna kadar konuştururuz. (Gülüşmeler, AK Parti sıralarından alkışlar)

Bunu samimî olarak söylüyorum, işin şakası bir tarafa. Neyse, bu Kart'la yıldızımız barışmadı gitti.

İSMET ÇANAKÇI (Ankara) - Bu şekilde konuşmak yakışmıyor.

ATİLLA KART (Konya) - "Sen" diye itham etme.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Sayın Kart, müsaade buyur. Bu kürsüye çıktın...

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, uyarınızı yapın, görevinizi yapın.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Bir dakika... Bu kürsüye çıktın, Allahaşkına, yürütme maddesinde söz aldın, yürütme konusunda ne dedin söyler misin burada? Kayıtlardan getiririm. Bakın, bir tek cümle kullandın mı, bir tek kelime kullandın mı?

Diyor ki oradaki madde: Bu İçtüzük hükümlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi yürütür. Ne dedin bu konuda, kim yürütür? Niçin çıktın o zaman buraya, söyler misin? İşte, bu getirilen düzenleme bunları önlemek için getiriliyor, tutumu yüzünden getiriliyor bunlar. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Eğer gerçek anlamda İçtüzük uygulansaydı iktidar bu yollara gitmezdi. Dolayısıyla...

BAŞKAN - Sayın Kuzu, Genel Kurula hitap ediniz lütfen!

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Evet, ben Genel Kurula hitap ediyorum tabiî ki Sayın Başkan.

ATİLLA KART (Konya) - "Sen" diye hitap etmeyin.

Konuşmasına dikkat etsin Sayın Başkan.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Tamam, siz diye düzeltiyorum; onun da kolayı var.

ATİLLA KART (Konya) - "Siz" diye konuşun "sen" diye konuşmayın, haddinizi bilin.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Doğrudur.

Sonuç itibariyle, eğer, iktidar-muhalefet dengesinde hakkın suiistimali olursa hukuk bunu korumaz arkadaşlar. O açıdan, ikide birde böyle, şahıslara yönelik sözler sarf ederek, burada sonuç alacak gibi bir yola gitmeyin.

MUSTAFA ÖZYÜREK (Mersin) - İçtüzük değişikliği yapın, yürütme maddesinde konuşulmaz deyin.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (Devamla) - Zaman kaybediyoruz, bunu hatırlatıyorum.

Saygılarımı sunuyorum.(AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum.

Şahsı adına, Manisa Milletvekili Sayın İsmail Bilen; buyurun.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Hocamın ikazına uyarak; ki, fakülteden de hocamdır... Bu İçtüzük değişikliğini Türkiye Büyük Millet Meclisinin uygulamasından daha tabiî bir şey yoktur.

Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim. Sayın Aslan, buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, grup başkanvekilleri buradaydı, tam bu sırada dışarıya çıkarıyorlar. Bu bir hak suiistimalidir. İktidardan bir, muhalefetten bir dedik efendim. Her seferinde, Genel Kurulu selamlayıp gidiyor ve ondan sonra hak suiistimalinden bahsediyorlar. Yapmayın! Daha burada bile konuşma hakkını...

BAŞKAN - Sayın Koç, oturun efendim.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, bakın, hiçbir grup başkanvekili arkadaşım yok. Esnaf Yasasında da böyle oldu. Mutabakat bozulurken hepsi dışarıya çıkıyor; şu anda da aynı şekilde!..

BAŞKAN - Sayın Koç... Salih Kapusuz burada efendim.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, sabahtan beri ben arkadaşlarımla konuştum "evet" diyorlar ve ondan sonra "hayır" oluyor.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Sayın Başkan, buradayım, söz verin...

BAŞKAN - Sayın Kapusuz, herhangi bir şey yok.

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım... (Gürültüler)

Sayın Aslan, kürsüde durur musunuz efendim; izah edeyim.

HALUK KOÇ (Samsun) - Ben konuştum arkadaşlarımızla, lütfen...

BAŞKAN - Saygıdeğer arkadaşlarım, Sayın Koç, istirham edeyim... (Gürültüler)

Sayın Bilen... Sayın Koç.. Sayın Kart...

Saygıdeğer arkadaşlarım, bakınız, burada, gruplar adına konuşmalar var, şahıslar adına konuşmalar var. Biz, İçtüzüğü uygulamakla yükümlüyüz. O aradaki konuşmalar, birbirlerine hak devirleri ayrı bir meseledir. Eğer, burada, bizim önümüze böyle bir husus intikal ederse, böyle bir husus, biz icra ederiz, gereğini yaparız. Şu anda, benim önümdeki istek listesinde vardır ve ben, şu anda, konuşmak üzere Zeyid Aslan'ı kürsüye çağırdım, şahsı adına konuşacaktır; çünkü, işlemi başlattım.

Sayın Aslan, buyurun, mikrofonunuzu açıyorum. (Gürültüler)

ZEYİD ASLAN (Tokat) - Devredebilirsek devredelim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Efendim, şu anda, ben, sizi -işlem olarak- kürsüye çağırdım; konuşuyorsunuz.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, devrediyor söz hakkını.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Arkadaşımız devrediyor Sayın Başkan.

BAŞKAN - Sayın Kapusuz, efendim, siz Grup Başkanvekilisiniz; bu, şahsı adına bir taleptir, Sayın Zeyid Aslan'la ilgili bir hususdur.

Sayın Aslan, konuşmuyor musunuz?

ZEYİD ASLAN (Tokat) - Konuşmayacağım efendim.

BAŞKAN - Tamam, buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Yani, Kanunlar Kararların kapısından, hangi kanun baskıdan çıktıysa, iki şahıs konuşması İktidar Partisi tarafından kapatılıyor; bu hak suiistimali değil midir değerli kardeşim?!

BAŞKAN - Zeyid Aslan konuşmaktan feragat ettiği için, şahsı adına üçüncü konuşmacı, Konya Milletvekili Sayın Atilla Kart; buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar[!])

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, ikibuçuk yıllık yasama faaliyetim esnasında hiç kimseyle kişisel bir kavganın içinde olmadım; burada inandığım şeyleri anlatıyorum. Sayın Kuzu'nun karma komisyonu bir yıl süreyle toplantıya çağırmadığı, kendisi hakkında suç duyurusunda bulunduğumuz ve kendisinin de "karma komisyonu toplantıya çağırmaya ne gerek var, nasıl karar vereceğimiz belli" dediği basın kayıtlarında, komisyon tutanaklarında mevcuttur; bunları söyledim ben, başka bir şey söylemedim. Bu nedir; demokrasi kültüründeki bir çarpıklığı gösterir; bunun anlamı ve izahı budur.

Bakın değerli arkadaşlarım, geldiğimiz aşamada, demokrasinin ve millet iradesinin kalbi olan Meclisi neden susturmak istiyoruz?! İşin esası burada düğümleniyor.

MUSTAFA DURU (Kayseri) - Konuşuyorsun ya!

ATİLLA KART (Devamla) - Eğer yapılan ve yapılmakta olan yolsuzlukların sorgulanmasından ve denetlenmesinden rahatsızsanız, rahatsız oluyorsanız, Hukuk dışı ilişkilerle sürdürülen özelleştirme uygulamalarının sorgulanmasından rahatsız oluyorsanız, Mecliste toplantı ve karar yeter sayısı istenilmesinden rahatsız oluyorsanız, IMF'nin talepleri ve talimatları doğrultusunda... Sayın Bilen, bundan niye alınıyorsunuz, iki gündür, televizyonlar naklen yayın yapıyor, IMF'nin bu taleplerini ve talimatlarını iletiyorlar. Bütün ulusal televizyonlar, uluslararası televizyonlar bunları anlatıyor.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Ne Parlamento ne hükümet, kimseden talimat almaz...

BAŞKAN - Sayın Bilen... Sayın Bilen, lütfen...

ATİLLA KART (Devamla) - Bu talimatlar doğrultusunda...

MEHMET EMİN TUTAN (Bursa) - Biz verdik bu önergeyi...

ATİLLA KART (Devamla) - ... 100-200 maddelik bazı yasaların bir iki gün içinde görüşülmesi konusunda bağımlılık ve taahhüt içine girmiş ve ekonomimizin geleceğini, oradan gelecek bir dilime endekslemiş iseniz; yargıya yapılan hukuk dışı ve siyasî müdahalelerin deşifre edilmesinden rahatsız oluyorsanız; işçi, köylü ve esnafın uluslararası tekeller tarafından sömürülmesinden ve ulusal değerlerimizin yabancılaştırılmasından duyulan tepkilerin Meclis zemininde dile getirilmesinden rahatsız oluyorsanız; bankacılık sektörünün, uluslararası sermayenin ipoteği altına alınması yolundaki çalışmalarının deşifre edilmesinden rahatsız oluyorsanız; 47 milyar dolarlık bankacılık hırsızlığının sorgulanmasının önünü kesmek istiyorsanız, orada yapacağınız, o Meclisin sesini, orada kesmektir. (AK Parti sıralarından gürültüler) Bugün yapmak istediğiniz bu, değerli arkadaşlarım.

Sizleri bir noktada uyarmak gereğini duyuyorum. Milletvekili görevi ve sorumluluğum adına bunu ifade ediyorum. Bakın, geldiğimiz aşamada, bunların adı şudur: Totaliter ve faşizan bir yönetim anlayışı ve uygulamasının Meclis bünyesinde kurumsallaşmasına yönelik bir düzenleme getiriliyor. Tekrar ifade ediyorum... (Gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Eraslan... Sayın Çerçi.

ATİLLA KART (Devamla) - Totaliter ve faşizan bir yönetim anlayışı ve uygulamasının kurumsallaştırılmasına yönelik...

(AK Parti sıralarından gürültüler)

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Dinleyin!..

BAŞKAN - Sayın Uzdil.

ATİLLA KART (Devamla) - Bunları, fazla değil, bir yıl sonra, iki yıl sonra anladığınız zaman iş işten geçmiş olacak değerli arkadaşlarım ve burada, o çatının altında, sadece siz değil, hepimiz kalmış olacağız.

Bakın, tarihe karşı sorumlu olmamak adına, sizleri, sağduyulu ve akılcı değerlendirme yapmaya, bir defa daha davet ediyorum.

Yasama faaliyetinin, yasama işlevinin niteliği adına, tutarlılık adına, siyasî etik adına, politik namus adına... Hangi anlamda söylüyorum; üç yıl evvel Anayasa Mahkemesinde söylediğiniz o söylemler adına söylüyorum. Politik namus adına, siyasî etik adına soruyorum ve milletvekili sorumluluğu ve saygınlığı adına söylüyorum; gelin, milletvekilinin; yani, sizlerin, bizlerin varlık sebebini ve fonksiyonunu yok etmeye yönelik olan böyle bir düzenlemeye katkı sağlamayalım, bu sorumluluğa ortak olmayalım.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kart.

Sayın Kuzu, Komisyon Başkanı sıfatıyla değil, milletvekili sıfatıyla, kendisine atfen izafe edilen, söylenilen sözlerle ilgili bir söz talebinde bulunmuştur.

Buyurun Sayın Kuzu.

HALUK KOÇ (Samsun) - Tutanakları incelemediniz Sayın Başkan!..

BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Karma Komisyonu toplamadığım ve gerek yok dediğim konusunda Sayın Kart'ın açıklaması oldu.

BAŞKAN - Açıklıyor efendim, dinleyiniz lütfen.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, hiç tutanakları incelemediniz, 69'a göre söz vermek için!

BAŞKAN - Efendim, dinledim ve tespit ettim ben kendim.

HALUK KOÇ (Samsun) - Yani, bazı şeyleri çok kolay algılıyorsunuz!

BAŞKAN - İstirham ediyorum...

BURHAN KUZU (Devamla) - Sayın Koç, söz Kuzu da!

HALUK KOÇ (Samsun) - Efendim?..

BURHAN KUZU (Devamla) - Söz Kuzu'da...

HALUK KOÇ (Samsun) - Koç da burada!..

BAŞKAN - Sayın Kuzu, hiçbir sataşmaya sebebiyet vermeden; lütfen efendim...

BURHAN KUZU (Devamla) - Yok, vermem, benim âdetim değil o biliyorsunuz Sayın Başkan.

HALUK KOÇ (Samsun) - Ama, Koç derken, lütfen Haluk Koç deyin, Atilla Koç'la karışmasın; ben hiç uyumuyorum çünkü!

BURHAN KUZU (Devamla) - Tamam, Haluk Koç...

Sayın Kart, bu karma komisyonun nasıl çalıştığını biliyoruz. Hangi beyanatta ve nerede?.. Burada, Meclis huzurunda söylüyorum, nerede dedik biz "komisyonu çalıştırmaya gerek yoktur, sonuç bellidir" filan gibi?.. Böyle bir şeyi bu kürsüden nasıl söylüyorsun, hukukçu sıfatınla?!

Şimdi, karma komisyon, biliyorsunuz, dokunulmazlıklara bakan bir komisyon. Biz, daha önce, bir süre bu komisyonu toplamadık. Sebebini hepimiz biliyoruz; muhalefet partimizin verdiği bir araştırma komisyonu önergesi vardı; dünyada bu nedir, nasıl çalışıyor, karma komisyonun görevi nedir filan diye. Kendisi de komisyon üyesiydi biliyorsunuz ve en son...

ATİLLA KART (Konya) - Yanlış konuşuyorsunuz!..

BURHAN KUZU (Devamla) - Böyle bir komisyon kurulmadı mı?..

ATİLLA KART (Konya) - Sekiz ay sonra.

BAŞKAN - Sayın Kart, istirham ediyorum! Sayın Kart, bütün hatiplere müdahale ediyorsunuz. Lütfen yani...

BURHAN KUZU (Devamla) - Hayır, onu söyleyeceğim; bu komisyon kurulmadı mı?! Gel burada kurulmadı de, diyebiliyorsan!

ATİLLA KART (Konya) - Sekiz ay niye toplamadınız?!

BAŞKAN - Sayın Kart, lütfen!..

Sayın Kuzu, buyurun.

BURHAN KUZU (Devamla) - Bu komisyon kuruldu ve biz o arada bu komisyonun kararını bekledik.

Eski dönemlere baktım -benden önce de başkanlar gelmiş geçmiş bu Mecliste- hepsi altı ay, yedi ay, sekiz ay, bu tür komisyon toplanmamış. Sebebini incelediğimizde, her dönemde bir anayasa değişikliği gündeme gelmiş; acaba, hani bir genel formül bulunur da dosyalar o şekilde çözülür mü diye. Sayın Kart gitti beni mahkemeye verdi o zaman, savcılığa dava açtı, dedi ki: "Komisyon Başkanı karma komisyonu toplamıyor." Savcılık şaşırdı, Allah Allah, böyle bir dava nasıl açılır, bir hukukçu nasıl böyle bir dava açabilir... Ve netice itibariyle bu incelendi, reddolundu.

Sonra, gitti ağır ceza mahkemesine itirazda bulundu, oradan da ret aldı. Şimdi onun hışmını benden almaya çalışıyor. Mahkemeden döndü, bilesiniz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Komisyonu toplama yetkisinin bize ait olduğuna, mahkeme haklı olarak karar verdi. Bir hukukçu olarak bunu yapmamalıydınız Sayın Kart. Benim gibi demokrat başkan hakikaten bulamazsın; kıymetini bil.

Teşekkür ediyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Madde üzerinde 10 dakika süreyle soru-cevap işlemi gerçekleştireceğiz.

Diğer arkadaşlarımıza da soru fırsatı doğması için, soru soracak olan arkadaşlarımızın, lütfen, çok açık ve kısa bir şekilde sorularını sormalarını istirham ediyorum.

Sayın Orhan Eraslan, buyurun efendim.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Sayın Başkan, ilk sorum Sayın Kuzu'ya.

Bilindiği gibi, hukuk devletlerinde kuvvetler ayrılığı esastır. Yürütmenin gücünün kontrol edilemediği devletlere polis devleti deniliyor. Yoksa, polis devleti, polisin idare ettiği devlet anlamında değildir. Yürütmenin gücünün bir adım daha ileriye gittiği hallere de otoriter rejim deniliyor. Yürütme gücünün en kontrolsüz ve sınırsız olduğu hal ise, yani yürütme gücünün diğer güçleri denetimi altına aldığı hâle ise faşizm deniliyor. Tarih, demokrat olma iddiasıyla çıkan ve faşist olan idarelerle, yönetimlerle doludur.

Partiniz ve iktidarınız, bu değişiklikle faşizmi uygulamaya mı karar vermiş oluyor? Bu Sayın Kuzu'ya sorum.

Sayın Alptekin'e de bir başka sorum var.

BAŞKAN - Sayın Eraslan, soru sormakta hürsünüz. Yalnız, bakınız, sorular çok kısa ve net olmalı; gerekçeli, bu şekildeki ifadelerle bir soru olmaz. İstirham ediyorum...

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Sorumu soruyorum, kısa efendim...

BAŞKAN - Ve diğer, sırada bekleyen arkadaşlarıma söylüyorum; bu sürenizi ilave edeceğim, 5 dakika bittiğinde keseceğim.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Tamam efendim.

Sayın Başkan, sorumuz gayet açık ve kısa.

Yapılan değişiklikle, Parlamento müzakere hakkından vazgeçiyor. Parlamentonun müzakere hakkından vazgeçmesi, kendi kendini inkârdır, milletvekilinin parmak makinesi hâline gelmesi demektir. Kendine milletvekili diyen ve kendine saygısı olan kişilerin bu değişikliğe "evet" diyebilmesi mümkün müdür? Siz, bu değişikliği içinize sindirebiliyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Küçükaşık, buyurun.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Ben, teklifin bütünü hakkında soru sorduğumda, dedim ki, değişiklik önergeleri vermekte rekor kırıyoruz ve bu getirilen içtüzük değişikliğiyle, değişiklik önergeleri verme hakkımız da kısıtlanıyor.

Nitekim, arkadaşlar beni hemen doğruladılar; çok özenle hazırladığımız ve 7 saatten beri üzerinde çalıştığımız İçtüzükte, yine bir değişiklik önergesi vererek, değişiklik yaptılar.

Şimdi, bakınız, biz, artık alıştık, bıktık bu değişiklik önergelerinden. Mecliste, ne hükümette hazırlanan tasarı ne komisyonlarda...

BAŞKAN - Sayın Küçükaşık, sorunuzu direkt sorar mısınız.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Sorumu soruyorum.

İlk sorumu sordum, ona cevap alamadım. Kısıtlanacak tekrar değişiklik...

Şimdi, bu kadar değişiklik yapıyorsunuz, bunda dahi içtüzük değişikliği yaptınız. Bundan sonraki yasaların, gerçekten de hukuka uygun olarak çıkacağına inanıyor musunuz? Bu bir.

İkincisi; şunu sormak istiyorum: Bizim sesimizi kısmak yerine, gelin, hep beraber çalışalım, hiç tatil yapmayalım, bu yasaları hukuka uygun çıkaralım. Ona ne cevap vereceksiniz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Küçükaşık.

Sayın Işık, buyurun.

AHMET IŞIK (Konya) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum. Komisyon Başkanımıza kısa bir soru sormak istiyorum.

İçtüzüğün 91 inci maddesine yönelik olarak getirilen bu düzenleme, Anayasa Mahkemesinin hangi noktalardaki itirazlarını karşılamaktadır? İtirazların karşılanmadığı kısımlar var mıdır?

Bir de, Sayın Araslı'nın teklifinden bahsediliyor. Şayet böyle bir teklif varsa, getirilen teklifle...

BAŞKAN - Sayın Işık, Sayın Araslı söz istemiş zaten, soru soracak; siz, kendi sorunuzu sorun efendim. Buyurun.

AHMET IŞIK (Konya) - Sayın Başkan, sorumu soruyorum.

O teklif ile bu teklif arasında bir farklılık var mıdır?

Teşekkür ederim.

ATİLLA KART (Konya) - Bunları bilmiyorsanız, buna nasıl oy vereceksiniz?!

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Araslı, buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, biraz önce de konu edildi; altında benim de Grubum adına imzam bulunan bir içtüzük değişikliği düzenlemesi, sanki bugünkü kadar Anayasaya aykırıymış gibi takdim ediliyor ve bundan bir hak çıkarılmaya çalışılıyor.

Bilginize sunmak isterim ki, o içtüzük değişikliği, Anayasa Mahkemesinden iptal kararıyla dönmemiş bir içtüzük değişikliğidir ve bugün getirilen düzenlemeden de fevkalade farklıdır. 1996'daki içtüzük değişikliğinde, temel kanunlar hakkında özel görüşme ve oylama yöntemi uygulanabilmesi için Danışma Kurulunun -dikkat buyurun- oybirliğiyle öneride bulunması şartı aranmıştır. (CHP sıralarından alkışlar) Şimdi görüşmekte olduğumuz değişiklikte ise, grup önerisinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinde oy çokluğuyla kabulü yeterli görülmektedir. Bu iki öneri arasında, kadın ile erkek, gece ile gündüz arasındaki fark kadar fark vardır. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, ben, bir meslektaş gözüyle değerlendirmesi için, Sayın Burhan Kuzu'ya sormak istiyorum; gerçekten, bu iki öneri aynı mıdır; yoksa, aralarında oy çokluğu ve oybirliğine dayalı çok önemli bir fark mı vardır?

Bir soru da Sayın Alparslan'a sormak istiyorum.

M. CEVDET SELVİ (Eskişehir) - Alptekin...

OYA ARASLI (Ankara) - Bugün getirilen içtüzük değişikliği önerisine göre, bu öneriden görece daha ılımlı olan bir kısıtlama getiren 2001 değişikliğine karşı çıkmıştınız. Karşı çıkma gerekçeniz de, Meclisin sesinin, halkın, ulusun sesinin kısılıyor olmasıydı. Bugün ise, demokrasiyi çoğunluk diktatoryasına dönüştürecek çok daha ağır kısıtlamalar getiren bir öneriyi, bir düzenlemeyi savunuyorsunuz.

BAŞKAN - Sayın Araslı, süremiz doldu; lütfen tamamlar mısınız sözünüzü.

OYA ARASLI (Ankara) - Aradan geçen zaman içerisinde demokrasi anlayışınızın değişmesi mi bu tavrın bu şekilde ortaya çıkmasına yol açmıştır; bunun yanıtlanmasını bekliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Araslı.

Sayın Kuzu...

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkanım, bir ben kaldım, bana da müsaade edin.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Süre doldu, süre.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kuzu.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Sayın Başkan, Eraslan'ın kuvvetler ayrılığıyla ilgili, polis devleti-hukuk devleti ayırımı, elbette ki doğru, teorik bir ayırımdır. Denetim olmayan yerlerde, elbette ki polis devleti, hukuk devletinin kullanılmadığı yerlerde olan bir sistemdir; faşist, komünist modellerde uygulanan bir uygulamadır bu. Tabiî, Türkiye için böyle bir şeyi yakıştırmak, uzaktan yakından bunu söylemek, bırakın iktidar-muhalefet ayırımını, Eraslan'a bunu yakıştıramadım; böyle bir şey telaffuz dahi edilemez burada. Esasen, AK Parti, bu tür uygulamalara gidilmesin diye teminattır Türkiye'de; açık söylüyorum yani; demokrasinin bel kemiğini gerçekleştirmeye çalışıyor. Hata her hükümet yapabilir; ama, kayıtlardan bunun çıkarılmasını talep ediyorum, böyle bir soru sorulmamış sayıyorum.

Şimdi, ikinci bir soru "müzakere hakkından vaz mı geçiyor Meclis" diye... Hayır, o şekilde bir vazgeçme yok. Deminden beri söyledik; elbette ki, bir kısıtlama olduğu doğru; ama, bir vazgeçme anlamında bunu algılamamak lazım. Zaten, normal yolu uygularsak biz, o zaman farklı uygulama ya da usul getirmenin anlamı da kalmaz. Ondan biraz ayrık olduğu doğrudur; dünyada bunun örneklerini burada madde vererek açıkladım, Eraslan'a bunun dökümünü vereyim isterse. Bunun çok çok önde olanları var. Ben onlar gelsin demiyorum...

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Demokrasi olduğunun örneği yok.

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Buyurun, anlamadım Sayın Eraslan?

BAŞKAN - Sayın Kuzu, lütfen, Genel Kurula hitap edin.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Demokrasi olduğunun örneği yok ama.

BAŞKAN - Sayın Eraslan, istirham ederim...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - O ayrı bir mesele, yani, bunun çok iyi olup olmadığı; ama, bunu İngiltere uyguluyor, Almanya uyguluyor, Fransa uyguluyor, hepsi uyguluyor; yani, bunun çok ötesinde uyguluyor. Bunu getirelim demiyorum; ama, bu kadarına da müsaade edelim diye ben düşünüyorum.

Şimdi, Küçükaşık diyor ki: "Bundan sonraki yasalar bu yolla çıkarsa, hukuka uygun çıkmış sayılır mı" diye... Evet, yani, netice itibariyle, İçtüzük bu Genel Kuruldan geçerse, bu, bir yasa yapma yöntemidir, o çerçevede, tabiî, çıkarılırsa, hukukî temeli de bulunmuş olur; eleştiri hakkı ayrı bir mesele.

Sayın Işık, Anayasa Mahkemesinin kararlarına ne kadar uyuldu diye söylüyor.

Şimdi, bakın, Anayasa Mahkemesi diyor ki, tanım yok. Bir tanım getirmeye çalışmış kendisi, gerçi tam tanım değil; ama, tanımın unsurlarını göstermeye çalışmış; bunu, buraya, biz, almış olduk; aşağı yukarı karşılandığını düşünüyorum.

İkincisi; maddeler üzerinde önerge verilmesi engellenemez diyor; o da getirildi, yapılan malum değişiklikle.

Madde sayısı konsun diyor. Kaç maddeyi siz temel yasa sayacaksınız... Bu konuda da aşağı yukarı bir düzenleme var.

Şimdi, dediğim gibi, bütün bunlar zorunlu yol değil; onun altını çizmeye çalışıyorum. Hükümet, iktidar ya da iktidar çoğunluğu ille de bu yola gidecek diye bir kaide yok; yani, bu, normal olarak her zaman uygulanacak bir yöntem olmadığını, burada, bir kez daha, belirtmek istiyorum.

Şimdi, Sayın Araslı'nın önerisiyle... Farkı nedir diye sordu Sayın Işık ve aynı soruyu Sayın Araslı da sormuş oldu. Aslında, 1996'daki o getirilen metinde, bilindiği gibi, 2001'in metninde de, ilk bölümünde, oybirliği orada da var, burada da var; yani, birinci bölümü aynı; sadece farklılığı, oybirliği sağlanamazsa ne olacak; bir, bu getiriliyor. 2001'deki...

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Her şey değişiyor...

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Hayır... Hayır... Bir şey söylüyorum; müsaade edin.

Yani, iki aşamalı görürseniz metni, birinci aşamada eğer oybirliği sağlanırsa, zaten sorun yok; o gene var, ondan vazgeçilmiş değil. Sağlanamazsa ne olacağı düzenlenmiş, orada ayrılıyor. Zaten fark da burada; Hocam onu anlatmaya çalışıyor. Doğrudur yani bu; ama, şunu da belirteyim: Şimdi, Anayasa Mahkemesi kararları bizim önümüzde, diyor ki orada; 3/5'le bu karar verilirse... Bu da, malumunuz, muhalefet partimiz tarafından dava konusu yapıldığında itiraz olarak ileri sürülmüş. Anayasa Mahkemesi diyor ki, zaten bu konuda, Anayasanın 96 ncı maddesi çoğunluk konusunda nisapları belirtmiş; işte, karar nisabı veya toplantı nisabı, bunun dışında 3/5 gibi daha yüksek bir rakamın konulmuş olması Anayasaya aykırı değildir diyor. Yani, getirilen bu 3/5 olsaydı bile -gerçi biz onu şimdi getirmemiş olduk ama- Anayasaya aykırı bir durum olmayacaktı. Yani, farkı, Oya Hocamın bahsetmek istediği, daha doğrusu, vermiş olduğu önergedekinden bir adım farklı olarak gözüküyor. Bunu belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kuzu.

Sayın milletvekilleri, soru-cevap işlemi tamamlanmıştır.

Madde üzerinde 1 önerge vardır; önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

161 sıra sayılı teklifin 3 üncü maddesinin Anayasaya aykırılığı nedeniyle teklif metninden çıkarılmasını arz ederiz.

İlyas Sezai Önder	Oya Araslı	Ertuğrul Yalçınbayır
Samsun	Ankara	Bursa
Mehmet Küçükaşık		Mustafa Özyurt
Bursa		Bursa

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Alptekin, katılıyor musunuz?

TBMM BAŞKANVEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Sayın Yalçınbayır, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 5 dakika.

ERTUĞRUL YALÇINBAYIR (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ancak bu suretle söz hakkımı kullanabildiğim için, lütfen, beni mazur görün; çünkü, milletvekilinin, bireyin hukukunu korumak burada fevkalade önemli.

Partiler demokrasisinin hâkim olduğu bir meclisteyiz. Katılımın en az olduğu yer Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruludur. Ben, konuya, demokrasiyle kısaca girmek istiyorum. 5 dakikalık sürede ne anlatabilirim, bilemiyorum.

Bilindiği gibi, Anayasanın 2 nci maddesi, Türkiye Cumhuriyetinin niteliklerini belirlemiş. Demokratik bir ülkeyiz. Demokrasinin vardığı seviye, katılımcılıktır ve çoğulculuktur; çoğunlukçuluk değildir, dayatmacılık değildir. Muhalefetin hakları, en önemli haklardandır. Muhalefetin bu haklarını kullanması nedeniyle uğraşılan zaman önemli değildir. Muhalefete bu hakların tanınması, bizim zenginliğimizdir, en önemli varlığımızdır.

Avrupa Birliği süreci, Avrupa Birliği demokrasi değerleriyle örtüşen bir birliktir ve demokrasinin bütün unsurlarıyla, kurum ve kurallarıyla yürürlüğe girmesi gerekir. Bize, bu bağlamda ne Avrupa Birliğinin ne IMF'nin herhangi bir diretmesi söz konusu olamaz. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, demokrasi yolunda, insan hakları, hukuk devleti, azınlık haklarının ve azlık haklarının, muhalefet haklarının güvencesi altında olan ve bu doğrultuda kararlı ilerleyen bir devlettir.

Türkiye Cumhuriyetinin 22 nci Dönemi bunu göstermiştir. Daha önce, zaman zaman, 91 inci madde nedeniyle arayışlar olmuştur. 20 nci Dönemde, benim komisyon başkanlığımda da bunlar oldu. O dönemde, şu anda Mecliste bulunan arkadaşlarımızın bugünkünden çok daha farklı şerhleri, sözleri oldu ve onlar, bu noktada, demokrasinin katılımcı, uzlaşmacı olması noktasında çok önemli değer hükümleri ifade ettiler. Siyaset çelişki kaldırmaz ve bugün, demokrasinin vardığı seviyeyi, bizim, bütün dünyaya göstermemiz gerekir.

Dayatmalarla, biz, kanun yapamayız. Süreli, şu sürede bitsin, şunu yapalım diyemeyiz. Meclisin bu iradesi, hiçbir kimseye, hiçbir şekilde devredilemez; ne gruplara ne partilere devredilebilir. Milletvekili olarak her birimizin maddeler üzerinde görüş bildirme ve onlar hakkında, dinledikten sonra karar verme hakkı var. Bu hakkın sınırlandırılması, bir nevi devir mahiyetindedir. Yasama yetkisinin devredilmesi kabul edilebilir bir hadise değildir.

Değerli milletvekilleri, her ne kadar Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararında, 96 nci maddeyle ilgili Anayasaya uygunluk belirtilmişse de, bakın, buradaki nitelikli oy çoğunluğu, milletvekilinin de teminatıdır; milletvekilinin de, 7 nci madde kapsamında, 87 nci madde kapsamında, 2 nci madde kapsamında teminatıdır. Orada nitelikli oy çoğunluğu isteyen işler dışında, biz, oyumuzu belirteceğiz. Bunlar da, ancak ve ancak, anayasalarda belirtilebilir, içtüzükte belirtilmez. İçtüzükler oyunun kuralıdır, usulüdür, esasıdır, nezaketidir, şeklidir. Bu şekil ne kadar demokratikse, esas da o nispette demokratik olacaktır; ama, bu uygulamanın o kadar demokratik olduğunu söylemek mümkün değildir.

Biz, 20 nci Dönemde 250 maddelik Gümrük Kanununu uzlaşmayla çıkardık, Medenî Kanunu uzlaşmayla çıkardık. Uzlaşma için sarf edeceğimiz gayret, şüphesiz ki daha değerlidir. Sesi kısmaktansa, uzlaşma arayışları içinde her iki tarafın feragati, fedakârlığı ve bu cumhuriyetin gittiği yola katkısı, beklenilen bir hadisedir; bugüne kadar bunlar da yapılmıştır. Engellemek, muhalefetin en doğal hakkıdır; muhalefet haklarının başında gelir.

Değerli milletvekilleri, iktidar ve muhalefet dengesi ve diyaloğu fevkalade önemlidir. Bunun yöntemleri vardı; uzlaşma komisyonuyla ilgili çok önemli mesafeler katedildi; ancak, bu dönem bu komisyonun kurulmaması eksiklik oldu; hem Anayasaların yapımında hem İçtüzüğün yapımında hem de temel kanunların yapımında o uzlaşma komisyonu önemli görev üstlenebilirdi; hiç gecikmiş değil. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Yalçınbayır, konuşmanızı tamamlar mısınız? Buyurun.

ERTUĞRUL YALÇINBAYIR (Devamla) - Değerli milletvekilleri, ben aykırı görüşümü belirtiyorum; bu, benim düşünce özgürlüğümün zarurî sonucu; beğenirsiniz, beğenmezsiniz. Türkiye için de bu böyle. Bunları, şüphesiz

söyleyeceğiz; hoşgörüyle dinleyeceğiz. Bu kültürü Türkiye yakaladı. Bu dönem Meclisi buna büyük katkıda bulundu. Bu katkıyı azaltacak, hatta ortadan kaldıracak anlayışa evet denilmemesi benim dileğimdir.

Hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Yalçınbayır.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümünün oylamasından önce, İçtüzüğün 86 ncı maddesine göre, aleyhte ve lehte bir üyeye söz vereceğim.

Aleyhte, Sinop Milletvekili Sayın Engin Altay; buyurun.

(CHP sıralarından alkışlar)

ENGİN ALTAY (Sinop) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sürem çok kısa...

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Sayın Başkan, 4 dakikadan başlattınız.

BAŞKAN - 4 dakika verdim; evet.

Lehte konuşacak arkadaşa da 4 dakika vereceğim; çünkü, çok kısa bir süreden bahsediyor orada.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Ne kadar demokratsınız Sayın Başkan!

ENGİN ALTAY (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Avrupa Birliği dedik, Irak dedik, Kıbrıs dedik, Ermeni tasarısı dedik; Cumhuriyet Halk Partisi olarak ülkenin ve ulusun bekasını düşünerek, sizlerle ikibuçuk yıldır birçok konuda, yeri geldi taviz verdik, kendimizle çeliştik; ama, ülkenin âli menfaatları için bu Parlamentoda bir süreci getirdik.

Sayın Yalçınbayır, o kültür, oluştu dediğiniz kültür, bugün itibariyle, hatta, bu son onbeş gün öncesinde kopmuştur.

Siz ipi kopardınız!.. Bundan sonra, bu Parlamentoda, o, Ertuğrul Yalçınbayır'ın "oluştu" dediği kültür, anlaşılıyor ki, oluşmamış. Anlaşılıyor ki, AKP Grubu samimî değilmiş.

Beyler, bu ülkede, Eskişehir'de oluk oluk kan akarken bile, Polatlı'dan top sesleri buraya gelirken bile, bu Mecliste, milletvekillerinin sesi kısılmamıştır. Bu Meclis, öyle bir meclistir ki, Başkomutan ve Meclis Başkanı Büyük Atatürk'ü 8 saat burada ifade vermeye mecbur etmiştir, savaş esnasında bunları yapmıştır. Böyle bir meclisten bahsediyoruz.

Bu düzenlemeyle, dünya tarihine, kendi kendini by-pass eden milletvekilleri olarak geçeceksiniz. Dünya siyaset tarihinde böyle anılacaksınız ve bu Parlamento, bu İçtüzük geçtiği andan itibaren işlevsiz bir hâle gelecektir.

Birbuçuk yıl önce söylemiştim; gene bu kürsüde söylemiştim; demokrasi, el kaldıran iki ördeğin bir file hükmetme rejimi değildir demiştim. Anlaşılıyor ki, bu sözü birbuçuk sene sonra tekrar söylemek mecburiyetimiz var.

Arkadaşlar bahsetti; hükümet IMF'yle görüşebilir, IMF'den talimat alabilir; 47 milyar doları peşkeş çekerken, 800 000 000 dolar için, üçüncü çerçeve protokolü bünyesinde acil çıkması gereken kanunlar için size bu dayatmayı yapabilir. Siz yürütme organı değilsiniz, siz yasama organısınız; bu Parlamento IMF'nin emrinde çalışamaz. Hükümet çalışırsa çalışır; Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu, Türkiye Büyük Millet Meclisi IMF'nin emrine giremez. Bu Meclisin, emrinde olduğu bir tek güç vardır, o da milletin gücüdür, o da millettir (CHP sıralarından alkışlar) ve millet de IMF'ye kan kusuyor, bu millet IMF'ye kan kusuyor. Öyle olsaydı, bu Parlamento IMF dayatmasıyla kanun çıkaracak olsaydı, seksenbeş yıl önce mandayı ve himayeyi kabul ederdik, bu tartışmaların hiçbirine gerek kalmazdı. Bu millet, seksenbeş yıl önce verdiği karar doğrultusunda bu yaşamını, cumhuriyetini sürdürecektir.

Üç yıldır mehter yürüyüşü yapıyordunuz, birkaç aydır maratona başladınız; korkarım, önümüzdeki yıl 100 metreye geçeceksiniz. Ne için; ne için geçeceksiniz; rejimde arzu ettiğiniz kırılma noktasını yakalamak için geçeceksiniz. (AK Parti sıralarından "ne alakası var" sesleri, gürültüler) Biliniz ki, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan nüfusumuzun yüzde 85'i laik ve çağdaş bir cumhuriyet isterken ve Cumhuriyet Halk Partisi buradayken, o kırılma noktasını yakalayamayacaksınız!

Oyumun rengi rettir; saygılar sunuyorum.

(CHP sıralarından alkışlar; AK Parti sıralarından "uğurlar olsun" sesi ve gürültüler)

ENGİN ALTAY (Sinop) - Kim o "uğurlar olsun" diyen!.. (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Altay....

ENGİN ALTAY (Sinop) - Kim o "uğurlar olsun" diyen!.. Gel!..

BAŞKAN - Sayın Altay, buyurun efendim. Lütfen...

Sayın milletvekilleri, saygıdeğer arkadaşlarım, konuşmalar sırasında, belki bazı kelimeleri ben kaçırmış olabilirim; ama, şu anda, yine, teklifin lehinde, AK Parti Grup Başkanvekili Ankara Milletvekili Sayın Salih Kapusuz söz istemiştir. Sayın Kapusuz'a söz vereceğim ve onun da süresi 4 dakikadır; 4 dakikalık süre içerisinde konuşmasını tamamlasın.

Buyurun Sayın Kapusuz.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Değerli arkadaşlar, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, bir hususun altını çizmek, bir tespitte bulunmak mecburiyeti hâsıl olmuştur. Ben, dinleyen arkadaşlarımızın bu konudaki hassasiyetlerine bir ikazda bulunmak istiyorum.

Her fırsatta, uluslararası kurum ve kuruluşları, büyük bir olay gibi, bu memleketin, bu milletin tasvip etmeyeceği bir yaklaşımla gündeme taşıyan ve bu meseleyi bir saldırı aracı gibi orta yere koyan arkadaşlarımıza hatırlatmak istediğim şey şudur: Bunların bir kısmında Türkiye kurucudur ve ortaktır.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Tutanaklara geçiyor!..

ALİ ARSLAN (Muğla) - Seçimden önce millete böyle mi diyordunuz?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, dünyaya entegre olmak istemeyenler olabilir...

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Tutanağa geçiyor!..

ATİLA EMEK (Antalya) - IMF'yi kovacağız dediniz, teslim oldunuz!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - ...kendi içinde kapanmak isteyenler olabilir, değişime, gelişime kendini, kurumunu, kuruluşunu, anlayışını da kapatabilir; ancak, işte, farklı olduğumuz nokta burasıdır ki, biz, bunu değiştirmek istiyoruz.

ATİLA EMEK (Antalya) - Ne güzel!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Evet, biz, bunu değiştirmek istiyoruz arkadaşlar.

ATİLA EMEK (Antalya) - İşte, böyle!..

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - O da doğru!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Türkiye'yi, korkularla ve vehimlerle yönetme anlayışı artık geride kalmıştır. (AK Parti sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Biz, fert olarak, kurum olarak, Türkiye olarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak bunu hak ettik. Bu noktada en ufak bir tereddütümüz söz konusu değildir. (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

ATİLA EMEK (Antalya) - Helal olsun!..

BAŞKAN - Sayın Emek...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - İşte, dünyayla buluşan...

ATİLA EMEK (Antalya) - Kovacağınız IMF'ye teslim oldunuz!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen, hatibi dinleyelim.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Emirle, talimatla hareket etme!..

BAŞKAN-Sayın Uzdil...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, dünyayla buluşan, dünyayla konuşan, dünyayla gelişmelerini paylaşan bir ülke olması, Türkiye'nin bu noktaya ulaşması, AK Partinin hedefidir. (AK Parti sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ATİLA EMEK (Antalya) - IMF'yi kovacağız dediniz, geldiniz, teslim oldunuz.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Tespit etmek istediğim ikinci husus, bugün çok tartışıldı.

ATİLA EMEK (Antalya) - IMF'ye teslim oldunuz!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bakınız, bir hususu daha tespit etmek istiyorum. Doğrusu, buradaki çalışmalarla ilgili, İçtüzükle ilgili yapmış olduğumuz düzenlemeyi birkaç cümleyle sizlere bir kez daha hatırlatmak ve özetlemek istiyorum.

Bakınız, İçtüzük, bildiğiniz gibi, tek partili dönemden çift partili döneme, çift partili dönemle birlikte, iki dönemli, iki meclisli dönem olmak kaydıyla, uygulanarak, birçok değişikliklerle bugüne kadar geldi; nizamname olarak başladı, bugün, İçtüzük olarak çalışmalarımızda kullanıyoruz, âdeta iç çalışmanın anayasası. Şimdi, burada zaman zaman değişiklikler yapıldı. Burada bu cihazlar yokken, yoklamalar, tek tek isim sayılarak yapılıyordu; ama, bu cihazlar girdikten sonra, bundan istifade ederek, yarım saatten aşağı bitmeyen bir yoklama, 3 dakikada sonuçlanabiliyor.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Bir muhalefete dayanamadınız, bir muhalefete!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Peki, biz buna karşı mı çıkacaktık?! Bu, muhalefetin sesini kesmek mi; değil.

BAŞKAN-Sayın Uzdil...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Onun için, 1996 yılında...

ORHAN ERASLAN (Niğde) - İyi demagoji!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Bakınız, arkadaşlar, 1996 yılında, CHP Grup Başkanvekilinin olduğu, ANAP Grup Başkanvekilinin karşımda oturduğu, Cumhuriyet Halk Partisi sırasında oturduğu...

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Ben kökten CHP'liyim Sayın Kapusuz, niye beni işaret ediyorsun?!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - DSP'nin, DYP'nin, ANAP'ın yöneticileri ve temsilcileri, 1996 yılında bu "temel kanun" kavramını İçtüzüğe koydu; 2001 yılına kadar da kullanıldı ve uygulandı. Bu uygulama döneminde, benim gibi, burada bulunan arkadaşlarım oldu. Dolayısıyla, bunun uygulamalarında zaman zaman değişiklik yapıldı, bu değişiklikler sebebiyle de Anayasa Mahkemesine götürüldü.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Kim götürdü?

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Götürenler arasında ben de vardım.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Hangi partideydin?..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Doğrusu, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesini bugün esas alıp İçtüzüğe koydum. Dolayısıyla, bizim yaptığımızda bir tezat yoktur, kırılma da yoktur arkadaşlar. CHP'li arkadaşlar kırılma noktasını kendilerinde arasınlar.

ENGİN ALTAY (Sinop) - Oyunun rengini söyle.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kapusuz, lütfen, konuşmanızı tamamlar mısınız.

Buyurun efendim.

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum: 2001 yılında değişiklik yapıldı, 2002 yılında Anayasa Mahkemesi iptal etti. 2003 yılında değişiklik yapıldı; birkaç ay sonra ne oldu; iptal oldu.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - Sen değiştin!..

BAŞKAN - Sayın Uzdil, istirham ediyorum...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Bu iptalden sonra, şu anda, biz, Anayasa Mahkemesinin yayımlamış olduğu, İçtüzüğün gerekçeli kararında bizden istemiş olduğu tanım, bizden istemiş olduğu oylama, bizden istemiş olduğu söz haklarının hepsini vererek, sadece temel yasada kullanılmak üzere, özel kullanılmak üzere yeni bir düzenleme yaptık.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Bravo!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Bu düzenleme, Anayasaya da uygundur.

NECATİ UZDİL (Osmaniye) - O senin kafana uygun!..

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Dünyanın bütün gelişmiş ülkelerinde, Avrupa ülkelerinde mevcuttur, Türkiye de buna layıktır.

HALİL TİRYAKİ (Kırıkkale) - O, gelişmiş ülkelerde...

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Biz bu düzenlemeyi yapmakla isabet etmekteyiz.

ORHAN ERASLAN (Niğde) - Lütfettiniz efendim, lütfettiniz!

SALİH KAPUSUZ (Devamla) - Çünkü, milletimiz bizden çok şey bekliyor, bunu yerine getirmek de bizim aslî görevimizdir diye düşünüyor, olumlu oy vereceğimizi bir kez daha ifade ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.

(AK Parti sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın milletvekilleri, görüşmeler tamamlanmıştır.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklif kabul edilmiştir.

Hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyorum.

Birleşime 10 dakika ara veriyorum.

…

31.1.2007 TARİHLİ VE 884 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 3.2.2007 Sayı: 26423)

31.1.2007 TARİHLİ VE 884 SAYILI KARARA İLİŞKİN BİLGİ

İÇERİK

5.3.1973 tarihli ve 584 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde onbirinci değişiklik, 22 nci Dönemde 31.1.2007 tarihinde 884 sayılı Kararla yapılmıştır. Kararda 3 madde bulunmakta ve İçtüzüğün Anayasa Mahkemesince iptal edilen 91 inci maddesinin (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesi Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmektedir.

Ayrıca, 91 inci madde kapsamında görüşülen kanun tasarı ve tekliflerinde yeni madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile 89 uncu maddeye göre yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılacağı ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebileceği düzenlenmektedir.

MADDENİN MEVCUT HALİ	MADDENİN 884 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Temel kanunlar	**Temel kanunlar**
Madde 91.- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması; önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikleri taşıyan kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde	**Madde 91.**- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması; önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikleri taşıyan kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülme-

MADDENİN MEVCUT HALİ	MADDENİN 884 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.	sine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.
Milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir. Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için iki önerge verilebilir.	Milletvekilleri, esas komisyon veya Hükümet değişiklik önergeleri verebilir**. Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil madde üzerinde iki önerge verilebilir. Ancak, her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır.**
Bölümler üzerindeki soru-cevap süresi, onbeş dakika ile sınırlıdır.	**Yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılır ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebilir.** Bölümler üzerindeki soru-cevap süresi, onbeş dakika ile sınırlıdır.
81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.	**Diğer hükümler saklıdır.**
b) Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine de (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanmasına Genel Kurulca karar verilebilir.	b) Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâlinde siyasi parti gruplarının önerisi üzerine de (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanmasına Genel Kurulca karar verilebilir.

KARARA ESAS İÇTÜZÜK TEKLİFİ

İçtüzük Değişik Teklifi Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz ve Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in imzalarıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve (2/925) esas numarası almıştır.

Teklifin gerekçesinde; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinde en son değişikliğin Anayasa Mahkemesinin iptal kararı gerekçeleri dikkate alınarak 855 sayılı Kararla yapıldığı, 855 sayılı Kararla düzenlenen 91 inci maddenin (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesinin Anayasa Mahkemesince iptal edildiği, Mahkeme Kararı'nda Anayasanın 68 inci maddesinde, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu; 95 inci maddesinde de İçtüzük hükümlerinin, siyasi parti gruplarının Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenleneceğinin vurgulandığı; kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak görevinin Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasanın 87 nci maddesinde öngörülen görev ve yetkileri arasında öncelikli yerinin bulunduğu; belirtilen görevin yasama organı üyelerince yerine getirilmesi sırasında siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında Meclisin bütün faaliyetlerine katılmalarının anayasal bir gereklilik olduğu; İçtüzüğün 87 nci maddesinde, her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme haklarının saklı tutulduğu ve iptali istenen cümle ile siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin önerge verme hakkı gözetilmeyerek sadece milletvekillerine böyle bir yetkinin tanınmış olmasının Anayasanın 2 nci, 68 inci, 87 nci ve 95 inci maddelerine aykırı olduğu ifadelerinin yer aldığı ve Teklif ile Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararı göz önüne alınarak yeni bir düzenlemenin yapıldığı belirtilmiştir.

Gerekçede bunlara ek olarak, yeni düzenlemede 91 inci madde kapsamındaki tasarı ve tekliflerin Genel Kuruldaki görüşmelerinde, milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için iki önerge verilebilmesinin öngörüldüğü ve siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin birer önerge verme haklarının saklı tutulduğu, madde üzerindeki önerge hakkının bir siyasi parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması hâlinde, diğer siyasi parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince ancak iki önerge verilebileceği, siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerince madde üzerinde önerge verilmemesi hâlinde bağımsız sayılan milletvekillerince de iki önerge verilebileceği yer almıştır.

Ayrıca gerekçede, 91 inci madde kapsamında görüşülen kanun tasarı ve tekliflerinde metne ek veya yeni madde ihdasına ilişkin önergeler ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 89 uncu maddesi gereğince madde veya maddelerin yeniden görüşülmesine karar verildiği takdirde, maddenin dâhil olduğu bölümün görüşmesi yapılmaksızın, ilgili madde veya maddeler üzerinde görüşmelerin yapılmasının öngörüldüğü ifade edilmiştir.

KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Anayasa Komisyonuna 12.1.2007 tarihinde havale edilen Teklif Komisyonca 17.1.2007 tarihinde görüşülmüştür. Teklifin 1, 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonca aynen kabul edilmiştir. Komisyon raporu 18.1.2007 tarihli ve 6 Karar numarasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve basılarak 1321 sıra sayısı almıştır.

GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

Komisyon raporu, Genel Kurulun 30-31.1.2007 tarihli 56 ve 57 nci Birleşimlerinde görüşülmüş, Komisyon metninin 1, 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

31.1.2007 TARİHLİ VE 884 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 3.2.2007 Sayı: 26423)

Karar No: 884 **Karar Tarihi : 31.07.2007**

MADDE 1- 5/3/1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinin (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş, aynı bende aşağıdaki üçüncü paragraf eklenmiş ve bendin dördüncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil madde üzerinde iki önerge verilebilir. Ancak, her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır."

"Yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılır ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebilir."

"Diğer hükümler saklıdır."

MADDE 2- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu İçtüzük hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BU KARARA AİT TUTANAKLAR

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
22	145	57	473-490

I- Gerekçeli 1321 Sıra Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 56 ncı Birleşim tutanağına eklidir.

II- Bu İçtüzük değişikliğini; Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III- Esas no: (2/925)

31.1.2007 TARİHLİ VE 884 SAYILI KARARA İLİŞKİN KOMİSYON RAPORU (SIRA SAYISI)

Dönem: 22 **Yasama Yılı: 5**

TBMM **(Sıra Sayısı: 1321)**

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/925)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Faruk Çelik	*Salih Kapusuz*	*İrfan Gündüz*
Bursa	Ankara	İstanbul
Eyüp Fatsa		*Sadullah Ergin*
Ordu		Hatay

GEREKÇE

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinde "Temel Kanunlar" başlığı altında 10/4/2003 tarihli ve 766 sayılı Kararla yapılan düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 29/4/2003 tarihli E.2003/30, K.2003/38 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin söz konusu iptal kararı gerekçeleri dikkate alınarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün sözü edilen 91 inci maddesi, 30/6/2005 tarihli ve 855 sayılı Kararla yeniden düzenlenmiştir.

855 sayılı Kararla düzenlenen 91 inci maddenin (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesi Anayasa Mahkemesinin 26/10/2005 tarihli E.2005/74, K.2005/73 sayılı kararıyla iptal edilmiş olup gerekçeli iptal kararı 21/10/2006 tarihli ve 26326 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Kararda sözü edilen cümleye ilişkin iptal hükmünün, kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak üç ay sonra yürürlüğe girmesine karar verilmiştir.

Anayasa Mahkemesi Kararında, Anayasanın 68 inci maddesinde, siyasi partilerin demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu; 95 inci maddesinde de İçtüzük hükümlerinin, siyasi parti gruplarının Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenleneceğinin vurgulandığı; kanun koymak, değiştirmek veya kaldırmak görevinin, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Anayasanın 87 nci maddesinde öngörülen görev ve yetkileri arasında öncelikli yerinin bulunduğu; belirtilen görevin yasama organı üyelerince yerine getirilmesi sırasında siyasi parti gruplarının üye sayısı oranında Meclisin bütün faaliyetlerine katılmalarının anayasal bir gereklilik olduğu; İçtüzüğün 87 nci maddesinde, her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme haklarının saklı tutulduğu ve iptali istenen cümle ile siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin önerge verme hakkı gözetilmeyerek sadece milletvekillerine böyle bir yetkinin tanınmış olmasının, Anayasanın 2., 68., 87. ve 95. maddelerine aykırı olduğu ortaya konulmuştur.

Teklif ile Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararı göz önüne alınarak yeni bir düzenleme yapılmaktadır. Yeni düzenlemede 91 inci madde kapsamındaki tasarı ve tekliflerin Genel Kuruldaki görüşmelerinde, milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil her madde için iki önerge verilebilmesi öngörülmekte ve siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakları saklı tutulmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde ikiden fazla siyasi parti grubu bulunması durumunda ise her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklı tutulduğundan tüm siyasi parti grupları tarafından önerge verilmesi hâlinde, önerge sayısı ikiden fazla olabilecektir. Madde üzerindeki önerge hakkı bir siyasi parti grubuna mensup milletvekillerince kullanılmaması hâlinde, diğer siyasi parti grubuna mensup olanlarla bağımsız sayılan milletvekillerince ancak iki önerge verilebilecektir. Siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerince madde üzerinde önerge verilmemesi hâlinde bağımsız sayılan milletvekillerince de iki önerge verilebilecektir.

Ayrıca 91 inci madde kapsamında görüşülen kanun tasarı ve tekliflerinde metne ek veya yeni madde ihdasına ilişkin önergeler ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 89 uncu maddesi gereğince madde veya maddelerin yeniden görüşülmesine karar verildiği takdirde, maddenin dâhil olduğu bölümün görüşmesi yapılmaksızın, ilgili madde veya maddeler üzerinde görüşme yapılması ve verilecek önerge sayısına açıklık getirilmiştir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu *18/1/2007*

Esas No.: 2/925

Karar No.: 6

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 12/1/2007 tarihinde Esas Komisyon olarak Anayasa Komisyonuna havale edilen "Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi (2/925)" Komisyonumuzun 17/1/2007 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Toplantımıza, Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanı İbrahim Araç ile Kanunlar ve Kararlar Müdürü Gündüz Dinçer katılmışlardır.

İçtüzük Teklifi ile; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün, Anayasa Mahkemesinin 26/10/2005 tarihli ve 2005/73 sayılı Kararıyla iptal edilen; 91 inci maddesinin (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesi, bu karar çerçevesinde yeniden düzenlenmekte ve bendin dördüncü paragrafı değiştirilmektedir. Bu düzenlemeye göre temel kanunlarla ilgili olarak; milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil madde üzerinde iki önerge verilebilecek, her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklı tutulacaktır. Ayrıca, yeni bir madde olarak görüşülmesine Komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılması ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebileceği öngörülmektedir.

Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinin, Anayasa Mahkemesince çeşitli iptaller görmekle birlikte prensip olarak Anayasaya aykırı bulunmadığını; tanım, süre, diğer hükümlerin saklı tutulması, önerge gibi çeşitli noktalarda itirazların olduğunu, son durumda önerge konusunda iptal edildiğini ifade ederek, siyasi parti gruplarına önerge verme hakkının tanınmasıyla maddenin Anayasa Mahkemesi kararına uygun hâle getirildiğini belirtmiştir. Temel kanun uygulamasının dünyanın her tarafında geçerli bir görüşme yöntemi, işlerliği sağlamak açısından zaruri olduğuna dikkat çekmiştir.

Teklif sahipleri adına İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz; Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi doğrultusunda bu Teklifi hazırladıklarını, amaçlarının siyasi parti gruplarına önerge verme hakkını tanımak olduğunu belirtmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanı; İçtüzük değişikliğinin Türkiye Büyük Millet Meclisinin iç çalışmasıyla, işleyişiyle ilgili bir düzenleme olduğunu, 87 nci maddeyle ilgili yapılan düzenlemede siyasi parti gruplarının önerge verme hakkının saklı tutulduğunu, 91 inci maddede de bu hususun düzenlendiğini ifade etmiştir.

Teklif üzerinde üyelerimiz şu görüşleri ifade etmişlerdir;

- Temel Kanun uygulamasıyla tasarı ve teklifler bölümler hâlinde görüşülmektedir. Bu durum konunun yeterince tartışılmamasına, halk tarafından anlaşılmamasına ve bu nedenle uygulamada sorunlar yaşanmasına neden olmaktadır.

- Temel kanun uygulamasında, öncelikle temel kanun kavramına girecek tasarı ve teklifleri belirlemek öncelikli sorundur. Hükümetin ihtiyacı genellikle Kanun Hükmünde Kararnamelerle çözülmelidir. Hızlandırılmış yasama işlemine başvurulmamalıdır. Maddeleri arasında sistematik bağ bulunan teklif ve tasarılarda bu sistematiği bozmamak adına temel kanun uygulamasına gidilmelidir.

- Temel kanun uygulamasına sıkça başvurulması sonucu, pek çok kanun Anayasa Mahkemesinden dönmekte, Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere Meclis'e iade edilmekte ya da uygulamada sorunlar yaşandığı görülmektedir.

- Temel kanun uygulamasıyla milletvekillerinin görüşmelere katılma imkânları kısıtlanmaktadır. Bu durum demokrasiye, çoğulculuğa uygun değildir. Suskun bir demokrasi çağdaş bir demokrasi olamaz.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesi tümüyle ele alınıp, çağdaş-çoğulcu demokrasi anlayışına uygun hâle getirilmelidir. Önerge vermek tartışmalara katılmanın bir aracıdır. Milletvekillerinin yanlışları gidermede tek yolu önerge vermektir. Bu hak en geniş şekilde tanınmalıdır.

Bazı üyelerimiz Teklifle, Anayasa Mahkemesinin iptal kararındaki gerekçelerin karşılandığını, soru-cevap süresinin Yüksek Mahkemece uygun görüldüğünü ifade etmişlerdir. Yasama faaliyetlerinin hacim olarak artması pratik bir yol olan temel kanun uygulamasını doğurmaktadır.

İçtüzüğümüz madde görüşmesini esas almıştır. Önerge verilmesi ile ilgili hususlar 87 nci maddede düzenlenmiştir. 91 inci maddede bundan geriye bir düzenleme yapılmamalıdır.

Teklifin, Alt Komisyonda tartışılması amacıyla verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Teklifin, İçtüzüğün 91 inci maddesinde değişiklik öngören 1 inci, yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeleri ile tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Burhan Kuzu	*Semiha Öyüş*	*Mehmet Ali Bulut*
İstanbul	Aydın	Kahramanmaraş
Kâtip	Üye	Üye
Ayhan Sefer Üstün	*Uğur Aksöz*	*Abdullah Torun*
Sakarya	Adana	Adana
	(Muhalefet şerhimiz ektedir)	
Üye	Üye	Üye
Mehmet Ziya Yergök	*Oya Araslı*	*Ersönmez Yarbay*
Adana	Ankara	Ankara
(Karşı oyum var)	(Karşı oy yazım ektedir)	
Üye	Üye	Üye
Tuncay Ercenk	*Mehmet Salih Erdoğan*	*Metin Kaşıkoğlu*
Antalya	Denizli	Düzce
(Karşı oyum var)		
Üye	Üye	Üye
Güldal Akşit	*Zekeriya Akçam*	*Yılmaz Kaya*
İstanbul	İzmir	İzmir
		(Muhalefet şerhimiz ektedir)
Üye	Üye	Üye
Mevlüt Akgün	*Atilla Kart*	*Kerim Özkul*
Karaman	Konya	Konya
	(Muhalefet gerekçesi ektedir)	
Üye		Üye
Mehmet Kurt		*İlyas Sezai Önder*
Samsun		Samsun
		(Muhalifim)

KARŞI OY YAZISI

İçtüzüğün 91 inci maddesinde düzenlenen ve birkaç kez Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş bulunan, temel kanunlara ilişkin olağanüstü görüşme yönteminin yaygın bir biçimde uygulandığı ve giderek olağan görüşme yöntemine dönüşmeye başladığı açık bir gerçektir.

Sözkonusu olağanüstü görüşme yönteminin milletvekillerinin yasama çalışmalarına yoğun biçimde katılmasına ve tasarı ve tekliflerin gereğince tartışılmasına imkân tanımadığı, TBMM'deki çoğunluğun azınlığın yasama sürecine etkin bir biçimde katılmasını engellemesine yol açabildiği görülmektedir.

Siyasi yaşantımızın demokratiklik niteliği ile bağdaşmayan bu gelişmeleri sona erdirmek, ancak İçtüzüğün 91 inci maddesinin tümüyle ve çoğulcu demokrasi kavramına yaraşır bir anlayışla yeniden düzenlenmesi ile mümkün olabilecektir. Halbuki komisyon tarafından karara bağlanan, bu anlamda bütüncül değil kısmi bir değişikliktir. Bu değişiklik milletvekillerinin yasama sürecine etkin bir biçimde katılımını sağlamaya yeterli değildir ve hiçbir makul nedeni olmaksızın milletvekillerinin İçtüzüğün 87 nci maddesinde belirtilen önerge vermek imkânını da ölçüsüzce sınırlandırmaktadır. Açıklanan bu nedenlerle Komisyon kararına karşıyız.

Oya Araslı	*Atilla Kart*	*Tuncay Ercenk*
Ankara	Konya	Antalya
Uğur Aksöz	*Yılmaz Kaya*	*Sezai Önder*
Adana	İzmir	Samsun

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ HATAY MİLLETVEKİLİ SADULLAH ERGİN, ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA, İSTANBUL MİLLETVEKİLİ İRFAN GÜNDÜZ, ANKARA MİLLETVEKİLİ SALİH KAPUSUZ, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK'İN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ	**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**
MADDE 1.- 5/3/1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinin (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş, aynı bende aşağıdaki üçüncü paragraf eklenmiş ve bendin dördüncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil madde üzerinde iki önerge verilebilir. Ancak, her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır. Yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılır ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebilir. Diğer hükümler saklıdır."	**MADDE 1.-** Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

ADALET VE KALKINMA PARTİ-Sİ GRUP BAŞKANVEKİLLERİ HATAY MİLLETVEKİLİ SADULLAH ERGİN, ORDU MİLLETVEKİLİ EYÜP FATSA, İSTANBUL MİLLETVEKİLİ İRFAN GÜNDÜZ, ANKARA MİLLETVEKİLİ SALİH KAPUSUZ, BURSA MİLLETVEKİLİ FARUK ÇELİK'İN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
MADDE 2.- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	**MADDE 2.-** Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütür.	**MADDE 3.-** Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

31.1.2007 TARİHLİ VE 884 SAYILI KARARA İLİŞKİN ANAYASA KOMİSYONU TUTANAKLARI

Görüşme tarihi: 17.1.2007

Birinci Oturum

Açılma Saati: 10.39

BAŞKAN: Burhan KUZU

BAŞKANVEKİLİ: Semiha ÖYÜŞ (Aydın)

SÖZCÜ: Mehmet Ali BULUT (Kahramanmaraş)

KÂTİP: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

-----o-----

BAŞKAN – Sayın milletvekilleri, hepiniz hoş geldiniz.

Bugünkü gündemimizde İçtüzük değişikliği var. Bilindiği gibi, bu 91'inci madde Meclisin gündemine sık sık gelip giden, biraz sıkıntılı, biraz netameli bir madde. Daha önceki dönemlerde Anayasa Mahkemesinden birkaç kez geldi, gitti. En son yapmış olduğumuz düzenleme, biliyorsunuz, Anayasa Mahkemesinden prensip olarak kabul gördü ve Anayasa'ya aykırılık prensip olarak bulunmadı. Çünkü, bu 91'inci maddenin hemen hemen 5 fıkrasının 5'i için de Anayasa'ya aykırılık iddiasında bulunuldu. Hem tanım noktasında hem süre noktasında hem diğer hükümlerin saklı olması noktasında hem de Danışma Kurulunun açılmaması durumunda Genel Kurulun vereceği karar noktasında. Bunların içerisinde sadece önerge sayısıyla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin itirazı oldu. Bugünkü düzenleme de bunu düzeltmeye yönelik olarak gözüküyor ve getirilen metin Anayasa Mahkememizin kararı doğrultusunda hazırlanmış. Çünkü, Anayasa Mahkemesi milletvekillerine bu hak veriliyor, ama, grup niye esas alınmıyor şeklinde bir itirazı var Anayasa'nın 95'inci maddesi çerçevesinde. Böylece, getirilen metin grubu da esas almak suretiyle bir yeni metin şeklinde gözüküyor. Bence bu hâliyle baktığımız zaman Anayasa Mahkemesinin kararına uygun bir metin olduğunu söylemek mümkün olsa gerektir.

Evet, netice itibarıyla böyle bir düzenleme daha önceki dönemlerde de hep söyledik. Yani, bu çok hoş belki bir metin gibi değil, ama, malumunuz iktidarın da bir çalışma temposu var. Dünyanın her tarafında özel yasa yönteminin olduğunu daha önceki dönemlerde de söyledik. Çok sık başvurulur, başvurulmaz, başvurulmaması gerekir. Bunu temenni olarak tabii ki söyleyebiliriz, ama, iktidarlara bu tür bir yetkinin verilmesi bir anlamda işlerlik bakımından biraz

zaruret hâlinde gözüküyor ki, her hükûmet bizden önceki dönemde de bu tür taleplerde bulunmuş. Tabii, Anayasa'ya aykırı bir iş yapılması elbette ki uygun olmaz. Gayretimiz de hep o yönde olmaktadır ve getirilen metni de bu çerçevede sizin takdirlerinize arz ediyoruz.

Saygılarımı sunuyorum. Teşekkür ediyorum.

İrfan Hocam, önerge sahibi olarak sizi bir dinlesek iyi olur.

İRFAN GÜNDÜZ (İstanbul) – Vallahi, bizim burada esas Anayasa Mahkemesinin ret kararı gerekçesini dikkate alarak yaptığımız yeni bir düzenlemedir. Getirdiğimiz sadece komisyonların nasıl önerge verme hakkı varsa, Hükümetin önerge verme hakkı varsa siyasi parti gruplarına da önerge hakkını getirmek. Ancak, siyasi parti grubu kaç tane olursa olsun. Bugün için üç tane grubumuz var. Üç gruba bu hak veriliyor. Yarın sekiz parti olursa sekiz parti grubu da aynı hakkı kullanacak. Ancak gruplar kullanmadığı takdirde, milletvekillerinin de konuyla ilgili önergeleri gündeme alınabilir. Hatta, milletvekilleri olmazsa, bağımsız milletvekilleri olursa onların da şeyleri gündeme alınabilir. Bunu zaten gerekçelerimizde de detaylı bir şekilde açıkladık. Konunun özellikle Anayasa Mahkemesinin gerekçeleri dikkate alınarak bu işi düzenlemek. Şeyimiz bu.

BAŞKAN – Evet, çok teşekkür ederim.

Ana hatlarıyla ben de değindim. Yani, bu hâliyle getirilen metin Anayasa Mahkemesinin kararını ben karşıladığı kanaatini taşıyorum.

Arkadaşlar, söz almak isteyen varsa, onları da alalım.

İRFAN GÜNDÜZ (İstanbul) – Hayır, detay uygulamasını isterse arkadaşlar, gerekçeyi isterseniz okuyayım ya da ilgili arkadaşlar bir teknik bilgi versinler bununla ilgili.

BAŞKAN – Gerekçeyi okutayım, sonra İbrahim Bey'e söz vereceğim:

(Gerekçe okundu)

BAŞKAN – Evet, bu önerge bölümü oybirliğiyle iptal edilmiş Anayasa Mahkememizce. Üç aylık bir süre iptal kararı geciktirilmiş Anayasa'nın emri çerçevesinde 26 Ekimden itibaren. Demek bu ayın 26'sında süre dolmak durumunda. Bu açıdan, ayrıca böyle önemli bir tarafı da var.

İbrahim Bey, buyurun.

İBRAHİM ARAÇ (Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanı) – Sayın Başkanım, değerli üyeler; bu Meclisin iç çalışmasıyla ilgili bir konu İçtüzük konusu. Dolayısıyla, sayın milletvekillerimizin hepsinin benden bu konuyu çok daha iyi bildiklerini ben vurgulamak istiyorum. Yani, Meclisin iç işleyişiyle ilgili bir konu. Ancak, sayın üyelerimizden bu konuyla ilgili sorulacak sorular varsa, bir istifham varsa bunu açıklamakta yarar görüyorum.

Şimdi, bu 91'inci maddenin düzenlenmesinden önce biz İçtüzüğün 87'nci maddesinde bir düzenleme getirdik bu dönem. Bu 87'nci maddede yapılan düzenlemede milletvekilleri tarafından verilecek önerge sayısı 7'yle sınırlandı. Ancak, oraya bir vurgu yapıldı, dendi ki: "Ancak siyasi parti gruplarının hakkı saklıdır." Yani, bu 7 önerge, ama, varsayalım ki 8 siyasi parti grubu var. Böyle bir durum söz konusu olmuş olsaydı 8 tane önerge verilebilecekti. Yani, siyasi parti gruplarının hakları her zaman saklı. Gerçi bizim İçtüzük düzenlemesinde siyasi parti gruplarına önerge verme hakkı şeklinde algılamamak gerekir bunu, mensupları olarak, siyasi parti grubuna mensup milletvekilleri tarafından verilecek önergeler olarak, o şekilde bir düzenleme yapıldı.

Şimdi, 91'inci maddede yapılan bu son düzenlemede bu Anayasa Mahkememizin iptal ettiği paragraf o önerge sayısıyla ilgiliydi. Burada söylenen şey şuydu iptal kararında: Deniyordu ki, Anayasa'nın 68'inci maddesine, 95'inci maddesine ve İçtüzüğümüzün 87'nci maddesine vurgu yapılıyordu. Yani, bunları göz önünde tutun. Yani, siyasi parti gruplarına bir öncelik tanıyın. Siyasi parti grubunun önemi vurgulanıyor burada. Dolayısıyla, burada da bizim bu tekliften anladığımız kadarıyla burada yapılan düzenlemede siyasi parti grupları haklarını kullanmak istiyorlarsa ya bugünkü duruma göre hep siyasi parti gruplarımız hep sıkıntı çekiyor. Bir siyasi parti grubumuz geliyor, 2 önerge veriyor ve tıkıyor. Diğer siyasi parti gruplarımız bu hakkı kullanamıyor. Ancak, burada yapılan düzenlemede siyasi parti grupları sonuna kadar mahfuz tutuluyor. Yani, o madde görüşüldüğü dakikaya kadar, ana kadar eğer diyelim ki bir siyasi parti grubu hakkını kullanmadı o ana kadar, o anda bir önerge geldi. Hemen eğer bağımsızlardan biri bu önergeyi verdiyse, başkaları kullanmadıysa, o siyasi parti grubunun hakkını mahfuz tutmak kaydıyla onu alıp işleme koymamız gerekmekte.

BAŞKAN – Evet, zaten 87'nci maddede de kararda bir atıf yapılıyor, genel düzenlemeden bu kadar ayrılmasın şeklinde.

İBRAHİM ARAÇ – Yalnız şöyle bir soru sorulabilir: Şu anda neden peki 2 önerge denmiş. Milletvekillerince Anayasa'ya aykırılık önergeleri dâhil iki önerge verilebilir, bunun anlamı nedir, neden yazıldı diye bir soru sorulabilir. Bunun anlamı şu: Eğer siyasi parti gruplarımız bu hakkı kullanmak istemiyorlarsa bağımsız milletvekillerimiz, diğer milletvekillerimiz 2 önerge verebilir.

Şunu da şu şekilde anlamamak gerekir: Yani, bu tekliften ben şunu şöyle algılıyorum. Bilemiyorum, Başkanım burada, teklif sahipleri kendileri. Biz Başkanlık olarak şöyle algılıyoruz, bu tekliften şunu çıkarıyoruz: Eğer 3 tane siyasi parti grubumuz var şu anda mevcut. Bu siyasi parti gruplarımız önerge verirlerse, her biri hakkını kullanıyorsa, 3 tane önerge bir madde üzerinde, 3 önerge işlem görecek. İki siyasi parti grubumuz önerge vermediği takdirde geriye bir siyasi parti grubumuz önergesini verdiği takdirde, ki önergeyi verecek, verdi, hakkı var. Diğerleri vermedi, haklarını kullanmak istemiyor.

Bağımsız milletvekillerimize mensup milletvekillerinden bir önerge geldi. Yine bu siyasi parti grubumuz, aynı siyasi parti grubu önerge, az önce belirttiğim gibi, bir önerge vermişti, bir ikinci önerge daha verdi. Bu sefer öncelik sırasına göre önce hakkını mahfuz tuttuk, aldık önergesini işleme koyacağız mutlaka, ikinci önergeyse, bağımsızlar mı önce verdi, o siyasi parti grubu mu önce verdi, öncelik sırasına göre o diğer önergeyi işleme koyacağız ve dolayısıyla iki önerge verilmiş oluyor. Yani, sistem bu.

BAŞKAN – Şimdi, Anayasa'nın 95'inci maddesine bir atıf var. Tabii, o madde grupların gücü oranında diyor. Ama, burada herhâlde grubun bizatihi kendisini almak gerekiyor. Yoksa, grubun kendi gücünü düşünürsek o zaman büyük farklılık olur.

İBRAHİM ARAÇ – Başkanım, affedersiniz, Anayasa Mahkememiz bu 95'inci maddeye vurgu yaptı.

BAŞKAN – Yapıyor, ama, herhâlde grup anlamında yapıyor, sayı anlamında yapmıyor.

İBRAHİM ARAÇ – Biz şöyle algılıyoruz efendim: Şu anda en küçük siyasi parti grubumuza bir önerge verme hakkı tanıdığınız zaman bir hesaplama yaptığımızda –biz yaptık bu hesaplamayı- dedik ki, acaba mümkün mü? Anayasa Mahkememiz bu 95'inci madde… Siyasi parti grupları güçleri oranında temsil edilsinler, önergede de bunu uygulamak mümkün mü? Yani, bir siyasi partinin büyüklüğüne göre, milletvekili sayısına göre bunu yapmak mümkün mü diye düşündük. Böyle bir hesaplama yaptığımız zaman en küçük siyasi parti grubumuza bir önerge dahi verme hakkı tanıdığımızda bu önerge sayısı 33'e, 34'e yükselecek. Şu anda siyasi araştırma komisyonlarımızı biz oluşturuyoruz. Onların üye sayısını hesaplarken, şu anda 14'ten mesela hesaplıyoruz. En az 14'ten yapabiliyoruz. Yani, 14 önerge hakkı tanımalıyız ki, bu 95'inci maddeyi uygulayabilelim.

BAŞKAN – Yani, o grup anlamında, grubun kendisini düşünerek sayıdan ziyade…

Ana hatlarıyla şey böyle.

Buyurun Ayhan Bey.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Sayın Başkanım, saygıdeğer üyeler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, buradaki konuştuğumuz husus temel kanunları düzenleyen 91'inci maddeyle ilgili konuşuyoruz. 2 önerge… Niye 2 önerge, 2 önerge az denebilir. Buradaki husus, takdir edeceğiniz gibi, temel kanunların görüşme usulüyle alakalı bir hususu görüşüyoruz. Yoksa zaten diğer konularda normal usullere tabi, 87'nci maddeye tabi, İbrahim Bey'in de bahsettiği gibi. O bakımdan, burada Anayasa Mahkememizin üzerinde durduğu siyasi partilerin ve onların Mecliste temsilcileri olan siyasi parti gruplarının yasama faaliyetlerinde

haklarının düzeltilmesi. Kanunu yaparken bunların da kanuna net bir şekilde katılmasını amaçlamış. Dolayısıyla, burada bütün siyasi partilere temel kanunlar çerçevesinde görüşülürken bir önerge verme hakkını mahfuz tutuyor.

Bence yapılan düzenleme Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini karşılayacak bir şekildedir. Bu şekildeki düzenleme temel kanunların görüşülme ruhuna da uygundur diyorum. Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyorum.

Buyurun Sayın Yarbay.

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Benim öğrenmek istediğim bu mevcut hâlinde "her madde" diyor, yeni şekilde "madde" diyor.

BAŞKAN – Aynı şey…

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Ben orada bir şey var mı diye onu şey yapmak istiyorum.

BAŞKAN – İki defa madde madde dememek için, bir defa madde demişiz.

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Devam edeyim o zaman.

BAŞKAN - Buyurun.

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Sayın Başkan, değerli üyelerimiz; bir defa bu maddenin ben geneli üzerinde bir değerlendirme yapmak istiyorum.

Burada diyor ki: "Temel Kanunlar Madde 91.- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi; kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlaması…" diye devam ediyor. Yani, ismi üzerinde temel kanun olduğu hâlde biz bu temel kanunları Mecliste 30'ar madde hâlinde görüşerek, hem o temel kanunların yeterince tartışılmasını engellemiş oluyoruz hem de bu temel kanunların halk tarafından, millet tarafından benimsenmesi, hazmedilmesi, tartışılması, katkı sağlanmasının da önüne geçmiş oluyoruz. Bu dönemde bu temel kanunlara çok başvuruldu ve en önemli kanunlar bir iki gün içerisinde iyi hazmedilmeden ve toplum tarafından da tartışılmadan, yeterince halk aydınlatılmadan kanunlaştı. Dolayısıyla, ileride bu temel kanunların uygulanmasında büyük problemlerin çıkacağını düşünüyorum.

Yine, tabii, bir felaket daha var. O felaket de şu: Aynı madde üzerinde iki defa değişiklik yapıyoruz, ikisi de Anayasa Komisyonunda geçiyor, ama, her ikisi de Anayasa Mahkemesinden geri dönüyor. Burada bizim Anayasa Komisyonu olarak…

BAŞKAN – İşi bilmediğimizi mi gösteriyor?

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – İşi bilmediğimizi göstermese bile, ama, işi iyi incelemediğimizi veya tarafgir hareket ettiğimizi gösteriyor.

BAŞKAN – Yok.

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Evet. Biz konuda daha tabii Anayasa Komisyonu olarak Anayasa'ya uygun, en azından Anayasa Komisyonundan geçen metinlerin daha az… Mesela, diğer komisyonlardan geçen metinler biraz daha Anayasa Mahkemesinden geri dönebilir, ama, bir Anayasa Komisyonundan iki senede geçen iki madde iptal ediliyorsa, biz Anayasa Komisyonu olarak işimizi iyi yapıyor muyuz diye bir sorgulamamız gerektiğini düşünüyorum. Yoksa, 2003 tarihinde bir düzenleme yapıyorsunuz, on beş gün sonra hemen bir durdurma var veya iptal var. Sonra tekrar bir düzenleme yapıyorsunuz, tekrar şey var. Şimdi, üçüncüsünü yapıyoruz.

OYA ARASLI (Ankara) – Dördüncüsü…

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Burada ben üçüncüsü olarak görüyorum. Üçüncüsü de bir aykırılık taşıyorsa, bu, bizim komisyon olarak durumumuzu gözden geçirmemiz gerektiğini de düşünüyorum.

Bir diğer konu da şu…

BAŞKAN – Şimdi, buna bir cevap vereyim de ondan sonra.

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Hayır. İsterseniz toplu cevap verin.

BAŞKAN – Sen ikinci konuna gir, buna bir cevap vereyim önce de.

Şimdi, buradan Anayasa Komisyonundan geçenler tabii daha dikkatli olması gerektiği doğru ve bugüne kadar bizden geçip iptal edilen zaten sayı oldukça az, yok denecek kadar az. Bu, bir, bilemedin, ikidir. Bu ama netameli bir madde. Cümleme başlarken şu dedim, çünkü, vekil öldürdü biliyorsun Türkiye'de. Allah korusun, bir daha… Böyle bir madde bu. Öyle sıradan bir madde değil. Çok kurcalamaya gelmez bu maddeyi. Dolayısıyla, bu maddenin, demin dedim, tatsız bir madde, öyle… Yani, iktidar muhalefet arasında hoş olmayan bir madde. Anayasa Mahkemesi bir anlamda hakem rolünde ve bizden geçen bu son metin yüzde 95 Anayasa'ya uygun bulundu. Bardağın hep boş tarafını görüyorsunuz Sayın Yarbay, dolu tarafından da bakarsanız daha iyi olur.

Teşekkür ederim.

ERSÖNMEZ YARBAY (Ankara) – Bardağın dolu tarafını gördükten sonra, bir de bu komisyonun çalışmasını eleştirdiğim nokta var, daha doğrusu Meclisin. Biraz önce asansörden çıkarken, tabii bizim komisyonla ilgili değil, ama, Adalet Komisyonuna dün gönderilen bir metin var, bir de dün öğleden sonra gönderilen bir metin var. Dün gönderilen metin gündeme, öğleden sonra gönderilen bir madde daha ilave edilmiş, Tanık Koruma Kanunu Tasarısı ilave edilmiş.

Şimdi, bizim komisyonumuz, bir de diğer komisyonlar dâhil, o kadar şey ki, biz, bugün Mehmet Ali Bulut Beyle beraber bir toplantımız vardı, on gün önceden planlanmış bir toplantı, fakat, biz, dün bu şey gelince, mecburen o toplantıyı şey etmek zorunda kaldık. Bu tür komisyon toplantılarının bir hafta, en azından bir hafta verilmesi, çünkü, ben, Anayasa Mahkemesi iptal etmiş, gerekçelerini, yeni düzenleme Anayasaya uygun mu inceleme imkânını bulamadan geldim, çünkü, dün elime geçti ve bu Anayasa Komisyonunun bu kadar hızlı çalışmasına gerek yok. Anayasa konusunda bir hafta, on gün, on beş gün önceden haber verilerek ve konu enine boyuna tartışılarak şey yapılması lazım. Üç ay süre veriyor Anayasa Mahkemesi. Biz, üç aylık süreyi, tabii, son dakikada kullanmaya çalışıyoruz. Bu da tabii ayrı bir eleştiri konusu.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun Hocam.

OYA ARASLI (Ankara) – Sayın Başkan, Anayasa Komisyonunun değerli üyeleri, bize katkı veren değerli bürokratlarımız; temel kanunlar sorunu ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin İçtüzüğü, Komisyon Başkanımız Sayın Kuzu'nun da ifade ettiği gibi, defaatle gündeme gelmiştir. Bu konuda yapılan düzenlemeler, şu veya bu maddeleri açısından sürekli Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarıyla karşılaşmıştır. Doğrusu, bu dönem açısından ben de Anayasa Komisyonundan bu konuda çıkan bir düzenlemenin Anayasa Mahkemesi kapısından dönmemesini dilerdim. Bu konuda, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun Anayasa Komisyonundaki üyeleri, gereken uyarılarda bulundular, ama, komisyonun çoğunluğu bu görüşleri dikkate almadı ve o zaman da ifade ettiğimiz gibi, biz, yine 91'inci maddeyle ilgili bir düzenlemeyi burada tekrar görüşmek durumunda kaldık. Dileriz ki, bu defa yapacağımız uyarılar daha etkili olur, daha fazla dikkate alınır ve Cumhuriyet Halk Partisi Grubu, tekrar temel kanunlarla ilgili düzenlemeyi Anayasa Mahkemesine götürmek zorunda kalmaz.

BAŞKAN – Artık götürmezsiniz Hocam, zannetmiyorum.

OYA ARASLI (Ankara) – O konuda, elbette ki, burada bir temenni olarak götürürüz götürmeyiz diye bir bağlantıya girmemiz, görevimizin ciddiyetiyle bağdaşan bir durum olmaz. Ne çıkacağını görmemiz ve ondan sonra karar vermemiz gerekir.

Temel kanunların veya temel kanun kavramı kapsamına giren kanunların özel bir yasama yöntemiyle görüşülmesi, biraz önce Sayın Başkanın da ifade ettiği gibi, tüm parlamentolarda bir gereksinim olarak ortaya çıkmaktadır; ama, bu gereksinim karşılanırken, bazı hususlarda da özen gösterilmekte, bazı hususlar gözden uzak tutulmamaktadır. Bir kere, özen, öncelikle temel kanun kavramının kapsamına girecek yasaların belirlenmesi konusunda ortaya çıkmaktadır. Hemen şurada belirleyeyim ki, özel yasama prosedürü, yasama sürecini hızlandırmak için başvurulan bir prosedür değildir dünya parlamen-

tolarında. Bunu sağlamak için, özellikle hükümetin birtakım ihtiyaçlarını karşılayabilmek için başka yöntemler vardır. Örneğin, kanun gücünde kararnameler. Kısa bir sürede yasama organından yetki kanununu çıkartır hükümet, buna dayalı olarak düzenlemeler yapar, çok kapsamlı düzenlemeler de yapabilmektedir bu doğrultuda. Yani, özel yasama süreci, hızlandırılmış yasamayı sağlamak amacına yönelik olarak kullanılmamaktadır. Hangi amaca yönelik olarak kullanılmaktadır? Maddeleri arasında sistematik bir bütünlük bulunan tasarı ve tekliflerde görüşülme esnasında verilen önergelerle bu bütünlüğün bozulmaması amacını sağlamaya yönelik olarak kullanılmaktadır. Ama, bizde temel kanun o kadar esnek ifadelerle ifade edilmiştir ki, hepimizin de bildiği gibi, saklanacak bir şey yok ortada, hemen her kanun, geçtiğimiz bir iki yıl içerisinde temel kanun kavramı kapsamında bu hızlandırılmış yasama prosedürüne tabi tutulmuş ve jet süratiyle, yüzlerce maddelik kanunlar bir saatte, iki saatte yüce Meclisten çıkarılabilmiştir. Bu yararlı mı olmuştur? Buna hiçbirimizin evet yanıtını verebilecek durumda olmadığını biliyorum, en azından samimiysek, çünkü, bu hızlandırılmış sürece tabi tuttuğumuz, temel kanun kavramı kapsamı içerisinde gerekli gereksiz süratle görüştüğümüz yasaların pek çok maddeleri Anayasa Mahkemesinden, hatta tümü Anayasa Mahkemesinden iptal edilerek geriye dönmüş, Cumhurbaşkanı tarafından iade edilmiş veya uygulamada birtakım sorunlar yarattığı görülerek kimisi daha yürürlüğe girmeden, kimisi yürürlük esnasında değiştirilmeye tabi tutulmuştur. Demek ki, benimsediğimiz yöntemde bir sakatlık var, yani, temel kanun kavramının kapsamı, İçtüzüğün 91'inci maddesinde hemen her kanunu içerebilecek biçimde geniş tutulmuştur.

Şimdi, bana, burada, Anayasa Mahkemesine gitti, ama, Anayasaya uygun bulundu şeklinde bir gerekçe göstererek bunu kimse mazur göstermeye kalkışmasın. Anayasa Mahkemesi, tanımda sakınca görmedi, ama, biz, uygulamada Anayasa Mahkemesinin sakınca görmediği tanımı sakıncalı hâle getirmeyi Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak başarabildik çok yazık bir şekilde. Her kanun, neredeyse -yine sırada var- temel kanun kapsamında görüşülecek yasalar. Yani, böyle baktığınız zaman, bunun neresi temel kanun diyorsunuz? Yani, Anayasa ve İçtüzüğün 91'inci maddesindeki özel yasama prosedürü, sistematik bütünlüğü bozmamak amacının dışında, sürati sağlamak amacına yönelik olarak kullanıldı, sıklıkla sürati sağlamak amacıyla kullanıldı. Bu sürat sağlanırken de milletvekilinin görüşmeye katılım imkânları budandı.

Şimdi, ben, şunu sormak istiyorum: Böyle bir demokrasi olabilir mi? Anayasa Mahkemesi uygun gördü görmedi, bu tartışmayı bir kenara bırakıyorum. Anayasa Mahkemesi kararları da hepimiz için uyulması zorunlu kararlardır. Bu açıdan saygı gösteririz, ama, tartışılmaya açık da kararlardır. Tartışmayı yapmıyorum, ama, burada bir demokrasi anlayışı sergiliyoruz. Anayasaya uygun görülebilir, çoğunlukçu demokrasi de var, çoğulcu demokrasi de var, ama, biz çoğulcu demokrasiye yöneldiğimizi iddia ediyoruz. Milletvekilini suskunlaştırmak, yasama sürecine katılım imkânlarını asgariye

indirgemek, çoğulcu demokrasi anlayışıyla bağdaşıyor mu? Suskun bir demokrasi, çoğulcu demokrasi olabilir mi, çağdaş bir demokrasi olabilir mi? Yani, bu maddenin bu şekilde kullanılması, iktidar ile muhalefet arasındaki demokrasi anlayışı farkını ortaya koyuyor. Muhalefet, konuşan demokrasi istiyor, çoğulcu demokrasi istiyor. İktidar ise, 91'inci madde aracılığıyla bir suskun demokrasiyi bu rejimin içerisine yerleştirmeye çalışıyor. Bunun başka bir izahı, başka bir tanımı olamaz. Milletvekili sıkıştırılmış prosedür içerisinde, daracık sürelerde, 30 maddelik bölümlerde on dakikalık, beş dakikalık süreler içerisinde 30 maddenin tümü hakkında görüş açıklamaya zorlanıyor ve biz, bu prosedüre Mecliste görüşme yaptık, yasaları görüştük diyoruz.

Değerli arkadaşlar, bu, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki yasa görüşme sürecini göstermelik hâle getiren bir düzenleme. Bu düzenleme karşısında, ben, nasıl bir demokrasiyiz sorusunu sorduğum zaman, yüzümü gere gere çağdaş bir demokrasiyiz diyebilmek imkânına sahip olmadığımı görüyorum. Sizler ne diyorsunuz, onu bilemiyorum, ama, böyle bir demokrasi olmamalı ve başka ülkelere baktığımız zaman da sistematik bütünlüğü bozmamak amacıyla uygulanan özel yasama prosedürlerinde suskun demokrasiye demokrasiyi dönüştürmemek için gerekli azami önlemlerin alındığını görüyoruz ve bakıldığı zaman da bu tür uygulamalarda iktidarın ve muhalefetin bir uzlaşma noktasına gelmiş olması esas alınıyor. Aksi takdirde, bizim İçtüzüğümüzün 91'inci maddesinde olduğu gibi, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamadığı takdirde, iktidar partisi, tek başına grup önerisi olarak özel yasama prosedürü uygulanması önerisini Meclise getirdiği takdirde, elbette ki, iktidar partisinin Meclisteki çoğunluğuyla bu kabul ediliyor ve ne oluyor? Çoğunluğun yasama sürecini daraltılmış hâle getirdiği bir uygulama ortaya çıkıyor; yani, çoğunluk, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki azınlığın, muhalefetin, yasama sürecine katılma imkânlarını hemen hemen hiçe indirgemiş oluyor, yalnız muhalefetin de değil, iktidar partisi milletvekillerinin de.

Milletvekili olarak bizim görevimiz nedir? Ulusal egemenliği, yasama bağlamında, Türk ulusu adına kullanmaktır. Biz kullanamıyoruz bu egemenliği, yasama tartışmalarına yeterince katışarak kullanamıyoruz. Bu düzenleme, böyle bir düzenleme. Halbuki, özel bir yasama prosedürünün milletvekilinin katılımını sınırlandırmaması, makul ölçüler içerisinde muhafaza etmesi, onu ikincil duruma indirgememesi, hükümetin getirdiği bir tasarıyı onaylayıcı konumuna düşürmemesi, çoğunluğu azınlığa tahakküm eder bir duruma sokmaması, keyfiliğe imkân bırakmaması, amacı aşmaması, bu yöntemin kullanılması bakımından. Böyle bir prosedürün olması gerekiyor özel yasama prosedürü dediğimiz zaman; ama, bizim 91'inci maddede getirmiş olduğumuz yasama prosedürü, bunların hiçbirisini sağlamıyor, milletvekilinin katılımını makul olmayan ölçüde sınırlandırıyor, milletvekilini bu nedenle yasama sürecinde ikincil bir duruma getiriyor, neredeyse hükümetin getirdiği tasarıların sadece bir onaylayıcısı konumuna sokuyor, katkı vermesini engelliyor,

çoğunluğun azınlığa, muhalefete tahakküm etmesine imkân sağlıyor ve her yasayı çoğunluğuna güvenerek özel yasama prosedürüne tabi kılmasına ve dolayısıyla bir tür keyfiliği uygulamaya sokmasına imkân hazırlıyor. Bunun, ben, çağdaş demokrasi anlayışıyla ve Anayasamızın 2'nci maddesinde ifade edilen "demokratik hukuk devleti" kavramıyla bağdaşmayacağına inanıyorum. Bu bir tercih meselesidir. Anayasa Mahkemesi "Anayasaya aykırı değil" diyebilir; ama, Anayasa Mahkemesi aykırı değil diye, siz, her uygulamayı da buraya getirmek durumunda olmamalısınız. Yasalar, bir siyasi tercih ürünü olarak ortaya konulur. Bu düzenlemenin daha iyisini, daha demokrasiyi zedelemeyenini yapabilmemiz mümkünken niçin bununla yetinelim?

Bence, İçtüzüğün 91'inci maddesi burada yeni bir düzenlemeye açılmışken, yeni bir düzenleme bağlamında tartışmaya açılmışken, bunların hepsini düzenleyelim. Elimizde fırsat varken, yalnız iptal edilen hükmü değil, 91'inci maddenin tümünü yeniden ele alalım, çağdaş, çoğulcu demokrasi anlayışına uygun bir hâle sokalım. Benim görüşüm budur, çünkü, geçtiğimiz şu güne kadar, geçtiğimiz iki yıl boyunca, hatta İçtüzük 91'inci maddede yapılan değişmenin yürürlüğe girdiği günden bu yana yapılan uygulamanın hiç de başarılı sonuçlar vermediğini burada söylemek durumundayız. Yani, sürat, her zaman sağlıklı yasa ortaya çıkarmıyor, hatta hiçbir zaman sağlıklı yasa ortaya çıkarmıyor. Tartışmaktan niçin korkuyoruz, milletvekilinin katkısını almaktan niçin çekiniyoruz? O nedenle, burada, yeni bir düzenlemeye gidelim.

Bir hususu daha ifade etmek istiyorum. Anayasa Mahkemesinin son verdiği kararda, Anayasa Mahkemesi, bir gerekçeyle, siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerine önerge verme imkânı tanınmadığı için iptal kararı vermiştir; ama, aynı Anayasa Mahkemesi, bir başka kararında, milletvekillerine üç önerge verme hakkı tanımak suretiyle, önerge sayısında sınırlandırma yapılmasına ilişkin düzenlemeyi de üçün az olduğu gerekçesiyle bozmuştur.

Dilerseniz, okuyayım kararı. Anayasa Mahkemesinin 2001'e 129 esas, 2002'ye 24 karar sayılı 31.1.2002 tarihli kararı. Anayasa Mahkemesi burada diyor ki: "Dava konusu düzenleme uyarınca, önerge sayısının komisyon ve hükümet için birer, milletvekilleri için Anayasa'ya aykırılık önergeleri dâhil en fazla üçle sınırlanmasının, milletvekillerinin kimi konuların maddede yer alması veya maddeden çıkarılması, maddenin komisyona iadesi veya reddi, metne ek veya geçici madde eklenmesi gibi yasama etkinliklerinden ayrı düşünülemeyecek olan konularda önerge verme haklarını önemli ölçüde zorlaştıracağı kuşkusuzdur.

Yasama Meclisi üyelerinin görev ve yetkilerinin amacına uygun biçimde kullanılmasının aşırı derecede zorlaştırılması veya ortadan kaldırılması durumunda ise Anayasa'nın 87. maddesi çerçevesinde yasama işlevinin tam olarak yerine getirildiğinden söz edilemez. Bu ölçüsüz sınırlamaların Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti anlayışıyla da bağdaşması olanaksızdır."

Şimdi, değerli arkadaşlarım, Anayasa Mahkemesinin bu kararı ortada. Bir hususa daha dikkatinizi çekmek istiyorum. Yasanın hızlı çıkması ayrı bir olaydır, bir aciliyet ihtiyacını karşılaması ayrı bir olaydır, yeterince tartışılması ayrı bir olaydır. Önerge vermek de tartışmanın, katkı vermenin, Anayasa Mahkemesi kararında ifade edildiği gibi, ayrılmaz bir parçasıdır. Eğer, siz, hızlandırılmış bir yasama prosedürü uyguluyorsanız, tartışmaya burada öncelikle yer vermeniz lazım. Süreci hızlandırabilirsiniz, ama, önerge verme hakkını sınırlandırmayın. Çünkü, hızlandırılmış bir süreçte milletvekilinin katkı vereceği, yanlışları düzeltebileceği, yanlışları önleyebileceği tek yer önergeleridir, tek imkân önerge vermektir. Bunu kısıtlamayalım, Anayasa Mahkemesinin ifade ettiğim bu kararını da göz önünde bulunduralım ve 91'inci maddeyle ilgili, dilerseniz, bu teklifi de içerecek bir biçimde bir alt komisyon kuralım ve yeni bir düzenlemeye gidelim.

Ben, burada, bunları şimdilik ifade etmek istiyorum. Bu konuda bir önergemiz de vardır, bir alt komisyon kurulması cihetine gidilmesi. Bizim görüşümüz budur. Dinlediğiniz için teşekkür eder, saygılar sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, Değerli Hocam, bu değerlendirmeniz, tabii ki, demokrasi içerisinde fevkalade önemli şeyler, ideal demokrasi için bunlar çok güzel şeyler de bir de tabii her ülkede iktidarların iş yapma aceleciliği olan…

OYA ARASLI (Ankara) - Başka yöntemler var Hocam.

BAŞKAN – Şimdi, mesela, ben daha önceki konuşmamda da söyledim, madem konuyu bu kadar geniş açtınız, diyelim İngiltere'de –üç ülkeden örnek vereyim size- bir kanun görüşülüyor, tartışma uzadı, 1 tane vekil çıkıp diyor ki, kifayeti müzakere istiyorum dediği zaman, 100 vekil ayağa kalkarsa o anda, o önerge yönünde…

OYA ARASLI (Ankara) – Hocam, genel kurulda, komisyonlarda daha farklı…

BAŞKAN – Hayır, müsaade buyurun Hocam, ona da örnek vereyim.

…görüşme kesiliyor, direkt oylamaya geçiliyor; bu birinci örnek. Detayını gerekirse veririz.

İki, Fransa'dan bir örnek vereyim: Diyelim ki, muhalefet partisi, bir bakan hakkında gensoru verdi de sonuç alamadı. Diyor ki iktidara, bir kanunu seç, genel kuruldan geçmiş gibi yayınla diyor, direk yayınla, hiç görüşülmeden yayınla diyor. Bunlar hep elimizde var, metin olarak var.

Üçüncü örneği İtalya'dan vereyim, komisyonlardan, çok kuvvetli herhâlde komisyonlar. Diyelim ki, yedi bölümlük bir kanun düşünün, komisyon başkanı diyor ki, bir, dört ve beşinci bölümler genel kurula geçmeden yayınlansın diyor. Bu kadar değişik şeyler. Bunlar ideal şeyler demiyorum, ama, bilesiniz ki, dünyada bunun çok farklı örnekleri var.

Bu maddenin zaten hoş bir madde olmadığını, çok insanın içine sinmediğini daha önce de söyledim, bugün de söyledim.

OYA ARASLI (Ankara) – İçimize sinen bir şey yapalım.

BAŞKAN – Ve bunu bugünkü hükümet de yapmıyor, daha önceki hükümet döneminde, siz biliyorsunuz, bunlar hep istendi, getirildi.

OYA ARASLI (Ankara) – Sayın Başkan, o hükümet döneminde, şu anda iktidar partisinin milletvekili, bakan konumunda olan pek çok arkadaşlarımız da benim söylediklerime benzer bir gerekçeyle benzer düzenlemeyi Anayasa Mahkemesine götürdü.

BAŞKAN – Maalesef, işte onu söylüyorum.

OYA ARASLI (Ankara) – Yani, hoşunuza gitmeyen bir durum varsa, bunu içinize sindirmeyelim, hoşumuza gidecek bir vaziyete elimizdeyken…

BAŞKAN – Demek, iktidar, muhalefet konumunda işte öyle bir farklı yaklaşım olabiliyor, ne yapalım.

Buyurun Mevlüt Bey.

MEVLÜT AKGÜN (Karaman) – Sayın Başkanım, gerçekten, temel yasa, temel kanun kavramı, en çok tartışılan, belki buna ilişkin İçtüzük hükümleri en çok Anayasa Mahkemesine iptal davası konusu edilmiş ve sık sık iptal hükümleri verilmiş bir konu. Bu 91'inci maddeyle düzenlenen temel kanunlar konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün en son düzenlemesi 91'inci maddeyle ilgili, 30.6.2005 tarih ve 855 sayılı karar. Bu kararın Anayasa Mahkemesine götürülmesi sonrasında, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu bir karar var. Bu kararda belki eskiden beri tartışılan bazı konular konusunda Anayasa Mahkemesinin karar metnine girmiş bazı kavramları aydınlatmasının önemli olduğunu düşünüyorum ve okuduğumuz Anayasa Mahkemesi kararı metninde şu ibarelerin olduğunu tekrar hatırlatmak istiyorum. Anayasa Mahkemesi kararında, aynen kapsamlı yasal düzenlemelere ilişkin tasarı ve tekliflerin madde sayılarının fazlalığı nedeniyle –ki, öyle temel yasalar var ki 1.000 maddeden oluşuyor, 900 maddeden oluşuyor- bunların Meclisten geçmesinin bu anlamda hızlandırılması gerektiğini düşünüyorum. Genel Kurul çalışmalarının aksamadan yürütülebilmesi amacıyla özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulmalarına gerek duyulabilir diyor. Anayasa Mahkemesi de bunu aynen kabul ediyor. Bu durumda, temel yasa kavramına ilişkin ölçütlerin önceden belirlenmiş olması gerektiğini vurguluyor.

Anayasa Mahkemesinin yukarıda belirtilen kararı gözetilerek -yani, önceki kararlarında aslında çok daha geniş iptal hükümleri vardır- temel yasa kavramını açıklayan niteliklere -son karara vurgu yaparak- soyut ve öngörülebilir özelliklere yer verildiği, ayrıca temel yasa kavramıyla benimsenen yöntemin yasama organı üyelerinin Anayasa'nın 87'nci maddesinde belirtilen yetkilerini kullanmaları ve görevlerini yerine getirmelerini engellemeyeceği sonucuna varılmıştır diyor. Yani, son düzenlemenin bu yasama organı üyelerinin 87'nci maddeden kaynaklanan yetkilerini kullanmasını önlemeyeceği sonucuna varılmış.

Yine, dava konusu düzenlemede anılan kararın gereğinin yerine getirilmesi amaçlanmış ve bölümler hâlinde -en çok 30 maddeyi geçmemek üzere- oylama yerine maddeleri esas hâlinde usul benimsenmiştir. Yani, toptan oylama yok, maddeler tek tek oylanıyor. Bu anlamda da yasama organı üyelerinin, aslında, yasama faaliyetine etkin katılımı sağlanmıştır. Böylece, yasama organı üyelerinin bölüm içindeki maddelere ilişkin ayrı ayrı oy kullanmaları sağlanmış, demokratik bir yöntemle yasama görevine katılım sağlanmıştır diye belirtiyor.

Yine, İçtüzüğün 91'inci maddesinin getirilmesindeki amaca vurgu yaparak, maddede belirtilen özellikleri taşıyan kanunları ve İçtüzüğü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinin hızlandırılmasını, aslında, Anayasa Mahkemesi de yerine göre hızlandırma amacının da bir gerekliliği olduğunu ifade ediyor.

Bu anlamda, yine iptale konu kararın da soru-cevap süresinin on beş dakikayla sınırlandırılmasının makul olduğunu söylüyor. Yine, yasama organı üyelerinin bölüm içindeki maddelere ilişkin ayrı ayrı oy kullanmalarına vurgu yapıyor. Yani, özellikle temel yasa kavramı içerisinde birçok maddeden ibaret ve belki gönlümüzde hepsinin ayrı ayrı tartışılması geçebilir, ama, öyle kanunlar var ki, tek tek ele aldığınız zaman, tek tek önergeler verildiği zaman, tek tek konuşmalar yapıldığı zaman, aylarca bu yasama organından çıkması mümkün değil. Böyle olunca, bir orta yol bulmak lazım. Çoğu zaman, muhalefet de kendine verilmiş önerge verme hakkını kötüye kullanıyor. Yani, öyleyse, iktidarın yasama organındaki yasaların hızlı çıkmasındaki amacı ile muhalefetin muhalefet yapma görevi arasında makul bir dengenin sağlanması gerekiyor.

Ben, bu son Anayasa Mahkemesi kararında bu dengenin düzeltildiğine inanıyorum. Nitekim, getirilen düzenleme de Anayasa Mahkemesi kararında belirtilen gereklere uygun bir düzenlemedir ve uygun olduğu kanaatindeyim.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Ziya Bey, buyurun.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Sayın Başkan, değerli üyeler; öncelikle Sayın Oya Hocamın kapsamlı açıklamalarına katılıyorum ve sonuç olarak, önerisine de katılıyorum, yani, bunun, 91'inci maddenin bütünüyle ele alınması ve bunun bir alt komisyonda değerlendirilmesi noktasındaki.

Şimdi, öncelikle, bu temel yasa kavramı tanımını bir hatırlamakta yarar var. Ne diyor 91'inci madde: "Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içermesi; kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi…"

Şimdi, biz, uygulamaya baktığımız zaman, iktidar çoğunluğunun bu temel yasa kavramıyla ilgili uygulamasına baktığımız zaman, uygulamanın tam bir felaket olduğunu görüyoruz. Yani, Anayasa Mahkemesinin öngördüğü söylenen hızlandırma, bu andaki uygulamayı kapsadığını zannetmiyorum kesinlikle. Öyle ki, biz, şu tanıma hiçbir şekilde, temel yasa tanımına uymayacak biçimde, 40-50 maddelik yasaları "temel yasa" adıyla görüştük. Adıyla temel yasa olmadığını bağıran, itiraf eden yasaları, yani, yasa diyor ki, çeşitli kanunlarda değişiklik yapılması için kanun teklifi, torba yasa falan diyoruz bunlara. Bunları bile, biz, Mecliste temel yasa olarak görüştük. Yani, hızlandırılmış yasa, neredeyse, hızlandırılmış trene döndü. Orada nasıl üzücü bir kazayla sonuçlandıysa, burada da hızlandırılmış yasa çıkarma nedeniyle ciddi hukuk kazalarıyla karşı karşıya kalıyoruz ve çoğu da Anayasa Mahkemesinden dönüyor.

Şimdi, bu şekilde asli görevi yasama çalışması yapmak olan milletvekili katkısı ortadan kaldırılıyor, asli görevi yasa çıkarmak olan Meclisin katkısı ortadan kaldırılıyor. Şimdi, bu gerçekten suistimal edilmiştir, bu hak kötüye kullanılmıştır. Hatırlamanızı istiyorum, 2004 yılında, biz, 345 maddelik Türk Ceza Yasasını üç yıl içerisinde görüştük Genel Kurulda. Yine aynı yıl içinde 335 maddelik Ceza Muhakemesi Kanunu'nu iki gün içerisinde, 124 maddelik Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Kanunu'nu bir gün içerisinde yasalaştırdık. Bunları, biz, temel yasa olarak mı görüştük? Hayır, bir uzlaşma anlayışı içerisinde görüşüldü, işte aciliyet dendi, Avrupa Birliği süreci dendi ve muhalefetin katkısıyla bu süreç içerisinde görüşüldü.

Şimdi soruyorum: Eğer bu yasalar, 335 maddelik, 345 maddelik, 124 maddelik yasalar temel yasa olarak, yani, sizin uygulamanız çerçevesinde Mecliste görüşülmüş olsaydı, üç aydan önce, iki aydan önce, bir aydan önce görüşülebilir miydi? Bu, kesinlikle yanlış bir düzenleme olmuştur. Getirilen İçtüzük değişiklik teklifi, demokrasiye inanç zafiyeti taşımaktadır. Getirilen İçtüzük değişiklik teklifi, Anayasa Mahkemesinin iptal kararını karşılayan bir düzenleme değildir; tam aksine, onu aşan ve daha da sınırlayan bir düzenlemelidir. O nedenle, 91'nci maddenin ben de bir bütün olarak ele alınması ve alt komisyonda bunun kapsamlı olarak görüşülmesi gerektiğine inanıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Ziya Bey, o şey kısmını anlayamadım, Anayasa Mahkemesinin kararını aşan filan… Neresi aşıyor bu yeni getirilen…

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Anayasa Mahkemesinin iptal kararının neresinde iki önerge sınırlaması var?

BAŞKAN - Hayır, hayır, önerge gruplara vermediniz diyor, gruplara verilmiş.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Grupların dışında, milletvekillerini iki önergeyle sınırlıyoruz. Anayasa Mahkemesinin iptal kararında bu sınırlamayı haklı gören bir düzenleme söz konusu değil. Niye yedi değil, niye beş değil?

BAŞKAN – Onu söyleyemez zaten, nasıl söyleyecek; iki, beş, on… Bizim yetkimiz o. Anayasa Mahkemesi nasıl karışacak üç, beş, yedi…

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Anayasa Mahkemesinin iptal kararını böyle daha sınırlayıcı yorumlayarak…

BAŞKAN – Daha sınırlama deme de yani, genişlemeye yeterli bunlar dersen, belki doğru olabilir; ama, daha sınırlama dersen, bu doğru olmaz.

OYA ARASLI (Ankara) – Yani, bulmadığı kararlar var; ifade ettik biraz önce.

BAŞKAN – Sınırlandırma daha değil, ama, yeterli olmayabilir. Bu, ayrı bir mesele.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Oya Hocamın verdiği Anayasa Mahkemesi kararında da bu üç önerge…

BAŞKAN – Eski bir karar ama o, yeni kabul değil.

OYA ARASLI (Ankara) – Eskisi yenisi, Anayasa Mahkemesi kararlarının geçerliliği tarihine bağlı olarak eskimiyor, birbirini tamamlıyor.

BAŞKAN – Değerli Hocam, müsaade buyurun. İki karar da aynı konu, 91'le alakalı. O açıdan diyordum eski karar.

OYA ARASLI (Ankara) – Efendim, eski karar ama, geçerliliğini etkilemez.

BAŞKAN – Yılmaz Bey, buyurun.

YILMAZ KAYA (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan, söz isteme çabalarımı nihayet gördünüz.

Şimdi, Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; mesele gelip şuraya dayanıyor: Sanki iktidar bütün yasaları doğru şekilde ama hızlı çıkarmak istiyor, muhalefet de buna engel olmak istiyor.

Değerli arkadaşlar, bu temel yasa olayı hakikaten çok garip bir duruma geldi. Şimdi, temel yasa nasıl olur? Yani tanımını demiyorum da, temel yasa nasıl geçirilir Genel Kuruldan? Komisyonlarda mutabakata varırsınız, hiçbir sorun kalmaz, o sınırlı sayıda önerge verme haklarımızı da kullanarak orada gördüğünüz hataları düzeltmek şekliyle seri şekilde çıkarılır; ama, yapılan o değil ki. Komisyonlarda mutabakat yok, bizim karşı çıktığımız konular kale alınmadan Genel Kurula indirilen tasarı veya teklifler, ondan sonra temel yasa

şeklinde biz bunu geçireceğiz. Ben temel yasa olmadığına inanıp da, İktidar Grubunun temel yasa diye getirdiği bir iki yasada konuşma yapmıştım, Temel'in yasası bu demiştim. Yani, ben Temel'e haksızlık yapmışım değerli arkadaşlar. Temel'e desek ki Petrol Kanunu, Tohumculuk Kanunu, hatta şimdi galiba Darülaceze Kanunu temel yasa şeklinde geliyor, Temel gülerdi buna. Yani, Temel'e de haksızlık yapmışız.

Sayın Başkan, İngiltere, Fransa ve İtalya örnekleri verdiniz. Herhâlde o ülkelerde bu saydığım yasa temel yasa şeklinde Genel Kurula getirilmiyor.

BAŞKAN – Daha beter, bir bilsen oralar daha beter. Neyse, kötü örnek örnek olmaz, ayrı bir mesele, daha kötü.

YILMAZ KAYA (İzmir) – Şimdi, tabii, ben de 91'inci maddenin çok geniş bir şekilde ele alınıp çok uzun çalışmalar sonunda tamamının komisyonda görülmesini dilerdim. Sayın Araslı ve Sayın Yergök bu konudaki görüşlerini ifade ettiler. Ama, siz bunu yapmazsınız. Neden yapmazsınız? Çünkü, bu 91'inci madde gerçekten işinize geliyor. Haksızca kullanarak işine geliyor. Aksine bir de biz eleştiri alıyoruz. Ya işte bu kadar çok önerge verme hakkı olur mu, bu hakkı muhalefet kötüye kullanıyor. Aslında 91'inci maddeyi kötüye kullanan maalesef İktidar.

Tabii, bu anlayış meselesi. Bu 91'inci maddeyi değiştirmeyeceğiniz, değiştirmek istemeyeceğiniz nereden belli, bir iki uygulamadan bahsedeyim.

Değerli arkadaşlar, Danıştayın verdiği kararlara karşı çıktınız, böyle kararlar olur mu dediniz. Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı çıktınız ve geçen gün çok talihsiz bir konuşma, üzüldüm de aynı komisyonda beraber çalışmıştık. Ramazan Can Arkadaşımız Cumhurbaşkanının yasaları tekrar görüşülmek üzere geri göndermesini yürütmenin yasamaya müdahalesi şeklinde değerlendirdi. Böyle bir anlayış olabilir mi değerli arkadaşlarım? Cumhurbaşkanının yasayı geri göndermesini yürütmenin yasamaya müdahalesi… Ya, ben buna çok üzüldüm. Tabii, bu anlayışa sahip arkadaşlarımızın 91'inci maddeyi tümden ele alarak temel yasayı esaslı şekilde, herkesin kabul edebileceği şekilde değiştirmesi de beklenemez diye düşünüyorum.

Geçen dört yıllık süre içinde bu örneklerden sonra da benim anladığım şu: Muhalefete tahammül yok, Danıştay kararlarına yok, Anayasa Mahkemesine yok, Cumhurbaşkanının geri göndermesi tezkerelerine tahammül yok. Tahmin ediyorum, herhâlde, siz şöyle bir şey istiyorsunuz: Bunlar olmayacak, yüksek yargı organları olmayacak, muhalefet olmayacak, bir sayın bakan veya başbakan sabah kalkacak diyecek ki, ya şu İçtüzüğü bir değiştiriverin, bu muhalefete bayağı fazla haklar veriyor, bunu yapın siz, çağırın tellalı da, değiştirdik deyin, duyurun bunu ülkenin her bir tarafında.

ABDULLAH TORUN (Adana) – Yok böyle bir şey, şimdi olmadı. Teknik konuştunuz, ama, şimdi siyasi konuşuyorsunuz.

YILMAZ KAYA (İzmir) – Buna karşı çıkana da gerekli müdahaleyi yapın. Tahmin ediyorum istenen bu. Tarz olarak tabii kastettiğim. Bu nedenle, 91'inci maddenin İktidar kanadı tarafından esaslı olarak ele alınıp değiştirileceğini ben tahmin etmiyorum. Keşke öyle olsa, keşke Sayın Araslı'yla Yergök'ün dediğini İktidar da kabul etse, bir alt komisyon kurulsa, bu 91'inci madde iyi bir şekilde düzeltilse, uygulamaya geçilse diyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bilesin ki muhalefetsiz iktidarın tadı olmaz, onu söyleyeyim özellikle.

Buyurun Zekeriya Bey.

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Çok teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; şimdi, tabii, muhalefetteki arkadaşlarımızın, sadece iktidar olunmadan kaynaklanan birtakım haksız ve maksadı aşan eleştirileri var, burada işte iktidar her şeyi, milletvekilini susturmak istiyor. Biliyorsunuz ki, bu Tüzük bizden öncekilere ait bir tüzük. Arkadaşları kötü niyetli olarak hiçbir şekilde düşünmüyorum, ancak, bu pratik bir ihtiyaç, yani, bugün iktidar olsalar, aynı şeyi bu arkadaşlar da bu şekilde yapmaya çalışacaklardır.

Oya Hanım'ın ve CHP'li arkadaşlarımızın 91'inci madde konusunda bir alt komisyon kurulması ve bu konuda bir geniş, ama, sizin ta başında belirttiğiniz bir şey var. Yani, bu hassas bir madde. Bir alt komisyona bunu gönderdiğimiz zaman, bütün bir İçtüzüğün elden geçmesi lazım. Siz örnekler verdiniz. Yasama faaliyetinin gerçekten Türkiye'de, çünkü, bu ağır bir şey. Biz sabaha kadar kanun çıkarmak zorunda değiliz. İspanya Parlamentosundaydık biz geçen haziranda CHP'li arkadaşlarımız da vardı. Onlar bu hadiseyi şöyle çözmüşler: Komisyona koymuşlar televizyonu. Bütün hikâye bundan ibaret ve komisyonda daha uzun süre tartışılıyor ve orada mesela üç dakikayla sınırlı önerge üzerinde konuşmak. Eğer bir maddede önerge verilmişse konuşuluyor, aksi takdirde direkt oya sunuluyor, hiç kimse konuşmuyor zaten. Buna benzer Avrupa'da bir sürü örnekler var. Bir de biz başka bir sürecin içindeyiz. Avrupa Birliğine tam üye olacağız, olmayacağız, o ayrı bir hikâye, başka bir sürecin içindeyiz.

Biz 1996, 1/95 ve gümrük birliği kararıyla gümrük birliği içerisindeyiz. Kaç tane gümrük birliğiyle ilgili kanun geldi buraya? Ama neredeyse yüzde 40'ı, yüzde 60'ı gümrüğün kanun kapsamındaki pek çok mesele olgunlaştırılmış durumda.

Buradan şunu vurgulamak istiyorum: Avrupa Birliği sürecine giren her ülkede meclisin yasama faaliyetleri azalır, denetim faaliyetleri artar. Bizim burada denetim faaliyetlerimiz de azalmış durumda. Ben muhalefetteki arkadaşlarımızın eleştirilerine gerçekten…

OYA ARASLI (Ankara) – Azalmış değil, yok, soru görüşüyor muyuz Sayın Milletvekilim?

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Efendim?

OYA ARASLI (Ankara) – Haftanın salı günleri sorulara ve denetim araçlarının kullanılmasına ayrılmıştır.

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Efendim, ben oraya gelmek istiyorum. Sizi haklı buluyorum.

OYA ARASLI (Ankara) – Bana en son soruyla ilgili ilgilendiğimiz Meclis toplantısının hangi tarih olduğunu söyleyebilir misiniz?

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Ben sizin haklı olduğunuzu…

OYA ARASLI (Ankara) – Uygulanmıyor. Anayasa'ya bile aykırı bir uygulama.

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Sayın Araslı, benim belirtmek istediğim o zaten, yani, bizim bir an önce 91'inci madde konusunda bir alt komisyon kurulursa bunun çözülebileceğini zannetmiyorum Sayın Başkanımızın belirttiği gibi.

OYA ARASLI (Ankara) – Çözülüyor efendim.

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Yeni İçtüzük meselesiyle bunu ele alarak, biz bunu topyekûn bir yasama faaliyetini yeniden düzenleme, daha efektif hâle getirme, daha şeffaf, daha pratik hâle getirmek mecburiyetindeyiz, aksi takdirde Meclisin gerçekten yarın biz de muhalefeti göreceğiz belki, bu sefer biz de aynı şeylerden şikâyet edeceğiz ve bu bitmeyen bir kavga hâline dönüp devam edecek. Bence kapsamlı İçtüzük değişikliğinde bu konuda Anayasa Komisyonu olarak biz üzerimize düşeni yapıp, bunu düzenlememiz lazım ve bunu mutabık kalarak düzenlememiz lazım; çünkü, burada hakikaten siz haklı olarak belki işte siyasi olarak bizi eleştiriyorsunuz, bu da hakikaten bizi incitiyor; çünkü, iktidar bizi konuşturmak istemiyor, milletvekilinin sesini kesmek istiyor, böyle hiç kimsenin niyeti yok; çünkü, bu…

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Uygulama…

OYA ARASLI (Ankara) – Amacınız o olmasa bile, uygulama o sonucu veriyor.

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Ama o sonucu vermesinin sebebi, sistemin bütünlüğüdür zaten Sayın Araslı. Bunlar yerinde eleştiriler, ancak, bu bir pratik ihtiyaçtan kaynaklanıyor; çünkü, yasama faaliyetleri gerçekten karşılaştırılamayacak kadar fazla. Biliyorsunuz biz uluslararası anlaşmaları 1970'lerden kalan anlaşmaları geçirdik bizim dönemimizde, bu devletlerin hiçbiri yok piyasada, ama, biz buradan geçirdik. Niçin? Çünkü herkes ertelemiş bir şekilde. Yasama faaliyetleri hacim olarak, miktar olarak son derece artmış durumda. Bunun altından kalkamayız başka türlü.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, yani, vurgulamak istediğim, haksız bir hücum bize karşı.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Haksız uygulama var.

ZEKERİYA AKÇAM (İzmir) – Ama bizden kaynaklanan değil, sistemin bütün olarak, o zaman İçtüzük değişikliği geldi mi, bir bütün olarak Sayın Başkan, biz Anayasa Komisyonu olarak görevimizi yapalım, bu dengeyi kuralım yeniden, yasama ve denetim faaliyetleri konusundaki dengeyi kuralım.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Gündemde 100 maddelik bir teklif var, olmazsa onu gündeme alırız bir ara, bir bakalım.

Atilla Bey, buyurun.

ATİLLA KART (Konya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, temel yasa uygulamasının bu dönemde yaptığı tahribatların aslında daha farkında değiliz. Şöyle farkında değiliz: Şimdi, ilerleyen zaman içinde bunların sakıncalarını, bunların doğurduğu ağır sonuçları daha somut olarak yaşayacağız. Öyle ki, bu süreç içinde Anayasa Mahkemesi, bu süreç içinde Cumhurbaşkanlığı makamı ve muhalefet olarak bizler aslında bu işleyiş içinde üstümüze düşen denetim görevini gereğince yapmıyoruz. Bunu yapamadığımız içindir ki, Türk Ceza Kanunu'nda olduğu gibi, diğer birçok kanunda ilerleyen zaman içinde uygulamayla çok ağır sonuçlarla, yanlışlarla karşı karşıya geliyoruz. Bu noktada Meclis olarak, yasama organı olarak kendimizi ciddi bir şekilde sorgulamamız gerekiyor. Burada bizim işlevimiz artık öyle bir hâle geliyor ki, şeklî bir işlev üstleniyoruz, esasa yönelik, öze yönelik bir işlev üstlenemiyoruz. Bunu çok ciddi bir olumsuz seyir olarak, süreç olarak gördüğümü ifade etmek istiyorum.

Şimdi, burada demokrasi kültürümüzün tam yerleşmemiş olması, bunu hemen ifade etmek istiyorum. Bunun sonuçta sorumlular arasında bir yarış, bir öncelik, bir sıralaması yapmak istemiyorum; ama, şunu görmemiz gerekiyor: Türkiye gerçeği, Türkiye pratiği şu: Yaşıyoruz, işte, torba kanun adı altında veya herhangi bir kuruma ilişkin olarak bir yasal düzenlemeyi temel kanun

olarak getirebiliyoruz ve bunlar hiçbir şekilde kabul edilebilir hâller değil. Aslında yaşanan sürecin tam adı şu diye düşünüyorum: İktidar Grubunun -buna arkadaşlarım alınmasınlar, düşüncelerimizi ifade edeceğiz- ve Hükümetin haftalık program yapamadığını, bırakın aylık, bırakın üç aylık programı, haftalık program yapamadığını, Hükümetin yönetim zafiyetinin Meclisi de işlevsiz hâle getirdiğini görüyoruz. Bunları samimî olarak sorgulamamız gerekir diye düşünüyorum.

Burada, maalesef, yetkinin kötüye kullanılması, demokrasi anlayışımızın gelişmemiş olması sebebiyle yetkinin kötüye kullanılması, yürütmenin yasamaya tahakkümü ve yasamanın da teslim olması sürecini yaşıyoruz. Yasama organı bu dönemde özellikle şeklî bir misyon üstlenmiş hâle gelmiş durumda. Bu genel değerlendirmelerimin dışında, Oya Hocamın temel yasa kavramıyla ilgili değerlendirmelerine katıldığımı ifade etmek istiyorum ve özet olarak şunu kısaca zamanınızı almamak adına hemen toparlamak istiyorum: Şu görevimizden hiçbir şekilde kaçınmamamız gerekiyor: Milletvekilinin aslî görevi yasama aşamasında ve özellikle Genel Kurul aşamasında iradesini ortaya koyması. Bizim İçtüzüğümüz, Anayasa'mız madde oylaması, madde görüşülmesi esasını esas almış. Bu noktada da, milletvekilinin iradesini ortaya koyması gerekiyor. Temel kanun düzenlenmesi yapılırken de, bu aslî fonksiyonu ihlal edecek düzenlemelerden kaçınmamız gerekiyor. Burada son görüştüğümüz bu gündem maddesiyle ve Anayasa Mahkemesinin iptal kararıyla özü itibarıyla değişiklik önergelerine ilişkin esasları tartışıyoruz. Bu konuda bakıyoruz, o konudaki kural düzenlemesi, norm düzenlemesi 87'nci maddede yapılmış. 87'nci maddede milletvekilleri için Anayasa'ya aykırılık da dâhil olmak üzere yedi önerge verebileceği düzenlemesi yapılmış. Dolayısıyla temel kanun düzenlemesinde de bu konuda düzenleme yapılırken geriye doğru gitmemek gerekir, bu noktada bir kısıtlama getirmemek gerekir. Getirilen teklif bu yönüyle de yanlış ve milletvekilinin iradesini engelleyici bir nitelik taşımaktadır. Bu yönleriyle katılmadığımızı ifade ediyoruz. Arkadaşlarımızla beraber hazırladığımız değişiklik önergesinin bu aşamada tartışılmasını ve değerlendirilmesini talep ediyoruz.

OYA ARASLI (Ankara) – Önce alt komisyona havale edilmesini.

BAŞKAN – Buyurun.

SADULLAH ERGİN (Hatay) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; burada komisyonumuzda tartışılan konu İçtüzüğün 91'inci maddesinde Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği temel yasa üzerinde önerge verilmesi hususuyla ilgili düzenlemedir.

Bu konuda yapılan düzenleme Anayasa Mahkemesine Anayasa'ya aykırılık iddiasıyla taşınmış, ancak, bu iddialardan sadece önerge verilmesini düzenleyen paragraf Anayasa'ya aykırı bulunmuş ve iptal edilmiştir, onun dışında kalan düzenlemeler Anayasa'ya uygun olduğu tespit edilerek bir

aykırılık tespit edilmemiştir Anayasa Mahkemesince. Dolayısıyla şu anda İçtüzük 91'inci maddenin alt komisyon kurularak tamamının ele alınması talebi Anayasa Mahkemesinin kararlarına karşı da bir itimatsızlık taşıyor gibi algılanabilir. Bu manada burada konuşulması ve tartışılması gereken konunun önerge verme hakkına yönelik olması gerektiğini düşünüyoruz.

Anayasa Mahkemesinin bu maddede iptal ettiği düzenleme, parti gruplarının haklarının, hukuklarının gözetilmediği gerekçesiyle grupların önerge hakkını kullanması, gruplara mensup milletvekillerinin en az birer kişiyle bu hakkı kullanabilmesini öngörmüştür. Huzurlarınıza getirdiğimiz teklifte, Mecliste temsil edilen parti gruplarımızın bu hakkının korunduğunu ve Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinin ortadan kaldırıldığını düşünüyoruz. Dolayısıyla, bu konuda bir alt komisyon kurulması 91'inci maddenin yeniden ele alınması gibi bir talebin Anayasaca da uygun bulunan bir düzenlemeyi yeniden tartışmaya açmak anlamına geldiğini düşünüyorum.

Önergelerin sınırlandırılması, önerge verme hakkının daraltılması gibi eleştiriler yapıldı biraz önce. Yedi rakamı da bir sınırlandırma değil midir? Neye göre tespit edilmiştir? Bana göre yedi rakamı da hakkın sınırlandırılması…

ATİLLA KART (Konya) – 87'nci madde…

YILMAZ KAYA (İzmir) – On beş yapalım o zaman.

SADULLAH ERGİN (Hatay) – Anlıyorum, onu da katıyorum kapsama. Yedi rakamı da sınırlandırmadır, ama, takdir edersiniz ki, on beş yapsanız o da bir sınırlandırmadır. Dolayısıyla, belli sınırların olması düzenin kuralı gereğidir.

OYA ARASLI (Ankara) – Makul ölçüde.

SADULLAH ERGİN (Hatay) – Burada makul ölçü neye göre tespit edilecektir, o önemli. Anayasa Mahkemesi grupların temsil edilmemesini bir eleştiri olarak görmüş ve bu Anayasa'ya aykırıdır demiş. Dolayısıyla bu eleştiriyi karşıladığını düşünüyoruz düzenlememizin.

Ayrıca, burada iki tane çok isabetli olmadığını düşündüğüm eleştiriye de kısaca bir cevap vermek istiyorum. Meclis denetim faaliyetlerini yapmadığımız, yapamadığımız yönünde eleştiriler yapıldı. Değerli arkadaşlar, önümde tablolar da var dönemler itibarıyla. Bu Parlamento biraz yoğun çalıştı, doğrudur. Gruplarımız gerçekten fedakârlık yaptılar, gece geç saatlere, bazen kırk saati bulan kesintisiz çalışmalar oldu. Bu noktada arkadaşlarımızın şikâyetine ben de katılıyorum, hak veriyorum; ancak, Parlamento İçtüzüğümüzden de kaynaklanan bir takım hususlardan dolayı Parlamentomuz çok verimli çalışamamış bugüne kadar. Genel Kurul ağırlıklı bir çalışma yöntemimiz var. Oysa bunun belki komisyonlara kaydırılması ve Genel Kurulda şekli tamamlayıcı işlemin yapılması daha doğru olabilir. Yeni yapılacak İçtüzükte bu hususların ayrıca değerlendirilmesi faydalı olacaktır

kanaatindeyim; ama, geçmiş dönem parlamentolarıyla 22'nci Dönem Parlamentosunun denetim faaliyetlerini gösteren önümüzdeki mevcut tablolara göre, bu Parlamento son yıllardaki denetim açısından bütün parlamentoların grafiğinden daha fazla denetim yapmıştır. Haklıdır, salı günleri, her salı belki denetim yapıyoruz; ama, soruların ve araştırma komisyonlarının kurulmasıyla ilgili zaman zaman yoğunlaştırılmış çalışma yapmak suretiyle…

OYA ARASLI (Ankara) – Salı değil, hiçbir salı uzun zamandan beri.

SADULLAH ERGİN (Hatay) –…son dört beş parlamentodan çok daha iyi bir grafiğimiz var. Yeterli mi derseniz, yeterli olmayabilir, ama, bu Parlamentoya haksızlık yapmış olmamak adına söylüyorum, biz son 19, 20, 21 ve 22'nci Dönemler içerisinde en iyi performansı olan denetim açısından Parlamentoyuz diye ifade etmek istiyorum.

Onun dışında, İktidar Grubunun aylık, haftalık çalışma programı yapamadığı şeklinde bir eleştiri geldi. Genelde bu yapılıyor, ama, zaman zaman ihtiyaçtan kaynaklanan birden fazla Danışma Kurulu taleplerimiz olduğu doğrudur, ancak, değerli arkadaşlar, İktidar Grubu olarak zaman zaman bizim yaptığımız birtakım sizleri rahatsız edici uygulamalar olabilir, bunlara hak veriyorum sizin açınızdan, ancak, biraz da özeleştiri yapmamız lazım, biz kendimiz için de yapalım bu özeleştiriyi, ama, muhalefet etmenin ya da İçtüzüğün verdiği bir takım imkânların acaba kötüye kullanıldığı boyutlar olmuyor mu Genel Kurulda? Geçmiş olduğumuz dönemler itibarıyla bunun örnekleri yok mudur? Bunu da bir sorgularsak sağlıklı bir şekilde, belki daha uygun bir zeminde buluşma imkânımız oluşur.

Düşünün ki, öyle zamanlar geldi geçti haftanın her çalışma günü Danışma Kurulu istediğimiz dönemler oldu muhalefet tarafından, grup önerileri getirdiğimiz günler oldu. Takdir edersiniz ki, bir Danışma Kurulu asgarî bir saat Meclis Genel Kurulunda çalışma süresi alıyor. Üç grubun birer önergesi olsa Danışma Kuruluyla ilgili veya grup önerisi olsa üç saati gidiyor. Zaten İçtüzüğün yanlış uygulanmasından kaynaklanan bir gündem dışı konuşmalar hususu var. Bu gelenek hâline geldi diye şu anda tartışmaya açılmıyor; ama, çok olağanüstü hâllerde kullanılması gereken bir olay. Gündem dışı konuşmalarla her gün üç üyeye söz verilmesi şeklinde bir gelenek hâline geldi. Bu da yaklaşık bir saati alıyor.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Bakanlar cevap verince iyice uzuyor.

SADULLAH ERGİN (Hatay) – Doğrudur.

Dolayısıyla, saat 15.00'te başlayan Genel Kurul normal çalışma saati 19.00 olduğu zaman, yasama ve denetim faaliyetleri noktasında günde belki bir saat, bir buçuk saat ya çalışacak ya çalışmayacak. Bu durumda biz de ne yapıyoruz? Çalışma saatlerini uzatmak durumda kalıyoruz veya farklı yolları

kullanmaya çalışıyoruz. İktidar olarak biz kendimizi eleştirelim, ama, muhalefetin de bu noktada Meclis İçtüzüğünden kaynaklanan bir takım uygulamalarının ne kadar uygun olduğu noktasında bir özeleştiri yapması gerekir diye düşünüyorum.

Hülasa 91'inci madde getirmiş olduğumuz teklifin Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçelerini karşıladığını ve bu hâliyle Anayasa'mıza uygun olduğunu düşünüyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Semiha Hanım, buyurun.

SEMİHA ÖYÜŞ (Aydın) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; yeteri kadar düşünce ürünü ortaya kondu diye düşünüyorum; ama, kısaca ben de düşüncelerimi ifade etmek istiyorum.

Bugünkü görüşme gündemimizle Anayasa Mahkememizin kararına uygun şekilde bir düzenleme yapmak üzere toplandık. Mevcut düzenleme şeklini, teklif edilen şeklin yeterli olduğu kanaatindeyim. Belki Meclisin İçtüzüğünün tamamı ele alındığında orada etraflıca düşünlerimizi ifade etmek ve yeni çalışma düzenini ortaya koymak bakımından gündemdeki tasarının, yani, Meclis İçtüzüğünün tamamının ele alındığı tasarının ayrı bir gündemle görüşülmesi daha uygun olur. O anlamda bugünkü gündemimizi bu oturumda görüşüp oylamamız gerekir, bir alt komisyona gitmesi gerekmediği kanaatindeyim.

Bu düşüncemi saygıyla sunarım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Peki, son söz Tuncay Bey'in.

Buyurun.

TUNCAY ERCENK (Antalya) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok kısa olarak değişik bir açıdan yaklaşmak istiyorum izin verirseniz.

Şimdi, bu temel yasa kavramının 91'inci maddedeki tarifinin dışında çok değişik bir anlamı da var idi ben öyle hatırlıyorum, Zekeriya Bey de pratik ihtiyaçlar derken sanıyorum onu kastetti.

Avrupa Birliği süreci içinde bu tür temel yasa kavramının getirilmesi, işte Avrupa Birliğinin şu yasaları çıkarın, bunları çıkarın şeklindeki baskısına dönük bir ihtiyaçtan kaynaklandığı da…

BAŞKAN – Baskı değil de, rica diyelim.

TUNCAY ERCENK (Antalya) –…öyle sanıyorum ki, ülkemizin gündemine oturmuş bir anlayıştı.

Şimdi, temel yasa kavramının hukuka, demokrasiye, insan haklarına ve yasama görevinin felsefesine ne denli aykırı olduğunu Sayın Hocam Araslı'nın konuşmalarında ve diğer arkadaşlarımın söylemlerinde ortaya çıkmıştır, ki, ben de aynen buna katılıyorum.

Şimdi, biz eğer böyle bir pratik ihtiyaçtan temel yasa kavramını ortaya atıp işte Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Ceza Kanunu, sağlık hizmetlerinin aynı çatı altında toplanması gibi temel yasa kavramlarını getirip ve bu şekilde çıkardı isek, bundan bir sonuç almamız gerekirdi diye düşünüyorum Avrupa Birliği süreci içinde; ancak, bakıyorum ki ben, buna rağmen biz bütün hukuku, demokrasiyi bir kenara iterek, temel yasa çıkarmamıza rağmen askıya alınan sekiz tane başlık, bütün çabamıza rağmen. O ana başlıkların, sekiz başlığın çok da önemli başlıklar olduğu kamuoyunda tartışılıyor ve müzakere edilmemesi karar altına alınıyor Avrupa Birliği ülkeleri tarafından.

İkinci husus, yine, bizim dost bildiğimiz, müttefik bildiğimiz, hatta hatta stratejik ortak olarak değerlendirdiğimiz bir ülkenin büyükelçisinin sözleri dikkate alınmayan, ciddiye alınmayan, önemsenmeyen bir başbakan noktasına getirdik. Yani, biz, eğer bu noktaya gelecek idiysek, niye bu temel yasaları çıkardık? Niye hukuka aykırı, demokrasiye aykırı bu tür talepleri, Avrupa Birliğinin taleplerini getirdik ve yasama görevinin felsefesine aykırı biçimde çıkardık, milletvekillerine söz hakkı verilmeden, yeteri kadar tartışılmadan, ama yasama meclisinde, ama kamuoyunda tartışılmadan neden çıkardık? Onu anlamak istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Pekâlâ böylece müzakeremiz aşağı yukarı tamamlanmış oldu.

Bir önerge var, onu evvela okutup, ondan sonra oylayacağım.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde değişiklik yapılması hakkında İçtüzük Teklifinin kurulacak bir alt komisyonda değerlendirilmesini ve bu amaçla alt komisyona havalesini saygıyla arz ve teklif ederiz.

Oya Araslı	Mehmet Ziya Yergök	Atilla Kart
Ankara	Adana	Konya

BAŞKAN – Evet, bu önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmemiştir.

Evet, şimdi, maddelere geçilmesini oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

(Madde 1 okundu)

OYA ARASLI (Ankara) – Ben madde üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN – Peki Hocam, buyurun.

OYA ARASLI (Ankara) – Sayın Başkan, komisyonun değerli üyeleri; biraz önce ifade ettiğim gibi, aslında 91'inci maddeyle ilgili bir değişiklik teklifi doğrultusunda burada düzenleme başlamışken, 91'inci maddenin tamamına buna sirayet ettirmek şu anda içinde yaşadığımız sorunların çözümü bakımından çok yararlı olacaktır. Ben bunu gerekli görüyorum. Burada konuşan arkadaşlarımızın da İçtüzüğün tümü üzerinde bunu muhalefeti de memnun edecek bir çözüm noktasına getirmek mümkün olabilir şeklinde görüş ifade etmiş olmalarından, aslında bu masa etrafındaki kimsenin bu maddenin halihazırdaki şeklinden ve bu değişiklik önergesi doğrultusunda yapılacak düzeltmelerden tam anlamıyla hoşnut olmadığını, içine sindiremediği sonucunu çıkartıyorum. Sayın Komisyon Başkanımız bu maddenin talihsiz, netameli bir madde olduğundan söz ederek başlattığı konuşma da…

BAŞKAN – Ameliyat gibi bir şey yani.

OYA ARASLI (Ankara) - …netice itibarıyla, komisyonun bütün üyelerinin köşesinden kenarından bu düzenlemeyi içine sindiremediği ifadeleriyle devam edip gitmiştir. Onun için, elimize fırsat geçmişken, ben bu Mecliste elimize fırsat geçtiği zaman yanlışları düzeltmeye yönelmenin zamandan tasarruf bakımından çok yararlı olacağı noktasına gelmiş bulunuyorum. Bazı şeyleri bekliyoruz olmuyor veya masa üzerine yatırıldığı zaman beklenenden de kötü sonuçlar ortaya çıkarabiliyor.

Önümüzdeki süreçte İktidar alışkanlığını devam ettirirse, bu özel görüşme prosedürü çerçevesinde pek çok hükmün, pek çok tasarı ve teklifin de Meclis gündemine taşınacağı anlaşılıyor. O nedenle, ben, elimizde düzenleme imkânı varken, 91'inci maddenin biraz önce ifade edildiği ilkeler çerçevesinde tümüyle yeniden ele alınmasında yarar olacağını düşünüyorum ve bu düşünce doğrultusunda bir öneri vermiş bulunuyoruz arkadaşlarımızla. Desteklerinizi beklediğimi de ifade etmek istiyorum. Belki bu kanayan yarayı dindirebilmek imkânını bulabiliriz böyle bir düzenlemeye gidersek.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hocam.

Yani, İngiliz Parlamenter Taneyran diyor ki: "Bugüne kadar bu kürsülerden çok nutuklar dinledim. Bunların birçoğu benim kanaatimi, hiçbiri oyumu değiştirmedi." Parlamenter rejimin malum kendine göre, aslında dediklerinizin önemli bir bölümü doğrudur, ama, yani, bu madde bu hâle gelene kadar…

ATİLLA KART (Konya) – Hangi güç engel oluyor Hocam?

BAŞKAN – Ama, parlamenter rejim öyle.

Atilla Bey, yani, konu ille güç filan değil, parlamenter rejim budur. Almanya'sı da böyledir, İtalya'sı da böyledir. Yani, ben, mesela, geçen gün Ziya Bey'le başkanlık modelini tartıştık. Bunun temelinde bunlar yatıyor. Bu derin konular. Ayak üstü bunları burada konuşamayız. Dolayısıyla…

OYA ARASLI (Ankara) – Tartışmaya açık olmak lazım.

BAŞKAN – Değerli Hocam, sistem…

OYA ARASLI (Ankara) – Size de bana da üniversiteye adımımızı attığımız zaman, "Benim hep dediğim her hâlükârda doğrudur, değiştirmem." değil, "Tartışalım, herkes fikrini söylesin, ben doğruyu bulayım." demeyi öğrettiler ilk adım olarak.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Hocam, kanaatiniz doğrultusunda oy kullanın bu defa.

BAŞKAN – Değerli Hocam, parlamenter rejim, bu söylediğim bir İngiliz bunu söyleyen Türk filan değil.

OYA ARASLI (Ankara) – Olabilir efendim. Yani, fikrin doğruluğu bakımından…

BAŞKAN – Parlamenter rejimin doğum yeri üstelik orası. İnşallah, başkanlık modeline geçeriz, bu komisyondan geçecek onlar da. O zaman hep beraber çok daha rahat burada Hükûmetten kimse olmaz, bakan gelmez, biz kendimiz yasamızı kendimiz hazırlarız, sonuna kadar da burada konuşuruz.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Hocam, bir iki saat içinde geçer miyiz o sisteme?

BAŞKAN – O hazır olduğu için… Ziya Bey, o hazır, ondan dolayı.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Bir iki saatte geçer miyiz?

BAŞKAN – Yani, metin olarak hazır, yoksa, Genel Kurulu kastetmedik. Genel Kuruldan geçer geçmez.

Şimdi, önergeyi okutuyorum:

Görüşülmekte olan Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde değişiklik yapılması hakkında İçtüzük teklifinin çerçeve 1'inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Oya Araslı	Mehmet Ziya Yergök	Atilla Kart
Ankara	Adana	Konya
İlyas Sezai Önder	Tuncay Ercenk	Yılmaz Kaya
Samsun	Antalya	İzmir
	Uğur Aksöz	
	Adana	

Madde 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91'inci maddesinin (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 91.- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içeren düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeleri arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğu bulunan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok on maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi ve Danışma Kurulunun oybirliğiyle önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır. Milletvekilleri, esas komisyon veya hükümet değişiklik önergeleri verebilir, değişiklik önergeleri hakkında İçtüzüğün 87'nci maddesindeki esaslara uyulur, bölümler üzerindeki soru cevap süresi otuz dakikayla sınırlıdır.

b) Danışma Kurulunun toplanamaması veya Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâllerinde (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanması için Meclis Başkanı veya siyasi parti grupları Genel Kurula ayrı ayrı istem sunamazlar.

BAŞKAN – Evet, gerekçesini…

Gerekçe: İçtüzüğün 91'inci maddesinde düzenlenen ve birkaç kez Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş bulunan temel kanunlara ilişkin olağanüstü görüşme yönteminin yaygın bir biçimde uygulandığı ve giderek olağan görüşme yöntemine dönüşmeye başladığı açık bir gerçektir. Söz konusu olağanüstü görüşme yönteminin milletvekillerinin yasama çalışmalarına yoğun biçimde katılmasına ve tasarı ve tekliflerin gereğince tartışılmasına imkân tanımadığı, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki çoğunluğun azınlığın yasama sürecine etkin bir biçimde katılmasını engellemesine yol açabildiği görülmektedir. Siyasi yaşantımızın demokratiklik niteliğiyle bağdaşmayan bu gelişmeleri sona erdirmek amacıyla iş bu önerge verilmiştir.

BAŞKAN – Evet, önergemiz bu. Maddeyi yeniden kaleme almış. Özellikle önerge bölümünü daha farklı şekilde düzenlemiş.

Bu önergeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Önerge reddedilmiştir.

Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

(Madde 2 okundu)

BAŞKAN – Evet, söz talebi yok.

Oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

(Madde 3 okundu)

BAŞKAN – Evet, söz talebi yok.

Oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Tümünü oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Hayırlı, uğurlu olsun.

Teşekkür ediyoruz.

İnşallah, daha ideallerini daha sonra hep beraber yaparız.

Kapanma Saati: 12.03

31.1.2007 TARİHLİ VE 884 SAYILI KARARA İLİŞKİN TBMM GENEL KURULU TUTANAKLARI

DÖNEM 22, YASAMA YILI 5, BİRLEŞİM 56, 30 OCAK 2007

1.- 1321 Sıra Sayılı TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifini de İçeren, Gündemdeki Sıralama ile Çalışma Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Önerisinin Görüşme Tutanakları[1]

BAŞKAN: Başkan Vekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Mehmet DANİŞ (Çanakkale), Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale)

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 56'ncı Birleşimi'nin İkinci Oturumu'nu açıyorum.

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İçtüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

30/01/2007

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 30.01.2007 Salı günü (bugün) yaptığı toplantıda siyasi parti grupları arasında oybirliği sağlanamadığından, İçtüzüğün 19 uncu maddesi gereğince, Grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Salih Kapusuz

Ankara

AK Parti Grubu Başkan Vekili

Öneri:

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer

[1] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, Cilt 145, Birleşim 56, 30 Ocak 2007, Sayfa 308:310, 310:315

İşler" Kısmının; 407 nci sırasında yer alan 1321 sıra sayılı İçtüzük Teklifinin bu kısmın 3 üncü sırasına, … alınması ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi;

Genel Kurulun; … saatleri arasında çalışmalarını sürdürmesi;

Önerilmiştir.

BAŞKAN - Grup önerisinin lehinde, Kahramanmaraş Milletvekili Fatih Arıkan.

Sayın Arıkan, buyurun.

…

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Önerinin aleyhinde, Hatay Milletvekili Mehmet Eraslan.

Buyurun Sayın Eraslan.

MEHMET ERASLAN (Hatay) - …

Değerli milletvekilleri, iktidar Beşinci Yasama Yılında ve son, beşinci yılı noktasına gelmiş iken, gerçekten şunu görüyorum: Milletvekilleri, belirlenen, grup önerileriyle veya Danışma Kuruluyla belirlenen bu kanun tasarı ve tekliflerine ciddi manada iltifat etmemektedir ve şu an bile Meclis Genel Kurulunda 50'yi, 60'ı aşmayan bir milletvekili sayısı vardır ve biz, Meclis İçtüzüğü'yle ilgili değişikliğin, diğer taraftan önemli kanun tasarılarının ve tekliflerinin görüşüleceği bir zeminde, maalesef, bazen 20 milletvekili arkadaşımızla, bazen 30, en fazla 40, 50 milletvekili arkadaşımızla yasama faaliyetini icra ediyoruz. Bunun etik olmadığını, bunun doğru olmadığını ve yasal olmadığını vurgulamak istiyorum. Her bir milletvekilinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarına etkin bir şekilde katılması zaruridir; fikirlerini, düşüncelerini, birikimlerini burada bizimle paylaşmaları ve ilgili kanunun daha da iyileştirilmesi, olgunlaştırılması, ülke menfaatlerine, toplum menfaatine nasıl daha verimli hâle getirilir kaygısı içerisinde, gayreti içerisinde olması beklenir iken, Meclis Genel Kurul çalışmalarında, zaman zaman karar yeter sayısı istendiğinde bulunamamakta ve sanki, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri azimlerini, bu noktadaki şevklerini yitirmiş gibi bir portre çizmektedirler.

…

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Grup önerisi lehinde, Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün…

Sayın Üstün, buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) - …

Yine görüşeceğimiz kanunlardan, öncelikle İçtüzük değişikliğimiz var. Bildiğiniz üzere, daha önce temel kanunların nasıl görüşüleceğine ilişkin bir İçtüzükdeğişikliği yapmış idik. Bunun bir cümlesini, özellikle grupların önerge verebilme hakkını tesis eden bir düzenleme yapıyoruz burada. Her grup, her maddede ayrı ayrı kendi değişiklik önergelerini verebilecek, yani Anayasa Mahkemesinin bir cümlesini iptal ettiğini, Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda yeniden tanzim edeceğiz. Anayasa Mahkemesi burada üç aylık süre vermişti. Dolayısıyla, bu hafta bunu görüşmek durumundayız, onun için gündeme alındı.

…

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Önerinin aleyhinde, Samsun Milletvekili Haluk Koç.

Sayın Koç, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

HALUK KOÇ (Samsun) - …

Bugün getirmek istediğiniz İçtüzük değişikliği konusu Cumhuriyet Halk Partisinin Anayasa Mahkemesine yaptığı itiraz sonucunda önergelerle ilgili kısmı iptal edilmişti, ona bir açıklık getirmeye çalışıyorsunuz. Fakat, yine de, 91'inci maddeyi temelinden değiştirdiğiniz için burada çoğunluğun azınlığın Parlamentoda muhalefet etme hakkına dönük kısıtlamalar içerdiğinden zaten tümüne karşıyız. Sadece mevcut siyasi parti gruplarının ve bağımsız milletvekillerinin de iki önergeye bağlı kalmaksızın her maddeyle ilgili önerge verme hakkını bir lütuf olarak getiriyorsunuz. Yani, bunu bir hak olarak sunmuyorsunuz, bir lütuf olarak getiriyorsunuz. Gün döner hesap döner, onun sonucunu da, gelecek dönemde, belki, muhalefet milletvekili olarak şikâyetinizi dile getirirken sizi görmek arzu ediyorum bu değişiklikte.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Daha ne var, sizin için kolaylık getiriyoruz.

HALUK KOÇ (Devamla) - …

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

…

2.- Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in; TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/925) (S. Sayısı: 1321)[2]

BAŞKAN: Başkan Vekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Mehmet DANİŞ (Çanakkale), Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale)

BAŞKAN - …

3'üncü sıraya alınan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlıyoruz.

BAŞKAN - Komisyon? Burada.

Başkanlık temsilcisi?

HALUK KOÇ (Samsun) - Yok. Ara veriyorsunuz Başkanım, onu bekleyecek hâlimiz yok.

BAŞKAN - Sayın Yakut… Sayın Yakut… Sayın Yakut, buyurun efendim. Sayın Yakut…

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, böyle bir usul yok.

BAŞKAN - Hayır efendim, burada, arkadaşı ikaz ediyorum ben.

OYA ARASLI (Ankara) - Burada olsa gelir efendim.

HALUK KOÇ (Samsun) - Efendim, siz Sayın Yakut'u çağırdınız, Sayın Alptekin geldi.

BAŞKAN - Komisyon raporu 1321 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, Ankara Milletvekili Oya Araslı.

Sayın Araslı, buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

---

[2] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, Cilt 145, Birleşim 56, 30 Ocak 2007, Sayfa 322:334, 335:341

CHP GRUBU ADINA OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1321 sıra sayılı İçtüzük teklifi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisinin görüşlerini açıklamak üzere söz almış bulunuyorum ve sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; temel kanun kavramı kapsamına giren tasarı ve teklifler için özel görüşme yöntemi uygulanması hususu ve bu yönteme ilişkin İçtüzük düzenlemeleri 1996 yılından bu yana Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündeminden düşmemiş ve bu konuda 91'inci maddede yapılan İçtüzük düzenlemeleri, Anayasa Mahkemesince iki kez tümüyle, bir kez de kısmi olarak iptal edilmiştir. Bu doğrultudaki ilk girişim 1996 yılında yapılmıştır ve 446 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi kararıyla, temel kanunların Danışma Kurulunda oybirliğiyle alınan karar sonucunda Genel Kurula sunulması ve Genel Kurulda alınan karar üzerine özel bir görüşme prosedürüne tabi tutulması kabul edilmiştir.

İkinci girişim 7/2/2001 tarih ve 713 sayılı Kararla olmuş ve bu kere, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamadığı takdirde siyasi partilerin temel kanun olarak bir kısım kanunların ve tekliflerin, tasarıların temel kanun prosedürüne tabi olarak görüşülmesi için Genel Kurula öneride bulunması imkânı sağlanmıştır ve bunun sonucunda da Genel Kurulda beşte 3 çoğunlukla kabul çıkarsa, önerilen tasarı ve tekliflerin özel görüşme usulüne tabi tutulması uygun görülmüştür. Ancak, bu ikinci düzenleme Anayasa Mahkemesinin 31/1/2002 tarihli kararıyla iptal edilmiştir.

Üçüncü girişim 10/4/2003 tarih ve 766 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla yapılmış, temel kanunların kapsamına nelerin gireceğini gösteren bir tanım ortaya konulmuş, Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamadığı takdirde temel kanun kavramının kapsamına giren tasarı ve tekliflerin özel görüşme yöntemine tabi tutulması için siyasi partilerin ayrı ayrı Genel Kurula öneri götürmesi imkânı getirilmiş ve bu önerilerin de beşte 3 çoğunlukla kabul edilmesi hâlinde özel görüşme yönteminin uygulanmasına imkân tanınmıştır. Bu karar da Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. İptal kararı 29/4/2003 tarihini taşımaktadır.

Dördüncü girişim, herkesin bildiği gibi, 30/6/2005 tarih ve 855 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla yapılmış, temel kanun kavramının tanımına açıklık kazandırılmıştır ve Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamadığı takdirde siyasi partilerin Genel Kurula yapacağı önerilerin Genel Kurulda çoğunlukla kabul edilmesi hâlinde bu özel görüşme yönteminin uygulanmasına imkân tanınmıştır ve dördüncü girişimin sonunda yapılan İçtüzük düzenlemesinin de Anayasa Mahkemesinin kısmi iptal kararıyla karşılaştığını biliyoruz.

Önümüze gelen teklif, bu iptal kararı neticesinde 91'inci maddede ortaya çıkmış olan boşluğu doldurma amacına yöneliktir. Ben, burada, Anayasa Mahkemesinin son kararının eleştirisini yapmak istemiyorum. Bunu, akademik düzeyde bilim insanlarının enine boyuna yapacaklarını biliyorum. Çünkü, eleştiriye çok açık, çok muhtaç bir karar olduğunu da görüyorum. Ama, bu eleştirinin yapılacağı yer burası değil, bunun yapılacağı yer bilimsel platformlardır diyorum.

Fakat, bir hususa herkesin dikkatini çekmek istiyorum: Zannediyorum ki, bu kararın verildiği andan bugüne kadar geçen süre içerisinde temel kanun kavramının kapısından içeriye nelerin girdiğini, nelerin girebildiğini, şuradaki çoğunluğun oyuyla nelerin temel kanun adı altında görüşülebildiğini Anayasa Mahkemesi üyeleri de umarım görüyordur, bizler de görmüş bulunuyoruz ve hayretle bu yorumun kapsamının ne kadar genişletilebildiğini de izliyoruz.

Değerli arkadaşlarım, ben, bu teklifle ilgili değerlendirmelerime geçmeden önce, 91'inci maddenin şu andaki hâliyle tümünü ilgilendiren bir değerlendirme yapmak istiyorum: Hepinizin bildiği gibi, İçtüzükler, parlamento içi demokrasi anlayışını yansıtırlar. Parlamentonun kendi iç çalışmalarında nasıl bir demokrasinin hâkim olmasına ilişkin kararını ortaya koyarlar ve hepinizin bildiği gibi demokrasilerin iki türü vardır. Birinci tür demokrasiler, her şeyi çoğunluğun kararına bağlarlar. Çoğunluğun kararı şaşmazdır, yanılmazdır, çoğunluk ne isterse sistem o doğrultuda harekete geçer. Buna biz "çoğunlukçu demokrasi" diyoruz. Eskimiş bir kavram. Çağdaş demokrasiler çoğulculuğa açıldılar, katılımcılığa açıldılar, uzlaşmaya dayalı olmaya başladılar ve çağdaş demokratik yaklaşımla yapılmış İçtüzüklere baktığımız zaman hepsinin katılıma, uzlaşmaya önem verdiğini, muhalefetin hakkını, hukukunu, çoğunluğun, iktidarın hakkı, hukuku kadar, en az onun hakkı, hukuku kadar koruduğunu görüyoruz. Eğer parlamentoda hâkim olan çoğunluk, çoğunluğun kararına, çoğunluğun oyuna her şeyin üzerinde önem veriyorsa ortaya çıkan demokrasi dayatmacı bir nitelik taşıyor. Ama, azınlığın hakkını da koruyorsa, muhalefete de yasama sürecinde her türlü etkinlik bağlamında katılma imkânını getiriyorsa bu tür demokrasiler de çağımızın ideal demokrasi ölçütlerine uygun görünüme giriyorlar ve demokrasinin hayat bulma ortamı, işte bu tür anlayışın bulunduğu parlamentolarda güvence altına alınmış oluyor. İçtüzük'ümüzün 91'inci maddesine baktığımız zaman ne yazık ki burada çoğulcu, katılımcı bir demokrasi anlayışının izlerine rastlayamadığımızı söylememiz gerekiyor. Bunu, bugün Cumhuriyet Halk Partisi Grubu söylemiyor. Bu teşhis benim de teşhisim değil. Bu teşhis, şu anda Adalet ve Kalkınma Partisi sıralarında oturan kimi milletvekillerinin, kimi bakanların, daha önceki İçtüzük görüşmeleri sırasında, 91'inci maddeyle ilgili görüşmeler sırasında, muhalefette iken bu arkadaşlar, ortaya koymuş oldukları görüşler.

Sayın Mehmet Ali Şahin, muhalefetin soru sorma süresinin yirmi dakikayla sınırlı tutulmasına karşı çıkıyor "Bu, Anayasa'ya, bu, katılımcı demokrasi anlayışına aykırıdır." diyor -muhalefet şerhi var- milletvekillerinin önerge verme sayısının kısıtlanmasına karşı çıkıyor "Bu, çoğulcu, katılımcı demokrasi anlayışına aykırıdır." diyor.

Ben, şimdi getirilen bu düzenleme karşısında, Adalet ve Kalkınma Partisinin çoğunluk oylarıyla kabul edilmiş olan bu düzenleme karşısında bugün Sayın Mehmet Ali Şahin'in ne düşündüğünü, doğrusu, çok merak ediyorum.

Kimi arkadaşlarımız, 91'inci maddeyle ilgili düzenleme hakkında "Bu düzenleme, demokrasiyi demokrasinin beşiği olan Parlamentoda boğma girişimidir. Bu düzenleme, bir sivil darbedir demokrasiye karşı." diyorlar. Bunlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergilerinde yer alan sözler. İçinizdeki milletvekilleri kendilerini tanıyacaklardır, bu sözleri etmiş olanlar. Herhâlde ben bunları tekrarlayınca, anımsamış olduklarını da düşünüyorum. Biz, bunları söylediğimiz zaman, kimileri "Dün dündür, bugün bugündür. O zaman muhalefetteydik." diyorlar.

Değerli arkadaşlarım, bu, iktidarda muhalefette olmaya göre değişen bir olay değil, bu bir dünya bakışı. Demokrasi sizin kafanızda hangi kavramlar çerçevesinde, hangi ölçüler, hangi nitelikler çerçevesinde yer etmişse onu ortaya döküyor bu ifadeleriniz ve biz istiyoruz ki, bu ülkenin milletvekilleri, bu ülkeyi yönetenler iktidarda da olsalar, muhalefette de olsalar demokrasiye bakışları değişmesin, çünkü, demokrasiye bakış, pencere değiştirerek olacak bir olay değildir durduğunuz yere göre. Demokrasiyi siz nasıl anlamışsanız, nerede duruyorsanız durun, o anlayış değişmemelidir. Biz böyle bakıyoruz. Bu, Cumhuriyet Halk Partisinin anlayışı. Eğer, siz bu bakışı yadırgıyorsanız veya "dün dündür, bugün bugündür" anlayışını benimsiyorsanız, o da sizin ölçünüz, sizin demokrasiyi nasıl algıladığınızın ölçüsüdür ve sizin algıladığınız biçimde 91'inci madde şekillendi, muhalefet yasama sürecinden dışlandı ve -bir şey daha söyleyeyim- temel kanun uygulaması çok büyük kavramlı, kapsamlı, çok fazla maddeden oluşan, maddeleri arasında bağlantılar bulunan yasalar için bütünlüğü bozmadan, zedelemeden görüşme imkânı yaratmak amacına yönelmişken, sizin çoğunluğunuz, Adalet ve Kalkınma Partisi çoğunluğu bunu kısa sürede yasa çıkartma amacına yönelik hâle getirdi.

Arkadaşlar, temel kanun uygulaması, kısa sürede, ekspres yasa çıkartmak için değildir, yasa maddeleri arasında, düzenlediği konular arasında bütünlüğü bozmamak içindir. Anayasa Mahkemesi de temel kanun için amacın bütünlüğü bozmamak olduğunu kararlarının çeşitli yerlerinde ifade etmiştir, ama, bunları gözetmediniz, yerli yersiz her kanunu, yüzlerce maddelik kanunları burada tartışmamıza imkân vermeden, önerge imkânımızı kısıtlayarak görüştünüz,

muhalefeti susturdunuz, suskun bir demokrasi yaratmaya yöneldiniz. Ama, ne oldu? Hızla çıkartmak amacıyla yaptığınız bu iş geri tepti, çıkarttığınız yasaların büyük bir kısmı Anayasa Mahkemesi kapısından döndü, büyük bir çoğunluğu Cumhurbaşkanı tarafından ikinci kere görüşülmek üzere iade edildi ve vakitten tasarruf edeceğiz derken çok daha fazla vakit sarf etmek zorunda kaldınız.

Bütün bunlara baktığım zaman, şu kanaatimi daha pekişmiş bir vaziyette ifade etmek istiyorum: İçtüzük'ümüzdeki 91'inci madde, bir demokrasi zaafı işaretidir, muhalefetin katılım imkânlarını ortadan kaldıran bir düzenlemedir, katılımcı, çoğulcu, çağdaş demokrasi anlayışıyla bağdaşmayan, bu anlayışa yaraşmayan bir düzenlemedir. Anayasa Mahkemesi pek çok hükmü uygun buldu Anayasa'ya diyebilirsiniz. Eğer uygulamayı görse idi bugün, bu uygunluk ne ölçüde o kararın verildiği günkü gibi telaffuz edilebilirdi, onu da bilemiyorum, ama, Anayasa Mahkemesinin bir şeyi Anayasa'ya aykırı bulmaması, onun bizim demokrasi anlayışımıza uygun olup olmadığının ölçüsü değildir. Bir şey Anayasa'ya aykırı olmayabilir, ama bizim demokrasi anlayışımızla bağdaşmayabilir.

Ben diyorum ki, 91'inci maddeyle ilgili bir teklif hazır önümüze gelmişken, 91'inci maddeyi yeniden kaleme alalım, çağdaş, demokratik, katılımcı demokratik anlayışa, çoğulcu demokratik anlayışa uygun bir görünüme bu maddeyi sokalım. Bu doğrultuda Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerinin bir önerisi vardır. Eğer sizler de elinizi uzatırsanız, yarın bizden sonra gelenlerin, çocuklarımızın "ne kadar demokratik davranmışlar" diyebileceği bir düzenlemeyi ortaya çıkartabiliriz. Tabii, dilerseniz. Tabii, kafanızdaki demokrasi anlayışı böyle bir tutuma elverirse.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, genel değerlendirmemi yaptıktan sonra, getirilen düzenlemeyle ilgili de birkaç kelime söylemek istiyorum. Bakınız, burada milletvekillerine, Anayasa'ya aykırılık önerileri dâhil, iki öneride bulunabilmek imkânı getirilmiştir, ama, Anayasa Mahkememizin daha eski tarihli bir kararı var, deniliyor ki: "Önerge sayısının komisyon ve hükûmet için birer, milletvekilleri için Anayasa'ya aykırılık önergeleri dâhil en fazla üçle sınırlanması, milletvekillerinin kimi konuların maddede yer alması veya maddeden çıkarılması, maddenin komisyona iadesi veya reddi, metne ek veya geçici madde eklenmesi gibi yasama etkinliklerinden ayrı düşünülemeyecek olan konularda önerge verme haklarını önemli ölçüde zorlaştırmaktadır. Yasama Meclisi üyelerinin görev ve yetkilerinin amacına uygun biçimde kullanılmasının aşırı derecede zorlaştırılması veya ortadan kaldırılması durumunda ise Anayasa'nın 87'nci maddesi çerçevesinde yasama işlevinin tam olarak yerine getirildiğinden söz edilemez. Dolayısıyla, böyle bir düzenleme Anayasa'nın 2'nci maddesinde belirtilen hukuk devleti anlayışıyla da bağdaşmaz."

Böyle bir kararı var Anayasa Mahkemesinin, üçü az görüyor ve biz burada ne getiriyoruz? Milletvekillerine, Anayasa'ya aykırılık önergesi dâhil ancak iki önerge verebilmek imkânı. Getirilen düzenlemenin Anayasa'ya uygunluğunu bu anlattıklarım fevkalade kuşkulu hâle sokmaktadır.

Ayrıca, değerli arkadaşlarım, elimiz değmişken bir düzenleme daha yapalım. Çoğunluğun istediği yasayı temel yasa diye burada görüştürmesi imkânını ortadan kaldıralım, uzlaşmaya, anlaşmaya önem verelim ve ancak Danışma Kurulunda oybirliği sağlandığı takdirde temel yasa uygulaması için Genel Kurula öneri götürülebilmesi esasını kabul edelim. Aksi takdirde, çoğunluğun azınlığa tahakküm ettiği bir yönetimden, bir yönetim anlayışından başka bir şey sergilememiş oluruz burada.

Değerli arkadaşlarım, getirilen düzenlemeyi, bu açıdan, Anayasa'ya aykırı buluyorum ve siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin birer önerge hakkının saklı tutulmasının Anayasa Mahkemesinin kararının gereğini tam anlamıyla yerine getirmek işlevini göremeyeceğini burada ifade etmek istiyorum. Anayasa Mahkemesi kararına uygun bir düzenleme yapabilmek için, yalnız bir Anayasa Mahkemesi kararını değil, bundan önceki tarihlerde de bu konuya ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararları göz önünde tutmak gerekir ve şunu da sizlere hatırlatmak isterim, Anayasa Mahkemesi, bir gerekçeyle Anayasa'ya aykırılık kanaatine vardıktan sonra, başka gerekçeleri incelemez. Bu nedenle, burada, önerge sayısıyla ilgili bir karara varılmamış olmasını, sizin bu düzenlemenize haklılık kazandıran bir unsur olarak mütalaa etmemeniz gerekir.

Değerli arkadaşlarım, dilerim ki, bu görüşme, demokrasimiz açısından kötü bir not oluşturan 91'inci maddenin yeniden ele alınıp yeniden düzenlemesine imkân hazırlar ve biz de bundan sonra "Nasıl bir demokrasisiniz, muhalefeti susturuyorsunuz?" sorusuyla karşı karşıya kalmayız. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OYA ARASLI (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun, konuşmanızı tamamlayınız Sayın Araslı.

OYA ARASLI (Devamla) - Bu, hem Anayasa'sında demokratik bir hukuk devleti olduğu yazan ülkemize borcumuzdur, insanlarımıza, ulusumuza borcumuzdur hem de demokrasiyi Kopenhag Kriterlerinin en başına yazmış olan Avrupa Birliği ilişkilerimiz açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Bu hususları gözeteceğinize inanmak, güvenmek istiyorum.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Araslı.

Anavatan Partisi Grubu adına, Muzaffer Kurtulmuşoğlu, Ankara Milletvekili, Grup Başkan Vekili.

Buyurun Sayın Kurtulmuşoğlu.

ANAVATAN PARTİSİ GRUBU ADINA MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Ankara) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinize saygılar sunuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin İçtüzüğü üçüncü defa değiştirildi. Nedir?

AHMET RIZA ACAR (Aydın) - Daha değişmedi ya!

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Niye değiştiriliyor? Niye geri geliyor? Biraz önce, burada bir kanun teklifi verdim. Niçin verdim? İnsanların sağlığı için verdim. Yani, bir tarafa ödün vermiyorsunuz, İhale Kanunu değil, bir yere de bir şey vermiyorsunuz. Kendi yararımıza olan yasa teklifini reddettiniz. Niye ettiniz, bunu bir söyler misiniz şimdi bana? Niye ettiniz? Yani, organ nakli bağışında bir engel mi vardı da ettiniz? Niye ettiniz biliyor musunuz, iktidarsınız ya, her dediğiniz oluyor ya, sizin 365 tane milletvekiliniz var ya, ne kadar güzel bir şey, ne kadar güzel! Her şeyi biliyorsunuz! Kutlarım sizi sevgili arkadaşlarım, kutlarım!

91'inci maddede, Tüzük değişikliğinde ne oldu, ne denildi? "Muhalefete de söz verilsin." Yasalar yapılırken, sadece bugünü düşünmeden, gelecek düşünülerek yapılır yasalar. Ee, ne olur muhalefetin katkısı olsa? Muhalefet gelip burada konuşsaydı, ne olurdu? Yine, siz bildiğinizi yapın. Siz zaten öyle yapıyorsunuz. Muhalefet ne söylerse söylesin, siz kendi bildiğinizi okuyorsunuz. Okuyorsunuz da, gönderiyorsunuz yasayı, çıkarıyorsunuz buradan, ya Anayasa Mahkemesinden dönüyor ya Cumhurbaşkanlığından dönüyor.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Cumhurbaşkanlığından dönmesi normal.

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Size göre öyle sevgili arkadaşım.

Eğer doğru düşünebilirseniz, haklı olduğunuz anda, hiç kimseyi suçlamadan, herkes bulunduğu konumda doğruları yaptığı an, senin doğruna uymuyor diye bir başka makamı suçlama hakkını size vermez.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Suçlamak değil, siyasi karar. Ne var bunda?

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Ama, bir şeyi söylüyorum,

BAŞKAN - Sayın Akbulut, lütfen… Arkadaşlar, hatibe…

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Ben bu kürsüye çıktım çıkalı, her zaman şunu söylüyorum: Yasalar, muhalefetiyle, iktidarıyla birlikte yapılırsa ülkenin lehine olur diye düşünüyorum. Üç defa bir yasayı buraya niye getirdik? İnat ediyorsunuz. İnat nedir? İnat "İktidarım, her dediğimi yaparım…" Doğru, yapın ya! Doğru, yapın yapacaksanız, ama, doğruyu yapın, doğru olanı yapın, doğruyu birlikte bulalım. Yani, muhalefet önerdi de "Arkadaş, gruplar adına da önerge verilsin." dediğinde çok mu bir şey olacaktı? Veyahut da, muhalefet, burada yasa yapılırken gruplar adına konuştu, milletvekilleri şahısları adına konuştu; konuşsun tabii, burası bizim konuşma sahamız, buradan başka bizim yerimiz yok, biz burada yasayı hazırlıyoruz. Ee, ne olur? Muhalefette hiç kimse bir şey bilmiyor mu? Sadece, iktidara geldiğinizde mi her şeyi bilen oluyorsunuz? Ama, sevgili arkadaşlarım, ben üzülüyorum, içim yaralanıyor. Bu yasalar, iktidarların yasası değil; iktidarlar gelip geçicidir, ama yasalar kalıcıdır. Yasalar, nesilden nesile kalır. Bugün, iktidar olarak, her şeyi "Bizim sayımız yetiyor, çıkarırız." derseniz, işte böyle olur.

Hangi yasa geri dönmedi, söyler misiniz ya Anayasa Mahkemesinden ya Cumhurbaşkanlığından? Bir doğru dürüst yasa geçti mi?

Sevgili Ayhan Sefer Üstün Bey geldi buraya, sağlık yasasından bahsetti: "Sağlıkta reform üstüne reform yaptık. Bu da bir reform." dedi. Hadi her şeydeki reformu anladım, bilmeyebilirim ama, bu sağlıkta ne reformu yaptınız, hiç anlamış değilim ya, hiç anlamış değilim. Ama, geldi arkadaşım burada öyle dedi: "Reform üstüne reform yaptık sağlıkta." dedi. Ne yaptınız? Doktorların çalışma saatlerini mi düzenlediniz, doktorların özlük haklarını mı düzenlediniz, hasta kuyruklarını mı azalttınız hastanede? Yine hastanede 1 doktora 100 kişi düşüyor. Hani Avrupa Birliğine giriyorduk? Hani Avrupa Birliğine giren bir ülkenin -normal- doktorları da 15-20 hasta bakar en fazla. Şimdi 100 hasta bakıyor. Devrime bak devrime! Nasıl devrim, nasıl bir reform!

HÜSEYİN ÖZCAN (Mersin) - Karşı devrim!

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - İşte bu yasaları da böyle "reform" diye çıkarıyorsunuz, "reform" diye çıkıyor. Ben de anlamıyorum, tek tek konuştuğumda bu iktidar milletvekili arkadaşlarım pırıl pırıl; kafaları işleyen, güzel, haklıya haklısın diyen, doğruya doğrusun diyen, yanlışa yanlıştır diyen arkadaşlarım var, dolu. Ama, buraya geliyor, bir bakıyorsun, diyor ki: "Bu muhalefetin sözü, sakın bunu kabul etmeyelim." Etmeyin bakalım, ne olacak?

Biraz önce grup başkan vekili arkadaşıma, Sayın Bakan da bu konuda hazırlık yapıyor, bunu kabul edelim, dedim. "Edemeyiz." dedi. Sağ ol, teşekkür

ederim. Etmeyin, ne olacak? Siz getirin, yeter ki gelsin, yeter ki halkıma layık bir kanun olsun, onlara layık olsun, değil organ nakli, hangi kanun olursa olsun, ben bu parmaklarımı kırar, yine kaldırırım yukarı; ama, yeter ki getirin. Getirin. Muhalefet getirdi diye…

Muhalefetin sözünü kesmek, muhalefetin önerilerini kabul etmemek, size seçmen bazında oy mu topluyor zannediyorsunuz? Oy toplasanız da ne olur? Bir devre daha milletvekili olursunuz veya iktidar olursunuz; ama, yarın, buradan ayrıldığınızda, size sorarlar ve kendi vicdanınızla başbaşa kaldığınızda "Ah biz niye böyle yaptık?" dersiniz. Çünkü, bu iktidar 48-50 milletvekiliyle buradayken, bu Meclis kürsüsünün önünden ayrılmazdı. Anayasa elinde "Anayasa'ya bu aykırı, babayasaya bu aykırı." diye devamlı buradan buraya geçerlerdi. O günler yine gelecek. İşte, o günler yine gelecek.

EYÜP FATSA (Ordu) - Burada değildik, oradaydık.

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Demek ki oradan geldiğinize göre iktidara biz geliyoruz demektir. Hazır olun.

Yani, şunu söylüyorum: Şairin çok güzel bir lafı var: "Güvenme güzelliğine/Senin de saçların tarumar olur." Güvenmeyin bu çoğunluğunuza. Bu halk öyle halktır ki, öyle güzeldir ki, öyle güzel adama ders verir ki, tokadı nasıl vurduğunu bilemezsiniz.

Benim şahsi önerim, benim şahsi düşüncem: Muhalefetiyle, iktidarıyla yasalar çıkarılırken bir konsensüs yaratılsa, bu konsensüs sonunda yasalar çıkarılsa, çoğu zaman hem Meclisin mesaisi tekrarlanmaz aynı yasalar üzerinde hem de daha uygun çıkarılır, diye çok söyledik, ama biz söyleyip biz dinliyoruz, ama, bunu halk görecek. Ben, bu kürsüden, çoğu zaman tribüne hiç konuşmadım ve hiç konuşmayı da sevmem. Ama, sevgili arkadaşlarım, şık değil yaptığınız, yanlış. Muhalefeti susturdunuz da ne oluyor? Neredeyse, demirperde ülkeleri gibi olacağız. Ne fark eder? Burada da aynı şeyi kaldırıyorsun, indiriyorsun, muhalefet konuşsun dursun, ben yine bildiğimi yaparım, ben kendim bildiğimi okurum… Oku, oku, ama okuman yanlış, okumada temelde bir yanlışlık var. Bu yanlışlık da, iktidar hastalığı. İktidar olmak nedir biliyor musun? Kelimenin manası üzerinde, iktidar olmak güçlü olmak, kucaklayıcı olmak, herkesi sevebilmek, herkesi dinleyebilmek, onlardan akıl alabilmek, hepsini ben biliyorum dememektir iktidar olmak ve hiçbir kimse her şeyi bilemez.

Benden evvel konuşan Sayın Hocam, Anayasa'nın her türlü maddelerini size okudu. Ben Anayasacı değilim ki, size tutayım, burada, Anayasa'nın şu maddesini şunu şunu böyle yaptı… Gerekli dersi Sayın Araslı verdi, ama, aldıysanız verdi, almadıysanız vermedi. O da sizin bileceğiniz iş, yarın notu tahtaya kalktığınızda halk size verecek, halkın karşısına çıktığınızda.

Sevgili arkadaşlarım, dört buçuk sene geçti, şöyle bir geri dönüp bakınız, ne yaptınız bu ülkenin yararına? Allah'ınızı severseniz, işsizliği mi yok ettiniz, söyleyin; söyleyin, benim o kahvelerdeki boş gezen adamlarıma iş mi buldunuz, aş mı buldunuz?

Sevgili arkadaşlarım, faize 80 milyar dolar para verdiniz, faiz ödediniz 80 milyar dolar.

EYÜP FATSA (Ordu) - O sizin hesabınız.

MUZAFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Ama, yahu, ödediniz de hiç borç bitmedi, borç 2 misline çıktı değil mi? Onu ekonomistler çok iyi bilir, 2 misline çıktı borç.

HÜSEYİN ÖZCAN (Mersin) - 180 hocam, 180.

MUZAFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - 80 milyar dolar da faiz ödediniz.

YAHYA AKMAN (Şanlıurfa) - Kim aldı?

MUZAFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Tabii ki, hepsi sizin değil, sizin gibi düşünen iktidarların bu hâle getirdiği; ama, siz de onun üzerine katbekat borç koydunuz, yığdınız. 80 milyar doları Türkiye'nin kalkınmasına harcasaydınız, Türkiye'yi bir fabrikalar sahası yapardınız, inşaat sahasına çevirirdiniz, herkese iş bulunurdu, aş bulunurdu. Nereden oldu bu hata? İşte, geçmişteki iktidarlar böyle yaptıkları için, siz de onların peşinden kopya çektiniz, kopyacı talebeler gibi oldunuz.

İBRAHİM KÖŞDERE (Çanakkale) - Borçları ödedik, borçları.

İBRAHİM ÖZDOĞAN (Erzurum) - Faiz 180…

MUZAFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Evet, 180 milyar dolar faiz ödendi. Hayır, o kadar değil, 80 milyar faize ödendi. Bilmiyorum, ben Maliyeden aldığım bilgiyi söylüyorum. Ama, bir şeyi söylüyorum, doğrudur, 180 milyar borç ettiniz, daha da fazla ettiniz, dört senede. Ama, faize verdiğiniz para, faiz ödediniz ya hani faizle aldığınız paraya, 80 milyar dolar…

Sen iyi bilirsin bunları; sen hesap sahibi adamsın, iş sahibisin, bilirsin.

Evet, sevgili arkadaşlarım, ben şunu istiyorum: Bundan sonra olsun, aşağı yukarı yine on ay var, beş ay var Meclis çalışmalarına… Beş ayda kanunları getirirken konsensüsle getirelim, birlikte yapalım. Bize de haber verin. Evvelden, şu yasa gelecek diye haberimiz olsun ki, biz de dersimize çalışalım muhalefet olarak, ama, bir bakıyorum sabahleyin bir telefon "Bugün bu yasa geliyor, Danışma Kurulu var, şu, şu maddeler… Yüzde 357 falan, falan, falan maddeler geldi." Geldi, ama, ben, bunu ne zaman milletvekili arkadaşıma vereceğim de çalışacak da burada gelip eksikleri söyleyecek veya doğruları,

yolunu gösterecek. Hayır, böyle bir şey yok. Ha, milletvekili arkadaşlarım, iktidarın milletvekili arkadaşlarım çok mu çalışıyorlar? Kusura bakmayın, orada biraz sınıfta kalıyoruz. Sebebi ne biliyor musunuz?

RECEP KORAL (İstanbul) - Komisyonda ne yapıyorlar?

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Komisyonda ne yaptığın beni ilgilendirmiyor, komisyonda ben ne yaptığımı biliyorum, ama, bir şeyi söyleyeyim: Yasaları -ben hep söylerim- bürokratlar hazırlar, "Avrupa Birliğine uyuyor bu efendim, bu böyle olur." der, Bakana getirir, Bakanlar Kurulundan geçer, sonra komisyonlara gelir. Komisyonlara geldiğinde ne yaptığınızı söyleyeyim: Muhalefet bir öneri verdiğinde reddedilir. Muhalefet konuşurken dinlenir, saygıyla dinlenir, arada birbirinize laf atarsınız, ama dinlersiniz; ama, bir değişiklik önergesi verilmeye kalktığında o öneri kabul edilmez. Ne değişti komisyonda söyler misiniz şimdi bana? Ha, komisyonda, aynen, kaldır parmağını 16'ya 8, burada da aynen… Ha, bu, şu: Bu… Siz de yeni geldiniz çoğunuz, sadece 48 milletvekili, 50 milletvekili var, çoğunuz yeniydiniz bizim gibi. Ne zaman öğrendiniz bu iktidar hevesini? Bu iktidar böyle dedi diye, iktidar böyle yapıyor diye, doğru mudur, yanlış mıdır diye incelemeden, tefrik etmeden kaldırdınız parmağınızı, indirdiniz. Ama, ne olursa olsun, çıkan yasa sizin değil, çıkan yasa bizim, 73 milyon insana çıkıyor. Bu insanları mağdur etmeyecek şekilde yasaları çıkaralım ve muhalefeti dinleyelim. Muhalefeti dinlemeyen hiçbir iktidarın sonu iyi olmamıştır, en kötü ihtimalle sandıkta batmıştır. Hep böyle olmuştur, bundan sonra da böyle olacağını görüyorum ve temenni de ediyorum; çünkü, sizin, dört buçuk senede hiç uslandığınızı görmedim, hiç böyle doğruya doğru dediğinizi alamadım ben, ben alamadım. Belki, siz, size göre doğru olan, muhalefete göre hep yanlış geliyor zannediyorsunuz, oysa, muhalefetin çoğu söylediği öneridir. Muhalefetin söylediği yol göstermedir. Yasayı siz yapıyorsunuz, siz parmak kaldırıyorsunuz indiriyorsunuz, kabul ediliyor. İşte, edildiği için de hem Anayasa'dan hem de Cumhurbaşkanlığından geri dönüyor. Benim temennim, bundan sonra yaparken yasaları, zararın neresinden dönerseniz kârdır hesabında, bundan sonra olsun, muhalefete kulak veriniz. Bu muhalefet size lazım. Muhalefet yol göstericidir. Muhalefet her ne derse desin, iktidar kendi bildiğini yapacak değil mi; kendi bildiğini yapmasın, eksikleri birlikte tamamlayalım, buraya tam olarak getirelim, o tam olan yasa da ülkede uzun süre kalsın diye düşünüyorum.

Sözümü bağlarken tekrar söylüyorum, muhalefeti küçümsemeyin. Muhalefeti dışlamayın. Yarın da siz muhalefet sıralarında olacaksınız; ama, kaç kişi olacak, bilmiyorum. O zaman, bu kürsüye çıkıp, onlara soracağız, size soracağız: "Ey muhalefet, ne oldu?" diye o kürsüye çıktığınızda soracağız diyorum. Bunları bana söyletmemek için… Sizin hepinizi de burada isteyebilirim, temennim o.

MUSTAFA ERDOĞAN YETENÇ (Manisa) - Belki hiç olmayacaklar.

MUZAFFER R. KURTULMUŞOĞLU (Devamla) - Ama, gelemezsiniz bu hâlinizle, gelemezsiniz. Gelemeyeceğiniz için de, bu hataları, sonra, kendi kendinize düşüneceksiniz diye düşünüyorum.

Hepinize saygılar ve sevgiler sunuyorum. (Anavatan Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

AK Parti Grubu adına Karaman Milletvekili Mevlüt Akgün.

Sayın Akgün, buyurun.

AK PARTİ GRUBU ADINA MEVLÜT AKGÜN (Karaman) - Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Aynı zamanda şahsım adına da söz hakkım var. İkisini birleştirirsek…

HALUK KOÇ (Samsun) - Birleştirelim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Akgün, otuz dakika; ilave ettim size.

MEVLÜT AKGÜN (Devamla) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; 1321 sıra sayılı İçtüzük değişiklik teklifi üzerinde AK Parti Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Yasama organının kendi iç çalışmalarını düzenlemek amacıyla koydukları kurallara İçtüzük denir. İçtüzük, her meclisin bir nevi iç kanunu olarak kabul edilmektedir.

Anayasa'mızın 95'inci maddesi "Türkiye Büyük Millet Meclisi, çalışmalarını, kendi yaptığı İçtüzük hükümlerine göre yürütür." demektedir.

Yasama meclislerinin İçtüzüklerini bizzat yapmaları onların diğer devlet organları, özellikle yürütme organı karşısında bağımsızlıklarının bir göstergesidir. Bu duruma yasama meclislerinin yöntemsel bağımsızlığı denmektedir.

Anayasa'mızın 95'inci maddesine göre İçtüzük'ün düzenleme konusu Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarıdır. O hâlde Meclis çalışmalarıyla ilgili her konu İçtüzük ile düzenlenebilir. Nitekim, Anayasa Mahkemesi 22 Şubat 1977 tarihli kararında, bir konunun İçtüzük'le düzenlenebilmesi için onun Meclisin çalışma alanı içerisinde olmasını yeterli görmüştür. Ancak İçtüzük bir kanun değildir. Çünkü kanunlar vatandaşlara hak ve yükümlülükler getirirken İçtüzük hükümleri sadece Meclisin teşkilatına ve çalışma düzenine ilişkin hükümler getirmektedir. İçtüzük hukuki anlamda bir parlamento kararı olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 181'inci maddesi İçtüzük'ün değiştirilmesi usulünü göstermektedir. Bu maddeye göre İçtüzük'te değişiklik

yapılmasını öngören teklifler milletvekillerince yapılabilir. İçtüzük değişiklikleri konusunda kanun teklifleri hakkındaki hükümler uygulanmaktadır. İçtüzük değişiklikleri teklifi Anayasa Komisyonunda incelendikten sonra, bu komisyon raporu esas alınmak suretiyle, Genel Kurulda görüşülüp, sonuçlandırılmaktadır.

Diğer yandan, İçtüzük hükümleri hukuki niteliği itibarıyla bir parlamento kararı olmakla birlikte, diğer parlamento kararlarından farklı olarak, Anayasa Mahkemesinin denetimine tabidir. Bu husus, Anayasa'mızın 148'inci maddesinde açıkça ifade edilmiştir.

İçtüzükler taşıdıkları siyasal önem nedeniyle, çoğu zaman, sessiz anayasa olarak ifade edilmiştir. İçtüzükler, mecliste iktidar muhalefet ilişkilerini etkileyen en önemli belgelerdir diye düşünüyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; meclisin çalışma usulünü gösteren İçtüzük hükümleri, meclislerde iktidar ve muhalefet ilişkilerini de büyük oranda etkilediği için sık sık değişikliklere ve iptal davalarına konu olmaktadır.

Demokratik rejimlerde, İçtüzüklerin bir işlevi de, milletvekillerinin ve özellikle muhalefetin yasama sürecine katkısını kolaylaştırmak ve güvence altına almak, yasama organında çoğunluğun azınlık üzerinde baskı kurmasını engelleyerek meclis içi dengeyi sağlamak için işlev görmüşlerdir. Bu nedenle, İçtüzük hükümlerinin, uygulamada tereddüt yaratmayacak şekilde açık ve kesinlik taşıması, ayrıca, genel, soyut, objektif ve sürekli nitelikte olması gerekmektedir. Bu surette, İçtüzük hükümlerinin öngörülebilirlik kıstası da gerçekleşmiş olmaktadır.

Ancak, uygulamada temel kanun olarak ifade edilen öyle kapsamlı düzenlemeler vardır ki, bu kanunların hacmi dikkate alındığında, meclislerde görüşülmesi aylar ve hatta yıllar bile alabilir. İşte, böyle hâllerde, tüm dünyada, Kıta Avrupası'nda ve birçok ülkede kabul edildiği gibi, temel kanunlar genel kurulda farklı bir yöntemle görüşülmeli ve oylanmalıdır.

Kabul etmek gerekir ki, temel kanunlarla ilgili İçtüzük düzenlemeleri çeşitli tarihlerde Anayasa'ya ve hukukun genel ilkelerine uygunluk bakımından tartışmalara yol açmıştır. Temel kanunlar için Genel Kurulda farklı bir görüşme prosedürünün uygulanabilmesine olanak tanıyan ilk düzenleme 16/5/1996 tarihli ve 424 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı'yla yapılmıştır. Bu düzenleme, 91'inci madde olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'ne eklenmiştir.

Bu düzenlemeye göre temel kanunları ve İçtüzük'ü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde uygulanacak özel görüşme ve oylama usulü tespitine, hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu düzenleme, o tarihte iptal davasına konu edilmemiştir.

91'inci maddedeki bu düzenleme, 7/2/2001 tarih ve 713 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı'yla değiştirilmiştir. Bu değişiklik ise, Anayasa Mahkemesinin 31/1/2002 tarihli kararıyla iptal edilmiştir. Bu kararında, Anayasa Mahkemesi "Düzenlemenin, milletvekillerinin Anayasa'nın 87'nci maddesinde belirtilen yasama görevlerini yerine getirmelerinin engellendiği, 'temel yasa' kavramının açıklıkla düzenlenmediği, objektiflik ve öngörülebilirlik şartlarının gerçekleşmediği" gerekçesiyle iptal etmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararıyla yürürlükten kalkan 91'inci madde, 2003 tarih ve 766 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı'yla yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenleme de Anayasa Mahkemesinin 29/4/2003 tarihli kararıyla tümüyle iptal edilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yukarıda bahsettiğim Anayasa Mahkemesi kararlarıyla oluşan boşluğu ortadan kaldırmak üzere İçtüzük'ün 91'inci maddesi, bu kez bizzat Meclisimiz tarafından, 30/6/2005 tarihli ve 855 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararı'yla yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemede, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında işaret edilen noksanların giderilmesine çalışılmıştır. 91'inci madde, yeni şekliyle, "temel kanun" kavramını, "bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeler içeren hükümler" olarak tanımlamış, genel ve soyut ilkeler benimsemiştir.

Bu tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda görüşülmesinde, her bölümün otuz maddeyi geçmeyecek şekilde görüşülmesine, hükûmetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliğiyle önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebileceği esası getirilmiştir.

Bu düzenlemenin de muhalefet partisi tarafından Anayasa Mahkemesine tümüyle götürülmesi üzerine, Anayasa Mahkemesi, 91'inci maddenin mevcut düzenlemesine, yani, şu anki hâline yönelik itirazların çoğunu reddetmiştir değerli arkadaşlar. Yani, Meclisin düzenlemesini, büyük bölümü itibarıyla Anayasa'ya uygun bulmuştur. Bugün, çoğu kez, Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarıyla övünen muhalefetin ve Cumhuriyet Halk Partisinin, ilk kez, Anayasa Mahkemesi kararını dolaylı da olsa eleştirdiğini görüyoruz ve şaşırıyoruz.

Meclisin düzenlemesinin büyük bölümü itibarıyla uygun görüldüğü 26/10/2005 tarih ve 2005-74 esas sayılı Anayasa Mahkemesi Kararı'nda, sadece 91'inci maddenin ikinci paragrafının ikinci tümcesinde yer alan "Milletvekillerinin önerge verme hakkı Anayasa'ya aykırılık dâhil her madde için iki önergeyle sınırlandırılmıştır." hükmünü, siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin önerge verme hakkı gözetilmeyerek, sadece milletvekillerine bu hakkın verilmesinin, Anayasa'nın 2, 68, 87 ve 95'inci maddelerine aykırı görerek iptal etmiştir. Ancak, Mahkeme, yukarıda da ifade ettiğim gibi, İçtüzük'ün temel kanunların özel usulle görüşülmesine imkân tanıyan 91'inci maddesini diğer yönlerden Anayasa'ya uygun bulmuştur.

Mahkeme, söz konusu kararında kapsamlı yasal düzenlemelere ilişkin tasarı ve tekliflerin madde sayılarının fazlalığı nedeniyle, Genel Kurulun çalışmalarını aksatmadan yürütebilmesi için özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulabileceğini kabul etmiştir. Mahkeme, aynı kararında, temel yasa ile ilgili ölçütün yapılan düzenlemeyle önceden belirlendiği, bu durumun, milletvekillerinin, Anayasa'nın 87'nci maddesindeki yetkilerini kullanmalarına engel teşkil etmediğini kabul etmiştir. Yine, bölümler hâlinde otuz maddeyi geçmemek üzere yapılacak oylamanın demokratik ilkelere aykırı olmadığını, çünkü, milletvekillerinin ayrı ayrı oy kullanmalarının sağlandığını, yine, üyelerin maddeler üzerinde ayrı ayrı görüşlerini açıklamasına fırsat verildiğini, ayrıca, bölümler üzerinde soru-cevap süresinin on beş dakikayla sınırlandırılmasının makul ölçüleri aşmadığına karar vermiştir. Aynı mahkeme kararında, Danışma Kurulunda oybirliğinin sağlanamadığı durumlarda konunun Meclis Genel Kuruluna bırakılmasının yasama yetkisinin doğal sonucu olduğu da kabul edilmiştir.

Kanımca, Anayasa Mahkemesi, bu kararında, muhalefet partilerinin yasama sürecini tıkamak için yapabilecekleri kötü niyetli hareketlere de engel olmak istemiştir. Çünkü, muhalefetin, çoğu zaman, Meclisi çalıştırmamak için çalışmalar yaptığını da uygulamadan biliyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; işte, görüşmekte olduğumuz İçtüzük değişikliği teklifi, aslında, Anayasa Mahkemesinin, yukarıda bahsettiğim iptal kararında işaret edilen ve siyasi parti gruplarına mensup olan milletvekillerine de değişiklik önergesi verebilmeyi amaçlayan bir düzenlemedir. Düzenlemeyle, milletvekilleri tarafından, Anayasa'ya aykırılık önergeleri dâhil madde üzerinde iki önerge verilebilecektir. Ancak, her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı da saklı tutulmuştur. Anayasa Mahkemesince işaret edilen eksiklik bu surette giderilmiş olmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde ikiden fazla siyasi parti grubunun bulunması durumunda, her siyasi parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı da saklı tutulduğundan, tüm siyasi parti grupları tarafından önerge verilmesi hâlinde önerge sayısı ikiden fazla olabilecektir. Yani, önerge sayısının ikiyle sınırlandırılması tek başına söz konusu değildir. Böylece, yıllardan beri süregelen, temel kanunların görüşülmesine ilişkin çetin tartışmalara Meclisimiz son vermiş olacaktır.

Bu düzenlemenin hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Akgün.

Şahsı adına, Erzurum Milletvekili Mücahit Daloğlu… (AK Parti sıralarından alkışlar)

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, söz vermeden önce…

Sayın Akgün, Cumhuriyet Halk Partisinin Anayasa Mahkemesi kararları karşısındaki görüşlerini yanlış bir biçimde yansıtmıştır. Bu konuda, İçtüzük'ün 69'uncu maddesi hükümleri uyarınca açıklama yapma talebimi izinlerinize sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Daloğlu, buyurun efendim.

MÜCAHİT DALOĞLU (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1321 sıra sayılı AK Parti Grup Başkan Vekillerimizin vermiş olduğu TBMM İçtüzük değişikliği üzerine şahsım adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, elbette konuyu konuşmamız gerekiyor ama, biraz önce AK Parti Grup Başkan Vekilimiz -şu anda burada yoklar- Süleyman Kurtulmuşoğlu… (AK Parti sıralarından "Anavatan Partisi" sesleri)

Özür diliyorum, düzeltiyorum, Anavatan Partisi Grup Başkan Vekili Süleyman Hoca…

BAŞKAN - Sayın Muzaffer Kurtulmuşoğlu efendim.

MÜCAHİT DALOĞLU (Devamla) - Muzaffer Kurtulmuşoğlu "Sağlık Bakanlığı neler yaptı, hiç göremiyoruz" demişti. Ben, buradan, kısa bir cevap vermek istiyorum: Sade vatandaşın bile sokakta anladığı bu konuyu, bir hekim olarak Hoca'mızın anlamamasına ben de esef ediyorum.

HÜSEYİN ÖZCAN (Mersin) - "Hoca" değil "öğretmen" de Sayın Vekilim.

MÜCAHİT DALOĞLU (Devamla) - Kendileri burada dinleselerdi, yazdığım bir dizi not vardı, okuyacaktım. Olmadıkları için, kendilerine yazılı takdim edeceğim, Sağlık Bakanının neler yapmış olduğunu.

Ayrıca, istihza ile "Siz, her konuyu biliyorsunuz!" diyor AK Parti Grubuna. Her konuyu hiç kimse bilmez, uzmanları bilir. Mutlaka, milletvekilleri de çalışarak birçok şeyi bilir ve öğrenirler.

Benim önergeme niçin ret veriyorsunuz?" diyor da; ret verme hakkımız vardır, onu kullanırız, önergesini beğenmemişizdir.

Burada açıklamada bulunmak istiyorum: Organ nakli konusunda verilen önergeye her aklıselim, her grup, her vatandaş destek verir. Ancak, önergedeki eksikliklerden dolayı, daha sonra suistimallere yol açabilir ihtimalinden dolayı daha sağlam bir önergeyi, inşallah AK Parti Grubu hazırlayıp Meclisin gündemine sunacaktır.

HÜSEYİN ÖZCAN (Mersin) - Sadece Anavatan verdiği için mi reddettiniz? Organ bağışını istemiyor musunuz?

MÜCAHİT DALOĞLU (Devamla) - Eksiklik var, suistimal edilebilir.

HÜSEYİN ÖZCAN (Mersin) - Tamamlayalım. Her geçen gün bir can gidiyor.

MÜCAHİT DALOĞLU (Devamla) - Mükemmelini mutlaka AK Parti Grubu hazırlayıp huzurunuza getirecektir.

Tekrar gündemimize dönmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, temel kanunlarla ilgili Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararlar önümüzde bulunmaktadır.

Temel kanun niçin yapılır ve AK Parti Grup Başkan Vekillerimizin de bu konuda vermiş olduğu teklif ve önergenin esası şudur: Bir defa, temel kanunlarda, bir hukuk dalını, sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değişecek biçimde genel ilkeleri içermesi, kişisel veya toplumsal yaşamın büyük bir bölümünü ilgilendirmesi, kendi alanındaki özel kanunların dayandığı temel kavramları göstermesi, özel kanunlar arasında uygulamada ahenk sağlanması, düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması ve bu zorunluluğun bulunması, önceki yasalaşma evrelerinde de özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulması gibi özellikler taşıyan kanunları ve İçtüzük'ü bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştiren veya yürürlüğe koyan tasarı veya tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok otuz maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına hükûmetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun -oybirliğiyle- önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir, diyor. Bunun Anayasa'ya aykırı olmadığını Anayasa Mahkemesi de kabul etmiştir.

Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, burada, daha evvelki sözcülerimizin de, mutlaka, hukuk endişesiyle, Anayasa'ya aykırılık endişesiyle dile getirdikleri noktaya saygı duyarız; ancak, elbette ki, hocalarımız da Anayasa ile hukuku yorumlarken mutlaka değişik yorumların da olabileceğini kabul ediyorlardır, çünkü burada görüştüğümüz yasalarda, biraz evvel ifade ettiğim konu, tamamen Anayasa Mahkemesinin kararları muvacehesinde yazılmış bir metindir. Böyle olunca, o zaman, burada, yani, malumu ilam etmenin veya zamanı hor kullanmanın veya burada, bilinen kanunlar üzerinde bir usul çerçevesinde veya İçtüzük'teki mevcut amirler çerçevesinde, bu yüce Meclisin en kıymetli varlığı olan zamana da saygı göstermemiz gerekiyor. Aksi takdirde, zaten, burada, hukuka aykırılığı komisyonlardan geçen bir süzgeç vardır, bir süreç vardır, ondan dolayı bir aksaklık varsa burada önümüze gelir. Dahası da varsa, zaten Anayasa Mahkemesi de gerekçeli kararıyla önümüze gönderir; o gerekçeler ışığında, varsa bir eksiklik, varsa bir hata, düzenlenip gönderilebilir.

Yine, bir sözcü arkadaşımız: "Bu, üç defa reddedildi, niye getirdiniz?"

Değerli arkadaşlar, bazı kanunlar üç defa da reddedilebilir, beş defa da. Aslında reddinde de yarar vardır; biz, illa direkt olarak kabulünü de çok doğru kabul etmeyebiliriz. Reddedilir, eksiklik varsa, tekrar burada olgunlaştırılıp ona göre yasalarımız çıkarılabilir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yasama organlarının İçtüzükleri, yasama erkinin kullanılmasına ilişkin yöntemleri ve yasama organlarının çalışma düzenini gösterir ve yasama erkinin etkin ve verimli bir biçimde kullanılmasını sağlar. İçtüzük hükümlerinin içeriklerinin, bütün hukuk kuralları gibi, uygulamada tereddüt yaratmayacak bir açıklık ve kesinlik taşıması, genel, soyut ve sürekli nitelikte olması ve öngörülebilirlik sağlaması gerekir. Anayasa'nın 2'nci maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendisini bağlı sayan ve yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasa koyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkeleri ve anayasa bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Temel kanun uygulaması, dünyanın her tarafında geçerli bir görüşme yöntemidir, işlerliği sağlamak açısından da zaruri bir usuldür. Onun için, bunu, burada, ilk defa bizler icat etmiş değiliz. Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 91'inci maddesi, Anayasa Mahkemesince çeşitli iptaller görmekle birlikte, prensip olarak Anayasa'ya aykırı bulunmamış, tanım, süre, diğer hükümlerin saklı tutulması, önerge gibi çeşitli noktalarda itirazlar olmuş, son durumda ise, önerge konusunda iptal edilmiş, siyasi parti gruplarına önerge verme hakkının tanınmasıyla, madde, Anayasa Mahkemesi kararına uygun hâle getirilmiştir.

Değerli arkadaşlar, şuraya da işaret etmek istiyorum: Bilindiği üzere, Anayasa Mahkemesinin ilgili kararıyla, "Kapsamlı yasal düzenlemelere ilişkin tasarı ve tekliflerin,

1) Madde sayılarının fazlalığı nedeniyle,

2) Genel Kurul çalışmalarının aksamadan yürütülebilmesi için,

3) Özel görüşme ve oylama usulüne bağlı tutulmalarına gerek duyulabilir." diyerek, böyle bir düzenlemenin gerekliliğine işaret edilmiştir. İçtüzük değişikliğinde ise, 91'inci madde, "Milletvekilleri, esas komisyon veya Hükûmet değişiklik önergeleri verebilir. Milletvekilleri tarafından Anayasa'ya aykırılık önergeleri dâhil her madde için iki önerge verilebilir." şeklinde düzeltilmiş, bu paragraf, Anayasa Mahkemesinin ilgili kararıyla iptal edilmiştir. Söz konusu karar ise, 21 Ekim 2006 günü Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 91'inci

maddesinde, "Temel kanunlar" başlığı altında -tarih ve sayılarını okumuyorum- ilgili sayı kararıyla, bunu, Anayasa Mahkemesi, yeniden bir düzene sokmuştur. Şunu ifade edeyim: Anayasa Mahkemesi kararında, Anayasa'nın 68'inci maddesinde, siyasi partilerin, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olduğu, 95'inci maddesinde de İçtüzük hükümlerinin, siyasi parti gruplarının Meclisin bütün faaliyetlerine üye sayısı oranında katılmalarını sağlayacak yolda düzenleneceğinin vurgulandığı aşikârdır.

Böylece -buradaki metinleri, sizi sıkmamak adına fazla okumak istemiyorum- AK Parti Grup Başkan Vekillerimizin, Meclisin daha verimli, zamanın daha dikkatli kullanılması açısından ve mutlaka Anayasa'nın öngördüğü çerçevede bir düzenleme teklifi verdiği aşikârdır. Bunu, buradaki, hem Komisyon üyelerimiz hem buradaki hukukçularımız da inşallah takdir edeceklerdir. Eksikleri mutlaka burada tartışacağız. Ama hiç kimse, kendi fikrinin de her şeyin üstünde olduğunu burada iddia edemeyecektir, çünkü bunlar tartışmayla, konuşmayla sonuçlanacak bir düzenlemedir.

Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Daloğlu.

Sayın Araslı, Mevlüt Akgün Bey'in konuşmasının tutanaklarını getirttim. İlgili bölümün ifadesi aynen şu: "Bu düzenlemenin de muhalefet partisi tarafından Anayasa Mahkemesine tümüyle götürülmesi üzerine, Anayasa Mahkemesi, 91'inci maddenin mevcut düzenlemesine, yani şu anki hâline yönelik itirazların çoğunu reddetmiştir değerli arkadaşlar. Yani, Meclisin düzenlemesini, büyük bölümü itibarıyla Anayasa'ya uygun bulmuştur. Bugün, çoğu kez, Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarıyla övünen muhalefetin ve Cumhuriyet Halk Partisinin, ilk kez, Anayasa Mahkemesi kararını dolaylı da olsa eleştirdiğini görüyoruz ve şaşırıyoruz." İfadesi aynen bu.

OYA ARASLI (Ankara) - Evet efendim.

BAŞKAN - Burada nasıl bir şey var?

OYA ARASLI (Ankara) - Yani, bizim tavrımızı farklı bir biçimde ifade etmişler. Cumhuriyet Halk Partisinin, Anayasa...

MEVLÜT AKGÜN (Karaman) - Sayın Başkan, bu bizim düşüncemiz...

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Yerinizden mikrofonunuzu bir-iki dakikalığına açayım da...

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Kendi görüşünü ifade ediyor...

BAŞKAN - Buyurun efendim, açacağım mikrofonunuzu.

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, Cumhuriyet Halk Partisinin,

Anayasa Mahkemesi kararları karşısında, bizim istediğimiz doğrultuda karar çıktığı zaman "güzel", bizim istediğimiz doğrultuda karar çıkmadığı zaman "kötü" şeklinde bir değerlendirmesi hiçbir zaman olmamıştır. Sayın Konuşmacının konuşması, bu tür bir izlenim yaratmaktadır. Bu, yanlış bir şeydir. Cumhuriyet Halk Partisi, Anayasa Mahkemesinin tüm kararlarını saygıyla karşılar. Ama, her kararın eleştirisi yapılabilir. Özellikle bilimsel platformlarda, Cumhuriyet Halk Partisi değil, bütün bilim insanları Anayasa Mahkemesinin kararları karşısında değerlendirmeler yaparlar. Ben de akademik yaşamımda bu değerlendirmeleri yapmışımdır, diğer meslektaşlarım da yapmıştır. Ben, bunu ifade etmek istedim. Ama, bir şey daha ifade ettim: Anayasa Mahkemesi yargıçları, acaba, verdikleri karar sonunda Adalet ve Kalkınma Partisi çoğunluğunun neleri temel kanun olarak görüşebildiğini görseydi böyle bir karar verir miydi şeklinde bir şüphemi de dile getirmekten kendimi alamadım. Değerlendirme budur; yoksa, Anayasa Mahkemesi kararları herkes için bağlayıcıdır, Anayasa Mahkemesi saygın bir kuruluştur; buna karşı hiçbir saygısızlığımız, kararları karşısında kabul etmeme gibi hiçbir durumumuz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak söz konusu olamaz. Ama, her kararın arkasında bir muhalefet şerhi vardır Anayasa Mahkemesinde de. Muhalefet şerhi altında imzası bulunan Anayasa Mahkemesi yargıçlarının da karar hakkında aslında özünde bir eleştirme yapmış olduklarını da dikkatimizden kaçırmayalım.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Araslı, sağ olun.

Yani, buradaki yorumunuz, hukuki kararlar uygulanır, ama, eleştirilebilir anlamındadır. Gerekli açıklamayı yaptınız, tutanaklara geçti.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

MEHMET ERASLAN (Hatay) - Sayın Başkan, karar yeter sayısının aranılmasını istiyorum.

BAŞKAN - Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısını arayacağım.

Teklifin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Karar yeter sayısı yoktur.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

…

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 56'ncı Birleşimi'nin Dördüncü Oturumu'nu açıyorum.

1321 sıra sayılı Teklif'in görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Komisyon ve Başkanlık Temsilcisi yerinde.

Teklifin maddelerine geçilmesi için yapılan oylamada karar yeter sayısı bulunamamıştı. Şimdi teklifin maddelerine geçilmesini tekrar oylarınıza sunup karar yeter sayısını arayacağım.

Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir, karar yeter sayısı vardır.

1'inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1- 5/3/1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinin (a) bendinin ikinci paragrafının ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş, aynı bende aşağıdaki üçüncü paragraf eklenmiş ve bendin dördüncü paragrafı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Milletvekilleri tarafından Anayasaya aykırılık önergeleri dâhil madde üzerinde iki önerge verilebilir. Ancak, her siyasî parti grubuna mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkı saklıdır.

Yeni bir madde olarak görüşülmesine komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler ile yeniden görüşülmesine karar verilen maddeler üzerinde görüşme açılır ve bu maddede belirtilen sayıda önerge verilebilir.

Diğer hükümler saklıdır."

BAŞKAN - Madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına, İzmir Milletvekili Yılmaz Kaya.

Sayın Kaya, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YILMAZ KAYA (İzmir) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz 1321 sıra sayılı İçtüzük'ün değiştirilmesine dair İçtüzük teklifi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, önce, bir konuda anlaşmamız gerekiyor. Sanki, muhalefet partileri temel yasa uygulamasına tümden karşıymış gibi, buraya çıkan AKP'li arkadaşlarımız, işte "temel yasa olmalı. Birçok maddesi olan yasa nasıl görüşülecek? Bir an önce çıkmalı" falan gibi ifadelerde bulunuyorlar. Oysa, temel yasa tabii ki olmalı. Ceza Kanunu'nu biz nasıl görüştük? Temel yasa şeklinde görüşmedik mi? Bizim itirazımız temel yasaya değil, temel yasanın uygulanma şekline, temel yasanın sadece iktidar partisi tarafından, onun koyduğu veya onun değerlendirmeleri sonucu hangi yasaların temel yasa olarak kabul edildiğinedir.

Bakın değerli arkadaşlar, temel yasa olarak biz neleri görüşmüşüz, onlardan biraz size bahsedeyim, siz de ondan sonra tekrar bu olayı kafanızda değerlendirin: Tohumculuk Yasası, temel yasa olarak görüşmüşüz; Belediyeler Yasası, Orman Mühendisliği Yasası, arkadaşlar, temel yasa olarak görüşmüşüz; Mesleki Yeterlilik Yasası, Özel Eğitim Kurumları Yasası, Vakıflar Yasası, Petrol Yasası, Nüfus Hizmetleri Yasası, Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, temel yasa olarak görüşmüşüz. Bir de, temel kanun olarak görüşmeyi beklediğimiz, gündemde bulunan bazı tasarı ve tekliflerden bahsedeceğim: Darülaceze Genel Müdürlüğünün Kuruluş ve Görevlerine Dair Kanun Tasarısı.

Değerli arkadaşlar, elinizi vicdanınıza koyunuz. Yani, bunun… Biraz önce AKP'li konuşmacı arkadaşım İçtüzük'ten okudu temel kanunun tarifini. Yani, bunu nasıl oraya yerleştiriyorsunuz, nasıl alaka kuruyorsunuz, nasıl bağlantı kuruyorsunuz, ben anlamış değilim.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) - Temelsiz kanun olmaz ki.

YILMAZ KAYA (Devamla) - Kat Mülkiyeti Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı, Kat Mülkiyeti Kanunu'nun bazı maddelerinde… Konut Finansmanına Dair Yasa Tasarısı.

Değerli arkadaşlar, bizim itirazımız buna, temel yasa olarak değerlendirirken koyduğunuz kriterlere ve temel yasa olarak görüşülürken yaptığınız uygulamalara.

Değerli arkadaşlar, hatırlayacaksınız, biz, temel yasa olarak sizin kabul ettiğiniz, ama, bizim temel yasa olarak görmediğimiz bazı kanunlar görüşülürken, maddeler üzerinde önergeler verdik. Siz, bunu bile çok gördünüz, maddeler üzerinde beş dakika konuşulmasın diye -Meclis tarihine bence kara bir leke olarak geçmiştir- komisyon ve Hükûmet önergelerimize katıldı, sırf konuşmayalım diye, Genel Kurul komisyon ve Hükûmetin katıldığı önergelere ret oyu verdi, bunu da hatırlayınız. Bizim itirazımız buna. Temel kanun olarak, tabii ki, mutabakatla, Danışma Kurulunda oybirliği sağlandığı takdirde, temel kanun olarak bazı kanunlar görüşülecektir. Bizim itirazımız, dediğim gibi, temel kanun kriterlerine Hükûmetin ve görüşme şeklinedir.

Değerli arkadaşlarım, bu yapılmak istenilen değişiklikle, zaten normal şekilde görüşülmeyen, sadece madde numaralarının okunması şeklinde görüşülen temel kanun şeklindeki görüşmelerde, normal görüşmede yedi tane olan önerge sayısını, tam aksine, daha fazla ihtiyaç olduğu hâlde iki önergeye indirip sonra Anayasa Mahkemesinin iptal kararı üzerine siyasi parti gruplarının da önerge verme hakkı var diyerek siyasi parti gruplarına da önerge verme hakkı getirilmektedir. Oysa, dediğim gibi, madde metninin ne olduğu belli değil, maddeler okunmuyor, aksine, önerge sayılarının daha fazla olması gerekirken, ama, burada, tam tersi, önerge sayıları azaltılmaktadır.

Değerli arkadaşlarım, şimdi, biz bu temel kanunla ilgili görüşlerimizi dile getirirken, her zaman yaptığınız uygulamayı yaparak, aynı tavrı göstererek "muhalefet partisi, muhalefet etmek için, hakkını kötüye kullanmak için bu önergeleri veriyor ve konuşma almak üzere bunları hakkın kötüye kullanılması şeklinde değerlendiriyor" diye düşünebilirsiniz. Bizim sözlerimize, uyarılarımıza itibar etmiyor olabilirsiniz, ama, benim sizden bir ricam var. Bakın, tamam, sizin tavrınız belli oldu, muhalefetin görüşlerine itibar etmiyorsunuz ve dikkate almıyorsunuz, ama, kendi grup başkan vekilinizin görüşlerini dikkate alın diyorum, onu değerlendirdikten sonra oy verin: Tarih 30/11/2000, 23'üncü Birleşim. "Değerli arkadaşlar, Meclisin önünde bu kadar yoğun bir gündem varken, İçtüzük değişikliğinin bütün konuların önüne geçirilerek Genel Kurula getirilmiş olmasını anlamak mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, hepimiz biliyoruz ki, bu değişiklik, muhalefetin sesini kısmaya yöneliktir. Hükümeti oluşturan siyasi partilerin, Cumhurbaşkanının yetkilerini kısıtlayıp, Cumhurbaşkanını, özellikle kararnamelerle devre dışı bırakma ve yine, Mecliste, muhalefetin, muhalefet görevini yapmaması gibi bir gayretle, âdeta, milletin meclisini ikinci, üçüncü dünya ülkelerinin muhalefeti olmayan parlamentolarına çevirme gayretleri, doğrusunu isterseniz, ne milletimiz tarafından ne de Parlamentodaki milletvekilleri tarafından anlaşılıyor değildir." Eyüp Fatsa. Onu dinleyin, gereğini yapın.

Değerli arkadaşlarım, bugün komisyon sıralarında bu İçtüzük değişikliğinin geçmesi için oturan Sayın Meclis Başkan Vekilimiz İsmail Alptekin, 30 Ocak 2001… "Değerli arkadaşlar, burada, Meclisin sesinin kesilmesi, milletin temsilcilerinin sesinin kesilmesi, milletvekillerinin sesinin kesilmesi, sadece Meclisin sesinin kesilmesi olmuyor; milletin, halkın sesinin kesilmesi oluyor. Bu gidişatı, biz, doğru görmüyoruz, yanlış görüyoruz ve bekliyorduk ki, bugün yeniden değerlendirilir ve iktidardan, hakikaten, uzlaşmaya gidecek bir teklif ortaya çıkabilir." Daha devam ediyor.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakan Mehmet Ali Şahin'in değerlendirmelerini dikkate alın: "Tabii, Meclis İçtüzüğü, Meclisin nasıl çalışacağına dair kuralları, âdeta, oyunun kurallarını ortaya koyan bir metindir. Meclis İçtüzüğü'nde bu kadar sık aralıklarla esaslı değişiklikler yapılması acaba doğru mudur değil midir, bunu takdirlerinize bırakarak grubumuzun madde üzerindeki görüşlerine geçiyorum." demiş.

Değerli arkadaşlar, Genel Başkan Yardımcınız Dengir Mir Mehmet Fırat: "…ancak, bu birkaç madde, hakikaten, Parlamentonun çalışmasına yönelik değil, tamamen, iktidar tarafının muhalefeti susturmaya yönelik veya bazı kanunları daha kısa sürede, görüşülmeden hayata geçirmeyle ilgilidir." Bunlar devam ediyor değerli arkadaşlarım.

Yine bir grup başkan vekiliniz… Bunları okurken, inanın, ben üzülüyorum. Dün öyle söylüyordunuz, bugün tam tersini söylüyorsunuz, yarın herhâlde yine tam tersini söylersiniz. O, öyle görünüyor. Uzun uzun okumaya gerek yok diye düşünüyorum arkadaşlarım, çünkü, hepsi aynı doğrultuda.

Bakın, yine bir grup başkan vekiliniz, çok kısa okuyacağım: "Buraya toplayacaklar 350 kişiyi bir defa ve onlara diyecekler ki, efendiler, bir saat gelin, oturun, sonra yallah, nereye giderseniz gidin. O bir saat içerisinde otuz tane kanunun, temel kanun olduğuna dair kararı buradan alacaklar ve ondan sonra sen ne yaparsan yap; konuşma yok, önerge yok, süre yok, saat yok, dikkat yok, gayret yok, bunlar gelip geçecek. Böyle kanun yapma olur mu; böyle hukuk devleti olur mu; böyle demokratik parlamenter sistem olur mu beyler?! Çok mu acil bu? Bakınız, siz zannediyorsunuz ki, çok kanun yaparsak çok sorun çözeriz; hayır, çok kanun yaparsanız... Sizin yaptığınız kanunlar yüzünden çok sorun üretiyorsunuz, çok sorun üretiyorsunuz." Ve grubundan alkışlar.

Değerli arkadaşlar, dediğim gibi, biz muhalefetiz, siz muhalefetin katkı koyma anlamında bilgisinin olamayacağını, sadece muhalefet yapmak için bazı eleştiriler getirdiğini düşünerek bizi o anlamda dikkate almayabilirsiniz. En son Sayın Meclis Başkanımızın, Cumhurbaşkanı yurt dışında olduğunda Cumhurbaşkanına vekâlet eden Sayın Bülent Arınç'ın temel kanunla ilgili görüşlerini de okuyacağım: "Bugün için kendilerince çok elzem gördükleri bir değişikliği sonuna kadar savunmak, muhalefete kulak tıkamak, gerçekleri görmemek, doğru olan bu değil."

Değerli arkadaşlarım, şimdi, bunlar sadece…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kaya, konuşmanızı tamamlayınız.

YILMAZ KAYA (Devamla) - …bir dönem önce, 21'inci Dönemde sizin Partinizin milletvekilleri, şu anda Meclis Başkanlığı görevini sürdüren, Meclis Başkan Vekilliğini, Grup Başkan Vekilliklerini sürdüren arkadaşlarımız tarafından ileri sürülmüş görüşlerdir. Ama, ne yazık ki bugün tam tersi görüşleri ileri sürmek bir yana, o şiddetle karşı çıktıkları uygulamayı bir an önce hayata geçirmek için çaba sarf etmektedirler. Ama, tarih bu ikili, iki yüzlü görüş beyan etme konusunda gereğini yapacak, önümüzdeki seçimlerde de halk bunun da gereğini yapacak diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlar, halkımız arasında şöyle bir söz vardır, haksızca "siyaset kirlendi" derler. Hayır, kirlenen siyaset değildir, siyaseti kirli gibi gösteren işte bu tutum ve davranışlar içinde bulunan siyasetçilerdir diyorum.

Bizi dinlemiyorsanız, biraz önce görüşlerini okuduğum değerli milletvekillerimizi, değerli Meclis yöneticilerimizin sözlerini dinleyin ve ona göre değerlendirme yapıp oyunuzu verin diyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kaya.

Şahsı adına, Hatay Milletvekili Mehmet Eraslan.

Buyurun Sayın Eraslan. Süreniz beş dakika.

MEHMET ERASLAN (Hatay) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii ki, Meclis İçtüzüğü'nün işlevi, Meclisin çalışması açısından gerçekten çok önemli. Bu arada, iktidarın muhalefete bakış açısı, muhalefetin de iktidara bakış açısı, mevsimlik veya günlük, aylık olmamalıdır, yıllık olmamalıdır diye düşünüyorum. Yani, muhalefette iken, işte "sesimiz kısılıyor, bizim sesimizin kısılması, milletin vekillerinin sesinin kısılması, milletin sesinin kısılmasıdır, demokratik değildir, Anayasa'ya aykırıdır, hukuka aykırıdır, yasalara aykırıdır ve demokrasinin etiğine aykırıdır" şeklindeki ifadeleri muhalefette haykırmak ve daha sonra iktidar olunca da bu ifadelerin, bu serzenişlerin, bu şikâyetlerin tam aksini yapmak, bence, siyasi etikle bağdaşmıyor diye düşünüyorum.

Tabii ki, temel yasaya burada karşı olduğumu da söylüyorum. Hiçbir kanunun temel kanun olarak görüşülmesini kabul etmemekle beraber, mutlaka Türkiye Büyük Millet Meclisine getirilen kanun tasarısının her bir maddesinin ayrı ayrı ele alınıp, ayrı ayrı görüşülüp, üzerinde önergeler verilmek suretiyle ve Türkiye Büyük Millet Meclisi sayın üyelerinin her bir maddeyle ilgili görüşlerini ifade etmek suretiyle Mecliste, yasama organı olarak görevi bu şekilde yapmamız gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Şimdi, yüz maddelik veya seksen maddelik, yüz yirmi maddelik kanun geliyor. Türkiye Büyük Millet Meclisinin boşuna biz süresini harcamayalım düşüncesiyle, bunu iki bölüm ve üç bölüm hâlinde görüşelim ve bölümler üzerinde kısıtlı önergeler verilsin, kısıtlı görüşmeler yapılsın ve bu şekilde geçirelim. O zaman Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunun ne gereği var? Komisyonlarda o zaman karara bağlayın, komisyonlarda kanunlaşsın. Kanunu o zaman Türkiye Büyük Millet Meclisine niye getiriyoruz? Komisyonlar var. Komisyonlarda görüşülüyor, maddeler zaten orada müzakere ediliyor, orada kanunlaşmıştır, kabul edenler, etmeyenler şeklinde bitirin meseleyi öyleyse.

Değerli arkadaşlar, evet, 3 defa Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan İçtüzük değişiklikleri, birisi kısmen, ikisi tamamen iptal edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti demokratik, laik, sosyal, hukuk devletidir ve her bir yasama faaliyetinin hukuk devleti ilkesiyle bağdaşır olması gerekmektedir. Hukuk devleti ilkesi hiçbir zaman unutulmamalıdır ve aslında önergelerin sayısını kısmak ve milletvekillerinin kürsüde millet adına, Türk milleti adına kanunlarla ilgili görüşlerini, düşüncelerini ifade etmelerinin önüne geçmek aslında muhalefeti yok saymaktır. Parlamenter sistemlerde, parlamenter demokrasilerde böyle bir mantığı kabul etmek mümkün değildir, etiğe de aykırıdır, hukuka da aykırıdır ve parlamenter sisteme de aykırıdır.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü bir parti tüzüğü değildir. Parti tüzüğüyle ilgili kendi partinizde değişiklikler yaparsınız. Bir siyasi parti liderine olağanüstü yetkiler verirsiniz. İstediğiniz gibi kendi partinizin tüzüğünü değiştirmekte muhayyersiniz, ama Türkiye Cumhuriyeti devletinin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü bir parti tüzüğünden farklı olarak değerlendirilmelidir.

Zamanında, zaman kısıtlamaları olmasın, dolayısıyla bütün milletvekilleri düşüncelerini ifade edebilsin, herkes burada yasama faaliyetine en etkin bir şekilde katılsın mantığıyla burada bu sözlerimizi ifade ederken, Allah aşkına, ben sizlere soruyorum, bunun neresinde yanlış var? Bunun neresinde hukuk devleti ilkesine veya demokrasi etiğine aykırılık var?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Eraslan, konuşmanızı tamamlayınız.

Buyurun.

MEHMET ERASLAN (Devamla) - Ben bir milletvekilinin çıkıp bunu ifade etmesini gerçekten temenni ediyorum, arzu ediyorum. Sayın Meclis Başkan Vekilimiz İsmail Alptekin Bey'in 2000 yılında ifade ettiği gibi milletvekilinin sesinin kısılması, muhalefetin sesinin kısılması -az önce değerli milletvekilimin de ifade ettikleri gibi- milletin sesinin kısılmasıdır deniliyor ise ve diğer şu an iktidardaki değerli arkadaşlarımızın o tarihlerde söylemiş oldukları ifadeler sizleri de bağlıyor ise, ben Anayasa'ya aykırı olan, yasaya aykırı olan, parlamenter demokrasi sistemine aykırı olan bu İçtüzük 91'inci maddeyle ilgili değişikliği geri çekeceğinizi ve yeniden gözden geçireceğinizi düşünüyorum. Bu konuda muhalefeti susturmayacağınız kanaatindeyim ve alınacak her türlü tedbirin el birliğiyle iktidar ve muhalefet olarak alınması gerektiğini düşünüyorum ve yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Şahsı adına, Ümmet Kandoğan… Yok.

Sayın Mücahit Daloğlu. Sayın Daloğlu, buyurun. Sayın Daloğlu, süreniz beş dakika.

MÜCAHİT DALOĞLU (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşmekte olduğumuz AK Parti Grup Başkan Vekillerinin vermiş olduğu önerge üzerindeki görüşlerimi açıklamak üzere huzurlarınızda bulunmaktayım, tekrar saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, İçtüzük değişikliğinde ve temel yasalardaki espri de, maddelerin ayrı ayrı oylanmasına karşın okunmamasında demokratik ilkelerle çelişir bir yön yoktur. Arkadaşlarımızın biraz evvel ifade ettikleri, yani bir bakış açısıdır. Elbette öyle bakarsan öyle görebilirsiniz. Ancak, burada verimliliği, zamanı, mutlaka Anayasa'ya uygunluğu…

NURİ ÇİLİNGİR (Manisa) - Hiç oylamaya gerek yok, tek oylama yeter. Daha verimli olur.

MÜCAHİT DALOĞLU (Devamla) - Hayır efendim, öyle bir şey demiyoruz, öyle bir şey olmaz da. Siz de öyle anlamadınız mutlaka ama, neyse.

Onun için, mutlaka Anayasa'ya uygunluğu ön planda olmak kaydıyla, arkadaşımız hani "komisyonlarda karar verilsin…" Böyle bir şey olmaz, bu, komisyonlara da saygısızlık olur, en başta Büyük Millet Meclisine… Mutlaka herkes görevini yapacaktır. Bu arada işin uzmanları tartışırlar, burada da Genel Kurulun ve İçtüzük'ümüzün emri muvacehesinde görüşmeler yapılır.

Böylece özel görüşme yönteminde zamanın ekonomik kullanımı için bilgiye önceden ulaşım olanağı bulunan durumlarda, yinelemelerden kaçınılması başvurulabilir çözümlerden birisidir.

Öte yandan, değerli arkadaşlar, maddelerin ayrı ayrı okunmaması ve görüşülmemesi temel yasaların özel yöntemle görüşülmesinin de doğal sonucu olduğu gibi, bölümler üzerindeki görüşmeler sırasında üyelerin maddeler üzerinde görüşlerini açıklamalarına da engel bulunmamaktadır. Bu nedenlerle, düzenlemede Anayasa'nın 2 ve 87'nci maddelerine aykırı bir yön yoktur.

Bilgilerinize arz ediyor, saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Madde üzerinde bir adet önerge vardır, önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin Çerçeve 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Oya Araslı	Uğur Aksöz	Mehmet Kartal
Ankara	Adana	Van
Hasan Güyüldar	Mustafa Gazalcı	Ali Cumhur Yaka
Tunceli	Denizli	Muğla
Yakup Kepenek	Hüseyin Ekmekcioğlu	Şevket Arz
Ankara	Antalya	Trabzon

Madde 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinin (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 91- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içeren ve düzenlediği alan yönünden

bütünlüğünün ve maddeleri arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğu bulunan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok 10 maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına Hükûmetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.

Milletvekilleri, esas komisyon veya hükûmet maddeler üzerinde değişiklik önergeleri verebilir. Değişiklik önergeleri hakkında 87 nci madde hükümleri uygulanır.

Bölümler üzerinde soru-cevap süresi 30 dakika ile sınırlıdır.

81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.

b) Danışma Kurulunun toplanamaması veya Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hallerinde (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanması için Meclis Başkanı veya siyasi parti grupları Genel Kurula ayrı ayrı istem sunamazlar."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Katılmıyoruz.

BAŞKAN - Başkanlık?

TBMM BAŞKAN VEKİLİ İSMAİL ALPTEKİN (Ankara) - Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN - Gerekçeyi mi okutayım?

OYA ARASLI (Ankara) - Söz alacağım.

BAŞKAN - Sayın Araslı, buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

OYA ARASLI (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Vermiş olduğumuz önerge, yaşadığımız ve bizlere üzüntü veren bir olayı, süregelmekte olan bir olayı sona erdirmek amacına yöneliktir.

Bildiğiniz gibi, İçtüzük'ün 91'inci maddesinde düzenlenen ve birkaç kez Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş bulunan temel kanunlara ilişkin olağanüstü görüşme yöntemi giderek yaygın bir biçimde uygulanmaya başlanmış ve olağan bir görüşme yöntemine dönüşmüştür. Temel kanun tanımıyla uzaktan yakından ilişkisi olmayan birtakım kanunlar, burada, bu olağanüstü görüşme yöntemi çerçevesinde görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Bunun, olağanüstü görüşme yönteminin milletvekillerinin yasama çalışmalarına, özellikle muhalefetin yasama çalışmalarına katılma imkânını ne

kadar kısıtladığı göz önünde tutulursa, demokrasimizin gelişmesi bakımından bir tehlike yarattığını, bir tehlikeye yol açtığını hiçbir zaman yadsımamız mümkün değildir.

Demokrasimizin çoğulcu karakterini korumak, muhalefetin yasama çalışmalarına, milletvekillerinin yasama çalışmalarına katılma imkânlarını korumak amacıyla bu önergeyi vermiş bulunuyoruz. Önergemizde öne sürdüğümüz çözüm, temel kanun kavramının kapsamını amacına uygun bir biçimde daraltmaya yöneliktir. Biliyorsunuz, temel kanun şeklindeki özel yasama prosedürünün uygulanmasında, Anayasa Mahkememiz "Yasaların maddeleri arasındaki bütünlüğü korumak." olarak ifade etmiştir, "Amaç budur" demiştir. Bu amaç doğrultusunda, biz de temel kanun kavramının sadece hukukun belli bir dalını düzenleyen, değiştiren ve maddeleri arasında bütünlüğün korunması ihtiyacı bulunan maddelerle sınırlandırılmasını arzu ediyoruz. İkinci olarak, hangi kanunların temel kanun olarak görüşüleceğini belirleme konusunda, çoğunluğun dayatmacı anlayışına kapının kapatılmasını arzu ediyoruz ve Danışma Kurulunda oybirliği olmadıkça, siyasi parti gruplarının, temel kanun şeklindeki özel yasama prosedürünün uygulanmasını teker teker grup önerisi olarak Genel Kurula getirmesinin önüne geçmek istiyoruz ve milletvekillerinin önerge verme imkânının kısıtlanmamasını istiyoruz; tıpkı diğer yasaların maddeleri için hangi kurallar geçerliyse, temel kanunlar görüşülürken de değişiklik önergelerinin aynı kurallara tabi tutulmasını öneriyoruz. Çünkü, değerli arkadaşlarım, bir kanunun maddeleri arasındaki bütünlüğü korumak, bağlantıyı korumak ayrı bir şeydir, milletvekillerinin önerge vermek suretiyle yasa yapımı prosedürüne, yasa yapımı sürecine katılımı ayrı bir şeydir. Bunların birbiriyle karıştırılmaması gerektiğine inanıyoruz ve bu önerge kabul edildiği takdirde, buradaki çalışmaların, temel kanun bağlamındaki çalışmaların gerçekten katılımcı, çoğulcu bir demokrasi anlayışına yaraşacağını ve Meclisimizdeki demokrasinin, dayatmacı bir demokrasiye, çoğunluğun hâkimiyeti altındaki bir demokrasiye dönüşmekten uzaklaşacağına inanıyoruz. Sizlerin de bu dileği paylaşacağına güvenmek istiyoruz, desteklerinizi bekliyoruz.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Araslı.

Saygıdeğer milletvekilli arkadaşlarım, çalışma süremiz tamamlanmıştır.

Alınan karar gereğince, kanun tasarı ve tekliflerini sırasıyla görüşmek için, 31 Ocak 2007 Çarşamba günü saat 14.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

DÖNEM 22, YASAMA YILI 5, BİRLEŞİM 57, 31 OCAK 2007

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in; TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/925) (S. Sayısı: 1321)[3]

BAŞKAN: Başkan Vekili Nevzat PAKDİL

KÂTİP ÜYELER: Ahmet KÜÇÜK (Çanakkale), Mehmet DANİŞ (Çanakkale)

BAŞKAN - …

3'üncü sıraya alınan, Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekilleri Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, İstanbul Milletvekili İrfan Gündüz, Ankara Milletvekili Salih Kapusuz, Bursa Milletvekili Faruk Çelik'in; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Komisyon? Burada.

Başkanlık temsilcisi? Burada.

Geçen birleşimde 1'inci madde üzerinde Ankara Milletvekili Oya Araslı ve arkadaşları tarafından verilmiş önergenin oylamasında kalınmıştı. Şimdi, Komisyonun ve Başkanlık temsilcisinin katılmadığı önergeyi hatırlatmak için tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin çerçeve 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Oya Araslı (Ankara) ve arkadaşları

[3] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, Cilt 145, Birleşim 57, 31 Ocak 2007, Sayfa 473:488, 488:490

Madde 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 91 inci maddesinin (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 91.- a) Bir hukuk dalını sistematik olarak bütünüyle veya kapsamlı olarak değiştirecek biçimde genel ilkeleri içeren ve düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeleri arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğu bulunan tasarı ve tekliflerin Genel Kurulda bölümler hâlinde görüşülmesine ve her bölümün en çok 10 maddeyi geçmemek kaydıyla hangi maddelerden oluşacağına Hükümetin, esas komisyonun veya grupların teklifi, Danışma Kurulunun oybirliği ile önerisi üzerine Genel Kurulca karar verilebilir. Bu takdirde bölümler, maddeler okunmaksızın maddenin görüşülmesindeki usule göre ayrı ayrı görüşülür ve bölümdeki maddeler ayrı ayrı oylanır.

Milletvekilleri, esas komisyon veya hükümet maddeler üzerinde değişiklik önergeleri verebilir. Değişiklik önergeleri hakkında 87 nci madde hükümleri uygulanır.

Bölümler üzerinde soru-cevap süresi 30 dakika ile sınırlıdır.

81 inci maddenin diğer hükümleri saklıdır.

b) Danışma Kurulunun toplanamaması veya Danışma Kurulunda oybirliği sağlanamaması hâllerinde (a) bendinde belirtilen yasama yönteminin uygulanması için Meclis Başkanı veya siyasi parti grupları Genel Kurula ayrı ayrı istem sunamazlar."

BAŞKAN - Komisyonun ve Başkanlık Temsilcisinin katılmadığı önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmemiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Konya Milletvekili Atilla Kart.

Sayın Kart, buyurun.

Süreniz on dakika.

CHP GRUBU ADINA ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; görüşülmekte olan teklifin 2'nci maddesi üzerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Grubum ve şahsım adına Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlarım, teklifle ilgili değerlendirme yapmadan evvel, Meclis çalışmaları ve İçtüzük değişiklikleri sürecini genel olarak değerlendirmek istiyorum.

22'nci Yasama Dönemi'nde geldiğimiz sürecin, kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olduğunu açık olarak ve üzüntüyle ifade ediyorum. Bu dönemde, çok sınırlı birkaç olay dışında Parlamento olarak özgür irade kullanılamadı, belli bir yönlendirme ve refleks ile yasama görevi sürdürüldü. Komisyonları zamana uymayan, Genel Kurulu tartışmayan, bürokratik ve şeklî bir yapıya bürünen, denetim görevini hakkıyla yapmayan bir yasama organı süreci yaşadık. Bu olayın, elbette, sistem boyutu var; ancak, Parlamento yapısının iradesi ve niteliğidir ki sistem yapılanmasından kaynaklanan zafiyet ve yönlendirmeleri aşabilirdi, bu mümkündü, bunu anlatmaya çalışıyorum, ama bu başarılamamıştır.

Değerli arkadaşlarım, bürokrasi ve yürütme organının kıskacında olan bir yasama organı söz konusu. Parlamenter sistemlerde demokrasiyi ortadan kaldıran, kurumların içini boşaltan ve tahrip eden sebepler her zaman cebirle gerçekleştirilmez, hukuk kavramlarının ve kamu yetkisinin ardına sığınılarak da bu süreç hızlandırılabilir. Türkiye'de bu süreç yaşanmaktadır, Türkiye hızla parti devleti olmaya gitmektedir.

Bu Hükûmet döneminde, parlamenter sistemin dışına çıkan, AKP Grubuna ve yasama organına bu yolla tahakküm eden, yargıya ise dolaylı olarak ve zaman zaman da doğrudan müdahale eden bir anlayış ve süreci yaşıyoruz.

Grup toplantısında milletvekillerine "bizim sevk ettiğimiz tasarıların virgülüne dokunmayacaksınız" diyebilen Sayın Başbakanın bu talimatlarına uyulduğunu, üzülerek ve endişeyle görüyoruz. Unutmayalım ki değerli arkadaşlarım, demokrasilerde iktidarın gücü, anayasal kurumlar ve hukuk ilkeleriyle sınırlıdır. Muhalefetin örgütlenme, kürsü sorumsuzluğu ve eleştiri hakkı kutsal olup, mutlaka korunması gerekir.

Değerli arkadaşlarım, siyasi iktidarların demokrasi geleneği ve kültürünün yetersiz olması ve bu noktada samimi olmamaları -işin pratiğinde ifade ediyorum- ülkemizde parlamenter sistemin verimli ve etkin çalışmasını engellemiştir. Olayın esası bu noktada yoğunlaşmaktadır.

Bu tespit ve değerlendirmelerimden sonra, konuya giriyorum. Bakın değerli arkadaşlarım, temel yasa kavramı ve uygulaması, demokrasilerin bir gerçeğidir. Bu kavram, yerinde, zamanında, uzlaşmayla ve istisnai olarak uygulanması gereken özellikleri içermektedir. Bu kavramın sınırları ve unsurları, gerek hukuk sistemimizde ve gerek doktrinde teknik ve objektif esaslara bağlanmamıştır. Bu konu, uygulamada tartışmalı olduğu gibi, doktrinde de tartışılan yönleri vardır. Medeni Kanun, Ceza Kanunu, Borçlar Kanunu, Ticaret Kanunu gibi yasaların, genel anlamda ve bütünlük içinde

düzenlenmesini esas alan bir yasa çalışmasının temel yasa kapsamı içinde değerlendirilmesi gerektiği, açık ve tartışmasızdır. Nitekim, bu süreci, değerli arkadaşlarım, Ceza Kanunu'nda, Ceza Muhakemesi Kanunu'nda ve bağlı olan mevzuat düzenlemesinde yaşadık ve muhalefetin doğrudan katkısıyla, uzlaşmayla, iki üç günlük çalışmalarla, 150 maddelik, 200 maddelik, 300 maddelik bu tasarıları, bu teklifleri sonuçlandırdık değerli arkadaşlarım, bunları hep birlikte yaptık. Ancak, burada yeri gelmişken, yine, bir öz eleştiri yapmamız gerekmektedir. Bu yasaların komisyonlarda hazırlanması aşamasında uygulanan yol ve yöntemlerin bilimsel olmaması, yasama faaliyetine uygun olmaması ve en önemlisi de sıkıştırılmış bir takvim içinde tamamlanması sebebiyledir ki, bir yıllık uygulama sürecinde, beş altı kez, değişiklik yapan tasarı ve teklifleri, bu Meclis, yine, gündemine almak zorunda kaldı. Bunun sıkıntısını, en çok, uygulayıcılar, yargıç, savcı ve avukatlar yaşamaktadır. Endişemiz odur ki, asıl sakınca ve tahribatlar değerli arkadaşlarım, ilerleyen dönemlerde, daha yoğun bir şekilde ortaya çıkacaktır. Öyle bir sürece gelinecektir ki, temel yasa olarak görüşülen bu yasaların, bütün olarak ve yeniden ele alınması zorunluluğu doğacaktır. Salt bu durum bile, Meclisin, verimli, etkin ve özgür iradesiyle çalışma yapmadığını gösteren dramatik bir tablodur.

Bunun dışında, değerli arkadaşlarım, Hükûmetin, ülke gündemine hâkim olamaması, tasarıların bir bölümünün özgür iradeyle hazırlanmaması ve Hükûmetin, zamanı değerlendirememesi ve nihayet öngörüden uzak bir yönetim anlayışına sahip olması sebebiyle, Meclise dayatma yaparcasına, temel yasa kavramıyla hiçbir şekilde ilgisi olmayan tasarı ve teklifleri aynı yöntemle yasalaştırdığını biliyoruz. Hükûmetin yetersizliği ve yönetim zafiyetinin Meclisi işlevsiz hâle getirdiğini görüyoruz. Yasama organı şeklî bir misyon üstlenir hâle gelmiştir. Olayın esası budur. Bunu artık görmemiz ve milletvekili olarak bu noktada bir öz eleştiri yapmamız gerekmektedir.

Değerli arkadaşlarım, getirilen teklifte de (bu İçtüzük değişikliği teklifinde de) bu anlayışın yeni bir tezahürünü görüyoruz. İkili, üçlü bir parlamento yapısında, bir taraftan Meclisin etkin çalışmasını sağlayacak, diğer taraftan da muhalefetin sesini kısmayacak bir düzenleme yapılması mümkün iken, sayısal çoğunluğun yarattığı dayatmacı bir anlayışla hazırlanan bir düzenlemeyle karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz.

Bakın değerli arkadaşlarım, Anayasa Mahkemesi'nin son dört yıl içinde, beş yıl içindeki iptal gerekçelerinin tamamında, aslında şunu ifade ediyor: Değişiklik önergelerine ilişkin esaslar, biliyorsunuz 87'nci maddede düzenlenmiştir. Bu maddenin birinci fıkrasına göre, milletvekilleri tarafından, Anayasa'ya aykırılık önergeleri dâhil, her madde için yedi önerge verilebileceği düzenlemesi mevcuttur. Madde madde görüşmeden vazgeçip temel yasa uygulamasının yapıldığı hâllerde de, milletvekillerinin irade ve görüşünü belirtmesi hiçbir şekilde, özellikle değişikliğe yönelik olarak irade ve görüşünü

belirtmesi, hiçbir şekilde engellenmemelidir. Anayasa Mahkemesinin bütün kararlarında bu konu özellikle vurgulanıyor. Bu durum, milletvekilinin varlık sebebidir değerli arkadaşlarım. Getirilen düzenlemeyle, bu varlık sebebini ortadan kaldırmış veya en azından, sınırlamış oluyoruz.

Huzurunuzda bir kez daha soruyorum değerli arkadaşlarım: Bu yorumu, bu değerlendirmeyi neden yapmıyoruz? İki önerge esası hangi ölçüye göre getirilmiştir? Böyle bir ölçü var mıdır ortada? Böyle bir ölçü yok değerli arkadaşlarım. Getirilen teklifte de bu konuyla ilgili hiçbir açıklama yok. 87'nci maddedeki ilkelere neden uyulmadığı konusunda bir gerekçe hiçbir şekilde açıklanmamış durumdadır.

Bu sebeple değerli arkadaşlarım, önemle ifade ediyorum, inanarak ifade ediyorum ve bir kez daha bunu sorgulamanızı istiyorum: Yaşadığımız bu süreç, muhalefetin söz hakkını bu çatı altında kısıtlamak için başlatılan bu süreç, Türkiye'nin parti devleti olması ve daha sonra da otoriter ve baskıcı bir yönetime geçiş sürecinin bir aşaması olarak tarihte, maalesef, yerini alacaktır.

Bu sebeplerle, bu değerlendirmelerle, milletvekilinin görev ve yetkilerini sınırlayan, Meclisi işlevsiz hâle getiren, Meclisi şeklî bir konuma getiren, muhalefetin sesini kısmaya yönelik olan bu teklife muhalefet ettiğimizi beyan ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kart.

Madde üzerinde, şahsı adına Denizli Milletvekili Ümmet Kandoğan.

Sayın Kandoğan, buyurun.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum.

İçtüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usullerini gösteren, âdeta Meclisin anayasası hükmünde olan önemli belgelerdir. Meclisin daha ekonomik çalışması, süratli çalışması, veriminin daha da artırılması hedeflenmiş. Bunlara çok fazla bir şey söylemek mümkün değil, bunlara katılıyoruz, ama ikinci önemli konu -ki, bunlar, özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisinde çoğunluğun azınlıkta olan partilere veya muhalefete karşı tutumunu göstermesi açısından fevkalade önemlidir- muhalefet hakkı, kısıtlanmak, hatta yok edilmek isteniyor. Muhalefet yok farz ediliyor. Bir suskun Meclis arzu ediliyor.

Demokrasilerde iktidarlar mutlaka vardır; ama, önemli olan muhalefettir. O rejimi demokratik yapan da, muhalefetin olmasıdır; muhalefetin haklarının açıkça gösterilmesi ve o hakların korunmasıdır. Yoksa, totaliter rejimlerde bir iktidar sorunu yok zaten, ama muhalefet nerededir, hangi imkânlara sahiptir, bunlara bakmamız gerekir.

Yine, demokratik ülkelerde ve çağdaş ülkelerde kabul gören çok önemli bir anlayış, muhalefetin obstrüksiyon hakkının sonuna kadar tanınmasıdır, yani engelleme denilen hak muhalefetin tabii hakkıdır, doğal hakkıdır. Bu hakkı hiçe saymak, dünyada demokratik ülkelerde görülmüş bir keyfiyet değildir. Hatta Amerika Birleşik Devletleri'nde "free baster" denilen bir uygulamayla, saatler boyunca konuşmak bile mümkündür; ama, hiçbir Temsilciler Meclisi üyesi veya senatörün aklından, bu hakkın çok fazla zaman harcadığı, bunun milletvekillerine bir lüks olduğu düşüncesi geçmemiştir.

Teklif bir felakettir. Bunun buradan geçmemesi gerekir. Bunu, burada oylarken ve konuşurken, mensup olduğumuz siyasi partilerin etiketleri bir tarafa, milletvekili, milletin vekili olduğumuzu düşünmeliyiz ve mutlaka, bir gün, muhalefetiyle iktidarıyla, hukukun da, adaletin de, muhalefet haklarının da hepimize lazım olacağının idraki içerisinde olmalıyız.

Değerli arkadaşlarım, dikensiz gül bahçesi istemek, suskun Meclis istemek yanlıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1920'den bu yana müzakere usulünü benimsemiştir. Mustafa Kemal Atatürk döneminden bu yana, hatta tasarıların ve tekliflerin ikişer defa görüşüldüğünü düşünürseniz, harp hâlinde bile maddelerin müzakeresinden vazgeçilmemiştir. Şimdi size ne oluyor ki, 351 tane güvenoyluk, muhalefetin 200'ü bile bulamadığı Mecliste neyimizden sıkıldınız? Size ne kadar güç gelen işler yaptık ki, böyle bir teklifi Meclise getirmek cüretinde bulundunuz? Elbette, bu teklif, âdeta bir Takriri Sükûn Kanunu gibidir. Buna evet demek mümkün değildir. Hiçbirimiz evet demeyeceğiz. Bu teklifi layık olduğu yere hep beraber göndereceğiz.

Eğer bir fabrikada olsaydık, bir fabrikanın yönetim kurulu başkanı veya genel müdürü olsaydık, daha ne kadar çok cıvata üretilebilir, bir saatte ne kadar çok tel çivi çekilebilir diye bir hesap yapılsa, bir maliyet hesabıyla veya üretim hesabıyla bunu ortaya koymak mümkün. Şöyle çalışırsınız, böyle üretim yaparsınız... Seri imalat yapan fabrikada ancak böyle bir teklif getirilebilir, ama burası Türkiye Büyük Millet Meclisi. Burada verim de olmalı, üretim de olmalı, ama daha önce kalite olmalı. Her yaptığını üç gün sonra değiştiren, beş gün sonra "yanlış yaptık" deyip yeni reformlar getiren, on gün sonra da Anayasa Mahkemesinden geri dönen tasarı ve teklifler değil; oturarak, konuşarak, üzerinde hassasiyet göstererek nasıl yapılması gerektiğini ortaya koymamız gerekir diye düşünüyorum.

Değerli arkadaşlarım, istismarlar olabilir, kötüye kullanmalar olabilir, ama bunun ne kadarının istismar, ne kadarının kötüye kullanma, ne kadarının da engelleme hakkı olduğunu Meclis Başkanı tayin eder. Bu kalıplar içerisinde herkesin hakkı var. Önemli olan, bu hakkı en güzel biçimde kullanmak, yoksa sesi kesmek veya totaliter bir sistemdeymiş gibi böylesine bir suskun Meclisi karşımıza getirmek değil.

Değerli arkadaşlarım, burada sayısalı artırmanız mümkün, ama kalite gittikçe düşecektir. Bu teklif kabul edildiği takdirde, Meclis çok sayıda belki kanun çıkaracak, ama hiçbir şeyi görüşmeden çıkarmış olacaktır. Meclis görüşmelerinde müzakere usulü terk edilmektedir, otomasyona gidilmektedir.

Şimdi, müzakere etmedik, soru sormaya da fırsat vermediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kandoğan, ek bir dakikalık süre veriyorum, konuşmanızı tamamlayınız.

Buyurun.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Peki, kabul oyumuzu veya ret oyumuzu neye göre kullanacağız biz? Konuşmadığımız, tartışmadığımız, madde metninden bile haberdar olmadığınız bir konuda neye göre oy kullanacağız? Yoksa, bunu teklif eden arkadaşlarımız, 550 milletvekilinin en azından kendilerine ait olan kısmını, "onların hiçbir şey bilmesine gerek yok, onlara kaldır deriz kaldırırlar, indir deriz indirirler" mi demek istiyorsunuz?

Değerli arkadaşlarım, ben kendi şahsım adına böyle bir zillete tahammül edemem. Bu çok yanlıştır. Komisyon raporları okunmadan burada görüşülmeye başlanırken, bir de madde metinlerini okuyup müzakere etmeden oylamaya gidebilmenin, acaba, bu söylediğimden daha hafif bir şekli var mıdır? "Hiçbir şey bilmenize gerek yok, tartışmanıza gerek yok, siz el kaldırıp indirin." Böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değil.

Değerli milletvekilleri…

Sayın Başkanım, son cümlelerim, müsaade ederseniz…

BAŞKAN - Son cümlelerim diye bir şey yok, bir dakikalık süreyi uzatmam.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Son cümlem Sayın Başkanım, müsaade ederseniz…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kandoğan, teşekkür ederim.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Son, müsaade ederseniz bir cümle söyleyeceğim Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Şimdi, sizden sonra…

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Ben bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN - Buyurun, bir cümlenizi alayım, bir cümlenin sonunda keseceğim yalnız. Buyurun.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, ben, Ümmet Kandoğan olarak, bütün konuşmalarım burada, bugüne kadar…

BAŞKAN - Paragraf gibi cümle olmasın Sayın Kandoğan.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - …irticalen yaptım, ama, bu konuşma metni, noktasına virgülüne dokunmadan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Bülent Arınç'ın konuşmasıdır.

Sizleri saygıyla selamlıyorum.

AHMET YENİ (Samsun) - Kim hazırladı onu, kim?

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Bülent Arınç'ın konuşması.

BAŞKAN - Şahsı adına, Hatay Milletvekili Mehmet Eraslan…

Buyurun Sayın Eraslan.

MEHMET ERASLAN (Hatay) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii ki, bir temel kanun tutturduk gidiyoruz. Komisyon raporları, maddeler ciddi manada tetkik edilmeden, ciddi manada okunmadan, anlaşılmadan, el kaldırmak ve el indirmek suretiyle, neye elin kaldırıldığı veya neye elin indirildiğiyle ilgili bir bilgi veya içerikle ilgili bir edinim olmaksızın kanun görüşmeleri devam ediyor. Az önce Sayın Ümmet Bey'in de, Meclis Başkanımız Sayın Bülent Arınç'ın daha önce yapmış olduğu konuşmaları aslında son derece doğru. Ben, Sayın Meclis Başkanımız Bülent Arınç Bey'in o ifadelerine katılıyorum ve özellikle iktidar grubunun da o konuşma metnine ve o ifadelere katılmasını ayrıca temenni ediyorum, arzu ediyorum.

Değerli arkadaşlar, birçok kanun, temel yasa kriterlerine uymadığı hâlde temel yasa olarak görüşülmüş ve yeterince, kanunlar, müzakere edilmediği için, aslında, hukuka aykırılığı söz konusu olmuştur.

Bakın, değerli arkadaşlar, kanunlar, toplumun ihtiyaçlarına binaen yapılır. Halkın, ülkenin, Türkiye'nin ve milletimizin ihtiyaçları neyse o ihtiyaçlar hasıl olduğu için, ona binaen yapılır, ama, yapılan kanunlar mutlaka hukuka ve Anayasa'ya uygun olmak zorundadır. Bugüne kadar Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından 53 kanun -kanun tasarısı veya kanun teklifi- tekrar Meclise iade edilmiştir ve bugüne kadar -23'üncü Dönem Parlamentosu için söylüyorum- bu dört buçuk yıllık sürede 18 kanun teklifi de ayrıca Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş ve gerekçeleri yazılmasıyla birlikte, gerekçeler de göz önünde bulundurulmaksızın, aynı kanunlarla ilgili ısrar hukuka aykırılık noktasında maalesef devam etmiştir.

Değerli arkadaşlar, bunu biz görüyoruz. Mesela, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nda görüyoruz. Cargill kanunu -yani, ne derseniz deyin bu bir Cargill kanunudur- Cargill firmasının yatırımına olanak sağlayan bir çalışmadır ve bu, hukuk tarafından, Danıştay tarafından iptal edilmiştir. İptal edildikten sonra özel endüstri bölgesi ilan edilmiş Bakanlar Kurulu kararıyla ve Bakanlar Kurulu kararı da yürütmeyi durdurmayla karşı karşıya kalmıştır ve yeniden bir kanun düzenlemesi yapılmış inatla. En son, Cumhurbaşkanımız tarafından veto edilmiştir ve ikinci defa bunu, bundan sonra görüşmeye alacağız. Peki, bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin zamanını harcamak değil de ne? Kanunla ilgili konuşmaya gelince, "Milletvekili konuşmasın, temel kanun olarak bölümler hâlinde görüşüp geçirelim, el kaldırıp el indirelim, bitirelim." Ama, kanunlarla ilgili, yargı organının bakış açısı, Anayasa'nın bakış açısı söz konusu olduğu zaman, orada da, eyvallah.

Değerli arkadaşlar, Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nu görüşeceğiz. Efendim, ithal, ucuz sağlık personeli yöntemine başladık. Bunun da çok büyük tartışmalarını yapacağız, ama, ithal, ucuz personel veya hekim Türkiye'nin işi değildir, Türk sağlık sektörünün işi değildir, Sağlık Bakanlığının hiç işi değildir. İşte, bu kanunlar tekrar iade edilecektir. Yasaya, Anayasa'ya aykırıdır.

Özelleştirmelerle ilgili defalarca burada düşüncelerimizi söyledik. Özelleştirmeler, Türkiye'nin ekonomik menfaatleri, millî menfaatleri göz önünde bulundurularak yapılmalıdır uyarılarında, sürekli, burada, bulunduk ve bakın, çok somut bir örnek. Çok somut, elle tutulur bir örnek: TÜPRAŞ'ın yüzde 65'i 1 milyar 300 milyon dolara özelleştirildi. Danıştay yürütmeyi durdurma kararı aldı. Daha sonra yüzde 51'i 4 milyar 140 milyon dolara satıldı ve yargı, yürütmeyi durdurma kararı almasaydı, Türk ekonomisi sadece TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesinde 3,5 milyar dolar zarara uğruyordu. Somut bir örnek. Bütün Türkiye biliyor, hepimiz biliyoruz bunu. Ama, bununla ilgili…

FAHRETTİN POYRAZ (Bilecik) - Tarih kaç, tarih?

MEHMET ERASLAN (Devamla) - Tarih 2006 efendim, 2006… 1940'lardan bahsetmiyorum, yeni tarihten bahsediyorum.

BAŞKAN - Sayın Poyraz…

MEHMET ERASLAN (Devamla) - Efendim, Teşvik Kanunu… Bakın, bir kanun geldi, görüşüldü. Görüşüldü mü? Görüşüldü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Eraslan, lütfen konuşmanızı tamamlayınız.

Buyurun.

MEHMET ERASLAN (Devamla) - Diğeri 14,76. Bundan iki hafta önce. "Ne zaman?" diyor da Sayın Milletvekilimiz. Basından da takip edemiyorsa, bilmiyorum ama, bundan iki hafta önce 14,76'yı iptal etti. Her bir hisseyi 14 milyon 500 bin liraya sattınız, yüzde 10 iskontoyla, ihalesiz, direkt.

BAŞKAN - Sayın Eraslan, Genel Kurula hitap edelim.

MEHMET ERASLAN (Devamla) - Dolayısıyla, yargı bunu da iptal etti ve Ofer grubu 14,76'yı yüzde 10 iskontoyla ihalesiz, direkt aldığı zaman milyonlarca dolar para kazandı. Hisseler bir hafta sonra 22 bin lira oldu.

Değerli arkadaşlarım, özelleştirmelerde yanlışlık, kanun tasarı ve tekliflerinde hukuka aykırılık. Ee suç kimde? Suç Cumhurbaşkanında. Suç kimde? Anayasa Mahkemesinde. Yani, bu ülkede tek doğru yapan siz misiniz? Yani, her şey yalan, doğru siz misiniz? Bütün dünya, bütün Türkiye sizden mi ibaret? Bu ülkede sizden başka hiç kimse yok mu? Yani, bu demokratik değildir, siyasi etik bunu gerektirmez. Toplumun menfaatleri, ülkenin menfaatleri bu değildir. İktidarın… (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Eraslan.

MEHMET ERASLAN (Devamla) - Daha süre…

BAŞKAN - Hayır, ek sürenizi verdim.

MEHMET ERASLAN (Devamla) - Teşekkür edeyim.

BAŞKAN - Arkadaşlar, teşekkürleri falan, bu cümleleri bu zamanın içerisinde edeceksiniz. Lütfen.. Yani, sürekli olarak…

Buyurun, teşekkür edin.

MEHMET ERASLAN (Devamla) - İktidarın, muhalefeti daha iyi anlaması dileğiyle yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, ağır bir rahatsızlık geçirip ameliyatlar sonrası sağlığına kavuşan, sıhhat bulan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan Vekili arkadaşımız Sayın Ali Dinçer Bey, Meclisimize gelmişlerdir; kendilerine hem geçmiş olsun diyorum Meclis adına hem de şifa diliyoruz, dua ediyoruz, hoş geldiniz. (Alkışlar)

ALİ DİNÇER (Bursa) - Sağ olun, sağ olun.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, maddeyi…

HALUK KOÇ (Samsun) - Karar yeter sayısı istiyoruz.

BAŞKAN - Sayın Koç karar yeter sayısı istiyor.

Maddeyi oylarınıza sunup karar yeter sayısını arayacağım.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Karar yeter sayısı yoktur.

Birleşime beş dakika ara veriyorum.

...

BAŞKAN - Saygıdeğer milletvekili arkadaşlarım, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 57'nci Birleşimi'nin Üçüncü Oturumu'nu açıyorum.

1321 sıra sayılı Teklif'in görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Komisyon yerinde, Başkanlık temsilcisi arkadaşımız yerinde.

Teklifin 2'nci maddesinin oylamasında karar yeter sayısı bulunamamıştı.

Şimdi, 2'nci maddeyi tekrar oylarınıza sunacağım ve karar yeter sayısını arayacağım.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Karar yeter sayısı vardır, madde kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3- Bu İçtüzük hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Madde üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Adana Milletvekili Uğur Aksöz.

Sayın Aksöz, buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA UĞUR AKSÖZ (Adana) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, konuşmama başlamak için arkadaşların oturmalarını bekliyorum.

BAŞKAN - Siz Genel Kurula hitap edin, ben de arkadaşlarımı ikaz edeyim Sayın Aksöz.

Evet, ayaktaki arkadaşlarımız lütfen otursunlar.

Sayın Aksöz, buyurun efendim.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, dün ve bugün görüştüğümüz konu İçtüzük konusudur. İçtüzük, bilindiği üzere, bu Meclis çalışmalarını düzenleyen, bizim konuşmalarımızı, yasaları nasıl çıkaracağımızı öngören bir düzenlemedir. Bu İçtüzük 1973'te yapılmış, bugüne kadar tam 34 defa değişikliğe uğramıştır.

Değerli arkadaşlar, 34 defa değişikliğe uğrayan bir İçtüzükten hayır gelir mi, size soruyorum. Böyle birer maddeyle, yarımşar maddeyle, birer fıkrayla İçtüzük düzeltemeyiz. Gelin, mademki çoğunluğunuz var, biz de size destek verelim, şu İçtüzük'ü yeniden ela alalım, tüm eksiklerini tamamlayalım. Böyle, fıkra fıkra yaparsanız, bakın, ne olur? 87'nci maddede "önerge yedi adet verilir" diyor, biz 91'de "iki adet" diyoruz. Maddeler arasında bile düzeni sağlayamıyoruz. Bu bakımdan, bu İçtüzük'ün yeniden tümüyle ele alınması gerektiğini bir kere daha burada belirtiyorum; bu bir.

İki: AKP Grubunu ben uyarmaktan yoruldum, ama bugün bir kere daha uyarıyorum, Anayasa'nın 98 ve İçtüzük'ün 98'inci maddesi diyor ki: "Milletvekilleri, hükümeti soru ile denetlerler." Bu, Anayasa'nın emri, İçtüzük'ün emri. Biz burada bir yıldır soru önergelerini görüşmüyoruz. AKP Grubunun kararıyla görüşmüyoruz, yani AKP Grubu soru önergeleri görüşülmeyecektir diyor, oylanıyor ve geçiyor. Şimdi diyebilir ki gruptaki arkadaşlarımız, bu bizim hakkımız. Hayır, yasalarda hakkın suistimali diye bir suç var. Yasalarda görev ihmali diye de bir suç var. Siz bizim anayasal hakkımız olan soru önergelerimizi bir yıldır buraya hiç getirmezseniz, Anayasa'yı ihlal etmiş olursunuz. Hayır mı diyorsunuz? Peki, Hükûmetten düştüğünüz zaman hayır mı evet mi hep beraber göreceğiz; bu bir.

İkincisi, değerli arkadaşlar, yine dolaylı yoldan, AKP Grubu, bu İçtüzük'ü fiilen değiştirdi. Nasıl değiştirdi? Biliyorsunuz, 54'üncü madde, çalışma saatleri 15.00-19.00 diyor. Biz aylardır hep 14.00-20.00 çalışıyoruz. Buna hakkınız yok. Bu da görev ihmalidir, bu da hakkın suistimalidir. Eğer bu çalışma saatleri size yetmiyorsa o maddeyi değiştirirsiniz. 14.00-20.00 dersiniz, 14.00-24.00 dersiniz, itirazım yok, ama orada 15.00-19.00 yazarken, siz burada her gün 14.00-20.00'yi oylarsanız, bu, ya görev ihmalidir ya hakkın suistimalidir.

Hukukçular bilir, bilmeyenler için söylüyorum, mecelleden beri yıllardır bir hüküm vardır, bugünkü Medeni Kanun 2'de de var: "Bir hakkın sırf başkasına zarar verici kullanımını düzen himaye etmez, kanun himaye etmez." AKP'nin yaptığı hakkın suistimalidir. Bunu şimdilik sizin sayısal çoğunluğunuz himaye ediyor, ama bu çoğunluk gittiği zaman bunun himaye edilmeyeceğini göreceğiz.

Şimdi gelelim 91'inci maddeye. Değerli arkadaşlar, bu 91'inci madde çok istisnai bir maddedir. Tıpkı yasalarımızda olan sıkıyönetim gibi, olağanüstü hâl gibi çok istisnai hâllerde kullanılacak bir maddedir. Her an, her gün kullanılacak bir madde değildir. Sıkıyönetimi devamlı uygularsanız, o toplumda düzen kalır mı? Olağanüstü hâl maddesini, istisnai bir madde olan olağanüstü hâl maddesini sürekli uygularsanız toplumda gerginlik olmaz mı? Peki, istisnai madde olan 91'inci maddeyi, yani, temel kanunları her yerde ve her yasada uygularsanız burada gerginlik olmaz mı? Burada huzur kalır mı?

O hâlde, değerli arkadaşlar, bakın, Anayasa Mahkemesinin şu hükmünü hiç unutmayacağız: Anayasa Mahkemesi, çok net olarak, 2003/30 sayılı kararında bu 91'inci madde için 4 esas getirmiş. Diyor ki, temel yasa olarak bu Meclise bir yasayı getirirseniz, o yasada şunları ararım diyor:

1- Belirlilik olacak,

2- Genellik olacak,

3- Soyutluk olacak,

4- Öngörülebilirlik olacak.

Şimdi, ben yüce heyetinize soruyorum: Hangi yasa temel kanundur, içinizde öngören birisi var mı? Kalksın söylesin.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) - Var.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Söyleyin. "Var" diyen arkadaşım söylesin, hangi yasa temel kanundur?

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) - Yerimizden söylememiz olmaz, daha sonra…

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Kürsüye gelince söylersin.

BAŞKAN - Sayın Demirbağ, lütfen…

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Değerli arkadaşım, hangi yasanın temel yasa olduğuna… AKP Grup başkan vekilleri toplanıyor, buraya bir önerge getiriyorlar, hoop, oluyor temel yasa.

Bunun adı hukuk değil, bunun adı keyfîliktir ve eğer bu Meclis yasaları temel yasa yaparken keyfî davranırsa biz kime güveneceğiz?

BAYRAM ÖZÇELİK (Burdur) - Meclisin kararına saygılı olun.

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bakın, "Meclisin kararına saygılı olun." diyor arkadaşım. Peki, sen de bu kürsüde konuşan milletvekiline saygılı ol. Anladınız mı? Konuşmak kolay.

Churchill demiş ki: "Laf atan adam önce zeki olacak." Zekice laf atacak ve attığın laf, attığın kuşa değecek. Öyle palavrayla laf atılmaz arkadaşlar. Biz burada hukuk konuşuyoruz. Hukuk konuşuyoruz.

Bakın, temel yasaları size söylüyorum. Hiç mi vicdan yok? Bakın bakalım, Darülaceze müessesesi, Orman Mühendisleri Yasası, Kat Mülkiyeti Kanunu… Bunlar temel yasa mı?

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Vicdanla ne ilgisi var?

UĞUR AKSÖZ (Devamla) - Peki, temel yasa diye getirmediniz mi bunu? Hangi hukuk anlayışıyla getirdiniz arkadaşlar? Yani, bunu sorunca "Meclisin kararına saygılı ol." Siz de muhalefete saygılı olun.

Değerli arkadaşlar, bakın, demek ki bunlar temel yasa değil. Başka bir şey söyleyeyim: Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi, bu da temel yasaymış. Çeşitli kanunlar, içinde -çorba gibi- elli tane kanun maddesi var, bu da temel yasaymış. Allah aşkına, buna inanıyor musunuz, şu getirdiğinize?

Değerli arkadaşlarım, bakın, temel yasa konusu, bu kadar artık ayyuka çıktı. Şu temel yasa konusundan, gelin, vazgeçin. Gerçekten, hiçbir şekilde tasvip edilemez.

Değerli arkadaşlarım, bu Mecliste, bakın, yasalar vardır, tüzükler vardır, ama, bir de gelenekler vardır. Bu Meclis kurulduğundan beri, üç konuda uzlaşma vardır, üç konuda.

Bir: Anayasa değişiklikleri konusunda. Anayasa değişiklikleri konusunda muhalefetle uzlaşmaya girdiniz, çıt çıktı mı, problem çıktı mı? Uzlaştık, geçirdik.

İkincisi, İçtüzük değişikliğidir. İçtüzük değişikliğinde uzlaşmaya varmıyorsunuz, varmadığınız müddetçe de bu problemler bitmeyecektir.

Üçüncü uzlaşma gerektiren konu, Cumhurbaşkanlığı seçimidir. Orada da uzlaşmaya yanaşmazsanız, yaşarsak neler olacağını hep beraber göreceğiz.

Değerli arkadaşlarım, şunu da söylemek istiyorum: Gelin, bu İçtüzük'ü el birliğiyle yeniden yazalım, uzlaşmayla yenileyelim, hem bize hem bizden sonraki parlamentolara örnek bir şey yapalım. Böyle yamalı bohça gibi birer fıkrayla, ikişer fıkrayla yanlış işler yapıyoruz, bunlar olmuyor; bir. Her şeyi keyfî temel yasa yapmayın, bu olmuyor, iki ve şunu söylüyorum son olarak:

Değerli arkadaşlar, bu Parlamentoda çoğunluğa güvenerek her şey yapıldı, geçmişte de yapıldı, ama, bir müddet sonra bu çoğunluklar ters döndü. Ondan sonra, bakın, buraya gelip size eski tutanakları gösterdiler. Peki, hiç ders almıyor musunuz? Bülent Arınç'ın konuşması, Mehmet Ali Şahin'in konuşması, İsmail Alptekin'in konuşması. Üç gündür burada sallanıyor bu kâğıtlar. Size "Muhalefetteyken bunları siz söylediniz, şimdi niye yapıyorsunuz?" diyorlar, gene ders almıyorsunuz.

O zaman ben size bir şarkı söylerim değerli arkadaşlarım: Belki bir gün uyanırsınız, ama, lakin vakit geçmiş olacak!

Saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Aksöz.

Şahsı adına, Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa.

Buyurun Sayın Fatsa. (AK Parti sıralarından alkışlar)

EYÜP FATSA (Ordu) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; görüşülmekte olan İçtüzük düzenlemesinin 91'inci maddesi üzerinde veya 91'inci maddede yapılan düzenleme üzerinde şahsım adına söz aldım, Bu vesileyle, Genel Kurulu ve Başkanlık makamını saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, İçtüzük'ün 91'inci maddesi temel yasa düzenlemesi yapıyor. Dünden beri burada konuşan özellikle muhalefet sözcüsü milletvekili arkadaşlarımız, sanki hiç uygulanmamış, yapılmamış, bilinmeyen bir şeyi Türkiye Büyük Millet Meclisinin gündemine AK Parti Grubu keyfî olarak

getiriyor gibi bir görüş ortaya koydular. Halbuki, bizim Parlamento geleneğimizde ve geçmişte temel yasa uygulamaları vardır. Yani, geçen dönem ve ondan önceki dönemlerde bu Parlamentoda görev yapan milletvekili arkadaşlarımızın temel yasa uygulamalarına şahit olduklarını biliyoruz. Bütün gelişmiş Batı ülkelerinde, parlamenter sistemle yönetilen bütün ülkelerde de temel yasa kavramı vardır. Hatta, bizim getirmiş olduğumuz düzenleme ve uygulamanın çok daha ötesinde, çoğunlukla sadece görüşülecek yasanın tümü üzerinde görüşmeler yapılıyor, maddeleri -bölümler hâlinde bile olsa- görüşülmeden oylanarak kabul ediliyor.

Şimdi, arkadaşlarımız, iktidar sözcülerinin, bugün iktidar partisi sıralarında olan milletvekillerinin -başta Meclis Başkanımız Sayın Bülent Arınç, Meclis Başkan Vekilimiz Sayın İsmail Alptekin, Devlet Bakanımız Sayın Mehmet Ali Şahin, Grup Başkan Vekilimiz Sayın Salih Kapusuz'un- geçmişte temel yasa düzenlemesine itiraz ettiklerini, karşı çıktıklarını, dolayısıyla, bugün getirilen temel yasa düzenlemesiyle geçmişte itiraz ettiklerini inkâr ettiklerini söylüyorlar. Değerli arkadaşlar, öncelikle, arkadaşlarımızın itiraz gerekçelerini, lütfen, tutanaklardan iyi okuyun. Anayasa Mahkemesi, arkadaşlarımızın itiraz gerekçelerine uygun olarak o günkü düzenlemeleri iptal etmiştir. Nedir oradaki? Diyor ki: "Bu temel yasanın bir tanımı yok." Arkadaşlarımız ne yapmışlar? "Ya, sizin getirdiğiniz bu temel yasa düzenlemesinde temel yasanın tanımı yok" demişler. Anaya Mahkemesi de demiş ki: "Bunlar doğru söylüyor." Başka ne? "Görüşme usulü ve yöntemleri belli değil…"

YILMAZ KAYA (İzmir) - Önerge sayısıyla ilgili var.

EYÜP FATSA (Devamla) - Müsaade edin.

"Görüşme usulü ve yöntemleri belli değil" demişler. Anayasa Mahkemesi de aynı gerekçeyi haklı bulmuş ve iptal etmiş o düzenlemeleri, 91'le ilgili düzenlemeleri ve "bu görüşmelerde bir öngörülürlük yok" demişler ve bütün bu itirazları Anayasa Mahkemesi dikkate alarak iptal etmiş. Yani, arkadaşlarımızın itirazlarının doğru olduğunu tasdik etmiş Anayasa Mahkemesi. Dolayısıyla, arkadaşlarımızın 91'inci maddeye itirazlarını ve itiraz gerekçelerini ve Anayasa Mahkemesinin bu itirazlar muvacehesinde iptal gerekçesini, lütfen, herkes doğru okusun ve doğru anlatsın. Sadece konuşmuş olmak için değil, buradan herkesin doğru bilgi ve doğru beyanda bulunma gibi bir sorumluluğu da vardır. Bu kürsünün özelliği, bu kürsünün mehabeti, burada konuşan insanlara doğru bilgi vermeyi emreder.

Değerli arkadaşlar, biz, 91'inci maddede bu dönemde bir düzenleme yaptık. Daha önce Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri dikkate alınarak, 91'inci maddeye bir temel yasa tarifi getirdik, görüşme usulleri tespit edildi, önergelerle ilgili hükümler yazıldı ve Anayasa Mahkemesi, bakın, Cumhuriyet

Halk Partisinin Anayasa Mahkemesi nezdinde İçtüzük'ün 91'inci maddesinin iptaliyle ilgili açmış olduğu davada, temel yasanın tarifini kabul etti, reddetmedi, görüşme usulünü kabul etti, öngörülebilirliğinin olduğunu kabul etti; ancak, burada önerge sayısıyla alakalı maddenin tamamı içerisinde bir cümleye itiraz etti ve iptal etti.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Fatsa, konuşmanızı tamamlayınız.

Buyurun.

EYÜP FATSA (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

Dedi ki: "Siz, siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin İçtüzük'ün 87'nci maddesindeki önerge haklarını kısıtlamayın." Yani, "Bütün siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin birer önerge verme hakkını iade edin, teslim edin." dedi. Bizim yapmış olduğumuz, Anayasa Mahkemesinin İçtüzük düzenlemesindeki, sadece, önerge sayılarını, siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin İçtüzük'ün 87'nci maddesinde elde etmiş olduğu hakları kısıtlamayın noktasındaki görüşünü dikkate alarak, burada Anayasa Mahkemesinin itiraz ettiği, iptal ettiği konuyu düzenliyoruz ve İçtüzük'ün 87'nci maddesindeki siyasi parti gruplarına ait her milletvekilinin birer önerge verme hakkını iade ediyoruz, düzenliyoruz. Dolayısıyla, biz bir İçtüzük'te 91'inci madde düzenlemesi, İçtüzük'te temel yasa tarifi ve bu temel yasanın nasıl görüşüleceğiyle alakalı…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EYÜP FATSA (Devamla) - Cümlemi bitireyim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun.

EYÜP FATSA (Devamla) - İçtüzük'te bu temel yasanın nasıl görüşüleceğiyle alakalı Anayasa Mahkemesinin bir itirazı ve iptali de söz konusu değildir. Sadece, siyasi parti gruplarına mensup milletvekillerinin kullanacağı önerge sayısını İçtüzük'ün 87'nci maddesine uygun hâle getiriyoruz.

Değerli arkadaşlar, bu 91'inci madde düzenlemesiyle, temel yasa düzenlemesiyle muhalefetin sesinin kısıldığını söylemek… Doğrusunu isterseniz, buna katılmamız mümkün değildir. İşte, yapılan araştırmalar ortada. Türkiye Büyük Millet Meclisindeki Meclis TV'yi en fazla kullanan siyasi parti grupları muhalefet gruplarıdır.

BAŞKAN - Sayın Fatsa, lütfen konuşmanızı tamamlar mısınız.

YILMAZ KAYA (İzmir) - Sayın Fatsa, üçe indiriliyor diye itiraz ettiniz. Tutanaklarda var. Siz ikiye indirdiniz.

EYÜP FATSA (Devamla) - Dolayısıyla, gerek Genel Kurulda olsun gerekse Genel Kurul dışında olsun, muhalefet bütün konuşma haklarını sonuna kadar kullanmış, hatta iktidardan daha fazla kullanmıştır. Dolayısıyla, burada konuşurken herkesin biraz daha dikkatli, herkesin biraz daha insaflı ve ölçülü olması gerekir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Sayın Akgün? Yok.

Madde üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Çekildi, siz yoksunuz sırada.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Hayır efendim var Sayın Başkan, konuşma yapmayınca…

BAŞKAN - Bir önceki maddede konuştunuz.

Şu anda sırası olan Sayın Koç, buyurun.

HALUK KOÇ (Samsun) - Konuşacak… Benden önce galiba.

BAŞKAN - Saygıdeğer arkadaşlarım, bakınız, dün burada…

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Sayın Başkan…

BAŞKAN - Sayın Kandoğan, her şeye itiraz edip durmayın.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Hayır efendim, hakkımı arıyorum.

BAŞKAN - Hakkın yok burada.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Buyurun.

BAŞKAN - Dün burada yapıldı ve sizin daha önceki madde üzerindeki konuşma hakkınız verildi, konuştunuz. Öbür maddede bu oldu, ama Sayın Haluk Koç konuşacaksa haklı, ama sizin hakkınız yok, burada bellidir.

HALUK KOÇ (Samsun) - Benden önce verdi, benden önce yer alıyor.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Efendim, kuraya dâhilse…

BAŞKAN - Sayın Koç, bakınız…

HALUK KOÇ (Samsun) - Ben sonradan verdim.

BAŞKAN - Efendim, şu anda konuşma hakkı sizin. Konuşacak mısınız, konuşmayacak mısınız Sayın Koç, istirham ediyorum.

HALUK KOÇ (Samsun) - Konuşmayacağım.

BAŞKAN - Konuşmuyorsunuz.

HALUK KOÇ (Samsun) - Evet.

BAŞKAN - Tamam. (CHP sıralarından "Hakkını devrediyor" sesleri)

Devretmek hakkı. Devrediyor musunuz?

HALUK KOÇ (Samsun) - Konuşmuyorum.

BAŞKAN - Konuşmamak ayrı. Konuşmuyorsa bir şey yok.

Sayın Koç, siz konuşma hakkınızı bu arkadaşa devrediyor musunuz?

HALUK KOÇ (Samsun) - Verdiniz efendim zaten.

BAŞKAN - Hayır, ben vermedim, kendiliğinden çıktı. Ben onu konuşturmayabilirim yani, o ayrı. Ben vermedim.

HALUK KOÇ (Samsun) - Mikrofonu açtınız.

BAŞKAN - Hayır, mikrofonu kapalı.

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, işi zora sokma, konuşuyor işte.

BAŞKAN - Sayın Kandoğan, sadece beş dakika, konuşmanız kesinlikle uzatılmayacaktır. Onun için, burada haksızlık yoktur. Daha önceden çekilen kura neticesinde kura size çıkmamıştır. 1'inci madde üzerinde konuştunuz, her madde üzerinde konuşacağım diye de bir hak ve hukuk yoktur, onu belirtiyorum. Mikrofon kesildiğinde konuşmanız bitecektir.

Buyurun.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; İçtüzük değişikliğiyle ilgili bir teklifi görüşüyoruz ve bu teklifi görüşürken muhalefetin sesinin nasıl kısılmaya çalışıldığını anlatırken Sayın Meclis Başkan Vekili'nin de muhalefetin sesini nasıl kısmaya çalıştığının takdirini millete bırakıyorum.

Değerli milletvekilleri, bakınız, bu teklifle ilgili olarak 4 milletvekili, aynı anda, konuşma için müracaatta bulunmuşlardır. Bu 4 milletvekili arasında kura çekilmiştir ve kurada isabet eden milletvekillerinden sırada olan milletvekili konuşmayınca, aynı anda müracaat eden -bir milletvekili olarak- benim, otomatik olarak konuşma hakkım doğmaktadır. Bunu Sayın Meclis Başkanı nasıl böyle yorumluyor, muhalefetin sesini nasıl, Ümmet Kandoğan'ın sesini nasıl kısmaya çalışıyor, anlamak mümkün değil.

Şimdi, biraz önce, burada, Sayın Başkan, Sayın Fatsa üçüncü dakikasını kullandı, üçüncü dakikasını! Beş dakika konuştu, üç dakika daha siz orada söz hakkı tanıdınız. Ama, Ümmet Kandoğan gelince "beş dakikada sesini keserim" diyor. Siz, orada, bizim oylarımızla oturuyorsunuz Sayın Başkan, hiçbir ayrımcılık yapamazsınız. Bu Meclisi adaletle, doğru ve hakkaniyet ölçüleri içerisinde yönetmek mecburiyeti içerisindesiniz.

BAŞKAN - Maddeyle ilgili konuşur musun Sayın Kandoğan, maddeyle ilgili konuşur musun?

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Geliyorum.

Sayın Fatsa maddeyle mi ilgili konuştu Sayın Başkan?

Değerli milletvekilleri, bakınız, nasıl aceleyle kanunların, tekliflerin hazırlandığını, bak, size göstereceğim. Şimdi, açın… Elinizde olan varsa baksın. 3'üncü madde. Okuyorum 3'üncü maddeyi: "Bu İçtüzük hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür." Böyle bir cümle olabilir mi arkadaşlar? Olur mu böyle bir cümle? İlkokul birinci sınıfına giden bir talebe böyle bir cümle yazmaz. İşte, 5 tane Grup Başkan Vekili yazmışlar, komisyondan geçmiş, ilgililer burada, Meclis Başkanımız burada, işte cümle böyle!

RECEP KORAL (İstanbul) - Baskı hatası.

ÜMMET KANDOĞAN (Devamla) - Ne demek baskı hatası? Böyle bir şey olabilir mi? "Baskı hatası..." Hayır efendim, böyle bir şey olmaz! İşte, burada. Peki, Komisyon ne güne duruyordu, Komisyon niye düzeltmedi? İşte, Meclisteki kanun teklif ve tasarılarının nasıl görüşüldüğünün açık bir işareti. Siz muhalefetin sesini kısmaya çalışırken, böyle yanlış, hatalı, eksik kanunları buradan geçiriyorsunuz.

Sayın Cumhurbaşkanı 54 kanunu geri göndermiş değerli milletvekilleri. Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyete geçtiği günden beri Sayın Cumhurbaşkanından bu kadar geri dönen kanun olmamış. 18 kanun Anayasa Mahkemesinden geri dönmüş. Siz, temel kanun esprisi içerisinde muhalefetin sesini kısarsanız, muhalefetin konuşmasını engellerseniz, işte, buradan geçirdiğiniz kanunlar hem Sayın Cumhurbaşkanından hem de Anayasa Mahkemesinden geri döner. Önemli olan çok kanun çıkarmak değil, kaliteli kanun çıkarmak, verimli kanun çıkarmak, toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek olan kanunları çıkarmak. Önemli olan budur. Yoksa, biraz önce ben, Sayın Meclis Başkanı Bülent Arınç'ın konuşmasını, noktasına virgülüne dokunmadan okudum burada. 2001 yılında yaptığı konuşmanın tamamını da bitiremedim, yaptığı konuşmayı okudum. 1923 yılında, 1925 yılında bile böyle uygulamaların olmadığını Sayın Meclis Başkanı Bülent Arınç bu kürsüden dile getirmiştir. Ne hazindir ki, Sayın Alptekin, orada oturuyor, İçtüzük değişikliğiyle ilgili en ağır eleştirileri yapan milletvekili sıfatıyla bugün Meclisi temsilen orada oturuyor, Meclis Başkanımız Sayın Bülent Arınç, Meclis Başkanı sıfatıyla orada oturuyor ve böyle bir dönemde biz bir İçtüzük değişikliği yapıyoruz, sonra da Sayın Fatsa çıkıyor diyor ki: "Ne var bunda." Ama, 2003 yılında yapılan değişikliğin nasıl Anayasa Mahkemesinden geri döndüğü noktasında da herhangi bir düşüncesi olmadan, burada, geldi… Çok yazık, çok üzülüyorum. Yani, bir Grup Başkan Vekili nasıl böyle bir konuşmayı yapabiliyor, çok üzülüyorum.

Sayın Başkanım, beş dakika dediniz, ben o beş dakikaya uyacağım, ama, dokuz ay kaldı Sayın Başkan. Dokuz ay sonra siz orada olmayacaksınız ve Meclisi nasıl yönettiğiniz tutanaklarda ömür boyu karşınızda duracak.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DYP, CHP ve Anavatan Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Evet, dokuz ay sonrasını şimdiden tahmin edip öngörüsüyle bilen arkadaşlarımız var, onlara başvurulur.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Görüyorum, siz olmayacaksınız.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Kendisi olamayacak buralarda, öyle bedavadan milletvekilliği bir daha yok.

BAŞKAN - Saygıdeğer arkadaşlarım -Sayın Kandoğan da dinlesin- eğer Haluk Koç muhalefeti temsil etmiyorsa Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekili olarak, Ümmet Kandoğan o anlamda nasıl temsil ediyor, bilmiyorum. Ben, burada Haluk Koç'u konuşmaya davet ettim. Konuştum…

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Efendim, sıra benimdi.

BAŞKAN - Konuşma!

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Sıra benim.

Hayır, böyle cevap veremezsiniz.

BAŞKAN - Şeyin içerisinde…

MEHMET NURİ SAYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkan, "konuşma" lafı kötü oldu.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Böyle hitap edemezsiniz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Ben, düzeltiyorum tamam, ama, sen öyle hitap et, sen her şeyi söyle, ağzına gelen ifadeleri kullan, bizlere burada her türlü ifadeleri kullan, ama sana geldiği zaman, senin ruhsatın var, hiçbir şey yapılamaz sana; yok böyle bir şey.

İSMET ATALAY (İstanbul) - "Sen" deme, "siz" de.

ÜMMET KANDOĞAN (Denizli) - Ben size Meclisi adaletli yönetmenizi söylüyorum.

BAŞKAN - Ben, burada, ana muhalefet partisinin grup başkan vekiline söz verdim, ama, o, söz hakkını size verdi, kendi konuşmak istemedi, o kendi takdiridir. Ama, sen burada… Siz -düzeltiyorum- kendi üslubunuzla burada her istediğiniz zaman konuşmacı olarak çıkıp, konuşma yapmayı düşünüyorsanız, böyle bir olay yok.

Demin bahsettiğin husus matbaa hatasıdır, buradaki tutanakta da düzeltilmiştir, onu da bilgilerinize sunuyorum.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum:

(CHP sıralarından bir grup milletvekili ayağa kalktı)

HALUK KOÇ (Samsun) - Yoklama yapılmasını istiyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamam, kalkın arkadaşlar.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - 20 kişi yok.

ŞEVKET ARZ (Trabzon) - Hayır, 50 kişi var Salih bey.

BAŞKAN - Sakin olun arkadaşlar.

Sayın Koç, Sayın Aksöz, Sayın Deveciler, Sayın Tiryaki, Sayın Yılmaz, Sayın Yılmazkaya, Sayın Kaya, Sayın Özbek, Sayın Ateş, Sayın Özyurt, Sayın Çetin, Sayın Çilingir, Sayın Arz, Sayın Kepenek, Sayın Akyüz, Sayın Atalay, Sayın Gazalcı, Sayın Ergin, Sayın Değerli, Sayın Kesimoğlu, Sayın Sözen, Sayın Ülkü.

Sayın milletvekilleri, maddenin oylamasından önce bir yoklama talebi vardır, şimdi bu talebi yerine getireceğim.

Yoklama için beş dakika süre veriyorum.

Adlarını okuduğum sayın üyelerin yoklama için elektronik cihaza girmemelerini rica ediyorum.

Yoklama işlemini başlatıyorum.

(Elektronik cihazla yoklama yapıldı)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, toplantı yeter sayısı vardır.

3'üncü maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Teklifin tümünün oylanmasından önce, oyunun rengini belli etmek üzere, lehinde, Erzurum Milletvekili Mücahit Daloğlu.

Sayın Daloğlu, buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

MÜCAHİT DALOĞLU (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; iki gündür görüşmekte olduğumuz İçtüzük'le ilgili yasa teklifinin sonuna gelmiş bulunuyoruz.

Ben, olumlu oy vereceğimizi huzurunuzda beyan ediyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Daloğlu.

Oyunun rengini belirtmek üzere, aleyhinde, Samsun Milletvekili Haluk Koç.

Sayın Koç, buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Oyunun rengi belli yahu, kıpkırmızı!

HALUK KOÇ (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 86'ncı madde çerçevesinde, aleyhte oy kullanacağımı bildirmek üzere -ilgili madde çerçevesinde- söz aldım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, demin, beni, son maddede şahıs konuşması yapmak üzere kürsüye davet ettiniz. Bir haksızlığın önüne geçmek için beni davet etme talebinizi geri çevirdim. Şöyle ki: Siz, oturum başladığından beri biraz gerginsiniz Sayın Başkan. Üst üste yanlışlar yapıyorsunuz. Bu yanlışları bu son madde çerçevesinde nasıl yaptığınızı bir kere daha, konuşmaya davet edilen ama davete icabet etmeyen Grup Başkan Vekili olarak açıklamak zorundayım.

Şimdi, 2 Adalet ve Kalkınma Partili milletvekili arkadaş, 2 tane de Doğru Yol Partili arkadaş, aynı saatte, aynı gün, aynı tarihte, aynı saatte şahıs sözleri için müracaat etmişler. Lütfen, söz isteme pusulalarına bakınız. Aynı saatte ve 2 kişi konuşacak. Bunlar arasında kura çekilecek, sıralama yapılacak. Ben onlardan dakika sonrası olarak müracaat etmişim, beşinci sıradayım. Dolayısıyla, Adalet ve Kalkınma Partili ikinci arkadaş kişisel söz hakkını kullanmayınca, doğal bir hak olarak Sayın Ümmet Kandoğan'a söz vermeniz gerekiyor. Siz onu atlayarak bana söz vererek yanlış bir uygulamada bulundunuz.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Oyunuzun rengi bu mu şimdi Sayın Başkan, oyunuzun rengi bu mu?

HALUK KOÇ (Devamla) - Onun için, hak yerini bulsun diye ben o söz talebini kabul etmedim ve şimdi söylüyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Kapusuz da çok heyecanlı. Sizin sinirliliğinize, gerginliğinize o da katılıyor yerinden.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Hayır, hayır, değil de, bakıyorum, oyunuzun rengini anlamaya çalışıyorum.

HALUK KOÇ (Devamla) - Yani, bir grup başkan vekilinin, istediği her an konuşma hakkı varken bu hakkını yerinden bağırarak kullanması hiç uygun düşmüyor Sayın Başkan.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Ben oyunuzun rengini merak ettim de…

HALUK KOÇ (Devamla) - Oyumun rengini sen çıkışta söyledin. "Sen" diye hitap etmeyeyim ben de. Sayın Başkandan esinlendim, özür dilerim. Siz belirttiniz benim oyumun rengini, ben de amacımı belirttim, aleyhte oy kullanacağımı söyledim, gerekçelerini de açıklayayım.

SALİH KAPUSUZ (Ankara) - Anlaşılmadı yalnız.

HALUK KOÇ (Devamla) - Çelişkiler içerisinde bir siyaset içindesiniz. Sayın Eyüp Fatsa demin konuşurken, Anayasa Mahkemesinin "temel kanun" tanımlamasını eksik bulduğu için bunun tanımlanması talebi çerçevesinde bu düzenlemenin yapıldığını ifade etti. Doğrudur, bu tanımlama yapıldı.

Bizim söylemek istediğimiz şu, Sayın Aksöz bunu çok güzel anlattı: "Temel yasa" tanımı sizin uygulamanızda o kadar muğlak ki, hiçbir öngörülebilirliği yok. Hangi kanunun günün birinde temel yasa olarak getirileceği konusunda bir belirsizlik var. Çünkü "Temel bir hukuk dalını ilgilendiren" diye başlayan 91'inci madde içeriğinin, o andaki siyasi ortama, Parlamento yoğunluğuna göre, bunlar, tamamen bu tanımlar unutularak, hangi kanun temel yasa olacak? Canım, bunu temel yasa yapalım. Hangi kanun? Çeşitli kanunlarda değişiklik yapan kanun tasarısı. Çeşitli kanunlarda değişiklik yapan kanun tasarısı dediğimiz zaman, bu, parlamenter deyimle, torba yasa oluyor; yani, bir sürü kanunda değişiklik yapan kanun tasarısı. Her maddesinde ayrı bir kanunda değişiklik yapıyor ve bunu temel yasa olarak getirmek siyasi tutumunu gösteren bir grubu daha nasıl eleştirebiliriz?

Tohumculuk Yasası. Tohumculuk Yasası temel bir hukuk dalını mı ilgilendiriyor değerli arkadaşlarım? Ha, bazı konuların konuşulmamasını istiyorsanız, bazı temel alanlardaki, siyaset alanlarındaki kanun tasarılarının madde madde görüşülüp burada tartışılmasını istemiyorsanız, o başka. Tarım konusundaki çekincenizi anlıyorum. Tarım Bakanının sıkıntısını da anlıyorum. Sayın Sami Güçlü buradaysa, kendisini saygıyla selamlıyorum. Çok çok çok... Evet, bir kere daha kendisini saygıyla selamlıyorum. Bakanlığı döneminde, tarımla ilgili Türkiye'de yaşanan sıkıntıları bütün iyi niyetiyle tolere etti burada muhalefetin sözlerini. Ama, şimdi, Tarım Bakanıyla ilgili ne gelirse gelsin, hepsini temel yasa yapmak zorundasınız. Çünkü, burada böyle bir eleştiriye muhatap olmak istemiyor.

Değerli arkadaşlarım, muhalefeti konuşturmak zorundasınız. Ben tekrar etmiyorum. Sayın Alptekin'i üzmek istemem, Sayın Arınç'ı üzmek istemem. Sözleri çok açık ve nettir. Muhalefetteyken söylediklerini, iktidardayken birbirini tutmuyor. Bu eleştiriyi, hiç olmazsa, özeleştiri olarak alın.

Bu değişikliğin aleyhinde oy kullanacağımı bildiriyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Koç.

HALUK KOÇ (Devamla) - Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, size de biraz sükûnet diliyorum.

Saygılarımla. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Koç, sükûnet dileyebilirsiniz, tabii, hakkınızdır. Ama, görüşmeler sırasında, sizin de üslubunuzla ilgili olarak, yapmış olduğunuz konuşmaları, siz de, bir kez daha önceden gözden geçirirseniz, tutanaklara bakarsanız, zaman zaman -eğer bahsettiğiniz bu hususlar doğruysa- çok daha fazlasını sizin yaşadığınızı da görmüş olacaksınız.

Teşekkür ederim.

HALUK KOÇ (Samsun) - Çok nazik...

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Koç.

HALUK KOÇ (Samsun) - Ben kürsüde çok nazik konuşuyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Koç, teşekkür ederim.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Meclis yönetiyorsunuz.

HALUK KOÇ (Samsun) - Siz Meclis yönetiyorsunuz.

BAŞKAN - Sizlerle birlikte yönetiyoruz Sayın Koç. Hep beraber, grup başkan vekilleri, diğer arkadaşlar birlikte.

MEHMET NURİ SAYGUN (Tekirdağ) - Sana galiba biz karışamıyoruz.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Bizi pek karıştırmıyorsunuz Siz.

BAŞKAN - Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Teklif kabul edilmiştir.

HALUK KOÇ (Samsun) - Ara verin, dinlenin biraz.

…

2.6.2007 TARİHLİ VE 894 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 5.6.2007 Sayı: 26543)

2.6.2007 TARİHLİ VE 894 SAYILI KARARA İLİŞKİN BİLGİ

İÇERİK

5.3.1973 tarihli ve 584 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde onikinci değişiklik, 22 nci Dönemde 2.6.2007 tarihinde 894 sayılı Kararla yapılmıştır. 3 maddelik bu Kararla İçtüzüğün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına bir cümle eklenmektedir. Bu düzenlemede bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış ve hükümsüz sayılan kanun tasarı ve tekliflerinden Hükümet veya milletvekilleri tarafından yenilenenlerin, tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinlerinin açıkça belirtilmek kaydıyla komisyonca benimsenebileceği hükme bağlanmıştır.

MADDENİN MEVCUT HALİ	MADDENİN 894 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Seçimlerin yenilenmesi hâlinde tasarı ve tekliflerin durumu	**Seçimlerin yenilenmesi hâlinde tasarı ve tekliflerin durumu**
MADDE 77.- Bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu tasarı veya teklifleri yenileyebilirler.	**MADDE 77.-** Bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu tasarı veya teklifleri yenileyebilirler. **Yenilenen tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir.**
Yasama dönemi başında, önceki dönemde verilmiş soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve gensoru önergeleri hükümsüz sayılır.	Yasama dönemi başında, önceki dönemde verilmiş soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve gensoru önergeleri hükümsüz sayılır.

KARARA ESAS İÇTÜZÜK TEKLİFİ

İçtüzük Değişiklik Teklifi Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü'nün imzasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve (2/1041) esas numarası almıştır.

Teklifin gerekçesinde; komisyonlarda görüşülerek karara bağlanmış ve Genel Kurul gündemine alınmış tasarıların seçimlerin yenilenmesi sebebiyle hükümsüz sayılması hâlinde komisyonlarca aylarca çalışılarak büyük bir emek ve mesai sarf edilmek suretiyle karara bağlanan çok önemli ve kapsamlı kanun tasarılarının yeni dönemde komisyon gündemine alınarak yeniden uzun bir emek ve mesai harcanmasının bu komisyonların belki de bir yıl gereksiz çalışmasına sebep olacağı belirtilmiş ve bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış olan kanun tasarı ve tekliflerinden, Genel Kurul gündemine alınmamış olanların hükümsüz sayılacağı düzenlenmiştir.

KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Anayasa Komisyonuna 30.5.2007 tarihinde havale edilen Teklif Komisyonca 1.6.2007 tarihinde görüşülmüştür. Komisyondaki görüşmeler sırasında 1 inci madde üzerinde kabul edilen bir önerge ile, İçtüzüğün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına "Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir." cümlesi eklenmiştir. Teklifin 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Komisyon raporu 1.6.2007 tarihli ve 13 Karar numarasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve basılarak 1441 sıra sayısı almıştır.

GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

Komisyon raporu, Genel Kurulun 2.6.2007 tarihli 120 nci Birleşiminde görüşülmüş, Komisyon metninin 1 inci maddesi üzerinde İstanbul Milletvekili Ünal KACIR ve arkadaşlarının verdiği önerge kabul edilmiştir. Bu önerge ile, İçtüzüğün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına eklenen cümle "Yenilenen tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra, önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtilmek kaydıyla komisyonca benimsenebilir." şeklinde değiştirilmiştir. Önergenin gerekçesinde, yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili olarak önceki dönemlerde ilgili komisyonlarca kabul edilmiş olan rapor ve metinlerin tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra benimsenebileceği şeklinde düzenleme yapılmak suretiyle komisyonda izlenecek yönteme açıklık getirildiği belirtilmiştir. Teklifin 2 ve 3 üncü maddeleri de aynen kabul edilmiştir.

2.6.2007 TARİHLİ VE 894 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 5.6.2007 - Sayı: 26543)

Karar No. 894 **Kabul Tarihi: 02.06.2007**

MADDE 1.- 5/3/1973 tarihli ve 584 Karar Numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Yenilenen tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir."

MADDE 2.- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BU KARARA AİT TUTANAKLAR

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
22	161	120	228-250

I- Gerekçeli 1441 Sıra Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 120 nci Birleşim tutanağına eklidir.

II- Bu İçtüzük değişikliğini; Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III- Esas no: (2/1041)

2.6.2007 TARİHLİ VE 894 SAYILI KARARA İLİŞKİN KOMİSYON RAPORU (SIRA SAYISI)

Dönem: 22 **Yasama Yılı: 5**

TBMM **(S. Sayısı: 1441)**

Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü'nün; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/1041)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Hakkı Köylü

Kastamonu

GENEL GEREKÇE

Komisyonlarda görüşülerek karara bağlanmış ve Genel Kurul gündemine alınmış tasarıların seçimlerin yenilenmesi sebebiyle hükümsüz sayılması hâlinde komisyonlarca aylarca çalışılarak büyük bir emek ve mesai sarf edilmek suretiyle karara bağlanan çok önemli ve kapsamlı kanun tasarılarının tekrar komisyon gündemine alınarak yeniden uzun bir emek ve mesai harcanması bu komisyonların belki de bir yıl gereksiz çalışmasına sebep olacak. Dolayısıyla, yasama faaliyetleri yok yere sürüncemede kalacaktır.

Örneğin: Halen Genel Kurul gündeminde bulunan 1535 maddelik Türk Ticaret Kanunu ile 600 maddelik Genel Ceza Yasalarına Uyum Tasarısı gibi bir çok tasarı yok sayılarak tekrar baştan başlanacaktır. Bu ise Meclisten beklenen bir çalışma sistemi değildir. Usul ekonomisi de nazara alınarak komisyonların tekrar uzun süre meşgul edilmemesi ve yasaların zamanında çıkarılabilmesinin sağlanması için bu değişiklik teklifi verilmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1.- Komisyonlarca rapora bağlanıp Genel Kurul gündemine alınan tasarı ve tekliflerin hükümsüz sayılmasının önlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 2.- Yürürlük maddesidir.

Madde 3.- Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu *01/06/2007*

Esas No.: 2/1041

Karar No.: 13

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca 30/05/2007 tarihinde Komisyonumuza havale edilen "Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü'nün; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi (2/1041)" Komisyonumuzun 1 Haziran 2007 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

2/1041 esas numaralı Teklif Komisyonlarca rapora bağlanıp Genel Kurul gündemine alınan tasarı ve tekliflerin hükümsüz sayılmamasını öngörmektedir.

Anayasa Komisyonu Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu Teklifi sunuş konuşmasında bu Teklifle Komisyonlarca sonuçlandırıldığı halde yasama döneminin bitmesi nedeniyle kanunlaşma imkânı bulamayan özellikle Ticaret Kanunu gibi kapsamlı temel yasalar başta olmak üzere diğer tasarı ve tekliflerle ilgili yapılan çalışmaların yeni oluşan parlamento tarafından değerlendirilmesini ve çalışmalarda zamandan kazanılmasını sağlayacağını ifade etmiştir.

Teklif sahibi Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü özellikle büyük emek ve zaman sarfedilerek hazırlanan temel yasaların kanunlaşması konusunda bu imkânın önemli olduğunu belirtmiştir.

Teklif üzerinde bazı üyelerimiz bu Teklifin zamanlamasına dikkat çekmiş, seçimlerle oluşacak parlamentonun iradesine ambargo koymak anlamına geleceğini söylemişlerdir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi üzerindeki görüşmelerde verilen bir önergenin kabulü ile yenilenen tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporların açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebileceği İçtüzüğün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına son cümle olarak eklenmiştir. Madde benimsenen önerge doğrultusunda Komisyonumuzca değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeleri ile tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Burhan Kuzu	*Semiha Öyüş*	*Mehmet Ali Bulut*
İstanbul	Aydın	Kahramanmaraş
Kâtip	Üye	Üye
Ayhan Sefer Üstün	*Uğur Aksöz*	*Abdullah Torun*
Sakarya	Adana	Adana
	(Muhalifim, muhalefet şerhi ekli)	
Üye	Üye	Üye
Mehmet Ziya Yergök	*Ersönmez Yarbay*	*Atila Emek*
Adana	Ankara	Antalya
(Karşı oyum var)		(Karşı oyumuz var)
Üye	Üye	Üye
Mehmet Salih Erdoğan	*Metin Kaşıkoğlu*	*Güldal Akşit*
Denizli	Düzce	İstanbul
Üye	Üye	Üye
Zekeriya Akçam	*Yılmaz Kaya*	*Mevlüt Akgün*
İzmir	İzmir	Karaman
	(Muhalifim)	
Üye	Üye	Üye
Atilla Kart	*Kerim Özkul*	*İsmail Bilen*
Konya	Konya	Manisa
(Muhalefet şerhi ektedir)		

Üye	Üye
Suat Kılıç	*Ömer Kulaksız*
Samsun	Sivas

MUHALEFET ŞERHİ

2/1041 sayılı ve TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair Teklife aşağıda yazılı gerekçelerle muhalefet ediyoruz.

Getirilen Teklif ile Genel Kurul gündemine intikal eden düzenlemelerin ve tekliflerin müteakip yasama döneminde geçerli sayılmasını amaçlayan bir düzenleme söz konusudur. İçtüzüğün 77 ve 44 üncü maddeleri birlikte değerlendirildiğinde bu konuda herhangi bir sıkıntının olmadığı görülmektedir. 77 nci maddede belirtildiği gibi, yeni parlamento geçen dönemdeki tasarı veya teklifleri yenileyebilmektedir. Yeni göreve başlayan parlamento pekala bu yenilemeden sonra geçen dönemden intikal eden tasarı veya teklifi belli bir görüşme sürecinden sonra her zaman aynen kabul etme imkânına sahiptir.

Bu sebeple mevcut düzenleme ihtiyaca cevap veren nitelikte olduğundan, getirilen düzenlemeye ve Komisyon Raporuna bu gerekçelerle muhalefet ediyoruz.

Uğur Aksöz	Mehmet Ziya Yergök	Atila Emek
Adana	Adana	Antalya
Yılmaz Kaya		Atilla Kart
İzmir		Konya

KASTAMONU MİLLETVEKİLİ HAKKI KÖYLÜ'NÜN TEKLİFİ	KASTAMONU MİLLETVEKİLİ HAKKI KÖYLÜ'NÜN TEKLİFİ
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ	**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ**
MADDE 1- 05/03/1973 tarihli ve 584 Karar Numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 77 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış olan kanun tasarı ve tekliflerinden, Genel Kurul gündemine alınmamış olanlar hükümsüz sayılır."	**MADDE 1-** 05/03/1973 tarihli ve 584 Karar Numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir. "Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir."
MADDE 2- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	**MADDE 2-** Teklifin 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.
MADDE 3- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.	**MADDE 3-** Teklifin 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

2.6.2007 TARİHLİ VE 894 SAYILI KARARA İLİŞKİN ANAYASA KOMİSYONU TUTANAKLARI

Görüşme Günü: 01/06/2007

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 20.30

BAŞKAN: Burhan KUZU

BAŞKAN VEKİLİ: Semiha ÖYÜŞ (Aydın)

SÖZCÜ: Mehmet Ali BULUT (Kahramanmaraş)

KÂTİP: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

-----0-----

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, Sayın Bakanım, değerli üyelerimiz; ikinci konuya geliyoruz.

Şimdi, okutuyorum, İçtüzük değişikliği, demin ana hatlarıyla söylemiştim.

(Genel gerekçe okundu)

BAŞKAN – Teklifin gerekçesi bu.

Yani, demin de belirttiğim gibi, özellikle Genel Kurul gündemine gelmiş olan belki çok büyük yasalar için bu daha çok önem arz ediyor. Yani, acaba kaldığı yerden devam etme imkânı verilir mi? Tabii, bu zorlama şeklinde yapılamaz. Onu hepimiz, çok doğal olan bir şeyi söylüyorum. İmkân verilirse daha iyi olur diye düşünülüyor. Bu konuda, Hakkı Bey teklifin sahibi. İsterseniz onu dinleyelim, nasıl bir şey öngörüyor. O çerçevede…

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli arkadaşlarım; teklifin gerekçesinde de belirtildiği üzere, özellikle bu dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları çok anormal derecede çalıştı ve birçok kanun tasarı ve teklifleri Genel Kurul gündemine alındı ve Genel Kurula indi. Ancak, seçimlerin yenilenmesi sebebiyle, Genel Kurul gündemine alınan bu kanun tasarıları ve teklifleri kanunlaşamadı. Seçimler yenilendikten sonra bunlar kadük olacak, İçtüzüğün 77 nci maddesine göre. Hükûmet veya teklif sahibi isterse, tekrar bunları yenileyebilecek, ama, bunların hepsi, tekrar komisyonlarda görüşülecek. Komisyonların uzun zaman ve mesai harcayarak görüştüğü bu tasarıların ve tekliflerin tekrar yeniden görüşülmesinin ben pratik bir faydası olmadığını düşünüyorum. Eğer isterse, zaten bunları komisyonlar

görüşebilir, ama, görüşmeden de, bir ön görüşmeyle belki, bunların tekrar Genel Kurula indirilmesini sağlamak veya Genel Kurulda hükümetin yenileme kararıyla yahut da teklif sahibinin yenileme kararıyla bunların artık tekrar komisyon gündemine gelmeden Genel Kurulda görüşülmesini sağlamak istedik. Örnek olarak da, özellikle son zamanda, hem iktidar hem muhalefetteki milletvekili arkadaşlarımızın büyük çabasıyla çıkarılan Türk Ticaret Kanunu gibi bir temel kanun -1535 maddedir- tekrar Komisyonun gündemine gelecek ve aylarca yeniden görüşülecek, ondan sonra Genel Kurula gelecek. Bunun gibi birkaç tane kanunu örnek alırsak, bunlar, komisyonların, sadece Adalet Komisyonunun bir yılını şu iki, burada bahsettiğim tasarı alacaktır. Bunun haricinde, daha pek çok tasarı ve teklif vardır. Eğer gelen hükûmet, hangi hükûmet seçilirse, isterse bunları yenileyecek, ama, bu yenileme, tekrar komisyonlarda görüşülerek tasarının Genel Kurula indirilmesi şeklinde olamamalı diye düşünüyorum. İsterse hükûmet bunları yenilemeyebilir, isterse yenileyebilir. Takdir verelim, ancak, bunlar otomatik olarak hükümsüz sayılmasın.

Benim arz etmek istediğim buydu.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Yılmaz Bey, buyur.

YILMAZ KAYA (İzmir) – Sayın Başkan, ben bir önceki yasa teklifinin tümü üzerine konuşurken de, biraz bahsettiğim için çok kısa tutacağım konuşmamı. O nedenle, baştan, endişe etmeyin diye söylüyorum.

Şimdi, öncelikle, yani, bir taraftan bakarsanız haklı da görebilirsiniz, ama, bu tarihte bu teklifin komisyona alınması bence çok manidardır. 30 Mayısta verilmiş. Yani, siz de söylediniz, yıllardan beri görüşülmüş bir sürü de teklif vardı. Niye bugüne kadar alınmadı? Orada bir soru işareti var.

Bir de, ben özellikle şunu belirtmek istiyorum: Yani, bir dönem önce bazı teklifler veya tasarılar Genel Kurulda görüşülmediği için kadük olmuş olabilir. Ancak, hükûmetler veya dönem, Meclis yapısı değiştiğinde, yeni gelen Meclisin veya yeni kurulan hükûmetin de bu yeni yapılacak, aynı, mesela, Türk Ticaret Kanunu yapılmaya kalktığında, o dönem Parlamentosunun veya iktidarının ona da kendi damgasını vurması gerekir diye de düşünüyorum. Tabii, bu tam zıt olmaz da, mesela, sosyal demokrat bir hükûmetle daha sağdaki bir hükûmetin bir yasaya bakışı bence farklı olur diye düşünüyorum. Bu nedenle, o şeye ambargo koyulmaması gerekir. Kaldı ki, 77 nci maddenin eski hâli açık. Yani, bunu hükûmet veya Meclis üyeleri tasarı veya teklifleri yenileyebilirler. Açıkça söylemekte bir kaygı duymuyorum. O, yine, biraz önceki referandum yasasının otomatiğe bağlanmasını sağlamak amacıyla getirildiğini düşünüyorum. Bu teklife karşı olduğumuzu söylüyorum.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Buyur Ziya Bey.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Sayın Başkanım, Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; ben değerli arkadaşıma katılıyorum. Yani, bunu, 5 inci yılın son gününde gündeme getirilmesini, usul ekonomisi gibi bir gerekçeye de dayandırılsa, haklı ve makul bulmuyorum. Yani, usul ekonomisiyle değil, olsa olsa, bir usulsüzlük yaklaşımıyla bunu izah etmek mümkündür. Yani, referandum yasaları, şimdi, Türk Ticaret Yasası 1535 maddelik, 600 maddelik genel ceza yasalarına uyum tasarısından söz edilerek makul gösterilmek istenmektedir, ama, referandum yasaları, Anayasa değişikliğiyle ilgili yasalar gündeme gelmemiş olsaydı, acaba, bu getirilecek miydi bu gerekçeyle? Ben zannetmiyorum. Mademki 23 üncü yasama Meclisi oluşacak 22 Temmuzdan sonra, o dönemde oluşacak komisyonlar da bu metinleri gözden geçirsin. Ben, Hakkı Beyin söylediği gibi bir yıl falan alacağını zannetmiyorum. Hazır metinler olduğu için, o daha kısa sürede bunların incelenmesi, değerlendirilmesi mümkün olacaktır. Bu kadar önemli yasaların, temel yasaların, yeni oluşacak Meclisin komisyonlarında da bir kez daha görüşülmesi, bunun daha da olgunlaştırılmasına katkı sağlayacaktır. Ben Hakkı Beyle Adalet Komisyonunda çalıştım iki yıl. Biz orada da, daha önce Sayın Yılmaz, Sayın Ecevit, Sayın Çiller döneminde hazırlanmış ve kadük olmuş tasarılar aynen benimsenerek geldi. Orada biz görüştük, değerlendirdik, hızlı bir şekilde de onları geçirdik. Hatta, Sayın Adalet Bakanı Cemil Çiçek demişti ki, bunlar emek verilmiş, üzerinde çalışılmış, o nedenle aynen benimsenerek getirildi demişti. O nedenle, şu aşamada bunun uygun ve doğru olduğunu düşünmüyorum. O nedenle…

BAŞKAN – Ziya Bey, anlıyorum söylediklerini. Tabii, yeni dönemin ne yapacağını bizim belirlememiz çok şey değil ama, burada bir imkân veriliyor, mecbur değil buna gördüğüm kadarıyla. Yeni gelen dönemdeki hükûmet, yönetim, Meclis çoğunluğu, ne derseniz deyin, diyelim ki böyle bir tablo oluştu, 1600 maddelik Ticaret Kanunu aşağıda bekliyor. Daha çok bu örnek verildiği için somut anlamda onu veriyorum. Yani, ufak yasalar için belki o çok şey değil. Yani, birkaç gün fazla çalışır. Çok büyük emekler hakikaten verildi. Hakkı Bey içinde bulundu, ben yakından biliyorum. Bunu mesela görüşmek isteseler, görüşemeyecekler, kadük olacak. Ama, biz böyle bir imkân veririz, gelen hükûmet, yok kardeşim, bana ne onun görüştüğü yasalardan, yanlış yapmış, ben görüşürüm diyebilir. Yani, bu bir ihtiyaç gibi geliyor bana. Bizim elimizde mesela bu, birazdan belki… Bir önerge de var bu anlamda. Asıl deniyor ki, 44 üncü maddede bir şey yapsak, komisyona bir takdir hakkı verip, komisyon istese. Belki onunla beraber tartışırsak, daha bir anlamlı mı olur diye düşünüyorum. Bir çözüm bulma anlamında söylüyorum. Belki 77'de oylamak yerine, 44'te. Aynı konu çünkü bu. Eski metinlerde bunlar da, yani, burada oylanmış daha çok eski çalışmalar da, bizim komisyonun arşivlerindeki eski dönem çalışmalarında. Bunu da birazdan şey yapar.

İsmail Bey, buyur.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; biz Adalet Komisyonu üyesiyken de, arkadaşımız Hakkı Beyle bunu zaman zaman tartıştık, komisyondaki arkadaşlarımızla da tartıştığımız oldu. Hakikaten, Ceza Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu çok zaman alıyor. Ciddi de bir emek sarf ediliyor. Gerek Komisyonlarda gerek alt komisyonlarda arkadaşlarımız emek sarf ediyor, bir efor veriliyor. Dolayısıyla, yani, bunca emek sonucu ortaya çıkan mahsulün de heder olmaması lazım diye düşünüyorum. Eskiden de bakış açım buydu. Yeni gelen hükûmetin önünü kesecek veya onu engelleyecek veya onu bağlayacak bir tasarruf da değildir. Kaldı ki, yeni gelen hükûmetler her zaman, bu tür kanun tasarılarını geri çekebilirler. İstedikleri değişiklikleri yaptıktan sonra da getirebilirler. Ayrıca, Genel Kurul gündemini de çok fazla meşgul etmeyeceği için, zannediyorum, Genel Kurul mesaisini veya Komisyonlar mesaisini daha spesifik olaylara, birebir özlemini çektiğimiz, özlemini duyduğumuz, Avrupa'daki gibi uygulamalara yönelik, maddeler düzeyinde veya maddeler bazında ele alabilir.

Rahmetli Sulhi Hocamın bir sözüyle bitirmek istiyorum. Bize ikinci sınıfta ceza hukukunu öğreten hocamız şunu söylerdi: Her gelen hükûmet benden bir tasarı ister. Ben de hep yaptığım tasarıları fotokopi çeker gönderirim. Ancak, bu hiçbir türlü görüşülemez, çünkü, komisyonlarda kabul edilir, iktidarlar değişir. Değiştikten sonra da benim teklifim, hazırladığım metin kadük hâle düşer. Dolayısıyla da, biz okuldan mezun olduktan sonra da, yaklaşık yirmi yıl boyunca, meslek hayatımızı da katarsanız yirmi beş yıl boyunca, hocamın hazırladığı ceza kanunu tasarısını bizim dönemimizde, bizim parlamento dönemimizde 22 nci Dönemde bizler yaptık, bizler hazırlayabildik. O da değişti. Kendisi de geldi. O komisyonda da aynı hatıralarını anlattı. Dolayısıyla, yani, hem bilim adamlarımızın hem de komisyonlarımızın hazırlamış olduğu, ciddi emek sarf ettiği metinleri ve tekrar yeni komisyonları aynı şekilde meşgul ederek ya da onların çalışma şeylerini kısıtlayarak, daraltarak, bence enerjimizi oraya harcamamalıyız. Hakkı Beyin teklifinin belki eksiklikleri olabilir, ileriye dönük mahzurları da olabilir, ama, iyi niyetle hazırlanmış bir tekliftir. Biz bunu Adalet Komisyonu gündeminde de zaman zaman kendileriyle tartışmıştık. Oradaki, Cumhuriyet Halk Partili arkadaşlar da bunu bilirler. O dönemden bu konuya vakıfız. Özet olarak bunu söylemek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Sayın Bakanım, buyurun.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) – Sayın Başkanım, böyle bir ihtiyaç sadece bugün duyulmadı. Uğur Bey de hatırlayacaktır, 20 nci Dönemde İçtüzük'te kapsamlı bir değişiklik çalışması yapılmıştı. Sanıyorum beş siyasi parti mensuplarından

oluşan bir Komisyon, İçtüzük üzerinde çalışma yapmıştı. Ki, bu çalışma taslakları Anayasa Komisyonumuzda vardır. 44 üncü maddede bu sorunu yeni bir fıkra ekleyerek çözelim diye bir mutabakata varmıştık. Nuran Hanım, bilmiyorum, o tutanakları çıkarırsak, orada, mutabakata varılan o bir tek cümle vardır. Yani, gerçekten, seçimlerden sonra gelen hükûmetlerin yenileyip, komisyonların benimseyeceği raporların Genel Kurul gündemine inmesini sağlayacak böyle bir düzenlemede mutabakat sağladığımızı hatırlıyorum. Yani, şimdi gündeme gelmiş bir ihtiyaç değil. Uzun süredir, hep, Anayasa Komisyonunda, ne zaman İçtüzük değişikliği akla gelse, böyle bir ihtiyacı karşılayalım diye çalışma yapılmıştır. Şimdi önerilen şekilde mi olur, bizim daha önce üzerinde çalıştığımız ve bir mutabakat metni hâline getirdiğimiz bir cümleyi 44 üncü maddenin ikinci fıkrası olarak ekleme şeklinde mi olur, onu, tabii Komisyonumuzun takdir etmesi gerekir diye düşünüyorum. Tabii, üzerinde çokça çalışılan birtakım kanun tasarıları var. Zaman zaman seçimlerin öne alınması veya başka nedenlerle bu kadar emek değerlendirilemiyor. Tekrar, yeni baştan her şeyi görüşmek gerekiyor. İşte, bunu önlemek için düşünülmüş bir teklif olarak değerlendiriyorum, ama, bir müzakere etmekte, yani, en iyiyi yakalamakta yarar olduğu kanaatindeyim.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Buyurun.

ATİLLA KART (Konya) – Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakan, Sayın Başkan; tabii, getirilen bu İçtüzük değişikliği teklifinin Genel Kurul gündemine intikal eden düzenlemelerin ve tekliflerin müteakip yasama döneminde de çalışmaya esas alınmasını amaçlayan bir düzenleme niteliğinde.

BAŞKAN – İmkân verme anlamında.

ATİLLA KART (Devamla) – Aslında, bu amaç, zaten mevcut İçtüzük'te mevcut. Var, yani bu amaca…

BAŞKAN – Nerede?

ATİLLA KART (Devamla) - … mevcut İçtüzük düzenlemesiyle ulaşmak mümkün. Arkadaşlarımın da anlattığı gibi, yeni Parlamento, elbette eski raporları, eski tasarıları, teklifleri yenileyebilir. Burada şimdi hassasiyet göstermemiz gereken nokta şu: Biz, bir sonraki yasama organının iradesine herhangi bir şekilde müdahale edecek düzenlemelerden kaçınmalıyız. Burada, tabii -gerçekçi olmak lazım- asıl amaç, belli ki, Anayasa değişikliğinin referandum sürecinde yasalaşmasını sağlamaya yönelik, güçlendirici bir dayanak sağlamak isteniyor.

BAŞKAN – Bu? Vallahi, ilk defa aklıma geliyor. Yemin billah edeyim, bütün kutsalıma yemin edeyim, ilk defa aklıma geliyor böyle bir şey. Samimi olarak söylüyorum. Hayret ya! Pes doğrusu!

ATİLLA KART (Devamla) – Böyle bir boyutu olduğu kanısındayız.

YILMAZ KAYA (İzmir) – Ama, onu sağlıyor Başkan.

BAŞKAN – Nasıl sağlıyor onu? Cumhurbaşkanı geri gönderdi diyelim, o imkân yok. Nasıl sağlayacak? Zaten, ya onaylayacak ya halkoylaması diyecek. Başka ne olabilir sağlayacak yani? Anayasa Mahkemesinden döner dersen, gene zaten buraya gelecek Komisyona. Yani, Genel Kurulda olmayacak.

ATİLLA KART (Devamla) – Olayın esası şu: Sonraki Meclis bu raporlardan yararlanacaksa, elbette bunu tartışacak, bunu değerlendirecek, olgunlaştıracaktır. Yani, bir Ticaret Kanunu çalışmasını, çok rahatlıkla, bir yıl içinde değil, bir ay içinde tamamlayabilecektir. Bu noktada, sonraki Meclisin iradesini kısıtlamaya yönelik herhangi bir düzenleme yapılmasının doğru olmadığı düşüncesindeyiz. Mevcut İçtüzük düzenlemesinin ihtiyaca cevap verecek nitelikte olduğu düşüncesindeyiz. Bu gerekçelerle biz, bu değişiklik teklifinin doğru olmadığı kanısındayız.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Bir cümle ilave edebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Atilla Beyin hep şu sözü, üzülerek ifade ediyorum, beni rahatsız ediyor. “Gelecek Meclisin iradesini ipotek altına alma…” Yani, komisyonlarda ve Genel Kurulda kabul ettiğimiz her kanun, ileriye matuf birtakım düzenlemeler getiriyor. Bu, ileride, gelecek parlamentoların iradesini ipotek altına almaysa, Meclislerin hiçbir zaman, komisyonların hiçbir şekilde, önlerine, gündemlerine hiçbir şeyi almamaları demektir. Elbette ki, ileriye matuf düzenlemeler yapacağız. Gelen yeni hükûmetler veya Parlamentolar, zaruri gördüklerinde ya da ihtiyaç hissettiklerinde, bizim yaptığımız, geçmişte veya bizden önce yapılan düzenlemeleri, değişikliklerle değiştirebilecekler değerli arkadaşlar. Parlamentoların görevleri ileriye matuf kanunlar yapmak, ileriye yönelik düzenlemeler yapmak. Beğeniriz, beğenmeyiz. Birçoğumuzun eleştirdiği, “darbe Anayasası” dediğimiz Anayasaya hepimiz karşı olduğumuzu ifade etmemize rağmen, sadakatle bağlı kalıyoruz değil mi? İleriye matuf, bunu değiştireceksek, değiştirinceye kadar ona sadakat göstereceğiz, bağlılık göstereceğiz. Ondan sonra, değiştirdikten sonra da, biz değişiklik yaptıktan sonra da, bir Parlamento gelip, onun üzerinde yeni tasarruflarda bulunabilir. Bağlayıcı değil, nas değil. Yani, yaptığımız düzenlemeler…

BAŞKAN – Zorlama yok. Yani, gelen yeni iradeye…

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Bizim yaptığımız düzenlemeleri yeni gelecek Parlamento tamamen tersine çevirebilir. Bu hakkı ellerinden almış değiliz.

BAŞKAN – O da uymak zorunda değil ki getirdiğin şeye. Derse ki, ben komisyona çekeceğim, çeker. Hiçbir engel yok.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Kaldı ki, sizin daha çok savunmanız gereken bir husus, emeğe saygı. Bu parlamento döneminde yapılan düzenlemeye saygı. Hakikaten, ciddi emek, ciddi efor sarf ediliyor. Altı ay boyunca, o sarf edilen emeği bir seçimde çöpe atmak doğru değil.

ATİLLA KART (Konya) – Bakın, şunu diyoruz: Esas olan, bu Parlamentonun iradesi bu dönem… Bu Parlamentonun yapacağı çalışmaların elbette ileriye yönelik sonuçları olacaktır. Bu yasama faaliyetinin doğasında vardır. Buna kimse bir şey demiyor, ama, yaptığımız düzenlemeyle, bir sonraki Parlamentonun hareket alanını daraltmaya hakkımız yok. Bunu anlatmak istiyorum. Biz burada, işte, asıl tabii, buradaki sıkıntı ve ihtilaf nereden kaynaklanıyor? Bu Anayasa değişikliği meselesinden kaynaklanıyor. Böylesine bir takvime sıkıştırıyoruz ve bunun sonuçlarını da bir sonraki Parlamentonun iradesine etki edecek şekilde uygulamaya sokmak istiyoruz.

BAŞKAN – Atilla Bey, ben bir şey ilave edebilir miyim müsaade ederseniz.

Şimdi, bu, Hakkı Bey çok saf bir adamdır, temiz. Ben çok severim kendisini. Samimi söylüyorum, yani, çok iyi bir insandır. Şimdi, bu teklifi getiren o, emin olun, gruba getiren. Kaç gündür koştu arkamdan, ya hocam dedi, bu Ticaret Kanunu bu hâle geldi, bu emek mahsulü. Yeminle söylüyorum, aynen gerekçesi bu.

ATİLLA KART (Konya) – Yemin etmenize gerek yok.

BAŞKAN – Hayır, şu anlamda söylüyorum: Yani, arka planın anlamında söylüyorum. Hakkı Bey tamamen bu işi o anlamda getirdi. Yani, ben şimdi burada duyuyorum Anayasa meselesini. Bunun için diyorum için rahat olsun, o anlamda söylüyorum bunu. Bunun ne getirme meselesinde, efendim, böyle bir niyet var, ne bir şey var. Yani, ben de baktım, makul gördüm. Dedim ki, bir teklif var, o zaman görüşelim dedim. Yani, yoksa, olayın Anayasa boyutu ya da başka bir şey… Zaten böyle bakarsak, bunun, evet demeniz mümkün değil sizin buna, o zaman bu şekilde bakarsak.

Buyur Atila Bey.

ATİLA EMEK (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli arkadaşlarım. Yani, anlayışla karşılayın, ben yeniden bir gerilim falan yaratmak istemiyorum, ama, daha yirmi dört saati doldurmayan bir olayı yaşadık. Yani, Anavatan Grubuyla yaşadığınız durum, elbette biz, bir grup olarak ve burada bir komisyon üyesi görevi yapan insanlar olarak, elbette kuşkularımızı da mazur görün. Mazur görün, çünkü…

BAŞKAN – Ben de kuşkulanıyorum bu sefer, aklımda olmayan şeyler olunca.

ATİLA EMEK (Devamla) – Hocam, siz de kuşkulanın. Ne yapalım, bazı şeylere de kuşkuyla bakın.

Bakın, sabah Genel Kurulda grup önerisi görüşülürken yapılan tartışmalara baktığımız zaman, bir grup başkan vekili ki, genel başkanı temsil ediyor, Adalet ve Kalkınma Partisinin iki Grup Başkan Vekili, o da Genel Başkanı temsil ediyor, Sayın Başbakanı temsil ediyor; verilen sözlerin tutulmadığını, bağışlayın, nasıl aldatıldıklarını ortaya koydular.

Yani, şimdi, Sayın Köylü'nün, gerçekten, bir hukukçu kimliğiyle, bugüne kadar hukuk alanında yaptığı ve Parlamento alanında da yaptığı çalışmaları takdirle izliyoruz. Hem kişiliğine hem hukukçu birikimine saygımız var. Ama, şimdi, böyle bir olayın alelacele dünkü o güvensizlik ortamı…

Yani, size şunu soruyorum Hocam: Meclisin iradesi tecelli etti dediğimiz Anayasa oylaması, eğer bu yapı içinde olsaydı, Anavatan Grubu acaba o Anayasa oylamasına katkı verir miydi, vermez miydi? Yani, iradeye fesat karışmıştır. Yani, resmen bunlar konuşulmuştur.

Şimdi, bakınız…

İSMAİL BİLEN (Manisa) – İzin verir misiniz.

ATİLA EMEK (Devamla) – Bir dakika, izin verin Sayın Bilen.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Siz yanlarında mıydınız?

ATİLA EMEK (Devamla) – Müsaade edin.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Atila Bey, yanlarında mıydınız?

ATİLA EMEK (Devamla) – Ya, hâlâ inat ediyorsun Sayın Bilen. Grup Başkan Vekilleri, Meclis zabıtlarına geçti, hâlâ evirip çeviriyorsun. İşte, bu tutumunuza güvenmiyoruz. Size de bunu ifade ediyorum. Ya, müsaade et.

Şimdi, bu bağlamda, Anayasa değişikliği, referandum, bütün bunları toparladığımız zaman, şimdi, burada da bir kuşku duymamız yerindedir. Lütfen bunu kabul buyurun.

Ayrıca, "emek ürünü" dediniz. Elbette, emek, sarf edilen mesai, bu Meclisin dakikalarının hesabı yapılıyor, ama, bütün bunlar milletin üzerinden bir harcamayı gerektiriyor, ama, bu konuda da çok dikkatli olması gereken grup, yine Adalet ve Kalkınma Partisi Grubudur. Çünkü, Genel Kurulda yaptığımız uyarılara uymadığınız için, yasa Cumhurbaşkanından geri dönüyor veya Anayasa Mahkemesinden… Şimdi Ünal Bey gidiyor tabii. Anayasa Mahkemesi deyince -siz buyurun- hemen yola koyuldu. Sizinki geçti, siz rahat olun.

ÜNAL KACIR (İstanbul) – Ama, bir saniye, Anayasa Mahkemesi deyince gidiyor demeniz…

ATİLA EMEK (Devamla) – Öyle oldu tabii. Tam o sırada kalkınca… Biliyorum o konudaki alerjinizi…

BAŞKAN – Oraya denk geldi, neyse…

ATİLA EMEK (Devamla) – …hassasiyetinizi biliyorum.

ÜNAL KACIR (İstanbul) – Kesinlikle hiçbir alerjim yok.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) – Bu şüpheyle nasıl yaşıyorsun sen?

ATİLA EMEK (Devamla) – Efendim, yaşayarak öğrendik. Tecrübeyle öğrendik. Onun için, bu konudaki emek, mesai olayına elbette katılmamak mümkün değil, ama, bu hassasiyet şu anda mevcut İçtüzük hükümlerine göre de bunları uygulama olanağı olduğuna göre, böyle bir teklifin zamansız, yersiz olduğunu ifade ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Ben şunu anlamıyorum: Şimdi, Hakkı Bey, bu mevcut İçtüzük çerçevesinde hakikat, bu imkân var mı? Varsa niye bu teklifi getirdin o zaman?

ATİLA EMEK (Devamla) – Var. Biraz önce konuştuk.

BAŞKAN – Yok işte, yok. Yok tabii. Başka bir şey bu.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Yani, benimser, hızlı bir şekilde görüşür.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Müsaade ederseniz…

Ben bunu aşağı yukarı sekiz günden beri bu teklifi getireceğim diye uğraşıyorum. Hocam da söyledi, kendisine de söyledim. Seçimlerin öne alınması bazı şeyleri bozdu. Türk Ticaret Kanunu eğer seçim zamanında yapılmış olsaydı, belki haziran ayı içerisinde Türk Ticaret Kanununu çıkarabilecektik. Yani, arkadaşlarımızın da büyük ölçüde mutabakatı vardı. Fakat, seçimler öne alınınca, önemli dediğimiz o diğer kanun da dâhil olmak üzere, diğer kanunları çıkarma imkânımız ortadan kalktı. Bunların hepsi kadük olacak. Şimdi, mevcut düzenlemeye göre hükûmetin bunları yenileme hakkı var. Ama, yenilendiği zaman, şimdiki uygulamaya göre, komisyonlarda tekrar, baştan sona kadar tek tek görüşülmek zorunda. Benim isteğim, bunların komisyonlarda yeniden uzun uzun konuşulmasını önlemek. Hükûmet isterse bunu yenileyebilir, istemezse yenilemez, yeni bir Parlamento kurulur, yeni bir Hükûmet kurulur, bu yeni gelen hükûmet "Bunları ben istemiyorum." der, biter. Ona bir şey yok, bizim de itirazımız yok. Ama, ben istiyorum ki, Komisyonun -belki bu düzenleme yanlış olabilir, ona bir şey demiyorum- baştan sona kadar, bütün maddeleri tekrar ele alıp hatta alt komisyon kurup, yeniden alt komisyonda aylarca görüşüp ondan sonra birkaç ay da üst komisyonda görüşüp karara bağlamasının pek doğru olmadığını düşünüyorum. Ha, bu var, buna engel yok. Ama, bunu yapmadan da Komisyon aşağıya tekrar gönderebilmeli diye düşünüyorum ben. Yoksa, komisyonun her zaman için baştan sona kadar bunları tek tek görüşme imkânı var, şu anda var.

BAŞKAN – Tabii o ayrı, o her zaman var.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Ama, şu anda Komisyonun "Bunu biz, daha üç gün önce çıkardık veya sekiz gün önce -her neyse- karar verdik. Şimdi tekrar görüşmeyelim, aşağıya 'Biz bu eski raporumuzda ısrarcıyız, tekrar Genel Kurula gönderebilelim." demesini bekliyorum ben, yani bunu diyebilmeli. Bu şekilde bir düzenleme istiyoruz. Bu, belki doğru olmayabilir, Sayın Bakanımın bahsettiği gibi 44 üncü maddedeki bir değişiklik bunu sağlayabilir. Bizim derdimiz bu.

BAŞKAN – O metinde bir önerge var, ona da bakarız. Yeri gelince ona da bakarız.

YILMAZ KAYA (İzmir) – Biz 23 üncü dönemde hızlı hızlı görüşürüz.

BAŞKAN – İşte size imkân sağlayalım, hazır olsun. Destek olun da gelince kullanırsınız.

Uğur Bey buyurun.

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Bu teklifin ne gereği var ne yeri var ne lüzumu var; kafaları karıştırmaktan başka hiçbir şeye yaramaz.

Nedeni şu: Sayın Köylü diyor ki "Komisyonda tekrar görüşülmesin. Bu çok kapsamlı bir kanun, şöyle kanun böyle kanun." İyi de 44'te açık hüküm var. 44 diyor ki: Yenilenen komisyon, bir ay içinde eski rapora itiraz etmezse benimsemiş olur. Bir ay içinde itiraz etmez, Ticaret Kanunu da benimser, Ceza Kanunu da benimser.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) – Aynı seçim dönemi içerisinde o.

BAŞKAN – Aynı dönem o. Aynı dönem…

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Orada öyle bir şey yok.

Bakın, "seçimi yenilenen komisyon" diyor, aynı dönem olduğunu nereden çıkarıyorsunuz?

BAŞKAN – Orada var.

ATİLA EMEK (Antalya) – Seçimi yenilenen ne zaman olacak, seçimden sonra mı?

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Seçimi yenilenen komisyon seçimden sonra da yenilenendir.

BAŞKAN – Yok yok… Burada iki defa yapılıyor da seçim.

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Hayır… Hayır… Meclis kararıyla… Geçmiş dönemde de tartıştık arkadaşlar.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) – Bir dönemde iki kere komisyon seçimi var, iki yıl için seçiliyor Uğur Bey.

BAŞKAN – Seçimi yenilenen komisyon, o ayrı… Aynı dönem…

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Sayın Başkanım, ben bu İçtüzük çalışmalarında yirmi senedir bulunuyorum. Sizin gibi hep itiraz ettiler. Ama, bunu hukukçu olarak tartıştık. Bunun başında, "dönem içinde seçimi yenilenen" lafı olmadığı için, yenileme her tür yenilemeyi kapsar. Öyle kendinize buraya madde yapamazsınız, yok böyle bir şey, bu bir.

İki, burada zaten madde yazmış: "Bir yasama döneminde sonuçlandırılmamış olanlar hükümsüz sayılır. Ancak, hükûmet veya Meclis üyeleri bunu yeniler." diyor. Yenileme hakkı zaten var.

Üç, bu o kadar yanlış yazılmış ki… Bakın, diyor ki: "Bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış olan kanun tasarı ve tekliflerinden, Genel Kurul gündemine alınmamış olanlar hükümsüz sayılır." Bunun mevhumu muhalifi ne? Alınmış olanlar hükümlü sayılır. Bu ne demek? Yani, gündeme alınmış olanlar hükümlü mü olur, ne demek o? Yani, o bakımdan, bu, kafaları karıştırmaktan başka bir işe yaramaz. Buradaki hükümler yeterlidir. Yirmi yıldır da bunu uyguluyoruz. Kimse bundan şikâyetçi olmadı. Durup dururken ortalık karıştırılmasın diyorum.

Eğer bu İçtüzük değişikliği yapılacaksa Başkanım, bunun çok kapsamlı değişiklikleri var, raflarda duruyor, onu getirin. Bu İçtüzük'te elli tane yanlış hüküm var. Yani, bunun içinden cımbızlı birini seçerseniz, biz itiraz ederiz.

BAŞKAN – Var… Yüzden fazla madde… Elli maddesini ben verdim sadece.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Düzenlemeyi anlaşılır şekilde yaparsak, mesela hâsıl olmuş olur diye düşünüyorum.

BAŞKAN – 44'te mi?

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Evet.

BAŞKAN – Ona bakarız.

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Benim diyeceğim bu kadar.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

ATİLLA KART (Konya) – Burada asıl olan şudur: Yani, eski Meclis zamanında hazırlanan bir tasarı veya teklifin görüşmeden gündemine almasını bekleyemezsiniz, bu doğru değil. Öyle veya böyle kendi gündemine alacak, aynı şeyleri değerlendirecek. Yani, ona hiç dokunmadan…

BAŞKAN – İsterse alsın zaten…

ATİLLA KART (Konya) – Ama, o doğru değil, o mümkün değil. Yeni Parlamento olmanın niteliğiyle bağdaşmaz. Bunu almak istiyorsa, işte, mevcut İçtüzük hükmünü işletmiş olacak. Beş gün, on gün mesai yapacağız. Yani, gerçekten, bunu, muhalefet duygusuyla söylemiyorum. Doğru olmayan bir düzenleme olur.

BAŞKAN – Atilla Bey, 1.600 madde Ticaret Kanunu nasıl birkaç günde görüşülür?

ATİLLA KART (Konya) – Ben, yeni Parlamentoda, yeni komisyon olarak, Türk Ticaret Kanununu…

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Hakkı Bey burada. Biz, Ceza Yasasını, 345 maddeyi sekiz günde geçirdik.…

BAŞKAN – Hayır. Almana bir engel yok, istersen alırsın yani.

ATİLLA KART (Konya) – Yeni Parlamento…

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Alt komisyonda sekiz ayda görüştük.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Komisyon veya hükûmet yeni baştan ele alınacak derse bir engel getirmiyoruz ki biz.

ATİLLA KART (Konya) – Parlamento yasa hâline getirdiyse elbette geçerli olur. O yasama faaliyetiyle bağdaşmaz. Yasama yetkisinin devredilmezliği derken, biraz da bunu kastediyorum.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Sayın Aksöz'ün dediği tarzda kullanabilirsek 44 üncü maddedeki… Anlaşılacak şekilde düzenlersek…

BAŞKAN – Hayır, yani, 44 üncü maddede de…

Buyurun.

MEHMET SALİH ERDOĞAN (Denizli) – Hocam, açıklık getirirsek, müsaade ederseniz.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, değerli arkadaşlar; esasında, maddenin, belki 44 üncü maddenin uygulanmasında tereddüt var. 77 nci maddede, bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış kanun teklifi, tasarıları kadük oluyor dediğimiz hükümsüz hâle geliyor. Bunlar Hükûmet tarafından veya milletvekilleri tarafından yenilenebiliyor. 44 üncü maddede benimseme durumu söz konusu. Ancak, bu benimseme konusu, demin bahsedildiği gibi, acaba, dönem içindeki yenileme suretiyle oluşan komisyonlarca mı olacak veyahut da her dönem için geçerli mi konusu var? Buradaki biz tereddüdü gideren bir önerge verdik. Önergede şöyle deniyor: Yenilenen teklif veya tasarı komisyonlarca eğer benimsenirse aynen, üzerinde görüşme yapılmadan benimsenebilir veya şimdiye kadar yapılan uygulamada olduğu gibi, tek tek maddelerine geçilmesi suretiyle görüşme yapılabilir. Biz, önergeyle hem yenilemeyi esas tutuyoruz hem komisyonlar da tekrar görevlerini yapmış oluyorlar. Ayrıca, Parlamentoda da bu kanunların görüşülmesi söz konusu olabiliyor.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – 77 aynen kalıyor.

MEHMET SALİH ERDOĞAN (Denizli) – 77 değil de, 44 üncü maddeyi açmak suretiyle, demin bahsedilen konuya açıklık getirmek suretiyle düzenleme getirmiş oluyoruz. Yani, tereddüdü ortadan kaldırmış oluyoruz.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Önergeyi bir görelim o zaman.

BAŞKAN – Şöyle yapalım… Evet, önergeyi göreceksiniz de… Şimdi, şu 44 üncü maddeyle ilgili bir okuyalım bakalım, görelim onu.

Anayasa Komisyonu Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük teklifine aşağıdaki maddenin 1 inci madde olarak eklenmesini ve diğer madde numaralarının teselsül ettirilmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 1- 5/3/1973 tarihli ve 584 karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 44 üncü maddesine aşağıdaki ikinci fıkra eklenmiştir.

“Önceki dönemlere ait yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir.”

M. Salih Erdoğan

Denizli

BAŞKAN – Yani raporu benimseyince, bir anlamda o şey benimsenmiş oluyor.

“Gerekçe: Komisyonlarda büyük bir emek sarf edilerek sonuçlandırılan temel yasalar başta olmak üzere rapora bağlanmış işlerin benimsenmesi bu çalışmaların boşa gitmemesini sağlayacak mevcut komisyonun zamandan kazanmasına imkân tanıyacaktır.”

BAŞKAN – Bunun bir mahsuru yok ki, komisyona bir…

YILMAZ KAYA (İzmir) – Teknik açıdan diyorum, yeni bir madde ihdası şeklinde değil mi?

BAŞKAN – Yok, ilgili ya…

O zaman bu madde kaymış olacak tabii. Teknik açıdan sorduk aşağıya, onda bir sorun yok da bu, ihtiyacı sanki karşılıyor gibi geliyor bana. Bu daha makul.

Hakkı Bey, bu…

YILMAZ KAYA (İzmir) – 44 komisyonlarla ilgili, bu, Genel Kurulla ilgili…

ATİLA EMEK (Antalya) – Şimdi, 44’e yapacağımız bu durum -Hocam takdir eder herhâlde- yeniden bir teklif olarak gelmesi gerekir mi?

BAŞKAN – Hayır. Şimdi, teselsül, konu aynı olunca sorduk teknik olarak kaydına bir de o zaman belki…

ATİLA EMEK (Antalya) – Tamam, oldu o zaman. Mesele değil. O zaman bunun üzerinde duralım.

BAŞKAN – Yani, o olabilir. Belki 77'ye hiç gerek kalmayacak o zaman Hakkı Bey değil mi?

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Evet.

BAŞKAN – 77'ye belki gerek kalmayacak.

MEHMET SALİH ERDOĞAN (Denizli) – Zaten 77'de "Yenilenmiş olan kanun tasarıları komisyonca benimsenebilir." deniyor.

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Hocam, eğer 44 üncü madde ile ilgili, burada bir önergeyi görüşmek; değişiklik yapabiliyorsak, teknik olarak mesele yok. 77 değişikliğine gerek kalmayabilir. Ama, eğer 44 teki değişiklik işi sakat edecekse, o zaman 77 nci maddeye başka türlü bir değişiklik yapmamız gerekir.

BAŞKAN – Yok, onda teknik olarak bir engel yok canım, sorduk onu Kanundan ama… Şimdi...

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Bizce engel var.

BAŞKAN – Ne anlamda?

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Gerek gerekçe gerekse Meclis Başkanının havalesi sadece 77'yle sınırlıdır. Siz 77'yi kaldırıp, kendinizce rafa koyup, 44'ü buraya getiremezsiniz. 77 içinde ne yaparsanız yapabilirsiniz, siz "olur" diyorsanız buyurun yapın, biz itiraz ederiz.

BAŞKAN – Uğur Bey, yani ilgili anlamda olunca niye yapılamıyor? Yani ilgili…

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Yapamazsınız.

Şimdi, buraya 77'yi havale etmiş. Siz Meclis Başkanının havalesi olmadan başka bir şeyi buraya koyamazsınız.

BAŞKAN – 77'yi o zaman bu hâliyle müzakere ederiz.

UĞUR AKSÖZ (Adana) – 77'yi oylayabilirsiniz istediğiniz gibi… Yani, 77'yle oynayabilirsiniz.

BAŞKAN – Öteki daha uygundur aslında sorarsanız. 77 bizi kurtarır da sizi de kurtarsın istiyoruz aslında, ama yani…

YILMAZ KAYA (İzmir) – Sayın Başkan, yeni bir teklifle yarın 44'ü getirelim, onu yapalım.

BAŞKAN – Yok, yani yeni teklif ne zaman gelip ne zaman toplanacağız?

YILMAZ KAYA (İzmir) – Canım istediğinizde yarım saatte getiriyorsunuz.

BAŞKAN – Komisyon daha toplanamaz, öyle şey olmaz.

UĞUR AKSÖZ (Adana) – İstiyorlarsa geçirsinler.

BAŞKAN – Yani, biz bunu sorduk, Kanunlar Müdürlüğüne sorduk. "İlgili olduğu için orada olabilir." dedi aşağısı. "Olur" dedi yani.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – 44'le olabilir. Ama, ben katılmıyorum, 77 değişmeden olmaz bu.

UĞUR AKSÖZ (Adana) - Sayın Başkanım, bu İçtüzüğü de Kanunlar Müdürlüğü yazdı, bakın kaç tane yanlış var. Kanunlar Müdürlüğü her şeyi biliyor mu?

ATİLA EMEK (Antalya) – "Acele işe şeytan karışır." diye boşuna dememişler.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) – Acele işe siz karışıyorsunuz.

ATİLA EMEK (Antalya) – Sizin şeytanlığınız karşısında biz okuyup üflemek zorunda kalıyoruz. Ne yapalım?

BAŞKAN – Sayın Bakan, buyurun.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) – Sayın Başkanım, şöyle bir tereddüt hasıl oldu. İçtüzüğün 77 nci maddesinde değişiklik öngören bir teklifi görüşürken, orada getirilen düzenlemenin İçtüzüğün 44 üncü maddesine eklenecek yeni bir fıkrayla çözümlenebileceği ileri sürüldü. İçtüzük açısından bunun mümkün olmayacağını arkadaşlar ifade ettiler. Şimdi, İçtüzüğün 87 nci maddesinin 4 üncü fıkrası: "Görüşülmekte olan tasarı veya teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak tasarı veya teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı önergeler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır."

BAŞKAN – Ben onu söyledim de…

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Doğru, yeni bir madde… Siz 44'ü açıyorsunuz. Yeni bir madde yapabilirsiniz. Yeni bir tasarı varsa, ona a, b, c yapabilirsiniz. Ama, siz eski bir maddeden bahsediyorsunuz, 44 eski bir madde. Yeni bir madde olur, doğru.

YILMAZ KAYA (İzmir) – Sayın Bakanım, o Genel Kuruldaki çalışmaları düzenliyor.

GÜLDAL AKŞİT (İstanbul) – Şöyle yapılamaz mı: 77 nci maddede bu değişiklik yapılır, bir fıkra daha gerekiyorsa eklenir, ancak, 44 üncü maddede şu şu yapılır dense…

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – "Yenilenen teklif ve tasarılarla ilgili olarak 44'üncü madde hükümleri uygulanır." dersek bu işi bitirmiş oluruz.

GÜLDAL AKŞİT (İstanbul) – 77'nin altına mı?

HAKKI KÖYLÜ (Kastamonu) – Evet.

BAŞKAN – Şimdi önergeyi okutuyorum:

"Madde 1- 5/3/1973 tarihli ve 584 Karar numaralı TBMM İçtüzüğünün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir."

Gerekçe: Komisyonlarda büyük bir emek sarf edilerek sonuçlandırılan temel yasalar başta olmak üzere rapora bağlanmış işlerin benimsenmesi bu çalışmaların boşa gitmemesini sağlayacak, mevcut komisyonun zamandan kazanmasına imkân tanıyacaktır."

BAŞKAN – Uğur Bey, bu olur mu oraya?

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Bu olur, bence mahsuru yok.

MEHMET ZİYA YERGÖK (Adana) – Bu olur.

BAŞKAN – O zaman, şimdi maddelere geçmeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Şimdi maddeyi okutayım da baştan, 77 nci maddeyi. Görüşmekte olduğumuz 77 nci maddeyi okutuyorum, gelen teklifi okutuyorum:

(Madde 1 okundu)

BAŞKAN – Evet, şimdi bununla ilgili olarak konuştuk. Yani, bunun üzerinde…

Evet, önergeyi okutuyorum bu konuda:

"TBMM İçtüzüğünün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

'Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir.'"

BAŞKAN – Madde ne oluyor bu hâliyle? Onu da okutuyorum:

"Bir yasama döneminde sonuçlandırılamamış olan kanun tasarı ve teklifleri hükümsüz sayılır. Ancak, Hükümet veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri bu tasarı veya teklifleri yenileyebilirler. Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir. Yasama dönemi başında, önceki dönemde verilmiş soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve gensoru önergeleri hükümsüz sayılır."

BAŞKAN – Madde böyle daha uygun oldu.

Uğur Bey, nasıl bu?

UĞUR AKSÖZ (Adana) – Tamam.

BAŞKAN – Şimdi, o zaman bu önergeyi oylarınıza arz edeceğim, sonra da maddeyi.

Bu okunan önergeyi, 77 nci madde üzerindeki değişiklik önergesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Önergeyle yapılan değişiklik doğrultusunda 1 inci maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

(Madde 2 okundu)

BAŞKAN – Söz talebi?.. Yok.

Oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

(Madde 3 okundu)

BAŞKAN – Oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

İçtüzük değişikliğinin tümünü oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun. Teşekkür ederiz, sağ olun.

Hepinize çok teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 21.18

2.6.2007 TARİHLİ VE 894 SAYILI KARARA İLİŞKİN TBMM GENEL KURULU TUTANAKLARI

DÖNEM 22, YASAMA YILI 5, BİRLEŞİM 120, 2 HAZİRAN 2007

1.- 1441 Sıra Sayılı TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifini de İçeren, Gündemdeki Sıralamanın Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu Önerisinin Görüşme Tutanakları[1]

BAŞKAN: Başkan Vekili İsmail ALPTEKİN

KÂTİP ÜYELER: Harun TÜFEKCİ (Konya), Türkan MİÇOOĞULLARI (İzmir)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre verilmiş bir önerisi vardır...

…

BAŞKAN - Okutup oylarınıza sunacağım.

…

BAŞKAN - Okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Danışma Kurulu 02.06.2007 Cumartesi günü (bugün) toplanamadığından, İçtüzüğün 19 uncu maddesi gereğince, Grubumuzun aşağıdaki önerisinin Genel Kurulun onayına sunulmasını arz ederim.

Salih Kapusuz

Ankara

AK Parti Grubu Başkan Vekili

[1] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, Cilt 161, Birleşim 120, 2 Haziran 2007, Sayfa 135:145

Öneri

Gelen Kağıtlar Listesinde yayınlanan ve bastırılarak dağıtılan 1440 Sıra Sayılı Kanun Teklifi ve 1441 Sıra Sayılı İçtüzük Değişiklik Teklifinin Gündemin Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler Kısmının 5 ve 6. sıralarına alınması, 48 saat geçmeden görüşülmesi ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi;

Önerilmiştir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, grup önerisinin aleyhinde olmak üzere Konya Milletvekili Sayın Atilla Kart. (CHP sıralarından alkışlar) Buyurun.

…

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Kart.

Lehte olmak üzere, İstanbul Milletvekili Sayın Ünal Kacır. (AK Parti sıralarından alkışlar) Buyurun.

…

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Kacır.

Grup önerisinin aleyhinde olmak üzere, Adana Milletvekili Sayın Uğur Aksöz. Sayın Aksöz, buyurun efendim. (CHP sıralarından alkışlar)

…

BAŞKAN - Teşekkür ediyoruz Sayın Aksöz.

Lehte olmak üzere Ordu Milletvekili Sayın Eyüp Fatsa, buyurun. (AK Parti sıralarından alkışlar)

EYÜP FATSA (Ordu) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; Grup önerimizin lehinde söz aldım. Bu vesileyle Başkanlık makamını ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, önerimiz kısaca, 1440 sıra sayılı Ankara Milletvekili Haluk İpek ve 4 Milletvekili Arkadaşının, Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması ve yine 1441 sıra sayılı Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü'nün, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 77'nci maddesinde bir değişiklik yapılmasını ihtiva ediyor ve bu değişikliklerin de kırk sekiz beklemeden Genel Kurul gündemine alınmasını talep ediyor.

…

Bir diğer konu da, İç Tüzük'ün 77'nci maddesinde bir değişiklik yapıyoruz. Kısaca, İç Tüzük'ün 77'nci maddesindeki uygulamaya baktığımızda -buradan metni okumak istemiyorum- özellikle Meclis seçime gittikten sonra, yani,

Parlamento yenilendikten sonra, bir önceki dönemdeki, komisyonlarda görüşülmüş, Genel Kurulda basılmış ve sıra almış kanunlar kadük kalıyordu, yani, gündemden düşüyordu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EYÜP FATSA (Devamla) - Şunu ifade etmeme müsaade edin Sayın Başkan…

Tabii, bu kanunlarda büyük emekler var, bu kanunlarda gece gündüz harcanmış emek ve mesai var.

Bakın, değerli arkadaşlar, mesela, bizim Türk Ticaret Kanunu'muz 1.535 maddedir. Alt komisyonlarda, üst komisyonlarda, iktidarıyla muhalefetiyle anlaşarak, uzlaşarak çıkartılmış bir kanundur. İstiyoruz ki, yeni şekillenen Parlamento ve hükûmet, bu tür büyük kanunları, yani çok emek harcanmış, çok mesai harcanmış kanunları, eğer istiyorsa, kadük kalmadan Genel Kurulda gündemine alıp görüşebilsin. Arzu ediyorsa -burada bir icbar da yok- istiyorsa görüşür. Yani, yeniden üç aylık, altı aylık, bir yıllık süreleri kullanmak suretiyle, bunu, komisyonlarda, alt komisyonlarda görüşmesin, üzerinde mutabakata varılmış olan bu yasaları, Ceza Uyum Yasası gibi, Kat Mülkiyeti Kanunu gibi önemli yasaları -bu çerçevede baktığımızda, madde sayısı itibarıyla da, hem de komisyonlarda görüşmelerinde önemli mesai ve zaman harcanmış kanunlardır- yeni yönetim, yeni hükûmet, yeni şekillenen Parlamento, istiyoruz ki bunları gündemine alıp görüşebilsin, yeniden baştan başlamasın.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Buna engel bir şey yok.

EYÜP FATSA (Devamla) - Ben, bu duygu ve düşüncelerle… Bunlar bilinmeyen konular değildir, gizli kapaklı bir şey yoktur. Dün akşam komisyonlarda bu kanunlar görüşülürken, muhalefete mensup arkadaşlarımız da o komisyonda idi, sabah falan getirmedik önüne. Kimsenin önüne, sabah burada, böyle, hiç bilmedikleri bir konuyu da getirmedik.

ALİ TOPUZ (İstanbul) - Bizim önümüze getirdiniz.

EYÜP FATSA (Devamla) - Ben, Genel Kurulun, grup önerimizin lehinde oy vereceğini düşünüyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Fatsa.

Sayın milletvekilleri, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubunun İç Tüzük'ün 19'uncu maddesine göre vermiş olduğu öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

…

2.- Kastamonu Milletvekili Hakkı Köylü'nün; TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/1041) (S. Sayısı: 1441)[2]

BAŞKAN: Başkan Vekili İsmail ALPTEKİN

KÂTİP ÜYELER: Ahmet Gökhan SARIÇAM (Kırklareli), Türkan MİÇOOĞULLARI (İzmir)

…

BAŞKAN - Komisyon ve Hükûmet? Yerinde. (CHP sıralarından "Komisyon yok." sesleri)

Komisyon yerine Sayın Meclis Başkan Vekili temsil ediyor efendim.

Komisyon raporu 1441 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Sayın Atila Emek, Antalya milletvekili. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 1441 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılmasına Dair İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu'nun tümü üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi ve bizi izleyen büyük milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, İç Tüzük teklifinin genel gerekçesine baktığımızda, komisyonlarda görüşülerek karara bağlanmış ve Genel Kurul gündemine alınmış tasarıların, seçimlerin yenilenmesi sebebiyle hükümsüz sayılmasının önlenmesinin amaçlandığı görülmektedir. Bu amaçla, İç Tüzük'ün 77'nci maddesinde değişiklik yapılması teklif edilmiştir. Komisyon müzakerelerinde konu değerlendirilmiş, verilen bir önerge doğrultusunda İç Tüzük'ün 77'nci maddesinin birinci fıkrası "Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla komisyonca benimsenebilir." cümlesi eklenmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; komisyon görüşmelerinde, Cumhuriyet Halk Partisi Anayasa Komisyonu üyeleri, milletvekillerimizin açıklamaları ve teklife karşı muhalefet şerhinde açıkladığımız gerekçede ifade ettiğimiz üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 77'nci ve 44'üncü maddeleri birlikte değerlendirildiğinde teklifte öngörülen değişikliğe ihtiyaç olmadığı açıktır.

[2] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 22, Yasama Yılı 5, Cilt 161, Birleşim 120, 2 Haziran 2007, Sayfa 228:234, 235:250

77'nci madde, belirtildiği gibi, yeni Parlamento, geçen dönemdeki tasarı veya teklifleri yenileyebilmektedir. Yeni göreve başlayan Parlamento, bu yenilemeden sonra, geçen dönemden intikal eden tasarı veya teklifi, belli bir görüşme sürecinden sonra her zaman aynen kabul etme imkânına sahiptir. Bu "yeniden görüşme" süreci, söz konusu tasarı ve teklifin daha da olgunlaşmasını sağlayacaktır. İç Tüzük'te yapılan bu değişiklikle yeni Parlamento dönemine yön verilmekte, âdeta yeni dönem şekillendirilmekte, ipotek altına alınmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi Grubu olarak, Adalet ve Kalkınma Partisinin ve İktidarının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda sergilediği tutum ve davranışı, Meclis çalışmalarında -Anayasa değişikliği de dâhil- her konuda öfkenin, hiddetin hâkim olduğu bir çalışma anlayışını, hayretle, ibretle, milletimizle birlikte izlemekteyiz. Bunun bir parçası da şimdi görüşmekte olduğumuz İç Tüzük değişikliğidir.

Değerli milletvekilleri, İç Tüzük, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bir bakıma anayasasıdır. İç Tüzük üzerinde yapılacak değişiklik, gruplar arasında uzlaşının ve ciddi bir çalışmanın sonucu olmalıdır. Adalet ve Kalkınma Partisinde, uzlaşma anlayışı ve kültürü son günlerde temelde ve tümden kaybolmuştur. Bunun sonucu bir seçim dönemine girilmişken, gerilim artmakta, Anayasa başta olmak üzere, her konuda çok hızlı değişikliklere gidilmektedir. Her şey toz duman içinde birbirine karışmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; öylesine durumlar yaşadık ki, yirmi beş yaş grubuna, gençlerimize seçilme hakkını veren Anayasa değişikliğini bu Meclis yaptı. Şimdi, soruyorum: Yirmi beş yaş ne oldu? Gençlere verilen umutlar ne oldu? Sayın Başbakan çok açık söyledi "Yirmi beş yaş uygulanmadıkça seçime gidilmeyecektir" dendi. Şimdi, biz, özellikle, yirmi beş yaşın uygulanabilmesi için, Anayasa'nın 67 nci maddesinin son fıkrasında da değişiklik yaptık. Ama, hayata geçirilemedi. Şimdi, gençlere verdiğiniz umutları söndürdünüz. Gençler aday olacaktı. Yirmi beş yaşındaki insanlara umut verdiniz. Meclisin, bu yönüyle, açıkça gündemini işgal ettiniz. Çıktınız, topluma karşı, gençlere karşı bunu çok açık söylediniz, ama hayata geçiremediniz.

Şimdi, bu, tabii ki, Adalet ve Kalkınma Partisinin anlayış tarzı, siyaset anlayışı. Şimdi, aynı konuda gerçekleşmeyeceğini bildiğiniz Anayasa değişikliğiyle Cumhurbaşkanının seçim sistemini değiştirdiniz. Göreceksiniz, onu da hayata geçirmek mümkün olmayacak. Yine Parlamento bunu seçecek, ama, siz bunları öylesine yapıyor ve yaratıyorsunuz ki, Türk toplumuna dört buçuk yıldır yönetim anlayışınızın sonucu verdiğiniz olumsuzlukları, yaptığınız, yarattığınız sıkıntıları unutturarak mağdurları oynamak istiyorsunuz değerli arkadaşlarım…

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Nasıl böyle kesin konuşabiliyorsun?

ATİLA EMEK (Devamla) - …mağdurları oynamak istiyorsunuz.

Şimdi, değerli arkadaşlarım…

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Nasıl iptal edilecek? Niye kesin konuşuyorsunuz?

ATİLA EMEK (Devamla) - Ne dediniz?

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Çok kesin konuşuyorsunuz. Yani, iptal edilecek, yürürlüğe girmeyecek…

ATİLA EMEK (Devamla) - Hayır, "iptal edilecek" demiyorum. Sürecin işleyişi bakımından ve son değişiklikte oylamalarda yarattığınız ve Meclisin oylamada gerçekleştirdiği durum Anayasa Mahkemesince de, Sayın Cumhurbaşkanınca da incelenecek.

MUSTAFA NURİ AKBULUT (Erzurum) - Nasıl kesin konuşabiliyorsunuz?

ATİLA EMEK (Devamla) - Bundan niye çekiniyorsunuz?

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkenin gündeminde, Adalet ve Kalkınma Partisinin çözemediği işsizlik var, artırdığı yoksulluk var, bütünleştiği yolsuzluk var. Tüm bunların milletimiz önünde sorgulanıp değerlendirileceği seçim var. Seçimlerde işsizliği, yolsuzluğu, yoksulluğu, terörü, iç ve dış güvenlikte var olan tehdit ve tehlikeleri tartışacağız. Adalet ve Kalkınma Partisi bu konuların tartışılmasından korktuğu için, ülkede yarattığı gerilim ve kriz ortamında mağdurları oynayarak gündemi değiştirmeye çalışmaktadır. Ancak, unutmayınız ki, dört buçuk yıllık iktidarınızda mağdur ettiğiniz toplum kesimleri sizi beklemektedir. Tarımda çiftçi ve hayvan üreticisi sizi bekliyor. İş yerini kapatan ve siftah yapmadan günü bitiren esnaf sizi bekliyor, işsizliğe mahkûm ettiğiniz gençlerimiz sizi bekliyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bir ülkede, seçim, huzur içinde, barış içinde, ülkenin geleceğine dönük projelerin tartışıldığı, çözüm önerilerinin ortaya konduğu bir ortamda yapılır. Millî irade de sağlıklı bir şekilde bu değerlendirmelerin sonunda şekillenir. Oysa, siz, Adalet ve Kalkınma Partisi olarak, Cumhurbaşkanlığı seçiminden başlayarak, başarısızlıklarınızın sonucu bir gerilim politikasını uygulamaya koydunuz, suni gündemlerle milletin gerçek gündemini ortadan kaldırdınız. Bu tutumunuz ve uygulamalarınız sonucu millet ile devleti, âdeta, karşı karşıya getirdiniz. Devletin bütün kurumlarına saldırmaya başladınız ve en son, Anayasa Mahkemesinin verdiği bir hukuk kararı karşısında saldırınıza devam ettiniz, bu kararı "yüz karası" olarak, "seviyesiz" olarak nitelendirdiniz. Siz bana söyler misiniz dünyanın neresinde, hangi ülkesinde bir yüksek mahkeme kararını bu şekilde değerlendirmek vardır ve yüksek mahkeme başkanının da bu söze karşı tepkisini gösterip, bu sözü söyleyen hakkında suç duyurusunda bulunduğu bir ülke vardır? İşte, ülkeyi bu noktaya getirdiniz. Bütün kurumlara saldırıyorsunuz, bütün kurumlarla kavga ediyorsunuz. Üniversiteyle kavgalısınız…

AHMET YENİ (Samsun) - Su iç, su!

ATİLA EMEK (Devamla) - …yargıyla kavgalısınız. Yargıtayda yaşananlar unutulmadı. Danıştaya karşı açıkça tahrikte bulundunuz. Bir katliamın o tahrikler sonucu olduğunu unutmayınız! (AK Parti sıralarından gürültüler) Unutmayınız!

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Saçmalama! Yapma ya!

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Konuşma!

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Böyle konuşamazsın! Sözlerine dikkat et!

ATİLA EMEK (Devamla) - Şimdi Anayasa Mahkemesini hedef… (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Anarşist misin nesin sen ya?

BAŞKAN - Sayın Emek… Sayın Emek…

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Konuşma!

BAŞKAN - Sayın Emek…

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Gerdiniz! Konuşma!

BAŞKAN - Sayın Emek… Bana bakar mısınız.

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Talimat mı bekliyorsun gruptan?

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Yeni bir saldırı mı yaptırmak istiyorsun?

BAŞKAN - Arkadaşlar, benim hatiple konuşabilmem için sizin gürültünüzün kesilmesi lazım.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Tahrik ediyorsun! Yakışmıyor sana!

ATİLA EMEK (Devamla) - Anayasa Mahkemesi Başkanının…

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Sana o kürsü yakışmıyor! O kürsü sana yakışmıyor!

ATİLA EMEK (Devamla) - Siz bunları…

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - O kürsü senin hakkın değil!

ATİLA EMEK (Devamla) - Rahat olun. Rahat olun.

BAŞKAN - Sayın Emek, biraz önce söylediğiniz söz…

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Geri alsınlar! Ne demek?

BAŞKAN - …bu Parlamentoda söylenecek söz değildir.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Sözünü geri alsın!

BAŞKAN - Lütfen geri alınız. Aksi takdirde İç Tüzük'ü uygulayacağım. (AK Parti sıralarından "Sözünü geri al" sesleri) Sözünüzü geri alınız. Siz bir hukukçusunuz, bunu söyleyemezsiniz. Böyle bir şey yoktur.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Mecliste kurulmuş, patlamaya hazır bir bomba gibisin.

BAŞKAN - Böyle bir şey yok. Kabul edemez bu Parlamento. Lütfen sözünüzü geri alın. Aksi takdirde sözünüzü keseceğim.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Sayın Başkan, bu şekilde konuşamaz!

ATİLA EMEK (Devamla) - Anayasa Mahkemesinin…

BAŞKAN - Efendim, yargıya intikal etmiş ve olaylar değişik şekilde açıklanmış olduğu hâlde siz bunu açıkça kendi görüşünüze göre söylüyorsunuz. Ben bunu kabul edemem Meclis Başkanı olarak.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Mikrofonu açın Sayın Başkan.

BAŞKAN - Lütfen… Mikrofonu açıyorum. Sözünüzü geri alınız.

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, benim söylediğim söz şudur: Danıştayın verdiği bir karar siyasi olarak değerlendirilmiş ve Danıştay konusunda maalesef o tartışmalar karşısında Danıştay… (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, aynı şeyi söylüyorsunuz siz.

ATİLA EMEK (Devamla) - Bu da yaşandı bu ülkede.

BAŞKAN - Yargıda olan ve o günün iddialarıyla ilgisi olmayan bir şeyi burada, aynı yanlışlıkla ifade edemezsiniz.

ATİLA EMEK (Devamla) - Şimdi Anayasa Mahkemesi konusunda da Sayın Başkan bunları söyledi, ben de bunları ifade ediyorum.

BAŞKAN - Lütfen sözünüzü geri alın.

ÖZKAN ÖKSÜZ (Konya) - Sözünü geri al!

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Sayın Başkan, sözünü kes!

BAŞKAN - Bak, Parlamentomuzun son gününde bu söz, sizin için de bu Parlamento için de hoş bir şey değil.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Sayın Baykal "çatışma çıkar" diyor tahrik olmuyor, senin bu sözün tahrik ediyor!

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, tamam…

BAŞKAN - Lütfen, rica ediyorum. İkimiz de hukukçuyuz.

FARUK ANBARCIOĞLU (Bursa) - Geri alsın sözünü!

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, Anayasa Mahkemesi Başkanının iki gün önce yaptığı basın toplantısında söylediklerini ifade ediyorum, Danıştay salonunda söylediklerini söylüyorum.

ZÜLFÜ DEMİRBAĞ (Elâzığ) - Öyle bir şey yok!

BAŞKAN - Sayın Emek, siz yasa üzerinde konuşmakla görevlisiniz.

ATİLA EMEK (Devamla) - Bir milletvekili olarak bunları söylemek, bizim hakkımız, görevimiz değil mi?

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) - Böyle bir görev yok!

ATİLA EMEK (Devamla) - Bizim hakkımız, görevimiz değil mi? Bunlar, yüksek mahkeme başkanlarının söylediği sözler.

ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU (Muğla) - Sözünü geri alsın!

ATİLA EMEK (Devamla) - Kusura bakmayın...

BAŞKAN - Sayın Emek, eğer madde üzerine dönmediğiniz takdirde...

ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU (Muğla) - Sözünü geri al!

ATİLA EMEK (Devamla) - Dönüyorum Sayın Başkan.

ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU (Muğla) - Sözünü geri alsın ve tutanaklardan da çıkarılsın.

BAŞKAN - ...İç Tüzük'ün 66'ncı maddesine göre sözünüzü keseceğim.

ATİLA EMEK (Devamla) - Dönüyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Lütfen, konunuza dönün.

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, duyarlılığınıza teşekkür ediyorum. Ama, söylediğim her söz, bu ülkede yüksek mahkeme başkanlarının söylediği sözlerdir. (AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Efendim, biz burada yüksek mahkemeleri tartışmıyoruz.

ATİLA EMEK (Devamla) - Milletin bir vekili olarak, benim de bu sözleri söylememde hiçbir sakınca görmüyorum. (CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler)

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Senin görevin germek mi?

BAŞKAN - Biz burada bir yasayı tartışıyoruz.

ATİLA EMEK (Devamla) - Çok açık ifadesiyle... (AK Parti sıralarından gürültüler, "Sen sıktın ama!" sesi)

O size aittir! O size aittir! O size aittir!

BAŞKAN - Sayın Emek, bunu germenin ne manası var, ne kazandıracak bu Parlamentoya Allah aşkına? Size soruyorum.

ATİLA EMEK (Devamla) - Efendim, gerildi...

BAŞKAN - Son günde bir yasa görüşüyoruz, kabul edersiniz etmezsiniz...

ATİLA EMEK (Devamla) - Bu Parlamento gerildi! Toplumu geriyorsunuz, bundan medet umuyorsunuz! Bundan medet umuyorsunuz! (AK Parti sıralarından gürültüler)

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Bu, ortamı germektir!

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Sen geriyorsun, provokasyon yapıyorsun!

BAŞKAN - Efendim, bu hâlinizle siz ne yapıyorsunuz şimdi germeyip de?

ATİLA EMEK (Devamla) - Kusura bakmayın.

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) - Aksine, arkadaşınızın konuşmasına bir bakın, nasıl konuşuyor!

ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU (Muğla) - Sözünü geri al!

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gittiğiniz yol yanlış yoldur...

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Akşamdan sabaha kadar içiyorsun sen de! Ne anlatıyorsun?

ATİLA EMEK (Devamla) - ... bu ülke yararına, millet yararına değildir, devlet yararına değildir.

Bu olumsuz davranışlarınız, mağdurları oynama plan ve projelerinize milletimiz prim vermeyecektir. (AK Parti sıralarından gürültüler)

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Sayın Başkan, kes şunun sözünü ya!

ATİLA EMEK (Devamla) - Siz, bu dönemin ve yaptıklarınızın hesabını millete vereceksiniz! Millete vereceksiniz! (AK Parti sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Mikrofonu aç Sayın Başkan. Mikrofonu niye kapatıyorsun, süresi bitmedi?

BAŞKAN - Sayın Emek, teşekkür ediyorum.

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, müsaade edin, sözümü bitireceğim.

ABDULLAH ERDEM CANTİMUR (Kütahya) - Hâlâ konuşuyor...

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Otur yerine!

BAŞKAN - Tamam, teşekkür ederim.

Efendim, son cümlelerinizi alabilir miyim.

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, sözümü bitireceğim.

BAŞKAN - Siz, maddeyle ilgili konuşmuyorsunuz.

HARUN AKIN (Zonguldak) - Doğru düzgün konuşamadı...

BAŞKAN - Efendim, iki dakikanız vardı. İki dakikanızı, lütfen, madde üzerinde konuşun.

ORHAN SEYFİ TERZİBAŞIOĞLU (Muğla) - Sayın Başkan, sözünü geri almıyor.

ATİLA EMEK (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Cumhuriyet Halk Partisi olarak, sizin yarattığınız bütün bu olumsuzlukları ortadan kaldıracağız; milletimizle devletimizi kucaklaştıracağız; milleti, devletine sahip çıkacak millet; devlet, milletin hizmetinde olacaktır.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Millete sahip çık, millete!

ATİLA EMEK (Devamla) - Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında, toplumsal barış projesini hayata geçireceğiz. Toplumun bütün katmanlarını bütünleştireceğiz. Toplumda da Parlamentoda da çatışma yerine uzlaşma kültürünü hâkim kılacağız.

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Belli oluyor konuşmalarınızdan, belli oluyor.

ATİLA EMEK (Devamla) - 23'üncü Dönemde, 11'inci Cumhurbaşkanını da bu anlayışla seçeceğiz.

RAMAZAN TOPRAK (Aksaray) - Millet sizi gömecek.

ATİLA EMEK (Devamla) - Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında, milletimiz hak ettiği güzel ve aydınlık günlere birlik içinde ulaşacaktır. (AK Parti sıralarından sıra kapaklarına vurmalar, gürültüler)

Bu duygu ve düşüncelerle yüce heyetinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Emek.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Sen bize saygı sunma. Hadi oradan! Yürü oradan!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini…

İRFAN GÜNDÜZ (İstanbul) - Sayın Başkanım, arkadaşımızın konuşması üzerine, bizim grubumuzun hakkını korumak üzere söz hakkı talep ediyorum.

BAŞKAN - Efendim, ben bir maddelerine geçeyim, ondan sonra sizin talebinizi değerlendiririm.

Şimdi, maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

YAHYA BAŞ (İstanbul) - Son günde ne güzel becerdiniz. Bravo sana!

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Görevi o. Listeye girmeyi garantiledin, listeye girmeyi. Demirel seni de listeye alacakmış. Güniz Sokak'a git.

BAŞKAN - Sayın Gündüz, yerinizden, niçin söz istediğinizi ifade eder misiniz. (AK Parti sıralarından gürültüler)

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Az önce söyledi ya.

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Hayır. Sayın Başkanım, niye yerinden?

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Grubun hakkını korumak için…

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Niye yerinden?

İRFAN GÜNDÜZ (İstanbul) - Sayın Başkanım…

BAŞKAN - Doğrusu, son gün bu tavrınızdan dolayı son derece üzüldüğümü ifade ediyorum. (CHP sıralarından alkışlar, AK Parti sıralarından gürültüler)

Neden üzüldüğümü ifade ediyorum, biliyor musunuz? Beş yıldır bu İç Tüzük'e göre hareket ediyoruz. Sizin de bunu bilmeniz lazım. Çünkü, ben, söz isteyen bir hatibe, kim olursa olsun, niçin söz istediğini İç Tüzük'e göre soracağım, vereceği cevaba göre söz vereceğim. İzin verin.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Hayır, grubun hakkı için Sayın Başkan.

BAŞKAN - Burayı siz yönetmiyorsunuz, biz yönetiyoruz. İzin verin.

Buyurun Sayın Gündüz.

İRFAN GÜNDÜZ (İstanbul) - Sayın Başkan, sataşmalara ve bu ifadelere cevap hakkımızı kullanmak istiyoruz.

BAŞKAN - Ee, bunu önce dinlemek istiyorum.

Buyurun, 69'a göre söz istiyorsunuz. (AK Parti sıralarından alkışlar)

İRFAN GÜNDÜZ (İstanbul) - Sayın Başkan, çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, yasama döneminin bu son gününde -aslında 22'nci Dönemde beşinci yılı dolduran bir yasama faaliyetini gerçekleştirmiş bulunuyoruz ama- burada, kışkırtmaya, hakarete varan sözlere ve hak etmediği şekilde hiç kimsenin diğer bir arkadaşımıza söz söyleme hakkı yoktur. Hele bu kürsü aziz milletin kürsüsüdür. Bu kürsüden laf söylerken, herkes, bin defa düşünüp bir defa söylemeli ve söylediklerinin de doğru olduğuna bakmalı.

Şu AK Parti İktidarı döneminde hiçbir faili meçhul cinayet yoktur, hiçbir faili meçhul katliam da yoktur. Bakın, Danıştay faili yakalanmıştır.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Hablemitoğlu!

İRFAN GÜNDÜZ (Devamla) - Öbür taraftan, bakın, Cumhuriyet gazetesine atılan bomba, efendim, Danıştay, buna benzer bütün olayların failleri, YÖK'e yapılan suikast girişimi, anında failleri yakalanmıştır.

MEHMET ERGÜN DAĞCIOĞLU (Tokat) - Yirmi dört saat geçmeden!

İRFAN GÜNDÜZ (Devamla) - O yüzden, eğer, bu iktidar, ister ferdî ister toplumsal, huzurumuzu bozan hangi tür hareket olursa olsun, kimden gelirse gelsin, işin üzerine gitmiş ve failini bularak adalete teslim etmiştir. Dolayısıyla, bu meselelerden dolayı, kalkıp da, iktidarı, kim tarafından geldiği açık, adresi belli olan, süpermarketten alınmayan o patlayıcılarla, işte, canlı bombanın Anafartalar Çarşısı'nda ulusumuzun yüreğini dağlayan bir hadisenin bir defa faili olarak iktidarı gösterme, bana göre en büyük gaflet ve en büyük aymazlığın ta kendisidir.

ATİLA EMEK (Antalya) - Hayır, hayır, hiç alakası yok!

İRFAN GÜNDÜZ (Devamla) - O yüzden, biz bunu bütün gücümüzle kınıyoruz, Siz de kınıyorsunuz. O yüzden, burada, bir arkadaşımızın gelip, sadece, işte son günde, sırf seçmene selam kabilinden tribünleri düşünerek konuşması, bana göre doğru bir tavır değildir.

GÜLDAL AKŞİT (İstanbul) - Koltuk kaygısı!

İRFAN GÜNDÜZ (Devamla) - O yüzden, hep beraber… Bakın, eğer 22'nci Dönemin yasama yönünden bir başarısı varsa, bu başarı hepimizindir, iktidarıyla muhalefetiyle hepimizin bunda katkısı vardır. Hatta, bu süre içerisinde, hep beraber çalıştığımız, bir arada bulunduğumuz arkadaşlarımızdan, bakın vefat edenler var. Ben onlara, hepsine rahmet diliyorum. O yüzden, o arkadaşlarımızın da hiç ruhlarını rahatsız etmeden, gelin, şu son günde, gerçekten, çok değerli Grup Başkan Vekili ile beraber, Sayın Topuz ile beraber vardığımız bir mutabakat çerçevesinde, bugünümüzü birbirimizin yüzüne bakılamayacak hâle getirmeyelim. Dost olacaksak da bir gün düşman gibi dost olalım, düşman olacaksak da bir gün dost olacakmış gibi düşman olalım ve asla birbirimizin yüzüne bakılamayacak yanlışlara sakın girmeyelim.

Kem söz sahibine aittir. O yüzden, bunu toplum yargılayacak, demin arkadaşımız söyledi. Ben öyle zannediyorum, halk 22 Temmuzda kim haklı, kim haksız herkesin ölçüsünü önüne koyacak ve biz de halkın takdirini bir defa canı yürekten kabulleneceğiz.

O yüzden, ben, bu duygular içerisinde, hiç olmazsa bugün, meseleyi böyle hakarete varan sözlerle değil, gerçekten konuyla ilgili söyleyecek bir şeyimiz varsa söyleyelim ve tatlılıkla kapatalım diyor, hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Gündüz.

1'inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1- 05/03/1973 tarihli ve 584 Karar Numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili önceki dönemlere ait raporlar, açıkça belirtilmek kaydıyla, komisyonca benimsenebilir."

BAŞKAN - Madde üzerinde söz yok.

Bir önerge var; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan İçtüzük değişiklik teklifinin 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Ünal Kacır	Abdullah Erdem Cantimur	İlhan Albayrak
İstanbul	Kütahya	İstanbul
Ahmet Yeni	Cavit Torun	Ramazan Toprak
Samsun	Diyarbakır	Aksaray

Madde 1 - 05.03.1973 tarihli ve 584 Karar Numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 77 nci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Yenilenen tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra, önceki dönemlere ait rapor ve metinler, açıkça belirtilmek kaydıyla komisyonca benimsenebilir."

BAŞKAN - Sayın Komisyon?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKAN VEKİLİ SEMİHA ÖYÜŞ (Aydın) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Başkanlık?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKAN VEKİLİ SADIK YAKUT (Kayseri) - Takdire bırakıyoruz.

BAŞKAN - Sayın Hükûmet?

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI MEHMET ALİ ŞAHİN (İstanbul) - Efendim, teklifteki cümle, ihtiyacı, bize göre, karşılıyor. Böyle bir değişikliğe gerek olmadığı kanaatindeyim.

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe: Yenilenmiş tasarı ve tekliflerle ilgili olarak önceki dönemlerde ilgili komisyonlarca kabul edilmiş olan rapor ve metinlerinin, tasarı veya teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra benimsenebileceği şeklinde düzenleme yapılmak suretiyle komisyonda izlenecek yöntemle açıklık getirilmiştir.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Şimdi, maddeyi kabul edilen önergeyle birlikte oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2- Bu İçtüzük hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Antalya Milletvekili Sayın Tuncay Ercenk, buyurun. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA TUNCAY ERCENK (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1441 sıra sayılı İçtüzük Teklifi üzerinde Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, öncelikle bu değişiklik teklifine geçmeden, ben, hiçbir dönemde ülkemizin değerlerinin, cumhuriyetimizin, anayasal kurumlarımızın, yargımızın, hukukumuzun, demokrasimizin hiçbir dönemde bu kadar tahrip edildiğini görmedim, yaşamadım. Bir siyasetçi olarak da yaşamadım, bir vatandaş olarak da yaşamadım. (AK Parti sıralarından gürültüler)

MUZAFFER BAŞTOPÇU (Kocaeli) - Öyle bir şey olur mu yahu!

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Daha başlangıcın kötü Tuncay.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Şimdi, kırarak, dökerek, parçalayarak, tahrip ederek bu ülke yönetilmez. (AK Parti sıralarından gürültüler)

RAMAZAN TOPRAK (Aksaray) - İç Tüzük'le ne ilgisi var!

BAŞKAN - Sayın Ercenk, esasa geçelim lütfen.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Esasa geçeceğim Sayın Başkan.

Dayatmacı, uzlaşmaz bir tutumla, inatla, intikam hissiyle siyaset yapılmaz. Devlet inatlaşmayla yönetilmez. (AK Parti sıralarından gürültüler)

TELAT KARAPINAR (Ankara) - Ama, siz yapıyorsunuz.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bakın, dört buçuk yıllık iktidar döneminizde, Türkiye Cumhuriyeti devleti devlet olalı, cumhuriyet cumhuriyet olalı, demokrasi demokrasi olalı, millet millet olalı böyle zulüm görmedi. Böyle zulüm görmedi. (AK Parti sıralarından gürültüler)

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Hırpalanan bir tek Cumhuriyet Halk Partisi!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bakın, siz devlet yönetmiyorsunuz, siz kristal mağazasına girmiş futbol maçı yapıyorsunuz, her tarafı kırıyorsunuz, her tarafı döküyorsunuz. Cumhuriyeti, demokrasiyi, laik cumhuriyeti kırarak, dökerek siyaset yapıyorsunuz.

AHMET YENİ (Samsun) - Maddeye gel, maddeye!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bu değişikliği getirdiniz, halk oylamasıyla ilgili değişikliği getirdiniz. Peki, ben merak ediyorum, neden dört buçuk yıl önce bu gelmedi? Neden iki yıl önce gelmedi? Bunun bir nedeni yok mu? Bu zamanlamayı neden bu noktaya getirdiniz? Bunu anlamaya çalışıyorum.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Onu geçirdik, şimdi İç Tüzük'ü konuşuyoruz.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Hiç müdahale etmeyin.

BAŞKAN - Sayın Ercenk, siz esasa gelin lütfen.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bitiriyorum.

FATİH ARIKAN (Kahramanmaraş) - Ortalığı şu anda yatıştırdık, yeniden germeye çalışıyorsun ya!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bakın, dönemini tamamlamış, seçim takvimini almış, 22 Temmuzda seçim yapacak olan bir Meclis, ülkenin rotasını, rejimini etkileyecek bir değişikliği tam bu sırada mı getirir, on ikiye beş kala mı getirir? Böylesine devlet yönetme ciddiyeti olabilir mi? Böylesine devlet yönetilebilir mi? Devlet ciddiyeti, devlet adamlığıyla böyle bir şey bağdaşabilir mi? Niye bu şekilde "ben yaptım, oldu" anlayışıyla getiriyorsunuz da dört buçuk yıl önce getirmiyorsunuz? Bunun bana cevabını vereceksiniz. Cevabını vereceksiniz bunun. Bu cevabı vermeden burada hükûmet olamazsınız, iktidar olamazsınız…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Cevabını millet verecek size!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - …siyaset yapamazsınız. 22 Temmuzda bunun cevabını alacaksınız.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Cevabını size millet verecek!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Şimdi, biz sizi uyarıyoruz. Bakın, Türkiye Cumhuriyeti devletinin geleneğine, vakarına yakışmayan bir tavırda siyaset yapıyorsunuz.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Onu siz yapıyorsunuz!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Yeterli tartışma yapıldığını söyleyebilir misiniz bana siz? Halk tarafından seçilmesiyle ilgili yeterli bir tartışma yapıldığını söyleyebilir misiniz?

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Sizin işiniz bu, hep tartışmak, hep tartışmak!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Üniversitelere sundunuz mu? Baroya sundunuz mu? Sivil toplum örgütlerine sundunuz mu? Hiçbirisi yok. Ben yaptım, oldu! Neden oldu? Neden oldu? İnatlaşmayla oldu. Sen benim Abdullah Gül kardeşimi Cumhurbaşkanı seçmezsin ha, al sana Anayasa değişikliği! Böyle siyaset olmaz, böyle siyaset olmaz! AKP Grubunda başka Cumhurbaşkanı olacak kimse yok muydu? Değerli arkadaşlarım, yok muydu? (AK Parti sıralarından gürültüler)

AHMET YENİ (Samsun) - Size ne?

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Size mi soracağız kimi seçeceğimizi?

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Sayın Başbakanın aklındaki isim başka, Sayın Arınç'ın aklındaki isim başka, vatandaşın aklındaki isim başka. Hayır, bunlar olmaz, bunlar olmaz, bunlar olmaz!

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Baykal'ın dediği olsun!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Kim olacak?

FATİH ARIKAN (Kahramanmaraş) - Baykal'ın dediği mi olacak?

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Üçlüden biri olacak, üçlüden biri olacak! "Ya sen, ya ben, ya o" diyerek Cumhurbaşkanı seçilmez değerli arkadaşlarım.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Yalan söylüyorsun!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - İşte bu noktaya geldiniz, bu noktaya geldiniz ve bu rejimi tıkama noktasındasınız. Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecini tıkayan AKP İktidarıdır, Sayın Başbakandır. Evet, evet…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Baykal'ı yapalım!..

MEVLÜT COŞKUNER (Isparta) - Sayın Kutlu, "Sayın Baykal" de!

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Sayın Baykal'ı…

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Şimdi, Sayın Baykal, uzlaşmayla Cumhurbaşkanının seçilebileceğini açıkladı. Hiçbir AKP'linin, hiçbir AKP'linin, bir AKP'linin Cumhurbaşkanı olamaz deme hakkını kendimde görmüyorum deme noktasındaydı Sayın Baykal, görmüyorum deme noktasındaydı.

AHMET YENİ (Samsun) - Halk karar verecek!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Peki, neden bunu reddettiniz? Hani uzlaşma diyordunuz? Hani Sayın Başbakan "Siyaset bir uzlaşı alanıdır." diyordu? Hani Başbakan "Sadece sayısal güce dayanan bir yönetim anlayışını benimsemiyoruz, toplumsal mutabakattan güç alan bir siyaset anlayışından yanayız. " diyordu, ne oldu?

FATİH ARIKAN (Kahramanmaraş) - Yine diyoruz…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Siz kendi partinizle uzlaşamıyorsunuz ki, bizimle uzlaşın!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bu 367 konusunu tartışmaya açan sizsiniz, Cumhurbaşkanlığı sürecini tıkayan sizsiniz. Uzlaşmayla seçilebilecek bir Cumhurbaşkanını, "Olmadı kardeşim, sen benim adayımı seçtirmedin, ey Anayasa Mahkemesi sen de bunu reddettin, bir yüz karası olarak değerlendirilen kararla sen de bunu reddettin, al ben de sana Anayasaya değişikliği getiriyorum!" diyerek siyaset olmaz...

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Tuncay Bey, sen de yüz akı olarak nitelendir bakalım.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - …diyerek siyaset olmaz, diyerek siyaset olmaz!

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Sen de yüz akı de diyebiliyorsan!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Şimdi, biraz önce de söyledim, siyasette inatlaşma olmaz değerli arkadaşlarım.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - O zaman yapma!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Hele yargıyla inatlaşma hiç olmaz, hukukla inatlaşma hiç olmaz, milletle inatlaşma hiç olmaz.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Sayın Başkan, bu konuşma İç Tüzük'e aykırıdır. Tuncay Bey'in İç Tüzük gereği konuyla ilgili konuşması lazım.

BAŞKAN - Bir dakika, dinleyelim. Hüsrev Bey, dinleyelim.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Şimdi, al sana Anayasa değişti diyerek ülke yönetilmez, devlet ve siyaset adamlığı ciddiyetiyle bağdaşmaz.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Sayın Başkan, sizi göreve davet ediyorum.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Siyasette uzlaşma esastır. Demokraside uzlaşma, demokrasinin özüdür, ruhudur. Demokrasi varsa uzlaşma vardır.

BAŞKAN - Sayın Ercenk, zamanınız daralıyor, şu İç Tüzük'e gelelim.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bitiriyorum… Bitiriyorum…

RAMAZAN TOPRAK (Aksaray) - Süresi bitti, maddeden hiç bahsetmedi Sayın Başkanım.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bir devletin muhalefet liderine, gelin bu işi uzlaşmayla çözelim diyen muhalefet liderine cibilliyetsiz damgasını söyleyerek, Cumhuriyet Halk Partisine cibilliyetsiz damgasını vurarak ve "Onunla görüşmek zaman kaybıdır." diyerek nasıl uzlaşacaksınız? Nasıl devleti yöneteceksiniz? Muhalefet bu demokrasinin özüdür. Niye buradan kaçıyorsunuz? Efendim, ondan sonra, Cumhuriyet Halk Partisi engelledi… Hayır, Cumhuriyet Halk Partisi engellemedi, Cumhuriyet Halk Partisi size yol gösterdi. Sayın Genel Başkan her zaman yaptığı gibi size yol gösterdi. Siz bu yoldan gideceğinize, rejimi tıkama noktasına getirdiniz.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Millet de size yol verecek.

RAMAZAN TOPRAK (Aksaray) - Maddeye gel…

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Geliyorum… Geliyorum…

Devletin birliğini, uyumunu, ulusal bütünlüğünü, bağımsızlığını, bayrağını temsil eden bir makama seçilecek kişi, bu kadar karmaşık bir yapı içinde olmaz.

FATİH ARIKAN (Kahramanmaraş) - Siz Demirel'e gidin.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Şimdi, değişiklik geldi önümüze, İç Tüzük değişikliği geldi. Bakıyoruz, şimdi, Anayasa Komisyonunda, Sayın Bakan "Ben bu değişikliği yeni öğrendim." dedi. Burada Sayın Bakan. "O anda öğrendim." dedi.

FATİH ARIKAN (Kahramanmaraş) - CHP'nin listesi Güniz Sokak'ta hazırlanıyor.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bizim listeyle ilgili hiçbir sorunumuz yok arkadaş, sen işine bak.

Bu nedenle, ben de, İç Tüzük değişikliğiyle ilgili bölümü Anayasa Komisyonunda öğrendim. Hiç tartışılmadan, hiç görüşülmeden bu tür değişiklikler apar topar, yangından mal kaçırırcasına, inatla yaptığınız zaman süreci tıkıyorsunuz, rejimi tıkıyorsunuz, demokrasiye, cumhuriyete zarar veriyorsunuz. Uyarılara lütfen dikkat edin. (AK Parti sıralarından gürültüler)

Bakın, değerli arkadaşlarım, Sayın Başbakan son günlerde çok ciddi olarak, gerçekten, sinirlenmeye, bağırıp çağırmaya, muhalefeti, yargıyı, bütün anayasal kurumları suçlamaya…

AHMET YENİ (Samsun) - Sayın Başkan, maddeyle ilgili konuşsun.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - …ve bunlar hiçbir şey yapamaz diyerek reddetmeye, elinin tersiyle itmeye başladı. Böylesine bir anlayış bu ülkeyi yönetiyor.

RAMAZAN TOPRAK (Aksaray) - Sayın Başkan, süre bitti, maddeye gelmedi…

FATİH ARIKAN (Kahramanmaraş) - Sakinleşmiş ortamı germeye çalışıyor!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - "Ananı al da git." deme anlayışından başlayan, "Askerlik yan gelip yatma yeri değildir." deme noktasına gelen, "Anayasa Mahkemesi kararı demokrasiye sıkılmış kurşundur." diyen ve daha giderek -şiddetle kınıyorum- Yüce Mahkemenin kararına "yüz karası" diyerek bu toplumu geriyor, bu siyaseti geriyor; uzlaşmaz tavrıyla, maalesef, ülkenin tıkanmasına, rejimin tıkanmasına yol açan bir anlayış içinde hâlâ söylemlerini sürdürmeye çalışıyor.

Bakın değerli arkadaşlarım, çelişkili kararlarla, akşam yatıp sabah kalkıp Anayasa'yı değiştirelim demekle siyaset yapılmaz. İktidarın bir güven bunalımına düştüğünü görüyoruz. İktidar güven bunalımına düştükçe çırpınmaya başlıyor, çırpındıkça batıyor, battıkça da "vay muhalefet şöyle, vay Cumhurbaşkanı böyle, vay Anayasa Mahkemesi böyle" diyerek ülkenin tıkanmasına, rejimin tıkanmasına, ekonominin tıkanmasına yol açıyor. (AK Parti sıralarından gürültüler)

Şimdi, bakın, bu tartışmalar sırasında ne işçi konuşuluyor ne memur konuşuluyor ne emeklinin durumu konuşuluyor ne esnafın durumu konuşuluyor, ekonomi bir kenara itilmiş, varsa yoksa referandum, varsa yoksa Cumhurbaşkanlığı seçimi noktasına getiriyorsunuz.

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) - Sayenizde!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bakın, kapkaç, yok; yolsuzluk, yoksulluk konuşulmuyor; dokunulmazlık konusu -Allah'a şükür- dört buçuk sene önce verdiğiniz söz olduğu yerde duruyor.

Şimdi, Avrupa Birliği, Kıbrıs, dış politika başka ülkelere havale edilmiş; Barzani, Talabani çıkıyor oradan meydan okuyor; bir yabancı ülkenin uçakları sınırlarımızı ihlal ediyor, cirit atıyor... Efendim, başka ülkelere havale edilen dış politika konuşulmuyor. Ne oldu Avrupa Birliği? Hırvatistan altı maddede başlık açtı, altı maddede.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Orada CHP yok da ondan başarılı!

İNCİ ÖZDEMİR (İstanbul) - Orada sizin gibi muhalefet yok!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Aynı tarihte biz görüşmelere başladık. Ne oldu? Bizimki daha iki madde. Nerede bu başarı? Bunları konuşun, bunları konuşun, bunları konuşacaksınız.

Terörle ilgili, bakıyorsunuz, çuval geçirmeyle başlayan, teröre karşı mücadelede hiçbir ciddi atılım göstermeyen, bir çalışma yapmayan iktidar, askerimizin kafasına…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Efendim, son cümlelerinizi alıyorum.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - …çuval geçirme noktasına getirildi ve son gün, daha dün peşmergelerle namlu namluya kalma noktasına getirdi bu iktidar bizi. Çıt yok… Nerede Başbakan? Esip gürleyen Başbakan, muhalefete bağıran, Anayasa Mahkemesine bağıran Başbakan nerede? Genelkurmay Başkanı devreye giriyor. Genelkurmay Başkanı: "Bu olmaz, bunu kabul etmeyiz." diyor. Bizim Sayın Başbakandan, Kasımpaşalı Başbakandan hiç ses yok. Kostak kostak yürüyen insandan hiçbir ses yok. Genelkurmay Başkanı müdahale ediyor "Bu, yanlıştır." diyor. (AK Parti sıralarından gürültüler)

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Ne demek kostak kostak yürümek!

AHMET YENİ (Samsun) - Şu hâle bak! Tahrikçiler konuşuyor!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Arkadaşlar…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Maddeyle alakalı konuşun!

BAŞKAN - Sayın Ercenk, yani, biz, müsamaha ediyoruz hakikaten, bu kürsü hür diye…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Ayıp yaa!

BAŞKAN - … Ama, her şeyin bir usulü var. Siz, bir Başbakana bu sözü nasıl yakıştırıyorsunuz? Lütfen geri alın… Sözünüzü geri alın efendim.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Efendim, kendileri öyle söylüyor, Sayın Başbakan da aynı şeyi söylüyor.

BAŞKAN - Ne söylüyor?

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Kendini tarif ediyor, kendini!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - "Kostak kostak yürürüm ben" diyor, kendisi söylüyor.

BAŞKAN - Hayır, siz, biraz önce…

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Kendinizi tarif ediyorsunuz.

MEVLÜT COŞKUNER (Isparta) - "Kostak kostak" kötü laf değil ki.

BAŞKAN - …izafe ettiğiniz sözü, bir arkadaşınıza söylemezsiniz.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Hayır efendim… Hayır efendim… Böyle söylüyor kendisi.

BAŞKAN - Lütfen, geri alın sözünüzü ve son cümlenizi rica ediyorum.

MEVLÜT COŞKUNER (Isparta) - "Kostak, kostak" kötü laf değil Sayın Başkan.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Burada, yürüyüş, bu şekildeki yürüyüş, kendine göre, yiğitlik yürüyüşü diyor. Ben, onu söyledim, başka bir şey değil ki! (AK Parti sıralarından gürültüler)

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Ne demek o? Bu sözü söylerken yüzün kızarmadı değil mi? Yazıklar olsun sana, yazıklar!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Şimdi, bakın, devlet düzeninde, memur-amir ilişkisi vardır.

BAŞKAN - Efendim, son cümlenizi rica ediyorum, ek sürenizi de verdim.

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan, bitiriyorum.

İSMAİL ÖZGÜN (Balıkesir) - Ayıp! Ayıp!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - İşinize geldiği zaman, bu benim memurumdur diyorsunuz Genelkurmay Başkanınıza, işinize gelmediği zaman da o benim memurum değil, ben onun amiriyim diyorsunuz.

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Onu sen anlamazsın!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Ve ne zamandan beridir, sınır dışı operasyonlar için, bir amir, memurundan izin alma noktasındadır? Efendim, "Asker istesin, ben operasyonu yapayım." deme noktasına nasıl geliyorsunuz siz? Nasıl bir çelişkidir bu? Nasıl devlet yönetimi anlayışıdır bu? (AK Parti sıralarından gürültüler)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri…

Bağlıyorum Sayın Başkan, bağlıyorum…

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Bunlar ciddi işler, bunları sen anlamazsın!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Tarih, ne Anayasa Mahkemesini ne Cumhuriyet Halk Partisini ne de Cumhurbaşkanını yargılamayacak. Tarih, dört buçuk yıllık süre içinde ülkeyi bunalımlara sürükleyen AKP İktidarını yargılayacaktır. (AK Parti sıralarından gürültüler)

AHMET YENİ (Samsun) - Hadi oradan! Hadi be!

TUNCAY ERCENK (Devamla) - Yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

METİN KAŞIKOĞLU (Düzce) - Sen, bayağı bir adammışsın!

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Ercenk.

AK Parti Grubu adına, Ordu Milletvekili Sayın Eyüp Fatsa, buyurun efendim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA EYÜP FATSA (Ordu) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; görüşülmekte olan 1441 sıra sayılı Kanun Teklifi'nin yürütme maddesinde Grubum adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, Başkanlık Makamını ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, 1441 sıra sayılı teklif komisyonlarda görüşülmüş, kabul edilmiş, ama, süre yetmediği için bir sonraki döneme kalma riskiyle karşı karşıya olan kanun tasarı ve tekliflerinin kadük olmaması, eğer yeni oluşacak Parlamento uygun görürse, bu görüşülen ve kabul edilen, basımı yapılmış, tarih ve sıra almış kanunların yeni hükûmet ve Parlamento tarafından da değerlendirilebileceğini içermektedir. Kısaca, görüştüğümüz konu budur. Ancak, burada konuşulan şeylere baktığımız zaman, bu teklifle ve teklifin içeriğiyle hiç alakası olmayan, doğrusunu isterseniz, bir milletvekili sorumluluğuna da yakışmayan sözleri ve ifadeleri çok yadırgadığımı, bunu çok esefle karşıladığımı ifade etmek istiyorum.

Biraz önce Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına burada konuşan arkadaşımız, dört buçuk yılda, AK Parti İktidarıyla cumhuriyetin, demokrasinin, anayasal kurumların, milletimizin ortak payda ve değerlerinin tahrip edildiğini, ayrıca, bu süre içerisinde de başta cumhuriyet olmak üzere, böyle bir zulüm görmediğini ifade etti. Doğrusunu isterseniz, çok yadırgadım Sayın Ercenk.

Bakın, değerli arkadaşlar, insanın dağarcığında, heybesinde biriyle paylaşabileceği bir bilgi, birikim, bir hazırlık, paylaşabileceği bir değer varsa, çıkar, bunu Genel Kurulla, aziz milletimizle paylaşır, düşündüklerini anlatır, fikirlerini anlatır. Seçim sürecine girdik. Önümüzde bir seçim maratonu var. Seçim süreciyle ilgili, seçimde, partisinin değişik sosyal olaylarla ve kurumlarla alakalı düşüncelerini, onlarla ilgili yapmak istediklerini, partisinin Türkiye vizyonunu, gelecek vizyonunu, ekonomi vizyonunu, eğitim vizyonunu, sağlık vizyonunu ve aklına gelebilecek, Türkiye'nin ve Türk halkının ihtiyaç duyduğu o güzellikleri, onlar için kalbinde, gönlünde taşıdığı heyecanını, sevgisini, muhabbetini paylaşır. Ama, eğer dağarcığında bir şey yoksa, paylaşabileceği bir şey yoksa, o zaman çıkar burada kavga eder, burada aslı astarı olmayan, gerçekle uzaktan yakından alakası olmayan konuları, bir dizi iftiralarla, haksız beyanlarla, yanlış beyanlarla ifade etmeye çalışır ki, bu, doğrusunu isterseniz, biraz önce tarifte ifade ettiğim, heybesinde bir şey olmayanların başvurabileceği yöntemdir.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'mızın 2'nci maddesi gayet açıktır. Bu ülkede, cumhuriyetle, demokrasiyle, laiklikle, sosyal devletle ve hukuk devletiyle, cumhuriyetin kazanımlarıyla ve milletimizin ortak paydalarıyla, ortak değerleriyle kimsenin bir alıp veremediği yok, kimsenin bunları tartışmaya açtığı yok,

BAYRAM ALİ MERAL (Ankara) - Başbakanın Müsteşarı da dâhil mi?

AHMET YENİ (Samsun) - Dinle, bir dinle!

EYÜP FATSA (Devamla) - Ama, yapılan bir şey var: Bu değerler istismar edilmek suretiyle, milletimizin nezdinde kaos, kavga ve yanlış anlaşılacak, yanlış anlaşılmalara da sebebiyet verecek birtakım manipülasyonlar yapılıyor. Bunlar doğru değildir, bunların, yapana da bir faydası yoktur, bu ülkeye de bir faydası yoktur. Bakın, milletimizin hiçbir ferdinin bunlarla bir alıp veremediği yoktur.

Değerli arkadaşlar, eğer varsa dağarcığınızda, çıkın, eğitim politikanızı anlatın,

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Onların zamanı var, onları meydanlarda anlatacağız.

EYÜP FATSA (Devamla) - Çıkın, sağlık politikanızı anlatın; çıkın, ekonominizi anlatın; çıkın, Kıbrıs politikanızı anlatın; çıkın, Avrupa Birliğiyle ilgili politikalarınızı anlatın.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Hepsini anlatacağız, hepsi var.

EYÜP FATSA (Devamla) - Çıkın, sosyal demokrat iddiasındaki Türkiye vizyonunuzu, gelecek vizyonunuzu, 2023/Cumhuriyetin kuruluşunun 100'üncü yıl vizyonunu anlatın. Varsa bir şey, bunu anlatın. (AK Parti sıralarından alkışlar)

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Genel Başkanı dinlemiyorsun sen!

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Kitabını yazdık kitabını. Kitabı burada, bak. Kitabını yazdık biz onların.

EYÜP FATSA (Devamla) - İnen, çıkan, şu kürsüye çıkan herkes, ama herkes, özellikle, cumhuriyet, laiklik, cumhuriyet, laiklik… Kardeşim, bu milletin bu cumhuriyetle de laiklikle de bir problemi yoktur.

ATİLLA KART (Konya) - Müsteşarın var, Başbakanın var.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Burada sözleri var.

EYÜP FATSA (Devamla) - Bırakın milleti, rahat bırakın milleti. Lütfen milleti rahat bırakın, rahat bırakın milleti.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Başbakanın sözleri var burada Sayın Fatsa, Başbakanın sözleri. "Bu millet isterse laiklik tabii ki gidecek." diyor. Başbakan söylüyor.

EYÜP FATSA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, biraz önce İstanbul'umuzun güzide bir semtini ve o semtten yetişerek… Zaten hazmedilemeyen budur: Nasıl Kasımpaşa'dan bir başbakan çıkar! Belki hazmedilemeyen, sindirilemeyen budur.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Hayır, tam aksine.

EYÜP FATSA (Devamla) - Bakın, bu, Kasımpaşa'da yaşayan vatandaşlarımıza da saygısızlıktır ve haksızlıktır. Kasımpaşa'da yaşayan insanlar da tek tek bu ülkenin eşit vatandaşlarıdır ve saygın vatandaşlarıdır.

ATİLLA KART (Konya) - Kasımpaşalılara bir sözümüz yok.

EYÜP FATSA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Sayın Başbakanımızın nasıl yürüdüğünü bu aziz milletimiz çok iyi biliyor.

AYHAN ZEYNEP TEKİN BÖRÜ (Adana) - Aslanlar gibi yürüyor.

EYÜP FATSA (Devamla) - Çok iyi biliyor. Yürüyüşünü sevdi bu millet onun, düşüncesini sevdi bu millet onun. (AK Parti sıralarından alkışlar) Düşüncesini sevdi, insanlığını sevdi. Bu milleti hiçbir ayrıma tabi tutmadan, 73 milyonunu aziz bilerek kucaklamasını sevdi. Bu milletin her ferdinin acısını yüreğinde, sevgisini yüreğinde hissetmesini sevdi. Ha, bunlardan rahatsızlık duyanlar olabilir.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Hayır.

EYÜP FATSA (Devamla) - Bunlardan rahatsızlık duyanlar olabilir. Ama, bu aziz millet bundan asla rahatsızlık duymadı. Hatta, onunla beraber, bu ülkede mutlu olmanın, huzurlu olmanın, kardeş olmanın, barış içerisinde yaşamış olmanın haklı heyecanını ve gururunu yaşadı.

Bir ülkenin Başbakanı… Bu Sayın Recep Tayyip Erdoğan olabilir, bu başka biri olabilir, Sayın Baykal da olabilir eğer milletimiz verirse böyle bir yetkiyi.

MAHMUT GÖKSU (Adıyaman) - Asla öyle bir şey olamaz da.

EYÜP FATSA (Devamla) - Ama, bu kürsüden Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanını tahkir edecek şekilde ifade etmek, ifadeler kullanmak, hem yakışıksızdır hem çirkindir hem de kimsenin ne hakkıdır ne de haddidir. Bunu şiddetle reddeder, sözün sahibine de geri iade ederim. (AK Parti sıralarından alkışlar)

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Söz kötüyse iade edersin.

EYÜP FATSA (Devamla) - Sözün sahibine geri iade ederim.

Değerli arkadaşlar, lütfen, bakın, Meclisin son günlerini çalışıyoruz. Dört buçuk yıllık bir hukukumuz oldu, birlikte olduk. Ama, lütfen, son gün bari, şu ekranlardan, şu kürsüden bizi izleyen aziz vatandaşlarımıza karşı biraz saygının gereği ağzımızdan çıkanı lütfen kulağımız duysun. Herkesi sorumluluğa davet ediyorum.

Bakın, 22 Temmuz uzak bir tarih değildir değerli arkadaşlar. Hepimiz milletimizin huzuruna gideceğiz, yaptıklarımızla yapamadıklarımızla. Sizin muhalefetinizi bizim de iktidarımızı millet kendi hassas terazisinde tartacaktır. Göreceksiniz, bu sözlerin sahipleri utanır, bu sözlerin, bu iddiaların sahiplerinin yüzleri kızarır.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Ama, kimlerin kızaracağı belli olmaz.

EYÜP FATSA (Devamla) - Buna millet karar verecektir. 23 Temmuz uzak bir tarih değildir. Dolayısıyla, lütfen, milletin cumhuriyetiyle, milletin demokrasisiyle, milletin laikliğiyle, sosyal devletiyle, hukuk devletiyle daha fazla uğraşmayın ve bu değerleri daha fazla örselemeyin. Sadece bu değerlere değil, toplumsal barışa da, toplumsal mutabakata da, kardeşliğe de zarar veriyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EYÜP FATSA (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Buyurun efendim, son cümlenizi alayım.

EYÜP FATSA (Devamla) - Hepimizin milletvekilliği sorumluluğumuz var. Bu milletin tamamını kucaklamak, tamamını bir çatı altında tutabilmek hepimizin en öncelikli görevidir.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Söyleyeceğin yeri biliyorsun değil mi?

EYÜP FATSA (Devamla) - Lütfen, milletin bir bölümünü diğer bölümüne karşı tahkir ederek, aşağılayarak, aralarında bir husumet oluşturma gayretlerinden vazgeçin. Bu, bu Meclise de milletvekilliği sorumluluğu taşıyan milletvekillerine de yakışmamaktadır.

Bu duygu ve düşüncelerle hepinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ediyorum Sayın Fatsa.

Sayın Kutlu, bir talebiniz var ama, zamanımız çok daraldı…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - İç Tüzük'e aykırıysa…

BAŞKAN - Teşekkür ederim.

Şimdi, maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3 - Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Bursa Milletvekili Sayın Mehmet Küçükaşık.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Bizim başımız kel mi?

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Gel, konuşabilirsin…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Küçükaşık, cevap vereceğim, ona göre.

CHP GRUBU ADINA MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; görüşülmekte olan 1441 sıra sayılı kanun üzerinde söz almış bulunmaktayım. Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlarım.

Ben, bugünkü konuşmalardan, galiba bu konuşmanın, benim yapacağım konuşmanın son konuşma olacağını tahmin etmiştim. Grup başkan vekilleriyle sürekli konuşmalarda, bundan sonra herhangi bir tasarı veya teklifin gündeme alınmayacağı söylenmişti ama, görülüyor ki, bir gün içerisinde 5 kere karar değiştiren bir iktidar grubu var karşımızda ne yazık ki ve öyle bir şey ki arkadaşlar, bakınız, bir öneri, İç Tüzük'le ilgili bir tane madde getiriyorsunuz, diyorsunuz ki: "Hazırlandık, çok iyi bir çalışma yaptık." Mevcut İç Tüzük'ün 77'nci maddesinin birinci fıkrasının birinci paragrafını getirmişsiniz değişiklik diye, ikinci paragrafı çıkartıyorsunuz birinci satırda. "Olmadı, beğenmedik" diyorsunuz, bu saatten sonra bize bir tane daha öneri getiriyorsunuz burada ve ondan sonra diyorsunuz ki: "Arkadaşlar, biz çok iyi çalışma yaptık, çok iyi emekler sarf ettik, çok iyi kanunlar hazırladık. Hadi gelin, bu kanunlarımız, bu kadar emeğimiz yazık olmasın, günah olmasın, bizden sonraki Meclis de bizden sonraki milletvekilleri de bizden sonra gelecek siyasal iktidar da bu kanun ve teklifleri aynen geçerliymiş gibi yürütsün."

AHMET RIZA ACAR (Aydın) - Biz geleceğiz, biz!

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Devamla) - Şimdi arkadaşlar, bakınız, bunu yapabilmek için kendi yaptıklarımızın doğru olduğuna gerçekten de inanmamız gerekiyor. Sizler bu yaptıklarınızın doğru olduğuna inanıyor musunuz? Şimdiye kadar komisyonlardan geçen bu tasarı ve tekliflerin, gerçekten de mükemmel, çok iyi hazırlanmış, herkesin örnek alabileceği ve herkesin kabul edebileceği tasarı ve teklifler olduğunu kabul ediyor musunuz? Ne yazık ki, etmiyorsunuz. Etseniz, şu önergeyi getirmezsiniz bir maddede. Daha bir maddeyi getirmeyi bilmiyorsunuz, başaramıyorsunuz. Bugün buraya gelen bütün kanunlar… Beş maddelik bir kanun getiriyorsunuz, sekiz tane, burada,

değişiklik önergesi veriyorsunuz! Komisyonlarda on beş tane veriyorsunuz arkadaşlar. Ondan sonra diyorsunuz ki: "Ey Türkiye'deki tüm siyasal partiler, bizim getirdiğimiz önergeyi, gelin, bundan sonra sizler de kabul edin, aynısı geçerli olsun." Lütfen, yani Meclisi böyle -abesle iştigal diyeceğim, biraz ağırıma da gidecek, ama- konularla gerçekten meşgul etmeyelim arkadaşlar. Gerçekten de Türkiye'nin çıkarı neyse, onu getirelim.

Bakınız, şu anda bekleyen bir Vakıflar Kanunu'nuz var, 22'nci sırada, Sayın Cumhurbaşkanınca veto edilmişti, bekliyor. Bekledik hep burada getirirsiniz diye, çok ısrarlı oldunuz Meclisi çalıştırdınız, Adalet Komisyonunu çalıştırdınız, getirmediniz, hiçbir şey yapmadınız. Tütün tekel kanunuydu, ben çok net hatırlıyorum, bu, tütünle ilgili, bir Kocaeli milletvekili, doktor arkadaşımız, bizim Adalet Komisyonuna geldiğimizde, "Biz alt komisyon kuralım, burada teknik hatalar olabilir; Adalet Komisyonunda hukukçu gözüyle bu yasayı bir inceleyelim, alt komisyon kuralım" dediğimizde aynen şu sözü söylemişti bize: "Siz, uluslararası tröstlerin egemenliği altında bu tasarıyı, bu teklifi Meclise getirmeyeceksiniz; siz antiemperyalist değilsiniz, korkuyorsunuz." demişti. Öyle mi Sayın Cevdet Erdöl, siz de suratıma bakıyorsunuz, siz de oradaydınız. "Korkuyorsunuz, değiştireceksiniz" demişti, biz "Hayır arkadaşım, biz bunu getireceğiz" demiştik. Ben, keşke, o sayın milletvekilinin burada olarak, acaba gerçekten de kimin sigara tekellerinden korktuğunu, bu yasayı niye getirmediğini gelip de burada 22'nci Dönem bittiğinde cevaplamasını isterdim.

Devam ediyorum: Yine, Türkiye Petrollerindeki tekel, inhisarını kaldırdıktan sonra "Türk Petrol Kanunu" adını verdiğiniz eski petrol kanununun Cumhurbaşkanı tarafından veto edilen maddelerinin getirilmesi gerekebilirdi: Çok acil ya bunlar, getirilecek, Meclis çalışıyor şu anda. Bunları falan getirmediniz.

Bakın, arkadaşlar gerekçe olarak, gerek Türk Ticaret Kanunu gerekse altı yüz maddelik Türk Ceza Kanunu'ndaki uyum amacıyla yapılan değişiklikleri getiriyorsunuz. Biz, o değişikliklerde Sayın Maliye Bakanına af bulmaktan bıktık, bakanlara af bulmaktan bıktık ve o her değişiklik önerisi geldiğinde hangi kanunlarda, Türk Ceza Kanunlarında kim kimi kurtarıyor acaba, kim kimi kurtaracak diye hep tereddütle baktık. Bunu, Adalet Komisyonunda çalışan bütün arkadaşlarımız da biliyorlar ve şimdi siz diyorsunuz ki: "Biz, falancayı kurtarmak için getirdiğimiz bir tasarıyı, gelin, sizlere örnek olsun."

Bakın, 22'nci Dönem bitti. Bugün itibarıyla, belki bir saat sonra 22'nci Dönem artık bitiyor ve bu arada, tüm Türkiye'nin yasal düzenleri var, kuralları var, Anayasa'sı var, yasası var, tüzükleri var, yönetmelikleri var ve Meclisin de bir İç Tüzük'ü var. Arkadaşlar, Anayasa'yla oynamaya kalktınız, belirli kuralları oyun başladıktan sonra değiştirmeye kalktınız, yasaları da değiştirmeye kalktınız, gelin bari, İç Tüzük'le oynamayın, hiç olmazsa bu kurallar devam etsin. Çünkü, yeni gelen Meclis, hiç olmazsa daha saf, daha temiz…

NUSRET BAYRAKTAR (İstanbul) - İsterse aynı şeyi yapar, isterse yapmaz.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Devamla) - Kullanabilir, o yetki var zaten. İç Tüzük'te o yetki var. Yani, niye müdahale ediyorsunuz siz?

Yani, bırakın, sizin bildiğiniz bu kadar, sizin yapabildiğiniz bu kadar, dört buçuk yılda yaptıklarınızı hep beraber burada yaşadık, bırakınız, bundan sonra gelenler kendileri karar versin.

Hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

İyi akşamlar.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Küçükaşık.

Madde üzerinde, şahsı adına, Adıyaman Milletvekili Sayın Hüsrev Kutlu. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Sayın Kutlu, kısa konuşursanız memnun olurum.

Buyurun.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Adıyaman) - Sayın Başkanım, kıymetli milletvekilleri; nedense, millet süresi bittikten sonra ilave de konuşuyor, ama bize kısa konuşmamızı Sayın Başbakanımız tavsiye etti ve uyacağız ona.

BAYRAM ALİ MERAL (Ankara) - "Başbakan" değil, Başkan.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Arkadaşlar, az önce Sayın Küçükaşık, çok güzel bir şekilde, komisyonlardan geçip, gündemde olup görüşülemeyen kanunları anlattı. Zaten, bu İç Tüzük değişikliği de bunun için geldi. Bu İç Tüzük değişikliğinde, gelen kanunlar, bir dahaki Meclis uygun görürse hemen görüşülebilsin diye bu İç Tüzük değişikliği yapıldı. Mesela, biz aylarca çalışıp, Adalet Komisyonunda Türk Ticaret Kanunu'nu çıkardık, 1.500 küsur madde. Eğer bu İç Tüzük değişikliği gerçekleşmezse, bunu Adalet Komisyonu tekrar görüşmek zorundadır. Ama, bu İç Tüzük değişikliği gerçekleşirse Adalet Komisyonu bunu tekrar görüşmeye gerek duymayabilir, isterse tekrar görüşür. Onun için, herhalde Küçükaşık da buna destek veriyor.

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Hayır, alt komisyon…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Ayrıca, arkadaşlar, bazı şeyleri yapınca, bir milletvekili olarak, bir siyasi parti olarak, bu fikirlerimizin arkasında dik durabilmeliyiz.

Şimdi, az önce konuşan Sayın Tuncay Ericek…

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Ercenk…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Ercek.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Ercenk…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Ercenk. Düzeltiyorum arkadaşlar, Ercenk. Cenk ederken, yani, pardon, konuşurken, işte, güya, "biz, Cumhurbaşkanlığı seçimini engellememişiz, şunu yapmamışız, bunu yapmamışız" gibi sözler söyledi. Arkadaşlar, bu son günde bari size bir fıkra anlatayım da öyle bitireyim: Fabrikanın birinde kumaşlar sürekli eksiliyormuş. Fabrika sahibi de, bir gün, iş çıkışında bir baskın düzenlemiş, işçilerin üzerini aramış. Kadının birisinin belinden şüphelenmişler, biraz fazla kilo almış gibi duruyormuş. Şöyle arama yaparken, bir kumaş ucu çıkmış, bunu çekmeye başlamışlar. Çektikçe, kadın yerinde dönüyormuş, beline sarmış kumaşı. Kadın bir yandan da söyleniyormuş, "Allah Allah, bunu benim belime kim sardı yahu" diyormuş.

BAYRAM ALİ MERAL (Ankara) - Yani, sana göre işçiler hırsız. Ayıp, ayıp! Sana yakışıyor mu?

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Şimdi, arkadaşlar, yaptığınız bir işi Cumhurbaşkanlığı seçimini, milletin gözünün içine baka baka "biz seçtirmedik arkadaş" diyebilmelisiniz.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Hayır, siz seçtirmediniz.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Sayın Başbakan.... Sayın Başbakan…

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Siz seçtirmediniz.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Sayın Başbakan, Anayasa Mahkemesi kararını eleştirmiş.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Eleştirme değil, hakaret ediyor.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Eleştirmiş…

MEHMET ERGÜN DAĞCIOĞLU (Tokat) - "Tehdit etti" diyor… Gözünün içine bakarak tehdit etti…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Siz… Kanunda suç olan…

MAHMUT GÖKSU (Adıyaman) -Tehdit etti…

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - …bir şey daha yapıldı. Onu, ne Anayasa Mahkemesi Başkanı gördü ne de arkadaşlarımız gördü. Ana Muhalefet Partisi Lideri Sayın Baykal çıktı dedi ki: "Bu talebimiz reddedilirse, toplumsal çatışma çıkar" dedi.

MAHMUT GÖKSU (Adıyaman) -Tehdit etti ya, tehdit etti.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Bu, yargı sürecini etkilemedir arkadaşlar.

MEHMET ERGÜN DAĞCIOĞLU (Tokat) - Öbürü değil, öbürü değil.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Bunun üzerinde, ne Anayasa Mahkemesinin Sayın Başkanı durdu ne başkaları durdu.

"Bizim süremiz doldu, niye çalışıyoruz?" diye sık sık eleştiriler getiriyorlar. Arkadaşlar, süresi dolan birisi var, o da Sayın Cumhurbaşkanıdır. 16 Mayıstan beri süresi doldu. Kimse "Senin süren doldu, orada, niye hâlâ bu kadar icraat yapıyorsun?" demiyor.

MEHMET ERGÜN DAĞCIOĞLU (Tokat) - "Niye rektörleri atıyorsun?" demiyor kimse!

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Çünkü, "Yenisi seçilinceye kadar eskisi devam eder" diye bir şey var.

ATİLLA KART (Konya) - Şimdi, işin endazesini kaçırdın.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Hatta, bazıları, Meclis Başkanının vekâlet etmesi görüşünü ileri sürdü çok değerli hukukçular. Onların her görüşüne itibar edildiği hâlde buna itibar edilmedi. Arkadaşlar, siyaset, dik durma sanatıdır. Bir şeyi yapıyorsanız, milletin gözünün içine baka baka savunun. Kalkın deyin ki: "Anayasa Mahkemesi kararı doğrudur." (CHP sıralarından "Evet, doğru!" sesleri) "Doğru" diyorsunuz, bunu biraz daha yüksek sesle söyleyin.

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Söylüyoruz… Sen duymadın!

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Biz, halkın gözünün içine baka baka "Biz halktan korkuyoruz, halkın Cumhurbaşkanını seçmesini istemiyoruz." deyin, bunu rahatlıkla söyleyin.

ATİLA EMEK (Antalya) - Sayın Başkan, niye müdahale etmiyorsunuz?

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Arkadaşlar, bir de Sayın Ercenk…

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Başkan, hangi gerekçeyle konuşuyor Hatip?

BAŞKAN - Sayın Kutlu, siz konunuza gelin.

Süreniz bitti.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Kanunu anlattım ben Sayın Başkanım. Kanunu anlattım. Hiçbiri kanundan söz etmedi.

ATİLLA KART (Konya) - Hangi gerekçeyle konuşuyorsunuz?

BAŞKAN - Efendim, son cümlelerinizi alayım.

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Ayrıca, bizim, kristalci dükkânında mı ne, top oynadığımızdan bahsetti; orayı kırıp döktüğümüzü...

Arkadaşlar, biz, Cumhuriyet Halk Partisinin sosyal demokratlığını da, özgürlükçülüğünü de, demokrasi taraftarlığını da, hürriyetçiliğini de, her şeyini tarumar ettik, hiçbir şey kalmadı. Eğer kristalci dükkânı sizseniz, doğrusunuz.

Ama, cumhuriyet, hiçbir dönemde bizim dönemimiz kadar güçlü olmadı, bizim dönemimiz kadar halk mutlu olmadı.

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Siz nerede yaşıyorsunuz, Türkiye'de mi? Türkiye'de yaşıyorsunuz değil mi?

FEHMİ HÜSREV KUTLU (Devamla) - Hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar, CHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Kutlu.

Şahsı adına, Samsun Milletvekili Sayın Musa Uzunkaya. (AK Parti sıralarından alkışlar) Buyurun efendim.

MUSA UZUNKAYA (Samsun) - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; yüce Parlamentonun 22'nci yasama yılının bu son dakikalarında, son saatlerinde, esasen, bir İç Tüzük değişikliği üzerinde yapılan konuşmalar biraz da mihverinden çıkarılmak suretiyle farklı noktalara çekildi. Ben de bu yasa vesilesiyle söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, takriben dört buçuk senedir bu çatı altında, 22'nci Dönem milletvekilleri olarak, zaman zaman farklı düzeylerde, tartışılabilecek seviyelerde, tartışma biçimi tartışılabilecek seviyelerde tartışmalar oldu. Ama, üzülerek ifade edeyim, bugünkü kadar düzeyi kaçmış, ayrılık mesajlarının, belki bu mekânda, belki demin Değerli Grup Başkan Vekilimizin söylediği gibi, kaderin tabii cilvesi olarak gidip dönememe söz konusu olabileceği bu mekânda birbirinin gönlünde iz bırakacak, yaralar açacak, rahneler açacak konuşmaların yapılması, sadece sözlerin sahiplerini tarif etmek bakımından üzüntü verici, ama bir "tuhfei tahattur" diyebileceğimiz cinsten bakılınca da gönüllerde hak edilen tatsız izlerin bırakıldığı bir konuşma seansı olarak değerlendirilebilir.

Değerli arkadaşlar, CHP'li sevgili dostlarımızın bazen yaptığı konuşmalar, biraz sonra ismini söyleyeceğim bir köşe yazarımızın yazısında konu ettiği -ama kısaca orayı arz edeceğim- bu noktayı hatırlatıyor.

Misafir olarak ağırlandığı evde Temel'e taze incir ikram etmişler -bizim o bilinen Temel- ilk kez yediği bu meyveyi Temel çok sevmiş, ama, "Bunun adı ne?" diye sormaya utanıvermiş. Aynen okuyorum, yani yanlış anlaşılmasın diye. Aradan bir yıl geçmiş. Temel yine aynı eve konuk olmuş. Geçen yıl yediği, çok sevdiği ve adını bilmediği meyveyi istemiş ev sahibinden "Hani, geçen yıl bana ikram etmiştiniz; dışı kahverengi ile mor arasıydı, kabuğunu soyunca içi beyazdı" diye anlatmaya çalışmış. Ev sahibi, geçen yıl ikram edilen

meyveyi hatırlayamamış. Temel'in tarifine bakarak "Herhâlde geçen yıl patlıcan ikram etmiştik Temel'e" diye düşünüp, bir tane patlıcan getirmişler. Temel patlıcanı ısırmış, yüzü buruşmuş ve ev sahibine dönüp şöyle çıkışmış: "Siz bunun hem kendisini uzatmışsınız hem de tadını kaçırdınız!" demiş.

Değerli arkadaşlar, rejim tehlike, cumhuriyet tehlike, demokrasi tehlike… Gerçi demokrasiyle derdiniz yok sizin.

FERİDUN FİKRET BALOĞLU (Antalya) - Sizin derdiniz var demokrasiyle!

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Başka kavramlar üzerinde.

Bakın, aynı yazar, Mehmet Barlas aynen diyor ki…

ALİ TOPUZ (İstanbul) - O yalakadır!

ATİLLA KART (Konya) - "Mehmet Barlas" deyince başka şeye gerek yok!

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Adnan Menderes de Süleyman Demirel de Turgut Özal da hep, birbirinden farksız şekilde…

ATİLLA KART (Konya) - "Mehmet Barlas" deyince…

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Cumhuriyet Halk Partisi her dönemde… Akredite ettiğiniz birini söyleyin efendim, kim o ?

ATİLLA KART (Konya) - "Mehmet Barlas" deyince başka bir şey söylemeye gerek yok.

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Akreditasyonunuz olanı söyleyin canım!

ATİLLA KART (Konya) - Hayır, gerek yok! "Mehmet Barlas" demeniz yeterli! "Mehmet Barlas" demeniz yeterli başka bir açıklamaya gerek yok.

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Ya Hasan Cemal ne söyledi sizin için Allah aşkına? Diğerleri ne söylüyor?

BAŞKAN - Sayın Uzunkaya, siz Genel Kurul'a hitap edin.

ATİLLA KART (Konya) - Sayın Uzunkaya, o isimleri ifade ederken, sirkatini söylüyorsun. O isimleri söylerken, kimliğini söylüyorsun.

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, siz, bakınız…

BAŞKAN - Lütfen, isimler üzerinde durmayalım

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, ben şunu söylüyorum: Her vesileyle, bakın halkla, değerli arkadaşlar halkla… Sayın Kart, siz burada her kürsüye çıktığınızda, yani Konyalı sizi nasıl tarif etti, algılayacak, değerlendirecek; o, Konyalıyla zatıaliniz arasında, ama her konuşmanızda …

ATİLLA KART (Konya) - Hiç merak etmeyin… Hiç endişe etmeyin…

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - …çok tahrikkâr, tıpkı yanınızdaki arkadaşlarınız gibi…

BAŞKAN - Sayın Uzunkaya, bizde ikili konuşma yok.

ATİLLA KART (Konya) - Haddinizi bilin! Sorumluluğunuzu bilin!

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - …ve ben bir şeyi söylüyorum.

ATİLLA KART (Konya) - Provokatörlük yapmayın! Provokatörlük yapmayın!

BAŞKAN - Genel Kurula hitap edin.

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bir şeyi söylüyorum.

BAŞKAN - Efendim, müdahale etmeyin lütfen… Ben, gereğini yaptım. Ben, gereğini yaptım, siz oturun.

Buyurun Sayın Uzunkaya. Efendim, siz, Genel Kurula hitap edin.

ATİLA EMEK (Antalya) - Böyle bir şey olmaz Sayın Başkan.

ATİLLA KART (Konya) - Ajanlık yapmayın, haddinizi bilin! Sorumluluğunuzu bilin!

ATİLA EMEK (Antalya) - Demin söz kesiyordunuz Sayın Başkan!

ATİLLA KART (Konya) - Saygısızlık yapmayın!

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Değerli arkadaşlar, ben, bugünkü yapılan yasama çalışmasının, kanun değişikliğinin, İç Tüzük değişikliğinin yüce Meclisin sarsılmaz iradesinin bir yansıması olduğuna inanıyorum. Meclis, bu dönemde, içinde bulunduğumuz 22'nci Dönemde, hiçbir dönemde olmadığı kadar -bunu da açıklıkla söyleyeyim- iktidar ve muhalefetiyle iş birliği yaptığı, hiçbir dönem…

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Uzunkaya, bir dakika veriyorum. Lütfen, konuşmanızı bitirin.

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - …çıkarılamadığı kadar kanun çıkararak, toplumun yararına sunduğu, ülkenin barışına, büyümesine, gelişmesine katkı sağladığı, özellikle son dönemlerde, hiçbir dönemle kıyaslanamayacak kadar başarılara imza attığı gerçeğini kimsenin göz ardı etmesi mümkün değil. Elbette, bu konuda, ana muhalefet partisinin de diğer milletvekillerinin de hatta son anda, ana muhalefetin yanında belki onlar Anayasa değişikliğini, Cumhurbaşkanının halk tarafından seçimini engellemeye çalışırken, kendi önerilerinde bulunan Anavatan Partisinin de küçük bir parti -buradaki grubu itibarıyla söylüyorum- olmasına rağmen, sağladıkları katkılar inkâr edilemeyecek, tarih bunları kaydedecektir.

TUNCAY ERCENK (Antalya) - Niye kandırdınız adamları o zaman?

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Dolayısıyla, bu dönemde emeği geçenlerle, bu yasaların yüce Parlamentodan milletin hizmetine, yararına sunulmasında emeği geçen tüm arkadaşlarımı, burada, elbet tarih takdirle yâd edecek, size aziz millet, minnet ve şükran duygularını ifade edecektir. (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

Bu İç Tüzük değişikliği de önümüzdeki yasama yılında gerekli rahatlamayı sağlamak için çıkarılan bir yasadır. Dolayısıyla, bugün için değil, eğer güçlü olarak iktidara geleceğinizi iddia ediyorsanız, bu İç Tüzük değişikliği en çok size yarayacaktır. Dolayısıyla, bunu en çok siz değerlendireceksiniz umuyor...

MEHMET KÜÇÜKAŞIK (Bursa) - Hayır, böyle bir şey yok.

MUSA UZUNKAYA (Devamla) - Böyle bir şey olamayacağını da zaten biliyorsunuz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Uzunkaya.

Şimdi, maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Teklif kabul edilmiş ve karar olmuştur, hayırlı olmasını diliyorum.

…

9.10.2007 TARİHLİ VE 902 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 11.10.2007 Sayı: 26670)

9.10.2007 TARİHLİ VE 902 SAYILI KARARA İLİŞKİN BİLGİ

İÇERİK

5.3.1973 tarihli ve 584 numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde onüçüncü değişiklik, 23 üncü Dönemde 9.10.2007 tarihinde 902 sayılı Kararla yapılmıştır. Kararda 3 madde bulunmakta ve İçtüzüğün 10, 11 ve 20 nci maddelerde geçen "yasama yılıdır." ibareleri "yıldır." şeklinde değiştirilmektedir. Böylece, İçtüzükte ilk seçilen TBMM Başkanının ve Başkanlık Divanının iki yıldan az süreyle görev yapmasına neden olan mevcut düzenleme Anayasaya açıkça aykırı olduğu belirtilerek kaldırılmakta ve bu düzenlemenin Anayasaya uygun hâle getirilmesi sağlanmaktadır. Benzer şekilde, komisyonların seçim süresi de Başkanın görev süresiyle paralellik sağlanarak ve Anayasaya uygun olarak yasama yılı yerine "yıl" olarak tanımlanmaktadır.

Ayrıca, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adaylarının, Meclis üyeleri içinden, milletvekili genel seçimlerinden sonra Meclisin toplandığı günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirileceği ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçimin yapılacağı gün kendiliğinden toplanacağı hükme bağlanmaktadır.

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 902 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Başkan seçimi ve süresi	**Başkan seçimi ve süresi**
MADDE 10.- Başkanlık için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenin görev süresi üç yasama yılıdır.	**MADDE 10.-** Başkanlık için bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenin görev süresi üç **yıldır.**
Siyasî parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler.	Siyasî parti grupları Başkanlık için aday gösteremezler.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, Meclisin toplandığı günden itibaren beş gün içinde Başkanlık	**Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, milletvekili genel seçim-lerinden sonra Meclisin toplandığı**

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 902 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
Divanına bildirilir. Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi aday gösterme süresinin bitiminden itibaren beş gün içinde tamamlanır.	**günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimin yapılacağı gün kendiliğinden toplanır.** Başkan seçimi gizli oyla yapılır. İlk iki oylamada üye tamsayısının üçte iki ve üçüncü oylamada üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Üçüncü oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için dördüncü oylama yapılır; dördüncü oylamada en fazla oy alan üye, Başkan seçilmiş olur. Başkan seçimi aday gösterme süresinin bitiminden itibaren beş gün içinde tamamlanır.
Parti gruplarının Başkanlık Divanında temsili **MADDE 11.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, siyasî parti gruplarının parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını ve bu oranlara göre her siyasî parti grubuna düşen Başkanlık Divanındaki görev yeri sayısını tespit eder ve Danışma Kuruluna bildirir. Başkanlık Divanındaki görev yerleri, başkanvekillikleri için -iki adedi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip siyasî parti grubuna ait olmak	**Parti gruplarının Başkanlık Divanında temsili** **MADDE 11.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, siyasî parti gruplarının parti grupları toplam sayısı içindeki yüzde oranlarını ve bu oranlara göre her siyasî parti grubuna düşen Başkanlık Divanındaki görev yeri sayısını tespit eder ve Danışma Kuruluna bildirir. Başkanlık Divanındaki görev yerleri, başkanvekillikleri için -iki adedi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğuna sahip siyasî parti grubuna ait olmak

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 902 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
üzere- oranı en yüksek olandan başlayarak sıra ile dağıtılır. Kâtip üyeliklerle idare amirlikleri için görev yerleri dağıtımı, Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Genel Kurulca kararlaştırılır. Siyasî parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir. Bu adayları gösteren listenin Genel Kurulca işaret oyuyla oylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur. Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanvekillikleri, kâtip üyelikleri ve idare amirlikleri için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi üç yasama yılıdır. Bu görevlerde herhangi bir suretle boşalma olması hâlinde, yeni seçilen divan üyesi, eskisinin görev süresini tamamlar.	üzere- oranı en yüksek olandan başlayarak sıra ile dağıtılır. Kâtip üyeliklerle idare amirlikleri için görev yerleri dağıtımı, Danışma Kurulunun görüşü alındıktan sonra Genel Kurulca kararlaştırılır. Siyasî parti grupları kendilerine düşen yerler için adaylarını gösterir. Bu adayları gösteren listenin Genel Kurulca işaret oyuyla oylanması suretiyle seçim tamamlanmış olur. Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanvekillikleri, kâtip üyelikleri ve idare amirlikleri için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi üç **yıldır.** Bu görevlerde herhangi bir suretle boşalma olması hâlinde, yeni seçilen divan üyesi, eskisinin görev süresini tamamlar.
Komisyonların adları (*) **MADDE 20.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları şunlardır: 1. Anayasa Komisyonu; 2. Adalet Komisyonu; 3. Millî Savunma Komisyonu; 4. İçişleri Komisyonu; 5. Dışişleri Komisyonu; 6. Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu;	**Komisyonların adları (*)** **MADDE 20.-** Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları şunlardır: 1. Anayasa Komisyonu; 2. Adalet Komisyonu; 3. Millî Savunma Komisyonu; 4. İçişleri Komisyonu; 5. Dışişleri Komisyonu; 6. Millî Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu;

MADDELERİN MEVCUT HALİ	MADDELERİN 902 NUMARALI KARARLA DEĞİŞTİRİLMİŞ HALİ
7. Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu;	7. Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu;
8. Çevre Komisyonu;	8. Çevre Komisyonu;
9. Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu;	9. Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu;
10. Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu;	10. Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu;
11. Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabiî Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu;	11. Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabiî Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu;
12. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu;	12. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesaplarını İnceleme Komisyonu;
13. Dilekçe Komisyonu;	13. Dilekçe Komisyonu;
14. Plan ve Bütçe Komisyonu;	14. Plan ve Bütçe Komisyonu;
15. Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonu;	15. Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonu;
16. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu.	16. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu.
(14) ve (15) inci bentlerdeki komisyonlar hariç, komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla belirlenir.	(14) ve (15) inci bentlerdeki komisyonlar hariç, komisyonların her birinin üye sayısı, Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla belirlenir.
Komisyonlar için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi üç yasama yılıdır. Görev süreleri yenileri seçilinceye kadar devam eder.	Komisyonlar için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. İlk seçilenlerin görev süresi iki, ikinci devre için seçilenlerin görev süresi üç **yıldır.** Görev süreleri yenileri seçilinceye kadar devam eder.

KARARA ESAS İÇTÜZÜK TEKLİFİ

İçtüzük Değişiklik Teklifi Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Kemal Anadol, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Oktay Vural ve Demokratik Toplum Partisi Grup Başkanvekili Van Milletvekili Fatma Kurtulan'ın imzalarıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve (2/13) esas numarası almıştır.

Teklifin gerekçesinde; Anayasanın "Başkanlık Divanı" başlıklı 94 üncü maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanı için bir yasama döneminde iki seçimin yapılacağının ve ilk seçilenlerin görev süresinin iki yıl, ikinci devre için seçilenlerin görev süresinin üç yıl olacağının, Anayasanın 93 üncü maddesinde ise TBMM'nin her yıl Ekim ayının ilk günü kendiliğinden toplanacağının belirtildiği; Anayasanın bu maddesine uygun olarak İçtüzüğün 4 üncü maddesinde TBMM'nin her yıl Ekim ayının birinci günü çağrısız toplanacağının öngörüldüğü, ancak İçtüzüğün 3 üncü maddesinin yeni seçilen TBMM'nin seçim sonuçlarının açıklanmasından itibaren beş gün içinde toplanmasını zorunlu kıldığı, yeni seçilen TBMM'nin Ekim ayının birinci günü toplanması olanaklı olmadığından, ilk yasama yılının farklı bir tarihte başlayacağı, bu durumda bir yasama döneminin ilk yasama yılı ile ilk seçim yılının çakışmasının olanaksız olduğu belirtilmiştir.

Ayrıca uygulamada bu sorunu çözmek için ilk yasama yılının başlangıcının TBMM'nin toplandığı ilk gün olarak kabul edildiği ve ikinci yasama yılının ancak 1 Ekimde başlatılabildiği, böyle olunca ilk yasama yılının 1 yıldan daha kısa sürdüğü, sonuç olarak da ilk seçilen başkanın iki yıldan daha az bir süreyi kapsayan iki yasama yılı için başkanlık yaptığı, ikinci devre için seçilen başkanın ise üç yıldan fazla bir süreyi kapsayan dört yasama yılı için mi yoksa sadece üç yasama yılı için mi başkanlık yapacağının sorun oluşturduğu, bu uygulamanın Anayasa ile bağdaşmadığı, bu nedenlerle TBMM Başkanları ve Divanların görev sürelerinin "yasama yılı" olarak değil Anayasaya uygun biçimde "yıl" olarak tanımlandığı; Başkanlık Divanı ile komisyonların seçim sürelerinin de Başkanın görev süresiyle ilgili olarak yapılan değişikliğe paralel biçimde ve Anayasaya uygun şekilde "yıl" olarak tanımlandığı ifade edilmiştir.

KOMİSYON GÖRÜŞMELERİ

Anayasa Komisyonuna 3.10.2007 tarihinde havale edilen Teklif Komisyonca 4.10.2007 tarihinde görüşülmüştür. Teklifin 1 inci maddesi üzerinde kabul edilen bir önergeyle, İçtüzüğün 10, 11 ve 20 nci maddelerine eklenmesi öngörülen, seçimin yapılacağı tarihte Meclisin tatilde olması durumunda Başkan, Başkanlık Divanı ve komisyonların görev süresinin o yasama yılının sonuna kadar devam etmesi şeklindeki düzenleme, Anayasaya aykırılık teşkil edeceği gerekçesiyle madde metninden çıkarılmıştır.

Teklifin 2 ve 3 üncü maddeleri Komisyonca aynen kabul edilmiştir.

Komisyon raporu 18.1.2007 tarihli ve 6 Karar numarasıyla Meclis Başkanlığına sunulmuş ve basılarak 1321 sıra sayısı almıştır.

GENEL KURUL GÖRÜŞMELERİ

Komisyon raporu, Genel Kurulun 9.10.2007 tarihli 5 inci Birleşiminde görüşülmüştür. Teklifin 1 inci maddesi üzerinde AK Parti, CHP, MHP ve DTP Grupları Başkanvekillerinin de imzalarının bulunduğu bir önerge kabul edilmiş ve İçtüzüğün 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi "Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, milletvekili genel seçimlerinden sonra Meclisin toplandığı günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimin yapılacağı gün kendiliğinden toplanır." şeklinde değiştirilmiştir.

Önergenin gerekçesinde bu önerge ile ikinci devre için yapılacak başkanlık seçimlerinin, birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlayacağı ve seçimin on gün içinde sonuçlandırılacağı; Meclis tatilde ise Başkan adaylarının, ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devrede seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önceki ilk beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirileceği ve 6 ncı gün TBMM'nin kendiliğinden toplanarak Başkanını seçeceği belirtilmiştir.

Teklifin 2 ve 3 üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

9.10.2007 TARİHLİ VE 902 SAYILI TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KARAR

(Resmi Gazete ile yayımı: 11.10.2007 - Sayı: 26670)

Karar No. 902 **Karar Tarihi: 9.10.2007**

MADDE 1.- 5/3/1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin birinci, 11 inci maddesinin beşinci ve 20 nci maddesinin son fıkralarında yer alan "yasama yılıdır." ibareleri "yıldır." şeklinde ve 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, milletvekili genel seçimlerinden sonra Meclisin toplandığı günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimin yapılacağı gün kendiliğinden toplanır."

MADDE 2.- Bu İçtüzük yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BU KARARA AİT TUTANAKLAR

Dönem	Cilt	Birleşim	Sayfa
23	2	5	391:396

I. Gerekçeli 25 Sıra Sayılı Basmayazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 5 inci Birleşim tutanağına eklidir.

II. Bu İçtüzük değişikliğini; Türkiye Büyük Millet Meclisi Anayasa Komisyonu görüşmüştür.

III. Esas No: 2/13

9.10.2007 TARİHLİ VE 902 SAYILI KARARA İLİŞKİN KOMİSYON RAPORU (SIRA SAYISI)

Dönem: 23 **Yasama Yılı: 2**

TBMM **(S. Sayısı: 25)**

Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Kemal Anadol, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Oktay Vural ve Demokratik Toplum Partisi Grup Başkanvekili Van Milletvekili Fatma Kurtulan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/13)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

01/10/2007

Sadullah Ergin	Kemal Anadol
Hatay	İzmir
AK Parti Grup Başkanvekili	CHP Grup Başkanvekili
Oktay Vural	Fatma Kurtulan
İzmir	Van
MHP Grup Başkanvekili	DTP Grup Başkanvekili

GENEL GEREKÇE

Anayasa'nın "Başkanlık Divanı" başlıklı 94 üncü maddesinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlık Divanı için bir yasama döneminde iki seçim yapılacağı ve ilk seçilenlerin görev süresinin iki yıl, ikinci devre için seçilenlerin görev süresinin üç yıl olacağı öngörülmüştür. Anayasa'nın "Toplanma ve tatil" başlıklı 93 üncü maddesinde ise TBMM'nin her yıl Ekim ayının ilk günü kendiliğinden toplanacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın 93 üncü maddesine uygun olarak İçtüzüğün 4 üncü maddesinde TBMM'nin her yıl Ekim ayının birinci günü çağrısız toplanacağı öngörülmüştür. Ancak İçtüzüğün üçüncü maddesi yeni seçilen TBMM'nin seçim sonuçlarının açıklanmasından itibaren beş gün içinde toplanmasını zorunlu kılmıştır. Yeni seçilen TBMM'nin Ekim ayının birinci günü toplanması olanaklı olmadığından, ilk yasama yılının farklı bir tarihte başlayacağı açıktır. Bu durumda bir yasama döneminin ilk yasama yılı ile ilk seçim yılının çakışması neredeyse olanaksızdır. Uygulamada bu sorunu çözmek için ilk yasama yılının başlangıcı TBMM'nin toplandığı ilk gün olarak kabul edilmekte ve ikinci yasama yılı ancak 1 Ekimde başlatılabilmektedir. Böyle olunca ilk yasama yılı 1 yıldan daha kısa sürmekte ve ilk seçim yılının yasama yılından artan bölümü altıncı yasama yılı olmaktadır. Sonuç olarak da ilk seçilen başkan iki yıldan daha az bir süreyi kapsayan iki yasama yılı için başkanlık yapmaktadır. İkinci devre için seçilen başkanın ise üç yıldan fazla bir süreyi kapsayan dört yasama yılı için mi yoksa sadece üç yasama yılı için mi başkanlık yapacağı sorun oluşturmaktadır. İkinci seçilen başkanın üç yasama yılı görev yapması hâlinde altıncı yasama yılında kimin başkanlık yapacağı yeni bir tartışmanın konusunu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu uygulamanın Anayasa ile bağdaştığı söylenemez.

Aynı sorunu dikkate alan 1924 Anayasası bu soruna bir çözüm getirmeye çalışmıştır. Sözkonusu Anayasa, seçimlerden yasama yılının başlangıcı olan Kasım ayına kadar geçen süreyi "olağanüstü toplantı" biçiminde adlandırarak bu süreyi yasama yılı hesabında dikkate almamıştır. Böylece 1924 Anayasası, dört seçim yılının beş yıla dönüşmesini engellemiş ve ilk seçilen başkanın "olağanüstü toplantı" olarak adlandırdığı süre boyunca başkanlık yapmasını öngörmüştür. Bu durumda son seçilen başkanın da bir yıldan az bir süre görev yapması, kendiliğinden Anayasa buyruğu hâline gelmektedir.

1982 Anayasası ise seçim dönemini beş yıl olarak tanımlamış ve bu sürenin yasama yılının başına kadar geçecek bölümünün başka bir adla adlandırılmasına olanak tanımamıştır. Anayasada belirlenen süre beş yıldır ve Anayasa açısından önemli olan seçilen Başkanlık Divanının iki ve üç yıllık iki devre için görev yapmasıdır. Başkanlık Divanının, bu sürenin altında ve üstünde görev yapmasıyla sonuçlanacak her düzenleme Anayasaya açıkça aykırı olacaktır. Diğer bir anlatımla ilk yasama yılının başlangıcının, olağan yasama yılının başlangıcı ile örtüşmemesi ve ilk yasama yılının bir yıldan az sürmesi, Anayasada öngörülen sürenin kısaltılmasına dayanak alınamaz.

Tam tersine yapılacak düzenlemenin Anayasaya uygun hâle getirilmesi gerekir. Bu açıdan bakıldığında, İçtüzükte ilk seçilen TBMM Başkanının ve Başkanlık Divanının iki yıldan az süreyle görev yapmasına neden olan düzenlemenin Anayasaya açıkça aykırı olduğu ve İçtüzükte Anayasaya aykırı olan bu düzenlemenin Anayasaya uygun hâle getirilmesinin bir zorunluluk olduğu konularında kuşku yoktur. Anayasadaki süre bağlayıcı bir süredir ve bu sürenin İçtüzüğe yansıtılması gerekir.

Bu amaçla TBMM Başkanının seçimi ile ilgili madde gözden geçirilmiş ve Anayasaya aykırılık giderilmiştir. Düzenleme ile TBMM Başkanları ve Divanların görev süresi "yasama yılı" olarak değil Anayasaya uygun biçiminde "yıl" olarak tanımlanmıştır.

Değişiklik teklifi ile başkanlık divanı ile komisyonların seçim süresi de Başkanın görev süresiyle ilgili olarak yapılan değişikliğe paralel olarak yasama yılı yerine Anayasaya uygun olarak "yıl"la tanımlanmaktadır. Ancak seçim tarihinde Meclisin tatilde olması hâlinde, boşluk oluşmasını önlemek amacıyla görev süresi yasama yılının sonuna kadar uzatılmaktadır.

Teklif, bu amaçlarla İçtüzüğün ilgili maddelerinde değişiklik yapmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1 TBMM Başkanı, Başkanlık Divanı ve Komisyonların görev süresi Anayasaya uygun olarak yeniden düzenlenmektedir.

Madde 2 Yürürlük maddesidir.

Madde 3 Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No.: 2/13 4.10.2007

Karar No.: 2

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 3/10/2007 tarihinde esas komisyon olarak Anayasa Komisyonuna havale edilen "Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Kemal Anadol, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Oktay Vural ve Demokratik Toplum Partisi Grup Başkanvekili Van Milletvekili Fatma Kurtulan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi" (2/13) Komisyonumuzun 4/10/2007 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Teklifle; Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, başkanvekillikleri, katip üyelikleri ve idare amirlikleri ile komisyonların görev süresi Anayasaya uygun olarak "yasama yılı" yerine "yıl" şeklinde yeniden düzenlenmektedir. Teklifle, ayrıca seçim tarihinde Meclisin tatilde olması durumunda boşluk oluşmaması için görev süresi bu makamlar bakımından yasama yılının sonuna kadar uzatılmaktadır.

Teklifin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 36 ncı maddesi gereğince, havale tarihinden itibaren kırksekiz saat geçmeden Anayasa Komisyonunda görüşülmesi Danışma Kurulunca tavsiye edilmiştir.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerde, gerekçesinin oldukça yeterli olduğu, Anayasanın 94 üncü maddesinde yer alan düzenlemenin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne yansıtılması amacını taşıdığı ifade edilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi gibi yasal düzenlemeyi yapan bir kurum için bu çelişkinin şimdiye kadar giderilmemesi bir eksikliktir. Seçimin yapılacağı tarihte Meclisin tatilde olması durumunda görev süresinin o yasama yılının sonuna kadar devam etmesi şeklindeki düzenlemenin Anayasaya aykırılık teşkil edeceği bazı üyelerimizce ifade edilmiş ve bu görüş doğrultusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10, 11 ve 20 nci maddelerine eklenmesi öngörülen cümle madde metninden çıkarılmış, madde bu doğrultuda düzenlenerek oybirliği ile kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 2 ve 3 üncü maddeleri ile tümü oya sunulmuş ve Komisyonumuzca oybirliği ile kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözcü	Kâtip
Burhan Kuzu	Ayşe Nur Bahçekapılı	Ayhan Sefer Üstün
İstanbul	İstanbul	Sakarya
Üye	Üye	Üye
Hakkı Suha Okay	Mehmet Daniş	Mahmut Durdu
Ankara	Çanakkale	Gaziantep
Üye	Üye	Üye
H. Hasan Sönmez	Haydar Kemal Kurt	Süleyman Nevzat Korkmaz
Giresun	Isparta	Isparta
Üye	Üye	Üye
Sadık Yakut	Turgut Dibek	Hasan Kara
Kayseri	Kırklareli	Kilis
Üye	Üye	Üye
Atilla Kart	Faruk Bal	Hüsnü Tuna
Konya	Konya	Konya
Üye	Üye	Üye
İsmail Bilen	Behiç Çelik	Suat Kılıç
Manisa	Mersin	Samsun
	Üye	
	Mustafa Çetin	
	Uşak	

ADALET VE KALKINMA PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ HATAY MİLLETVEKİLİ SADULLAH ERGİN, CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ İZMİR MİLLETVEKİLİ KEMAL ANADOL, MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ İZMİR MİLLETVEKİLİ OKTAY VURAL VE DEMOKRATİK TOPLUM PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ VAN MİLLETVEKİLİ FATMA KURTULAN'IN TEKLİFİ	**ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN**
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ	**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ**
MADDE 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin birinci, 11 inci maddesinin beşinci ve 20 nci maddesinin son fıkralarında yer alan "yasama yılıdır." ibareleri "yıldır." biçiminde değiştirilmiş ve 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının, 11 inci maddesinin beşinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiş; 20 nci maddesinin son fıkrasının son cümlesi, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Ancak, seçimin yapılacağı tarihte Meclis tatilde ise, görev süresi, o yasama yılının sonuna kadar devam eder."	**MADDE 1.-** 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin birinci, 11 inci maddesinin beşinci ve 20 nci maddesinin son fıkralarında yer alan "yasama yılıdır." ibareleri "yıldır." biçiminde değiştirilmiştir.
MADDE 2.- Bu İçtüzük hükümleri, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	**MADDE 2.-** Bu İçtüzük yayımı tarihinde yürürlüğe girer.
MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.	**MADDE 3.-** Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

9.10.2007 TARİHLİ VE 902 SAYILI KARARA İLİŞKİN ANAYASA KOMİSYONU TUTANAKLARI

Görüşme tarihi: 4.10.2007

Birinci Oturum

Açılma Saati: 14.04

BAŞKAN: Burhan KUZU

BAŞKAN VEKİLİ: Güldal AKŞİT (İstanbul)

SÖZCÜ: Ayşe Nur BAHÇEKAPILI (İstanbul)

KÂTİP: Ayhan Sefer ÜSTÜN (Sakarya)

-------0-------

BAŞKAN – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, hepinize hoş geldiniz diyorum, saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum. 23'üncü Yasama Döneminin ilk toplantısını yapıyoruz. Hepiniz şeref verdiniz.

Evvela, isterseniz, kısa bir tanışma yapalım -öbür komisyonlarda da buna benzer uygulamalar var- Anayasa Komisyonu Başkanı olarak Burhan Kuzu, İstanbul Milletvekili. Geçen dönem de bu komisyon başkanlığını yürüttüm, bu dönem de inşallah beraber çalışacağız.

Sizden başlayalım:

…….

Gündeme geçiyorum.

Bugünkü gündemimizin konusu bir İçtüzük değişikliği. Malumunuz, Meclis Başkanımızın seçilmesinden sonra, o günlerde, bir tartışma yaşandı. Önümüzdeki ekim ayı dolmadan tekrar bir seçim olacak, Anayasa'da iki sene diyor, iki yıllık, üç yıllık süre şeklinde… Dolayısıyla, süreler arasında bir oransızlık gündeme geliyor. Bunun düzeltilmesine yönelik bir İçtüzük değişikliği var elimizde.

Bilindiği gibi, Anayasa'mızın 94'üncü maddesi, Başkanlık Divanını düzenliyor ve 82 Anayasası, hazırlık çalışmalarında, beş yıllık süreyi üçe bölmüştü: Bir yıl, iki yıl, iki yıl şeklinde. Sonradan askerî konsey bunu düzelterek iki yıl, üç yıl biçiminde son şekli verilmiş oldu. Uygulama da bu yönde, fakat, zaman zaman bu tür farklı yorumlar çıkabiliyor. İşte, iki sene seçiyoruz, ama iki sene dolmuyor. Biri dört yıl, biri bir yıl gibi filan

olabiliyor gibi. Anayasa'nın metniyle İçtüzük arasında bir çelişki var gözüküyor bu konuda, çünkü birisi bildiğimiz yıldan söz ederken, öteki "yasama yılı" diye 1 Ekimden başlayan bir süreci öngörüyor. Böyle olunca bir düzeltme ihtiyacı doğduğu düşünülüyor ve gerekçede zaten geniş geniş -size iletildi- yazılmış, onu da birazdan okutacağım ve bu konudaki, tabii, görüşmeye başlamış olacağız.

Buyurun.

(Gerekçe okundu)

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim.

Şimdi, değişikliğin genel gerekçesi bu. Üç maddelik -esas, tek maddelik de- yürürlük maddesiyle beraber üç maddelik bir değişiklik teklifi. Genel hakkında söz talebi varsa tartışalım.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Zaten grup başkan vekillerinin mutabakatıyla geldi.

BAŞKAN – Evet.

Buyurun Atilla Bey.

ATİLLA KART (Konya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hepinize tekrar saygılarımı sunuyorum.

Getirilen değişiklik teklifi, gerekçede de son derece ayrıntılı bir şekilde ve tatminkâr bir şekilde ifade edildiği üzere, Anayasa'nın ve İçtüzüğün ilgili hükümleriyle uyumu sağlamayı amaçlayan bir düzenleme. Bu sebeple bu düzenlemeye olumlu bakıyoruz, bu yönüyle uygun bir düzenlemedir. Bu görüşlerimi ifade ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun.

SADIK YAKUT (Kayseri) – Sayın Başkan, sayın arkadaşlar; hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Getirilen teklifi değerlendiğimizde, gerekçesinde de belirtildiği üzere, Anayasa'nın 94'üncü maddesine, İçtüzüğün 10'uncu, 11'inci ve 20'nci maddelerindeki aykırılık apaçık gözükmekte. Ancak, asıl önemli olan ve benim dikkatimi çeken konu, Türkiye Büyük Millet Meclisi gibi yasal düzenlemeyi yapan bir kurumda 5/3/1973 tarihinden bu tarafa ve kendisini ilgilendiren bir konuda, bu çelişkinin, şimdiye kadar giderilmemiş olması bir yanlışlık; bu yanlışlık bugün düzeltilecek. Bu açıdan, getirilen teklif doğru. Zaten tüm partilerin de ortak tavrı vardır. Getirilen teklifi olumlu yönde destekleyeceğimizi, hem parti olarak hem de şahıs olarak belirtmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun Faruk Bey.

FARUK BAL (Konya) – Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; bu yasama döneminin milletimize hayırlı hizmetlere vesile olmasını diliyorum ve değerli üye arkadaşlarımızın çalışmalarında da başarılar diliyorum.

Tabii ki, teklif, 22 Temmuz tarihinde yapılan seçimler itibarıyla, Anayasa gereği 1 Ekim tarihinde toplanması gereken Meclisin "yasama yılı" kavramı içerisinde toplantısını tartışmalı hâle getirmişti. Başkanlık Divanının da oluşması, bu açıdan, Anayasa'yla çelişen bir durum yaratmıştı. Tüm siyasi partilerin önerisiyle komisyonumuza gelmiş olan bu metnin gerekçesinde de bu durum açıkça ifade edilmiştir. Biz de Milliyetçi Hareket Partisi olarak olumlu bakıyoruz.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederim Faruk Bey.

Evet, buyurun.

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Sayın Başkanım, değerli komisyon üyeleri; yeni yasama yılı içinde güzel çalışmalara imza atma dileğiyle teklif hakkında görüşlerimi arz etmek istiyorum.

Teklif, Anayasa'da ve İçtüzük'te birbiriyle örtüşmeyen, daha doğrusu Anayasa'ya aykırı olduğunu düşündüğüm İçtüzük'teki bir eksikliği gidermektedir. Ancak, geçen yasama döneminde, bizim, yine, ben Meclis Genel Sekreter Yardımcısı bulunduğum sırada hazırladığımız bir taslağın, Meclis Başkanı tarafından Anayasa Komisyonumuza intikal ettirilmiş 102 maddesinde -İçtüzüğün- değişiklik yapılmasına dair bir teklif söz konusudur. Orada bu düzeltme önerilmişti, yani daha önce de bu düşünülmüş durumda, fakat, özel olarak, bunun bugün getirilmiş olması, öncelik itibarıyla olumludur.

Bir endişemi paylaşmak istiyorum: Birinci maddeye son, ilave bir tümce konulmuş. Burada: "Ancak, seçimin yapılacağı tarihte Meclis tatildeyse, görev süresi o yasama yılının sonuna kadar devam eder." şeklindeki ifadenin Anayasa'ya aykırı olabileceği endişesini taşıyorum. Çünkü, Anayasa, iki yıllık bir süreyle birinci devreyi tahdit etmiştir. Birinci devrenin -yani, iki yıllık sürenin- tatilde tamamlanması durumunda, buradan, örneğin 1 Temmuz'a tamamlandı diyelim veya 9 Ağustosta seçildi Başkanlık Divanı; 9 Ağustos 2009'dan 1 Ekim 2009'a kadar geçecek sürede, biz, Divanın görev süresini -Anayasa'ya aykırı olarak- İçtüzük'te uzatmak gibi bir düzenleme yapıyoruz. Ben, Anayasa'ya aykırı bir düzenleme yapamayacağımızı düşünüyorum. Burada iki yılı aşan bir şekilde Divana yetki vermek gibi bir sıkıntı olabileceği kanaatini taşıyorum. Düzenleme genelde gereklidir, ancak, böyle bir sakınca olabileceğini düşünüyorum. Çünkü Anayasa iki yılı tahdit etmiştir, geçmişte bir yargı kararı da vardır benzeri konuyla ilgili. Bu son tümcenin çıkarılmasının uygun olacağı şeklinde bir düşüncem var, endişem budur, paylaşmak istedim.

Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN – "Son" derken neyi kastediyorsunuz, anlamadım. İlaveyi mi söylüyorsunuz?

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Efendim, şu anda, biz, Meclis Başkanlığına…

BAŞKAN – Peki, onu çıkarırsak tatil dönemini nasıl süreden sayarız? O amaçla konmuş çünkü o.

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Tatil döneminde… Efendim, düşünce doğru, ancak, bunun iki yıllık sürenin ötesinde, Anayasa'nın öngördüğü iki yıllık sürenin aşılarak görev yapılmasına olanak tanıyoruz.

BAŞKAN – Çıkarırsak eksik yapma durumu olacak.

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Hayır, tatildeyse Meclis toplanacak, Başkanını ve Divanını seçecek ve tatiline devam edecektir. İki yıllık süre dolmuştur. Yani, burada, biz, Anayasa'nın öngördüğü iki yıllık süreyi aşan bir yetki veremeyiz Divana, diye düşünüyorum. Tatildeyse -malum, seçim süreci bellidir- toplantıya çağrılır Meclis, Başkan ve Divanını seçer ve tekrar tatiline devam eder.

Düşüncem bu yöndedir Başkanım, arz ederim.

BAŞKAN – Yani, onu biraz önce biz de kendi aramızda arkadaşla müzakere ettik bu noktayı, ama, bu zamanda bu eksikliği nasıl gidereceğiz? Yani, iki yıl-üç yıllık süre meselesi nasıl hallolacak? Onu çıkarırsak sorun kalmıyorsa çıkarırız yani.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – İki yıl dolmadan erken seçime gidilirse, o zaman bir eksiklik olmayacak mı?

BAŞKAN – Ya da ertelersek seçimi mesela?

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Efendim, biraz önce de belirtildiği üzere, seçimler Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılış tarihi olan 1 Ekime göre yapılmayabiliyor, nitekim 22 Temmuzda seçim yaptık. 365 günün hangi gününde seçim olacağına Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu karar verir. Dolayısıyla, bunun örtüşmesini beklemek pek iyimser bir yaklaşım olamaz.

Şimdi, Anayasa'mızdaki iki yıllık ve üç yıllık tahditleri aşma imkânımız yoktur. Bu iki yıllık ve üç yıllık sürenin nasıl kullanacağını, seçimin 1 Ekimde yapılmasının her zaman mümkün olmadığını düşünerek, biz, düzenlememizi bu yönde yapacağız. Bu nedenle, tatilde veya tatil olmayan, örneğin, nisan ayında -diyelim sürenin dolduğunu, iki yıllık sürenin dolduğunu- Meclis çalışma hâlindedir. Çalışmasına o noktada ara verip

Divanını yeniden seçecektir ve çalışmasına devam edecektir, neticede Başkanlık seçimi on günlük bir süreyi almaktadır. Meclisin tatilde olduğunu varsayalım 1 Temmuzdan 1 Ekime kadar süre içinde -ki, öyle olacaktır bu dönemde, çünkü biz 9 Ağustosta Başkan seçimini gerçekleştirdik yanlış hatırlamıyorsam- dolayısıyla 9 Ağustos 2009 tarihinde iki yıllık süre, Anayasa'nın öngördüğü süre dolmuş olacaktır. Dolayısıyla, yapılacak işlem: Eğer Meclis çalışıyorsa zaten sorun yok, başkanını seçecektir. Şayet Meclis tatildeyse, toplantıya çağrılıp, Başkanını seçip, yine tatiline devam edecektir veya çalışmasına devam edecektir. Yani, bu noktada, düzenlemenin bu yönde olmasının Anayasa'ya daha uygun olacağını düşünüyorum. Çünkü, elimde, geçmişte de verilmiş bir karar var -bu sıkıntı yaratır diye düşünüyorum- Anayasa Mahkemesinin, eğer izin verirseniz okumak istiyorum ilgili bölümünü.

BAŞKAN – Estağfurullah, buyurun.

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – "Anayasa'nın başkanlık süresine ilişkin olan bu kuralı -yani iki yıllık kural- açık ve kesindir. İki yılını dolduran bir başkanın, sürenin bitimi gününden itibaren başkanlık görev ve yetkileri de sona ermiş olacağından, Anayasa hükümlerine uygun biçimde yeniden başkan seçilmedikçe, başkanlık görevine devam etmesi mümkün değildir."

Devam edelim, ben kısa bir bölümünü arz etmek istedim.

Bu nedenle, sürenin -iki yılın- dolmasını takiben -ki dolmasına on gün kala toplantıya çağırılır, on gün içinde seçimin zaten gerçekleşmesi mümkün- seçimini yapar -başkanlık seçimini- ve çalışmasına devam eder ve Anayasa'nın öngördüğü iki yıllık süre de böylece aşılmamış olur, diye düşünüyorum, arz ederim.

BAŞKAN – Buyurun.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Şimdi, Sayın Milletvekilimizin dediği doğru. Fakat, orada, o zaman da, başka komplikasyonlar çıkabilir, yani, öyle erken seçim aldığınızda, Meclisin toplanamama, toplandıktan sonra, başka birtakım sorunlarla karşı karşıya kalabiliriz. Madem ki kesin bir çözüme ulaştıracağız bunu, o zaman başka alternatifleri düşünelim. Çünkü, seçime on gün kala, siz yeniden Meclisi topladığınız zaman, nelerle karşılaşabileceğinizi tahmin edemiyorum. O bakımdan, belki, yeni birtakım çözümler üretebiliriz.

BAŞKAN – Yani, seçime on gün kala tatildeyiz, süre de doldu. Yani, üç ay kala filan çok şey geliyor bize de, diyelim üç gün kala doldu, ne yapacağız? Çünkü, üç günlük, üç aylık çok fark etmiyor. Hüküm bakımından fark etmiyor tabii, fiilen fark eder de. O zaman ne yapacağız? Anayasa'da iki-üç yıllık diyor, öyle diyor.

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Başkanım, endişem, yetkisiz bir başkanın ve divanın yetki kullanmasında çıkacak yasal düzenlemelerin yok sayılması veya sakat olması endişesidir. Yoksa, o durumda yapılamazsa en yaşlı başkan vekiliyle devam eder. Nitekim, malumunuz, başkan seçilinceye kadar eski başkan görevine devam ediyor. Ama, yetkisiz bir başkanın, Anayasa'nın öngördüğü süreyi aşan bir sürede yetki kullanan bir başkanın başkanlığında yapılacak yasal çalışmaların, yasama ve denetim faaliyetlerinin sakat olma ihtimali var ve Anayasa Mahkemesi şekil yönünden iptal gibi bir yola gidebilir diye endişem var, arz ederim.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Meclis tatilde olacağı için çalışma olmayacaktır. Onun için, bir problem teşkil edeceğini zannetmiyorum.

BAŞKAN – Buyurun Atilla Bey.

ATİLLA KART (Konya) – Şimdi, tabii, arkadaşımızın endişesine katılıyorum. Bu sebeple, bu düzenlemenin yeni baştan değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkıyor. Bu nasıl yapılabilir, bunu mütalaa etmemizde yarar var. Söz gelişi, ancak seçimin yapılacağı tarihte Meclis tatildeyse, seçimin yapılabilmesi amacıyla bir hafta içinde Meclis toplanır veya benzeri bir düzenleme, her ne olacaksa, bunu konuşmamız, bunu değerlendirmemiz gerekir bu noktada da herhangi bir boşluğun olmaması amacıyla. Ama, bu çerçevede, bir düzenleme yapılma zorunluluğu ortaya çıkıyor.

BAŞKAN – Atilla Bey, şimdi, "ancak seçimin yapılacağı tarihte" dediniz. Sonra, Meclis…?

ATİLLA KART (Konya) – "Meclis tatilde ise", ondan sonraki bölümünü yeniden düzenlemek gerekiyor, cümlenin ondan sonraki parçasını. Onu, işte, tartışmamız gerekiyor. Ona nasıl bir düzenleme getirebiliriz, nasıl bir çözüm getirebiliriz, bunu konuşmamız gerekiyor. Bunu arkadaşlarımızın müzakere etmesinde yarar var efendim.

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Sayın Başkanım, izin verir misiniz. Buraya açıklık getirmek istiyorum.

BAŞKAN – Evet, buyurun.

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Özür dilerim, biraz fazla konuştum herhâlde.

Efendim, bu son düzenlemeyi, yani "ancak" ile başlayan tümceyi "iki yıllık sürenin bitimine on gün kala –ki on günlük süre öngörülüyor- Meclis tatildeyse" diye başlayıp, "Meclis tatildeyse iki yıllık sürenin bitimine on gün kala toplantıya çağırılır. Tatilde değilse, on gün önce seçim işlemleri başlatılır ve seçim işlemi iki yıllık sürenin bitimine kadar tamamlanır." şeklinde bir düzenleme getirebiliriz bu son tümceye.

BAŞKAN – Bu olur mu Atilla Bey?

ATİLLA KART (Konya) – Olabilir efendim.

FARUK BAL (Konya) – Efendim, tabii, ortaya çıkan sorun, Anayasa'nın kazuistik bir metotla yazılmasından kaynaklanıyor. Ne zaman seçim yapılacağına Meclis karar verecektir, ancak, süreleri, Başkanlık Divanı sürelerini Anayasa sınırlandırmış. Elimizde bu Anayasa var iken, böyle bir düzenleme, sayın üyemizin ifade ettiği şekilde, bir sorun doğurur. Ancak, benim kanaatime göre bu sorun şöyle çözümlenebilir: Anayasa'da Başkanlık Divanından önce, teşekkülünden önce, Geçici Başkanlık Divanı diye bir müessese vardır. Bu müesseseyi buraya monte etmek suretiyle "Ancak, seçimin yapılacağı tarihte Meclis tatildeyse, görev süresi o yasama yılının sonuna kadar Geçici Başkanlık Divanı sıfatıyla devam eder." şeklinde ifade edebilirsek, hem zorunlu hâle gelmiş olan İçtüzüğün bu maddesini değiştirmiş oluruz hem de Anayasa'nın çok katı bir şekilde belirlediği iki yıllık-üç yıllık süreleri, Geçici Başkanlık Divanı sıfatıyla devam etmesine imkân sağlayacak şekilde yumuşatmış olabiliriz. Bu düşüncenin arkadaşlarımızca değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Geçici Başkanlık Divanı içinde Meclisin toplanmasına gerek olmuyor mu?

MEHMET DANİŞ (Çanakkale) – Olmuyor.

HAKKI SUHA OKAY (Ankara) – Sayın Başkanım, Sayın Bal'ın ifade ettiği, bir Anayasa değişikliğini gerektiren husus. Yani, İçtüzük'le Anayasa yerine, Anayasa maddesi yerine kayma olacak bir düzenleme yapma hakkımız yok. Çünkü, Anayasa'da, Meclis Başkanlık Divanı, Meclisin Başkanlık Divanının nasıl oluşacağı belirlenmiş. O anlamda, ben o görüşe katılamıyorum. Yani, İçtüzük'le Başkanlık Divanı, bir Geçici Başkanlık Divanının nasıl oluşturulacağının, Geçici Başkanlık Divanının nasıl oluşturulacağının belirlenmesi de mümkün değil. O Anayasa maddesi gereğidir.

BAŞKAN – Yani, demek istiyorsunuz ki Suha Bey, geçici Başkanlık Divanının nasıl oluşacağı Anayasa'da açık yazılmış. O açıldığı zaman olan bir şeydir.

ATİLLA KART (Konya) – Sınırlı.

HAKKI SUHA OKAY (Ankara) – Yetkisi sınırlı, görevi sınırlı, yani, o anlamda bir Anayasa değişikliğini gerektirir.

BAŞKAN – Bence, şöyle yapalım: Bu son cümleyi çıkaralım metinden. Bu arada eğer bir formül bulunursa, Genel Kurulda önergeyle düzeltelim. Çünkü, şu an bunu, öyle gözüküyor ki, düşünmemiz gerekiyor.

ATİLLA KART (Konya) – Mütalaa etmek gerekiyor.

BAŞKAN – Tabii, teknik heyete de bir soralım. Bence, önergeyle bunu arz edeyim oylarınıza ben. Kabul görürse bunu çıkaralım. Metni böyle bir okutayım.

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Hasan Bey'in bahsettiği formülle çözülebilir.

BAŞKAN – Yani, ilave formül ne diyorsun Hasan Bey?

H. HASAN SÖNMEZ (Giresun) – Efendim, bu "ancak" cümlesini şu şekilde düzeltebiliriz: Meclis çalışma hâlinde ise iki yıllık sürenin bitiminden önce Başkanlık seçimi gerçekleştirilir. Bu zaten nasıl yapılacağı on gün içinde, beş günü müracaat, kalan beş günü seçimdir. Meclis tatilde ise sürenin bitimine on gün kala Meclis olağanüstü toplantıya çağrılır ve Meclis Başkanı seçimi gerçekleştirilir. Nasıl seçileceği Anayasa'da açıkça belli zaten. Hem tatil hem çalışma hâlini iki cümlecikte burada özetleyebiliriz.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Acil seçim için toplanır. "Acil seçim için" cümlesini kurmamız lazım. Yani, sadece seçim için toplanır diye.

BAŞKAN – Buyurun Hüsnü Bey.

HÜSNÜ TUNA (Konya) - Tabii, benim anladığım, burada Anayasa'ya aykırı bir durum olacağı endişesi biraz yersiz gibi geliyor. Çünkü, burada yasama yılının sonuna kadar diyor. Yani, burada, kanaatimce, erken seçim hallerini göz önüne alarak sürenin daha bitmeden, seçime gidilmesi hâlinde doğacak boşluğu dikkate alarak böyle bir düzenlemenin teklif edildiğini sanıyorum. Dolayısıyla, zaten yasama yılının sonuna kadar görevli seçilecek Divan. O açıdan ben bir aykırılık olacağını sanmıyorum, yani, bir mahzur olduğunu düşünmüyorum. Çünkü, zaten yasama yılının sonuna kadar diyor. O yasama yılının diyor.

İSMAİL BİLEN (Manisa) - Anayasa iki yılla sınırlandırdığı için…

BAŞKAN – Yani, iki sene şöyle geçerse fiilen diyor, ne olacak?

HÜSNÜ TUNA (Konya) – Yani, orada bir problem ben göremiyorum.

BAŞKAN – Evet, bence öyle yapalım, bunu metinden çıkaralım, bu arada düşünelim. Nihayet belli bir zamanımız var. O arada bir önerge olacaksa, bir Meclis Başkanıyla da görüşelim, teknik heyetle, bu hazırlanırken ne amaçla yazılmış burası. O çerçevede bakalım.

Evet, maddeyi okutuyorum:

(Madde 1 okundu)

BAŞKAN – Evet, madde bu. Maddenin yukarı birinci fıkrası gayet güzel yazılmış. İkinci fıkradaki "ancak"la başlayan cümleye deminki tartışmalar sırasında itiraz geldi.

Bununla alakalı olarak, buyurun Suat Bey.

SUAT KILIÇ (Samsun) – Hocam şöyle bir cümle ara formül olabilir gibi geldi bana: "Yasama yılı seçim tarihiyle başlar, takip eden yılın 1 Ekim tarihine kadar devam eder." Burada bir yılı aşan bir yasama süresine kapı aralayabilir, ama sonuçta, sekiz aylık bir yasama süresi de getirebilir. Ama, başka türlü bir çıkış bulabilmek çok zor. Meclis Başkanının görev süresi, artı yasama yılının süresi.

BAŞKAN – Evet, öyle yapacağız.

Buyurun Ayşe Hanım.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Ben de Hüsnü Bey'in görüşüne katılıyorum. Çünkü, Meclis Başkanlık Divanı iki yıllık için seçiliyor, artı üç yıllık için seçiliyor, değil mi?

BAŞKAN – Evet.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Şimdi, ilk iki yılda diyelim ki erken seçim oldu ve tatile geldi. Zaten iki yıl doldurulmamış olacak o koşulda, erken seçim olduğu için. Ama, ikinci üç yıla geçtiğimiz zaman erken seçim tarihinde o zaman da zaten seçilmiş olacak ikinci dönem. O yüzden bir aykırılık yok diye düşünüyorum, Hüsnü Bey'in görüşüne katılıyorum ben de.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Önceden bir erken seçim yapılmışsa, şimdi olduğu gibi, ağustos ayında seçim yapılmışsa, bir dahaki dönem ağustos ayında yapılacaktır, yani, iki yıl sonraki ağustos ayında yapılacaktır, yine ekime yetişmiyor. Yani, o arada diyelim ki, siz, eylülde bir seçim kararı aldınız.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Şimdi, temmuzda seçimimizi yaptık. Evet, ona göre gidelim. Ekimle başladı, evet. İki yıllık süre nereden başlıyor?

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – İki yıllık süre şu andaki ağustos ayından başlıyor.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Yani, seçildiği tarihten itibaren. Evet, oluştuğu tarihten başlıyor, iki yıl için seçiliyor.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Ağustosun 9'unda bitiyor.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Şimdi ne zaman bitecek yeni Başkanlık Divanı? 2009'da bitecek, evet.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Bu arada bir boşluk oluyor.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Yani, 2009 Ağustosundan önce biz seçim yaparsak, o zaman zaten seçilmiş olacak ama.

SUAT KILIÇ (Samsun) – 2009 Eylülünde seçim yapılacak.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Eylülde yapılacaksa, o zaman zaten iki yıl doldurulmuş olacak, zaten otomatikman üçüncü yıl için seçim yapacak.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Bir tatil olacak, üç ay falan bir tatil olacak. Yani, seçimler için çalışmıyoruz, ara veriyoruz.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Anlıyorum da biz yeni olduğumuz için gelenekleri bilmiyoruz.

Şimdi, diyelim ki, 2009 Eylülünde seçim yapılacak. İki yıllık süre de bitti.

SUAT KILIÇ (Samsun) – 2009 Temmuzunda Meclis tatile girdi, seçim kararı aldı ve tatile girdi. Meclis tatilde iken Başkanlık Divanı üyelerinin, Başkan dâhil görev süreleri tamamlandı.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Bunun için, mesela, Başkanlık Divanı bu pratikte, teamülen halledilemez mi? Zaten görevi bittiği için toplantıya çağıramaz mı?

SUAT KILIÇ (Samsun) – Yok, hüküm yok.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Bu şekilde pratik olarak çözülemez mi bu?

SUAT KILIÇ (Samsun) – Sorun o zaten.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) – Bakın, Meclisin yüzde 70'i değişti.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – O zaman çağırmak mecburiyetindedir diye yazalım buraya, görevini teslim etmeden.

SUAT KILIÇ (Samsun) – Sorun o zaten.

BAŞKAN – Ünal Bey, söz mü talebiniz var?

ÜNAL KACIR (İstanbul) – Hayır.

BAŞKAN – Mesele yok o zaman.

Evet, herhâlde biraz zamana ihtiyaç var, öyle gözüküyor bu konuda.

Bu son cümlenin anlaşılan o ki metinden çıkarılmasını oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler…

İSMAİL BİLEN (Manisa) – Bir ara verebiliriz belki.

BAŞKAN – Ne arası vereceğiz? Bir şey çıkmaz bundan İsmail Bey.

AYŞE NUR BAHÇEKAPILI (İstanbul) – Kim çözecek bu sorunu Hocam.

BAŞKAN – Çözeriz onu zaman içinde, çözeriz.

Oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

1’inci maddeyi bu hâliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… 1’inci madde kabul edilmiştir.

Madde 2.

(2’nci madde okundu)

BAŞKAN – Madde hakkında söz talebi? Yok.

Oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Madde 3.

(3’üncü madde okundu)

BAŞKAN – Madde hakkında söz talebi? Yok.

Oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir.

İçtüzük değişikliğinin tümünü oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler… Etmeyenler… Kabul edilmiştir. Hayırlı uğurlu olsun.

Toplantımız bitmiştir. Çok teşekkür ediyorum hepinize.

Kapanma Saati: 14.39

9.10.2007 TARİHLİ VE 902 SAYILI KARARA İLİŞKİN TBMM GENEL KURULU TUTANAKLARI

DÖNEM 23, YASAMA YILI 2, BİRLEŞİM 5, 9 EKİM 2007

25 Sıra Sayılı TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında Teklifi de İçeren, Gündemdeki Sıralama ile Çalışma Gün ve Saatlerinin Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Danışma Kurulu Önerisi ile Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Kemal Anadol, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Oktay Vural ve Demokratik Toplum Partisi Grup Başkanvekili Van Milletvekili Fatma Kurtulan'ın; TBMM İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporunun Görüşme Tutanakları (2/13) (S. Sayısı: 25)[1]

BAŞKAN: Başkan Vekili Eyyüp Cenap GÜLPINAR

KÂTİP ÜYELER: Fatoş GÜRKAN (Adana), Fatma Salman KOTAN (Ağrı)

BAŞKAN - …

Danışma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım.

Danışma Kurulu Önerisi

No:10 Tarihi: 08.10.2007

Danışma Kurulunun 08.10.2007 Pazartesi günü yaptığı toplantıda, aşağıdaki önerilerin Genel Kurulun onayına sunulması uygun görülmüştür.

Köksal Toptan
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

Sadullah Ergin	Kemal Kılıçdaroğlu
Adalet ve Kalkınma Partisi	Cumhuriyet Halk Partisi Grubu
Grubu Başkanvekili	Başkanvekili

[1] TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 23, Yasama Yılı 2, Cilt 2, Birleşim 5, 9 Ekim 2007, Sayfa 387:391, 391:396

Oktay Vural	Selahattin Demirtaş
Milliyetçi Hareket Partisi Grubu	Demokratik Toplum Partisi Grubu
Başkanvekili	Başkanvekili

Öneriler:

1. Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 11 inci sırasında yer alan 25 sıra sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifinin bu kısmın 1 inci sırasına; 08.10.2007 tarihli gelen kâğıtlar listesinde yayımlanan ve aynı tarihte dağıtılan 32 sıra sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifinin bu kısmın 5 inci sırasına alınması ve diğer işlerin sırasının buna göre teselsül ettirilmesi.

…

Önerilmiştir.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, aleyhte söz istiyorum.

BAŞKAN - Önerinin aleyhinde, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç söz almışlardır.

Buyurun Sayın Genç.

Sayın Genç, süreniz on dakika.

KAMER GENÇ (Tunceli) - …

Şimdi, bakın, bu memlekette çok daha ciddi meseleler var. Şimdi, getirmişsiniz hemen İç Tüzük'ün 1'inci maddesini, İç Tüzük'ün Başkanlık Divanı süresini, ilk seçilenlerini iki yıla çıkarıyorsunuz, ondan sonrasına bir değişiklik yapıyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, bu, çok acil bir şey de değil. Daha Meclis Başkanlık Divanı yeni seçildi. Bu memleketin bunca ciddi meseleleri vardır. Zaten, Anayasa'yı… 21 Ekimde referanduma gidiyorsunuz, Meclisin süresini beş yıldan dört yıla indiriyorsunuz. 94'üncü maddeyi şey edersiniz. Bunu daha bir pratik yola indirmek mümkün. Mesela, şöyle yapılabilir: Efendim, işte, Anayasa'ya göre, seçim tarihini izleyen beş gün içinde Meclis toplandığı zaman, onu yasama yılının birinci gününü seçersiniz ve o tarihten itibaren, ilk seçilen Başkanlık Divanı iki yıl, ertesi… Yine, yasama yılı Meclisin seçimle toplanmasına indirdiğiniz zaman, daha otomatikman bu konularda herhangi bir sıkıntı da olmaz. Ama, şimdi, daha 21 Ekimde referandum olacak, referandumda Meclisin çalışma, Meclisin milletvekilliği süresini dört yıla indirecek. Oradaki beş yıla göre İç Tüzük'te değişiklik yapıyorsunuz. Yani, bu kadar sorumsuzluk olur mu, bu kadar vurdumduymazlık olur mu, bu kadar bu Meclis boş işlerle uğraşır mı?

…

BAŞKAN - Danışma Kurulu önerisi üzerinde başka söz isteyen? Yok.

Danışma Kurulu önerisini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Danışma Kurulu önerisi kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleri ile Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

1'inci sıraya alınan Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkanvekili Hatay Milletvekili Sadullah Ergin, Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Kemal Anadol, Milliyetçi Hareket Partisi Grup Başkanvekili İzmir Milletvekili Oktay Vural ve Demokratik Toplum Partisi Grup Başkanvekili Van Milletvekili Fatma Kurtulan'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğünde Değişiklik Yapılması Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu'nun görüşmelerine başlayacağız.

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Başkanlık Temsilcisi? Yerinde.

Komisyon raporu 25 sıra sayısıyla bastırılıp dağıtılmıştır.

Teklifin tümü üzerinde ilk söz Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Hakkı Suha Okay Bey'in.

Buyurun Sayın Okay.

Konuşma süreniz 20 dakikadır.

CHP GRUBU ADINA HAKKI SUHA OKAY (Ankara) - Sayın Başkan, değerli üyeler; Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün bazı maddelerinde değişiklik teklifiyle ilgili olarak Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz aldım. Ancak değişiklik teklifiyle ilgili sözlerime başlamadan önce yurdumuzda devam etmekte olan kanlı terörün geçen hafta 12 sivil vatandaşımızı, devam eden günlerde yine askerlerimizi şehit etmesi ve nihayetinde dün 15 askerimizin şehit edilmesinden dolayı terörü, teröristleri ve arkasındaki güçleri şiddetle kınıyorum.

Değerli arkadaşlarım, teröre artık son verilmek zamanı gelmiştir. Sıfır noktasında alınan terör on yıl öncesini hatırlatır, yaşanır noktaya gelmiştir. Bu vesileyle, bu hain terörde kaybettiğimiz yurttaşlarımızı, askerlerimizi rahmetle anıyorum; ailelerine, mensubu olduğu Silahlı Kuvvetlere ve tüm milletimize başsağlığı diliyorum.

Değerli arkadaşlarım, Parlamentoda grubu bulunan dört siyasi partinin grup başkan vekilleri tarafından ortak verilen önergeyle ilgili olarak parti grubumuzun düşüncelerini ifade edeceğim. Malumunuz, 22 Temmuzda seçimler yapıldı, 4 Ağustosta bizler yemin ettik ve beş gün sonrası Meclis Başkanlık Divanı oluştu. Anayasa'mızın 94'üncü maddesi Parlamentonun çalışma süresinin beş yıl olduğunu, Meclis Başkanlık Divanının 1'inci dönem için, yasama dönemi için iki yıllığına, ikinci dönemi olan üç yıllığına

seçileceğini öngörmektedir. Ancak, Meclis İç Tüzüğü'nde bu hususla olan ilgili düzenlemelerde yasama yılından bahsetmektedir. Yine malumunuz olduğu üzere, yasama yılı ekim ayının 1'inci günü başlamaktadır. Böylece Anayasa ile İç Tüzük arasında farklılık bulunmaktadır. Bu yasa teklifiyle İç Tüzük'ün Anayasa'nın amir hükmüne uygunluğu sağlanmak istenmektedir. İç Tüzük'ün 10'uncu, 11'inci ve 20'nci maddesinde Meclis Başkanlık Divanının, grupların ve komisyonların seçiminde iki yıl ve üç yıl yasama yılı olarak ifade edildiğinden, İç Tüzük'teki "yasama" terimi çıkarılarak, sadece "yıl" ibaresi kalarak, böylece İç Tüzük Anayasa'nın 94'üncü maddesine uygun hâle getirilmek istenilmektedir.

Bu bağlamda, bundan sonraki yapılacak Parlamento çalışmalarında da Anayasa'ya uygunluğun göz önünde tutulacağı inancıyla ve bu konuda tüm Parlamentonun, 23'üncü Dönemin özen göstereceği inancıyla, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun bu tüzük değişiklik teklifine olumlu oy vereceğini bilginize sunuyorum ve sözlerimi saygıyla tamamlıyorum.

Teşekkürler. (CHP ve AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Okay.

Söz sırası, AK Parti Grubu adına Sayın Güldal Akşit Hanım'ın.

Buyurun Sayın Akşit. (AK Parti sıralarından alkışlar)

Süreniz yirmi dakikadır.

AK PARTİ GRUBU ADINA GÜLDAL AKŞİT (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nde değişiklik yapılması amaçlanan (2/13) No.lu İç Tüzük teklifi üzerinde grubum adına görüşlerimizi açıklamak üzere huzurlarınızdayım. Ancak, sözlerime başlamadan önce, önce sivil vatandaşlarımızın hayatını kaybettiği, ardından gencecik şehitlerimizin, fidanlarımızın hayatını kaybettiği hain saldırıyı, terör saldırısını huzurlarınızda bir kez daha lanetlemek istiyorum. Şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, ailelerine ve milletimize sabırlar ve başsağlığı diliyorum ve diliyorum ki, Allah bu acımızı bize unutturmasın ve çok sabırlı olan milletimizin sabrı daha fazla taşırılmasın.

Değerli arkadaşlarım, Anayasa'nın 94'üncü maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, başkan vekilleri, kâtip üyeler ve idare amirleri bakımından görev süreleri ilk devre için iki, ikinci devre için üç yıl olarak öngörülmüştür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, Anayasa gereği, her yıl ekim ayının ilk gününden kendiliğinden toplanmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü'nün 3'üncü maddesi uyarınca, genel seçim kesin sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilanından itibaren, ilanını izleyen beşinci gün saat 15.00'te Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu çağrısız toplanmaktadır. Bu durumda, yeni yasama yılı, ekim ayının ilk gününden başka bir tarihte başlamaktadır. Ayrıca, Anayasa'mızda "yıl" olarak geçen ibareler, İç

Tüzük'te "yasama yılı" olarak düzenlenmiştir. Sonuçta öyle durumlar ortaya çıkmaktadır ki, ilk devre için seçilen başkan ya da divan üyeleri iki yıldan daha az bir süre için görev yapmakta, ikinci devre için seçilenler ise, görev süreleri üç yasama yılını aşması ise, tartışmalara neden olmaktadır. Bu, seçim yılıyla ilk yasama yılının çakışması durumunda karşılaşılan bir durumdur. Görüşmekte olduğumuz teklif, bu çelişkili ve zaman zaman da tartışmalı durumu ortadan kaldırmak amacıyla hazırlanmış bir tekliftir. Teklifle, İç Tüzük'te geçen "yasama yılı" ibareleri, Anayasa'daki, Anayasa'ya uygun "yıl" şekline dönüştürülmektedir. Amaç, tümüyle, ilk yasama yılının farklı tarihlerde başlaması durumunda ortaya çıkabilecek oransızlıkları gidermeye, Anayasa ile İç Tüzük hükümleri arasındaki uyumu sağlamaya yöneliktir. Karar hâline dönüşmesi durumunda, 1973 yılından bugüne dek süren bir eksiklik giderilmiş olacaktır. Nitekim, söz konusu teklif, bütün siyasi parti gruplarının, bütün siyasi parti gruplarına mensup arkadaşlarımızın vermiş olduğu teklifte ve Anayasa Komisyonumuzda oybirliğiyle kabul edilmiştir. Teklife konu değişikliğin olumlu bulunduğunun, bu, bir göstergesidir. Böylesi çelişkili ve Anayasa'ya aykırı bir durumu gidermede tüm grupların görüş birliğine varmasını da son derece önemsediğimi bildirmek istiyorum ve bu düşüncelerle teklifi olumlu bulduğumuzu belirtiyor, grubum ve şahsım adına, yüce Meclisinizi saygıyla selamlıyorum. (AK Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Akşit.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına, Sayın Oktay Vural, buyurun. (MHP sıralarından alkışlar)

Süreniz 20 dakika Sayın Vural.

MHP GRUBU ADINA OKTAY VURAL (İzmir) - Sayın Başkanım, çok değerli milletvekili arkadaşlarım; ben de, öncelikle, son iki gündür hain terör örgütünün saldırıları sonucunda Hakk'ın rahmetine kavuşmuş kahraman güvenlik görevlilerimize Cenabıhak'tan rahmet diliyorum. Hepimizin başı sağ olsun, milletimizin başı sağ olsun, ama, Türkiye Cumhuriyeti devleti büyük bir devlettir. Hangi gaflet olursa olsun, bu gafletlere rağmen, bu terör örgütüyle mücadele azmini her zaman en ön planda getirecektir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri olarak da, bir kez daha, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına bu kararlılığınıza ortak olmak istedim.

Evet, bugün, Meclis İç Tüzüğü'yle ilgili bir değişiklik teklifi var. Değerli gruplarımızın konuşmaları oldu. Bu İç Tüzük teklifi, tamamen Anayasa'daki lafza Meclis İç Tüzüğü'nü, aynı şekilde o lafza uydurmak amacıyla yapılmaktadır. Dolayısıyla, İç Tüzük'ümüzde aslında bu konuda yapılacak çok önemli değişiklikler vardır. Bu vesileyle, muhakkak surette, Türkiye'de, Meclis'te bir Meclis İç Tüzüğü'ne ilişkin bir çalışma grubunun da toplanması ve Meclis İç Tüzüğü'müzün bu Genel Kurul görüşmelerinin selameti açısından, etkinlikle yürütülmesini temin etmesi açısından daha iyi bir değerlendirmeye tabi tutulması gerektiğini paylaşmak istiyorum.

Birazdan bir önergemiz daha olacaktır. Bu ilk teklifimiz Anayasa Komisyonunda kabul edildikten sonra, tabii, ikinci başkanın seçimiyle ilgili bir boşluk söz konusu olacak. İkinci başkanın seçimiyle ilgili süreç ne zaman başlayacak? Dolayısıyla, bu konuda Meclis İç Tüzüğü'nde de herhangi bir hüküm olmadığını dikkate alarak, bu teklifin değiştirilmesine ilişkin bir teklifimiz olacaktır. Bu şekilde, ikinci dönemde, Meclis Başkanlığına seçimi yapılacak değerli milletvekilimizin müracaatı ve seçim usulleri düzenlenmektedir. Böylelikle, Anayasa'mızda ve Meclis İç Tüzüğü'müzde yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırmak, Türkiye'yi anlamsız tartışmalarla enerjisini kaybeden bir ülke konumuna dönüştürmemek amacıyla bu İç Tüzük değişikliğinin yapılması uygun olmuştur, değerli siyasi partilerimize de bu konuda birlikte böyle bir teklifi hazırlama konusunda gösterdikleri iradeden dolayı Milliyetçi Hareket Partisi olarak da teşekkür ediyoruz. Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak da bu İç Tüzük Değişiklik Teklifi'ne evet diyeceğimizi ifade ederek, hepinize sevgilerimi, saygılarımı arz ediyorum. Sağ olun. (MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Vural.

Şahısları adına ilk söz, Ayhan Sefer Üstün, Sakarya Milletvekilimiz.

AYHAN SEFER ÜSTÜN (Sakarya) - Vazgeçtim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Vazgeçmişlerdir.

İkinci söz, Ahmet Aydın, Adıyaman Milletvekili.

AHMET AYDIN - (Adıyaman) - Vazgeçtim Sayın Başkan.

BAŞKAN - Teklifin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

1'inci maddeyi okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İÇTÜZÜĞÜNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA İÇTÜZÜK TEKLİFİ

MADDE 1- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin birinci, 11 inci maddesinin beşinci ve 20 nci maddesinin son fıkralarında yer alan "yasama yılıdır." ibareleri "yıldır." biçiminde değiştirilmiştir.

BAŞKAN - 1'inci madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok.

1'inci madde üzerinde bir önerge vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 25 sıra sayılı İçtüzük Teklifinin 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Mustafa Elitaş	Kemal Anadol	Oktay Vural
Kayseri	İzmir	İzmir
Selahattin Demirtaş		Ayhan Sefer Üstün
Diyarbakır		Sakarya

Madde 1.- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 10 uncu maddesinin birinci, 11 inci maddesinin beşinci ve 20 nci maddesinin son fıkralarında yer alan "yasama yılıdır." ibareleri "yıldır." şeklinde ve 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkan adayları, Meclis üyeleri içinden, milletvekili genel seçimlerinden sonra Meclisin toplandığı günden itibaren veya ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlamak üzere, beş gün içinde Başkanlık Divanına bildirilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimin yapılacağı gün kendiliğinden toplanır."

BAŞKAN - Komisyon önergeye katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANI BURHAN KUZU (İstanbul) - Takdire bırakıyoruz Başkanım.

BAŞKAN - Başkanlık temsilcisi?

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKAN VEKİLİ NEVZAT PAKDİL (Kahramanmaraş) - Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN - Komisyonun takdire bıraktığı, Başkanlık temsilcisinin katıldığı önergeyi oylarınıza sunmadan önce, önerge sahibi konuşmak ister mi acaba, yoksa gerekçesini mi okutalım?

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Gerekçe okunsun efendim.

BAŞKAN - Gerekçesini okutuyorum:

Gerekçe:

Değişiklik önergesi ile İçtüzüğün 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde değişiklik yapılarak ikinci devre için yapılacak başkanlık seçimlerinin, birinci devre için seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önce başlayacağı ve seçimin on gün içinde sonuçlandırılacağı öngörülmektedir.

Meclis tatilde ise Başkan adayları; ikinci devre için yapılacak seçimlerde birinci devrede seçilen Başkanın görev süresinin dolmasından on gün önceki ilk beş gün için Başkanlık Divanına bildirilecek ve 6 ncı gün TBMM kendiliğinden toplanarak Başkanını seçecektir.

BAŞKAN - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Önerge kabul edilmiştir.

Şimdi, maddeyi kabul edilen önerge doğrultusunda oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… 1'inci madde kabul edilmiştir.

2'nci maddeyi okutuyorum:

MADDE 2.- Bu İçtüzük yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN - Söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Madde kabul edilmiştir.

3'üncü maddeyi okutuyorum:

MADDE 3.- Bu İçtüzük hükümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN - Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, teklifin tümünün oylamasından önce, İç Tüzük'ün 86'ncı maddesine göre, ne yönde oy kullanacağını, oyunun rengini belirtmek üzere, aleyhte, Tunceli Milletvekili Sayın Kamer Genç söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) - Sayın Başkan, değerli üyeler; ben aslında İç Tüzük'ün tümü üzerinde konuşmak istemiştim. Fakat, AKP'nin bir özelliği var. Kanun teklif ve tasarıları gelince, hemen Kanunlar Müdürlüğüne gidiyorlar, tümü ve maddeleri üzerinde söz istiyorlar. Tabii, muhalefet partisi milletvekillerinin de söz hakkını gasbetmek için verilen bir taktiktir. Ben, tabii kendilerinin konuşacaklarını hesaba katarak, bir tek 86'ncı madde üzerinde konuşma hakkı kaldığı için, o zaman o sözü aldım. Ama, baktılar, herhâlde ben Genel Kurul salonunda yokum, hemen çıkıp konuşmadılar. Bu korkum da size yeter. Neyse…

MUSTAFA ELİTAŞ (Kayseri) - Kim dikkate alıyor ki seni?

KAMER GENÇ (Devamla) - Şimdi, değerli milletvekilleri, İç Tüzük Türkiye Büyük Millet Meclisinin anayasasıdır. Bu anayasayı hakkaniyet ve adalet kuralları içinde uyguladığınız takdirde Meclisin çalışması çok sağlıklı olur. Özellikle Meclis başkan vekillerinin bu İç Tüzük'ü uygulamasında, rica ediyorum, çok adil davranmalarının gerektiğine inanıyorum.

Şimdi, biz tabii ki, halkın problemlerini çözmek için buraya geldik. Ama, işte, dediğim gibi, Anayasaya da gittim, bu şeye de gittim, hemen gitmişler tabii, maddeleri ve tümü üzerinde söz istemişler. Bu, bir defa, muhalefet partisi milletvekillerini susturmak size bir şey kazandırmaz.

Ayrıca da, başkan vekillerini, Sayın Meclis Başkanından da şunu rica ediyorum: Başkan vekillerini sırayla kürsüye çıkartsın. Yani, gerçi "Meclis başkan vekillerinin istediği birleşimi Başkan takdir eder" diyor, ama, bu da çok keyfiliklere meydan veriyor. Özellikle, 22'nci Dönemde, bakın, Meclisin başkan vekillerini inceleyin, hepsi AKP'lidir. Yani, aslında, İç Tüzük'e göre iki Meclis başkan vekili salt çoğunluğu sağlayan partiye aittir, o diğer iki başkan vekilliği de diğer partilere aittir. Ama, onu öyle uygulamadılar. Ondan sonra, üç tanesini kendileri aldılar, bir tanesi de rahmetli Ali Dinçer arkadaşımız -tabii, Allah rahmet eylesin- arkadaşımız da hastaydı, hiç Genel Kurul salonuna çıkmadan, hep AKP'li Meclis başkan vekilleri geldiler ve Meclisi yönettiler. Maalesef, işte burada da görüyoruz, daha Meclisin başlangıç şeyindeyiz. Başkan vekillerinin bazı arkadaşları, biz orada söz istiyoruz, başını bacaklarının arasına eğiyor, bizi görmüyor.

MUSA SIVACIOĞLU (Kastamonu) - Öyle şey olur mu ya!

KAMER GENÇ (Devamla) - Bir defa başkan vekillerine şunu tavsiye ediyorum: Lütfen, rica ediyorum, muhalefet partisi milletvekillerinin söz hakkını verin. Biz, burada keyfi konuşmuyoruz. Burada memleketin ciddi sorunları var, bu sorunları çözmek için geldik buraya.

Ayrıca da, bu getirilen hüküm de bence fuzuli bir hüküm. Biraz önce bir önerge kabul ettiniz. Bence, Anayasa'nın 94'üncü maddesine aykırı bir önerge. Yani, işte burada böyle bir önerge çalakalem yazılıp da verildi. 94'üncü maddede birinci dönem ve ikinci dönem Meclis Başkanlık Divanının nasıl seçileceği yazılı. Ee, İç Tüzük'te siz buna değişiklik yapmayacaksınız. Burada, neyse, yani, o tabii sizin bileceğiniz bir şey.

Ben bu aşamada bu İç Tüzük değişikliğinin fuzuli olduğuna inanıyorum, gereksiz. Daha Başkanlık Divanı yeni Anayasa yapacak mısınız yapmayacak mısınız, referandum geçecek mi geçmeyecek mi? Buna göre, ona geçtikten sonra bir İç Tüzük değişikliği yapabilirdik. Ama, maalesef, Hükûmet hâlâ uykudan uyanmadı. Yani, işte, memleket sanki güllük gülistanlık, hiç, yeni bir ruh yok, yeni bir enerji yok, yeni bir çalışma yok. Bakanların çoğu eski bakanlar, Meclise de gelip gitmiyorlar. Memlekette ciddi sıkıntı var. Terör ülkenin birinci sorunu hâline gelmiş. Ee, bunlara kim çare bulacak? Hiç olmazsa biz burada birkaç kelime dile getirirsek, bunu duyan halkın içi rahatlar. Der ki: "Hiç olmazsa bizim, oradaki, sorunlarımız Mecliste gündeme geliyor." Bunlar da burada gündeme gelmezse, halk o zaman "Ne Meclis var ne Hükûmet var, biz kendi problemimizi kendimiz çözelim." der. Onun için, lütfen, bunu Meclis Başkanlığından da rica ediyorum. Bu Meclis Başkanı arkadaşımızın, Meclisin yönetiminin çok adil kurallar içerisinde olmasını istiyorum.

Bir de arkadaşlarımız, Meclis başkan vekilleri kürsüye çıkmadan önce, o gün orada müzakere edilecek yasa tasarılarını, en azından teknik elemanlarından da bir öğrensinler veya okusunlar. Burada verilen önergeler de çok önemli sayın milletvekilleri. Bakın, zaman zaman görüyorduk. Burada birtakım holdinglerin temsilcileri de oluyor. Çok ciddi ekonomik ve vergi kanunları geçtiği zaman, bir bakıyorsunuz telefonlarla "Efendim, şurada bir önerge verin…" Gece yarısı önergeleriyle devletin trilyonları gidiyor. İşte, bunlara müsaade etmemek için burada, Mecliste herkesin uyanık olması lazım. Ülke ve memleket lehine yasaların çıkması için herkesin iş birliği yapması lazım.

Ben bu safhada, bu İç Tüzük değişikliğinin fuzuli olduğunu bildiğim için aleyhte oy kullanacağım.

Saygılar sunuyorum.

BAŞKAN - Teşekkürler Sayın Genç.

Sayın milletvekilleri, Sayın Genç'in konuşması üzerine, tutanaklara geçirilmesi açısından bir açıklama yapmak istiyorum.

Malumunuz olduğu gibi, başkan vekillikleri seçildikten sonra, bugüne kadar sıra takip edilmiştir. Sadece, bayan milletvekillerinin kıyafetleri açısından bir sorun ortaya çıktığından, onların kıyafetlerinin düzenlenmesi ve bugüne kadar ancak temin edilmesi açısından sırayı hiçbir zaman bozmadan aynı şekilde takip ediyoruz. Zaten benden sonra, bundan sonraki görüşmelerde diğer bayan başkan vekili arkadaşlarımızdadır sıra. Onun için, Sayın Kamer Genç merak etmesinler, sırayı takip ediyoruz, takip ediyoruz, hiç merak etmeyin.

Teklifin tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler… Kabul etmeyenler… Teklifin tümü kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

Teşekkür ederim.

…

ISBN: 978-975-8805-27-3 (tk.)
978-975-8805-30-3 (3.c)